1

دۇنيا نەسرلىرىدىن نەمۇنىلەر

ئاسمان ئاخىرى

THE SKY TERMINUS

شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى
新疆大学出版社

THE SKY TERMINUS

ئاخری

1 دۇنيا نەسرلىرىدىن نەمۇنىلەر

ئاسمان ئاخىرى

THE SKY TERMINUS

شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى
新疆大学出版社

پلانلىغۇچى : ئەركىن ئىبراھىم پەيدا
مەسئۇل مۇھەررىرى : ئابلىمىت قادىر
مەسئۇل كورراكتورى : ئادالەت ياقۇپ
مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى : غالىپ شاھ

دۇنيا نەسرلىرىدىن نەمۇنىلەر 〈1〉
ـــ ئاسماننىڭ ئاخىرى

نەشرگە تەييارلىغۇچى : ئەركىن ئىبراھىم پەيدا
روزىمۇھەممەت مۇتەللىپ

* * *

شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئادرېسى : ئۈرۈمچى شەھىرى غالىبىيەت يولى №14 ، پوچتا نومۇرى : 830046)
شىنجاڭ يىپەيفېڭ باسمىچىلىق ھەسسىدارلىق شىركىتىدە بېسىلدى
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ ئۆگەن كىتاب تارقىتىش چەكلىك شىركىتىدە تىزىلدى
2007 ـ يىلى 12 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
2008 ـ يىلى 9 ـ ئاي 1 ـ قېتىم بېسىلىشى
1230×880 مم ، 32 كەسلەم ، 23.75 باسما تاۋاق

* * *

ISBN978—7—5631—1272—2
باھاسى : 50.00 يۈەن

كىرىش سۆز ئورنىدا

نەسر ئەدەبىيات گۈلزارىدىكى باشقا ژانىرلارغا ئوخشاش رېئال دۇنيانىڭ يازغۇچى مېڭىسىدىكى ئىنكاسى. لېكىن ئۇ «قازاندا نېمە بولسا چۆمۈچكە شۇ چىقىدۇ» دېگەندەك، ھەممە ئادەم بىلىدىغان، ھېس قىلىدىغان رېئاللىقنىڭ ئۆز پېتى كۆپەيتىلگەن نۇسخىسى ئەمەس، يازغۇچىنىڭ مېڭىسىدە پەيدا بولىدىغان مېخانىكىلىق، مېتافىزىكىلىق، يۈزەكى تۇيغۇمۇ ئەمەس. ئۇ بەزىدە تۆرەلمە ھالىتىدىكى پەرزەنت يورۇق ئالەمگە كۆز ئېچىشتىن بۇرۇن ئاتا - ئانىسىنىڭ قەلبىنى زىلزىلىگە كەلتۈرىدىغان ۋەسۋەسىگە ئوخشاش، بەزىدە يازغۇچىنىڭ ئىجادىيىتە تەپەككۇرىغا تاجاۋۇز قىلىپ كىرىپ، ئۇنىڭ نېرۋىلىرىنى غىدىقلايدىغان ۋە تەسەۋۋۇر مەملىكىتىدە غەلىيان ياسايدىغان گۈزەل شەيئىلەرگە ئوخشاش، تەۋەللۇت بولغاندىن كېيىن تۇرمۇش ھەقىقەتلىرىنى، ھاياتلىق ھېكمەتلىرىنى، مەۋجۇتلۇق مۇئەممالىرىنى ئوقۇرمەنگە نامايان قىلىپ بېرىدىغان بەدىئىي كۆرۈنۇش. ئۇنىڭدىكى مەنىلەر چوڭقۇرلۇقى قۇدرەتلىك دولقۇنىنى قۇچاقلاپ ياتقان ئوكيانلاردەك پايانسىز بولىدۇ. ئۇنىڭدىكى روھىي كەڭلىك ۋە ئوبراز مۇكەممەللىكى رەڭگارەڭ تەبىئەت مۆجىزىلىرىنى پىنھان ساقلاۋاتقان يۇلتۇزلار ئالىمىدەك چەكسىز بولىدۇ. ئۇنىڭ ئىخچام، يەڭگىل گەۋدىسىگە يوشۇرۇنغان شېئىرىي ۋەزىن تاغلاردەك ئېغىر بولىدۇ. ئۇنىڭ ئاددىي قۇرلىرىدىن ئېقىپ چىقىدىغان ئەنئەنىۋى، ھېسسىي، ئەخلاقىي، ئىدىيىۋى پۇراق ھەرقانداق گۈلىنىڭ پۇرىقىدىن تاتلىق بولىدۇ.

مەشھۇر نەسرلەرنىڭ ئاپتورلىرى ئەمەلىيەتتە ئۆز دەۋرىدىن ھالقىپ كەتكەن مۇتەپەككۇرلاردۇر. ئۆز نۆۋىتىدە، ئۇلار ئاددىي ئىنسان، ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرەلمەيدىغانلاردىن بولغىنىغا قارىماي،

تارىخ بىلەن تەڭ ياشايدىغان پەيلاسوپلاردۇر . ئۇلار ئۆزلىرى تەۋە دەۋرنى ۋە ئۆزلىرىگە تەئەللۇق مەدەنىيەتنى ئارقا كۆرۈنۈش قىلىپ ، نەزەر دائىرىسىنى نەچچە ئەسىر بۇرۇنقى يىراق ئۆتمۈشكىمۇ ، نەچچە ئەسىر كېيىن كېلىدىغان كەلگۈسىگىمۇ ئاغدۇرالايدۇ . ئۆزىدىكى چەكلىمە ۋە دەۋر چەكلىمىسىدىن ھالقىپ چىقىپ ، نەچچە يۈز يىل ، ھەتتا نەچچە مىڭ يىلدىن كېيىنكى ئەۋلادلارنىڭ تەپەككۇر يولىغا ئۇل سالالايدۇ . ئۇلار غىل - پال ئۆتۈپ كېتىدىغان ، ھاياتنىڭ تۇگىشى بىلەن تۇگەپ كېتىدىغان نەرسىلەرنى ئەمەس ، بەلكى ئا-ربستوتېل ئېيتقاندەك ئومۇمىيلىققا ئىگە بولغان ، ئىنسان تۇركۇمى-نىڭ پىكىر خەزىنىسىگە ئورتاق بولغان نەرسىلەرنى يازىدۇ . پۈتكۈل ئىنسانىيەتنىڭ مەنىۋى يۈكسىلىشى ئۈچۈن تىنىمسىز باش قاتۇ-رۇپ ، ئەتراپىدا يۈز بەرگەن ، يۈز بېرىۋاتقان ۋە يۈز بېرىش ئېھتى-مالىلىقى بولغان ئىشلارنى سوغۇق قانلىق بىلەن كۆزىتىپ ، تاسقاپ ، دەۋرنىڭ چىن ھەقدارى ۋە ئىنسان تۇركۇمىنىڭ ھەقىقىي ئەزاسى سۈپىتىدە رېئاللىققا ۋە ئىنسانىيەت جەمئىيىتىنىڭ تەرەققىياتىغا مۇناسىپ يوسۇندا ئىنكاس قايتۇرىدۇ . ئۇلار ئۆز دەۋرىنى سۆزلىگەن ۋە شۇ دەۋر ئادەملىرى تەرىپىدىن سۆيۈلگەن بولغاچقا ، ئۇلارنىڭ دېگەنلىرى شۇ دەۋرنىڭ تومۇرىدا قان بولۇپ ئاقىدۇ ، ئۇلارنىڭ خىتابلىرى ئۆزى ياشىغان دەۋردىن ئۆتۈپ ، ئەسىرلەردىن - ئەسىر-لەرگە ، قەلبلەردىن - قەلبلەرگە تۇتۇشۇپ ، ھايات ئادەملەرنىڭ قەلبىدە مەڭگۈ جاراڭلاپ تۇرىدۇ .

«دۇنيا نەسرلىرىدىن نەمۇنىلەر (1)» دېگەن بۇ كىتابقا جۇڭ-گو ۋە چەت ئەللەردىكى 85 ئاپتورنىڭ 366 پارچە ئەسىرى تاللاپ كىرگۈزۈلدى . ئەسەرلەرنى تاللاشتا بەزىدە ئاپتورلار ئاساس قىلىن-غان بولسا ، بەزىلىرىدە ئەسەرلەر ئاساس قىلىندى . لېكىن «دۇنيا نەسرلىرىدىن نەمۇنىلەر» دېگەنلىك ھەرگىزمۇ «دۇنياۋى نەسرلەر-دىن نەمۇنىلەر» دېگەنلىك ئەمەس . «دۇنيا نەسرلىرىدىن نەمۇنىلەر» دېگەن بۇ تېمىنى تولۇق گەۋدىلەندۈرۈش ئۈچۈن ، ئۆز رايونىمىز تەۋەسىدىكى بەلگىلىك تەسىر قوزغىغان بىر قىسىم ئەسەرلەر ۋە بىر

قىسىم ئاپتورلىرىمىزنىڭ ئەسەرلىرىمۇ بۇ كىتابتىكى بەزى دۇنياۋى مەشھۇر يازغۇچىلارنىڭ ئەسەرلىرى بىلەن بىر يەرگە قويۇلدى. ھەممەيلەنگە مەلۇم، جىمىكى تاغلارنىڭ چوققىسى بولىدۇ، لېكىن بۇ چوققىلار ئوخشاش بولمايدۇ. بەزى چوققىلار ئېگىز، ھەيۋەتلىك بولسا، بەزى چوققىلار پەسرەك، ئادەتتىكىچە بولىدۇ. لېكىن بۇ-نىڭلىق بىلەن ئۇلارنىڭ «چوققا»لىق شەنىگە نۇقسان يەتمەيدۇ. ئەينى ۋاقىتتا، ئۇلار ئۆزلىرى تۇرۇشلۇق جۇغراپىيىلىك مۇھىتقا نىسبەتەن تولىمۇ كۆركەم، تولىمۇ ھەيۋەتلىك بولىدۇ. بەلكىم ئۇلارنىڭ ئىچىدە دۇنياۋى چوققىلار بىلەن تەڭ ئولتۇرۇپ، تەڭ قوپالايدىغانلىرىمۇ چىقىپ قالىدۇ. مۇشۇلارغا كۆرە، بۇ ئەسەرلەر-نىڭ ئىچىدە ئېھتىمال دۇنياۋى بۇيۇك نامايەندىلەر بىلەن رەڭ تالە-شالايدىغان ئېسىل ئەسەرلەرمۇ دەققىتىڭىزگە چېلىقىپ قالىدۇ.

شۇنىڭغا دەققەت قىلىش كېرەككى، جۇڭگو ۋە چەت ئەللەردىكى بۇگۈننى ۋە ئۆتمۈشنى، بۇگۈنكى ۋە ئۆتمۈشتىكى ئوخشاشمىغان ماكان ۋە زامانىنى ئۆزىگە مەنبە قىلغان ۋە تۇرلۇك مەدەنىيەت تۇپرا-قىدا ئۆسۈپ يېتىلگەن يازغۇچىلارنىڭ ئەسەرلىرىدىن تۇزۇلگەن مۇ-شۇنداق چوڭراق ھەجىمدىكى بىر «داشقاياناق» كىتابنىڭ نەشر قە-لىنىشى تەخىرسىز ۋە تۇنجى ئىش. جۇڭگودىكى باشقا مىللەتلەر ۋە چەت ئەللەردىكى يازغۇچىلارنىڭ سەر خىل نەسرلىرى تەلتۆكۈس تەرجىمە قىلىنمىغان، ئۆزىمىزدىكى نەسرچىلىك تېخى تەرەققىيات باسقۇچىدا تۇرۇۋاتقان ئەھۋال ئاستىدا، بۇ كىتابقا كىرگۈزۈلگەن ئەسەرلەرنىڭ ئوقۇرمەنلەرنىڭ كۆتكەن يېرىدىن چىقالىشى ناتايىن. لېكىن «نىيەت يېرىم ياخشىلىقتۇر» دېگەن گەپ بار. ناۋادا بۇ كىتاب ئەدەبىي ئىجادىيەت مۇھىتىغا، جۇملىدىن نەسر ئىجادىيىتىگە بەل باغلىغان پىداكارلار، ھەۋەسكارلار، سېلىشتۇرما ئەدەبىيات تەتقىقاتچىلىرى بىلەن ئۆز روھىي دۇنياسىنى نۇرلاندۇرۇشتىن ھۇ-زۇرلىنىدىغان مەنىۋى رىيازەتچى كۆرۈرمەنلەرنىڭ دىتىغا خوپ كەل-سە، شۇنداقلا مۇشۇ ئاساستا بۇندىن كېيىن مۇشۇنداق مەزمۇندىكى كىتابلارنى تۇزگۈچىلەرنىڭ ئىرادىسىگە تۇرتكە ھەم دەسلەپكى مۇ-

ۋەپپەقىيەت بولۇپ قالالىسا ، ئەلۋەتتە ھەممىمىز بۇ ئەمگەكتىن قانائەت ھېس قىلىمىز .

قولىمىزدىكى بۇ كىتاب ئۇيغۇر ئەدەبىياتىنىڭ تەرەققىياتىغا يېقىندىن كۆڭۈل بۆلگەن بارلىق يازغۇچىلار ، ئوقۇرمەنلەرنىڭ دۇنيا نەسرلىرىدىكى نەمۇنە ئەسەرلەردىن خەۋەردار بولۇپ قېلىشىنى ، نەسردىن ئىبارەت گاھ شېئىرغا ئوخشاپ كېتىدىغان ، گاھ پەلسەپىگە ئوخشاپ كېتىدىغان ، روشەن ئىدىيە ، مۇكەممەل ئەدەبىي ئالاھىدىلىك ، پەۋقۇلئاددە بەدىئىي پۇراق بىلەن يۇغۇرۇلغان بۇ ژانىرنى ياخشى كۆرۈپ قېلىشىنى كۆزدە تۇتىدۇ . بىز مۇشۇ كىتاب ئارقىلىق ئۇيغۇر ئەدەبىياتىدىكى نەسر ئىجادىيىتىگە تېخىمۇ زور يۆكسەكلىك ، نەسر ئىجادىيىتى بىلەن شۇغۇللانغۇچىلارغا تېخىمۇ زور نەتىجە تىلەيمىز .

ئىمىن ئەخمىدى

2008 - يىل 12 - ئىيۇن

مۇندەرىجە

پرودھوم (فرانسىيە) 1
ئويلار

مىسترال (چىلى) 6
نېمىشقىمۇ تۇغۇلغانسەن ؟/ پاكلىق توزانلىرى/ ئانىلىق توزانلىرى/ بالىلارغا/ مەن يىغلىماقتىمەن/ تەڭرى/ كۇتۇش/ مېنى يوشۇرۇپ قويساڭلارچۇ/ تۆت قۇلاق/ ئەگەر ساڭا ئۆلۈم يېپىشسا . . ./ گۈزەللىك/ ناخشا/ تاگور شېئىرلىرىغا ئاتاپ/ كۆرۈمسىزلىك ھەققىدە/ بېنت/ بەخت

ئەخمەتجان ئوسمان 20
يىلان مېھرى/ مەشرەپنامە/ تەنھالىقلار تالاسى/

مەقسۇد بېكجان (ئۆزبېكىستان) 28
تەسەللى/ ئۆلۈمگە تېگىشلىك ۋە تېگىشلىك بولمىغان نەرسىلەر/ ئىستېدات — ئاقساقالدۇر/ سەپسەتىۋازلىق ھەققىدە/ يارىماسلىق/ ھەربىينىڭ كۇندىلىك خاتىرىسىدىن/ بازاردىكى يالغۇزلۇق/ شائىرئىت/ يا ئەلھەزەر/ يالىڭاچ تاملار ساھىبى/ بۇ سۆزلەر/ سۆزلەر قورشاۋى

ۋىتمان (ئامېرىكا) 32
يايلاق كېچىسى

ئۇنسىي ئەلھاج (لىۋان) 34
ئەتىگەن يېرىمغىچە/ يالغانچى قاچان راستچىل
بولۇپتىكەن/ ھەسرىتىمنىڭ ئۇلۇغلۇقى ئۇلۇغ/ ئايال
ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئەڭ گۈزىلى/ قۇياشنىڭ بۇلۇتى/
پۇتلىرىڭنىڭ بۇلۇتى ئۇستىدە/ بەئەينى بىر ئايدەك/ ئۇنىڭ
يالىڭاچ كىيىمى

ئېۋان دەيۋېس (ئامېرىكا) 48
سۆيگۈ كىتابى/ غارايىپ مېۋە

ۋىنكا سكرېۋې مىكۇلىيۇس (سوۋېت ئىتتىپاقى) 51
بۇركۇت ناخشىسى

تۇرگېنېف (رۇسىيە) 59
كېتىۋاتىمەن . . ./ ئەتە ، ئەتە !/ بوۋاي/ بوسۇغا/ ي .
يۇرى پوسكايانى ئەسلەيمەن/ ئىڭە ، ئىڭە . . ./ قۇشقاچ/
ئەتىرگۈل/ زەڭگەر رەڭ دىيار/ قىيا تاش/ مۇخبىر/
ئۇچرىشىش/ گۇناھ كىمدە/ ياشاش قانۇنى/ كېتىۋاتىمەن
ئېگىز تاغلارنى ئارىلاپ/ مۇھەببەت يولى/ ساددىلىق

ئو .ھانسون (شۋېتسىيە) 78
بۇ جىمجىت نەمخۇش ماينىڭ بىر گۈگۈمى

كورۇلىنكۇ (رۇسىيە) 79
ئۇچقۇن

ئەخمەت ئىمىن 81
سادا/ ئۇۋ تاماشاسى/ تۇپراق ساداسى

ئاكاتاگاۋا لیۇنوسكېي (ياپونىيە) 115
ئۆمۈچۈك تورى

مۇھەممەد يۈسۈپ (ئۆزبېكىستان) 119
ئاسماننىڭ ئاخىرى

ئۇرفات (ئافغانىستان) 128
تۇرمۇش/ يېڭى ئىدىيە

خ.جىبران (لىۋان) 131
دانىشمەن/ ناخشا/ ئەۋلىيا/ قۇم ۋە بۇزغۇن/ چۈش/ ئىستىقبال تىلەكلىرى/ تىنچلىق/ ماماتلىق لەززىتى/ دولقۇن ناخشىسى/ ئىلاھە/ دىلدارىمنىڭ ئۆلۈمى/ تاڭ ئالدىدا/ شىرنىڭ قىزى

رېناد (فرانسىيە) 168
سوغۇق تەبەسسۇم/ ئىنەك/ توز/ ئاق قۇ/ بوز تورغاي/ كېپىنەك/ بۇغا/ يالغۇز دەرەخنىڭ ئائىلىسى

ئەنۋەر تاشتۆمۈر 175
لەۋلەر ساماسى/ سۈكۈت پەرۋازى

ئەنەيتۇللا قۇربان 189
خازان تۈيغۇلىرى

ئەسئەت ئابدۇقادىر 192
تەنھالىق/ ۋېناسقا بىر سۆز/ سەپەرداشلار/ پىلىسىرات

ئوشو (هىندىستان) 197
مۇھەببەت دېگەن نېمە

سولژېنىتسىن (سوۋېت ئىتتىپاقى) 206
قارىياغاچ/ شولا/ كۆچۈك/ ئۆردەك چۈجىسى/ بىر كۈننىڭ باشلىنىشى/ دالا يانغىنى ۋە چۈمۈلە/ نەپەسلىنىش ئەركىنلىكى

جۇاڭزى (جۇڭگو) 212
چىن ئادەم

جۇ گۈپىڭ (جۇڭگو) 214
دىلئارامليق — هاياتتىن بەھرە ئېلىشتۇر

ئوسمان قاۋۇل 218
پەرۋازنامە/ پەسىللەر كۈيى

پاز (مېكسىكا) 228
زەڭگەر كۆز/ ئۇچرىشىش/ پەرىشتىلەرنىڭ باش سۆڭىكى/ ناتونۇش ئىككى ئايالغا خەت/ ئالدىراشچىلىق/ قارىغاشنىڭ سېھرىي كۈچى/ ئۇخلاش ئالدىدا/ دېڭىز دولقۇنى بىلەن ياشاش

دۇڭشەن كۈيىي (ياپونىيە) 266
بۇلاق ساداسى

قۇربان ئەمەت 269
جەنۇبتىكى ئويلار ۋە كۈيلەر/ قۇمغا سەپەر/ كۆرۈشمىگەن دوستلارغا/ كۈننامە/ كېچىگە سۆز

ئەي چىك (جۇڭگو) 282
نەسرلەر

چارلىز بودلېر (فرانسىيە) 289
بىگانە ئادەم/ كەمپىرنىڭ ھەسرىتى/ سائەت/ ئىت ۋە
ئەتىر/ تەنھالىق/ سەرخۇش بول/ دېرىزە/ پرېستان/ بۇ
دۇنيانىڭ سىرتىدىكى قەيەرلا بولسا مەيلى/ ھەر كىم كېمىر
يۇدۇۋالغان/ تەلۋە بىلەن ۋېناس/ چاچ قېتىدىكى ئالەم

مەمتىمىن ئەلا 303
ئۆي ۋە كېچىدە كەلگۈچى

تۆۋپىق ھەكىمى (مىسىر) 309
قۇش ۋە ئادەم

زامانىدىن پاكىزات 313
سايە/ قۇشلار

ئەركىن نۇر 315
چۆكۈش/ دۇئېل/ يېگانە دەرەخ/ ھالاكەتتىن قورقۇش/
ئەڭگۈشتەر نىقابى/ مارت ھاڭىدىكى چېچەكلەر/ ئال ، بۇ
مېنىڭ يۇرتىكىم/ مېنىڭ دۇنيايىم/ سېغىنىش/ ئىچكىرىسىدە
ۋە تاشقىرىسىدا/ قىساس/ ئوۋ/ ئاشىق/ تەنھالىق/ ئۆلگەن
دېڭىز

مۇستافا سادىق رافى (مىسىر) 333
سېغىنىش

پولات ھېۋزۇللا 336
مەڭگۈلۈك ئىزدەش/ ئاشىق/ بۇزۇلغان رېۋايەت

سان جون پرس (فرانسیه) 339
ئاناباز/ مایاکلار/ یاقا یۇرتلۇق ئایال/ قەسىدە

ت .ترانستومېر (شۋېتسىيە) 374
ئىسىم

مۇختار مەخسۇت 375
قۇياشقا ئەڭ يېقىن جاي

ئەمىن رەيھانى (لىۋان) 384
بەختسىزلىكتىكى تەسەللى ۋە تەسەللىدىكى
بەختسىزلىك/ تېرىيدىغانلار ئۇچۇن ئۇرۇق

نۇرمۇھەممەت ئۆمەر ئۇچقۇن 404
ئەقىدە ئېھتىرامى

گ .ئېكېلوف (شۋېتسىيە)..... 421
پاتقان قۇياش

ئابدۇشۇكۇر مۇھەممەدئىمىن 423
كاككۇكنامە

زۇرىتا (چىلى) 441
ئاتامنىڭ دەرياسى

رابىندرانات تاگور (ھىندىستان) 447
«گىتەنجالى»/ «ئويلار»/ بۇلۇت ئەلچىسى/
«ياپراقلار»/ ۋاقىت ھالقىسى/ قەلب ياپراقلىرى/
«نىگاھلار»/ ئۆلۇم/ «ئاخىرقى يەكشەنبە»/ ئويلىنىش/ «يار
سۇغىسى»

غوجمۇھەممەت مۇھەممەت 462
مۇناردىكى ئاي/ مەن ئۆزۈمنىڭ ئازابخانىسىدا/ كېچە
دەريا ، مەن بېلىق/ يازدىم ساڭا مۇھەببەت خېتى/
ئۆلۈپ كەتكەن قىز/ گۈزەل قەلب

لۇشۈن (جۇڭگو) 465
ياۋا گىياھقا بېغىشلىما/ كۈز كېچىسى/ قار/
لەگلەك/ سايىنىڭ ۋىداسى/ تىلەمچى/ ياخشى ھېكايە/ شۇنداق
جەڭچى

مۇھەممەتجان ئەمەت 482
قارا تاشتىكى چۈش كۆلەڭگىسى

ئىدۋارداس مېژىلايتىس (سوۋېت ئىتتىپاقى)..... 486
ئاۋاز/ ئايال

پىرىشۋىن (سوۋېت ئىتتىپاقى)..... 494
كەچكى شەپەق/ سۆيگۈ پەرزەنتلىرى/ ئۆزىڭىز دەپ
بېقىڭ/ ئىككى توپ قېيىن/ تاڭ ھارپىسى/ كاككۇك/ بەخت/
جاراھەتتىن تۇغۇلغان پىكىرلەر/ سۇنىڭ باھارى/
سەنئەت/ مەجنۇن/ تەشۋىش/ كىتابخان/ نېمە ئۈچۈن ؟/
كۆڭۈل سىرلىرى/ ھەقىقەتتىن قېچىش/ ئالىيجانابلىق
ھاسىسى/ سۇ

ئا .لۇندىۋېست (شۋېتسىيە)..... 506
چەشمە

پابلونېرۇدا (چىلى) 507
مۇھەببەت ۋە باشقىلار/ مۇھەببەت/ خىرە پەيت/
قەھرىمان/ پىكاسسو بىر ئىرق/ مەڭگۈ توختىماي

ئىلگىرىلەيدىغان كېمە/ يىلتىز ئىزدىگۈچى/ شېئىر يېزىش بىھۇدە ئىش ئەمەس

رېۋېردى (فرانسىيە)..... 527
شائىر/ گۈزەل يۇلتۇزلار/ يۇزمۇ يۇز/ كېچە مەنزىرىسى/ گۈگۈم/ رېئاللىقنىڭ تەمى/ ئۆزگىچە كۆتۈۋېلىش/ كۆلەڭگە چىنلىقى

پ .لاگېكۋىست (شۋېتسىيە)..... 532
مۇھەببەت ۋە ئۆلۈم/ ئەگەر ئاسمان

ئابدۇرېھىم ئۆتكۈر 534
شېئىر ۋە شائىر/ دېڭىزدىن سادا/ باش ئەگمە

فرېدرىخ نىچشې (گېرمانىيە)..... 541
كونا جەدۋەل ۋە يېڭى جەدۋەل/ يەتتە ئىز/ ئۇستۇن ئادەم

ئاتاناس دالچېۋ (بۇلغارىيە)..... 566
تۇرمۇش/ سەممىيلىك ۋە دوستلۇق/ ئۇمىدنىڭ قۇدرىتى/ مۇۋەپپەقىيەت/ نەزەريە ۋە پاكىت/ قابىلىيەت ۋە ماھارەت/ كەمتەرلىك/ ئۆتمۇش ۋە كەلگۈسى/ مەڭگۈ ئۆچمەس سىلىق/ دەرەخ يوپۇرمىقى ۋە سايە/ ئىت بىلەن ئوخشاشلىق/ ئەگەر ئادەملەرنىڭ ھەممىسى مۇكەممەل بولغان بولسا/ ئىدىيە ۋە سۆزلۈك/ تايىنىش نۇقتىسى/ يۇز - چىراي ۋە نىقاب/ بىمەنىلىك/ ئەل ئىجادىيىتى/ ئاۋاز ۋە تاۋۇش/ يېشىل ئات/ تىرىكلەر ۋە ئۆلۈپ كەتكەنلەر/ كېمىنىڭ پرېستانى/ مىننەتدارلىق بىر خىل داۋاملىشىش/ ھېسسىيات ۋە خۇراپىيلىق

د.ھ.لاۋرېنس (ئەنگلىيە) 574
قاناتلىق يىلان

مۇستافا ئەمىن (مىسىر) 584
ئۇزۇك خىياللار

خېلىن كېللېر (ئامېرىكا) 586
ئەگەر كۆزۈم ئۇچ كۈنلا كۆرەلىگەن بولسا
ئىدى/ بىرىنچى كۈنى/ ئىككىنچى كۈنى/ ئۈچىنچى كۈنى

ئابىتا كۈما (ھىندىستان) 604
سادا

ئابدۇقادىر جالالىددىن 607
چالا كۆيگەن رىسالە/ سەپسەتە/ تىلاۋەت/ دانىشمەنلىك
بەدىلى/ ناتىۋان

ئاللان پوئې (ئامېرىكا) 612
كۆلەڭگە/ سۈكۈنات

ۋون ۋېزاك (گېرمانىيە) 620
گۈزەللىك سىرلىق كۆكتىن چۈشەمدۇ ياكى تەگسىز
ھاۋادىن چىقامدۇ؟

ئۆمەر مەتنۇرى قۇتىيار 625
قەلەندەر/ مېنىڭ تىلسىم/ ئاخىرقى بېكەت

برونو (ئىتالىيە) 631
مەھكىمەئى شەرئىنىڭ سوتىدا/ ھەقىقەت ئالدىدا يېرىم
قەدەممۇ چېكىنمە

يۇسۇپ ھۇسەين 637
بۇلاقتىكى چەمبەرلەر

ئېينىشتەين (گېرمانىيە) 642
نوبېل مۇكاپاتى سەھنىسىدە/ ئېتىقادىم

بوتتېر بىسلى (فرانسىيە) 650
ئۇستەل يەنىلا ئۇستەلدۇر

رېنى شار (فرانسىيە) 656
گىپنوز ياپراقلىرى

يۇرىي بوندارېۋ (سوۋېت ئىتتىپاقى) 663
باللىقتىكى بەخت يۇلتۇزى/ ئۇمىدسىزلىك/ قېرىلىق
ئالامىتى/ ئەينەك ئالدىدا/ ئورمان ۋە نەسر/ ناتونۇش
كىشىلەر/ شان - شەرەپ/ كىچىككىنە بىر پەيت

ج .پ .لىكۇت (گېرمانىيە) 671
ئىككى يول

برانديس (دانىيە) 674
ھايات

يالقۇن روزى 679
شائىر ۋە يۇلتۇز

مۇھەممەد سالىھ (ئۆزبېكىستان) 684
تۇن تەشەببۇسكارلىرى/ رەسسام/ ئېھتىياتكار ئاسمان/
تاللىمچىلەر/ يارداكى ئاق تېرەكلەر/ يوق ئادەمنىڭ
ئىشكى/ گۇل لوكۇقىسى تۇرغان جاي/ سايادەتكە باردىغان

ئادەم/ ئۆرۈكزاردا تەنها/ سۆيگۈ/ كۆڭۈل/ غەلىتە ئادەم/ تاك
سەھەر/ ساپا/ سۈرەت/ جاسارەتنىك كۆزى/ يالغۇز كىشى/
تاغدا/ قورقۇنچاق ئادەم/ ئارزۇ/ قۇيرۇق مونولوگى/ سوۋۇپ
بېرىۋاتقان قولنى تۇتۇپ/ ھەيكەل سايىسىدا/ دەخلىسىز
خىيال/ قار ياغقاندا/ ۋاقىت

ئالويس بېرتران (فرانسىيە) 696
يەنە بىر باھار/ سۇ ئۈستىدە گۈگۈم/ مىمباسۇ ئايىم/
ئاي نۇرى/ يامغۇر

ھېچىنىز (ئىسپانىيە) 701
پىلاتىلو/ ئاق كەپىنەك/ شاتۇتى/ گۈگۈمدىكى ئويۇن/
گۈگۈمدىكى ئۆكتەبىر/ ئۆلۈم/ پىغان

ۋالېر (فرانسىيە) 708
ياش ئانا

كافكا (ئاۋستىرىيە) 709
ئىزتىراپ ئىچىدە دېرىزىدىن قاراش/ كوچىغا ئېچىلغان
دېرىزە/ ئىندىئان بولۇش چۈشى/ يولۇچى/ پىرمىتىس

جىنسبېرگ (ئامېرىكا)..... 712
كۆز يېشى/ ئاپتاپپەرەس سۈترا/ شۇنداق ، بەلكى ئۈمىد
قالمىدى

مالارمې (فرانسىيە) 720
كۈز قايغۇسى

ئارتۇر رامبو (فرانسىيە)..... 722
چاقماق

نۇرمۇھەممەت توختى..... 724
مۇھەببەت پەيتى/ كۆچمە قوم/ ئەينەك سۇنۇقى/
تەكلماكان

رەئۇپ فەرقى (ئۆزبېكستان)..... 730
خەير ، دادا/ شامالار/ ئاۋاز/ شېئىرىيەت/ بەخت ۋە
تەشۋىش/ سۆزلەر/ سۆزلەر ھىجرانى

ئولجاس سۇلايمانوۋ (قازاقستان)..... 735
سەمەد ئاقىننىڭ ئېيتقانلىرى

خالدار ۋولقان (ئۆزبېكستان)..... 738
يۇلتۇزلۇق تۇن/ كۆمۇلگەن ئادۋوكات/ باھار
يامغۇرى/ ساداقەت/ يۇلتۇز

پرودھوم (فرانسیه)

ئویلار

روشەنکی ، بەخت بىزنىڭ ئەمەلگە ئاشقان ئىرادىمىز ۋە ئارزۇ-يىمىزدا . قانائەت تېپىش ئۈچۈن ، ئىرادىمىزدىن تاشقىرى بولغان مۇستەقىل ئىرادە بىلەن گارمونىك بىردەكلىكنى ساقلاشقا ئىنتىلە-مىز . بەختكە غەم - ئەندىشىسىز ئېرىشىمىز دەيدىكەنمىز ، ئېرە-شىش قىيىن بولغان نەرسىلەرگە ئىنتىلگىنىمىز ، ئۈمىد - ئىس-تەكلىرىمىزنى دەخلى - تەرۇزسىز شەيئىلەردە ئەمەلگە ئاشۇرغىنە-مىز تۇزۇك . شەيئىلەر ئارىسىدا ياشايمىز . شۇڭا ، خۇدانىڭ ئىستە-كىدە بولمايدىكەنمىز ، بەختمۇ پۈتۈنلەي زىددىيەتلىك بىرنەرسە بو-لۇپ قالىدۇ . . .

ئادەم بەختىنى ئېرىشىشتىن ئەمەس ، ھېس قىلىشتىن تاپىدۇ ؛ ئادەم ئۇلۇغلۇقنى بەختكە ئېرىشىشتىن ئەمەس ، پىكىر قىلىشتىن تاپىدۇ . بەخت ئۇلۇغلۇقتىنمۇ زور قىممەتكە ئىگىمۇ ؟ بەدەۋىيلىك مەدەنىيەتلىكتىنمۇ ئۈستۈنمۇ ؟ ئاھ ، بىزگە بەختسىزلىك ئەمەس ، خۇشاللىق نېسىپ بولغاي ! ئازابنى چۈشەنگەن ئادەم سائادەتمەن ئادەمدىن كۆپ قۇدرەتلىك ! جەڭچىلەر كۆكرىكىگە نەقىشلەنگەن يارىسىنى قەدىرلىگەندەك ، بىزمۇ ئازاب - ئوقۇبەتلەر بەدىلىگە كەل-گەن شەرەپنى قەدىرلەيمىز . بۇ نۇقتىنى رۇسسو چۈشەنمەيدۇ .

خۇشاللىق — ئازابنىڭ ۋاقىتلىق توختىشى ، بەخت ئازابتىن پۈتۈنلەي بىخەۋەر .

ئۆتمۈش بىلەن كېلەچەك بىزگە تېگىلىئەمەس ، لېكىن ئۇلار ئەسلىمە ، پۈشايمان ، ئۈمىد ۋە قورقۇنچ ئارقىلىق نۆۋەتتە بىز ئۈچۈن ئەڭ مۇھىم بولغان تۈيغۇنى تونۇتىدۇ . دېمەك ، بەخت باشقا نەرسە ئەمەس ، بەلكى خىيال ۋە ئەسلىمە .

ئاشىقلارنىڭ ھەممىسىلا شائىر ئەمەس ، ئىنشائاللا ، زادىلا ئە-مەس ! ھالبۇكى ، بىرنەرسە بارىكى ، ئاشىق - مەشۇقلارنىڭ ھەممە-

سىلا ئۇنىڭغا شائىرانە كۆز بىلەن قارايدۇ . ئۇ بولسىمۇ سۆيگۈ ئوبيېكتى .

شۆھرەتپەرەسلىك ۋە زەئىپلىك بىلەن مۇھەببەتتىن گەپ ئېچىش بىمەنىلىك .

ئەرلەر مۇھەببىتىنى يۇرىكىدىلا ساقلىشى كېرەك . ئۇنىڭ ماھىيىتىنى ئايرىيەمەن دەپ ئۇنى نابۇت قىلىۋېتىشنىڭ ئورنى يوق . مۇھەببەت تۇيغۇ ، شۇنداقلا ئىدىيە . بۇ دەل گۈزەللىكنىڭ ماھىيىتى شەكىل ھەم بىر خىل ئىپادىلەش بولغانغا ئوخشاش بىر گەپ . سۆيۈشۈش بولمىغان مۇھەببەتنى مۇكەممەل مۇھەببەت دېگىلى بولمايدۇ . نازاكەتسىز ۋە ئېتىبارسىز مۇھەببەت ھەقىقىي مۇھەببەت ئەمەس . بۇ ئىككى خىل بەخت بۇلىقىنى قوشۇۋېتىشنى ئۆگىنىۋېلىش كېرەك ، ئۇلارنى مۇناسىپ نىسبەت بويىچە قوشۇش كېرەككى ، ھەرگىزمۇ قۇرۇتۇۋەتمەسلىك كېرەك . مانا بۇ مۇھەببەت سەنئىتىدۇر . كىشىلەر بەخت شارابىنى بىراقلا ئىچىۋەتمەكچى بولغاندا ، بۇ ئۇلارغا ئانچىكىملا بىر ئىشتەك تۇيۇلىدۇ . ئومۇمەن قىلىپ ئېيتقاندا ، مۇھەببەتنى ھەۋەس نۇقتىسىدىنلا ئايرىشقا بولمايدۇ . پەقەت ئىنچىكىلىك بىلەن ئىش تۇتقاندىلا ، ئاندىن ئۇنىڭ تەمىنى تېتىغىلى بولىدۇ ، بۇنىڭدىكى سەۋەب بەك ئاددىي : جىسمانىي ھۇزۇر ھەرقانچە كۈچلۈك بولسىمۇ ، ئۇنىڭ ھامان چېكى بولىدۇ . بىراق ، كىشىلەرنىڭ بۇ ئارقىلىق يارالقان ئوبرازى تەسەۋۋۇرنىڭ ئۆزىگە قارىغاندا ئانچە كۆپ چەكلىمىگە ئۇچرىمايدۇ ، بۇنىڭدىن بىر خىل ئۇمىدسىزلىك تۇغۇلىدۇ . يەنە بىر جەھەتتىن ، ئەخلاقىي مۇھەببەت بىلەن ھېسسىيات قەلبىتە قىممەتكە ئىگە بولالمايدۇ ، ئۇ ھەمىشە كۈچلۈك جىسمانىي كۈرىستىن غالىب كېلىپ تۇرىدۇ ؛ نەتىجىدە قەلبتىكى مۇھەببەت بىلەن ئۇنى ئىپادىلەيدىغان سەزگۈ ئەزالار سۆيگۈسى ئوتتۇرىسىدا بىر خىل ماسلاشماسلىق ئازابى تۇغۇلىدۇ . مۇھەببەتنىڭ بۇ ئامىللىرىنى بىرلەشتۇرگەندىلا ئاندىن قانائەت تاپقىلى بولىدۇ . چۈنكى ، ئۇلارنى بىر - بىرىدىن ئايرىۋېتىشكە بولمايدۇ . شۇڭا ، شاللاقلىقتىنمۇ ئۆتە ئادەمنى ئازابلايدىغان نەرسە بولمىسا كېرەك . كىم بەختىنىڭ چېكىگە يېتەي دېسە ، شۇ ھايالسىز-

لا يېتەلەيدۇ . ئەكسىچە ، ئەقىللىق كىشىلەر خۇشاللىقنى ناھايىتى پۇختىلىق بىلەن ئىنچىكە تەسەۋۋۇر قىلىدۇ ؛ ئۆز ئەڭگۈشتەرىنى بىر قېتىمدىلا سەرپ قىلىۋېتىشنى خالىمايدۇ . ئۇ جىسمانىي مۇھەببەتنى قانداق قىلسا ئەخلاقىي مۇھەببەتكە ئوخشاش مەڭگۈ قۇرىمايدىغان تۇغمەس - پۈتمەس بىر مەنبەگە ئىگە قىلغىلى بولىدىغانلىقىنى بىلىدۇ .

ھاياتنى بىراۋغا تەسەددۇق قىلىش بىراۋنىڭ ھاياتىنى ئىگىلەۋېلىشقا ئوخشاشلا مۇھىم . سەن ئۇنىڭغا قانداق قىسمەتلەرنى ئەكەلگەنلىكىڭنى بىلمەيسەن ؛ ئۇنى يا ئۇنداق ، يا مۇنداق تەرىزدە ئىگىلەپ تۇرىسەن . مۇھەببەت گۈناھقا ئوخشاش خۇپىيانە كېلىدۇ . لېكىن ، ئاشىق - مەشۇقلار بىر - بىرىگە ھاياتىنى تەقدىم قىلىۋاتقان پەيتلەردە ئۆزلىرىنىڭ نېمە قىلىۋاتقانلىقىنى بىلىشمەيدۇ ؛ ئۇلار خۇشاللىقنىڭ تىزگىنىدە تۇرىدۇ . بۇ خىل خۇشاللىق نىكاھ تۈپەيلى قانۇنلاشقان چاغدا ئۇلار ھەم بۇنىڭدىكى سىرنى چۈشەنمەيدۇ ، ھەم بۇنىڭدىكى تەشۋىش ۋە ئازابنى بىلمەيدۇ . لېكىن ، ئۇلارنى خاتىرجەمسىزلەندۈرگەن تەبىئەت بۇ خىل ھەرىكەتنىڭ مۇھىملىقىنى چۈشىنىشى مۇمكىن . ئۇلارنىڭ ۋۇجۇدىدا لەرزىگە كېلىۋاتقىنى دەل شۇ ؛ پەقەت شۇلا ئازابقا تېگىشلىك ئادەمنى يارىتالايدۇ . ئاشىق - مەشۇقلار قارام جارچىلاردىن باشقا نەرسە ئەمەس .

مۇھەببەت — ئۆزلۈكسىز تەلپۈنۈش ، دوستلۇق — ئۆزلۈكسىز تېگىشىش .

پەقەت دوستلۇقلا بىردىنبىر مۇكەممەل نەرسىدۇر .

مۇھەببەت دوستلۇقتىن بۈيۈك . چۈنكى ئۇ دوستلۇقنى تولۇقلايدۇ ؛ دوستلۇق مۇھەببەتتىن يۇكسەك ، چۈنكى مۇھەببەت بۇزۇلغاندا ئۇ ئادەمگە تەسەللى بېغىشلايدۇ .

ئاشىق - مەشۇقلار ھەمىشە بەخت تىلىشىدۇ ، دوستلار ھەمىشە بەخت سۈنىشىدۇ .

كىشىلەر نادانلىقنى ھەمىشە ئاق كۆڭۈللۈك دەپ قارىشىدۇ . بىراق ، ئەقىل - پاراسەت بولمىسا ، ھەقىقىي ئاق كۆڭۈللۈكتىن ئېغىز ئاچقىلى بولمايدۇ . چۈنكى ، ۋىجدان مۇھەببەتنىڭ تىمسالى ،

مۇھەببەت بولسا ھايۋانلاردىمۇ بولىدىغان تەبىئىي تۇيغۇ . ۋىجدان مۇھەببەت جەريانىدا يۈكسەك روھ ۋە ئۇلۇغۋار ئىدىيە ھاسىل قىلىدۇ . ئاق كۆڭۈللۈك ئادەمگە خاس نەرسە ، چۈنكى ئۇ مۇھەببەتتىكى ئەقىل - پاراسەت .

كىشىلەرنىڭ كۆپچىلىكىنىڭ پىكرىنى قۇۋۋەتلىشى ئېھتىمال ئاجىزلىقتۇر ، ياكى مەنسىتمەسلىكتىندۇر ، ياكى بولمىسا ئۇستۇنلۇك تۇيغۇسىدىندۇر .

كىشىلەر ئۆزىنى ئۇنتۇشنى ئەسلىي تەبىئىيىتىگە قايتىش دەپ ئاتىشۋالىدۇ .

گۇمان ئۆز مەنپەئىتىگە ئاساسەن ھۆكۈم چىقىرىشتۇر .

كۇچ - قۇدرەت بولمىسا ، ئەركىنلىكمۇ بولمايدۇ ، بۇ كىچىك-كىنە ئىشلاردىمۇ ئىسپاتلىنالايدۇ . ھېچكىممۇ تېرىكتۇرمەيدىغان ئادەم كۆپچىلىكنىڭ قۇلىدۇر . پارىزدا ۋاقىتنى بويسۇندۇرۇش بەلەن ۋاقىتتىن مۇۋاپىق پايدىلىنىش ئوخشاشلا كۇچ تەلەپ قىلىدۇ .

باشقىلارنىڭ ھۆرمەتسىزلىكىدىن خاپا بولۇش ئۆزىنىڭ ئالداڭچىلىقىدىن ئاغرىنغانلىق بىلەن باراۋەر .

تاسادىپىي سەمىمىيلىك ئادەمنىڭ ئامراقلىقىنى ئەمەس ، بەلكى ھەيرانلىقىنى قوزغايدۇ . تەكەببۇرلۇق بىلەن ئالىيجانابلىقنى ئاسانلا پەرقلەندۇرگىلى بولىدۇ : ئالدىنقىسى باشقىلاردىن ئېشىپ كېتىش ئۈچۈن ئۆزىنى كۆتۈرىدۇ ؛ كېيىنكىسى ئۆزىدىن ھالقىپ كېتىش ئۈچۈن ئۆزىنى كۆتۈرىدۇ .

ھەسەت مەغرۇرلۇقنىڭ سۇنغانلىقىنىڭ ئىپادىسى ، ئاغرىنىشمۇ شۇنداق . ئەمما ، ئاغرىنىشقا پەسكەشلىك ئامىللىرى ئارىلاشقان ، ھەسەتخورلۇق بولسا ، پەقەت پەسكەش ئادەتىن ئىبارەت . شۇڭا ئاغرىنىشقا مەن مۇنداق تەبىر بېرىمەن : ئۇ مەغرۇرلۇقنىڭ پەسكەش ئىپادىسى ؛ ھەسەتكە كەلسەك ، ئۇ مەغرۇرلۇق قۇتۇلماقچى بولغان بىر خىل پەسكەش ھېسسىيات . مەغرۇرلۇق بەزىدە ئۆزىنىڭ قىممەتىنى چۈشۈرۈپ ئۇنىڭغا يېقىنلىشىدۇ ، بەزىدە ئۇنى ھەددىدىن زىيادە ماختاپ ئۇنى سۇپەتلەشكە ئامالسىز قالدۇرىدۇ ياكى ئۇنى ئىشەنگىلى بولمايدىغان نەرسە قىلىپ قويىدۇ .

ئانا بولۇش خۇشاللىقتا ئېرىشىش ؛ ئاتا بولۇش ھۆرمەتكە .
شەكلىي گۈزەللىك گۈزەللىكنىڭ روھىغا ئوخشىشىدۇ .
ئۈمىدتە ئۈمىد قىلىنغان نەرسىنىڭ تەمى بولىدۇ .
تەسەۋۋۇردىكى ئازابقا بېرىلىش قۇرۇق ئاۋارىگەرچىلىك ؛ تەسەللى قەلبكە تالىق ، ئازاب مېڭىگە .
تۇغمىلىق زاھىر بولسىلا ، ئەخلاقىي قاراشلارمۇ شەكىللىنىدۇ .

(ئەركىن ئىبراھىم پەيدا تەرجىمىسى)

مىسترال (چىلى)

نېمىشقىمۇ تۇغۇلغانسەن؟

نېمىشقىمۇ تۇغۇلغانسەن جېنىم بالام؟
سەن تولىمۇ ئوماقسەن، لېكىن ھېچكىمنىڭمۇ ساڭا زوقى يوق. سەن باشقىلارنىڭ بالىلىرىغا ئوخشاشلا قەدىرلىكسەن، مېنىڭ كەنجى ئىنىمغا ئوخشاش ۋىلىق - ۋىلىق كۆلىسەن، لېكىن ھېچكىمنىڭمۇ سېنى باغاش ئەتكىلى مەيلى يوق. سەن بۇدرۇق قوللىرىڭنى پىلتىڭلىتىسەن، ئويۇنچۇق ئويناشقا ئۇمىدلىنىسەن،
لېكىن، جېنىم بالام، مېنىڭ ئەمچىكىم بىلەن تارام - تارام كۆز ياشلىرىمدىن بۆلەك سەن ئەرمەك بولغۇدەك نەرسە يوق.
بىلەمسەن قوزام، ئاتاڭ سەن مېنىڭ قورسىقىمدا ئۇخلاپ ياتقان چېغىڭدىلا ساڭا نەپرەتلەنگەنىدى. شۇنداق تۇرۇقلۇق، يەنە نېمىشقىمۇ دۇنياغا كەلگەنسەن.
ياق، سەن پەقەت مېنى دەپلا تۇغۇلدۇڭ. مېنى غېرىبلىقتىن قۇتقۇزغىلى دۇنياغا كەلدىڭ. چۈنكى مەن داداڭنىڭ سۆيگۈسىگە نائىل بولۇشتىن ئىلگىرى يالغۇز ئىدىم، جېنىم قوزام!...
ئۇ ئەنە شۇنداق ناله قىلىۋاتقاندا بىر ئەر ئۇنىڭ ئالدىدىن ئۆتتى. ئەر قوپال سۆزلەر بىلەن ئۇنىڭ مىسكىن دىلىغا ئازار بەردى. ئانىنىڭ كۆزلىرى غەزەپتىن چوغ بولۇپ يانىدى.
قەلبىمدىن ئاياللارغا خاس بىر خىل ھېسداشلىق تۇيغۇسى بالقىپ چىقتى. تومۇرلىرىمغا ئېچىنىش يالقۇنلىرى تۇتاشتى، مەن ئۇنىڭدىن يىراقلاپ كېتىۋېتىپ خىيالغا چۆمدۇم:
«ئەرلەر ھېلىقى ئايال چەككەن ئازابتەك ئازاب، ئۇنىڭ قەلبىدىكى مۇقەددەس پاكلىقتەك پاكلىق ھەققىدە سۆزلەشنى خالىمىسا، بىز ئاياللار سۆزلىمەي ئولتۇرامدۇق؟ ئۇمۇ بىز ئاياللارنىڭ ئىچىدىكى بىرىغۇ؟ سەنئەتنىڭ مۇددىئاسى چەكسىز مېھىر - شەپقەت بىلەن گۈزەللىك يارىتىش بولمىدىكەن، بىز نېچۈك ئۇ بېچارىنى ناپاك دۇنيادىن ئايرىپ، پاكلىق چەشمىسىدە يۇيۇندۇرمايمىز؟»

مەن ئۇزاقتىن - ئۇزاق ئويلاندىم. ئاخىر خاتىرەمگە دىنىي ئەقىدىلەرگە ئوخشىشىپ كېتىدىغان ئاشۇ قۇرلارنى پۈتتۈم.

بەزى ئاياللار پاك ياشايمىز دەپ، رېئال تۇرمۇشنىڭ رەھىمسىز چاڭگىلىدىن قۇتۇلۇشقا پېتىنالمايدۇ: ئۇلار مەن پۈتكەن ھېلىقى قۇرلارنى ئوقۇشتىن قاچىدۇ، ھەتتا مېنى خاتىرەمدىن ئۇلارنى ئۆچۈرۈۋېتىشكە قىستايدۇ. مەن پەقەت قانىتى بوغۇچلانغان قۇشتەك ئۇن - تىنسىز ھەسرەتلىنىشىنىلا بىلىمەن.

ئەلۋەتتە بۇ پەقەت ئاددىي كەچمىشلەر يېزىلغان ئەرزىمەس خاتىرە. لېكىن ئىنسانىي تۇيغۇ بىلەن سۇغىرىلغان مۇشۇ سەھىپىلەرلا ھايات مۇكەممەللىكىگە قەسىدىگاھ بولالايدۇ. شۇنداق تۇرۇق- لۇق مەن ئۇنى ئۆچۈرۈۋېتىمەنمۇ؟

ياق! مەن ئۇنى كۆز قارىچۇقۇمنى ئاسرىغاندەك ئاسرايمەن، ھاياتتىكى پاكلىقنىڭ ئانىسى ھامىلدارلىق ئىكەنلىكىنى چۈشىنىدىغان، ھامىلدارلىقنى مۇقەددەس بۇرچ بىلىدىغان ئاشۇ ئاياللارغا ھەدىيە قىلىمەن. لېكىن ئۇلارنىڭ باشقىلارنىڭ پەرزەنتلىرىگىمۇ مېھىر تۆكەلەيدىغان، دۇنيادىكى بارلىق ئۆسمۈر بالىلارغا ئوخشاش كۆز بىلەن قارىيالايدىغان ئانىلاردىن بولۇشىنى، خۇددى ھېلىقى بىچارە ئاياللاردەك قەلبى چەكسىز مۇھەببەت بىلەن تولۇشىنى تىلەيمەن!

پاكلىق توزانلىرى

كۆزلىرىم روشەن، ھەممە نەرسىنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتىمەن. ئۆلۈمنىڭ ۋەھشىيانە قوللىرىدا يۇمۇلغان كۆزلىرىڭگە كۆزلىرىمنى سۈرىمەن. تالاي كەچمىشلەرنى ئەسلىگەچ ساڭا تىكىلىمەن. ئاڭلاۋاتامسەن، مەن سەن ئېيتقاندەك ئەما ئەمەسمەن.

سۆيگۈم يالقۇنلۇق، ھېسلىرىم ئويغاق. كۆيۈپ كۈل بولغان شېھىتلەرنىڭ توزانلىرى ئۇستۈمگە قونىدۇ، مەن ئۇلارغا سۆيگۈمنى ئاتايمەن، ھاياجان ئىچىدە تېز - تېز نەپەس ئالىمەن، لېكىن ئۇلارنىڭ لەۋلىرىدىكى تەقەززالىقنى كۆرگىنىمدە ئۆكسۈپ - ئۆكسۈپ يىغلايمەن.

ئانىلىق توزانلىرى

سەن يۇلتۇزلار جىمىرلاپ تۇرغان كۆككە قارىمايلا قوي ، مەن بۇ يەردە ، كەل ، مېنى ئالىقىنىڭغا ئال . . . بۇرنۇڭغا تۇتۇپ ھىدلا ، كۆزلىرىڭگە سۈرت ، يۇرىكىڭگە تېڭىپ ساقلا . بولمىسا قوي-كالىلار مېنى دەسسۈپتىدۇ . كەسلەنچۈك ئۇستۇمگە چىقىۋېلىپ ئارامىمنى قويمايدۇ . كەل مېنى قۇچاقلاپ ئال . يېنىڭدىن تۇمار ئايرىمىغاندەك ، مېنىمۇ يېنىڭدىن ئايرىما . ئىلگىرى مەنمۇ سېنى شۇنداق ئېلىپ يۈرگەن . ئەجەبا ، سەن مېنى ئېلىپ يۈرەلمەمسەن ؟

سەن بىر قولۇڭدا گۈللەر تېرىيسەن ، يارىڭنى قۇچاقلايسەن ، ئەجەبا ، يەنە بىر قولۇڭدا ئاناڭنى باغرىڭغا باسساڭ بولمامدىكەن ؟

كەل ، مېنىڭ توپىغا ئايلانغان جىسىمىمدىن بىر تەشتەك ياسىغىن ، ئۇنىڭغا قىزىل گۈل تىككىن . ئۇنىڭسىزمۇ مەن ئىلگىرى بىر تەشتەككە ئوخشىشىپ كېتەتتىم . خۇددى قىزىل گۈل تەشتەكتە تۇرۇپ بەرق ئۇرغاندەك ، سەنمۇ مېنىڭدىن بەھرە ئېلىپ ئادەم بولغانسەن . چۈنكى مەن سېنىڭ ئاناڭنىڭ بالىياتقۇسى ئىدىم .

مەن سېنى كۆرگىلى توزانغا ئايلاندىم . ئاناڭنىڭ ئارامگاھىدىن ئۇچۇپ چىقتىم ، سەن ئۆستۇرگەن ئېكىنلار ئارىسىغا قوندۇم . سەن نېمىشقا مېنى دەسسەپ ئۆتۈپ كېتىپ ئارقاڭغا قاراپمۇ قويمايسەن ؟ بۇگۈن تاڭ سەھەر ، سەن يەنە بۇ يەردىن ئۆتتۈڭ . بىلەمسەن ؟ شۇ چاغدا ساڭا مۇڭلۇق كۈيلەپ بەرگەن بوز تورغاي مېنىڭ ئازار يېگەن مىسكىن يۈرىكىم .

بالىلارغا

تالاي يىللاردىن كېيىن ، مېنىڭ جىسىمىم بىر دۆڭە ساداسىز تۇپراققا ئايلىنىدۇ . بالىلىرىم ، شۇ چاغدا سىلەر سۆڭەكلىرىمنىڭ توزانلىرىغا مىلىنىپ ئويناڭلار . ئەگەر كېسەكچى تۇپرىقىمدىن لاي ئېتىپ ، كېسەك قۇيسا ، مەن ئەبەدىي تام سۇۋاقلىرى ئىچىدە بۇرۇق-تۇرما بولۇپ ئۆتىمەن ، ئاھ ، بۇ نەقەدەر ئازابلىق ئىش - ھە . ئەگەر مەن تۇرمە تېمىغا تىزىلسام ، مەھبۇسلارنىڭ ئۆكسۈشلىرىنى

ئاڭلاپ ، چىرايىم خىجىللىقتىن پەرەڭگە ئايلىنىدۇ ؛ ئەگەر مەن مەكتەپ تاملىرىدىن ئورۇن ئالسام ئوخشاشلا ئازابلىنىمەن ، چۈنكى مەن سەھەردە سىلەر بىلەن بىرگە ناخشا ئېيتالمايمەن .

مەن سىلەرنىڭ ئۆتەر يولۇڭلاردىكى تۈپراق بولۇشنى خالايمەن . مېنى چىڭداڭلار ، مەن سىلەرگە تەئەللۇق ؛ مېنى چۈخچىلاپ پارە - پارە قىلىڭلار ، چۈنكى مەن سىلەرگە جان ئاتا قىلدىم ؛ سىلەر مېنى هارغۇچە دەسسەڭلار ، چۈنكى مەن سىلەرگە باب گۈزەللىك ۋە هەقىقەت بەخش ئېتەلىدىم ، ياكى سىلەر شوخ ناخشاڭلار بىلەن ئۇستۇمدە تايچاقلاردەك قىيىغىتىپ يۈگرەۋېرىڭلار ، مەن سىلەرنىڭ تاپىنىڭلارنى بولسىمۇ سۆيگەچ تۇراي . . .

سىلەر مېنى ئالقىنىڭلارغا ئالغان چېغىڭلاردا مەن ئۇچۇن گۈزەل‌لىرىكا ئوقۇڭلار ، مەنمۇ شادلىقىمدىن سىلەرگە ئاۋاز قوشاي . بېشىمنى كۆتۈرۈپ سىلەرگە قاراي ، ئۆزۈم ئۆستۇرگەن بالىلىرىمنىڭ كۆزلىرىگە باقاي ، چاچلىرىنى پۇرىۋالاي .

سىلەر مېنىڭ جىسمىمدىن نېمىلا ياسىساڭلار ئىختىيارىڭلار ، لېكىن شۇ زامات چېقىۋېتىشنى ئۇنتۇماڭلار ، چۈنكى بالىلارغا بولغان ئامراقلىقىم كۆچەيگەن چاغدا ، يۈرىكىم هاياجاندىن پارە - پارە بولۇپ كېتىدۇ !

مەن يىغلىماقتىمەن

سەن ماڭا سۆيگۈ ئىزهارلىدىڭ ، ئاداققىچە بىرگە ئۆتۈشكە ئەهدە قىلدىڭ . شۇ كۈندىن باشلاپ كۆزلىرىمدىن ياش ئۆكسۈمىدى .

سەن ماڭا بەخت ئاتا قىلدىڭ ، لېكىن مەن بۇنى ئويلاپمۇ باقمىغانىدىم . سەن ئەسلىدە خۇددى بىمارغا سۇ ئىچۈرگەندەك ، ماڭىمۇ بەخت شارابىنى ئاز - ئازدىن بەرسەڭ بولاتتى . لېكىن سەن بەخت تۇغىنىنى بىراقلا ئېچىۋەتتىڭ ، ئۇنىڭ كۈچلۈك دولقۇنلىرى مېنى تۇنجۇقتۇرۇپ قويدى !

مەن يەر بېغىرلاپ يانقىنىمچە ئۆكسۈپ - ئۆكسۈپ يىغلاۋاتىمەن ، تاكى روهىم ئويغانغانغا قەدەر يىغلاشتىن توختىمايمەن .

مېنىڭ يۈرىكىم ، يۈزۈم ۋە بارلىق سەزگۈ ئەزالىرىم ئۆكسۈشلىرىم-
نى ئاڭلاپ تۇرىدۇ ، لېكىن روھىم پەرۋايىپەلەك ئۇخلاپ ياتىدۇ .
كۈن غەربكە قىيسايغان چاغ ، ئەتراپ ماڭا نازاكەتسىز كۆرۈنە-
دۇ . مەن ئۆيگە ھارغىن قەدەملەر بىلەن كېتىپ بارىمەن ، بەزىدە
ھالسىزلىنىپ يول بويىدىكى دەرەخلەرگە يۆلەنگىنىمچە تۇرۇپ قالى-
مەن . بۇ چىغىر يولدا مەن تېخى چۈشتىن بۇرۇنلا ماڭغانىدىم ،
لېكىن ھازىر ئۇ ماڭا يوچۇن كۆرۈنمەكتە . مەن ئاسمانغا ، تاغ
جىلغىلىرىغا ۋە سەھرانىڭ خىلۋەت جايلىرىدىكى ئۆگزىلەرگە ئەجەب-
لىنىپ قاراپ قالدىم . ئۇلاردىن چىغىر يولنىڭ ئىسمىنى سورىدىم .
لېكىن ئۇلار ھېچنېمىنى دەپ بېرەلمىدى .
تاڭلا مەن تۆشەكتە تۇرۇپ خىيال سۈرىمەن ، بىرەرسىنىڭ
مېنى چاقىرىپ قېلىشىنى ئىنتىزارلىقتا كۈتىمەن . ئىشىنىمەنكى
سەن كېلىسەن ، مېنى تولۇق ئىسمىم بىلەن چاقىرىسەن ، ئاھ ، شۇ
چاغدا مەن يەنە ئۆكسۈپ - ئۆكسۈپ يىغلايمەن .
سەن ماڭا چەكسىز بەخت ئاتا قىلدىڭ . لېكىن مېنىڭ نازۇك
ھېسلىرىم ئۇنىڭ كۈچلۈك دولقۇنلىرىغا بەرداشلىق بېرەلمەيۋاتىدۇ !

تەڭرى

سەن مېنىڭ بىلەن تەڭرى ھەققىدە پاراڭلاشساڭلا ، مەن سېنى
چۈشىنىپ يېتەلمەيمەن .
تەڭرى — سەن مېنىڭ كۆزلىرىمگە تىكىلىپ تۇرغان چاغدىكى
ئاسايىشلىق ؛ تەڭرى — تىل توزانلىرى قونمىغان قەلب قەسىرىدە-
كى ئىلاھ .
ئۇ بىزگە ئوخشاشلا سەھەرگە ئىنتىلىدۇ ، كۈندۈز ۋە كېچىنى
قەدىرلەيدۇ . خۇددى بىز ئىشق قەسىرىدە بىر - بىرىمىزدىن تارتى-
نىپ تۇرغاندەك ئۇمۇ سۆيگۈ سىرلىرىنى ئەمدىلەتىن چۈشىنىۋاتە-
مەن دەيدۇ . . .
ئۇ مۇھەببەتتىن ئۆزگە كۈي كۈيلىمەيدۇ . ئۇ ئۇلۇغ - كىچىك
تىنىۋېتىپ ئۆكسۈپ يىغلايدۇ ، ئۆكسۈپ يىغلاۋېتىپ يەنە ئۇلۇغ -
كىچىك تىنىشقا باشلايدۇ . . .

ئۇ — ئۆلۈمنى ئۇنتۇغان غۇبارسىز ئېتىقادنىڭ بىر نىشانىسى .
ئاھ ، مەن تەڭرى جامالىغا مۇيەسسەر بولدۇم .

كۈتۈش

مەن دالىدا تۇرۇپ سېنى كۈتۈۋاتىمەن . قۇياش تاغلار كەينىگە پېتىۋاتىدۇ . كېچە قاراڭغۇلۇقى بۇ تۈزلەڭلىككە تاپ بېسىپ كېلىۋاتىدۇ . نىگارىم ، سەنمۇ شۇ قاراڭغۇلۇقتەك مېنى كۆرگىلى كېلەرسەنمۇ ؟ تېز - تېز قەدەم ئال ، مەن كەچكى گۈگۈمنىڭ غۇۋا يورۇقلۇقىدا سېنىڭ چېھرىڭنى كۆرۈۋالاي !
سەن گويا يەرنىڭ چوڭقۇر قاتلاملىرىدىن چىقىۋاتقاندەك ، ۋۇدۇسال پەيتى ماڭا تولىمۇ ئۇزاق بىلىنمەكتە . تېز - تېز قەدەم ئال نىگارىم ، ناۋادا سېنىڭ قەدىمىڭ توختىسا تومۇرلىرىمدىكى قانىنىڭ ئورغۇشمۇ توختاپ قالىدۇ . گۈلدەك چىرايىم سارغىيىپ سامان بولىدۇ .
سەن شوخ ناۋالىرى بىلەن تاغ جىلغىلىرىغا ئېقىپ چۈشۈۋاتقان بۇلاق سۈلىرىدەك جىلۋە بىلەن كېلىۋاتىسەن . مەن يىراق - يىراقلاردىنلا سېنىڭ كۈيلىرىڭنى ئاڭلاپ تۇرۇۋاتىمەن . . .
تېز كەل نىگارىم ! قۇياش ياستۇققا باش قويغۇچە بىزنىڭ جۈپلەشكەن لەۋلىرىمىزنى بىر كۆرۈۋالسۇن .

مېنى يوشۇرۇپ قويساڭلارچۇ

مېنى يوشۇرۇپ قويۇڭلار ، باشقىلار نىگاھى ماڭا چۈشمىسۇن . مەن دەرەخ قوۋزاقلىرى ئوراپ تۇرغان دېۋىرقايەدەك يوشۇرۇنۇپ ياتاي ، خىلۋەت قاراڭغۇلۇقتا تۇرۇپ ئىپار ھىد چاچاي ، دەرەخ شىرنىسىگە ئوخشاش سىلەرگە سۆيۈنۈش بېغىشلاي ، لېكىن ھېچكىممۇ بۇ شېرىنلىكنىڭ مەنبەسىنى بىلمىگەي . . .
بىلەمسەن نىگارىم ، سەنسىز ھاياتىم گۈزەدەك كۆڭۈلسىز ، سەنسىز جامالىم دەرەخ يىلتىزىدەك كۆرۈمسىز .
كاشكى مەن مېغىز ئۇچكىسىدەك كىچىككىنە ۋۇجۇد بولۇپ

قالغان بولسامچۇ؟

مەن سېنىڭ بىر تامچە قېنىڭ بولاي ، تومۇرلىرىڭدىن شۇڭغۇپ چېھرىڭگە قوناي . ئۇزۇم ياپراقلىرىدىكى قىزغۇچ چېكىملەر-دەك ساڭا ھۆرلۈك ئاتا قىلاي .

مەن سېنىڭ ئوتلۇق نەپىسىڭگە ئايلىناي . كۆكرىكىڭدىن ئۇرغۇپ چىقىپ كۆككە تارىلاي ، يەنە ئايلىنىپ سېنىڭ جىسمىڭدىن ئورۇن ئالاي . . .

مەن بىر ئۆمۈر مۇشۇ قىزىقچىلىقتا ئەرمەك بولاي . . .

تۆت قۇلاق

مېنىڭ روھىم بىر ئان سالا ـ سالا مېۋىلىك دەرەخ ئىدى . ئۇ چاغلاردا ، كىشىلەر چوغدەك قىزىل ، شەربەت كامال مېۋىلىرىدىن كۆڭلى توق ئىدى ، شاخلىرىدىكى قۇشلار خەندانىدىن كەيپى شوخ ئىدى .

كېيىنچە روھىم بىر تۇپ چاتقالغا ئايلىنىپ قالدى . ئۇنىڭ ئەگرى شاخلىرى شالاڭ ھەم كۆرۈمسىز ، لېكىن ئۇ ، شۇنداىمۇ خۇشبۇي شىرنىلىرى بىلەن كۆڭۈللەرنى خۇش ئېتىپ تۇردى .

بۇگۈن روھىم كىچىككىنە تۆت قۇلاققا ئايلىنىپ قالدى . ئۇنىڭ بىر قۇلىقى گۈزەللىك ، يەنە بىر قۇلىقى مۇھەببەتتۇر . ئۇلار بىر ـ بىرىگە ياندىشىپلا تۇرىدۇ . ئۇچىنچىسى ئازاب ، تۆتىنچىسى مېھىر ـ شەپقەتتۇر . ئۇلار بىر ـ بىرى بىلەن بوي تالىشىپ ئۆسكەندەكلا كۆرۈنىدۇ .

ھەربىر ياپراقنىڭ ئاستىدا بىر تامچە قان لىغىرلاپ تۇرىدۇ . چۈنكى مەن ئازابنى گۈزەللىك ھېسابلايمەن . سۆيگۈ ـ مۇھەببىتىمنى ئازابلىق ئىگىراشلىرىمدىن كەلگەن ، قەلبىمدىكى مېھىر ـ شەپقەت ۋۇجۇدۇمدىكى جاراھەتلەردىن ئاپىرىدە بولغان دەيمەن .

سەھەردىلا مەن مېۋىلىك دەرەخ ئىدىم . ساڭا چەكسىز سۆيۈنۈش ئاتا قىلالايتتىم . ئەمدىلىكتە گۈگۈم غايىب بولۇپ ، كېچە بولغاندا مېنى ئىزدەپ نېمە قىلىدىغانسەن ؟ بەلكىم مېنى تونۇمايلا يېنىمغا كېلىۋاتىدىغانسەن . مەن كىچىككىنە بېشىمنى تۇپراقتىن

چىقىرىپ كۆزلىرىڭگە تەلمۈرۈپ قارايمەن ، ياش تامچىسىدەك مەز-
لۇم ۋۇجۇدۇم توسۇن ئارزۇلىرىڭغا دال بولالارمۇ دەپ ئويلايمەن .
مەيلى ، ئىختىيارىڭ ئۆزۈڭدە ، كۆڭلۈڭ مەندىن سۇ ئىچمىسە ئۆ-
زۈڭ سۆيگەننى ئىزدە .

چۈنكى ھازىر ماڭا مەن بىلەن تۇپراق ئىچىدە بىللە تۇرالايدىغا-
نى كىرەك . پەقەت شۇنداق كىشىلا ناتىۋانلىقىمغا قانائەت قىلالاي-
دۇ ، مۇزلىغان كۆڭلۈمگە ھارارەت بېرەلەيدۇ . ئۇ يەنە دۇنيانى تامام
ئۇنتۇغان ھالدا ئوتلۇق مەڭزىنى تۇپراقتىن ئارانلا چىقىپ تۇرغان
مەڭزىمگە يېقىپ تۇرۇشى ، ئوتلۇق لەۋلىرى بىلەن ماڭا ھاياتلىق
سۇيى بەخش ئېتىشى كىرەك !

ئەگەر ساڭا ئۆلۈم يېپىشسا . . .

ئەگەر ۋۇجۇدۇڭ جاراھەتلەنسە ، مېنى چاقىر . مەيلى نەدىلا
بولساڭ مېنى چاقىر ، زىنھار خىجىللىق ھېس قىلما . مەيلى بارار
يوللىرىمغا تىكەنلەر تولسۇن ، سەن مېنى چاقىر ، مەن شۇئان
قېشىڭدا ھازىر .

مەن ھېچكىمنىڭمۇ ساڭا ياستۇق قويۇپ بېرىشىنى خالىماي-
مەن ، ھەتتا خۇداغىمۇ يول قويمايمەن .

مەن ۋۇجۇدۇمنى قەبرەڭگە يېپىنچا قىلاي ، يامغۇر سۇلىرى
تۇپرىقىڭغا يولۇقمىسۇن . مەن ئالىقانلىرىمنى كۆزلىرىڭگە تېڭىنچا
قىلاي ، رەزىل كېچىلەر كۆزلىرىڭگە چېلىقمىسۇن .

گۈزەللىك

كۈي كۈيلەيمەن ، كۈيلىرىمدە سۆيگۈنىڭ ۋۇجۇدىمىزغا سالغان
جاراھەتلىرىگە تەھسىن ئوقۇيمەن .

ھەي نادان ئەرلەر ، سىلەرنى ھاياجانغا سالىدىغىنى پەقەت بىز-
نىڭ تولغان كۆكسىمىز بىلەن ئاپئاق تېنىمىز . ئەلۋەتتە ، بىزمۇ
ھاياجانلىنىمىز . دۇنيادىكى گۈزەل نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىلا بىزنى
چوڭقۇر ھاياجانغا سالىدۇ . يۇلتۇزلار جىمىرلاپ تۇرغان كېچە ئاس-

ممنى قەلبىمىزگە مۇھەببەت شاملىرىنى ياقىدۇ . شۇ چاغدا بىز جىنسىي مۇھەببەتتىن شادلانغانغا ئوخشاش شادلىنىمىز .

كۆي كۆيلەيمەن ، كۆيلىرىمدە دۇنيادىكى گۈزەللىكلەرگە ئاتاغانلىرىمىزغا تەھسىن ئوقۇيمەن . بىز ئۇلارغا ئۆزىمىزنى بېغىشلىغاندا خۇددى سىلەر يالىڭاچ كۆكسىمىزنى كۆرۈپ توسۇنلاشقاندەك بىقامال بولۇپ قالىمىز .

بىز گۈزەللىكنىڭ شاپائەتلىرىگە قان بىلەن جاۋاب بېرىمىز . ئۇنىڭ سانسىز توۋلاشلىرىغىمۇ قان بىلەن ئاۋاز قوشىمىز . بۇ چاغدا بىز سىلەردىنمۇ بەتتەر ئازابلىنىمىز .

ناخشا

بىر قىز تاغ جىلغىسىدا تۇرۇپ ناخشا ئېيتماقتا . گۈگۈمنىڭ چىركىن قاراڭغۇلۇقى ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنى ئورىماقتا . لېكىن ئۇنىڭ ئاۋازى يەنىلا دالا كۆكىدە جاراڭلىماقتا .

ئۇنىڭ يۈرىكى تاشقا ئۇرۇلۇپ كەتكەن شىشىدەك پارە - پارە بولغان . ئۇ تېخىچىلا ناخشا ئېيتماقتا . ئۇنىڭ ئۇزۇك - ئۇزۇك ناخشىلىرى يوشۇرۇن جاراھەتلەر ئازابىدىن ئاچچىق - ئاچچىق ئىڭراشلارغا ئوخشىشىدۇ . ئۇنىڭ تىترەڭگۈ بوغۇزىدىن ئىسسىق قانلار ئوقچۇپ چىقىپ تۇرىدۇ .

ئۆلۈم تەھلىكىسى باشقا ئاۋازلارنىڭ ھەممىسىنى دەپنە قىلغان ، كېچىكىپ كەلگەن قۇشلارنىڭ ناۋاسىمۇ ھېلىلا توختىغان . پەقەت ئۇنىڭ ئەبەدىيلىك يۈرىكى ، ئازاب بىلەن تولغان ئاتەشلىك يۈرىكىلا باشقا بارلىق ئاۋازلارنى ئاۋازىغا جەم قىلىپ دۇنيا سۈكۈتىنى بۇزۇپ تۇرىدۇ .

ئۇ نېمىشقا ناخشا توۋلايدىغاندۇ ؟ ياكى گۈگۈم پەيتى يولدىشىغا ئۇن - تىنسىز قاراپ تۇرۇشنى ئىستەمدىغاندۇ ؟ بەلكىم ئۇ ئۆزىنىڭ خەستە كۆڭلىگە ئاسايىشلىق ئىزدەۋاتقاندۇ . ياكى بولمىسا بالىسىغا تەسەللى بېرىۋاتقاندۇ ؟ ئۇنىڭسىزمۇ ئۇ قاراڭغۇلۇقتا قارانچۇقسىز قالغان بوۋاقتەك بىچارە ئەمەسمۇ ؟

شام پەيتى . ناخشا ساداسى كېچە تۇسىنى تېخىمۇ قېنىقلاشتۇر-

دى . يۇلتۇزلار مېھىرلىك كۆزلىرى بىلەن زېمىنغا باقتى ، ئىللىق نۇرلىرى بىلەن كىشىلەر قەلبىگە ئوت ياقتى ، ئۇلارنىڭ دەردىگە داۋا ، رەنجىگە شىپا بولدى .

بۇلاق سۈيىدەك ساپ ، مەرۋايىتتەك جىلۋىلىك ناخشا ساداسى چەكسىز تۇزلەڭلىكنى لەرزىگە سالدى ، كىشىلەر قەلبىدىكى چىرىكسىن خۇسۇمەتلەرنى ئادالىدى . قىز تېخىچىلا ناخشا توۋلىماقتا ، ئۇنىڭ بوغۇزىدىن پارلاق قۇياش بالقىپ چىقماقتا ، ئۇپۇق بېشىدىكى بۇلۇتلارغا چوغدەك جىيەكلەرنى تۇتماقتا .

تاگور شېئىرلىرىغا ئاتاپ

«بىر كۈن مەنمۇ ئۆلۈمگە قىلۇرمەن بەيئەت» ، ياق مەن ئۆلۈگەندىن كېيىن ئېزىقمايمەن . مەن قومۇش كەبى كۆرۈمسىز تۇرسام ، مېنى پەردازلىشىڭنىڭ نە پايدىسى ؟ سەن كەچ كۈز تەكلىرىدەكى ساپاق ـ ساپاق ئۇزۇملەرگە قول ئۇزاتقان كەبى ماڭا بىر قايرىلىپ باقمىغان تۇرساڭ ، ھەر سەھەر بەختسىز پېشانەمگە ، دەردلىك يۇرىكىمگە نۇر سېپىشىڭنىڭ نە ھاجىتى ؟

ئۆلۈم باشقىلارغا سوغۇق ۋە رەھىمسىز بىلىنگىنى بىلەن ، ماڭا ئاتەشتەك ئىللىق ۋە مېھرىبان كۆرۈنىدۇ ، ئۇ تومۇرلىرىمدىكى قانىنى پورۇقلىتىپ قاينىتىدۇ ، روھىمنى كۆككە يۈزلەندۇرىدۇ .

ئۆلۈم كىشىلەر ئۈچۈن تولىمۇ ۋەھىمىلىك ، ئاھ ، ئىلاھىم ، ئۆلۈم — سېنىڭ مۇھەببىتىڭ ، سېنىڭ قورقۇنچلۇق مۇھەببىتىڭ ! سەن شۇ مۇھەببىتىڭ ئارقىلىق كىشىلەر ۋۇجۇدىنى پارە ـ پارە قىلىسەن . ئۇلارنى سۈكۈت ئىچىگە مەھكۇم ئېتىسەن .

«تونۇغاچقا سېنى مەن ماختاندىم راسا . . .»

كىشىلەر سەۋدايىلارچە ساڭا ئېتىقاد قىلىشماقتا ، مەنمۇ خۇددى بەركامال رەسسام نېلۇپەر بەرگىنى سىزغانغا ئوخشاش سېنى ئىنچىكىلىك بىلەن سۈرەتلەيمەن . مۇھەببەت بىلەن ، مۇھەببەتنىڭ كارامىتى بىلەن مەن ئەبەدىي تەسەۋۋۇرۇم قۇربى يەتمەيدىغان نازۇك تەپسىلاتلارنى يېزىۋاتىمەن . كىشىلەر يۈگۈرۈپ كېلىپ ماڭا ، سىزنىڭ ناخشىڭنى ئاڭلاپ ئۇنىڭ خاسىيەتلىك جامالىنى كۆرگەندەك ،

مۇبارەك قوللىرىنى سۆيگەندەك بولدۇق دېيىشمەكتە . ئۇلار تاقىتى تاق بولغان ھالدا مەندىن سېنى سوراشماقتا . گەرچە سېنى تېخى بىر كۆرمىگەن بولساممۇ ، ئۇلارغا تەرىپىڭنى قىلىپ بەردىم .

ناشۇكۇرلۇك قىلغان بولسام ئىلاھىم ئۆزى كەچۈرەر . چۈنكى بۇ ئۇلارنىڭ ساڭا ئىنتىلگەنلىكىدىن ، مېنىڭ سېنىڭ چېھرىڭنى نېلۇپەر ياپرىقىنى كۆرگەندەك روشەن كۆرۈۋېلىشقا ئالدىرىغانلىقىدىن بولغان . بەدۋىلار قوم - بايا‌ۋانلاردا ئالدىراش يۈرگەنلىرىدە ئۇپۇقتىكى ئالۋۇن ئۇلارغا سۇ بولۇپ كۆرۈنىدىكەن . . . مەنمۇ سېنى كۆرگەندەك بولۇۋاتىمەن ، يۈرىكىمنىڭ گۈپ - گۈپ سوقۇشلىرىنى سېنىڭ رېتىملىق كۈيۈڭىمدۇ دەپ ئويلاۋاتىمەن ، ئاھ ، بۇ راستتىنلا سېنىڭ ئاۋازىڭ بولۇپ قالسىچۇ دەپ ئارزۇ قىلىۋاتىمەن . سەنمۇ بىلىسەن ، مەن ساختىلىق قىلىۋاتىمەن ، چۈنكى مېنىڭ كۈلكىلىرىمگە ئىللىقلىقتىن بۆلەك يەنە ئازابمۇ يوشۇرۇنغان .

شۇنداق ، بۇ ھال بىزنىڭ سەييا‌ھلار يولىغا تولا قاراپ كۆزلىرىمىز تېشىلەي دېگەنگە ئوخشايدۇ . سەييا‌ھلار كەلمىدى . بىز يەنىلا ئۈمىدۋار كۆزلىرىمىز بىلەن يىراق ئۇپۇققا قاراپ تۇرىمىز ، غۇۋا يىراقلىقتىن ئۇنىڭ سايىسىنى كۆرگەندەك بولىمىز . . . .

بىلىمەن ، باشقىلار مېنىڭ ساختىلىقىمنى ئەيىبلەيدۇ . لېكىن سەن پەقەت ئازابلىق كۈلۈمسىرەپلا قويىسەن . ساڭىمۇ ئايان : ئىنتىزارلىق كىشىلەرنى ئەسەبىيلەشتۈرۈۋېتىدۇ ، ئۇلار تىمتاسلىق ئىچىدىنمۇ ياڭراق سادالارنى ئاڭلىغاندەك بولىدۇ .

«سولۇپ خازان بولۇرمۇ دەيمەن ، ئۇزسەم چېچەكنى» .

راست ، مەن تېخى رەسىدە بولمىدىم ئىگەم ، كۆز ياشلىرىم ئالىقانلىرىڭنى نەمدەشكىمۇ يەتمەيدۇ . لېكىن بۇنىڭ ھېچقىسى يوق : ئازابلىق كۈنلەر كەلگەندە ئاندىن ۋايىمغا يېتىمەن .

مەن تولىمۇ ئاجىز ، باشقىلارنى ئۆزۈمگە جەلپ قىلالارمەنمۇ دەپ قورقىمەن ، ئورمىچىلار تاشلاپ كەتكەن باشاقتەك ئۇنتۇلۇپ قالارمەنمۇ دەپ ئەندىشە قىلىمەن . شۇڭا ناخشىلىرىم بىلەن ئاجىزلىقىمغا پەرداز بېرىمەن . ئورمىچىم ، سەندىن ئۆتۈنەي ، ھەرگىزمۇ مېنى تاشلاپ قويمىغىن ، سول يېرىپ ماڭغانلىرىڭدا ئارقاڭغا قايرىلىپ قاراشنى ئۇنتۇمىغىن .

سەن ئىچىدىغان ئاش مەنسىزمۇ مەززىلىك ، سەن يەيدىغان بولكا مەنسىزمۇ تەملىك بولۇۋېرىدۇ . لېكىن مەن سېنىڭ ھەربىر سۆز - ھەرىكىتىڭنى كۆزىتىپ كېلىۋاتىمەن . شۇڭا سېنىڭ چوڭقۇر ھېسسىياتىڭنى چۈشىنىمەن ! مەن سېنىڭ تاڭ سەھەردە دالىدىكى بىر تال ئوتياشنىڭ ئۈچىدا لىغىرلاپ تۇرغان شەبنەمنى ، خۇددى يارىڭنى سۆيگەندەك ئېھتىيات بىلەن شۇمۇرۇۋالغىنىڭنى كۆرگەن . مەن يەنە سېنىڭ قارىقاتلار ئارىسىغا ، قۇشلار ئۇۋا قىلسۇن دەپ شاخ - شۇمبىلارنى تاشلاپ قويغىنىڭنى كۆرگەن . شۇ چاغدا مەن بەختلىك كۈلۈمسىرەپ : «مەن توزۇپ كەتكۈچە ئۇ كېلىپ مېنىمۇ خۇددى لىغىرلاپ تۇرغان شەبنەمنى شۇمۇرۇپ ئالغاندەك ئۇزۇۋالىدۇ ، قۇشلارغا كۆيۈنگەندەك ماڭىمۇ ئاسايىشگاھ ياساپ بېرىدۇ» دېگەنىدىم .

كەل ، مېنى ئۇزۇۋال ! مەن دۇنيادا ھېچقانداق يەرگە يىلتىز تارتىپ باقمىدىم . سەن لەۋلىرىڭنى ئازراقلا سوزساڭ مېنى شۇمۇ- رۇپ ئالالايسەن ؛ قەدىرىڭنى ئازراقلا ئەگسەڭ ، مېنى ئۇزۇۋالا- لايسەن .

كۆرۈمسىزلىك ھەققىدە

سەن كۆرۈمسىزلىك ئىچىگە يوشۇرۇنغان سىرلارنى چۈشەنمەي- سەن . ياراتقۇچى ئىلاھنىڭ نېمە ئۈچۈن زەھەرلىك يىلاننىڭ دالىلاردا ياشىشىغا ئىجازەت بەرگەنلىكىنى بىلمەيسەن . يىلان بەخە- رامان ياشايدۇ ، مۇخلار ئارىسىدىن شۇڭغۇپ ئۆتۈپ ئويناىدۇ .

كۆرۈمسىز نەرسىلەر ھەسرەت چېكىۋاتىدۇ . مەن ئۇلارنىڭ ئازابلىق ئىڭراشلىرىنى ئاڭلاپ تۇرۇۋاتىمەن . قارىغىنە ئۇلار ناله - پەرياد قىلىۋاتىدۇ .

سەن تېزەكچى قوڭغۇزلارغا مېھرىڭنى تۆك . چۈنكى ئۇلارنىڭ ئەتىرگۈلدەك بەختلىك جىلۋىسى يوق ؛ ئۇلارغا سۆيگۈڭنى بېغىشلا ، چۈنكى ئۇلار گۈزەل ئارمانلىرىغا يېتەلمىگەن ، بۇيۇك غايىلىرى ئە- چىلماي تۇرۇپلا خازان بولغان ؛ ئۇلار خۇددى سېنىڭ مەنسىز ئۆتۈپ كەتكەن كۈنلىرىڭگە ئوخشاشلا قەدىرلەشكە ئېرىشەلمىگەن .

سەن ئۇلارغا كۆيۈنگەن ، چۈنكى ئۇلار ھېچقاچان تەڭرىدىن رەنجىپ باقمىغان .

سەن ئۇلارنىڭ گۈزەللىككە بولغان چەكسىز ئىنتىلىشىگە ھەۋەسچى بول . چۈنكى يوغان قورساقلىق ئۆمۈچۈك چېغىدا شېرىن ئارزۇلارنى كۆڭلىگە پۈكۈپ چېۋەرلىك بىلەن تور توقۇيدۇ . قوڭغۇزنىڭ دۈمبىسىدە تۇرۇپ قالغان شەبنەمنى يارقىن نۇر چاچىسام دەيدۇ .

بەخت

دۇنيادىكى بارلىق گۈزەل نەرسىلەر سېنىڭ جاراھەتلىرىڭنى تاڭىدىغان بەخت . تەڭرى ئۇنى سېنىڭ ئالدىڭغا يايدى . ساڭا دالالار-نىڭ باھاردىكى كۆركەم رەسىملەردەك ساھىبجامالىنى كۆرسەتتى .

ئۇ — ئانا يەرنىڭ گۈزەللىكى ، دىلداشلارنىڭ ھەمسۆھبىتى ، ئاپئاق گۈللەرنىڭ ناز ـ كەرەشمىسى ، رەڭدار چىنتاشلارنىڭ يالتىرىشى ، بارلىق گۈزەل نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىلا تەڭرىنىڭ ئىلتىپاتى .

بىر قولىدا ساڭا تىكەن سانجىغان ئادەم يەنە بىر قولىدا ساڭا شادلىق بېغىشلايدۇ . سەن بۇنى رەھىمسىز چاقچاق دەپ ئويلىمىغىن . چۈنكى سەن مەۋجۇداتلارنىڭ ئۆزگىرىشىدە كۆز يېشىنىڭمۇ بەھرى بارلىقىنى بىلمەيسەن .

سەن ئاسمانىنىمۇ بىر پارچە بەخت دەپ بىلگىن . قەلبىڭ جاراھەتلەنگەندە ، ئۇ سېنىڭ يارلىرىڭغا ئارام بولىدۇ .

سېنى جاراھەتلەندۈرگەن كىشى ئاللىقاچان يىراقلاپ كەتتى ، لېكىن ئۇ سېنىڭ ماڭار يولۇڭغا يارلىرىڭنى تاڭىدىغان بەخت ئورنىدا يۈمشاق شايى قالدۇرۇپ قويدى . . .

ھەر سەھەر ، سەن بالكون ئىشىكىنى ئاچقىنىڭدا تۇتاش تاغلار-دىن كۆتۈرۈلۈۋاتقان سۇبھىگە كۆزۈڭ چۈشىدۇ . سۇبھى ساڭا خۇددى سېنىڭ بىر كۈنلۈك ئازابلىرىڭغا دال بولىدىغان بىر پارچە سېھىر-لىك بەخىتەك كۆرۈنىدۇ .

بەخت

سەن ھېچقانچە مالاللىق كۆرمىدىڭ ؛ كۆكۈن زېمىن سېنى كەڭ قۇچىقىدا ئەللەيلەتكۈچى ئاناڭ ، ئاسمان گۈمبىزى سېنى ھەمات قىلىپ تۇرغۇچى قارانچۇقۇڭ . ئۇشبۇدەم ، سەن بىرەر سەپەر-دىشىم بولسىچۇ دەپ ئويلايسەن ، يول بويىدىكى ئېگىز ئۆسكەن باراقسان تېرەككە قارايسەن . تېرەك سېنىڭ كۆزلىرىڭگە بىر يولۇچى بولۇپ كۆرۈنىدۇ . ئۇ خۇددى توختاپ دېمىنى ئېلىۋاتقاندەك ، ساڭا قاراپ تۇرغاندەك بىلىنىدۇ .

سەن ھېچقانچە مالاللىق كۆرمىدىڭ ! بىر پارچە بۇلۇت يۇمشاق قوللىرى بىلەن يۈزۈڭنى مەيىن سىلاپ ، ئەتراپىڭدا پەرۋانىدەك ئايلىنىپ يۈرىدۇ . سەن كۆزلىرىڭنى يۇمدۇڭ . بۇلۇت ئاپئاق بىلەكلىرى بىلەن بوينۇڭغا گىرە سالدى . ۋۇجۇدۇڭغا ئارامبەخش ئوتلىرىنى ياقتى . شۇ چاغ ، بىر تامچە ياش سېنىڭ يۈزۈڭگە دومىلاپ چۈشتى . بىلەمسەن ؟ بۇ ئەمىن تاپقان يۈرىكىمنىڭ سېنى سۆيۈپ قويغىنى .

سەن زىنھار مالاللىق كۆرۈپ باقمىدىڭ .

(پەرھات ئىلياس تەرجىمىسى)

ئەخمەتجان ئوسمان

يىلان مېھرى

بۇگۈن يەكشەنبە .

پۈتۈن كىتابلىرىمنى كۆيدۈرۈۋەتتىم ، ئەسلى بۇ ئىش مەن تۇغۇلۇشتىن بۇرۇن يۈز بېرىشى كېرەك ئىدى ، ئىرسىي كېسەللىك- لىرىم شۇنىڭدىن بولغان . ئېسىم مېنى ئۆزىگە مەجبۇرىي تاڭغان كۈنى ئاۋاق كۆلەڭگەمنىڭ تاكى ئەڭ يىراق يۇلتۇزنىڭ قاراڭغۇ بۇرجىكىدە سەكرەپ يۈرگەن چېكەتكىگىچە سوزۇلغانلىقىنى بايقىغان- مەن . پۇشايمان قىلىشنى ماڭا دادام ئۆگەتكەن ، چۈشۈمدە ئۇنى ئۆلتۈرگەندىن كېيىن ئۆزۈمنى ئانامنىڭ تۆشكىدە كۆرۈپ ، ئىككى كۆزۈمنى ئويۇۋالدىم . ئانامنىڭ يىغلىغىنى ئېسىمدە يوق ، گۈناھ قوڭغۇرىقىنىڭ قۇلىقىم تۈۋىدە چېقىلغانلىقىنى ئاڭلىدىم . ئىككىن- چى رەت ئېسىمگە كەلسەم —

تۈتۈق روجەكتىن سىرغىغان گەۋدە ،
سانجىلار ئاڭا يالقۇننىڭ تىلى .
كۆيەر نىقابىم ئۈستىدە مازار ،
ئۈنلەپ ئاغزىمدا ئىلاھىي زىلى
قەدەملەر ئۆلگەن پىنھان رەستىنى بويلاپ .

شەھەرگە كىرىپ كەلدىم ، تېنىمدىكى جاراھەتتىن ئۇركۈپ تىرىلگەن ئاشقىتەك بېھىشكە قاراپ ئۆرلىگەن ئىمارەتلەر ، مەيدا- لاردا توزان باسقان مىس ھەيكەللەر ، مەرىپەت باغلىرىدىن ئۈچۈپ چىققان مېتال قۇشلار ، بىر - بىرىنى قولتۇقلىشىۋالغان سايىلەر ، رەستىلەردە ، فابرىكىلاردا ، شېئىرىيەت كېچىلىرىدە ، ياشلار باغچە- سىدا ، شاھ ئوردىسىدا قەبرىسىز قالغان ئىشچان مۇردىلار مېنى قايتا ئېسىمگە كەلتۈردى . توساتتىن كەينىمدە ئىككى نەرسىنىڭ سۆھبىتىنى ئاڭلاپ قالدىم .

مۇردا : (ئەخمىقانە كۈلۈپ قويۇپ) ئالدىمىزدىكى بۇ مەخلۇق

ساراڭمۇ نېمە ؟ ژوگزالدا تۇرغىنى بىلەن نېمە خىيالدا ئىكەنلىكىنى بىلگىلى بولمايدىغۇ ؟ !

ئىككىنچى مۇردا : تېز كېتەيلى (سەپدىشىمىزنىڭ قولىدىن تارتىپ) . پويىز ژوگزالغا كىردى ، بۇ پويىزدىكى بىز كۇتۇۋالماقچى بولغان مېھمان بىزنى ئۆيىدە ئۇزاق ساقلاپ كەتمىسۇن يەنە !

ئىككىسى ژوگزالدىن پەرۋانە ئاتەشكە ئېتىلغاندەك چىقىپ كەتتى ، بېشىمىزنى كۆتۇرسەم تۇۋرۇككە ئەيسادەك ئېسىپ قويۇلغان چوڭ سائەت كۆزۈمگە چېلىقتى . مەنگە ئوخشاش كېلەڭسىز ئىستىرىلكىسىغا مەن ئانچە پەرق ئېتەلمەيدىغان «م ئە د ئە ن ئى ي ئە ت» دېگەن ھەرپلەر چاپلىشىپ قالغان . مېنىڭ غەزىپىمنى كەلتۇرگەن بۇ سائەت —

ئېسىمگە سالدى شەيتاننىڭ لاۋالىق چېھرىنى قايتا ،

قۇياشنى تۇن بىلەن يۇيغان يىلاننىڭ مېھرىنى قايتا .

مەن سائەتنىڭ ئىچىگە كىرىپ قېلىشىمنى نەدىن بىلەي ؟ توختىماي يۇگۇرىمەن ، ئىستىرىلكا كەينىمدىن قوغلايدۇ . . . ئادەم ئاتامنى نېمىشقىمۇ يارىتقان بولغىيدىڭ ، ئەي تەڭرىم ؟ توختىماي يۇگۇرىمەن ، ئىستىرىلكا كەينىمدىن قوغلايدۇ ، ھاببلىنىڭ ئۆچى بوغدىمۇ سېنى ، ئەي قابىل ؟ قوينى بوغۇزلىغۇچە ئىسمائىلنى بوغۇزلىساڭچۇ ، ئەي ئىبراھىم ؟ ئەيسانى كرىستتىن كىم چۇشۇردى ؟ يەھۇدىنىڭ خائىنلىقى بىكارغا كەتتىمۇ ؟ توختىماي يۇگۇرىمەن ، بۆرە قانداق قىلىپ ئىتقا ئايلىنىپ قالدى ؟ ئىستىرىلكا كەينىمدىن يۇگۇرىدۇ . . . مەست كېمە قانداق قىلىپ دېڭىز قەبرىستانىغا كىرىپ قالدى ؟ مايا كىلار يانمايدىغۇ ؟ يۇگۇرىمەن ، ئەسرلەر سازلىقىدا پاقىلارنىڭ تۇغمەس ناخشىسى مايمۇنلارنى ئۇسسۇلغا سالىدۇ ، مېنى نەچچە مىڭ يىل ئۆمۈرگە مەھكۇم قىلغان تەقدىرنىڭ ئانىسىنى خەپ ، ئىستىرىلكا قوغلايدۇ ، زەردۇشت شۇنداق دېگەن بولسا ، مېنىڭ نېمە كارىم ؟ فرېئود بىلەن ئىشچىلار سىنىپى ياشىسۇن ! ئىستىرىلكا ، چىدىيالمىدىم ، يۇگۇرىمەن ، كەينىمدىن ، توختىماي . . .

تاماكامنى تېخى چېكىپ بولالمىدىم ، نېمانچە ئالدىرايمەن ؟ ئۇ

مېنى چوقۇم كۈتىدۇ ، ياق ، ئىستېرىلكا ئەمەس ، مېنىڭ سۆيگىنىم كۈتمىسە مەيلى ، شېئىر يازمەن ، شېئىر دېگەن نېمە ؟ بۇگۈن نورۇز بايرىمى ، ياق ، راسا موخۇركا چېكىۋالىدىغان كۈن ، ئۇنى كۈتمەيمەن ، ئۇنتۇپ كەتتىم ، ھەممىنى ئۇنتۇش كېرەك ، ھاياتلىق ئىشكىدىن ماماتلىقنىڭ بىپايان دالاسىغا چىقىپ كەتسەم تېخى ياخشى بولاتتى ، نەچچە قېتىم چىقىپ كەتسەم يەنە كىرىپ قالدىم . كىمدۇر دۇنيانى كەيمە تاز دەيدۇ ، تەنھا قېيىققا چىقىۋالغان دوستۇم كۆيگەن دېڭىزنى سەيلە قىلماقتا . تاماكامنىڭ ئوتى ئۆچۈپ قالسا غەزىپىمنى باسالمايمەن ، كوچىدىكى ئىشىكتىن كىرسەم قىسقۇچىقا بىلەن ئايپالتا سۆھبەتلىشىپ ئولتۇرىدۇ ، ئېسىمنى بېسىقتۇرمىسام موخۇركىدىن ھۇزۇر ئالالمايدىغان ئوخشايمەن .

ئۆزۈمگە ئوخشىمىغان ئۆلۈم شەنىگە ناخشا توۋلاپ ،
مەن ماڭغان چىغىر يولنىڭ ئاخىرىدا جىمجىت بۇلاققا .
پەيلىرىنى تۆكمەكتە كېچە . . .
ئەي كېچە ، سەن چۇقانىمغا ئۆرلىگەن دەريا !
ھەر قېتىم يايغىنىمدا يۈلتۇز تەشكەن يەلكىنىمنى
قۇياش جەرىنى يىتكەن دېڭىز ئىقلىملىرىدا ،
سۆڭەكلىرىمدە تۇنگەن قۇشتەك
پەرىشان ژۇجۇدۇمنى ئەكېتەر دولقۇن . . .
يەنچۇ . . . ؟ ياق ، مېنىڭ تۇيغۇلىرىم بۇ ئەمەس ، سۆزلەر ماڭا ئاسىيلىق قىلىۋاتىدۇ ، شېئىر تۇيغۇنىڭ نىقابلانغان خائىنى ، بۇ نىقابنى يىرتىپ تاشلاش كېرەك ، شۇ چاغدىلا شېئىر يوقىلىدۇ ، تۇيغۇ نىقابسىز مەۋجۇت بولۇپ تۇرالايدىغان نەرسە ئەمەس ، شېئىر بولمىسا تۇيغۇ ، تۇيغۇ بولمىسا شېئىرمۇ بولمايدۇ ، تۇيغۇ تىلنىڭ جېنى ، تۇيغۇسىز شېئىر ئۆلۈك تىلدىن ئىبارەت ، تىل تۇيغۇنىڭ تار تېنى ، شېئىر تۇيغۇنىڭ ئەركىن پەرۋازىغا ئاسىيلىق قىلىدۇ ، تۇيغۇ سۆزلەردىن يارالغان ، مەن نېمىلەرنى جۆيلۇۋاتىمەن ؟ ! تۇيغۇ نېمە ، تىل نېمە ، شېئىر نېمە ، بۇلار بىلەن نېمە كارىم ؟ ئەڭ ياخشىسى ھاراق ئىچەي ، تاماكا ئادەمنى قۇرۇق خىياللارغا بەند قىلىپ قويمىدىكەن ، تېخى ھېلىلا كىتابلىرىم كۆيۈپ تۈگە-

گەنغۇ ! ؟ مېنىڭ تىل بىلەن نېمە ئالاقەم ؟ جاھاننىڭ باش - ئايىغى بولمىغىنىدەك تىلىنىڭمۇ باش - ئايىغى يوق ، ئۇ ئالۇۋن ، سېنى ئېلىپ كەتسە قايتىپ كېتەلمەيسەن ، ئۇ پەقەت دۇنياغا قاتتىق تەلەپ قويىدىغانلار ئۈچۈن يارالغان ، بۇ رومكا قالتىس جۇمۇ ، ئاڭا قۇيۇل-غان ھاراق —

تاڭ نۇرىدا يۇيار ئۆزىنى
گۈل بەرگىدە شەبنەمدەك گويا .
ئۇ بالىلار كۆزىدىكى نۇر ،
قەبرىلەردىن دەس تۇرغان دۇنيا !

ھاراق شامالىلىرى ئۇچۇرغان ئادەم قىيامەتتىن ھالقىپ كېتەر-مىش ؛ ئەتە قىيامەت قايىم بولىدۇ ، ئۇيقۇنىڭ ئىللىق قوينىدىن سىيرىلىپ چىقىپ ، خۇدانىڭ پەرھىزلىرىدىن بىرى بولغان ناشتىغا ئۇلگۇرەلمەي ، خىزمەتكە يۈگۈرىدىغان گەپ . تۇرمۇش - ئەي ، سەن ھايات ئوغرىسى !

مەشرەپنامە

سىلەر مېنى ھازىرغىچە تونۇغان ئەمەس ، مەن ھەقتە پەقەت «م ئە ش ر ئە پ» ھەرپلىرىنىلا بىلىسىلەر . قار ھەسرىتىدىنمۇ پاك نەرسە بولمايدۇ ، چۈنكى مەن شۇنداقلا تۇغۇلۇپ قالغان . ئەقىل دادامدىن ئازغان ، ئانامنىڭ رەڭسىز نىگاھى بۇزغۇن بۇلىقىغا چۆ-كۈپ كېتىۋاتقان توزنىڭ پەيلىرىدىكى داغ . مەن ئۇلارنىڭ قوڭغۇز مېيى ھۆزۈرىدىكى مەنسىدىن ئازغان داغدۇغىلىق جىنايەت . گويا بالاغەتتە بولغان يوقلۇق ئىدىم ، يوقالغان سەدىقىدەك كەلمەس شەك-لىگە چاڭقىدىم . ھېچكىم ماڭا سەن بالىياتقۇ خائىنى دېيەلمىدى ، بەئەينى مەن بالىياتقۇدىن ئېتىلىپ كۆزلەرگە سانجىلغان ساداقتەك ! مەن قوڭغۇراق كۈلىدىن چىققاندا ئېسىمدىن ئۆتۈشۈم كېرەك ئىدى ، ماڭا بېرىلگەن بۇ جازا تاشلار ئارىلىقىنى نۇرلاندۇردى ، شەھۋەتكە مىلەنگەن مۇساپە مېنى ئوقۇشقا باشلىدى «م» . . .

— تەقدىرىم يوللاردا ئەمەس .

بىر كۈنى ، قۇياش ئۆزىنى چېكەتكىگە بېغىشلىغان كەچقۇ-
رۇن ، دېڭىزنى تاپالماي دەريا بىلەن قۇملارغا سىڭىپ كەتكەن بېلىق-
چىنىڭ يەلكىنىدە تونىدىم ، خوتەن ئاسمىنىدا تۇنجى كۆرۈنگەن
يۇلتۇزنىڭ شۇ دەم ئەلمىساقنىڭ بارماقلىرى ئارىسىدا تىللاردەك
ئۇنلىگىنىنى ئاڭلىدىم . . . مەن داۋاملىق ئوقۇلماقتىمەن
«ئە» . . .

— سەن ، ئەي نۇر ! ئىچىمدىكى نۇرنى كۆزەت ، دۇنيادىكى
ئەڭ كىچىك مايسىنىڭ ئۇچىدا تەۋرەپ تۇرغان سۇكۇناتتا تىنىقمىغا
قۇلاق سال .

قەدىمكى ئىبادەتخانا سايىسىدا تاكى ھازىرغىچە سېسىمىغان
جەسىتىم بار . ئۇ مەبۇد . ئۇ مەڭگۇ زاتىنىڭ سىرتىدا قالىدىغان
شۆپەك . ئەي بەندە ! ئاھ ، سېنىڭ كۆزۈڭدىكى ئۆلۈك لاچىن ! سەن
قاغجىراپ كەتكەن قەدەھنىڭ گىرۋىكىگە ئېسىلىپ قالغان لەۋ .
شامالىلار ئەينىكىدە سۇنغان ئاي سېنىڭ ھەلقۇمىڭدىن توزىغان ئا-
يەت ، ئۇ مېنىڭ سېسىمىغان جەسىتىم . مەن ئۇ يەردە ئۆلۈك ، بۇ
يەردە تىرىك ! كەل . . . ئۆزۈڭگە كىر ، يىراقتىن كېلىۋاتقان تە-
ۋىشنى ئاڭلاۋاتامسەن ؟ ئۇ مەن ، ئۇ سەن ! ياق ، چۈشمەيۋاتىسەن ،
سېنى سەرخۇشلۇق چۈلغىۋالدى . ياق ، مېنى شاراب ئوقۇۋاتىدۇ
«ش» . . .

— ئېھ ، مەشرەپ ! ئەي سەن سەرخۇش ھېكمەت .

— نەدىمەن ؟

— سەن سەندە ، گويا كى گويادەك !

مەش . . . مۇساپە ئەلمىساقتىن شارابقىچە بىر يېقىلىپ ، بىر
قوپۇپ ماڭغان روھ قۇياش ئۆز ئورنىدا ، بىراق ، كۆل قۇرۇتۇلماق-
تا . نۇر تېرىشقا ئۇرۇنغان بالا شىر ئۇۋىسىغا كىرمەكتە . بۇلاقنى
ئالداشقا پېتىنغان كاھىن ھەكەملەر سوتىدا دۇدۇقلىغان ئەمەس .
مەن ئويغاق چۈشلەرگە قارشى ، چۈنكى قۇياش ساھىلىدا نە كۆلەڭ-
گە . . . كارىز يىلتىزىدا ، بالام چوغ سورىما . زۇمرەت ئېقىنىدا
ئايسىز ئايدىڭ ، شۇڭا ئەي ، روھ ! ئۇزاتقىن ، يا بىللە ماڭغىن مەن
بىلەن .

— ئەي روھ ! مېنى تەلەپپۇز قىل .
— مەش . . . ر !
مەن ياقا يۇرتلاردا سۆكۈنات تىغىنى تۇرنا چاڭگىسىغا سانجىغاندا ، ئەبەد ئۆزىنىڭ ئۇلۇغ ئېغىشىدا ئىدى . تۇغۇم دېڭىزى ئۈستىدە ئۆرتەنگەن ئېگىز ئەسنا كىرپىكىمدىن ئۇچقان نادىر قۇش ، ئۇ ئەلمىساق چانقىدىن تامغان كۆلكىلىك ياش ، ئەبەد لېۋىدىكى ياشلاغان كۈلكە .
(ئەسكەرتىش : بوۋامنىڭ ئۆيى ئالدىدا يۈگۈرۈپ يۈرگەن جەرەن تاشقا پۈتلىشىپ ، بوينى قايرىلغان پېتى ئۆلۈپ قالدى .)
قورام تاشنى يېرىپ چىققان كېپىنەك ئىدىقۇت خاقانىنىڭ سەلتەنەتلىك تاجىغا چۈشۈرۈلگەن ، مانا بۇ كارۋان قوڭغۇرىقىنىڭ دولقۇنىغا ئايلانغاندىكى شەكلى . قېنى سەن ، ئەي ، چىڭقىچۈشتىكى بۇلاقلار سىردىشى ؟ ! ئەي ، سەن قولتۇق ئاستىدىن كۆرۈنگەن ئەمچەك بىلەن بىللە ئاتەشكە كىرگەن چوپان . . . سەھەردە ، ئۆي ئالدىدىكى سۆگەت ئۈستىدە ، پېتىشماس ئەر ـ خوتۇن مۇڭدىشىپ ئولتۇرماقتا ، ئىچ كىيىملىرى شاخلارغا ئېسىقلىق ، ئۆتكەن ـ كەچكەنلەرنى چايغا تەكلىپ قىلىشماقتا . تەبىئەت تۇن نىسپىدە تولىمۇ ۋەھىمىلىك ، ھۇۋقۇشقا پىچىرلاۋاتقان كىم ئۇ ؟ دېرىزەم ئورمان مۇئەككىلى ھۇزۇرلانغان پەرىزات ، ئۆيۈم مېنى تاشلاپ كەتتى . ئەي ، مەشرەپ ، قېنى خۇرجۇنىڭ ؟ ئاۋۇ يەردە ئېشەك تۇپراقتا مىلەنمەكتە ، تۇپراق قاناتقان تىزلىرىم كۆككە ئىلتىجا قىلغانىدى ، قۇياش يەنىلا ئۆز ئورنىدا ، ئۇنىڭ نۇرلىرى تۇتەكلەرنى يېرىپ زېمىنغا ئۆزلىرىنى ئېتىشماقتا . قېنى ھەقىقىتىڭ ؟ ! شەيئىلەر قورقۇنچلۇق يالغانچىلىققا قانداق پېتىنالىدى ، ئەبەد دەپ ئاتالغان يالغانچىلىق ! ئۇ مېنى ئوقۇشقا قانداق پېتىنالىدى «ئە» . . .
— ئىبادەتخانىغا كىرمەڭلار ، خۇدانى ئىنكار قىلغۇچى كۆرۈلمىسە سازايى قىلىنسۇن . ياققان شامىڭلار ئۆيۈڭلاردا قالسۇن ، مەن سىلەرنى يېراق قاراڭغۇلۇقلاردا ئۇچرىتاي .
ئەي ، كىندىك قېنىمغا سازاۋەر بولغان زېمىن ! ئەي ، مەن بىلەن ياشاش نېمىتىگە ئېرىشكەن قوۋۇم ! تارىخىڭلار مەندىن باشلىنىپ

نىمدۇ ، مەندىن باشقا نەدە شامال دېمى يۇمغاقسۇت بولغان ؟ مەندىن باشقا قاچان چاقماق سىلەرنىڭ بۇزغۇنچىلاردىن يۇلتۇز چىقارغان ؟ ! مەن بىلەن يېڭىدىن تۇغۇلدۇڭلار ، ئۆلۈمىم قارىچۇقىڭلارغا نۇر بەخش ئەتتى ، ئۆلۈمىمنى قۇتلۇقلاڭلار ! ئىسىملىرىم سىلەرگە ئايان ، پرومىتوس . . . مەسىھ . . . ھەللاج . . . مەشرەپ . . . ئىنسانىيەتنى ئۆلۈم سۆيىدە يۇغانلار .

سۆزلەرنىڭ زىكىر قىلغۇدەك شانى يوق ، سۆزلەر مۇمكىنسىزلىك ئۇچۇن يارالغان . تىل گۇناھى ئىنساندىن بۇيۇك ھەمدە قۇياش ئۆز ئورنىدا . . . ھەر كىم ئۆز كىرىستىنى ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىپ يۇرسۇن ، ھېچنېمە ئىستىمەڭلار ، شۇ چاغدىلا ھەممە نەرسە سىلەرنىڭ بولىدۇ . زېمىن ھىدى مېنى پەرىشان قىلماقتا ، چۆللەر ئۇزارغان كۆزلىرىڭ ئاخىرقى چەكنىڭ دەھشىتىدە سولۇپ جەريانلارنىڭ بىقىياس خاسىيىتىدىن جۇدا بولمىسۇن .

جەريانلاردا لەۋلەر ساماسى
جەريانلاردا ئىشق ساداسى
جەريانلاردا بەخت جۇلاسى
جەريانلاردا كامىل دۇنيانىڭ ئوتلۇق دۇئاسى

ئويغىنىش ، لەۋنى لەۋگە ئۇلاپ ۋۇجۇد بىرلىكىدىكى ئىشق ساداسىنى ئىچىدە بەخت تىلسىمىنى يېشىدۇ ، كامىل دۇنيانىڭ ئوتلۇق دۇئاسى روھتا سۇزۇك ئېقىن ياساپ جەزىرىلەر ئارا كامالەت مېۋىلىرىنى پەرۋىش ئېتىدۇ .

ئەي پەرۋازدىشىم ! لەۋ يار !

سۇكۇت ، تەشۋىش ، ۋەھىمە ئىسكەنجىسىدىكى لەۋ زۇلمەتدىن ، ۋۇجۇد قەپىسىنىڭ مەۋھۇم دۇنياسىدىن لەۋلەر ساماسىنىڭ نۇر تاشقان ھۆر دۇنياسىغا لەۋ يېرىپ ئۇچۇپ چىق . سېنى كۇتكىنى سېنىڭ كۇتكەنلىرىڭ بىلەن مەنداش . جان كۇيىڭ نۇر كۇيى بىلەن ئاھاڭداش ، سامالار سامالارغا ھەم تۇتاش .

بىلسەڭ ، ھايات ، بىر تىنىق نەپەسنىڭ ئالمىشىشىدەك ھۆر ھەم بەھرىدار دەملەردە قىيامىغا يېتىدۇ .

مۇھەببەت ، تاغلارنىڭ ئەكس ساداسىدەك سېھىرلىك كۇنلەردە

مۇرادىغا يېتىدۇ .
كامالەت ، پەسسللەر خىراجىدەك ئۇزاق كۈن ھەم تۈنلەردە ۋىسالىغا يېتىدۇ . . .

تەنھالىقلار تالاسى

(بىر پەردىلىك شېئىرىي درامما)

ماكان : چەكسىز كەتكەن چۆل
زامان : قۇمنىڭ يېلىنجاشلىرى ۋە قۇمدىكى يولۇچىنىڭ سايەسى چىقىچۇشنى كۆرسىتىدۇ .
رول ئالغۇچىلار : ئاۋاز ، شاھمەشرەپ
ئاۋاز : چۆلنىڭ ئۇپۇقلىرىدىن كىلىۋاتقان كىم ؟
شاھمەشرەپ : (قەدىمىنى توختىتىپ) مەن ! . . . تەنھالىقتۇرمەن ! دوزاختۇرمەن !
ئاۋاز : يولۇچىلىق نەگە ؟
شاھمەشرەپ : بىلمەيمەن . . . بىراق ، مەن سەن بىلەن ئۇ بولالايمەن .
ئاۋاز : ئۇ دېگىنىڭ كىم ؟ نېمە ؟
شاھمەشرەپ : ئۇ — چۆلنىڭ ئۇ تەرىپى . . . تەنھالىقنىڭ تالاسى . . . بارلىق تەنھالىقلارنىڭ جەننىتى .

مەقسۇد بەكجان (ئۆزبەكستان)

تەسەللى

ئۆز يېقىنىڭنىڭ ئۆلۈمى ھەققىدە ئازابلىق ئويىنى پەقەت ئۆزۈڭدىمۇ ئۆلۈش ئىمكانى بارلىقى ھەققىدىكى ئوي بىلەنغىنە بىرئاز بېسىش مۇمكىن.

ئۆلۈمگە تېگىشلىك ۋە تېگىشلىك بولمىغان نەرسىلەر

ئۆلۈم كەلگەندە ئۇ بىزدىن پەقەت ئۆزىگە تېگىشلىك بولغان نەرسىنى، يەنى بوش ۋۇجۇدنىلا ئېلىپ كېتىدۇ.

ئىنسانىنىڭ ئۆمۈر بويى قىدىرغان ئىشى - ۋۇجۇد ئىچىدىكى نەرسىلەرنى بەكتىشتىن ئىبارەتتۇر. تىكىلگەن دەرەخ، يېزىلغان سەتىرلەر، ئېزگۈلۈك يولىدىكى ھەربىكەتلىرىڭ ئۆلۈمدىن بەكتىلگەن نەرسىلەردۇر.

سەن ھەممە نەرسىنى بەكتىشكە ئۇلگۇرەلمەيسەن؟

ئىستېدات — ئاقساقالدۇر

ئىنسان ئۆزىنىڭ بېشىدىن كەچۈرگەنلىرى بىلەن قىممەتلىكتۇر، ياشانغانلارغا ھۆرمەتمۇ ئەنە شۇنىڭدىن، ئۇلارنى «كۆپنى كۆرگەن» دەپ ئىززەتلىشىدۇ.

ئىستېدات ئۆزىنىڭ ئەتراپىدىكى ئادەملەرگە نىسبەتەن بىرنەچچە قېتىم كۆپرەك نەرسىنى باشتىن كەچۈرىدۇ، «ھەزىم قىلىدۇ». دېمەك، ئۇ كۆپرەك ئىززەت - ئىكرامغا لايىقتۇر.

خۇلاسە، ئىستېداتنى ھۆرمەت قىلىڭ، ئۇ ھەقىقىي ئاقساقالدۇر!

سەپسەتىۋازلىق ھەققىدە

«تارىخىي نۇقتىئىنەزەر»دىن گەپ قىلماقچى بولغان ئادەم-نىڭ ئەڭ ئالدى بىلەن ئۆز نۇقتىئىنەزىرى بولمىقى لازىم . . .

يارىماسلىق

مەن ئۆز كۆنلىرىمنى شېئىرغا ئايلاندۇرىمەن . مايسىلارنى قاپىيىلەرگە ، قۇياش ۋە بۇلۇتلارنى مەجازلارغا ، زېمىن ۋە شامالنى ئاھاڭغا ئىلەشتۇرىمەن .

ئۆز ئالتۇنلىرىنى قەغەز پۇلغا ئىلەشتۇرگەن يارىماس بايۋەچچىمەن . . .

ھەربىينىڭ كۇندىلىك خاتىرىسىدىن

« . . . كۆزى يورۇقلىقان تاپانچا . . . تۇغۇلۇقلىقان ھەربىر ئوقتىن تاپانچا ئاستا - ئاستا يەڭگىللىشىپ بارىدۇ . سەن بۇنى ئۆز تۇيغۇڭ بىلەن چوڭقۇر ھېس قىلىپ تۇرىسەن . ئۆلۈم كەلتۇرگۈچى تۇغۇلۇش . . . تۇغۇلۇش ئۆلۈمدۇر . . . »

بازاردىكى يالغۇزلۇق

بازار ئىچىدە شاۋقۇن - سۇرەن سېلىپ ، بىر - بىرى بىلەن تىنىمسىز سودىلىشىۋاتقان ، تارتىشىۋاتقان ئالىمانىنى كۆرۈۋېتىپ ، ئۆزىنى بۇ يەردە كېرەكسىز ، ئارتۇقچە ھېس قىلغان ئادەم ئۇنچىلىك يامان ئادەم ئەمەس .

شارائىت

يازمىشىم ئۇچۇن سۇكۇنات بولۇشى شەرت ئەمەس . مەن تاۋۇشلارغا بىپەرۋامەن . مېنىڭ تىنچلىقىمنى تاۋۇش ئەمەس ، ئاۋازلار بۇزىدۇ . سائەتنىڭ چىكىلدىشى ياكى دېرىزەم ئالدىدىن غوڭۇلداپ ئۆتۈۋاتقان ماشىنىلارنىڭ شاۋقۇنى ياكى خانىدىكى سېرىق قۇيرۇقلارنىڭ ئاچ قالغان ئادەمنىڭ قورسىقىدەك كوركىراق ئاۋازلىرى مېنىڭ تىنچلىقىمغا دەخلى يەتكۈزەلمەيدۇ . مەن گەپ قىلىشقا ئۇرۇنۇۋاتقان ئوغلۇمنىڭ بىر نەرسىلەرنى — يېرىمى چۈشىنىكسىز بىر نەرسىلەرنى دېيىشىدىن ياكى بولمىسا خوتۇنۇمنىڭ ئۇنىڭغا ئېيتقان ئەللىيىدىن ئۆز ھالاۋىتىمنى يوقىتىمەن . مەن ئۇلارغا «شاۋقۇن سالماڭلار» دەپ تەنبىھ بېرىمەن . چۈنكى ، ئۇلارنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ تۇرۇپ ، خاتىرجەم ئولتۇرۇشقا ، بۇنىڭ ئۈستىگە يەنە ئاللىنېمىلەر ھەققىدە خىيال سۈرۈشكە مېنىڭ قۇربىم يەتمەيدۇ . «جىم بولۇڭلار ، ئەزىزلىرىم ، سىزلەر ماشىنا ئەمەسسىزكى ، سىزلەرنىڭ ئاۋازىڭلارنى بىپەرۋالىق بىلەن ئاڭلاپ ئولتۇرغىلى بولماس .»

يا ئەلھەزەر

ھەر كىم ئۆز يۇرىكىنى كىمگىدۇر تېزراق تەقدىم قىلىشقا ئالدىرايدۇ . ھەر كىم گويا يۇرىكى ئۆزىگە ئېغىرلىق كەلتۈرۈۋاتقاندەك ، بىر لەھزىمۇ ئىككىلەنمەي ، بىرىنچى دۇچ كەلگەن ئادەمگە ئۇنى ئۇزارتماقچى بولىدۇ .

يا ئەلھەزەر ، ھەر كىم ئۆز يۇرىكىنى ئەتىرگۈل دەپ ئويلايدۇ . . .

يالىڭاچ تاملار ساھىبى

مېنىڭ ئۆيۈمدە شۇرلاپ گەپلەشكەن ياخشى .

بۇ يالىڭاچ تاملارنىڭ يوقىتىدىغان ھېچ نەرسىسى يوق ، ئۇلار

سۆزلىرىڭنى تەكرارلاپ ، سېنى مەسخىرە قىلىشتىنمۇ يانمايدۇ . . .
مېنىڭ ئۆيۈمدە ھەرقانداق يۇقىرى ئاۋازدىكى خىتاب كۇلكىلىك جارانلايدۇ . . .

بۇ سۆزلەر

يەنە نېمىلەرنىدۇ ئاڭلىتىشقا باشلىسا ئىدى ، ئۇلارنى ئېيتىپ تۇرۇپ كۆكەرمەك مۇمكىن بولسىدى يەنە ، سوغۇق ئۇرغاندەك ياكى مۇچ مىسالى قىزىرىشقا باشلىساڭ ئىدىڭ . ئاۋۇالقىدەك سۆزلەرنى ئېيتىپ تۇرۇپ ، دۇنيا يورۇق ياكى قاراڭغۇ بولۇپ كۆرۈنسە ئىدى كۆزۈڭگە . . .

سۆزلەر قورشاۋى

مەن سۆزلەرنىڭ تەرتىپسىز ئېقىمى ھەققىدە ئارزۇ قىلىمەن . سۆزلەر بولسا ھەددىدىن تاشقىرى تەرتىپلىك ، تامدىن تارىشا چۈشكەندەك يېگانە خىتابمۇ تامدىن تاشلانغان مۇشۇك كەبى تۆت ئايىغى بىلەن يەرگە چۈشىدۇ : كۆكسۈمدە ياۋايى ئادەم كەبى توۋلاش ئىستىكى بار . ئەمما ، بۇ توۋلاشنىڭ بىرەر سۆزگە ئايلىنىپ كېتىشىدىن قورقۇپ ، توۋلىمايمەن : پەقەت ئۇنلۇك تاۋۇشلاردىن ئىبارەت بولغان شېئىر يازغۇم كېلىدۇ . ئەمما ، تاسادىپىي بۇ شېئىر بۆرىنىڭ ھۇۋلىشى ياكى باشقا بىرەر جانلىقنىڭ توۋلىشىغا ئوخشاپ قالسىچۇ ؟ سۆز ئۆزىنىڭ «مەدەنىي»لىكى بىلەن ئىنسانىنى ھالاكەتكە ئېلىپ كېلىدۇ . . .

(روزىمۇھەممەت مۇتەللىپ تەرجىمىسى)

ۋتمان (ئامېرىكا)

يايلاق كېچىسى

يايلاق كېچىسى ،
كەچلىك غىزا يېيىلدى ، ئوتلار تۈيدۈرماستىن كۆيەتتى ،
چارچىغان سەييالىلەرنى يېپىنىپ تاتلىق ئۇيقۇغا
كېتىشكەنىدى ،
ئۆزۈم تەنها ئايلانماقتىمەن ، — باقماقتىمەن ، ئەلمىساقتىن
پەگادىكى ئەختەر - يۇلتۇزغا .

سۈمۈرىمەن ، باقمەنده هاياتنى ۋە تىنچلىقنى ،
زوقلىنىمەن ئۆلۈمگە ، كاللىدا كېزەر ھەر خىيال .

كاتتا ئاسايىشلىق ! قانداق بۇيۇك يۈكسەكلىك - ھە ! ئېھ ،
نەقەدەر ئاددىي - ساددىلىق ! ئوخشاشلا شۇ چال ۋە يەنىلا شۇ
روھ — يەنىلا قانمىغان كونا ئارمان ، يەنىلا شۇ قانائەت .

كۈندۈزلەرنى دەپ يۈرۈپتىمەن — شانلىق - نۇرانە ، كۈندۈز-
لەرمۇ كۆرەلمەيدىغان ھەممە بارلىقنى كۆرۈپ يەتكۈچە ،
ئەتراپىمدا پەيدا بولغۇچە باشقا سانسىز يەر شارى ، يېتەر دەپتە-
مەن بۇ يەر شارىنى ھەممىگە .
چۈلغىماقتا مېنى شۇندا ماكان - زامان ۋە ئەبەدىيلىك —
بۇيۇك ئويلىرى ، مەن ئەمدى ئۇلار بىلەن ئۆزۈمنى دەڭسەيمەن ،
ئالدىمدا شۇندا غەيرىي سەييارىدىن كەلگەن ئۆزگە ھاياتلىق !
كەلگەندۇر ئۇلار زېمىندىكى ھاياتلىق كەبى يىراق - يىراقتىن ،
بەلكى ئۇ كەلگۈسىدە كېلەر ، ئۇ زېمىندىكى ھاياتلىقتىنمۇ
ھالقىپ كېتەر ،
شۇندىن بېرى سەل قارىمىدىم ئۇلارغا ، ئېتىبارسىز قارىمىغاز-

ەەك ئۆز ھاياتىمغا .

زېمىنىدىكى قەدەملىرى مېنى تارتقان ياكى كەلگۈسىدە كېلىدى-
غان ھاياتلىق مىسال .

ئېھ ، مانا ! ھاياتلىق ماڭا زاھىر قىلىپ باقمىغان ھەممە نەر-
سىنى كۆرۈپ يەتتىم ، يوپيورۇق كۈندۈزىمۇ كۆرسىتىپ بېرىلمە-
گەن بارلىقنى ،

كۆزۈم يۇمۇلغانغا قەدەر زارىقىپ كۈتىدىغان نەرسىلەرنىڭ زا-
ھىر قىلىنغىنىنى كۆرۈپ يەتتىم .

(مۇرات ماخمۇت توغراق تەرجىمىسى)

ئۇنسىي ئەلھاج (لىۋان)

ئەتىگەن يېرىمغىچە

1

ئىشىك ئالدىدا ئوچۇق ، ئەتىگەندىن ئەتىگەنگىچە ، ئەتىگەن يېرىمغىچە ئوچۇق .

2

كىيىمىڭ بىلەن دۆڭدەك ئولتۇرىسەن . يامغۇر يېغىپ ھۆل بولۇپ كېتىسەن . يىلان ئۆمىلەپ بېرىپ دۆڭدە بىر قىلىچتەك تىك تۇرىدۇ . ئىككىلار ئىچىڭلارغا تارتىپ كۇچلۇك نەپەس ئالىسىلەر .

3

ئاغزىڭنىڭ رەڭگىنىڭ ھىدى ئالما .

4

كېچە سائەت كېچە يېرىم . نىگارىمنىڭ كېچە ئۇستىدە ئۆيى بار . ئۇنىڭ ئۆيىنىڭ يېرىم كېچىدە بىر ھۇجرىسى بار .

ئاشۇ يەردىن قاراپ مېنى كۆرمەيدۇ . مەن مېڭىۋاتقان يەردە مېڭىپ مېنى كۆرمەيدۇ . يورۇپ مېنى كۆرمەيدۇ .

كېچىكتۇرۇشتە ئۇخلايدۇ . دېرىزىنى چۇشەپ ، ئۆزىنىڭ سەلكىن شامال تەرىپىدىن ئىشغال قىلىۋېلىنىشىدىن قورقىدۇ .

5

قاراڭغۇلۇقتا تىكىلىپ قارا ؛ ئۆتۈپ ئاۋازىڭنى قاپلايمەن . بوغۇزىمدىن قۇرۇق ئۇزۇمدەك چىققان ئاۋازىڭ .

يالغانچى قاچان راستچىل بولۇپتىكەن

ئىككى كۆزۈك ئىككى چوغدۇر ھەمدە مەن قىش
ئىككى تامچە ياشتۇر ھەمدە مەن كۆزياش
قويلار ھەم كېيىكلەر ھەم كەپتەرلەردۇر ھەمدە مەن بۆرە .

شامالىلار سوقسۇن دەپ تۇغۇمنى ئېگىز قىلدىم ھەمدە كۆزلەرىم ئىسراپچىلىقتەك ساڭا باقىدۇ ،
ئازابىمنىڭ كۆزلىرىڭدە ئۇخلاۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدىم ھەمدە سېنى كۆچەمەن تۇمان بولغانلىقىڭدىن سۆيىمەن ،
ھەمدە مەن تۇماننىڭ كەينىدىكى شامال .
ماڭا ئىشەن ، راستچىل بولغان يالغانچىغا ئىشەن ، يالغانچى قاچانكى راستچىل بولىدىكەن ئۇنىڭ راستچىللىقى ئۇلۇغ بولىدۇ .
مېنى سۆي ھەمدە سۇنۇپ كەتمە ، بولمىسا ، يۇرىكىمگە يىقىلىسەن .
ھەمدە مېنى ئاڭلا :
تېنىم قوڭغۇراقلاردەك چېلىنماقتا .

ھەسرىتىمنىڭ ئۇلۇغلۇقى ئۇلۇغ

مەن سۆيگەن كىمسەن ؟
پۈتلىرىنىڭ تۇۋىدە بېشىمنى كۆتۈرىدىغىنىمسەن .

كۈنلىرىم بار ئۆمرۈم يوق ئىدى .
ھۆرلۈكىمنى خۇشتارلىقىمنىڭ كرېستىغا مىخلاپ قويۇپ ئاندىن باي بولدۇم . ئاشۇ ئايالغا ئىمان ئېيتتىم ، كۆزۈم ئېچىلدى .
يەردىكى بىر تامدەك تۇرغىنىم يوق ، بەلكى ، بىرىنىڭ كەينىدىن يەنە بىرى پەيدا بولغۇسى غايىبلىققا ئايلانغان ھالدا بىر - بىرىمىزنىڭ قېشىدا پەيدا بولۇش ئۈچۈن ، نىگارىم ماڭا قاراپ كەلگەن كۈنى يەرگە ئايلاندىم .

شۇغىنىسى ، ھەسرىتىمىنىڭ ئۇلۇغلۇقى ئۇلۇغ . سۆيۈملۈكىڭ-
نىڭ ئۆز تېنىدا ئوت بولۇپ يېقىلىشىغا ھەمدە ئۆزۈڭنىڭ قانچىلىك
يالغۇز ئىكەنلىكىڭنى بىلمەيدىغانلىقىڭغا ئېتىراز بىلدۈرۈپ ئۆلۈش-
لىشىغا ئەرزىيسەن .

مەن ئۇچۇندۇر سۆيگۈ ، سەن ئۇچۇندۇر سەييارىلەر ، كېمە-
لەر . ئەي ، پارتلاپ تۇرۇپ سۇكوت قىلىدىغان ھەم خۇش پۇراقتەك
ژارقىرايدىغان ئايال ، راستچىللىقى بىلەن يوشۇرۇن ، راستچىللىقى
بىلەن ئاشكارا ئايال ؛ ئەي ، يۇمۇلغان ئاغزى يۇگەن ، ئېچىلغان
ئاغزى ئالۋۇن ئايال ؛ ئەي ، دۇنيانى ئۆزىگە خۇددى شۇڭقاردەك ،
خۇددى بىنەپشىدەك سەجدە قىلدۇرغان ئايال ! بۇرۇنقى زامانىدا مېنى
خۇدا يارالقان ، شۇڭا مەۋجۇت بولمىدىم .

سەن بولغاندىن كېيىن ، كارىۋىتىڭدا خۇدانى يارالتتىم ھەمدە
تېنىڭ ئۇستىدە تېنىمدىن تۇغۇلدۇم .

ئۇنىڭ قاپاقلىرى ئاستىدا
رەڭلەرنى سۆيىدۇ ، بىلمەيمەن نېمىشقا ئىچ پۇشۇقى ، بەزىدە ،
يەلكىلىرىدە .

بېشىنى ئەگكەن بولسا ، تارلارنىڭ ئەڭ چوڭقۇرى بولغانلىقى-
دىن . بەزىدە ، بىلەيمەن نېمىشقا بەزىدە ، ئاڭلىمايدۇ .

قېنى ، سۆيۈملۈكۈم ، قېنى ؟ سورايمەن ، بەزىدە ، ئالدىمدا
سۆيۈملۈكۈم !

كەلگەن ھەر بىر كۈن غايىب بولىدۇ .

كەلمىگەن ھەر بىر كۈنمۇ غايىب بولىدۇ !

سۆيگۈدىن ئايرىلمايمەن ، ئۇرۇشمىدىن ئايرىلمايمەن . ئەگەر
سۆيۈملۈكۈم رەڭلەرنى كۆرگەن بولسا ، مېنىڭ ئۆزىنى قانچىلىك
قوغداۋاتقانلىقىمنى ، ئۆزىدە قانچىلىك يۇرىۋاتقانلىقىمنى كۆرىدۇ .

مەن ئۇ سۆيگەن ئوچۇق رەڭ ھەم ئۇ سۆيىدىغان تۇتۇق رەڭ .

مەن ئۇنىڭ قاپاقلىرى ئاستىدا يۇمۇلغان .

ئايال ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئەڭ گۈزىلى

1

كارىۋاتنىڭ قىرىدا ئولتۇرىسەن ، ئەسۇ يادىڭ شامالدا ، پۈتلىرىڭ بوراندا .

2

قوللىرىڭ ئىككى دولقۇن بولۇپ مىدىرايدۇ . كارىۋات جەنۇبقا باشلىنىدۇ .

3

ھەرپلەر ئۆتىدۇ . ئۆزۈڭنى مۇشۇك دەپ ئويلايسەن . ھەرپلەر ئارا ئۇخلايسەن .

ئۇيقۇ سېنى پادىشاھقا يۆتكەيدۇ .

4

سۆزلەرنىڭ ئۇستىدە چاتاللىققا كېتىسەن . قورام تاشلارغا يېقىنلىشىسەن - دە ، ئەينەكلەرگە ئايلىنىدۇ . شەبنەم ئېرىقلارغا ، چېكىتلەر قۇشقاچلارغا ، پەشلەر كېپىنەكلەرگە ۋە سانلار دەرەخلەرگە ئايلىنىدۇ .

كارىۋات سېنى بىر كۆلچەك بويىدا ساقلايدۇ .

5

قارا بەت بۇگۇنكى ئىشنى ئەتىگە قويىدىغان پەرىزاتتۇر . ئۇ تەتىلدىكى تېشىغا تېپىپ تۇرغان ئەمچەكلىرىگە لەززەتنىڭ جىنىنى چاقىرىدۇ .

سېنىڭ قانچىلىك تەشنا بولىدىغانلىقىڭنى ھەم نېمىنى خىيال قىلىدىغانلىقىڭنى ھېچكىم ئويلاپ تاپالمايدۇ .

6

چۇشلىرىڭدىن ئۆزۈمنى قوغداشقا ئاجىزلىق قىلمەن . ئەي ، گۈزەل ئوقۇرمەن ئايال ، سېنى ئازراق بىلمەن ، سەن مېنىڭ ئاشنام ھەم قىز قېرىندىشىم . سۆزلەرنىڭ بېلىدىن قانداق تۇتۇپ ، قانداق سىقىپ سىقىپ سىقىدىغانلىقىڭنى ئازراق بىلمەن .

7

يۈزۈڭ يانىدۇ - دە ، نۇرنى پەسەيتىسەن .
غايىۋى قاراڭغۇلۇق ئۆزىدىكى ئەڭ نەپىس نەرسە ئاق تەنىنىڭ يالىڭاچلىقى دەپ قارايدۇ .

8

ھۇجرا بىر كۈلكە بىلەن ئايرىلىدۇ . ئەمچەكلىرىڭنىڭ قېقىلىشلىرىدا ئۇچىدۇ .

9

ھەر بىر قۇرغا چۇشىدىغان يەردە سېنى يېڭى بىر چاتاللىق ماراپ تۇرىدۇ . كىتابنىڭ تېشىنى سىلايسەن - دە ، نۇرنى تېخىمۇ بەكرەك پەسەيتىسەن .

10

كارىۋىتىڭ كېمە ۋە مەپە .
شامال كۈچەيمەكتە . پۇتلىرىڭنىڭ ئەتراپىدا بوران تەلۋىلەشمەكتە .
سەن ، ئايال ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئەڭ گۈزىلى ، كارىۋاتنىڭ قىرىدا ، كېتىسەنۇ كېتىسەن . . .
سۆزلەر كارىۋاتقا چىقىپ سېنىڭ قايتىپ كېلىشىڭنى كۈتىدۇ .

11

سەن قايتىپ كەلگەندە ، نۇر ئاللىقاچان ئۆچكەن بولىدۇ ، سۆز-

لەر خۇشال هالدا ئۇستۇڭگە تاشلىنىدۇ ، يۇزۇڭدىن نۇر بۇلدۇقلايدۇ ، سۆزلەر بېلىڭدىن تۆتۈپ ، سېنى سقىپ سقىپ سقىدۇ . . .

قۇياشنىڭ بۇلۇتى

ئۇنىڭ بېلىدىكى قول ئۇنى بىر تال گۈل قىلىپ قويىدۇ ،
ئۇنىڭ يۇزىدىكى ھاۋا ئۇنى بىر تال كېپىنەك قىلىپ قويىدۇ ،
كۆلكە ئۇنى دولقۇن قىلىپ قويىدۇ ،
ھەسرەت ئۇنى ئوغرىلاردىن ساقلايدىغان بىر بۇلۇت كەينىدىكى بىر قۇياش قىلىپ ساقلايدۇ .

پۇتلىرىڭنىڭ بۇلۇتى ئۇستىدە

1

ئازار بەرمىدى ھەم گۇناھ قىلمىدى . شۇنداقتىمۇ ، كۆنلىرى يېنىك بولمىدى . رەزىللىكنى ئەقىللىقلىق دەپ قارىمىدى ، بەلكى ، رەزىللىكنىڭ دۆتلۈك ئىكەنلىكىگە ئىشەندى . پاھىشلىق سەتتۇر ، دېدى ھەمدە چىرىكلىكنى تاشلىدى . ئازار بەرمىدى ھەم گۇناھ قىلمىدى . تەھلىكىلىك مېھرىبانلىققا ھەم ياۋۇز پاكلىققا ئىگە ئىدى .

مەرھابا ، سۆيگۇ ! دېدى .
ھەمدە خەير - خوش ، يېنىك كۆنلەر ! دېدى .

2

ئۇزاق ئۆتمەيلا ، بېشىمنى يەنە قايسۇن دەپ ، پۇتلىرىڭنىڭ بۇلۇتى ئۇستىدە تەقدىرىمنى توختىتىمەن . . .

3

چېچىڭدا ئۇخلايدىغان ھەر بىر شامالنىڭ قەلبىمدە لەڭگەر تاشلايدىغان كېمىسى بار .

4

سېنى يۈيىدىغان ھەرقانداق سۇ تىتىلىپ كېتىدۇ . ئاۋۇ يەردە ، سۇيى كېپىنەكتەك قانات قاقىدىغان بىر بۇلاق بار . شۇ يەرگە چىقىپ ئۇنى تۇتقىن ، تىتىلىپ كەتسۇن . سېنىڭ كۆرگەنلا سۇنى تىتىۋاتقانلىقىڭنى ھەر قېتىم كۆرگەندە ، ئۇ ھەسەت ئوتىدا دېڭىز-غىچە كۆيىدى .

5

بىراۋنىڭ بىراۋنى دېگىزدەك ئىشغال قىلىپ ،
ئۇندا ھاڭدەك ئولتۇراقلىشىدىغانلىقىنى بىلمىگەن ئىكەنمەن .
دېگىزنىڭ تار قۇملارغا چۈشۈپ ،
تار سۇنىڭ چۆلنىڭ كۆڭلىنى بۇزىدىغانلىقىنى بىلمىگەن ئىكەنمەن .
سەن بىلەن نەگىمۇ بارارمەن
نەگىمۇ كېتىپ كىيىم - كېچەك تاپارمەن - دە
خۇشاللىق تۇلپىرى ئۈچۈن ياسنارمەن .
ھەر نەرسە تۇغۇلار ، ھەر نەرسە بوشار .
زامانلارنىڭ كامالىتى سېنىڭ تۇزلەڭلىكىڭدىن چىقار ، بوشلۇق سېنىڭ تۇزلەڭلىكىڭدىن چىقار
سېنىڭ ئاسان تۇزلەڭلىكىڭ ، سېنىڭ قىيىن تۇزلەڭلىكىڭ
تۇزلەڭلىكىڭ ئۇيقۇ ، تۇزلەڭلىكىڭ تىغ
سەن بىلەن نەگىمۇ بارارمەن سەندىن يىراقلىشىپ
ساڭا قۇرۇقدىنىپ
سېنى ئۆز ئىچىمگە ئېلىپ
نەگىمۇ بارارمەن ؟ !
بىراۋنىڭ بىراۋنى دېگىزدەك ئىشغال قىلىپ ،
ئۇندا ھاڭدەك ئولتۇراقلىشىدىغانلىقىنى بىلمىگەن ئىكەنمەن . . .

6

ساڭا يارىغۇدەك سۈپەتلەرنى ئوغرىلاي دەپ كىتاب ئوقۇدۇم . سېنى ھەيران قالدۇرغىدەك بىر سۆزنى ئۆگىنەي دەپ سۆھبەتلەرگە دىققەت قىلدىم . سېنى چاقناتقۇدەك ئالڭ ئىزدەي دەپ ئېھتىياتچانلىقنىڭ تېگىدە ئۇزدۇم .

بىراق ، نىگارى بىلىم بولغان ئەرگە نىسبەتەن ئىلىملەرگە ئېرىشىشنىڭ نېمە پايدىسى .

7

ھەر بىر قول ، ھەر بىر قول ئۆز ئالقىنىدا كۆزلىرىڭنىڭ كۆزلىرىمدىكى تەۋىشىنى ئاڭلايدۇ .

ھەر بىر مەرمەر ، ھەر بىر مەرمەر ساڭا ئوقۇغان مۇناجاتىمنى قايتىلايدۇ .

8

سەندىن ئىبارەت شۇ ھايات تالان - تاراج قىلىۋاتقان بۇ زامان مېنى تالان - تاراج قىلماقتا .

9

يىغا بەئەينى قۇچاقلاشقا ئوخشاش قاپلايدۇ ، دەيسەن .
كەل ، مەڭگۈلۈك يىغا مەن بولاي !

10

قۇملارغا چۆكۈپ كەتكەن ئاينى
قۇملارغا چۆكۈپ كەتكەن پېتى قويىمەن .
سۇ ئاستىدا ئاجىزلاشقان قۇياشنى
سۇ ئاستىدا ئاجىزلاشقان پېتى قويىمەن .
سەلتەنەتلىك شاھىنشاھنى
سەلتەنەتلىك شاھىنشاھ پېتى قويىمەن .
گادايلارنىڭ گاداي گادىيىنى

گادايلارنىڭ گاداي گادىيى پېتى قويىمەن .
بىراق ،
سەن يۇرۇشىڭنى تاماملاشتىن بۇرۇن
مېنى يۇرۇشىڭگە ئېلىۋال .
سەن يولنى قاتلاشتىن بۇرۇن
مېنى يولدىن چىقىرىۋال .
سەن ئۆينىڭ تىنچلىقىغا كىرىشتىن بۇرۇن
سۆيگۈمدىكى تەلۈلىككە تەلۈلەرچە قارا
سۆيگۈمدىكى ئۆلۈمگە ئۆلگىچە قارا .

11

سەن كىچىك ۋاقتىڭدا ئويۇنچۇق ئىدىڭ ، چوڭ بولغاندا كىچىك قىزغا ئايلاندىڭ ھەمدە مەن سېنىڭ ئويۇنچۇقىڭ .

12

ئۇچقان نەيزىنىڭ ئۇچىغا سانجىقلىق ئىدىم . سېنى ئۇچرانقان كۈنى روھىمنى يىلتىزىدىن تۈتتۈم . مەن تولۇقسىز بىلەن ئۆزۈم بولدۇم . ئورىبېتىغا كىردىم .

سەن بىلەن مەن دۇنياغا ئايلاندۇق . بۇ دۇنيا داۋاملىق قايتىلانغاي ، قايتىلانغاي !

يۇرەكتىن چىقمىغان سۆز بىلەن ساڭا خىتاب قىلسام ، سەن مېنى پاش قىلغانىدەك ، پۈتلىرىمنىڭ ئاستىدىن يەرنى تارتىۋەتكەندەك ھېس قىلىمەن - دە ، ۋۇجۇدۇمدىن نومۇس ۋە گۇناھنىڭ قېنى ئاقىدۇ .

13

سەن سۆزلىگەندە مەن سۈكۈت قىلىمەن ، چۈنكى ، سۈكۈتۈم ساپلىقىمنى ساقلاپ قالىدۇ .

ئۇلار سۆزلەر بىلەن ھەممە نەرسىنى بوغۇزلىۋېتىشتى . يالغۇز سەن بىلەنلا سۆزلەر قۇتلىنىدۇ . يالغۇزلا سەندىكى

كاسكىلىق چوقۇنىلىدۇ .

14

پىچىرلىغان ئاۋازىڭنىڭ ئۆزى توۋلاش .
يۇقىرى ئاۋازىڭنىڭ ئۆزى پىچىرلاشنىڭ تاجى .
ئاۋازىڭ گۈزەل ، چۈنكى ، تېرەڭ ئاۋازىڭدا .

15

چاققان ، چاققان ، ئەينەك ئالدىغا بار ! نىگاھىمدا قالدۇرۇلغان-
لىقىڭنى كۆرىسەن .

16

ھەممە تالانت ئىلكىڭدە بولسىمۇ ، ساڭا بولغان موھتاجلىقتىن
باشقىسىنى بەرمەيسەن .
تەشۋىشىمگە تەرتىپ ، خاتىرجەملىكىمگە دوزاخ يارىتىسەن .
سۆيگۈنۈم ، ئەي ، سەن ئەپيۇن ! ئاداققى قۇياشنىڭ يوقىلىش-
ىدەك سەندە يوقىلىشنى ئاتا قىل ماڭا .

17

ئېھ ، تەلىيىڭ ، ئېھ !
تەلىيىڭ — سېنىڭ سەن بولغانلىقىڭ . . .
زەردۇشتلار بېرىپ قايتىپ كەلدى - دە ، مۇنداق دېدى :

1

كۆزۈمنى ساڭا ئاچتىم . ئۇ يۇمۇقلا بولىدىكەن ھەرگىز ئۆل-
مەيمەن .

2

كېچە قۇياشتۇر سېنىڭ تىلىڭدا .

3

بىرىپ ۋاقتىنى ئەكىلىشنى سوردىم ، زەردۇشتلار بىرىپ قايتىپ كەلدى - دە ، مۇنداق دېدى :

قىشنىڭ كېچىسىنى يازنىڭ كېچىسى يۇغىسى . قىشنىڭ كۆز يېشىنى يازنىڭ كۆزىيشى يۇغىسى . غەمكىن بىر قۇشقاچ قەپەسكە قايتىپ كېلىش ئۈچۈن قەپەستىن غەمكىن بىر قۇشقاچ ئۇچۇپ كەتكۈسى .

4

توي قىلىدىغان قىزنىڭ ئىشكى تۈۋىدە كىچىك ئازغۇن يەرلىشۈېدى ، بوسۇغىدىكى كۆزەتچىلەر ئۇنى ئۆلتۈرىۋېتىشتى .

5

بالىلىقنىڭ كەچقۇرۇنىدىن بۇرۇن بالقىيسەن .

6

كۆيۈك ئوتىدەك مەغرۇر جانان .

7

يىللار ئارىسىغا مۆكۈنۈپ نىگارىمنى ساقلىدىم . ئىزا ئاچىلىغا مۆكۈنۈپ ساقلىدىم . سۇ ئاستىدا جاسۇستەك ئۈزدۈم . مېنى قارا-ۋۇل كۆرمىدى . كۆڭلۈمگە پۈككەننى پالچى تاپالمىدى . ھەتتاكى نىگارىمۇ تۈيمىدى .

ئۇنىڭ ساھىلىغا يېتىپ بېرىۋېدىم ، ئاچچىقى كەلدى . سۆزۈمنى دىققەت بىلەن ئاڭلاپ كۆڭلى يۇمشىدى . ئۇنى ئىستەيدىغانلىقىمنى دېسەم چۆچىدى . ئېدىرلارنىڭ كەينىگە قاچتى ، ئېدىرلارنىڭ باغرىدا يوقالدى .

ئاقار يۇلتۇزلار بىلەن ئۆزگىچىلىكلەر ئارىسىغا مۆكۈنۈپ نىگا-
رىمنى ساقلىدىم . ھەر بىر پىستىرما پۇختا بولۇپ ، ئالدى چىتلاق-
لىق ئىدى .

بىراق ، نىگارىم غۇرۇرىنى قويمۇەتتى . غۇرۇرىدىن بىر بۆرىنى
يۇزۇمگە قويمۇەتتى .

يۇزۇم غايىب بولدى .

بەئەينى بىر ئايدەك

1

كۆك كىيىم كىيمەيسەن .

شائىرلارنىڭ كۆزلىرىدىكى كۆكنى كىيىسەن .

2

ھېلىقى كۇندۇزى توپان كېلىپ ئولتۇردى . كېمە ئۆزىنى
كۆتۈرگىدەك سۇ تاپالمىدى .

ھەمدە توپاندىن مەھرۇم قالدۇرۇشقا ئىككىمىزنىڭ ھېچقايسى-
سىنى تاپالمىدى !

3

مەن ئۆزۇمنىڭ ، نىگارىم ئۆزىنىڭ .

بىز بەئەينى بىر ئايدەك بىرلەشكەن .

ئۇنىڭ يالىڭاچ كىيىمى

قۇياش ئاياللارنىڭ ئارىسىدا ئولتۇراتتى .

قۇياشنىڭ قوللىرىمدا ئېيى بولىدۇ ھەمدە ئاڭا كېچىنىڭ قو-

لىنى بېرىمەن .

سۆيگۈ ھەققىدە سۆزلىمەس ھېچكىم . ئولتۇرغان نىگارنى تەپپۇالغىنىمدا خىجىل بولدۇم ، چۈنكى ئاڭا كۆرگەنلىكىمنى دېمىدىم . ئۇنى كۈنلەرنىڭ بىرىدە تاپىدىغانلىقىمنى بىلەتتىم . بىراق ، دەلىتىدەك قاراپ تۇردۇم .

كۆزۈم ئاۋازىمغا پىستىرما قويۇۋىدى ، پاش بولۇپ قېلىشتىن ئەنسىرىگەن ئاۋازىم كۆزىنى قاچۇردى .

مېنى قۇياش ئوۋلىسۇن دەپ ئورماندىن چىقتىم .

سائادەتنىم دەرەخلەرگە خىتاب قىلىپ ، سەۋەبسىزلا ھەسرەتلىنىدۇ .

سائادەتنىم پۈتلىرىمنىڭ ئاستىدىكى چۆپ .

نىگارىم يۇمران قۇياش . ئۇنىڭ پېشانىمدە تاتىرىشى بار . نىگارىم سۈت بىلەن چىنى . بورانلار ئۇنىڭ يەلكىلىرىدىن كەلگەن . ئۇنى ئاتەش قۇل قىلغان ھەمدە ئاڭا بۇلاقلار بىلەن گۆھەرتاشلار مۇستەبىتلىك قىلىشقان .

مېنى دەپ چىڭ تۇرغان خەزىنىلەرنىڭ خەزىنىسى .

ئۇ تېخىمۇ يارقىن ئەكس ئەتسۇن دەپ مىسقا ئايلىنىمەن ، ئاڭا قايتىپ كېلەي دەپ شولىغا ئايلىنىمەن ، ئۆزىنى ئۇندا يالغۇز ھېس قىلسۇن دەپ سۇغا ئايلىنىمەن .

ئۇنىڭ يالىڭاچ كېيىمى ھەممە دەريانى كەلكۇن بىلەن يانغىنىدىن تەھدىت سالىدۇ .

ئەگەر يانغىن تۇتاشسا ، خۇددى كۆزىنى ئېچىۋاتقاندەكلا يېشىنىدۇ ھەمدە قەدىمكى بىر چۈشكە ئاساسەن لايىھىلەنگەن يالىڭاچلىقى بىلەن ، نۇرغۇن ئوخشاش غۇلاپ چۈشكەن يالىڭاچلىقى بىلەن ، بوغۇپ قويۇشقا ئوتقا قاراپ يۈگرەيدۇ .

ئۇنىڭ ، ئەينەكتە پۇتلىرىغا قاراپ ئېگىلگەن ئايالدەك ، دۇنيا-
نىڭ ئۇستىگە ئېگىلىشى بار !
كىچىكسەن ھەمدە ئىككى پۇتۇڭ ئىككى بەلدەك .
تىنچلىقىڭ شاراب ھەمدە ئۇرۇشىڭ ئالتۇن .
سېنى بىلگەنلەر ئەتە سېنى بىلمەيدۇ .
بارلىق شەيئىلەرنىڭ ئانىسىغا ئايلىنىسەن - دە ، تېنىڭگە جىم-
جىت يۇزلىنىسەن .

(ئەرەبچىدىن ئەخمەتجان ئوسمان تەرجىمىسى)

ئېۋان دەيۇېس (ئامېرىكا)

سۆيگۈ كىتابى

ئوچۇق كىتاب ئىدىم سەن ئۈچۈن ، مانا ئەمدىلا مېنى ياپتىڭ ۋە قايتىدىن ئىشكاپقا ئاۋايلاپ ئېلىپ قويدۇڭ . كېيىن كۆرسەتكۈچ بارمىقىڭ بىلەن ھەربىر سۆزلىرىم ئۈستىدىن سىلاپ - سىيپاپ ئۆتۈشۈڭ ئۈچۈن سەھىپىلىرىمنى ئوچۇق قويدۇم . سەن شۇندىلا مەزمۇنىمنى دىققەت بىلەن چۈشىنىشكە باشلايسەن ، مەنلىرىم چۈشەنچەڭگە ئۆرۈلىدۇ . . .

ھېس قىلىسەن سۆزلىرىمنى ، سەھىپىدىن يۈكسەلگىنىڭدە ، ئۈچرىشىمەن كۆزلىرىڭدە — تەنلىرىڭگە سىڭىپ كىرىشكە ، قەلبىڭ-سېرى ئايلىنىش ئۈچۈن . . .

يۈرىكىڭنى كېزىپ يۈرۈشكە

خىيال — قەلبىڭدە تىرىك ئەپسانە

مىسلى ئۇنى كېزىپ يۈرىمەن ، سەنچۇ ، مېنى بۇنداق ئوقۇۋېرىشتىن توختايسەن ئەمدى .

بۇ كىتابنىڭ زاكاۋىتسىز

قانداق ئايلانسۇن ئۇ ياق بۇ ياقتا ؟ مېنى بىلىش ئۈچۈن كېرەكلىك بولغان بىلىمنى كۈچسىز چىن مەنادا بىلىش مۇمكىنمۇ . . .

بۇ ھۆكۈمران غاپىللىق ۋە تەقدىرنىڭ تەن بەرمەك

مېنى تولۇق ئاچمىغان دەمدە ،

چۈشەنچىسى تۈتۈقلارغا

يول قويما ئەسلا .

ئىشكاپىڭدا تۇرساملا ، چاك قونمايدۇ ماڭا ئەسلا ، چۈنكى سەن مېنى ھەر كۈنى پارقىرىتىپ ئېرىتىپ تۇرىسەن . پارقىراق ، جىگەرەڭ مۇقاۋام ئېرىپ كېتەر قوللىرىڭ تېگىشى بىلەنلا ! ۋە لېكىن ئۆلۈمدىن غالىب كۈچلۈك ئىستەكلەردە قاتىدۇ يەنە . ھەمىشە تەبەسسۇم يۈزۈڭدە ، مۇقاۋامدىن يانغان ئەكسىنۇر كۆزلىرىڭدە يانار بوپ

زىيا .

ئىككىمىزنى ئەسلىتەر مۇۋەققەت لەھزە .

ئىنتىزارسەن سۆزلىرىمگە ، سىلىغۇڭ كېلەر قايتا ھەمىشە ، قۇرلىرىمنى - لەھزەمنى كۈتەر — قەيت ئېتىپ قەلبىمنى بىر خەۋەر . . .

دەيسەن : «ئەزىزىم ، بول مەڭگۈلۈك ئىشق كۈيچىسى ، چىن مەنىلەر ، مەقسەت نە بىلەي ؟ ئىشلىرىمنى تۈگىتىپ قايتىپ كېلە- مەن ، يۇرتىمگە سېنى سالىمەن ، ئۇڭا پۈتكەن ھەربىر سۆزۈڭنى ، جۇملىلىرىڭنى ئەسلەپ قالىمەن . ئەمدى ، كىتاب تەنگە چۈشمەيدۇ ھاجەت . نېمىشقىكىن . . . قەلبلىرىمىز بىرلىشىپ كېتەر ، يېڭى بابلار ، تۈگىمەس خاتىرىلەر ، يوغان - يوغان كىرىش سۆزلەر شۇ- شىيىپ يۇرەر . . . »

غارايىپ مېۋە

مەن دەرەخنىڭ پەستىكى شېخىدا ئېسىلىپ تۇرغان ، ئۇنتۇل- غان ، ئادىغان ، شەربەتكە تولغان ، ئۇنىڭ ئۇزۇشىنى كۈتۈۋاتقان ئاجايىپ مېۋە .

ئۇ ئۆز مېۋىسىگە يېتىدۇ ھامان . ئاجايىپ - غارايىپ ھەيرا- لىق — لاللىق ! ئۇ ئاۋۇال كۆرۈنگەن ياكى ياخشىراق تەمگە كىر- گەن ياكى يېيىشلىك باشقا بىرەر مېۋىگە ئوخشاشمايدۇ .

شەربىتىمنى تېتىپ باقاي دېمەيدۇ ، ئىچىگە يۈتۈپ خىيال قىلىدۇ ، غارايىپلىق مېۋىسىنى چوڭقۇر ھېس قىلمايلا لەۋلىرىنى چاكىلدىتىدۇ .

ئۇنى سالماق ، بىسەرەمجان ، ئاشكارا كۈتىمەن ، ئۇنىڭ سەجدە- گاھىنىڭ بىر قىسمى ، ئون ئىككىنچىسى ۋە ئاداققى ۋاقىتنىڭ مۇقەددەس ئۆزگىرىشى بولسام دەيمەن .

ئۇ ، باشقا مېۋىلەرنىمۇ ئۇزدى ، ئەمما بىرسىمۇ مۇنداق غەيـ- رىي ، توق ، شېرىن ۋە يېڭى ئەمەس ئىدى . ئۆلۈمسىم ئىككىمىزگە بىر ھايات بولار . قايتا تۇغۇلغاندا مەندە بىرلا تەن قالمىغانلىقىنى

ئۇ رەت قىلمايدۇ .

دېرىزىدە ئولتۇرۇپ ، كېلىشكەن ئايالنىڭ يالىڭاچ تېنىگە بەقۇاتقان كىشىگە ئوخشاش غارايىپلىقىمغا نەزەر سالىدۇ . ئۇندىن ھېچنېمە ئالالمايدۇ ؟ ئەمدى مېنى ئوغرىلىمىسا بولمايدۇ . مېۋە ماددىلىرى ئۇنداپ يېتىشمەيدۇ .

بۇ غارايىپ مېۋە شەھۋىتى — ئىگىلىگەن پۈتۈن تېنىنى . شەھۋەت ئۇرۇلىدۇ ئاچلىق ئىچىگە ، ئەگەر تېزراق قىمىرلىمىسا ، ئەركىنى بىراقلا يوقىتىشىنى بىلىدۇ ، شۇڭا چىشلەيدۇ ئۇ . بەكمۇ قىيىن بىرىنچى چىشلەم ، ئەمما يېقىملىق چاياش لەززىتى . ئىككىنچىسى كۈچلۈك ، لېكىن مېنى بەك پەيزى ھېس قىلىش ، بۇ ئۈچىنچىسى — ئاساسىي چوڭ چىشلەمگە يول ئاچقۇچى .

بىلىش ۋەجى تۈيغۇلىرىمىزنى خالاس قىلىشنىڭ قانداق باغلىنىشى بارلىقىغا كەلسەك ، توغرا كۆرسەتمە بەرگەن يەھۇدىيلارغا ئوخشاش رەۋىشتە ھەزىم قىلدۇرغۇچ نېرىپلار كەبى ئىپار چېچىپ ھەممىنى تويۇندۇرىمەن .

(روزىمۇھەممەت مۇتەللىپ تەرجىمىسى)

ۋىنكا سكرىپكې مىكۇنلىيۇس (سۇۋېت ئىتتىپاقى)

بۇركۇت ناخشىسى

قۇياش بالقىغان يىراق ئۇپۇقتا تاغ جىنسلىرى بىلەن قاپلانغان گۈزەل بىر دىيار بار. ئۇ يەرنىڭ كۆركەملىكىنى پانىي دۇنيادا ياشاۋاتقان كىشىلەر چۈشىدىمۇ تەسەۋۋۇر قىلالمايدۇ. ئۇ يەردىكى ئېگىز تاغلارغا، كۈمۈش رەڭ تاغ چوققىلىرىغا ئىنسانلار چىقىشقا ئامالسىز. ھەتتا ياۋايى ھايۋانلارمۇ چىقىشقا قادىر ئەمەس. ئادەتتىكى قۇشلار ئۇ چوققىلاردىن ئۈچۈپ ئۆتەلمەيدۇ. بىرەر جانلىقنىڭ قەدىمى تەگمىگەن بۇ ئېگىز تاغلارغا پەقەت بۇلۇتلارلا باش قويالايدۇ. زىمىستان قىشمۇ ئۇ يەرنى مەڭگۈلۈك ماكان تۇتمايدۇ، ئەمما، ئەركىپەرۋەر بۇركۇت — ئاشۇ باتۇر قۇشلا ئۇ يەردە ئۆز نەسلىنى ئاۋۇتالايدۇ.

ئاشۇ چوققا ئۈستىدىكى قىيا تاشنىڭ ئارىسىدا بۇركۇت ئۇۋىسى بار. بىر بۇركۇت بالىسى ئەنە شۇ ئۇۋىدا كۈندىن - كۈنگە چوڭ بولماقتا، ئۇ تېخى كىچىك، قاناتلىرىمۇ پەي تارتمىدى. ئېگىز ئاسمانغا ئۇچۇپ چىققۇدەكمۇ ئەمەس. ئەنە، بۇركۇت بالىسى زەڭگەر رەڭ ئاسمان بوشلۇقىغا نەزەر سېلىۋاتىدۇ، ئېگىز - ئېگىز تاغ چوققىلىرىنى پەستە قالدۇرۇپ، كۆك قەرىدە پەرۋاز قىلىۋاتقان بىر نەچچە قىران بۇركۇتكە زوقلىنىۋاتىدۇ. مانا، ئۇ شېرىن خىياللار ئىچىگە كىرىپ كەتتى...

ئاھ! قاچانمۇ قانات چىقىرارمەن، قاناتلىرىم تاۋلىنىپ، ئەنە شۇ قىران بۇركۇتلەرەك كۆك قەرىدە پەرۋاز قىلسام - ھە!

بۇركۇت بالىسى شېرىن خىياللار قوينىدا يايرىماقتا، ئۇلۇغۋار ئىستەكلەرنى قەلبىگە پۈكۈپ ئاشۇ جەڭگىۋار پەيتلەرنىڭ كېلىشىنى كۈتمەكتە. ئۇ چاغلاردا ئۇ چوڭلا بىر بۇركۇت بولۇپ قالىدۇ. ئىنسانلارنىڭ كۆزى يېتەلمەيدىغان، ئادەتتىكى قۇشلارنىڭ پەيلىرى سۆيەلمەيدىغان بوشلۇقلاردا پەرۋاز قىلىدۇ.

خېلى كۆنلەر ئۆتتى . بۇركۈتنىڭ قاناتلىرىمۇ بارغانسېرى يېتىلىپ ، چوڭ بۇركۈتلەر بىلەن تەڭ پەرۋاز قىلىدىغان بولدى . بىراق ، ئۇ بۇنىڭ بىلەن قانائەت تاپمىدى . ئۇ تېخىمۇ ئېگىز ئۇچۇشقا ئىنتىلمەكتە ، چۈنكى ، بەزى بۇركۈتلەر ئۇنىڭدىنمۇ ئېگىزدە ئۇچماقتا . بۇركۈت بالىسى دائىم ئاشۇ كۆمۈش رەڭ چوققىلاردا تۇرۇپ ، كۆچلۈك قاناتلىرىنى خۇشال كېرىپ زەڭگەر ئاسمان بوشلۇقىغا نەزەر تاشلايدۇ . ئەنە ، قۇياش قىزىل يالقۇنلار ئىچىدە ئۆز يولىنى بويلاپ كېلىدۇ .

بۇركۈت بالىسى يەنە خىيالغا كەتتى :

باشقا چوڭ بۇركۈتلەردەك قىرانمىغا يېتەيچۇ قېنى ، ئۇ چاغدا شۇنداق بىر ئېگىزلىككە ئۇچۇپ چىقىمەنكى ، پەقەت مەن ، مەنلا كۆك قەرىگە چىقىشنىڭ يولىنى بىلىۋالىمەن . شۇ چاغدا بارلىق چوڭ بۇركۈتلەر ماڭا قول قويىدۇ ، ماڭا يالۋۇرىدۇ ، مەن ئۇلارغا ئاسماننىڭ ئەڭ ئېگىز جايلىرىغا كىرىشنىڭ يولىنى كۆرسىتىپ قويىمەن .

بۇركۈت بالىسى شېرىن خىياللار ئىلكىدە قانات قاقماقتا ، ۋۇجۇدىدا غەيرەت ـ جاسارەت ئۇرغۇپ تاشماقتا ، يۇرىكى باتۇرلۇق تىن تېپىچەكلەپ سوقماقتا .

جاھاندا قورقۇنچاقلارغا ئورۇن يوق ، ناۋادا بۇركۈت بالىسىدا ئەنە شۇنداق جاسارەت بولمىغان بولسا ، ئۇ باشقا بۇركۈتلەردىن ئېشىپ كېتەلمەيتتى .

تاغ تىزمىلىرى ئىچىدىكى ئاشۇ ئېگىز چوققا ، دەل بۇركۈت بالىسىنىڭ ئۆۋىسى ، بۇ چوققىمۇ جاھاندىكى باشقا قىران بۇركۈتلەر تۇرىدىغان چوققىلار بىلەن ئوخشاش ئېگىز .

قۇياش ھەر قېتىم ھەرە چىشلىرىدەك تاغ چوققىلىرىغا ئالتۇن نۇرلىرىنى چاچقاندا ، تاغ چوققىلىرىدىكى كۈلتۇك قارلاردىن يالت ـ يۇلت نۇر چاقناپ كېتىدۇ . ھەربىر چوققا شۇنچە روشەن ، شۇنچە نۇرانە يۇز ئاچىدۇكى ، بۇلۇت تۇگۈل ھەتتا ئازراق تۇماندىن ئەسەرمۇ قالمايدۇ . چۈنكى تۇمانلار كېچىلىرى چوڭقۇر تاغ جىلغىلىرىدىن ئۆتكەندە ، قورام تاشلارنىڭ ئارىلىرىغا كىرىپ قالىدۇ ۋە

ياكى چوڭقۇر ئۆڭكۈرلەرگە يىغىلىپ قالىدۇ . . . ۋەھالەنكى ، قارا بۇلۇتلار تاغ چوققىلىرىنى قاپلاپ ، تۇمانلار پۇرقىراپ ، گۈلدۈرماما گۈلدۈرلەپ ، چاقماقلار چاققاندا ، پۈتكۈل جاھان تۇمان دېڭىزى ئىچىدە داۋالغۇپ ، تاغلارمۇ خىرەلىشىپ ، قورقۇنچلۇق بىر تۈسكە كىرىپ قالىدۇ . قارا بوران تېخىمۇ ئەدەپ ، جاھاندىكى ھەربىر جانغا دەھشەت سالىدۇ . بۇ چاغدا ئىنسانلار قورقۇپ مۆكۈنۈۋېلىشىدۇ ، ياۋايى ھايۋانلار ئالاقزادە بولۇپ پىتىراپ قېچىشىدۇ . ئۇچار قۇشلار ئۆزلىرىنى دالدىغا ئېلىشىدۇ . مانا ، قارا بوران قۇياش نۇرىنى سۈندۈرۈپ ، قورقۇنچلۇق گۈركىرەپ ، ئېگىز تاغلارنى ، چوڭقۇر ھاڭ ـ جىلغىلارنى تىنىتماقتا . بىپايان دالىلارغا ، تېپتىنچ ئازادە تۇزلەڭلىكلەرگە يوپۇرۇلۇپ كىرىپ ، ئۇ يەرلەردە ئۆزىنىڭ ھەيۋەسىنى كۆرسەتمەكتە .

بۇ چاغدا بۇركۇت بالىسى تاغلار ئارىسىدىكى ئەڭ ئېگىز بىر چوققىنى تاللىۋېلىپ ، چوقچىيىپ چىققان بىر قىيانىڭ ئۈستىدە تۇراتتى . ئۇ بېشىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ ، چوققىلارنىڭ كۆمۈش رەڭ تاجلىرىنى چاقنىتىۋاتقان قۇياش نۇرىنى توسۇۋالدى .

شۇنداق قىلىپ ، تاغلارنىڭ قوشۇمىلىرى تۇرۇلدى . نۇرانە يۇزلىرىدە قارامتۇل بۇلۇتلار ئەگىشىكە باشلىدى . بوران گۈركىرەمەكتە ، قۇم ـ شېغىللار ۋىزىلداپ ئۇچۇپ تۇرماقتا . مانا بۇلۇتلار بۇركۇتنىڭ يولىنى توسۇۋېلىپ ، ئۇنى داۋاملىق يۇقىرى ئۆرلەشكە ئامالسىز قالدۇرماقچى بولۇۋاتىدۇ . ئۇنىڭ يەنە قاناتلىرىنى يېيىۋېلىپ ، تاغ چوققىلىرىغا قارا كۆلەڭگە پەيدا قىلىشىنى توسماقچى بولۇۋاتىدۇ . ئۇنى ئۆز قۇدرىتىنى نامايان قىلىشقا ئامالسىز قالدۇرماقچى بولۇۋاتىدۇ .

«ھەي بۇركۇت تېز قاچ ، ئۆزۈڭنى تېزرەك دالدىغا ئال ، تاغلار سىلكىنمەكتە ، قارا بوران ئەسەبىيلەشمەكتە . بۇركۇت ، قاچ ، ئۆزۈڭگە پاناھ جاي تاپ ! قارا ، باشقا بۇركۇتلەر ئاللىقاچان يوشۇرۇنۇپ بولۇشتى . » بىراق ، مەغرۇر بۇركۇت قورقۇپ قالمىدى . ئۇنىڭ قەلبىدە جەڭ ئىستەكلىرى بۇرۇنلا يانغانىدى . ئۇ بۇگۈنگە قەدەر بىرمۇ رەقىب ئۇچراتقىنى يوق . بۇركۇت كۆچلۈك قاناتلىرىنى

زەردە بىلەن قېقىپ يۇقىرىغا ئۇچتى . ئۇ ، قارا بورانلار ئەسەبىيلەشكەن جايغا بارماقچى ، چاقماقلار بىلەن چېلىشماقچى ، گۈلدۈرماما بىلەن ئېلىشماقچى . . .

«ھەي بۈركۈت ، سەن قۇشلارنىڭ شاھىسەن ! سەن جەڭنى كىچىك بالىنىڭ ئويۇنى چاغلىما . قارا بورانلار پەيلىرىڭنى ئۇچۇرۇپ قاناتلىرىڭنى سۇندۇرۇۋەتمىسۇن ، سېنى چالما ـ كېسەك قىلىپ كۆك قەرىدىن غۇلىتىۋەتمىسۇن . . .»

بوران بىپايان دالىلارغا ، چوڭقۇر جىلغىلارغا ھۇجۇم قىلماقتا . بۈركۈتنى قاپساپ ، ئۇنى بېشى قايغان تەرەپكە ئېلىپ ماڭماقتا . بوران توختاۋسىز گۈركىرەۋاتىدۇ . ئۇ دالىلارنى ئايلىنىپ ، دېڭىز ـ ئوكيانلارنى تەۋرىتىپ ، ئورمانلارنى كېزىپ ، بۈركۈتنى يالاپ يىراق ـ يىراقلارغا ئاتلاندى ، بۇ چاغدا بۈركۈت ئاشۇ ئېگىز تاغلاردىن ئاللىقاچان يىراقلىشىپ ، ئىنسانلار ئولتۇراقلاشقان بىر جىلغىغا كېلىپ قالغانىدى . بۈركۈت قاتتىق چارچاپ ئېسەنكىرەپ قالدى . ئۇ يەرگە قونۇپ دەم ئېلىۋالماقچى بولغانىدى ، ئىنسانلار ئۇنى تۇتۇۋېلىپ ، يوغان ھەم چىرايلىق ئالتۇن قەپەسكە سولاپ قويدى .

ئىنسانلار قەپەسنى نۇرغۇنلىغان قۇشلار توپلاشقان بىر جايغا ئەكېلىپ قويۇشقانىدى . ۋاھالەنكى ، بۇلار توخۇ ، غاز ، ئۆردەك دېگەندەك لەقۋا ئۆي قۇشلىرى ئىدى . ئىنسانلار قەپەسنى خېلىلا ئۇستاتلىق بىلەن قويۇشقانىدى . ئۇلار بارلىق بۈركۈتلەرنىڭ سەردارى بولغان بۇ باتۇر بۈركۈتنى تۇتۇۋالغانلىقىدىن تولىمۇ خۇشال ئىدى . ئۇلار بۈركۈتنىڭ ئالدىغا ئەڭ ئېسىل نازۇ نېمەتلەرنى قويدى . ئۇسسۇزلۇقىغا سۇپسۇزۇك بۇلاق سۇلىرىدىن كەلتۈرۈشتى . لېكىن بۈركۈت بۇلارغا قاراپ قويمايتتى . پەقەت قەپەس شادىلىرىغا ئېتىلاتتى ، تۇمشۇقلىرى بىلەن چوقىلايتتى . ئۇنىڭ تۇمشۇقى يەرىلدى ، تىرناقلىرى پۈچۈلدى . پوكىنىدىن ئىسسىق قان ئوقچۇپ چىقىشقا باشلىدى . ئۇنىڭ بىر قانىتى زەخىملەندى ، بىراق ئۇ توختاپ قالمىدى ، ئۇ قەپەس ئىچىدە ئەركىنلىك ئۈچۈن كۈرەش قىلماقتا .

ئۇ قەپەس ئىچىگە سولاندى ، ياق ! ئۇ ئىنسانلارنىڭ قۇل قىلىشىنى خالىمايدۇ . . . ئۇ پەرۋاز قىلىشنى كېرەك . بىپايان ئاسمان ئۇنى چاقىرماقتا .

بۇ چاغدا ھېلىقى ئۆي قوشلىرى بۇركۇتنىڭ ئىنسانلارنىڭ شۇنچىۋالا ئىلتىپاتىنى رەت قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ، ئۇنىڭغا تېل تەگكۈزۈپ مەسخىرە قىلىشقا باشلىدى .

— ئۇ بىھۇدە ئاۋارە بولىۋاتىدۇ ، — چۈرقىرايتتى قارا قوش ، — ناۋادا ، ئىنسانلار ماڭمۇ ئاشۇنداق كۆڭۈل بۆلسە ، ئۇلارغا كېچە - كۈندۈز دېمەي ناخشا ئېيتىپ بېرەتتىم .

ئۇ زادى نېمىنى تەمە قىلىدىكىنە ؟ — ئۆردەك غاقىلداماقتا . — ئىنسانلار ئۇنىڭغا يېتىپ - ئاشقۇچە يېمەكلىك بەرمەكچى بولۇۋاتىدۇ . ناۋادا ئۇ بۇنچىۋالا ئاچ كۆز بولمىغان بولسا ، بەلكىم ، قەپەسكىمۇ چۈشۈپ قالماستى . ئىنسانلار ئۇنى ئەسلىدە قاقاس بىر تاغ چوققىسىدا تۇراتتى ، دەيدۇ . ئۇ ، ئىنسانلار بىلەن بىرگە ياشىسىمۇ ئوخشاشقۇ . جاھاندا قايسى بىر جاينى بىزنىڭ بۇ يەرلەرگە تەڭلەشتۇرگىلى بولسۇن . بۇ يەرلەردە يەي دېسەڭ يېشىل پاقىلار شۇنداق كۆپ .

— شۇنداق ، قورساق بېقىشقا بىزنىڭ بۇ يەرلەرگە باشقا جايلارنى تەڭلەشتۇرگىلى بولامدىغان ، — خوراز سۆزلەيتتى ، — ھىم . ئەگەر ئۇنىڭ ئويلايدىغىنى قورساقلا بولىدىغان بولسا ، ئاشۇ كۈچلۈك تىرناقلىرى بىلەن بۇ يەردىكى ھەممىنى تارتىۋالىمەن دېسىمۇ تارتىۋالغۇدەك . ھەي ، بۇ لەقۋا بەختىنىڭ لەززىتىنى تېتىيالمايۋاتىدۇ - دە ، ئۇ يەنە نېمىنى تەلەپ قىلىدىكىن ، قەپەس سىرتىدىن ياخشىراق بىر جاي تاپالىسۇنچۇ قېنى . قەپەسنىڭ سىرتى بىر نەچچە پارچە پاتقاقلىق شۇ . ۋاي ئاغىنە - سىڭىللىرىم ، ئۇ قوشلار گەرچە بۇ خوجايىنغا تەئەللۇق بولمىسىمۇ ، يەنىلا بىزنىڭ مۇشۇ پاتقاقلىقىمىزغا يىراق جايلاردىن ئۇچۇپ كېلىشىدۇ .

— ئىنسانلار بۇركۇت تۇرىدىغان تاغ چوققىسىنى ئىنتايىن سوغۇق ، يىل بويى قىشنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدا بولىدۇ ، دەيدۇ ، — دېدى قەپەس يېنىدىن ئۇچۇپ كېتىۋاتقان بىر قارلىغاچ سۆز قىستۇ-

رۇپ ، قارلىغاچ يىراق ئاللەرگە كۆپ بارغان ، ئۇ ھەقىقەتەنمۇ كۆپىنى كۆرگەچكە بىلىدىغانلىرى كۆپ ئىدى .

— ئۇ زادى نېمىنى ياقتۇرىدىكەنە . ئۇ نېمىسىگە شۇنچىۋالا چوڭچىلىق قىلىپ كېتىدۇ ، — دەيتتى كۆركە توخۇ ، — ھېچبولمىغاندا ئۇنىڭ مېنىڭكىدەك بىر تاجىسى بولسىچۇ كاشكى ، ئاندىن ئۆزىنى چوڭ تۇتۇۋالسىمۇ يارىشاتتى .

— ھېچبولمىغاندا مېنىڭكىگە ئوخشاش كېلىشكەن قۇيرۇقى بولسىچۇ ئۇنىڭ . — توز قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى .

— ئۇنىڭ تىرناقلىرىغا قاراڭلار . . . تىرناق دېگۈچىلىكىمۇ يوقكەن . مېنىڭ ۋاي دەپ كەتكۈدەك تىرناقلىرىم بولمىسىمۇ ، ئەمما ئەجەب چىرايلىق تاجىمنىڭ بارلىقىدىن پەخىرلەنسەم بولمامدىكەن .

— شۇنداق ، شۇنداق ، سىزنىڭكىدەك تاج ھېچكىمدە يوق ، — مېكىيان قاش ـ قاپاقلىرىنى سۈزۈپ خورازغا باققىنىچە قاقىلداپ كەتتى .

— بىر تىمىنغا ئەرزىمەيدىغان تاجىڭ نېمىتى ؟ ناخشا ئېيتساڭ ئاۋازىڭ گويا بىرسى يىغلىغاندەك ئاڭلىنىدۇ . سەن مەندەك غاقىلداپ يالامسەن ؟ بوينۇڭمۇ مېنىڭكىدەك زىلۋا ھەم يۇمشاق ئەمەس ، — دېدى غاز خاپا بولۇپ .

— بەللى ، بەللى راست ئېيتىسەن ، — ئۆردەك قوشۇلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى .

— قۇرۇق گەپ ، سىلەر راست شۇنداق ئەتىۋارلىق بولغىنىڭلاردا ، ئىنسانلار سىلەرنى ياخشى باققان بولاتتى . ئۇلار مېنى بەكمۇ ئەزىزلەيدۇ ، مېنى دائىم يېڭى سېغىلغان كالا سۈتى بىلەنلا باقىدۇ ، — كۆركە توخۇ قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى . ئۇ بوينىنى سوزۇپ ، قانات ـ قۇيرۇقلىرىنى كېرىپ دېدى . — مەندىن ھەتتا ئىتمۇ قورقىدۇ ، ئارىمىزدا ھەممىدىن نوچىسى مەن بولىمەن .

بۇ ئۆي قۇشلىرى ھەدەپ دەتالاشقا چۈشۈپ كەتتى ، بىر ـ بىرىگە ھۇرپىيىپ سوقۇشۇشقا باشلىدى . لېكىن ئۇلارنىڭ ئىگىسى كېلىپ ئازراق دان چېچىپ بەرمىدى ، شۇڭا ھەممىنى ئۇنتۇپ دالاشقا چۈشۈپ كەتتى .

ئۇلار دانلاپ بولۇپ مۇنازىرىنى يەنە باشلىۋەتتى . ئۆزلىرىچە بۇركۇتنى مەسخىرە قىلىشىپ ، ئۆزلىرىنى پاك چاغلىشىپ : «ئۇ سەللا ياۋاشلانغان بولسا خوجايىنىمىز ئۇنى بەخىرامان يۇرۇشكە قويۇۋەتكەن بولاتتى ، بەلكىم قانات ـ قۇيرۇقلىرىنى قارا قۇشنىڭ- كىدەك قىلىپ قىرقىۋېتەر ۋە بەلكىم تىرناقلىرىنىمۇ كېسىۋېتەر ، شۇنداقتىمۇ ئۇ يەنىلا ياشاپ قالالايتىتىغۇ »دەيىشتى .

بۇركۇت ئۇلارنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىمايتتى ، ئۇ ھېچ نەرسە يېمىدى ، سۇمۇ ئىچمىدى ، ئۇنىڭ تېنىدە ماجال قۇرىدى ، قاناتلىرى- مۇ ھەركەتتىن قالدى . ئۇ قەپەسنىڭ بىر بۇلۇڭىدا ئارمان بىلەن ياتاتتى ، يارىلانغان پوكىنىدىن توختىماي قان ئېقىپ تۇراتتى . . . بۇركۇت ئۆلدى ، ئۇ ئەركىنلىكتىن مەھرۇم قىلىندى . ھاياتتىن ئايرىلدى . ئىنسانلار شۇنى بىلىشى كېرەككى ، بۇركۇت ئەركىن شارائىتتا ئۆسۈپ يېتىلگەن ، ئەركىنلىك ئۇچۇن جەڭ قىلىپ قە- پەس ئىچىدە ئۆلدى . ئۇ ئىنسانلارنىڭ قۇل قىلىشىغا تاقەت قىلىپ تۇرالمايدۇ . گەرچە ئىنسانلار ئۇنى قەپەس ئىچىگە تەقىب قىلىۋې- لىپ ، ئۇنى قۇل قىلدۇق دەپ قارىسىمۇ ، كىم ئۇنىڭ جاسارەت بىلەن يۇغۇرۇلغان ۋۇجۇدىغا زەيىم ـ زەخمەت يەتكۈزدى ؟ كىم ئۇنىڭ غۇرۇرىنى سۇندۇرالىدى ؟ ئۇنىڭ قەلبى كۆك قەرىدە پەرۋاز قىلىشقا تەلپۈنگەن ، ئۇ قاناتلىرىنىڭ قۇربى يېتىدىغانلىكى ھەرقان- داق ئېگىزلىكتە ئەركىن پەرۋاز قىلىشنى ئىزدەيدۇ .

بۇركۇت ئېگىز تاغ ۋە نۇرلۇق قۇياشقا سېغىنىش ئىچىدە يۈكسەك ئارمانلار بىلەن ئۆلۈپ كەتتى . ئۇ ئەمدى ھېچنېمىنى كۆرەلمەيدۇ ، ھېچنېمىنى ئاڭلىيالمايدۇ . لېكىن ھېلىقى ئۆي قۇش- لىرى قەپەس يېنىدا تۇرۇپ قۇرۇق دەتالاشلىرىنى تېخىچە داۋاملاش- تۇرۇۋاتاتتى .

ھەي ، ئىنسانلار ، جىنايەتكار ئىنسانلار ! سىلەر نېمە ئۇچۇن بۇركۇتنىڭ ھاياتىنى نابۇت قىلىۋېتىسىلەر ؟ بۇركۇت ئەركىن شارا- ئىتتا تۇغۇلۇپ ، ئەركىن مۇھىت ئىچىدە چوڭ بولغان ، ئۇ چەكسىز كائىناتنى سۆيەتتى . سىلەر ئۇنى ھەرقانچە ئېسىل نازۇ نېمەتلەر بىلەن كۈتۈۋالساڭلارمۇ ، ئۇنىڭغا مەرمەر تاشلار بىلەن زىننەتلەنگەن

ئالتۇن قەسىرلەرنى سېلىپ بەرسەڭلەرمۇ ، ئۇ سىلەرنىڭ ھەرقانداق ئاسارىتىڭلارنى قوبۇل قىلالمايدۇ . ئۇنىڭ پىكىر - خىيالى يۇكسەك ئېگىزلىكلەردە پەرۋاز قىلماقتا . . .

ئاھ ! ئىنسانلار سىلەر نېمە ئۈچۈن بۇركۇتلەرنىڭ ئەڭ ئالىي سەرداری بولغان بۇ بۇركۇتنى قىينىاپ ئۆلتۈرىسىلەر ؟ !

(ئەركىن ئىبراھىم پەيدا تەرجىمىسى)

تۇرگېنېۋ (رۇسىيە)

كېتمۇاتمەن . . .

بىر دۇئانە — زەئىپكىنە بىر بوۋاي ئالدىمغا كەلدى . ئۇنىڭ ئىششىپ قىزىرىپ كەتكەن كۆزلىرى ياشاڭغىراپ تۇراتتى . لەۋلە-رى سوغۇقتىن كۆكىرىپ كەتكەن ، ئۇچىسىدا قوپال جۇلجۇل كە-يىم ، بەدىنىنى يىرتىڭداپ كەتكەن جاراھەت باسقان . . . ئاھ نامراد-لىق ، بۇ بەختسىز جاننى قانداق بىر ھالغا كەلتۇرۇپ قويغان - ھە !

ئۇ ماڭا ئىششىپ كەتكەن قاسىاق قوللىرىنى سوزدى ، ئۇ ئىڭرايتتى ، نېمىلەرنىدۇ دەپ پىچىرلاپ مەندىن ئىلتىپات تىلەيە-تتى .

مەن يانچۇقلىرىمنى ئاختۇردۇم ، ھېچ نەرسە سالمىغان ئىكەن-مەن ، پورتمالمۇ يوق ، پۇلمۇ يوق ، ھەتتا قوليا غلىق چاغلىق نەر-سىمۇ يوق ئىدى .

بىراق دۇئانە خەيرخاھلىقىمنى كۈتمەكتە . ئۇنىڭ ھالسىز سو-زۇلغان قوللىرى يېنىككىنە تىترەپ دىرىلدەپ تۇراتتى .

مەن نېمە قىلارىمنى بىلمەي تەمتىرىگەن ھالدا ئاشۇ تىترەپ تۇرغان قاسىاق قوللارنى قىستىم ۋە :

— بۇرادەر ئەيىب ئەتمەك ، بىرنەرسە سالغاچ چىقماپتە-مەن ، — دېدىم .

ئۇنىڭ ئىششىغان كۆزلىرى ماڭا تەئەججۇپ بىلەن تىكىلدى ، كۆكەرگەن لەۋلىرىدە ئىللىق بىر تەبەسسۇم پەيدا بولدى . ئاندىن ئۇ مۇزلاپ تۇرغان قوللىرىمنى ماڭا ئوخشاش چىڭ قىسقىنچە ، ناھايىتى تەسلىكتە :

— بۇرادەر ! نەدىكى گەپنى قىلىسىز ، بۇنىڭغىمۇ رەھمەت ، بۇمۇ چوڭ سەدىقە بولدى ، — دېدى .

چۈشەندىم ، مەنمۇ شۇ تاپتا بۇ بۇرادەردىن ئاجايىپ بىر سەدىقە ئالغانىدىم .

1878 ـ يىلى 2 ـ ئاي

ئەتە ، ئەتە !

ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ھەربىر كۈن نېمىدېگەن مەنىسىز ، نېمىدېگەن سولغۇن ، نېمىدېگەن ئەرزىمەس ـ ھە ! ئۇنىڭ ئىزلىرى نېمىدېگەن كىچىك ، ئاھ ! سائەتلەپ ئۆتۈۋاتقان بۇ ۋاقىتلار قانداق ئەھمىيەتسىز ، قانداق چۈشىنىكسىز !

ئەمما ، ئادەم يەنىلا ياشاش كېرەك . ئۇ ھاياتىنى قەدىرلەيدۇ . ئۇ ئۇمىدىنى ھاياتىغا ، ئۆزىگە ، كېلەچىكىگە باغلىغان . ئوھۇ . . . ئۇ ، كەلگۈسىدە قانداق بەختلەرنى كۈتمەكتىكىن ؟ بىراق ، ئۇ نېمىشقا ئەتىنىلا تەسەۋۋۇر قىلىدىغاندۇ ؟ ناۋادا ، ئۇ كۈتكەن ئەتىكى كۈنلەر ئۆتۈپ كېتىۋاتقان بۇ بىر كۈن بىلەن يەنىلا ئوخشاش بولۇپ چىقسچۇ ؟ !

ھىم ، ئۇ تېخى بۇ نۇقتىنىمۇ ئويلاپ كۆرمىگەن . پىكىر يۈرگۈزۈشكە ئۇنىڭ ئەزەلدىن خۇشى يوق . ئەكسىچە ، ئۇ بۇنى ئۆزىچە خاتا دەپ ئويلىمىسا كېرەك .

«ئېھ ، ئەتە ، ئەتە !» ئۇ ئۆز ـ ئۆزىنى بەزلىمەكتە . . . ئاھ ! بولدىلا ، بۇ «ئەتە» سېنى قەبرەڭگىچە ئۈزىتىپ قويغاندىلا ، سەندە تەسەۋۋۇر قىلغۇدەك ھېچنېمە قالمايدۇ .

1879 ـ يىلى 5 ـ ئاي

بوۋاي

قارا ، ئېغىر كۈنلەرمۇ كەلمەكتە يېتىپ . . . ئۆزەڭنىڭ كېسىلى ، يېقىنلىرىڭنىڭ ئاغرىق ئازابى ، قېرىلىقنىڭ مىسكىن دۇنياسى ، يەنە ئىچ پۇشۇقى . . . سەن قەدىرلەپ سۆيگەن ھەر نەرسە ھەمدە بارچە قىلغان ـ ئەتكىنىڭ تۇرار سۈسلىشىپ ، بولماقتا

غايىب ؛ ماڭاي دېسەڭ بىرلا يانتۇ يول بولۇپتۇ نېسىپ . . .

ئاھ ! قانداق قىلغۇلۇق ؟ قۇچۇپ مۇسىبەت ، چېكەمسەن ھەسرەت . بەس ! بۇندىن ئۆزەڭگە ھەمدە ئۆزگىگە يوق قىلچە مەنپەئەت .

قاقشال بولۇپ ، مۇكچىيىپ قاپتۇ بۇ دەرەخ ، ياپرىقى شالاڭلاپ تۇرار تۆكۈلۈپ ۋە لېكىن ئۇنىڭ قاتقان بەستىدە ، بىر خىل يېشىلىق تۇرىدۇ تەپچىپ .

ئۇنداقتا ، جىمجىتلىق مۇڭغا پاتقان ۋاقتىدا ، ئەسلىگىن ئاشۇ ئۆتكەن ئىشلارنى ، قايتقىن ئېسىڭگە — شۇ يەرگە ، شۇ تېرەن ، شۇ چوڭقۇر ھېسلار قاينىغان قەلبىڭنىڭ قاتمۇقات چوڭقۇرلۇقىغا ! ئاشۇ دەم ، ئۆتمۇشۇڭ ، ساڭا خاس تۇرمۇش ، ۋالىلداپ قايتىدىن ، كېلەر ئالدىڭغا ؛ تارتىپ يېقىملىق خۇشبۇي ھىدلارنى ، بەخش قىلىپ نەۋقىران كۆكلەم پەيزىنى ، باھار مېھرىنى ، بېغىشلار قۇدرەت سېنىڭ جىسمىڭغا !

بىراق ، سەن بىچارە بوۋاي ! پەخەس بول ! . . . باقما ئالدىڭغا .

1878 ـ يىلى 6 ـ ئاي

بوسۇغا

(چۆش)

كۆرمەكتىمەن كاتتا بىر ساراي .

ئالدى تامدىكى تار بىر ئىشىك ئېچىقلىق تۇرۇپتۇ . سىرتتا گىرىمسەن قارا تۇمان يېيىلغان . ئېگىزگىنە بوسۇغا ئالدىدا تۇرىدۇ بىر قىز . . . بىر رۇس قىزى .

قول سوزسا پەرق قىلغۇسىز بۇ قويۇق تۇماندا ، سوغۇق ئېقىم ھۇشقۇرتماقتا : سوغۇق ھاۋا بىلەن بىرگە ساراي ئىچىدىن ئاستا چىققان بىر بوغۇق ئاۋاز كەلدى :

ھە ! سەن بۇ بوسۇغىدىن ئاتلاپ كىرمەكچىمۇ ؟ سېنى نېمە كۈتۈپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى بىلەمسەن ؟

بىلمەن ، — جاۋاب بەردى قىز .

سوغۇق ، ئاچلىق ، نەپرەت ، مەسخىرە ، كەمسىتىش ، خور-

لۇق ، تۇرمە ، كېسەللىك ھەتتا ھالاكەتنى بىلەمسەن ؟
بىلمەن .
كىشىلەردىن ئايرىلىپ تەنھا قالىدىغانلىقىڭنى بىلەمسەن ؟
بىلمەن . . . مەن ھەممىگە ھازىرلىنىپ قويدۇم ، مەن ھەر-
قانداق ئازاب ، ھەرقانداق زەربىلەرگە بەرداشلىق بەرمەكچىمەن .
دۇشمىنىڭدىنلا قېچىش ئەمەس ، بەلكى يېقىن كىشىلىرىڭنى
تاشلۇۋېتىشىڭ ، دوستلىرىڭدىنمۇ جۇدا بولۇشۇڭ كېرەكلىكىنى بە-
لەمسەن ؟
بىلمەن . . . ھەممىدىن كېچىشكە رازىمەن .
قۇربان بولۇشنى ئىختىيار قىلدىڭمۇ ؟
شۇنداق !
بىھۇدە ئۆلۈپ كەتمەكچىمۇ سەن ؟ ئۆلۈپ كەتسەڭ ، ھېچ-
كىم . . . ھەرقانداق ئادەم ئىسىم زاتىڭنى بىلمەيدۇ . . . سېنى
خاتىرلىمەيدۇ .
ھەرقانداق تەشەككۇر ، ھەرقانداق كۆيۈنۈشلەر ، ھەرقانداق
نام - ئاتاق مەن ئۈچۈن ھاجەتسىز .
جىنايەتنى راۋا كۆردىڭمۇ ؟
قىز بېشىنى ئەگدى . . .
جىنايەتكىمۇ تەييارمەن .
بىر ئازدىن كېيىن ساراي ئىچىدىكى ئاۋاز يەنە بىر قېتىم
تەكرارلاندى :
بەلكى ھازىرقى ئېتىقادىڭغا ئەمدى ئىشەنسەڭ بولمايدىغانلى-
قىنى ، ئېھتىمال ، ئالدىنىپ قېلىۋاتقانلىقىڭنى ، ياش ھاياتىڭنى
بىكارغا - بىكار قۇربان قىلىۋاتقانلىقىڭنى ھېس قىلىۋاتىسەنغۇ
دەيمەن ؟
ماڭا ھەممە ئايان ، لېكىن بەربىر كىرگىنىم كىرگەن .
خوش كىرگىن !
قىز بوسۇغىدىن ئاتلاپ سارايغا كىردى . ئارقىدىنلا ئېغىر
ئىشىك پەردىسى چۈشتى .
ھۇ . . . ئەخمەق ! — كىمدۇ بىرى ئۇنىڭ ئارقىسىدىن چىش-

لىرىنى غۇچۇرلىتىپ ، ئۇنىڭغا تىل تەگكۈزدى .
«بىر مەسۇمە ئايال ! » نەدىندۇر بىر يەردىن چىققان بىر ئاۋاز بۇنىڭغا جاۋاب بەردى .

ي . يۇرى پوسكايانى ئەسلەيمەن

توپ ئوقلىرى ۋەيران قىلىۋەتكەن بۇلغارىيەنىڭ بىر كەنتىدىكى ئاددىيغىنا ياسالغان بىر ھەربىي دوختۇرخانا — بىر ئېغىز خارابە كەپىنىڭ لەمپىسى ئاستىدا ، كېزىك بىلەن ئاغرىغان بىر قىز پاسكىنا ، بەتبۇي نەم سامان دۆۋىسىدە سەكراتتا ياتقىلى ئىككى ھەپتە بولدى .

ئۇ ھوشىدىن كەتكەن ، ئۇنىڭ كېسىلىنى كۆرىدىغانغا بىرمۇ دوختۇر يوق ئىدى . ئۇ ھەربىكەتتىن قالغان چاغلاردا ئۆزى ھالىدىن خەۋەر ئېلىپ كۈتكەن بىرنەچچە كېسەل ئەسكەرلەر ئاغرىق پۇراپ تۇرىدىغان كارىۋاتلىرىدىن ئۆمىلەپ تۇرۇشۇپ ، پۇچۇق ھىجىر قاپ-چىدىكى بىرنەچچە تېمىم سۇنى ئۇنىڭ قۇرۇپ يېرىلىپ كەتكەن لەۋلىرىگە نۆۋەت بىلەن تېمىتىشماقتا ئىدى .

ئۇ ياش ھەم گۈزەل ئىدى . جەمئىيەتنىڭ يۇقىرى قاتلىمىدىكى لەرنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك ئۇنى تونۇيتتى ، ھەتتا بەزى كاتتا ئەرباب-لارمۇ ئۇنى ئوبدان بىلەتتى . ئېسىلزادە خېنىملار ئۇنىڭغا ھەسەت قىلىشسا ، ئەركەكلەر ئۇنىڭغا يېقىنچىلىق قىلىشاتتى . . . تېخى ئىككى - ئۈچەيلەن ئۇنىڭغا يوشۇرۇن ئاشىقمۇ بولۇشقانىدى . تۇر-مۇش ئۇنىڭغا گۈزەل جىلۋىسى بىلەنمۇ باققان ، بىراق بۇ دۇنيادا بەزى كۈلكىلەر يىغىدىنمۇ ئېچىنىشلىق بولىدۇ .

ئۇنىڭ كۆڭلى پاك ۋە يۇمشاق ئىدى . . . ئۇنىڭدا يەنە بىر خىل جاسارەت ، بىر خىل قىزغىن پىداكارانە روھ بار ئىدى . ئۇ ئۆزىگە ھاجەتمەن كىشىلەرگە ياردەم بېرىشتىن باشقا ، قانداقتۇر يەنە بىر بەختىنىڭ بارلىقىنىمۇ بىلمەيتتى . شۇنداق ! ئۇ بىلمەيتتى . . . تېخى بىلىشكىمۇ ئۇلگۈرمىگەن . باشقا ھەرقانداق مەزمۇندىكى بەخت ئۇ-نىڭ ھۇزۇرىدىن ئاللىقاچان يىراقلاشقان . لېكىن ئۇ بۇنىڭ بىلەن

ھېچقاچان ھېسابلىشىپ ئولتۇرغان ئەمەس . ئۇ ئۆچمەس ئەقىدىنىڭ مەشئىلىنى ياندۇرۇپ ، پۈتكۈل ۋۇجۇدىنى سۆيۈملۈك كىشىلىرىنىڭ خىزمىتىگە ئاتىۋەتكەن .

ئۇنىڭ قەلبىدە ، قەلبىنىڭ ئەڭ چوڭقۇر قاتلاملىرىدا ئاجايىپ بىباھا گۆھەرلەر ساقلانغان . ھەرقانداق ۋاقىتتا ھەرقانداق ئادەم ئۇنى بىلىشكە ، چۈشىنىشكە ئەسلا قادىر ئەمەس . ۋەھالەنكى ، ھازىر تېخىمۇ مۇمكىن ئەمەس ، ئەلۋەتتە !

ئىڭە ، ئىڭە . . .

ئۇ ۋاقىتتا مەن شۇنچىلىك تۇراتتىم ، بۇ تازا ياش ، غۇرۇرۇم كۈچلۈك چاغلىرىم ئىدى . يەنە كېلىپ ئۆزۈم يالغۇز ئىدىم . تۇرمۇشۇم مۇشەققەتلىك ، كۈنلىرىم كۆڭۈلسىز ئۆتەتتى . بېشىمدىن ئىسسىق - سوغۇق ئۆتمىگەچكە ھەممىدىن بىزار ، ئىرادەم بوشىشىپ ، ھە دېسىلا تېرىكىدىغان بولۇپ قالغانىدىم . دۇنيادىكى ھەممە نەرسە ماڭا قىممىتى يوق ، چاكىنا تۇيۇلاتتى . دەل ياشلاردا كۆرۈلۈپ تۇرىدىغانغا ئوخشاش ، كۆڭلۈمنى بىر خىل ۋەھىمە — ئۆزۈمنى ئولتۇرۇۋېلىش ئويى ئاستىرتتىن ئىگىلىمەكتە ئىدى . «مەن ئىسپاتلايمەن ، مەن ئىنتىقام ئالىمەن» دەيتتىم ئىچىمدە ، بىراق ، نېمىنى ئىسپاتلايمەن ؟ نېمىدىن ئىنتىقام ئالىمەن ؟ بۇنىسى ئۆزۈمگىمۇ قاراڭغۇ ئىدى . قانلىرىم گويا ئاغزى ئېتىلگەن خۇمردەكى ۋىنوده‌ك تومۇرلىرىمدا قاينايتتى . شۇنى ھېس قىلدىمكى ، ۋىنونى ئاقتۇرۇۋېتىشىم ، خۇمرىنى چېقىۋېتىشىم كېرەك . . . بايرۇن مەن چوقۇنىدىغان مەبۇد ، مانېھرېدې مەن چوقۇنىدىغان قەھرىمان . بىر كۈنى كەچقۇرۇن مەن مانېھرېدېغا ئوخشاش ئىرادىگە كېلىپ مۇزلۇقلاردىن ئېگىز ، ئادەمزاتسىز بىر تاغ چوققىسىغا قاراپ ماڭدىم ، ئۇ يەر گۈل - گىياھمۇ ئۇنمىگەن ، چوقچىيىپ تۇرغان ئېگىز تاشلار قاپلىغان جاي ئىدى . بارچە ئاۋازلار جىمجىتلىق ئىچىدە زاۋال تاپقانەك ، بىرەر شارقىراتمىنىڭ ئاۋازىمۇ ئاڭلانمايتتى . مەن ئۇ يەرگە بېرىپ نېمە قىلىمەن ؟ . . . مەن بىلمەيتى-

تىنم ، بەلكى ھاياتىمغا خاتىمە بېرىش ئۈچۈن ماڭغان بولسام كېرەك .

مەن ماڭدىم . . .

مەن خېلى ۋاقىتقىچە ماڭدىم ، دەسلەپتە چوڭ يولدا ماڭدىم ، كېيىن تاغ يوللىرىنى بويلاپ ئىلگىرىلىدىم ، بارغانسېرى ئېگىزلىدىم .

ئەڭ ئاخىرقى بىر نەچچە كىچىك ئۆيلەر ، ئەڭ ئاخىرقى بىر-نەچچە تۈپ دەرەخلەرمۇ ئارقامدا قالدى . . . ئەتراپىمدا چېچىلىپ ياتقان تاشلار تۇراتتى . ئالدى تەرىپىمدە كۆزگە چېلىقمايدىغان قار-لىق ئۆزىنىڭ سوغۇق نەشتىرى بىلەن ماڭا ھۇجۇم قىلماقتا . كېچە قاراڭغۇلۇقى مېنى ئۆز قوينىغا ئالماقتا .

مەن ئاخىر قەدىمىمنى توختاتتىم .

نېمىدېگەن سۈرلۈك جىمجىتلىق - ھە .

بۇ ئۆلۈم دۇنياسى .

بۇ يەردە پەقەت مەنلا يەنى بىر ھايات — قايغۇغا پاتقان ، ھەممىگە ئۈمىدسىزلىك ۋە كەمستىش نەزىرى بىلەن قارايدىغان بىر ھايات ئادەم تۇرماقتا ، كىشىلىك دۇنيادىن ئايرىلىپ ياشاشنى خالى-مايدىغان ، ئالڭ - پىكىرگە ئىگە ھايات ئادەم تۇرماقتا . بىر خىل سىرلىق ۋەھىمە ۋۇجۇدۇمنى شۇرىدە مۇزلىتىۋەتتى . بىراق مەن ئۆز تەسەۋۋۇرۇمدا ئۆزۈم يەنىلا بىر يۇڭ ئادەم ! . . .

مانفېرېدې ، مۇكەممەل مانفېرېدې ! «بىر ئادەم ! ئۆزۈم يالغۇز ! » مەن تەكرارلاپ شۇنداق ئېيتىمەن . بىر ئادەم ئۆلۈم گىردابىدا تۇرماقتا . ۋاقتى كېلىپ قالدىغۇ دەيمەن ، دۇرۇس . . . ۋاقىت كەلدى . ئەلۋىدا ، ئەرزىمەس دۇنيا ، مەن سېنىڭدىن بىراقلا قول ئۈزمەكچىمەن !

ئەھۋالىم قىلئۈستىدە تۇرغاندا ، غەلىتە بىر ئاۋاز قۇلىقىمغا كىرىپ قالدى . مەن شۇ ئالدىراشچىلىقتا نېمىنىڭ ئاۋازى ئىكەنلىگىنى ئاڭقىرالمىدىم . لېكىن بۇ بىر تىرىك جاننىڭ ئاۋازى يەنە بىر قېتىم تەكرارلاندى . بۇ ، ئەمچەكتىكى بىر بوۋاقنىڭ يىغا ئاۋازى ئىدى ! . . . بۇ قاقاس تاغ چوققىسىدا جىمى ھاياتلىق مەڭگۈ

يوقالغاندەك قىلاتتى ! ئەجەبا قانداق قىلىپ بوۋاقنىڭ يىغا ئاۋازى ئاڭلىنىپ قالدى ؟ ؟ ! ! مېنىڭ بۇ تەئەججۇپلىنىشىمنى بىر خىل ھېسسىيات — بېسىۋالغىلى بولمايدىغان بىر خىل ئاجايىپ سۆيۈنۈش ئىگىلىدى . . . شۇنىڭ بىلەن ، مەن ئۇدۇل يىغا ئاۋازى كەلگەن تەرەپكە ماڭدىم . بۇ بىچارە ، ئاجىز ئاۋاز ھاياتلىق ئۈچۈن تىركەشمەكتە . بۇ ئاۋاز نىجاتلىق قوللىرىنى سۇنماقتا .

بىر پەستىن كېيىن ئالدى تەرەپتىن غىل - پال قىلغان ئوت يورۇقى كۆرۈندى .

مەن قەدىمىمنى تېخىمۇ تېزلەتتىم . ھايال ئۆتمەي ، تاشتىن ياسالغان پاكارغىنا بىر ئۆيىنى كۆردۈم . ئادەتتە ئالپىس تاغلىرىدىكى چارۋىچىلار يامغۇردىن دالدىلىنىش ئۈچۈن بىرنەچچە ھەپتە تۇرۇشقىلا مۇشۇنداق ئۆيلەرنى ياسىۋالاتتى .

مەن يېرىم يېپىقلىق ئىشىكنى ئىتتىرىپ ئۆيگە كىردىم . گويا ئەزرائىل ئارقامدىن قوغلىشىپ كېلىۋاتقاندەكلا قىلاتتى .

ئۇزۇن ئورۇندۇقتا ياشقىنە بىر چوكان ئولتۇرۇپ ، بالىسىنى ئېمىتمەكتە ئىدى . . . ئۇنىڭ يېنىدا ، ئېھتىمال ئېرى بولسا كېرەك ، بىر چوپان ئولتۇراتتى . ئۇلار كۆزلىرىنى مىتمۇ قىلماستىن ماڭا قاراپ تۇردى . ئەمما مەن بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلالمىدىم . . . پەقەت ھەدەپ پىخ - پىخ كۈلگىنىمچە بېشىمنى لىڭشىتاتتىم . . .

بايرۇن ، مانفېرىدې ، ئۆزۈمنى ئۆلتۇرۇۋېلىش خىيالىم ، مەغرۇرلۇقۇم ، بۇيۇكلىكىم . . . بۇلار ئەمدى نەگە كەتتى ؟ . . .

بوۋاق يىغلىماقتا ، مەن ئۇنى ، ئۇنىڭ ئانىسىنى ، دادىسىنى قۇتلۇقلىدىم .

ئاھ ! ئەمدىلا دۇنياغا كەلگەن بىر ھاياتلىقنىڭ قىزغىنلىقىغا تولغان يىغا ئاۋازى ، سەن مېنى قۇتقۇزۇۋالدىڭ ، قەلبىمدىكى جاراھەتلىرىمگە داۋا بولدۇڭ .

(ئەركىن ئىبراھىم پەيدا تەرجىمىسى)

قۇشقاچ

ئوۋدىن يېنىپ ، باغ ئارىلاپ چىغىر يولدا كېتىۋاتاتتىم ، ئىتتىم مېنىڭ ئالدىمدىراق كېتىۋاتاتتى .

يۈگۈرۈپ كېتىۋاتقان ئىت بىرەر قۇشنى كۆردى بولغاي بىر-دىنلا قەدىمىنى ئاستىلاتتى .

كېتىۋېتىپ ئالدىمغا قارىۋىدىم ، سېرىق تۈمشۇقلۇق كىچىككە-نە بىر قۇشقاچقا كۆزۈم چۈشتى . قاتتىق بوران ئۇنى يول بويىدىكى ئاق قېيىن دەرىخىدىكى ئۇۋىسىدىن چۈشۈرۈۋەتكەن بولسا كېرەك ، ئەمدىلا ئۇچۇرما بولغان كىچىككىنە يۈمران قاناتلىرىنى كەرگىنىچە جىممىدە ياتاتتى .

ئىتتىم بىر بېسىپ ، ئىككى بېسىپ قۇشقاچ بالىسىغا يېقىنلاش-تى . توساتتىنلا ، كۆكرىكى قارا بىر قېرى قۇشقاچ يان تەرەپتىكى دەرەختىن خۇددى بىر تال تاشتەك ئۇچۇپ كېلىپ ئۇنىڭ ئالدىغىلا چۈشتى - دە ، پەيلىرىنى ھۇرپەيتىپ ، غەلىتە ئاۋازدا ئاچچىق چە-رىلدىغىنىچە ، ئۆتكۈر چىشلىرى ھىڭگىنىيىپ تۇرغان ئىتنىڭ ئاغزىغا ئېتىلدى .

ئۇ بالىسىنى قۇتقۇزماقچى ، بۇۋىقىنى قۇتقۇزماقچى ئىدى . . . لېكىن قورقۇنىدىن كىچىككىنە گەۋدىسى غال - غال تىترەيتتى ؛ ئۇ ئېچىنىشلىق ، بوغۇق ئاۋازدا چىرىلدايتتى ، ئەس - ھوشىنى يوقاتقان تۇرۇقلۇق ، يەنە ئۆزىنى قۇربان قىلماقچى بولۇۋاتاتتى !

ئىت ئۇنىڭ نەرەرىدە نەقەدەر ھەيۋەتلىك مەخلۇق - ھە ! ئەمما ئۇ بىخەتەر شاختا پەرۋاسىز ئولتۇرالمىدى . . . ئىرادىسىدىن قۇد-رەتلىك بىر كۈچ ئۇنى ئۇ يەردىن ئىنتىرىپ چۈشۈردى .

ئىتتىم مېڭىشتىن توختىدى ، ئارقىغا چېكىندى . . . ئۆزايىدىن ئۇ مۇنداق كۈچنى ئېتىراپ قىلغاندەك تۇراتتى .

مەن نېمە قىلىشنى بىلمەي قالغان ئىتتىمنى چاقىرىۋېلىپ ، ھۆرمەت - ئېھتىرام بىلەن بۇ يەردىن كەتتىم .

كۈلمەك ، مېنىڭ ھۆرمەت - ئېھتىرامىم ئاشۇ قەھرىمان قە-رى قۇشقاچقا تالىق ، ئۇنىڭ مۇھەببىتىنىڭ كۈچىگە تالىق .

مېنىڭچە مۇھەببەت ئۆلۈمدىن كۈچلۈك ، ئۆلۈمنىڭ ۋەھىمىسىدىن كۈچلۈك ، پەقەت شۇ مۇھەببەتلا ھايانقا مەدەت ۋە تۈرتكە بولالايدۇ .

1874 ـ يىلى 4 ـ ئاي
(ئەزىزى تەرجىمىسى)

ئەتىرگۈل

ئاۋغۇستنىڭ ئاخىرقى كۈنلىرى . . . كۈزمۇ يېقىنلىشىپ قالغان .

قۇياش ئۇپۇققا باش قويماقتا . نە گۈلدۈرماما ، نە چاقماقتىن ئەسەر يوق . توساتتىن ياغقان قارا يامغۇر بىزنىڭ بۇ بىپايان دالاغا تۆكۈلمەكتە .

قۇياشنىڭ ئاداققى نۇرلىرىغا چۆمۈلۈپ ، يامغۇر سۈلىرىدا يۇيۇلۇپ ئوتقاشتەك تاۋلىنىۋاتقان ئىشىكىم ئالدىدىكى گۈلزارلىق ئۈستىدە ئاقۇچ سۇس تۈمان كۆتۈرۈلمەكتە .

قىز مېھمانخانىسىدىكى بىر ئۈستەلپېنىدا قىيا ئېچىقلىق ئىشكىتىن گۈلزارلىققا قاراپ خىيالچان ئولتۇراتتى .

شۇ ھالىتىدە ئۇنىڭ نېمىلەرنى ئويلاۋاتقانلىقى ماڭا ئايان ، بىر دەملىك ئازابلىق ئۆرتىنىشتىن كېيىن ، بېسىۋالغىلى بولمايدىغان بىر خىل ھېسسىياتنىڭ قۇلى بولۇپ كەتكەنلىكىنىمۇ ئوبدان بىلىمەن . ئۇ تۇيۇقسىزلا ئورنىدىن دەس تۇردى ـ دە ، ئىتتىك چامداپ گۈلزارلىققا كىرىپ كۆزدىن غايىب بولدى .

ئارىدىن بىر سائەت ئۆتتى . . . يەنە بىر سائەت . . . لېكىن ئۇ تېخىچە قايتىپ كەلمىدى .

شۇنىڭ بىلەن مەنمۇ ئورنۇمدىن تۇرۇپ ئۆيدىن چىقتىم . دەرەخلىق ئارىسىدىكى قىز ماڭغان ئاشۇ يولغا چۈشتۈم .

ئەتراپنى تۇن قاراڭغۇلۇقى ئۆز قوينىغا ئالماقتا . چىغىر يولدىكى نەمخۇش توپىدا يۇمىلاق بىرنەرسە ئاقۇچ تۇمانلار ئىچىدە قىزغۇچ نۇر چېچىپ خىرە ـ شىرە كۆزگە تاشلىنىپ تۇراتتى . مەن

يەرگە ئېگىشتىم . . . ئۇ ئەمدىلا ئېچىلغان بىر ئەتىرگۈل ئىدى . تېخى بۇنىڭدىن ئىككى سائەت ئىلگىرىلا مەن بۇ گۈلنىڭ قىز كۆكسىدە قاداقلىق تۇرغانلىقىنى كۆرگەنىدىم . مەن توپىغا مىلىنىپ تۇرغان بۇ گۈلنى ئاۋايلاپ قولۇمغا ئالدىم ـ دە ، مېھمانخانىغا قاپىتىپ كىرىپ ، ئۇنى ساپانىڭ ئالدىدىكى ئۈستەلگە قويۇپ قويدۇم .

ئاھ ! ئۇ يەڭگىل دەسسەپ ئۆيگە كىردى ـ دە ، ئۇدۇل كەلگىنىچە ئۈستەل يېنىدىكى ئورۇندۇققا ئولتۇردى . ئۇنىڭ تاتارغان چىرايىنى بىر خىل ھاياجان قاپلىدى ، يەرگە باققان كۆزلىرى خۇشاللىق ھودۇقۇشىدا ھەر يان تەلمۈرەتتى .

ئۇ ، ئەتىرگۈلنى كۆردى ، ئۇنى قولىغا ئېلىپ ، پۈرلىشىپ كەتكەن بەرگىلىرىگە سەپسېلىپ ئارقىدىنلا ماڭا يېقىنلىشىپ قالدى . شۇئان بىر نۇقتىغا تىكىلىپ قالغان كۆزلىرىدە ياش تامچىلىرى يالتىراپ كەتتى .

— نېمىشقا يىغلايسىز ؟ — دەپ ئۇنىڭدىن سورىدىم .

— ئاھ ! مەن بۇ ئەتىرگۈل ئۈچۈن يىغلاۋاتىمەن . قاراڭ ، قانداق بولۇپ قالغان ـ ھە ! — شۇ تاپتا مەن ئۇنىڭغا چوڭقۇر مېھىر ـ مۇھەببىتىم بىلەن بىرەر ئېغىز سۆز قىلىشىم كېرەكلىكىنى ئويلىدىم .

— كۆز ياشلىرىڭىز گۈلدىكى داغلارنى يۇيۇۋېتەلەرمۇ ؟ — دېدىم مەن ئۇنىڭغا چوڭقۇر مەنىلىك قىلىپ .

— كۆز ياش داغنى يۇيۇۋېتىدۇ‌لا ئەمەس ، بەلكى ئۇنى كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىۋېتىدۇ ، — ئۇ شۇنداق دېدى ـ دە ، بۇرۇلۇپلا تام مەشنىڭ يېنىغا بېرىپ ، ئۆچەي دەپ قالغان ئوتقا گۈلنى تاشلىۋەتتى ، — ئوت كۆز ياشقا قارىغاندا تېخىمۇ كۆيۈشلۈك ، — دېدى ئۇ دەرمانسىز ھالدا . شۇنداقتىمۇ ئۇنىڭ ئاشۇ مەسۇم كۆزلىرىدە مەرۋايىتتەك ياش تامچىلىرى يەنىلا يالتىراپ تۇراتتى . ئۇ دادىللىق بىلەن بەختىيارانە كۈلۈپ قويدى . چۈشەندىم ، شۇ تاپتا ئۇمۇ كۆيمەكتە ئىدى .

زەڭگەر رەڭ دىيار

ئاھ ! زەڭگەر رەڭ دىيار ! يېشىللىق ، يورۇقلۇق ، ياشلىق ۋە بەخت قوينىغا چۆمگەن گۈزەل‌دىيار ، كۆرمەكتىمەن چۈشۈمدە سېغىنى . . .

بىز بىرنەچچە كىشى ھەشەمەتلىك بېزەلگەن بىر قولۇاقتا كېتىپ بارىمىز . ئاق قۇنۇڭ پوكىنىدەك بىر ئاق يەلكەن شامالدا جەۋلان قىلىۋاتقان ماچتا ئاستىدا يەلپۈنۈپ تۇراتتى .

ھەمراھلىرىمنىڭ قانداق ئادەملەر ئىكەنلىكى ماڭا نامەلۇم ، بىراق كۆڭلۈم سېزىۋاتىدۇ : ئۇلارنىڭ ھەممىسى ماڭا ئوخشاش ياش ، جۈشقۇن ، بەختلىك كىشىلەر .

دۇرۇس ، مەن ئۇلارنى كۆرمىدىم . مەن ئەتراپىمغا نەزەر سالدىم ، پايانى يوق زەڭگەر دېڭىز . دولقۇنلار ئەۋجىدە يالتىراق ئالتۇن تەڭگىلەر چاچرىماقتا . ئۇستۈمۈ خۇددى شۇنىڭغا ئوخشاش چېتى كۆرۈنمەس بىر زەڭگەر دېڭىز ، ئۇ يەردە ئىللىق قۇياش زېمىنغا بېقىپ تەبەسسۇم قىلماقتا .

ئۇشتۇمتۇت ، ئارىمىزدىن گويا پەرىشتىلەرنىڭ كۈلكىسىدەك ، ياڭراق ، شادىيانە كۈلكە ساداسى كۆتۈرۈلدى . كىمنىڭدۇر بىرسىنىڭ ئاغزىدىن ئىلھام بەخش ئېتىدىغان گۈزەل مىسرالار ئېتىلىپ چىقتى . . . شۇ تاپ ئاسمانمۇ ئۇلارغا تەڭكەش بولدى . دېڭىزمۇ ئوخشاش بىر تۇيغۇدا شاۋقۇن سالدى . ئارقىدىنلا خۇشال جىمجىتلىق باشلاندى .

بىزنىڭ قېيىقىمىز ، مەيىن دولقۇنلارغا ئەگىشىپ لەرزانغىنا يۇرمەكتە . ئۇ ، شامالنىڭ ئىتتىرىشىدىن ئەمەس ، بەلكى خۇشاللىقتىن تېپىچەكلەۋاتقان يۇرىكىمىزنىڭ كۈچىدىن ئالغا ئىلگىرىلىمەكتە . بىز نەگە بېرىشنى كۆڭلىمىزگە پۈكسەك قېيىقمۇ گويا جانلىق نەرسىدەك ، قانداقتۇر بىر يۆنىلىشكە قاراپ ياۋاشلارچە غۇيۇلداپ بارماقتا .

بىز رەڭگارەڭ ئۇنچە ـ مەرۋايىت ، زۇمرەت ۋە كرىستاللارنىڭ جۇلاسىدا نۇرلىنىپ تۇرغان بىر تاقىم ئارالغا كەلدۇق .

قىرغاقتىن كىشىنى مەست قىلىدىغان خۇش پۇراق دىماغقا ئۇرۇلۇپ تۇراتتى . بەزى ئاراللاردا ئاق ئەتىرگۈل ۋە سېرىن گۈل-لەرنىڭ يۇمران بەرگىلىرى ئۇستىمىزگە يامغۇردەك چۈشەتتى . يەنە بەزى ئاراللاردىن قاناتلىرى ھەسەن - ھۈسەندەك رەڭدار قۇشلار پۇرراپ ئۇچۇشۇپ چىقاتتى . قۇشلار ئۇستىمىزدە شوخ پەرۋاز قىل-ماقتا ، ئۇچىمىزدىكى ئەتىرگۈل ۋە سېرىن گۈللەرنىڭ بەرگىلىرى قېيىقىمىزنىڭ ئىككى يېقىدا ئېقىۋاتقان مەرۋايىتتەك بۇزغۇنلار قوي-نىغا شۇڭغۇيتتى .

گۈل بەرگىلىرى ئۇچۇپ كەلدى ، قۇشلارمۇ ئۇچۇپ كەلدى ، يەنە يېقىملىق سادالارمۇ ئۇچۇپ كەلدى . . . بۇ سادالاردا گويا ئايال-لارنىڭ ئاۋازى بارەڭ قىلاتتى . . . ئەتراپتىكى مۆجىزاتلار — دېڭىز - ئوكيانلار ، ئاسمان ، ئېگىز كۆتۈرۈلگەن يەلكەن ، كېمە كەينىدىكى سۇ ئېقىنىنىڭ شارقىراشلىرى گويا بەختلىك مۇھەببەت خۇسۇسىدا سۆز قىلىۋاتقاندەك ئىدى .

لېكىن ھەممىمىز ياخشى كۆرگەن ئۇ قىز نەدە ؟ . . .

يېقىنلا بىر جايدا . . . لېكىن كۆرۈنمەيدۇ . يەنە بىر دەقىقە ئۆتتى . قارا ، ئۇنىڭ كۆزلىرى چاقنىماقتا ، يۈزلىرىگە كۈلكە يۈ-گۈرمەكتە . . . ئۇ ، قوللىرىمىزدىن تارتىپ ، بىزنى خۇشاللىق ئىل-كىگە يېتىلىمەكتە ، مەڭگۈلۈك شاد - خۇراملىق قۇچىقىغا تارتما-تا .

ئاھ ! زەڭگەر دېيار ، كۆرمەكتىمەن چۈشۈمدە سېنى .

قىيا تاش

دېڭىز بويىدىكى ئاشۇ قەدىمىي قىيا تاشنى كۆرگەنمىدىڭ ؟ قۇياش كۈلۈپ تۇرىدىغان ئارامبەخش باھار كۈنلىرى — تاشقىن پەسلىدە ھەر تەرەپتىن تۇرۇلۇپ كەلگەن دولقۇنلار ئۇنىڭغا يېپىشى-دۇ ، ئۇنى ئۇرىدۇ ، ئوينىتىدۇ ، ئەركىلىتىدۇ ، قارىغىنا ، مەرۋا-يىتتەك پارقىراق بۇزغۇنلىرىنى مۇخ بېسىپ كەتكەن ئاشۇ قىيا تاشقا چاچىدۇ .

قىيا تاش يەنىلا قىيا تاشتە ، ئۇنىڭ ئاشۇ جانسىز قىياپىتىدىن يارقىن رەڭلەر جۇلالىنىپ تۇرماقتا .

بۇ رەڭلەر يىراق ئۆتمۈشنى ھېكايە قىلماقتا . ئۇ چاغلاردا ئېرىپ كەتكەن بۇ قىيا تاش ئەمدى قېتىشقان ، پۈتۈن جىسمىدىن ئوتقاشتەك قىزىللىق جۇلالىنىپ تۇرماقتا . شۇنىڭغىمىكىن ، يېقىندىلا بىر جاناننىڭ روھى مېنىڭ زەئىپلەشكەن يۈرىكىمنىڭ تۆرىدىن ئورۇن ئالدى ، بەلكى ئۇنىڭ سېھىرلىك پەپلەشلىرى بىر چاغلار يۈرىكىمدە لاۋۇلداپ يانغان ئوتلارنى تېخىمۇ يېلىنجىتىۋەتتى !

دولقۇنلار تىنچىدى . . . لېكىن جاندىن ئۆتىدىغان شۇنچىلىغان ئۇچقۇداپ تۇرسىمۇ ، رەڭلەر ئۆز جۇلاسىنى يوقاتقىنى يوق .

(ئەركىن ئىبراھىم پەيدا تەرجىمىسى)

مۇخبىر

ئىككى دوست جوزىنىڭ ئالدىدا چاي ئىچىشىپ ئولتۇراتتى .

كوچا تەرەپتىن بىردىنلا چۇقان - سۇرەن كۆتۈرۈلۈپ ، ئۇزۇن-مەي ناله - زار قىلىشۋاتقان ئىگراشلار ، قاتتىق تىللىشىشلار ۋە باشقىلارنىڭ تاماشا كۆرۈپ كۈلۈشلىرى ئاڭلاندى .

— بىرسىنى ئۇرۇۋاتىدۇ ، — دېدى دوستلاردىن بىرى دېرىزىدىن تالاغا قاراپ .

— تاياق يېگۈچى جىنايەتچىمىكەن ؟ ئادەم ئۆلتۈرگەن قاتىلمىكەن ؟ — دەپ سورىدى يەنە بىرى ، — مېنىڭچە ، ئۇ كىم بولسا بولسۇن ، سوراق قىلماي تۇرۇپ ئۇرۇشقا بولمايدۇ ، بىز بېرىپ ئارىچىلاپ قويايلى !

— تاياق يېگۈچى قاتىل ئەمەس .

— قاتىل ئەمەس ؟ ! ئۇنداقتا ئوغرىمىكەن ئەمىسە ؟ بەرىبىر ئوخشاش ، بىز ئۇنى توپنىڭ ئىچىدىن قوتقۇزۇپ چىقايلى .

— ئۇ ئوغرىمۇ ئەمەس .

— ئوغرىمۇ ئەمەس دەۋاتامسەن ؟ ئۇنداق بولسا ، تاياق يېگۈچى

يا بىلەت ساتقۇچىدۇر ، يا تۆمۈر يول ئىشچىسىدۇر ، يا بولمىسا ھەربىي لاۋازىمەتچىدۇر ، ياكى رۇسىيە مىتىسىناتىدۇر[1] ، ياكى ئادۋوكات ، ياكى ئاق نىيەتلىك تەھرىردۇر ، ياكى جامائەت ئىشلىرى-غا ئىئانە قىلغۇچىدۇر ؟ . . . نېمىلا بولمىسۇن بىز بېرىپ يارەم قىلايلىچۇ !

— ياق ، . . . تاياق يېگۈچى بىر مۇخبىر ئىكەن .

— تاياق يېگۈچى مۇخبىر ئىكەن دەۋاتامسەن ؟ بولدى ، ئەك ياخشىسى ئاۋۋال بىر ئىستاكاندىن چېيىمىزنى ئىچىۋالايلى !

1878 - يىلى ئىيۇل

ئۇچرىشىش

(چۈشۈم)

مۇنداق چۈش كۆردۈم : پايانى كەك تاقىر ئوتلاقتا كېتىۋاتە-مەن ، ھەممە ياقنى ئۇچلۇق قورام تاشلار قاپلىغان ، باش ئۈستۈمدە قاپقاراڭغۇ پەس ئاسمان .

تاشلار ئارىسىدا ئەگرى - بۈگرى كەتكەن چىغىر يول . . . مەن شۇ چىغىر يولدا كېتىۋاتىمەن ، ئەمما نەگە بېرىشىمنى ۋە نېمە قىلىشىمنى بىلمەيمەن . ئۇشتۇمتۇت ئالدىمدا ، ئاشۇ تار چىغىر يولدا شالاڭ بۇلۇتقا ئوخشاپ كېتىدىغان بىرنەرسە پەيدا بولۇپ قالدى . . . مەن سىنچىلاپ قاراشقا باشلىدىم : بۇلۇت شۇدەم بويى ئېگىز ھەم بېجىرىم ، ئۇچىسىغا ئاق كىيىم كىيگەن ، بېلىگە رەڭگى سۇس ئىنچىكە بەلۋاغ باغلىغان چىرايلىققىنە بىر ئايالغا ئۆزگىرىپ قالدى . . . ئۇ مەندىن ئۆزىنى ئەپقېچىپ ناھايىتى ئىتتىك ماڭدى .

مەن ئۇنىڭ يۈزىنىمۇ ، چېچىنىمۇ كۆرەلمەي قالدىم : چۈنكى ئۇنىڭ باش تەرىپىنى دولقۇندەك لەپەڭشىپ تۇرغان نېپىز ياغلىق ئوراپ تۇرۇپتۇ . لېكىن مېنىڭ پۈتۈن ئىشتىياقىم شۇ ئايالدا قال-

---

[1] مىتىسىنات (MeцenaT) دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى ئىلىم ۋە ئەدەبىيات - سەنئەتنى ھىمايە قىلغۇچى باي ياكى ئاسار - ئەتىقە سودىگىرى بولۇپ ، ئۇ قەدىمكى رىم پايلىرىدىن Maecenas نىڭ ئىسمىنى ئۆزگەرتىپ تەرجىمە قىلىنىشتىن بارلىققا كەلگەن .

دى . ئۇ مېنىڭ كۆزۈمگە ئاجايىپ گۈزەل ، ئېسىل ۋە سەمىمىي ، مېھرىبان كۆرۈنۈپ كەتتى . . . ئۇنىڭغا يېتىشۋېلىپ ، يۈز - چە- رايىنى . . . كۆزلىرىنى كۆرۈۋالغۇم كەلدى . . . ئۇنىڭ كۆزلىرى- نى كۆرەي ۋە كۆرۈشۈم كېرەك دېگەن يەرگە كەلدىم .

بىراق مەن ھەرقانچە ئىلدام ماڭسامۇ ، ئۇ مەندىن ئىلدام ماڭغاچقا ، زادىلا يېتىشەلمىدىم .

ئەمما شۇ دەم ، چىغىر يولنى توغرىسىغا كېسىپ يوغان بىر يېسىماق تاش پەيدا بولۇپ قالدى . . . شۇ تاش ئايالنىڭ ئالدىنى توسۇپ قويدى . . . ئايال ئاشۇ تاشنىڭ ئالدىدا توختاپ قال- دى . . . شۇنداق قىلىپ مەن سەل دەككە - دۈككە ئېچىدە ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ باردىم ، خۇشاللىقىمدىن ۋە ئىنتىزار بولغىنىمدىن تىترەپ كەتتىم .

مەن لام - جىم دېمىدىم ، . . . لېكىن ئايال مەن تەرەپكە ئاستاغىنە بۇرۇلدى . . .

شۇنداقتىمۇ مەن ئۇنىڭ كۆزلىرىنى يەنىلا كۆرەلمىدىم . ئۇ كۆزلىرىنى يۇمۇۋالغانىدى .

ئۇنىڭ يۈزى ئاپئاق ، . . . كىيىمىگە ئوخشاشلا ئاق ئىدى ، يالىڭاچ كۆرۈنۈپ تۇرغان ئىككى بىلىكى مىدىر - مىدىر قىلماي ساڭگىلاپ تۇراتتى . ئۇنىڭ پۇتۇن ئەزايى قېتىشىپ قالغان- دەك ئىدى ، ئايالنىڭ پۇتكۈل ئەزايى ، يۈزىدىكى ھەربىر ئالامەتلەر- گىچە مەرمەر تاشتىن قويۇرۇلغان ھەيكەلگە ئوخشاپ قالغانىدى .

ئايال بىرەر ئەزاسىمۇ ئېگىلمەستىن ئاستا - ئاستا كەينىگە غۇلاپ ، ھېلىقى يېسىماق تاشنىڭ ئۈستىگە يېقىلدى . شۇدەم مەن ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ ، ئاسمانغا قاراپ گويا قەبرىگاھتىكى ھەيكەلگە ئوخشاش تۇپتۇز سوزۇلۇپ ياتتىم . ئىككى قولۇمنى دۈگا قىلغاندە- كىدەك جۇپلەپ كۆكسۈمگە قويۇۋالدىم ، ھەتتا ئۆزۈمۇ قېتىپ قالغاندەك بولۇپ قالدىم .

ئارىدىن بىرئاز ۋاقىت ئۆتتى . . . ئايال توساتتىنلا . . . ئورنە- دىن سەل قوزغىلىپ ئاندىن كېتىپ قالدى .

مەن ئۇنىڭ ئارقىسىدىن يۈگۈرمەكچى بولدۇم ، لېكىن جايىم-

دن زادی قوزغىلالمىدىم ، جۇپلەنگەن قوللىرىمنى بوشتالمىدىم ، ئىپتقۇسىز ئەلەمگە پېتىپ ، ئايالنىڭ كەينىدىن قاراپ قېلىشتىن باشقا ئامال قىلالمىدىم .

شۇ پەيتتە ، ئايال تۇيۇقسىزدىن ئارقىسىغا بۇرۇلدى ، شۇندىلا ئۇنىڭ جاسارەت ۋە شوخلۇق ئۇرغۇپ تۇرغان يۈزىنى ۋە ئوتتەك چاقناپ تۇرغان نۇرلۇق كۆزلىرىنى كۆردۈم . ئۇنىڭ كۆزلىرى ماڭا تىكىلگەندى ، لەۋلىرىدىن پىسخىكىدە كۈلۈمسىرەش ئالامەتلىرى چىقىپ تۇراتتى . . . «ئورنىڭدىن تۇرۇڭ ، — دېدى ئۇ ، — يېنىمغا كېلىڭ ! »

بىراق مەن يەنىلا قوزغىلالمىدىم .

شۇ دەم ئۇ يەنە بىر قېتىم كۈلۈمسىرىدى ، ئاندىن تېز - تېز يۈرۈپ كەتتى ، ئۇ بېشىنى خۇشاللىق بىلەن يەڭگىل چايقاپ كېتىپ باراتتى . بېشىدىكى ئەتىرگۈلدىن ياسالغان گۈلتاجىسى بىردىنلا قىپقىزىل جۇلالاپ كەتتى .

لېكىن مەن يەنىلا جايىمدىن قوزغىلالماي ، زۇۋانمۇ سۆزەلمەي تاش ئۇستىدە قېپقالدىم .

1878 - يىلى فېۋرال

گۇناھ كىمدە ؟

قىز ئۆزىنىڭ ئاپئاق ، يۇمشاق قولىنى ماڭا سۇندى . . . لې- كىن مەن ئۇنى قوپاللىق بىلەن ئىتتىرىۋەتتىم . ئۇنىڭ ياش ھەم يېقىملىق چىرايىدا ھاڭ - تاڭ بولۇش ئالامەتلىرى پەيدا بولدى ، ئۇنىڭ ياشلىق ھەم ئاق كۆڭۈللۈك چىقىپ تۇرغان كۆزلىرى ماڭا ئەيىبلەش مەنىسىدە تىكىلدى ؛ ئۇنىڭ ياش ھەم پاك قەلبى مېنى ئانچە چۈشىنەلمەيۋاتاتتى .

— مېنىڭ گۇناھىم نېمە ؟ — دەپ پىچىرلىدى ئۇ .

— سىزنىڭ گۇناھىڭىزمۇ ؟ سىزگە قارىغاندا نۇر يېغىپ تۇرد- ىغان ئەرشتىكى ھەممىدىن شوخ ھۆر - پەرىلەر ئاسانراق گۇناھ قىلىشى مۇمكىن ، شۇنداقتىمۇ مېنىڭ ئالدىمدا ئۆتكۈزگەن گۇناھ-

ئىز ناھايىتى چوڭ . سىز ئۆزىڭىز چۈشىنىپ يېتەلمەيدىغان ، مەنمۇ سىزگە چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيدىغان ئاشۇ گۇناھنى بىلگۈڭىز كې-
لەمدۇ ؟ ئۇ گۇناھ شۇنىڭدىن ئىبارەتكى ، سىز ياش تۇرۇۋاتىسىز ؛
مەن قېرىپ قالدىم .

ياشاش قانۇنى

سەن كۆڭلى خاتىرجەم ئادەم بولۇشنى خالامسەن ؟ ئۇنداقتا ،
كىشىلەر بىلەن ئالاقە قىلىپ باق ، بىراق ، يالغۇز ياشا ، ھېچقانداق
ئىشنى قولۇڭغا ئالما ، ھېچ ئىشقا ئىچىڭنى ئاغرىتما .
بەختلىك ئادەم بولۇشنى خالامسەن ؟ ئۇنداقتا ئالدى بىلەن جاپا
تارتىشنى ئۆگەن !

1878 ـ يىلى ئاپرېل

كېتىۋاتىمەن ئېگىز تاغلارنى ئارىلاپ

كېتىۋاتىمەن ئېگىز تاغلارنى ئارىلاپ ، سۈيى سۈزۈك ،
دەريا ـ جىلغىنى بويلاپ . . . كۆزۈم چۈشكەنلىكى نەرسە ئەينەن
بىر ھالنى تۇرار ئىزاھلاپ : بىراۋ سۆيگەنىدى مېنى ! سۆيگەنىدى
مېنى ! ئۇندىن باشقىسى كەلمەس يادىمغا — كەتكەندۇر يوقاپ !
ئۇستۇمدە ئاسمان تۇرىدۇ پارلاپ ، دەرەخ شىلدىرلاپ ، ئۇچار
قۇش سايراپ . . . توپ ـ توپ بۇلۇتلار سۈرۈلۈپ ئويناپ ، نەگىدۇ
قاراپ ئاقماقتا يامراپ ، ئەتراپتا ھەممە چۆمگەن بەختكە ، بىراق
كۆڭلۈم باقمىدى خالاپ .
دېڭىز ئۆركىشىدەك دەھشەتلىك دولقۇن ، ھەرياقتىن مېنى
كەلمەكتە قاپساپ ! كۆڭلۈمدە شادلىق ، ئازابقا كۆرە ، خاتىرجەملە-
كىم ئۇندىن ئارتۇقراق . . . پۈتۈن جاھان گويا ماڭا تەئەللۇقتەك ،
ئۆزۈمنى بىلەلمەي قالدىم گاڭگىراپ !
نېمىشقىمۇ شۇ چاغدا ئۆلۈپ كەتمىگەندىمەن ؟ نېمىشقىمۇ كې-
يىنكى كۈنلەردە تىرىك قالغاندىمىز — سەن بىلەن مەن ؟ نۇرغۇن ،

نۇرغۇن يىل ئۆتتى ئاردىن . . . ئۆتتى كۆپ يىللار كەينى - كەينىدىن . — ئاشۇ مەتۇلۇق ئەمما دىلجەملىك بىلەن ئۆتكۈزگەن كۈنلەر ئورنىغا تېخىمۇ گۈزەل - يورۇق كۈنلەرنى ياراتماق ئۈچۈن ، كەلمىدى ھېچ ئىش ئۆز قولىمىزدىن .

1878 - يىلى نويابىر

مۇھەببەت يولى

بارچە ھېسسىيات مۇھەببەتكە ، قىزغىن سۆيگۈگە سەۋەب بولار ، بارچە ھېسسىيات : نەپرەتلىنىش ، ئېچىنىش ، بىپەرۋالىق ، ئىززەت - ھۆرمەت ، دوستلۇق ، قورقۇش ھەتتا مەنستمەسلىك دېگەنلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالار . دەرۋەقە ، بارچە ھېسسىيات . . . بىرلا تەشەككۇرنى ئىچىگە ئالماس .

تەشەككۇر ئېيتىش قەرز دېمەكتۇر ؛ ھەر كىم تالاي قەرزىنى كۆرسىتەر . . . بىراق مۇھەببەت پۇل ئەمەستۇر .

1881 - يىلى ئىيۇن

ساددىلىق

ساددىلىق ! ساددىلىق ! كىشىلەر سېنى مۇقەددەس دېيىشىدۇ . لېكىن ، مۇقەددەسلىك — ئىنسانلارغا تەئەللۇق ئىش ئەمەس .

كەمتەرلىك — ئىنسانلارغا خاس . ئۇ مەغرۇرلۇقنى تورمۇزلايدۇ ۋە ئۇنىڭدىن غالىب كېلىدۇ . ئەمما ئېسىڭدە بولسۇن : غالىبلىق تۇيغۇسىنىڭ ئۆزىگە ئۆز - ئۆزىدىن مەغرۇرلىنىش يوشۇرۇنغان بولىدۇ .

1881 - يىلى ئىيۇن

(ياسىن ھاۋازى تەرجىمىسى)

ئو .هانسون (شۇېتسىيە)

بۇ جىمجىت نەمخۇش ماينىڭ بىر گۈگۈمى

بۇ كەچكى شەپەقە پۈركەنگەن جىمجىت ، نەمخۇش ماينىڭ بىر گۈگۈمى .

دوست ـ يارەنلەر بىلەن ئىشىك ئالدىغا چىقىپ بىر گۈگۈمنىڭ دەرەخلەرنى سەزدۈرمەستىن مۇلايىمغىنە قورشاشلىرىغا زەن سېلىپ ئولتۇراتتۇق .

ئالدىمىزدىكى يېقىنلا يەردە ، بىر قەۋەت سۇس يېشىللىققا چىلىنىپ يارقىن ، خۇشبۇي ، يۇمران بىخ سۈرگەن يۇمىلاق دائىرە-سىدىكى بۇك دەرەخزارلىق تۇراتتى . بۇك ئورمانزارلىقىنىڭ قاپ ئوتـ-تۇرىسىدا بىر پارچە چوڭ ئوچۇقچىلىق بولۇپ ، بۇ يەردىن قارىغاندا تۇزلەڭلىكتىكى شالاڭ قىشلاقلار خىرە ـ شىرە كۆرۈنەتتى . ئۇلار زۇمرەت تاش رامكىغا ئېلىنغان كىچىككىنە ، نەپىس بىر پارچە رەسىمگىلا ئوخشايتتى .

ئىشىك ئۇلۇغ ئېچىلغـان ، مېھمانخانىدىن مۇھەببـەتـنىڭ قايغۇ ـ ھەسرىتى ، چەكسىز سېغىنچىنى تۆكۈۋاتقان رويال كۇيى لەرزان ياڭرىماقتا .

ئورمانزارلىقتا جۇلدۇر كېپەن بىر بەرنا قىز بىر دەرەخنىڭ تۇۋىدىكى شاخ ـ شۇمبىلارنى خالتىسىغا تېرىپ يۈرەتتى . ئۇ ، بىردىن قەددىنى رۇسلاپ خۇددى ئاستاغىنە ئۇچۇپ كېلىۋاتقان كۇي-لەرنى زەن قويۇپ ئاڭلاۋاتقاندەك داڭىغا تـەلمـۈرۈپ قـاراپ قويات-تى ـ دە ، يەنە پۈكۈلۈپ ئوتۇن تېرىشكە باشلايتتى .

گۈگۈم قويۇقلاشقاندا ، مەھەللە لەرزان كۇيلەرنىڭ ئەللەيلىشـ-دە ئاستا ـ ئاستا ئۇيقۇغا كەتتى . مەن شۇ چاغدىلا تالاي ئېچىنىش-لىق تۇرمۇشلارنىڭ شېرىن ئۇيقۇدىكى كۇيلەرنى ئويغىتالمايدـ-غانلىقىنى ھېس قىلدىم .

(ئەركىن نۇر تەرجىمىسى)

كورۇلىنكۇ (رۇسىيە)

ئۇچقۇن

بۇ ، كۆپ يىللار ئىلگىرى بولغان ۋەقە ، كۇز پەسلىنىڭ بىر كېچىسى بۇككىدە ئورمان ئارىسىدىكى سىبىرىيە دەرياسىدا قېيىق بىلەن كېتىۋاتاتتىم . دەريانىڭ ئايلانمىسىغا كەلگەندە ، ئالدىمدا — قاتمۇقات قارا تاغلار باغرىدا كىچىككىنە ئۇچقۇن «ۋاللىدە» قىلىپ قالدى .

بۇ ئۇچقۇن ئىنتايىن يورۇق ، كۇچلۇك ئىدى ، يەنە كېلىپ بەكمۇ يېقىندا ئىدى . . .

«خۇداغا شۇكۇر ! ، — دېدىم مەن خۇشاللىق بىلەن ، — قونالغۇ جايغا يېقىنلاپتىمىز !»

كېمىچى بۇرۇلۇپ ئۇچقۇنغا قارىدى - دە ، قېيىقنى ھەيدىگەچ تەمكىنلىك بىلەن : «نەدىكىنى ، تېخى يىراق» دېدى .

بۇ سۆزگە ئىشەنگىم كەلمىدى ، چۇنكى ، ئۇچقۇن ئالدىمىزدىكى قارائۇغۇلۇقتا كۆرۇنگەن ئىدى . بىراق ، كېمىچىنىڭ ئېيتقىنى دۇرۇس ئىدى : قارىماققا ، ئۇ تېخى يىراقتا ئىدى .

كېچىدىكى ئۇچقۇننىڭ ئۆزىگە خاس ئالاھىدىلىكى بار — ئۇ قارائۇغۇلۇقنى يېڭىش ئۈچۈن بارغانسېرى يېقىنلىشىشقا ئۇرۇنىدۇ ، پارقىراپ نۇر چېچىپ كىشىلەرگە خىتاب قىلىدۇ ، ئۆزىنىڭ يېقىنلىشىشى بىلەن كىشىلەرنى تېخىمۇ تەقەززالىققا قالدۇرىدۇ . يەنە ئىككى-ئۈچ پالاق ئۇرسىلا سەپەر ئاخىرلىشىدىغاندەك تۇيۇلىدۇ . ئەمەلىيەتتە ، تېخى يىراقتا ! . . .

سىياھتەك بۇ قاپقارا دەريادا بىزگە تېخى ئۇزۇن مېڭىشقا توغرا كېلەتتى . سەپىرىمىزدە كىچىك ئاراللار بەزىدە كۆرۇنۈپ ، بەزىدە ئارقىدا قېلىپ ، ھەتتا پۈتۈنلەي كۆرۇنمەي كېتەتتى . گويا چەكسىز يىراقلىققا دەپنە قىلىنغاندەك تۇيۇلاتتى . شۇندىمۇ كىشىنى جەلپ قىلىۋاتقان بۇ ئۇچقۇن شۇنچە يېقىندا ۋالىلدايتتى . بىراق ، ئۇ يەنىلا

يىراقتا . . .

هازىر مەن تاغلار باغرىدىكى ئورمانلارنى بويلاپ ئېقىۋاتقان بۇ دەريانى دائىم ئەسلەيمەن ، ھېلىقى چاقناپ تۇرغان ئۇچقۇننى ئەسلەيمەن . بۇ ئۇچقۇن مەيلى هازىر ، مەيلى كېلەچەكتە بولسۇن ، ئۆزىنىڭ يېقىنلىشىشى ئارقىلىق ماڭا ئوخشاش نۇرغۇن كىشىلەرنى ئۆزىگە تارتىپ ، ئۇلارنىڭ قەلبىدە تەقەززالىق پەيدا قىلىدۇ . قاراڭغۇلۇقتا ئازابلانغان هاياتلىقنى ئۆزىگە ئىنتىلدۈرىدۇ . بۇ ئۇچقۇن گەرچە يىراقتا بولسىمۇ ، پالاقنى تېزلىتىپ ، ئالغا ئىلگىرىلىگەندەلا ئۇنىڭغا يەتكىلى بولىدۇ .

بىراق ، ئۇچقۇن يەنىلا ئالدىمىزدا . . . ئۇ ، ۋالىلداپ تۇرماقتا . . .

1901 ـ يىلى

(گۈلنار تەرجىمىسى)

ئەخمەت ئىمىن

سادا

تەڭرىتېغىم ، ئەي تەڭرى بەرگەن تېغىم ! سەندە تەڭرىنىڭ بۇيۇكلىكى بار . سەن جىمى مەخلۇقات - مەۋجۇداتقا شاپائەت قىلىسەن . جىلغىلاردا ساڭا مەڭزىنى يېقىپ ئەركىلەپ ئېقىۋاتقان كۆمۈش سۇلار ، باغرىڭدا مەڭگۈلۈك تەبىئەت ناخشىسىنى توۋلاپ ، تولغىنىپ ئۇسسۇل ئويناۋاتقان دەل - دەرەخ ، گۈل - گىياھلار ، پۈتكۈل ئادەمزات دۇنياسىنى سەگىتىپ ۋە ئۇلارغا ھاياتىي كۈچ بەخش ئېتىپ توختىماي سۇپكۆچلەۋاتقان ساپ ھاۋالار ، ھەممە ، ھەممىسى سېنىڭ شاپائىتىڭ ، سېنىڭ خاسىيىتىڭ .

سەن ھاياتلىقنىڭ بۆشۈكى ، سەن ھاياتلىققا ھايات قوشقۇچى . مەن سېنى ئۇلۇغلايمەن ھەم ساڭا تېۋىنىمەن .

مانا بۈگۈن شۇنداق ئاجايىپ ھېسسىياتلار بىلەن قوينۇڭغا كەلدىم ، لېكىن قوينۇڭغا باھارىڭدا ئەمەس ، يازىڭدا ئەمەس ، كۈزۈڭدىمۇ ئەمەس ، بەلكى قىش مەزگىلىڭدە كەلدىم . راست بۈرۈن قوينۇڭغا باھارىڭدىمۇ كەلگەن ، يازىڭدىمۇ كەلگەن ، كۈزۈڭدىمۇ كەلگەن ، لېكىن قىش مەزگىلىڭدە كەلمىگەنىكەنمەن . بۈگۈن كەلدىم ، دوپپامدەك شەھەردە ئىچىم سقىلغاچقا كەلدىم ، «ئۇھ . . . » دەپ چوڭقۇر ھەم ئۇزۇن بىر نەپەس ئېلىۋالسام ، ئىچىم بوشارمۇ دەپ كەلدىم ؛ جىلغىلىرىڭدا ئاۋازىمنى قويۇۋېتىپ يىغلاپ - يىغلىۋالسام ، دەردلىرىم يەڭگىللەرمۇ ، دەپ كەلدىم ؛ چوققىلىرىڭدا ساماغا قاراپ ۋارقىراپ - ۋارقىراپ ھال ئېيتىۋالسام ، يۈرىكىمنىڭ سقىلىشلىرى قويۇپ بېرەرمۇ ، دەپ كەلدىم . . .

شۇنداق ، دەردىم كۆپ ، تېغىم ، دەردلىرىمنى ئىشەنگەن تاغلىرىمغا ئېيتمىسام كىمگە ئېيتاي !

ئەنە ، كۆرۈۋاتقانسەن - ھە ، قارا سەللە يۆگىۋالغان شەھەرلىرىمنى ! مەن . . . ياق ، مەنلا ئەمەس ، بىز خېلى زور كۆپچىلىك

شۇ يەردە ياشاۋاتىمىز . باغرىڭدىكى قارلار كۆزۈمگە ئاپئاق مامۇقتەك كۆرۈنۈۋاتىدۇ ، لېكىن شەھىرىمىزدە تەبىئەتنىڭ بۇ پاك سېلىنچىسى قارا ـ قۇرا بىلەن بۇلغانغان . ئۇ يەردە قار بەزىدە تېخى ئاسماندا چۇشۇۋاتقاندىلا بۇلغىنىدۇ . كۆككە پۇركۇۋېتىلگەن قاپقارا توزانلار قارلارغا خۇددى ئاق پاراشوتقا ئېسىلىپ ياكى ئۇچار گىلەمگە قونغاندەك قونۇپ لەيلىگىنىچە بەشىمىزغا چۇشىدۇ . ئىس ـ تۈتەكلىرىمىز ئاجايىپ ھۇنەرلىك . بەزىدە قارنى ئاق پېتى چۇشتى دېگەندىمۇ ، ھەش ـ پەش دېگۈچە ئۇنى سۇر گۈش ئىسلىغاندەك ئىسلاپ ئۇلگۇرىدۇ .

شۇنداق ، بىز شۇنداق ماكاندا ياشاۋاتىمىز . بۇرۇن ھەربىر ئۆينىڭ مورىسىدىن ئىس چىقاتتى ، ئەمدى نۇرغۇن ئۆينىڭ موريسىنى بىر قىلىۋەتتۇق . بۇ موريلار شۇنچە ئېگىز ، شۇنچە ھەيۋەت . مەن بۇ موريلارنى گىگانت مۇشتەكلەرگە ئوخشىتىمەن . ئۇنىڭدا ئىنسان ئاچ كۆزلۈك بىلەن سۇمۇرۇۋاتقان ئاچچىق موخۇركىدەك بىر خىل نەپسانىيەتچىلىكنىڭ ئوتى كۆيىدۇ . ئۇنىڭدىن پۇركىلىۋاتقان تۈتەك ئىنسانىنىمۇ زەھەرلەيدۇ ، ئاسمانىنىمۇ زەھەرلەيدۇ . . . بىز بۇنى بىلىپ تۇرىمىز ھەم دەپ تۇرىمىز ، لېكىن «تاماكا زەھەرلىك» دەپ ئېنىق سۆز يېزىلغان تاماكىلارنى قىممەت پۇلغا سېتىۋېلىپ چېكىپ تۇرغانىدەك ، ئۇ ئىشىنىمۇ يەنە قىلىپ تۇرىمىز . چۇنكى بۇ زۆرۈرىيەت : ئىنسان مەئىشىتى ھامان تەرەققىياتنى ئۆزىگە ئالىدىنقى شەرت قىلغان .

ئېھ ، تېغىم ، قارلىرىڭنى ئاپئاق پاختىلارنى دەسسەۋاتقانىدەك كېتىۋاتقان ئاتلىرىڭغا قاراپ ئۆزۈمچە ھەۋەسلىنىپ قېلىۋاتىمەن . بۇ ئاتلار ئاپئاقچىلىق دۇنياسىدا كۆزگە ئالاھىدە تاشلىنىپ تۇرىدۇ . بەزىلىرىنىڭ قاشقىسى خۇددى قارەكلا ئاپئاق . شۇ تاپتا ئۇستىگە چىقىپ مىنسە ، بۇ جانۋارلار قارلارنى تۇياقلىرىدا دېڭىز بۇزغۇنلىرىدەك چاچرىتىپ ئادەمنى نەقەدەر يايرىتىۋەتكەن بولاتتى ـ ھە ! لېكىن ، بىز شەھەرلىكلەر ئاتلارغا مىنمەيمىز . چۇنكى ، ئۇنىڭ ئەيىبى ، بىرىنچىدىن ، زامان قەدىمى بىلەن تەڭ ماڭالمايدۇ ؛ ئىككىنچىدىن ، شەھەرنىڭ چىرايلىق ئاسفالت كوچىلىرىغا تېزەكلەپ

قويمدۇ ؛ ئۇچىنچىدىن ، ئۇنىڭ گۆشى ھازىر بىزنىڭ قورسىقىمىز-
دىنمۇ ئاشمايدۇ . شۇڭا بىز ماشىنىلارغا ئولتۇرىمىز . ھەر كۈنلۈك
«مەنزىلىمىز »گە «ۋاقىت »نىڭ ئالدىدا بېرىۋېلىپ ، خۇددى تاشپاقا
بىلەن بەيگىگە چۈشكەن توشقاندەك بەخىرامان ئوڭدا يېتىۋېلىپ ياكى
ئۇستەلدە مۈگدەپ ئولتۇرۇپ ، ئۇنداق ۋاقىتنىڭ نەچچىسىنى ئالدى-
مىزغا ئۆتكۈزۈۋېتىمىز . ماشىنىلىرىمىزنىڭ «تېزەك »لىرىنى كۆ-
زىمىز كۆرمىگىنى ئۈچۈنلا خۇش بولۇپ ، ئۇنىڭ تېزەكتىن ئۆتە
مەينەتچىلىك تارقىتىۋاتقانلىقىغا پەرۋا قىلمايمىز . مېنىڭچە ئانقا
قويغان ئەيىبىمىزنىڭ ئۈچىنچىسى سەل «پۈت تىرەپ» تۇرالمسا
كېرەك . راست ! «كىم ئۇنى ئىنسانىنىڭ ئاغزىغا تېتىپ قالسۇن»
دەپتىكەن !

قىسقىسى ، بىز شۇنداق قىلىپ ئۆزىمىزگە ماشىنىلارنى تاللا-
ۋالدۇق . بۇ ماشىنىلار ئىنسان ئەقلىدىن قۇۋۋەت ئېلىپ بارغانسې-
رى تېز چاپىدىغان بولدى . شۇغىنىسى ، پۈتلىرىمىز پۈتۈن قۇۋۋە-
تىنى شۇ ماشىنىغا بېرىۋەتكەندەك ، بارغانسىرى ھارىدىغان ، ماڭغا-
سېرى ئېغىرلىشىدىغان ، ھەتتا سىرقىرايدىغان بولۇپ قالدى .

بىز ئۆزىمىز تۇرماق ، ھەتتا مىنگەن ئات - ئۇلاغلىرىمىز يەل
قويۇپ بەرسىمۇ خىجىل بولىدىغان نومۇسچانلار ئىدۇق . ۋەھالەن-
كى ، شۇ چىرايلىق ماشىنىلىرىمىز توختىماي يەلقويۇپ بېرىۋاتسا ،
ھەتتا ئۇنىڭ يەللىرى شۇ قەدەر بەتبۇي ، شۇ قەدەر قارا ھەم زەھەر-
لىك بولسىمۇ ، ئۇنىڭغا پەرۋا قىلمايدىغان بولۇپ قالدۇق .

ماشىنا دەسلەپ پەيدا بولغاندا بىز بۇ مۆجىزىدىن مەمنۇن
بولغانىدۇق ، سەل كۆپەيگەندە ئىنسان مۇشكۈلاتىنى ئاسان قىلدى ،
دەپ كۈلدۇق . ماشىنىلار كۆپەيدى ، كۆپىنىۋەردى ، بىز كۈلدۇق ،
كۈلىۋەردۇق ، ئاخىر بۇ خۇشاللىق كۈلكىمىز ئاچچىق كۈلكىگە
ئۆزگەردى . كوچىلارنى قوڭغۇزلاردەك قاپلاپ كېتىۋاتقان ماشىنە-
لارنىڭ بەتبۇي پۇراقلىرىدىن نەپىسىمىز بوغۇلغاندا ئاخىر كۆڭلە-
مىز ئېلىشتى . بىز ئاجايىپ ئاپەت ئىچىدە قالدۇق ، ئىنسان مېتالـ-
دىن ياسىغان سېسىق قوڭغۇزلار ئاپىتى ئىچىدە قالدۇق .

گازنىڭ دەستىدىن ، كوچىغا چىقسام ئاغزى - بۇرنۇمنى ئېتە-

ۋالغۇم كېلىدۇ . ئۆيگە كىرسەم ئىشىك - دېرىزىلەرنى تاقىۋالغۇم كېلىدۇ . مەن ساپ ھاۋانىڭ نېمىلىكىنى ئۇنتۇغىلى تۇردۇم . مەنلا ئەمەس ، ھەممىمىز شۇنداق ، چوڭلارمۇ شۇنداق ، كىچىكلەرمۇ شۇنداق ، ئەرلەرمۇ شۇنداق ، ئاياللارمۇ شۇنداق . بىز ھەممىمىز ھاسىراپ قېلىۋاتىمىز ، شەھەر ھاسىراۋاتىدۇ ، لېكىن بىز ھاسىراپ تۇرۇپ يەنە تاماكىمىزنى چېكىۋاتىمىز ، شەھەر ھۆمۈدەپ تۇرۇپ يەنە ھېلىقى گىگانت مۇشتەكلىرىنى تارتىۋاتىدۇ . ھەربىر ماشىنىنىڭ ئۆزى بىر چىلىم غاڭزا . بىز ئۇنىڭغا خۇمار بولۇپ قالدۇق . ئۇنىڭسىز بىزگە بۇ دۇنيانىڭ لەززىتى بىلىنمەيدۇ . بېنزىن - سەلەركە پۈرىقىغا سېزىك بولۇپ قالىدىغان چوكانلار بارلىقىنى ئاڭلىغانىدىم . مەن قورقمەن ، ئاخىر بىر كۈن ھەممىمىزلا بۇ پۈراققا سېزىك بولۇپ قالمىغىيدۇق ، ئاياللارلا ئەمەس ، ھەتتا ئەرلەرمۇ سانائەتنىڭ ئىللىتىگە ھامىلدار بولۇپ قېلىپ ، بۇ سېزىكچىلىكىنىڭ دەردىنى تارتمىغىيدۇق ، دەپ قورقمەن .

پورۇخ ۋە ھەر خىل خىمىيىلىك گازلارنىڭ ھىدى ، ھەدىي - ھېسابسىز ئادەملەرنىڭ سېسىق تەر پۈراقلىرى ، ئەخلەت ۋە باشقا چىقىرىندىلارنىڭ بەتبۇيلىرى ھېلىقى ئىس - تۈتەكلەر بىلەن قوشۇلۇپ ھاۋانى بىر ئالدى . بۇ بەتبۇيچىلىق ئاسمىنىمىزدىن ئاخىر بىر كۈن ساپ ھاۋانى سىقىپ چىقىرىۋېتەرمىكىن ، دەپ ئەنسىرەيمەن . سۇلىرىنى بۇلغاپ بولۇپ ، ئەمدى باغرىڭدا ئېقىۋاتقان داغ سۇيۇقىنى چىرايلىق بوتۇلكىلارغا قاچىلاپ سېتىۋاتقان شەھەرلىكلىرىڭ ھامان بىر كۈنى ھاۋايىڭنى رېزىنكە خالتىلارغا قاچىلاپ سېتىشقا مەجبۇر بولۇپ قالارمىكىن ، دەپ قورقمەن .

مېنىڭ قورقىدىغانلىرىم ھەقىقەتەن كۆپ ، تېخىم ! يەر ئاستىلىرىمىزنى كولاپ كوچىلىرىنى قىلىپ بولدۇق . زېمىنلىرىمىز خۇددى قانلىرى شۇمۇرۇۋېلىنىپ ، ئىچ - باغرى تارتىۋېتىلگەن مومىياغىلا ئوخشاپ قالدى . ئەگەر دەل - دەرەخ ، گۈل - گىياھلارنى زېمىن ئانىمىزنىڭ سۈمبۈل چاچلىرىغا ئوخشاتساق ، بۇ چاچلارنىمۇ بىز يۇلۇپ ، چەيلەپ بىر يەرگە ئاپاردۇق . بۇ دەل - دەرەخلەرنىڭ ھېچقانداق گۇناھى يوق ئىدى . ئۇ پەقەت ئىنسانىيەت مەدەنىيىتىدىن

پەيدا بولغان ئىللەتلەرنىڭ شىپاچىسى ئىدى ؛ گازلارنىڭ ، پاسكىنا سۇلارنىڭ زەھەرلىرىنى يىلان زەھىرىنى سۇغۇرۇۋالغاندەك سۇغۇ-رۇۋالاتتى ؛ ئىنسانىيەتكە ھۇجۇم قىلىۋاتقان قاپقارا ئىس - تۇتەك ، ئاچچىق چاڭ - توزان ، دەھشەتلىك بوران ، دۆۋە - دۆۋە قۇملارغا مەردانىلىك بىلەن مەيدىسىنى كېرىپ قالقان بولۇپ بېرەتتى . ئۇ خۇددى مېھنەت قىلىدىغان ئادەمگە يوق ، مىننەت قىلىدىغان باشلى-قمۇ يوق ، خۇدا بەرگەن تەبىئىيلا بىر زاۋۇت ئىدى ؛ يېڭىدىن - يېڭى ھاۋا ئىشلەپ ھارمايتتى ؛ ھاۋا قىززىسا ، سالقىنلاشتۇراتتى ، قۇرغاقلاشسا ، نەملەشتۇرەتتى ، بۇلغانسا ، ساپلاشتۇراتتى . ئۇنىڭ ئەجرى ھەقىقەتەن كۆپ ئىدى . بىزگە كۆرۈنمەي يوپۇرۇلۇپ كەل-گەن كېسەللىكلەرنىڭمۇ گېلىدىن شۇ بوغاتتى ، دەھشەتلىك شاۋقۇن-لارنىڭ ئاغزىنىمۇ شۇ ئېتەتتى . قىسقىسى ، ئۇ دەردىمىزگە داۋا ، رەنجىمىزگە شىپا ئىدى ؛ ماكانىمىزنىڭ ھۆسنىگە ھۆسن قوشاتتى . بىز ئۇنى يوللىمىزغا پۈتلاشتى ، دەپلا توغرىۋەتتۇق ، ئۆزىمىزچە ، شۇنداق قىلساق يوللىمىز كېڭىيدۇ ، دەپ ھېسابلىدۇق ، لېكىن بۇنىڭ بىلەن ماھىيەتلىك ياشاش يوللىمىزنىڭ تارىيىپ كېتىۋاتقانلى-قىنى ئويلىمىدۇق . دەرەخلەرنى كېسىپ ئۆي سېلىپ ، ئۆزىمىزگە ماكان ياراتتۇق ، دەپ ئويلىدۇق ، ئەمەلىيەتتە ياشاش ماكانىمىزنى يوق قىلىۋاتقانلىقىمىزنى ئويلىمىدۇق . تازىنىڭ بېشىدىكى تۆت تال-تۇكىتەك ئۇ يەر - بۇ يەردە غېرىبسىنىپ قالغان دەل - دەرەخلەر-مىز ھەر خىل بۇلغىنىشلار بىلەن ئەمدى كۈچ ئېلىشماي قالدى . ئۇلار خۇددى غالىب قوشۇننىڭ ئالدىدا شۇمشىيىپ قالغان تۆت توكتوك ئەسكەردەك سالپىيىپ ، سارغىيىپ تۇرۇشقا مەجبۇر .

ئاھ ، تېغىم ، قارىغايلىرىڭ شۇنچە كۆركەم ، شۇنچە ھەيۋەت ؛ ئۆملۈكىدىن خۇددى يېشىل دېڭىزدەك تاۋلىنىپ يېتىپتۇ ، كۈچ-لۈكلۈكىدىن خۇددى كۆك ئاسمانىنى كۆتۈرۈۋاتقاندەك تىك تۇرۇپ-تۇ . بۇلارغا سېلىشتۇرغاندا شەھىرىمىزدىكى دەرەخلەر نەقەدەر بىچا-رە ! ئۇلار ۋاقتىسىز تۇگەشكەن قىزدەك رەڭگىنى يوقاتتى ، خۇددى بېلىدىن كەتكەن يىگىتتەك دۈمچەكلىشىپ كەتتى . ئۇلار خۇددى بۇ دۇنياغا يېگانە كەلگەندەكلا ، ئۆملۈك مۇھىتىنىڭ نېمىلىكىنى بىل-

مەيدۇ . بەزىدە شۇ دەرەخلەرنىڭ يېنىك شىلدىرلاشلىرىنى ئاڭلىغىنىمدا ، مىسكىن كۆيلەرنى ئاڭلاۋاتقاندەك مۇڭلىنىپ قالىمەن . بۇنداق چاغلاردا ئۇ دەرەخلەر مەن ئۈچۈن دەرەخ ئەمەس ، خۇددى بىر ئىنساندەك ، مۇڭلۇق مۇزىكىسىنى چېلىپ ، يېنىك تەۋرەنگىنىچە دېۋىرقاي يىلمىدەك ئېرىپ كېتىۋاتقان ، غازاڭ بولۇپ كەتكەن باھارى ئۈچۈن پىغان چېكىپ ، زامان زۇلمىدىن ئۇھ تارتىۋاتقان بىر دەردەمەن ئىنساندەك بىلىنىدۇ .

ئۇھ ، بولدىلا ، تېخىم ، ئەجەب كۆڭلۈم بۇزۇلۇاتىدۇ . مەن يىغلىۋېتىدىغان ئوخشايمەن . بوپتۇ ، مەن يىغلىۋالاي ، شۇ دەرەخلەرنىڭ ئۈچۈن يىغلىۋالاي ، بوستانلىقلار ئۈچۈن يىغلىۋالاي ، ھاۋالىرىم ئۈچۈن يىغلىۋالاي ، ئەقىلسىزلىكىنىمۇ ، قۇدرەتىنىمۇ ، ئاجىزلىقىنىمۇ ، ئىنساپلىقىنىمۇ ، ئىنساپسىزلىقىنىمۇ ئۆزىگە يار قىلغان ئىنسان تەبىئىتى ئۈچۈن ھەم يىغلىۋالاي .

ئاھ ، تېخىم ، مېنىڭ ئانا تېخىم ، مەن باغرىڭغا تاشلىناي ، خۇددى ئانامنىڭ قۇچىقىغا تاشلانغاندەك تاشلىناي ! پەرزەنت ئانىسىغا يىغلاپ بەرمەي كىمگە يىغلىسۇن ! ؟ سەن مېنى ئاق لېچەكلىك ئانامدەك پەپىلىگىن ، تېخىم .

باغرىڭدىكى قارلارنىڭ رەڭگى ماڭا ئانامدەك ئاق سۈتىنى ئەسلىتىۋاتىدۇ . سەندە ئۇرغۇۋاتقان ساپ ھاۋالار ماڭا ئانامنىڭ مېھرىلىك تىنىقىدەك بىلىنىۋاتىدۇ .

ئېھ ، تەڭرىتېخىم ، مېنىڭ ئانا تېخىم ! سەندە ئانامنىڭ غەمگۇزارلىقى بار . سەن مېنىڭ ھالىمغا يېتەلەيسەن ھەم كۆڭلۈمگە ئارام‌لىق بېرەلەيسەن .

جىلغىلىرىڭدىكى قار ـ مۇزنىڭ ئاستىدا ئېقىۋاتقان سۇلىرىڭ‌نىڭ شىرىلداشلىرىدىن مەن سېنىڭ يۈرەك سوقۇشۇڭنى ئاڭلاۋاتىمەن . بۇ ئاجايىپ يۈرەك ، بۇ تەبىئەتنىڭ يۈرىكى ، بۇ پۈتكۈل‌جاھانلىقلار دۇنياسى ئۈچۈن سوقۇۋاتقان يۈرەك ، بۇ ئىنسانىيەت ئۈچۈن سوقۇۋاتقان يۈرەك !

ئوتلۇق يۈرىكىڭنىڭ ھارارىتى ماڭىمۇ ئۆتكەن بولسا كېرەك ، ئاجايىپ بىر غەيرەت بىلەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ كەتتىم . مەن ئالدىم-

غا قاراپ كېتىۋاتىمەن . ئەنە ، ئالدىمدا مۇزدىن تەبىئىي ھاسىل بولغان گۈزەل ئويمىلىرىڭ ، قاردىن يوپۇق يېپىلغان خىلمۇخىل قىيا تاش ھەيكەللىرىڭ . مەن خۇددى تەبىئەتنىڭ سەنئەت مۇزېيىدا تاماشا قىلغاندەك كېتىۋاتىمەن . مانا ، ئالدىمدا ئاجايىپ بىر بۇلاق . كۈمۈش سۇلار ئوقچۇپ - ئوقچۇپ چىقىۋاتىدۇ ، ئېقىنىنىڭ ئاستىدا سۇ ئۆسۈملۈكلىرى خۇددى يېشىل پايانداردەك سوزۇلۇپ يېتىپتۇ . بۇ ئېقىنىنىڭ بىر گەزچە يېرىلا ئوچۇق ، نېرىسىنى نېپىز مۇز تۇتقان ، خۇددى يېشىل مەخمەلنىڭ ئۈستىدىكى كۈمۈش ئېقىنىنى خرۇستال قاپقاق بىلەن يېپىپ قويغاندەكلا . شۇ تاپتا مېنىڭ بۇ سۇلارنى شۇ «خرۇستال قاچا» بىلەنلا شەھەرگە ئاپىرىۋالغۇم كېلىۋاتىدۇ ، تېغىم ! بۇنداق پاكىز سۇ بىزگە ھازىر زەمزەم بولۇپ قالدى . بىزنىڭ يەر ئاستىغا سىڭىدۇرۇۋاتقان ، دەريا - كۆللەرگە باشلىۋەتكەن يۇندا - چاقاندىلىرىمىز ، سانائەت ئوپقان قارنىغا تويغىنىنى بىلمەي ئىچىپ ئالدى - كەينىدىن تەڭ ياندۇرىۋاتقان «قۇسۇق» ، «نىجاسەت»لەر ، ئېكىنزارلار ئىچىپ ئېشىپ قېلىۋاتقان ھەر خىل «قۇۋۇەت دورىلىرى» ، سىقىلچىلىقتىن تولغىنىپ ھورغا ئايلىنىپ ھەم بوشلۇقتىكى ئاچچىقتا ئۇستىلەپ زەردەپ يۇيۇپ ، كىسلاتادەك يېغىن بولۇپ قايتا يەرگە چۈشۈۋاتقان تامچىلار ، مۇشۇلارنىڭ ھەممە - ھەممىسى بىزنىڭ ئانا سۈتىدەك ھالال سۇلىرىمىزنى بۇلغاپ بولدى . سۇلىرىڭنىڭ ئاستىدىكى يېشىل مەخمەللەر بىزنىڭ سۇلىرىمىزنى ئاللىبۇرۇن تەرك قىلغان . مۇشۇنداق كېتىۋەرسە ، سۇلىرىمىزدا بېلىق تۇرماق ، قۇمچاقمۇ تۇرمايدىغان ئوخشايدۇ .

خام ئىچسىمۇ قورساق ئاغرىقىغا شىپا قىلىدىغان ، ھەر ئوچۇمى تېرە كېسىلىنىلا ئەمەس ، كۆز كېسىلىنىمۇ دەپنە قىلىدىغان شۇ ساپ سۇلار ئەمدى بارسا كەلمەس ئۆتمۈشكە ئايلىنىپ قېلىۋېرەرمۇ ؟

شەھەر خۇددى بىر داسقا ئايلىنىپ ، بىز بۇ بىر داستىكى سۇ بىلەن قولىمىزنىمۇ يۇيىدىغان ، يۇزىمىزنىمۇ يۇيىدىغان ، ئېغىز - بۇرنىمىزنىمۇ چايقايدىغان ، ھەتتا ئۇنى ئۈسۈزلۈق ئورنىدىمۇ ئىچىدىغان پاسكىنا ئاقىۋەتكە قالارمىزمۇ ؟

سۇ قۇشلىرى بىزدىن يىراق - يىراقلارغا كېتىپ قالدى. كۆل، دەريالىرىمىزدا ئانچە - مۇنچە بېلىق بار دېگەندىمۇ، ئۇلار بېلىققىمۇ ئوخشىمايدىغان بېلىق، خۇددى ئادەمگە ئوخشىمايدىغان ئادەملەردەكلا.

راست، بىزنىڭ ئەتراپىمىزدا ھېچ نەرسە ئەسلىگە ئوخشىمايدىغان بولۇپ قالدى. بىز ھەممە نەرسىنى ئۆزگەرتىۋەتتۇق. بىز ھەل بېرىشكە، پەرداز قىلىشقا، نىقابلاشقا تولىمۇ ئۇستا ئىكەنمىز. مېۋىلىرىمىز شۇنچە رەڭدار، لەززىتى يوق، تۇخۇملىرىمىز شۇنچە يوغان، قۇۋۇتى يوق.

مانا، «كارامەت!» مانا، بىزنىڭ «كارامەتلىرىمىز!» ئاھ، تېخىم!

قۇرۇپ كەتكەن بۇلاقلارنى كۆرسەم خۇددى ئەما كۆزلەرنى كۆرگەندەك بولۇپ قالىمەن. ئەمەلىيەتتىمۇ، تەبىئەتنىڭ بۇ ئويناق كۆزلىرىنى بىز قارىغۇ قىلىۋەتتۇقۇ. ئۇ ئەمدى زېمىننىڭ تېرەن - تېرەن يەرلىرىدە — يۇرىكىدە يىغلايدۇ.

ئېقىن سۇلىرىمىزمۇ ئاچچىق زەردابقا ئايلاندى. بۇنىڭدىن زىرائەتلىرىمىز يىغلاۋاتىدۇ، گۈل - گىياھلىرىمىز يىغلاۋاتىدۇ، دەل - دەرەخلىرىمىز يىغلاۋاتىدۇ، تۇپرىقىمىز — ئانا تۇپرىقىمىز يىغلاۋاتىدۇ، مۇشۇنداق كېتىۋەرسە، ھەممىمىز يىغلايمىز. ھېلىمۇ يىغلاۋاتقانلار ئاز ئەمەسقۇ!

ئاھ، تېخىم، شۇ تاپتا مۇزلىرىڭدىن سۇ تامچىيدۇ، ئاھلىرىمىدىن مۇزمۇ ئېرىدى، بۇ ئاھلار ئەجەبا نەپسانىيەتچى ئىنسانىنىڭ يۇرىكىنى ئېرىتەلمىسە!

خۇددى بىر دەردەمەن يىغلاپ سۆزلەۋاتقاندا ھەممەيلەن دېمىنى ئىچىگە يۇتۇپ مۇڭلىنىپ تىڭشاۋاتقاندەك بىر جىمجىتلىق... ئۇلۇغۋار جىمجىتلىق... مەن مۇشۇنداق جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈرۈۋاتقان قوينۇڭدا تۇرۇۋاتىمەن، تېخىم.

بۇ شەھەر شاۋقۇنىدا چارچىغان نېرۋىلار ئۇچۇن نەقەدەر زور ئارام - ھە!

ھەر خىل ماتور، گۈدۈكلەرنىڭ شاۋقۇنى، ھەرخىل رادىئو

دولقۇنلىرىنىڭ جىزىلداشلىرى ، چوڭ - كىچىك ماشىنا ، رادىئو كانايلىرىنىڭ ئەسەبىي چۇقانلىرى ، پاراۋوزلارنىڭ پۇشۇلداشلىرى ، ئايروپىلانلارنىڭ چىرقىراشلىرى ئالدىدا چېكەتكىلەرنىڭ چىرىلدىغان ، پاقىلارنىڭ كوركىرىغان ، قويلارنىڭ مەرىگەن ، كالىلارنىڭ مۆرىگەن ، توخۇلارنىڭ چىللىغان ، قۇشلارنىڭ سايرىغان ئاۋازلىرى ئاساسەن ئۆچتى . ئىنسانىيەت ياراتقان شاۋقۇن - سۇرەنلەرنىڭ قۇدرىتى ئالدىدا ھايۋانات ، ئۇچار قاناتلار غىڭ قىلالمايدىغان ھالەتكە چۈشۈپ قالدى . بىز بۇيۇك تەبىئەتنىڭ گۈزەل كۇي مېلودىيىسىدىن مەھرۇم بولدۇق . بالىلار نەغمىچى قۇشلارنى پەقەت رەسىملىك كىتابلاردىلا كۆرەلەيدۇ . شائىرلار كاككۇك ، بۇلبۇلنىڭ نېمىلىكىنى كۆرمەي تۇرۇپ ، پەقەت ئاڭلىغالغىنى بويىچە ئۇنى قوشاقلارغا قاتتۇرىدۇ . . . مۇشۇنداق كېتىۋەرسە ، بۇ قۇشلار زەينەپتەك رېئالىيەتتىكى قۇشلارغا ئايلىنىپ قالماسمۇ !

بەزىدە تىرىققىدە قىلغان ئاۋازدىن چۆچۈپ چىرايلىرىمىز تامدەك تاتىرىپ كېتىدىغان ، بەزىدە ئۆيدىكى ئېلېكتر سايمانلىرىنىڭ ئاۋازىدىن نېرۋىلىرىمىز قوداڭشىپ ، غۇچ-غۇچ بولۇپ ، ئۆزىمىزنى نەگە قويۇشنى بىلمەي قالىدىغان ، كېچىلىرى ماشىنىلارنىڭ ئاۋازىدىن مېڭىمىز يېرىلىپ كەتكۈدەك بولۇپ ، چېكىمىزنى تۇتقانچە تىك ئولتۇرۇپ چىقىدىغان بىز شەھەرلىكلەر بۇ شاۋقۇنغا ئامال قىلالماي ، ئاخىر «مانا ، ئەمىسە» دەيدىغان بىر يولغا چۈشتۇق ، كۆڭۈل ئېچىش سورۇنلىرىمىزدا ئېلېكترونلۇق چالغۇلىرىمىزنى بولۇشچە چالىمىز ، دۇمباقلىرىمىزنىڭ ساداسى زاللارنىڭ تورۇسىنى كۆتۈرىۋېتىدۇ . دەھشەتلىك مۇزىكا شاۋقۇنىدا بولۇشچە كۇلگەن كۇلكىلىرىمىزمۇ ئاڭلانماي ، مۇرىدىلارنىڭ سۇرلۇك ئېچىلىپ قالغان ئېغىزلىرىدەك ئېغىزلىرىمىزنىلا كۆرۈپ قالىمىز . بۇ ئاۋازلارغا رەڭگارەڭ چىراغلار ھەيرانلىقتىن كۆزلىرىنى چىمچىقلىتىپ ئۇلگۈرەلمەي قالىدۇ . بۇ ئەسەبىي سادالار بىزنى ئورنىمىزدىن تىك تۇرغۇزىۋېتىدۇ . خۇددى تۇگمەنگە قوشقان قېچىرەدەك بىر دائىرىنى چۆرگىلەپ يۈگۈرىمىز ، تاقلايمىز . ئۇگە - ئۇگىلىرىمىز ، مۇسكۇل - مۇسكۇللىرىمىز ، ھۇجەيرە - ھۇجەيرىلىرىمىز شاۋقۇن - سۇرەن

دولقۇنلىرىدا لەپەڭشىپ ، چايقىلىپ ، ئاخىر بىر پەدىنىڭ ئاياغلىشى بىلەن شاپپىدە توختايمىز . شاۋقۇننىڭ شۇ تىنچىغان مىنۇتىدا بىز چەكسىز ئارامىلىق تاپىمىز . مانا بۇ شاۋقۇننى شاۋقۇن بىلەن يېڭىش چارىمىز . بۇ خۇددى زەھەرنى زەھەر بىلەن قايتۇرغاندەكلا چارە . بۇ نەرۋىلارنى تىترىتىپ ، قورقۇتۇپ ، چۆچۈتۈپ داۋالاش چارىسى . بۇ ئىنسانىنىڭ ئۆز - ئۆزىنى يېڭىچە غىدىقلاش چارىسى . بۇ سانائەت دەۋرىنىڭ ئەسەبىي رىتىمىغا ماسلىشىش !

شۇنداق ، تېخىم ، بىز زەھەرنى زەھەر بىلەن قايتۇرىمىز دەپ ، چاي ئورنىدا هاراق ، ئۇسسۇزلۇق ئورنىدا هەرخىل ياسالما سۇيۇقلۇقلارنى ئىچىمىز . بۇ بىزنىڭ بۇلغانغان سۇلىرىمىزنىڭ زىيىنىغا قىلغان داۋايىمىز .

ساپ هاۋا بولمىسا مانا دەپ ، تاماكا تۈتۈنىنى ، يەنە ئاللىقانداق قورقۇنچلۇق چېكىملىكلەرنىڭ ئىسىنى سۇمۇرىمىز . بۇ بىزنىڭ بۇلغانغان هاۋاغا قىلغان ئامالىمىز .

شاۋقۇنغا قىلغان چارىمىز هېلىقىنىڭدەك .

قارىغاندا ، بىز قېيىداپتۇق ، جاهاندىن قېيىداپتۇق ، هاۋادىن قېيىداپتۇق ، سۇدىن قېيىداپتۇق ، ئاخىر بېرىپ ئۆزىمىزدىن قېيىداپتۇق .

ئىنسان پسىخىكىسىنى ئاجايىپ مۇرەككەپ بولدىكەن . بىز ئۆز - ئۆزىمىزنى خۇش قىلىشنى بىلدىكەنمىز ، ئۆز - ئۆزىمىزنى رەنجىتىشنى بىلدىكەنمىز ، ئۆز - ئۆزىمىزدىن قېيىداشنى بىلدىكەنمىز ، ئۆز - ئۆزىمىزنى بەزلەشنى بىلدىكەنمىز . بىزگە ئەقىل - پاراسەتمۇ ، هاماقەتلىكمۇ تەڭلا نېسىپ قىلىنغانىكەن . ئەقىل تۈپەيلى پاراسەت دۇلدۇللىرىغا مىنىپ جىق تەرەققىيات مەنزىللىرىنى بېسىپ ئۆتۈپتۇق ، ماددىي ۋە مەنىۋى تۇرمۇشىمىزنى بېيىتىپتۇق ، پەمسىزلىكىمىز تۈپەيلى ئۆزىمىزنى زىيادە يوغان چاغلاپ ، ئۇلۇغ تەبىئەتكە سارايلارچە مۇشت ئېتىپ ، ئېكولوگىيىلىك مۇۋازىنەتنى — تەبىئي تەڭشەكنى بۇزۇۋېتىپتۇق . بىز تەبىئەتنى باش ئەگدۈرىمىز دەپ ، ئۇزاق يىللار قارامىلىق بىلەن جەڭ قىلىپ ، ئورمانلارنى توغراپتۇق ، يەرنىڭ يېپىنچا ئۆسۈملۈكلىرىنى

يىلتىز - يىلتىزى بىلەن قومۇرۇۋېتىپتۇق ، شاش سۇلارنى ئەيۋەش-
كە كەلتۈرمىز دەپ ، ئۆزىمىزچە زور تۇغانلارنى ياساپ ، جىق
ئېقىنلارنى پۈت - قوللىرىن بوغۇۋېتىپتۇق . . . لېكىن ، ئاقۇۋەتتە
ئېرىشكىنىمىز نېمە بولدى ؟ بىر چۆلنى بوستان قىلىپ بولغۇچە
جىق بوستانلارنى چۆللەشتۈرۈپ بولدۇق . بىر ماكاننى قۇم ھۇجۇ-
مىدىن قوغداپ بولغىچە جىق ماكاننى قۇم ئىشغالىيىتىگە تاشلاپ
بېرىدۇق . بايلىقلارنى قانچە قازساقمۇ تۈگىمەيدۇ دەپ ، زېمىننىڭ
ئۈچەي - باغرىنى قارىغۇلارچە تەتۈر ئۆرۈپ بولدۇق . بىزنىڭ پالا-
كىتچىلىرىمىز ياپيېشىل تۈزلەڭلىكلىرىمىز نابۇت بولۇپ ، كۆل -
داشقاللىرىمىز ئاسمان - پەلەك تاغقا ئايلاندى . زېمىنىڭ
تومۇر - تومۇرلىرىدىكى قانلارنى ئاچ كۆزلۈك بىلەن سۈمۈرۈپ (بۇ
مۇڭاپىق ئالساق ئۆزىمىزگە قۇۋۋەت بولىدىغان قانلار ئىدى) ، ئا-
خىر ئۇنى يىغىشتۇرۇپ بولالماي ، ئۇ قانلاردىن تېخى نۇرغۇن كۆل-
لەرنىمۇ ياسۇۋەتتۇق . ئىنسانغا يورۇقلۇق ، ھارارەت بېغىشلايدىغان
مېھرىلىك قۇياشنىڭ جامالىغا گاز ۋە تۈتەكتىن چۈمپەردە تارتىپ ،
ئۇنى خۇنۇكلەشتۈرۈۋەتكەنلىكىمىز يەتمىگەندەك ، يەنە ياۋۇز قۇدرە-
تىمىزنىڭ نامايەندىلىرىدىن دەھشەتلىك نۇرلارنىمۇ تارقىتىپ ، بىز-
نى پەرۋىش قىلىدىغان نۇر ئالمىنىڭ تەڭشىكىنى بۇزۇۋەتتۇق .
بۇنىڭ بىلەن بىزنى خىلمۇ خىل كېسەللىكلەر چىرمىغىلى
تۇردى . . .

ئاھ ، تېخىم ، مەن شۇنداق بۇلغانغان مۇھىتتىن قېچىپ قۇ-
تۇلغا كەلدىم . بىزدىكى بۇ بۇلغىنىشلار سېنىڭ قوينۇڭغا تېخى
ئىچكىرىلەپ كىرەلمىدى . بۇ سېنىڭ نەيزىلىك نۆكەرلەردەك مەيدە-
سىنى كېرىپ تۇرغان قارىغايلىرىڭنىڭ تۆھپىسى ، ئىنسانلارنىڭ
سارالىغلارچە تەۋەككۈلچىلىكىگە كەڭرى يول ئېچىپ بەرمەي ، بىر -
بىرىگە يېقىن مۇرىدەپ تۇرۇۋالغان قاپتاللىرىڭنىڭ تۆھپىسى . تۇغ-
را قىلدىڭ ،تېخىم ، بىزگە يول بەرمەي توغرا قىلدىڭ ! ئەگەر بىزگە
كەڭ يول بېرىۋەتكەن بولساڭ ، بىز ئويمانلىرىڭنى تاغ قىلىپ ،
تاغلىرىڭنى ئويمانلىققا ئايلاندۇرۇۋەتكەن ، گۈل - گىياھلىرىڭنى
بېشىڭدىكى چاچنى يۇلغاندەك يۇلۇۋەتكەن بولاتتۇق . ئورمانلىرىڭنى

زىكرىيانى ھەرىدە توغرىغاندەك توغرىۋېتەتتۇق . ھايۋانلىرىڭنى تۇ-
لۇمچىلاپ سويۇپ ، تېرىلىرىنى ئۇستىمىزگە كىيىۋالاتتۇق . بىز
ھايۋاننى «ھايۋان» دەپ تىللايمىزغۇ ، شۇ چاغدا ھايۋانلارمۇ بىزنى
غەزەپ بىلەن «ئىنسان» دەپ تىللىغان بولاتتى ، يەنە ئىنسان دېگەن
سۆزدىكى ئۇلۇغۋارلىق ئۇقۇمى ھايۋان دېگەن سۆزدىكى ۋەھشىيلىك
ئۇقۇمىغا ئالمىشاتتى . ئۇ چاغدا ئېرىقلىرىڭدا كۆمۈش سۇ ئەمەس ،
يۇندا ئاقاتتى ؛ ھەر خىل قۇشلىرىڭ ئۆز رەڭگىنى يوقىتىپ قاغا
رەڭگىگىلا كىرەتتى ، ئاخىر بۇ يەردىنمۇ يامانلاپ يىراق قاچاتتى .
ئۇ چاغدا بۇ يەردە بوران چىقسا ، غازاڭ ئۇچمايتتى ، سۇلياۋ خالتە-
لار ئۇچاتتى ، ئاسماندىنمۇ يامغۇر ياغمايتتى ، كىسلاتا ياغاتتى ؛
باغرىڭدا چوڭ - كىچىك تاشلار ئەمەس ، تاشلاندۇق ماشىنا ، قۇرۇق
قۇتا ، سۇنغان بوتۇلكىلار ياتاتتى . . .

ئېھ ، تېغىم ، مېنىڭ تەڭرىتېغىم ، سەندە تەڭرىنىڭ بۇيۇكلە-
كى بار . سەن شاپائەت قىلىشقىمۇ ، ئۇلگە يارىتىشقىمۇ قادىر .
ئىنسان — سەن تەربىيەت قىلغان ، سەن ئىشەنگەن ئىنسان ھامان
سەندىن ئەندىزە ئالالايدۇ . ئۇلار ياشاش ماكانىنى كېڭەيتىپ ، يەر
يۈزىنى ، ھەتتا بوشلۇقنىمۇ تارايتىپ ، ئۆزلىرىگە ئۇستى - ئۇستە-
لەپ ئۇۋا سېلىۋالغان ، تار قەپەسلىرىدە پۈتۈن ئالەمنى «جاھان
ئەينىكى»دە تاماشا قىلىپ ئولتۇرغان ئىنسان ھەرگىز پۇراقسىز ،
جانسىز سۇلياۋ گۈللەرگىلا باغلىنىپ قالمايدۇ . ئۇلار ھامان ئۆزلە-
رىنى ، ئۆز ئەتراپىنى تەبىئەتنىڭ خۇش پۇراقلىق ، خاسىيەتلىك
گۈللىرىگە پۈركەيدۇ . ئۇلار چۈشىنىدۇ ، بىر نېمىنى بۇزۇشنى
بىلگەن ئادەمنىڭ ئۇنى چوقۇم ياساشنى بىلىشى كېرەكلىكىنى چۈ-
شىنىدۇ .

ئۇلار چۈشىنىدۇ ، ئىنسانىنىڭ يەر شارىنى تەرەققىي قىلدۇرۇ-
شى يەر شارىنى تاشلاپ باشقا سەييارىلەرگە چىقىپ كېتىشى ئۈچۈن
ئەمەس ، بەلكى يەر شارىنى بۇ ئالەمنىڭ ھەقىقىي جەننىتىگە ئايلاڭ-
دۇرۇش ئۈچۈن ئىكەنلىكىنى چۈشىنىدۇ .

چۈنكى ، ئىنسان ئەقىللىق ، يەنىلا ئەقىللىق . . .

ئېھ ، تېغىم ، مېنىڭ تەڭرىتېغىم . مەن سېنىڭ ئەزىز چوققە-

لىرىكدا تۇرۇپ ئەتراپقا نەزەر سېلىشۋاتىمەن ، كۆككە نەزەر سېلىشۋاتىمەن ، يېراق - يېراقلارغا نەزەر سېلىشۋاتىمەن .

ئاسمىنىڭ نەقەدەر سۇزۇك ، ئەتراپ نەقەدەر يورۇق !

شۇ تاپتا مېنىڭ كۆڭلۈمۇ خېلى يورۇپ قالدى . بۇ پاك قوينىڭنىڭ خاسىيىتىدىن شۇنداق بولۇۋاتامدۇ ياكى سۆزلەپ ئىچىمىنى بوشىتىۋالغىنىم ئۈچۈنمۇ ؟

شۇ تاپتا ئىچ - ئىچىمدىن توۋلىغۇم كېلىۋاتىدۇ . مەن توۋلاي ، تېغىم ، ئاۋازىمنىڭ بارىچە توۋلاي :

«ئىنسان !ئىنسان ! »

ئاھ ، ئىنسان ھالىغا يېتىدىغان جىلغىلار ! ھەممىسى تەڭلا سادا ياندۇرۇۋاتىدۇ .

«ئىنسان !ئىنسان ! »

بۇ ئەكس سادا ئەمەس ، بۇ تەبىئەتنىڭ ساداسى !

بۇ سادادا ئىنسانغا بولغان ئاجايىپ تېڭىنىش بار . بۇ سادادا ئىنسانغا بولغان ئاجايىپ ئېچىنىش بار !

بۇ سادادا يەنە شۇ ئىنسانىنى ئويغىتىش بار . بۇ سادادا يەنە ئىنسانىنى قوزغىتىش بار !

بۇ سادادا يەنە ئىنسانغا ئىشىنىش بار ، كېلەچەككە ، گۈزەل كەلگۈسىگە ئىنتىلىش بار !

شۇنداققۇ ، ھە ، تېغىم ، شۇنداق ئەمەسمۇ ! ؟

جىق سۆزلىدىم ، بەكمۇ تاقما - تۇقما سۆزلىدىم ، ھەتتا بەزى سۆزلىرىمنى تەكرار - تەكرار سۆزلىدىم . قالايمىقانچىلىق ئۈستىدىن دەرد تۆككىلى تۇرغاندا سۆزمۇ قالايمىقانلىشىپ كېتىدىكەن . پاسكىنىچىلىق ئۈستىدىن شىكايەت قىلغىلى تۇرغاندا سۆزدىكى نەپسىلىكمۇ يوقلىپ قوپاللىشىپ كېتىدىكەن . بۇ سۆزلىرىمدە بەزىدە كۈلۈپ ، بەزىدە يىغلاپ ، بەزىدە ۋارقىراپ ، بەزىدە ئۈنۈم ئىچىمگە چۈشۈپ كەتكەنلىكىگە قاراپ بەلكىم ھەيران بولغانسەن ، تېغىم ؟ بۇنىڭغا نېمە ئامال ؟ ! مۇھىتنى بۇلغاپ نېرۋىلارنىمۇ كاردىن چىقىرىپ بولدۇق . بۇ يا ساراڭلىققا يۈزلىنىۋاتقان ، يا ساراڭلىقتىن ساقىيىشقا قاراپ ئىنتىلىۋاتقان بىر ئىنسانىنىڭ شىكايىتى ياكى

سەممىي ئىقرارى بولۇپ قالار !

ئوۋ تاماشاسى

مەن ئوۋچى ئەمەس ، ئاغىنىلەر ، لېكىن ئوۋچىنىڭ ھەمراھى . مەن ئوۋ تاماشاسى كۆرۈۋاتىمەن ، سىلەرمۇ ئۆزۈڭلارنىڭ جايىدا ئۆزۈڭلەرگە تونۇشلۇق تاماشا كۆرۈۋاتقانسىلەر ياكى تاماشا بولۇۋاتقانسىلەر ، ئۆلۈمدىن باشقىسى تاماشا ، دەپ بىكار ئېيتمىغان . راست ، بۇ دۇنيا تاماشا دۇنياسى ! ياق ، تولۇقراق ئېيتقاندا ، بۇ ھەم تاماشا قىلىپ ئويناىدىغان ، ھەم تاماشا قىلىۋېتىپ ئويلايدىغان دۇنيا !

مەن ئوۋ تاماشايىمنى ، تاماشا قىلىپ ئويناۋېتىپ ئۆزۈمچە ئويلىغانلىرىمنى سۆزلەپ بېرەي . سىلەر ئۆزۈڭلارغا تۇشلۇق ئويىنىغاچ ، مېنىڭ ئېيتقانلىرىمنى ئويلاپ باقارسىلەر .

مەن كېتىۋاتىمەن ، بىر ئوۋچىغا ھەمراھ بولۇپ كېتىۋاتىمەن . مەن كېتىۋاتىمەن ، ئۇنىڭغا ، ياق ، ئۇنىڭدىن كۆرە ئۇنىڭ مۇرىسىدىكى قارچىغىغا ھەيران بولۇپ كېتىۋاتىمەن .

«توۋا ، يەردىم كۈننىڭ ئىچىدە بىر مۇنچە توشقاننى ئوۋلىۋەتتى - ھە ، ئۇ !»

ئۇ قارچىغا مېنىڭ ھەيرانلىقىمغا پىسەنت قىلمىغانىدەك بېشىنى مەغرۇر كۆتۈرۈپ ، ئوۋچىنىڭ مۇرىسىدە خۇددى مەپىدە ئولتۇرغانىدەك ئولتۇرىدۇ . شۇ تاپتا ئۇنىڭ قورسىقى توق . ئۇنىڭ قورسىقى بايام ئوۋدىن كېيىن تاشلاپ بەرگەن ئازراق توشقان گۆشى بىلەن تويدى ، گادايىنىڭ بىر قورساق تويغىنى باي بولغىنى ، دېگەندەك ، ئۇنىڭ شۇ قورسىقىنىڭ تويغىنىمۇ ئۇنى كاتتا زەردارلىق ماقامىغا كۆتۈرۈۋەتكەن ئوخشايدۇ . بولمىسا ، ئۇ ئوۋچىنىڭ مۇرىسىدە گىدىيىپ ئولتۇرمىغان بولاتتى .

ئەتىگەن ئوۋغا مېڭىشتىن بۇرۇن ئۇنى ئوۋچى تازا ئاچ قويۇپ-تىكەن . ئۇنى ئۆيدىن ئاچىققاندا ئۇ ئىگىسىگە دۇئانىدەك تەلمۈرۈپ قارىغانىدى . ئىگىسى ئۇنىڭ كۆزىدىن تۇماغا بىلەن بىراقلا ئېتىپ

قويدى .

ئۇ قۇشنىڭ كۆزىنى قانداق چاغدا ئېچىشنى بىلمىدىكەن ، تۇنجى توشقان ئۇچرىغاندىلا ئوۋچى تۇماغنى شاققىدە ئېلىۋېتىۋىدى ، قارچىغا توشقانغا ئوقتەك ئېتىلدى ۋە بىر دەمدىلا ئۇنىڭ ئىشىنى توغرىلىدى . قارچىغا توشقان گۆشىگە ئېغىز تەگكۈزۈپ ئۇلگۈرگىنى يوق ، ھەش - پەش دېگۈچە تۇماغا قارچىغىنىڭ كۆزىگە ، توشقان غانجۇغىغا ئىلىنىدى . قارچىغا يەنىلا ئاچ ئىدى . ئۇ ئىگىسىگە تەلمۈرگىنى بىلەن ئۇنىڭدىن شەپقەت كېلىدىغاندەك ئەمەس ئىدى . ئۇ قورسىقىغا ئۆزى شەپقەت قىلىشى ، داۋاملىق توشقان ئوۋلاپ ، ئاخىر ئوۋچىدىن ئازراق نېسىۋە ئېلىشى لازىم ئىدى . شۇڭا ئۇ كۆزىدىكى تۇماغنىڭ تېزرەك ، تېز ئېلىۋېتىشىنىلا خالايتتى .

مانا ، تۇماغا ئېلىۋېتىلدى . ئۇ قانىتىنى كەرگىنىچە ئۇچۇپ بېرىپ يەنە بىر توشقانىنى پاتىڭىدىن ئالدى . بۇ قېتىمۇ ئۇنىڭغا نېسىۋە بېرىلمىدى . چۈنكى ، نەپسىنىڭ قانائەتلەندۈرۈلۈشى يېرىقۇچ تەبىئەتنى ۋاقىتلىق بولسىمۇ سۈسلاشتۇرۇۋېتىشى مۇمكىن - دە !

شۇنداق قىلىپ ئوۋچى قۇشنى كەينىدىن توشقانغا سالدى . ئاخىر ئوۋچى ئۆز نەپسى سەل‌قانائەت تاپقاندىن كېيىن يىرتقۇچ قۇشنىڭ نەپسىنىمۇ سەل قانائەت تاپقۇزۇشنى لايىق كۆردى . غانجۇغا ئوۋ غەنىيمەتلىرىگە تولدى . قارچىغىنىڭ قورسىقىمۇ تويدى . مانا ئەمدى ئۇ ئىگىسىنىڭ مۇرىسىدە خۇددى بايدەك ئولتۇرىدۇ .

مەن كېتىۋاتىمەن ، ئوۋچىغا ھەمراھ بولۇپ كېتىۋاتىمەن ، ئۇنىڭغا ، غانجۇغىدىكى توشقانلارغا قاراپ - قاراپ كېتىۋاتىمەن .

«ھەي ، ئوۋچى ، — دەيمەن ئۇنىڭغا قاراپ ئېچىمدە ، — سەن نېمىدېگەن ئۇستا ! قارچىغىنى گېلىدىن قىسساڭ ، سەن ئۇچۇن توشقانىنىڭ گېلىنى سىقىپ تەييار قىلىپ بېرىدىغانلىقىنى نەدىنمۇ ئۆگەنگەن بولغىيتتىڭ ! ؟ »

«ھەي توشقانلار ، — دەيمەن غانجۇغىغا قاراپ ئېچىمدە ، — نېمانچە ئاجىز يارىلىپ قالغان بولغىيتتىڭلار . سىلەر قارچىغا جاللا-

لات ، غانجۇغا دار ، ئىنسان قارنى گۆر بولمىغان شۇم تەقدىرىڭلار-
دىن قاچانمۇ قۇتۇلارسىلەر ؟ ! »

ئاغىنىلەر ، ئاغىنىلەر ، بۇگۈن مەن يەنە ئۇۋغا كېتىۋاتىمەن ،
ئوۋ ئوۋلاش ئۈچۈن ئەمەس ، ئۇۋنى تاماشا قىلىش ئۈچۈن كېتىۋاتى-
مەن . مەن ئويۇن كۆرگەندە «ۋۇي ، ئاۋۇنىڭغا قاراڭ ، ۋۇي ،
ئۇنداق بولۇپ كەتتى ، ۋۇي ، مۇنداق بولۇپ كەتتى» دەپ ۋارقى-
راپ ، ئېرىنىڭ بىلىكىدىن تارتىپ ئىختىيارسىز سۆزلەپ كېتىدى-
غان هاياجان چوكانىدەك بىر بەندە ئوخشايمەن . كۆرگىنىمنى دەرهال
سۆزلىمىسەم بولالمايدىكەنمەن ، ماڭا قاراڭلار ، ماڭا قاراڭلار . . .

مانا ئالدىمىزدا يەنە بىر توشقان ئۈچرىدى ، ئوۋچى دەرهال
تۇماغىنى ئېلىۋېتىپ قارچىغىنى قويۇۋەتتى . توشقان قارچىغىنىڭ
شەپىسىنى سېزىپ ، ئۆزىنى يالغۇز بىر تۇپ چاتقالنىڭ تۈۋىگە
ئالدى ، لېكىن بۇ جايدا قارچىغىنىڭ ئۆتكۈر كۆزلىرىدىن يوشۇرۇ-
نالمايدىغانلىقىنى تۇيدى بولغاي ، دەرهال ئۇ يەردىن قېچىپ چىقتى .
لېكىن ، ئۇ قېچىپمۇ ئۇلگۈرەلمەيتتى . ئۇ ئەمدى قانداق قىلار ، دەپ
تۇرۇۋېدىم ، ئۇ دەرهال توختاپ ، ئۈچۈپ كېلىۋاتقان قارچىغىغا
كۆزىنى تىكىپ تۇرۇۋالدى . قارچىغا ئۇنىڭ تىكىلىپ تۇرۇۋېلىشى-
دىن ئەيمىنىدۇ دەمسىز ، ئۈچۈپ كەلگىنىچە بېرىپ ئۇنىڭ دۈمبە-
سىگە چاڭگال سالدى . بۇنىڭلىق بىلەن توشقان ئۆزىنى تاشلىۋەتمە-
دى ، قارچىغا چاڭگال سالغان هامان بېشىنى تېخىمۇ قاتتىق تۇتۇپ
قويۇق بىر چاتقاللىققا قاراپ يۈگۈردى . قارچىغا ئۇنىڭ بوينىنى
قايرىۋەتمەكچى بولۇپ هەدەپ تارتاتتى ؛ توشقان بولسا ، ئۇنىڭ چاڭ-
گىلىدىن قۇتۇلماقچى بولۇپ كۈچەپ بوينىنى سىلكىيتتى . قارچىغا
ئۇنى كەينىگە تارتىپ ، توشقان ئۇنى ئالدىغا تارتىپ ، ئاخىر ئۇلار
چاتقاللىققا تۇۋىگە يېتىپ باردى . قارچىغا توشقاننىڭ دۈمبىسىگە
پاتۇرۇۋالغان تىرناقلىرىنى كۈچەپ كەينىگە تارتتى بولغاي ، توشقا-
نىڭ تېرىسى سويۇلغىلى تۇردى ، توشقان جان ئاچچىقىدا ئۆزىنى
چاتقاللىققا ئاتتى . قارچىغىنىڭ قاناتلىرى چاتقاللىققا ئۇرۇلۇپ ،
پەيلىرى تىكەنگە ئىلىندى . قارچىغا بۇ زەربىگە چىدىماي توشقانىنى
قويۇپ بەردى . . لېكىن ، بۇ چاغدا توشقانمۇ هالىدىن كەتكەنىدى .

ئۇ ئون نەچچە قەدەم يۈگۈرۈپلا يىقىلدى . ئۇنىڭ ياردىسىدىن ئاققان قان يەرنى قىپقىزىل بويىۋەتتى .

— بۈگۈن مۇتتەھەم توشقانغا ئۇچراپتۇق ، — دېدى ئۇۋچى ئۇ مۇتتەھەمنى غانجۇغىغا باغلاپ تۇرۇپ .

«ھىم ، — دېدىم مەن ئىچىمدە ، — ئۇ ئۆزىنى جىممىدە ئۆلۈمگە تۇتۇپ بەرگەن بولسا ، مۇتتەھەم بولماسكەندە .»

مەن قارچىغىغا قارىدىم . ئۇ پەيلىرى سەل توزىغان بولسىمۇ ، تېخى ساق ئىدى . لېكىن ، ئۇنىڭدا بۇرۇنقىدەك مەغرۇرلۇقتىن ئەسەر يوق ، سەل ، ياق ، خېلىلا شۇمشىيىپ قالغانىدى .

— ئاجىز ئاجىزلىققا تەن بەرمىگەن چاغدا كۈچلۈك ئۆزىنىڭ كۈچلۈك ئىكەنلىكىدىنمۇ گۇمانلىنىپ قالامدۇ ، نېمە ؟ — دەپ سورىدىم ئۇۋچىدىن .

— نېمىگە قاراپ شۇنداق دەيسەن ؟ — دەپ سورىدى ئۇ مەندىن .

— قارچىغىنىڭ شۇمشىيىپ قالغانلىقىغا قاراپ دەيمىنا ؟ — ئۇۋچى گېپىمگە جاۋاپ بەرمىدى . لېكىن ، ئۇنىڭ بۈگۈنكى شىكارنى توختىتىپ كەينىگە يانغانلىقى مېنىڭ بۇ ھۆكۈمىمنى تەستىقلىغاندەك تۇراتتى .

يەنە بىر «بۈگۈن» باشلاندى ، ئاغىنىلەر ، مەن يەنە شىكار تاماشىسى بىلەن كېتىۋاتىمەن .

ئۇۋچى ، يەنە شۇ ئۇۋچى ، قارچىغا ، يەنە شۇ قارچىغا ، كۆزىدە يەنە شۇ تۇماغا .

خۇدا بۇ دۇنياغا توشقاننى شۇنچە جىق يارىتىۋېتىپتىكەن ، قارچىغىنىڭ شۇنچە ئۇۋلىشىغىمۇ ئۇنىڭ نەسلى قۇرۇمايدىكەن ، قۇرۇمايدىكەن .

مانا ، ئالدىمىزغا يەنە بىر توشقان ئۇچرىدى . بۇ توشقان ئەتراپىتا بىرەر تۇپ چانقالمۇ ياكى ئويمانلىقمۇ يوق ، تۇپتۇز يەردە ئۇچرىغاندى . تۇماغا ئېلىۋېتىلىپ قويۇپ بېرىلگەن قارچىغا ئۇنىڭغا قاراپ ئۇچۇپ كېتىۋاتقاندا ، مەن ئۇ توشقاننى ئوڭايلا تۇتۇۋالدىم ، دەپ ئويلىدىم . شۇنداقتىمۇ ، ئەجەل سايىسى ئۇستىگە چۈشكەندە ھەرقانداق

داق جانلىق قېچىپ بېقىشقا ئۇرۇنىدىغۇ . لېكىن بۇ توشقان ئۇنداق قىلمىدى ، پوكلا قىلىپ ئۆزىنى ئوڭدىسىغا تاشلىۋەتتى . ئۇنى ئو-ڭايلا جان تەسلىم قىلىشقا تەييارلاندى ، دەپ قاراپ ، ناھايىتى ئەرۋا-ھىم ئۇچتى . ئەمدى ئۇنى قارچىغا دەررۇ كانىيىدىن ئالىدۇ - دە . لېكىن ، ئۇنداق بولمىدى . قارچىغا ئۇنىڭ ئۇستىدىن ئەگىپ ئۆتۈپ كەتتى . بۇ چاغدا توشقان ئوڭدىسىغا يېتىپ پۇتلىرىنى قورسىقىغا يىغىۋالغانىدى ، كۆزىنى قارچىغىنىڭ ھەرىكىتىدىن ئۇزمەيتتى . قارچىغا توشقانىنىڭ ئۇستىدىن ئىككى - ئۈچ قېتىم ئايلىنىپ ئۆت-تى . مەن ئۇنىڭ جىممىدە يانقان توشقانغا نېمە ئۈچۈن ئېتىلمىغانلى-قىغا ھەيران بولۇپ قاراپ قالدىم .

— ھەي ، ئۇ قۇۋ توشقانغا ئۇچراپ قالدى ، — دېدى ئوۋچى تۈيۇقسىز ھودۇقۇپ ، — ئۇ بارمىسا بولاتتى ، ئېتىلمىسا بولات-تى . . .

ئۇنىڭ گېپىنىڭ ئايىغى چۈشۈپ بولغىچە ، قارچىغا توشقانغا قاراپ ئۆزىنى ئاتتى .

ۋاھ . . . ۋاھ . . .

ۋۇي . نېمە بولدى ، دېمەمسىلەر ؟ كۈتۈلمىگەن بىر ئىش بول-دى ، بىر كارامەت يۈز بەردى !

توشقان پۇتلىرىنى قايتىدىن قورسىقىغا يىغىپ تۇرۇپ ئۇستىگە ئېتىلىپ چۈشكەن قارچىغىنىڭ پوكىنىغا زەربە بىلەن تەپتى .

مانا كارامەت ! مانا كارامەت ! . . .

قارچىغا خۇددى قاتقىغان توپتەك كۆككە كۆتۈرۈلۈپ كەتتى ، لېكىن ئۇ قانچە تېز كۆتۈرۈلگەن بولسا ، شۇنچە تېز يېنىپ چۈش-تى . بۇ ئۇنىڭ ئېتىلىپ چۈشۈشى ئەمەس ، بەلكى مۈشۈك ھاۋاغا ئېتىۋەتكەن چاشقانىنىڭ ئەجەللىك چىرقىراش بىلەن يەرگە چۈشكە-نىدەك چۈشۈش ئىدى . قارچىغا شۇ چۈشۈش بىلەن تەڭ قاناتلىرىنى بىر نەچچە پالاقشىتىپ ، سۈنايلىنىپ جىممىدە يېتىپ قالدى . مەن بۇ كۆرۈنۈشكە قاراپ قېتىپ تۇرۇپلا قالدىم .

— ئۆلدى ، — دېدى ئوۋچى چوڭقۇر خورسىنىپ .

— نېمە ؟

ئۇ جاۋاب بەرمىدى .

مەن توشقان يانقان يەرگە دەررۇ قارىدىم .

بۇ چاغدا توشقان يانقان جايىدىن تۇرۇپ پىڭىلداپ قېچىپ كېتىۋاتاتتى . دېمەك ، ئۆلگىنى قارچىغا ئىكەن .

مانا ، ئاجىزلىقىغا تەن بەرمەيدىغان «ئاجىز»نىڭ كارامىتى !

مانا ، ئۆلۈم تەھلىكىسى ئالدىدا شۇمشىيىپ تۇرمايدىغان جان ئىگىسىنىڭ كارامىتى !

مۇشۇكمۇ بۇلۇڭغا قىستىلىۋەرسە يولۋاسقا ئايلىنىدۇ ، دېگەن بىر گەپنى ئاڭلىغانىدىم . دەرھەقىقەت ، شۇنداق بولىدىكەن . ئاجىزنى كۇچلۇك بوزەك قىلىۋەرسە ، ئاجىزمۇ ئۆزىگە تۇشلۇق كۈچ كۆرسەتمەي قالمايدىكەن . غەزەپ ئاجىزنى كۇچلۇكتىنمۇ كۇچلۇك قىلىۋېتەلەيدىكەن .

ئەي ، ئاجىزلارنى ياشاش ئىمكانىيىتىگە مۇيەسسەر قىلغان ئىرادە !

ئەي ، ئىرادە !

— شۇنداق ، ئىرادە شۇنداق ، — دېدى ئۇۋچى ئاغزىدىن ئۇخشىمىغان چىقىپ كەتكەن ئاخىرقى سۆزۈمگە ئۇلاپلا ، — قارچىغىغا مۇشۇنداق بىئەجەل ئۆلۈم ئىرادە قىلىنغانىكەن .

بۇ سۆزنى ئاڭلاپ ئۆزۈمنى خىيالدىن يىغىۋالدىم .

— قارچىغىغا ئۆلۈم ئىرادە قىلىنغان دېدىڭما ؟

— شۇنداق . بولمىسا ، ئۇ شۇنچە قۇدرەتلىك تۇرۇپ ئاجىز بىر توشقانىنىڭ تېپىكى بىلەن ئۆلەرمىدى ؟

«تەقدىر — ئىرادە» توغرىسىدا ئۇنىڭ بىلەن گەپ تالىشىپ يۈرگۈم كەلمىدى . پەقەت بايا تىن بېرى چۇشىنەلمىگەن بىر ئىشنى ئۇنىڭدىن سورىۋالدىم :

— قارچىغاڭ بايام توشقانغا ئۇدۇللا ئېتىلماي ، نېمە ئۈچۈن ئەتراپتىن بىر نەچچە قېتىم ئەگىپ ئۆتتى ؟

— ئۇ قۇۋ توشقانغا دۇچ كەلگىنىنى ، ئېتىلىپ بارسا ئۆلۈپ كېتىشى مۇمكىنلىكىنى پەملىگەن .

— كېيىن ئەمىسە نېمىشقا ئېتىلىپ باردى ؟

— ئۇ ئاچ ـ دە !

«ئاچ ؟ . . . كىم ئاچ ؟ . . . قارچىغا ئاچ ؟ . . . ھەئە ، ئۇ ئاچ ئىدى ، لېكىن ئوۋچىنىڭ ئاچ قويغانلىقى تۇپەيلى ئاچ ئىدى . ئاچ-لىق ھەرقانداق جان ئىگىسىنى نېمە كويغا سالمايدۇ ! ؟ راست ، ئۇنى توشقانغا سالدۇرغانمۇ ئاچلىق ، ئۇنىڭ تەبىئىتىنى تېخىمۇ يىرتقۇچ قىلىۋەتكەنمۇ ئاچلىق ، ئاخىر ئۇنىڭ بېشىغا چىققانمۇ يەنە شۇ ئاچلىق . . . »

مەن سۇنايلىنىپ يانغان قارچىغىدىن كۆزۈمنى ئۇزۇپ ئوۋچىغا قارىدىم . ئوۋچىنىڭ چىرايىدا بىر خىل مەيۇسلۇك ، ئەلەم ، پۇشايمان بار ئىدى . ئۇ قارچىغىسىنىڭ يېڭىلگەنلىكىگە مەيۇسلەنگەنىدى . بىر ئاجىز توشقاننىڭ قاراپ تۇرۇپ ئۆزىنىڭ باتۇر قارچىغىسىنى ئۆلتۈرۈپ قويغانلىقى ئۇنىڭغا ئەلەم قىلغانىدى . پۇشايمانچۇ . . . ئۇ ئۆزىنىڭ قىلمىشىغا پۇشايمان قىلدى ، دەۋاتامسىلەر ؟ ياق ! ئۇ بۇنىڭغا پۇشايمان قىلمىغان ، بەلكى ھازىر قېچىپ كەتكەن توشقانىنى ئوۋلىيالمىغانلىقىغا ، بۇنىڭدىن كېيىن ئۇچرايدىغان توشقانلارنى ئوۋلىيالمايدىغانلىقىغا پۇشايمان قىلىۋاتقانىدى . بۇ پۇشايمانداڭ ئاچلىق ، تويمىغۇر بىر ئاچلىق نامايان بولۇپ تۇراتتى . زادى كىم ئاچ ئىكەن ؟ قارچىغا ؟ ياق ، ھەقىقىي ئاچ — ئوۋچى ، پۈتكۈل ھايۋاناتنى غانجۇغىسىغا ئارتىۋالسىمۇ يەنىلا كۆزى تويمايدىغان مۇشۇ نەپسانىيەتچى ئوۋچى ! ئۇ قارچىغىنى ئۆزىنىڭ تويماس نەپسىگە قۇل قىلىۋالمىغان بولسا ، قارچىغىنىڭ تەبىئىتىنى شۇنچە ۋەھشىيلەشتۇرۇۋەتكەن مۇشۇ ئاچ كۆز ئوۋچىنىڭ ئەسلى يىرتقۇچ ، لېكىن نىقابلانغان تەبىئىتى . ئۇ تۇماغىنى قارچىغىنىڭ كۆزىگىلا ئەمەس ، بەلكى ئۆزىنىڭ قەلبىگىمۇ كىيگۈزۈشنى بىلىدۇ . شۇڭا ئۇ شۇنداق ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ شۇنداق ! . . .

مەن يەنە ئوۋچىنىڭ كۆزلىرىگە تىكىلىپ قارىدىم . ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن پۇخادىن چىقالماي دەرد چېكىپ قالغاندەك بىر ئالامەت چىقىپ تۇراتتى . راست ، ئۇ ئازراقمۇ پۇخادىن چىقالمىدى ، لېكىن مەن سەل پۇخادىن چىقتىم . ئاجىز توشقاننىڭ غەلىبىسى مېنى سەل پۇخادىن چىقارغانىدى . ئاجىز توشقاننىڭ غەلىبىسى قارچىغىنى پا-

جىئەلىك مەغلۇبىيىتى بىلەن ، ئۇۋچىنى ئەلەملىك رەسۋاچىلىق بىلەن تاماشا كۆرسىتىش سەھنىسىگە چىقارغان ، مەن بۇ تاماشىنى كۆرۈپ خىلىلا پۇخادىن چىقىپ قالغانىدىم .

مەن سەل . . . خىلىلا . . . دېدىم ، نېمىشقا تولۇق پۇخادىن چىقتىم دېمىدىم ، ئاغىنىلەر ، بىلەمسىلەر ؟ راست ، قاچان مەن پۇخادىن تولۇق چىقىمەن ؟ ئاچ كۆز قۇتراتقان ئاچ بېشىنى يېدى ، ئەمدى ئاشۇ ھەقىقىي ئاچ كۆز بېشىنى يېگەندىمۇ ؟ بىر ئاچ كۆز يوقالغان بىلەن بارلىق ئاچ كۆزلۈك يوقاپ كەتمەيدۇ . شۇنىڭغا قارىغاندا ، ئاچ كۆز ئەمەس ، ئاچ كۆزلۈك يوقالغاندا ، بىر ئۆزىنىلا ئويلاپ ، باشقا جان ئىگىلىرىنى نەزىرىگىمۇ ئىلمايدىغان شۇ پەسكەش ئاچ كۆزلۈك يوقالغاندا ، ئاندىن مەن تولۇق پۇخادىن چىقىدىغان ئوخشايمەن .

قېنى ، تاماشا قىلىپ تۇرايلى ، ئاغىنىلەر ، ئىنساپ بەرسە ، ھەممىمىزلا تەك پۇخادىن چىقارمىز .

تۇپراق ساداسى

مەن گۇزەل ئەپسانىلەرنىڭ شۇنىرلاشلىرىغا قۇلاق سالدىم . ئۇ ماڭا ئەلمىساقتا كۆمۈلۈپ كەتكەن سىرلىق خەزىنىلەرنى خىرە - شىرە ئىما قىلدى . ئۇنىڭ يەنە كەلگۈسى خۇسۇسىدىكى بېشارەتلىرى ماڭا پايانسىز دەشتتىكى جەزبىدار ئالۋۇننى ئەسلەتتى .

مەن ئويلىنىمەن . . .

سەنمۇ ئويلانغىنا ، دوستۇم ، ئەپسانىلەرنىڭ شۇنىرلاشلىرى يەر - ىراق ئۆتمۇشنىڭ چەكسىزلىككە سىڭىپ كەتكەن سادالىرىمىدۇ ؟ مېنى خارلىما ، ئىنسان ، مېنى خارلىغىنىڭ ئەسلىگىنى خارلە - غىنىڭ ، ئۆزۈڭنى خارلىغىنىڭ !

مەن — تۇپراق يەنىلا مەن ؛ سەن — ئىنسان ، لېكىن سەن مۇقەددەم — ئاخىر يەنىلا مەن .

مەن سېنىڭ جىسمىڭ ؛ مەن سېنىڭ رىزقىڭ ؛ مەن جەننە - تىڭ ؛ مەن لەھىتىڭ ؛ مەن سېنىڭ بارلىقىڭ ، ئىنسان !

سەن مېنىڭ بوّشۇكىمدە چوڭ بولغان . سەن مېنىڭ سان - ساناقسىز باللىرىمنىڭ بىرى ، لېكىن ئۇلارنىڭ ئەڭ ئۇلۇغى .

شۇنداق ، سەن ئۇلۇغ ، ئىنسان ، سېنىڭ ئۇلۇغلۇقۇڭ خۇدانىڭ خەزىنىسىنى نۇرلاندۇرۇپ ، پۈتكۈل جاھانغا جىلۋە قىلماقچى بولغان گۆھەرگە ، قىممىتى ئىككى ئالەمنىڭ قىممىتىدىن ئارتۇق نۇرى ھېكمەتكە خېرىدار بولۇشنى ئاللادىن تىلەش بىلەن رويابقا چىققان . ئاللا سېنىڭ تۇنجى ساداىيڭنى — غايىبانە ساداىيڭنى ئاڭلىغاندىلا ، ساڭا ئىشەنچ باغلىغان ، سېنى ئۇلۇغلارنىڭ ئۇلۇغى قىلىشقا نىيەت قىلغان .

شۇنداق ، ئاللا سېنى يارىتىشنى نىيەت قىلدى ، لېكىن سېنى ئوتتىن ياراتمىدى ، چۈنكى ئوتتا نۇرنىڭ يورۇقلۇقىمۇ ، تۇتۇننىڭ قاراڭغۇلىقىمۇ بار ئىدى .

ئاللا سېنى يارىتىشنى نىيەت قىلدى ، لېكىن سېنى سۇدىن ياراتمىدى ، چۈنكى سۇدا زېمىن جامىدا بېلىق كۆزى لىغىرلاپ ياتىدىغان ياۋاشلىقمۇ ، خۇيى تۇتسا ، زېمىن جامىنى چېقىپ تاشىدىغان بەڭگۇاشلىقمۇ بار ئىدى . ئاللا سېنى شامالدىن ياراتمىدى ، چۈنكى شامال قارا بورانغا ئايلانغاندا خانىۋەيرانچىلىقنىڭ ھەممىسىنى تېرىيتتى .

ئاللا سېنى ئالتۇندىن ياراتمىدى ، چۈنكى ئۇ ئالتۇننىڭ ئۆز يالتىراقلىقى بىلەن ھامان بىر كۈنى ھەممە ئىنسانىنى جەڭگە سالىدىغانلىقىنى بىلەتتى .

ئاللا سېنى مەندىن — تۇپراقتىن يارىتىشنى نىيەت قىلدى . نېچۈككى ، مەن ئۇنىمىدىم ، جىبرىئىل كەلدى ، ئۇنىمىدىم ، مىكائىل كەلدى ، ئۇنىمىدىم ، ئىسرافىل كەلدى ، ئۇنىمىدىم ، نېمىشقىدۇر ، ئوت بالاسىدىن قورقمەن ، دېدىم جىبرىئىلغا ؛ توپان بالاسىدىن قورقمەن ، دېدىم مىكائىلغا ؛ زىلزىلە بالاسىدىن قورقمەن ، دېدىم ئىسرافىلغا .

مەن قورقتۇم ، نېمىشقىدۇر قورقتۇم ، سېنى كۆرمەي تۇرۇپ قورقتۇم ، سېنى بىلمەي تۇرۇپ قورقتۇم ، راست ، سېنىڭ پەيلىڭدىن قورقتۇم ، لېكىن شۇ چاغدا مەن سېنىڭ پەيلىڭنى ، ھەتتا

تۇرقۇڭنىمۇ كۆرمىگەنىدىمغۇ ؟

ئەسلى مەن ئۆزۈمنى دەڭسەپ قورققانىكەنمەن . بويۇنتاۋلىق ئەسلى ئۆزۈمدە ئىكەن . شۇڭا ، ئاللانىڭ پەرمانىدىن باش تارتىپتىمەن . ئۆز ئەركىمگە بېقىش مېنىڭ شۇ تۇنجى قارشىلىقىمدىن ساڭا ئۇدۇم بولدى .

ئاللانىڭ ئىرادىسىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئەزرائىل كەلدى . مېنىڭ ئاللانىڭ پەرمانىغا ئۇچ قېتىم بويسۇنماي ئاسىي بولغانلىقىمنى جاكارلىدى . مەندەك ئاسىيدىن — ئاسىي تۇپراقتىن يارىتىلماقچى بولىۋاتقان سەندەك ئىنسانىنىڭمۇ پات پۇرسەتتە ئاسىي بولىدىغانلىقى ئۈنىڭ كۆڭلىدە ئايان ئىدى .

مەن ئالدىنقى ئۇچ مالائىكىدىن رەھمنى كۆردۇم . ئۇلار ئۆز رەھىم - شەپقىتى بىلەن ئاللانىڭ رەھىمدار ۋەزىپىسىگە مۇشەررەپ بولدى . شۇ تۇپەيلى مېنىڭ ۋۇجۇدۇمدىمۇ مۇرۇۋۋەت سالماقنى ئىگىلىدى . (ئىلاھا ،سېنىڭ روھىڭدىمۇ ياخشىلىق شۇ سالماقنى نامايان قىلغاي ، ئىنسان !)

مەن ئەزرائىلدىن شەپقەتسىز ئىرادە قەتئىيلىكىنى كۆردۇم . ئاللا ئۇنى شۇ روھى ئۇچۇن پۈتكۈل ئالەم ، جىمى ئادەم ۋە كۇللى مەخلۇقاتنىڭ جېنىنى ئېلىشقا بەلگىلىدى . ئۇ يەر — شۇمۇل چاڭگىلى بىلەن شەرق ، غەرب ، جەنۇب ، شىمال تۆت تەرەپتىن تاتىلاپ كېلىپ تۆت ئىرقا ۋەكىللىك قىلىدىغان بىر چاڭگال توپراقنى ئېلىپ ، ئاللانىڭ دەرگاھىغا بارغاندا ئۆزىنىڭ تەيىن ئېتىلگەن خىزمىتىنى ئاڭلاپ دەررۇ پۇشايمان قىلدى . كەلگۈسىدە پەرىشتىلەردىن مۇ بۇيۇك يارىتىلىدىغان ئىنسانىنىڭ جېنىنى ئېلىش ئۆزىگە ئۆچمەنلىك تۇغدۇرىدىغانلىقىنى ئويلىغاندا ئۈنىڭ كۆڭلىدە رەھىم ئويغانىدى . ئۇ يىغلىدى . مەن شۇ چاغدا يەنە تونۇدۇم ، پۈتكۈل بارلىقنىڭ ماھىيىتى شەپقەت - مۇرۇۋۋەت ئىكەنلىكىنى تونۇدۇم . ئۈنىڭ ۋۇجۇدۇمدىن بىر چاڭگال توپىنى يۇلۇۋېلىپ ، مېنى قاقشاتقانلىقى بەدىلىگە يۇرىكىمگە ئورناشقان شەپقەتسىزلىكنىڭ ئۈستىنى يەنە بىر قەۋەت رەھىمدارلىق قاپلىدى . قەلبىمدە شۇ قىسمىتىمنىڭ مۇقەددەس بەش قاتلىمى بار . ئۇ بولسىمۇ رەھىم ، رەھىم ، يەنە رەھىم ،

بی رەھىم ، ئاخىر يەنە شۇ رەھىم !
رەھىم قىل ، ئىنسان ، ماڭا رەھىم قىل ، بۇنىڭدا ئاناڭغا رەھمەت قىلغانلىقىڭ ساۋابى بار . رەھىم قىل ، ئىنسان ، ئۆزۈڭگە رەھىم قىل ، بۇنىڭدا ھەممىگە رەھمەت قىلغانلىقىڭ ساۋابى بار .
باغرىمنى تىلغىما ، ئىنسان ! ئىچ - باغرىمنى قوچىما ، ئىنسان ! سۇلىرىمنى بۇلغىما ، ئىنسان ! ھاۋالىرىمنى بۇلغىما ، ئىنسان ! ماڭا زەخمەت قىلغىنىڭ ئۆزۈڭگە زەخمەت قىلغىنىڭ ! ماڭا رەھمەت قىلغىنىڭ ئۆزۈڭگە رەھمەت قىلغىنىڭ !
مەن پېقىر دېدىم ، شۇ پېقىرلىقىم بىلەن ئۇلۇغلاندىم . مەن ئاسمانغا ئوخشاش ئۆز بۇيۇكلۇكىمدىن گىدەيمىگەن ؛ مەن دېڭىزغا ئوخشاش تېرەن - چوڭقۇرلۇقىمدىن كېرىلمىگەن ؛ مەن بورانغا ئوخشاش ئۇچقۇرلۇقىمدىن ھۆركىرىمىگەن ؛ مەن ئوتقا ئوخشاش يالقۇنلۇقىمدىن گۇركىرىمىگەن ؛ مەن پەقەت سۇكۇتىنلا ئۆزۈمگە دوست قىلغان . لېكىن ، بۇ سۇكۇت ئاجىز - زەئىپلىكىڭ بېشارىتى ئەمەس ئىدى . بۇ سۇكۇنات ھەممەتسىزلىكتىنمۇ دېرەك بېرەمەيتتى . ئۇ پەقەت كىبىرسىزلىكىڭ ئالامىتى ئىدى . كىبىرسىزلىك ئىززەتكە ، ھەممەتلىك بولۇش قەدىر - قىممەتكە نائىل قىلىدۇ . زەئىپلىكنى ئۆزىگە يار قىلمىغان سۇكۇنات ئۇلۇغۋارلىققا ئىگە . شۇڭا ، مەن ئىززەتلەندىم ، قەدىرلەندىم ، ئۇلۇغلاندىم ، سەنىڭ جىسمىڭنى ھاسىل قىلىش مېنىڭ نېسىۋەم بولدى .
خۇددى پەرىشتىلەر سەن بىلەن ئىززەت تاپقاندەك ، مەن ھەم سەن بىلەن ئىززەت تاپتىم . «مەن ئاللا قەسرىنىڭ ئاستانىسى بولدۇم ، روھ قۇشنىڭ ئاشىيانىسى بولدۇم .»①
ئاللا سېنى كۆز پىنھانلىقىنى ئاشكارا قىلىش ئۈچۈن يارىتىدى ، شۇڭا ساڭا ئۆز روھىنى دېمىدە قىلدى . بۇ مۇكەممەل روھ ئىدى . بۇ روھ ئۆز ئەركىنى ھەم لەگلەك كەبى پەرۋاز قىلدۇرالايدىغان ، ھەم ئەقىدە يېپى بىلەن تۇتۇپ تۇرالايدىغان قۇدرەتكە ئىگە ئىدى . بۇ روھ ئانا سۈتىدىن ئاق ، ھەۋزى كەۋسەردىن ساپ ئىدى . بۇ روھ شامالدەك ئىللىقلىقىنىمۇ ، بوراندەك شىددەتلىكىنىمۇ نامايان

① رابىئەزىنىڭ «قىسسەسۇلئەنبىيا» ناملىق كەسىرىدىن .

قىلاتتى .

بۇ روھتا بىر كەم قىرىق يىل تارسىلداپ ياغقان غەم يامغۇرىدىن مۇ غەيرىتىنى يوقاتمىغان ، بىر يىل شاتلىق يامغۇرىدا يايراپمۇ خۇددىنى يوقاتمىغان مېنىڭ روھىممۇ بار ئىدى .

سەن ماڭا مۇشۇنداق روھ بىلەن ئەمدۇرۇلدۇڭ .

ئاللا ساڭا يەنە ئەقىل ئاتا قىلدى . ئاللا بۇنىمۇ يەنە مەندىن ئېلىپ ساڭا بەرگەنىدى . ھېكمەت نۇرى زەررىسى سېنىڭ پېشانەڭدىن ئورۇن ئالدى . شۇنداللا بىز بىر جان ، بىر تەن بولدۇق ، ئىنسان .

ساڭا رەھمەت ياغسا ، مېنىڭ روھىم يايرىدى . ساڭا بالا كەلسە ، مېنىڭ جېنىم قاقشىدى . مەن كۈلگەندە سەنمۇ كۈلگەنىدىڭ ، ئىنسان ، ئەمدى مەن يىغلىغاندا سەنمۇ يىغلىماسسەنمۇ ؟

ئاللا ساڭا نەپسىنى ئوتتىن بەرگەن . بۇ ئوتتا ئەقىدە - ئىمانى بىلەن بولسا ، پەرىشتىلەردەك ئۇلۇغۋارلىققا ئېرىشىدىغان ، ئەقىدىسىنى يوقىتىپ ئۆز ماھىيىتىگە ئاسىيلىق قىلسا ، شەيتان لەئىنەتكە شۇملۇققا قالىدىغان خۇسۇسىيەت بار ئىدى .

بۇ ئوتتا ساپ ئەقىدىلىك ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنى ئۆز قوينىغا ئالغاندا گۈل - گۈلىستانغا ئايلانغان يالقۇنلۇق گۈلخانىنىڭ ھىممەت - شاپائىتىمۇ ، ئىزگۈ - ياخشىلىقتىن يۈز ئۆرۈپ گۈلىستانىنى گۈلخانغا ئايلاندۇرغان گۇناھكار بەندىنى يالقۇن نەشتەرلىرى بىلەن ئازابلايدىغان ۋەيلۇن دوزاخنىڭ قەھرى - غەزىپىمۇ بار ئىدى .

بۇ ئوت سېنىڭ تۆھپەڭنى تەمگە ئىگە قىلدى . بۇ ئوت سېنىڭ قاراڭغۇلۇقىڭنى يورۇقلۇققا ئىگە قىلدى . بۇ ئوت سېنىڭ جىسمىڭنى ئىللىتتى . بۇ ئوت سەن ئۈچۈن تاشنى ئېرىتتى . خۇلاسە كالام ، بۇ ئوت جىق مۇشكۈلۈڭنى ئاسان قىلدى .

بۇ ئوت بىلەن سەن مەرىپەت شامىنى يانداۇرغاندا سەندىن سۆيۈنگەنىدىم ، ئۇنىڭ بىلەن ئەمدى نەپسانىيەت ئوتىنى ئۇلغايتقىنىڭدا سەندىن چۆچۈدۈم ، ئىنسان !

نەپسانىيەت ئوتىنى ئۇلغايتما ، ئىنسان . ۋەھشىيەت يالقۇنىنى

گۈركىرەتمە ، ئىنسان . مېنى كۆيدۈرگىنىڭ ئۆزۈڭنى كۆيدۈرگە-
نىڭ ، ئۆزۈڭنى كۆيدۈرگىنىڭ ھەممىنى كۆيدۈرگىنىڭ !
ئىنسان ، نەپسانىيەت ۋەسۋەسىلىرىدىن بىرەدەملىك خالىي بو-
لۇپ ، مېنىڭ پايانسىزلىقلىرىمغا نەزەر سال . ئۇنىڭدا كۆزۈڭنى
قاماشتۇرىدىغان يالتىراق جلۋىلەرلا ئەمەس ، روھىڭنى ئەسىر قە-
لىدىغان سېھىرلىك سادالارمۇ بار . ئۇ قۇلىقىڭ تۈۋىدە ئاجايىپ
ھېكمەتلەرنى پىچىرلايدۇ . ئانا تەبىئەت — مەڭگۈ قېرىماس تەبىئەت
ياشىنىپ خېلى بىر يەرگە بارسىمۇ ، ئۆز تەنتەكلىكىنى يوقاتمىغان
سەندەك ئەركە بالىسىغا يەنىلا ئۆزۈڭنىڭ ئۆتمۈشىنى ئەسلىتىپ
قويۇشنى خالايدۇ . قۇلاق سال ، ئىنسان ، مەن يەنە روھ ھەققىدە
سۆزلەيمەن .
روھ سېنىڭ جىسمىڭغا بېشىنى تىقىپ قارىغىنىدا ، ئىچىڭدىكى
زۇلمەتنى كۆرۈپ قورقىسەن (ئۆزۈمنىڭ نە ئۇچۇن قارا تۇپراق
ئاتالغىنىنى بىلمەيمەن ، لېكىن جىسمىڭنىڭ مەندىن پۈتۈلگەن بول-
سىمۇ قارا زۇلمەت ئىكەنلىكى ماڭا ئايان ئىدى) . روھ جىسمىڭغا
كىرىپ زۇلمەت ئىچىدە تۇنجۇقۇپ قېلىشتىن ئەنسىرەيتتى ، لېكىن
ئاللانىڭ ئەمرى بىلەن تېنىڭگە كىردى ، سەندىن ئاللانىڭ خاس
سىرىنى ، قۇدرەت كامالىنى كۆردى . نۇرلاندى ، ئىچىڭ يورىدى ،
دىلىڭ يورىدى . يۈرىكىڭدىكى بۇ نۇر كۆزۈڭدىكى نۇردىنمۇ مىڭ
چەندان كۈچلۈك ئىدى . بۇ نۇر قوۋمىڭ زۇلمەت چاڭگىلىدا ئادە-
شىپ ، كۆزىنىڭ ھەممىتىدىنمۇ ماڭار يولىنى پەرق قىلالمىغاندا ۋە
شۇنىڭغا ئوخشاش شۇم قىسمەتلەردە ئۆز كارامىتىنى نامايىش قىل-
دى . يۈرەك — نۇرلۇق يۈرەك ئازغۇن يوللىرىدا ئالەمشۇمۇل
مەشئەل رولىنى ئاتقۇردى .
سېنىڭ جىسمىڭغا كىرگەن روھ سېنى يارالتقۇچىغا دەسلەپتىلا
رەھمەت - تەشەككۇر ئېيتىشقا ئۇندىگەن . بۇ روھ تېنىڭدىن چىقە-
دىغان چاغدىمۇ يارالغۇچىلاردىن رەھمەت - تەشەككۇر ئاڭلاشقا تە-
لىا . ئىنسان مۇردىسىغا جىنازا نامىزى ئالدىدا باشقىلاردىن
ئىسپات - گۇۋاھلىق تەلەپ قىلىنىدىغانلىقىمۇ دەل مۇشۇنىڭ
جۈملىسىدىن . ئىنسان رەھمەت بىلەن دۇنياغا كەلگەن ، دۇنيادىن

كېتىشىدىمۇ رەھىمەت سۆزىنى ئاڭلاپ كېتىشى كېرەك. مانا بۇ ئىنسان روھىنىڭ تەقەززاسى.

مەن بۇ قىسمەتكە ھەيران؛ روھ سېنىڭ قارا ئاغۇ جىسمىڭدا «ئىنسان گۈناھىنى تىلىسە، مەغپىرەت قىلىنۇر» دېگەن ۋەھىينى ئاڭلىغاندا، گۈمان پاتقىقىغا چۆكتى. نېمىشقىدۇر، جىبرىئىل ئۇ گۈمانىي پىكىرنىڭ يېرىمىنى قىرىۋېلىپ بېھىشكە ئاپىرىپ كۆمدى. ئۇنىڭدىن شەجەرەئى مەنۇئە (مېۋىسىنى يېيىش مەنئى قىلىنغان دەرەخ) ئۇنۇپ چىقتى. يېرىمى ھەممىگە ئىنتىلگۈچى نەپسى ئارزۇ سۈپىتىدە ئىچىڭدە قالدى. مەن ئويلىنىمەن: بۇ پىكىرنى روھ تۇغدىمۇ ياكى بايقىدىمۇ؟ ئەگەر ئۇ تۇغقان بولسا، خۇلاسە شۇكى، روھ پىكىر قىلىشنىڭ ئانىسى؛ ئەگەر ئۇ بايقىغان بولسا، بۇنىڭدىن يەنە بىر خۇلاسە شۇكى، روھ ئىنسانىنى پىكىر قىلىشقا مەجبۇرلىغۇچى جەڭچى. بۇ سېنىڭ ماھىيىتىڭنىڭ ھەمجەھەتلىكى، ئىنسان.

شۇنداق، ئاللا ساڭا ئىنتىلىش روھىنى ئاتا قىلغان. بۇ ئۆزى بىلمىگەن ھەممە نەرسىنى بىلىپ بېقىش روھى، يەنە ئۆزىدىن يوقاتقان نەرسىگە قايتا ئېرىشىش روھى ئىدى. شۇڭا سەن شەجەرەئى مەنۇئەگە ھېرىس بولدۇڭ. شەيتان ساڭا مەدەت بېرىش زۇلىنى ئويىنىدى.

سەن شەجەرەئى مەنۇئەنى يېدىڭ، يالىڭاچلاندىڭ، مەن بۇنى ھەقىقەتىنىڭ يالىڭاچلىقىغا ئوخشاتتىم.

سەن شەجەرەئى مەنۇئەنى يېدىڭ، زېمىنغا قايتتىڭ. مەن بۇنى پۈتكۈل شەيئىنىڭ ئەسلىي ماھىيىتىگە قايتقانلىقىغا ئوخشاتتىم.

شەجەرەئى مەنۇئەنى سېنىڭ ھەققىڭ ئەمەس ئىدى، دېيىشىدۇ. سەن ئۆزگىنىڭ ھەق - ھوقۇقىغا چاڭگال سالغىنىڭ ئۈچۈن بېھىشتىن ھەيدەلگەنسەن. مەن بىلىمەن، شۇ چاغدا ھەممىنى بىلىپ بېقىش، ھەتتاكى چەكلەنگەنلىرىنى بىلىش سېنىڭ ھەق - ھوقۇقىڭ ئىدى. شۇنداق قىلىپ ئىنسان ھەق - ھوقۇقى بىلەن قادىر تەبىئەت ھەق - ھوقۇقى ئوتتۇرىسىدىكى تۇنجى ئېلىشىش سېنىڭ زېمىنغا قوغلاندى قىلىنىشىڭ بىلەن خۇلاسىلەندى.

مەن سېنىڭ ھەق - ھوقۇقۇڭ خۇسۇسىدا جىق ئويلىنىمەن . ئاللانىڭ ساڭا بەرگەن ھوقۇقلىرى ئىنتايىن چوڭ ھەم ئىنتايىن جىق ئىدى . ئۇ ساڭا يارالغىنىڭدىلا پەرىشتىلەرنىمۇ سەجدە قىلدۇرىدىغان ئالىي ھوقۇقنى ئاتا قىلدى . بۇ سېنىڭ كامالەت ئىگىسى بولۇپ يارالغانلىقىڭنىڭ مۇكاپاتى ئىدى . چۈنكى سەن قارىمۇ قارشىلىق ئىچىدە قانداق يول تۇتۇشنى ، زىددىيەت قاينىمىدا قانداق ئۇزۇپ ، ئىجادىيەت قىرغىقىغا قانداق چىقىشنى بىلەتتىڭ . بۇ سېنىڭ تىنچ ئىبادەت بىلەنلا مەشغۇل بولىدىغان تەقۋا مالائىكىلەردىن تۇپتىن پەرقلىنىدىغان يېرىڭ ئىدى .

كېيىن سەن زېمىنغا چۈشتۇڭ . تۇنجى قوشماق پەرزەنتلىرىڭ دىن قابىل بىلەن ھابىل ئوتتۇرىسىدا ئىنسانىنىڭ تۇنجى توقۇنۇشى يۈز بەردى . سەن ئىقلىمەنى ھابىلغا ئېلىپ بەرمەكچى بولۇۋىدىڭ ، قابىل ئۇنىمىدى ، خوتۇن ۋە خەلىپىلىك ۋەسۋەسىسىدە ئاخىر ئىنسى ھابىلنى ئۆلتۈردى . بۇ ئىنسانىنىڭ مۇھەببەت ۋە ھوقۇق ئۈچۈن پەيدا قىلغان تۇنجى پاجىئەسى ئىدى .

مۇھەببەت ئادەم بىلەن ھەۋادىن ئۇدۇم بولغان ھەم ئەھلى ئىنسانغا بېرىلگەن تەبىئىي ھوقۇق . لېكىن ، ئىنسانىنىڭ ئىنسانغا بولغان ھوقۇقى جامائەتلىشىش ۋۇجۇدقا چىققاندىن كېيىنكى زۆرۈرىيەت تۈپەيلى ، ئىنسان ئۆزى پەيدا قىلغان ھوقۇق . بۇ ھوقۇق ئىنسانىيەتكە بەخت يارىتالىسا ، ئۇ ئېتىراپ قىلىنىدۇ ، مۇئەييەنلەشتۈرۈلىدۇ . ئەگەر ئۇ ئىنسانغا بالايىئاپەت پەيدا قىلىدىكەن ، ئۇ چوقۇم ئىنكار قىلىنىشى ، رەت قىلىنىشى كېرەك . ياشاش ھوقۇقى ئىنسانغا يارالمىشتىن تارتىپ بېرىلگەن تەبىئىي ھوقۇق . بىر ئىنسانىنى بۇ تەبىئىي ھوقۇقتىن يەنە بىر ئىنسان مەھرۇم قالدۇرىمەن دەيدىكەن ، ئۇ چوقۇم تەبىئىيلىكنىڭ جازاسىغا ئۇچرايدۇ . شۇڭا ، قابىل تېگىشلىك جازاسىنى تارتتى . سەن قابىلنى زېمىنغا يۇتقۇزۇۋېتىش ئۈچۈن يارانقۇچىغا نىدا قىلدىڭ . ئاللا ماڭا : «ئادەمنىڭ پەرمانىدا بول» دەپ بۇيرۇق قىلدى . مانا شۇنىڭدىن بېرى مەن سېنىڭ پەرمان تىزگىنىڭدىمەن . بۇ ياشانغان ئانىنىڭ ئاقىل پەرزەنتىنىڭ يېتەكلىشىگە موھتاج بولغىنىدەك ئىش ئىدى ، لېكىن سېز-

نىڭ ھوقۇقۇڭ ھەرگىزمۇ ئانا كۆكسىنى پايمال قىلىشتىن دېرەك بەرمەيتتى .

ھەق - ھوقۇق — ھەق بەرگەن ھوقۇق . ئۇ ھەقىقىي ھوقۇق ، ھەقسىزلىقنىڭ ھوقۇقى ؛ ئۇ پۈتكۈل مەخلۇقاتنىڭ تەڭ ياشاش ھوقۇقى . ئۇ بىر ئىنساننىڭ ئۆزىنى قانائەتلەندۈرۈش ھوقۇقى ھەم ئۆزىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش ھوقۇقى ؛ ئۇ پۈتكۈل ئىنسانىيەتنىڭ تەڭ - باراۋەر بولۇش ھوقۇقى .

سەن ھەق - ھوقۇقۇڭنى پايمال قىلىۋاتىسەن ، ئىنسان . تەلۈلمىكىڭدىن پۈتكۈل مەۋجۇدات ۋەھىمىگە چۈشتى . نادانلىقنىڭ جىق مەخلۇقاتنىڭ تۇخۇمىنى قۇرۇتتى . مۇستەبىتلىكنىڭ ئىنسانىيەتنىڭ خاسلىقىنى يوقاتتى . قارا نىيىتىڭدىن قابىلىيەتنىڭ قەبىھ روھى قايتا تۇغۇلدى ، قايتا - قايتا تۇغۇلدى . . .

سېنىڭ جەمئىيىلىشىڭ جەمئىيەتنى بەرپا قىلدى . بۇ تامچە سۇلارنىڭ قوشۇلۇپ ئېقىنلىرىنىڭ قوشۇلۇپ دەريا - دەريا كۆللەرنى ھاسىل قىلغىنىدەك ئىش ئىدى . سەن ئۆز جەمئىيىلىكىڭدە ئاجايىپ بىر قۇدرەتنى ھاسىل قىلدىڭ . ئەسلىدىمۇ ئادەم زېمىنغا چۈشۈپ توغرا ئەقىدىگە ئېرىشكەندە باسقان ئىزلىرى گۈل بولغان . سېنىڭ ئۆملۈكۈڭ بۇ ئىزلارنى گۈلىستان قىلدى . شۇ چاغلاردا سەن تەبىئەت بىلەن يېقىن ئىدىڭ ، خۇددى يۇلتۇز بىلەن ئاسمانىدەك يېقىن ئىدىڭ ، بېلىق بىلەن سۇدەك يېقىن ئىدىڭ ، نۇر بىلەن كۆلەڭگىدەك ، ئاشىق بىلەن مەشۇقتەك يېقىن ئىدىڭ .

ئۆملۈكىنىڭ قۇدرىتى ئاشقانسېرى سېنىڭ زېمىنداىكى تەختىڭ ئېگىزلىدى . يۇقىرىغا ئۆرلىگەنسېرى زېمىنداىكى مەۋجۇدات ، مەخلۇقاتلار كۆزۈڭگە تولىمۇ كىچىك ۋە ئەرزىمەس كۆرۈنۈشكە باشلىدى . باشقا يارالغۇچىلارنىڭمۇ خۇددى ئۆزۈڭدەك ئەزىز ۋە مۇھىم ئىكەنلىكىنى ، ئۇلارسىز جاھانىڭ رەڭسىز ۋە كەمتۈك بولۇپ قالىدىغانلىقىنى سەن بارا - بارا ئۇنتۇشقا باشلىدىڭ . ئىچىڭدە تەپسى بالا ئوتىنىڭ ئاچ كۆز چوغلىرى يېلىنجاشقا باشلىدى . ھازا ۋۇلقىنىڭ كىبىرى سېنىڭ ۋۇجۇدۇڭغا كۆچتى . سەن ھازا ۋۇل - شەيتانىڭ ۋەسۋەسىسىدە ئېزىپ ، بېھىشتىن قوغلانغان ئاچچىق ساۋاقنىڭنى

ئۇنتۇدۇڭ .

سەن ئەسلى مەندەك تۇپراقتىن بىنا بولغان . مەن كىچىك پېئىل ئىدىم ، سەن تەكەببۇر بولدۇڭ . مەن شەپقەتلىك ئىدىم ، سەن شەپقەتسىز بولدۇڭ . شۇنداق قىلىپ ، سەن مەندىن ئايىنىدىڭ ، ئەسلىڭدىن ئايىنىدىڭ . بۇ ئايىنىش سېنى تەبىئەتتىن ، تەبىئىيەتتىن ئىبارەت بولغان ئىنسانىيەتتىن يىراقلاشتۇردى .

سېنىڭ جەمئىيىلىكىڭ - جەمئىيەتلىك تەبىئەتنىڭ قوينىدا بولغان ، تەبىئىيەتنىڭ خاھىشىدا بولغان . جەمئىيەت ئاخىرىغىچە تەبىئەت ۋە تەبىئىيەتلىك بىلەن بىر جان ، بىر تەن بولۇشى كېرەك ئىدى . لېكىن ، ئۇنىڭ يۇكسىلىشى ئۇنى تەبىئەتتىن يىراقلىتىۋەتتى ياكى ئۇ تەبىئەت باغرىغا يىلتىز تارتالمايدىغان بولۇپ قالدى . مەن ئۇنى يىلتىزسىز قامغاقنىڭ تەقدىرىگە قالمىغىيتتى ، دەپ ئەنسىرەيمەن . شۇنىڭ ئۈچۈن ئىنسانىيەتنىڭ قۇتقۇزغۇچى ، تۇپراق - تەك كۆپەيگەن خەلق نوھ ئەلەيھىسسالام دەۋرىدە توپان بالاسىغا غەرق بولدى . ئۇنىڭدىن كېيىنكى زامانلاردىمۇ نۇرغۇن مەدەنىيەت ئۇنىڭ ياراتقۇچىلىرى بىلەن قوشۇلۇپ ، يا ئوت بالاسىدا كۆيدى ، يا قۇم ئاستىدا قالدى . دەھشەتلىك يانغىن ، شىددەتلىك قىيان ، تەلۈە بوران ، يىرتقۇچلارنىڭ قۇتۇرۇشى ، زېمىن لەرزىسى — مانا مۇشۇلارنىڭ ھەممىسى تەبىئەتنىڭ ئۆز مەۋجۇتلۇقىنى ، قۇدرىتىنى ، ھەق - ھوقۇقىنى نامايىش قىلغانلىقى ئىدى . تەبىئەت ھوقۇقى ئىنسان ھوقۇقى بىلەن باراۋەرلىك تالىشىپ قالغان جەڭلەردە تەبىئەت نۇرغۇن قېتىم غەلىبە قىلدى . ئەجەبا ، سەن بۇگۈنكى قۇدرەتلىك بىلەن بۇلارنى پۈتۈنلەيمەن ، دەپ ئويلامسەن ؟ !

تەبىئەت مۇۋازىنىتى مۇقەددەس مۇۋازىنەت . ئۇ ھاياتلىق دۇنياسىدا بىر - بىرىنى شەرت ۋە تەقەززا قىلىدۇ . سەن بۇنى ئۇنتۇما ، ئىنسان . باراۋەرلىك خىتابى ئۆز نۆۋىتىدە تەبىئەتنىڭمۇ خىتابى . قۇلاق سال ، ئىنسان ، گۈل - گىياھلارنىڭ پىچىرلاشلىرىمۇ شۇ ، دەل - دەرەخلەرنىڭ شالدىرلاشلىرىمۇ شۇ ، بۇلاقلارنىڭ شىلدىرلاشلىرىمۇ شۇ ، دېڭىزلارنىڭ شاۋقۇنلاشلىرىمۇ شۇ . ئاي -

يۇلتۇزلارنىڭ جىلمىيىشىدىمۇ شۇ مەنە . ئۇچار - قانات ، ھايۋانات ، غەيرىي ئىنسانىي مەخلۇقات ئۆزلىرىنىڭ بۇ ئىرادىسىنى بۇرۇنلا سۆلايمانغا ئېيتىپ قويغان . مەن شۇ تاپتا پەقەت ئۇلارنىڭ دېگەنلىرىنى قايتىلاپ قويدۇم ، خالاس .

شۇنداق ، بايام دېگىنىمدەك ، جەمئىيەت سېنىڭ تەبىئىيىتىڭ — ئىچكى ماھىيىتىڭنىڭ خاھىشى ۋە تەقەززاسىدا ۋۇجۇدقا كەلگەنىدى . ئۇ قۇدرەت كامالى بىلەن باغرىمدا باغۇ ئىرەمنى ياراتتى . سەن بۇنىڭدىن جىق مەئىشەتكە ، راھەت - پاراغەتكە ئېرىشىمەك . بۇ ۋۇجۇدۇڭدىكى بىر بۆلىكى ئادەمگە ، بىر بۆلىكى ئالەمگە تەئەللۇق ماھىيەتنىڭ غەلىبىسى ئىدى . لېكىن ، سەن شۇ باغۇ ئىرەمنى غەيرىي ئىنسانىي تۇزۇم ۋە قائىدىلەرنىڭ قوغۇشۇندەك سۆرۈن توسۇقلىرى بىلەن قاشادىغىنىڭدا ، ھەقىقىي ئىنسانىي تەبىئىيىتىڭ ئۆزۈڭ ياسىغان تۆمۇر رىشاتكىلىق زىندانىنىڭ ئىچىگە چۈشۈپ قالدى . روھ قەپەسكە ئەسىر بولدى . ئۇ ئەمدى ئەركىن پەرۋاز قىلالمايدۇ ، شوخ سايرىيالمايدۇ ، ئەلەم بىلەن ھەربىر قانات قاقسا پەيلىرى تۆمۇر رىشاتكىلارغا ئۇرۇلۇپ توزۇيدۇ .

سەن ئەسلى تەبىئىتىڭ ھاۋاسى بىلەن ئىچكى ھاۋايىڭنى يېڭىلاشقا ، مېنىمۇ ، ئۆزۈڭنىمۇ مۇكەممەللەشتۈرۈشكە موھتاج ئىدىڭ ، لېكىن جەمئىيەت سېنى ئەنئەنە ۋە ئادەت زەنجىرى بىلەن چۈشىدى . روھىيىتىڭ زەئىپلەشتى ، جەمئىيەت كۈچەيدى .

سېنىڭ بىر تېنىڭدە ئىككى كاللا پەيدا بولدى : بىرى ، جەمئىيەت ئادىتىگە قۇللارچە ئېگىلدى ، بىرى ، ئەسلىي تەبىئىيىتىڭ ئالدىدا شەلپەردەك قىزىرىپ يەرگە قارىدى .

چىن ئىنسان ئالدى بىلەن ئۆز ئىنسانىي ھەق - ھوقۇقىنى تەكىتلەيدۇ . جەمئىيەت ئىنسان ھوقۇقىنى ئېتىراپ قىلغاندىلا ، ئىنسان جەمئىيەت ھوقۇقىنى ئېتىراپ قىلىدۇ . ئىنسان ئىنسانىيەت جەمئىيىتىنىڭ بويىنى باغلاقلىق ئىتى ئەمەس . ئىنسانىيەت جەمئىيىتىنىڭ قەدىر - قىممىتى ھەربىر ئىنسان قەدىر - قىممىتىنىڭ جۇغلىنىشىنىڭ مەھسۇلى ياكى ئۇنىڭ چوڭايتىلغان شەكلى . ئىنسانلا ئەركىنلىككە ئىگە . ئىنسانىيەت ئەركىنلىكى ئىنسان ئەر-

كىنىلكىنىڭ ئومۇمىي ئەكس ئەتتۇرۇلۇشى . ئىنسان ئاچقان يول كېڭىيىشى كېرەككى ، تارلىماسلىقى كېرەك . ئىنسان تەبىئىيىتى داغدام يولنىلا ئەمەس ، تۇيۇق يولنمۇ رەت قىلمايدۇ . چۈنكى ، مېڭىۋەرسە ، تۇيۇق يولدىنمۇ ئاخىر بىر يول چىقىدۇ .

بۇ مېنىڭ پەلسەپەم ئەمەس ، ئىنسان ، سېنىڭ ياشاش پەلسەپەڭ .

بۇ مېنىڭ سادايىم ئەمەس ، بەلكى سېنىڭ ئىچكى تەبىئىيىتىڭ-نىڭ ساداسى .

تەبىئەت رەڭدار . ئۇ رەڭدار بولغانلىقى ئۈچۈنلا كۆز ئالدىڭدا جىلۋە قىلىپ تۇرىدۇ . ئەگەر ئۇ بىرلا خىل رەڭلىك بولسا ئىدى ، كىشىلەر ئىلغا قىلىش سېزىمىنى يوقاتقان بولاتتى .

جەمئىيەتمۇ شۇنداق . ئۇ رەڭدارلىقى بىلەنلا ئۆز هاياتىي كۈ-چىنى ئاشۇرۇپ كېلىۋاتىدۇ . ئىنسان جەمئىيەتنىڭ بىر قېلىپتا قۇيۇپ چىقىرىدىغان كېسىكى ئەمەس ، ئۇ تەپەككۇر ئەركىنلىكىگە ئىگە . تەپەككۇر ئۇنىڭ ۋۇجۇدىغا روھ بىلەن تەڭ كىرگەن . جىبرە-ئىل ئۇنىڭ يېرىمىنى قىرىپ ئېلىۋەتكەندە ، ئادەم ئۇنى ئىنتىلىش كۈچى بىلەن يەنە قولغا كەلتۈرگەن . شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنى تەپەككۇر تاكامۇللۇققا ئېرىشتۈرگەن . ئىلاهىي قۇدرەتمۇ يوقىتال-مىغان تەپەككۇر ئەركىنلىكىنى يوقاتماقچى بولغانلار تەبىئىيلىكنىڭ لەنەت ـ قارغىشىغا ئۇچرىماي قالارمۇ ؟

مەن شەخسنىڭ ئۆز تەپەككۇر ئەركىنلىكىنى ئۆزى بوغۇۋاتقان-لىقى ھەققىدىمۇ سۆزلەيمەن ، ئىنسان .

تەپەككۇرنى ئۆز ئەركىگە قويۇپ بەرمەسلىك ، ئاللىقانداق نو-پۇزلۇق ماركا چاپلانغان ئاتالمىش تەپەككۇرلارغا ئۆزلۈك تەپەككۇر-نىڭ بوينىنى باغلىتىپ قويۇش ئىنسانىنىڭ خاسلىقىنى يوقىتىدۇ . خاسلىق ھەربىر ئىنسانىنىڭ خاس ئىچكى مۇۋازىنىتى يىغىلىپ ئو-مۇمىي ئىنسان تەبىئىيىتىنىڭ مۇۋازىنەت تەڭگەشلىكىنى ۋۇجۇدقا كەلتۈرگەن . ئەمەت ئەمەتلا بولىدۇ ، سەمەت بولمايدۇ ؛ سەمەت سەمەتلا بولىدۇ ، ئەمەت بولمايدۇ ؛ لېكىن ھەممىسى قوشۇلۇپ ئادەم بولىدۇ . ئەمەت نېمە ئۈچۈن ئەمەت بولۇپ ياشمايدۇ ؟ سەمەت نېمە

ئۇچۇن سەمەت بولۇپ ياشمايدۇ ؟ ئەمەت نېمە ئۇچۇن ئەمەتلىكىڭنى كۆرسەتمەيسەن ؟ سەمەت نېمە ئۇچۇن سەمەتلىكىڭنى كۆرسەتمەيسەن ؟ ئۆزۈڭنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىش ئۆزۈڭنىڭ هوقۇقۇڭ . ئۆزۈڭنىڭ بۇ هوقۇقىنى تونۇمىغىنىڭ ئۆزۈڭنى تونۇمىغىنىڭ . ئۇنداقتا ، سەن ئۇنداق ئۆزۈڭنى رەت قىلىشىڭ كېرەك . ئەگەر جەمئىيەت ئۆز خاسلىقىڭنى تونۇشىڭنى رەت قىلىدىكەن ، سەنمۇ ئۇ جەمئىيەتنى رەت قىلىشىڭ كېرەك . جەمئىيەت پەقەت ئىنسانلىڭ ئىنسان سۈپىتىدە ياشىشىغىلا مەسئۇل . شۇنداللا ئۇ ئىنسان جەمئىيىتى بولالايدۇ .

مەن سېنىڭ ئۆزلۈكۈڭنى يوقىتىپ قويۇۋاتقانلىقىڭدىن ، خاسلىقىڭدىن مەھرۇم قېلىۋاتقانلىقىڭدىن ئەنسىرەيمەن ، ئىنسان .

مېنىڭ ئەنسىرەيدىغانلىرىم جىق ، ناهايىتى جىق !

مەن سەندىن ئەنسىرەيمەن ، ئىنسانىيەتتىن ئەنسىرەيمەن ! تۇمان ئىچىدە قالغان كىمە هوشيارلىقىنى سەللا يوقاتسا ، خادا تاشقا ئۇرۇلىدۇ . ئۇ خەتەرلىك جايدا تۇرۇۋالسا ، ئېقىپ كەلگەن غايەت زور مۇز تاغلار ئۇنى يەنىلا دېڭىزغا غەرق قىلىۋېتىشى مۇمكىن .

هاياتلىقىنىڭ هەمجەهەتلىكىنى ساقلاپ قالغان نوھ كېمىسى توپان بالاسىدىن سالامەت چىققان . شۇ چاغدا ساپ ئەقىدە توپانىنىڭ تارتىلىپ ، تۇمانىنىڭ تارقىلىپ ، قۇياشنىڭ كۈلۈپ نۇرلانغانلىقىنى كۆرگەنىدى . ئارىدا ئۇزۇن زامانلار ئۆتۈپ مەن يەنە نەپسانىيەتنىڭ قارا تۇتەكلىرى جاهاننى قاپلىۋالغانلىقىنى كۆرۈۋاتىمەن . بۇ تۇتەكنىڭ قىسمىتى ئاجايىپ قىسمەت : «تولغىنار تۇتەكلەر زۇلمەت قوينىدا ، ئالالماي هەسرەتتىن ئۆزىنى دالدىغا . ئۆزىنىڭ قۇياشنى توسۇۋالغىنىنى ، هەرگىزمۇ - هەرگىزمۇ ئالماس يادىغا . »

شۇنداق ، قارا تۇتەك تارقاتقانمۇ ئۆزۈك ، قارا تۇتەك ئىچىدە قالغانمۇ ئۆزۈك ، بۇنى بىلمەي غەپلەتتە قالغانمۇ يەنە ئۆزۈك ، ئىنسان .

جەمئىيىتىڭ ئۇچۇن ئىنسان قۇربانلىقىنى كەشپ قىلىپ جىق مالامەت تارتقانىدىك ، ئەمدى يەنە شۇ جەمئىيىتىڭ ئۇچۇن هېسسىز ماشىنا ئادەم كەشپ قىلدىك . ئۇ قىسقىغىنا ئەللىك يىل

ئىچىده مەنتىقىلىق ۋە ماتېماتىكىلىق ھېسابات‌تا ئۆزىنىڭ قابىللىقى بىلەن سېنى يەرگە قارات‌تى . ئەمدى سەن ئۇنىڭغا ئەسەب تالالىرىنىڭ مۇ بەخش ئەتمەكچى بولۇۋاتىسەن . ئۇ پەقەت مەنپەئەت ۋە ئەقىلنىڭ مۇتلەق قانۇنىيىتى بىلەنلا سۇغىرىلغان . ئۇ ئىنسانىنىڭ ھېچقانداق تۇيغۇ ئىسيانلىرىنى ، ھېسسىي داۋالغۇشلىرىنى ئېتىراپ قىلمايدۇ . ئۇ سېنىڭ تەبىئىيىتىڭدىكى ئارتۇقچىلىق ۋە كەمچىلىكلەرنىڭ قارشىمۇ قارشىلىق - بىرلىك قانۇنىيىتىنىمۇ تونۇمايدۇ . ئۇ ئەمدى جىبرىئىلنىڭ ۋەزىپىسىنى زىممىسىگە ئېلىپ ۋۇجۇدۇڭدىكى روھىنى ، ئىنسانىي تەپەككۇرنى ئويۇپ تاشلايدۇ . ئۆزۈڭ ئۇچۇن قۇل سۈپىتىدە يارىتىلغان ماشىنا ئادەم سەن بەرگەن ئەقىل - پاراسەت ئارقىلىق سېنى ئۆزىگە ئىتائەتمەن قۇل قىلىدۇ . سەن شۇ چاغدا : «مەن بىراۋغا ئوق ئېتىشنى ئۆگەتتىم ، ئۇ مەرگەن بولۇپ مېنى ئاتتى» دەپ ھەسرەت چېكىپ قالارسەنمۇ ؟ بۇ دۇنيادا ئۆزۈڭ ئۆگەتكەن قۇشنىڭ ئۆزۈڭنى ئېلىشىدىن ئارتۇق پاجىئە ، نادامەت بولمايدۇ . ھېسسىز ماشىنا ئادەمدىن تارتىپ گېن تېخنىكىسىدىن يارىتىلماقچى بولۇۋاتقان (ياكى يارالغان ؟) جىنسسىز — كلون ئادەمگىچە بولغان تەرەققىيات ئەجەبا سېنى چۆچۈتمىسە ؟ !

ئويلان : سەن كىم ئىدىڭ ؟ كىم بولدۇڭ ؟ يەنە كىم بولماقچى ؟

ئەسلىي كىملىكىڭنى ئۇنتۇما ، ئىنسان . بۇنى ئۇنتۇغىنىڭ ئەسلىڭنى ئۇنتۇغىنىڭ ، ئەسلىڭنى ئۇنتۇغىنىڭ مېنى ئۇنتۇغىنىڭ ، مېنى ئۇنتۇغىنىڭ ھەممىنى ، ھەممىنى ئۇنتۇغىنىڭ .

مەن — تۇپراق يەنىلا مەن ، سەن — ئىنسان ، لېكىن سەن مۇقەددەم — ئاخىر يەنىلا مەن .

ئاكاتاگاۋا لیۇنوسكىي (ياپونىيە)

ئۆمۈچۈك توری

1

مۇنداق بىر ئىش بولغانىكەن. ساكيامۇنى جەننەتتىكى نېلۇپەر كۆلىنىڭ بويىدا سەيلە قىلىۋاتقانىكەن، كۆلدىكى نېلۇپەر گۈللىرى قاشتېشىدەك غۇبارسىز ئىدى. ئوتتۇرىدىكى زەررەك گۈل چېكىدىن گۈپۈلدەپ پۈراۋاتقان خۇشپۇراقلارنى تەسۋىرلەشكە تىل يەتمەيتتى. شۇ تاپتا جەننەتتە دەل سەھەر ئىدى.

بىرپەستىن كېيىن، ساكيامۇنى كۆل بويىدا توختىدى ۋە نېلۇپەر يوپۇرماقلىرى بىلەن چۆمۈلگەن سۇنىڭ ئۈستىدىكى ئەھۋالغا كۆزى چۈشۈپ قالدى. جەننەتتىكى بۇ نېلۇپەر كۆلىنىڭ ئاستىدا دوزاخ بار ئىدى. سۇ زۇمرەتتەك سۈزۈك بولۇپ، ئاخىرەت دەريا-سى[1] ۋە يېڭىنە تاغلارنى ئېنىق كۆرگىلى بولاتتى.

دوزاخنىڭ ئاستىدا كەندىاتا ئىسىملىك بىر ئەر باشقا گۇناھ ئەھلىلىرى بىلەن بىرگە قىمىرلاپ يۈرەتتى. كەندىاتا ئادەم ئۆلتۈ-رۈش ۋە ئوت قويۇشتەك ئىشلارنى قىلغان بىر قاراقچى ئىدى. ئەمما ئۇنىڭ بىر ساۋابلىق ئىشى بار ئىدى. كەندىاتا ئورماندا كېتىۋېتىپ، يول بويىدا ئۆمىلەپ يۈرگەن كىچىك بىر ئۆمۈچۈكنى كۆرۈپ ئۇنى چەيلىۋەتمەكچى بولغانىدى. «ياق، ياق» دېدى ئۇ ئىچىدە، «ئۆمۈ-چۈك شۇنچە ئەرزىمەس نەرسە بولسىمۇ، بەربىر جانلىق. ئۇنىڭ ھاياتى بۇنداق ئاخىرلاشسا، تولىمۇ ئېچىنىشلىق بولمامدۇ.» كەندا-تا شۇنداق قىلىپ ئۆمۈچۈكنى ئۆلتۈرمىگەنىدى.

ساكيامۇنى دوزاخقا نەزەر تاشلاپ تۇرۇپ، كەندىاتانىڭ ئۆمۈ-چۈكنى قۇتقۇزۇۋالغىنىنى ئېسىگە ئالدى. ئۇ كەندىاتانىڭ بۇ ساۋاب-

---

① ئاخىرەت دەرياسى — بۇددا رىۋايەتلىرىدىكى ئۇ دۇنيا سەپىرىدە دۇچ كېلىدىغان بىر دەريا. دەريانىڭ بەزى يەرلىرى شىددەتلىك، بەزى يەرلىرى ئۇلۇغ بولىدىكەن. پانىي ھاياتتىكى قىلمىشلارغا ئاساسەن دەريانىڭ ئۆتكەللىرىمۇ ئوخشىمايدىكەن.

لىق ئىشىغا جاۋابەن ، كەنداتانى دوزاختىن قۇتقۇزماقچى بولدى . ساكيامۇنى يېنىغا قارىسا مەرمەر تاشلىق نېلۇپەر يوپۇرمىقىدا بىر جەننەت ئۆمۈچۈكى نەپىس تورلىرىنى يېيىپ تۇراتتى . ساكيامۇنى ئۆمۈچۈك تورىنى ئېلىپ ئاپئاق نېلۇپەر ئارىسىدىن ھېلىقى دوزاخ-نىڭ تەكتىگە ساڭگىلاتتى .

2

بۇ يەر دەل دوزاخنىڭ ئاستىدىكى قان كۆلى ئىدى ، كەنداتا باشقا گۇناھكارلارغا ئوخشاشلا قان كۆلىدە گاھ چۆكەتتى ، گاھ لەيلەيتتى . ئەتراپ قاراڭغۇ بولۇپ ، بەزى نەرسىلەر خىرە - شىرە كۆرۈنگەندەك بولاتتى ، ئەسلىدە بۇ يېڭىنە تاغدىكى يېڭىلەردىن چاق-نىغان شوللىلار ئىدى . بۇ يەردىكى ۋەھىمىنى تەسۋىرلەپ بېرىش مۇشكۇل ئىدى . ئەتراپ گۆرىستاندەك جىمجىت ، گۇناھكارلارنىڭ زەئىپ نىدالىرى ئۈشتۇمتۇت قۇلاققا كىرىپ قالاتتى . دوزاخ بەندە-لىرى ھەر خىل ئازابلاردىن تولىمۇ ھالسىراپ كەتكەچكە ، يىغلاشقە-مۇ قۇربى يەتمەيدىغان بولۇپ كېتىشكەنىدى . قان ئىچىدە تۇنجۇقە-ۋانقان قاراقچى كەنداتامۇ ئۆلۈم خەۋپىدىكى پاقىدەك تىپىرلايتتى .

بۇ چاغدا مۇنداق ئىش بولدى . كەنداتا ئىختىيارسىز ھالدا قان كۆلىنىڭ ئوستىگە قارىغانىدى ، كۆمۈش رەڭ بىر تال ئۆمۈچۈك توري يىراق ئېگىزلىكتىن جىمجىت قاراڭغۇلۇقنى شۇڭغۇپ ئۆ-تۈپ ، گويا باشقىلارنىڭ كۆرۈپ قېلىشىدىن ئېھتىيات قىلغاندەك غۇۋا نۇر چېچىپ ئۆزىگە قاراپ تېزلىك بىلەن چۈشۈۋاتقانىدى . كەنداتا بۇنى كۆرۈپ چاۋاك چېلىپ كەتتى . ئۆمۈچۈك تورىغا يامىشـ-قاندا ، دوزاختىن چىقىپ كەتكىلى بولاتتى . ھەتتا ئىش ئوڭدىن كەلسە جەننەتكىمۇ كىرىپ كەتكىلى بولاتتى . شۇ چاغدىلا يېڭىنە تاغقا چىقىش ، قان كۆلىگە چۈشۈشتەك ئازابلىق تەقدىردىن قۇتۇلغىلى بولاتتى .

كەنداتا ئۆمۈچۈك تورىنى مەھكەم تۇتۇپ ، كۆچىنىڭ بارچە يۇقىرىغا ئۆرلەشكە باشلىدى . ئۇ ئەسلىدە قاراقچى بولغاچقا ، ئۇنداق ئىشلارغا ماھىر ئىدى .

دوزاخ بىلەن جەننەتنىڭ ئارىسى نەچچە ئون مىڭ چاقىرىم بولغاچقا ، چىقىپ كېتىش ئۇنچە ئاسان ئەمەس ئىدى . كەندىاتا ئازراق ئۆرلەپ ھېرىپ كەتكەچكە ، قوللىرىنى يۆتكىگۈدەك ھالى قالمىدى . ئۇ ئامالسىز ھالدا ئارام ئالماقچى بولدى - دە ، تورنى چىڭ تۇتۇپ ، يىراقتا قالغان تۆۋەنگە قارىدى .

ئۇنىڭ تىرىشچانلىقى زايا كەتمىگەنىدى . قان كۆلى ئىلغا قىلغىلى بولمايدىغان قاراڭغۇلۇقنىڭ ئىچىدە قېپقالغانىدى . غۇۋا چاقناپ تۇرغان يىڭنە تاغمۇ پەستە قالغانىدى . ئەگەر ئۇ مۇشۇنداق ئىلگىرىلەۋەرسە دوزاختىن چىقىپ كېتىش ئويلىغاندىنمۇ ئاسان بولاتتى . كەندىاتا ئۆمۈچۈك تورىنى قوللىرىغا ئالماپ تۇرۇپ ، ئۇزۇن يىللاردىن بېرى كۆرۈلۈپ باقمىغان شادىيانە ئاۋاز بىلەن «ئەجەب ياخشى بولدى ، ئەجەبمۇ ياخشى بولدى» دەپ توۋلاپ كەتتى . ئۇ شۇنداق قارىۋىدى ، سان - ساناقسىز گۇناھكارلار ئۆمۈچۈك تورىغا يامىشىپ خۇددى چۈمۈلىلەردەك چىقىۋېتىپتۇ ئەمەسمۇ ؟ كەندىاتا بۇلارنى كۆرۈپ ھەيران بولدى ھەم ئەنسىرىدى . ئۇنىڭ كۆزلىرى چەكچىيىپ ، ئېغىزلىرى ئېسىلىپ قالدى ، ئۇنىڭ كۆز قارىچۇقلىرى پىلدىرلاپ تۇراتتى . بۇ ئىنچىكە ئۆمۈچۈك تورى كەندىاتانىڭ ئۆزىنى ئاران كۆتۈرۈۋاتسا ، ئۇنچىۋالا كۆپ ئادەمنى قانداقمۇ كۆتۈرەلىسۇن ؟ ئەگەر تور ئۈزۈلۈپ كەتسە ، ھەممىدىن مۇھىم بولغان ئۆزۈمىمۇ دوزاخقا چۈشۈپ كېتىمەن ئەمەسمۇ . ئۇنداق بولسا ھەرگىز بولمايدۇ . نۇرغۇن گۇناھكارلار تورغا يامىشىپ چىقىپ كېلىشەتتى ، كەندىاتا «دەرھال ئامال قىلمىسام تور ئۈزۈلۈپ كەتسە دوزاختا چۈشۈپ كېتىمەن» دەپ ئويلىدى .

شۇنىڭ بىلەن كەندىاتا : «ھەي ، گۇناھكار بەندىلەر ، بۇ ئۆمۈچۈك تورى مېنىڭ ! كىم سىلەرنى ئېسىلسۇن دەپتۇ . چۈشۈپ كېتىش ! دەرھال چۈشۈپ كېتىش !» دەپ ۋارقىرىدى . دەل شۇ چاغدا باياتىنىدىن بېرى ھېچنېمە بولمىغان ئۆمۈچۈك تورى كەندىاتا تۇتقان يەردىن پىسسىدە ئۈزۈلۈپ كېتىپتۇ . كەندىاتا ئامالسىز قاپتۇ . ئۇ دەقىقە ئىچىدىلا پىرقىراپ ھېلىقى زۇلمەتلىك دوزاخنىڭ ئاستىغا بېشىچىلاپ چۈشۈپ كېتىپتۇ .

جەننەتتىكى يېرىم - يارتا ئۆمۈچۈك توري نۇر چاچقان هالدا ئاي - يۇلتۇزسىز بوشلۇقتا ساڭگىلاپ قاپتۇ .

3

ساكيامۇنى جەننەتتىكى نېلۇپەر كۆلىنىڭ يېنىدا تۇرۇپ يۇقىرىقى ئىشنى باشتىن - ئاخىر كۆزىتىپ تۇردى . كەندالا دوزاختىكى قان كۆلىگە خۇددى تاشتەك چۈشۈپ كەتكەندە ، ساكيامۇنىنىڭ چەرايى قايغۇلۇق تۇس ئالدى - دە ، سەيلىسىنى داۋام قىلدۇردى . كەندالانىڭ پەقەت ئۆزىنىلا قۇتۇلدۇرۇشتەك يامان نىيىتى تۈپەيلىدىن دوزاختا قايتىدىن مەھكۇم بولۇشى ساكيامۇنىنىڭ مۇبارەك نەزىرىدە ئېچىنىشلىق هەم رەزىل ئىش ئىدى .

جەننەتتىكى نېلۇپەر ئىپادىسىز ئىدى . نېلۇپەرلەرنىڭ قاشتىشىلىدەك سۈزۈك گۈللىرى ساكيامۇنىنىڭ پۇتىنىڭ چۆرىسىدە يەڭگىل تەۋرىنەتتى . نېلۇپەر گۈلىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى گۈل چاڭلىرىدىن چىقىۋاتقان خۇشپۇراقنى تەرىپلەشكە تىل ئاجىزلىق قىلاتتى . جەننەتتە چۈش بولاي دەپ قالغانىدى .

(ئابدۇقادىر جالالىددىن تەرجىمىسى)

مۇھەممەد يۈسۈپ (ئۆزبېكىستان)

ئاسماننىڭ ئاخىرى

«ئاسماننىڭ ئاخىرى قەيەردە؟» دېدىم بىر دانىشقا. ئۇ ئۇندىمىدى.

ماڭا بەكمۇ ياقتى بۇ جاۋاب.

ئاسماننىڭ ئاخىرى يوق ئاخىر.

شارقىراتمىنىڭ ئاخىرى دەريا، دەريانىڭ ئاخىرى دېڭىز.

ئاسماننىڭ بولسا ئاخىرى يوق.

يول چېتىدە ياتقان تاشنى تەپتىم.

تاشتىن سادا چىقمىدى.

ئۆزىگە قويدۇم دېگىنى بۇ.

يېڭى تۇغۇلغان بوۋاق ئۇچۇن ھەممە نەرسىنىڭ باش - ئاخىرى ئانا كۆكرىكى. ئەگەر بۇ بوۋاقنى كېپىنەككە ئوخشىتىش مۇمكىن بولسا، ئۇنىڭ بېشى ئاسماننىڭ كۆكسىدە. خوش، ئاسماننىڭ بېشى كىمنىڭ كۆكسىدە؟ تاغلارنىڭ بېشى يەرنىڭ كۆكسىدە، يەرنىڭ بېشىچۇ؟ . . . بىلمەيمەن، بىلمىگىنىمدىن خىجالەتمۇ ئەمەسمەن. بۇ يورۇق دۇنيا ئەسلىدە «بىلمەيمەن» دېگەن سۆزدىن ئىبارەت.

مېنىڭ قاچان تۇغۇلغىنىمنى ئېيتىپ بېرىشكەن.

مېنىڭ قاچان مېڭىشنى ئۆگەنگىنىمنى يالغۇز ئانام بىلىدۇ - قاچان تىلىم چىققىنىنى ھەم.

مەن بىرىنچى شېئىرىمنى قاچان يازغىنىمنى ئۆزۈم بىلمەن. خوش، قېنى كىم ئېيتىدۇ، ئاخىرقىسىنى قاچان يازىمەن؟

بىلىپ تۇرۇپ بىراۋغا ئازار بېرىشتىن يامىنى يوق. ئۆزۈڭمۇ بىلمەستىن بىراۋغا ياخشىلىق قىلىشتىن ئارتۇق ياخشىلىق يوق.

شېئىر يېزىشمۇ ئۆزۈڭ بىلمەي بىراۋغا ياخشىلىق قىلىش دېگەن گەپ.

ھەقىقىي شېئىرىيەت ھەمىشە ئاياغ ئاستىدا، مىسرالار قۇلۇڭ-

لار كەبى تۇپراقتا ئېغىناپ يېتىشىدۇ . «تۇر تايچاق ، چاپمىز» دېسەك ، بەس . بىز ھەر زامان بىر ئاياغ ئاستىغا بېقىپ شېئىر تاپمىز . كېيىن ئۇنىڭ چېڭىنى قاقمىز ۋە قانچە كۆپ سەل-كىسەك - شۇنچە كۆپ شېئىر يوقتىمىز .

بارچە بۇيۇك زاتلارنىڭ بۇيۇكلۇكىمۇ خاكسارلىقىدۇر !

* * *

مەن ھازىر يەرنى تۇتۇپ توختىتىمەن . نېمە دەپ تىنماي ئايلە-نىۋېرىدۇ ئۇ ؟

نىھايەت ، زېرىكمىگەن بولسا ؟

يەرنىڭ ئاخىرى قايدا ؟ تەسەۋۋۇرنىڭچۇ ؟

ئېنىق رەقەملەرنى جېنىم سۆيمەيدۇ . ئۇچ بۇرجەكلەر - تە-سەۋۋۇر قەپەسلىرىدۇر !

خىيال قانىتى قىسقا ، زاتلارنىڭ ئۆمرىمۇ قىسقىدۇر .

مۇشەققەتنىڭ ئاخىرى راھەت . راھەتنىڭ ئاخىرى يەنە مۇشەق-قەت .

كۇننىڭ ئاخىرى تۇن . تۇننىڭ بولسا ئاخىرى يوق .

بىر ئېغىز سوغۇق سۆز بىلەن دىلىڭ يەنە زىمىستان .

نىھايەت ، بىر كۇنلا كەچكىچە بەختلىك بولۇپ يۇرگەن ئادەمنى تېپىپ بەرچۇ ، ماڭا !

سىز مېنىڭ مۇشەققەت بىلەن چىققان چوققىدا كېپىنەكمۇ بار . سۇمۇرغمۇ ياشايدۇ . سىزنىڭ بۇ تۇيغۇڭىز ئۇلار ئۇچۇن ئاددىي بىر تۇرمۇش تەشۋىشى . ئۇلار كۇندە شۇنداق .

مەن ھىدلاپ تويمىغان بېدىنى تايچاق غاراسلىتىپ چاينايدۇ .

يالپۇزنى سۇ ئاققۇزۇپ كېتىدۇ . مەن كۆزۈمگە سۇرتكەن سۇدا چارپاقا ياشايدۇ .

قاغا دۇنيانى بېشىغا كىيىپ ۋارقىرايدۇ .

يۇلتۇزلار قورقۇپ ئۆچۇپ قېلىشىدۇ . بۇلۇتلار يىغلاشقا چۇ-شىدۇ . يەر يۇزىدە قوزا - قۇلۇنلار تۇغۇلىدۇ . ھەرقانداق ۋارقىراش ئاخىرىدا نېمىدۇر دۇنياغا كېلىدۇ .

نېمىدۇر دۇنيادىن كېتىدۇ .

كۇلۇپ گۇل ئېچىلىدۇ - يىغلاپ شەبنەم تۆكۈلىدۇ.
دەريا تاشىدۇ - تاغ چايقىلىدۇ. كېلىن خورسىنىدۇ - يەڭگە ئەرمەك قىلىدۇ...

* * *

ئادەم دۇنياغا بىر قېتىم كېلىدۇ. شۇ بىر كەلمە سۆز بىلەن قانچە ساۋاب ئىشلار قىلىش مۇمكىن. شۇ بىر كەلمە سۆز سەۋەبلىك قانچە كۆپ گۇناھقا پېتىش مۇمكىن.

بۇ گەپنى قېرى قىز ئېيتسا يىغلىغۇك كېلىدۇ.

سەتەڭلەر ئېيتسا جەھلى قاتىدۇ ئادەمنىك.

«قويە ئاشۇ سۆيگۇ - پۈيگۇنى، ئاجرىشىڭلار، — دەيدۇ كۆرەك ئانا قىزىغا، — ئادەم دۇنياغا بىر مەرتە كېلىدۇ!»

«سېنى ھەپتە ئىچىدە ئانىسى سۆيمىگەنگە ئۆيلەندۈرۈپ قويمەن، — دەيدۇ تەكەببۇر ئاتا ئوغلىغا، — ئاجراش! ئادەم دۇنياغا بىر مەرتە كېلىدۇ!»

ئاپتوبۇس ھەيدىگۈچى يول بويى خىيال سۈرۈپ كېلىۋاتقىنىمنى كۆرۈپ، مېنى گەپكە سالدى:

«ھەي يىگىت، نېمانچە ئويچانسىز، بىرەرنىگە كۆيۈپ قالدىڭىزمۇ؟»

«سۆيگۇ دېگەن يوق نەرسە» دەيدۇ ئۇ جەھلىم چىققىنىدىن ھۇزۇر ئېلىپ.

«سۆيگۇ سۇغا چۈشۈپ كەتكەن تاھىرنىك ساندۇقىدا...»

«قانداق، بابلىدىممۇ» بۇ — ئۇنىك ئورۇق يۈزىدىكى سۇس تەبەسسۇم.

مەن ئۇنىڭدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن جىلمايغان بولسەمۇ. ئۇ بۇنى ئۆزىچە چۈشىنىدۇ.

ئەمدى نەسىھەتكە ئۆتىدۇ: خاپا بولمىغىنچۇ، بوشاك يىگىت ئىكەنسەن، ئاغىنە.

ئۇنداق خىيال سۈرۈپ يۈرۈۋەرسەك، خوتۇنسىز قالىسەن.

— ئۆزىڭىز سۆيۈپ ئۆيلەنگەنمۇ؟

سوئالىم ئۇنىڭغا ياقمايدۇ. شۇبھىلىنىپ بىر قاراپ قويىدۇ ۋە

زەردە بىلەن :

— شۇنداق بولمايچۇ ! ئۆزۈم سۆيگەن قىزغا ئۆيلەنگەنمەن ، — دەيدۇ .

— ئاخىرى ، سۆيگۈ سۈغا چۈشۈپ كەتمىگەنغۇ ، — دەيمەن ، — تاھىرنىڭ ساندۇقىدا .

ئۇ ئەمدى ئاڭلىمىغانغا سالىدۇ . — مەن ھازىر بۇ چەمبىرەكنى شېرىكىمگە بەردىم ، دەم ئالماقچىمەن ، — دەيدۇ گەپنى بۇراپ . كېيىن يەنە قۇلىقىمغا شۇڭىرلايدۇ : خاپا بولما ، سىتۇدېنت ، ھەزىلەشتىم .

ئاسمانىنىڭ ئاخىرى قەيەردە دەيمەن ئۇنىڭغا جىددىي . ئۇ ھېچ نەرسىنى چۈشەنمىدىم دېگەندەك دولىسىنى قىسىدۇ .

مانا ، بۇ شۇنداق يۇرىكىمنىڭ يانپېشىدا خورەك تارتماقتا .

مەن ئۇنى ئويغىتىپ قويۇشتىن قورقىمەن .

مۈگدەك باسقان دىلىم .

ئېيتىمەن بىر سىر ،

تەڭرى ئۇيقۇنىغۇ ،

پەللىدە تارتار .

ئۇيقۇ ھەم

نېسىگە بېرىلگەن ئۆمۈر .

ئۇيقۇڭ كۆپەيگەنسىرى ،

قەرزىڭمۇ ئارتار .

* * *

مېنىڭ ئىستېداتلىق شائىر دوستۇم نىھايەت بىر قىزنى سۆيۈپ قالدى . بىز بۇگۈن بىرگە كىنوغا بارىمىز . مەن بولغۇسى كېلىنىڭ تاغىسىنى زېرىكتۈرمەسلىكىم كېرەك . سالاملىشىمىز . يەنى مانا مۇنداق : ئۇلار مېنىڭ ھېلىمۇ قورۇپ ئولگۈرگەن يالتىراق بويۇن بېغىمغا قاراپ جىلمىيىپ قويۇشىدۇ . بۇ قۇلايسىز دېگىنى . مەن ئۇلارنىڭ بېلىدىن يۇقىرىسى نەپىس كۆڭلەكلىرىگە قارىيالماي خورسىنىمەن . قىزلار شائىر ئاغىنىمنىڭ ئازغۇن بويىغا ئىشارە قىلىپ قارىشىدۇ .

ئۇلارنى بىر ئاماللاپ شەھەرگە تاپشۇرۇپ ، تەڭگىلىرىمنى جا-
راڭلىتىپ مېتروغا چاپىمىز . دوستۇم مېنىڭ ياقامغا يېپىشىدۇ .
— بولمايدۇ ، — دەيمەن . — ئۇ سېنى ئىزدىگەن كۇنى تاشلاپ
كېتىشى مۇمكىن .
— قىشلىقىڭغا كەت ! — دەيمەن .
ئۇ كەتتى . ئۆيىگە ئەمەس ، ئۇزاق شەرققە . كېيىن ئۇ ياقتىن
ماڭا خەتلەر كېلىشكە باشلايدۇ . «ئەي ، دوستۇم ، ئاسمانىڭ ئاخ-
رىنى تاپتىم ، ئاسمانىڭ ئاخىرى ئۇزاق شەرقتە — دېڭىزنىڭ
ياقىسىدا ئىكەن» . . . !
شائىر يېرىم يىلدىن كېيىن يېرىم كېچىدە ئۆيۇمگە باستۇرۇپ
كەلدى . كەيپى چاغ — قولىدا قارماق ، چۆنتەكتە تولا پۇل . ئۆينى
بىلىق ھىدى بىر ئالىدۇ .
— بىلىۋاتامسەن ، نېلۇپەر يەرگە تېگىۋاتقانمىش .
تويغا تەكلىپنامە تارقىتىلدى . . .
تويغا بارماسلىققا كۆندۇرىمەن . ئۇ تۇنى بىلەن ئۇخلىماي ياز-
غان شېئىرىنى كونۇپىرىتقا جايلاپ بېۋاپا قارلىغىچىغا ماڭدۇرىمىز .
شائىر ئۇزاق شەرقتىن پەقەت بىلىق ھىدى ئەمەس ، يېڭى
ماقالىمۇ ئېلىپ كەلگەنىدى . ئۇ ھەر كۇنى دېگۇدەك مەندىن سورايـ
دۇ :
— نېمە دەپ مەن سېنى ئۆزۇمگە دوست تۇتتۇم ، بىلەمسەن ؟
كىم ئۇچۇندۇر جېنىمنى بېرىشىم مۇمكىن بولۇشى ئۇچۇن ! . . .
ئادەم دۇنياغا بىر مەرتە كېلىدۇ دوستۇم .

* * *

كەڭ بىر ئوتلاق بولسا ، ئەتراپىڭ كۆپكۆك مايسا . ئاسمان
تېپتىنچ . مايسىغا چۆكۇپ ياتساڭ ، ئۆلۇپلا قالساڭ ! . . . بېدىلىكتە
ئەنە شۇنداق خىيال سۇرۇپ ياتسام ، قاناتلىرى ئاپئاق بىر كېپىنەك
كېلىپ ، يەلكەمگە چازا قۇرۇپ ئولتۇردى . — سالام ئاغىنە ، نېمە-
گە كەيپىياتىڭ يامان ؟
— چارچىدىم ، — دېدىم ئۇنىڭغا ، — ياشاشتىن چارچىدىم .
كېپىنەك بىر خورسىنىپ قويۇپ ئۇچۇپ كەتتى .

قىزىق ، ئۇنىڭدا بالا - چاقا بارمىكىن ؟
— كېپىنەكنىڭ كەپىسى قەيەردە ؟
نېچۈن شۇنداق ئاجىز ۋە نەپىس جانۋارمۇ ئادەمدىن يۇقىرىدا ئۇچۇپ يۈرىدۇ ؟
بىقۇزۇۋەت ۋە ۋەزمىن نەرسىلەر ھەمىشە ئاياغ ئاستىدا بولامدۇ ؟
دېمەك ، ئادەم ئېغىر - بېسىقلىقى ئۈچۈن خارمۇ ؟
يېڭىلىتەك ۋە خۇشامەتگۇي ئادەملەرنىڭ شۇنىڭ ئۈچۈن ئوشۇقى ئالچى ئىكەندە ؟
«پىكىرلىرىڭىزنى جەملەڭ ، ئۇلار ھەممە نەرسىنىڭ باشلىنىشىدۇر .»
ھېلىقى كېپىنەكنىڭ قانىتىدىكى ھېكمەت بۇ .
تونۇشقىنىمدىن خورسەن ئىدىم . تاڭدا مەن ئۇنى باغدا كۆردۈم . ئەتىرگۈلنىڭ شاخىدا . كېچىدىكى چۈشكۈن ھالىتىم ئۈچۈن ئۇيالدىم . ئۆزۈم سورىماقچى بولدۇم .
ئەمما ، كېچىكتىم .
ئەتىرگۈلدەك يۇمىلاندى كېپىنەك ،
بىر سىلكىنىپ قويمىدى ھەم گۈل شېخى .
جان تالىشىپ ، قۇم يالىدى كېپىنەك ،
كۆچتى مېنىڭ كۆكسۈمگىمۇ تىترىكى .
مەن ئۇنىڭدىن ئاسمانىنىڭ ئاخىرى قەيەردە دەپ سورىماقچىدىم .
ئاخىر ، بۇنى پەقەت ئاشۇ قانىتى ئاجىز قۇش بىلىشى مۇمكىن ئىدىغۇ . . .

* * *

ئاسمان ھېچكىمگە قارىمايدۇ .
بۇلۇتلارنىڭمۇ ئىگىسى يوق .
ھېچكىم قۇياشنىمۇ مېنىڭكى ، دەپ ئېيتالمايدۇ . ئەگەر شۇنداق دەۋاگەر تېپىلسا ، ئۇنى ئازغانغا چىقىرىدۇ . خوش ، نېمە ئۈچۈن ئادەملەر يەرگە ئىگىلىك قىلىشىدۇ ؟ ئەتىراپنى ئوراپ ئېلىشىدۇ - دە ، بۇ يەر مېنىڭكى ، دېيىشىدۇ . يەر تالىشىپ بىر - بىرىنى ئۆلتۈرۈشىدۇ ؟

ماڭا ئېيتىڭچۇ ، باھارنىڭ ئىگىسى كىم ؟

گۈل - چېچەكنىڭ باشلىقى ، بىنەپشىنىڭ خوجايىنىچۇ ؟ تىككىنىڭنى ئورىسەن ، تىكمەگىنىڭنى بولسا كۆرىسەن ، خالاس .

مەن بالىلىقىم ئۆتكەن جايلارنى ئۆزگەرتىپ كېتىشنى ئىستەمەيمەن . مەن شاتۇتىنى ئادەمنى سېغىنغاندەك سېغىنمەن ، تاللار بىلەن قۇچاقلىشىپ سۆرەشكۈم كېلىدۇ ، خۇددى قىزلارنى قۇچاقلىغاندەك . . . .

ئەگەر شۇ گەپلەرنى بېدە قاراۋۇلى ئىشتسە ، خىڭىلداپ كۈلىدۇ .

— كەل ، — دەيدۇ ، — ئەنە كۆپلىگەن قاراتال ، — خالىغىنىڭچە قۇچاقلا ، خالىغىنىڭچە سۆي .

ئاسماننىڭ ئاخىرى بولسا يالپۇزنىڭ يەلكىسىدە — بىر يەلكىسىدە ، ئۇنىڭ باشقا يەلكىسى تولا سېغىنىش ، مۇرۇڭۇەت ، مۇھەببەت .

ئەگەر شۇ گەپلەرنى بېدە قاراۋۇلى ئاڭلىسا . . .

* * *

«ئاسماننىڭ ئاخىرى قەيەردە ؟» دېدىم مەن سۆيگەن قىزىمغا .

ئۇ مېنىڭ پېشانەمنى تۇتۇپ كۆردى :

قىزىتمىڭ يوق ، ئىشقىلىپ . . .

سوئالىمنى تەكرارلىدىم .

«ئاسماننىڭ ئاخىرى قەيەردىلىكىنى بىلمىدىمغۇ ، لېكىن دۇكانغا سېرىق ياغ كەلگەنمىش . ئەگەر مۇمكىن بولسا ، بىر غەيرەت قىلساڭ . . .»

— ھېچ ئىلاج يوق ، — دېدىم ، — ئۇلۇغ ئىشلار بىلەن بەندىمەن . تېخى ئۆيلەنمەستىن ئىش بۇيرۇدى ئۇ . ئايال زاتى ئەگەر ئۇنىڭغا ئىشقىڭ چۈشكىنىنى سېزىپ قالسا ، بۇرنۇڭنى يەرگە پاتۇرىدۇ . قايسى دانا ئېيتقانىدى بۇ گەپنى ؟

ئەمما ، كىمنىدۇر سۆيمەستىنمۇ ياشاپ بولمايدۇ . ئاسماننىڭ ئاخىرى بولسا يوق . بولسىمۇ ماڭا نېمە ؟

«نېمە دەپ ئاللىقانداق تۇركمەنلەرنى ماختايسەن؟ مېنىڭ قەيېرىم كەم ئۇلاردىن؟...»

كۆڭلەكلىرى بىلەن كوچىلارنى سۈپۈرۈپ يۈرگىنى ئۈچۈن ياخشى كۆرىمەن، بىلدىڭمۇ؟

ئاسمانىنىڭ ئاخىرى تۇركمەن قىزلىرىنىڭ يەڭلىرىدە.

ئۇلار قوللىرىنى كۆتۈرگەن جايدا كۆك تۇگەيدۇ.

قوللىرى قۇياشنى توسۇپ قويىدۇ...

قىزىق، ئۆمرۈمدە بىرمۇ تۇركمەن قىز بىلەن كۆرۈشمىگەنمەن. تىلىنمۇ چۈشەنمەيمەن. لېكىن، ياخشى كۆرىمەن.

ئاخىر، خۇدانىڭمۇ يۈزىنى بىر كۆرمەي تۇرۇپ ياخشى كۆرىدىغۇ، بەندىلىرى.

مۇھەممەدمۇ ئۇنىڭ بەندىسى.

ئۇنىڭ ۋە مۇھەببەتنىڭ بەندىسى.

ۋوگزال قەيەردىن باشلىنىدۇ؟

ۋوگزال — نەرسە - كېرەك ساقلاش ئورنىدىن.

پاسپورتنى ئىزدەشتىن.

خوش، بازارچۇ، بازار قەيەردىن باشلىنىدۇ؟

ھەزىلكەشراق كىشى چۆنتىكىنى كولاشتىن، دېيىشى مۇمكىن.

جىددىيراقى كەمچەتتىن دەيدۇ.

ھەممىسى توغرا. چۈنكى بازارغا ھەممە ھەر خىل خىيالدا بارىدۇ - دە.

كىمدۇر زېرىكىپ.

كىمدۇر دەم ئېلىش ئۈچۈن.

بىراۋ توي تەرەددۇتى بىلەن.

خۇلاسە، بازارغا ھەممىنىڭ ئۆز پىلانى بار.

مېنىڭچە بازار دەرۋازىدىن باشلىنىدۇ.

ئۆز دەرۋازاڭدىن چىقىپ، سودا قىلىشنى كۆزلىگىنىڭ بازار دەرۋازىسىدىن كىرىشىڭنى كۆرسىتىدۇ.

بازاردا، ئېنىقى شەرق بازىرىدا، ئۆزۈڭگە قوشۇلۇپ يەنە بىر

جۇپ قول چۆنتىكىنگە كىرىپ - چىققاندەك گويا .
بىر مەھەلدە نان ئۇششاقلىرىغا قولۇڭ تېگىپ قالىدۇ .
كورىيە كەمپىرلىرىنىڭ خۇشبۇي نېمەتلىرىدىن تېتىپ كۆ-
رۈش ھېسسى پەيدا بولىدۇ .
ئەرەب قىزلىرىنىڭ يۈزلىرىدەك پارقىراق خورمىلار يېنىدىن
كۆز يۇمۇپ ئۆتۈپ كېتەلمەيدۇ ئادەم .
تاۋۇزلار ئۆزلىرى يۇمىلاپ ئايىغىڭ ئاستىدا ئويۇنغا چۈشىدۇ .
نۆۋەتتە تۇرۇپ ساپ سۆڭەك گۆش ئالىسەن . ئىچىڭدە بولسا
«مېنى تونىدى ، سۆڭەك قوشمىدى» دېگەن تەسەللى .
ئىنجىقلاپ ئاپتوبۇس بېكىتىگە كېلىسەن . شۇنداق ئۆيدىن ئې-
لىپ چىققان مائاشىڭ يادىڭغا چۈشىدۇ .
ياپىرەي ، نەھايەت ، بىرىنى ئىشلەتتىم ؟ . . .
خورمىنى نېمە دەپ ئالدىم ؟
تاۋۇز ئۆيدە بار ئىدىغۇ ؟
ئەنە شۇنداق گەپلەر .
خوش ، بازار قەيەردىن باشلىنار ئىكەن ؟
بىلمىدىم ،
بىلگىنىم — بازار نېمە بىلەن تۈگىشى .
خوتۇن بىلەن جاڭجال بىلەن تۈگەيدۇ .
ئالتە ئېغىزلىق چالدىن سورىدىم :
— ئاتا ، بىلەمسىزكىن ، ئاسمانىنىڭ ئاخىرى قەيەردە ؟
چال مېنى شەرەتلەپ يېنىغا چاقىرىپ ، قۇلىقىمغا شۇنداق
دى :
— تارازىخانىدا ، بالام !

(روزىمۇھەممەت مۇتەللىپ تەرجىمىسى)

ئۇرفات (ئافغانستان)

تۇرمۇش

ئوخشاش بىر ئېرىقتىكى سۇ . بەزىلەر ئۇنى ئالتۇن كاسىدا ، بەزىلەر ساپال قاچىدا ئۇسۇپ ئىچىدۇ . ئالتۇن كاسىسىمۇ ، ساپال قاچىسىمۇ يوق كىشىلەر بولسا قوللىرىدا ئوچۇملاپ ئىچىدۇ .

سۇدا ھېچقانداق پەرق يوق . ئۇنىڭدىكى پەرق پەقەت سۇ ئۇسۇيدىغان سايماندا . قەلەندەر بىلەن پادىشاھنىڭ پەرقى ئەنە شۇ ئۇسۇيدىغان «قاچا»دا .

پەقەت ئۇسسۇزلۇقنىڭ دەردىنى تارتقان كىشىلەرلا سۇنىڭ تاتلىقلىقىنى ھېس قىلالايدۇ . قۇملۇق كېزىپ ئۇسسۇزلۇق ۋە ھارغىنلىقنى يەتكۈچە تارتقان سەييياھ سۇنىڭ لەززەتلىك تەمىنى ھەقىقىي تېتىيالايدۇ .

چىڭقىچۇشنىڭ ئاپتىپىدا يەر تېرىپ چىلىق - چىلىق تەرگە چۆمگەن دېھقانلار سۇنىڭ ئەڭ قىممەتلىك نەرسە ئىكەنلىكىنى بىلىدۇ .

يەنە بىر خىل كىشىلەر بارکى ، ئۇلار سالقىن يەردە ئولتۇرۇۋېلىپ نەپىس جاملاردا قانچە يۇتۇم سۇ ئىچسىمۇ سۇنىڭ تاتلىقلىقىنى تېتىيالمايدۇ .

بۇ نېمە ئۈچۈن؟ چۈنكى ئۇلار سەييياھلاردەك ئۇسسۇزلۇقنىڭ دەردىنى تارتمىغان ، دېھقاندەك قاق چۈشتە يەر تېرىپ باقمىغان . شۇڭا ئۇلار سۇنىڭ نەقەدەر ئۇلۇغلۇقىنى ھېس قىلالمايدۇ .

مەيلى كىم بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ئەگەر ئۇ ئاچلىق ۋە ئۇسسۇزلۇقنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى بىلمىسە ، تاماق ۋە سۇنىڭ لەززىتىنىلا ئەمەس ، تۇرمۇشنىڭ لەززىتىنىمۇ بىلەلمەيدۇ .

يېڭى ئىدىيە

مەشرىقتىمۇ باردىم ، مەغرىبكىمۇ باردىم ، ھەممە يەرگە باردىم ،

هەممە ئادەمنى ئىزدىدىم .
هەممە شەھەرلەرنى كەزدىم ، ئەمما ھېچكىمنىڭ ئۆيىدە ئۇنىڭ ئادرېسى يوق ئىكەن .
مەن ئىزدەيدىغان نەرسىلەر بۇ يەردە يوق ئىدى ، ئەمما يۇقىرى مەنسەپكە يامىشىدىغان پەشتاقلارنى تاپقىلى بولمىدۇ .
يېڭى ماشىنىغا ئېرىشمەكچى بولغانلار ماشىنىغا ئېرىشتى ، بېيىماقچى بولغانلارنىڭ پۇلى بانكىنى تولدۇردى .
پەقەت مېنىڭ ئارزۇيۇملا ئەمەلگە ئاشمىدى . چۈنكى مەن موھتاج بولغان نەرسىلەر ناھايىتى قىس ئىدى . لېكىن مەن ئۇنىڭغا ئېرىشىشنى بەكمۇ خالايمەن .
شۇنداق ، مەن يېڭى ئىدىيە ، يېڭى دۇنياغا موھتاج . بۇ يەردە يېڭى رادىئو ، يېڭى كىنو ، يېڭى سائەت ، يېڭى زىبۇ - زىننەتلەر بار . لېكىن يېڭى ئىدىيە يوق .
بۇ يەردە شائىرلار نۇرغۇن شېئىرلارنى يېزىشتى ، لېكىن يېڭى ئىدىيە يوق .
باھارنىڭ ئېلىپ كەلگەنلىرى يەنىلا بىز تالاي قېتىم كۆرگەن ۋە پۇرىغان گۈللەر .
ئەسىرلەر ئۆتتى ، «گۈل ۋە بۇلبۇل كۇيى»نى تەكرارلاپ كەلدۇق ، يېڭىلىق يوق .
بىز كونا نەرسىلەردىن يېڭى تېما ئىزدىدۇق . خۇددى مومايلارغا يېڭى چۈمبەل تارتقاندەك .
بۇ يەردە ئانىلار يېڭى ئىنسانلارنى تۇغدى ، لېكىن ئۇلارنىڭ مېڭىسىدە يېڭى ئىدىيە تۇغۇلمىدى .
بۇ يەردە ئاياللارمۇ تالاغا چىقىدىغان بولدى ، لېكىن يېڭى ئىدىيە مېڭىدىن چىقالمىدى .
بۇ يەردە ئۆرپ - ئادەتلەر تۇپەيلىدىن قىزلار ئاتا - ئانىسىنىڭ قېشىدا تۇرۇپ قېرى قىزغا ئايلانغاندىن كېيىن ياتلىق بولدى .
بۇ يەردە ئانىلارنىڭ سەگۈنچەكلىرىدە تەۋرىنىۋاتقىنى كونا ئۇقۇملار ، ئېيتىلىۋاتقىنى كونا ئاھاڭلار .
بۇ يەردە ئامانەتكە تايىنىپ ياشايدىغانلار مىليونىر بولۇپ كەت-

تى ، ساۋاتسىزلار باشلىق بولدى .

بۇ يەردە ئاياللارنىڭ سۆلىتى ئەرلەردىن ئېشىپ كەتكەن بولۇسمۇ ، موللىلار هاراقكەشلەر سورۇنىغا قاتنىشىدىغان بولسىمۇ ، يەنىلا ئىدىيە يوق .

بالىلار تۇغۇلۇپلا قېرىپ كېتىدۇ ، ئۇلار كونا دەۋرنىڭ بۆشۈكىدە ئۇخلايدۇ ، ئاڭلايدىغىنى بۇرۇنقى ئاهاڭ ، ئۇلارغا قارايدىغىنى مومايلار ، ئەگەر ياشلىرىمىز ساقلىنىى ئالماي قويسىلا ، ئۇلارنى بوۋاي دېيىشكە بولىدۇ .

يېڭى دوپپا كىيىپ ، يېڭى ئىدىيىلەرنى رەت قىلدۇق . يېڭى شەھەرلەردە كونا هېكايىلەر .

قېرىلارنىڭ سورۇنىدا بۇرۇنقى ناخشىلارنى ئوقۇدۇق ، بىز قېرىلارنى دېسكو ئويناتماقچى بولدۇق .

مۇرادىم هاسىل بولمىدى . يېڭى ئىدىيىلەرنى باشقا يەردىن ئىزدىسەم بولغۇدەك .

يېڭى ئىدىيە كونا پەرەسلەرنىڭ قېشىدا يوق .

80 ياشلىق بوۋاي يېڭىدىن ئۆيلەنسىمۇ ، بەربىر بوۋاي ، يېڭى كىيىم كىيسىمۇ بەربىر بوۋاي . ئۇ يېڭى ئۆيگە كۆچسىمۇ بەربىر كونا جابدۇقلىرى ئەگىشىپ كېلىدۇ .

ئۆيلەر يېڭى ، ئىدىيىلەر كونا . ئۇلار ئۆيدە تۇرسىمۇ يېڭى ئىدىيە ۋە يېڭى پىكىرلەر پەيدا بولمايدۇ .

(ئابدۇقادىر جالالىدىن تەرجىمىسى)

خ .جىبران (لىۋان)

دانىشمەن

هازىرقى زامانىنىڭ تاڭ نۇرى ، تاللانغان ۋە ھۆرمەتكە سازاۋەر ئەل مۇستاپا تۇغۇلغان ئارىلىغا ئېلىپ كېتىدىغان كېمىسىنى كۈتۈپ ئورپالىس شەھىرىدە 12 يىل تۇرۇپ قالدى .

ئاخىر ئۇنىڭ كېمىسى يېتىپ كەلدى . ئۇ ئەمدى تۇغۇلغان ئارىلىغا قايتىدىغان بولدى . ئۇنىڭ گۈلقەفەلىرى ئېچىلىپ ، شادلىقى دېڭىز ئۈستىدە جەۋلان قىلدى .

ئۇ قايتىشنىڭ تەرەددۇتىغا چۈشتى . ئەمما ، نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنى ئورىۋالدى . كىشىلەر ئۇنىڭ نام ـ شەرىپىنى ئاتاپ ۋارقىراشاتتى . توۋلىشاتتى . تەنتەنە قىلىشاتتى .

ئۇ ئويلاپ قالدى : ۋىدالىشىدىغان كۈن جەم بولىدىغان كۈن بولامدۇ ؟

مېنىڭ گۈگۈم ۋاقتىم ئەمەلىيەتتە سەھىرىم بولامدۇ ؟

مەن ئاشۇ كەتمەن ، ئورغاقلىرىنى قويۇپ ئېتىزلىقتىن كەلگەن كىشىلەرگە نېمە قىلىپ بېرەلىشىم مۇمكىن ؟

يۈرىكىم ئۇلارغا بېرىدىغان مېۋىگە تولغان بىر تۇپ دەرەخكە ئايلىنالارمۇ ؟

مېنىڭ ئارزۇلىرىم ئۇلارنىڭ قاچىلىرىنى توشقۇزالايدىغان ، توختىماي ئاقىدىغان بۇلاق بولارمۇ ؟

مەن قابىل ۋە قادىر قول چالالايدىغان ئىسكىرىپكا ۋە نەيمۇ ؟

مەن بىر داۋراڭسىز ئىزدەنگۈچى . مەن جىمجىتلىقتا قانداق گۈھەرلەرنى تاپالىدىم ؟

ئەگەر مۇشۇ كۈن مېنىڭ ھوسۇل ئالىدىغان كۈنۈم دېيىلگەنده ، مەن ئۇرۇقلارنى قاچان چاچقان ؟ ئەگەر بۇ مەن نۇرلۇق چىراغىنى ئېگىز كۆتۈرىدىغان كۈن بولسا ، ئەپسۇسكى ، چىراغدىكى يالقۇننى مەن تۇتاشتۇرغان ئەمەس .

مەن ئۇرۇق ، ياندۇرالمىغان چىراغنى كۆتۈرىمەن .
كېچىدە كۆزەتچىلىك قىلىدىغانلار ئۇنىڭغا ياغ قۇيىدۇ ۋە ئوت ياقىدۇ .

كىشىلەر ئۇنىڭغا : «سەن بۇ يەردىن كەتمىگىن . سەن بىزنى ئويغاتقۇچى شاۋقۇن ، سېنىڭ ياشلىقىڭ بىزگە شېرىن ئارزۇ - تىلەك بېغىشلايدۇ ، سەن بىزگە يات ئەمەس ، مېھمانمۇ ئەمەس ، سەن بىزنىڭ ئوغلىمىز ۋە چىن كۆڭۈلدىن سۆيگەن كىشىمىز . سەن كەتمىگىن . دىدارىڭغا تەشنا بولغان كۆزلىرىمىزنىڭ گۆھىرى ئېقىپ كەتمىسۇن . دېڭىز دولقۇنلىرى بىزنى مۇشۇنداق بىر چاغدا ئايرىۋەتمىسۇن ، سېنىڭ بىزنىڭ ئارىمىزدا ئۆتكەن كۈنلىرىڭنى ئەسلىمىگە ئايلاندۇرۇپ قويمىسۇن . سەن بىزنى ئارىلاپ يۈرگەن ئىلاھ ئىدىڭ . سېنىڭ كۆلەڭگەڭ بىزنىڭ قەلبىمىزنى يورۇتقانىدى . بىز سېنى چوڭقۇر مۇھەببەت بىلەن سۆيگەن . ئەمما بىزنىڭ سۆيگۈمىز ئاۋازسىز ھەم شايىغا ئورالغانىدى . بىراق ، ئەمدى ئۇ سېنى چاقىرىۋاتىدۇ . ئۆزىنى ئالدىڭدا ئاشكارىلاۋاتىدۇ . جۇدالىق ئىشى ۋاقتىدىن باشقا چاغدا مۇھەببەت ئۆزىنىڭ چوڭقۇر ياكى تېيىزلىقىنى بىلمەيدۇ » دېيىشتى .

ئەمما ئۇ گەپ قىلمىدى . يەرگە قاراپ تۇرۇۋەردى . ئۇنىڭغا يېقىن تۇرغان كىشىلەرلا ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ئاققان ياش تامچىلىرىنى كۆردى .

شاھ ئوردىسىدىن ئىرمىلچە دېگەن بىر قىز چېقىپ كەلدى . ئۇ ئالدىن بېشارەت بەرگۈچى ئىدى .

ئۇ ئىرمىلچىگە چەكسىز مۇلايىملىق بىلەن تىكىلدى ، چۈنكى ئىرمىلچە ئۇ مۇشۇ شەھەرگە كىرگەندە ئەڭ دەسلەپ ئۇنى ئىزدىگەن ، ئۇنىڭغا ئىشەنگەنلەرنىڭ بىرى ئىدى .

ئىرمىلچە ئۇنى قۇتلۇقلاپ :

— ئەي ئاللانىڭ دانىشمىنى ، ھەممىدىن يۇقىرى تۇرىدىغان ئىزدەنگۈچى . سەن ئۇزۇندىن بۇيان كېمەڭنى زارىقىپ كۈتكەنىدىڭ . بۈگۈن كېمەڭ كەلدى ، سەن جەزمەن قايتىشىڭ كېرەك . سېنىڭ خاتىرەڭدىكى يۈرت ۋە تېخمۇ كۆڭلۈڭدىكىدەك بولغان

ماكانىڭغا مۇھەببىتىڭ شۇنچىلىك چوڭقۇر ئىكەن . بىزنىڭ مۇھەببىتىمىز سېنى توسۇپ قويمىسۇن . بىزنىڭ موھتاجلىقىمىز سېنى تۇتۇپ قالمىسۇن . ئەمما سەن مېڭىشتىن بۇرۇن بىزگە ھەقىقەت توغرۇلۇق سۆزلەپ بەرگىن . بىز بۇ ھەقىقەتنى باللىرىمىزغا سۆزلەپ بېرىمىز . باللىرىمىز باللىرىغا سۆزلەپ بېرىدۇ . ئەبەدىلئەبەد ئۆچمەيدۇ . سەن ئۆز يېگانىلىقىڭ بىلەن بىزگە كۇندۇز ئاتا قىلغان ۔ كۇل . ئويغاقلىقىڭ بىلەن بىزنىڭ چۈش كۆرۈپ يېغلىغان ۔ كۇلگەنلىكىمىزنى ئاڭلىدىڭ . ئەمدى سەن بىزگە ھاياتلىق بىلەن ماماتلىق ئوتتۇرىسىدىكى ئىشلار ھەققىدە سۆزلەپ بەرگىن ، — دېدى .

— مەن سىلەرگە نېمە دەپ بېرەلىشىم مۇمكىن ؟— دېدى ئۇ .

— بىزگە مۇھەببەت ھەققىدە سۆزلەپ بەرگىن ، — دېدى ئىرمىلچە .

ئۇ پۇقرالارغا قاراپ بىر پەس جىم بولۇۋالدى ۔ دە ، ئاندىن ياڭراق ئاۋازدا سۆز باشلىدى :

— مۇھەببەت سىلەرنى چاقىرغاندا ، گەرچە مۇساپە ئۇزۇن ۋە مۇشكۇل بولسىمۇ ، ئۇنىڭغا ئەگىشىڭلار . ئۇنىڭ قاناتلىرى سىلەرنى ئورىغاندا ، گەرچە پەيلەر ئارىسىدىكى شەمشەرلەرنىڭ يارىدار قىلغىنى بولۇڭلار . ئۇ سىزنى كۆرۈنۈپ تۇرغان بولسىمۇ ئۇنىڭغا تەسلىم بولۇڭلار . ئۇ سىزلەرگە گەپ قىلغاندا ، گەرچە ئۇنىڭ ئاۋازى مەستخۇش كاللاڭلارنى ئېزىۋېتىشى مۇمكىن بولسىمۇ ئۇنىڭغا قۇلاق سېلىڭلار . مۇھەببەت ساڭا گۈل تاج كىيدۈرىدۇ ، سېنى كرېست جازىسىغا مىخلاپمۇ قويىدۇ . ئۇ سېنى پەپلەپ ئۆستۈرىدۇ ، رەھىمسىزلىك بىلەن شاخلىرىڭنىمۇ قايچىلايدۇ ، ئۇ سېنىڭ ئەڭ ئېگىز چوققاڭغا چىقىپ كۇن نۇرىدا تىترەۋاتقان بىخ ، يوپۇرماقلىرىڭنى ئەركىلىتىدۇ ، يىلتىزىڭ تۇۋىگە چۈشۈپ ، يىلتىزىڭ تېگىدىكى ھەممە بوغۇملارنى ئىرغاڭلىتىپ يەر بىلەن يەكسان باغلىۋالايدۇ ، سېنى ئۇرۇپ قىپيالىڭاچ قىلىپمۇ قويالايدۇ . سېنى تاسقاپ پوستۇڭدىن ئايرىيدۇ ، ئاپئاق بولغۇچە يانجىپ ئېزىدۇ ، ئىتتىكلىگىچە بىلەيدۇ . ئاندىن ئۇ سېنى مۇقەددەس ئوتىدا پىشۇرۇپ ئاللانىڭ مۇقەددەس تامىقىغا ئايلاندۇرىدۇ ، بۇلارنىڭ ھەممىسى مۇھەببەت سەندىن قىلىشنى تەلەپ قىلىدۇ ، ئۇنداق بولغاندا سەن ئۆلۈمنى بىلمەيسەن ، ئۆلۈمنىڭ

لەپ قىلىدىغان ئىشلار ، ئۇ ساڭا قەلبىڭدىكى سىرلارنى بىلدۈرىدۇ ، سەن مۇشۇ بىلىمدە «ھايات»نىڭ قەلبىدىكى بىر ئۇۋاققا ئايلىنىسەن . ئەگەر سەن ئارىسالدى بولۇپ سۆيگۈنىڭ تىنچلىقى ۋە ھۇزۇر - ھالاۋىتىنىلا كۆزلىسەڭ ، ئۇنداقتا يالىڭاچلىقىڭنى يوشۇرۇپ ، مۇھەببەتنىڭ تاسقاشلىرىدىن ئۆزۈڭنى قاچۇرۇپ ، پەسىللەر بولمايدىغان ئالەمگە قەدەم قويغىنىڭ ياخشى . سەن ئۇ يەردە كۆلەسەن . ئەمما ئىمكانىيىڭ بېرىچە كۈلمەيسەن ، يىغلايسەن ، ئەمما يېشىڭ قۇرۇمايدۇ ، مۇھەببەت ئىگىلىمەيدۇ ، ئىگىلەنمەيدۇ . چۈنكى مۇھەببەت مۇھەببەت بىلەنلا قانائەتلىنىدۇ . سەن مۇھەببەت بەرگەندە «ئاللا قەلبىمدە» دېمە . «مەن ئاللانىڭ قەلبىدە» دېگىن . مەن مۇھەببەت سەپىرىنى يېتەكلەيمەن ، دەپ ئويلىما . ئەگەر ئۇ سېنى ياراتسا ، ئۇ سېنى يېتەكلەيدۇ . مۇھەببەتنىڭ ئۆزىنى مۇكەممەللەشتۈرۈشتىن باشقا ئارزۇسى يوق . ئەگەر سەن مۇھەببەتلەشسەڭ ، ئارزۇ - ئىستەكلىرىڭنىڭ بولۇشىنى خالىساڭ ، تۆۋەندىكىلەرنىڭ بىرىنى تاللىۋال : ئۆزەڭنى ئېرىتىپ ، خۇددى ئېقىندەك ئايدىڭ كېچىلەرگە ناخشا ئوقۇپ بەر ، ئۆتكۈنچى مېھرىبانلىقنىڭ ئازابلىرىنى بىل . سۆيگۈنى چۈشىنىش يولىدا يالىلانساڭ ، ئىختىيارلىقىڭ بىلەن خۇشال ھالدا قېىنىڭنى ئاققۇز . ئەتىگەندە ئويغىنىپ ، يېڭى بىر مۇھەببەت كۈنىنى مۇبارەكلە . چۈش پەيتلىرىدە مۇھەببەت لەززىتىنى تامشىغىن ، كەچتە دولقۇنلار پەسلىگەندە يارنىڭ ئۆيىگە قايتقانلىقىنى تەبرىكلە . ئۇخلاش ۋاقتىدا دۇئا - تىلاۋەت قىل ، چۈنكى سۆيۈلگۈچى سېنىڭ قەلبىڭدە ، قەسىدە سېنىڭ لەۋزىڭدە .

— ئەمدى نىكاھ ھەققىدە سۆزلەپ بېرىڭ ، — دېدى ئىرمىلىچە .

— سىلەر بىرلىكتە تۇغۇلغان ، ئەبەدىي قوشۇلۇشۇڭلار كېرەك ، — دېدى ئۇ ، — ئۆلۈم قاناتلىرى ئايرىۋەتكەن كۈنلەرنىڭ ئايلاردىمۇ بىرگە بولۇشۇڭلار كېرەك . ھەتتا ئاللانىڭ ناملىرى زىكىر قىلىۋاتقاندىمۇ بىرگە بولۇشۇڭلار كېرەك . ئەمما بىرگە بولغاندا مەلۇم ئارىلىق قالسۇن ، شامال ئارىلىقىڭلاردا ئۇسسۇل ئوينىسۇن . بىر - بىرىڭلارنى ياخشى كۆرۈڭلار ، ئەمما مۇھەببەتنى بوغقۇچى

ئارغامچا بولۇپ قالماڭلار . ئۇ قەلبىڭلارنىڭ قىرغاقلىرى ئوتتۇرىسىدا بىر كۆچمە دېڭىز بولسۇن . قەدەملىرىڭلارنى تولدۇرۇڭلار ، ئەمما ، بىر قەدەمنى تەڭ ئىچمەڭلار . بىرلىكتە خۇشال ئۇسسۇل ئويناڭلار ، ئەمما يەككە - يېگانە ئويناڭلار . ئەنە قاراڭلار ، ئىسكەرىپكىنىڭ تارلىرى بىر كۈينى چېلىۋاتىدۇ ، ئەما ، ئۇلار ئايرىم - ئايرىم تۇرۇپتۇ . قەلبىڭلارنى بىر - بىرىڭلارغا تەقدىم قىلىڭلار . ئەمما ساقلاپ قالماڭلار . چۈنكى ، پەقەت «ھاياتلىق» قولىدا يۇرىكىڭلارنى ئىگىلىيەلەيدۇ . بىر يەردە تۇرۇڭلار ، ئەمما بەك چاپلىشىپ كەتمەڭلار . چۈنكى سارايلارنىڭ تۈۋرۈكلىرىمۇ ئايرىم - ئايرىم تۇرىدۇ . كاۋاڭچۇك بىلەن قارىغايمۇ بىر - بىرىنىڭ سايىسىدا ئۆسمەيدۇ .

— ئەمدى بالا ھەققىدە سۆزلەپ بەرگىن ، — دېدى بىر بالىلىق ئايال . ئۇ بالىسىنى باغرىغا مەھكەم تاڭغانىدى .

— بالىلىرىڭلار ، — دېدى ئۇ ، — سىلەرنىڭ ئەمەس ، ئۇلار «ھاياتلىق»نىڭ پەرزەنتلىرى . ئۇلار سىلەر ئارقىلىق تۆرەلگەن ، ئەمما سىلەر ئۈچۈن تۆرەلگەن ئەمەس . ئۇلار سىلەر بىلەن بىللە تۇرسىمۇ ، سىلەرگە مەنسۇپ ئەمەس . سىلەر ئۇلارغا مۇھەببەت بەرسەڭلار بولىدۇ ، ئەمما ئىدىيە بەرسەڭلار بولمايدۇ . چۈنكى ئۇلارنىڭ ئۆز ئىدىيىسى بار . سىلەر ئۇلارنىڭ بەدىنىنى يوشۇرساڭلار بولىدۇ ، ئەمما قەلب - روھىنى يوشۇرالمايسىلەر . چۈنكى ئۇلارنىڭ قەلب - روھى ئەتىنىڭ ئۆيلىرىدە تۇرىدۇ . ئۇنى تىرىشىپ دوراڭلار . ئەمما ئۇلارنى ئۆزۈڭلارغا ئوخشىتىپ قويالمايسىلەر . چۈنكى ھايات ئارقىغا يانمايدۇ ، شۇنداقلا تۇنۇگۈن بىلەن بىللە توختاپ قالمايدۇ . سىلەر ئوقيا ، بالا ئوقيادىن قويۇپ بېرىلگەن ھاياتلىق ئوقى . ئوقيانى ئاتقۇچى نىشانىنى چەكسىزلىكتىنلا كۆرەلىگەن . سەلەر ئاتقۇچىنىڭ قولىدىكى يانى خۇشاللىققا ئايلاندۇرۇڭلار ، چۈنكى ئۇ ئاشۇ ئېتىلغان ئوقنى سۆيىدۇ ، جىم تۇرغان يانمۇ سۆيىدۇ .

— بىزگە خۇشاللىق ۋە قايغۇ ھەققىدە سۆزلەپ بەرسەك ، — دېدى بىر ئايال .

— سېنىڭ خۇشاللىقىڭ چۈمپەردىسى ئېلىپ تاشلانغان قايـ

غۇدۇر ، — دېدى ئۇ ، — ھەتتا سېنىڭ خۇشاللىق ئېتىلىپ چىقىۋاتقان بۇلىقىڭمۇ دائىم كۆز ياشلىرىڭ بىلەن تولىدۇ . شۇنداق ئەمەسمۇ ؟ قايغۇ سېنىڭ ۋۇجۇدۇڭدا قانچە چوڭقۇر ئىز قالدۇرسا ، سەن شۇنچىلىك خۇشاللىقنى سىغدۇرالايسەن ، شارابقا تولغان جام-لىرىڭ كۈلالىچىنىڭ خۇمدىنىدا كۆيدۈرۈلگەن پىزا ئەمەسمۇ ؟ سې-نىڭ قەلبىڭنى مەپتۇن قىلغان نەي پىچاق بىلەن ئويۇلغان قومۇش ئەمەسمۇ ؟ سەن خۇشاللانغاندا ، ئۆز قەلبىڭنى ئىنچىكە تەكشۈر-سەڭ ، سېنى بۇرۇن قايغۇلاندۇرغان نەرسىنىڭ بۇگۈن سېنى خۇ-شاللاندۇرۇۋاتقانلىقىنى بايقايسەن . سەن قايغۇغا چۆمگەندە بولسا ، ئۆز قەلبىڭنى ئىنچىكە تەكشۈرسەڭ ، سېنى بۇرۇن خۇشاللاندۇرغان نەرسىنىڭ بۇگۈن سېنى يىغلىتىۋاتقانلىقىنى كۆرىسەن . بەزىلەر : «خۇشاللىق قايغۇدىن چوڭ» دەيدۇ ، بەزىلەر : «ياق ، قايغۇ چوڭ» دەيدۇ . مېنىڭچە ، ئۇلار ئايرىلالمايدۇ . ئۇلار تەڭلا كېلىدۇ . سەن ئۇنىڭ بىرى بىلەن ئۇلپەتلىشىۋاتقاندا ، بىلىشىڭ كېرەككى ، يەنە بىرى كارىۋىتىڭدا تاتلىق ئۇخلاۋاتقان بولىدۇ . راست ، سەن خۇددى تارازىدەك ، خۇشاللىق بىلەن قايغۇ ئوتتۇرىسىدا ئېسىلىپ تۇرىسەن . سەن بوش - بىكار چاغدا تەڭپۇڭ تۇرىسەن . خەزىنىدار سەندە ئالتۇن - كۈمۈشلىرىنى تارتقاندا ، سېنىڭ خۇشاللىقىڭ - قايغۇڭ تەڭلا پەيدا بولىدۇ .

— بىزگە كېيىم - كېچەك ھەققىدە سۆزلەپ بەرسەڭ ، — دېدى بىر توقۇمىچى .

— سىلەرنىڭ كېيىم - كېچىكىڭلار نۇرغۇن گۈزەللىكنى يېپىۋالىدۇ ، ئەمما رەزىللىكنى يېپىۋالالمايدۇ ، — دېدى ئۇ ، — سىلەر كېيىم - كېچەك ئىچىدە يوشۇرۇن ئەركىنلىكنى تاپالايسى-لەر . شۇنداقلا قوزۇق ، بويۇنتۇرۇقمۇ تاپسىلەر . مەن سىلەرنىڭ قۇياش ۋە شامالنى بەدەن بىلەن ئەمەس ، كېيىم بىلەن قارشى ئالىدىغانلىقىڭلارغا ئەپسۇسلىنىمەن . چۈنكى ھاياتنىڭ نەپىسى قۇ-ياشتا ، ھاياتنىڭ ئىشەنچى شامالدا . بەزىلەر : «بىزگە رەخت توقۇپ كېيىم كىيدۈرگىنى شىمال شامىلى» دەيدۇ ، شۇنداق . ئەمما ، ئۇنىڭ دەستىگاھى — شەرمەندىلىك . ئۇستىخان ۋە گۆشنى بوش

قىلىپ قويىدىغىنى ئۇنىڭ يېپلىرىدۇر . ئۇ ئۆز ئىشىنى تۈگەتكەندە ئورمانلىققا كىرىۋېلىپ كۈلىدۇ . شۇنى ئۇنتۇمائىلارکى ، خىجىل بولۇش — ناپاك كۆزلەرنى يوشۇرىدىغان قالقاندىن باشقا نەرسە ئەمەس . ناپاكلىق تامامەن تۈگىگەن چاغدىمۇ يەنە خىجىل‌بولۇش — پەقەت يۈرەكتىكى بويۇنتۇرۇق ۋە بوغقۇچ ئەمەسمۇ ؟ شۇنى ئۇنتۇ-مائىلارکى ، زېمىن يالاڭ ئاياغ پۇتۇڭلار بىلەن ئۇچرىشىشنى ياقتۇرى-دۇ . شامال‌چاچلىرىڭلار بىلەن ئويناشنى ئۈمىد قىلىدۇ .

— ئەمدى سودا - سېتىق ھەققىدە سۆزلەپ بېرىڭ ، — دېدى بىر سودىگەر .

— زېمىن سىلەرگە مول مېۋە ئاتا قىلدى ، ئەگەر سىلەر ئۇنى قانداق يالغۇزلا ئىگىلىۋېلىشنى ئويلىساڭلار ئۇنىڭغا ئېرىشەلمەيسى-لەر ، — دېدى ئۇ ، — زېمىنىڭ سۇۋغاتلىرىنى ئېلىپ - ساتقاندا سىلەردە قانائەت بولۇشى كېرەك . ئەگەر سودىنى مۇھەببەت ۋە ئادىللىق بىلەن قىلمىساڭلار ، بەزىلەر توقلۇقتىن ، بەزىلەر ئاچلىق-تىن ئۆلىسىلەر . دېڭىزدا ، ئېتىزلىقتا ۋە تەكلىكتە ئىشلەيدىغان ئىشچىلار بازاردا توقۇمىچىلار ، كۈلالچىلار ۋە ئەتىرلەرنى يىغقۇچى-لار بىلەن ئۇچراشقاندا زېمىن ئىلاھىنىڭ كېلىشىنى تىلەڭلار ، ئۇ تارازىنى مۇقەددەسلەشتۈرۈپ ، قىممەتنى ئۆلچەپ بېرىدۇ . بىكار تەلەپلەرنى سودىغا ئارىلاشتۇرماڭلار . ئۇلار ئەمگىكىڭلارغا قۇرۇق گەپ بىلەنلا ئىگە بولۇۋالىدۇ . سىلەر ئۇلارغا : «بىز بىلەن بىرگە ئېتىزغا بار ياكى دېڭىزغا تور تاشلا» دەڭلار ، چۈنكى دېڭىز بىلەن زېمىن سىلەرگىمۇ ، بىزگىمۇ چەكسىز شەپقەتلىك . ئەگەر ئىسقىرت-قۇچىلار ، ئۇسسۇلچىلار ، ناخشىچىلار كېلىپ قالسا ، ئۇلارنىڭ سۇۋغاتلىرىنىمۇ سېتىۋېلىڭلار . گەرچە ئۇلارنىڭ ئېلىپ كەلگەنلە-رى شەرىن چۈشكە تەئەللۇق نەرسىلەر بولسىمۇ ، ئەمما سىلەرنىڭ روھىي ئوزۇقلىرىڭلاردۇر . سىلەر بازاردىن كېتىشتىن بۇرۇن قۇ-رۇق قول قايتقان ئادەملەرنىڭ بار - يوقلۇقىنى كۆزىتىڭلار . چۈن-كى زېمىن ھەربىر ئادەمنىڭ تەلىپى قانائەتلەنمەستىن بۇرۇن ئۇخ-لىيالمايدۇ .

ناخشا

قەلبىم چوڭقۇرىدا بىر ناخشا بار . ئۇ سۆزدىن توقۇلغان كىيىمنى كىيىشنى خالىمايدۇ . ئۇ ناخشا قەلبىمنىڭ ئەڭ چوڭقۇرىدا ياشايدۇ . كۆك ياكى قارا سىياھ بىلەن ئاق قەغەزگە تۆكۈلۈشنى خالىمايدۇ . ئۇ مېنىڭ ھېس ـ تۇيغۇلىرىمنى گويا يىپەكتەك ئوراپ تۇرغانلىقتىن ، ھېچقاچان مېنىڭ تىلىمدىن شۆلگەي بولۇپ ئاقمايدۇ .

مەن ئېغىزنىڭ ئۇنىڭغا زىيان ـ زەخمەت يۇتكۇزۇپ قويۇشىدىن ئەنسىرەپ تۇرغىنىمدا ئۇنى قانداقمۇ ئاغزىمدىن چىقىراي ؟ ناخشا مېنىڭ قەلبىمگە سىڭىپ كەتكەن ـ قەلبىم چوڭقۇرىدا ياشاشقا كۆنۈپ كەتكەن تۇرسا ، مەن ئۇنىڭ كىشىلەرنىڭ قۇلاقلىرىنىڭ قوپاللىقىغا چىدىيالماي قالارمىكىن دەپ تۇرغىنىمدا كىمگىمۇ ئېيتىپ بېرەلەي ؟

ئەگەر سەن مېنىڭ كۆزلىرىمگە زەن سېلىپ قارىساڭ ، سەن ئۇ يەردە قەلبىمدىكى ناخشىنىڭ ئەكسىنى كۆرىسەن . ئەگەر بارماقلىرىمنىڭ ئۇچىغا قولۇڭنى تەگكۈزسەڭ سەن ئۇنىڭ تىترەۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىسەن .

مېنىڭ ئەسەرلىرىم ئۇنى خۇددى كۆلدە پارقىراپ تۇرغان يۇلتۇزلاردەك ئەكس ئەتتۈرىدۇ ، مېنىڭ كۆز ياشلىرىم خۇددى سەھەر قۇياشىدا پارقىرىغان شەبنەم تامچىلىرى قىزىلگۈللەرنىڭ سىرلىرىنى ئاشكارىلىغاندەك ، ئۇنى پاكىزلايدۇ . ياشنىتىدۇ .

بۇ ناخشا خۇددى قۇشتەك جەۋلان قىلىپ بارچە چۇقانلارنى باسىدىغان ، جانغا ـ كۆڭۈلگە ئارام بېرىدىغان ناخشا . ئاسايىشلىق ئۇنى جەۋلان قىلدۇرىدۇ . ۋاڭ ـ چۈڭلار ئۇنى يوشۇرىدۇ . قاراڭغۇ كېچىدە — ھەممە شېرىن ئۇيقۇغا كەتكەندە ئۇ پەرۋاز قىلىدۇ ، كۈندۈزدە — ھەممە ئويغانغان چاغدا ئۇ ئۆزىنى پىنھانغا ئالىدۇ .

ئەي ئىنسانلار ! بۇ — مۇھەببەت ناخشىسى ، بۇ ناخشىنى قايسىبىر ئىسھاق ئېيتقانىدى ؟ قايسىبىر داۋۇتنىڭ ئاۋازى ئۇنى بەسىپ چۈشەلەيدۇ ؟

ئۇ جەسۇقتىنمۇ خۇش پۇراق گۈلدۇر ، قانداق زەربان ئۇنى مەينەتلەشتۇرەلەيدۇ ؟ ئۇ نارەسىدە قىزنىڭ ئىپپەت - نومۇسىدىنمۇ قىممەتلىكتۇر ، ئۇنى قانداق تارلار ئۇزۇۋېتەلەيدۇ ؟

كىم دولقۇن شاۋقۇنلىرى بىلەن بۇلبۇل ئاۋازىنى بىر - بىرىگە قوشالايدۇ ؟ كىم بوراننىڭ ھۆركىرەشلىرى بىلەن بوۋاقنىڭ ئىڭىگە- لىرىنى تەڭكەش قىلالايدۇ ؟

قايسىبىر ئىنسان ئاللانى ئۇلۇغلايدىغان ناخشىنى ئېيتالايدۇ ؟

ئەۋلىيا

ياش ۋاقتىمدا بىر ئەۋلىيانى زىيارەت قىلغانىدىم . ئەۋلىيا تاغ باغرىدىكى بىر خالىي ئورمانلىقتا تۇراتتى . بىز گۈزەل ئەخلاق ھەققىدە پاراڭ سېلىشىۋاتقاندا بىر توكۇر ئادەم مېڭىبىر جاپادا تاغ ئۈستىگە چىقىپ ، ئاندىن پەسكە — ئورمانلىققا چۈشتى - دە ، ئەۋلىيانىڭ ئالدىدا تىز پۈكۈپ :

— ئەي ئەۋلىيا ئاتا ، مەن باندىتمەن . مېنىڭ گۇناھلىرىم ناھايىتى ئېغىر ، مېنى گۇناھلاردىن خالاس قىلغىن ، — دېدى .

— مېنىڭ گۇناھلىرىمنى ئېغىر ، — دېدى ئەۋلىيا .

— مەن قاراقچى .

— مەن ھەم قاراقچى .

— مەن قاتىل . نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ قېنى قۇلىقىم تۇۋىدە دولقۇنلاۋاتىدۇ .

— مەنمۇ قاتىل . نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ قېنى قۇلىقىم تۇۋىدە ۋاراقلاۋاتىدۇ .

— مەن ئۆتكۈزگەن جىنايەت ھەددى - ھېسابسىز .

— مەن ئۆتكۈزگەن جىنايەتنىڭمۇ ھېسابى يوق .

باندىت ئورنىدىن تۇرۇپ ئەۋلىياغا تىكىلىپ قاريدى . ئۇنىڭ كەيپىياتى غەلىتە ئىدى . ئۇ بىزدىن ئايرىلىپ ئويناقلاپ خۇشال يۈرۈپ كەتتى .

— سىز نېمانداق ئۆزىڭىزگە يوق جىنايەتلەرنى توقۇۋالىسىز ؟

— دېدىم مەن ئەۋلىياغا ، — بۇ ئادەم ئەمدى سىزگە ئىشەنمەيدۇ .
— شۇنداق ، ئۇ ماڭا ئىشەنمەيدۇ ، — دېدى ئەۋلىيا ، — ئەمما ئۇنىڭ يەلكىسىدىن ئېغىر بىر يۈك ئېلىپ تاشلاندى .
دەل شۇ چاغدا بىز يىراقتىن باندىتنىڭ ۋارقىراپ ئېيتقان ناخشىسىنى ئاڭلىدۇق . ناخشا ساداسى بىلەن جىلغا ـ ساي خۇشال-لىققا چۆمگەنىدى .

قۇم ۋە بۇزغۇن

مەن بىر ئوچۇم ئىسىنى تۇتۇۋالدىم .
قولۇمنى ئاچتىم ، ئىس بىر قۇرتقا ئايلىنىپتۇ .
مەن قولۇمنى يۇمۇپ يەنە ئاچتىم ، ئەمدى قۇرت قۇشقا ئايلانغا-نىدى .
مەن قولۇمنى يۇمۇپ يەنە ئاچتىم . ئەمدى ئالىقىنىمدا كۆزلە-رىدە ھەسرەت جىلۋىلەنگەن بىر ئادەم ئاسمانغا قاراۋاتىدۇ .
مەن قولۇمنى يۇمۇپ يەنە ئاچتىم ، قولۇمدا ئىستىن باشقا ھېچنېمە يوق ئىدى .
ئەمما مەن ناھايىتى ئېسىل بىر ناخشىنى ئاڭلىدىم .
ئىلاھنى ئويلىغان تۇنجى خىيال — بىر پەرىشتە .
ئىلاھ ھەققىدە سۆزلىگەن تۇنجى سۆز — ئادەم .
روھىم بىلەن جىسىمىم ئۆزئارا كۆيۈشۈپ ، سۆيۈشۈپ توي قىلغىنىدىلا مەن قايتىدىن تۇغۇلىمەن .
ئەسلىمە — ئۇچرىشىشنىڭ بىر خىل شەكلى .
ئادەمگەرچىلىك — ئەبەدىيلىك بۇرۇنقى زامانىدىن ئەبەدىيلىك كەلگۈسىگە ئاققان نۇر دەرياسىدۇر .
ئاللا ، مېنى شىرنىڭ ئوزۇقىغا ئايلاندۇر ، بولمىسا توشقانىنى مېنىڭ ئوزۇقۇمغا ئايلاندۇر .
قاپقاراڭغۇلۇق يولىدىن ماڭماي تاڭغا يەتكىلى بولمايدۇ .
مەن ئۆز روھىمغا يەتتە قېتىم نەپرەتلەنگەنىدىم :
بىرىنچى قېتىم ، ئۇ يۇقىرىغا ئۆرلەشنى ئۆتۈنۈۋەتكەندە .

ئىككىنچى قېتىم ، ئۇ توكۇر ئالدىدا ئاقساپ ماڭغاندا .
ئۈچىنچى قېتىم ، ئۇ جاپا ۋە ئاسانلىق ئالدىدا ئاسانلىقنى تاللىغاندا .
تۆتىنچى قېتىم ، ئۇ خاتالىشىپ ئۆزىگە باشقىلارمۇ خاتالىشىپ قالىدۇ ، دەپ تەسەللى بەرگەندە .
بەشىنچى قېتىم ، ئاجىزلىققا باش ئېگىپ ، ئۇنى قەيسەرلىك دەۋالغاندا .
ئالتىنچى قېتىم ، ئۇ بىر سەت چىراينى كۆرۈپ ، ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ نىقابلىرىنىڭ بىرى ئىكەنلىكىنى بىلمەي نەپرەتلەنگەندە .
يەتتىنچى قېتىم ، ئۇ بىر مەدھىيە ناخشىسىنى ئوقۇپ ، بۇنى بىر ئېسىل ئەخلاق دەپ ئىشەنگەندە .
مۇتلەق ھەقىقەتنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلمەيمەن . ئەمما ئۆزۈمنىڭ نادانلىقى تۇپەيلى كەمتەرمەن ، بۇنىڭغا مېنىڭ شەرىپىم ۋە ھەققىم سىڭگەن .
جەننەت ئۇياقتا — ئاشۇ ئىشىكنىڭ ئارقىسىدا ، ياندىكى ئۆيدە ، ئەمما مەن ئاچقۇچنى يوقىتىپ قويدۇم .
بەلكىم مەن ئاچقۇچنى باشقا يەرگە قويغان بولسام كېرەك .
سەن قارىغۇ ، مەن گاس ھەم گاچا ، كەل ئىككىمىز قول ئېلىشىپ چۈشىنىشەيلى .
بىر ئادەمنىڭ ئەھمىيىتى ئۇنىڭ نەتىجىلىرىدە ئەمەس ، بەلكى نەتىجىلەرگە ئىنتىلدۇرگەن نەرسىدە .
بىزنىڭ يۇرىكىمىز — بىر پارچە خەيمەن ، كۆڭلىمىز دەريا ، ھالبۇكى كۆپچىلىكىمىز شۇنى سۈمۈرىمىز ، ئەمما ئېقىشنى خالىمايمىز . بۇ ئەجەبلىنەرلىك ئىش ئەمەسمۇ ؟
بىر كىشى خىيالغا چۆككەندە ، خىيالنىڭ غۇۋا ھۇزۇرىنى ھەقىقىي شاراب ھېسابلايدۇ .
سېنىڭ ھاراق ئىچىشتىن مەقسىتىڭ مەست بولۇش ، مېنىڭ ھاراق ئىچىشتىكى مەقسىتىم باشقا مەستلىكتىن يېشىلىش .
رومكام قۇرۇق تۇرسا كارىم يوق ، ئەمما ئۇ يېرىم بولۇپ قالسا ، يېرىملىقىغا نەپرەتلىنىمەن .

بىر ئادەمنىڭ ماھىيىتى ئۇنىڭ ساڭا ئايان بولغان تەرىپىدە ئەمەس ، بەلكى ساڭا ئاشكارا قىلالمايدىغان تەرىپىدە .

قىلغان گەپلىرىمنىڭ يېرىمى دېگۈدەك ئەھمىيەتسىز گەپلەر ، ئۇنى دېيىشتىن مەقسىتىم سېنى ئۇنىڭ قالغان يېرىمىنى ئاڭلاش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىش ئۈچۈندۇر .

كىشىلەر مېنىڭ كۆپ سۆزلۈكىمنى ماختاپ ، كەم سۆزلۈكىمنى ئەيىبلىگەندە مېنىڭ زېرىكىشىم باشلىنىدۇ .

مېنىڭ چىنلىقىم — جىمغۇرلۇقۇمدۇر . ئۆگۈنلۈككە مەن بىر كۆپ سۆز ئادەمگە ئايلىنىمەن .

ھاياتىمنىڭ ئىچكى ئاۋازى سېنىڭ ھاياتىڭنىڭ ئىچكى قۇلاقلىرىغا يېتىپ بارالمايدۇ ، ئەمما ئىچ پۇشۇقىمىزنى چىقىرىش ئۈچۈن ، كەل ، سۆزلىشەيلى .

ئىككى ئايال سۆزلەشكەندە ئۇلار ھېچنېمە دېيىشمەيدۇ . بىر ئايال ئۆز - ئۆزىگە سۆزلىگەندە ھاياتنىڭ ھەممىسىنى ئېچىۋېتىدۇ . پاقا بەزىدە كالىدىنمۇ كۈچلۈك ئاۋاز چىقىرالىشى مۇمكىن ، ئەمما ئۇ قوش سۆزىيەلمەيدۇ ، جۈۋاز تارتالمايدۇ ، ئۇنىڭ تېرىسىنى كۆن - خۇرۇم قىلغىلىمۇ بولمايدۇ .

پەقەت گاچىلا سۆزمەندىن ھەسەت قىلىدۇ .

ئەگەر قىش : «باھار مېنىڭ يۇرىكىمدە» دېسە ، قىشقا كىم ئىشىنەتتى ؟

ھەربىر ئۇرۇق — بىر ئۇمىدتۇر .

ئەگەر سەن راستتىنلا كۆزۈڭنى چوڭ ئېچىپ قارىساڭ ، ھەر - بىر پېرسونازدا ئەكسىڭنى كۆرىسەن . سەن ئەگەر راستتىنلا قۇلاق سېلىپ ئاڭلىساڭ ، سەن ھەممە ئاۋازلار ئارىسىدىكى ئۆز ئاۋازىڭنى ئاڭلايسەن .

نۇرغۇن ھەقىقەت بىر دېرىزە ، بىز شۇ دېرىزە ئارقىلىق ھەقىقەتنى كۆرەلەيمىز ، شۇنداقلا ئۇ بىزنى ھەقىقەتتىن ئايرىپ تۇرىدۇ .

ئايال خەق تەبەسسۇم بىلەن رۇخسارىنى يوشۇرالايدۇ .

ئاياللارنى چۈشەنمەكچى ، تالانتىنى تەھلىل قىلماقچى ياكى جىمغۇر ، سىرلىق ئادەملەرنى بىلمەكچى بولغان ئادەم شېرىن

چۇشلەر ئارىسىدىن جان پىدالىق بىلەن ئويغىنىپ ناشتىلىق ئۇستىلىگە كەلمەكچى بولغان ئادەمدۇر.

مەن ماڭغانلار بىلەن بىللە مېڭىشنى خالايمەن. ئۆتۈۋاتقانلارغا قاراپ تۇرۇشنى خالىمايمەن.

ئەگەر بىر تۇپ دەرەخ ئۆز تەرجىمھالىنى يازىدىغان بولسا، خۇددى بىر مىللەتنىڭ تارىخىغا ئوخشىغان بولاتتى.

شېئىر — ئىپادە قىلىنىدىغان پىكىر ئەمەس، بەلكى يارا ئېغىزىدىن ياكى كۆلكە ئېغىزىدىن ئۇرغۇپ چىققان ناخشىدۇر.

تىل - سۆز — ۋاقىت خاراكتېرلىك بولمايدۇ. سەن ئۇنى دەۋاتقان ياكى يېزىۋاتقاندا ئۇنىڭ ئالاھىدىلىكىنى بىلىشىڭ كېرەك.

شېئىر — ئورۇن بوشاتقان شاھتۇر، ئۇ ئۆز قەسىرىدىكى گۈل - توزانلار ئارىسىدا ئولتۇرۇپ، كۆلدىن ھەيكەل ياسىماقچى بولىدۇ.

ئەگەر سەن گۈزەللىكنى مەدھىيىلىمەكچى بولساڭ، سەن دەشت - باياۋان ئوتتۇرىسىدا بولساڭمۇ ئاڭلىغۇچى چىقىدۇ.

ئىلھام دائىملىق كۆيلەشتۇر، ئۇنىڭغا ئىزاھات كەتمەيدۇ.

بىز ئۆزىمىز ئۈچۈن ياشىغا ئەللەي ناخشىسى ئېيتىپ بېرىمىز.

ئوي - پىكىر — دائىم دېگۈدەك شېئىرنىڭ توسالغۇسىدۇر. بىزنىڭ جىمجىتلىقىمىزنى ئىزھار قىلالىغۇچى ئەڭ ئۇلۇغ ناخشىچىدۇر.

ئاغزىڭدا لەققىدە ئاش بولسا قانداقمۇ ناخشا ئېيتالايسەن؟

قولۇڭدا لەققىدە ئالتۇن بولسا، قانداقمۇ كىشىگە بەخت تىلەيسەن؟

گىلى قولۇڭنى كۆتۈرەلەيسەن.

كىشىلەر: بۇلبۇل ناخشا ئېيتقاندا تىكەنلەرنى يۇرىكىگە سانجىدۇ، دېيىشىدۇ. بىزمۇ شۇنداق، بولمىسا بىز قانداقمۇ ناخشا ئېيتالايمىز؟

تالانت — كەچ كۆز باشلانغان چاغدا تومۇزغا ئېيتقان بىر ناخشىدىن باشقا نەرسە ئەمەس.

ئانا قەلبىدە جىم تۇرغان شېئىر بالا ئاغزىدىن چىقىدۇ.

سەن هاياتنىڭ مەركىزىگە يەتكەندە ، سەن هاياتلىقتىن ، هەتتا گۈزەللىكنى كۆرەلمەيدىغان ئادەمنىڭ كۆزىدىنمۇ گۈزەللىكنى تاپالايسەن .

ياشاشتىن مەقسىتىمىز — گۈزەللىكنى تېپىش ، باشقا نەرسە-لەرنىڭ هەممىسى كۈتۈش شەكىللىرىدۇر .

بىر تال ئۇرۇق چاچساڭ ، زېمىن ساڭا بىر گۈل بېرىدۇ . ئاللادىن بىر شېرىن خىيالنى تىلىسەڭ ساما ساڭا مەشۇق بېرىدۇ .

نۇرغۇن قىزلار يىگىت قەلبىنى ئۆتنە ئالالايدۇ ، ناهايىتى ئاز قىزلار يىگىت قەلبىنى ئىگىلىيەلەيدۇ .

مۇهەببەت — ئاشىق - مەشۇقلار ئوتتۇرىسىدىكى پەردە .

هەربىر ئەركەك ئىككى قىزنى سۆيىدۇ : بىرى ، ئۇنىڭ تەسەۋ-ۋۇرىدىكى ئەسەر ، يەنە بىرى ، تېخى تۇغۇلمىغان .

هەر كۈنى ئۆزىنى يېڭىلاپ تۇرمىغان مۇهەببەت بىر خىل ئادەتكە ، ئاخىردا قۇلغا ئايلىنىپ قالىدۇ .

ئاشىق - مەشۇقلار بىر - بىرى ئوتتۇرىسىدىكى بىر خىل نەرسىنى قۇچاقلايدۇ ، بىر - بىرى بىلەن قۇچاقلاشمايدۇ .

مۇهەببەت ۋە هەسەت ئەبەدىي سۆزلەشمەيدۇ .

مۇهەببەت نۇرلۇق قول بىلەن نۇرلۇق قەغەزگە يېزىلغان نۇر-لۇق سۆزدۇر .

دوستلۇق ئەبەدىي بىر شېرىن مەسئۇلىيەت ، هەرگىز بىر خىل پۇرسەت ئەمەس .

سەن قۇياشقا ئارقاڭنى قىلىپ تۇرغاندا كۆرگىنىڭ پەقەت ئۆز سايەڭدۇر .

سەن كۈندۈزى قۇياش ، كېچىسى يۇلتۇز ئالدىدا ئەركىنسەن . قۇياش ، ئاي ، يۇلتۇز بولمىغان چاغدىمۇ ئەركىنسەن . ئەمما سەن سۆيگۈنىڭنىڭ قۇلى ، چۈنكى سەن ئۇنى سۆيگەن .

شۇنداقلا سەن سېنى سۆيگەن ئادەمنىڭ قۇلى ، چۈنكى ئۇ سېنى سۆيگەن .

ئەگەر مېهمان ئۆچۈن بولمىغىنىدا بارلىق ئۆيلەر قەبرىدىن باشقا نەرسە ئەمەس .

ئالدامچىلىق بەزىدە غەلىبە قىلىپمۇ قالىدۇ ، لېكىن ئۇ دائىم ئۆزىنى ئۆزى ئۆلتۈرىدۇ .

ئەڭ ئادىل كىشى — سەۋەنلىكلىرىڭنى كۆتۈرۈشۈپ بېرەلىگەن كىشىدۇر .

لەۋلىرىدىكى تەبەسسۇم ئارقىلىق كۆزىدىكى ئۆچمەنلىكنى يوشۇرالىغان كىشى نېمىدېگەن دۆت - ھە !

ھايات ماڭا ئالتۇن ، مەن ساڭا كۈمۈش بەرگەندە ، مەن ئۆزۈمنى ناھايىتى مەرد ھېسابلايمەن . بۇ ماھىيەتتە نېمىدېگەن پەسكەشلىك - ھە !

سەن ھاياتلىق مەركىزىگە يەتكەندە ، ئۆزۈڭنىڭ گۇناھكاردىن يۇقىرى ، ئەۋلىيادىن تۆۋەن ئەمەسلىكىڭنى بايقايسەن .

توكۇرنىڭ ئۆز ھاسىسىنى دۈشمەننىڭ بېشىغا ئۇرۇپ سۇندۇرمىغىنى ئاقىلانىلىقتۇر .

بىز ھەممىمىز مەھبۇس ، پەقەتلا بەزىمىز دېرىزىلىك ، بەزىمىز دېرىزىسىز تۇرمىدە .

ياۋۇزلۇق — موھتاجلىقنىڭ لەقمىسى ياكى بىر خىل كېسەلدۇر .

بىرسى سېنى مەسخىرە قىلسا ، سەن ئۇنى كەچۈر ؛ ئەمما سەن باشقىلارنى مەسخىرە قىلساڭ ئۆزۈڭنى كەچۈرمە .

بىرسى سېنى ئازابقا قويسا ، سەن ئۇنى ئۇنتۇ ، ئەمما سەن باشقىلارنى ئازابقا قويساڭ ، ئۇنى مەڭگۈ ئەسته تۇت .

ماھىيەتتە باشقىلار ئەڭ سەزگۈر ئۆزۈڭدۇر .

ئۆز خىياللىرىنى ئالتۇن - كۈمۈشكە ئايلاندۇرغان ئادەم — ئەڭ بىچارە ئادەمدۇر .

مەن بويسۇندۇرغۇچىنىڭ بويسۇندۇرۇلغۇچىغا قىلغان ۋەز - نەسىھەتلىرىگە زادىلا قۇلاق سالمايمەن .

شان - شۆھرەت — قىزغىنلىقنىڭ قۇياش نۇرىدا چۈشكەن سايىسىدۇر .

گۈلنىڭ يىلتىزى — شان - شەرەپنى ئۇنتۇغان گۈلدۇر .

ئەڭ ئۇلۇغ ئادەم باشقىلارنى باسمايدىغان ھەم بېسىلمايدىغان

ئادەمدۇر .

ناۋادا ئەقىل - پاراسەت يىغىلمايدىغان دەرىجىدە ھاكاۋۇرلاش-سا ، كۆلمەيدىغان دەرىجىدە دەبدەبىلىك بولۇۋالسا ، باشقىلارغا قارا-مايدىغان دەرىجىدە مەغرۇرلانسا ، ئۇ ھەقىقىي ئەقىل - پاراسەت بولماي قالىدۇ .

مۇبالىغە — ئاچچىقلانغان ھەقىقەتتۇر .

پاكىت — جىنسىي ئايرىمىسى يوق ھەقىقەتتۇر .

بىر ئادەم ئىككى خىل بولىدۇ : بىرى ، قاراڭغۇلۇقتا ئويغاق ، بىرى ، ئاپتاپلىقتا ئۇخلايدۇ .

— سىزگە ئىچىم ئاغرىيدۇ — دېدى پەيلاسوپ كوچا سۈپۈرگۈ-چىگە ، — سىزنىڭ خىزمىتىڭىز بەك جاپالىق ۋە مەينەت .

— رەھمەت ئەپەندىم ، ئۆزىڭىز نېمە ئىش قىلىسىز ؟ — سورىدى كوچا سۈپۈرگۈچى .

— كىشىلەرنىڭ ئوي - خىيال ۋە ھەرىكەت - ئارزۇلىرىنى تەتقىق قىلىمەن — دېدى پەيلاسوپ .

كوچا سۈپۈرگۈچى كوچىنى سۈپۈرگەچ كۈلۈپ :

— مېنىڭمۇ سىزگە ئىچىم ئاغرىيدۇ — دېدى .

جاھاندا ئىككى ئۆزگەرمەس نەرسە باردۇر : گۈزەللىك ۋە چىن-لىق . گۈزەللىك ئاشىق - مەشۇقنىڭ قەلبىدە ، چىنلىق تېرىغۇچى-نىڭ يەلكىسىدۇر .

ئۇلۇغ گۈزەللىك مېنى ئەسىر قىلدى ، ئەمما يەنە بىر تېخىمۇ ئۇلۇغ بىر گۈزەللىك ئازاد قىلدى .

گۈزەللىك ئۇنىڭغا تەلپۈنگۈچىنىڭ نەزەرىدە ئۇنى كۆرگۈچە-نىڭ كۆزىدىكىگە قارىغاندا تېخىمۇ گۈزەلدۇر .

سەن بىلەن خۇشاللىقتا بىللە بولۇپ ، جاپادا بىللە بولمىغان ئادەم يەتتە جەننەتنىڭ ئاچقۇچىنى يوقىتىپ قويغان ئادەمدۇر .

قايغۇ — ئىككى گۈلزار ئوتتۇرىسىدىكى تام .

ئېتىقاد — يۈرەكتىكى بوستان ، كارۋان ئۇنىڭغا ئەبەدىي يە-تىپ بارالمايدۇ .

باھار گۈللىرى پەرىشتىلەر ئەتىگەنلىك ناشتا ئۈستىدە قىلىش-

قان قىش توغرىسىدىكى خىياللاردۇر .
سۆزمەن كىشى — ئەڭ بەختسىز ئادەمدۇر . ناتىق بىلەن
ھۆپىگەر ئوتتۇرىسىدا پەرق يوق دېيەرلىك .

چۈش

مەن دالىدا ، سۈپسۈزۈك سۇ شىلدىرلاپ ئېقىۋاتقان ئېرىق
بويىدا ناھايىتى ماھىر قول بىلەن توقۇلغان بىر نەپىس قەپەسنى
كۆردۈم . قەپەسنىڭ بىر بۇلۇڭىدا بىر ئۆلۈك قۇش ، يەنە بىر
بۇرجىكىدە قۇرۇق سۇ قاچىسى ۋە بىر تالمۇ دان قالمىغان دانچۇق
تۇرۇپتۇ .
مەن شۇ يەردە توختىدىم ، ئەمما گەپ - سۆز قىلماي جىممىدە
تۇردۇم . مەن قۇلاق سالدىم ، گويا ئاشۇ ئۆلۈك قۇش ۋە شىلدىرلاپ
ئېقىۋاتقان سۇ قەلبىمگە ئىلھام بېغىشلاپ ، يۇرىكىمدىكى سىرلارنى
تاپماقچى بولۇپ ئەڭ ئېسىل سۆزلەرنى قىلىۋاتقاندەك ئىدى . مەن
تازا زەن سېلىپ چىقىپ ، ئاشۇ بەختسىز قۇشنىڭ سۇ بويىدا
تۇرۇپ ، ئۈسسۈزلۇق ئازابىدا جان تالاشقانلىقىنى ، ھاياتلىق بۆشۈ-
كىدە — كەڭ دالىدا تۇرۇپمۇ ئاچلىق دەردىدە قىينالغانلىقىنى
بىلدىم . بۇ ھال خۇددى مىليونىرنىڭ خەزىنە ئىشىكىنى تاقىۋې-
تىپ ، ئالتۇن - گۆھەر ئارىسىدا ئاچ قېلىپ ئۆلگەنلىكىدەكلا بىر
ئىش ئىدى .
بىرئاز ۋاقىت ئۆتتى . ھېلىقى قەپەس خۇددى كرىستال ئەينەك-
تەك ئاپئاق ئادەم قىياپىتىگە ، ئۆلگەن قۇش ئادەمنىڭ يارىدار
يۇرىكىگە ئايلاندى . يۇرەكتىكى يارا ئېغىزىدىن قىپقىزىل قان ئېقە-
ۋاتاتتى . يارا ئېغىزى خۇددى ھەسرەتلىك قىزنىڭ لەۋلىرىگە ئوخ-
شايتتى .
يەنە بىر ئازدىن كېيىن مەن يۇرەكنىڭ يارا ئېغىزىدىن ئېقىپ
چىقىۋاتقان قان بىلەن بىللە چىققان مۇنۇ سۆزلەرنى ئاڭلىدىم :
«مەن ئادەمنىڭ يۇرىكى ماتېرىيەلنىڭ ئەسىرى ، پانىي ئالەمدىكى
ئادەملەر يارىتقان قانۇننىڭ قۇربانى ، مېنى شۇنداق چىرايلىق دالىدا

— هايات بۇلىقىنىڭ يېنىدا كىشىلەر ھېس - تۇيغۇلىرى ئۇچۇن بەلگىلەپ قويغان قانۇن قەپىسىگە سولاپ قويدى . مەن گۇزەل ئەخلاق بۇشۇكىدە ، مۇھەببەت قولىدا ئۇنتۇلۇپ ئۆلدۇم . چۇنكى گۇزەللىك ۋە مۇھەببەتنىڭ مېۋىسى ماڭا تەئەللۇق ئەمەس ئىكەن . مەن تەلپۇنگەن ، ئىنتىلگەن ، ئىزدىگەن ھەممە نەرسە بۇ پانىي ئالەمدىكى كىشىلەرنىڭ قارىشى ۋە نەزەرىدە ئۇياتلىق ۋە پەسكەش نەرسىلەر ئىكەن . مەن ئادەمنىڭ يۇرىكى . مەن جەمئىيەتنىڭ قاراڭغۇ قانۇنلىرى بىلەن قامىلىپ ھالسىزلاندىم . مېنى ئۆرپ - ئادەت زەنجىرلىرى بىلەن كىشەنلەپ ئۆلۈم ئازابىغا دۇچار قىلدى . مەن ھالاك بولدۇم . ئەمما كىشىلەر خۇددى گاچىغا ئوخشاش گەپمۇ قىلماي ، قارىغۇدەك ماڭا قاراپ مۇ قويماي كۇلۇمسىرەپ بىر چەتتە تۇرۇشىدۇ . »

مەن ھېلىقى يارىلانغان يۇرەكتىن قىپقىزىل قان بىلەن بىللە ئېقىپ چىققان يۇقىرىقى سۆزلەرنى ئاڭلىدىم . شۇندىن كېيىن ھېچنېمىنى كۆرمىدىم ، ھېچنېمىنى ئاڭلىمىدىم .

ئىستىقبال تىلەكلىرى

مەن رېئاللىق قەسىرىنىڭ ئۇ تەرىپىدىن كەلگەن ئىنسانلارنىڭ قەسىدىلىرىنى ، قۇدرەت ھېس-تۇيغۇدىن ياسىغان قوڭغۇراقلارنىڭ ھېس - تۇيغۇنىڭ ئالتۇن قەسىرىگە - يۇرەككە ئورنىشۇۋلىپ ، گۇزەل ئىبادەتخانىلاردا ئىبادەت باشلاندى ، دەپ توختىماي جاراڭلاۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدىم .

ئىستىقبالنىڭ ئارقىسىدىن كىشىلەرنىڭ تەبىئەت كۆكسىدە يۇكۇنۇپ ئولتۇرۇپ شەرققە قاراپ تاڭ نۇرىنى ، ھەقىقەتنىڭ تاڭ نۇرىنى كۇتۇۋاتقانلىقىنى كۆردۇم .

مەن شەھەرلەرنىڭ غايىب بولغانلىقىنى ، ئۇنىڭدىن پەقەت تاڭ ئالدىدا قاچقان قاراڭغۇلۇقنىڭ ئەھۋالىدىن دېرەك بەرگۈچى ئىزلار-نىڭلا قالغانلىقىنى كۆردۇم .

مەن تېرەك ۋە تاللارنىڭ سايىسىدە ئولتۇرغان قېرىلارنى كۆر-

دۇم . ئۇنىڭ ئەتراپىدا بالىلار چۆرىدەپ ئولتۇرىدۇ . ئۇ بالىلارغا ئۆتمۈش ھەققىدە يېڭى - يېڭى ھېكايىلەرنى سۆزلەيدۇ .

مەن داپ ۋە سۇناي چېلىپ ئويناپ يۈرگەن يىگىتلەرنى ۋە جەسمۇق شاخلىرى ئاستىدا چاچلىرىنى چۈۋۈپ ئۇسسۇل ئوينىغان قىزلارنى كۆردۇم .

مەن ئورما ئورغان ئەرلەرنى ، باغ باغلاپ ، ئۇنچە توشۇۋاتقان ، خۇشال ھالدا ناخشا توۋلاۋاتقان چوكان - جۇۋانلارنى كۆردۇم .

مەن ئادەملەر بىلەن جىمى ھاياتلىق ئوتتۇرىسىدا دوستلۇقنى كۆردۇم . قۇشلار ۋە كېپىنەكلەر غەم - ئەندىشىسىز ئارىلاش ئۇچۇشىدۇ ، ئادەملەرنىڭ قېشىغا ئەندىكمەي كېلىشىدۇ . جەرەنلەر ھېچ ئەندىشىسىزلا كۆل تەرەپكە بارىدۇ . مەن كىمنىڭدۇر نامرات ، كىمنىڭدۇر زەردار بولۇپ كەتكەنلىكىنى كۆرمىدىم . مېنىڭ كۆرگەنلىرىم باراۋەرلىك ئاستىدىكى بۇرادەرلىك - دوستلۇق ، ئاكا - ئۇكىلارچە مېھرىبانلىق ، بىرەرمۇ دوختۇرنى كۆرمىدىم . چۈنكى ھەممە ئادەم بىلىملىك ، ئۇلار كېسىلىنى ئۆزى داۋالاپ ساقايتالايدۇ . مەن روھانىيلارنى كۆرمىدىم ، چۈنكى ۋىجدان ئەڭ بۈيۈك روھانىيغا ئايلانغان . مەن بىرەرمۇ ئادۋوكاتنى كۆرمىدىم . چۈنكى تەبىئەت ئادەملەر ئۈچۈن زۆرۈر بولغان سوتقا ئايلانغان ، ئادەملەر ئوتتۇرىسىدا دوستلۇق شەرتنامىلىرىنى توختاتقان .

مەن ئىنسانىيەتنىڭ دۇنيادىكى بارلىق مەۋجۇداتنىڭ ئاساسى ئۆزى ئىكەنلىكىنى بىلىپ يەتكەنلىكىنى كۆردۇم . شۇڭا ئۇ بېشىنى مەغرۇر كۆتۈرگەن ، ئۇششاق - چۈششەك ئىشلاردىن ئۆزىنى تارتقان . ئۇلار پەسكەشلىك ، نادانلىق چۈمپەردىلىرىنى چۆرۈۋەتكەن ، ئەقىلدارغا ، كۆزى ئۆتكۈرلەرگە ئايلانغان . شۇڭا قارا بۇلۇتلار ئاسمانغا يازغان خەتلەرنىمۇ ئوقۇيالايدىغان ، سەلكىندە كۆل يۈزىدە پەيدا بولغان كۆرۈنۈشنىمۇ پەرق ئېتەلەيدىغان بولغان . ئۇلار گۈللەرنىڭ نەپەسلىرىنى ، بۇلبۇل ۋە قۇشلارنىڭ سايراشلىرىنىڭ مەنىسىنىمۇ چۈشىنەلەيتتى .

مەن رېئاللىق قەسىرىنىڭ ئارقىسىدىن كېيىنكى دەۋرنىڭ سەھنىسىگە قاراپ گۈزەللىكىنىڭ يېگىت ، قەلبىنىڭ قىز بولغانلىقىدا

نى ، پۈتكۈل ھاياتنىڭ خۇددى «تەقدىر كىچىسى» گە ئايلانغانلىقىنى كۆردۈم .

تىنچلىق

بوران توختىدى . ئەمما تېخى بايانسىلا ئۇ شىددەتلىك گۈركىرەپ دەل - دەرەخ شاخلىرىنى پۈلاڭلىتىپ ، ئوت - چۆپلەرنى يەرگە چاپلىۋەتكەنىدى . ئاسماندا يۇلتۇزلار پەيدا بولدى ، ئۇلار گويا چاقماقنىڭ ئاسماندا قېچىقالغان پارچىلىرىغا ئوخشايتتى . ئېتىز - قىرلار ئەسلىدىكى جىملىقىغا قايتتى ، گويا بۇ يەردە بوران چىقمىغاندەك ، يامغۇر ياغمىغاندەكلا ئىدى .

بىر ياشقىنا چوكان ئۆيىگە كىردى - دە ، ئۆزىنى كارىۋاتقا تاشلاپ ، كىشىنىڭ يۈرىكىنى ئېزىدىغان ئەلەم - ھەسرەت بىلەن يىغلاپ كەتتى . ئۇنىڭ مۇڭ - زارى مۇنداق جۇملىلەرگە ئايلاندى :

— ئەي ئاللا ، سەن ئۇنى ماڭا قايتۇرۇپ بەرگىن ! تولا يىغلاپ ، يۈرەك - باغرىم قۇرۇپ كەتتى . ئۇنى قويۇۋەتكىن قادىر ئاللا ! سېنىڭ ھۆكمىڭ ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئەمىر - پەرمانىدىن دانا ۋە ئۇلۇغ . پەقەت ، پەقەتلا چىدىغۇچىلىكىم قالمىدى . قەلبىم مۇڭ - زارغا تولدى . سەندىن ئۆتۈنەي ، ئۇنى ئۇرۇشنىڭ ئىسكەنجىسىدىن قۇتۇلدۇرغىن ، ئۇنىڭ جېنىنى ياۋۇز ئەزرائىلنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتۇلدۇرغىن ! ئۇنىڭغا رەھىم قىلغىن . ئۇ بىر ئاجىز يىگىت ، ئۇنى زالىملارنىڭ زوراۋانلىقى تارتىپ ئېلىپ كەتتى ، ئۇنى يېنىمدىن ئايرىدى . ئەي ، مۇھەببەت ئىلاھى ، سەن دۇشمىنىڭنى — ئۇرۇش ئىلاھىنى يېڭىپ ، مېنىڭ سۆيۈملۈكۈمنى — ئۆزۈڭنىڭ ئەۋلادىنى قۇتقۇزغىن ! ئەي ، ئەزرائىل ! سەن ئۇنىڭدىن نېرى تۇر ، ئۇنى قويۇۋەت ، بىز دىدارلىشايلى ! بولمىسا بۇ يەرگە كەل ، مېنى ئۇنىڭ يېنىغا ئېلىپ بار !

دەل شۇ چاغدا ئۆيگە بىر يىگىت كىرىپ كەلدى . ئۇنىڭ بېشى ئاپئاق داكا بىلەن ئورالغان بولۇپ ، ئۇنىڭدا قىپقىزىل قان داغلىرى

— ئۇرۇش ئىلاھىنىڭ قولى بىلەن سىزىلغان ئىزلار تۇراتتى .

يىگىت چوكانغا يېقىنلاشتى ، چوكان بىلەن ئىللىق ياش تۆكۈپ ۋە خۇش تەبەسسۇم ئەيلەپ سالاملاشتى . ئاندىن ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇپ تۇرغۇزۇپ ، ئوتتەك لەۋلىرىگە ياقتى . ئۇ ئېغىز ئاچتى ، ئۇنىڭ سۆزىدە يالقۇنلۇق مۇھەببەت ۋە ۋىسال شادلىقى نامايان ئىدى :

— ئۇركۈمە ، قەدىرلىكىم ! سەن ياش تۆككەن قەدىردانىڭ قايتىپ كەلدى . سەن شادلىنىشىڭ كېرەك . چۈنكى تىنچلىق ئۈ-رۈش تارتىپ كەتكەن قەدىردانىڭنى باغرىڭغا ئېلىپ كەلدى . بۇگۈن سېنىڭ يىگىتىڭ قارا نىيەتلەر تارتىپ ئېلىپ كەتكەن بەخت ۋە خاتىرجەملىكىڭنى ساڭا قايتۇرۇپ بېرىدۇ . ياشلىرىڭنى سۈرت ، سۆيۈملۈكۈم ، شادلان ، خۇشال كۈل ! چۈنكى بۇ ئالەمدە زوراۋانلار-نىڭ ياۋۇزلۇقى بولمىسىكەن ، بىزنى جاپا ـ مۇشكۈللەرنى يوقىتىشقا يېتەكلەيدىغان ئادەممۇ بولمىدۇ . مەن هايات قايتىپ كەلدىم ، سەن ئەجەبلەنمە . چۈنكى مۇھەببەت يۈزۈمگە مۆھۈرىنى بېسىپ قويدى ، ئەزرائىل ئۇنى كۆرسىلا يوقىلىدۇ ، دۇشەن ئۇنى كۆرسىلا ئۆزىنى چەتكە ئالىدۇ . بۇ — مەن ! سەن چۈش كۆرۈۋاتامدىمەنكىن ، دەپ ئويلاپ قالما . مەن ئۆلۈم ئاغزىدىن سېنىڭ هۆسن ـ جامالىڭنى كۆرۈپ پەيزى قىلغىلى ، بۇ يەردىكى خاتىرجەملىكتىن هۇزۇرلانغە-لى كەلدىم . قورقما ، ئامرىقىم ! مەن ئوت دېڭىزى ، شەمشەر ـ قىلىچلار ئورمانلىقىدىن چىقىپ كەلگەن هەقىقەت . مەقسىتىم ، مۇھەببەتنىڭ ئۇرۇشتىن ئەلالىقىنى كىشىلەرگە جاكارلاش . مەن تىنچلىقنى سۆيىدىغانلارنىڭ ئاغزىدىن چىققان ، سېنىڭ بەختىڭ هەققىدە يېزىلىدىغان قىسسىگە مۇقەددىمە بولىدىغان سۆز ـ گەپ-مەن .

سۆز شۇ يەرگە كەلگەندە يىگىت كۆزلىرىنى يۇمدى . سۆزنىڭ ئورنىنى كۆزلەردىن ئاققان ياش ئىگىلىدى . خۇشاللىق پەرىشتىسى ئۇلارنىڭ كۆلبىسىنى چۆرىدەپ ئۇسسۇلغا چۈشتى ، ئىككى يۈرەك جۇدالىق كۈنلىرىدە يوقاتقان بەختىنى قايتا هۇزۇرلاندى .

سۇبهىدەم ، ئۇپۇقتىن تاڭ نۇرى كۆرۈندى ، ئۇلار ئىككىيلەن ئېتىزلىققا ـ كەڭ دالىغا كەلدى . قىردا توختاپ تەبىئەتنىڭ گۈزەل-لىكىگە نەزەر سالدى . دالا جىمجىت ئىدى . ئىككىيلەننىڭ مۇھەب-

بەتلىك سۆزلىرى تۈگىمەس - پۈتمەس ئىدى . ئاخىرى جەڭچى يىگىت شەرققە قارىدى - دە ، مەشۇقىغا :

— قارىغىنا ، ئامرىقىم ! قۇياش قاراڭغۇلۇق ئىچىدىن پارلاۋاتىدۇ ، — دېدى .

ماماتلىق لەززىتى

مېنى خاتىرجەم ئۇخلاشقا قويۇڭلار ! مۇھەببەت شارابى مېنى مەست قىلدى .

مېنى خاتىرجەم يانقىلى قويۇڭلار ! يىللارنىڭ ئاچچىق - چۈچۈكلىرى قەلبىمنى ئازابلىدى .

تاۋۇتۇم ئەتراپىغا ئىسرىق سېلىڭلار ، شام يېقىڭلار ! ئۇستۈمگە قىزىلگۈل ۋە ئاق نەرگىسىنىڭ بەرگلىرىنى چېچىڭلار ، چاچلىرىمغا ئىپار چېچىڭلار ! ئاياغلىرىمغا ئەتىر چېچىڭلار ، ئاندىن ئەزرائىلنىڭ پېشانەمگە نېمىلەرنى يېزىپ قويغانلىقىنى ئوقۇپ بېقىڭلار !

مەن شېرىن ئۇيقۇغا كېتەي ! ئويغاقلىق تۈپەيلى كۆزۈم تالدى .

ساز چېلىڭلار ! ئۇنىڭدىن چىققان كۈيلەر قۇلقىم تۈۋىدە تورغا ئايلىنىپ ئۇنى ئورىۋالسۇن .

نەي چېلىڭلار ! نەي ئاۋازى نېپىز پەردىگە ئايلىنىپ ، ئۇرۇشتىن توختاۋاتقان يۈرىكىمگە يېپىلسۇن .

مەرسىيە ئوقۇڭلار ! مەرسىيىنىڭ كىشىنى مەستانە قىلغۇچى مىسرالىرى مۇھەببىتىمنىڭ تاۋۇتىغا ئايلانسۇن . ئاندىن سىلەر مېنىڭ كۆزلىرىمدىكى ئۇمىد نۇرىغا تازا دىققەت بىلەن زەن سېلىڭلار .

دوستلىرىم ! كۆز ياشلىرىڭلارنى سۈرتۈڭلار ! بېشىڭلارنى كۆتۈرۈڭلار ! بېشىڭلارنى خۇددى تاڭدا گۈللەر گۈلتاجلىرىنى كۆتۈرگەندەك كۆتۈرۈڭلار ! مانا قاراڭلار ، ئەزرائىل مېنىڭ تاۋۇتۇم بىلەن بوشلۇق — ئەرشىئەلا ئوتتۇرىسىدا خۇددى نۇردىن ھاسىل بولغان تۈۋرۈكتەك تۇرۇپتۇ . سىلەر ئۇن - تىن چىقارماي قۇلاق سېلىڭلار ! سىلەر مەن بىلەن بىللە ئۇنىڭ ئاشۇ ئاپئاق قاناتلىرىنىڭ سىلكىنىشلىرىنى ئاڭلايسىلەر .

كېلىڭلار ، مەن بىلەن ۋىدالىشىڭلار قېرىنداشلىرىم ! تەبەسسۇم قونغان لەۋلىرىڭلار بىلەن پېشانەمگە سۆيۈپ قويۇڭلار ! كۆزلىرىڭلار بىلەن لەۋلىرىمگە سۆيۈڭلار ! ئاندىن لەۋلىرىڭلارنى كۆزلىرىمگە تەگكۈزۈڭلار .

بالىلار تاۋۇتۇم قېشىغا كەلسۇن ! ئۇلار يۈمران ۋە ئاپئاق قوللىرى بىلەن چېكىلىرىمنى ئۇۋلاپ قويسۇن . چوڭلار كېلىپ ماڭا بەخت تىلىسۇن ! ئۇلار تومۇرلىرى كۆرۈنۈپ تۇرغان قاقشال قوللىرى بىلەن چېكىلىرىمنى تۇتسۇن . قوشنا قىزلار يېنىمغا كېلىپ ئاللانىڭ كۆزلىرىمدىكى سېيماسىنى كۆرۈۋالسۇن . باقي ئالەمنىڭ ئەبەدىيلىك كۈيلىرىنىڭ مېنىڭ سەكراتقا چۈشكەن چېغىمدا قانداق جىددي چېلىنغانلىقىنى ئاڭلىسۇن !

دولقۇن ناخشىسى

مەن ۋە قىرغاق ئاشىق ـ مەشۇقمىز . مۇھەببەت بىزنى يېقىنلاشتۇرىدۇ ، ھاۋا يىراقلاشتۇرىدۇ . مەن كۆپكۆك دېڭىزدىن تاڭ شەپىقىنى ئەگىشىپ كۈمۈش رەڭ بۇزغۇنلىرىم بىلەن زەررەڭ قۇملاردىن ھاسىل بولغان قىرغاق بىلەن بىر گەۋدە بولۇش ئۈچۈن بۇ يەرگە كېلىمەن . سوغۇق نەملىرىم بىلەن ئۇنىڭ زىيادە كۆيۈۋاتقان يۈرىكىنى ئاز ـ تولا بولسىمۇ سوۋۇتۇش ئۈچۈن كېلىمەن .

تاڭ سەھەردە دىلدارىمنىڭ قۇلىقىغا پىچىرلاپ قەسەم قىلىمەن . ئۇ مېنى باغرىغا چىڭ بېسىپ قۇچاقلايدۇ . كەچقۇرۇن ئۇنىڭغا ئىشقى دۇئالىرىمنى ئوقۇيمەن ، ئۇ مېنى قېنىپ ـ قېنىپ سۆيىدۇ .

مەن تەرسا ۋە بەكمۇ ئالدىراڭغۇ ، مېنىڭ ئاشقىم بولسا قەيسەر ۋە سەۋر ـ تاقەتلىك .

دېڭىز تاشقىنلىسا مەن دىلدارىمنى قۇچاقلايمەن . سۇ پەسەيسە مەن ئۆزۈمنى دىلدارىمنىڭ ئايىغىغا تاشلايمەن .

دېڭىز پەرىشتىلىرى دېڭىز تېگىدىن چىقىپ يۇلتۇزلارنى تاماشا قىلىپ قىيا تاشلار ئۈستىدە ئولتۇرۇشقانلىرىدا مەن ئۇلارنىڭ ئۆپ-

چۆرىسىدە ئۇسسۇل ئوينىغانىمەن . ئاشقىلار ئۆز مەشۇقلىرىغا مۇھەببەت ئوتىدا قانچىلىك ئازابلىنىۋاتقانلىقلىرىنى ئىزھار قىلىشقانلىرىدا مەنمۇ ئۇلارغا قوشۇلۇپ ئۇلۇغ - كىچىك تىنغان ، خورسىنغان ، مۇھەببىتىنى تولۇق ئايان قىلىشىغا يارەملەشكەن . مەن بىھىساب قېتىم قېيا تاشلار بىلەن ھەمدەم بولدۇم . لېكىن ئۇلار كېكەچ - گاچا ئىدى . گەپ - سۆز قىلمايتتى . مەن ئۇلارغا قاراپ قاقاقلاپ كۈلەتتىم ، ئەمما ئۇلار چىشىنىكى سېرىقىنىمۇ كۆرسىتىپ قويمايتتى . مەن دېڭىزدىن نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ تېنىنى قىرغاقتا ئەپچىقىپ ، ئۇلارنى ھالاكەت - ئۆلۈمدىن قۇتقۇزۇپ قويدۇم . دېڭىز تەكتىدىن بىھىساب ئۇنچە - مەرۋايىت ئېلىپ چىقىپ گۈزەللەرگە ھەدىيە قىلدىم .

ھاياتلىقنى شېرىن ئۇيقۇ ئۆز باغرىغا ئالغان جىمجىت كېچىلەردە مەن ، پەقەت مەنلا ئويغاق ئىدىم . بەزىدە ناخشا ئېيتاتتىم ، بەزىدە ئۇلۇغ - كىچىك تىناتتىم . ئاھ ئۇيقۇسىز ئۆتكەن كېچىلەر ! نېمىدېگەن ئېغىر ، نېمىدېگەن جاپا - ھە ؟ ! ئۇ مېنى ھالىمدىن كەتكۈزدى . بىراق مەن ئاشقەمەن . قەلبىمدە پەۋەس مۇھەببەت . ھالبۇكى ، مۇھەببەتنىڭ ھەقىقىي ماھىيىتى — سەگەك بولۇشتۇر .

مانا بۇ — مېنىڭ ھاياتىم ، بۇ — مېنىڭ ئۆمۈرۋايەتلىك ئىشقىم — ھەربىكتىم .

ئىلاھە

ئەي ئىلاھە ، سەن مېنى قەيەرگە ئاپىرىسەن ؟

بىز تاغ - داۋانلاردىن ئاتلىدۇق ، ئەگرى - توقاي يوللار ، چاتقال - جىغانلىقلارنى بېسىپ ئۆتتۇق . جىسمىمىز قايىنامغا كىرىپ كەتتى . مەن ساڭا قاچان ، قايسى ئاي ، قايسى كۈنگىچە ئەگىشىمەن ؟

مەن خۇددى كىچىك بالا ئانىسىنىڭ پېشىغا ئېسىلغاندەك سېنىڭ پېشىڭغا يېپىشتىم . ئارقاڭدا يۇرۇپ ئۆز خىياللىرىمنى ئۇنتۇدۇم . سېنىڭ مەسۇمە چىرايىڭغىلا بېقىپ ، ئەتراپىمدىكى ھەرقانداق

ئادەمگە قارىمىدىم . سەندە بىر خىل كۆرۈنمەس قۇدرەت بار . ئۇ مېنى ئەگەشتۈرۈپلا يۈرىدۇ .

ئىلاھە ، بىر پەسكە توختىغىن ، سېنىڭ رۇخسارىڭنى ئوبداڭ-راق كۆرۈۋالاي ! مەن ھاردىم ، چارچىدىم . بۇ يول نېمىدېگەن خەتەرلىك ، يۈرەكلىرىم ئېغىۋاتىدۇ . بىر پەس ماماتلىقىنىڭ چېگرە-سى . سېنىڭ ئارزۇ - ئىستىكىڭنى بىلمىگۈچە ، بولدى ، ئەمدى بىر قەدەممۇ ماڭمايمەن .

ئىلاھە ، سۆزۈمگە قۇلاق سال .

تېخى تۇنۇگۈن مەن بىر ئەركىن قۇش ئىدىم ، ئېقىنلار ئۈستە-دە جەۋلان قىلاتتىم . بۇلۇتلار ئارىسىدا پەرۋاز قىلاتتىم . كەچ كىرگەندە دەرەخ پۇتاقلىرىغا قونۇپ ئارام ئالغاچ كەچكى قۇياش يارىتقان شەپەقنى ، شەپەق نۇرلاندۇرغان مۇنارلار ، قەسىرلەر ، سا-رايلارنى تاماشا قىلاتتىم .

مەن خۇددى خىيالدەك . تەسەۋۋۇردەك تەرەپ - تەرەپكە چاپاڭ-تىم . ھاياتنىڭ ھۇزۇر-ھالاۋەتلىرىدىن بەھرىمەن بولۇپ ، ھاياتنىڭ سىرلىرىنى ، دەرد - ئەلەملىرىنى ئىزدەيتتىم .

مەن خۇددى كۆڭۈلدەك ، تۇن پەردىسىنى يايغان ھامان دېرىزە - پەنجىرىلەرنىڭ يوچۇقلىرىدىن تاتلىق ئۇخلاۋاتقان قىزنىڭ چىملدىقىغا كىرەتتىم - دە ، ئۇنىڭ ھېس - تۇيغۇلىرىنى ئويغىتاڭ-تىم . بىردەمدىلا بوۋايلارنىڭ قېشىغا بېرىپ ، ئۇلارنىڭ سەمە-مىي ئارزۇ - تىلەكلىرىگە قۇلاق سالاتتىم .

ئىلاھە ، مەن بۇگۈن ساڭا يولۇقتۇم . قولۇڭنى سۆيۈپلا زەھەر-لىنىپ ، سېنىڭ ئەسىرىڭگە ئايلاندىم ، ئېغىر كىشەننى سۆرەپ ناتو-نۇش جايغا كەلدىم . مەن مەست بولۇپ قالدىم . ھېلىھەم ئەقلىمنى ئېلىپ قاچقان مەينى ئىچكۈم كېلىدۇ .

ئىلاھە ، بىر پەس توختىغىن ! جىسمانىي كۈچۈم ئەسلىگە كەل-دى ، مەن ئېغىر كىشەننى ، شاراب تولدۇرۇلغان جاملارنى چېقىۋەت-تىم . مېنى نېمە قىل دېمەكچىسەن ؟ مېنى قەيەرگە ئاپىرىسەن ؟

مەن ئەركىمگە قايتتىم . سەن مېنى ئەركىنلىك ھەمراھىغا - قۇياشقا ھاڭۋېقىپلا قارايدىغان ، ئوتنى تۇتۇپمۇ تىترىمەيدىغان ھەم-

راھقا ئايلاندۇرماقچىمۇ ؟

قەلبىم دېرىزىسىنى يەنە بىر رەت ئاچاي . سەن ۋاقىتنى بوشقا ئۆتكۈزىدىغان — كۈندۈزى لاچىنىدەك تاغلار ئارىسىدا ئۇچۇپ يۈرىدىغان ، تۈنلىرى شىرىدەك چۆللەردە قاتراپ تۇرىدىغان يىگىتتىنمۇ ھەم راھى بولماقچىمۇ ؟

سەن بىرلا يىگىتنىڭ مۇھەببىتىگە قانائەت قىلامسەن ؟ ئۇ مۇھەببەتنى ئەۋلىيا ئەمەس ، دوستۇم دەپلا بىلىدۇ .

سەن بىرلا يۈمشاق كۆڭۈلگە زارمۇ سەن ؟ ئۇ بوران - چاپقۇندا داۋالغۇيدۇ ، ئەمما سۈنمايدۇ . ئۇ شامالدا يەلپۈنىدۇ ، ئەمما قومۇرۇلۇپ كەتمەيدۇ .

سەن مېنىڭ كىشىنى قۇلمۇ قىلمايدىغان ، ئۆزىمۇ قۇل بولمايدىغان ئادەمگە ئايلىنىشىمنى خالامسەن ؟

مانا بۇ مېنىڭ قولۇم ، سەن يۈمران ، ئاپئاق قوللىرىڭ بىلەن ئۇنى ئاستا سىلكىگىن ! مانا بۇ مېنىڭ جىسمىم ، ئۇنى ئىللىق قۇچاقلىرىڭ بىلەن قۇچاقلىغىن ! مانا بۇ مېنىڭ لەۋلىرىم ، قانغۇدەك سۆيگىن . ئۇبدانراق سۆيگىن ، ئەمما گەپ - سۆز قىلمىغىن .

دىلدارىمنىڭ ئۆلۈمى

دىلدارىم ئۆلدى . مەن تىرىك ، يىگانە ھالدا دىلدارىمغا ماتەم تۇتۇۋاتىمەن .

ھەمراھىم ئۆلدى . ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن مېنىڭ بېشىمغىمۇ ئۇلارغا چۈشكەن قىسمەت چۈشىدۇ .

دىلدارىم ئۆلدى ، ھەمراھىم ئۆلدى ، ۋەتەننىڭ ئېگىزلىكلىرىنى كۆز ياش ۋە ساپ قان قاپلىدى . مەن بۇ يەردە دىلدارىم ، ھەمراھىم ھايات چاغدىكىدەك ياشاۋاتىمەن . ئۇ چاغدا بۇ يەر قۇياش نۇرىغا چۆمگەنىدى .

مېنىڭ دىلدارىم ئۆلدى . ئۇ ئاچلىقتىن ئۆلمىدى . ئۇنى قىلىچ ئۆلتۈردى ، مەن بۇ يىراق ئەلدە ئەركىن ۋە شاد خەلقلەر ئارىسىدا ياشاۋاتىمەن . ئۇلارنىڭ ئوزۇق - تۈلۈك ، يېمەك - ئىچمەكلىرى

ئېسىل ، يوتقان - كۆرپىلىرى ئېسىل ، ئۇلار دەۋرىدىن خۇشال ، دەۋر ئۇلاردىن خۇشال .

مېنىڭ دىلدارىم پاجىئەلىك ئۆلدى . ئەمما مەن بۇ يەردە خاتىرجەم ، ھېچنېمە بولمىغاندەك ياشاۋاتىمەن . بۇ بىر مەدەنىيەتلىك تراگېدىيە ، ئۇ مېنىڭ قەلبىمنى سەھىنىسىدە دائىم ئوينىتىدۇ .

ئەگەر مەنمۇ ئاچ - زار تۇغقانلىرىم قاتارىدا ئاچ - زار يۇرگەن ، جاپاكەش قېرىنداشلىرىم قاتارىدا دەرد - ئەلەم تارتقان بولسام ، ئۇ ھالدا كۈندۈزلەرنىڭ تاپانلىرى كۆكسۈمگە بوشراق دەسسىگەن ، كېچىلەرمۇ كۆزۈمگە بۇنچىۋالا غۇۋا كۆرۈنمىگەن بولاتتى . چۈنكى ئادەم جانجىگەرلىرى بىلەن جاپا - راھەتتە بىللە بولسا راھەت سېزىدۇ ، بەختسىزلەر بىلەن بىللە ئازاب چەكسە پەخىرلىنىدۇ .

ئەمما مەن جانجىگەرلىرىم بىلەن بىللە بولالمىدىم . ئۇلار بىلەن ئاچ - زارلىقتا بىللە بولالمىدىم ، بالا - قازالارغا قارشى ئۇلار بىلەن بىللە ئاتلانمىدىم . مەن چەت ئەلدە كامارغا كىرگەن قۇشقاچتەك خاتىرجەم ياشاۋاتىمەن . مەن بۇ يەردە بالا - قازالاردىن نېرى . شۇڭا مەندە پەخىرلەنگۈدەك نەرسىمۇ يوق . كۆز - كۆز قىلغۇدەك نەرسىمۇ يوق . ياش تۆكمەكتىن باشقا ئامالىم يوق .

يىراقتىكى بەختلىك ئادەم ئاچ - زار قالغان بەختسىزلەرگە نېمە قىلىپ بېرەلىشى مۇمكىن ؟

كاشكى بىلەلىسەم ئىدىم ، شائىرنىڭ ئاھۇ - پەريادلىرىنىڭ نېمىگە پايدىسى بار ؟

ناۋادا مەن ۋەتەن تۇپرىقىدا ئۆسكەن بىر تال بۇغداي باشىقى بولغىنىمدا ئىدى ، بالىلار مېنى ئۈزۈۋېلىپ ، ئەزرائىلنى نېرى قوغلىغان بولاتتى .

ئەگەر مەن ۋەتەن بېغىدىكى بىر دانە پىشقان مېۋە بولسام ئىدى ، ئاچ ئايالار مېنى يەپ ، قورسىقىغا ئارام بەرگەن بولار ئىدى .

ئەگەر مەن ۋەتەن ئاسمىنىدا ئۇچقان بىر قۇش بولسام ئىدى ، ئاچ يېگىتلەر مېنى ئېتىپ يەپ ، ئۆزىنى چاقىرىۋاتقان قەبرە يېنىدىن يىراقتا كېتەر ئىدى .

ئەمما ئارزۇ ئۆز پېتى قالدى . مەن سۈرىيە تۈزلەڭلىكلىرىدىكى باشاقمۇ ، لىۋان جىلغىلىرىدىكى مېۋىمۇ ئەمەس . مانا بۇ مېنىڭ بەختسىزلىكىم ، مانا بۇ ماڭا كەلگەن شەپسىز بالا ـ قازا ، ئۇ مېنى ئۆز روھىمدا ئەرزىمەس بىر نەرسىگە ، قاراڭغۇ تۇن كۆلەڭگىلىرى ئىچىدىكى پەسكەشكە ئايلاندۇرۇپ قويدى .

بۇ بىر ئېچىنىشلىق تراگېدىيە ، مەن سۆزلەيمەنۇ ھېچقانداق ھەرىكەت قىلمايمەن ، ئەقىلدىن ئاداشقانلىقىم ئۈچۈن ھېچ ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرالمايمەن .

كىشىلەر ماڭا : «ۋەتىنىڭ دۇچ كەلگەن بالا ـ قازا ئالەم دۇچ كەلگەن بالا ـ قازانىڭ بىر قىسمى . ۋەتىنىڭدىن ئاققان ياش ۋە قان ئالەمدىكى جىلغىلار ، تۈزلەڭلىكلەردە ئۆركەشلەپ ئېقىۋاتقان قان ۋە ياشلارنىڭ پەقەتلا بىر تامچىسى» دەيدۇ .

شۇنداق ! ئەمما مېنىڭ ئېلىمدىكى بالا ـ قازا شەپسىز بالا ـ قازا ، زەھەرلىك يىلانلار پەيدا قىلغان بالا ـ قازا . مېنىڭ ئېلىمدىكى بالا ـ قازا مۇزىكىسىز ، سەھنىسىز ئويىنالغان ئاۋازسىز تراگېدىيە .

ناۋادا خەلقىم زوراۋانلارغا قارشى قوزغىلىپ ، باتۇرلارچە قۇربان بولۇپ كەتسە ، مەن ئەركىنلىك ئۈچۈن ئۆلۈش شەرمەندىلەرچە ياشىغاندىن ئەۋزەل ، شەمشەرنى قىنىدىن چىقىرىپ ئۆلۈش — شەرەپلىك ، دېگەن بولار ئىدىم .

ناۋادا مىللىتىم جەڭگە كىرسە ، جەڭگاھتا ئۆلۈپ كەتسە ، مەن بوران دەل ـ دەرەخلەرنى ئۆرۈۋۈەتتى ، بوراندا ئۆرۈلۈش ـ ئاسايىشلىقتا تىك تۇرغاندىن قىممەتلىك ، دېگەن بولار ئىدىم .

ئەگەر ئالەمدە يەر تەۋرەپ ، شۇ تۈپەيلى مېنىڭ ئېلىم ئاستىن ـ ئۈستۈن بولۇپ ، ئۆيلەر ئۆرۈلۈپ ، مېنىڭ جانجىگەرلىرىم تۈپراق ئاستىدا قالسا ، مەن بۇ ئىچكى قانۇنىيەت ، ئادەمنىڭ ئۇنىڭغا ئامالى يوق ، ئۇنىڭ سىرلىرىنى بىلىپ يەتكىلى بولمايدۇ ، دېگەن بولار ئىدىم .

ئەپسۇسكى ، مېنىڭ جانجىگەرلىرىم قوزغىلاڭدا ، جەڭگاھتا ، يەر تەۋرەشتە ئەمەس ، ھاقارەت ئىچىدە ئۆلدى .

مېنىڭ دىلدارىم كرېست جازىسىدا ئۆلدى .
مېنىڭ جانجىگەرلىرىم ئىككى قولى مەشرىق ، مەغرىبنى كۆرسەتكەن ، كۆزى قاپقاراڭغۇ ساماغا تىكىلگەن ھالدا ئۆلدى .
ئۇلار جىممىدە ئۆلدى ، چۈنكى كىشىلەرنىڭ قۇلاقلىرى ئېتىۋېتىلگەنىدى ، ئۇلار جانجىگەرلىرىمنىڭ چۇقانلىرىنى ئاڭلىمايتتى .
ئۇلار ئۆلدى . ئەمما ئۇلار توشقان يۈرەكلەردەك ياۋۇز دۈشمەنگە تىز پۈكمىدى . مۇناپىق كىشىلەردەك دوست - يارەنلىرىنىمۇ ساتمىدى .
ئۇلار ئۆلدى . چۈنكى ئۇلار گۇناھكار بولمىدى .
ئۇلار ئۆلدى . چۈنكى ئۇلار زۇلۇمغا قارشى تۇرمىدى .
ئۇلار ئۆلدى . چۈنكى ئۇلار خاتىرجەملىكىنى تىلىدى .
ئۇلار سۇت ۋە ھەسەلگە تولغان يەر شارىدا ئاچلىقتىن ئۆلدى .
ئۇلار ئۆلدى . دوزاخنىڭ تۇيماس يىلانلىرى ئۇلارنىڭ دالىدىكى چارۋىلىرىنى ، ئامبارلىرىدىكى ئاشلىقلىرىنى تولۇق يەپ كەتتى .
ئۇلار ئۆلدى . يىلاننىڭ نەۋرە - چەۋرىلىرى بۇغداي ، گۈرۈچ ، قىزىلگۈل ، لەيلىقازاقلارنىڭ خۇش ھىدىغا تولغان ئاسمانغا زەھەر چاچتى .
مېنىڭ جانجىگەرلىرىم ئۆلدى . ئەي سۈرىيىلىكلەر ، سىلەرنىڭ جانجىگەرلىرىنڭلارمۇ ئۆلدى . بىز ھاياتلارغا نېمە قىلىپ بېرەلىشىمىز مۇمكىن ؟
بىزنىڭ پەريادىمىز ئۇلارنىڭ ئاچ قورساقلىرىنى تويغۇزالمايدۇ . بىزنىڭ كۆز ياشلىرىمىز ئۇلارنىڭ تەشنالىقىنى قاندۇرالمايدۇ . ئۇلارنى ئاچلىقتىن ، بالا - قازادىن قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن بىز نېمە قىلالىشىمىز مۇمكىن ؟
بىز ئارىسالدى بولۇپ ، تېڭىرقاپ ، شۇنداق زور تراگېدىيىنى كۆرمەسكە سېلىپ كۇن ئۆتكۈزۈش بىلەن بولمىمىزمۇ ؟
سۈرىيىلىك قېرىنداشلىرىم ، تۇرمۇش لازىمەتلىكلىرىڭلارنىڭ بىر قىسمىدىن ھاياتلىق يولى تاپالمايۋاتقانلارغا بېرىڭلار . بۇ سىلەر قىلالايدىغان بىردىنبىر ئىش ، سىلەرگە تەسەللى بېرەلەيدىغان ئىش .

بىرسى قول سوزسا ، بىرەر تەڭگە بەر . بۇ بىر تەڭگە خۇددى بىر دانە تىللادەك ، سېنى يۇكسەك پەزىلەت بىلەن باغلاپ تۇرىدۇ .

تاڭ ئالدىدا

ئاھ ، جىم بول يۇرىكىم ! سېنىڭ ئاۋازىڭغا كائىنات قۇلاق سالمايدۇ .

جىم بول يۇرىكىم ! مۇسىبەتكە چۆككەن ئادەملەرنىڭ قۇلاقلىرىغا سېنىڭ ناخشىلىرىڭ ياقمايدۇ .

جىم بول يۇرىكىم ! تۇندىكى ئادەم كۆلەڭگىلىرى سېنىڭ شۇملاشلىرىڭغا قۇلاق سالمايدۇ ، قاراڭغۇلۇق قوشۇنى گۈزەل چۈشلىرىڭنى بۇزۇۋېتەلەيدۇ .

جىم بول يۇرىكىم ! تاڭ ئاتقۇچە گەپ ـ سۆز قىلما . تاڭ نۇرىنى سەۋر ـ تاقەت بىلەن كۈتكەن ئادەمگە جەزمەن تاڭ ئاتىدۇ . يورۇقلۇقنىڭ مۇھەببىتىگە سازاۋەر بولغان ئادەم جەزمەن يورۇقلۇقنى سۆيىدۇ .

جىم بول يۇرىكىم ! ئوبدان قۇلاق سال :

مەن چۈشۈمدە يانار تاغ ئېغىزىدا سايراۋاتقان بۇلبۇلنى كۆردۈم .

مەن قارلىق چوققىدا باش كۆتۈرگەن لەيلىگۈلنى كۆردۈم .

مەن گۈرىستانلىقتا يالىڭاچ ئۇسسۇل ئويناۋاتقان پەرىشتىنى كۆردۈم .

مەن ئۆلگەنلەرنىڭ باش سۆڭەكلىرىنى خۇشال ئويناۋاتقان بالىنى كۆردۈم .

مەن بۇلارنى چۈشۈمدە كۆردۈم . مەن ئويغىنىپ يانار تاغنىلا كۆردۈم ، ئۇ پارتلاپتۇ ، ئەمما سايراۋاتقان بۇلبۇل يوق ئىدى .

مەن ئېتىز ـ قىرلاردا لەيلىگۈلنى مۇزدەك كېپەنگە ئورىۋالغان ئاپئاق قارنى كۆردۈم .

مەن ئەسىرلەردىن بېرى ئۇخلاپ كەلگەن رەت ـ رەت قەبرىلەرنى كۆردۈم . ئۇ يەردە ناخشا ئېيتىپ ، ئۇسسۇل ئوينىغۇچىمۇ ، دۇئا

قىلغۇچىمۇ يوق ئىدى .

مەن ئۆلگەنلەرنىڭ باش سۆڭەكلىرىدىن بەرپا بولغان دۆڭنى ، ئۇ يەردە ئادەمنى ئەمەس ، شامالنىلا كۆردۈم .

مەن ئوڭۇمدا قايغۇ - ھەسرەتلەرنىلا كۆردۈم . چۈشۈمدە كۆرگەن خۇشاللىقلار قەيەرلەرگە كەتتى ؟

چۈشۈمدە كۆرگەن خۇشاللىقلار قاچان غايىب بولدى ؟ نېمىشقا قايتا كۆرۈنمەيدۇ ؟ بۇ تاتلىق خىيال بىلەن ئۈمىدلەر قايتا چۈشكە كىرگىچە يۈرەك چىدامدۇ ؟

يۈرىكىم ، ماڭا قۇلاق سال :

تۇنۇگۈن مېنىڭ جېنىم چوڭقۇر يىلتىز تارتقان ، ئاجايىپ باراقسان قاتاڭ دەرەخ ئىدى .

مېنىڭ جېنىم ئەتىيازدا چېچەكلەپ ، يازدا مېۋە بەردى . كۈز كەلگەندە مەن مېۋىلىرىمنى كۈموش پەتنۇسقا ئېلىپ يولغا سېلىپ چىقتىم ، ئۆتكەن - كەچكەنلەر مېۋىلىرىمنى يەپ يوللىرىغا راۋان بولۇشتى .

كۈز كەتتى . خۇشاللىق ئاھ - زار ، مۇڭغا ئايلاندى . مەن كۈموش پەتنۇسقا قارىدىم . ئۇنىڭدا يولۇچىلار ماڭا قالدۇرغان بىر تالا مېۋە تۇراتتى . مەن مېۋىنى ئېلىپ بىر چىشلىدىم . ئۇ خۇددى پىشمىغان ئۈزۈمدەك ئاچچىق ئىدى . مەن ئۆز - ئۆزۈمگە : «ئاھ پەلەك ! » مېنىڭ كىشىلەر ئاغزىغا سالغىنىم قارغىش ، كۆڭلىگە سالغىنىم دۇشمەنلىك بولدى ! ئەي جېنىم ، سەن يىلتىز ئارقىلىق يەر باغرىدىن شۇمۇرگەن شېرىن ئابىھايات قېنى ؟ سېنىڭ شاخلىرىڭ قۇياش نۇرىدىن ئالغان خۇش ھىدلار قېنى ؟

شۇنىڭ بىلەن مەن جېنىمنىڭ دەرىخىنى يۇلۇۋەتتىم .

مەن جېنىم دەرىخىنى ئۇ ئۆسكەن تۇپراقتىن يۇلۇۋەتتىم ۋە زامانلار ھەدىيە قىلغان بارلىق خاتىرە بۇيۇملىرىنى چۆرۈپ تاشلىۋەتتىم .

مەن جېنىم دەرىخىنى باشقا يەرگە تىكتىم .

مەن ئۇنى دەۋران يولىدىن يىراق دالىغا تىكتىم .

مەن ئۇنىڭ يېنىدا كېچىدە كۆزەتتە تۇرۇپ : «ئۇزۇن كېچىلەر

مېنى يۇلتۇزلارغا يېقىنلاشتۇرۇۋاتىدۇ» دېدىم. مەن ئۇنى قېنىم ۋە كۆز ياشلىرىم بىلەن سۇغاردىم ھەمدە: «كۆز ياشلىرىم تاتلىق، قېنىم ئەتىرەڭ خۇش پۇراق» دېدىم.

باھار يەنە كەلدى. مېنىڭ جېنىم دەرىخى يەنە چېچەكلىدى. يازدا مېۋە بەردى. كۈزدە مەن پىشقان مېۋىلىرىمنى ئالتۇن پەتنۇسقا تىزىپ يول بويىغا ئېلىپ چىقتىم. ئۆتكەن - كەچكەنلەر ناھايىتى كۆپ ئىدى. بىراق ھېچكىم مېۋىلىرىمگە قول سوزمىدى.

مەن بىر مېۋىنى ئېلىپ چىشلىدىم. ئۇ ھەسەلدەك تاتلىق. جەننەت سۈيىدەك ساپ، بابرۇن شارابىدەك تەملىك، جەسۇق گۈلدەك خۇش پۇراق ئىدى. مەن: «ئىنسانلار مېنىڭ ئاغزىلىرىمغا دۇئا - تىلاۋەت، يۇرەكلىرىمگە ھەقىقەت سېلىشىمنى خالىمايدۇ. چۈنكى دۇئا — قان قىزى، ھەقىقەت — كۆز يېشىنىڭ قىزى» دەپ ۋارقىرىدىم.

شۇنىڭدىن كېيىن مەن دەۋران يولىدىن يىراققا — يالغۇز ئۆسكەن جېنىم دەرىخىنىڭ تۈۋىگە بېرىپ، ئۇنىڭ سايىسىدە يېگانە ئولتۇردۇم.

ئاھ يۇرىكىم، تاڭ ئاتقۇچە جىم بول.

جىم بول يۇرىكىم، ھاۋا سېنىڭ نەپەسلىرىڭنى قوبۇل قىلمايدۇ. چۈنكى ئۇ سېسىق پۇراقلارغا تولۇپ بىتاب بولغان.

جىم بول يۇرىكىم، ماڭا قۇلاق سال.

تۇنۇگۈن مېنىڭ پىكىر - خىيالىم گويا كېمە ئىدى، دولقۇن ئۇنى ئۇياقتىن - بۇياققا، بۇياقتىن - ئۇياققا سۈرگەنىدى.

مېنىڭ خىيالىي كېمەمدە گويا ھەسەن - ھۈسەننىڭ رەڭلىرىدەك يەتتە خىل بويىاق قاچىلانغان يەتتە قۇتىدىن باشقا نەرسە يوق ئىدى.

ۋاقىتلار ئۆتتى. خىيال كېمىسىدە خىيال دولقۇنلىرىدا ئۇزۇش مېنى زېرىكتۈردى. مەن ئۆزۈمگە: «مەيلى، پىكىر - خىيالىمنىڭ قۇرۇق كېمىسىنى ۋەتىنىم قىرغىقىغا قايتۇراي» دېدىم.

مەن كېمەمنى بويالار بىلەن بېزىدىم. مەن ئۇنى قۇياش نۇرىدەك زەر رەڭگە، باھارنىڭ يۇرىكىدەك يېشىل رەڭگە، خۇددى

ئاسمانده‌ك كۆك ره‌ڭگه ، موده‌نگۈلده‌ك قىزىل ره‌ڭگه بويىدىم . كې-
مه‌منىڭ باش ۋه ئاياغ ته‌ره‌پلىرىگه ره‌ڭدار لاتىلار بىلەن كۆز قاماش-
تۇرغۇده‌ك ره‌سىملەرنى سىزدىم . مېنىڭ كېمەم خۇددى پەيغەمبە‌ر-
نىڭ مۆجىزىسىده‌ك كۆز يەتمەس بەھەيۋەت ئوكيان - دېڭىزلار ئارا
يۈرۈپ كەتتى .

مەن ۋەتەن قىرغىقىغا قايتىپ كەلدىم . مېنى كۈتۈۋېلىشقا
چىققانلار بىھېساب ئىدى . ئۇلار سەكرىشەتتى ، ۋاراقلاپ - جارقە-
رىشاتتى . ئۇلار ماڭا ھۆرمەت بىلدۈردى ، ماختىدى ، داقا - دۇمباق
چېلىپ تەنتەنە قىلىشتى . ئاخىر مېنى تەنتەنە بىلەن شەھەرگە
ئېلىپ كىرىشتى .

سەۋەب نېمە ؟ چۈنكى مېنىڭ كېمەم كارامەت چىرايلىق كۆرۈ-
نەتتى . ئەمما ، ئۇنىڭ ئىچىدە ھېچنېمە يوق ئىدى .

ھېچكىم كېمەمنىڭ ئىچىگە قارىمىدى .

ھېچكىم چەتئەل نېمە ئېلىپ كەلگىنىمنى سورىمىدى .

ھېچكىم كېمەمنىڭ بوشلۇقىنى بىلمىدى .

شۇ ۋاقىتتا مەن ئۆزۈمگە : «مەن ئادەملەرنى ئالدىمىدىم ، يەتتە
قۇتىدىكى يەتتە خىل بويۇق ، رەڭ بىلەنلا ئالدىدىم . ئۇلارنىڭ ئۆتكۈر
كۆزلىرى ھېچنېمىنى بايقىمىدى» دېدىم .

ئارىدىن بىر يىل ئۆتتى . مەن يەنە پىكىر - خىيالىم كېمىسىگە
ئولتۇرۇپ سەپەرنى باشلىدىم .

مەن مەشرىقتىكى ئاراللارغا بېرىپ تۇرلۇك - تۇمەن دورا
ئۆسۈملۈكلىرىنى ، مىررۇ ، لاران ، ئالوي ۋە سەندەل دەرەخلىرىنى
يىغدىم .

مەن مەغرىبتىكى ئاراللارغا بېرىپ كان مەھسۇلاتلىرى ، پىل
چىشى ، ياقۇت ، زۇمرەت يىغدىم .

شىمالدىكى ئاراللاردىن يىپەك كەشتىلەر ، تاۋار - دۇردۇنلار-
نى يىغدىم .

جەنۇبتىكى ئاراللاردىن قالقان ، ساۋۇت ، قورال - ياراغ ،
قىلىچ - شەمشەر ۋە تۇرلۇك - تۇمەن نەيزە ، مىلتىقلارنى يىغدىم .

مېنىڭ پىكىر - خىيالىم كېمىسى ئالەمدىكى جىمى ئېسىل

نەرسىلەر بىلەن توشتى . مەن ئۇلارنى ئېلىپ ۋەتىنىم قىرغىقىغا كەلدىم . مەن ئۆز-ئۆزۈمگە : «خەلقىم مېنى ماختايدۇ ، مەدھىيە-لەيدۇ ، ناخشا - قوشاق ئوقۇپ ، ساز چېلىپ ، ئۇسسۇل ئويناپ قارشى ئالىدۇ . مەن شۇنداق ھۆرمەتكە سازاۋەر » دەيتتىم .

ئەمما ، مەن قىرغاققا يەتكەندە ، مېنى قارشى ئالغىلى بىرمۇ ئادەم چىقمىدى . شەھەر كوچىسىغا باردىم . بىرەرمۇ كىشى ماڭا نەزەر - كۆزىنى سالمىدى .

مەن شەھەر مەركىزىدىكى مەيدانغا بېرىپ ، ئالەمدىكى ئەڭ ئېسىل ، قىممەت باھالىق نەرسىلەرنى ئېلىپ كەلگەنلىكىمنى جا-كارلىدىم . گەرچە كىشىلەر شۇنداقلا ماڭا قاراشقان ، ھەجىيىشقان بولدى . ئەمما ئۇلارنىڭ نەزەرى تامامەن مەسخىرىلىك ئىدى . ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇلار قايتىپ كېتىشتى .

مەن ئەجەبلەندىم ، قايغۇردۇم ، قىرغاققا قايتىپ كېمەمگە كۆ-زۈم چۈشكەندىلا ھەممىنى چۈشەندىم . شۇنداق ئاچچىق بىلەن ۋارقى-رىدىم : «دېڭىز - ئوكيانلارنىڭ شىددەتلىك دولقۇنلىرى كېمەمنىڭ رەڭدار بوياق - رەڭلىرىنى يۇيۇپ تاشلاپ ، ئۇنى گويا قۇرۇق سۆڭەككە ئايلاندۇرۇپ قويۇپتۇ . رەڭدار لاتىلار بىلەن سىزىلغان رەسىملەر ئاپتاپتا ئۆڭۈپ ، كۆرۈمسىز نەرسىگە ئايلىنىپ قاپتۇ !»

مەن ئېلىپ كەلگەن قىممەتلىك نەرسىلىرىمنىڭ ھەممىسىنى ساندۇقلارغا قاچىلاپ دېڭىزغا تاشلىدىم . ئاندىن يۈرتداشلىرىم ئار-دىسىغا كەلدىم . ئۇلار ماڭا نەزەر سالمىدى ، مېنى كۆزگە ئىلمىدى . چۈنكى ئۇلارنىڭ كۆزلىرى نەرسىلەرنىڭ سىرتىنىلا كۆرۈشكە ئادەت-لەنگەنىدى .

مەن پىكىر - خىيالىم كېمىسىنى تاشلاپ گۆرىستانلىققا - ئۆلۈكلەر ئارىسىغا كەلدىم . قەبرىلەر تۈۋىدە ئولتۇرۇپ ئۆلۈمنىڭ سىرىنى ئويلىدىم .

جىم بول يۈرىكىم ، ھېچ بولمىسا تاڭ ئاتقۇچە جىم بول ! بولدى سۆزلىمە ! سېنىڭ لېۋەن سۆزلىرىڭنى قۇيۇنتاز مەسخىرە قىلىۋاتىدۇ . سېنىڭ زىل ئاۋازىڭغا غار - ئۆڭكۈرلەرمۇ سادا قاي-تۇرمايدۇ .

ئەي يۇرىكىم ، قارىغىنا ، تاڭ سۈزۈلدى ، سۆزلىرىڭنى ئەمدى سۆزلە ! قانغۇدەك سۆزلىۋال !

يۇرىكىم ، ئۇ تاڭنىڭ لەشكەرلىرى . تۇن جىمجىتلىقى ساڭا ناخشا قالدۇرغاندۇ ؟ سەن شۇ ناخشىنى توۋلاپ تاڭنى كۈتۈۋال !

قارىغىنا يۇرىكىم ، كەپتەر ۋە سېرىق قۇشقاچلار ۋادا ئۈستىدە ئۇچماقتا . تۇن جىمجىتلىقى ئاتا قىلغان تالماس قاناتلىرىڭ بىلەن شۇلارغا قوشۇلۇپ پەرۋاز قىل .

ئەنە ، پادىچى بىر توپ قوينى ھەيدەپ كەلمەكتە . تۇندىكى كۆلەڭگىلەر بەخش ئەتكەن جۈرئەت بىلەن شۇ پادىچىغا ھەمراھ بولۇپ يېشىل ئوتلاققا ئاتلان !

ئەنە يۇرىكىم ، بىر توپ يېگىت ئۈزۈملۈككە كېتىۋاتىدۇ . سەن شۇلار بىلەن بىللە بارمامسەن ؟

ئاھ يۇرەك ! قوزغال ، ئورنۇڭدىن تۇر ! تاڭ بىلەن بىللە ماڭ ! تۇن ئۆتۈپ كەتتى . تۇننىڭ ئەندىشە ۋە غەملىرىمۇ تۇن بىلەن تەڭلا كۆزدىن يوقالدى .

قوزغال يۇرىكىم ، ئاۋازىڭنىڭ بېرىچە ناخشا توۋلا ! كىمكى تاڭ بىلەن بىللە ناخشا توۋلىمىسا ، ئۇ قاراڭغۇ تۇن ئوغلىدۇر .

شىرنىڭ قىزى

ياشانغان ئايال پادىشاھ تەختىدىلا خورەك تارتىپ ئۇخلاپ قالدى . تۆت قۇل ئۇنى يەلپۈپ تۇراتتى . ئايال پادىشاھنىڭ تىزىدا ياتقان مۇشۇك مىياڭلاپ بېزەڭلىك بىلەن قۇللارغا قارايتتى .

— بۇ قېرى دەللە ئۇخلىغاندا بەك سەتلىشىپ كېتىدىكەن ، — دېدى بىر قۇل ، — قاراڭلار ، ئۇنىڭ ئېڭىكى چۈشۈپ كەتتى . ئۇ خۇددى كېكىردىكىدىن ئالۋاستى بوغۇۋالغاندەك نەپەس ئالالماي خارتىلداۋاتىدۇ .

— ئۇنىڭ ئۇخلىشى سىلەرنىڭ ئويغاق تۇرۇپ قۇل بولغانلىقىڭلاردىن كۆپ چىرايلىق ، — دېدى مۇشۇك مىياڭلاپ .

— سەن ئۇيقۇ ئۇنىڭ قورۇقلىرىنى كۆپەيتمەيدۇ ، يوق قىلىۋېتىدۇ ،

تمدۇ دەپ ئويلىمىدىڭ؟ — دېدى يەنە بىر قۇل ، — ئۇنى قارا بېسىۋاتسا كېرەك .

— سەنمۇ ئۇخلىساڭ چۈشۈگىدە ئەركىنلىكنى كۆرەتتىڭ ، — دېدى مۇشۇك .

— بەلكىم ئۇ چۈشىدە ئۆزى ئۆلتۈرگەن كىشىلەرنى بىر - بىرلەپ پاراتتىن ئۆتكۈزۈۋاتسا كېرەك ، — دېدى ئۇچىنچى قۇل .

— شۇنداق ، ئۇ چۈشىدە سىلەرنىڭ ئەجدادىڭلار ۋە ئەۋلادىڭلار- نىڭ چوڭ سەپلىرىنى كۆرۈۋاتىدۇ ، — دېدى مۇشۇك .

— ھەر نېمە دېگەن بىلەن ئۇ ئۇخلاپ ئارام ئالدى ، — دېدى تۆتىنچى قۇل ، — ئەمما بىز ئۇنى ھېلىمەم يەلپۈۋاتىمىز .

— سىلەر مەڭگۈ مۇشۇنداق يەلپۈۋېرىسىلەر . چۈنكى جەننەتمۇ مۇشۇ پانىي ئالەمگە ئوخشاشلا ، — دېدى مۇشۇك .

دەل‌شۇ چاغدا چۈشىدە باش لەڭشىتقان ئايال‌پادىشاھنىڭ تاجى يەرگە چۈشۈپ كەتتى .

— بۇ شۇملۇقنىڭ ئالامىتى ، — دېدى بىرىنچى قۇل .

— بىر ئىشنىڭ شۇملۇق ئالامىتى يەنە بىر ئىشنىڭ ياخشىلىق ئالامىتى بولىدۇ ، — دېدى مۇشۇك .

— ئەگەر ئۇ ئويغىنىپ تاجنىڭ چۈشۈپ كەتكەنلىكىنى بىلىپ قالسا قانداق قىلىمىز ؟ — دېدى ئىككىنچى قۇل ، — ئۇ چوقۇم بىزنى ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ .

— سىلەر تۆرەلگەن كۈندىن باشلاپلا ئۇ سىلەرنى ھەر كۈنى بوغۇزلاۋاتىدۇ ، — دېدى مۇشۇك ، — ئەمما سىلەر تېخىچە بىلمەي يۈرىسىلەر .

— شۇنداق ، ئۇ بىزنى ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ . يەنە تېخى بۇنى قۇربا- نلىق قىلغىنىم دەيدۇ ، — دېدى ئۇچىنچى قۇل .

— پەقەت ئاجىزلارلا ئاللا ئۈچۈن قۇربانلىق بولىدۇ ، — دېدى مۇشۇك .

تۆتىنچى قۇل ئۇلارنى پاراڭ قىلماسلىققا ئۈندەپ ، تاجنى پەم بىلەن ئېلىپ پادىشاھنى ئويغىتىۋەتمەستىن ئۇنىڭ بېشىغا كىيگۈ- زۈپ قويدى .

— پەقەت قۇللارلا چۈشۈپ كەتكەن تاجنى ئېلىپ يەنە كىيگۈزۈپ قويىدۇ ، — دېدى مۇشۇك .

بىرئازدىن كېيىن قېرى ئايال پادىشاھ ئويغاندى . ئۇ ئەتراپىغا قاراپ بىر چۈشكۈردى - دە ، ئاندىن :

— مەن چۈش كۆردۈم . چۈشۈمدە بىر چايان تۆت كېپىنەكنى قېرى كاۋچۇك دەرىخىنى ئايلاندۇرۇپ سۇر - توقاي قىلىپ چىقتى . مەن مۇنداق چۈشنى ياقتۇرمايمەن ، — دېدى .

ئۇ سۆزىنى تۈگىتىپلا يەنە كۆزىنى يۇمۇپ خورەك تارتىپ ئۇخلاپ كەتتى . تۆت قۇلمۇ ئۇنى يەلپۈشنى داۋام قىلدى .

— يەلپۈڭلار ، يەلپۈڭلار دۆت - كالۋالار ، — دېدى مۇشۇك ، — سىلەر ئۆزۈڭلارنى يالمايدىغان يالقۇننى يەلپۈۋاتىسىلەر .

(مەخمۇتجان ئىسلام تەرجىمىسى)

رېناد (فرانسىيە)

سوغۇق تەبەسسۇم

ئىنەك

ئۇنىڭغا لايىقىدا ئىسسىم تېپىش بولۇپ، تۇزۇكرەك ئىسسىم قويۇلماي، «ئىنەك» دەپ ئاتالغانىكەن. بۇ ئىسسىم ئۇنىڭغا تولىمۇ ياراشقان.

ۋەھالەنكى ئىسسىنىڭ نېمە كارايىتى بار؟ ئۇنىڭ ئىشتىهاسى بولسىلا بولدى! يېڭى چىققان يېشىل ئوت - چۆپلەر، قۇرۇق ئوت - چۆپلەر، كۆكتات، ئاشلىق ھەتتا بولكا، تۇز كەڭتاشا تۇرۇپتۇ، نېمىنى خالسا شۇنى يەۋېرسۇن، قايسى ۋاقىتتا يېسە ئۆزىنىڭ مەيلى. ئۇ كۆشىگەچكە ئىككى قېتىم يەيدۇ.

ئۇ مېنى كۆرگەن ھامان ئاچماق تۇياقلىرىدا يېنىك دەسسەپ يېنىمغا كېلىدۇ. تۇياقلىرى يېنىدىكى تۇكلۇك تېرىلىرى پاچاقلىرىغا ئوخشاش ئاق پايپاق كىيىۋالغاندەك كۆرۈنىدۇ. ئەنە، ئۇ مېنىڭدىن ئاز - تولا يېگىدەك نەرسە تەمە قىلىپ يېنىمغا كەلدى. مەن بولسام دائىم ئۇنىڭغا زوق بىلەن قاراپ كېتىمەن. ئىختىيارسىز ھالدا: بوپتۇ، يەپ تۇرغىن! دەۋېتىمەن.

لېكىن ئۇ ئۆزىنى سەمرىتىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى سۈت پەيدا قىلىش ئۈچۈن يەيدۇ. ۋاقتى كەلگەندە يىلىنلىرى ئېسىلىپ سۈتكە تولىدۇ. ئۇ سۈت بېرىشتە پىخسىق ئەمەس (بەزى ئىنەكلەر قىزغانچۇق كېلىدۇ)، ناھايىتى مەرد، تۆت ئەمچىكىنىڭ ئۈچىنى ئازراق سېرىسىڭلا، سۈت خۇددى بۇلاقتەك جىرغىپ چىقىدۇ. ئۇ پۈتىنى مىدىرلاتماي، ھەتتا قۇيرۇقىنىمۇ شىپاڭلاتماي يوغان، يۇمشاق تىلىنى چىقىرىپ، ساغقۇچى ئايالغا چاقچاق قىلغاندەك، ئۇنىڭ دۇمبىسىنى يالاپ قويىدۇ.

ئۇ تەنها بولسىمۇ قىلچە زېرىكمەيدۇ . چۈنكى ئۇنىڭ ئىشتىھاسى ئوبدان . يېڭى تۇغۇلغان موزىيى يادىغا يېتىپ قالغاندىلا پۇشقۇرۇپ ئاندا ـ ساندا مۆرەپ قويىدۇ . ئەمما ئۇ كىشىلەرنىڭ يوقلاپ تۇرۇشىنى ئۈمىد قىلىدۇ . ئۇ مۇڭگۈزىنى تىك تۇتۇپ ، شۆلگەيلىرىنى ئېقىتىپ ، ئوت ـ چۆپ غوللىرىنى چاينap ، مېھماندوستلۇق قىلىدۇ .

ئەرلەر قىلچە قورقماستىن ئۇنىڭ تويۇپ پومپايغان قورساقلىرىنى سىلاۋېرىدۇ . ئاياللار بولسا ئۇنىڭ ياۋاشلىقىدىن ئەيمەنمەيدۇ . شۇنچىلا چوڭ كالىنىڭ شۇنچە ياۋاش ، مۇلايىملىقىدىن ھەيران بولۇپ ، شېرىن خىيالغا كېتىدۇ .

توز

ئۇ بۇگۈن توي قىلماقچى .

توي ئەسلىدە تۇنۇگۈنلا بولماقچى ئىدى . ئۇ ھېيىتلىق ئېسىل كىيىملىرىنى كىيىپ تەييارلىنىپ ، پەقەت جورىسىغا قاراپ قالغان ، جورىسى تېخىچە كەلمىدى . ئۇنىڭ ئەمدى ئارقىغا سۆرەۋېرىشكە تاقىتى قالمىدى .

ئۇ ھىندىستان شاھزادىسىدەك مەغرۇر ، تېتىك قەدەم تاشلاپ ، ئۈيان ـ بۇيانغا ماڭماقتا ، ئۇ نۇرغۇن سوۋغاتلارنى ئالغان . مۇھەببەت ئوتى ئۇنىڭ رەڭگىنى تېخىمۇ گۈزەللەشتۈرۈۋەتكەن ، گۈل تاجىسى خۇددى قەدىمىي سازلارنىڭ تارىسىدەك تىترىمەكتە .

جورىسى تېخىچە يېتىپ كەلمىدى .

ئۇ ئۆگزىنىڭ ئەڭ ئېگىز يېرىگە چىقىپ ، كۈن چىقىش تەرەپكە قاراپ زەردە بىلەن : «رەيھان ! رەيھان !» دەپ چاقىردى .

ئۇ سۆيگۈسىنى ئاشۇنداق قىچقىراتتى . ئۇ بىر ھەرسىنىڭ كېلىۋاتقىنىنىمۇ كۆرمىدى . باشقىلارمۇ ئۇنىڭغا پەرۋا قىلمىدى . كۈندە كۆرۈپ ئادەتلىنىپ قالغان ئۆي قۇشلىرى ھەتتا بېشىنى كۆتۈرۈپمۇ قويمىدى . ئۇلارنىڭ ھەممىسى زېرىككەن ، ئەمدى ئۇنى ياقتۇرمايدىغان بولۇپ قالغانىدى . ئۇ ھويلىغا قايتىپ چۈشتى ، ئۇ ئۆز گۈزەل-

لىكىدىن شۇنداق زوقلانغاچقا ، باشقىلاردىن ئاغرىنىپمۇ يۈرمەيتتى .
ئۇنىڭ توي مۇراسىمى ئەتىگە قالدۇرۇلدى .
ئۇ قالغان ۋاقتىنى قانداق ئۆتكۈزۈشنى بىلمەي يەنە سۇپا تەرەپكە ماڭدى . ئۇ مەغرۇر قەدەم بىسىپ خۇددى بۇتخانا سۇپىسىغا چىققاندەك شوتىغا چىقىشقا باشلىدى .
ئۇ قۇيرۇق تونىنى يايدى . ئۇنىڭ ھەممىلا يېرىگە سۇۋارى كۆز قۇيۇلغانىدى .
ئۇ ئەڭ ئاخىرقى قېتىم قائىدە - يوسۇنىنى تەكرارلىدى .

ئاق قۇ

ئۇ گويا ئاپئاق قار چانىسى ئىدى . پورەك - پورەك دولقۇنلارنى قوغلاپ ، كۆل ئىچىدە ئۈيان - بۇيانغا ئۇزمەكتە . چۈنكى ئۇ چاتما چۈچىغا ئوخشايدىغان پورەك دولقۇنغا ھېرىس . ئۇ پورەك دولقۇننىڭ داۋالغۇپ يەنە سۇ يۈزىدىن يوقىلىشىنى تاماشا قىلماقتا . ئۇ پورەك دولقۇننى ئارزۇ قىلىدۇ . ئەنە ، ئۇ تۇمشۇقى بىلەن ئۇنى نىشانغا ئالدى - دە ، ئاپئاق قاردەك بوينىنى سۇغا «چولتوككىدە» تىقتى .
كېيىن خۇددى قىزلار بىلەكلىرىنى يېڭىدىن چىقارغانغا ئوخشاش بوينىنى سۇدىن چىقاردى .
ئۇ ھېچنېمە تاپالمىغانىدى .
ئۇ قارىغىدەك بولسا : چۆچۈگەن پورەك دولقۇنلار غايىب بولغان .
ئۇنىڭ ئۇمىدسىزلىكى بىردەمدىلا ئۆتۈپ كەتتى ، چۈنكى پورەك دولقۇن كۆپ ئۆتمەي يەنە قايتىپ كەلدى . قاراڭ ، ئاۋۇ دولقۇن غايىب بولغان جايدا يېڭىۋاشتىن پورەك دولقۇن كۆتۈرۈلمەكتە .
ئاق قۇ يېنىك ماموق كۈرسىدا ئولتۇرۇپ ، ئاستا - ئاستا ئۇزۇپ پورەك دولقۇنغا يېقىنلاشتى .
ئۇ پۇتۇن كۈچى بىلەن ئاشۇ خىيالىي كۆلەڭگىنى سۈزۈشنىڭ كويىدا . ئېھتىمال ، ئاشۇ كىچىككىنە پورەك دولقۇنغا ئېرىشىشتىن ئىلگىرى ئۆلۈپ كېتىپ ، خىيالىي تۈيغۇسىنىڭ قۇربانى بولۇپ

كېتىشىمۇ مۇمكىن .
ھەي ، مەن نېمىلەرنى دەپ كەتتىم ؟
ئۇ ھەر قېتىم بويىنىنى سۇغا تىققاندا تۇمشۇقى بىلەن قۇۋۇۋەتـ-
لىك ئوزۇقلۇقلارغا تولغان لاي ئىچىدىن كىچىككىنە قۇرت چاغلىق
بىرنەرسە بولسىمۇ تاپالايدۇ .
ئۇ خۇددى غازلاردەك سەمرىيدۇ .

بوز تورغاي

ئەزەلدىن بوز تورغاينى كۆرۈپ باقمىدىم ، شۇنچە سەھەردە
تۇرغانلىرىنىڭ ھەممىسى بىكارغا كەتتى . بوز تورغاي يەر - زېـ-
مىنغا تەئەللۇق قۇش ئەمەسكەن .
بۇگۈن سەھەردىن باشلاپ لاي - پاتقاقنى كېچىپ ، ئوت -
چۆپلەرنى دەسسەپ ئۇنى ئىزدەشكە كىرىشتىم .
ئاق قۇشقاچلار ياكى چىرايلىق سېرىق قۇشقاچلار توپ - توپ
بولۇشۇپ تىكەنلىك چىتىنىڭ ئۇستىدە ئۇچۇپ يۈرمەكتە .
دوتەيچە كىيىنگەن جىگدىچۈك ئورمانزارلىقنى كۆزدىن كەـ-
چۈرمەكتە .
بىر بۆدۈنە بېدىلىكنى سىيپاپ ئۇچۇپ تۇپتۇز بىر قارا سىزىق
پەيدا قىلدى .
پادىچى بوۋاي قىزلاردىنمۇ چېۋەرلىك بىلەن پوپايكا توقۇماقتا ،
بىر - بىرىگە تولىمۇ ئوخشىشىپ كېتىدىغان قويلار ئۇنىڭ ئارقىسـ-
دىن ماڭماقتا .
ھەممە نەرسە چىرايلىق يالتىراپ تۇرماقتا ، ھەتتا شۇملۇقنىڭ
بەلگىسى بولغان قاغا - قۇزغۇنلارمۇ كىشىنىڭ كۆلكىسىنى كەلتۇر-
مەكتە .
لېكىن ، قېنى ، مەرھەمەت ! ماڭا ئوخشاش زەن قويۇپ ئاڭلاپ
بېقىڭلار .
ئاڭلاۋاتامسىلەر ؟ ئاسمانىڭ مەلۇم بىر جايىدا ئالتۇن پىيالىدە
خرۇستال پارچىلار ھاۋانچىدا سوقۇلۇۋاتامدۇ - نېمە ؟

ئېيتىڭلارچۇ ، بوز تورغاي زادى نەدە سايراۋاتىدۇ ؟
ئەگەر ئاسمانغا قارىسام قۇياش نۇرى كۆزۈمنى كۆيدۈرۈشى مۇمكىن .
مەن ئەمدى ئۇنى كۆرۈش ئۈمىدىدىن ۋاز كېچىشكە مەجبۇر بولدۇم .
بوز تورغاي ئاسماندا ياشايدۇ . ئاسمان قۇشلىرى ئىچىدە پەقەت شۇنىڭ ناخشىسىلا بىزنىڭ قۇلىقىمىزغا يېتىپ كېلەلەيدۇ .

كېپىنەك

بۇ يۈمشاق ، يېنىك ، قاپ ئوتتۇرىدىن ئىككى پۈكلەنگەن سالام خەت ھازىر بېرىپ تېگىدىغان يېرى — گۈلنى ئىزدىمەكتە .

بۇغا

مەن يولنىڭ بىر چېتىدىن ئورمانلىققا كىردىم ، ئۇ بولسا يەنە بىر چېتىدىن كىرىپ كەلدى .
دەسلىپىدە بىر يوچۇن ئادەم بىر تەشتەك گۈلنى كۆتۈرۈپ كېلىۋاتقان بولسا كېرەك ، دەپ ئويلاپتىمەن .
كېيىن قارىسام بىر تۈپ تازا شاخلىغان ، يوپۇرماقسىز پاكىنەك دەرەخ ئىكەن .
ئاخىر بىردىنلا بۇغا كۆرۈندى ، ھەر ئىككىمىز ئىزىمىزدا توختىدۇق .
مەن ئۇنىڭغا :
— يېقىنراق كەلگىن ، قورقما ، مېنىڭ قولۇمدىكى مىلتىق ئۆزىنى ئوخشىتىدىغان ئادەملەرنى دوراپ ، ھەيۋە پەيدا قىلىش ئۈچۈن كۆتۈرۈۋالغان مىلتىق . بۇ مىلتىقنى ھەرگىز ئاتمايمەن ، مىلتىقنىڭ ئوقلىرى ئوقداندا قالغان ، — دېدىم .
بۇغا گەپلىرىمگە زەن قويمىدى . گېپىم تۈگەش بىلەنلا ، قىلچە ئارىسالدى بولماي «پەرتتىدە» قاچتى ، ئۇ خۇددى شامال سوققان

تال چۈشقلارنىڭ بىردەم ئالمىشىپ ، گىرەلىشىپ ، بىردەم ئايرىلىپ تۇرغانلىقىغا ئوخشايتتى . ئۇ قېچىپ كەتتى .

— ھەي ئىسىت ! — دېدىم مەن ئۇنىڭغا ۋارقىراپ ، — ئىككىمىز بىللە ماڭارمىز ، دەپ ئويلاپتىكەنمەن . مەن ئۆز قولۇم بىلەن ئامراق ئوت - چۆپلىرىڭنى تېرىپ بەرسەم ، سەن مىلتىقىمنى مۇڭگۈزۈڭگە قىستۇرۇپ سەيلە قىلساڭ نېمىدېگەن ياخشى بولاتتى - ھە !

يالغۇز دەرەخنىڭ ئائىلىسى

مەن قۇياش نۇرىدا تاۋلىنىپ كۆيۈپ تۇرغان تۇزلەڭلىكنى كېسىپ ئۆتۈپ ئۇلار بىلەن ئۇچراشتىم .

ئۇلار ئاۋازنى ياقتۇرمىغاچقا يول ياقىسىدىن نېرىراققا بېرىۋاپ- تۇ ، دالىدىكى ئۇچار - قاناتلارغىلا تونۇش بولغان بىر بۇلاق تۇۋۈ- دىن ئورۇن ئاپتۇ .

يىراقتىن قاراپ ، بۇ بۇك ئورمانلىققا كىرىشكە زادىلا كۆز يەتكۈزەلمىدىم ، لېكىن يېقىنلاپ بارغىنىمدا دەرەخلەر غوللىرىنى ئاستا - ئاستا يېيىپ ئېھتىياتچانلىق بىلەن مېنى قارشى ئالدى .

ئەسلىدە ئاز - پاز دەم ئېلىپ سالقىنلىساممۇ بولاتتى ، لېكىن دەرەخلەر مېنى نازارەت قىلىپ ، تازا خاتىرجەم بولمىغاندەك كۆرۈۋ- دى .

ئۇلار ئۆز ئائىلىسىدە ياشايدىكەن ، قېرىراقلىرى ئوتتۇرىغا ئورۇنلىشىپتۇ ، كىچىكرەكلىرىنىڭ بەزىسى بولسا ئەمدىلا يوپۇرماق چىقارغان ؛ ئۇلار ھەممە يەرنى دېگۈدەك قاپلاپ كېتىپتۇ ، ئۇلار ناھايىتى ئۆم ئىكەن .

ئۇلارنىڭ ئۆلمىكى ناھايىتى تەس بولسا كېرەك ، ئۆلگەن دە- رەخمۇ تاكى چىرىپ چىرىندىغا ئايلانغانغا قەدەر تىك تۇرىدىكەن .

ئۇلار ئۇزۇن - ئۇزۇن شاخ - چۈشقلىرى بىلەن بىر - بىرىنى سلاپ ، كۆڭلىنى كۆتۈرۈشىدىكەن ، خۇددى قارىغۇ ئادەملەردەك ، ئۆزلىرىنىڭ ئاشۇ يەردە ئىكەنلىكىنى ئەنە ئاشۇنداق سىلاش يولى

بىلەن پەم ئېتىدىكەن . بوران ئۇلارنى يىلتىزىدىن قومۇرۇۋېتىدىغان ئەلپازى بىلەن گۈركىرەپ چىقىدىغان بولسا ، ئۇلار بىلەكلىرىنى غەزەپ بىلەن پۇلاڭلىتىدىكەن . لېكىن ئۇلارنىڭ ئۆز ئارىسىدا ھېچ-قانداق ماجرا يوق ئىكەن ، ئۇلار ئىناقلىق بىلەن پىچىرلىشىدىكەن .

ئەمدى بىلدىم : ھەقىقىي ئائىلەم مانا مۇشۇ بولۇشى كېرەك . يەنە بىر ئائىلەمنى ناھايىتى تېزلا ئۇنتاي . بۇ ئورمانلار ئاستا - ئاستا مېنى قوبۇل قىلىشى مۇمكىن ، لېكىن بۇ شەرەپكە مۇناسىپ كېلىش ئۈچۈن بىلىشكە تېگىشلىك ئىشلارنى ئۆگەندىم .

ئەگىپ يۈرگەن بۇلۇتلارنى نازارەت قىلىشنى بىلدىم .

ئىزىمدا قىمىر قىلماي تۇرۇشنىمۇ بىلدىم .

ئۇنىڭ ئۇستىگە جىمجىت سۇكۇتتە تۇرۇشنىمۇ ئۆگىنىۋالدىم .

(ئىدرىس تىلەپ تەرجىمىسى)

ئەنۋەر تاشتۆمۇر

لەۋلەر ساماسى

1

ئىپادىلىرىڭدە قەلبىڭنىڭ جۇلاسىنى كۆردۈم ، بىر ئوتلۇق سەھەرسەن رەڭلەر جىلۋىسىدە يالقۇنجايدىغان !

ھېسلار ئەۋجلەنمەكتە ، كۆزلەرنىڭ ئىختىيار تىزگىنى ئۇزۇلىدى ، خىيال قۇشلىرى كۆڭۈل قەپىسىدىن ئۇچۇپ چىقتى ، كېچىلەرنىڭ تاقىر دالاسىنى سۆيگۈ ئىستەكلىرى يورۇتتى ، ياپيېشىل چىمەنلەرنىڭ رېتىملىق دولقۇنىدا ئىلاھىي نەپەسنىڭ شىددىتى ئەكس ئەتتى ، بىر پۈتۈن يارقىنلىق ئىچىدە بارچىگە ئايلاندىڭ .

بارچە خۇددى يىلاندەك قاسىراق تاشلاپ ئۆز چىنلىقىغا قايتتى ، دۇنيانىڭ سۈزۈك چېھرىدە سەن ۋە سېنىڭ خۇش تەبەسسۇملىرىڭ جىلۋە ئەيلىدى ، ھەممىنى ئۇنتۇش بەدىلىدە سېنى كۆرۈشلىرىمنىڭ خاسىيىتى لەۋلىرىمنى قىزدۇردى . ساڭا قاراپ ئىپتىخارلاندىم ، ياشاش بەختى تۇنجى تىنىقىنىڭ بەھرىدەك ۋۇجۇدۇمدىن شىددەتلىك تاشتى .

لەۋلەر يېلىنجايدۇ ، ئارىدىكى ئاتەش بوشلۇق لەۋلەر ساماسىغا ئايلاندى ، ھەر نەپەستە سۆيۈش - سۆيۈلۈش پەرھىزى جانلارنىڭ ئۇدۇمىغا قېتىلدى . سېنى سۆيۈپ كۆيۈشلىرىمنىڭ بەھرىدە نۇرەك پاكلاندىم ، قەلبىم تەخىرسىز بىر ھالدا ئىسمىڭغا كۈي قاتتى ، كۈيلىرىم بىلەن قەلبىڭنىڭ ئىشىكىنى چېكىپ ئاداققى باھارنى چاقىردىم ، بارچە ئالەم ئاشۇ باھاردا يېپيېڭى ھۆسن تۇزدى .

2

سۈكۈت ئىچىدىكى شاۋقۇن ، شاۋقۇن ئىچىدىكى سۈكۈتتە زاھىر بىز .

سۈكۈت — كۈتۈش ئەۋجىدىكى شاۋقۇن ، شاۋقۇن — ھەرىكەت

ئەۋجىدىكى سۈكۈت . ئۇلارنىڭ پاسىلى كۆڭۈل زوقىغا تىرەلگەن . شۇڭا ئۇلار كۆڭۈل زوقىغا ئەگىشىپ ئالمىشىش ۋە تەكرارلىنىش ئارقىلىق بىر پۈتۈن چىنلىققا قوشۇلۇپ مۆجىزە تۇزىدۇ .

ئەتراپىڭغا باققىنە ، جىمىكى نەرسە سېنى قورشاپ ، ئۆز - ئۆزىدە جىلۋە ئەيلەپ زوقىڭغا ئىمكان تۇغدۇرۇپ تۇرىدۇ . كۆكلەرىڭدە ، ئۆزۈڭدىن ھالقىغان ئاشۇ ساماۋى بوشلۇقلاردا بولسا ، تەقەززالىقىنىڭ سەرسان كۆيلىرى سېنى ھاياتىي پەرۋازغا ئۈندەيدۇ .

بەخت — ئەسلى بارلىق ، ئۇ ئۆزۈڭنىڭ ئىچىدىكى چەكسىزلىكتە ، چىنلىقلىرىڭنىڭ سۈزۈك قاتلىمىدا ، تەشنالىقىڭدىن تاشقان گۈزەل ئىستەكلىرىڭنىڭ ئەۋجىدىكى پارلاق نۇرلاردا .

بەختمەن ، شۇڭا سانسىز جانلارغا ئوخشاش يوسۇنلار پەرەنجىسى ئىچىدە سۈكۈتلۈك يەلپۇنۈپ ئۆز - ئۆزۈمگە ھازا ئېچىشقا رايىم يوق .

بەختمەن ، شۇڭا خۇددى پەسلىنى كۆرۈپ مۇقەددەس كۈلۈمسىرەگەن رەڭدار چېچەكلەرگە ئوخشاش قەلبىمنىڭ ھەربىر ئاتەش ھېسلىرىدا ئۇلۇغۋار چاقناشقا ھەم پارلاشقا ئىنتىزارمەن !

ھاياتنىڭ كېچىلەردە نۇرغا موھتاجلىقى ئۇنىڭ نۇرسىزلىقىدىن ئەمەس . نۇر قەلبىڭدە ، ھېسلىرىڭنىڭ ھەربىر ئىمكانىي بوشلۇقلىرىدا پىنھان تۇرىدۇ . ئۇنى يوشۇرغىنى ئاسىيلىق دەھشىتى ، دىتسىزلىق سۈكۈتى ، غەپلەت زۇلمىتىدۇر . ھايات نۇر تاشقىنى ، ئۇنى باغرىڭغا تېڭىپ تۇرۇپ باغرىڭنى يورۇتۇشنى ، ئۇنى يەلكەڭدە كۆتۈرۈپ تۇرۇپ مۇقەددەس پارلاشنى بىلمىسەڭ ، سېنىڭ ئۆلۈك مۇرددىن ، جانسىز كۆلەڭگىلەردىن نېمە پەرقىڭ ، ئاقىۋەت ! ؟

3

ھېسلار چاقنىشى سائادەت گۈلشەنلىرىنى بېزەيدۇ ، ئۇنىڭ قەلبىڭگە تاشلىغان بىر دەقىق شولىسىدىمۇ ئاشۇ گۈلشەنلەرنىڭ رەڭدار سۈرىتى ئەكس ئېتىدۇ .

مەن تەنھا ئۆزۈمدە لەۋلەر ساماسىغا تېۋىنىپ ھېسلىرىمنى چاقنىتىمەن ۋە ئۇنىڭ نۇر يامغۇرى بىلەن سائادەت گۈلشەنلىرىنى

پەرۋش ئېتمەن .
ۋاقىت بىمەھەل بوران - چاپقۇنغا ئوخشاش ئارىدا سېنى ھەم سېنىڭ بارلىق شەكىللىرىڭنى يوقىتىش ئىشتىھاسىدا قۇترايدۇ . . .

4

ياشاش قەرز ئەمەس ، پەرز .
ياشاش باقىي ئەمەس ، پانىي .
ياشاش تۇن ئەمەس ، سەھەر — گويا نۇر نۇرغا ، رەڭگە ئۇرۇلۇپ رەڭدار يارقىنلىق ئىلكىدە كەڭ قۇچاق ئاچىدىغان خاسىيەتلىك سەھەر .
نىگاھ ئەركىگە بوي بەر ، زۇلمەتتىكى ھېسلار چېقىلسۇن !
ھېسلار ئەركىگە بوي بەر ، قەپەستىكى قۇشلار سايرىسۇن !
سۆيگۈ ئەركىگە بوي بەر ، جەزىرىدىكى سائادەت چىمەنلىرى ياشنىسۇن !
سۆيگۈ ھېسلارنى ئويغىتىدۇ ، ھېسلار قاراڭغۇ خىلۋەتلەرنى يورۇتىدۇ ، بىر پۈتۈن يارقىنلىق ئىلكىدىكى سۆيۈملۈك ھېسلار ئۆزىدە ۋۇجۇد ئوت ئالىدۇ ، ئوت ئىچىدە پورەكلەپ ئېچىلغان قىپقىزىل لەۋلەردىن بال تامىدۇ ، خۇش ھىد تارايدۇ .
قارىشىڭدا ساڭا ئوخشاشلا بىر سەۋەبمەن . مېڭە دانە بولۇپ چېچىلغان جېنىمنىڭ ھەربىرىدە سېنىڭ سەۋەبىڭگە مەنسۇپ ئاتەش ھېسلار چاراقلايدۇ . سەۋەبلىرىم تۇرتكەن ۋۇجۇدۇڭغا ئويناق ھېسلارنى چۈلغاپ لەۋلىرىڭنى قىزدۇرغىن ، ئۇستۇڭدىكى سۆرۈن بوشلۇق لەۋلەر ساماسىغا ئايلانسۇن !

5

نىگاھ ، دەپ نىدا قىلسام ۋۇجۇد قەپەسلىرىم چېقىلىدۇ ، روھىمنىڭ ئاتەش باغرىدىن قىپقىزىل قان گۈلى بولۇپ تۆكۈلىسەن .
ئىسسىق قان ، ئىسسىق تۇپراق بىر يارالمىش ئەسناسىدۇر .
مانا ، تاڭ لالىسى كۆزۈمدە چوغدەك جىلۋە ئەيلىدى ، ئۆزۈمدىن ساڭا ئۇزىراپ ئىپتىخارلاندىم .

ئاخىرقى كېچە توزانلار ئىچىدە نەپەستىن قالدى. بىر سىقىم تۇپراق بىر تەنها جاننىڭ ئەسلىي ۋە ئەزەلىي سۈرىتىنى بارچە ئالەمگە نامايىش قىلدى، تىنىق بوشلۇق پىنهان نىقاب - پەردىلىرى- نى قايرىپ چەكسىزلىكنى راۋان قىلدى.

6

سېنى سۆيگىنىم ئەپسانە ئەمەس. سەن تۇيغۇمنىڭ ئۆزىدە، پەرۋازىدا ۋە مەنزىللىرىدە كۇلۇمسىرەيسەن. كۇلۇمسىرەشلىرىگە مەغرۇر ئەمەسمەن، چۈنكى ئىنسان روھ مەستلىكىدە ئازىدۇ.

سېنى سۆيدۈرگىنىم ئەپسانە ئەمەس. سەن كوچىلىرىمنىڭ تارچۇقلىرىدا، دىمىق هاۋاسىدا ۋە مۇئەممالىق دوقمۇشلىرىدا ياشلىنىسەن. كۆز ياشلىرىڭغا هەيران ئەمەسمەن، چۈنكى ئىنسان روھ يامغۇرى بىلەن كۆكلەيدۇ.

7

تەنهالىقىمدىن غۇلاچ كېرىپ كېڭىيىپ بارچە ئالەم پىنهانىنى ئىلكىمگە ئالىمەن. سەندە سوئاللىرىم ئەمەس، بەلكى كاككۇك ئۇنىدەك سىرلىق بېشارەتلىرىم، بۇلبۇل ناۋاسىدەك مەنىدار ئىمالىرىم خاتىرە قالىدۇ. قاراڭغۇ كېچىلەردە يۇلتۇزلارغا بېقىپ تەلۇلىكىڭ تۇتقاندا قاقاقلاپ كۇلىمەن، كۇلكىلىرىمدە ئىشقىمنىڭ هەققى جۇلالىنىدۇ.

ئىشقىنىڭ ئەۋجى مەڭگۇلۇك مەندە هەم مەڭگۇلۇك سەندە شىدىدەت سېلىپ، تەن بىلەن روھ ئارىسىدىن، قىزىغان لەۋلەر ساماسىدىن شېرىن سادا بېرىدۇ.

8

روھىڭنىڭ چۆللىرىنى كېزىپ يۈرگىنىمگە نەۋاخ!

تېرەنلىك ئىچىدىكى تېرەنلىك ئاڭنىڭ قەپەسلىرىنى چېقىۋەتتى، كۆز ئالدىڭدا هەم كۆز ئالدىمدا نۇر تېزلىكىدىكى تۇيغۇلارنىڭ چەكسىز كەڭ گىرىمسەن ئالىمى. ئېهتىمال ئۇندا بىر مەھەل

ئۆرلىگەن چاغ - توزان مىسال توزۇپ غايىب بولارمىز ۋە ياكى ئۆزئارا چېقىلىپ ھاسىل قىلغان نۇر چەمبىرىكى بىلەن كەڭلىكتە-كى خىرە ئالەمنى يورۇتارمىز .

خۇپىيانە پەرۋازلىغا زوقلانغۇچى ناخشىسىمان ئادەم ئۆزىدە ۋە ئۆزىدىن يىراق بىر جايدا لەۋلەر ساماسى تۇزىدۇ .

ئېھتىماللىق تەقەززالىقتا يورۇيدۇ ، تەقەززالىق ئېھتىماللىقتا چېچەك ئاچىدۇ . سېنىڭ بىلەن مېنىڭ سۆيگۈ مېۋىلىرىم ئارىدىكى تەبىئىي ھاللارنىڭ بەرىكىتىدىن رەڭ ھەم تەم ئالىدۇ .

9

سەن ئاخىرقى ھېسابتا يەنىلا ماڭا ئوخشاش تۇن ئوغرىسى ، غەپلەتتىكى دۇنيانىڭ قوينىدا سەرسانە يۇرىدىغان !

تۇن ئوغرىسىنىڭ قەلبىدىن ئۆزگە چىرىغى يوق ، شۇڭا كىشى-لەر ئۇنى كۆرۈشكە قادىر ئەمەس .

تۇن ئوغرىسىنىڭ قەلبىدىن ئۆزگە زۇۋانى يوق ، شۇڭا كىشى-لەر ئۇنى تىڭشاشقا قادىر ئەمەس . ئۇ دۇنيانى قەلبى بىلەن يېتى-لەپ ، قەلبى بىلەن چاقىرىپ ، شەكىللەر سىرتىدىكى پارلاق ئالەمگە يۇرۇش قىلىدۇ . ھەربىر ئۆتكۈنچى يۇرۇشىدە ئۆزىنىڭ ، ئۆزگىنىڭ ۋە تۇن - كېچىنىڭ ھەسرىتىنى پىنھان ئېلىپ تاڭ ئىشكىنى چېكىدۇ ھەمدە تاڭ نۇرىغا پۈتۈن سۇرۇك سىڭىپ كېتىدۇ . ئويغا-غان دۇنيا ئاخىرقى چۈشلەرنىڭ ئاپئاق چېچەكلىرىنى ئۇنىڭ تۇنجى تەبەسسۇمىغا چاچقۇ قىلىدۇ .

تۇن ئوغرىسى بىر پۈتۈن ئاقلىق ئىچىدە دۇنيانىڭ چىنلىقىغا قايتىپ ۋىسال تاپىدۇ ھەمدە ئىككى ئالەم ساۋابىغا ۋەزمىن كۆي قاتىدۇ .

10

سەن رېئالنىڭ نېپىز پەردىسى كەينىگە مۆككەن شېرىن خە-يال . ئەمما ئىككى ئارىنىڭ چەكسىزلىكىدە قەدەملەر ھالسىرايدۇ ، قەسەملەر يىگىلەيدۇ ، دەردۇ - ئاھانەتلەر گۈرۈلدەيدۇ .

ئېھتىمال ، مەن ساڭا تىنىقمىدىن تارىغان بىر نەپەس ئوتلۇق شامال بەخش ئەتكىنىمدە ، نۇردەك پاكىز يالىڭاچ سىياقىڭ بارچە رېئاللىقنى نومۇسقا قويىدۇ . ئۆزۈڭ تۇپەيلى ئۆزۈڭگە تارتىلىپ ئەنجۇر يوپۇرمىقىنى ئۇزىسەن ، كۆزۈمدە روھىمدىن ئاققان تۇنجى تامچە قانىنىڭ ئالەمگە پەۋەس نۇرى پارلايدۇ .

سېنىڭ بىلەن مېنىڭ ئارام مەۋجۇت ئەمەس ، بىر يېگانە گەۋدە ئالەمگە قۇياشتەك ئوتلۇق ، ھارارەتلىك نىگاھ تاشلايدۇ . نىگاھلار پايانىدا سائادەت مەنزىللىرى بېھىش-جەننەت مىسال خۇش تەبەسسۇم ئەيلەيدۇ .

گاھى خىيالەن ئىز بېسىپ پەرھىزىڭنى مازاق ئەتسەم ، ئۆز - ئۆزۈڭگە تىقىلىپ ۋىلىقلاپ كۇلسەن ، بۇلاقلار ۋە شوخ قۇش بالىلىرىنىڭ سېيماسى كۆزۈمدىن ئەگىيدۇ .

قاينىاش — جان ۋىجدانى ! ئوندىن ئارتۇق تەسۋىرىي مۇقامدىن مۇڭ ۋە پىغانىم تۇتۇن مىسالى ئۆرلەيدۇ .

كۆرگىنىكى ، ئۆلۈك جانلار كۆلىدە لەيلەپ يۇرگەن لەش - كۆپۈكلەردە ھاياتنىڭ سۇزۇك ، ئىلھامدار ئۆركىشى ئەبەدىي چېقىل-مايدۇ .

بىر لەۋزە سۆز ، بىر تىنىق نەپەستەك ئۇچۇپ ، كۆيۈپ ، لەي-لەپ ئۆچمىز ، ئەمما ئۇنىڭدا بارلىق خىسلەت ۋە خاسىيەتنىڭ ئۇلۇغۋار ئىلھامى بار . ئاشۇ ئىلھام ئوتىدا كۆيمىگەن جانىنىڭ ئىل-كىدە ھايات پەيزىنىڭ جۇش ۋە شىددىتى نېمە قىلسۇن !

ئۆلۈك جانلار - ئاسىي جانلار ، ئۆلۈك جانلار - قەرزدار جانلار ، ئۆلۈك جانلار - ئازابلىق جانلار . . .

11

كېلىش - كېتىشلەردە تەنھادۇرمىز ، شۇڭا ئارىدىكى مۇساپە-لەردە تەنھالىق تەشۋىشىدىن ئىمكانلار ئارا پارە - پارە بولۇپ چېچە-لىمىز .

قوشۇلۇش ئىشتىياقى ئاخىرقى چەك ، ئاخىرقى پەللە ۋە ئا-خىرقى نەپەسلەرگىچە ۋۇجۇدىمىزدا لاۋۇلدايدۇ .

جان جاننىڭ ئىلھامىغا ئېرىشىپ ، ئۇنىڭ ماھىيىتىدە جۇش ئۇرۇپ تۇرغان ئەسلىي چىنلىق خاسىيىتىنى كۆرەلىگەن ھەمدە ئۇنىڭ بىلەن بىمالال قوشۇلۇپ سامالاردا پەرۋاز ئېتەلىگەن چاغدا ئەزەلىي بىرلىك سائادىتى كەڭ قۇچاق ئاچىدۇ .

سەۋەبلىك ئالەمدە ياشاش رىزقىدىن كۆلگەن بىز .

قېنى ، سەۋەبلىرىڭنى قايرىپ ئۆزۈڭگە تىكىلگىنە ئەي ئىنسان ، تەنھالىقتىن بۆلەك نېمە بار ھەر جاننىڭ ئىلكىدە ئاخىر ! ؟

سەۋەبلەر باھارىغا شۇكۇر ، پەرۋازىي خىسلەتلىرىڭگە ئاپىرىن ! ئۇچۇش تەنھالىقىنىڭ نىجادىيىتى ، ئۇچماسلىق ئۇنى تەمىن ئەتكۇچى سائادەتتۇر . مەن سائادەت ئىچىدە سۇرەتلىنىمەن . نىجادىيەت ئىچىدە غايىب بولىمەن . كۆرۈنگەن مەن بىلەن كۆرۈنمىگەن مەن ئارىسىدا بىر ئاقىلانە رىشتە بار . مەن ئاشۇ رىشتىنىڭ دائىما بەردىكىتىدىن سەھەردەك تۇن ئاتلاپ نۇر بېرىمەن ، چېچەكتەك رەڭ ئاتلاپ مېۋە بېرىمەن .

12

ئاخىرقى چەككە تىكىلىپ جەريانلاردا ئويغان !

ئۇزارغان كۆزلىرىڭ ئاخىرقى چەكنىڭ دەھشىتىدە سولۇپ جەريانلارنىڭ بىقىياس خاسىيىتىدىن جۇدا بولمىسۇن .

جەريانلاردا لەۋلەر ساماسى .

جەريانلاردا ئىشق ساماسى .

جەريانلاردا بەخت جۇلاسى .

جەريانلاردا كامىل دۇنيانىڭ ئوتلۇق دۇئاسى . . .

ئويغىنىش — لەۋنى لەۋگە ئۇلاپ ۋۇجۇد بىرلىكىدىكى ئىشق سادالىرى ئىچىدە بەخت تىلسىمىنى يېشىدۇ ، كامىل دۇنيانىڭ ئوتلۇق دۇئاسى روھتا سۇزۇك ئېقىن ياساپ ، جەزىرىلەر ئارا كاماللەت مېۋىلىرىنى پەرۋىش ئېتىدۇ .

ئەي پەرۋازداشىم ، لەۋ يار !

سۇكۇت ، تەشۋىش ، ۋەھىمە ئىسكەنجىسىدىكى لەۋ زۇلمەت-

دىن ، ۋۇجۇد قەپىسىگىنىڭ مەھكۇم دۇنياسىدىن لەۋلەر ساماسىنىڭ نۇر تاشقان ھۆر دۇنياسىغا لەۋ يېرىپ ئۇچۇپ چىق . سېنى كۈتكىنى سېنىڭ كۈتكەنلىرىڭ بىلەن مەنداش ، جان كۈيىڭ نۇر كۈيى بىلەن ئاھاڭداش ، سامالار سامالارغا ھەم تۇتاش .

بىلسەڭ ، ھايات ، بىر تىنىق نەپەسنىڭ ئالمىشىشىدەك ھۆر ھەم بەھرىدار دەملەردە قىيامىغا يېتىدۇ .

مۇھەببەت ، تاغلارنىڭ ئەكس ساداسىدەك سېھىرلىك ئۇنلەردە مۇرادىغا يېتىدۇ .

كامالەت ، پەسىللەر خىراجىدەك ئۇزاق كۈن ھەم تۇنلەردە ۋىسالىغا يېتىدۇ . . .

سۈكۈت پەرۋازى

1

شولىلار ئارا شولا بولۇپ تىترەيمەن ، نۇر تەبەسسۇمىدا رۇخسارىم ئايان بولىدۇ .

ئۇمىدلىرىڭنىڭ جۇلدۇر كېپەنلىرىنى ياماۋەر ، ئۇ ، بىر چاغلاردا بەختىنىڭ تەۋرۈك يالدامىسى بولۇپ قالىدۇ .

خەيرلىك كۈنمۇ ئاخىرى زەھىرىنى چاچىدۇ . سەندىكى مۇقەددەسلىك چىدام بىلەن قالتىس بىر ئويغىنىشتا ئەكس ئېتىدۇ . دەس تۇرۇپ ئۆزۈڭنى بويلاپ ئەتراپقا قارىساڭ ، سىرلارنىڭ دائىما تەكرار بىر سەبىي ئويۇنىنى كۆرىسەن .

ئىپتىخار بىلەن چاقىرىلىپ زاھىرلىقىمنىڭ لەززىتىنى سېزىمەن ، ئوتلۇق چاقىرىقلىرىمدا ھەققىمنىڭ غۇرۇرى جۇلالىنىدۇ . ئارىدىكى بوشلۇق تارايغانسېرى ، ئەسلىي مۆجىزىكارلىق خىسلىتى باغرىمدىن شىددەتلىك تاشىدۇ .

ئۆلۈمگە پىسەنتىم يوق ، مەن ئۇنى كۇلالچىنىڭ لېيىدەك مەجبۇرلاپ يۇرۇپ چىرايلىق بىر سەنئەت بۇيۇمىغا ئايلاندۇرۇپ قويىدۇم . خالىساڭ ، ئۇنى ئېلىپ كېتىپ دېرىزەڭگە تىزىپ قوي ، ئۇندا بىر ھېكمەت جۇلاسى مۇقەررەر زاھىردۇر !

2

هەر تاڭنىڭ شولىسى سېنى ئېسىمگە سالىدۇ ، شوللار ئارا ساڭا قاراپ قەلبىمنى يېشىمەن .

قەلب ئۇلۇغلۇقىدىن تارىغان نۇرلار هايات مۇساپەڭنى يارقىن ئەيلەپ ، ياش ئىرادەڭنىڭ جەزبىسىگە هۆسن قوشسۇن . يىراقتىكى قەدىناس چاقىرىقلار چۈشلىرىڭدىن هالقىپ ئۆتۈپ ، يۇرىكىڭ پىنهانىدا ئەڭ شېرىن بەخت كۈيى بولۇپ جاراڭلىسۇن !

ئەي سۆكۈت ئىلكىدىكى قاياشلىق پەرۋازداشىم ، تەنهالىقىم تەنهالىقىڭغا هەق نۇرىدىن دېرەكلەر بېرەلمىگەن تەقدىردە ، بىزنىڭ ياشلىق جىلۋىسىدىن مەغرۇرلىنىپ ، ئۇنىڭ ئوتلۇق كۈيلىرىدە تىلسىم يېشىپ يۇرۇشمىزنىڭ قىممىتى يوققا چىقىدۇ . شۇ هالدا سۆكۈتلەرنىڭ نېسى قالغان بەختىنى ئىزدەپ بىر ئۆمۈر سەرسانلىق ئالمىدە يۇرسەم ، دۇنياغا قانداق كىرگەنلىكىمنىڭ سىرىنى كىملەر يېشىدۇ ؟ !

قەلبتىكى چەكسىز هۆر ئىپتىخاردا قايمۇقۇپ هاياتىنىڭ ئەڭ گۈزەل چاقىرىقلىرىغا بىچارە ئېهتىياتكارلىق بىلەن قاراپ تۇرۇش نېمىدېگەن بىمەنە !

مانا ، ئىلهامىنىڭ يالقۇنلۇق ئوتىدا كۆيۈپ پىشىپمۇ قالدىم ، تاۋنىڭ بولسا قىزارغان مېۋىلىرىمدىن ئال ، تەمىنى تەمىڭ بىلەن تېتىپ كۆر . كۈز شامىلى هېلىغىچە يوپۇرماقلارنى تۆكۈپ كېلىدۇ ، چىغىر يوللارنىڭ ئىزناسى يىتكەندە ، ئېهتىمال چەكسىز بىر خىللىق ئىچىدە ئېزىپمۇ قالىسەن . ئۆلۈم ، ئۇچلۇق هاسىسىنى قولىغا ئالالىسا ، باغلىرىمدا ئۆزىنى تاشلاپ ئۆكسۈپ يىغلايدۇ . مەن ساڭا دەتلىك هالدا مۇهەببەتكە قايتىپ ، بۇرمىلانغان كەچمىشلىرىم ئۇچۇن قانغۇچە قاقاقلاپ كۈلىمەن . مۇهەببەت ئەمدىكى باشلىنىشىدا نۇر ئوقياسىنى كەڭ كېرىپ ، كىرىچىنى كۈچ بىلەن تارتىدۇ . ۋېژدىلدىغان ئوقلارنىڭ مۇهەببەتتىن — مۇهەببەتكە ئۇچۇشى پەقەت قانىلارنىڭ چوڭقۇر قاراڭغۇلۇقىدىنلا ئاڭلىنىدۇ . . .

3

نىگاھلىرىم سىرتىدا ئەمەسسەن ، قەلبىمىنىڭ ئەڭ مەزمۇندار سۆھبەتلىرى ھېلىدىن - ھېلىغا سېنىڭ بىلەن شادلىق ، ۋىسال تاپىدۇ . شۇ ئەسنالارنىڭ ئۆزىدە سېنى ئۆزۈمگە ھەمراھ قىلغىنىمچە ماددىنىڭ سىرتىدىكى چەكسىز كەڭ ئالەمگە چىقىپ كېتىمەن . ئۇ يەردە ھەممە نەرسە قەلبىنىڭ كىرسىز مەيلىدە يېشىلىپ رەڭدار مۆجىزىلىرىنى كۆرسىتىدۇ .

ئاھ ، سەنسىز مالالىققا ، سەنسىز تەڭقىسلىققا تېرەن پاتقان بۇ ئالەمگە قايتىپ ، كېچىنىڭ خەنجىرى يۈرەكنى تىلىپ ئۆتكەن ئازابلىق كۈنلەرنى ئاۋۇالقىغا ئوخشاش رايىش بىر ھالدا كۈتۈۋېلىش نېمىدېگەن دەھشەت !

جېنىمنىڭ ئاغرىقى ئۆزۈمگە تالىق ئەمەس ، مەن ئۇندىن ۋۇجۇد چەكسىزلىكىنىڭ روھىنى تۇغەشتۇرگۈچى ئېچىنىشلىق ئاھۇ زارىنى ئاڭلايمەن . . .

قايتىشلار شۇ قەدەر تېز ئالمىشىدۇ . كىچىككىنە تەنھا كەپەم بۇ غېرىب چۆللەر ئارا جەننەت سىياقىدا نۇرلىنىپ كۆرۈنىدۇ . ئارامسىغا بۆلۈنۈپ ئۆزۈمنى تىڭشايمەن ۋە ئۇنىڭدىن سېنىڭ كۈيدار ئاۋازىڭنى ئاڭلايمەن . يىراق بىر يەردە ، ئېھتىمال ئارىمىزدىكى نامەلۇم دىدار دوقمۇشىدا بىر پىنھانە كۈن خۇپىيانە سالام بېرىدۇ . ۋاقىت باغرىنى يېرىپ ئۆتۈپ ئاشۇ مۆجىزىنىڭ ئاپئاق رۇخسارىنى يۇرىكىم بىلەن سىلىغۇم ، ئاڭا قانلىرىمدىن ئايىنغان خۇشپۇراق گۈلدەستىلەر بىلەن ئېھتىرام بىلدۇرگۇم كېلىدۇ .

ناتونۇش رەڭسىز كۈنلەرنىڭ مۇدھىش ئاقما يولىغا قاراپ شۇ-كۇر - سانا ئېيتىش بىچارىلىكى يېنىمدىن ئېھتىيات بىلەن ئايلە-نىپ ئۆتۈپ كېتىدۇ . سۈكۈتلىرىم ، مەنزىللەردىكى تۇغىشىشلەر-نىڭ ھەسرەت - نادامىتىدىن يانغىن ، چاقماقلارغا ھامىلدار بىر قەۋەت قارا بۇلۇت ھاسىل قىلىدۇ .

4

سۈكۈت ۋەزىندە يارالماقتىمىز .

يۈرىكىڭىز مەنلا ئاڭلاپ چۈشىنەلەيدىغان ئارمانلىق سادالىرى يۈرىكىم بوستانىدا رەڭدار چېچەكلەر ئاچتى .

قان يامغۇرىدىن كېيىنكى تاڭدا ، يۇلغۇن چۈنقىدىن توقۇلغان چىرايلىق سېۋىتىڭىنى كۆتۈرۈپ يېنىمغا هازىر بول . قىيامىغا يەتكەن مېۋىلەرنىڭ قان رەڭگىدە كۈرمىڭلىغان ئاتەش كۆزلەرنىڭ ئاۋۇالقى پىنهان نۇرى چاقنايدۇ . چانقىڭغا سىغمىغان ياشلار قەلبىم بويلاپ ئېقىپ ، تۇپراق بېشىدىكى قىپقىزىل لالىلەرگە هۆسن - سۈبات ئاتا قىلىدۇ .

ئۆيۈمگە قايتىپ ، سېنىڭ ئۈيلىپ تۇرۇپ جىمجىت سۆيۈشلىرىڭنى قوبۇل قىلىمەن . چاچلىرىڭ ئارىسىغا مۆكۈۋېلىپ ، ئۇندىكى سېهىرلىك جىمجىتلىق ئىلكىدە يۈزلىرىڭنى يۇمشاق سىيلايمەن . جان گۈللىرى نازغىپ يەلپۇنۇپ تۇپراقلىرىمىزغا پىشقان ئۇرۇقىنى چاچىدۇ . كۆكلەم پەسلىدە بىخ ئۇرغان مايسىلاردا بىزنىڭ بىرىكىپ رەڭ تۇزگەن يېپىيېڭى سۈرەتلىرىمىز ئۆزگىچە تەبەسسۇم قىلىدۇ . . .

ئۆز پىنهانىمدا تاشقىنلاپ ، ساڭا نامەلۇم هەرىكەتلىرىمنىڭ مېۋىسىنى پەرۋىش ئېتىمەن .

رەستىلەردىن قايتىپ كەت ، ئىشىك - ئىشكىلەرگە ئېسىلغان رەڭدار سۈرەتلەردە مېنىڭ ساڭا تونۇش سېيمائى جۇلايىم يوق . يىراق چۆللەرمۇ تېخىچە مېنىڭ دېرىكىمدىن بىخەۋەر مۇگدەپ ياتىدۇ . بىلسەڭ ئىدىڭ ، هەر سەهەر قۇياشنىڭ ئىللىق نۇرى بىلەن بىرگە دېرىزەڭدىن بىمالال شۇڭغۇپ كىرىپ يۈزلىرىڭنى سۆيۈپ كېلىۋاتىمەن .

5

شەپىلىرىڭ لەيلەپ كېلىدۇ ، قەلبىمدىكى مەڭگۈلۈك ۋەتەنده سەهەر قۇياشىدەك يېپىيېڭى پارلايمەن !

ئازابلىرىڭنىڭ قىرتاقلىقىدا دەمۇدەم سىلكىنىپ ، خىياللىرىڭنىڭ يۈرىكىڭدىكى بىتاقەت تەۋرەشلىرىگە جىددىي قۇلاق سال . يېڭى سەهەرنىڭ رەڭدار جۇلاسى سولغۇن چېهرىڭگە شولىلار

تاشلاشتىن ئىلگىرى قەلبىمگە نۇر قىيانىغا تولۇپ مەۋھۇم ھەرىكەت-
نىمگە ھايات - ماماتىدا رەڭ تالاشسۇن !

سېنى پىنھانىمغا يوشۇرۇپ ئېلىپ پىشمىغان مېۋىلىرىگگە سا-
يىۋەن بولغۇم يوق . ماڭا ئوخشاش ئاق سەھەرنىڭ كەڭلىكىدە تۇغۇل-
غان ئاپئاق كەڭلىكسەن !

سېنى ئۆزۈمگە قوشۇۋېتىپ مەۋجۇتلۇقىڭنىڭ قىممىتىگە ماتەم
ناخشىسى ئېيتقۇم يوق . ماڭائوخشاش ھەق نۇرىدىن يارالغان ھەق
نۇرىنىڭ مۆجىزىكار چەكسىزلىكسەن !

سېنى ئۆز ۋايىڭدا رەڭ چاققان يېگانە دۇنيادىن ئىزدەيمەن .
تۇيغۇ بەرگۈچى سېھىرلىك دوقمۇشتا كۇتۇپ تۇر ، گەرچە ماڭا
ئوخشاش ۋاقىتتىنىڭ مۆجىزىكار باغرىدا شىددەتلىك ئېقىپ يۇرسەڭ-
مۇ .

ئۇچرىشىش تەقدىرىگە تەن بەر ، ئارىمىزنىڭ شەكلەن يىراقلا-
قى سېنى تەشۋىشكە سالمىسۇن ، قەلبىمدىكى مەڭگۈلۈك ۋەتىنىڭدە
سەن تۇنجى رەڭ بەرگەن كۆك تۇغ ھېلىغىچە بەھەيۋەت جەۋلان
قىلىپ تۇرىدۇ .

6

ۋەتەندىن ۋەتەنگە مەھكۇم بولغان كۆڭۈلنىڭ ھىجرانىدا غەم-
كىن ئاقىمىز ، ياشلىق سائادىتىنىڭ ئاتەش سىرلىرى دەل ئاشۇ
مەھكۇملۇق ھىجرانىدا يېشىلىدۇ .

تىمتاسلىق ئىچىدە توختام ھاسىل قىلغان تارام - تارام كۆڭۈل
ئېقىنلىرى ئاندا - ساندا ئەنسىز تامچىلاردىن باشقا چايقىلىش مۆجە-
زىلىرى كۆرسەتمەيدۇ . ئەنە شۇ كۆڭۈل ئېقىنلىرىغا يېقىن ئارىلىق-
تا ئېھتىيات بىلەن ئەگىپ يۇرگەن چايكىلار ، زوق - شوخ بىلەن
چۆمۈلۈپ چوڭقۇرىدىن ئۇنچە - مارجان سۈزۈشكە ، سۆيگۈ تېشى
ئېتىپ ئېزگۈ داۋالغۇش شاۋقۇنىنى كۆرۈشكە بىتاقەت يۇرگەن
كىشىلەرنىڭ غەمكىن چىرايى كۆزگە تاشلىنىدۇ . قاغجىرىغان ،
سۇكۇت باسقان سۆيۈملۈك ساھىللاردا جۇلاسىز باتىن ئويلار ئۇزاق-
قىچە داۋام قىلىدۇ .

ئۆي قەپسىدە تۇتقۇن قۇش مىسالى دەردىمەن ناۋا ئەيلەپ ۋىسال
قۇچۇش ئىشتىياقىم يوق . ھەمىشە ئۆزۈمدە ساماۋى دولقۇنلار يا-
ساپ ، ئۇپۇقلىرىم سىرتىدىكى ئىككىنچى دۇنيانىڭ ئىشىكىنى چې-
كىمەن . قان يامغۇرى سۇكۇت ئىلكىدىكى ھاياتنى پەرۋازلار ئارا
تۆكۈلىدۇ .

يۇر ، ھاياجانلىق جۇشقۇن پەرۋازلىرىم ، بىز دەريا بويىدا ئاپ-
ئاق چاكانتاش تېرىپ يۇرگەن بەختىيار بالىلارغا ئوخشاش ھىم
ئېتىلگەن ئۆيلەرنىڭ ئىچىدىكى سۆيگۇ زارىغا پەرۋا قىلماي كېتىۋې-
رەيلى . بىزنىڭ بارلىقىمىز ئۆز - ئۆزىمىزدە زاھىر بولۇپ تەبىئەت-
نىڭ بېپايان قوينىدا مەزمۇن تاپسۇن !

يۇر ، ھاياجانلىق جۇشقۇن چاقماقلىرىم ، بىز بارلىق قاراڭغۇ
ئۆڭكۇرلەرنىڭ جىنچىراغلىرىدىن ھالقىپ ئۆتۈپ بۇلۇتلار ئارا نۇس-
رەت قۇچايلى . تىنچقىنە ئارامىدا غەمكىن ئاققان كۆڭۈل ئېقىنلە-
رى بۇ دەھشەت چېقىنلاردىن ۋە ئۇ تۆككەن روھ يامغۇرىدىن لەرزە-
گە كېلىپ تاشقىن ھاسىل قىلسۇن !

يۇر ، ھاياجانلىق جۇشقۇن ئىستەكلىرىم ، بىز زاغرىسىنى سۇغا
چىلاپ يەپ مېھنەت قاينىمىغا بەھۇزۇر چۆكۈپ كەتكەن شادىمان
جاپاكەش مىسال پوتىمىزنى مەھكەم باغلاپ ، يەڭلىرىمىزنى شىمايـ-
لاپ تۇرۇپ كۆڭۈل ئېقىنلىرى ئارا ئۇلۇغ بىر قانال قازايلى .
ئۆز - ئۆزىدە ئايلىنىپ دولقۇنلۇق چايقىلىش خىسلىتىنى ئۇنتۇغان
كۆڭۈل ئېقىنلىرى بىر - بىرى بىلەن تۇتىشىپ ، قوشۇلۇش تاشقە-
نىدىن ھاياتلىق مۆجىزىلىرى ياراتسۇن !

7

سۇكۇت پەرۋازى ئىچىدە زورىيىپ شەكىللىرىمنىڭ رەڭدار
ئەۋجىدە سېنى ئىلكىمگە ئالىمەن !

. . . ھېلىغىچە ئۆزۈمنىڭ يىراق مۇساپىسىدە سايات يۇرگەن
تەنها يولۇچىمەن .

جۇدۇن كۆيگە شېرىك باغلاردا پەقەت ئازغىنە ئاق قۇشقاچ
بالىلىرىنىڭ ئۇزۇك - ئۇزۇك ناۋاسى ئاڭلىنىدۇ . پەسىل قۇشلىرى

سۇكۇتلەر پىنھانىدا ۋەزمىن قانات قېقىپ چېچەك پەسلىگە ئوتلۇق قەسىدە ئوقۇيدۇ . چىرىگەن يوپۇرماقلارنىڭ ئىللىق قوينىدا مەڭگۇ. لۇك روھنىڭ ھاياتىي بىخلىرى خۇپيانە بوي تارتىدۇ .

ئاھ ، جان قاياشىم ! يالغۇزلۇق مۇڭى غېرىب خانەڭدىن تېشىپ چىقىپ ياۋايى سادالارغا قوشۇلغان چاغلاردا تاڭ ئاتىدۇ ، يېڭى سەھەر بىلەن بىرگە سېنى ئىشسىكىڭ ئالدىدا كۇتۇپ تۇرغان بولە. مەن . . .

ئەنەيتۇللا قۇربان

خازان تۆيغۇلىرى

خازانلار ئۇرکىگەن قۇشلاردەك شاخلاردىن ئاجراپ ئۇچتى. ئۇنى شامالللار ئويناتتى، نۇرلار سۆيدى. شۇ تاپتا ئۇلار چەكسىز خۇشاللىق ئىلكىدە پەرۋاز قىلىپ، يۇرىكىمدىن ناخشا ئىزدەۋاتىدۇ. مەن ئۇلارغا قاراپ ھەسرەتلەندىم. قەلبىم قېتىمدىن بىر ئاچچىق يىغا سېزىۋاتىمەن. ئۇلار شۇ تاپتا قۇشلارنىڭ توزىغان پەرلىرىدەك يەر كۆكسىگە باغرىنى يېقىۋاتىدۇ. ئۇلار ئەمدى شامالللار قويىنىدا زېمىنىنىڭ قوۋزاقلىرىدەك ئېقىۋاتىدۇ. ئىزلارغا كۆمۈلۈشنى ئىستىگەندەك ئاياغلارغا ئېسىلىۋاتىدۇ.

قاقشال قېلىشنى خالىغان شاخلار ئۆزىگە ئەقىدە باغلىغان بولۇق ياپراقلارنىڭ ھاياتتىن جۇدا بولۇشىنى كۈتۈۋاتىدۇ. ئەنە ئۇ شاخلار ياپراقلارنى ئوزۇقسىز سارغايتتى. تىلەمچىدەك زېمىندىن ئوزۇقلۇق ھەم ئۇسسۇزلۇق تىلەۋاتقان سانسىزلىغان يوپۇرماقلارنىڭ سارغايغان چېھرىنى ئوتلۇق قۇياشنىڭ كۆيۈمچان قوللىرى كۆيدۈرۈپ سىلاۋاتىدۇ. كەچ كۈزنىڭ رەھىمسىز ئاچچىق شامىلى ئۇلارنىڭ ئاجىز ۋۇجۇدىنى جىراۋاتىدۇ، ئۇ كالېندارنىڭ ۋاراقلىرىدەك تۆكۈلۈۋاتىدۇ. بەلكى سىز ئۇنىڭ باھاردا يەنە بىخ سۈرۈپ، باراقسانلىشىپ، سايە تاشلايدىغانلىقىنى ئويلاپ تىنچلىنىۋاتقانسىز. لېكىن مەن خۇددى ئاشۇ خازانلاردەك قورۇلۇۋاتىمەن. چۈنكى ئۇلارغا سالىيوتلاردەك جۇدالىق ھەم رەڭدارلىق، شارلاردەك بەھۇزۇر لەيلەش ھەم ئۆرلەش، قۇشلاردەك ئەركىن ئۇچۇش ھەم پەرۋاز قىلىش، ئانا ماكاننىڭ گۈللىرىدەك گۈزەل كۆرۈنۈشنى تويغۇچە تاماشا قىلىش، ئىپارەدەك پۇرىقىنى ھىدلاش نېسىپ بولمىغان، ئۇلارغا نىسبەتەن كىشىلەر قەلبىدە سۆيۈنۈش تۈيغۇسى ئويغانمىغان. ئۇلار پەقەت سارغىيىدۇ، بەرگىدىن ئاجراپ تۆكۈلىدۇ، ئاچچىق شامالغا يېلىنىپ، دوقمۇشلاردىن دوقمۇشلارغا ئۇرۇلۇپ سەر-

سان بولىدۇ . ئاياغلارغا دىۋانىدەك ئېسىلىپ يانجىلىدۇ ، ئاخىردا زېمىننىڭ قوۋزاقلىرىغا ئايلىنىدۇ .

خازانلار — ئۇ تولغىنىپ ئىڭرىغان ، ئاچچىق نىدا قىلغان ، چاقماقتەك غەزەپلىك خورسىنغان يىغا . ئۇ ئۆزىدەك قورۇلغان ، تىترىگەن يۈرەكتىن چىققان . ئۇ زېمىنگە قونالمىغان ، تاغلارغا ھاپاش بولالمىغان ، دەريالارغا سىڭەلمىگەن يىغا .

خازانلار — ئۇ ، مۇھەببەت كۆيى . ئۇنىڭ ئۇچۇشى ، ئۇنىڭ سارغايغان ئالتۇن رەڭگىدە ، ئۇنىڭ قۇرۇغان ھالىتىدە ئۆتكەن كۈنلەرنىڭ — بەختىيار چاغلار ھەم جاپالىق مىنۇتلارنىڭ خاتىرىسى بار . گۈزەل ناخشىلار ، شېئىرلىشىشلار ، ئاچچىق ھەسرەت ھەم خورسىنىشلار ئاڭا سىڭىپ كەتكەن .

مەن زېمىننى خازانلار قاپلىغان كەچقۇرۇنلىقى بىر قەدىمىي كوچىنى ئايلاندىم . ئالدىمدا پادىچى بالا قومۇش نەينى مۇڭلۇق ئاھاڭدا سايرىتىپ ئولتۇرىدۇ ، ئۇ قويلىرىنى خازانلارغا قويۇپ بەرگەن . ئەنە بىر قىز بىلەن بىر يىگىت خازانلارغا دەسسەپ سەيلە قىلىۋاتىدۇ ، ئۇلارنىڭ ئەتراپىدا سارغايغان كۆرۈنۈش . لېكىن ئۇلارنىڭ قەلبىدە تاتلىق سېزىم ، شېئىرىي ئارزۇ ـ باھاردىكى يېشىللىق .

مەن ئۇچۇپ چۈشۈۋاتقان خازانلار ئارىسىدىن يېشىل يوپۇرماقنى ئىزدىدىم . ئۇ سەكرات ئۇستىدىكىلەر ئۇچۇن ھاياتلىق بېشارىتى ئىدى . ئۇ جۇدالىق ئازابى ھەم شېئىرىي كۈنلەرنىڭ لەززىتى بىلەن تولغان ئەسلىمىلەرنى ئىنسان قەلبىگە باشقىدىن بېغىشلىغۇچى ئىدى . ئەسلىمىلەر ، ئاشۇ ئەسلىمىلەر ئىنسان ھاياتىنى ئۇزارتىدىغۇ . ئۇ ئىنسانىنىڭ قەلبىدە ھاياتقا نىسبەتەن مۇھەببەت ئويغىتىدىغۇ . مەن بىر تال يېشىل ياپراقنى ئېلىپ ، دېرىزىگە قاراپ جىمجىت يانقان ، تىنىقلىرى ئۇزۇلۇپ قالاي دېگەن ، ھاياتتىن ، ئۆزىنىڭ گۆھەردەك مۇلكى — ئەسلىمىلەردىن ئۇمىد ئۇزگەن بىچارە ئايالىنىڭ دېرىزىسىگە چاپلاپ قويماقچى بولدۇم . شامال ئالدىمغا بىر تال يېشىل ياپراقنى ئۇچۇرۇپ چۈشۈردى . مەن ئۇنىڭغا قولۇمنى سۇندۇم . شۇ چاغدا يەنە بىر ئىنسان ئۇنى سۇپۇرگە بىلەن سۇپۇرۇپ

كەتتى . مەن ھەيران بولۇپ كەينىمگە بۇرۇلدۇم . قەدىمكى كوچا-
نىڭ دوقمۇشىدىن كىشىلەر بىر تاۋۇتنى كۆتۈرۈپ چىقتى . مەن
بىر تال سارغايغان خازانغا ئايلاندىم . ئاھ كىشىلەر — بىر -
بىرىنىڭ خازانلىرى . . .

ئەتىگەن تۇرۇپ تالاغا چىقتىم . ئەتراپ كۈمۈشتەك قار قوينىغا
تۆگۈلۈپتۇ . مەن ھېلىقى يېشىل ياپراقنى ئىزدىدىم . ئۇ كۆز ئال-
دىمدا گويا ئاپئاق بەتلەرگە كۆمۈلگەندەك تۇراتتى . ئۇ گويا ئاق
كېپەن ئىچىدە قولىنى ئۇمىد بىلەن سۇنغان ئايالغا ئوخشاش نىمجان
ياتاتتى .

خازانلار ئۇچۇپ چۈشۈۋاتىدۇ ، تۆكۈلىۋاتىدۇ . شامال ئۇلارنى
قاياقلارغىدۇر ھەيدەۋاتىدۇ . خازانلار گويا پادىچىنىڭ قامچىسىدىن
قاچقان قويلاردەك ، قارانچۇقتىن قورققان قۇشقاچلاردەك زېمىننى
جىراپ ئېقىۋاتىدۇ .

ئەسئەت ئابدۇقادىر

تەنھالىق

بىر قەدىمكى دالىدا كاككۇك گۈللىرى بۇككىدە ئۆسۈپ كەتكەنىدى . گۈللەر مەيىن شامالدا تەۋرىنەتتى . ھىدى ئەتراپنى بىر ئالغانىدى . قۇياش نۇرىدا تولىمۇ شوخ ، نەپىس ، رەڭدار كۆرۈنەتتى .

مەن بۇ مەنزىرىلەردىن لەززەتلىنىپ ئۆزۈمنى يېنىكلەپ قالغاندەك ھېس قىلدىم . بىرئازدىن كېيىن تاغ تەرەپتىن بىر توپ ئاقۇچ تۇمان سۈرۈلۈپ كېلىپ دالىنى قاپلىدى . ئارقىدىن بوشلۇققا كۆتۈرۈلۈپ چىپچىدە توختاپ قالدى . گەرچە مەيىن شامال چىقىۋاتقان بولسىمۇ ، تۇمان ھېچبىر ياققا سۈرۈلمەيتتى . بۇ ھال مېنى ھەيران قالدۇردى . بولۇپمۇ دالا يۈزىدە كىشىنى مەپتۇن قىلغان ھېلىقى كاككۇك گۈللىرى سولىشىپ قالغانىدى . گۈزەل مەنزىرىنىڭ بۇنداق تېز نابۇت بولۇشىدىن كۆڭلۈم تولىمۇ غەش بولدى . بىرىندىلا قۇلىقىمغا كۈچلۈك بىر ئاۋاز كىردى . ئۇ قۇشلارنىڭ سايراشلىرىغىمۇ ، ئادەملەرنىڭ ۋارقىراشلىرىغىمۇ ، قويلارنىڭ مەرەشلىرى ياكى كالىلارنىڭ مۆرەشلىرىگىمۇ ، ئىشقىلىپ ھېچبىر نېمىنىڭ ئاۋازىغا ئوخشىمايتتى . بۇ ئاۋاز تولىمۇ يېقىمسىز ئىدى . بىر پەستىن كېيىن بۇ ئاۋازلار ئەۋجىگە كۆتۈرۈلۈپ دالىغا كاككۇك گۈللىرىنىڭ بەرگىلىرى چۈشۈشكە باشلىدى . ئانچە ئۇزۇن ئۆتمەي دالا يۈزى بەرگىلەر بىلەن تولدى . بۇمۇ ئۆزگىچە گۈزەل بىر مەنزىرە ئىدى . مەن بۇنىڭدىنمۇ لەززەتلىنىشكە باشلىدىم . بىردىنلا بۇرنۇم تۆشۈكچىلىرىدىن ئاقۇچ تۇمان ئېتىلىپ چىقىپ ، تۇمانغا قوشۇلۇپ كەتتى . ئارقىدىن تۇمانلار پەسكە شۇڭغۇغىنىچە دالىدىكى گۈل بەرگىلىرىنى پاك - پاكىز سۈپۈرۈپ ئاللىقاياقلارغا كەتتى .

دالا قۇپقۇرۇق ، يېقىمسىز بىر نېمىگە ئايلىنىپ قالدى . مەن تېڭىرقاپ ئويغا چۆمدۇم . ئەسلىدە ئاقۇچ تۇمانلار غالجىر

ئىكەن ـ دە ! مېنىڭمۇ روھىم ئۇلارغا قوشۇلۇپ كەتتى . . . شۇنىڭ-
دىن ئېتىبارەن مەن يېگانە قالدىم .

ۋېناسقا بىر سۆز

مەن باشقا بىر دۇنيادا ، باشقا بىر زېمىندا ۋېناس بىلەن ئۇچ-
راشتىم . ئۇ ئۆز زېبالىقىنى يوقاتمىغانىدى ، مەن ۋېناسقا ئېھتىرام
بىلدۈرۈپ سەجدە قىلدىم . ئۇ سالىمىمنى ئىلىك ئالمىدى . مامۇق-
تەك يۈمشاق ، سۈتتەك ئاپئاق پۇتلىرىغا لەۋلىرىمنى تەگكۈزۈپ
سۆيدۈم . ئۇ يەنىلا سالىمىمنى ئىلىك ئالمىدى .
مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ ئۇنىڭغا تەئەججۈپ بىلەن قارىدىم .
ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن مەيۇسلۇك ، خاپىغانلىق ئالامەتلىرى چىقىپ
تۇراتتى .
— ئىلگىرى يەر شارىنىڭ نۇرىدا — ئىنسانىنىڭ مۇھەببىتىدە
سېنى كۆرگەنىدىم ، — دېدىم . ئۇنىڭدىن ھېچبىر زۇۋان چىقمە-
دى . ھەتتاكى ئۇنىڭ مۇرىلىرىگە ئىككى قاغا قونۇپ قاقىلدىغاندىمۇ
ئۇ مىت قىلماي تۇردى . ۋېناسنىڭ بېچارە ھالىتىگە قاراپ ئىچىم
سېيرىلدى . مەن ئىختىيارسىز شۇنداق خىتاب قىلدىم :
— ئەي ۋېناس ، سەن بۇ دۇنيانىڭ سۇبھى نۇرىغا ئەبەدي
چۆمۈلۈپ تۇرغايسەن ، بىز سېنىڭ قۇدرىتىڭنى يېراقتىن ھېس
قىلىپ تېۋىنايلى !

سەپەرداشلار

مەن بىر كىشى بىلەن ھەمسەپەر بولۇپ قالدىم . بىز بىرنەچچە
كۈن پاراڭلاشماي ئۇنسىز ماڭدۇق . چىڭقىچۇش ، ھاۋا ئىسسىق .
مەن ئۇنىڭغا سۆز ئاچتىم :
— ئاۋۇ قېرى توغراق سايىسىدە بىرئاز سەگدىۋالايلى !
— مەن ئالدىراش ، ماڭمىسام بولمايدۇ ، — دېدى ئۇ كىشى
چىپ ـ چىپ تەرلەپ تۇرسىمۇ .

— قەيەرگە شۇنچە ئالدىرايسىز ؟
— كۇن چىقىشنى نىشان قىلىپ ئۇزۇندىن بېرى مېڭىۋاتىمەن ، — دېدى قوللىرىدا چېكە تەرلىرىنى سۇرتۇپ تۇرۇپ .
— مەنمۇ تۇغۇلغىنىمدىن بېرى مېڭىۋاتىمەن ، ئەمما قەيەرگە بېرىشىمنى بىلمەيمەن .
— ھىم .
— بىز بىرئاز سەگىدىۋالايلى ، بۇ يول پات تۇگەيدىغاندەك ئەمەس .
— ئاز قېلىۋاتىدۇ ، — دېدى ئۇ قولىدا كۇن نۇرىنى توسقاچ . مەنمۇ ئۇنىڭغا ئوخشاش قولۇمنى چېكەمگە ئاپىرىپ يىراققا قارىدىم . ئەمما ، ھېچنېمىنى كۆرەلمىدىم .
— قانداق بىلدىڭىز ؟ — مەن تەئەججۇپلىنىپ سورىدىم .
— بىر ناخشا ئەنە ئاۋۇ تەرەپتىن شۇنداق ئېنىق ئاڭلىنىۋاتىدۇ ، — دېدى ئۇ ئالدى تەرەپنى ئىما قىلىپ .
— مەن ھېچبىر سادا ئاڭلىمىدىمغۇ ؟
— بىلمىدىم ، — دېدى ئۇ ئازراق سۇكۇتتە تۇرۇۋېتىپ ، — ئۇزۇن زاماندىن بېرى مەن ئاشۇ جەزبىلىك ، لېۋەن ناخشىغا ئەگىشىپ مېڭىۋاتىمەن .
بىز يولىمىزنى يەنە داۋاملاشتۇردۇق .
— قۇياش پاتتى ، سەل تۇرۇپ دۇنيانى زۇلمەت قاپلايدىغان بولدى ، — دېدىم .
— ھىم .
— قاراڭغۇدا يولدىن ئادىشىپ قالمايلى ، شۇنىڭغىچە بىرەر ئارامگاھ تېپىۋالغان بولساق ياخشى بولاتتى .
— مەن يولدىن ئادىشىمەن ، مېڭىۋېرەي ، — دېدى ئۇ قەدىمىنى تېزلىتىپ . مەن ئامالسىز ئۇنىڭغا ئەگەشتىم . زېمىننى قاراڭغۇلۇق قاپلىغاندا مەن تەمتىرەپ قەدەم ئېلىشقا باشلىدىم . ئۇ بەخىرامان كېتىۋاتاتتى . مەن چوڭقۇر بىر ئازگالغا چۈشۈپ كەتتىم .
— ھەي بۇرادەر ، مېنى قۇتقۇزۇڭ ! — دەپ بار ئاۋازىم

بىلەن ۋارقىرىدىم .
— سەن مەنزىلىڭگە يېتىپ بوپسەن ، مەن ماڭاي .
— ھەي ، ماڭا ئۇۋال قىلما ، خېلى كۈندىن بېرى ھەمسەپەر بولغىنىمنىڭ يۈز - خاتىرىسىنى قىل !
— سېنىڭ مۇشۇنداق ئاقىۋەتكە قېلىشىڭنى بىلەتتىم . بولدى ، مەن ماڭاي . ناخشا يېقىنلا يەردىن ئاڭلىنىۋاتىدۇ ، — دېدى ۋە مېنى يالغۇز تاشلاپ كېتىپ قالدى .
مەن ئۇنىڭ قاراڭغۇلۇققا شۇڭغۇپ كىرىپ كەتكىنىنى كۆردۈم . مەن شۇنچە تىڭشاپ باققان بولساممۇ ناخشىنى زىنھار ئاڭلىيالمىدىم ، پەقەت بىرسىنىڭ بوشقىنە ئاياغ تىۋىشىنىلا ئاڭلىدىم .

پىلىسىرات

قىزغۇچ قۇياش ئۇپۇقتىن بالقىپ كۆتۈرۈلگەندە ، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ كۆز يەتكۈسىز قۇملۇقتا كېتىۋاتقانلىقىنى بىلىشتى . شۇنداىلا قەدەملىرىنى توختىتىشىپ تۆت ئەتراپقا زەن سېلىشقا باشلىدى . ئەتراپ زومچەك - زومچەك قۇم بارخانلىرى بىلەن ئورالغان بولۇپ ، بۇ يەردە ئەزەلدىن ھاياتلىق مەۋجۇت بولۇپ باقمىغاندەك ئىدى . ئۇلار نىشاندىن ئاداشقانلىقىنى بىلىشىپ ، بىر - بىرىگە ئۈمىدسىز قاراشتى ۋە چارچاپ ماجالى قالمىغانلىقتىن تۇرغان ئورنىدا لاسسىدە بوشىشىپ ئولتۇرۇشتى .
ئۇچ ئايال ۋە بىر نارەسىدە قىز سەھەردىكى سوغۇق قۇمدا سوزۇلۇپ يېتىشىپ كېچىچە ماڭغان ھاردۇقىنى چىقىرىۋېلىشماقچى بولغاندەك كۆرۈنەتتى .
قۇياش كۆككە ئىلگىرىلىگەنسېرى قۇملۇق قىزىشقا باشلىدى . ئارىدىن ئۇتتۇرا ياشلىق ئايال :
— جىم يېتىش — سۇكۇت بىلەن ئۆلۈمنى كۈتۈشتۇر . بىز يولىمىزنى داۋاملاشتۇرايلى ، شۇندىلا ھاياتلىق بىزگە قۇچاق ئاچىدۇ ، — دېدى . ئۇنىڭ سۆزىگە بىرىمۇ ئاۋاز قوشمىدى .
چىڭقىچۇش ، يەر - جاھان تونۇردەك قىزىپ كەتكەندە ، ئۇلار

ئاندىن ئۆلۈمنى كۈتۈپ يېتىشۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىشتى . قاتتىق چاڭقاشتىن ھەممىنىڭ لەۋلىرى چاك - چاك يېرىلىپ كەتكەنىدى . نارەسىدە قىز ئۇسسۇزلۇقتا چىدىماي «ۋاررىدە» يىغلاپ تاشلىدى .

شۇ ۋاقىتتا ، پۈرقىراپ چىققان ساداىدىن ھەممىسى چۆچۈشۈپ باشلىرىنى كۆتۈرۈشتى . ئىككى قاناتلىق بىر پەرىشتە چۈشۈۋاتاتتى .

— مەن ئەزرائىل ، ئاراڭلاردىن ئۈچ جانلىنى ئالغىلى كەلدىم ، قېنى ، ئىگەمنىڭ ئەمرىنى قايسىڭلار قوبۇل قىلىسىلەر ؟ — دېدى پەرىشتە ئۇلارنىڭ ئالدىغا چۈشكەندە .

قورقۇنچتىن ھاسىل بولغان زور تىترەك ئۇلارنىڭ تېنىگە ئولاشتى . چىرايلىرى تاتىرىپ ، كۆزلىرى قېتىپلا قېلىشتى . خېلى ئۇزۇن ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ئوتتۇرا ياشلىق ئايال :

— بالام ئورنىدىكى بۇ قىزچاقنىڭ ھاياتى ئۈچۈن جېنىم تەسەددۇق ، — دېدى .

— قىزچاق ئۈچۈن مېنىڭمۇ جېنىمنى ئېلىپ كېتىڭ ، — دېدى گۈزەللىكى ئۇرغۇپ تۇرغان قىز . — ئۇ يەردە سۇ بارمۇ ؟ — دەپ سورىدى نارەسىدە قىز زەئىپ ئاۋازدا .

— بار ، ھەممە نېمە بار ، — دېدى ئەزرائىل بوغۇق ئاۋازدا .

بىردىنلا كۆتۈرۈلگەن يىغا ئاۋازى ھەممىنىڭ دىققىتىنى تارتتى . موماي قۇمغا پۈچۈلىنىپ ھەسرەت بىلەن يىغلاۋاتاتتى .

— ھە ، ساڭا نېمە بولدى ؟ — سورىدى پەرىشتە مومايدىن .

— بىر پۇتۇمنىڭ خېلىدىن بېرى گۆر ئاغزىدا ئىكەنلىكىنى بىلەتتىم . شۇنداقتىمۇ ماڭا يول قويىسىڭلار ، ئۆز يۇرتۇمغا تىنچ - ئامان بېرىۋېلىپ ، قوۋمىم بىلەن دىدارلىشىپلا ئامانەتنى بەرسەم .

ئەزرائىل ئۈچ جاننى ئېلىپ كۆككە كۆتۈرۈلدى . قۇملۇقتا يېگانە قالغان موماي «ئۇھ» دەپ چوڭقۇر نەپەس ئالدى .

ئوشو (ھىندىستان)

مۇھەببەت دېگەن نېمە

مۇھەببەت دېگەن نېمە؟ نېمە ئۈچۈن مەن مۇھەببەتتىن شۇ قەدەر قورقىدىغاندىمەن؟ نېمە ئۈچۈن مۇھەببەت ماڭا چىدىغۇسىز بىر خىل ئازابتەك تۇيۇلىدۇ؟

سىز مەندىن مۇھەببەت دېگەن نېمە؟ دەپ سورايسىز.

مۇھەببەت شۇنداق نەرسىكى، ئۇ ئادەمنى بىر پۈتۈنلۈككە قوشۇلۇشقا دالالەت قىلىدىغان بىر خىل چوڭقۇر ئىچكى كۈچتۇر. بۇ خىل ئىچكى كۈچ سىز بىلەن مېنى بىر گەۋدە قىلىپ يۇغۇرۇۋېتىدۇ. مۇھەببەت ئۆزىمىز بىلەن ئەسلىمىزنىڭ ئايرىلىشى، بۇ خىل ئايرىلىشتىن ئاشۇ بىر پۈتۈنلۈككە قايتىش ئىستىكى تۇغۇلىدۇ - دە، ئىستەك ئۇنىڭ بىلەن بىر گەۋدە بولۇپ يۇغۇرۇلۇپ كېتىدۇ.

مۇبادا سىز بىر تۇپ دەرەخنى يىلتىزى بىلەن قومۇرۇپ تاشلىسىڭىز، ئۇنىڭدا، يىلتىزىم تۇپراققا قايتىپ بارسا ئىكەن، دېگەن كۈچلۈك بىر ئىستەك پەيدا بولىدۇ، چۈنكى ئۇنىڭ ھەقىقىي ھايات مەنبەسى شۇ يەردە، تۇپراقتىن ئايرىلسا، ئۇ مەۋجۇت بولۇپ تۇرالمايدۇ، ئۆلىدۇ. ئۇ چوقۇم تۇپراقتا مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشى، ئۇنىڭ قوينىدا ياشىشى كېرەك، مۇھەببەت دېگەن ئەنە شۇ.

سىزدىكى ئۆزلۈك سىز بىلەن سىزنىڭ تۇپرىقىڭىزدىن ئىبارەت بىر پۈتۈنلۈك ئوتتۇرىسىدا بىر توسالغۇغا ئايلىنىدۇ، ئادەم بوغۇلغان چاغدا نەپەس ئالالمايدۇ، دەرەخ يىلتىزىدىن ئايرىلىپ قالغاندا، ئۇزۇقلىنىشىمۇ ئۇزۇلۇپ قالىدۇ، مۇھەببەت دېمەك، ئۇزۇقلۇققا بولغان تەلپۈنۈش ھەم مەۋجۇتلۇق ئىچىدە يىلتىزىغا ئېرىشىش دېمەكتۇر.

مۇبادا سىز قارىمۇ قارشى قۇتۇپقا تاشلانسىڭىز، بۇ بىر خىل نورماللىقتۇر، ئۇ، ئەرنىڭ ئايالىنى جەلپ قىلىشى ياكى ئايالنىڭ ئەرنى جەلپ قىلىشىدىنلا ئىبارەت بولىدۇ. ئەرلەر ئايالالار ئارقىلىق

ئۆزىنىڭ تۇپرىقىنى بايقايدۇ ، ئاياللار ئارقىلىق تۇپراقلىشىدۇ . ئاياللارمۇ ئەرلەر ئارقىلىق تۇپراقلىشىدۇ ، ئۇلار بىر - بىرىنى تولۇقلايدۇ . يېگانە ئەرنىڭ ئۆزى پەقەت يېرىم نەرسە ، ئۇ بىر پۈتۈن ملۇككە ئايلىنىشىنى ئىنتايىن ئارزۇ قىلىدۇ ، يېگانە ئايالمۇ پەقەت يېرىم ھېسابلىنىدۇ . بۇ ئىككى يېرىملار بىرلەشكەندىلا ، ئادەم تۇنجى قېتىم يىلتىزىغا جان كىرگەنلىكىنى ، يىلتىزىنىڭ تۇپراقتا چوڭقۇرلاپ كىرگەنلىكىنى ھېس قىلىدۇ ، قەلبىدىن ئالەمشۇمۇل خۇشاللىق بالقىپ چىقىدۇ .

بۇ پەقەت ئاياللارغا يىلتىز سۇرۇش بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى ئاياللار ئارقىلىق ئىلاھلىققا يىلتىزلىنىش بولۇپ ھېسابلىنىدۇ . ئاياللار پەقەت ئىشكىنىڭ بىر قانىتى ، ئەرلەر بىلەن ئاياللار ئىلاھلىققا ئۆتىدىغان ئىشىك ، مۇھەببەتكە تەلپۈنۈش خۇداغا تەلپۈنۈش دېمەكتۇر . سىز ئۇنى چۈشىنىشىڭىزمۇ ، چۈشەنمەسلىكىڭىزمۇ مۇمكىن ، لېكىن مۇھەببەتكە بولغان تەلپۈنۈش ھەقىقەتەن خۇدانىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بېرەلەيدۇ . چۈنكى ، كىشىلەرنىڭ قەلبىدە مۇھەببەت بولغانلىقى ئۈچۈنلا ، خۇدا مەۋجۇت بولغان ، كىشىلەر مۇھەببەتسىز ياشىيالمايدۇ ، شۇڭا خۇدا مەۋجۇتتۇر .

مۇھەببەتنىڭ قۇدرىتى شۇنىڭدىن ئىبارەتكى ، بىز يېگانە قالغان چاغلىرىمىزدا ئازابلىنىمىز ، ھالاك بولىمىز ، بىرگە بولغان چاغلىرىمىزدا يېتىلىمىز ، كۈچ - قۇۋۋەتكە تولىمىز ، ئۆزىمىزدە مۇكەممەللىك ۋە قانائەت ھېس قىلىمىز .

سىز مەندىن «مۇھەببەت دېگەن نېمە ؟ مەن نېمىشقا مۇھەببەتنى شۇ قەدەر قورقۇدىغاندىمەن ؟ » دەپ سورايسىز .

چۈنكى سىز ئاياللارغا ئىچكىرىلەپ كىرگەن شۇ دەقىقىدە ئۆزىڭىزنى يوقىتىپ قويىسىز ، ئاياللارمۇ ئەرلەرگە ئىچكىرىلەپ كىرگەندە ئۆزىنى يوقىتىپ قويىدۇ .

ھازىر چۈشىنىۋېلىش لازىم بولغان مۇنداق بىر نۇقتا بار : سىز پەقەت ئۆزىڭىزنى يوقاتقان چاغدىلا ، بىر پۈتۈنلۈككە يىلتىز سۇرۇپ كىرەلەيسىز ، سىزنى بىر پۈتۈنلۈككە مەھلىيا قىلىدىغان بۇنىڭدىن باشقا ئۇسۇل يوق . سىز ئۆزىڭىزدە كۈچ - قۇدرەتنىڭ يوقلۇقىنى

هېس قىلغانلىقىڭىز ئۈچۈن ، بىر پۈتۈنلۈك ئىچىدە غايىب بولغان شۇ دەقىقىدە قاتتىق قورقۇشقا باشلايسىز ، سىز ئۆزىڭىزنى يوقىتىپ قويىسىزدە ، قاتتىق ۋەھىمە باسىدۇ ، سىز ئۆزىڭىزنى تارتماقچى بولسىڭىز ، مانا بۇ ئادەمنى دېلىغۇل قىلىپ قويىدىغان بىر پەللە ، ھەربىر ئادەم ئۇنى كۈتۈۋېلىشى ، ئۇنى بېشىدىن كەچۈرۈشى ، ئۇنى چۈشىنىشى ۋە ئۇنىڭدىن ھالقىپ ئۆتۈشى لازىم .

سىز چوقۇم ئاشۇ ئىككى ئىشنىڭ ئوخشاش بىر ئىشتىن كېلىپ چىقىدىغانلىقىنى بىلىشىڭىز كېرەك ، سىز ئۆزىڭىزنىڭ غايىب بولۇشىنى چوقۇم ئىنتايىن راھەتلىك ھېس قىلىسىز ، سىزدە غەم قىلىش ، تىت ـ تىت بولۇش ۋە مەسئۇلىيەت بولمايدۇ ، سىز خۇددى كاۋچۇك دەرىخى ۋە يۇلتۇزلارغا ئوخشاش ئالەمنىڭ بىر قىسمىغا ئايلىنىپ كېتىسىز ، بۇ نەقەدەر قالتىس ئىش ـ ھە ! ئۇ بىر ئىشكىنى ، سىزنىڭ مەۋجۇتلۇقىڭىزغا ئىچكىرىلەپ كىرىدىغان سىرلىق ئىشكىنى ئاچىدۇ ، ئۇ ئېسىل شېئىرلارنى بارلىققا كەلتۈرىدۇ ، بۇ ئاجايىپ رومانتىكا بولماي نېمە ! لېكىن ، ئەمەلىيەتتە سىز ئۇنىڭغا ئىچكىرىلەپ كىرگەندە ، سىزنى ۋەھىمە باسىدۇ ، سىز «مەن ئەمدى غايىب بولسامەن ، كىمنىڭ قانداق ئىشلار يۈز بېرەر ؟» دېگەن ئەندىشىدە بولىسىز .

بىر دەريا قۇملۇققا ئىچكىرىلەپ كىرىپ ، قۇملۇقنىڭ پىچىرلاشلىرىنى ئاڭلىدى ، دەيلى . . . شۇ ئەسنادا ئۇ يەنە ئىككىلىنىدۇ ، ئۇ قۇملۇقتىن ھالقىپ ئۆتۈپ ، دېڭىزنى ئىزدەپ بارماقچى بولىدۇ ، ئۇنىڭ قەلبىدە بىر خىل ئارزۇ ، بىر خىل سىرلىق ھەم كەسكىن تۇيغۇ پەيدا بولىدۇ ـ دە ، «مېنىڭ تەقدىرىم ھالقىشتىن ئىبارەت» دېگەن ئىشەنچ باش كۆتۈرىدۇ . گەرچە ئۇنىڭدا يېتەرلىك ئاساس كەمچىل بولسىمۇ ، لېكىن «بۇ مېنىڭ ئاخىرقى نىشانىم ئەمەس ، مەن چوقۇم تېخىمۇ بۇيۇك نەرسىلەرنى ئىزدىشىم كېرەك» دېگەن بىر قۇدرەتلىك ئىچكى كۈچ ئۇنىڭ قەلب چوڭقۇرلۇقىدا : «سەن دادىللىق بىلەن سىناپ كۆر ، بۇ قۇملۇقتىن ھالقىپ ئۆت !» دەپ چۇقان سالىدۇ .

قۇملۇق ئۇنىڭغا : «سۆزۈمگە قۇلاق سال . بىردىنبىر چارە

شۇكى ، سەن پارغا ئايلىنىپ شامالالارغا قوشۇلۇپ كەت ، شامالالار سېنى ئېلىپ قۇملۇقلاردىن ئۇچۇپ ئۆتىدۇ » دەيدۇ . دەريا قۇملۇقلاردىن ھالقىپ ئۆتۈش خىيالىدا بولسىمۇ ، لېكىن ئىنتايىن تەبىئىي بولغان مۇنداق بىر مەسىلىنى ئويلانماي قالمايدۇ : «شامالنىڭ مېنى يەنە قايتىدىن دەريا قىلىپ شەكىللەندۈرەلىشىگە كىم كاپالەت بېرەلەيدۇ ؟ مۇبادا مەن غايىب بولسام ، ئۆزۈمۇ بىر نېمە دېيەلمەيمەن ، مەن يەنە ئەسلىدىكى شەكلىم ، ئەسلىدىكى ئىسمىم ۋە ئەسلىدىكى تېنىم بىلەن دەريا دېگەن ھالىتىمگە قايتالارمەنمۇ ؟ كىم بىلىدۇ دەيسىز ؟ مەن شامالغا قوشۇلۇپ كەتسەم ، ئۇلار مېنىڭ يەنە ئۆزۈمدىن ئايرىلىشىمنى راۋا كۆرەرمۇ ؟ » مانا بۇ دەل مۇھەببەت ۋەسۋەسىسى دېمەكتۇر .

ئېسىڭىزدە بولسۇن ھەم ئىشىنىڭكى ، مۇھەببەت بولمايدىكەن خۇشاللىق بولمايدۇ ، مۇھەببەت بولمايدىكەن ھاياتلىقمۇ بولمايدۇ ، مۇھەببەت بولمايدىكەن سىز نامەلۇم بىر نەرسىگە ئېچىرقاش بىلەن تەلپۈنىسىز ، نېمىنىدۇر بىر نەرسىنىڭ كەملىك قىلىۋاتقانلىقىنى ، روھىڭىزنىڭ بوش قالغانلىقىنى ھېس قىلىسىز ، ئۆزىڭىزدە ھېچ نەرسە قالمىغاندەك قۇپقۇرۇق ھەم بوش ھېس قىلىسىز ، مەنىسىزلىك ۋە ئازابلىنىش سىزنى چىرمىۋالىدۇ ، يەنە تۇرۇپ ئۆزىڭىزنى قانائەتكە ئېرىشتۇرىدىغان نۇرغۇن ئۇسۇللارنىڭ بارلىقىغمۇ ئىشىنىسىز .

لېكىن سىز مۇھەببەتكە يېقىنلىشىدىغان چاغدا بولسا غايەت زور ۋەھىمە ۋە گۇمان سىزنى قىينىشقا باشلايدۇ ، مۇبادا سىز ئۆزىڭىزنى بىمالال تۇتۇپ ، مۇھەببەت قوينىغا كىرەلىسىڭىز ، ئۇنداقتا سىز يەنە ئەسلىڭىزگە قايتالامسىز ؟ ئۆز سالاھىيىتىڭىزنى ۋە خاراكتېرىڭىزنى قوغداپ قالالامسىز ؟ مۇشۇنداق تەۋەككۇل قىلىشقا ئەرزىمدۇ ؟ ئىدرىكىڭىز بۇنداق تەۋەككۇلچىلىكنى قىلما ، دەيدۇ ، چۈنكى سىز ئۇزۇقلىنىش كەمچىل بولغان ، ئۇزۇقى بولمىغان ، ئېچىرقىغان ، ئازابلانغان بىر مەۋجۇت مەخلۇق . ئەگەر سىز قانداقتۇر بىر مۇھەببەت ئىچىدە غايىب بولسىڭىز ، سىزنى ھېچكىم تەسەۋۋۇر قىلالمايدۇ ، سىز غايىب بولغان يەردە خۇشاللىق ، بەخت

ۋە خۇدانىڭ بولىدىغانلىقىغا ھېچكىم كاپالەتلىك قىلالمايدۇ.

بىر تال ئۇرۇقتىمۇ ئوخشاشلا شۇنداق ۋەھىمە پەيدا بولىدۇ، ئۇ ئۆلۈپ تۇپراق ئاستىغا كۆمۈلگەن چاغدا، ئاشۇ ھاياتلىقنىڭ ئۆلۈمدىن كېلىدىغانلىقىنى ئۇرۇق ئۆزى ھەرگىز تەسەۋۋۇر قىلالمايدۇ.

مۇھەببەت — ھاياتىڭىزنىڭ نازاكەتلىك ئۇسۇلى.

ھايات بىر خىل پۇرسەت، ئۇ مۇھەببەتنىڭ قىزىلگۈلىنى ئېچىلدۇرىدىغان تۇپراق.

مۇھەببەتنىڭ ئۆزى ئاجايىپ قىممەتكە ئىگە، ئۇنىڭدا مەقسەت بولمايدۇ، غەرەز بولمايدۇ، ئۇنىڭ ئاجايىپ خۇشاللىقى ۋە لەززىتى بولىدۇ، لېكىن بۇ ئۇنىڭ مۇددىئاسى ئەمەس.

مۇھەببەتتە ھامان مەلۇم بىر خىل ئەسەبىيلىك بولىدۇ.

ئەسەبىيلىك دېگەن نېمە؟ سىز ئۆزىڭىزنىڭ مەلۇم نەرسىنى نېمە ئۈچۈن ياخشى كۆرگەنلىكىڭىزنى ئىسپاتلاپ بېرەلمەيسىز، مانا بۇ ئەسەبىيلىكتۇر.

كۈندىلىك تۇرمۇشىڭىزدىكى ھەرقانداق بىر ئىش مەلۇم مەقسەت ئاستىدا بولىدۇكى، مۇھەببەت ئۈچۈن بىرەر سەۋەب ئويلاپ تاپالمايسىز، سىز پەقەت «بىلمەيمەن، مەن پەقەت كىشىلىك ھاياتىمىزكى ئەڭ گۈزەل دەقىقىلەرنى بېشىمدىن كەچۈردۈم» دېيەلەيسىز. لېكىن ئۇنى ھەرگىزمۇ مۇددىئا دېگىلى بولمايدۇ.

مۇھەببەت ھاياتىڭىزنىڭ نازاكەتلىك ئۇسۇلىدۇر.

شۇڭا، مۇھەببەتنىڭ نېمىلىكىنى چۈشەنمىگەن كىشىلەر ھاياتىدىكى نازاكەتلىك ئۇسۇللارنى قولدىن بېرىپ قويدى، قىزىلگۈلنى يېتىلدۇرىدىغان پۇرسەتلەردىن مەھرۇم بولدى. كۆزۈپ تۇرۇپ-تىمىزكى، ئادەتتىكىچە تەپەككۇر قىلىدىغان، قىلنى قىرىققا يېرىپ ھېسابات قىلىدىغان، ھېسابلاش ماشىنىسىغا ئوخشاش ئويلايدىغان كىشىلەر، شۇنداقلا، ماتېماتىكلار، ئىقتىسادشۇناسلار ۋە سىياسىيونلارئۈچۈن ئېيتقاندا، مۇھەببەت بىر خىل تەلۈلىكتەك بىلىنىدۇ.

لېكىن، مۇھەببەتنى چۈشىنىدىغان كىشىلەر ئۈچۈن بولسا،

ئۇ بىردىنبىر ئاقىلانىلىكتۇر ، قەلبىدە مۇھەببەت بولمىغان بىر كىشى بەلكىم باي بولۇشى ، ساغلام بولۇشى ۋە نام - ئابرۇيلۇق بولۇشى مۇمكىن ، لېكىن ئۇنىڭ ھېسسىيات ۋە ئىدراكىنى مۇكەم-مەل دېگىلى بولمايدۇ . چۈنكى ئۇ ھەرقانداق بىر ئىشنىڭ ئىچكى قىممىتىنى بىلىپ يېتەلمەيدۇ . ئاقىلانىلىك سىزنىڭ قەلبىڭىزدە ئېچىلغان قىزىلگۈلنىڭ خۇشبۇي پۇرىقىدىن ئىبارەتكى ، ئۇنىڭدىن باشقا ھېچقانداق نەرسە ئەمەس .

بىر - بىرىنى سۆيگەن كىشىلەرنى روھىي جەھەتتىن داۋالاش ھاجەتسىز ، ئەمەلىيەتتە مۇھەببەت كىشىلەرگە ساغلاملىق ئاتا قىلىدىغان ئەڭ ئۇلۇغ كۈچتۇر . مۇھەببەتتىن مەھرۇم بولغان كىشىلەر نېمىلەردۇر كەملىك قىلىۋاتقاندەك بىمەنىلىك ئىچىدە ياشايدۇ . ئادەتتىكى ئەسەبىيلىكتە ئەقلىيلىك بولمايدۇ ، بىراق ، مۇھەببەت ئەسەبىيلىكىگە مەلۇم بىر خىل ئەقلىيلىك يوشۇرۇنغان بولىدۇ . ئەقلىيلىك دېگەن نېمە ؟ ئۇ ھاياتىڭىزنى ناخشىغا ئايلاندۇرىدىغان ، سىزگە خۇشاللىق ۋە زور ھىممەتلەرنى ئېلىپ كېلىدىغان نەرسە .

سىز كىشىلەرنى كۆزىتىپ باققان بولغىيتىڭىز ؟ مەلۇم بىر ئادەم مۇھەببەت سەۋدالىقىغا چۈشكەندە ، ئۇ بۇنى جاكارلاپ ئولتۇرمىسمۇ ، سىز ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن بۇرۇنقىغا ئوخشىمايدىغان بىر خىل چوڭقۇرلۇقنى ، چىرايىدىن يېڭىچە ئىپادە ۋە گۈزەللىكنى بايقىۋالالايسىز . ئۇنىڭ يول مېڭىشلىرىدىنمۇ باشقىچە سېھرىي يەڭگىللىك چىقىپ تۇرىدۇ . ئۇ ھەم ئەسلىدىكى ئۆزىگە ئوخشايدۇ ، ھەم ئەسلىدىكى ئۆزى ئەمەس ، چۈنكى مۇھەببەت ئۇنىڭ ھاياتىغا كىرىپ كەلگەندە ، قەلبىنى باھار نۇرلىرى ئىللىتىدۇ ، كۆڭۈل بېغىدا چىرايلىق گۈللەر ئېچىلىدۇ .

مۇھەببەت ئادەمنى قاسىراق تاشلىتىپ قايتىدىن يارىتىدۇ . مۇھەببەتنى بىلمىگەن كىشىلەرنى ئاقىل كىشىلەر دېگىلى بولمايدۇ ، ئۇلارنىڭ ھاياتى تراگېدىيە بىلەنلا ئۆتىدۇكى ، ھەرگىزمۇ لاتاپەت ۋە گۈزەللىككە يار بولالمايدۇ .

بارلىق دىنىي ئۇستازلار بىزنى مۇنداق ئاگاھلاندۇرىدۇ : «سېنىڭ ھاياتىڭ خۇددى كۆپۈككە ئوخشاش بېھۇدە نەرسىدىن ئىبارەت ،

ئۇ هازىرلا كۆزۈڭگە كۆرۈنۈپ تۇرسا ، ئەتىسىلا غايىب بولىدۇ ، ئۇ ، بۇ دۇنيادا ، سېنىڭ ۋۇجۇدىڭدا ھېچقانداق قىممەتكە ئىگە ئەمەس . چۈنكى ئۇ ۋاقتىنچە ساڭا مەنسۇپ ، ئۇنىڭ بىردىنبىر رولى شۇكى ، سەن ئۇنى ئىنكار قىلىپ ، ئۇنىڭدىن ۋاز كېچەلەيسەن - دە ، خۇدا-نىڭ نەزەرىدىكى كەرەملىك ئادەم بولالايسەن . »

بۇ ھەقىقەتەن كىشىنى ئەجەبلەندۈرىدىغان بىر خىل قاراش بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ نەچچە ئەسىر كىشىلەرنىڭ ئىدىيىسىگە ھۆ-كۈمرانلىق قىلدى ، ھېچكىم ئۇنىڭغا قارشى پىكىر قىلالمىدى ، بولۇپمۇ شەرقلىقلەر دۇنيا بىر خىيالىي نەرسە دەپ قارىدى . نېمىش-قا؟ چۈنكى ، دۇنيا ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ ، ئۆزگىرىپ تۇرىدىغان ھەر-قانداق ئىشنىڭ ئەھمىيىتى ، قىممىتى بولمايدۇ ، باشتىن - ئاخىر ئۆزگەرمەيدىغان ، مەڭگۈلۈك بولغان نەرسىلەرلا ئەڭ مۇھىم نەرسە بولالايدۇ ، سىز بۇ دۇنيادا مەڭگۇ ئۆزگەرمەس بىر خىل تۇرىدىغان ھېچقانداق نەرسىنى تاپالمايسىز ، دەپ قارىدى .

ئۇلارنىڭ مەقسىتى يەنىلا ، بۇ دۇنيا خىيالىي نەرسە ، ئۇ مەڭ-گۈلۈك ئەمەس ، دېگەننى تەكىتلەشتىن ئىبارەت . ئەبەدىي بولمىغان نەرسىلەرنى چۆرۈپ تاشلاش ، بۇ دۇنيادىكى بارلىق دىنىنىڭ پوزىت-سىيىسى بولسا كېرەك .

ئۆزگىرىش مەڭگۇ ئۆزگەرمەيدۇ . ئۇنىڭدىن باشقا ھەرقانداق ئىش ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ ، پەقەت بىز ئۆز خىيالىمىز بويىچە خۇدا بولۇپ ئۆزگىرەلمەيمىز ، خالاس . چۈنكى ئۇ دۇنيادىكى بىردىنبىر مەڭگۈلۈك نەرسىدۇر . بىز خۇدادىن باشقا مەڭگۈلۈكتىن بېشارەت بېرىدىغان ھېچقانداق بىر نەرسىنى تاپالمايمىز .

ھېراكلىت : «ھايات خۇددى ئېقىۋاتقان دەريادا ئوخشايدۇ ، ئىسىڭىزدە بولسۇنكى ، سىز بىر دەريادىن ھەرگىزمۇ ئىككى قېتىم كېچىپ ئۆتەلمەيسىز » دېگەنىدى .

ئۆزگىرىۋاتقان تۇرمۇشقا ئەڭ يېقىن تۇرغان كىشىلەرلا بەختىنى ئەڭ كۆپ ھېس قىلالايدىغان كىشىلەردۇر . ئۇلار ھەتتا سوپۇن ماغزاپلىرىنىڭ قۇياش نۇرىدا ھەسەن - ھۈسەندەك چاقناشلىرىنىمۇ ياخشى كۆرەلەيدۇ . ئۇنىڭدىن بەخت ھېس قىلالايدۇ .

سىزنىڭ ئاشۇ ئەۋلىيالىرىڭىز ئازاب ۋە كۈلپەتتىن باشقىنى بىلمەيدۇ ، سىز ئۇلارنىڭ قېتىپ ، تاشقا ئايلىنىپ كەتكەن چىرايى ۋە ۋۇجۇدىدىن ھاياتلىق ئىزنالىرىنى كۆرەلمەيسىز ، ئۇلاردا ھېچقاندا ئۆزگىرىش بولمايدۇ ، ئۇلارنىڭ ھاياتى بىر خىل رەسىم - مۇراسىمدەكلا ئۆتىدۇ ، ئۇلار ئۆزگىرىۋاتقان بارلىق شەيئىلەرنىڭ كۈشەندىسى بولىدۇ .

نېمە ئۈچۈن خۇشاللىق ئەيىبلىنىدۇ ؟ نېمە ئۈچۈن مۇھەببەتمۇ ئەيىبلىنىدۇ ؟ چۈنكى ئۇلار ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ . نېمە ئۈچۈن بۇ دىنلار مۇھەببەت دۇنياسىدا نىكاھ دېگەن نەرسىنى پەيدا قىلدى ، دەمسىز ؟ ئۇلار قانۇن ئارقىلىق ، كېلىشىم ئارقىلىق ، جەمئىيەت ئارقىلىق ، شۇنداقلا باللىرىمىز نېمە ئىشلارنى قىلىپ قويار دېگەن ئەندىشە ئارقىلىق نىكاھقا ھېچبولمىغاندا خىيالىي بىر ئەبەدىيلىكنى ئاتا قىلماقچى ، ئۇنى مەڭگۈلۈك نەرسىگە ئايلاندۇرماقچى بولۇشتى . ئەپسۇسكى ، نىكاھ ئۆزىنىڭ ئۆزگىرىدىغانلىقىنى ، ھەرگىزمۇ مەڭگۈلۈك نەرسە ئەمەس ئىكەنلىكىنى نامايان قىلغاندىن كېيىن بارلىق كونىچە دىنلار ئۇنىڭغا قارشى چىقتى .

نەچچە مىڭ يىللاردىن بۇيان ناھايىتى كىچىك باللارنىڭمۇ تويىنى قىلىپ قويىدىغان ، ھەتتا تېخى تۇغۇلمىغان ، ئانىسىنىڭ قورسىقىدىكى باللارنىمۇ ، بىرى ئوغۇل ، بىرى قىز بولۇپ قالسا ، تويىنى قىلىپ قويىمىز ، دەپ تۇغۇلماستىنلا بېشىنى چېتىپ قويىدىغان ئىشلار بولۇپ كەلدى .

ھازىر ھىندىستاندا يەتتە - سەككىز ياشلىق باللارنىڭ تويىنى قىلىپ قويىدۇ ، بۇ ئىش گەرچە قانۇنغا خىلاپ بولسىمۇ ، لېكىن ئۆرپ - ئادەتكە مۇخالىپ كەلمەيدۇ . نېمە ئۈچۈن توي قىلىشنىڭ نېمىلىكىنى چۈشەنمەيدىغان ، قانداق ئىش يۈز بەرگەنلىكىنىمۇ ئاڭقىرالمايدىغان باللارنىڭ شۇنچە ئالدىراپ تويىنى قىلىدۇ ؟ چۈنكى ئۇلار ، باللار ئادەم بولۇپ يېتىلىشتىن بۇرۇن ، قەلبىدە مۇھەببەت پەيدا بولۇشتىن بۇرۇن تويىنى قىلىۋېتىش كېرەك ، دەپ ھېسابلايدۇ . شۇنداق قىلىپ ، باللارنىڭ قەلبىدە مۇھەببەت يېتىلگەن چاغدا بولسا ، بىرى ئەرنىڭ ئىلكىدە ، بىرى خوتۇنلۇق بولۇپ بولغان

بولىدۇ . دېمەك ، يېتىلمىگەن بالىلارنىڭ تۇيىنى قىلىپ قويىدىغان بۇ ئىللەتنىڭ پۈتۈن دۇنيادا يامرىشى ئاخىرقى ھېسابتا مۇھەببەتنى گۈمران قىلىدۇ .

دۇنيادا نېكاھ كەلتۈرۈپ چىقارغان ئازاب-ئوقۇبەت ھەرقانداق بىر ئىش كەلتۈرۈپ چىقارغان ئازاب - ئوقۇبەتتىن كۆپ بولسا كېرەك . بۇنى ھەرگىزمۇ توغرا كېلىپ قېلىش دېگىلى بولمايدۇ ، چۈنكى ئۇ بەختىنىڭ بىردىنبىر مۇمكىنچىلىكىنى ۋەيران قىلدى ، كىشىلەر مۇھەببەتنىڭ پەيدا بولۇشىنى يوققا چىقاردى ، كىشىلەر مۇھەببەتنىڭ نېمىلىكىنى چۈشەنمەي ، قەلبىدىن تەنتەنە ئۇسسۇللىرىغا ئورۇن بېرەلمەي ، شۇنداقلا ياشاپ ئۆلۈپ كېتىدۇ . . .

سوپۇن كۆپۈكلىرىگە ، كېپىنەكلەرگە ، مەيىن شامالدا لەرزان تەۋرىنىپ ئۇسسۇل ئويناۋاتقان قىزىلگۈل غۇنچىلىرىغا نەزەر سالسىڭىز ، ھاياجاندا ۋۇجۇدىڭىز لەرزىگە كېلىدۇ ، خۇشاللىق ياشلىرىڭىز تۆكۈلىدۇ ، كۈيلەپ ناخشا ئېيتقىڭىز كېلىدۇ ، ھاياتىڭىز شۇ قەدەر جۇش ئۇرۇۋاتقاندەك بىلىنىدۇ . لېكىن ئۇ ئەبەدىي داۋاملاشمايدۇ ، چۈنكى ، پەقەت ئۆلگەن نەرسىلەرلا ئەبەدىي بولۇشى مۇمكىن . . .

سىزنىڭ ئىلاھىڭىز ئۇسسۇل ئويناشنى بىلەمدۇ ؟ مۇھەببەتنى بىلەمدۇ ؟ ناخشا ئېيتىشنى بىلەمدۇ ؟ سىزنىڭ ئىلاھىڭىز كېپىنەكلەرنى قوغلاپ ، ياۋا چېچەكلەرنى تېرىپ كېلەلەمدۇ ؟ ئۇلاردىن ھۇزۇرلىنالامدۇ ؟ كۆز يېشى قىلالامدۇ ؟ ناخشا ئېيتالامدۇ ؟ پەقەت مۇشۇ ئىشلاغا قادىر بولالىغان ئىلاھلا ھاياتلىقنىڭ ھەقىقىي ۋەكىلى ، ھاياتلىقنىڭ ھەقىقىي ئۆزى بولالايدۇ ، خالاس .

(مۇختار مەخسۇت تەرجىمىسى)

سولژېنىتسىن (سوۋېت ئىتتىپاقى)

قارىياغاچ

بىز ئوتۇن ھەرىدىۋاتاتتۇق ، قارىياغاچ يىلتىزلىرىنى ئىنچىكە كۆزەتتۇق - دە ، ھەيرانۇ ھەس قالغىنىمىزدىن ۋارقىرىۋەتتۇق . ھېلىقى دەرەخنىڭ كېسىپ يىقىتىلغىنىغا بىر يىلمۇ بولۇپ قالدى . سۆرەش ماشىنىسى بىلەن ئۇنى سۆرىتىپ ، پارچە - پارچە قىلىپ توغرىۋەتكەن ، ئاندىن ئۇنى چاتما كېمە ۋە پويىزلارغا تاشلىغان ، ئوتۇن دۆۋىلىرىگە قوشۇۋەتكەن ، ئۇلارنى ئاسمان - پەلەك قىلىپ تىزىۋەتكەنىدۇق . ھالبۇكى ، توغرالغان بۇ دەرەخ جان تالاشماقتا ئىدى ! دەرەخ يىلتىزىدىن بىر تال يېشىل بىخ نوتىلاشقا باشلىغان بولۇپ ، قويۇق يوپۇرماقلىق بىر شاخ ، ھەتتا تامامەن يېڭى بىر قارىياغاچ بولۇپ ئۆسۈش ئېھتىمالى بار ئىدى .

بىز بۇ كېسىلگەن دەرەخ پارچىسىنى ھەرە ئۇستىگە قويدۇق ، خۇددى مويتۇڭزا ئۇستىگە قويغاندەك : بىز ئاخىرى چىداپ تۇرالماي ھەرىنى ھەرىدەپ تاشلىدۇق . بىزنىڭ ئىچىمىز ئاغرىمامدۇ ؟ ئۇ دەرەخكە خۇددى بىزگە ئوخشاشلا ھايات قىممەتلىك ، راستتىنلا ئۇلارنىڭ ھاياتلىق ئۇمىدى بىزنىڭكىدىنمۇ كۈچلۈك .

شولا

تېز ئېقىۋاتقان دەريادا يىراق - يېقىندىكى نەرسىلەرنىڭ شولىسى ئېنىق بولمايدۇ ؛ دەريا تىنىق ، سۈزۈك بولۇپ ، ئۇندا كۆپۈكلەر بولمىسا ئېقىۋاتقان مەيىن دولقۇنلاردىكى سايە تىنىمسىز شەكلى ئۆزگىرىۋاتقان سۇنىڭ كالېيدوسكوپىغا — تۇراقسىز - مۇقىمسىز ، خىيالىي ، چۈشەنگىلى بولمايدىغان نەرسىگە ئايلىنىدۇ .

سۇلار دەريا - دەريا ئېقىپ ، كەڭ ، تىنچ دەريا ئېغىزىغا

كەلگىنىدە ياكى ئاللىقانداق سۇ توختايدىغان جايلاردا ئارام ئېلىپ تۇرغىنىدا ياكى تېپتىنچ كۆلچەكلەرگە قۇيۇلغاندىلا ئاندىن بىز ئۇ-نىڭ ئەينەكتەك سىلىق ، تەكشى سىياقىنى ، قىرغاقتىكى دەل - دەرەخلەرنىڭ ھەربىر تال ياپراقلىرى ، ئاپئاق بۇلۇتلارنىڭ ھەربىر ئۆزۈپ يۇرگەن پارچىسىنى ، تېخىمۇ چوڭقۇر ۋە كۆپكۆك ئاسمان گۇمبىزىنى كۆرەلەيمىز .

بىزنىڭ ھاياتىمىزمۇ ئەنە شۇنداق . مەگەرچەندە ، بىز ھازىر-مىز بىلەنلا توختاپ قالساق ، ھەقىقەتنىڭ مەڭگۈلۈك قىياپىتىنى ئېنىق كۆرەلەيمىز ياكى سايىسىنى ئەكس ئەتتۈرەلەيمىز . بىز تېخى ھايات تۇرساقمۇ نېمە دەپ ئېيتقىن سۇدەك يىراق - يىراقلارنى ئىشاد-لاپ ماڭالمايمىز ؟

كۇچۇك

ھويلىمىزنىڭ ئارقىسىدا بىر ئوغۇل شارك دەپ ئات قويۇۋال-غان كۇچىكىنى زەنجىر بىلەن باغلاپ قويدى . ئەنە شۇنىڭدىن ئېتە-بارەن بۇ ئوماققىنە كۇچۇك باغلاقلىق بىر كاللەك يۇڭ يېيقا ئوخشاپ قالدى .

بىر كۈنى مەن ئۇ كۇچۇككە بىرنەچچە تال توخۇ سۆڭىكى ئالغاچ كەلگەنىدىم ، بۇ سۆڭەكلەر تېخى سوۋۇپ قالمىغان ، يەنە كېلىپ بەكمۇ مەززىلىك ئىدى . ھېلىقى ئوغۇل بۇ بىچارە كۇچۇكنى ھويلىدا يايرىۋالسۇن ، دەپ بوينىدىكى تاسمىسىنى ئەمدىلا يېشىۋەت-كەنىكەن . قار بەكمۇ قېلىن بولۇپ ، بەئەينى پەيگە ئوخشايتتى . شارك قىن - قىنىغا پاتماي ، توشقاندەك تاقلايتتى ، ئۇ دەسلەپ ئارقا پۇتى بىلەن ، ئارقىدىنلا يەنە ئالدى قولى بىلەن تاقلاپ ، ھويلىنىڭ ئۇ بېشىدىن بۇ بېشىغا سەكرەيتتى ، ئۇيان - بۇيان چاپاتتى ، تۇم-شۇقلىرىنى قارغا تىقىشتۇراتتى .

تۇكى يۇمشاق كەلگەن بۇ كۇچۇك ماڭا قاراپ سەكرىدى ، سۆڭەكلەرنى پۇراپ قويۇپلا يەنە كېتىپ قالدى ، ئۇنىڭ قورساقلىرى قاردا سۆرىلىپ قالغانىدى .

ماڭا سېنىڭ ئۇنداق سۆڭىكىڭ ئەمەس ، ئەركىنلىك كېرەك ، دېدى ئۇ . . .

ئۆرده‌ك چۈجىسى

سېرىق بىر ئۆرده‌ك چۈجىسى قىزىقچىلىق قىلىپ ، قاناتلىرىنى ھەركەتكە كەلتۈردى ، ئۇ قورساق قىسمىنى نەمخۇش ئوت - چۆپ-لەرگە بېسىۋېلىپ ، خۇددى ئورنىدىن تۇرالمايۋاتقاندەك ئىنچىكە ھەم يۇمران پۇتلىرىنى تىپىرلىتاتتى . ئۇ ئىرغاڭلاپ - چايقىلىپ ماڭغانچە ئالدىمغا كېلىپ ، نىدا قىلدى : «مېنىڭ ئانام قەيەردە؟ ئائىلەمدىكىلەر نەدە؟»

ئۇنىڭ ئانىسى يوق ، چۈنكى ، بىر مېكىيان ئۇنى بېقىپ چوڭ قىلغان ؛ ئۆرده‌ك تۇخۇمى توخۇنىڭ ئۇۋىسىغا سېلىنغان ، مېكىيان ئۇ تۇخۇمنى بېسىپ يېتىپ ، ئۆزىنىڭ چۈجىلىرى قاتاردا چىقار-غان . ناچار ھاۋادىن دالدىلىنىش ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ئائىلىسى — تېگى يوق ھەم دۇم كۆمتۇرۇلگەن سېۋەت - لاپاسنىڭ تېگىگە سۈرۈپ قويۇلغان ۋە ئۈستى كاناپ تاغار بىلەن يېپىلغان . ئۇ چۈجە-لەرنىڭ ھەممىسى ئەنە شۇ يەردە بولسىمۇ ، مۇشۇ بىرسىلا ئېزىقىپ قالغانىدى . كەل ئوماق چۈجەم ، سېنى ئالىقىنىمغا ئېلىپ كۆتۈرۈ-ۋالاي .

ئۇ نېمە بىلەن ئۆزە تۇرغاندۇ ؟ پاختىدەك يەڭگىل ئىكەن . ئۇنىڭ قارامتۇل ، كىچىككىنە كۆزلىرى مارجانغا ، پۇتلىرى قۇش-قاچقا ئوخشايتتى . ئۇنى شۇنچىكىم بىر تۇتۇپ قويسىلا تۇگەشكۈ-دەك . ھالبۇكى ، ئۇنىڭ جىسمى ھاياتلىق ھارارىتى بىلەن تولغان . ئۇنىڭ كىچىككىنە تۇمشۇقىدىكى ئاق قىزىرىپ كەتكەن بولۇپ ، خۇددى ياساپ قويغان تىرناقتەك ياپىپاك ئىدى . ئۇنىڭ پۇتىدا ئۇزۇش پەردىلىرى ئۆسكەن ، تۇكلىرى سېرىقلاشقان ، پەي - قاناتلىرى ئايانچلىق ئۆسكەنىدى . ئۇنىڭ تۇرقىنى ئوخشاش بولمىغان ئاتا - ئانىسى باشقا قېرىنداشلىرىدىن پەرقلەندۈرۈپ قويغانىدى .

كىشىلەر ئۇزاق قالمايلا ۋېنېراغىمۇ چىقىشىدۇ ، ئەگەر ، ئىنى-

سانلار ئومۇمنىڭ قۇدرىتىنى مەركەزلەشتۈرەلىسە ، 20 مىنۇتتىلا پۈتكۈل يەر شارىنى ئاغدۇرۇپ تاشلىيالايدۇ .

هالبۇكى ، بىز گەرچە ئەنە شۇنداق كۈچلۈك يادرو قۇدرىتىگە ئىگە بولساقمۇ ، پروبىركىدا كىچىككىنە ، زەئىپ سىرتىق ئۆردەك چۈجىسى چىقىرىپ بولالمايمىز . بىزنىڭ موي ۋە سۆڭىكىمىز بار دەپ ھېسابلىغاندىمۇ ، بىز بۇنداق ھاياتنى ئەپلەپ - سەپلەپ بولالمايمىز .

بىر كۈننىڭ باشلىنىشى

قۇياش كۆتۈرۈلگەن پەيتتە ، ياشلاردىن ئوتتۇزى بىرلىكتە ئورمانلىق ئىچكىرىسىگە يۈگۈرۈپ كىرىشتى - دە ، بوش يەرگە كېلىپ چېچىلىپ كېتىشتى . ئۇلار يۈزلىرىنى قۇياشقا تۇتاتتى ، بەللىرىنى پۈكشەتتى ، زوڭزىيىشاتتى ، بېشىنى پەس ئېگىشەتتى ، تۇپتۇز بولۇپ يېتىشاتتى ، يەلكىلىرىنى راھەتلىنىپ كەڭ كېرەتتى ، قوللىرىنى كۆتۈرۈشەتتى ، ئاندىن يەنە زوڭزىيىشاتتى . ئۇلار چارەك سائەتكىچە شۇ تەرزدە تەكرارلاشتى .

يىراقتىن قارىسىڭىز ، سىز ئۇلارنى تىلاۋەت قىلىۋاتامدىكىن ، دەپ قېلىشىڭىز تۇرغان گەپ ئىدى .

بۇگۈنكى دۇنيادا ، مۇبادا كىشىلەر ئۆزلىرىنىڭ تېنىگە ئوبدان-راق سەپسېلىپ باقسا ، سەۋرچانلىق بىلەن ئۆز ۋۇجۇدىغا كۆڭۈل بۆلسە ، تامامەن توغرا ئىش قىلغان بولىدۇ .

بىراق ، مۇبادا ئەنە شۇ تەرزدە ئۆز روھىغا كۆڭۈل بۆلسە ، ئۇلار مەسخىرىگە قالغان بولىدۇ .

ياق ، بۇ ياشلار تىلاۋەت - بەيئەت قىلىۋاتقىنى يوق ، ئۇلار ئېتىگەنلىك گىمناستىكا ئويناۋاتىدۇ .

دالا يانغىنى ۋە چۈمۈلە

مەن كېرەكسىز بىر پور كۆتەكنى ئوتقا تاشلىدىم ، ئەمما

ئۇنىڭ ئىچىنى غۇچچىدە چۈمۈلە ئۇۋلاپ كەتكىنىگە دىققەت قىلماپ-تىمەن .

ياغاچ پاراسلاپ كۆيۈشكە باشلىۋىدى ، چۈمۈلىلەر قىمىلدىشىپ ھەممىسىلا ئۇۋىسىدىن چىقىشتى - دە ، ئۇمىدىنى ئۈزۈشكىنىچە ھەريان پىتىراپ كېتىشتى . ئۇلار ياغاچنىڭ ئۇچىنى بويلاپ قاچقاچقا ئوت يالمايتتى ، ئۇلار كۆيۈك ئازابىدا تولغىناتتى . مەن قولۇمنى سوزۇپ ، كۆتەكنى شاققىدە تارتىپ ئالدىم - دە ، بىر چەتكە تاشلىدىم . نۇرغۇنلىغان چۈمۈلىلەر جېنى ئامان قېلىپ ، قۇملۇققا ياكى قارىغاي يوپۇرماقلىرىغا قېچىپ چىقىۋېلىشتى .

بىراق ، غەلىتە يېرى ، ئۇلار ھەر نېمە بولسىمۇ بۇ دالا گۈلخانىدىن يىراقلاپ كەتمەيتتى . ئۇلار ئۆزلىرىدىكى قورقۇنچ - ۋەھىمىلەرنى بېسىپ ، شاققىدە ئارقىسىغا يېنىشاتتى - دە ، يۇمىلاق دائىرە ھاسىل قىلىپ ئوت ئەتراپىدا تىپىرلىشاتتى . ئاللىقانداق بىر قۇدرەت ئۇلارنى تاشلىۋېتىلگەن ئەنە شۇ ئۆز ئۆي - ماكانىغا قايتىپ كېلىشكە ئۇندىگەنىدى . نۇرغۇنلىغان چۈمۈلىلەر كۆيۈۋاتقان ياغاچقا يەنە يامىشىپ چىقىپ ، ياغاچ ئۈستىدە ئۇيان - بۇيان چېپىشاتتى - دە ، ئاقىۋىتى ئوتتا كۆيۈپ جان بەرمەكتە ئىدى .

نەپەسلىنىش ئەركىنلىكى

كەچقۇرۇن ئۇشتۇمتۇتلا يامغۇر يېغىپ كەتتى ، كۆز ئالدىمدا قارا بۇلۇتلار ئۇپۇققىچە ئەگىپ يۇرەتتى . ناگان - ناگاندا يامغۇر سىملىداپ يېغىپ تۇراتتى .

مەن غۇچچىدە چېچەكلىگەن ئالما تۇۋىدە چوڭقۇر نەپەس ئېلىپ تۇراتتىم . ئالما دەرىخىلا ئەمەس ، ئۇنىڭ يىلتىزى ئەتراپىدىكى ئوت - چۆپلەرمۇ يامغۇردا پارقىراپ كەتكەن ؛ يېزىق بىلەن تەسۋىرلەپ بولغۇسىز خۇشبۇيلار ھاۋاغا سىڭىشىپ كەتكەنىدى . مەن ھاۋانى كۆكرەك قەپىسىم تولغىچە سۈمۈرۈشكە تىرىشاتتىم . خۇشپۇراقلار پۈتكۈل ۋۇجۇدۇمغا بۆسۈپ كىرەتتى ؛ مەن كۆزلىرىمنى ئېچىپ-مۇ ، يۇمۇپمۇ نەپەسلىنىپ باقاتتىم — شۇ تۇرقى ئۇ قىلىقلىرىمنىڭ

ماڭا قانچىلىك ھۇزۇر ئاتا قىلغىنىنى ئېيتىپ بېرەلمەيتتىم.

شۇنىڭغا ئىشەنچىم كامىلكى، بۇ كىشىلەر تۇرمە - زىندانلاردا تارتىۋېلىشىدىغان ئەڭ قىممەتلىك ئەركىنلىك — نەپەسلىنىش ئەركىنلىكى ئىدى. ئەگەر، ئۇشبۇ دەم مەندەك قىلماق بولسا، مېنىڭ ئۇچۇن دۇنيادا ئاش - نان بولمىسىمۇ، ھاراق - شاراب بولمىسىمۇ، ھەتتا نازىنىنلارنىڭ تاتلىققىنە سۆيۈشلىرى بولمىسىمۇ نەپەسلىنىش لەززىتى بۇ خىل ھاۋادىن ھالقىپ، گۇل - غۇنچىلارنىڭ خۇشبۇيى، يامغۇر ۋە ساپ ھاۋاغا غەرق بولۇپ كېتىدۇ.

بۇ تۆت ئەتراپى بەش قەۋەتلىك بىنالار بىلەن قورشالغان كىچىككىنە گۇللۇك بولۇپ، بەئەينى ھايۋانات باغچىسىدىكى قەپەسنىڭ ئۆزىلا ئىدى. ئەمما، بۇ مەن ئۇچۇن بەربىر ئىدى. ئەمدىلىكتە، ماڭا پاراۋوزلارنىڭ كىشى كەيپىنى ئۇچۇرىدىغان پارتلاشلىرى، رادىئونىڭ يېقىمسىز شىر - شىرلىرى، زۇۋۇكنىڭ ۋاڭ - چۇڭلىرى ئاڭلانمايدۇ. بىر مەيدان يامغۇر ياغقاندىن كېيىنكى ساپ ھاۋالىق ئالما تۇۋىدە تۇرساقلا، ھەممىسز ياشىرىپ كېتىمىز.

(ئەركىن نۇر تەرجىمىسى)

جۇاڭزى (جۇڭگو)

چىن ئادەم

ئارىلاشما بولمىغان سۈزۈك سۇ سۈنىڭ ئەسلىي تەبىئىتىدۇر، سۇغا بىرنەرسە تەسىر قىلمىسا جىم تۇرىدۇ.

قايغۇرۇش بىلەن خۇشاللىنىش ئەخلاقىي جەھەتتە يامان يولغا كىرىپ قېلىشتىندۇر؛ خۇشال بولۇش بىلەن ئاچچىقلىنىش ئۇسۇلدا سەۋەنلىك بولغانلىقتىندۇر؛ ھەۋەس قىلىش بىلەن نەپرەتلىنىش ئەخلاق جەھەتتىكى چۈشكۈنلۈكتىندۇر. شۇڭا، كۆڭلىدە غەم-قايغۇ ۋە خۇشاللىنىشنىڭ بولماسلىقى ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغان ئەخلاقتۇر؛ بىر ئىشقا پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن بېرىلىش تىنچلىقتا چېكىگە يەتكەنلىكتۇر؛ ھېچ نەرسە بىلەن قارشىلاشماسلىق ساختىلىقتا چېكىگە يەتكەنلىكتۇر؛ سىرت بىلەن ئالاقىلەشمەسلىك كۆكسى - قارنى توقلۇقتا چېكىگە يەتكەنلىكتۇر؛ ھېچ نەرسىگە خىلاپلىق قىلماسلىق ساپلىقتا چېكىگە يەتكەنلىكتۇر. شۇڭلاشقا ئادەم ئەمگەكتىن چارچىغاندا ئارام ئالمىسا ماغدۇرىدىن كېتىدۇ، روھىي جەھەتتە كۆپ ئويلىنىۋېرىپ پىكىر قىلىشتىن توختىمىسا ھالسىزلىنىپ كېتىدۇ، ھالسىزلىنىپ كەتسە زەئىپلىشىش كېلىپ چىقىدۇ.

ئارىلاشما بولمىغان سۈزۈك سۇ سۈنىڭ ئەسلىي تەبىئىتىدۇر، سۇغا بىرنەرسە تەسىر قىلمىسا جىم تۇرىدۇ. سۈنىڭ يولى توسۇلۇپ قالسا ئاقالمايدۇ ھەم سۈزۈلمەيدۇ، مانا بۇ ئەخلاقنىڭ تەبىئىيلىكىگە ئۇيغۇن بولمىغانلىقىنىڭ سىمۋولىدۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن ئارىلاشما بولماي ساپ بولۇش، ئۆزگىرىپ كەتمەسلىك، ھەرىكەت قىلماي سالقىن ھالەتتە تۇرۇش، ھەرىكەتنى تەبىئىي قانۇنىيەت بويىچە قىلىش — مانا بۇ روھنى ئاسراشنىڭ ئۇسۇلىدۇر. ئاشۇ تاغ-دەريالاردىن ئاشسىمۇ خەنجىرىنى غىلىپىدىن چىقارماسلىق ھەم يەنىكلىك بىلەن ئىشلەتمەسلىك، قىممەتلىكتە چېكىگە يەتكەنلىك-

تۇر . روھنىڭ يولى چەكسىز ، ھەممە يەرگە بارالايدۇ ، يۇقىرىدا ئېگىز ئاسمانغا ، تۆۋەندە يەر قەھرىگە كىرەلەيدۇ ، كۇللى شەيئىگە مەنپەئەت يەتكۈزسىمۇ ، ئەمما ئۇنىڭ شەكلى بولمايدۇ ، ئۇنىڭ رولى ئاسمان خۇداسى بىلەن ئوخشاشتۇر .

پاك ، ساددا بولۇشنىڭ يولى روھنى مۇھاپىزەت قىلىشتا . روھتىن ئايرىلسا تەنمۇ روھقا ئايلىنىپ كەتكەندەك ئىككىسى قوشۇلۇپ بىر بولۇپ كېتىدۇ . ئىككىسىنىڭ قوشۇلۇپ بىر بولۇشى ھەقىقەتكە يەتكەنلىك بولۇپ ، تەبىئىي قانۇنىيەتكە ئۇيغۇن كېلىدۇ . «كىشىلەر مەنپەئەتىنى كۆزلەيدۇ ، پاك ئادەم نامىنى كۆزلەيدۇ ، دانالار غايىگە چوقۇنىدۇ ، ئەۋلىيالار روھنى قەدىرلەيدۇ» دېگەن تەمسىل بار . شۇنىڭ ئۈچۈن ساددا نەرسىدە ئارىلاشما نەرسە بولمايدۇ . ساپ دېگەنلىك روھقا زىيان يەتكۈزمەسلىك دېگەنلىكتۇر . ساپلىق ۋە ساددىلىقنى ھېس قىلالىغان ئادەم چىن ئادەمدۇر .

(ياسىن ھاۋازى تەرجىمىسى)

جۇ گۈپىك (جۇڭگو)

دىلئارا ملىق — ھاياتتىن بەھرە ئېلىشتۇر

1

كىشىلىك ھاياتنا كۆپلىگەن تەبىئىي بەھرە ئېلىشلار بولىدۇ، مەسىلەن، مۇھەببەت، دوستلۇق، تەبىئەتنىن ھۇزۇرلىنىش، سەنئەت ئىجادىيىتى قاتارلىقلار، ئۇنىڭ خۇشاللىقىنى ھەرگىز قۇرۇق نام ـ مەنپەئەتكە تەڭ قىلغىلى بولمايدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە كىشىلىك ھاياتتىن بەھرە ئېلىش ئۇنچە كۆپ ماددىي شەرتلەرنى تەلەپ قىلمايدۇ. مەن بۇلارنى كىشىلىك ھاياتتىن بەھرە ئېلىش دەپ ئاتايمەن.

2

قانچىكى تەبىئىي بولغان نەرسە شۇنچە ماھىيىتىگە مەنسۇپ بولغان نەرسىدۇر. ئۇ مېنىڭ ئەڭ ئىچكى ھېسسىياتىمنى شۇنچە قوزغايدۇ. مەسىلەن، ئايال ۋە بالا.

ھازىرقى زامان كىشىلىرىنىڭ تۇرمۇشتىن ھۇزۇرلىنىش شەكىللىرى بارغانسىرى كۆپەيمەكتە. ئەمما، مەن بۇ دۇنيادا تۇرمۇشتىكى ئەڭ شېرىن لەززەتنىڭ يەنىلا ئاشۇ ئەڭ قەدىمكى لەززەتلىنىش ئىكەنلىكىگە چوڭقۇر ئىشىنىمەن.

3

پۇل ھەم يەنە بوش ۋاقىت بولۇش ئەلۋەتتە بىر ئامەت، ئەگەر بۇ مۇمكىن بولسىسا، ئۇنىڭدىن تۆۋەنرەكنى ئۈمىد قىلىش كېرەك. مەن بوش ۋاقتى بولغان نامرات بولۇشقا رازىمەنكى، پۇللۇق ئالدىراش ئادەم بولۇشنى خالىمايمەن. مەن خاتىرجەملىكنى، كۆڭۈل ئارامىنى پۇلدىن ئارتۇق كۆرىمەن. پۇل ـ دۇنيا ئۆزۈڭگە مەڭگۈ تەۋە بولىدىغان نەرسە ئەمەس، پەقەت كۆڭۈل ئارامىلا ماڭا ئۆزۈمنىڭ ھاياتىمنىڭ خوجايىنى ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدۇرىدۇ.

بەزىلەر : پۇل بولسا ۋاقىتنى قولغا كەلتۈرگىلى بولىدۇ ، دەيدۇ . بۇ گەپ ئەلۋەتتە خاتا ئەمەس . ئەمما ، ئەگەر ئالدىنقى شەرت «ۋاقىت دېمەك پۇل دېمەك» دەپ ، قولغا كەلتۈرۈلگەن ۋاقىت تېخىمۇ كۆپ پۇل تېپىشنىڭ كاپىتالى قىلىۋېلىنسا ، ئۇ چاغدا ئىنسان ھاياتىدىكى ئالدىراشچىلىقنىڭ مەڭگۈ چېكى بولمايدۇ .

شۇڭا ، ئالدىنقى شەرتنى ۋاقىت دېمەك پۇل دېمەكلا ئەمەس ، ئەڭ مۇھىمى ھايات ، دەپ ئۆزگەرتىش كېرەك . چۈنكى ھاياتنىڭ قىممىتىنى پۇل بىلەن ئۆلچەش زادىلا مۇمكىن ئەمەس .

4

ئىنسانغا پەقەت بىرلا كېلىدىغان ھايات ئىنسان ھاياتىدىكى ئەڭ قىممەتلىك بايلىق . ئەمما ، نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنى مۇھىم بولمىغان ياكى ئانچە مۇھىم بولمىغان بايلىقنى قولغا كەلتۈرۈشكە سەرپ قىلىپ ، پۈتكۈل ھاياتىنى ئىلىم ، نام ـ ئاتاق ، ھوقۇق ياكى بايلىق توپلاشقا سەرپ قىلىدۇ ، شۇڭا ئۇلار ئۆلۈم ئالدىدا : پۈتكۈل ھاياتىمنى ئاشۇلار ئۈچۈن سەرپ قىپتىمەن . ئەمما ، ھاياتتىن ھۇزۇر ئالماپتىمەن ، دەپ ھەسرەت چېكىدۇ .

5

بىر ئادەم ئۆزىنىڭ زېرەكلىكى ، تىرىشچانلىقى ۋە تەلىيى بىلەن نۇرغۇن پۇل تاپالايدۇ . ئەمما ، بۇ پۇلنى قانداق خەجلەشتە ئەقىل ـ پاراسەتكە تايىنىش كېرەك .

پۇلنى قانداق تېپىشقا قارىغاندا قانداق پۇل خەجلەشتىن بىر ئادەمنىڭ پەزىلىتىنىڭ ئالىيجاناب ياكى ئەمەسلىكىنى تېخىمۇ كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ .

6

يەھۇدە سىناي تېغىدا مۇساغا ئون پەرھىزنى چۈشۈرگەن ، ئۇنىڭ تۆتىنچىسى ، يەكشەنبە كۈنى چوقۇم دەم ئېلىش ، بۇ كۈننى مۇقەددەس كۈن دەپ بىلىش ئىدى . يەھۇدە ھەتتا : يەكشەنبە كۈنى

ئىشلىگۈچىلەر قارىقويۇق ئۆلتۈرۈلسۇن دەپ ۋەھىي قىلغان . بىر كىشى يەكشەنبە كۈنى ئوتۇن تەرگەچكە يەھۇدە مۇساغا : مۇرىتلارغا ئۈنى تاش بىلەن ئۆلتۈرۈشكە بۇيرۇ ، دېگەن .

بۇ بەك رەھىمسىزلىك ئىدى .

ئەمما ، ئۈنى بىر تەمسىل دەپ تونۇش كېرەك . ئۈنىڭ مەنىسى بوش ۋاقىت بولۇش ۋە دەم ئېلىش ئوخشاشلا مۇقەددەس دېگەنلىك- تۇر .

بوش ۋاقىت ھاياتلىقتىكى ئەركىن بوشلۇق . ئەمگەك ،ئىش بىلەنلا بولۇپ ، ئارام ئېلىش ۋاقتى بولمىغاندا ، ئىنسان ئۆز تەبىئە- تىدىن مەھرۇم بولىدۇ ، ھاياتلىقنىڭ ئاساسىنى ئۈنتۈغان بولىدۇ . بۇ ئىلاھقا قىلىنغان بىھۆرمەتلىك ئەمەسمۇ ؟ ! شۇڭا ، مۇسانىڭ تۆتىنچى پەرھىزى ھەممە ئادەم پۈل تېپىش كويىدا ئالدىراش يۈرىدە- غان دەۋرگە بېرىلگەن زۆرۈر سىگنال .

ئەلۋەتتە ، خىزمەتمۇ ئوخشاشلا مۇقەددەس ئىش . شۇڭا ، ھېچ- قانداق ئىش قىلمايدىغان ھۆرۈنلار ۋە ئۆزىنى ئۈنتۈغان خىزمەت مەستانىلىرى مۇقەددەسلىكتىن يىراق تۇرىدىغان ئىككى قۇتۇپتىكى كىشىلەردۇر .

ئىجادىيەتتىن كېيىنكى دەم ئېلىش خۇددى خۇدانىڭ يەتتە كۈنده ئالەمنى يارىتىپ بولغاندىن كېيىنكى دەم ئېلىشى بىلەن ئوخشاش . بۇ چاغدا بىزمۇ ئاشۇ ئىلاھقا ئوخشاپ قالىمىز .

7

قەدىمدىن بۇيان ، ماددىنىڭ قۇلى بولۇپ قالماسلىق ، روھنىڭ ئازادلىقىنى ساقلاش ئۈچۈن ، بارلىق دانىشمەنلەر ئاددىي تۇرمۇش كەچۈرۈشنى تەشەببۇس قىلىپ كەلگەن .

ئەمەلىيەتتە ، بىر ئادەمنىڭ ھايات كەچۈرۈشى ۋە ئۆزىنىڭ ساغلاملىقى ئۈچۈن زۆرۈر بولغان ماددىي نەرسىلەر ئۈنچىۋالا كۆپ بولمايدۇ ، بۇنىڭدىن ئېشىپ كەتكىنى ھەشەمەتچىلىك بولىدۇ ، ئۇلار پەقەت كىشىلەرنى ئەيش - ئىشرەتلىك تۇرمۇش بىلەن تەمىنلەيدۇ . ئەمما ، ئۇ كىشىلەردىن كۆپ ئەجىر سىڭدۈرۈشنى تەلەپ قىلىدۇ .

بۇنىڭ بىلەن كىشىلەر ئۆزىنى ماددىي نەرسىلەرنىڭ قۇلىغا ئايلاندۇ-رۇپ قويىدۇ .

هازىرقى زامان كىشىلىرىنىڭ تۇرمۇشى بارغانسېرى مۇرەككەپلىشىپ رەڭگارەڭ بولۇپ كەتتى ، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار نۇرغۇن هۇزۇر - هالاۋەتكە ئېرىشتى ، ئەمما ئۇنچىۋالا كۆپ بەختكە ئېرىشەلمىدى . نۇرغۇن قۇلايلىقلارغا ئېرىشتى ، ئەمما ، ئەركىنلىككە ئۇنچىۋالا كۆپ ئېرىشەلمىدى .

شۇڭا ، هازىرقى بۇ رەڭگارەڭ دۇنيادا هەممىمىز بىر قەدەممۇ هەقىقەتنى ئېسىمىزدە چىڭ تۇتايلى : ئاددىي تۇرمۇش كەچۈرگەندىلا ئەركىن ياشىغىلى بولىدۇ .

(قادىر راخمان تەرجىمىسى)

ئوسمان قاۋۇل

پەرۋازنامە

روھىڭ ھاياتمنى ئاستىن - ئۇستۇن قىلىۋەتكەن پەيتلەردىكى پەرۋازىڭغا يۇزلىنىمەن .

— خاتىرەمدىن

4

سېغىنىش ئازابى چەككە يەتكەن مۇشۇ كۈنلەردە سېنىڭ غەمكىن شائىرىڭ پەقەت سېنى كۆيلەپ قەسىدە توقۇش بىلەنلا كۈن ئۆتكۈزۈۋاتىدۇ ، سەن جاھان بازىرىدىكى ھەرقانداق دەھشەتلىك بوران سوقۇۋۇتسىمۇ قىلچە ۋايساپ قويمايدىغان سولماس ئەتىرگۈلدەك قىياپىتىڭ بىلەن ئۇ مىسكىن شائىرىڭ ئۈچۈن پۈتمەس سۆيگۈ ئىلھامى تەييارلاپ بەردىڭ . كۈنلىرىڭ شۇنچە جاپالىق ئۆتسىمۇ ماڭا بولغان تەلپۈنۈشلىرىڭنى ئايايۋ ئولتۇرمىدىڭ . كۆزلىرىڭ ھامان ئۇنىڭ يولىغا تەلمۇرۇش بىلەن ، خىيالىڭ ھامان ئاشۇ غېرىب يۇرەكنى تاتلىق گەپلىرىڭ بىلەن بەزلەش ئىچىدە تەمتىرەپ ئۆتتى .

سەن بەخت دېگەن ئۇقۇمنى پەقەت ئاشۇ شائىرىڭنىڭ ئاجايىپ گۈزەل لىرىكىلىرىدىن ، يالقۇنلۇق ئاھلار بالقىپ تۇرغان ھېسسىياتلىرىدىن ، قۇرلىرى ئۇنچە - مارجاندەك تارتىملىق ئېسىل نەسرىلىرىدىن ھېس قىلالمىدىڭ . ساڭا ئاشۇنداق لەززەتنى ھېس قىلدۇرالمىغان شائىرىڭمۇ ئەلۋەتتە ئاجايىپ بەختلىك ئىدى .

لەرزان شامال چېكە چاچلىرىڭنى شۇنداق بىر يەلپۈپ ئۆتۈۋىدى ، خىيالىڭغا بۇ شامال خۇددى يۇرىكىڭنىڭ يېنىدىن ئۇچۇپ كەلگەندەكلا بىر تۇيغۇ كىرىپ كەلدى .

ئاپئاق بۆجەندەك چىرايلىق ، كۆزلىرى قىپقىزىل ، قۇلاقلىرى ئىنچىكە بىر كۈلكە شۇ ھامان لەۋلىرىڭدە بەدەشقان قۇرۇپ ئولتۇردى .

6

ئېھ گۈزەل خانىشىم ، سەن گېپىنىى قىلىپ بەرگەن ھېلىقى بىر جۈپ سېدە دەرىخى ھېلىمۇ ئېسىڭدىمۇ ؟ ئۇنىڭ تۇڭىدە ئولتۇ-رۇپ ياشانغان ئاتا - ئانىلىرىمىزغا يارەملىشىپ غوزا چولىشىپ بەرگەن كۈز كۈنلىرىدە سەن شۇنچىلىك شوخ ۋە بەختىيار بولۇپ كېتەتتىڭ ، كۆزلىرىڭدىن جۇشقۇن بىر سۆيگۈ نۇرىنى ياغدۇرۇپ ماڭا بولغان ئامراقلىقىڭنى دەمۇ دەم ئاشكارىلاپ تۇراتتىڭ ، كۆز-لىرىمدە شۇ قېتىم ماكان تۇتقان نۇرلار تېخىچە ئۆز قۇدرىتىنى يوقاتقىنى يوق ، ئۇ يەنىلا شۇنچىلىك تەمكىن ۋە تولىمۇ قۇدرەت-لىك . . .

غوزا ئادالاۋېتىپ قوللىرىمىزنىڭ بىلىنەر - بىلىنمەس ھالەتتە تېگىشىپ كەتكىنى ، بۇ ئاجايىپ ھاياجان يۈرەكلىرىمىز جىغىل-داپ ، نەپەسلىرىمىز ئىتتىكلىشىپ ، كۆزلىرىمىز نۇرلىنىپ ، مەڭزلىرىمىز قىزىرىپ كەتكىنى ھېلىمۇ ئېسىڭدىمۇ ؟

ئاشۇ قېتىم قوللىرىڭدىن يۇرىكىمگە ئۆتۈپ كەتكەن ھارارەت ھېلىمۇ شۇنچىلىك يالقۇنلۇق ، ئۇ ھەر قاچان مېنى كۆيدۇرۇپ ، ۋۇجۇدۇمنى تاۋلاپ ، قەلبىمگە ئىللىقلىق بېغىشلاپ تۇرىدۇ . لەۋلە-رىڭدىن ئۇچۇپ چىقىپ قەلبىمنى ماكان تۇتقان يېقىملىق كۈلكە ماڭا تۇگىمەس ھاياتىي كۈچ بېرىپ ، تېنىمنى يايرىتىپ ، يولۇمنى يورۇتۇپ تۇرىدۇ ، بەلكىم سېنىڭ شۇ بەرگەنلىرىڭ ئۆمرۇمدە تاپقان بەختلىرىم ئىچىدىكى ئەڭ ئۇلۇغ ۋە مەڭگۈلۈكمىكىن دەيمەن . . .

7

قىش ئەمدىلا ئۆيلىرىگە كىرىپ ئۇزاققا سوزۇلغان ئۈيقۇسىنى باشلىماقچى بولۇۋىدى ، باھارنىڭ تىنىقى نورۇزنىڭ يۇمشاق مەڭزە-گە ئىللىققىنە ئۇرۇلدى . نورۇز گۈلى ھەممە ياقتا ئەتىياز كەلگەن-لىكىنى جاكارلاپ ، نازۇك قوللىرى بىلەن چاۋاك چېلىپ تۇرۇۋە-دى ، ئالەم باشقىچە شادلىققا چۆمۈپ كەتتى . . .

ئەتراپتىن جانغا راھەت بېغىشلىغۇچى مەيىن شامال ئۇرۇلۇپ ، يوپۇرماقلارنىڭ ئۇستىدە قۇياشنىڭ مېھرىبان نۇرلىرى سورۇن تۇ-

زۇپ ئەمدىلا مەشرەپنىڭ باشلاپ تۇراتتى ، قاياقتىندۇر بىر ئەلچى قۇش ئۇچۇپ كېلىپ يۇرىكىمگە ئاپئاق بىر تال گۈلسامساق بەرگىنى سانجىپ قويۇپ ئۇچۇپ كەتتى . ئۇزاققىچە ئويلىنىپ بۇ نېمە كارا-مەتتۇر ، نېمىنىڭ بېشارىتىدۇر ، دەپ خىيال سۈرۈپ تۇردۇم . نىھايەت ماڭا ھېچقانداق يېڭىلىقتىن خەۋەر بولمىدى .

كۈنلىرىم يەنىلا بۇرۇنقى غەمسىزلىك ناخشىلىرىمنى ئېيتىش ، ھېلىقى كونا خىيالنى سۈرۈپ يۇرۇش بىلەن ئۆتۈشكە باشلىدى . «ئاھ ، نېمە بولسا بولمامدۇ» دەپ پەرۋاسىزلىق ناغرىسىنى چالدىم ئاخىرى كۈتۈۋېرىشتىن زېرىكىپ .

قارىسام ئالدىمدا ، يېقىنلا يەردە ئەتىرگۈلدىن تۈزۈلگەن بەخت قۇياشىنى ماڭا تەڭلەپ ، خۇش تەبەسسۇمىڭ بىلەن كۆزلىرىمگە تەلمۈرۈپ ، لەۋلىرىڭدىن ئالەمچە كۈلكە ياغدۇرۇپ سەن مەشۇقۇم تۇرۇپسەن ئەمەسمۇ ؟

8

بىر كۈنى سەن لىققىدە ئانار شەربىتى قۇيۇلغان كۈمۈش قە-دەھنى ماڭا تەڭلەپ تۇرۇپ ، ئۇنى بىر كۆتۈرۈشتىلا پاك - پاكىز ئىچىۋېتىشىمنى تەلەپ قىلدىڭ . مەن ئۇنى بىراقلا ئىچىۋېتىپ سەن بەخش ئېتىدىغان خۇشاللىقتىن ئاسانلا قۇرۇق قېلىشنى خالىمە-دىم - دە ، ئىچىشنى رەت قىلدىم .

تۇنۇگۈنكى قارا يامغۇردا تىكىپ قويغان سۆيگۈ ئالمىسى كۆچە-تى ئاستىدا يولۇڭغا تەلمۈرۈپ ، چېلەكلەپ قۇيۇلۇۋاتقان يامغۇردىن پاناھلىنىپ تۇراتتىم ، سەن ئالدىمدىن پەرۋاسىز ھالدا ئۆتۈپ كەتـ-تىڭ ، ئۇستۇېشىڭنىڭ ھۆل بولۇپ كەتكىنى بىلەن ماڭلاي چاچلە-رىڭ يۈزۈڭگە چاپلىشىپ سېنى تېخىمۇ مەردانە كۆرسىتىۋەتكەنـ-كەن ، بۇنىڭدىن دىلىم باشقىچە سۆيۈنۈشكە چۆمۈپ كەتتى ، ئەمما ئالدىڭغا بېرىپ ، يامغۇردىن بىرلىكتە پاناھلىنىپ بىردەم تۇرۇش تەلىپىنى قويالمىغىنىمدىن چەكسىز ئۆكۈندۇم . سەن بولساڭ غالىب قەدەملەر بىلەن مېڭىپ يامغۇرنىڭ ئاخىرقى چېكىدىكى ھەسەن - ھۈسەن تەرەپكە يۈرۈپ كەتتىڭ .

بۇگۈن مانا سەن توغرۇلۇق تەگسىز خىياللارغا غەرق بولۇپ ، ئالدىڭدا ئۆتكۈزگەن سەۋەنلىكلىرىم كۆز ئالدىمدىن بىر - بىرلەپ ئۆتۈپ ، ئازابلىق ئويلاردا ئۇزۇپ ئولتۇرغىنىمدا يەنە خۇشپۇراقلىق ئانار شەربىتىنى ئاغزىڭغا لىققىدە ئېلىپ ئالدىمدا زاھىر بولۇۋاتقان سەن ، سەن نېمانچە ئەقىللىق جېنىم ؟ ! . . .

11

ئەگەر سۆيگۈڭنى ماڭا تەئەللۇق دەپ ئويلىساڭ ، قېنى مەرھەمەت قىلىپ قەلب ئۆيۈمگە كىرىۋەرگىن ، سەن ئۈچۈن ئىشىكىم ھەر زامان داغدام ئوچۇق . گۈللىرىمنى قىستىشنى خالايدىغانلا بولساڭ ھەرگىز ئىككى خىيالدا بولماي خالىغىنىڭنى ئۇزۇۋەرگىن ، چۈنكى ئۇ سەن ئۈچۈنلا پورەكلىگەن .

ئاخشاملىرى تولۇن ئاي ئۆرلىگەن مەھەلدە سەن ھەرگىز مۇڭلىنىپ قالمىغىن ، چۈنكى دەل شۇ چاغدا مەن ماڭا يۇزلىنىپ تۇرۇپ ئىبادەت قىلىۋاتقان بولىمەن ، سۆيگۈم كۆللىرىدىكى بېلىقلارمۇ ماڭا تەلمۈرۈپ ئۇزاقتىن - ئۇزاق پىلتىڭ ئاتىدۇ .

ھەسەل ھەرىلىرىم سەن ئۈچۈن جەۋھەر يىغماق بولۇپ تۇرلۇك - تۇمەن گۈللەر ئۈستىدە گىڭىلداپ ئۈچۈپ يۈرىدۇ . ئۇلارنىڭ يېڭە ئۈچىدەك كۆزلىرى تىنىمسىزلىق بىلەن يوللىرىڭغا تەلمۈرۈپ ، ماڭا تېخىمۇ شېرىنلىك بېغىشلاشنىڭ تەرەددۇتىغا چۈشۈپ كەتتى .

ئەگەر ماڭا سۆيگۈڭنى ھەقىقىي تۇردە ئاتىغانلا بولساڭ قەلبىڭدىكى بارلىق غەملەرنى ئارقاڭغا چۆرۈۋەت ، چۈنكى مەن سېنى خۇشال قىلىش ئۈچۈن ھەممە دېشۇارچىلىقلارنى تارتىشقا ئاللىقاچان تەييارلىنىپ قويدۇم ، كۆزلىرىم يولۇڭغا تەلمۈرگىلى نەۋاخ ، سەن مۇڭلۇق دەقىقىلەرنى ئېسىڭدىن چىقىرىۋېتىپ خۇشال ھالدا ئالدىڭغا باق .

ئەگەر سۆيگۈڭنى ماڭا تەئەللۇق دەپلا ئويلىساڭ ئىككىلەنمەي باغرىڭنى باغرىمغا ياق ! . . .

17

يامغۇرلۇق گۈگۈم قوينىدىكى مىسكىن بۇلۇتتەك سۈرۈلۈپ ئاستا - ئاستا مەندىن يىراقلىدىڭ - دە ، ئۇ تەرەپكە كەتتىڭ . كەينىڭدىن كۆزۈمنى ئۇزمەي قاراپ تۇرۇپ ئۆزۈمنىڭ تولىمۇ بىچارە ئىكەنلىكىمنى ئويلاپ قالدىم . ئۆكۈنۈش ، پۇشايمان بىلەن ھەجران قوشۇلۇپ جېنىمنى قورۇپ ، كىچىككىنە قۇشقا ئايلاندۇرۇپ قويدى .

بۇ قۇش توختىماي ناۋا قىلىپ سېنىڭ شەنىڭ ئۈچۈن دۇنيادىكى ئەڭ نادىر مۇزىكىلارنى ئۇرۇندايتتى . قاناتلىرىنى يېنىڭ سىلكىپ ، دىماغلىرىڭغا خۇشپۇراق ھاۋانى ئۇرۇش ئۈچۈن ھەربىر قىلاتتى ، تىنىقلىرى بىلەن كۆزلىرىڭدىن ساقىپ چۈشكەن ھەسرەتلىك ياشلىرىڭنى قۇرۇتماق بولاتتى .

قۇياشنىڭ ئاخىرقى نۇرلىرىدىن ھاسىل بولغان كىچىك قانات-لىرىدىكى جۇلادىن ساڭا ئاتاپ چىلتەك توقۇيتتى . ئۇ شۇنچە ئويلاپ-مۇ ئۆزىنىڭ بۇنداق غېرىبلىقىغا تاشلىنىپ قېلىشىدىكى سىرىنى تەكتىگە يېتەلمىدى .

ئەجەبا ، بۇرۇنقى سۇئغىلىرىم ئىچىدىمۇ ئۇنىڭ كۆڭلىگە ياققىدەك بىر ئەھمىيەتلىك نەرسە يوقمىدۇ ، ھەممە نەرسە پەقەت مېنىڭ ئەبەدىيلىك نالە - پەريادىم بىلەن بېزەلگەن كۆڭۈل قۇتامدەك ئەتىۋارسىزلىق چۆلىگە تاشلىنارمۇ ؟ دەپ ئويلىدى .

يامغۇردىن كېيىنكى سۈرگۈن بۇلۇتلار سېنىڭ مۇڭلۇق چىرايىڭنى ئەسلەتتى .

24

مۇمكىن ئەمەس ؟ ئەسلا مۇمكىن ئەمەس ، سېنىڭ ھاياتلىق دەرىخىڭنىڭ ئۇ يەردە قۇرۇپ كېتىشىنى ھەرگىز خالىمايمەن ، ياق ھەرگىز . . .

چۈشلىرىمنى ھارۋىسىغا لىق قاچىلىغان كېچىلىرىم سەن تەرەپكە يۈرۈپ كەتتى ، يوللاردىكى قاراقچىلارنىڭ بۇلاپ كېتىشىگىمۇ پەرۋا قىلمىدى . يوللار رەھىمسىز ، ۋاقىتلار پەرۋاسىز ئىدى .

چۇشلىرىم سېنىڭ بىلەن كۆرۈشكەن تۇنجى دەقىقىلەردىكى ئاجايىپ شېرىن سېزىملەرنى ئويلاپ مېيىقىدا كۈلۈپ قويياتتى . كېچىلىرىم جەھلى بىلەن يۇگۈرۈپ ، ھارۋىسىنى تاراقشىتىپ سۆرىگىنىچە سېنىڭ ئالتۇن تەختىڭ ئالدىدا ھازىر بولدى ، سەن ئۇ يەردە تېخىچە ئۆزۈڭنى ئۇنتۇغان ھالدا بەزمە - باراۋەت قىلىۋاتقانكەنسەن .

بىز كېچىلەردىكى ئاشۇ شىجائەتتىن سۆيۈنۈپ يەلكىمىزگە بېشىمىزنى قويۇشقىنىمىزچە ئۇخلاپ قېلىشتۇق ، قاشالارغا ياماشقان گۈللىرىمىزمۇ يولىمىزغا قارىغان ھالدا مۈگدەپ قېلىشقانكەن ، سەن ئۇنىڭ دىماغلىرىڭغا ئۇرۇلغان ھىدىدىن ئاستا - ئاستا ئويغىنىدىڭدە ،بىھۇدە ۋاقىتتا ئۇخلاپ قالغىنىڭدىن قاتتىق ئۆكۈنۈپ كەتتىڭ .

كېچىلىرىم سېنىڭ مەشغۇلاتىڭ بىلەن بېزەلگەن شېرىن چۈشلەر بىلەن تېخىمۇ گۈزەللىشىپ ، سەن چۆككەن ئاشۇ ئۇلۇغۋار سۈكۈناتتەك جەزبىلىككە ئىگە بولدى .

25

ئاپتاپنىڭ ئاخىرقى نۇرلىرىغا پۈركىنىپ ئاشۇ يەردە سېنى كۈتۈپ تۇرۇش مەن ئۈچۈن ئەڭ كۆڭۈللۈك ئىش ، سېنىڭ ھەممە ئۆتۈپ كېتىدۇ ، پەقەت ۋاقىتلا ئەڭ قۇدرەتلىك ، دېگەنلىرىڭ ھەققىدە چوڭقۇر خىياللارغا چۆكۈش مېنىڭ قەلبىمنى ھەممىدىن بەك ئاۋۇندۇرىدۇ .

يوللار تېيىلغاق ، بۇلۇتلار يىغلىغاق بولسىمۇ ، يەنىلا سېنىڭ ئاپتاپلىرىڭ ھەممىنى قۇرۇتۇپ تاشلايدۇ . گۈللەرنىڭ كۆزىدىكى ئاخىرقى ياشلارنى ئۆزىنىڭ ئوتلۇق قوللىرى بىلەن پاك - پاكىز سۈرتۈپ ، تېخىمۇ نۇرلاندۇرۇۋېتىدۇ .

سەھەر پەيتى ئۆتۈپ مانا چۈشمۇ ئالدىراپ يېتىپ كەلدى . سەن قايسى بۇلۇت توپىنىڭ ئارقىسىغا يوشۇرۇنۇۋالدىڭ ئامرىقىم . يامغۇرلارنىڭ تاناۋىنى تارتىدىغان ۋاقىتىڭ بولۇپ قالغاندەك تۇرامدۇ نېمە ؟

مېنى ناخشا ئېيتىشقا ئۈندەپ مەڭزىمنى يېنىڭ چىمدىپ قويۇ-

غان ئاشۇ ۋاقىتنى ئويلاپ ھېلىقى يەردە يوللىرىڭغا تىكىلىپ تۇ-
رۇش مەن ئۇچۇن ھەممىدىن مەنىلىك ۋە قىممەتلىك ئەركەم .
سەن مەن ئۇچۇن ھەممىدىن مۇھىم ، سەن قەلبىمدىكى ئەڭ
مۇكەممەل ئادەم ، دېگەنلىرىڭنى يادلاپ ئاشۇ يەردە يوللىرىڭغا تەلپۇ-
نۇپ تۇرۇشلا مېنىڭ ھاياتىمدىكى ئەڭ كۆڭۈللۈك ئىش ۋە ئەڭ
ئۇلۇغۋار كۇتۇش . تەسەۋۋۇر قىلالامسەن بۇنى قارا كۆزلۇكۇم !؟

پەسىللەر كۇيى

1

قىش سوغۇق ناخشىسىنى ياڭرىتىپ يېتىپ كەلدى . ئۇ ھەممە
يېرىنى ئاپئاق يىپەك بىلەن مەھكەم ئورىۋالغان بولۇپ ، نە كۆزلە-
رىنى ، نە يۇزلىرىنى كۆرگىلى بولمايتتى ، ئەمما بىزدىن پىنھان
تۇتىدىغان نەشتىرى شۇنچىلىك زەھەرلىك ئىدى . ئۇنىڭ تەگكەن
يېرى زېھە بولماي ، ئۇششۇپ قالماي مۇمكىن ئەمەس ئىدى . ئۇ
ئاشۇ قاباھەتلىك پەيلى بىلەن پۇتكۇل جاھاننى يالماپ يۇتۇشقا ئۇرۇ-
ناتتى . ئۇنىڭ غەزەپلىك ھۇۋلىشىدىن يەر - جاھان مۇزغا ئايلە-
نىپ ، ياش - قېرى ھەممە ئىنسانلار ، دەل - دەرەخلەر ،
گۇل - گىياھلار ، ئۇچارلىق - تىنارلىقلار بىر ئىللىق ماكانغا
تەشنا بولاتتى . ئۇ ئەنە شۇنداق رەھىمسىز ئىدى . . .
ئۆز نۆۋىتىدە قىش يەنە شۇنچىلىك مېھرىبانمۇ ئىدى . ئۇ ئۆز
قوينىدا زېمىننى پەپلەپ ،ئاپئاق ۋە يۇمشاق قارلىرى بىلەن ھەممە-
نى تۇجۇپلەپ چۇمكەپ چىقاتتى . مايسىلارنىڭ توڭلاپ قالماسلىقى
ئۇچۇن تېگىشلىك مېھىر - مۇھەببىتىنى ، كۆيۇمىنى ھەمدە ھارارە-
تىنى ئايانماي بەخش ئېتەتتى . ئۇنىڭ شاپائىتى بىلەن ئالەم يېتەر-
لىك ئېنېرگىيىگە ، پاكلىققا ، سۇ مەنبەسىگە ئېرە-
شەتتى . يېڭى بىر يىلدىكى بايا‌شاتلىقنىڭ بېشارىتىدىن ئالدىن خەۋەر
تاپاتتى . ئېھ ، قەھرىمۇ بار ، زەھىرىمۇ بار قىش ! سېنىڭ تەرىپىڭ-
نى بىر - بىرلەپ ساناپ بولۇش مۇمكىنمىدۇ ؟ سەندىكى خىسلەت-
لەرگە تېگىشلىك تەبىر بېرىشچۇ ؟ !

2

باهار ئوماق بالىلىرىنى چۆكۈلدىتىپ يېتىلىگىنىچە قىشنىڭ بوسۇغىسىدىن ئاتىلىدى . ئۇنىڭ پۈتكۈل تۇرق - سىياقى بەئەينى غايەت زور توزغىلا ، قاناتلىرى ئاجايىپ رەڭدار ، قۇيرۇقلىرى كۆز-لەرنى ئالىچەكمەن قىلغۇچى سېھىر - قۇدرەتكە ئىگە ئىنتايىن چىرايلىق ئىلاھىي توزغىلا ئوخشايتتى . ئۇنىڭ كارامەتلىك تىنىقلد-رى بىلەن ھەممە يەر يېشىللىققا پۈركىنىپ ، ئېرىقلاردا تۇتقان خرۇستال مۇزلار ئاستا - ئاستا ئېرىشكە ، قىشتىن بېرى شېرىن ئۇيقۇدا چۇش كۆرۈپ ياتقان بىخلار ، چىملار ، گىياھلار كۆزلىرىنى ئېچىشقا ، كىچىك - كىچىك مۇشتۇملىرىنى چىقىرىشىپ ، ھۇزۇر-لىنىپ كېرىلىشكە باشلىدى . قاراڭ ، ئەنە ئېرىق بويلىرىدىكى تۇڭ-مىگۈللەر ، ئالتۇندەك چېچەكلىرىنى كۆز - كۆز قىلىۋاتقان مامكاپ-لار ، يۇمران يالپۇزلارنىڭ سۆسۈن چېچەكلىرى بىزگە قاراپ كۆز قىسىۋاتامدۇ ؟ سۇپسۇزۇك ئەگىز سۇلىرى ، كۈلگۈنچەك بۇلاق سۇ-لىرى ، قىش - ياز ئۇخلىماس شوخ تاغ سۇلىرى ، ھەيۋەتلىك دەريا سۇلىرى ، شاش ساي - ئېقىن سۇلىرى بىزگە قاش ئېتىپ ئۇسسۇل ئويناۋاتامدۇ ؟ ئاۋۇ ياقتىكى بېدىلىكتە ئەمدىلا تۆت قۇلاق بولغان بېدىلەر بىزنىڭ تېرىۋېلىشىمىزنى كۈتكەچ ، بەرق ئۇرۇپ ئېچىلىشقا باشلىغان چىغىرتماق گۈللىرى بىلەن مۆكۈشمەك ئويناۋاتامدۇ ؟ !

ئەتراپ باھارنىڭ يېنىك ئەللەيلىشىدە قىمىرلاپ ئويغىنىشقا باشلىدى . ھەممە ساھە ئۆز ئىشلىرىغا تۇتۇنۇشقا ، «ئىشنىڭ بېشى سەھەردىن ، يىلنىڭ بېشى باھاردىن» دېگەن ناخشىنى جارانلىتىش-قا ، جۇملىدىن دېھقانلار ئېكىنىگە ئۇرۇق سېلىشقا ، بوش ۋاقىتلە-رىدا نەۋرۇزنىڭ تەييارلىقلىرىنى قىلغاچ تۇرۇشقا باشلىدى . ئو-ھۇي ، ياراتقۇچى خالىسا بۇ يىل ھەممە ئىشلىرىمىزغا ئامەت ياغقۇ-سى ، دېيىشەتتى ئۇلار . . . شۇنداق ، باھار بارچە ئاسايىشلىقلارنىڭ ئانىسى ! . . .

3

ياز ، ھەممە ياق مەۋرچىلىق پەيزىگە چۆمۈلگەن ، رەڭدار گۈل-

لەر ھۇپپىدە ئېچىلغان . بىز ئەزەلدىن گۈلگە ئامراق خەلق . باغچە-
دا ، ئېتىز - ئېرىق بويلىرىدا ، كوچا ياقىلىرى ، ئىشىك ئالدىلىرى-
دا ، ھويلىدا ، تەكچىدە ، پېشايۋان ، ئوچاق بېشى ، ئىشقىلىپ مۇڭا-
پىق دەپ قارىغان ھەرقانداق جايدا گۈل ئۆستۈرۈش بىزگە ئۇدۇم .
دوستىمىزغا ، ئانىمىزغا ، ئۇستازىمىزغا ، يارىمىزغا گۈل سوۋغا
قىلىش بىزدە ئەخلاق ، گۈزەللىككە تەلپۈنۈش ، ھۆرمەت سۆيۈم -
كۆيۈم مەنىسىگە ئىگە ! رەيھانگۈل ، سەبدىگۈل ، نەغەزگۈل ، كاك-
كۇكگۈل . . . مانا بۇلار يېز سۈرىتى ، توقچىلىق ، خاتىرجەملىك ،
پاراۋانلىق كارتىنىسى . . . مەي باغلىغان مېۋىلەرنىڭ خۇش ھىدى
يازنى ئومۇمىي جەھەتتىن سۈپەتلەشتۈرىدىغان بىر مىسالى . ئەي ،
پەسىللەرنىڭ كۆركى ، ئاجىزلارنىڭ يۆلىكى ، مىسكىنلەرنىڭ جەن-
نىتى يېز ! سەن شۇنداق سېخىيسەنكى ، نېمەتلىرىڭنىڭ قۇۋۋىتى
نېمجانلارغا شىپا ، دەردمەنلەرگە داۋا ، غەمكىنلەرگە ھەمراھ-
تۇر . . . سەن ئاشۇ ئۇلۇغۋار قۇدرىتىڭ بىلەن كۆڭۈللەرگە مەڭگۈ
پادىشاھسەن ! . . .

4

كۈز ، سارغايغان ياپراقلار پىلدىرلاپ ، تىرىقلاپ بىردىن ، ئىك-
كىدىن چۈشۈشكە ، تەبىئەت سېرىق پەرەنجىسىنى ئارتىپ ھەممە
يەردە تىنىتىپ يۇرۇپ ، ئاچچىق سوغۇقنىڭ ئۇرۇقلىرىنى چېچىشقا
باشلىدى . يېڭىنە ئۇچىدەك سوغۇق «ۋىژ - ۋىژ» قىلىپ كۈمۈش
يىپتەك يامغۇر بىلەن قوشۇلۇپ ، كۆڭۈللەرنى بىئارام قىلاتتى .
«تالقان تۆكتى كۈز» نىڭ شەربەتكە تولغان نازۇنېمەتلىرى بىلەن
تويۇنغان تەبىئەت ئېغىر پۇشۇلداپ كېرىلىپ قىشلىق ئۇيقۇسىنى
باشلاشقا ئالدىرايتتى .

ئەينەكتەك نېپىز ، سۈزۈك مۇزلارنىڭ تەكتىدە ئۆچەك ياسە-
غان ھاشاراتلار ئۇيقۇلۇق كۆزلىرى بىلەن زېمىندا بولۇۋاتقان
ئىشلارنى كۆزىتىپ ، ھەربىر ئىشقا ئۆزلىرىچە مەنە ئېيتىپ پىخىل-
داپ كۈلۈشەتتى . يەر «تىرىس - تىرىس» ئاۋاز چىقىرىپ يېرە-
لىپ ، تۇگۈلۇپ بىر يىلنىڭ قانداقلارچە ئاخىرلىشىپ كەتكەنلىكىگە

ئىشەنگۈسى كەلمىگەن ھالدا ئېغىر ئۇھسىناتتى . ئۇنىڭ كۆز-لىرىگە ئاستا - ئاستا ئۇيقۇ پەردىسى تارتىلىشقا باشلىدى . . . ئۇ ئۇخلاپ قالدى .

قېنىپ ئۇخلىغىن ، تەبىئەتنىڭ ئەركىسى — كۆز ، بەلكىم شۇ ئۇيقۇڭ بىلەن بەرىكەتلىك كېلەر يىلنىڭ مول ھوسۇلىغا ھامىلدار بولارسەن ! ؟ شېرىن چۈشلىرىڭدە كۆڭۈللەرنىڭ ھۆرمەت تەختىگە قونارسەن ! . . .

ئەي ئاڭلىغۇچى ، پەسىللەرنىڭ خىسلىتىنى بىر - بىرلەپ كۆيلىسەم ، سىغمايۋ قالار بەلكىم جاھانغا ! . . .

پاز (مېكسىكا)

زەڭگەر كۆز

ئويغانسام ئۇستۇېشىم چىلىق - چىلىق تەرگە چۆمۈلۈپ كې-
تىپتۇ . تېخى ھېلىراقتا سۇ سېپىلگەن قىزىل خىشلاردىن بىر خىل
نەمخۇش ، دىمىق ھاۋا ئاستا - ئاستا يۇقىرى ئۆرلەۋېتىپتۇ . بىر
كۈل رەڭ پەرۋانە سارغۇچ ، خىرە يورۇپ تۇرغان لامپا ئەتراپىنى
تىنىمسىز ئايلىنىپ يۈرۈپتۇ . مەن كارىۋاتتىن لىكىدە چۈش-
تۈم - دە ، ئۇۋۇسىدىن سالقىنلىغىلى چىققان بىرەر چايانىنى دەسسە-
ۋېلىشتىن قورقۇپ ، يالاڭ ئاياغ پۇتۇمنىڭ ئۇچىدا دەسسەپ پەم
بىلەن ماڭدىم . دېرىزە تۈۋىگە كەلگەندە ، مەيىن شامال ئېلىپ
كەلگەن سەھرانىڭ ساپ ھاۋاسىغا كۆكسۈمنى تولدۇرۇپ - تولدۇ-
رۇپ نەپەس ئالدىم ۋە كېچىدىكى بۇ ئانىلارچە ، كۈچلۈك نەپەسلەرگە
سەما بولدۇم ، ھۈجرىنىڭ ئوتتۇرىسىغا قايتىپ بېرىپ ، ساپال كو-
زىدىن جاۋۇرغا سۇ قۇيدۇم ، لۆڭگىنى نەمدەپ مەيدە ھەم يوتىلىرى-
نى سۈرتتۈم . بەدەنلىرىمنى قۇرۇتۇپ ، كىيىم - كېچەكلىرىمنىڭ
تىكىشلىرىگە ئۆرۈپ - چۆرۈپ قاراشتۇردۇم ، ھەقىقەتەن ئادەمنى
چاقىدىغان چۈسا - بۇرگىلەرگە ئوخشاش بىرەر ھاشاراتنىڭ يوشۇ-
رۇنۇۋالمىغانلىقىغا ئىشەنچ ھاسىل قىلغاندىن كېيىنلا كىيىندىم -
دە ، يېشىل سىرلاقلىق پەشتاقتىن تېز - تېز چۈشۈشكە باشلىدىم .
ساراي دەرۋازىسى ئالدىدا سارايۇەننى ئۇچراتتىم . ئۇ ئادەتتە تىلىنى
چاينىپ سۆزلەيدىغان يەكچەشمە كىشى بولۇپ ، شۇ تاپتا كۆزلىرىنى
قىسقىنچە توقۇلما ئورۇندۇقتا يانپاشلاپ تاماكا چېكىپ ئولتۇراتـ-
تى .

— ئەپەندى ، سەپەر نەگە ؟ — سورىدى ئۇ خىرقىراق ئاۋازدا
مەندىن .

— ھۈجرا بەڭ دىمىق ، ئايلىنىپ كېلەي .

— ھازىر ھەممە دۇكانلار تاقىلىپ ، كوچا چىراغلىرىمۇ ئۆچۈ-

رۇلۇپ بولدى . سىرتقا چىقمىغان يەنىلا تۇزۇكمىكىن .

مەن مۇرەمنى قىسىپ «ھازىرلا كېلىمەن» دەپ غۇدۇڭشىغان پېتى چەكسىز قاراڭغۇلۇق قوينىغا كىرىپ غايىب بولدۇم . دەسلەپ ھېچنېمىنى ئىلغا قىلالماي شېغىل يول بىلەن تىمىسقىلاپ ئاستا يۇردۇم . كېتىۋېتىپ سىگارىتىمغا ئوت تۇتاشتۇردۇم ، شۇڭاغ ، تو-لۇن ئاي بىردىن قاپقارا بۇلۇتلار ئارىسىدىن سۈغۇرۇلۇپ چىقىپ ، ئۆرۈلۇپ چۈشكەن ئاقۇچ بىر يارتا تامنى ۋاللىدە يورۇتتى ، كۆزلە-رىم قامىشىپ ئىختىيارسىز ئورنۇمدا تۇرۇپ قالدىم . سەلكىن شامالىلار چىلان دەرىخىنىڭ يېقىملىق ھىدىنى ئۇچۇرۇپ كېلىپ دىماغلىرىمغا گۈپپىدە ئۇردى . بۇ كېچىدە دەرەخ كۆلەڭگىلىرى نازۇك تىترەپ جىلۋىلەنسە ، ياپراقلار ھاشاراتلار بىلەن بوشقىنە شۇغۇللىشاتتى . ئېگىز قومۇشلار ئارىسىدا چىرىلدىشۋاتقان قارا چېكەتكىلەر تاقلاپ ئوينىشىپ يۈرەتتى . مەن ساماغا نەزەر سالدىم ، كۆكتىكى يۇلتۇزلارمۇ ئۆز بارگاھلىرىنى قۇرۇۋېلىشقانىدى . مەن شۇنداق ئويغا كەلدىم : كائىنات ، كۇللى مەۋجۇداتلارنىڭ ئۆزئارا مەڭگۇ سۆزلىشىپ ، پىكىر - ھېسسىيات ئالماشتۇرۇپ تۇرىدىغان غايەت زور ئالاقە توري ؛ مېنىڭ ھەربىر سۆزۈم ، ھەربىر ئىش - ھەرىكىتىم ، قارا چېكەتكىلەرنىڭ چىرىلداشلىرى ، يۇلتۇزلارنىڭ چاراقلاشلىرى ، ھەممە ، ھەممىسى ئاشۇ سۆزلىشىش جەريانىدىكى بىرەر بوغۇم پائۇزا ياكى ئىبارىدىنلا ئىبارەت ، خالاس . ئۇنداقتا ، مەن قايسى سۆزنىڭ بوغۇمى ؟ كىم سۆزلىگەن ؟ كىمگە سۆزلىگەن ؟

مەن سىگارىت كۆتىكىنى يولنىڭ چېتىگە تاشلىۋەتتىم . سىگا-رىت كۆتىكى يەرگە چۈشۈۋاتقاندا گويا يالت قىلىپ ئۆچكەن ئاقار يۇلتۇزدەك قاراڭغۇلۇق كۆكسىدە يارقىن ئىز قالدۇردى . مەن خە-لىغچە ئاستا ئىلگىرىلىدىم ، شۇ مىنۇتلاردا ئۆزۈمنى ئاجايىپ ئەر-كىن - ئازادە ، ئاجايىپ خاتىرجەم سېزەتتىم ، چۈنكى ، ھېلىقى بۈيۈك پائۇزلار مېنىڭ بۇ ئارامبەخش جايىغا يېتىپ كەلگىنىمنى شۇقەدەر روشەن ، شۇقەدەر تەنتەنىلىك جاكارلاۋاتاتتى . كېچە يالقۇ-لۇق كۆزلەر گۈلزارلىقىغا ئوخشايتتى . مەن بىر كوچىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقىنىمدا كىمدۇر بىرسى ئىشىكتىن غىپپىدە چىقىپ ، ماڭا

ئۇدۇللۇق كېلىۋاتقانده‌ك سېزىلدى . ئارقامغا قارىسام ھېچكىمنىڭ قارىسىمۇ كۆرۈنمىدى . شۇنداقتىمۇ قەده‌ملىرىمنى تېزلە‌تتىم . ھا‌يال ئۆتمەي ئاياغ تىۋىشىنى ئاڭلاپ قالدىم ، ئۇ كىشى خۇرۇم ساپما كە‌ش كىيىۋالغان بولسا كېرە‌ك ، قىزىق شېغىللارنى شاراقلىتىپ كېلە‌تتى . ئۇ كۆلە‌ڭگىنىڭ پەيدىنپەي يېقىنلاۋاتقانلىقىنى ، مېنى قوغلاۋاتقانلىقىنى دىلىم سېزىپ تۇرسىمۇ ، نېمىشقىدۇر ئارقامغا قارىغۇم كە‌لمىدى . مە‌ن بە‌ده‌ر تىكىۋە‌تمە‌كچى بولدۇم ، شۇغىنىسى ، ئۇنداق قىلالماي ئورنىمدا شىپپىده تۇرۇپ قالدىم . چۈنكى ، ئۆزۈمنى قوغداشقا تېخى ئۇلگۈرمە‌ستىن ئاللىبۇرۇن غولامغا پىچاقنىڭ تىرىلىپ بولغانلىقىنى بايقاپ قالغانىدىم .

— قىمىرلىماڭ تە‌قسىر ، — ئارقامدا مۇلايىم بىر ئاۋاز ئاڭلاندى ، — بولمىسا جە‌ھە‌ننە‌مگە ئۆزىتىپ قويىماي - يە‌نە !

— سىزگە نېمە كېرە‌ك ؟ — ئارقامغا قارىماي تۇرۇپ سورىدىم مە‌ن .

— كۆزىڭىز ، ئە‌پە‌ندى ، — ئۇنىڭ ئاۋازى ھە‌سرە‌تلىنىۋاتقانده‌ك يېقىملىق ئىدى .

— مېنىڭ كۆزۈم ؟ كۆزۈمنىڭ سىزگە نېمە كېرىكى ؟ قاراڭ ، مە‌نده ئاز - تولا پۇل بار . مېنى قويۇۋە‌تسىڭىز ئۇنىڭ ھە‌ممىسىنى سىزگە بېرە‌ي . ئۆتۈنۈپ قالاي ، بىكاردىن - بىكارلا جېنىمغا زامىن بولماڭ .

— قورقماڭ ئە‌پە‌ندى ، سىزنى ئۆلتۈرۈۋە‌تمە‌يمە‌ن ، كۆزىڭىزنى ئويۇۋالسىلا بولىدۇ .

— بىراق ، كۆزۈمنى ئويۇۋېلىپ نېمە قىلىسىز ؟ — يە‌نە سورىدىم مە‌ن .

— بۇ لايىقىمىنىڭ تە‌لىپى ، ئۇنىڭغا بىر تىزىق زە‌ڭگە‌ر كۆز لازىمكە‌ن ، ئە‌پسۇس ، بۇ يۇرتتا زە‌ڭگە‌ر كۆزلۈك كىشىلە‌ر كە‌مدىن كە‌م تېپىلىدۇ .

— ئۇنداقتا ، كۆزۈمنى ئويۇۋالغىنىڭىزنىڭ بىر تىينىلىقىمۇ پايدىسى يوقكە‌ن ، چۈنكى مە‌ن زە‌ڭگە‌ر كۆز ئە‌مە‌س ، قوي كۆز .

— ھە‌ي ئە‌پە‌ندى ، سىز ئادە‌مىنى تولا كولدۇرلىتىمە‌ن دېمە‌ڭ ،

مېنىڭمۇ زەڭگەر كۆزنى پەرق ئەتكۈچىلىكسىم بار .
— سىز بىلەن بىز خرىستىئان مۇخلىسلىرىمىز . ھەممىمىز بىر مۇخلىس تۇرۇپ ، سېنىڭ كۆزۈڭنى ئويۇڭالىمەن دېسەڭىز بولماس . مەن سىزگە باشقا بىرنەرسە بېرەي .
— يەنە كۆز بويايمەن دەپ خام خىيال قىلماڭ ، — دېدى ئۇ بىردىن ئەسەبىيلىشىپ ، — ئارقاڭغا بۇرۇل !
مەن كەينىمگە ئۆرۈلدۇم . ئۇ پەتەك بوي ، جاغدا يىگىت بولۇپ ، پالما ياپرىقىدا توقۇلغان قالپىقىنى ئالدىغا باستۇرۇپ كىيىۋالغاچقا يۈز ـ كۆزىنىڭ يېرىمىغىچە توسۇلۇپ تۇراتتى .
— ئوت ياق ، كۆزۈڭنى كۆرۈپ باقاي .
مەن پاژژىدە بىر تال سەرەڭگە يېقىپ يۈزۈمگە يېقىن ئاپاردىم . سەرەڭگىنىڭ يورۇقىدا كۆزلىرىم ئېچىلماي يۇمۇلۇپ كېتىۋاتاتتى . ئۇ كۇچلۇك بارماقلىرى بىلەن قاپاقلىرىمنى بولۇشچە يىردى . شۇنداقتىمۇ كۆزلىرىمنى ئوچۇق كۆرەلمەيۋاتقاندەك پۈتىنىڭ ئۇچىدا دەسسەپ پۈتۈن زېھنى بىلەن قاراشقا كىرىشتى . تۈگىگەن سەرەڭگە تېلى بارمىقىمنى پىژژىدە كۆيدۈردى ، مەن ئۇنى چۆرۈپ تاشلىدىم . ئۇنىڭ ئۇنى ئىچىگە چۇشۇپ بىر پەس جىمجىت تۇرۇپ قالدى .
— ئەمدىغۇ ئىشەنگەنسىز ؟ مېنىڭ كۆزۈم راستىنلا زەڭگەر ئەمەس .
— ھەقىقەتەن تۈلكىدەك مەككار نېمىكەنسەن ، — دېدى ئۇ ماڭا ، — يەنە بىر تال ياق .
— تىزلىنىپ ئولتۇر ، — دېدى ئۇ يېڭىنى پەسكە تارتىپ بۇيرۇق تەلەپپۇزىدا . مەن يۈكۈندۇم ، ئۇ بىر قولىدا چېچىنى قاماللاپ تارتىپ ، بېشىنى ئارقىغا قىيسايتتى . ئۇ ، بەللىرىنى تۆۋەن پۈكۈپ قىزىقىش ۋە جىددىيچىلىك ئارىلاش ئىنچىكىلىك بىلەن قاراشقا باشلىدى . ھېلىقى قىڭراق ئاستا ـ ئاستا كۆزۈمگە يېقىنلاپ قاپقىمغا تېگىپ توختىدى . تېنىم شۇركىنىپ ، كۆزلىرىمنى ئىختىيارسىز چىڭ يۇمۇۋالدىم .
— كۆزۈڭنى ئاچ ، — دېدى ئۇ كەسكىن ھالدا ، — چوڭ ـ چوڭ ئاچ !

مەن كۆزلىرىمنى يەنە يوغان ئاچتىم، قاش - كىرپىكلىرىم سەرەڭگە ئوتىدا كۆيۈپ كەتكىلى قىل قالدى. بىردىن ئۇ مېنى قويۇۋەتتى.

— ئەپەندى، كۆزىڭىز راستىنلا زەڭگەر ئەمەسكەن، كەچۈرۈڭ.

ئۇ، شۇنىڭ بىلەن قاراڭغۇلۇقتا ئىز - تىزسىز غايىب بولدى.

مەن ئەلەم ئىچىدە بېشىنى چاڭگاللاپ تامغا يۆلەنگىنىمچە ئولتۇرۇپ قالدىم. خېلىدىن كېيىن ئورنۇمدىن ئاستا تۇردۇم، چۆل - جەزىرىلەرگە ئوخشاش ئادەمسىز بۇ مەھەللىدە ھارسام ئولتۇرۇپ، يەنە قوپۇپ، يەنە ئولتۇرۇپ، يەنە يامىشىپ يۈرۈپ بىر سائەتچە توختىماي يۈگۈردۇم. خەلق مەيدانىنىڭ قېشىغا قايتىپ كەلگەندە، دەرۋازا ئالدىدىكى ھېلىقى سارايۇەننىڭ تېخىچە ئاۋۇالقى دەكلا ئولتۇرغىنىنى چېلىقتۇردۇم. مەن ئۇنىڭغا ھېچقانداق گەپ - سۆز قىلمايلا دەرۋازىدىن ئىتتىرىپ كىرىۋالدىم. ئىككىنچى كۈنى سەھەردىلا مەن ئاشۇ يېزىدىن قېچىپ كەتتىم.

ئۇچرىشىش

ئۆيۈمگە كېلىپ ئىشكىنى ئەمدىلا ئېچىشىمغا، ئۆي ئىچىدىن ئۆزۈمنىڭ چىقىپ كېلىۋاتقىنىنى كۆرۈندى. مەن بۇ ئىشقا ھاڭ - تاڭ قالدىم. ئاخىر ئۆزۈمنىڭ ئىزىغا چۈشۈپ كۆرۈش نىيىتىگە كەلدىم. ھېلىقى يوچۇن ئادەم — مەن ئۇزاق ئويلىنىپ، ئاشۇنداق ئاتاشنى لايىق تاپتىم — بىنانىڭ پەلەمپىيىدىن چۈشۈپ كوچىغا چىقتى.

مەن ئۇنى ئارقىدىن قوغلاپ بېرىپ تۇتۇۋالماقچى بولدۇم، بىراق، ئۇمۇ قەدىمىنىڭ سۈرئىتىنى تېزلەتكەچكە، بىزنىڭ ئارىلىقىمىز ھېچبىر قىسقىرايمىغانىدەك ئەمەس ئىدى. شۇ تەرىزدە بىر پەس ماڭغاندىن كېيىن ئۇ بىر قاۋاقخانا ئالدىغا كېلىپ بىردىن توختىدى - دە، قىزىل ئىشىكتىن كىرىپ كەتتى. مەنمۇ كۆزىنى يۇمۇپ - ئاچقۇچە تاپ باستۇرۇپ پوكەي ئالدىغا كەلدىم. ئاندىن

ئۇنىڭ يېنىدىن ئورۇن ئالدىم. مەن بىر ئىستاكان ئىچىملىك بۇيرۇتقاچ ئولتۇرۇپ جاۋەندىكى رەت - رەت تىزىلغان بوتۇلكىلار، ئەينەك، ئۆڭۈپ كەتكەن پايانداز، سېرىق كىچىككىنە شىرە ۋە بىر نېمىلەرنى دەپ كۈسۈرلىشىۋاتقان بىر جۈپ قىز - يىگىتكە نەزەر سالدىم. مەن تۇيۇقسىز شاپىدە ئۆرۈلۈپ ئۇنىڭ تۇرقىغا سىنچىلاپ قاراشقا باشلىدىم. ئۇ ساراسىمگە چۈشۈپ قالغاندەك بويۇنلىرىغچە قىزىرىپ كەتكەندى. مەن ئۇنىڭغا سەپسېلىۋېتىپ خىيال سۈرەتتىم (ئۇ چوقۇم مېنىڭ ئىچىمدىكىنى تاپالايدۇ): «ياق، سېنىڭ بۇنداق قىلىشقا ھەققىڭ يوق. سەن كېيىن كەلدىڭ. مەن سەندىن بۇرۇن، چىرايلىرىمىزنىڭ بىر - بىرىمىزگە قۇيۇپ قويغاندەك ئوخشايدىغانلىقىنى باھانە قىلما. چۈنكى، بۇ سىنىمىزنىڭ ئوخشىشىش ياكى ئوخشىماسلىق مەسىلىسى ئەمەس، بەلكى كىمنىڭ كىمگە ۋەكىللىك قىلىش مەسىلىسى. مەن بۇلارنى يەنىلا ئۆزۈڭنىڭ ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىشىڭنى خالايمەن...»

ئۇ، ھېچنېمىنى چۈشەنمىگەندەك سۈس كۈلۈمسىرەپ قويۇپ ئاندىن يېنىدىكى كىشى بىلەن گۈڭ - مۇڭ پاراڭلاشقىلى تۇردى. مەن ئاچچىقىمغا ھاي بېرىپ ئۇنىڭ مۇرىسىنى پەپلەپ:

— بىغەرەز بولۇۋېلىپ ئادەمگە ئۇنداق نوچىلىق قىلماڭ! — دېدىم.

— كەچۈرۈڭ ئەپەندى، مەن سىزنى زادىلا تونۇمايمەن.

مەن ئۇ تېڭىرقاپ قالغان پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ، ئۇنىڭ نىقابىنى بىراقلا يۇلۇپ ئېلىۋەتمەكچى بولدۇم:

— ئەركەك تۇكى بارەدەك گەپ قىلىڭ، دوستۇم، ھەر كىم ئۆز ئىشىغا ئۆزى مەسئۇل. بىلمىگەن بولسىڭىز ئەمدى بىلىپ قويۇڭ، باشقىلارنىڭ ئىشىغا ئازراق چېپىلىڭ...

شۇ ھامان ئۇنىڭ چىرايى تاتىرىپ گېپىمنىڭ بىلىگە تەپتى:

— مېنى خاتا تونۇپ قاپسىز، سىزنىڭ نېمە دەۋاتقىنىڭىزنى ھېچبىر چۈشىنەلمىدىم. — بىر مېھمان ئارىغا چۈشتى:

— سىز جەزمەن خاتالاشتىڭىز، يەنە كېلىپ، باشقىلارغا بۇنداق قوپال تەگسىڭىز بولمايدۇ. مەن بۇياقنى تونۇيمەن، بۇ ئەپەندىم

ھەرگىز ئۇنداق . . .

— قىزىق ئىش ، ئىلگىرى سىزنى بىر يەردە كۆرگەندەكلا قىلىمەن - يۇ ، ئېسىمگە ئالالمايۋاتىمەن .

شۇنىڭ بىلەن ئۇ مېنىڭ نەدە تۇغۇلۇپ ، نەدە ئۆسكەنلىكىمنى ، ھاياتىمدا يۈز بەرگەن بەزى ئىشلارنى كوچىلاپ سوربغىلى تۇردى . بەربىر ، مەن ھەرقانچە سۆزلەپ بەرگىنىم بىلەنمۇ ئۇ مېنىڭ كىملىكىمنى ئېسىگە ئالالايدىغاندەك ئەمەس . مەن ئۇنىڭغا جاۋابەن ھىجىيىپلا قويدۇم . ئۇ ، باشقا كىشىلەرگە سۆيۈملۈك تۇيۇلسا كېرەك . بىز بىرنەچچە رومكىدىن ۋىسكى ئىچىشتۇق .

— ئەپەندى ، ئېتىراپ قىلىشىڭىز كېرەككى ، سىز ياقا يۇرتلۇقسىز ، — دېدى ئۇ ماڭا دوستانىلارچە ، — بىراق ، مەن سىزنى چوقۇم ئۆز ھاياتىم ئاستىغا ئالىمەن . سىزگە مېكسىكا شەھىرى ، فېدېراتىپ رايونلارنى كۆرسىتىمەن .

ئۇنىڭ سالماق ، تەمكىن قىياپىتى ئوغامنى قاينىتتى . مەن يېغلىۋەتكۈدەك بوغۇلۇپ ئۇنىڭ ياقىسىدىن كاپپىدە ئالدىم - دە ، ئۇيان - بۇيان سىلكىشلەپ ۋارقىرىدىم :

— سەن راستتىنلا مېنى تونۇمامسەن ؟ كىملىكىمنى بىلمەمسەن ؟

ئۇ مېنى كۈچ بىلەن بىر ئىتتىرىپ زوڭ ئولتۇرغۇزۇپ قويدى .

— بوشراق يالغان سۆزلە ، ئادەمنى ئاۋارە قىلىپ ماجىرا تۇغدۇرماي .

ھەممە خەق ماڭا ئەيىبلەش نەزىرىدە قارىشىپ تۇراتتى .

مەن شاققىدە ئورنۇمدىن تۇرۇپ ئۇلارغا دېدىم :

— بۇنىڭ نېمە ئىش ئىكەنلىكىنى جامائەتكە چۈشەندۈرۈپ قويماي ، بۇ ئەپەندى سىلەرنى ئالداۋاتىدۇ ، ئۇ ئۇچىغا چىققان بىر ئالدامچى . . .

— سەن بىر مەتو ، سارالڭ ! — دېدى ئۇ غەزەپ بىلەن .

مەن ئاڭا تاشلاندىم . بىراق ، كۈتۈلمىگەندە يەرگە گۈپپىدە يىقىلىپ چۈشتۈم . مەن پوكەيگە ئېسىلىپ ئورنۇمدىن تۇرماقچى

بولدۇم . ئاڭغىچە ئۇ بازغاندەك مۇشتى بىلەن گالاچىدە بىر قويۇپلا يۇز - كۆزلىرىمنى قىپقىزىل قانغا بويىۋەتتى . ئۇ ، گەپ - سۆز قىلماستىن مېنى ھەدەپ ئۇرۇۋەردى .

— بولدى قىلىڭ ، ئۇ مەست ئىكەن ، — دېدى دۇكاندار ئارىلىشىپ .

كىشىلەر بىزنى ئاجرىتىۋەتتى . ئاندىن مېنى كۆتۈرۈپ قاۋاقخانا ئالدىدىكى دەريا جىلغىسىغا ئاپىرىپ تاشلىۋېتىشتى :

— ئەگەر يەنە كېلىدىغان بولساڭ ، بىز ساقچى چاقىرىمىز !

مېنىڭ كىيىملىرىم يىرتىلغان ، لەۋلىرىم ئىششىغان ، تىلىم قۇرۇپ تاڭلىيىمغا چاپلىشىپ قالغانىدى . مەن قىينىلىپ يۇرۇپ تەستە بىرنى تۇكۇردۇم ، پۈتۈن بەدىنىم قاتتىق ئاغرىيتتى . مەدىر - سىدىر قىلالمىغاچقا بىر ھازا جايىمدا ئولتۇردۇم . بىرەر تاش ياكى قوغدىنىدىغان قانداقتۇر بىرنەرسە ئىلىۋالاي دەپ ئەترا-پىمغا كۆپ قارىدىم ، بىراق ھېچ نەرسە تاپالمىدىم . قاۋاقخانىدىكىلەر ھېلى تېلىقىپ كۇلۇشسە ، ھېلى شادىيانە ناخشا توۋلىشاتتى . بايامقى بىر جۇپ قىز - يىگىت ئىشكىتىن چىقىپ كېلىشتى . ھېلىقى قىز ماڭا ھاياسىزلىق بىلەن لاپپىدە بىر قارىدى - دە ، قاقاقلاپ كۇلۇپ تاشلىدى . مەن ئۆزۈمنى تولىمۇ تەنھا ، ئەركەكلەر دۇنياسىدىن قوغلىۋېتىلگەندەك يېگانە ھېس قىلدىم . دەسلەپ غەزەپلەندىم ، كېيىن ئىزا تارتىپ قالدىم .

خەيرىيەت ، بولغۇلۇق بولدى ، ئەڭ ياخشىسى ئۆيگە قايتىپ كېيىنكى پۇرسەتنى كۇتەي . مەن ئاستا - ئاستا يۇرۇپ كەتتىم ، يول بويى تاكى ھېلىغىچە مېنى بىزار قىلىپ ئارام بەرمىگەن قىينىن مەسىلىنى ئويلاپلا كەلدىم :

ئەگەر ئۇ بولمىسا ، بەلكى مەن ئۆزۈم . . . ؟

پەرىشتىلەرنىڭ باش سۆڭىكى

ئىشكىتىن كىرىشىمگىلا ئۆلۈكلەرنىڭ ئارىسىغا كىرىپ قالغان-دەك ئادەمنى تۇنجۇقتۇرىدىغان دىمىق ھاۋانىڭ گۇپۇلدەپ ئۇرۇلۇ-

ۋاتقانلىقىنى سەزدىم . ئەگەر بۇ ئۆيدە مەن يالغۇز قالسىدىغان بولسام قورقۇپ جان - پېنىم چىقىپ كەتكۈدەك ، دەپ ئويلىدىم ئىچىمدە . چۈنكى رەسىملەرنىڭ ھەممىسى ئادەم ئۇيالغۇدەك دەرىجىدە ماڭا تىكىلەتتى . گويا سەن جىمى ئۆلۈكلەر تىرىلىپ قالغان گۆرىستاندا لىققا كىرىپ قالغان ياكى سەن ئۆلسەڭمۇ يەنىلا ياشاپ يۈرگەندەك . ۋەھالەنكى مەن تالاي ئەسىرلەر ئىلگىرىكى ئاشۇ رەسىم ۋە نەرسە لەرنىڭ قانداقسىگە تېخى ئەمدىلا قولدىن چىققاندەك يىپيېڭى پېتى تۇرغىنىنى ساڭا ئېيتىپ بېرەلمەيمەن . شەيئىلەر نېمە ئۈچۈن ئادەمدىن ئۇزاق ساقلىنىپ قالىدۇ ؟ سەن بۇ رەسىمنى سىزغان كىشە لەرنى ئەمەس ، ئۇلارنىڭ كۆلەڭگىسىنىمۇ تەسەۋۋۇر قىلالمايسەن . بىراق بۇ رەسىملەر ھېچنېمە بولمىغاندەك ، يەنىلا ئۇ يەردە ئېسىق لىق تۇرۇپتۇ . ئۇلارنىڭ بەزىسىگە ئىلاھە ۋە ئازاب - ئوقۇبەتكە مۇپتىلا بولۇپ بېشى تېنىدىن جۇدا قىلىنىۋاتقان مەسۇم بالىلارنىڭ قىيافىتى شۇ قەدەر نەپىس ، شۇ قەدەر كۆركەم سىزىلغانكى ، مەن ھەتتا بۇ رەسىملەرنى كۆرۈۋېتىپ ئۇلارغا قىلچە ئېچىنماستىن ، ئەكسىچە خۇشاللىنىپ ، رەسسامغا ئىختىيارسىز ئاپىرىن ئوقۇدۇم . رەسىملەردىكى زاراڭزىلار ، زۇمرەت ئاسمان ، قارا بۇلۇتلار ، جىرادا شىرىلداپ ئېقىۋاتقان سۇپسۇزۇك تاغ سۇلىرى ، ياپيېشىل ئورمانلىق ، شۇنداقلا ھەر رەڭدىكى كىيىم - كېچەكلەرگە خۇددى راستە تەك شۇنداق ئوچۇق رەڭ بېرىلگەن بولۇپ ، يارقىن تۇسلىنىپ تۇراتتى . بۇلار ئىچىدىكى بىر پارچە رەسىم گويا مەن ئۆزۈمنى ئەينەكتىن ياكى سۇلار بىلەن ئورالغان دەرەخلەر سايىسىدىكى گۈل لەر ئارىسىدا تۇرۇپ زۇلال چەشمە تېگىدىن كۆرۈپ تۇرغاندەك ھېسسىياتقا كەلتۈرۈپ رام قىلىۋالدى . مەن ئاشۇ قىزىل ، سېرىق ، كۆك ، يېشىل كىيىنىپ ، قوللىرىغا پالتا ، شەمشەر ۋە تۇغ - ئەلەملەر ئېلىۋېلىشقان ئەپەندىلەر توپىغا ئاستىلا قوشۇلۇۋالدىم ھەم ئۆڭكۈر ئالدىدا تىلاۋەت قىلىۋاتقان بۇرۇت - ساقاللىرى ئۆسكىلەك چال بىلەن مۇڭداشتىم . ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ بۇ يەرگە كەلگەن بۇغا - مارالار ، ئۇچۇرما بولغان قۇشلار ، قاغا - قۇزغۇنلار ۋە رايىش شىر ، يولۋاسلار بىلەن راسا قىزىق ئوينىدىم . يايلاققا باغلە

ىنىپ پۇتلىرىم سېھىرلەنگەندە ، ماۋرلار مېنى كاپپىدە تۇتۇۋېلىش-
تى ، ئاندىن قارىغايلارغا ئوخشاش ئۇچلۇق ئىمارەتلەر بىلەن تولغان
كەڭ بىر مەيدانغا ئاپىرىپ قاتتىق قىيىن - قىستاققا ئېلىشقا
باشلىدى . پۇتكۇل تېنىمدىن ئىسسىق قانلار فونتان كەبى ئېتىلىپ
چىقاتتى . بىراق بىر ئازمۇ قورقۇش ياكى ئاغرىش ھېس قىلمايتتىم .
چۈنكى پەرىشتىلەر ئىستاكانلىرىنى قېنىم بىلەن تولدۇرۇۋاتقىنىدا ،
تەڭرى ئاسماندا ھەممىنى كۆرۈپ تۇراتتى . ئۇ ماۋرلار مېنى قىينا-
ۋاتقاندا مەن داد - پەريات كۆتۈرۈش تۈگۈل نازاكەتلىك ئېسىل
سۈپەت خانىملارنىڭ بالكونلىرىغا چىقىۋېلىپ مېنىڭ جازالىنىشىمغا
قانداق نەزەردە قارىشىۋاتقىنىنى زوق - شوخ بىلەن كۆرۈپ تاماشا
قىلدىم . ئۇلار ھەم قاقاقلاپ كۈلۈشۈپ ھەم ئۆزلىرىنىڭ خۇسۇسىي
ئىشلىرى توغرىسىدا چۇرۇقلىشىۋاتقان بولۇپ ، شۇ تاپتا مېنىڭ
بەختسىزلىكىمگە ئېچىنىش ئەمەس ، قىلچە كارى بولمايۋاتاتتى .
ھەتتا ئۇلارنىڭ يۈرەكلىرى بىر پارچە سېزىمسىز تاشقا ئايلىنىپ
قالغاندەك ئىدى . يىراق بىر جايدا يەر ئاغدۇرۇۋاتقان دېھقان ئىككى
كالىنى قوغلاپ يۈرەتتى . بىر ئىت قۇيرۇقىنى شىپاڭلىتىپ ئۇنىڭغا
سوڭدىشىپ ئۇياق - بۇياقلارغا چاپاتتى . سامادا بىر توپ قۇشلار
پەرۋاز قىلسا ، زېمىن ئۇستىدە قىزىل ، يېشىل كىيىنگەن ئۆڭچىلار
تىمىسقىلاپ يۈرەتتى . ئوق تېگىپ يارىلانغان بىر قۇشنىڭ ئاپىئاق
پەيلىرى توزۇپ چۈشۈۋاتاتتى ۋە قىپقىزىل قانلىرى يەرگە تارامىلاپ
ئاقاتتى . لېكىن ئاڭا ئېچىنىدىغان ھېچكىم يوق ئىدى . مەن بۇ
قۇش ئۇچۇن ياش تۆكۈشكە باشلىدىم . شۇ چاغ ماۋرلار ئاپىئاق
ئۇزۇن بىر شەمشەر بىلەن بېشىمنى شارتتىدە كېسىپ تاشلىدى .
خۇددى قىپقىزىل شارقىراتما زېمىندىكى بىھېساب چاڭقاق زارائىز-
لارنى سۈغىرىپ ، بىراقلا پورەك ئاچقۇزغاندەك ئىسسىق قانلار بو-
يۇنلىرىمدىن شارىلداپ ئېقىشقا باشلىدى . خالايىقلارنىڭ ھەممىسى
ئاشۇ مۆجىزىدىن كېيىن تەرەپ - تەرەپكە تارقاپ كېتىشتى . مەن
ئادەمسىز مەيداندا ئۆزۈم يالغۇز قالدىم . كېچەيۇ كۈندۈز توختاۋسىز
ئېتىلىپ چىقىۋاتقان قانلىرىم يۈمران زارائىزلارنى سۈغىرىۋاتاتتى .
يەنە بىر مۆجىزە يۈز بەردى . مەن قانسىراپ كەتمەستە قاياقتىندۇر

بىر پەرىشتە يېتىپ كېلىپ ماڭا باش ئورنىتىپ قويدى . ئەپسۇس ئۇ ئالدىراشلىقتا باشنى تەتۈر ئورنىتىپ قويغانىدى . مەن ئەمدى پەقەت ئارقامغىلا ماڭالايتتىم . بۇنداق يول يۈرۈش بەك مۇشكۈل بولغاچقا ، مەن بېشىمنى ئارقامغا بۇراپ تەتۈر مېڭىشىمغا توغرا كەلدى . شۇنداق قىلىپ ئاشۇ مەنزىرە رەسىمدىن ئاخىرى ئايرىلىپ چىقىپ مېكسىكىغا قايتىپ باردىم - دە ، ھاسىراپ - ھۆمۈدىگىنىم- چە ھويلامغا كىرىپ كەلدىم . ھويلا ئىچى تال - تال قۇياش نۇرلە- رىغا چۆمۈلگەن بولسىمۇ ، قويۇق چاڭ - توزانلار ھەريان ئۇچۇشۇپ يۈرەتتى . ئەدىياللارنى ئەمدىلا يۇيۇپ يېيىشقا تەرەددۇتلىنىۋاتقان ئايال مۇلازىملار كۈچىنىپ سىلكىۋاتاتتى . خۇددى ئاپئاق بۇلۇتلار قاپلىغان ياپيېشىل يايلاقنىڭ ھەممىلا يېرىدە زاراڭزىلار بىخ سۈرۈپ لىككىدە باش كۆتۈرگەندەك ، بۇ بىر ئىلاھە قېنىنىڭ رەڭگى دېدى ئانام . مەن يىغلىۋەتتىم . ئۇنىڭغا مەن ئاشۇ ئىلاھەنىڭ دەل ئۆزى ئىكەنلىكىمنى ھەم ماۋرلارنىڭ مېنى قانداق ئازابلىغانلىرىنى بىرمۇ بىر ئېيتىپ بەردىم . ئۇ رەللە بولۇپ ، ۋاي خۇدايىمەي مېنىڭ قىزىم بېشىنى يىتتۈرۈپ قويۇپتۇ ئەمەسمۇ ، دېدى . بۇنى ئاڭلاپ قاتتىق ئازابلاندىم جازاغا تارتىلغان ھېلىقى قاراڭغۇ بۇلۇڭغا بېرىپ غەزەپ- تىن يېرىلغۇدەك بولساممۇ ، لېۋىمنى چىشلىمەكتىن باشقا ئامال قىلالمىدىم . چۈنكى ھېچكىم ماڭا ئىشەنمەيۋاتاتتى . مەن تام ياقىلاپ پەم بىلەن بېرىپ ئانام بىلەن چاكارلارنى بىر يولىلا ئۆلتۈرۈپ تاشلاي دەپ مېڭىۋەردىم ، تام بىردىن چاراسلاپ يېرىلدى . مەن تۈرغان جاي بىر تۈپ قارىمۇچ دەرىخى قەد كۆتۈرگەن قۇرۇق ئېقىنغا ئايلىنىپ قالدى . بۇ يەردىكى سانسىز قورام تاشلار قۇياش نۇرلىرىدا ۋال - ۋۇل چاقنايتتى . بىر كەسلەنچۇك ئۇزۇن بوينىنى سوزۇپ ماڭا لاپپىدە بىر قارىدى - دە ، پارتىدە قېچىپ بېرىپ مۆكۈۋالدى . مەن يەردە يانقان ھېلىقى باشسىز ۋۇجۇدۇمنىڭ قە- تىشقان جاراھەت ئېغىزىغا نەزەر سالدىم . ئۇ يەردىن تېخىچە توختە- ماي سىرغىۋاتقان قانلار توپا - توزان ئۇستىدە قان كۆلچىكى ھاسىل قىلغانىدى . ئىچىم سىيرىلدى . مەن قان كۆلچىكىگە گىزىلە- داپ ئولىشىۋالغان چۈنلەرنى قوغلىۋېتىپ ، تۈپراقتىن بىر نەچچە

ئوچۇم ئېلىپ ئىت پۇراپمۇ تاپالمىغۇدەك چوڭقۇر كۆمۈۋەتتىم .
شۇنىڭ بىلەن مەن ئۆزۈمنىڭ باش سۆڭىكىنى ئىزدەشكە باشلىدىم .
بىراق ئادەمزات ئاياغ باسمايدىغان بۇ جايدىن ئۇنىڭ قارىسىنىمۇ
كۆرەلمەي ئۆكسۈپ يىغلىدىم . مەن بىر پارچە بىپايان سېرىق دالا-
دىكى سوقما تاملىق كەپە ئالدىغا يېتىپ بارغىنىمدا ، مۇشۇ يەرنى
ماكان تۇتقان جىۋەك بىر ئىندىئان بوۋاينى ئۇچراتتىم ، مەن ئۇنىڭ-
دىن ماڭا رەھىم قىلىپ بىر ئاز ئۇسسۇزلۇق بېرىشنى ئۆتۈندۈم .
بوۋاي سىزدەك بىر خرىستىئان مۇخلىسىغا ئۇسسۇزلۇق بەرمەي
قۇرۇق قول يولغا سالامدىغان دېدى - دە ، لىپمۇ لىپ تولدۇرۇلغان
قىزىل بىر ئىدىش سۇنى ماڭا سوۋغا قىلدى ، ئەپسۇس مېنىڭ
بېشىم بولمىغاچقا ئىچەلمىدىم . كۆڭلىكىزنى يېرىم قىلماڭ ، مانا
بۇ يەردە ئالماشتۇرۇشقا بولىدىغان زاپاس نەرسىلەر تەل ، دېدى ئۇ
ۋە ئىشىك تۈۋىدىكى بىر نەچچە سېۋەتتىكى باش سۆڭەكلەر-
نى بىر - بىرلەپ ئېلىشقا باشلىدى . شۇنىسى ، بۇلارنىڭ بەزىسى
بەك چوڭ ، بەزىسى بەك كىچىك ، بەزىسى بوۋايلارنىڭ ، بەزىسى
مومايلارنىڭ بولغاچقا ، بىرەرسىمۇ مۇۋاپىق كەلمىدى ياكى بىرەسى
دىتىمغىمۇ ياقمىدى . ئۇ باش سۆڭەكلىرىنىڭ بىر نەچچىسىنى سە-
ناپ كۆرگەندىن كېيىن خۇرۇجۇم ئۆرلەپ ، كۆچ بىلەن تېپىپ
تىرىپىرەن قىلىۋەتتىم . قىزچاق ئاچچىقىنىزغا هاي بېرىڭ دېدى ،
بوۋاي ماڭا . بىز ماڭا ماس كەلگۇدەك باش ئىزدەپ كۆجۇم مەھەللە-
گە قاراپ يول ئالدۇق . مەن ھېلىقى ئىندىئانىنىڭ ئوتۇن يارىدىغان
پالتىسىنى ئېلىۋالغانلىقىنى كۆرۈپ قەۋەتلا خۇش بولۇپ كەتتىم .
بىر نەچچە ئەگىم يول بىلەن ئايلىنىپ ماڭغاندىن كېيىن ھېلىقى
مەھەللىگە يېتىپ كەلدۇق . چوڭ مەيداننىڭ ئوتتۇرىسىدا ماتەم
مۇراسىمىغا قاتنىشىدىغاندەك قاپقارا كىيىنىۋالغان بىرمۇنچە كىشى-
لەر كىچىككىنە بىر قىزچاقنى ھەدەپ ئازابلاۋاتاتتى . ئۇلارنىڭ
ئارىسىدا بىرسى خۇددى بەشىنچى ماي بايرىمىدىكىگە ئوخشاش كۆ-
چىنىپ نۇتۇق سۆزلەۋاتاتتى . مېكسىكىنىڭ نۇرغۇنلىغان دۆلەت
بايرىقى ئېسىلغان بەھەيۋەت شىپاڭدا بەئەينى دېھقان بازىرىدىكى
خاسلىق ، ياڭيۇ ، شېكەر قومۇشى ، كوكۇس پالمىسى ۋە قوغۇن -

تاۋۇزلار ئالدىغا باققاللار ياكى خېرىدارلار دۆۋىلىشىۋالغانده‌ك داش-قاياق بىر مارشقا چۈشۈپ كه‌تكه‌نىدى . په‌قه‌ت بىر توپ كىشىلا هېلىقى ئه‌په‌ندىمنىڭ گېپىگه قۇلاق سېلىپ جىمجىت تۇرۇشاتتى . چېرىكلەر بولسا ئۇ قىزچاقنى بولۇشىچه قىينىماقتا ئىدى . بۇيۇك ته‌ڭرى ئاسماندىكى كىچىككىنه تۆشۈكتىن بۇلارنىڭ هه‌ممىسىنى كۆرۈپ تۇرغاچقا ، ئۇ قىزچاق تولىمۇ تىنچ ، خاتىرجەم تۇراتتى . ئىنىدىئان بوۋاي كىشىلەر توپىنى يېرىپ ئۆتۈپ باشقىلار دىققه‌ت قىلمىغان بىر پەيتته قىزچاقنىڭ بېشىنى شارتتىده كېسىپ مېنىڭ گه‌ۋده‌مگه ئورناتقانىدى ، ده‌ل كه‌لدى . مه‌ن قىن - قىنىمغا پاتماي تاقلاپ كه‌تتىم ، ئه‌سلىده ئۇ ئىنىدىئان بوۋاي بىر پەرىشته ئىكه‌ن . كىشىلەرنىڭ هه‌ممىسى ماڭا قىزىقىپ قاراپ قېلىشتى . مه‌ن گۈلدۈ-راس ئالقىش سادالىرى ئىچىده ئۇيناقلىغان پېتى كىشىلەر توپىدىن ئايرىلىپ ئۆيگه قايتىپ كه‌لدىم . مه‌ن پىنهان گۈللۈكىمده يالغۇز ئولتۇرۇپ ئازابلىنىشقا باشلىدىم . بېشى كېسىۋېلىنغان هېلىقى قىزچاق ئېسىمگه كېچىپ قالدى . بىراق ئۇمۇ ئېهتىمال ماڭا ئوخ-شاش باشقا بىر قىزنىڭ بېشىنى كېسىۋېلىپ ئۆز ۋۇجۇدىغا ئورنا-تىۋېلىشنى ئىستەۋاتقاندۇ .

ناتونۇش ئىككى ئايالغا خه‌ت

بۇ بىر نه‌چچه قۇر خه‌تنى ماڭا يازدىمۇ ياكى ئۇنىڭغا ، ئۆزۈم-مۇ بىلمه‌يمه‌ن . گاهىدا سىلەرنى بىر - بىرىڭلارغا ئوخشىمايدىغان هه‌تتا تامامه‌ن زىت ئىككى ئاده‌مده‌ك ، گاهىدا يه‌نه پۈتۈنلەي ئوخشاش بىر ئاده‌مده‌ك هېس قىلىمه‌ن .

مه‌ن ئىسمىڭنى تېخى بىلمه‌يمه‌ن ، مه‌ن ماڭا سوۋغا قىلماق بولغان ئىسىملارنىڭ هه‌ممىسى ئاڭلىماققا تولىمۇ يالغان ، سۈنئىي ، بەزىسى به‌كلا خاسلاشتۇرۇۋېتىلگه‌ن ، بەزىسى خېلىلا ئابستراكتلاش-تۇرۇپ قويۇلغان بولۇپ ، هېچقانداق مه‌ننى ئىپادىلەپ بېرەلمەي-دۇ . سه‌ن تاكى مه‌ن ماڭا مۇڭاپىق ئىسىم قويۇپ بولغانغا قه‌دەر ماڭا ئاشۇنداق ته‌ئه‌للۇق بولغايسه‌ن . سېنى هه‌ر خىل چاقىرسام

ئۆزۈمنى سەندىن ئايرىپ تاشلىغاندەك ياكى مېنىڭ ئىسمىمنى تەش-كىل قىلغۇچى ئاشۇ بوغۇم تەركىبلىرىنىڭ سېنىڭكىگە ئوخشىمايدە-غانلىقىنى ئېتىراپ قىلغاندەك بولۇپ قالىمەن . ئەمەلىيەتتە ، ئۇنىڭ نامىشەرىپى ماڭا بەش قولدەك تونۇش ، شۇ قەدەر تونۇشكى ، بۇ ئىسىم ئىككىمىزنىڭ ئارىلىقىدا خۇددى تۇتقىلى بولمايدىغان غايىۋا-نە ، ئەۋرىشىم ، ئەبەدىلئەبەد ئۆتكىلى بولمايدىغان مۇستەھكەم بىر سېپىلدەك قىسىلىپ يۇرۇپتۇ .

مەن سېنىڭ رەڭگى - رۇخسارىڭنىڭ قانداقلىقىنى ئۇقمايمەن . ماڭا ئايان ، سېنىڭ مەۋجۇدىيىتىڭ ئەگەر راستتىن ئېيتسام — مەۋجۇتسىزلىقىڭدا ، ئەڭ بولمىغاندا دۇنيادىكى باشقا شەيئى ۋە ماد-دىلار ئۆزى مەۋجۇت بولسىمۇ مەۋجۇدىيەت بولالمىغىنىدەك سېنىڭمۇ شۇ نەرسىلەرگە ئوخشاش بولۇشۇڭدا .

بۇنداق دېسەم ئېھتىمال سېنى ھاماقەت دېگەنلىك بولار . مەن ساڭا ئۆزۈمنىڭ سېنى قانداق تونۇپ ، مەۋجۇدىيىتىڭنى قانداق سې-زىدىغانلىقىم ۋە نېمە ئۈچۈن سىلەرنى بىر ئادەم دەيدىغانلىقىمنىڭ ۋەجىنى ئېيتىپ بېرەي .

بىرىنچى قېتىملىق ئەھۋال ئېنىق ئېسىمدە يوق .

سەن مەن بىلەن تەڭلا ئاپىرىدە بولۇپ ، بىزنىڭ تۇنجى ۋىسال تېپىشىمىز يەنە شۇنچە ئۇزۇنغا ، ئۇ تېنىمدە مەلۇم مەزگىل رەسىدە بولۇپ ، مەۋجۇدىيىتىم ھارارىتىدە شامدەك ئېرىپ تۇگىگەنگە قەدەر ئۇزۇنغا سوزۇلدى ؟ سەن مېنىڭ جىسمىمدا ، مېنىڭ تېنىمدە ئېرىپ پۈتتۈڭ ، بىر - بىرىمىزنى ئايرىۋالغۇسىز ھالدا سىڭىپ كىرىپ ، نۇرانە سېيمايىڭنى قەلب قەسىرىمگە ئۆچمەس قىلىپ نەقىشلىدىڭ ۋە ئۆز - ئۆزۈڭنى تونۇتتۇڭ .

بىراق ، بەزى ھاللاردا توسۇلغان پىكىر يولىنىڭ سۇكۇنات تېمى : سىرلىق ھەم ئىپادىلىگىلى بولمايدىغان ئاشۇ دولقۇن — تۇتۇرۇقسىز دولقۇن - ئاشقازىنىمدىن ئېتىلىپ چىقىپ توسقۇنسىز نەپسانىيەتچىگە ياكى ئۆزگەرمەس ھۆكۈمگە ئوخشاش پېشانەمگە ئۇ-رۇنلىشىۋالغان دولقۇن ؛ ماڭا بىر كۆرۈنۈپ ، بىر غايىب بولۇپ تۇرىدىغان چوڭقۇر ھاڭ ۋە تىك قىيالار ؛ تەنھا ئانا تەننىڭ مۇقەددەس

تۆشۈكى — جىنسىي يولىنىڭ ئەسىنەپ مېنى چاياشلىرى ، يۈتۈۋېتىپ يەنە تۈكۈرۈپ تاشلاشلىرى ، زامان ، زامان ، يەنە زامانغا يۈزلەندۈرۈشلىرى — ھەر رەت نىگاھىم مۇنارىنىڭ بۇيۇكلۇكىدە ئۆزۈمنى كۆرگىنىمدە پەيدا بولىدىغان باش قېيىش ۋە قۇسۇشلار . . . مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭ بەكلا پۇچەكلىشىپ ھالاكەت ھاڭىغا غۇلاۋاتقىنىمنى ، ھالاكەت ھاڭىغا غۇلىغان بىر يوقلۇق ئىكەنلىكىمنى بىلدۈرىدۇ . ئۇلارنىڭ ھەممە ، ھەممىسى — نېمە دەپ ئاتسام بولار ؟ — ماڭا سېنىڭ مەۋجۇدىيىتىڭنى ئىزھارلايدۇ . سەن مېنىڭ تېنىمدىكى مەجۇدىيەت ، گويا ماشىنىنىڭ نازۇك زاپچاسلىرىغا تۈيدۈرمايلا كىرىۋالغان يۇمشاق قۇملاردەك ، ئەگەر ئۇنىڭ ھەرىكىتىنى ، ئايلىنىشىنى توختاتقىلى بولمىسا پۈتكۈل چىشلىق چاقلىرىنى ئېزىپ تاشلاش كېرەك بولغاندەك ، شۇڭا مەن شۇنداق ئېيتىمەنكى ، پەقەت ۋە پەقەت ئۆلۈملا سېنى مېنىڭ تېنىمدىن سۇغۇرۇپ ئالالايدۇ . يەنە ئېيتىمەنكى ، پەقەت ۋە پەقەت شۇ ئۆلۈملا مېنىڭ تېنىمنى ساڭا تۈگەل ئىستېلا قىلدۇرالايدۇ . بەلكىم ، سەن مېنىڭ ئۆلۈمىم ، مەن ئاپىرىدە بولغاندىلا ماڭا بەخشەندە قىلىنغان ئاشۇ ئۆلۈممىدۇرسەن .

ئىككىنچى قېتىمقىسى مېنىڭ ياشلىقىمدا يۈز بەرگەن ئىش .

بىر كۈنى سەن مېنىڭ تېنىمدىن ئاجراپ چىقىپ ئېگىز بوي ، سېرىق چاچ ، كىيىملىرى ئاپئاق بىر ئايال تەرەپكە يول ئالدىڭ ، ئۇ پرېستاندا ئىللىق تەبەسسۇم ئىلكىدە سېنى كۈتۈپ تۇراتتى . ھېلىقى قارا نۇر چېچىپ تۇرغان ياغاچ ، رەزىل سۇلار ، ئۇنىڭ نازۇك پاقالچاقلىرى ، تالاي ماچتا ، كېمىلەر ، قولۇاق ھەم بەس - بەستە سايرىشۇاتقان ھەر خىل دېڭىز قۇشلىرىنىڭ بىر - بىرىگە سىڭىشىپ كەتكىنى ھېلىھەم ئېنىق ئېسىمدە ، سېنىڭ قەدىمگە ئەگىشىپ مەنمۇ ھېلىقى ناتونۇش ئايالنىڭ قېشىغا يېتىپ كەلدىم . ئۇ بىر ئېغىزمۇ گەپ - سۆز قىلماستىن مېنى قولتۇقلۇۋالدى . بىز بىرلىكتە سالقىن دېڭىز ساھىلىنى ئايلىنىپ تاكى قەد كېرىپ تۇرغان قىيا تاشنىڭ يېنىغىچە باردۇق . دېڭىز مۇگدىمەكتە ئىدى . مەن ئۇ يەردە ناخشا ئېيتىپ ، ئۇسسۇل ئوينىدىم ؛ مەن ئۇ يەردە

هازىر ئاللىقاچان ئۇنتۇپ كەتكەن قانداقتۇر سۆزلەر بىلەن خۇداغا تىل سالدىم . مېنىڭ دوستۇم دەسلەپ قاقاقلاپ كۈلدى ، ئاندىن ھۆكۈرەپ يىغلاشقا باشلىدى ، كېيىن بولسا ئۇ قورقۇپ قېچىپ كەتتى . تەبىئەت ماڭا بولغان غەزىپىنى ئاشكارىلىدى . دېڭىز مۇشتۇملىرىنى ئويناتتىپ تەھدىت سېلىۋاتقاندا ، قۇياش ماڭا توغرىدىن - توغرا ھەيۋە قىلىپ تاشلاندى . ئۇ ، قەھرى - غەزەپ بىلەن مېنى باش ئۇستىگە ئېلىپ كۆيدۈرۈشكە باشلىدى . شۇندىن كېيىن ھەممە بىر دەك ئەسلىگە كەلدى . قۇياش ئۆزىنىڭ ئەسلى ماكانىغا قايتتى ، زېمىن چەكسىز جىملىققا پاتتى . ھېلىقى دوستۇم خادا تاش يېرىقلىرىدا ۋە ياۋا قۇشلار تۇخۇم تۇغدىغان جايلاردا مېنىڭ كۈللىرىمنى ئىزدەشكە كىرىشتى .

ئەنە شۇ كۈندىن ئېتىبارەن مەن ئۇنى قوغلىشىشقا باشلىدىم (ئەمدى بىلسەم ئەمەلىيەتتە مەن ئۇنى ئەمەس ، سېنى ئىزدىگەن ئىكەنمەن) . بىر نەچچە يىللاردىن كېيىن باشقا بىر ئەلدە ، قالدۇق نۇرلىرىنى ئالەمنىڭ بەھەيۋەت ، ئېگىز تېمىغا چېچىۋاتقان كەچكى قۇياشنى كۆتۈۋېلىش ئۈچۈن ئالدىراپ - تېنەپ كېتىۋاتاتتىم ، تۇيۇقسىز ئۇنى كۆرۈپ قالدىم . مەن ئۇنى چاقىرىپ توختاتتىم ، ئەپسۇس ئۇ مېنى ئۇنتۇپ كەتكەنىكەن . مەن شۇتاپتىكى ئەھۋالغا مۇناسىپ ھالدا ئۇنىڭ كۆلەڭگىسىگە ئايلىنىپ قالدىم . شۇندىن كېيىن ئۇنىڭدىن زادىلا ئايرىلمىدىم . مەن يىلمۇيىل ، ئايمۇئاي ، ھەر سائەت ، ھەر مىنۇت ئۇنىڭ بىز دەسلەپ ئۇچراشقان چاغلىرىدىكى ئېسىنى ئويغىتىشنى ئىستەيتتىم . مەن ئۇنىڭغا ، سېنىڭ تېنىمدىن قانداقلارچە ئاجرىلىپ چىقىپ ئۇنىڭ تېنىگە ئورۇنلىشىۋالغىنىڭنى تەرلەپ پىشىپ چۈشەندۈرىمەن ، ئىككىمىزنىڭ بىللە دېڭىز ساھىلىنى ئايلانغانلىقىمىز ۋە مېنىڭ ئاشۇ چاغدىكى ئەجەللىك بىخەستەلىكىم خۇسۇسىدا سۆزلەپ بېرىمەن . مەن ئۇنىڭ ئۈچۈن ، خۇددى سەن مەن ئۈچۈن ئۇنتۇلغان كەبى ئۇنتۇلغان .

مەن ئەڭ ئاخىرقى تىنىقلىرىمغىچە سېنى ئۇنتۇيمەن ۋە ياد ئېتىمەن ، سەندىن يىراق قاچىمەن ۋە سېنى تىنىمسىز قوغلايمەن . مەن ھازىر باغ ئىچىدىكى يامغۇر سۈيى يىغىلىپ قالغان كۆلچەكتە

سېنى بايقىغان بالىلىق چاغلىرىمدىنمۇ تەنها ئەمەسمەن ؛ چۈشتىن قىيىلغان بىر كۈنى خارابىيلىققا چۈشۈپ كەتكەن ئىككى پارچە چېقىن ئىچىدىن سېنى كۆرۈپ تاماشا قىلغان ئۆسمۈرلۈك چاغلىرىمدىنمۇ مىسكىن ئەمەسمەن . لېكىن ، مەن ھازىر ئۆزۈمنىڭ چەكسىزلىكى ئىچىدە پەسكە لەيلەپ چۈشۈپ كېتىۋاتقىنىم يوق . بەلكى مەن شۇ تاپتا ئۆزگە بىر تەن ئىچىدە ؛ ھەم كېڭىيىپ ھەم تارىيىپ تۇرىدىغان ، ھەم مېنى دېگىزدەك يۇتۇپ كېتىدىغان ھەم ماڭا مېھرىلىك تىكىلىپ تۇرىدىغان غايىۋانە كۆزلەر ئىچىدە ؛ سوقۇلۇپ تۇرىدىغان قاپقارا ئېغىزلار ، يېڭى جاراھەت ئېغىزىغا ئوخشاش تويماس مارجانلار ئىچىدە ؛ تېنىمنى يوقىتىۋاتقان بىر تەن ، چەكسىز بىر تەن ئىچىدە .

مۇبادا ، مەن بىرەر رەت پەسكە چۈشۈشلىرىمنى تىزگىنلىيەلمەسەم ، ئاشۇ يەردە ، مەن چۈشۈۋاتقان يەرنىڭ باشقا بىر تەرىپىدە بەلكىم بوينۇمنى ئاستاغىنە سوزۇپ ھاياتقا ، ئاشۇ ھەقىقىي ، چىن ھاياتقا قارارمەن . ئۇ نە زۇلمەت ، نە يورۇقلۇق ئەمەس ، نە زامان ، نە غەيرىي زامان ئەمەس ، نە جىملىق ، نە ھەرىكەتتىكى ھايات ئەمەس ؛ مەن ئاشۇ ھاياتنىڭ قوۋناق تۇرمۇشىغا ، ھالال ھاياتىي كۈچىگە زوقلىنىپ قارارمەن .

ئەپسۇسكى ، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئېھتىمال ئۆلۈمنى چاقىرىشنىڭ بىر خىل قەدىمىي شەكلىدۇ .شۇڭا ساڭا شۇنداق ئېيتىمەنكى ، بەلكىم سەن ئۆلۈمنىڭ ، مەن بىلەن بىرگە تەۋەللۇت بولۇپ يەنە مېنى تاشلاپ باشقا بىر تەنگە كىرىپ كېتىدىغان ئۆلۈمنىڭ دەل ئۆزىدۇرسەن .

ئالدىراشچىلىق

مەن ئۆرۈلۈپ چۈشكەن ئۆڭكۈر ئاستىدىن ھازىرلا تارتىپ چىقىرىۋېلىنغان ، پۈتكۈل بەدەنلىرىم ئۇيۇشۇپ ، كۆزلىرىم ئېچىلىپ ، قورساقلىرىم تومپىيىپ كەتكەن تەقدىردىمۇ قەدىمىمنى يەنىلا توختاتمايمەن . مەن تولىمۇ ئالدىراش ، ھەر قاچان ئالدىراشمەن .

ئايدىك كۈنلەر ، قاراڭغۇ تۈنلەردىمۇ ھەسەل ھەرىلىرى مېڭەمدە ھەمىشە توختاۋسىز غوڭۇلدايدۇ . مەن تاڭدىن گۈگۈمغا ، چۈشتىن رېئاللىققا ، شاۋقۇندىن جىملىققا ، سەھەر شەپىقىدىن كەچكى شەپەق-قە سەكرەپ تۇرىمەن . ئالدىراشلىقىمدىن ھەربىر پەسلىنىڭ ماڭا ئىنئام قىلغان مەئىشەتلىرىگە داخىل بولۇشقىمۇ ، سېرىق قۇشقاچ-لارنىڭ تاك كۆيىنى ئاڭلاشقىمۇ نائىل بولالمايمەن . گۈزەل چۈشەك-لەر گويا يازنىڭ دولقۇنلۇق دەريا ئۆركىشىگە ، دىلى سۇنۇق ئاشۇ قىز ۋە ئۇنىڭ كۈزگىچە ئۆكسۈمەيدىغان ئازابلىق ياشلىرىغا ، قىيام بولغان قۇياش ۋە ئۇنىڭ كرىستالدەك سۈزۈك ، يۇمران بىخلىرىغا ، قۇياش نۇرىنى سۈزگۈچى ياپيېشىل ياپراقلارغا ، ئۇنى بىزار قىلغان تاشلار ، ئۇ ئويغان كۆلەڭگىلەرگىلا ئوخشايدۇ . بۇلار ھەممىسى مېنى بىراقلا يۇتۇپ كېتىدۇ . مەن يۈگۈرەيمەن ، مەن پەرۋاز قىلە-مەن ، مەن دەۋرىيلىك ئايلىنىمەن ، دومىلايمەن ، مەن ئىشكىتىن چىقىمەن ، كىرىمەن ، سىرتلارغا بويۇنداپ تەلمۇرىمەن . مەن يېقىم-لىق مۇزىكىلارنى تىڭشايمەن ، مەن ھاراق ئىچىمەن ، مەن پىكىر يۈرگۈزىمەن ، مەن خىيال سۈرىمەن ، مەن ئۆز - ئۆزۈمگە سۆزلەي-مەن ، مەن ئۆز - ئۆزۈمگە كايىيمەن ، مەن كىيىم ئالماشتۇرىمەن ، مەن كەلگۈسۈمدىكى ئۆزۈم بىلەن بىللە ياشايمەن . مېنىڭ يولۇمنى ھېچ نەرسە توسالمايدۇ . مەن ئالدىرايمەن ، مەن يۈگۈرەيمەن . يۈگۈ-رۈپ نەگە بارىمەن؟ بىلمەيمەن ، ھېچنېمىنى بىلمەيمەن — مەن پەقەت ئۆزۈمنىڭ ئۆز ئورنۇمدا ئەمەسلىكىنىلا بىلىمەن .

كۆزۈم ئېچىلغان ئاشۇ مىنۇتلاردىن باشلاپلا مەن ئۆز ئورنۇم-نىڭ بۇ يەردە ، مەن مەۋجۇت بولۇپ تۇرغان جايدا مەۋجۇت ئەمەسلە-كىنى ، بەلكى مەن يوق بولغان ، ھەتتا ئۆمرۈمدە بېرىپمۇ باقمىغان جايلاردا ئىكەنلىكىنى بىلگەنمەن . ھەر جايدا بىردىن بوشلۇق مەۋ-جۇت ، مەن بۇ بوشلۇقلارنى تولدۇرىمەن ، مەن بۇ بوش ئورۇندا ئولتۇرىمەن ، باشقىلار بۇ ئورۇننى بايقاپ بولغۇچىلىك مەن ئۆزۈم بىلەن تولدۇرۇپ بولىمەن ، مەن بۇلاق ياكى فونتانغا ئايلىنىپ لىققىدە توشىمەن ، ھەتتا سىرتقا تېشىپ چىقىمەن ، مېنىڭ ئورنۇم ، مەن ھازىر تۇرۇۋاتقان ئورنۇم ئۆزۈم بىلەن توشىدۇ ، تولۇق توشە-

دۇ ، گىرۇەكلىرىم چۆكۈپ كەتكۈچە توشىدۇ .

مەن ئۆزۈم مەۋجۇدىيىتىم كويىدا ئالدىرايمەن . مەن ئۆز تې-
نىمىنىڭ ئارقىسىدا ، ئۆز ئورنۇمنىڭ ئارقىسىدا ، بوش ئورنۇمنىڭ
ئارقىسىدا ئۇچقاندەك چاپىمەن . ماڭا بۇ ئورۇننى كىم بەخش ئە-
كەن ؟ مېنىڭ بارار يولۇم ، مېنىڭ ئاخىرقى قارارگاھىم قەيەر ،
زادى قەيەر ؟ مېنى ئالغا يۇگۈرتكىنى كىم ۋە نېمە ؟ مېنىڭ ئۆز
ئورنۇمغا تېزدىن يېتىپ بېرىشىمنى كۈتكەن ، بۇرچۇمنى ئادا قىلىپ
بولسامۇ يەنىلا زىممەمگە مەسئۇلىيەت يۈكلىگەن كىم ۋە نېمە ؟ مەن
بۇلارغا جاۋاب بېرەلمەيمەن ، مەن ئالدىرايمەن ، گەرچە مەن مېخلا-
غاندەك تېخىچە ئۆز ئورنۇمدىن ئايرىلالمىغان ، ئۆز چۈشىكىمدىن
قوپالمىغان ، ئۆز قەپىسىم ئىچىدە بىر دائىرىنى ئايلىنىپلا يۈرگەن
بولسامۇ ، مېنى بىر ئىسىم ، بىر ھېسسىيات ، سىرلىق بىر كۈچ
ھەربىرىمىزنى ئۇرۇپ ، يەنە ھەربىرىمىزنى تەلەپ ئۇرۇپ . بۇ ئائىلە ، بۇ
دوست - يارەنلەر ، بۇ ئەل - ۋەتەن ، بۇ قۇلاق ، بۇ ئېغىز ، مانا
شۇلاردىن شەكىللەنگەن ئوبرازلىق سۆزلەر (بۇ ئوبرازلىق سۆزلەر
خېلى بۇرۇنلا قانداقتۇر بىر جايدىن قېزىۋېلىنىپ يۈرەك - باغرىم-
دىن چوڭقۇر ئورۇن ئالغان)نىڭ ھەممىسى مېنىڭ ئورنۇم ئەمەس .
ماڭا تىرەك بولغان ياكى مەن تىرەك قىلغان نەرسىلەر سىم توساق
ۋە تاملاردىن باشقا نەرسە ئەمەس . شۇنداقتىمۇ ، مەن بۇلاردىن
ئۇچقاندەك بۆسۈپ ئۆتۈپ كېتىشنى ئىستەيمەن . بۇ تەن ماڭا ئۇنىڭ
جىسمىنى پىدا قىلىدۇ . بۇ دېگىز ئۆز باغرىدىن يەتتە دولقۇن ، يەتتە
يالىڭاچ تەن ، يەتتە تەبەسسۇم ، يەتتە بۇزغۇننى ماڭا ھەدىيە قىلىدۇ ،
مەن تەشەككۇر ئېيتىپ يەنە يۇرۇپ كېتىمەن . دۇرۇس ، بۇ سەيلەم
ناھايىتى كۆڭۈللۈك ، پاراڭلىرىمۇ ئىبرەتلىك بولدى ، تېخى بال-
دۇر ، رول ئېلىش تۇغمىنى يوققۇ ؟ ! بىراق ، مەن بۇ ئويۇنىڭ
چۈشۈرگىسىگە راستىنلا قىزىقمايمەن ، مەن ئالدىراشچىلىق-
لىرىمدىن تولىمۇ ئەپسۇسلىنىمەن . مەن ئۆزۈمنىڭ بۇنداق ئالدە-
راشچىلىقلىرىدىن قۇتۇلۇشنى ئارزۇلايمەن ، مەن ئۇخلاش ۋە ئور-
نۇمدىن تۇرۇش بىلەنلا ئالدىراشمەن ، ساڭا ياكى ئۆزۈمگە ،
خەير - خوش ، مەن ئالدىراش ، دېگۈدەكمۇ چولام يوق .

قارغاشنىڭ سېھرىي كۈچى

سائەت دەل ئۈچتە تانېڭدىرو تاماق شىرەلىرىمىز ئالدىدا پەيدا بولىدۇ - دە ، ھەربىرىمىز بىلەن ئايرىم - ئايرىم سالاملىشىپ ، بىر نەچچە ئېغىز چۈشىنىكسىز بىر نېمىلەرنى دەپ پىچىرلايدۇ ، ئاندىن ئورنىغا كېلىپ پەم بىلەن ئولتۇرىدۇ ، قەھۋە بۇيرۇتۇپ سىگارىتىغا ئوت تۇتاشتۇرىدۇ ، باشقىلارنىڭ گۈڭ - گۈڭ پاراڭلىرىنى ئاڭلىغاچ كەلتۈرۈلگەن ھېلىقى كىچىككىنە ئىستاكاندىكى قەھۋەسىنى ئاز - ئازدىن ئوتلاپ قويىدۇ ، كېيىن كۈتكۈچى قىز بىلەن ھېساب - كىتاب قىلىشىپ بولۇپ ، شىلەپە ۋە ھۆججەت سومكىسىنى ئالغىنىچە بىزگە ، خەيرلىك چۈش ، دەپ قويۇپلا ئىشكىتىن چىقىپ غايىب بولىدۇ .

ئۇنىڭ كۈنلىرى ئەنە شۇنداق ئۆتىدۇ .

تانېڭدىرو ھەر نۆۋەت شىرە ئالدىدا ئولتۇرغان ياكى قوپقانلىرىدا قاپاقلىرىدىن مۇز ياغدۇرۇپ ، ھومايغان ھالدا نېمە دەپ پىچىرلايدۇ دېمەمسىز ؟

— سېنى ئۆلتۈرۈېتىمەن !

ئۇ بۇ سۆزنى خۇدانىڭ قۇتلۇق كۈنلىرىنىڭ ھەممىسىدە ئېيتىدۇ : سەھەر ئورنىدىن تۇرغىنىدا ، يۇز - كۆزىنى يۇغانلىرىدا ، ئۆيگە قايتقان ياكى ئۆيدىن چىققانلىرىدا — سائەت سەككىزدە ، بىردە ، ئىككى يېرىمدا ، يەتتىدىن چارەك ئۆتكەندە ، قەھۋەخانىغا كىرگەنلىرىدە ، كابېنىتتا ئىشلەۋاتقانلىرىدا ، شۇنداقلا رېستورانغا كېلىپ غىزالىنىشىنىڭ ئالدى - كەينىدە ۋە ئورۇنغا كىرىپ ئۇخلاش ئالدىدا يېنىش - يېنىشلاپ تەكرارلايدۇ ، ئۇ ، بۇ سۆزنى بەزىدە ئۆز - ئۆزىگە ، بەزىدە خالايىققا ، بەزىدە كۈسۈرلاپ ، بەزىدە ۋارقىراپ سۆزلىسە ، يەنە بەزىدە كۆزى بىلەنمۇ سۆزلەيدۇ . مادامكى ، ئۇ بۇ سۆزلەرنى ھەر قاچان پۈتكۈل ۋۇجۇدى ، چىن ئىخلاسى بىلەن ئېيتىدۇ .

ئەمما ، ئۇنىڭ بۇ سۆزلىرى كىمگە قارىتىلغىنىنى ، ئۇنى شۇ قەدەر يىرگەندۈرۈۋاتقان نەرسىنىڭ زادى نېمىلىكىنى ھېچكىم بىل-

مەيدۇ . باشقىلار ئۇنىڭ كۆڭۈل يارىسىنى قوزغاپ سورىغۇدەك بول-
سا ، ئۇ سالاپەت بىلەن لام - جىم دېمەستىن پەرىشان ھالدىتە
باشلىرىنى چايقاپ ئولتۇرۇۋېرىدۇ . بەلكىم ئۇ سەۋەبسىز ، نوقۇل
يىرگىنىشتۇر . ئەمما ، بۇ يىرگىنىش ئۇنىڭ قەلبىنى كۆچلۈك
چىرماپ ھاياتقا سوغ ، شەپقەتسىز قارايدىغان قىلىپ قويغان ۋە ئۇنى
مەزگىلسىزلا قېرىتىپ ھالىدىن كەتكۈزۈۋەتكەنىدى . ئۇ گويا ئۆلۈم
جازاسىغا ھۆكۈم قىلىنغۇچىغا مۇددەتتىن بۇرۇنلا قارىلىق تۇتۇۋاتـ
قاندەك ئۇچىسىغا داۋاملىق قارا كىيىم كىيىۋالاتتى .

بىر كۈنى تانىپىدرو ئادەتتىكىدىن خېلىلا پەرىشان ھالدا كىرىپ
كەلدى . ئۇ ، ئاستاغىنە ئولتۇردى ، ئۇنىڭ كىرىپ كېلىشى بىلەن
پەيدا بولغان تىمتاسلىق ئىچىدە شۇنداق ئاددىي بىر نەچچە سۆزنى
ئېغىزىدىن چىقاردى :

— ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتتىم .

— كىمنى ؟ قانداق قىلىپ ؟ — بىرنەچچەيلەن پاراقلاپ كۈلۈ-
شۈپ كەتتى ، ئۇلار بۇنى چاقچاق دەپ چۈشىنىپ قېلىشقانىدى .
بىراق ، تانىپىدرونىڭ ئەلەملىك قاراشلىرى ئۇلارنىڭ كۈلكىلىرىنى
ئۈزۈپ قويدى . بىز تولىمۇ ئوڭايسىزلاندۇق . دەرۋەقە ، بۇ يەر
ئادەمگە ئۆلۈمنىڭ نەقەدەر پۇچەك ، مەنىسىزلىكىنى ھېس قىلدۇراتـ
تى .

كىشىلەر بىر - بىرلەپ تارقاشتى . تانىپىدرو ئولتۇرغان يېرىدە
ئۆزى يالغۇز قېپقالدى . ئۇنىڭ شۇ تاپتىكى چىرايى ئاجايىپ سالـ
ماق ، كەسكىن بولۇپ ، خۇددى كۆيۈپ ئۆچكەن يۈلتۈزدەك بىرئاز
تاتارغان بولسىمۇ ، ئەمما ئۇنىڭ قالتىس خاتىرجەملىكى ، قىلچە
پۇشايمان قىلمايدىغانلىقى چىقىپ تۇراتتى .

ئۇ ، ئەتىسى كەلمەي قويدى ، شۇندىن كېيىن بۇ يەرگە ئىكـ
كىنچىلەپ قەدەم باسمىدى . قازا تاپتىمىكىن ؟ ئېھتىمال ، ئۇنىڭغا
ھاياتىي كۈچ بەخش ئەتكەن ھېلىقى يىرگىنىش تۇيغۇلىرى سۇسلاپ
قالغاچقا كەلمىگەندۇ ؛ بەلكىم ئۇ تېخى ھاياتتۇ ، ئەمدى باشقا بىر
كىمنى تىللاپ - قارغاپ يۇرىدىغاندۇ .

بۇندىن كېيىن مەن ھاياتتىكى ھەربىر قەدىمىمنى بايقاپ باسـ

مەن ، ھەربىر سۆز - ھەربىكىتىمنى تەكرار - تەكرار دەڭسەپ كۆرىمەن . سىزنىڭمۇ شۇنداق قىلىشىڭىزنى تەۋسىيە قىلىمەن ، مېنىڭ مەقسىتىم ، سىزنى بۇرنىنىڭ ئۇچىنىلا كۆرىدىغان ، كۆزى كىچىك ، شۇكۇرلۇك ، تەرسا ، سەپرا مىجەزگە ئايلاندۇرۇپ قويۇش ئەمەس . سىز ئۆز ئەتراپىڭىزدا تانپەدروغا ئوخشاش نەزەر بىلەن سىزگە قارىشىپ تۇرغان قانچىلىغان كىشىلەرنىڭ بارلىقىنى ئويلاپ كۆردىڭىزمۇ - يوق ؟

ئۇخلاش ئالدىدا

مەن سېنى بىر دەممۇ نېرى قىلماي ھەمىشە ئۆزۈم بىلەن بىللە ئېلىپ يۈرىمەن ، گويا ياندىن ئايرىمايدىغان ئەڭگۈشتەردەك ، بىز ئۇنى كۇندە كۆرۈپ ۋە سېزىمسىز قوللىرىمىز بىلەن تۇتۇپ تۇرد- مىز . بۇ ، ئېتىقاد قالدۇقى ياكى يوقالغان نوپۇز ؟ زامانىنىڭ ئالمـ- شىشى بىلەن ئۆزىنىڭ كۇلكىلىك ھالغا چۈشۈپ قالغىنىنى ئېپادد- لەيدىغان نەپرەت ياكى ئاھانەت ؟ بەزى جايلىرى ئۆچۈپ كەتكەن رەقەملەر ؟ ئۇ ، تەنلىرىمىزنىڭ چوڭقۇرىغا بۆسۈپ كىرىپ ئۆزىنى زاھىر قىلىدۇ ، ھەتتا سەزدۈرمەيلا دىققىتىمىزنى ئۆزىگە تارتىۋالد- دۇ ، گەرچە ئەقىل - ئىدراكىمىز بۇ تەرىپىنى ئېتىراپ قىلمىسـ- مۇ ، چۈنكى ئىدراكىمىز نەزەرىدە ، ئۇنىڭ ئۆز سېيىماسى (بىر ئاز قورقۇنچلۇق) كىچىككىنە ھايات سىستېمىمىزغا تەھدىت سالىدۇ ؛ بىزنىڭ ئىدراكىمىز ، بىزنىڭ بۇ سىستېمىمىز ئۆز - ئۆزىمىزنى ئىنكار قىلىش جەريانىدا قەد كۆتۈرگەن ، بىرنەچچە خىل ئېتىقادد- مىز قوغدايدىغان مۇستەھكەم بىر قورغان . سەنمۇ شۇنداق . سەن مېنىڭ يۈرەك - باغرىمنى ماكان ئەيلەپ ، ئۇندىكى خىلمۇ خىل پىكىر ، ئەس ۋە ئىستەكلەرنى سائەت ئىستىرىلكىسىدەك تىنىمسىز قوغلاپ يۈرۈيسەن ، بەزىدە كۆزلىرىمدىن ئۇن - تىنسىز ھالدا بېشىڭنى ئاستاغىنە سىرتقا چىقىرىسەن - دە ، بىپايان ئالەمگە نىگاھ تاشلايسەن . ئۇ چاغدا ، سەن نەزەر سېلىپ تۇرغان نەرسىلەرنىڭ ماڭا تىكىلىپ تۇرغىنىنى كۆرىمەن ، شۇنىڭ بىلەن يۈزۈم ئېڭىپ كەتكۇ-

دەك دەربجدە خجىللىق ۋە ئوڭايسىزلىق ھېس قىلىمەن . سەن شۇ مىنۇتتا مېنىڭ سۆزلىرىمنى ئاڭلاۋاتامسەن ؟ مەن ئەمدى سېنى تاشلاپ كېتىمەن ، مەڭگۇ - مەڭگۇ تاشلاپ كېتىمەن . سەن قېچىش كويىغا چۈشمە ، سەن ھەرگىز قېچىپ كېتەلمەيسەن . قىمىرلىما ، ئۆتۈنۈپ قالاي ، بىر پەس جىم بول ، بولمىسا شورلۇق قىسمەتكە دۇچار بولىسەن . جىم بول ، مەن سېنىڭ غايىۋانە جىسمىڭگە قۇلاق يېقىپ ، كۆپچۈگەن تومۇرلىرىڭنىڭ كۈچلۈك سوقۇشلىرىغا سەما بولاي ، بەختسىز نۇرانە چېھرىڭنى ئاخىرقى رەت قانغۇدەك كۆرۈۋالاي . نەدىسەن ئاھ قىيامەتلىك سىردىشىم ؟ مەندىن قورۇنۇپ مۆكۈۋالما . نېمىشقا زۇۋان سۈرمەيسەن ؟ ياق ، مەن سېنى ھېچنېمە قىلمايمەن . مەن پەقەت ساڭا مۇناقچىلا چاقچاق قىلىپ قويدۇم ، خالاس . بىلەمسەن ، گاھىدا ئوڭايلا ھاياجانلىنىپ كېتىمەن ، يۈرەكلىرىم ئويناپ تومۇردىكى قانلىرىم ئۆركەشلەيدۇ ، بۇنىڭ بىلەن ئېغىزىمدىن ئىختىيارسىز قىلىپ بولۇپلا ئەپۇ سورايدىغان گەپلەر چېقىپ كېتىدۇ .

بۇ مېنىڭ مىجەزىم . سەن كىشىلىك تۇرمۇشنى ، ھاياتنى قىلچە چۈشەنمەيسەن . ھەر قاچان ئۆزۈڭنى مەستۇرىدەك يوشۇرۇپ بېكىنىپ يۈرسەڭ ، ھاياتنى قانداقمۇ چۈشەنگىلى بولسۇن ؟ مېنى ۋىسالىڭغا يەتكۈز ، شۇندىلا ئاقىلانىلىك بولىدۇ . ئۆزۈڭنى پىنھان تۇتۇپ ياشاۋەرسەڭ ، ھېچكىمۇ سەن ئۈچۈن قايغۇرۇپ قويمايدۇ . ئەلۋەتتە ، كوچىدىكى باشقا گەپ : كىشىلەر ئاۋۋال سېنى گۇرۇھىۋىلىپ ئىللىق تەبەسسۇم قىلىشىدۇ ، ئاندىن سېنىڭ نەرسىلىرىڭنى تۈيدۇرمايلا ئوغرىلاپ كېتىشىدۇ ، ئۇلار مەڭگۇ تويماس بالاخورلار .

ئۇندىمەسلىكىڭ ، مېنى كەچۈرگەنلىكىڭنىڭ ئىپادىسى . ئۇنداقتا ، مەن سەندىن بىر نەرسىنى سورىشىمغا ئىجازەت قىل . بىلىمەن ، سەن ماڭا تولىمۇ ئوچۇق ۋە مېغىزلىق جاۋاب بېرىسەن ، گويا يىغىلىشلارغا ئۇزۇن مۇددەت قاتنىشالمىغان بىراۋ ئۆز بۇرادەرلىرىگە جاۋاب بەرگەندەك . دەرۋەقە ، قاتنىشالمىغان دېگەن سۆز ئانچە مۇۋاپىق كەلمەيدۇ . راستتىن ئېيتسام ، تەخىرسىز ئىشتىراكىڭ ،

هېلىقى «قاتتىشالماي قالغان بوشلۇق»قا بەكمۇ ئوخشاپ كېتىدۇ. ئېھ، ئىشتىراكىڭ بوشلۇقى، بوشلۇقۇڭ ئىشتىراكى! مەن مەڭگۈ سېنىڭ ۋىسالىڭغا يېتەلمەيمەن، مەۋجۇتلۇقىڭنى سېزەلمەيمەن؛ ئاۋازىڭنى ئاڭلىيالمايمەن. سەن ئۆزۈڭنى زاھىر قىلغىنىڭدا، نېمىشقىمۇ بىرەر شەپە بەرمەيدىغانسەن؟ سەن پەقەت، شايات‌ۇنلا بىلىدىغان قانداقتۇر بىر نامەلۇم يوچۇققا كىرىپ سۇكۇت ئىلكىدە سائەت - سائەتلەپ ئۇن - تىنسىز جىمجىت ئولتۇرسەن. مېنىڭ ئىلتىجالىرىم كۆپ ئەمەس، شۇنچىكىملا بىر قول ئىشارىسى، كىچىككىنە بىر ئىما، بىلىنەر - بىلىنمەس بىر ئىملا ياكى ساخاۋەت ئىگىسى ئۇچۇن ئەرزىمەس بولسىمۇ، سائىلنى چەكسىز خۇشال قىلىدىغان ئازغىنە سەدىقە. مەن ساڭا شەرت قويالمايمەن، بەلكى سەندىن ئۆتۈنۈپ سورايمەن. ئورنۇمنىڭ نەدىلىكى ۋە چامانىڭ قانچىلىكلىكى ئۆزۈمگە ئايان. مەن سېنىڭ ئەڭ قۇدرەتلىك ۋە ئەڭ چېچەن ئىكەنلىكىڭگە قايىلمەن: سەن قايغۇ ياكى شادلىق ئاراچلىرىدىن شۇڭغۇپ كىرىسەن؛ ئۇيقۇنىمۇ، بىدارلىقنىمۇ، ئەينەكنىمۇ، تامنىمۇ، ئۆيۇڭنىمۇ، كۆز ياشلىرىڭنىمۇ خالىغانچە ئىشقا سالالايسەن. شۇنىسى ئايانكى، مەن ساڭا تەئەللۇقمەن، مەن ئۆلىدىغان كۈنى سەن جەزمەن قېشىمدا ھازىر بولغان بولىسەن، جېنىم تېنىمدىن چىقىشى بىلەنلا مېنىڭ ھەممە، ھەممە بارلىقىمنى ئىگىلەيسەن. نېمە دەپ شۇ قەدەر ئۇزۇن كۈتۈش كېرەككەن؟ مەن ھازىرلا سەمىگە سېلىپ قويای: مېنىڭ جەڭگاھلاردا قۇربان بولۇشۇمنى، قانداقتۇر بىر جىنايەت تۈپەيلى ئېتىپ تاشلىنىشىمنى ياكى شېھىت بولۇشۇمنى كۈتمە. ئۆلەر چېغىمدا ئېھتىمال، ۋەھىمە - قورقۇنچ، ھالسىزغىنە ئىگىراش ۋە پايدىسىز ئەكس نۇرلار ئىچىدە سەكراتتا يېتىپ ھاياتقا قىيمىغان ھالدا ئاخىرقى رەت قىسقا بولسىمۇ جان تالىشارمەن. سۆزلىرىمنى ئاڭلاۋاتامسەن؟ مەن سېنى ئەسلا كۆرەلمەيمەن، چۈنكى، سەن يۇزلىرىڭنى دائىما مەستۇرىدەك ئېتىۋالىسەن. مەن ساڭا بىر سىرنى ئېيتىپ بېرەي - ئەمەلىيەت، سېنى يامان كۆرمەيدىغىنىم ئۆزۈڭگىمۇ ئايان، شۇنداق ئېيتىمەكى، سەن ئاخىر بىر كۈنى بۇ بىمەنە جىملىق ئەينىكىنى پاچاقلاپ

تاشلايسەن : تالاي يىللار ياشىغاندىن كېيىن . . . (گەرچە ، مەن ئەلمىساقتىن ئۆزۈم ياشاپ باقمىغان ، بەلكى مېنى زامان ياشاشقا مەجبۇر قىلغان ؛ كەمستىلگەن ، خورلانغان ، ئۇزلۇكسىز پېشىدىن پەسكە تارتىۋېلىنغان ، بىرەر رەت قول ئىشارىسىغىمۇ نائىل بولالمىغان ، ھېچ نەرسىسى نەزەرگە ئېلىنمىغان ماڭا ئوخشاش شور پېشانە كىشىنىڭ مەۋجۇدىيەت زامانى ياشاشقا قىستاپ كەلگەن بولسىمۇ) بەلكىم ، مەن بىر توخۇ يۇرەكتۇرمەن . ئۇنىڭ ياقىسىغا ئېسىلىپ تۇرۇپ «مەنمۇ ساڭا ئوخشاشلا مەۋجۇدىيەتمەن !» دېگۈدەك قۇربىم يوقتۇ ، بەئەينى مۇلازىم بالا كارىدوردا غوجىدار بىلەن دوقۇرۇشۇپ قېلىپ ئۇنىڭدىن «ياخشىمۇ سىز ؟ مەنمۇ . . .» دەپ ھال سورىغاندىن كېيىن شۇ پەيتتە ئۆزىگە تېكىلىپ تۇرغان ئۆزگە بىر نىگاھ ئالدىدا ئۇدۇق - پۇدۇق بولۇپ بىردىن ھېچ نەرسە دېيەلمەي قالغىنىدەك ؛ چۈنكى ، ئۇ بۇ چاغدا ھال سوراشنىڭ تولىمۇ بىمەنە ، تېتىقسىز بولۇپ قالغىنىنى ، ئەسلىدە غوجىدارغا ئېيتقۇدەك ھېچقانداق گېپىنىڭ مەۋجۇت ئەمەسلىكىنى تۇيۇقسىز بايقاپ قالغان بولىدۇ . مەنمۇ خۇددى شۇنداق ، مېنىڭ ئۆز مەۋجۇدىيىتىم زامانىغا ئېيتار سۆزۈم يوق ، ئۇنىڭمۇ ماڭا ئېيتقۇدەك سۆزى يوق . خەيرىيەت ، بىز شۇ قەدەر غايەت زور بىر دائىرىنى ئايلىنىۋېرىپ بىر - بىرىمىزگە يېقىنلىشىپ قالدۇق ، ساڭا ئەڭ دەسلەپ ئېيتىدىغىنىم : تالاي يىللار ياشىغاندىن كېيىن ، سەۋر قىل ، تاقىتىڭ تاق بولمىسۇن ، قېچىپ كېتىشىنىمۇ ئويلىما ، سۆزۈم تۈگىگىچە قۇلاق سال ! تالاي يىللار ياشىغاندىن كېيىن ، ئۆز - ئۆزۈمدىن سورايمەن : كەچۈرمىشلىرىمنى ئۇنىڭدىن ئۆزگە كىمگىمۇ ئېيتاي ؟ مەن بۇلارنى ئېيتقاندا ، قىلچە خىجىل بولمايمەن ، سېنىڭمۇ يۈزۈڭ قىزارمىسۇن - دېمىسىمۇ ، مەن ساڭا ، بىر ساڭىلا ئېرىشكەنمەن ، بۇنداق دېسەم ، ھېسداشلىقىمنى قوزغاش ئۈچۈن شۇنداق دېدىڭ دەپ ئويلىما . مەن ھەقىقەتنى ، ئەمەلىيەتنى سۆزلەپلا قويدۇم ، خالاس . بىراق سەنچۇ ، سەن كىمگە ئېرىشتىڭ ؟ خۇددى مەن ساڭا تەن بولغىنىمدەك ، سەنمۇ باشقا بىرسىگە تەن ؟ ياكى ئەگەر سەن شۇنداق ئېيتىشنى راۋا كۆرسەڭ ، مەن ساڭا ئىگە بولغىنىمدەك ، سەنمۇ

باشقا بىرسىگە ئىگە بولدۇڭ؟ ئاھ ، سېنىڭ يۈزلىرىڭ ، سېنىڭ چىرايىڭ تاتىرىپ نېمە دېيىشىڭنىمۇ بىلەلمەي قالدىڭ؟ مەن سېنىڭ تەئەججۇپلىرىڭنى چۈشىنىمەن ، چۈنكى ، مەنمۇ شۇنداق بىر خىل ئېھتىماللىقتىن ۋايىم يەيمەن : سەن ماڭا ئەمەس ، باشقا بىر ئادەمگە تەئەللۇقتۇرسەن ، ئەمما ، ئۇمۇ باشقا بىر ئادەمگە تەئەللۇقتۇر ، بۇنداق ئۇلانمىلىق مەڭگۈ داۋام ئېتىدىغاندۇر . بەس ، ئارتۇقچە تەئەججۇپلەنمە ، مەن يالغۇز ساڭىلا سۆزلەۋاتىمەن . شۇ تاپتا مەن ساڭا سۆزلەۋاتقاندەك سەنمۇ ئۇچىنچى بىرسىگە ئاۋازسىز سۆزلەۋاتقانسەن ، ئۇمۇ ھەم . . . ياق ، ئەگەر سەن باشقا بىر ئادەم سانالماساڭ ، ئۇنداقتا مەنچۇ ،مەن كىم؟ ساڭا يەنە ئېيتاي ، سەن زادى كىمگە ئىگە بولدۇڭ؟ سېنىڭ مەندىن باشقا ئىگە بولىدىغان ھېچكىمىڭ يوق . سەنمۇ ماڭا ئوخشاش تىكەندەك يالغۇز سەن ، سېنىڭمۇ تەنھالىق ۋە يالقۇنلۇق باللىق دەۋرلىرىڭ بولغان — چەشمىلەرنىڭ زۇلال سۇلىرى ساڭا كۆڭۈل سىرلىرىنى ئايان قىلىپ شۇڭىلىغان ، جىمى قۇشلار سېنىڭ ئەمىرىڭنى جان دىلى بىلەن بەجا كەلتۈرۈپ مۇڭلۇق نەغمە - ناۋا قىلىشقان ، لېكىن ، ئەمدىلىكتە . . . ، گېپىمگە قوشۇق سالما ، ساڭا باشتىن سۆزلەپ بەرەي :

مەن سېنى تېخى ئەمدىلا تونۇشقا باشلىغاندا — شۇنداق ، تەئەججۇپلىنىشلىك سەۋەبنى تامامەن چۈشەنمەن ، سېنىڭ ماڭا نېمە دېمەكچى بولۇۋاتقىنىڭنىمۇ بىلىپ تۇرۇپتىمەن ؛ راستىنى ئېيتسام ، مەن ئۆمرۈمدە سېنى كۆرۈپ باقمىغان ، سېنى قىلچە تونۇمايمەن ، كىملىكىڭنى تېخىمۇ بىلمەيمەن ، ئەزبەرايى راست . مەن ناھايىتى بۇرۇنلا سېنى قوۋملىرىم ئىشلەتكەن ئات - جۆنى ياكى قۇلاقلىرىمىزغا ئېقىپ كىرىپ ئاشۇ ئۇلۇغۋار غايە - جەسۇرانە ئىرادىمىزنى تاۋلىغان پەزىلەت دەپ تونۇغانمەن — بۇ ئات - جۆن ۋە پەزىلەت سۈركىلىش جەريانىدا ئىششىپ زوربىيىدۇ ، تاكى ئاخىر بىر كۈنى بىرەر كىشى كىچىككىنە ، ئەمما قېلىن بولغان بوپىنى ئۆتكۈر يىڭنە بىلەن تېشىپ ئۆتمىتۈشۈك قىلىۋەتكۈچە قەدەر . كېيىن كۆپ ئويلانغان ؛ ئۇنىڭدىن كېيىن بولسا يەنە سېنى ئۆزۈمنىڭ

يۇهاننا ، مەريەم ئانا ، دولورىسلارغا بولغان غەرەزسىز سۆيگۈم ياكى خۇرىئانوس ، ئاۋگۇستىن ، رودرىكلارغا بولغان مۇقەددەس ئېتىقادىم بىلەن يۇغۇرۇۋەتكەن ، ئاخىر سېنى ، مەندىن ئاۋۋال تۆرىلىپ تولۇ- مۇ يىراقتا يەككە - يېگانە تۇرغان بىرنەرسە ياكى مەن بۇ دۇنياغا ئاپىرىدە بولۇشتىن ئىلگىرىكى ھاياتلىقنىڭ ، ھەتتا پۈتكۈل ھاياتلىقنىڭ دەل ئۆزى ۋە ياكى تېخىمۇ ئېنىق ئېيتقاندا ، ھايات دولقۇنلىرى پەسەيگەندە قېپقالغان ئاشۇ سۈمۈرگۈچى ئىسىق تۆشۈك بولسا كېرەك دەپ ئويلىغان . سەن ھايات خۇسۇسىدىكى گۈزەل ئەسلىمە ، مەن يەنە شۇنداق ئويلىغان ؛ مېنىڭ ئانام بالىياتقۇ ئەمەس ، بەلكى بىر قەبرە ، توققۇز ئايلىق سەكرات دەپنە قىلىنغان . مەن تۆرىلىش- تىن ئاۋۋالقى ئۇنتۇلغان ئەسلىمە ئەمەسلىكىنى ھازىرلا بىلىۋالـ دىم ؛ مەن سېنى ئۆتمۈشۈمدىكى ئۆزۈم دەپ قارىماستىن ، بولغۇسى مەنگە ئايلىنىدىغان ئاشۇ ئادەم ، مۇشۇ ھازىر ، ئۆزۈمنىڭ دەل ئۆزى دەيمەن . بىراق ، مەن ساڭا مالاللىق كەلتۈرگىنىمدە ، سەن مەندىن يىراق قاچىسەن ، بۇ چاغدا مەن بوش قالغان ئورنۇڭنى ئېنىق ھېس قىلىمەن . سۆزۈمنىڭ ئاخىرىنى ئېيتسام ، مەن سېنى تونۇمايمەن ، ھەتتا ئەزەلدىن بىرەر قېتىمۇ كۆرۈپ باقمىغان ، ئەمما ئەلمىساق- تىن مەن سەنسىز يېتىمسىراپ قالغان ئەمەسمەن . شۇڭا ، سەن ھېلىقى سۆز — «مەن سېنى تونۇشقا باشلىغاندا» دېگەن ھېلىقى سۆز ئېسىڭدىدۇر ؟ — نى بىر خىل ئوبرازلىق سۆزلەش ئۇسۇلى ، بىر خىل ئىستىلىستىك ئۇسۇل ، دەپ بىلگەيسەن . ھەمىشە بىراۋ مەن بىلەنلا بىرگە يۈرىدۇ ، كېسىپ ئېيتىمەنكى ، بۇ سەندۇرسەن ، سەن ياكى ھازىرغىچە ماڭا ئەگەشمەكتىسەن ، يەنە بىر قېتىم ھەم- مىسىنى ئوچۇق ئېيتىۋېتەي : سەن زادى كىم ؟ داۋاملىق بېكىنىۋې- لىشلىرىڭ ھېچ نەرسىگە ئەسقاتمايدۇ . بۇ ئويۇنۇڭنى يېغىشتۇرۇپ قويىدىغان ۋاقتىڭ بولۇپ قالدى . سەن مېنىڭ ھازىرلا ئۆلۈپ كېتىدىغىنىمنى بىلمەمسەن ؟ ناۋادا ، مەن راستىنلا ئۆلۈپ كەت- سەم ، سېنىڭ ھاياتىڭمۇ ئەھمىيىتىنى يوقىتىدۇ . مەن سېنىڭ ھاياتىڭ ۋە ھاياتىڭ ئۇچۇن ئەھمىيەتمۇ ياكى بۇنىڭ ئەكسىچە ، سەن ھاياتىمنىڭ ئەھمىيىتىمۇ ؟ سۆزلىگىن ، بىر نەچچە ئېغىز بولسىمۇ

سۆزلىگىن . دېرىزىدىن تاشلىۋەتمەك بولغىنىم ئۈچۈن سەن تېخىچە قېيىداۋاتامسەن ؟ مەن سەن بىلەن چېقىشىپلا شۇنداق دەپ قويغاندىم ، بىراق سەن بىر ئېغىزمۇ زۇۋان سۈرمىدىڭ . سەن ئۆتۈپ كەتكەن توخۇ يۈرەككەنسەن . سېنى ھاقارەتلىگەنلىرىم ئېسىڭدىمۇ ؟ ئۇستۇاشلىرىڭغا ھۆ دەپ قۇسۇپ تاشلىغانلىرىمچۇ ؟ مېنىڭ ھېلىقى ئارسىز كەمپىرىڭ ئىشقىنى قانداق قوزغىغانلىقىمغا ۋە ئۆلۈۋالدىم . مەن دېيىشلىرىمگە كۆزلىرىڭنى مىتمۇ قىلماي تاماشا كۆرۈپ قاراپ تۇرغىنىڭ يادىڭدىمۇ ؟ مەن يۈزلىرىڭنى بىر كۆرۈۋالاي ، ماڭا قارا ! سەن شۇ تاپتا قەيەردىسەن ؟ چوڭقۇرلۇقتا ؟ بۇنىڭ كارايىتى چاغلىق . مەن ھېرىپ ماغدۇردىن كەتتىم ، ئەمدى ئارام ئالاي ، پۈتكۈل ھەممە مانا شۇلا . ئۇخلاپ ، كۆزۈمنىڭ ئاچچىقىنى چىقىرىۋالاي . ئادەمنى ھالىدىن كەتكۈزۈۋېتىدىغان بۇنداق مۇنازىرىلەردىن زېرىكتىم ! بىز خۇددى ئامراق ئەر ـ خوتۇنلاردەك ئەتىگەن سائەت بەشتىلا ئىشىغان قاپاقلىرىمىزنى ئۇۋلىشىپ قالايمىقانلىشىپ كەتكەن كارىۋات ئۈستىدە ئولتۇرغىنىمىزچە يىگىرمە يىل بۇرۇن ئۇزۇلۈپ قالغان مۇنازىرىلىرىمىزنى بىر باشلىساق ، تاكى كەچ كىرگىچە داۋاملاشتۇرىمىز . ئەمدى ، بىز يېتىپ ئۇخلايلى . ماڭا ئەدەپ بىلەن ، خەيرلىك كەچ ، دېگىن .

مەن بىلەن بىرگە ياشاش پېشانەڭگە پۈتۈلگەنىكەن ، سەن پۈتۈن ئىخلاسىڭ بىلەن ماڭا ھەمنەپەس بولۇشۇڭ كېرەك . يەلكەڭنى قىسما ، ئەگەر ، ئىستىكىڭ شۇ بولسا بولدى بەس ، سۆزلىمەيلا قوي ، ئەمما مېنى تاشلاپ كېتىپ قالما . مەن يالغۇزلۇقنى : قانچە جىمغۇرلاشقانچە ئۆزۈمنى شۇنچە بەختسىز ھېس قىلىپ ياشاشنى خالىمايمەن . بەخت ـ تەلەي ھاياتىڭ ئازاب دولقۇنلىرى چاچراتقان بۇزغۇنداق ئۆزىڭ ئوتقاش كەبى جۇلاسى بىلەن بىزنىڭ روھىمىزنى قامال قىلىپ تۇرىدىغاندۇ ، ھازىر دولقۇنلار ئاللىبۇرۇن پەسىيىپ تىنچىدى . بىزنى شۇنچە كۆپ ئازابلىغان نەرسىلەردىن ھېچقانداق ئىزنا قالمىدى ، قالغىنى پەقەتلا يالغۇز سەن . بىز تولىمۇ تەنھامىز ، مەنمۇ ، سەنمۇ شۇنداق . بولدى ، ماڭا قاراۋەرمە ، كۆزلىرىڭنى يۇمۇپ مېنى ئۇخلىغىلى قوي . مەن سېنىڭ ئاشۇ قاراقسىز

نىگاهلىرىڭغا تېخىچە ھېچبىر كۆنەلمىدىم .

دېڭىز دولقۇنى بىلەن ياشاش

مەن دېڭىزدىن چىقار چېغىمدا ، باشقا دولقۇنلار ئارىسىدىن بىر دېڭىز دولقۇنى ئايرىلىپ چىقىپ ماڭا ئېتىلدى . ئۇ زىلۋا ھەم چەبدەس ئىدى . ئۇ لەپىلدەپ تۇرغان لىباسىنى كاپپىدە تۇتۇۋېلىپ ، باشقا دولقۇنلارنىڭ نىدالىرىغا قۇلاقمۇ سالماي ئۇنى بوينۇمغا يۆگەپ قويۇپ ئارقامدىن تاقلىغىنىچە قوغلىماقچى بولدى . مەن ئۇنىڭغا ھېچ نەرسە دېمىدىم ، چۈنكى ، ئۇلپەتلىرى ئالدىدا ئۇنى ئىزاغا قويۇشنى خالىمايتتىم ، يەنە كېلىپ ھېلىقى دولقۇنلارنىڭ غەزەپلىك نىگاھلىرى ئېغىزىمنى زادىلا ئاچقۇزمىغانىدى . بىز مەھەللىگە يېتىپ كەلگەندە ، ئۇنىڭ بۇ قىلىقى قاملاشمىغىنىنى ، شەھەر تۇرمۇشىنىڭ دېڭىزدىن ئايرىلىپ باقمىغان بۇ ساددا دېڭىز دولقۇنى ئويلىغاندەك ئۇنچىۋالا ئاددىي ئەمەسلىكىنى چۈشەندۈرۈپ قويدۇم . ئۇ ماڭا سۇر بىلەن لاپپىدە بىر قارىدى - دە ، «ياق» دېدى ، ئۇ بىر قارارغا كەلدىمۇ ، بولدى ، ھەرگىز پەيلىدىن يانمايتتى . مەن قاتتىق - يۇمشاق ۋاستىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئىشقا سېلىپ ئۇنى مازاقلاپ يۇرۇپ قايىل قىلماق بولاتتىم . ئۇ ھەم ھۆكۈرەپ يىغلايتى ، ھەم چۇقان كۆتۈرەتتى ، ھەم ئۆز - ئۆزىگە تەسەللى بېرەتتى ، ھەم ۋەھىمگە چۈشەتتى ، ئاخىر بولماي مەن ئۇنىڭدىن ئەپۇ سورىدىم .

شۇ كۈننىڭ ئەتىسىدىن ئېتىبارەن سەرسانلىقىم باشلاندى . قانداق قىلسام ئۇنى پويىزدىكى كوندۇكتورلار ، يولۇچىلار ۋە ساقچىلارنىڭ نەزەرىدىن يىراق ساقلارمەن ؟ ئېنىقكى تۆمۈر يول قائىدە - يوسۇنىدا دېڭىز دولقۇنىنىڭ پويىزغا ئولتۇرۇشى ھەققىدە ھېچقانداق بەلگىلىمە يوق ، شۇنداقتىمۇ كەسكىن تەدبىر قوللانماي بولمايتتى . مەن قايتا - قايتا ئويلانغاندىن كېيىن ، پويىز يولغا چىقىشتىن بىر سائەت ئىلگىرى ۋوگزالغا يېتىپ كەلدىم . مەن ئۆز ئورنۇمنى تېپىپ جايلاشقاندا ، ئەتراپىمىزدا ئىنس - جىنىنىڭ قارىسىمۇ كۆرۈنمەيتتى . مەن يولۇچىلار ئىچىدىغان تۇڭدىكى سۇنى

شارتتىده تۆكتۇم ـ ده ، دوستۇمنى ئۇنىڭغا پەم بىلەن يوشۇرۇپ قويدۇم .

ئادەمنىڭ يۈرىكىنى سۇ قىلىۋەتكەندەك دەسلەپكى ئەنسىز بىر ئىش ئاخىر يۈز بەردى : يېنىمدا ئولتۇرغان بىر جۈپ ئەر ـ خوتۇنلارنىڭ بالىلىرى ئۇسساپ كەتتۇق ، دەپ جېدەل قىلغىلى تۇردى . مەن ئۇلارنىڭ دەققىتىنى بۇراش ئۈچۈن ، ئۇلارغا دەرھال سوغۇق ئىچىملىك ۋە لىمونات ئەكېلىپ بېرىدىغانلىقىمنى ئېيتتىم . ئۇلارنى مىڭبىر تەسته ماقۇل قىلاي دېگەندە ، كۆتمىگەن يەردىن سۇ ئىچىدىغان يەنە بىر ھەيلەن كېلىپ قالدى . مەن بۇ ئايالنى سوغۇق ئىچىملىك ئىچىشكە تەكلىپ قىلماقچى بولدۇم ، بىراق ئارقىدىكى ئېرىنى كۆرۈپ ئۇنداق دېيىشكە جۈرئەت قىلالمىدىم . بۇ خانىم كاردون قەغەزدىن ئىشلەنگەن رومكىسىنى كۆتۈرۈپ بېرىپ تۇرغىنىڭ جۈملىسىنى ئاچتى . سۇ كوركىراپ ئەمدىلا چۈشۈشىگە مەن ئۇچقان دەك كېلىپ ئۇلارنى توستۇم . بۇ خانىم ھاڭ ـ تاڭ بولغىنىدىن ئاغزىنى ئاچقانچە ماڭا قاراپلا قالغانىدى . مەن ئۇنىڭغا چۈشەنچە بەرگىلى ئۇاتاتتىم ، ئاڭغىچە بىر بالا جۈملەكنى ئېچىۋەتتى . مەن جۇ- مەكنى يەنىلا ھاپىلا ـ شاپىلا ئېتىۋەتتىم . شۇ ئارىدا ھېلىقى خانىم ئۆتتۈرا بولغان رومكىسىنى ئاللىقاچان ئاغزىغا ئاپىرىشقا ئۇلگۈرگە- نىدى :

— ۋاي ـ ۋۇي ، ئەجەبمۇ قىرتاق سۇكەنغۇ ـ بۇ !

بايام جۈملەكنى ئاچقان بالىمۇ ئۇنى قۇۋۇۋەتلەپ ھە ـ پە دېيىـ شىپ بەردى . بىر نەچچە يولۇچى ئورۇنلىرىدىن دۇررىدە تۇرۇپ بويۇنداپ قاراشتى . ھېلىقى خانىمنىڭ يولدىشى كوندۇكتورنى چا- قىردى :

— بۇياق سۇغا تۇز سېلىۋېتىپتۇ ، — دېدى ئۇ مېنى كۆرسـ تىپ .

كوندۇكتور پويىز باشلىقىنى چاقىرىپ كەلدى :

— بۇ گەپچە سۇغا بىرنەرسە تاشلىۋېتىپتۇ ـ دە ؟

پويىز باشلىقى دېجورنى ساقچىنى چاقىرىپ كەلدى :

— بۇ گەپچە ، سۇغا زەھەر سېلىۋەتتىڭىز ؟

دىجورنى ساقچى باش ساقچىنى چاقىرىپ كەلدى :
— بۇ گەپچە ، سىز ئوغا چېچىپ باشقىلارنى زەھەرلىگۈچى؟
باش ساقچى ئۈچ نەپەر ساقچىنى چاقىرتتى . ئۇلار مېنى باش-
لاپ ، ماڭا پاقىدەك قاراپ قېلىشقان ياكى كۈسۈرلىشىپ مەن توغ-
رۇلۇق تالاش - تارتىش قىلىشۋاتقان يولۇچىلارنى كېسىپ ئۆتۈپ
قۇيقۇرۇق بىر ۋاگونغا ئەكىرىشتى . ئۇلار بىرىنچى بېكەتتىلا مېنى
پويىزدىن سۆرەپ چۈشۈپ ، دۆشكەللىگىنىچە تۇرمىگە كىرگۈزۈپ
قاماشتى . بىر نەچچە كۈنگىچە ئۇزۇندىن - ئۇزۇنغا سوراق قىلىش-
لاردىن باشقا ھېچكىم ماڭا بىرەر ئېغىز گەپ - سۆز قىلمىدى .
مەن ئۆز كەچمىشلىرىمنى سۆزلەپ بەرسەم ، ھېچكىم ، ھەتتا گۈندە-
پايمۇ ئىشەنمەيتتى .
— مەسىلىگىز ئېغىر ، راستتىنلا بەك ئېغىر ، — دەيتتى ئۇ
بېشىنى چايقاپ ، — سىز دېگەن بىر نەچچە گۈناھسىز بالىنى
زەھەرلەپ ئۆلتۈرۈش قەستىدە بولغان تۇرسىگىز ؟
بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن مېنى تەپتىش ئەمەلدارىنىڭ ئالدىغا
ئېلىپ كىرىشتى .
— سىزنىڭ مەسىلىگىزگە ھۆكۈم چىقىرىش قىيىن ، — دېدى
ئۇمۇ باشقىلارغا ئوخشاش ، — سىزنى ئەمدى جىنايى ئىشلار سوتى-
يىسىنىڭ بىر ياقلىق قىلىشىغا ئەۋەتىپ بەرمەكچىمەن .
شۇ تەرىزدە بىر يىلمۇ ئۆتۈپ كەتتى . ئاخىر ماڭا ھۆكۈم ئېلان
قىلىندى . مەن بىرەرسىنى زىيان - زەخمەتكە ئۇچراتمىغان بولغاچقا
ماڭا خېلىلا يېنىك جازا بېرىلگەنىدى . ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي ،
مېنىڭ قويۇپ بېرىلىدىغان ۋاقتىمۇ يېتىپ كەلدى . تۇرمە باشلىقى
مېنى چاقىرىپ دېدى :
— بەللى ، مانا ئەمدى ھۆرلۈككە چىقتىڭىز ، پېشانىڭىز ئوڭ-
كەن ، ھېلىمۇ ياخشى سىزنىڭ زىيانكەشلىكىڭىزگە ئۇچرىغۇچىنىڭ
يوق بولۇپ قالغىنى ، ئەزبىرايى بۇنداق ئىشنى ئىككىنچىلەپ قىلغۇ-
چى بولماڭ ، بولمىسا كېيىنكى نۆۋەت سىزگە بۇنداق كەڭچىلىك قى-
لىنمايدۇ . . .
ئۇ ماڭا مەنىلىك قاراپ قويدى ، ئۇنىڭ بۇ قاراشلىرى باشقىلار-

نىڭ سۇرلۇك قاراشلىرىغا ئوخشاپ كېتەتتى .

مەن شۇ كۈنىلا پويىزغا ئولتۇرۇپ بىر سائەت جاپالىق يۇرگەندىن كېيىن ، مېكسىكا شەھىرىگە يېتىپ كېلىۋالدىم . مەن ژوگزال-دىكى تاكسىغا چۈشۈپ ئۆيۈمگە يول ئالدىم . ئىشىك تۈۋىگە كەلسەم ، ئۆي ئىچىدە شوخ كۈلكىلەر بىلەن ناخشا سادالىرى ئاڭلىنىۋاتىتۇ . بۇنىڭ بىلەن خۇددى «بەختسىزلىك» بىزنىڭ كۆكرىكىمىزگە ئۇرۇلغاندا ، بىزگە ئېگىز كۆتۈرۈلگەن دولقۇن زەرب بىلەن شالاقلىدە ئۇرۇلغاندەك ھېس قىلغىنىمىزغا ئوخشاش يۇرەك - باغرىمىڭ بىردىن قاتتىق ئاغرىۋاتقىنىنى سەزدىم . ئۆيدە دوستۇم ئاۋۋالقىدەكلا بولۇشچە كۈلۈپ ، ناخشا ئېيتماقتا ئىدى .

— قانداق قايتىپ كەلدىڭىز ؟

— تولىمۇ ئاددىي : پويىزغا ئولتۇرۇپ . كىمدۇر بىرسى مېنى قىرتاق سۇكەن دېگەندىن كېيىن ، پاراۋوزغا ئاپىرىپ تۆكۈۋېتىشتى . بۇ پاراكەندىچىلىك ئىچىدە ئۆتكەن بىر قېتىملىق سەپەر بولدى : مەن گاھ ئاقۇچ ھور تۇۋرۇكىگە ئايلانسام ، گاھ ئاق يېغىنغا ئايلىنىپ پويىز ئۈستىگە سىمىلداپ ياغدىم . شۇنداق قىلىپ ، ئاۋاق-لىشىپ ، سانسىز تامچىلىرىمدىنمۇ ئايرىلىپ قالدىم .

ئۇ يەنە پەيدا بولدى ، پۈتكۈل مەئىشەتلىرىمنى ، پۈتكۈل تۇرمۇشۇمنى تۇپتىن ئۆزگەرتىۋەتتى . دالاننى قاراڭغۇلۇق ، مەنقۇلاتلارنى بوغۇناقلار قاپلىدى ، ھۇجرا ھاۋا ، قۇياش نۇرلىرى ، گۈرۈچ - گۈرۈچ ئاۋازلار ۋە يېشىل ، كۆك رەڭلىك ، رەزىل نۇرلارغا تولدى . بۇ ئائىلە ئاھالىسى كۆپ ، ھەممە ياقلىرى يالقۇن ۋە ئەكس سادالار بىلەن تويۇنغان بەختىيار قىشلاققا ئوخشاپ قالدى . بىر دولقۇن قانچىلىغان دېڭىز دولقۇنلىرىغا ئايلىنالايدۇ - ھە ! بىر تام ، بىر كۆكرەك ، بۇزغۇن تاجى قىسقان بىر چېكە ، بۇلارمۇ دېڭىز ساھىلىغا ، قىيا تاشلارغا ۋە دولقۇندىن مۇداپىئەلىنىش توسمىلىرىغا ئايلىنالايدۇ ! ھەتتا ئۇنتۇلغان بۇلۇڭ ، چاڭ - توزان ۋە ئۇۋۇندىلار بىلەن بۇلغانغان ئاشۇ بۇلۇڭمۇ ، ئۇنىڭ ئەپچىلگىنە قوللىرى بىلەن پاك - پاكىز ئادالىنالايدۇ . پۈتكۈل ھەممە بىردەك خۇشال - خۇراملىققا چۆمۈپ كۈلۈمسىرەيتتى ، ھەممىلا يەردە كۈلكىدىن ئېـ-

چىلىپ قالغان سەدەپتەك ئاپئاق چىشلار كۆزگە تاشلىناتتى . قۇياش شادلىق ئىچىدە قەدىمىي ھۇزۇرۇمغا قەدەم باستى ، ئۆيۇمدە بىزگە كۆز تىكىپ بىر تۇرغانچە باشقا ھەرقانداق بىر كوچا - كويلار ، شەھەر ياكى ئەللەرگە چىراي ئېچىپ بارمىدى . يۇلتۇزنى سۆيمىز دەپ بىلجىرلىشىدىغان يۇلتۇزلار بىرنەچچە ئاخشامغىچە قۇياشنىڭ تۇن نىسپىدە ئۆيۇمدىن ئاستا مېڭىپ چىقىپ كېتىۋاتقىنىنى كۆرۈشتى .

مۇھەببەت بىر مەيدان غەرەزسىز ئويىنىلىدىغان ئويۇنچۇق ، ئۇ ئەبەدىي ھاياتنىڭ ئىختىراسى . دۇنيادىكى پۈتكۈل نەرسە دېگىز ساھىلى ۋە قۇم ، ھەممىسى مەڭگۈ يىپىيېڭى ئەدىيال سېلىنغان كارىۋات . دېگىز دولقۇنىنى ھەر نۆۋەت باغاشلىغاندا ، باغرىمغا چىڭ باسقاندا ئۇ ئورنىدىن لىككىدە تۇراتتى - دە ، ئادەمنىڭ ئەقلى لال بولغۇدەك زىلزالىشىپ كېتەتتى ، گويا ياۋروپادا باغجانلاپ ئۆسىدىغان تاغ تېرىكىدەك ؛ ئۇ بەرق ئۇرغان گۈل بەرگىدەك ئاقۇچ ئاقما پەيلىرىنى ، تىزىق - تىزىق ئاقما كۈلكىلىرىنى يۇز-كۆزلىرىمگە ، ئۇستۇاشلىرىمغا تىنىمسىز تۆكۈپ بىر پەستىلا مېنى ئاپئاق رەڭلەر ئاستىغا كۆمۈپ تاشلايتتى ياكى ئالدىمدا يېيىلىپ يېتىپ ئىككى تەرەپكە خۇددى ئۇپۇق سىزىقىدەك چەكسىز سوزۇلاتتى ، تاكى مەنمۇ بىر ئۇپۇق سىزىقى ياكى بىر پائۇزىغا ئايلىنىپ پۈتكىچە قەدەر ، ئاندىن ئۇ مۇڭلۇق كۆي ياكى يەجۇجى - مەجۇجىنىڭ لېۋىگە ئوخشاش ئاستا يېيىلىپ مېنى قورشايتتى . ئۇنىڭ مەۋجۇتلۇقى ، دەم-مۇدەم كېلىپ - كېتىپ دەردىمگە دەرمان بولۇشى ، نازۇك شۇبر-لاشلىرى ۋە ئوتلۇق سۆيۈشلەر ئىدى . ئۇنىڭ تېنىگە كىرىپ چۆكۈ-شۈم بىلەنلا تۇنجۇقۇپ نىمجان بولۇپ قالاتتىم ، بۇ چاغدا ئادەمنىڭ بېشىنى قايدۇرۇپ ، كۆزلىرىنى ئالىچەكمەن قىلىۋېتىدىغان ئەڭ بۇيۇكلۇكتە ھاڭ - تاڭلىق ئىچىدە مۇئەللەق ئېسىقلىق تۇرغان بولاتتىم ، كېيىن ئاسماندىن تاشلىۋېتىلگەن قورام تاشتەك ئېغىر بېسىم بىلەن شۇرىدە پەسلەيتتىم . ئەمما ، پۈتۈم يەرگە تېگىشكە ئاز قالغاندا سۈرئىتىم بىردىن ئاستىلاپ قالاتتى . مەن مامۇقتەك لەيلەپ زەخمەتسىزلا چۈشۈۋالاتتىم ، ئەگەر ، ئادەمنى بەس - بەستە قامچىلاپ ئويغىتىۋېتىدىغان مىڭلىغان قامچىلار ، نەچچە مىڭ قې-

تىملاپ ئۇرۇلىدىغان خەندانلار بولمىغىنىدا ، سۇنىڭ لەرزان ئەللەيـ
لەشلىرى بىلەن قانغۇچە ئۇخلىۋېلىشتىنمۇ ھۇزۇرلۇق ئىش بولماس
ئىدى . ئەپسۇس ، مەن ئەزەلدىن ئۇنىڭ جىسمىنىڭ ئەڭ چوڭقۇرـ
غا ، تېنىنىڭ مەركىزىگە ؛ ئاشۇ ئىگىراش بىلەن ئۆلۈمنىڭ گىرەـ
لەشكەن جايىغا يېتىپ بارالمايتتىم ، بەلكىم ، دولقۇننىڭ تېنىدە
ئايالارنى ئاسانلا ۋەيران ياكى ھالاك قىلىپ تاشلايدىغان بىر خىل
تىلسىم جاي ، ئاشۇ كىچىككىنە ئېلېكتر توكونى يوقتۇ ، ئۇ يەردىكى
پۈتكۈل ـ ھەممە نەرسە بىر ـ بىرىگە ئاجراتقۇسىز دەرىجىدە كىرـ
شىپ ، ئارىلىشىپ دېگگايغاندىن كېيىن يەنە بىردىنلا دەرمانسىزلـ
نىپ لاسسىدە سولىشىپ قالىدىغاندۇ . ئۇ خۇددى باشقا ئايالارغا
ئوخشاشلا ئۆز ھېسسىياتىنى شەھۋەت دولقۇنى شەكلىدە ئەمەس ،
يەكدىللىك دولقۇنى شەكلىدە ئۇزلۇكسىز يايىتتى ، ھەربىر قېتىملىق
دولقۇننى ئالدىنقى قېتىملىق دولقۇندىن ئاشۇرۇپ يىراقتا ، باشقا
ئىلاھىي تەنلەرگە قوشۇلۇپ بىر جان ، بىر تەن بولۇپ كەتكۈچە
يەتكۈزەتتى . ئۇنى سۆيۈش ، يىراق ـ يىراقلاردا تۇرۇپ پلانىتلار
ئارا مۇناسىۋەتلىشىش ، يىراق يۇلتۇزلار بىلەن بىرگە لىغىرلاپ
يۇرۇشتىن ئۆزگە نەرسە ئەمەس ئىدى . شۇنداقتىمۇ ئۇنىڭ قاپ
ئوتتۇرىسى ، ئۇنىڭ مەركىزى ، . . . ياق ، ئۇنىڭ مەركىزى يوق ،
پەقەت قۇيۇنىنىڭ مەركىزىدىكى يوچۇققا ئوخشاش بىرلا تۆشۈكى بار ،
ئۇ مېنى پۈۋلەپ ئىچىۋېلىپ تۇنجۇقتۇراتتى .

بىز يانمۇيان يېتىپ ئىچ سىرلىرىمىزنى تۆكۈشىمىز ، ئاستاغـ
نە پىچىرلىشىمىز ياكى پىخىلداپ كۈلۈشىمىز . ئۇ شۇمشەيگىنىچە
كۆكرىكىمگە ئېتىلىپ چىقىپ شاۋقۇن سېلىپ دولقۇن ياساۋاتقان
ئۆسۈملۈكلەردەك كەڭ يېيىلاتتى ، قۇلىقىم تۇۋىدە دېگىز قولۇلـ
سىدەك كۈي تۆكەتتى . ئۇ بەزىدە ، رايىش ۋە تىنىق تۇسكە كىرىپ ،
ھاشارات ياكى ئىتائەتمەن سۇدەك پۈتلىرىمغا يامىشاتتى . ئۇ شۇ
قەدەر سۈزۈككى ، ھەتتا پۈتكۈل مەپكۇرىسىنى ، قەلبىنىڭ چوڭقۇرـ
لىدىكى پۈتكۈل ئۇيى ـ خىياللىرىنى ئېنىق كۆرۈش مۇمكىن ئىدى .
بەزى كېچىسى ، ئۇنىڭ تېرىسىنى فوسفور نۇرلىرى ئوراپ ، خۇددى
كىچىككىنە جىسمىدا لاۋۇلداپ كۆيۈۋاتقان يالقۇننى زۇلمەت تۇن

ئوراپ تۇرغاندەك كۆرسىتەتتى . بەزىدە ئۇ يەنە قارىداپ ياكى قىرتاق-
لىشىپ قالاتتى . ئۇنىڭ ئويلىمىغان يەردىن ھۇۋلاشلىرىنى خورسە-
نىشلىرىغا ئارىلاشتۇرۇپمۇ قويماتتى . ئۇنىڭ ھۇۋلاشلىرى شېرىن
ئۇيقۇدىكى ھەقەمسايىلىرىنى ئويغىتىۋەتتى ؛ ھۇۋلاشلىرىنى ئىشىت-
كەن دېڭىز بويىنى يىراقلاردىن كېلىپ ئىشكىمگە چاڭ سالاتتى
ياكى لەمپەمگە چىقىۋېلىپ بىر نېمىلەرنى دەپ توۋلايتتى ، ئاسمانىنى
قاپلىغان قارا بۇلۇتلار ئۇنى غەزەپلەندۇرەتتى ، ئۇ مەنقۇلاتلارنى كۇ-
كۇم - تالقان قىلاتتى ، ئېغىزغا ئالغۇسىز بەدەۋى سۆزلەر بىلەن
كايىيەتتى ، بىشەملىك بىلەن مېنى تىللايتتى . ھەم كۇل رەڭ ، ھەم
زەڭگەر شالۋاقلىرىنى چاچرىتاتتى ؛ ئېغىزىدىن كۆپۈك ياندۇرۇپ
ئۆكسۈيەتتى . ئۇنى قىلىۋېتەلمىسەم ئاقچى بولۇپ كېتەي ، بۇنى
قىلىۋېتەلمىسەم كۆكچى بولۇپ كېتەي دەپ قەسەم ئىچەتتى . ئۇ
ئاي - يۇلتۇزلارنى قۇچاقلاپ ، باشقا ئالەمدىن كېلىۋاتقان تالا -
تالا نۇرلارنىڭ ۋەھىمىلىرىگە ئېسىلاتتى ، نومۇس قىلماي خۇلقى -
مىجەزى ، رەڭگى - رۇخسارىنى بىراقلا ئۆزگەرتەتتى . ئۇنىڭ بۇنداق
ئۆزگىرىشىگە زادىلا ئىشەنگۈم كەلمەيتتى ، لېكىن ، ئۇنىڭ ئۇچۇن
بۇنداق ئۆزگىرىش ئەتىگەندە كۆتۇرۇلۇپ كەچتە پەسىيىدىغان دېڭىز
سۇيىدەك پىشانىسىگە پۈتۈلگەن نورمال ئىش ھېسابلىناتتى .

ئۇ مەندىن ئاغرىنىپ يېتىمسىراشقا باشلىدى . مەن ئۆيىنى دې-
ڭىز قۇلۇلسى ، قۇلۇلە قېپى ۋە قولۇاقلارغا تولدۇرۇۋەتتىم .
ئۇنىڭ ئوغىسى قاياپ قالسا ، بۇ قولۇاقلار ھالاك بولىدۇ (ھېلىقى
باشقا نەرسىلەر لىق بېسىلغان ، ھەر ئاخشىمى مېنىڭ پىشانەمدىن
چىقىپ كېلىدىغان ئوبرازلىق قولۇاق بىلەن بىللە ئۇنىڭ شەپقەتسىز
ھەم قىزىقارلىق قايناملىرىغا غەرق بولۇپ كېتىدۇ) . بۇ چاغدا
قانچىلىغان قىممەتلىك - ئېسىل نەرسىلەر قولدىن كېتىدۇ - ھە !
بىراق ، قولۇاقلىرىم ۋە دېڭىز قۇلۇلىرىمنىڭ جىملىق ناخشىلىرى
ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئاچالمىدى ، مەن ئۆيۈمنى بېلىقلارنىڭ ئۆز ئائىلە-
سىگە ئايلاندۇردۇم . راستتىن ئېيتسام ، قىز دوستۇمنىڭ تېنىدە
پىلتىڭلاپ ئۇزۇپ ئويىنىشىدىغان بېلىقلارنى ، ئۇنىڭ يۇمشاق كۆك-
سىنى سىلاشلىرىنى ، چاتراقىغا كىرىپ غەمسىز ئۇخلاپ يېتىشلىرى-

نى ، ۋالىلداپ ئۆزگىرىپ تۇرىدىغان رەڭلىرى بىلەن ئۇنىڭ زۇلفى-
نى بېزەشلىرىنى كۆرۈپ كۈندەشلىكىم قوزغالماي قالمايتتى . ئۇ
بېلىقلارنىڭ بەزىسى ئەشەددىي قەبىھلىكى بىلەن ئادەمنى يىرگەندۈ-
رەتتى ، ئۇلار چوڭ - چوڭ كۆزلىرىمۇ ، پىچاق بىلەن شىلىۋەتسە-
گەندەك قورقۇنچلۇق گۆشخور ئاغزىمۇ يۇمۇلىمايدىغان سۇ سارىيىدى-
كى يولۋاس بالىلىرى . دوستۇمغا قانداقسىگە كۆز تىگمەي كەتكىنى
نامەلۇم ، ئىش قىلىپ ئۇ ئۇلار بىلەن بىللە ئويناشقا بەك ئامراق
ئىدى ، ئۇلارغا قاش - قاپاقلىرىنى ئويناتماي ئۆزىنىڭ مەيلى بارلى-
قىدىن بېشارەت بېرەتتى ، شۇنداقتىمۇ ، ئۇنىڭ نېمە نەيرەڭ ئىشلە-
مەكچى بولغىنىنى بىلىشنى خالىمايتتىم . ئۇ ئىشكىنى ئېچىدىن
تاقىۋېلىپ ئۇ بىر نېمىلەر بىلەن سائەت - سائەتلەپ ئاپاق - چاپاق
بولۇشاتتى . ئاخىر بىر كۈنى سەۋر قاچام يېرىلىپ ، جاڭگىدە بىر
پەشۋا بىلەن ئىشكەتىن ئېتىلىپ كىرىپ ئۇلارغا تاشلاندىم . ئۇلار
ھەم چېچەن ھەم سىلىق بولۇپ ، چاڭگىلىمدىن شىرتتىدە سۇغۇرۇ-
لۇپ چىقىپ كۈلۈشكىنىچە تىكىۋېتىشتى . بۇ چاغدا ئۇ مېنى يىقە-
لىپ قالغۇچە ئۇرۇشقا كىرىشتى . مەن چۆكتۈرۈلۈپ تۇنجۇقتۇرۇل-
غىنىمنى ، چىرايىمنىڭ ئۆلۈكتەك تاتىرىپ كەتكىنىنى ، تۇنجۇقۇپ
ئۆلۈپ قالاي دېگەندىلا ئاندىن ئۇنىڭ مېنى سۈزۈۋېلىپ قىرغا پەم
بىلەن قويۇپ ھەسرەتلىك سۆيۈشكە ، چۈشىنىكسىز بىر نېمىلەرنى
دېيىشكە باشلىغىنىنى سەزدىم . مەن ئۆزۈمنى دەرمانسىز ، قاتتىق
چارچاپ ھالىمدىن كەتكەندەك ۋە ئىزا - ئاھانەتكە قالغاندەك ھەم
شۇنىڭ بىلەن بىرگە چەكسىز خۇشاللىقتىن بېھوشلىنىپ كۆزلىرىم
يۇمۇلۇپ كېتىۋاتقاندەك ھېس قىلدىم . چۈنكى ، ئۇنىڭ ئاۋازى شۇ
قەدەر يېقىملىق ، شۇ قەدەر لەرزىسىز بولۇپ ، بۇرۇقتۇرما بولغۇ-
چىنىڭ ئۆلۈۋاتقان چاغدىكى شادلىقىنى بايان قىلاتتى . مەن ھوشۇم-
غا كەلگەندىن كېيىن ئۇنىڭدىن قورقۇشقا ، بىزار بولۇشقا باشلىدىم .

شەخسىي ئىشلىرىمنى بىر چەتكە قايرىپ قويغىلى ئۇزۇن زا-
مانلار بولغانىدى . مەن يېڭىۋاشتىن سىرتلارغا چىقىپ دوست -
بۇرادەرلىرىم بىلەن ئۇچرىشىدىغان بولۇپ قالدىم ؛ سەپىرىمنى قاي-
تىدىن باشلاپ ، دوستانە ئۇلپەتچىلىكىمنى ئەسلىگە كەلتۈردۇم .

بىر كۈنى بەرنا چاغلىرىمدىكى قىز دوستۇمنى ئۇچرىتىپ قالدىم. مەن ئۇنىڭدىن قەتئىي سىر ساقلاشقا ۋەدە ئېلىپ ئاندىن ئۆزۈم بىلەن دولقۇننىڭ قىسمىتىنى سۆزلەپ بەردىم. بىر ئەر ئۇچۇن دۇنيادا ئاياللارنىڭ قۇتقۇزۇۋېلىشىدىنمۇ تەسىرلىك ئىش بولمىسا كېرەك. مېنىڭ نىجاتكارىم ئۇنىڭغا پۈتۈن بىكىسىنى كۆرسىتىپ قويدى. ئەمما بىر ئايال، سانى تولىمۇ چەكلىك بولغان تەن ۋە روھنى كونترول قىلىپ تۇرغۇچى، مەن يۇزلەنگەن شۇ ئۆزگىرىش-چان دولقۇن، ئۇنىڭ هارماي - تالماي شەكلىنى ئۆزگەرتىش ئۈيۇنى ئالدىدا يەنە نېمىمۇ قىلالىسۇن؟

قىش كىردى، هاۋا تۈتۈلۈپ شەھەرنى تۇمان قاپلاپ، مۇزدەك يامغۇر تامچىلىرى سىملىداپ يېغىشقا باشلىدى. دوستۇم هەر ئاخ-شىمى كۇچلۇك شاۋقۇن كۆتۈرەتتى. كۈندۈزلىرى بىر جايدا قاتۇ-رۇپ قويغاندەك يالغۇز ئۆتەتتى. قارىماققا ئۇ خاتىرجەمدەك قىلىس-مۇ بەختسىز كۆرۈنەتتى. خۇددى تاۋى نازۇك كەمپىر بىر بۇلۇڭغا تىقىلىۋېلىپ توختىماي جاۋۇلداۋەرگەندەك هامان تەكرارلىنىپ تۇ-رىدىغان بىر پائۇزا ئېغىزىدىن چۇشمەيتتى. ئۇ تولىمۇ مۇز چىراي بولۇپ كەتكەنىدى.

بىز بىر ياستۇقتا باش قويغاندا كېچىچە ئۇنىڭ كاسىلداپ تىترەشلىرىنى، بەدىنىدىكى قانلىرىنىڭ، سۆڭەك، سۆڭەكلىرىنىڭ هەتتا ئاڭ - پىكىرلىرىنىڭ مۇزلاپ قېتىپ قېلىۋاتقىنىنى سېزەتتىم. ئۇ قويۇقلىشىپ ۋە دۇغلىشىپ ئىچىگە كىرگىلى بولماس بولۇپ قالغانىدى. مەن هەمىشە سىرتلاردا بولاتتىم، هەر قېتىمقى ئۆيدە تۇرمايدىغان ۋاقتىم پەيدىنپەي ئۇزارماقتا ئىدى. ئۇشتۇمتۇت تۇگۈلىۋالغان بۇلۇڭدا سوزۇپ - سوزۇپ هۇۋلايتتى، ئۆتكۇر چىش-لىرى ۋە چىرىتىشچان تىللىرى بىلەن تاملارنى هەدەپ غاجىلاپ كاكىل لاي سۇۋاقلىرىنى تۆكۈپ بولغانىدى. ئاخشاملىرى ئۇ ئۇخ-لىماستىن هېلىقى جايدا ئولتۇرۇپ مېنى تىللاپ، قارغاپ كېتەتتى، ئۇنى داۋاملىق قارا بېسىپ جۆيلۇيتتى، جۆيلۇشلىرىدە قۇياش-نى ئەمەس، ئىللىق دېڭىز ساهىلىنى چاقىرىپ چىقاتتى. ئۇ، يەنە قۇتۇپنى چۇشەيتتى، چۇشىدە ئۆزى بىر پارچە چوڭ مۇزغا ئايلە-

ىنىپ ، قاپقاراڭغۇ ئاسماندا كېچىچە لەيلەپ يۈرەتتى ؛ بۇ كېچە بەئەيـ
نى بەكمۇ ئاستا ئۆتكەن بىر نەچـچە ئايـدەك ئۇزۇن ئىدى . ئۇ ،
مـېنى تىللاپ ـ قارغايتتى ، مېنى مازاقلايتتى ، ئەسەبىي كۈلكىسى
ۋە جىن ـ شەيتانلىرى بىلەن ئۆينى بېشىغا كىيەتتى . ئۇ ، زېمىنـ
نىڭ چوڭقۇرىدىن ئەما ئىبلىسلىرىنى قالايمىقان چاقىراتتى . ئۇلارـ
نىڭ بەزىسى چاققان ، بەزىسى سۆرەلمە ئىدى . ئۇنىڭ تېنىدە زەرەت
بار بولۇپ ، قوللىرىغا شۇنچىكىم تېگىپ قالغان ھەرقانداق نەرسە
پۈرىدە توزۇپ كۈلگە ئايلىنىپ كېتەتتى ، ئۇنىڭ تېنىدە ئېچىتقۇ
بار بولۇپ ، قەدىمى تەگكەنلىكى جاي چىرىپ تۇگەيتتى ؛ ئۇنىڭ
يۈمشاق بىلەكلىرى مانا ئەمدىلىكتە ئاجايىپ يىرىك ئارقانغا ئايلـ
ىنىپ مېنى بوغقىلى تۇردى . ئۇنىڭ بەدىنى ، زەڭگەر ھەم ئەۋرىشىم
تېنى ئەبەدىي تىنىم تاپماس قامچىغا ئايلىنىپ ، مېنى توختىماي
قامچىلايتتى ، قامچىلايتتى ، قامچىلايتتى . ئاخىر مەن قېچىپ كېـ
تىشكە مەجبۇر بولاتتىم ، ھېلىقى قورقۇنچلۇق بېلىقلار ۋەھشىيلەرـ
چە قاقاقلاپ كۈلۈشەتتى .

ئۇ يەردە ، ئېگىز تاغ چوققىسىدا ، كۆككە تاقاشقان قارىغايلار
بىلەن تىك ۋە چوڭقۇر ھاڭلار ئوتتۇرىسىدا سالقىن ھەم ساپ ھاۋاـ
لاردىن نەپەس ئېلىپ ، ئىدىيەمنى ئازادلىققا ئېرىشتۇردۇم . بىر ئاي
ئۆتكەندىن كېيىن مەن قەتئىي نىيەتكە كېلىپ ئۆيگە قايتتىم . مەن
قايتىپ كەلگىنىمدە ، جۇت ـ زىمىستان تۇپەيلى ئوتى ئاللىقاچان
ئۆچكەن مەرمەر ئوچاقتا گۈزەل مۇز ھەيكەلنىڭ قېتىپ قالغىنىنى
كۆردۇم . ئۇنىڭ ئادەمنى بىزار قىلىدىغان لاتاپىتىمۇ قەلبىمنى
ئىللىتالمىدى . مەن ئەمدى ئۇنى بېرزىنت خالتىغا سالىمەن ـ دە ،
مۇرەمگە ئارتىپ ئۆيدىن چىقىمەن ، ئۇنى شەھەر سىرتىدىكى ئاشپۇـ
زۇلغا ئاپىرىپ ، قاۋاقخانا ئاچقان دوستۇمغا سېتىۋېتىمەن . مەن
ئۇنى ھازىرلا ئۇششاق پارچىلاپ پىۋا مۇزلىتىش تۇنىلىرىغا سېلىپ
قويىمەن . مېنىڭ دېگىز دولقۇنى بىلەن ياشىشىم ئەنە شۇنداق ئاـ
خىرلىشىدۇ .

(ئەركىن نۇر تەرجىمىسى)

بۇلاق ساداسى

قۇشلار چەكسىز دالىدا پەرۋاز قىلىپ ئۇچىدۇ، توپ - توپى بىلەن ئۇزۇلمەي ئۇچىدۇ، ئۇچۇپ ئۆتىدۇ.

ئۇلار گاھىدا تۆت - بەشتىن توپلىشىپ ئۇچسا، گاھىدا ئار-غامچىدەك ئۇزۇن سەپ تۈزۈپ قاتارلىشىدۇ، قاراڭلار، بۇ نېمىدېگەن ھەيۋەتلىك توپ - ھە!...

ئۇلار سايرايدۇ، ئىناق ئۆتىدۇ، بىرى بىرىگە يۆلەك بولىدۇ؛ بەزى چاغلاردا بىر - بىرى بىلەن ئۆچەكىشىدۇ، ئېلىشىدۇ، ھەتتا بىر - بىرىنى يارىدار قىلىشىدۇ. يەنە بەزىلىرى بولسا كېسەللىك، ھېرىش - چارچاش ۋە قېرىش تۆپەيلىدىن سەپتىن چۈشۈپ قالىدۇ.

مانا، ئۇلار بۇگۈن يەنە كەڭ دالىدا پەرۋاز قىلماقتا. ئۇلار يېشىل ۋادىلاردىن ئۆتكەندە، كۈن نۇرىدا تاۋلىنىپ ئېقىۋاتقان ئېقىنلارغا باقماقتا، ئۇلار قويۇق باغ - ۋارانلاردىن ئۆتكەندە شاخ - شاخلاردا مەي باغلاپ تۇرغان، كۆزنەك يېغىنى يەيدىغان مېۋىلەرگە تەلپۈنۈۋاتىدۇ.

بۇرۇن بۇنداق جايلار كۆپ ئىدى. لېكىن ھازىر ھەممە جاي چەكسىز قۇم - بايا‌ۋانلارغا ئايلانغان، زېمىندا شۇنچە زور ئۆزگىرىشلەر بولسىمۇ قۇشلار يەنىلا ئۇچۇۋاتىدۇ. تۇنۇگۈنمۇ شۇنداق ئىدى، بۈگۈنمۇ شۇنداق، ئەتىمۇ شۇنداق.

قۇشلارنى ئۆز ئىرادىسى بويىچە ئۇچامدىكىن دەپ قالماڭلار. ئۇلار نېمە ئۈچۈن ئۇچىدۇ؟ ئۇچۇپ نەگە چۈشىدۇ؟ بۇنىسى نامەلۇم، ھەتتاكى يول باشلىغۇچى قۇشنىڭ ئۆزىمۇ بىلمەيدۇ.

ئۇلار نېمە ئۈچۈن بۇقەدەر تېز ئۇچىدۇ؟ ئاستىراق ئۇچسا بولمامدۇ؟

قۇشلار، ۋاقىتنى ئالدىراشچىلىق ئىچىدە تېز ئۆتۈپ كېتىۋاتىدۇ، دەپ ئويلىسا كېرەك. ئۇلار ۋاقىتنىڭ چەكسىزلىكىنى، ئەبە-

دىيلىكىنى ، ئاخىرىدا ئۆزى تۇغەپ كېتىدىغانلىقىنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرمەيدۇ . قۇشلار مەستخۇشلارچە شىددەتلىك قانات قېقىپ ئوقتەك ئۇچۇشىدۇ ، بۇنىڭ ئۆزلىرىگە بەختسىزلىك ئېلىپ كېلىدىغانلىقىنى ، ئۆزلىرىنىڭ بۇ زېمىندىن تېخىمۇ تېز يوقىلىپ كېتىدىغانلىقىنى ئۇلار بىلمەسە كېرەك .

قۇشلار ھېلىھەم شۇنچە تېز ، شۇنچە شىددەتلىك قانات قاقماقتا . . .

ئورمانلىقتا بۇلدۇقلاپ قايناپ تۇرىدىغان سۇپسۇزۇك بىر بۇلاق بار ، ئۇ ، قۇشلارنىڭ ئارامگاھى ، ئەمما بىر دەملىك . لېكىن تالاي چۆللەرنى ئارقىدا قالدۇرۇپ چاڭقاپ كەلگەن قۇشلار ئۇچۇن ئۇ يەردىكى بىر دەملىك ۋاقىت نەقەدەر قەدىرلىك - ھە !

يەر شارىدىكى ھەممە مەۋجۇداتلار ئەنە شۇنداق . ئۇلار بىر كۇننىڭ ئۆتۈشى بىلەن تەڭ ئەتىكى يېڭى ھاياتقا تەلپۇنىدۇ .

قانات - قۇيرۇقىنى يېيىپ بۇلاق بويىدا ئارام ئېلىۋاتقان قۇشلار بۇلاق ساداسىغا سەمما بولۇپ تۇرۇشىدۇ . ئېھ بۇلاق ، سەن ئۆز بۇلدۇقلاشلىرىڭدا ئۇلارنىڭ نەگە بېرىشى كېرەكلىكى توغرىسىدا بىر نېمە دەۋاتقانسەنمۇ ؟

بۇلاق سۇلىرى زېمىننىڭ يۈرەك - باغرىدىن بۇلدۇقلاپ چىققان ، ئۇ توختىماي ئاقىدۇ . ئەلمىساقتىن تا ھازىرغىچە يەر يۈزىدىكى ئۆزگىرىشلەرنى — مەۋجۇداتلارنىڭ قايغۇ - ھەسرىتىنى ، بەخت - سائادىتىنى ۋە ھايات - ماماتىنى ئۇ كۆرۈپ كەلمەكتە . شۇڭا ئۇنىڭ قۇشلارنىڭ بارار جايىنى بىلىشى تۇرغان گەپ .

قۇشلار بۇلاقتىكى ئۆز ئەكسىنى ، ھارغىن قىياپىتىنى كۆرۈپ بەگزادە دەۋرىنىڭ كەلمەسكە كەتكەنلىكىنى ھېس قىلىدۇ . ئەمدى ئۇلارنىڭ بۇنداق بۇلاقلارنى كۆرەلىشى تەس ، چۇنكى ئۇلار ھەدەپ ئۇچۇشنىلا بىلىدۇ .

ئەمما ئۇلار شۇ تەرىزدە ئۇچۇۋەرسە ئاخىرى ئۆزلىرىنىڭ نەسلى قۇرۇيدىغانلىقىنى ھېس قىلغاندەكمۇ قىلىدۇ . مەن ئۇلارنىڭ بۇ قانۇنىيەتنى بۇرۇنراق بىلۈۋېلىشىنى ئىستەيمەن .

مەنمۇ ئاشۇ قۇشلارنىڭ بىرىمەن ، ئىنسانلار ئاشۇ چۆل -

جەزىرىلەردە تىنىمسىز پەرۋاز قىلىۋاتقان قۇشلار توپىدۇر .
ھەممە كىشىنىڭ قەلبىدە بۇلاق بولىدۇ . ئۇنىڭدىن چىققان سادانى كۈندىلىك تۇرمۇشنىڭ مۇشكۈلچىلىكى توسۇۋالىدۇ . سەن كېچىلىرى ئۇيقۇدىن بىدار بولغاندا قەلبىڭنىڭ چوڭقۇر قاتلاملىرىدىن ئۇرغۇپ چىقىۋاتقان يېقىملىق بىر سادانى ئاڭلايسەن ، مانا بۇ دەل ئاشۇ بۇلاقنىڭ سادالىرى !

مەن باسقان ئىزلىرىمنى ئەسلىدىم . بۇ يولدا تالاي قېتىم ئېزىپ كەتكەنىدىم . شۇ چاغلاردا ھامان قەلب بۇلىقىمدىن چىققان ساداغا قۇلاق سېلىپ ، توغرا يولۇمنى تاپقانىدىم .

بۇلاق ماڭا دائىم مۇنداق سوئال قويىدۇ : «سەن ئۆزۈڭگە ، ئۆزگىگە سادىقمۇ ؟» مۇنداق چاغلاردا مەن خىجىل بولىمەن ، تىلىم كالۋالىشىدۇ ، سۆكۈنات ئىلكىدە بېشىمنى تۆۋەن سالىمەن .

مەن سەممىي - ساداقەت بىلەن ياشاش تىلەكلىرىمنى نامايان قىلىش ئۈچۈن دائىم رەسىم سىزىمەن . قەلب بۇلىقىمدىن ماڭا : «سەن تەكەببۇرلۇقتىن قول ئۈز ، ئاددىي - ساددا بول ، بىر تەرەپ-لىمىلىك ۋە كاجلىقتىن ۋاز كەچ» دېگەن نەسىھەت سادالىرى كېلىدۇ .

مەن قەلب بۇلىقىمدىن يەنە : «شەخسىيەتچىلىكتىن ۋاز كەچ-سەك ، چىن ماھىيەتنى كۆرەلەيسەن» دېگەن سادانىمۇ ئىشتىمەن .

مەن بۇنداق قىلىش تەس ، ھەتتا مۇمكىن ئەمەس ، دەپ ئويلايمەن . ئەمما بۇلاق ماڭا پەس ئاۋازدا ئېنىق قىلىپ مۇنداق دەيدۇ : «گۈزەللىك دەل ئەنە شۇ يەردە ! . . .»

(ئىلىيار ئۆمەر تەرجىمىسى)

جەنۇبتىكى ئويلار ۋە كۆيلەر

1

مەن ئاشىق تاغلارنى كۆيلەيمەن . بۇ تاغلارنىڭ قەلبىگە كۆمۈلگەن لاۋالاردىن قەقنۇس بولۇپ تىرىلگەيمەن . ئەي ، سەن مېنىڭ ئىلاھىي تاغلىرىم ، كۆيۈشنىڭ مۇكەممەل مەكتىۋى تېشىغا ئايلانغانلىقىڭ خۇسۇسىدىكى ئىرالار سېنىڭ ھەربىر چوققىلىرىڭدىن نامايان بولۇپ تۇرمىغىنىدا ، ئىشق قايناملىرىنىڭ قەرىگە مۇنچە چوڭقۇر چۆكەلەرمىدىم ؟ سېنىڭ ئەبەدىيلىك زېمىنگە يىلتىز سۇرگەن گىگانتلىقىڭ بولمىغىنىدا ، ھاياتقا بولغان تەۋەككۇلچىلىك ئۆرنەكلىرىدىن بۇنچە مەتانەتلىك ئېسىل ھېكمەتلەرنى سۇزەلەرمىدىم ؟ سېنىڭ سۇكۇنات ئارقىلىق ئىجرا بولىدىغان كۆيلىرىڭنىڭ مەۋجىگە بولغان بەھرىمەنلىك ۋە زوقمەنلىك لاياقىتى بولمىغىنىدا ، سەن ھەققىدىكى پىكىرلەردىن ئىختىرا بولغان غايەت ئالىپتە گۈلشەنلەرنى شۇنچە ئەركىن كېزەرمىدىم ؟

ئەي ، مېنىڭ ئاشىق تاغلىرىم ، ئۇلۇغ بوۋىلاردىن ئۇدۇم قالغان مەتانەتنى ئۆز ۋۇجۇدۇڭغا مۇجەسسەم قىلمىغان بولساڭ ، ساڭا قارىغاندىكى تۆيغۇلىرىمدا غەلىيان قىلىدىغان مەغرۇرلۇق جاسارىتىڭ شېرىن لەززىتىنى شۇ قەدەر بىمالالىق لاياقىتى بىلەن ئايان ماستىن سۇرەرمىدىم ؟

ئەي مېنىڭ ئاشىق تاغلىرىم ، سېنىڭ چوققىلىرىڭدا يانغان ھېكمەت نۇرلىرى روھىمغا تاقالغان ئوتقاش بولمىغىنىدا ، سەن ھەققىدىكى ئوتلۇق ھاياجانىڭ شېرىن ئازابىنى ھېكمەتلەرگە تويۇنغان پېتىمچە ھۇزۇر قىلىپ سۇرەرمىدىم ؟ سەن مەغرۇرلۇقىڭ قۇرۇق ئىسكىلىتىنى دەسسىگەن ھالدا شۇنچە بەردەم قەد كېرىگىنىڭچە تۇرماقتىسەن . سەن قووۇم يىلتىزىغا چىرماشقان پېتىڭچە ناۋالار قىبلىگاھى بولۇپ قالماقتىسەن . سەن باغرى كاۋاپ بولغان

ئۇلۇغ ھۆكۈمانىڭ ھالال لەۋزى بولۇپ ، ئېيتىلماي قالغان چىن كۆي ئۇچۇن نادىر ئۇدار بولماقتىسەن .

ئاشىق تاغلارنى كۆيلەيمەن ، كۆيۈك تاغلارنى بويلايمەن . بۇ تاغلارنىڭ قەلبىگە سىغماي تۇرغان ئۇلۇغ لاۋالاردىن قەدىنۇس بولۇپ تىرىلگەيمەن .

2

دېھقانلار شەھىرىگە ئايەمگە كەلسەك ، ساماغا چۈشمەي تۇرۇپ بۇ ئىقلىمنىڭ ئۆز مېھمىنى بولالامسەن ؟ ساماغا بوي سوزغان لاي پەشتاقلاردىن ياڭراۋاتقان ناغرا - سۇناي سادالىرى سېنى يۇكسەك پەللىلەرگە چىللىماقتا . تۇپراق پۇراپ تۇرىدىغان گىرده ناننى قۇ-ياشقا ئوخشىتىشقا پېتىنالمىغان بولساڭ ، بۇ ئىقلىمنىڭ قۇياشىغا ھەقلىق يوسۇندا تەبىر بېرەلەمسەن ؟ توپىغا ئايلانغان ئىسكىلىتلار كۇلالچىنىڭ خۇمدىنىدىن كاھىش بولۇپ پۈتۈپ چىقماقتا . سەن ئاشۇ كاھىش قەدەھلەرگە پەۋەسلىنىشى كېرەك بولغان ھاياتىي شەربەتلەرنى ئىچىش نۇسرىتىگە سازاۋەر بولۇش ئۇچۇن قايسى كې-چىكلەرنى كېچىشىڭ كېرەكلىكىنى جەزىم قىلىپ ئېيتالامسەن ؟ قەدىم رەستىلەردىكى نىمكەش ساماۋەرخانىلاردا قاينىاۋاتقان سۇھبەت-لەردە قايناپ تۇرغان ھېكمەت ساماۋەرىدىكى يالقۇنلۇق مۇھەببەتنىڭ يىلتىزىغا ھاياتلىق سۇيى بولۇپ يېتەلەمسەن ؟

دېھقانلار شەھىرىگە ئايەمگە كەلسەك ، گۇل سېۋىتىدە تەق بولۇشى كېرەك بولغان سائادەت گۇلدەستىسىنىڭ قايسى گۇلىدىن-لەردىن كەلتۇرۇلۇشى كېرەكلىكىنى ئويلانمىغان بولساڭ ، قوۋۇق-سىز شەھەرنىڭ مۇھاسىرىسىدىن چىقىپ كېتىشىڭگە يېشىل چىراغ يېقىپ بېرەلەيدىغان قورشاۋ بۇزۇش خەرىتىسىنى قەيەردىن ئالماق-چىسەن ؟ كۆزگە كۆرۈنمەيدىغان ئاتلارنىڭ تۇياقلىرىدىن كۆتۈرۈلۇ-ۋاتقان دۇپۇرلىگەن سادالار ماھىيەتتە يۇرىكىڭنىڭ ئادەتتىن تاشقىرى دۇپۇرلەپ سوقۇشىدىن ئاڭلانغان سادا ئەمەسمۇ ؟ سەن ئاشۇ سادالار-دىن سويلاپ چىقىۋاتقان بىپايان يېشىل يايلاقنى كۆڭۈل كۆزۈڭ بىلەن كۆرۈپ يېتەلىگەن بولساڭ ، ئۇنداقتا تۇپراقتىن پۈتكەن ئات

هەيكەللىرىنىڭ مۇزېيىغا كىرىدىغان ئىشىك بېلىتىنى قايسى يول بىلەن قولغا كەلتۈرمەكچىسەن ؟

سوغۇقلۇقىدىن ئاغزىڭنى قوۋلاشتۇرىدىغان چۈچۈمەل دوغا-پ-نىڭ جانىنى ئېرىتىدىغان شېرىن تەمگە بولغان مەنىلەر سېنى دېھقانلار شەھىرىدىكى ئايان سەلتەنىتىدىن ئورتاق بەھرىمەن بولۇشقا چىللىماقتا . قەلئەسىز شەھەرنىڭ بىساناق قوۋۇقلىرىدىن كىرىۋاتقان چېغىڭدىكى تۈيغۇڭنى ئىپادىلەشكە قادىر بولالمىغان بول-ساڭ ، ئۆز مەنىۋىيىتىڭنىڭ مۇستەھكەم ئۆتكەللىرىدىن قانداق كۇچ - قۇدرەتنىڭ تۇرتكىسى بىلەن ھالقىپ ئۆتمەكچىسەن ؟

ھېيىتگاھتا ساما ئەۋجىگە كۆتۈرۈلمەكتە . ئىنسانلار مۇھەببەت قانىتىنىڭ رىغبىتى بىلەن ساماغا ئىنتىلمەكتە . شۇ قەدەر بىغۇبار تۈپراقتىكى تەر ۋە ئەختەرلەرنىڭ مەنىۋى ئايىمى ئۇچۇن ، ئۆز قەلبىڭنى نۇرانە قۇياش قىلىپ ئايانماستىن ياقالامسەن ؟

3

ھاياتلىق بۇلىقىنى باغرىغا سىغدۇرغان توغراقلار چىدام ۋە جاھىللىق بىلەن ياشارماقتا . كۆزىگە قىز كۆرسىتىدىغان مۆجىزىنى بىنا ئەتكۈچى قەدىم توغراقلار ئوغۇزخانىنىڭ يەنە بىر قېتىملىق ئاشقىلىق مەۋسۇمىنى ئىشەنچ بىلەن كۇتمەكتە . توغراقلىققا تۇتاش-قان يوللار يېرىم - يارتا قۇمغا كۆمۈلگەن ھالدا ، ئەسلىي مەقسەتتە-كى كارۋانلارنىڭ مەنزىلگە يېتىش سائىتىنى سەۋر بىلەن كۇتمەك-تە . توغراق دەۋرى توغراقلارنىڭ تىزەن يىلتىزلىرىدا قايتىلاتىن تۆرەلمەكتە .

ئەي ، سەن جەنۇب سەپىرىدىكى مۇرۇۋەتلىك ئىنسان ، قەدەم-لىرىڭنىڭ تارىخى بىلەن ئۇدۇملىرىڭنىڭ تارىخى ئوتتۇرىسىدىكى داۋان نەۋقىران ئاق تېرەكلەردەك كۆككە بوي تارتماقتا . ئالۋۇن دەرگاھىدىن ياڭراۋاتقان مەختۇمسۇلا ، شاۋقۇنلىرىنى قۇم بارخانلىرىغا تەسەددۇق قىلغان ئانا دەريا ، توغراقتىن پۈتكەن ھەم يەنە شۇ توغراقتا يېتكەن نۇسخىسىز دۇنيا كۆز ئالدىڭدا گاھ كۆرۈنۈپ ، گاھ يوقالماقتا .

ئالۋۇنغا ئايلانغان ھېكمەتلەر قەدىم شەرقنىڭ يېڭى مەدرىسىنى چىدام بىلەن كۆتمەكتە .

سەن ئەي جەنۇب سەپىرىدىكى مۇرۇۋەتلىك ئىنسان ، ئاستىدىكى ئاتنىڭ مۆجىزە كەبى پەيلاسوپقا ئايلىنىپ ، ساڭا مۇددەرىسلىك قىلىش ئېھتىماللىقىنى تامامەن چەتكە قېقىپ ، يوققا چىقىرىۋېتەمسەن ؟

سەن ئەي جەنۇب سەپىرىدىكى مۇرۇۋەتلىك ئىنسان ، توغراق يېزىقىدا يېزىلغان شۇنچە بىساناق ئېسىل دىۋانلارنىڭ باياۋان نەشر نۇسخىسىنى تەلقىن قىلىپ ئوقۇيالامسەن ؟

سەن ئەي جەنۇب سەپىرىدىكى مۇرۇۋەتلىك ئىنسان ، ھاياتلىق بۇلىقىنى باغرىغا سىغدۇرغان قەدىم توغراقلارنىڭ ۋۇجۇدىدىكى ھايات قۇدرەتنى زىممەڭگە ئالالامسەن ؟

كېيىنكى توغراق دەۋرى سېنىڭ يارىتىشىڭنى كۆتۈپ تۇرمىغىنىدا ئىدى ، باياۋان مۇقامىدىكى سېھرىي كارامەتلەرنىڭ مۆجىزىكار كىلىتى ئاللىقاچان ۋاقىت داتلىرىغا يەم بولغان بولاتتى .

4

قۇم دەريا شارقىرىماقتا . ئۇنىڭ كۈيلىرىدە ئۇزۇپ يۈرگەن بېلىقچانلار ئاللىقاچان يارقىن يۇلتۇزلارغا ئايلىنىپ كەتكەن . مانا بۇ ھەقىقىي سەھرا ، ئۇنىڭ پايانسىدا ئاسمان بىلەن زېمىنىنىڭ چەك - چېگراسى يوقالغان . دېھقان ھىلال ئايغا قاراپ كەتمىنىنى ئېسىگە ئالدى - دە ، چىلان تۇپراقتا كۇچ بىلەن چاپتى . رىزىق يولى ئاشۇ يەردىن باشلانغان بولۇپ ، ئالتۇن باشاقلار شېرىن چۈش ئىلكىدە ۋىلىققىدە كۈلۈپ كەتتى . بۇ كۈلكىدە داندىكى سېھىر ، نان‌دىكى مېھىر كۈلۈپ كەتتى . دېھقانىنىڭ يېرىمى تۇپراق ، تۇپراقنىڭ يېرىمى دېھقان ئىدى . يىراقتىن ئاڭلانغان ناخشىدا چالا پوكان ناخشۇەننىڭ ھەسرىتى ۋە تەردىن سالقىنلىق تېپىشنىڭ لەززىتى گۇپۇلدەپ پۇراپ تۇراتتى .

قۇم دەريا شارقىرىماقتا . جەنۇب سەپىرىدىكى ئەي مۇرۇۋەتلىك ئىنسان ، سەن ئاشۇ دەريانى تاپىنىڭنى كۆيدۈرۈپ تۇرغۇچى

قىزىق ھارارەتنىڭ يالقۇنىغا ھەمدۇسانالار ئېيتقان پېتىڭچە مەنىۋىنيەت بىلەن كېچىلەمسەن؟ سەن ئاشۇ چالا پوكان ناخشىۋەننىڭ مۇقامىغا ئايلىنىپ كېتىۋاتقان كۆيلىرىدە بۇلدۇقلاپ تېشىپ تۇرغان زۇلال سۈزۈك ئوچۇمۇڭغا ئېلىپ ھۇزۇر سۈرۈپ ئىچەلەمسەن؟

5

پادىچى بالا قولىدىكى تايىقى بىلەن تۇپراق بېتىگە قۇياش سىزماقتا. مانا ئەمدى ئۇنىڭمۇ ئۆزىگە تېگىل قۇياشى بولىدۇ. ئۇ ئەنە شۇ خىل تۇيغۇ ئىلكىدە تۇرغىنىدا ئۆزىنى قانداقمۇ ئاددىي بىر پادىچى دەپ ئويلىسۇن؟ ئۇنىڭ نەزىرىدە پەقەت بىرلا قۇياشنىڭ بولۇشى كۇپايە قىلمايدۇ. ئۇنىڭچە بولغاندا يەنە بىر قۇياش جەزمەن لازىم بولىدۇ. ناۋادا تۇندە نۆۋەتلىشىپ پارلايدىغان يەنە بىر قۇياش بولغىنىدا، ئۇنىڭ مويسىپىتلارچە ئولتۇرۇپ تۇرمۇش غەملىرىگە چۆكۈپ كېتىشىنىڭ نېمە زۆرۈرىيىتى بولسۇن؟ توپا رەڭ رەسىم توپىدىن تۇرماقتا، توپا بوياق رەسسام ئۇدۇم قالدۇرماقتا. ئۇ تاڭ سەھەردە ئۆزىنىڭ غېرىبانە كۆلبىسىدىن يالاڭ ئاياغ پادىچى پېتى يېنىپ چىققان ئەمەسمىدى. مانا ئەمدى ئۇ ئۆزىنىڭ شاھانە قەسىرىگە يېتۈك سەنئەتكار بولۇپ قايتىپ كېلىدۇ.

6

بۆشۈك بازىرى كۆز ئالدىدىلا، چىن مەنىسى بىلەن ئارقاڭغا قارىماقچى بولساڭ شۇ يەرگە كەلمەي قالمايسەن. قېتىقچى ئايال قايماق سۈزگەندە نېمىلەرنى ئويلىغانىدىڭ؟ بۇ يەردە ۋاقىت مىسقال - مىسقاللاپ ئۆتمەكتە. زەرگەر بازىرى ۋاقىت بىلەن پەرۋايى پەلەك، ئۆز تىجارىتى بىلەن ھەلەك.

كەپتەرۋاز ئېگىز بالخانىسىغا چىقىۋېلىپ ئويۇنچى كەپتەرلىرىنى ئۇچۇرماقتا. ئۇنىڭ نەزىرىدە يەر مەۋجۇت ئەمەس. ئۇنىڭ نەزىرىدە جاھاننىڭ ھەممىسى ئاسمان. ئۇ يەرنىمۇ، ئۆزىنىمۇ ئۇنتۇغان ھالدا كەپتەر ئۇچۇرۇۋاتقان پەيتتە، ئېھتىمال ئۆزىنىڭ قەيەردە

تۇرۇۋاتقانلىقىنىمۇ ئۇنتۇپ قالمدۇ . بۇ خىل ئۇنتۇشنىڭ ئەھمىيىتى ھەققىدە ئويلاندىڭمىكىن ؟

بازارچىلار بازاردىن قايتماقتا . يىراقتىن كۆرۈنۈپ تۇرغان كۆجۇم مەھەللىلەردىن بالىلارنىڭ چۇرقىراشقان ئاۋازلىرى ئاڭلىنىپ تۇرىدۇ . ئاتىلار بازاردىن بالىلار ئارزۇ قىلغان نەرسىلەرنى ئېلىپ كېلەلىدىمىكىن ؟

7

جەنۇب جەنىنەت ئەمەس ، ئەمما بۇ يەردە جەنىنەت ھۇزۇرىنى سۈرمەكچى بولساڭ ، نائۇمىد بولماسلىقىڭنى تىلەيمەن . جەنۇب سەيياھلىرىدىكى ئەڭ مۇرۇۋۋەتلىك ئىنسان ، جەنۇبنىڭ مۇقەددىمىسىگە كىرمەكتىسەن . كۆيۈك تاغلاردىن گۈپۈلدەپ پۇراپ تۇرغان يىراق ھىندى بىرئازمۇ سۇسلاشقىنى يوق . دېھقانلار شەھىرى ھېلىمۇ ئاۋات . ناۋادا تېخىمۇ يۇكسەلمەكچى بولساڭ ، نېمىشقا كەڭرى سەينالاردا ئەۋجىگە چىققان ساما ئۇسسۇلىنى پەلەككە ئۆرلەشتىكى شوتا قىلمايسەن ؟ ناۋادا ، ئەزەل بۇلاقلىرىنىڭ زۇلال سۈيىگە تەشنا بولغان بولساڭ ، نېمىشقا توغراق دەۋرىنىڭ نۇسرەت يولىغا چۈشمەيسەن ؟ ناۋادا ، قۇم دەريانىڭ ناۋالىرىدىن ھېكمەت ئىزدىمەكچى بولساڭ ، نېمىشقا ئۇنىڭ ئاتەشلىك ئېقىنىنى چىدام بىلەن كەچمەيسەن ؟ ناۋادا ، پادىچى پېتى ئۆيىدىن چىقىپ ، سەنئەتكار بولۇپ قايتىپ كەلگەن ئامەتلىك بالىغا ئايلانماقچى بولساڭ ، نېمىشقا قەلبىڭدىكى غۇبارلارنى يۇيۇۋېتىشكە جۇرئەت قىلمايسەن ؟ ناۋادا ۋەتەنىڭنىڭ بالىياتقۇسىغا كىرمەكچى بولساڭ ، نېمىشقا بۆشۈكچى ئۇستامىڭنىڭ كالامىغا قۇلاق سالمايسەن ؟

جەنۇب سەيياھلىرىدىكى ئەڭ مۇرۇۋۋەتلىك ئىنسان ، كۆيۈك تاغلارغا يۇزلەنگىنىدە ئۇنىڭ باغرىدىكى لاۋالارنىڭ يىلتىزىدا ئۇرغۇپ تۇرغان مۇھەببەتنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى بىلمەكچى بولساڭ ، تۇپراق ھىدىدىن بالقىپ تۇرغان ھېكمەت تۇزىنىڭ قۇدرىتىگە مۇراجىئەت قىلغايسەن .

قۇمغا سەپەر

قۇمدىكى ۋاقىتقا قاراپ كېتىۋېتىپ ، قۇم ئىلكىدىكى قايسى بوشلۇقنى تولدۇرۇشۇم كېرەكلىكى ئۇستىدە ئويلىنىپ قالدىم . قۇم دەقىقىلەر زەر كەبى جىمىرلىغاندا ئۇنىڭدىن ھاسىل بولغان ئالۋۇن ئىچىدە سۇپسۇزۇك بىر كۆز بۇلاققا ئايلانغانلىقىمنى تەسەۋۋۇر قىلدىم . يىلتىزىم راھەت ئىلكىدە تەبەسسۇم قىلغاندا ، چەشمە-لىرىمدە چېچەكلىگەن ساناقسىز يۇلتۇزلار قۇمدىكى ۋاقىتنىڭ ھەر-بىر دەقىقىسى ئۈچۈن ئابىدە تېكىستى يازماقتا ئىدى . سەپەر باياۋا-ندا گويا جىمىكى ئېھتىياج ھەم جىمىكى ئىستەكلەرگە ئايلىنىشىم كېرەكتەك تۇيغۇغا چىرمالغىنىمدا ئۆزۈمگە بولغان يوقسىنىشلىرىم تۇپەيلى قەلب كىرىسلىرىمغا بولغان غايىۋانە ھېرىسمەنلىكىمنى يوشۇرالمايلا قالدىم .

سەپەر غايەت زور تۇرتكىلىك كۈچ ئىدى . ئۇنىڭ يىلكىدە ئېقىۋاتقىنى قەدىمكى بىر ئەقىدىنىڭ ئاھاڭى بولۇپ ، بۇ ئاھاڭدا قانچە ئۇزۇن ياشاپ قالالىسام شۇنچە ئەرزىيدىغانلىقىنى بارغانسېرى تېخىمۇ ئېنىق تونۇماقتا ئىدىم . قۇمنىڭ قەلبىدە ھامان بىر كىشە-لىك ئورنۇم بولىدىغۇ دېگەن ئۈمىد مېنى ئۇشبۇ سەپەردىكى مۇشەق-قەت تەختىدە ئولتۇرغان بەختىيار سەييياھقا ئايلاندۇرۇپ قويماتتى . يۇلتۇزلارنى بىرمۇبىر ساناۋېتىپ ئۆزۈمنىڭ ئاشۇ يۇلتۇزلار ئالىمە-دىكى ئورنۇمنىڭ بوش تۇرغانلىقىنى بايقىدىم - دە ، كۆيگەن ئاسماڭ-غا قاراپ داڭ قېتىپ قالدىم .

مەن بىر مەخپىي دەريا ئىدىم . قۇمنىڭ قەلبىگە قاراپ ئەبەدىي ئېقىپ تۇرۇشنى ئارمان قىلاتتىم . ئاشۇنداق بىر مەخپىي دەريا ئىكەنلىكىمنى پەقەت بىر ئۆزۈملا بىلەتتىم . مەخپىي ھاياتىمدىن گويا ئوڭۇشلۇق بوشانغان يىلپىز ئۆز بالىسىنى يالاپ ھۇزۇرلانغان-دەك ھۇزۇرلىناتتىم . بۇ قانداقتۇر قۇرۇقتىن - قۇرۇق ھۇزۇرلە-نىش بولماستىن ، بەلكى مەۋجۇتلۇقنىڭ ئەھمىيىتىگە بولغان چۇ-شەنچەمدىن پورەكلىگەن بىر تال بەرنا گۈلنى پۇرىغاندىكى ھۇزۇرلە-نىش ئىدى .

قۇم ماڭا كۆپ نەرسىلەرنى ئۆگەتتى . ئۆگەنگەنلىرىم ئىچىدە مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشنىڭ تېخىمۇ مۇۋاپىق مەپكۇرىلىرى بار ئىدى . نەزەرىمدىكى قۇم نوقۇل ھالدىكى ماكانلا بولۇپ قالماستىن ، بەلكى ھەم زامانىمۇ ئىدى . ئۇ بىر خىلۇەت ، يېگانە ، قەدىم زامانلا بولۇپ قالماستىن ، بەلكى يەنە كۆجۇم ، جىمىكى ئىقلىم بىلەن قول ئېلىشقان ، دەرقەمدىكى زامان ئىدى . ئۆكۇنۇش ۋە سۆيۈنۈشلىرىم تارىخقا ئايلىنىۋاتقان ئۇشبۇ دەقىقە ئەمەلىيەتتە مەن قۇمغا قاراپ كېتىۋاتقان ھەقىقىي بىر جەريان بولۇپ ، مۇشۇ جەريانىنىڭ باش - ئاخىرى مېنىڭ مەۋجۇتلۇقىمنىڭ ئاساسى ئىدى . مەن مۇشۇ سەپەر - نى يەنىمۇ ئۇزۇن داۋام قىلىشىم مۇمكىن . ئەمما ، قۇمغا يۇرۇش قىلغان كارۋان چۇشكۇنگاھىنىڭ مەڭگۈلۈك ئارمان ياكى ھازىر جاۋاب نۇسرەت بولۇپ چىقىدىغانلىقىنى شۇنچە ئاسان جەزىم قىلالە - شىم مۇمكىن ئەمەس ئىدى . مېنىڭ بۇ سەپىرىم قۇمغا قەلبىمنى بېغىشلاشنى مەقسەت قىلغان سەپەر بولسىمۇ ، ئەمما ئۇنىڭدىن ئىبارە - شىدىغانلىرىم بېغىشلايدىغانلىرىمدىن تولىمۇ كۆپ بولۇپ چىقىدە - غانلىقى تۇرغانلا گەپ ئىدى .

لۇغەتتە تۇرغىنى قۇم دېگەن خەت ئىدى . پايانمدا تۇرغىنى بولسا بىپايان قۇم دۇنياسى بولۇپ ، ئۇ مېنىڭ سۆيگۈسىزلىكىم تۇپەيلى مېنى بىراقلا يۇتۇۋېتىشىمۇ ياكى ماڭا ئۆز باغرىدىن بىر كىشىلىك ئورۇن بېرىشىمۇ مۇمكىن ئىدى . ئۇ گويا شىر كۆندۇر - گۈچى شىرنى ئاچ قويغىنىدا شىرنىڭ ئۇنى بىر ۋاقلىق ئۇزۇق ئورنىدا بىر يولىلا يۇتۇۋەتكىنىدەك بىر ئىش ئىدى . شىر قۇم ئەمەس ، قۇممۇ ھەم شىر ئەمەس . ئەمما ، مېنىڭ سەپىرىمدىكى ئەمەلىيەت شۇ ئىدىكى ، قەپەستىن مۇستەسنا تۇرغان شىرغا نېمە قىلىپ بېرىش كېرەكلىكىنى ئۆگىنىۋېلىشتىن باشقا يەنە قەپەستە قالغان قەلبىمنى قانداق قۇتۇلدۇرۇش ھەققىدە باش قاتۇرۇش ئىدى .

قۇمغا سەپەر قىلىشنىڭ ئەھمىيىتى ھەققىدە سەپەردىن كېيىن يەنىمۇ چوڭقۇر ئويلىنىپ قېلىشىم مۇمكىن . ئەمما ، يۇلتۇزلار دۇنياسىدىكى بوش ئورنۇم ھەققىدە سەپەردىن كېيىن ئويلانسام

تولمۇ كېچىككەن بولۇپ قالمەن . يەنىلا قۇمغا سەپەر قىلىشنى تەبئىي بىر رەۋىشتە داۋاملاشتۇرغىنىم تۈزۈكتەك قىلىدۇ .

كۆرۈشمىگەن دوستلارغا

مېنىڭ بۇ سالىمىم كۆرۈشمىگەن دوستلارغا مەنسۇپ .

هاياتىمنى ئۇزۇندىن بۇيان خەجلەپ كەلدىم . گاهىدا توپىغا زەر ئالدىم ، گاهىدا زەرگە زەھەر . سىلەر بىر غايىب ئېنېرگىيە ، يۇرۇشلىرىمدە شولاڭلار بار . سىلەر بىر سۈزۈك مەپكۇرە ، ئويىنىشلىرىمدا قولۇڭلار بار . مەن بىر قۇش ، بىر قانىتىم ئۆتمۇش ، بىر قانىتىم كېلەچەك . سىلەر يېنىمدىكى دوستلار بەرگەننى بەرەلمەيسىلەر ، ئەمما ئېرىشىش ئارمىنىمغا تۈتۇرۇق بولۇپ قالالايسىلەر .

مەن مۇقەددەمكى ناخشامنى قايتا باشلىغىنىمدا سىلەر تېخى بىرەر قېتىممۇ «بۇ ناخشاڭنى تۈزۈكرەك ئۆگىنىپ ، ئاندىن ئوقۇپ بەرسەڭمۇ كېچىككەن بولمايسەن» دەپ باقمىدىڭلار ، سىلەر ئۆزۈڭلار ئۈچۈن مۇشۇ دەمدىكى بارلىق بولۇشۇڭلار مۇمكىن . ئەمما ، مەن ئۈچۈن سىلەر ھەم هازىرقى ، ھەم كېلەچەكتىكى بارلىق بولۇپ قالالايسىلەر .

مەن سىلەر بىلەن دىدارلىشىشنى ئىستەيمەن . ئەمما ، قانچە ئۇزۇندا كۆرۈشسەم شۇنچە ياخشى بولىدىغاندەك ھېس قىلىمەن . بىر غايىب ئېنېرگىيە پىكىرلىرىمدە گۈرۈلدەۋاتقاندا ئوتقاش كەبى يانغان خىيالىم دالاسىدا ئات تۇياقلىرىنىڭ دۇپۇرلىگەن ساداسىنى ئاڭلايمەن . هاياتىڭلارغا هايات ، تۇلپىرىڭلارغا قانات تىلەيمەن .

مەن هامان بىر كۈنلەردە يېنىمدىكى دوستلار بىلەن قول تۇتۇشقان پېتىمچە سىلەرنىڭ ۋىسال بەزمەڭلارنىڭ تەنتەنىگاهىغا شادلىق ئىچىدە يېتىپ بارىمەن . بىز كۆرۈشىدىغان ئەنە شۇ دەرگاھىنى تاڭ شەپىقىگە پۈركەنگەن نۇر دۇنياسى تىمسالىدا تەسەۋۋۇر قىلىمەن .

كۇننامە

ناتونۇش قۇشلار قاتارلىشىپ ئۇچۇپ ئۆتكەندە ، ئۇلارغا ئۇن - تىنسىز «خوش» دېدىم . ئۇلار بىلەن بولغان غايىۋى تەقدىر-داشلىق ھېسسىياتى مېنى ئويلىرىمنىڭ يىراق دالاسىغا باشلاپ كەتتى . ئۇنتۇش مۇمكىن بولمىغان ئەسلىمىلەر مېنى يېزىشقا دەۋەت قىلماقتا ئىدى . قۇش قىسمىتى بىلەن ئىنسان قىسمىتى ئوتتۇرىسىدا زادى قانچىلىك دەرىجىدىكى يېقىن باغلىنىشنىڭ بارلىقىغا ئىنىق جەزىم قىلالمىسامۇ ، لېكىن ئىنسانىي قەلبىم شۇنىڭغا ناھايىتى ئىنىق گۇۋاھلىق بېرەكتە ئىدىكى ، ئىنسانىنىڭ غېرىبسىنغان پەيتىدىكى قەلبى قۇشلارنىڭ ئەركىن پەرۋازىدىن ئاز ياكى كۆپ بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، ھامان مۇئەييەن ئىلھاملارنى ئالماي قالمايدۇ .

كۆكتە يېنىپ تۇرغان كۇن ھەممىنى بىلىدىغاندەك ، بىلىدىغانلىقى تۇپەيلىدىن ، ھەتتا تېخى يېتىپ كەلمىگەن قىسمەتلەرگە گۇۋاھلىق بېرىدىغاندەك يارقىن كۆرۇنەتتى . قولۇمدىكى قەغەزدىن قېيىپ چىقىرىلغان قۇشقا نەزەر سالدىم . ئۇنىڭ ماھىيىتىدە قۇشلۇق روھىدىن ئەسەر يوق ئىدى . مېنىڭ قۇشنىڭ مەۋجۇتلۇقىغا سىغدالغان ماھىيەتكە بولغان قايىللىقىم ئەنە شۇ قۇش مودېلىنى ياساپ چىقىشىمغا تۇرتكە بولغان ھەقىقىي سەۋەب بولۇپ ، قولۇمدىكى ئاشۇ ھارارەتسىز قەغەز قېيما مېنىڭ ئۇمىدكە بولغان چىدامىمىنى مەسخىرە قىلىش ئۇچۇنلا يارالغاندەك بولۇپ تۇيۇلغىنىدا ، نېمە ئۇچۇندۇر ئۆزۇمنى ئۆز - ئۆزۇمنىڭ رەھىمسىز ھەزىلكەشىدەك سەزمەكتە ئىدىم .

پايانىمدا قۇرۇغان خازانلار كۆچمە قۇم كەبى شىر - شىر ئاقماقتا . ئۇلارغا كۆمۈلگەن پەسىللەردە قالغان شادلىق ۋە قايغۇلىرىم كۆزگە كۆرۇنمەيدىغان غايىۋى رىشتە بولۇپ ، ئوي تۇرنىلىرىنى بىر سەپكە كەلتۈرگەن ، ياشاشقا بولغان پەرۋاسىز مۇئامىلە كەبى سارغۇچ خازانلار شىرىق - شىرىق قىلىپ ئاۋاز چىقارغىنىدا ئۇلار بىلەن ئۇنسىز مۇڭدىشىمەن . يات بىر ناخشا يېنىمدىلا مەۋجۇدلۇقىنى ئىلان قىلىۋاتقاندەك ، مەن ئۇ كۇيلەرنى قەلبىمگە قانداقمۇ سىغدۇرالايمەن . ئەڭ

يىراق مۇساپىمۇ پەقەت يېتىپ بېرىشقا بىقاۋۇل كەلگەن سەييياھنىڭ چۈشەنچىسىدىكى ئارىلىق بولۇپ ، بۇ ئارىلىقتا تاشلىنىپ ياتقان سۇسىز باياۋان ئاللىقاچان ئۆتمۈشكە ئايلانغان . قولۇمدا تۇرغان قەغەز قۇش قەپەستىن مۇستەسنا بۇيۇم بولۇپ ، ئۇنىڭ سەرگۈزەشتىسىز ھاياتى ماڭا نېمىمۇ دەپ بېرەلەر ، مۇساپە قورقۇنچلۇق جەريان ئەمەس . ئەمما ، ئۇنىڭ قىل ئارغامچىسىغا باغلانغان تەقدىرىم ، مېنى ئۇنىڭغا مۇناسىۋەتسىز ئورۇنغا قويغاندەك تۇيۇلمايتتى .

كۆكتىن ئۇچۇپ ئۆتكەن ناتونۇش قۇشلار ھەقىقىي قۇش ، قولۇمدىكى تونۇش قۇش بولسا ساختا قۇش . ئۇنداقتا مەنچۇ ؟ مەن ئۆزۈمنى قۇش ئەمەس دەپ كېسىپ ئېيتالمايمەن . ئىنسان نېمىشقا قۇش بولمايدۇ ؟ قانات بولماسلىق ئارتۇقچىلىق ئەمەس . بىراق ، قانات قۇشنىڭ قۇشلۇق ماھىيىتىگە تامامەن ۋەكىللىك قىلىپ كېلەمدۇ ؟ مۇشۇ مەنىدىن ئالغاندا ، ئىنساندىكى تۇيغۇ قاناتلىرى ھەققىدە سۆزلەشكە توغرا كېلىدۇ . ئىنسان پەرسىز ئۇچالايدۇ ، پەرۋازسىز پەلەكنى قۇچالايدۇ . قەغەز قىيما قۇش ئىنسان ئارزۇسىنىڭ بۇاستە ئىنكاسى ئەمەسمۇ ؟ شۇنداق جەزم قىلىشقا بولۇۋاتقان يەردە ، ئىنسانىنى قۇشلار بىلەن بىر قاتاردا قويۇپ تەسەۋۋۇر قىلىپ باققانىنىڭ نېمە يامىنى بار ئىكەن ؟

كۆكتە يېنىپ تۇرغان كۈن ئېھتىمال ھەممىنى بىلسە كېرەك . بىراق ، ئۇنىڭ بىلىدىغانلىرىنى ئىپادىلەشتىكى ۋاستىسى ئوخشىمايدۇ . ۋاستە ئوخشىمىغانىكەن ، قۇشنىڭ قۇشلىقىنى ئېتىراپ قىلىشتىكى مەقسەتنىڭ ئورتاق بولۇشىنى مۇھىم ئورۇنغا قويۇپ كەتكىلى بولمايدۇ - دە ، قۇش ، ئادىمىي قۇش ، قەغەز قۇش ، قارىماققا ھەممىسى قۇش . بىراق ، ماھىيەت جەھەتتىن ئالغاندا ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ھېچقانداق بۇاستە باغلىنىش مەۋجۇت ئەمەس . ئەمما ، ئىنسان ھەقىقىي قۇش بىلەن ساختا قۇشنىڭ ئارىسىدىكى ئارىلىق قۇش بولۇپ ، ئۇنىڭ ئۇ تەرەپكە ياكى بۇ تەرەپكە ئۆتۈپ كېتىشى ئەسلا مۇمكىن ئەمەس . شۇنداقتىمۇ كۈن ئارىسىدىكى كۈنلەر شۇنى ئۇقتۇرماقتىكى ، قۇش ئىنسانغا قۇشلارچە ئارمان ئاتا قىلالىسا ، قەغەز قۇش ئىنسانغا ماھىيەت جەۋھىرىگە ئۆزلىشىش-

كه بولغان تاقابىللىقنى سۆزلەپ بېرەلەيدۇ .
نامەلۇم قۇشلار قاتارلىشىپ ئۇچۇپ ئۆتكەنده ئويلىغان نۇرغۇن ئوي - خىياللىرىمنى ساداغا ئايلاندۇرۇشقا رايسىز كەلدىم . نامەلۇم قۇشلار ، قانىتىڭلار تېلىپ قالمىسلا سىلەر هامان كۆزلىگەن مەنزىلىڭلارغا بېرىپ يېتىسىلەر . ئەمما ، قولۇمدىكىسى قۇشنىڭ موھىت بولۇپ ، ئۇ مېنى يارامسىزلىقتىن يىراق بولۇشقا دالالەت قىلىدۇ . كۈنىمىنىڭ تولۇق بەتلىرى هامان بىر كۈنى پارلاقلىق نۇسرىتىگه مۇيەسسەر بولۇپ ، ئارمانلىرىم شەجەرىسى ئۇچۇن يېتۈك داستان ئوقۇماي قالمايدۇ .

كېچىگه سۆز

سۇكۇتتىكى ئاي دالا ، ئورماندىكى قۇشلار ئۇيقۇغا كەتكەن . سۇت رەڭ چىغىر يول تۇغۇلغۇسى سەپەرنى كۈتۈۋاتقاندا بىلىنەر - بىلىنمەس مۇگدەك ئىلكىده . ئاۋازسىز تىۋىش ئاي نۇرىنى ئوينىماقتا . ئوغۇز رەڭ كېچە ئەنه شۇنداق داۋام قىلىدۇ . ئۇنىڭ بۇ قەدەر مۇكەممەل جەريانى يىراقتىن ناخشا توۋلاپ كېلىۋاتقان يولۇچىنىڭ سۆزۈك ناۋاسىدا ئاستا - ئاستا تامام بولىدۇ .
كېچىده بىر ئالىپته جەريان . سەن ئۇنىڭدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ ئۆزۈڭدىكى كەمتۈك روهنى بايقايسەن . كېچە بىر دىلبەر پەسىل . سەن بۇ پەسلگه كىرگەنده مۇشۇ پەسلگه ئۇيغۇن كېلىدىغان ئۇرۇقنى نېمە ئۇچۇندۇر ئالماي كەلگەنلىكىڭنى بىلىسەن . كېچە بىر قېتىملىق تاسادىپىيلىق جەريانى . بۇ جەريان سەنده ئۆزۈڭ كۈتمىگەن يىپىيېڭى پىكىرلەرنى ئويغىتىدۇ .
دەريا ئوغۇز رەڭگىده چايقىلىپ ئاقىدۇ . تاغلار ئوغۇز رەڭگىده سۇكۇتلىنىدۇ . ئورمان سۇكۇت رەڭ ئايدىڭغا پۈركىنىۋالغان . ئوغۇز رەڭ چىغىر يول پاك ئاياغلارغا پاياندىاز بولۇشنى ساقلايدۇ .
تېخىچه ئوقۇلمىغان ناخشىلارنىڭ هەممىسىلا يېڭى ناخشا بولۇۋېرىدۇ . تالاي قېتىم ئوقۇلۇپ بولۇنغان بولسىمۇ ، يەنىلا يېڭى پېتى قالغان ناخشا بولىدۇ . كېچە مەڭگۇ تەكرارلانمايدۇ . بىراق ،

ئۇنىڭدىن ئىبرىشكەن ھېكمەت كېچە ھەققىدىكى ئويلىرىڭنى تەكرارلىشىڭغا سەۋەب بولىدۇ .

ئەگەر سەن سۆزلەشنى خالىساڭلا كېچە ئىخلاسمەن تىڭشىغۇچى بولۇشقا تەييار . ئەگەر سەن ئىشەنسەڭلا ، كېچە سېنىڭ پىنھان سىرلىرىڭنى مەڭگۈ ساقلايدۇ . ئەگەر سەن بىدارلىقتىن بىزار بولمىساڭلا ، كېچە ساڭا ئەڭ شېرىن تۇيغۇلارنى ئايانماستىن ئاتا قىلىدۇ .

ئاي دالا سۈكۈتلەنگەندە ، ئورماندىكى قۇشلار ئۇيقۇغا كەتكەن ، ئوغۇز رەڭ چىغىر يول تۇغۇلغۇسى سەپەرنى بىلىنەر - بىلىنمەس مۇگدەك ئىلكىدە كۈتۈۋاتقاندا ، ئاۋازسىز تەۋىشلەر ئاي نۇرلىرى بىلەن ئەرمەكلەشكەندە ، كېچىنىڭ مۇكەممەل جەريانى ساڭا ئەڭ يېقىندىن ياندىشىپ كېتىۋاتقان بولىدۇ . كېچىگە سۆزلەۋاتقان ئەي ئويغاق ئىنسان ، ئەگەر سەنلا خالىساڭ ، كېچە ئۆزىنىڭ دىلىدىكى خىياللارغا باي گۈزەللىكى بىلەن ساڭا تالايلىغان يارقىن پىكىرلەرنى ئاتا قىلىدۇ .

ئەي چىك (جۇڭگو)

نەسرلەر

1

مەن ھاياتلا ئىكەنمەن، كۆيچى بولىمەن.

2

مۇئەييەن قانۇنىيەت ئىچىدە ئەركىنلىك ياكى جۇشقۇنلۇق بولىدۇ.

3

ھەتتا ئېشەك قۇرۇتمۇ چېغىدا ئۆزىنىڭ شەكلى بولۇشنى تەلەپ قىلىدۇ؛ ھەر خىل مەۋجۇداتنىڭ ئۆز ئالدىغا مۇستەقىل ۋە مۇكەممەل بىر خىل شەكلى بولىدۇ.

4

يېڭى شەيئىنى مۇئەييەنلەشتۇرگەنلىك كونا شەيئىنى ئىنكار قىلغانلىقتۇر.

5

ئىچىدە دەردى بارلار، نەپرىتى بارلار، قىزغىن مۇھەببىتى بارلار، قەھرى - غەزىپى بارلار ۋە ئۇۋال قىلىنىپ خورلانغانلار... سۇكۇناتتا تۇرماسلىقى كېرەك!

6

جىمىكى كائىنات ئۆسۈپ يېتىلىۋاتقان تەبىئەت ئانىمىزنى قانداقمۇ سۆيمەي تۇرالايمىز؟

ئۇ بىزگە نۇرغۇن ھەقىقەتنى ئۆگەتكەن ؛
ئۇ بىزگە گۈزەل ھايات بېغىشلىدى ، بىزنى مۇھەببەتنى ، غەم - قايغۇنى بىلدۈرگەن ، شۇنىڭدەك شان - شەرەپ ئۈچۈن خۇشال بولدۇرغان ، ئار - نومۇس ئۈچۈن ئازابلىنىدۇرغان بولۇشنى ئۆگەتكەن . . .

7

ئىپتىدائىي ئادەملەرنىڭ پوزىتسىيىسى بويىچە ئۇرۇشنى ياقلىمايدىغان ۋە ئۇرۇشتىن بىزار بولىدىغان بولماسلىق كېرەك ؛ ئۇرۇشنى ئەقىل - ئىدراك بىلەن پەرقلەندۈرۈش كېرەك ؛ ئۇرۇشنى ھىمايە قىلىشتىمۇ ۋە ئۇرۇشقا قارشى تۇرۇشتىمۇ ئەقىل - ئىدراك بىلەن مۇئامىلە قىلىش كېرەك .

8

ئىنسانلارنىڭ كۆيى ئەڭ مول كۆيدۈر ، ھەممىدىن بەك ئۆزگىرىشچان كۆيدۈر ، بىزنى ھەممىدىن بەك جەلپ قىلىدىغان كۆيدۈر ، بىزنى ھەممىدىن بەك باشقۇرالايدىغان كۆيدۈر . . . ئىنسانىيەت كۆيچىلەرنىڭ شاھىدۇر .

9

لايىقىدا سېخىيلىق ۋە لايىقىدا بېخىللىق بولسۇن .

10

پىشمىغان مېۋىنى ئۈزمەسلىك كېرەك .

11

ۋىجدانىنى يوقاتمىغان ۋە ھەققانىيەت ئالدىدا ئويغانغانلار خىتاب قىلىڭلار ، شىكايەت قىلىڭلار !

12

بىز ياشاۋاتقان دەۋردە زالىم پادىشاھلارغا ، تەييارتاپلارغا ، ساختا ئالىيجانابلارغا شىددەتلىك سوققا بېرىشىمىز لازىم . چۈنكى ، ئۇلار بىر كۈن مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدىكەن ، ئىنسانلار بىر كۈن ئازاب تارتىدۇ .

13

سەممىي گەپ قىلىش كېرەك ؛
سەن خورلانغۇچى ياكى باشقىلارنى خورلىغۇچىدۇرسەن ؛
سېنىڭ تۇرمۇشۇڭ پاجىئەلىك ئۆتكەن ياكى كۆڭۈللۈك ئۆتكەندۇر ؛
شۇنىڭدەك ئۆز ئەتراپىڭدىكى نەرسىلەرگە ھەسەتخورلۇق بىلەن قارايسەن ياكى ئۇلارنى يېقىملىق ھېس قىلىسەن ۋە باشقىلار .

14

ئىنسانلارنىڭ تەقدىرى ئۇستىدە قۇرۇق پەرەز قىلماي ، «قېنى ، ھەممىڭلار مەن بىلەن يۈرۈڭلار !» دەپ ئالدىن بىلەر ئاقىل تەلەپپۇزىدا سۆزلىمەي ، بەلكى ئىستىقبال ئىزدىگۈچى كىشىلەر تۇيغا ئارىلىشىپ ، ئۇلار بىلەن ھەمنەپەس بولۇپ ، شادلىق ـ قايغۇدا ، ئوي ـ پىكىرده ، ھايات ـ ماماتتا بىللە بولغاندىلا ، ئۆزىنىڭ كۆينى ئىنسانلارنىڭ ئەڭ چىن يۈرەك ساداسىدىن ئۇرغۇغان قىلالايدۇ .

15

شەخسنىڭ ئازابى ۋە خۇشاللىقى دەۋرنىڭ ئازابى ۋە خۇشاللىقى ئىچىگە سىڭىپ كېتىشى كېرەك ؛ دەۋرنىڭ ئازابى ۋە خۇشاللىقلىرىمۇ شەخسنىڭ ئازابى ۋە خۇشاللىقى ئىچىگە يۇغۇرۇلۇشى كېرەك .

16

مەقسەت نېمە ؟

ئەگەر ئىنسانلارنىڭ بەدىنىدىكى جاراھەت - تارتۇقلارنى ئىنسانلارغا كۆرسەتمىسە ؛ ئەگەر تۇمەنلىگەن كىشىلەرنىڭ كۆڭلىدە يوشۇرۇن ساقلىنىۋاتقان ئىستەكلىرىنى ئاشكارىلاپ بەرمىسە ؛ ئەگەر گۈزەلرەك بولغان ئىدىيىنى كىشىلەرگە ئۆگەتمىسە ؛ ئەگەر بۇگۈنىدىن ئۈمىدسىزلىنىپ تۇرغان كىشىلەرگە ئەتىنىڭمۇ بارلىقىنى ئېيتىپ بەرمىسە . . .

بۇنىڭدىن مەقسەت نېمە ؟

17

ئىنسانلار ھازىر ئۈچۈنلا پايپېتەك بولۇپ قالماستىن ، بەلكى كەلگۈسى ئۈچۈنمۇ پايپېتەك بولىدىغان بولۇشى كېرەك .

18

كىشىنىڭ ھاياتى چەكلىك بولىدۇ .

شۇڭا راست گەپ قىلىشىمىز لازىم . بىز ياشاۋاتقان دەۋردە ھەممە ۋاقىت جاھىلانە سۆز بىلەن ئىنسانلار قانداق كۈن كۆرۈۋاتىدۇ ، دەپ ئاگاھلاندۇرۇپ تۇرۇش كېرەك .

19

غەم - ئەندىشە ۋە قايغۇ - ھەسرەتنى بىر خىل كۈچ دەپ قاراش كېرەك ! كەك - بىپايان زېھىنىدىكى تەشنالىق ، نارازىلىق ، ئىچ پۇشۇشلارنى . . . يىغىپ توپلاپ ، ئۇنى يەر - زېمىن ئۈستىدە قويۇق قارا بۇلۇتتەك ئېغىر ھالەتتە ماڭغۇزۇش كېرەك ! . . .

بۇلارنىڭ بارلىقىنى شىددەتلىك بوران - چاپقۇن ئېلىپ كېتىپ ، بۇ پۈتكۈل قەدىمىي دۇنيانى تازىلىسا ئىكەن !

20

تەقدىر دېگەن كونا ئىجتىمائىي مۇھىتنىڭ كىشىنى چەكلىشىدۇر ، خالاس ، بۇنداق چەكلەشنى بۆسۈپ چىقالمغانلار باتۇر ، غالىبتۇر .

21

قەھرىمانلار بولامدۇ؟
بولىدۇ.
ئۇلار تۇمەنلىگەن كىشىلەرنىڭ دەرد - ئەلەملىرىنى ئەڭ قەدىمىي تۇردە ئۆز تەقدىرى ئارقىلىق ئۆز زىممىسىگە ئالغان بولىدۇ؛ ئۇلارنىڭ روھىي دۇنياسى تۇمەنلىگەن كىشىلەرنىڭ ئورنىدا پۈتۈن دەۋر - ئالەمدىن كەلگەن دار جازاسىنى تارتىدۇ.
ئەمما سىلەردەك تۇمەنلىگەن كىشىلەرنىڭ جەسەت - ئۈستىخانلىرى ئۈستىدە ئۈسسۇل - بەزمە قۇرغۇچىلاردىن ئەمەس، قان پۇرىقى چىقىپ تۇرىدىغان ئەمەلدار تاجلىق جاللاتلىرىمۇ ئەمەس. زادى ئۇنداقلاردىن ئەمەس - تە!

22

ئاممىسى بولمىغان قەھرىمان خۇددى:
سۈسىز قالغان بېلىق،
تۇپراقسىز قالغان دەرەخ.

23

سىلەرگە —
كونا دۇنيادا ئادالەتچى بولۇپ بەختسىزلىككە ئۇچرىغانلارغا؛
تىز پۈكمەس قەيسەر بولۇپ بېشى كېسىلگەنلەرگە؛
قەھر - غەزەپكە كېلىپ ھەپسە - زىندانلارغا تاشلانغانلارغا...
بەخت - ئامەت يار بولغاي...

24

ئەگەر كىشىلىك ھايات ئالدىراش يولۇچىلار بولۇپ، دۇنيادا بىرقانچە ۋاقىت تېخىرقاپلا يۈرسە؛...
ئەگەر ھايات كىيىم پۈتۈن، قورساق توق بولۇشنىلا تەمە

قىلىش بىلەن ، بەزىلەر بىلەن سالام - سەھەت قىلىشىش ، تىنچلىق - ئامانلىق سورىشىش بىلەن ئۆتسە ؛ . . .

ھېچ نەرسىنى چۈشەنمىگەن ۋە ھېچ نەرسىنى ئىلھاملاندۇرمىغان بولسا ؛ . . .

ھېچكىمنىڭ تاپا - تەنىلىرىگىمۇ قالمىغان ، ھېچكىمگىمۇ تىل - ئاھانەت قىلمىغان بولسا ؛ . . .

كۆزى كۆرگەن ، قۇلىقى ئاڭلىغان ، ئۆزى ئۇچرىتقان نەرسىلەرگە ھېچقانداق پىكىر بىلدۇرمىگەن بولسا . . .

سەكراتقا چۈشكىنى تۇرغاندا ، ئەبەدىلئەبەد قايتىپ كەلمەس دۇنياغا ھېچقانداق ۋەسىيەت قالدۇرمىسا . . .

مەنسىزلىك ۋە دەرد - ئەلەملىك ھېس قىلماي تۇرالامدۇ ؟

25

ئۆزىمىزنى كىشىلىك دۇنياسىدىن ئىبارەت مەشكە سېلىپ قىپقىزىل ئېرىتمىگە ئايلاندۇرايلى ! .

ئاندىن ئۇنى ئېلىپ چىقىپ ، سەندەلگە قويۇپ ، تۇرمۇشنىڭ مىڭ پاتمانلىق بازغىنى بىلەن شىددەتلىك بازغانلايلى !

بىزنىڭ ۋۇجۇد - تېنىمىز تۆمۈردۇر ، ئازاب ، كېسەللىك ، ھۆرىيەتسىز كۈنلەر جان - تېنىمىزگە تىنماي ئۇرۇلىدۇ .

تۆمۈرنىڭ تۆمۈرگە ئۇرۇلۇشىدىن چىققان سادا بىزنىڭ شېئىرىمىزدۇر . . .

26

ئۇلار دۇنياسىدىن نېمىلەرنى تەلەپ قىلالايدۇ —

كونا دۇنيادا ھەممىدىن مۇھىم نەرسە سۆز ئەركىنلىكىدۇر ، — ئەمما ئۇنىڭغا ھەمىشە ئېرىشكىلى بولمايدۇ . چۈنكى ، ھەرقانداق زالىم پادىشاھ بىلىدۇكى ، بىر ئەركىن سۆزلىگۈچى مىڭ ئاممىدىنمۇ قورقۇنچلۇق بولىدۇ .

27

قىزغىنلىق ھاياتنى يالقۇنلىتىدۇ ؛
ھايات قىزغىنلىق ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ .

28

ساغلام روھنى يېپىش ھاجەتسىز ،
ئۇلار يالىڭاچ بەدەنىمۇ گۈزەل بولىدۇ .

(ياسىن ھاۋازى تەرجىمىسى)

چارلىز بودلېر (فرانسىيە)

بىگانە ئادەم

— ھەي ! ئەجەبمۇ سىرلىق ئادەمكەنسىزغۇ . قېنى ئېيتىڭا ، ئەڭ ياخشى كۆرىدىغىنىڭىز كىم ؟ دادىڭىزمۇ ياكى ئانىڭىز ؟ ھەمشىرىلىرىڭىزمۇ ياكى قېرىنداشلىرىڭىز ؟

— ھە . . . مېنىڭ نە دادا ، نە ئانا ، نە ھەمشىرە ، نە قېرىنداش ، ھېچ نەرسەم يوق .

— ئۇنداقتا ، يار - بۇرادەرلىرىڭىزچۇ ؟

— بۇ . . . سىز مەن تا ھازىرغىچە بىلەلمەي كەلگەن بىر سۆزنى چىقىرىپ قالدىڭىز .

— ۋەتىنىڭىزچۇ ؟

— ھەتتا ئۇنىڭ نەدىلىكىنىمۇ بىلمەيمەن .

— گۈزەللىكىنچۇ ؟

— ئۇنى چىن ئىخلاسىم بىلەن سۆيىمەن ، گۈزەللىك بىر ئىلاھە ھەم ئۆلمەس . . .

— پۇل - پۇچەكىنچۇ ؟

— ئۇنىڭدىن تولىمۇ بىزارمەن ، خۇددى سىز تەڭرىدىن بىزار بولغاندەك .

— ۋاي - ۋۇي ، تازىمۇ غەلىتە ئادەمكەنسىز ! سىز زادى نېمىنى ياخشى كۆرىسىز ؟

— بۇلۇتنى ، ئۆزۈپ يۈرگەن بۇلۇتنى . . . ئەنە ، ئۇياقتىكى . . . گۈزەل بۇلۇتنى !

كەمپىرنىڭ ھەسرىتى

قېرىپ شۇمەكتەك بولۇپ قالغان بىر مومای ھەرقانداق كىشىنىڭ ئەركىلەتكۈسى ، ۋىلىقلاپ كۈلدۈرۈپ ئۇيناتقۇسى كېلىدىغان

ئوماققىنە بوۋاقنى كۆرۈپ خۇشاللىقتىن يايراپ كەتتى . ئۇ يەنە بۇ بوۋاقنىڭ ئۆزىگە ئوخشاشلا زەئىپلىكىنى ، نە چىشلىرى ، نە چاچلىرىنىڭ يوقلۇقىنى كۆردى .

ئۇ بوۋاقنى ئۆزىگە تارتىش ئۈچۈن كۈلۈمسىرىگىنىچە ئۇنىڭغا يېقىنلاشتى ۋە ماغدۇرسىز قوللىرى بىلەن ئۇنى سىلىغىلى تۇردى .

بوۋاق قورقمىدىن چىرقىراپ يىغلاپ كەتتى . يىغا ئاۋازى ئۆيىنى بىر ئالدى .

شۇنىڭ بىلەن ، ئۇ ئاق كۆڭۈل كەمپىر ئۆزىنىڭ ئاۋۋالقى مەڭگۈلۈك تەنھالىقىغا قايتتى ، ئۆيىنىڭ بىر بۇلۇڭىغا كىرىۋېلىپ ئۆكسۈپ ـ ئۆكسۈپ يىغلاپ ئۆز ـ ئۆزىگە شۇبرلاشقا باشلىدى : «ئاھ ، بىزگە ئوخشاش شور پېشانە ، بىچارە كەمپىرلەرنىڭ ئەمدى باشقىلارغا ئىسسىق كۆرۈنىدىغان ۋاقتىمىز ئۆتۈپ كېتىپتۇ ، ھەتتا مەسۇم بوۋاقلارمۇ بىزدىن قورقىدىغان بولۇپ قاپتۇ . بىز ئۇلارنى شۇ قەدەر ئازرۇلايمىز ، بىراق ، ئۇلار بىزدىن يىرگىنىدۇ ! »

سائەت

جۇڭگولۇقلار مۇشۇكنىڭ كۆزىدىن ۋاقىتنى بىلەلەيدۇ .

بىر كۈنى ، بىر دىن تارقاتقۇچى نەنجىڭ كوچىلىرىدا ئايلىنىپ يۈرۈپ ، بىردىنلا ئۆزىنىڭ سائەت تاقىۋېلىشنى ئۇنتۇپ قالغانلىقىنى بايقاپتۇ ـ دە ، يېنىدىكى بىر بالىدىن قايسى ۋاق بولغانلىقىنى سوراپتۇ .

ساماۋى سۇلالە① دىن بولغان بۇ بالا دەسلەپ بىر پەس ئارىسالدى بولۇپ تۇرۇپ قاپتۇ ، ئاندىن خۇشاللىق بىلەن :

— بىردەم تۇرۇپ تۇرۇڭ ، ھازىرلا ئېيتىپ بېرىمەن ، — دەپتۇ .

① غەربلىكلەر قەدىمىي جۇڭگونى شۇنداق دەپ ئاتايدۇ .

ئۇ بالا هايت - هۆيت دېگۈچه ناهايىتى سېمىز ، يوغان بىر مۇشۇكنى كۆتۈرۈپ كەپتۇ ۋە مۇشۇكنىڭ كۆزىگە سنچىلاپ قاراپ ، مەغرۇر هالدا كېسىپلا ئېيتىپتۇ :

— تېخى چۈش بولماپتۇ .

دەرۋەقە ، بالىنىڭ ئېيتقىنى توغرا ئىكەن .

هالبۇكى ، فېلىنا[1] (ئىسمى شۇ قەدەر چىرايلىق قويۇلغان ، ئۆزى ئايالار تائىپىسىنىڭ شانۇ شەۋكىتى ، مېنىڭ ئىپتىخارىم ۋە مەنىۋى خۇش پۇرىقىم)نىڭ قېشىغا بارسام ، مەيلى ئۇ قاراڭغۇلۇققا كۆمۈلگەن تۇنلەر بولسۇن ياكى قۇياشنىڭ سېخىي نۇرلىرىغا چۆمۈلگەن يوپيورۇق كۈنلەر بولسۇن ، ئۇنىڭ جادۇ كۆزلىرىنىڭ تەكتىدىكى ۋاقىتنى — ئالەمدەك كەڭ ، سۇرلۇك ، ئۇلۇغ ۋاقىتنى ، مىنۇت - سېكۇنت پەرقى بولمىغان ، قىزلارنىڭ نەپەسلىرىدەك ئىللىق ، ۋاللىدە چاقناپ هايالسىزلا ئۆچىدىغان كۆز نۇرىدەك تېز ، ئەمما ، سائەتلەردە تېپىلمايدىغان ئەبەدىلئەبەد ئۆزگەرمەس تۇرغۇن ۋاقىتنى ئېنىق كۆرەلەيمەن .

ناۋادا ، سۆيۈملۈك بۇ سائەتكە ئىشتىياق بىلەن تىكىلىپ تۇرغىنىمدا قانداقتۇر بىر ئەدەپسىز شەيتان ياكى ئارسىز بېشىم ئالۋاستى مېنىڭ قاراشلىرىمغا دەخلى - تەرۇز يەتكۈزۈپ ، مەندىن : «نېمىگە بۇنچىۋالا سنچىلاپ قاراپ كەتتىڭىز ؟ ۋاقىتقا قاراۋاتامسىز ياكى بۇ مەخلۇقنىڭ كۆزىدىن بىرنەرسە ئىزدەۋاتامسىز ؟» دەپ سوراپ قالغۇدەك بولسا ، مەن ئۇنىڭغا دەررۇلا : «شۇنداق ، مەن ۋاقىتقا قاراۋاتىمەن ، ئۇ مەڭگۈلۈكتۇر» دەيمەن .

سۆيۈملۈكۈم ، مانا بۇ ساڭا ئوخشاش تولىمۇ يېقىملىق مۇھەببەت كۈيى ئەمەسمۇ ؟

ئەمەلىيەتتە ، مەن ساڭا بۇ ياسالما مۇھەببىتىمنى ئىزهارلىغانلىقىم ئۈچۈن ناهايىتى خۇشالمەن . ئەمما ، بۇنىڭ ئۈچۈن سەندىن ئارتۇقچە ئىلتىپات كۈتمەيمەن .

---

① فېلىنا — فرانسۇزچە ئاهاڭداش سۆز بولۇپ ، ئىككى خىل مەنىنى يەنى مۇشۇك تېپىدىكى هايۋان بىلەن ئايالنىڭ ئىسمىنى بىلدۈرىدۇ .

ئىت ۋە ئەتىر

— كەل ، ئوماق كۇچۇكۇم ، ۋاپادار ، سۆيۈملۈك بويىنتقىم ، چاپسان كەل ! شەھەر بويىچە ئەڭ ئېسىل ئەتىر دۇكىنىدىن ساڭا ئاتاپ ئىپارەك خۇشبۇي ئەتىر سېتىۋالدىم ، كەل ، پۇراپ باق !

كۇچۇك قېشىمغا كەلدى . بۇ بايقۇش ئادەملەرگە ئوخشاش ئۆزىنىڭ كۇلۇمسىرەشلىرىنى ئىپادىلىمەكچى بولسا كېرەك ، ھە دەپ قۇيرۇقىنى شىپاڭلاتقىلى تۇردى . ئۇ ، قىزىقسىنىپ سىلىق تۇمشۇقىنى ئەتىر قۇتىسىنىڭ ئېغىزىغا سوزدى . ئۇ بىردىن چۆچۈپ ئارقىسىغا داجىدى ـ دە ، بىر خىل ئەيىبلەش نەزەرىدە ماڭا قاراپ سەت خىرقىراشقا باشلىدى .

— ھۇ ئۆلگۇر لالما . ئەگەر ساڭا ئەتىر ئورنىدا نىجاسەت بەرگەن بولسا ، قىنى ـ قىنىڭغا پاتماي ئۇنى پۇرىغان ، ھەتتا ئاچ كۆزلۈك بىلەن تازا مەززە قىلىپ يېگەن بولاتتىڭ . ئەي ، مېنىڭ مىسكىنلىككە تۇتقۇن بولغان ھاياتىمدىكى بىچارە ھەمراھىم ، سەن ئاۋامغا نەقەدەر ئوخشايسەن ـ ھە ؟ ! ئەلمىساقتىن تارتىپ ئۇلارغا ئېسىل ئەتىرلەر ياراشمايدۇ ، چۈنكى ئەتىر ئۇلارنىڭ جېنىغا تېگىدۇ ، شۇڭا ئۇلارغا ئەتىرلەرنى ئەمەس ، ئەڭ پاسكىنا ئەخلەت ـ چاۋارلارنى بېرىش كېرەك .

تەنھالىق

گېزىتخانىنىڭ ساخاۋەتلىك خوجايىنى ماڭا تەنھالىق ئادەم ئۇچۇن پايدىسىز ، دېدى ھەمدە باشقا ئىمانسىزلارغا ئوخشاشلا چېركاۋ پوپلىرىنىڭ ۋەز ـ نەسىھەتلىرىنى شېپى كەلتۈرۈپ ئۆز قاراشلىرىنى دەلىللىدى .

ئىبلىسلارنىڭ ئادەمزاتسىز قاقاس دالىلارغا بېرىپ تەنھا ياشاشىنى ياخشى كۆرىدىغانلىقى ، خۇنخورلۇق ۋە شەھۋەتپەرەسلىكنىڭ ئەبەدىلئەبەد خىلۋەت جايلارغا مەنسۇپلۇقى ماڭىمۇ ئايان . لېكىن مېنىڭ ھېس قىلىشىمچە ، تەنھالىق پەقەت بېشى قايغان ، پۇتى

تايغان يەرلەردە لاغايلاپ يۈرىدىغان بىكار تەلەپلەر ئۇچۇنلا قورقۇنچ-لۇق ، چۇنكى ، ئۇلار تەنھا چاغلىرىدا ئىشرەت ۋە شېرىن خىياللارغا بېرىلىپ كېتىدۇ .

مۇبادا ، پاساھەتلىك نۇتقى بىلەن ھەممىنى ئۆزىگە رام قىلالايدىغان بىر ۋائىز ھەشەمەتلىك چوڭ سورۇنلاردا ياكى ھەيۋەتلىك سوت ئورۇنلىرىدا ھېچكىمگە گەپ بەرمەي ئېچىلىپ - يېيىلىپ تازا سۆزلىۋالالىسا ، ئۇ جەننەت ھۇزۇرىنى سۈرىدۇ . لېكىن ، ئۇ تاسادىپىي روبىنزون ئارىلىغا بېرىپ قالغۇدەك بولسا ، ئېنىقكى ، ئىچى سىقىلىپ ساراڭ بولۇپ قالىدۇ . مەن گېزىتخانىنىڭ بۇ خوجايىنىدىن روبىنزوننىڭ جاسارىتى ۋە كۈچ - قۇدرىتىنى تەلەپ قىلماقچى ئەمەس ، تەلەپ قىلىدىغىنىم ، ئۇنىڭ تەنھا ھەم سىرلىق ياشاشنى ياقتۇرىدىغان كىشىلەرنى بىھۇدە ئەيىبلىمەسلىكىلا ، خالاس . ۋائىز-لار ئىچىدە سۆزلەشكە شۇنچىلىك ھېرىسمەنلىرى بارکى ، ئۇلارنى دارغا ئاسساڭمۇ ، ئەڭ ۋەھشىي ئۇسۇلدا قىينىساڭمۇ پەقەت بىرنەچچە ئېغىز گەپ - سۆز قىلىۋېلىشىغا ئىجازەت بەرسەڭلا ھەممىگە رازى ، ئۇلار ھەتتا سانتېرنىڭ دۇمباقلىرىنىڭ ھەيۋەتلىك گۈلدۇرلەشلىرىگىمۇ پىسەنت قىلماي سۆزلەۋېرىدۇ .

مەن ئۇلاردىن ئاغرىنمايمەن ، چۇنكى تىمتاسلىق ۋە تەگسىز خىياللار بەزىلەرگە ھۇزۇر ئاتا قىلغاندەك ، تىنماي سۆزلەپ ئىچىنى بوشىتىۋېلىشىمۇ ئۇلارغا چەكسىز لەززەت بېغىشلايدۇ . بىراق ، بۇ-داق كىشىلەر مېنىڭ دىتىمغا ياقمايدۇ .

بولۇپمۇ ، بۇ يىرگىنچلىك گېزىتخانا خوجايىنىدىن كۈتىدىغىنىم ، تەنھالىقتىن بەھۇزۇر لەززەتلىنىشىمگە دەخلى قىلماسلىق .

— ئۇنداقتا ، — سورىدى ئۇ مۇرىتلاردەك دىمىغىدا سۆزلەپ ، — سىز ئۆز خۇشاللىقىڭىزنى باشقىلار بىلەن ئورتاقلى-شىشقا مەڭگۈ موھتاج ئەمەسكەنسىز - دە ؟

قاراڭ ، ئۇنىڭ گېپىنى ، ئۇ نېمىدېگەن مەككار ۋە ھەسەتخور - ھە ! مەن بۇ رەزىل ئۆكتەمنىڭ شادلىقىنى مەسخىرە قىلغانلىقىم ئۈچۈن ، ئۇمۇ مېنىڭ خۇشاللىقىمغا چاڭ سالماقچى بولۇۋاتىدۇ .

«تەنها ياشيالماسلىق نەقەدەر بەختسىزلىك ـ ھە !» دېگەن-
كەن لابرۇرې[1] ھەسرەتلىنىپ ، بۇ سۆزدىن ئىنسانلار توپىغا قوشۇ-
لۇش ئارقىلىق ئامان قېلىشنى كۆزلەيدىغان ، تەنھالىقتىن قورقىدى-
غان كىشىلەر ئۆلگۈدەك نومۇس قىلمىدۇ .

«پۈتكۈل بالا ـ قازانلىق ھەممىسى ئاساسەن ئۆز ئۆيلىرىمىزدە
سەممىيلىك بىلەن ئولتۇرمىغىنىمىزدىن بولغان .» پاسكال ئە-
سىملىك بىر دانىشمەنمۇ شۇنداق دېگەنكەن ، مېنىڭچە ، بۇ ئۇنىڭ
كۆڭلى پاراكەندە ئاشۇ كىشىلەرنىڭ داشقالىناق ھايات ياكى ئاتالمىش
«قېرىنداشلىق ، دوستلۇق مېھىر ـ مۇھەببەت» (ئەگەر زامانىمىز-
دىكى ئەڭ يېڭى ، مودا سۆز بىلەن ئاتىشىمغا توغرا كەلسە) ئىچىدە
ئۆز تېنىنى سېتىش بىلەن بەخت ئىزدىشىنى ئەمەس ، بەلكى ئۇلار-
نىڭ تۇغمەس خىياللار قەسىرىگە قايتىپ كېلىشىنى دەۋەت قىلغان-
لىقى .

سەرخۇش بول

سەرخۇش بول ، تا ئاداققىچە . مانا بۇ بىردىنبىر مەسىلە ، مانا
بۇ ھەممەدۇر ھەممە .

بىسىپ ۋاقىت يەلكەڭنى ، پۈكەر يادەك ، چۆرۈۋېتىش ئۇچۇن
مۇدھىش بۇ ئېغىر يۈكنى ، سەرخۇش بول ، غەرق مەست بولغىن
ھەتتا توختىماي ھامان .

ۋە لېكىن ، نېمە بىرلە بولىسەن سەرخۇش ؟ سەرخۇش بول
گۇلگۇن شاراب ، شېئىر ۋە ياكى پەزىلەت بىرلە ، مەيلىڭ ئۆزۈڭ-
نىڭ ، كۈپايىدۇر سەرخۇش بولساڭلا پەقەت !

مەستلىكىڭدىن كەتسەڭ يېشىلىپ ، ئوردىلارنىڭ پەشتاقلىرى-
دا ، جىرالارنىڭ چىملىقلىرىدا ، تەنھالىق قېتىپ قالغان ئۆيلىرىڭدە
ھەم ؛ بېرىپ سوراقلا شامالىلاردىن ، دولقۇنلاردىن ، يۇلتۇزلاردىن ،
قۇشلاردىن ، سائەتلەردىن ؛ سوراقلا يەنە قاچقۇنلاردىن ، ناله قىلغۇ-

---

① يوھان دې لابرۇرې (1645 — 1696) فرانسىيىنىڭ ئەخلاق تەنقىدچىسى .

چىلاردىن ، ئاققۇنلاردىن ، كۆيچىلەردىن ، مۇڭداشلاردىن ، ھەممە - ھەممىدىن سوراقلا «ھازىر قايسى چاغ ؟» دەپ ، شامالىلار ، دولقۇنلار ، يۇلتۇزلار ، قۇشلار ، سائەتلەر ، ھەممە شۇنداق بىرىشەر جاۋاب :

دەل ۋاقتى بۇ سەرخۇش بولۇشنىڭ ! ۋاقتىنىڭ ھاماقەت قۇلى بولماسلىقىڭ ئۈچۈن ئىچ ، سەرخۇش بول ، غەرق مەست بولغىن ھەتتا تا ئاداققىچە ، گۈلگۈن شاراب ئىچەمسەن ، شېئىر ئوقۇمسەن ۋە ياكى پەزىلەت سېھرىگە چۆمەمسەن مەيلىڭ ئۆزۈڭنىڭ . پەقەت سەرخۇش بولساڭلا بەس .

دېرىزە

ئۇلۇغ ئېچىلغان دېرىزە سىرتىدىن ئۆي ئىچىنى كۆزەتكەن ئادەم ، ھىم ئېتىلگەن دېرىزە ئىچىدىن سىرتقا نەزەر سالغان ئادەم - دەك كۆپ نەرسىلەرنى كۆرەلمەيدۇ . دۇنيادا شام يورۇقى غۇۋا چۈشۈپ تۇرغان دېرىزىدىنمۇ تېرەن ، سىرلىق ، ھېسسىياتلىق ، پىنھان ۋە جەزبىدار نەرسە يوق . كىشىلەرنىڭ قۇياش نۇرىدا كۆرگەنلىرى ، مەڭگۇ كۆزنەك ئارقىدا روي بەرگەن ۋەقەلەردەك ھۇزۇرلۇق ، سېھىرلىك بولمايدۇ . گاھ زۇلمەت ، گاھ يارقىن نۇرلارغا تولىدىغان دېرىزە ئىچىدە ھايات بىخلىنىدۇ ، كامالىغا يېتىدۇ ، شېرىن خىياللارغا ئەسىر ، پۈتمەس - تۈگىمەس ئازابلارغا تۇتقۇن بولىدۇ .

مەن ھەمىشەم دېرىزەمدىن دولقۇنسىمان ئۆگزىلەرنىڭ نېرىسىدىكى يوقسۇللۇق دەردىدىن يۇزىگە بالدۇرلا قورۇق چۈشكەن ، ئورۇقلاپ قورايدەك بولۇپ قالغان ، ئەتىدىن كەچكىچە ئۆيىدە باش كۆتۈرمەي نېمە بىلەندۇر مەشغۇل بولىدىغان ئوتتۇرا ياشلىق بىر ئايالغا قاراپ تۇرىمەن . ئۇنىڭ چىرايى ، كىيىنىشى ، سۆز - ھەرىكىتى ھەتتا ئەرزىمەيدىغان ئەڭ كىچىك ، ئۇششاق ئىشلىرىدىن ئۇنىڭ ھېكايىسى ، توغرىراقى تەرجىمىھالىنى توقۇيمەن . بەزى چاغلاردا بۇ ھېكايىنى ئىچ - ئىچىمدىن ئۆرتىنىپ ، ئۆكسۈپ يىغلىغى-

ننمچه ئۆز - ئۆزۈمگه سۆزلەپ بېرىمەن .
ئەگەر ئۇ ئايال بولماي بايقۇش بىر چال بولغان بولسا ، ھېچبىر قىينىلىپ ئولتۇرمايلا باشقا بىر ھېكايىنى توقۇپ چىققان بولاتتىم .
شۇنداق قىلىپ ئۇخلاپ قالدىم . چۈنكى باشقىلارنىڭ ئازابلىرى-نى ھېس قىلىپ يېتەلىگەنلىكىم ئۈچۈن ئىپتىخارلانماقتا ئىدىم .
«بۇ ھېكايەڭنى راست دەپ ئېيتالامسەن ؟ » دەپ سورارسىلەر ، ئېھتىمال .
لېكىن ، ئۇنىڭ ئۆز - ئۆزۈمنى چۈشىنىۋېلىشىمغا ، ئۆز مەۋ-جۇتلۇقۇمنى سېزىۋېلىشىمغا ، قايسى تەرزدە ياشاۋاتقىنىمنى بىلىۋې-لىشىمغا يار دىمى تەگسىلا كۈپايە ، ئۆزۈمنىڭ سىرتىدىكى ھەرقانداق چىنلىقنىڭ ماڭا يەنە نېمە ئەھمىيىتى بولسۇن ؟

پېرىستان

ھايات دولقۇنلىرى بىلەن ئېلىشىپ ھالسىرىغان قەلب ئۇچۇن دېڭىز پېرىستانى گۈزەل ئارامگاھ . بىپايان كۆك ، ئۇنىڭدىكى ئاجا-يىپ - غارايىپ بۇلۇتلار ، رەڭگارەڭ دېڭىز ۋە كۆزنى قاماشتۇرىدە-غان نۇرانە مايماك . . . مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى بىر - بىرىگە قوشۇ-لۇپ مەڭگۇ قارىسىمۇ كۆز تويمىغۇدەك دەرىجىدە ئاجايىپ سېھىر-لىك مەنزىرە ھاسىل قىلىدۇ .
ئاسمان - پەلەك كۆتۈرۈلگەن بەھەيۋەت دولقۇنلارنىڭ شىددەت بىلەن ئوپقان يېرىپ ئالغا كېتىۋاتقان كارابنىڭ ساناقسىز ھالقىلار-دىن پۈتكەن يەلكەن زەنجىرىگە ئۇرۇلۇپ بوش شىلدىرلىتىشلىرى ئېختىيارسىز ھالدا كىشى قەلبىدە مۇزىكىلىق سېزىم ياكى گۈزەل-لىك تۇيغۇسى قوزغايدۇ . بولۇپمۇ ، ھەۋەس ۋە قارامىلىقنى يوقاتقان ئادەملەرگە نىسبەتەن پالۇبىدا ياكى توسما ئۈستىدە ئېغىناپ يېتىپ ئايىغى ئۈزۈلمەي ئۇيان - بۇيان ئۆتۈشۈۋاتقان دېڭىز چىلارغا قاراپ تۇرۇش راستىنىلا سىرلىق ھەم قالتىس ھۇزۇرلۇق ئىش . ئۇلار-نىڭ بەزىلىرى قىرغاقتىن ئۇزاپ كېتىدۇ ، بەزىلىرى قىرغاققا قايە-تىپ كېلىدۇ ، بەزىلىرى سەپرىنى داۋاملاشتۇرۇشقا قۇربى يەتمە-

گەچكە ، يەنە داۋاملىق سەپەر قىلىپ تېخىمۇ كۆپرەك بېيىشنى ئىستەيدۇ .

بۇ دۇنيانىڭ سىرتىدىكى قەيەرلا بولسا مەيلى

هايات بىر كېسەلخانا ، ئورۇن ئالماشتۇرۇش ئىستىكى بۇ يەردىكى ھەربىر بىمارنىڭ يۈرەك - باغرىنى ئۆرتەيدۇ . بىرلىرى مەشكە يېقىنراق يېتىشقا تىرىشسا ، بىرلىرى دېرىزە ئالدىغا جايلە-شۇالسامىلا كېسىلىم شىپا تاپىدۇ دەپ ئويلايدۇ .

مېنىڭچە ، مەن يەنىلا كېسەلخانىدىن ئايرىلىپ ئۆزۈم كۆرۈپ باقمىغان يىراق جايلارغا كەتسەم ئاندىن ساقىيىمەن . ھەمىشە ئادەم-نىڭ بېشىنى قاتۇرىدىغان بۇ ئورۇن ئالماشتۇرۇش خۇسۇسىدا مەن داۋاملىق ئۆز يۈرىكىم بىلەن دەتالاش قىلىشىمەن .

— يۈرەك ، مۇزلىغان يۈرەك ، ئەي مېنىڭ يۈرىكىم ، ئېيتقە-نا ، لىسسابونغا[1] بېرىپ ماكان تۇتساق قانداق ؟ ئۇ يەرنىڭ ھاۋاسى تولىمۇ ئارامبەخش ، ئىللىق . سەن قىش بويى يەر ئاستىدا نەمجان يېتىپ ئاخىر باھارغا ئۇلاشقان كەسىلەنچۇكتەك كۇچلىنىپ كېتە-سەن ؛ ئۇ شەھەر دېڭىز ساھىلىغا جايلاشقان ، كىشىلەر ئۇنى مەر-مەردىن پۇتۇلگەن دېيىشىدۇ ؛ ئۇ يەردىكىلەر ئۆسۈملۇكلەردىن بە-زار ، شۇڭا دەل - دەرەخ ، ئۆسۈملۇكلەرنىڭ بىرىنىمۇ قويماي قومۇرۇپ تاشلىغان . پۇتۇنلەي نۇر - زىيا ۋە مەدەنلەر بىلەن تولغان سۇپسۇزۇك سۇلاردا جىلۋىلىنىپ تۇرغان بۇ مەنزىرە سېنىڭ دىتىڭغا تازىمۇ ياقمىدۇ .

يۈرىكىم ئۇندىمىدى .

— مادامىكى ، سەن تەسكىن تېپىش ، يەنە كېلىپ سەيلە - سايا‌ھەت بىلەن تەسكىن تېپىشقا شۇ قەدەر خۇشتار بولساڭ ، گوللاڭ-دىيىگە بېرىشنى خالامسەن ؟ ئۇ راستىنلا ئاجايىپ پىنھان ، خالىي

---

① لىسسابون — پورتۇگالىيىنىڭ پايتەختى .

جاي . ئىلگىرى سەن مۇزېيدا ئۇ ئەلنىڭ مەنزىرە رەسىملىرىنى كۆرگەنلىرىدە سۆيۈنۈپ كېتەتتىڭ . ئەمدى ئۇ يەرگە بارساڭ تېخى مۇ خۇشال بولۇپ كېتىدىغانسەن ؟ سېنىڭچە ، روتتېردام[1] قانداق ؟ سەن ئورمانەك ماچتا ۋە ئۆينىڭ ئالدى ـ كەينىدە توختاپ تۇرغان سانجاق كېمىلەرنى كۆرۈشكە خۇشتار ئەمەسمىدىڭ ؟

يۇرىكىم يەنىلا سۇكۇت ئىلكىدە جىمجىت تۇراتتى .

— باداۋىيا[2] غۇ ئويلىغىنىڭغا تازا ماس كېلەر ؟ بىز ئۇ يەردە گۈزەل ئىسسىق بەلۋاغ مەنزىرىسى بىلەن سىڭىشىپ كەتكەن ياۋروپا روھىغا نائىل بولالايمىز .

يۇرىكىم كېكەچ بولۇپ قالغاندەك يەنىلا زۇۋان سۇرمىدى .

— سەن ئۆز ئازابلىرىڭدىن شۇ قەدەر بىھوشلىنىپ كەتتىڭمۇ ؟ ئەگەر راستتىنلا شۇنداق بولغان بولسا ، ئۆلۈمگە ئوخشاش ئاشۇ سىرلىق ، تىلسىم جايلارغا قېچىپ كېتەيلى ، ئاھ ، بىچارە يۇرىكىم ، سەپىرىمىزگە مەن ھۆددە قىلاي ، دولئوغا[3] بېرىش جابدۇقىنى ئۆزۈم تەقلەي ياكى ئۇنىڭدىنمۇ يىراققا ، بالتىق دېڭىزىنىڭ ئەڭ يىراق چېتىگىچە بارايلى . مۇمكىن بولغىنىدا ، بىز پانىي دۇنيادىن ، بۇ دۇنيادىكى ھاياتتىن يىراققا كېتەيلى ، ئەڭ بولمىغاندا شىمالىي قۇتۇپتىن ماكان تۇتساقمۇ مەيلى . ئۇ يەرگە قۇياش نۇرى يىلدا بىر قېتىم غىل ـ پاللا چۈشۈپ قالىدۇ . كۇن بىلەن تۇننىڭ بەكمۇ ئاستا ئالمىشىشى ھاياتتىكى چوڭ پەرقلەرنى يوقىتىدۇ . ئۇ يەردە پۇتۇن بولمىغان يېرىم نەرسە مەۋجۇت ئەمەس ، ھەممە نەرسە بىر خىل ، شۇنداق ئاددىي . ئاددىيلىق يېرىم ناشۇدلۇق . ئۇ يەردە ، زۇلمەت بىزنى پۇخادىن چىققۇدەك يۇيۇپ قويىدۇ (بىز قاراڭغۇلۇق بىلەن قانغۇچە يۇيۇنالايمىز) . شۇنداقلا ئۇپۇق سىزىقىدا مەزگىلسىز پەيدا بولىدىغان شىمالىي قۇتۇپنىڭ سەھەر شەپىقىنى قانغۇچە تاماشا قىلالايمىز . گۈلسۇرۇخ رەڭگىدىكى دەستە ـ دەستە قىزغۇچ نۇرلار خۇددى دوزاختىكى يالقۇندەك جىلۋىلىنىپ ، ئەتراپىمىزدا ئۇسسۇل ئويناىدۇ . . .

---

① گوللاندىيىنىڭ پورت شەھىرى .
② ھىندۇنېزىيە پايتەختى جاكارتانىڭ قەدىمكى ئاتىلىشى .
③ ياۋروپانىڭ ئەڭ شىمالىدىكى بىر رايون ، شىمالىي قۇتۇپقا جايلاشقان .

يۇرىكىمنىڭ سەۋر قاچىسى ئاخىر يېرىلدى. ئۇ سالماقلىق بىلەن شۇنداق دېدى:

— قەيەرلا بولسا بولۇۋېرىدۇ، قەيەرلا بولسا بولۇۋېرىدۇ، پەقەت بۇ دۇنيانىڭ سىرتىدا بولسىلا بولدى!

ھەر كىم كىمېر[1] يۇدۇۋالغان

ئۇستۇمدە بىر پايانسىز كۇل رەڭ ئاسمان، ئاستىمدا نە يول، نە گۇل ـ گىياھ، نە خوخاتكەن، نە بىرەر تۇپ چاقچاقتىنمۇ ئەسەر بولمىغان، قويۇق چاڭ ـ توزانلار ھەريان ئۇچۇپ يۇرگەن چەكسىز دەشت ـ بايا‌ۋان. مەن ئۇندا مۇكچەيگىنىچە ئالغا كېتىۋاتقان بىر توپ كىشىلەرنى ئۇچراتتىم.

ئۇلارنىڭ ھەربىرى دولىسىغا بىردىن غايەت زور كىمېر يۇدۇۋالغان، ھەربىر كىمېر بىر تاغار ئاشلىق، بىر چېپتا كۆمۈر ياكى رەم پىيادە لەشكەرلىرىنىڭ يۈك ـ تاقلىرىدەك ئېغىرلىقتا.

بىراق، ئۇ غەلىتە نەرسىلەر جانسىز ئەمەس، بەلكى ئېلاستىكلىق يوغان قوللىرى بىلەن كىشىلەرنىڭ كۆكرىكىنى مەھكەم قامالاپ، شىللىسىنى قورۇپ ھە دەپ تۆۋەن بېسىۋاتقان بەقۇۋۋەت، تىرىك نەرسە ئىدى. ئۇنىڭ كىشىلەرنىڭ پېشانىلىرىگىچە ساڭگىلاپ چۈشكەن خاپاڭ بېشى قەدىمكى پالۋانلار ئۆز رەقىبلىرىگە سۇرلۇك كۆرۈنۈش ئۇچۇن كىيىۋالىدىغان دۇبۇلغىغا ئوخشاپ قالغان.

مەن بىر سەييياھتىن، ئۇلارنىڭ بۇنچىۋالا ئالدىراپ ـ تېنەپ نەگە كېتىۋاتقىنىنى سورىدىم، ئۇ ئۆزىنىڭ، ياق، ئۆزىنىڭلا ئەمەس، باشقا جىمى سەپەرداشلىرىنىڭمۇ ھېچقايسىسى بۇنى بىلمەيدىغىنىنى ئېيتتى. بىراق، ئۇلار بەربىر مەلۇم بىر مەنزىلگە بارىدۇ. چۈنكى ئۇلارنى بىر خىل يېڭىلمەس ئىستەك ئالغا بېسىشقا دەۋەت قىلىپ تۇرىدۇ.

ئەجەبلىنەرلىكى، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ يەلكىسىگە ئارتىلىپ،

---

① يۇنان ئەپسانىلىرىدىكى بېشى ۋە بوينى شىرغا، گەۋدىسى ئۆچكىگە، قۇيرۇقى يىلانغا ئوخشاپ كەتكەن غەلىتە شايتۇن.

بويۇنلىرىغا ئېسىلىپ ئېغىرچىلىق سېلىۋاتقان بۇ ياۋۇز مەخلۇققا غەزەپلىنىش تۇيغۇسى ، ئۇنى ئۆز تېنىنىڭ ئايرىلماس بىر ئەزاسى دەپ قارايدىغاندەك قىلاتتى . ئۇلارنىڭ ھارغىن ، ئەمما كەسكىن چىرايلىرىدا ھېچقانداق ئۇمىدسىزلىك كۆرۈنمەيتتى . ئاستا - ئاستا قاراڭغۇلىشىۋاتقان ئاسمان گۇمبىزى ئاستىدىكى بۇ زېمىنمۇ كۆككە ئوخشاشلا كۆڭۈلسىز . ئۇلار توپا كېچىپ ئېغىر قەدەم بىلەن داۋاملىق ئالغا كېتىۋاتاتتى ، چىرايلىرىدىن ئامالسىزلىقى ، پېشانىسىگە پۈتۈلگەن ئەڭ ئاخىرقى نەپىسىگىچە ئۇمىد بىلەن ياشاش تەقدىرىگە تەن بەرگەنلىكى ئېنىق بىلىنىپ تۇراتتى .

سەييارىلار سېپى مېنى تېزلا ئارقىدا قالدۇرۇپ ، ئۇپۇق سىزىقىدا ، يەر شارىنىڭ يۇمىلاق يۈزى كىشىلەرنىڭ نىگارىنى توسۇۋالىدىغان ئاشۇ يىراق جايدا غايىب بولدى .

مەن خىلىغىچە بۇ سىرنى يېشىش كويىدا ھەپىلەشتىم ، ئەپسۇس ، كۆپ ئۆتمەيلا ئاجايىپ كۈچلۈك سوغۇق بىر تۈيغۇ مېنى قامال قىلىۋالدى ، شۇنىڭ بىلەن كىمىر زۇلۇم سېلىپ قىينىۋاتقان ھېلىقى كىشىلەردىنمۇ بەتتەر ھالسىراشقا باشلىدىم .

تەلۈە بىلەن ۋېناس

ھاۋا نەقەدەر ئوچۇق - ھە ! كەڭ باغچا قۇياشنىڭ مېھرىلىك بېقىشلىرىدىن گويا ئىشق ئوتىغا مۇپتىلا بولغان بەرنا يىگىتتەك بىھوشلانغان .

پۈتكۈل مەۋجۇداتلار سەرخۇش ۋە سىرلىق . ئەتراپ ساداسىز ، ھەتتا ئېرىقتىكى سۇمۇ ئۇيقۇ دېڭىزىغا غەرق بولغاندەك شاۋقۇنسىز . بۇ جاي كىشىلەرنىڭ شادىيانە تەنتەنىسىنىڭ ئەكسىچە بىر خىل ساداسىز ئەسەبىي شادلىق بىلەن تولغان .

بارغانچە كۆچىيىۋاتقان قۇياش نۇرلىرى مەۋجۇداتلارغا تېخىمۇ يارقىنلىق بەخش ئەتمەكتە . ئىللىق ھاۋا ، زەڭگەر ساما بىلەن ھۆسن تالىشىپ ھۇپپىدە بەرق ئۇرغان گۈل - غۇنچىلارنىڭ خۇش ھىدىنى خىرە - شىرە كۆرۈنىدىغان يۇپقا تۇمان ئوخشاش ئۆزگەر-

تىپ ، ئاستا - ئاستا يۇقىرى ئۆرلىمەكتە .

ئەپسۇس ، ئەنە شۇنداق خۇشاللىق ھۆكۈم سۈرۈۋاتقان بۇ جايدا مەن قەلبى شېكەستە بىر ئادەمنى چېلىقتۇرۇپ قالدىم .

ھەيۋەتلىك ۋېناس ھەيكىلى تۇۋىدە ، بىر تەلۋە — ھەييارلىق قىلىدىغان مەسخىرىۋاز تۇراتتى . ئۇنىڭ بۇرچى پۇشايمان ۋە يىرگىنچ پاتقىقىغا پاتقان شاھنىڭ كۆڭلىنى ئېچىش ئىدى . ئۇ غەلىتە ھەم كۈلكىلىك كىيىنگەن ، بېشىدا جىرىڭشىپ تۇرغان قوڭغۇراق ئېسىلغان بۆك . ئۇ ھەيكەلنىڭ ئالدىدا يېتىپ بېشىنى كۆتۈرگىنىچە ياش لىغىرلاپ تۇرغان كۆزلىرىنى بۇ ئۆلمەس ئىلاھەگە تىككەن .

ئۇنىڭ كۆزلىرى يېلىنىش ئىچىدە : «مەن دۇنيادا مۇھەببەت ۋە دوستلۇققا مۇيەسسەر بولالمىغان ئەڭ يارامسىز ، ئەڭ غېرىب ئادەمەن . ئەڭ تۆۋەن دەرىجىلىك مەخلۇقمۇ مەندىن ياخشىراق . بىراق ، مەنمۇ باشقىلارغا ئوخشاشلا گۈزەللىكنى چۈشىنىش ۋە بايقاش ئۈچۈن يارالغان ئەمەسمىدىم ! ئاھ ، ئىلاھە ! مېنىڭ دەرد - پىراقىم ، مېنىڭ ئاھۇ زارىمغا ئىچىڭ ئاغرىسۇن ! » دەۋاتقاندەك قىلاتتى .

لېكىن شەپقەتسىز ۋېناس مەرمەر كۆزلىرىنى يىراق - يىراقلاردىكى ئاللىقانداق بىر نەرسىلەرگە تىككىنىچە ئۇن - تىنسىز تۇرغىنى تۇرغان . . .

چاچ قېتىدىكى ئالەم

پۇراي چاچلىرىڭنى ئۇزاقتىن - ئۇزاق ! ياقاي يۈزلىرىمنى چېچىڭغا مەھكەم ، چاڭقاق كىشى مۇزدەك بۇلاق سۈيىگە دۇم چۈشكەن سىياق . سىلاي چاچلىرىڭنى يېنىش - يېنىشلاپ ، نازغىسۇن ئەسلىمەم بوشلۇقلار ئارا ، پۇلاڭلاتقاندەك خۇشبۇي قولياغلىقىنى نىگار !

بىلسەڭ كاشكى ، ھەممە - ھەممىنى ، مەن كۆرگەن ، مەن سەزگەن ھەمدە مەن ئاڭلىغان چاچلىرىڭنىڭ قېتى - قېتىدا ! چاچلىرىڭنىڭ خۇش ھىدى ئۆزرە ، جەۋلان قىلار كۆڭلۈم شادىمان ،

ئۆزگىلەر قەلبى يۇرگەن كەبى ئۇزۇپ كۆي تامان .

چاچلىرىڭىنىڭ چوڭقۇرلۇقىغا ، يوشۇرۇنغان تاكامۇل بىر چۇش ، ھەممە ياقتا ئاق يەلكەنلەر ، ھەممە ياقتا ئېگىز ماچتىلار ، ئۆركەشلەپ تۇرىدۇ ئوكيانلار ئۇندا ، ئەكىتەر مېنى ، دېڭىزلارنىڭ مۇسسۇن شامىلى تىلسىم جايغا ئۇچۇرۇپ ، ئۇ يەرنىڭ ئاسمىنى كۆپكۆك ۋە ئېگىز ، ئۇ جاينىڭ ھاۋاسى تولىغاندۇر پۇراقلىرىغا مېۋە - چېۋە ، ياپراقلار ھەمدە ئادەم تېنىنىڭ .

كۆرىمەن بىر پرېستان ، بوستان زۇلپىڭ دېڭىزلىرىدا ، مۇڭلۇق ناخشا ، كۆي ، كۈللى تائىپە ئەزىمەتلىرىگە لىق تولغان مەڭگۈلۈك تۆمۇر قاپلىغان بىپايان كۆك ئاستىدىكى شۇ يەردە ، تۇرىدۇ خىلمۇخىل كېمىلەر ، مۇرەككەپ ۋە نەپىسلىكىنى قىلىپ نامايان .

سىلىغاندا توزغىپ تۇرغان سۇمبۇل چېچىكنى ، چىرمايدۇ يەنە قەلبىمنى ھەسرەت ۋە پىغان ، ئەللەي ئېتەر دولقۇنلار كۆركەم كېمىنى ، ئولتۇرىمەن خىياللار سۇرۇپ ، قازناقتىكى ساپادا ئۇزاقلارغىچە ، بىر چېتىمدە بىرنەچچە تەشتەك گۈل ، بىر چېتىمدە بىرنەچچە سۇدان .

پۇرايمەن ئاتەش چاچلىرىڭىنىڭ ئوچاقلىرىدا ، شېكەر ۋە ئەپيۇن قوشۇلغان تاماكىنىڭ ھىدىنى ؛ كۆرىمەن چاچلىرىڭىنىڭ زۇلمەت تۇنىدە ، ئىسسىق ئىقلىم زەڭگەر ئاسمىنىنىڭ چاقناشلىرىنى ؛ سەرخۇش بولىمەن ، مامۇق چاچلىرىڭ ساھىللىرىدا ، قارىماي ، خۇش پۇراق كاكائو مايلىرىنىڭ ئەبجەش پۇراقلىرىدا .

ئۇپەي توم ئۆرۈلگەن قۇندۇز بانتاڭنى ئۇزاقتىن - ئۇزاق . تەگكىنىدە لەۋلىرىمگە مەتانەتلىك ، ئەۋرىشىم چېچىڭ ، ئۆتمۇشۇمنى كۆشىگەندەك بولىمەن گويا . . .

(ئەركىن نۇر تەرجىمىسى)

مەمتىمىن ئەلا

ئۆي ۋە كىچىدە كەلگۈچى

قاراڭغۇ چۈشەي دېگەن پەيت ، ئۆيدە ئۆزۈم يالغۇز ئەپلاتوننى ئوقۇۋاتاتتىم . ئىشىك تۈيۈقسىز ئەنسىز چېكىلدى . قەلبىمگە يات بىر سېزىم ئېقىپ كىردى . ئەپلاتوندىن قايتتىم ۋە ئىشكىنى ئاچ- تىم . تۈنجى ھېس قىلغىنىم كىچىنىمك نەمخۇش ئاۋازى بولدى . ھەممىنى ئاڭلىدىم ، ئۇ كىردى .

ئۇ ئۆيگە كىرىپلا ناھايىتى سالماق ھەركەتلەر بىلەن كونا ۋە كۆرۈمسىز دېرىزىنى ئېچىۋەتتى . بۇ قېتىم ھېس قىلغىنىم نارەسە- دە قىزنىڭ كىچىدە ئۇزاق - ئۇزاق ئۆكسۈپ يىغلىشى بولدى . بۇرنۇمغا تور بېسىپ كەتكەن سىرت ئۇرۇلدى .

— كىچىسى دېرىزىنى ئېچىۋېتىش كۆڭۈللۈك ئىش ، — دېدى ئۇ جايلىشىۋالغاندىن كېيىن .

مەن يەنىلا بايىقى تۈيغۇلارنىڭ ئارىسىدا قالغانىدىم . ئۇ سۆزلە- دى . مەن ئۇنى تونۇيدىغانلىقىمنى خىرە ئېسىمگە ئالالىدىم . بەلكىم ئۇ باشقا بىرسىدۇ ياكى ئۇ ئەسلا مەۋجۇت ئەمەستۇ ، بۇلار ماڭا بەربىر .

— سېنى بۇ شەھەرنىڭ رەستىلىرىدىن ئىزدەپ قېرىۋەتتىم . سېنىڭ بۇ يەردىلىكىڭنى ھېچقايسىسى بىلمەيدىكەن ، ئىسمىڭنىمۇ ئاڭلاپ باقماپتۇ . مەن سېنى ئۆيىدە دەپ تەخمىنچىلاپ ئۇدۇللا كېلىۋەردىم . مەن تېخى سېنى كۆچۇپ كەتكەن چېغى دەپتىمەن . — ئۇنىڭ تولۇپ تاشقان ئىشەنچ بىلەن ئېيتىۋاتقان ۋە باش - ئاخىرى كۆرۈنمەس سۆزلىرىنىڭ ئارقىسىدىكى سۇس پىلىل- داپ تۇرغان كۆزلىرىگە قارىدىم . بۇ كۆزلەردىن ئېيتقۇسىز بىر بىپەرۋالىق ۋە ھارغىنلىق چىقىپ تۇراتتى .

— مەنمۇ ئۇلارنى تونۇمايمەن ، — دېدىم .

— نېمە ئۈچۈن تا ھازىرغىچە كۆچمىدىڭ . قارا ، بۇ نەس

بىسىپ كەتكەن ئۆيۈڭگە ، تېنىڭمۇ ئۆيۈڭگە سىڭىشىپ كېتىپتۇ . بولدى بەس ، بۇلار ئاخىرلىشىشى كېرەك .

— كۆچكۈم يوق ، كۆچكۈدەك يېرىمۇ يوق ، ھامىنى بىر كۈنى بۇ ئۆيدىنمۇ يوقىلىمەن .

ئالدىمدىكى يۈز بارغانسېرى كېڭىيىشكە باشلىدى ، ئۇنىڭ چىشلىرىنى كۆردۈم . ئۇلار بەكمۇ ئاق ئەمەس ئىدى . يۈز ۋە قورۇقلار ، مەندىن بارغانسېرى يىراقلىشىۋاتقان جاراڭلىق ئاۋازلار ، يۈزنىڭ ئارقىسىدىكى دېرىزىدىن كېڭەيگەن قاپقاراڭغۇلۇق .

— ئۇلار سېنى قارغىشىۋاتىدۇ . ئۇلارمۇ ساڭا ئوخشاشلا بىچارە . ئۇلار سېنىڭ كىملىكىڭنى بىلمەيدۇ . لېكىن ئۇلار ساڭا ئاپەت تىلەۋاتىدۇ . بۇ سېنىڭ تۇغۇلغانلىقىڭنىڭ تەبرىكى .

— ماڭا بەرىبىر ، مەن مۇراسىمغا قاتناشمىغىلى شۇنچە ئۇزاق بولۇپ كەتتى .

زېرىكىش مېنى ھەممە نەرسەمدىن ئايرىپ يالىڭاچلاشقا باشلىدى . ئەسىنگۈم كەلدى ، كاللامغا يەنە ئەپلاتون كىرىۋالدى . «ئەپلاتون نېمىشقا غايىۋى دۆلەتتە ئەزىزلەرنى يوق قىلىش توغرىسىدا توختالغان بولغىيدى ؟» ، «ئۇ توي قىلغان بولغىيمىدى» ، «ئۇنىڭمۇ ئۆيى بولغان بولۇشى ئېنىق ، چۈنكى پەيلاسوپلار دائىم ئۆلۈمنى ياد ئېتىپ تۇرىدۇ .»

ئۆي يەلكەمگە يىقىلىۋاتقاندەك تۇيغۇغا كېلىپ قالدىم . سىقىلىش ۋە ئامالسىزلىق كۆزۈمنى لەرزان ئۇزۇۋاتقان سائەتكە ئاپارىدى . سائەت بىردىنلا ئايالنىڭ كۆكسىگە ئايلاندى . ۋاقىت ئىشرەتنىڭ چوڭقۇرلۇقلىرىدا سويلاپ ئېقىۋاتاتتى . ھەممە نەرسە يالىڭاچلاغاندەم شەكلىگە كىردى . مەۋجۇدات ئەسلىدە بىر بەتبەشىرە يالىڭاچلىق ئىدى . ئۆلۈم دەل مەۋجۇداتنىڭ يالىڭاچلانغان شەكلى . ھەيدىڭگىر «ئۆلۈم مۇمكىنسىزلىكنىڭ مۇمكىنلىكى» دېگەنىكەن . بىراق پارماندىس «مەۋجۇدات دېگەن مەۋجۇدات ، مەۋجۇدات يوقالمايدۇ» دېگەن . ياق ، ھېراكلىتنىڭ تۇيغۇسى توغرا — «ھەممە نەرسە ئۆزگىرىشتۇر .» بىز ھەممىمىز نامەلۇم بوشلۇققا سۆرىلىپ كېتىۋاتىمىز ، ھېچكىمنىڭ تاشقا ئايلىنىپ ئەبەدىي بولغۇسى يوق .

«هەممنى ئۇنتۇپ كېتەيمۇ ؟ ! »
— سېنىڭ ئىچ ئاغرىقىڭ ۋە ئازابىڭ ماڭا گۈزەل ئەسلىمىلەرنى ئەسلىتىدۇ .
ئۇنىڭغا شارتتىدە قارىدىم ، كۆرگىنىم چىدىغۇسىز بىسەرەمەجانلىق بولماستىن ، ئۇزاق كۈتۈشتىن كېيىنكى غەلىتە خاتىرجەملىك بولدى .
— سۆزلىيەلمەسلىك بىزنى قارىغۇ قىلدى ، بىز گۈناھ ئۆتكۈزۈۋاتىمىز .
— ياق ، گۈناھنى سەن ئۆتگۈزۈۋاتىسەن ، چۈنكى سېنىڭ كالىلاڭغا ناھايىتى ئاددىي بىر ئوي قېتىپ قالغان ، گۈناھتىن ساقلىنىشنىڭ بىردىنبىر يولى تالاغا چىقالماسلىق . بۇ ئۆيگە كېلىشتىن ئىلگىرىلا گۈناھ ئۆتكۈزگەنسەڭ . بۇلارنى يوق قىلالمايسەن . گۈناھكار كۆزدە دۇنياغا قارىساڭ ئۆزگىنىڭ يۈزىدىكى نەپرەتنى ئېنىق كۆرەلمەيسەن . بۇ ئۆيدىن كەت ، بۇ يەردىن يوقال ، — ئۇنىڭ يۈزى كۆكىرىپ كېتىۋاتاتتى . يۈز ۋە تىنىق .
— لېكىن مەن گۈناھنىڭ ھەقىقەتنى ھېس قىلدۇرالىشىدىن گۇمانلىنىپ باقمىغان .
— بىلەمسەن ، سەن ئوچاقنىڭ ئالدىدا تۇغۇلغانسەڭ . شۇ پەيتتە كۆزۈڭ ئوچاقتىكى چوغقا چۈشتى . ئۇ ساڭا بۇ دۇنيادا گۈزەل بىلىنگەن تۇنجى نەرسە ئىدى . چوغقا قولۇڭنى ئۆزاتتىڭ - يۇ ، قورقۇپ توختاپ قالدىڭ . ئۇمىدسىزلىك ، سەن ئۆزۈڭگە گۈزەل بىلىنگەن نەرسىنى ھېچكىمگە بىلىندۇرمەيلا ئۇن - تىنسىز رەت قىلدىڭ . ياق ، مېنىڭچە بۇلار ئەسلا يۈز بەرمىگەن .
بىر ھازادىن كېيىن ئاغزىمدىن نۇرغۇن تاۋۇشلارنىڭ رېتىمسىز چىقىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىشقا باشلىدىم .
— ھەركىمنى قورقۇش ئېتىقادسىز قىلىۋېتەلەيدۇ . ئۇمىدسىزلىك ماڭا نەپرەت ئېلىپ كەلدى ، مەن ئاسىيلىقنىڭ مېنى دەل ئۇمىدنىڭ ئەسىرىگە ئايلاندۇرۇپ قويىدىغانلىقىنى بىلگىنىمدە ، مەن بۇ ئۆيگە بەند قىلىنىپ كەتتىم .
— بۇگۈن مەن دەل سەندىن نەپرەتلەنگىلى كەلدىم ، — ئۇ

ئۇھ تارتىپ قويدى . يۇز ۋە جىمجىتلىق .

— بەلكىم ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى نەپرەتلا بىزنى باغلاپ تۇرىدىغان بىردىنبىر رىشتىدۇ . نەپرەتلا مېنى ئۇلارنىڭ ئېسىگە سالىدۇ ، سېنىڭمۇ ھەم . ئۇلارنىڭ قارغىشى نەپرەت ئەمەس ، بەلكى ئادەملىكنىڭ قۇربانلىققا ئايلىنىشى ، ئۆزگىنىڭ ئۆزلۇكىنى يىتتۇرۇشى ، «مەن» نىڭ مەنىسىزلىشىشى . سېنى نەپرەت بۇ يەرگە باشلاپ كەلدى ، مېنى نەپرەت بۇ يەردە قالدۇرۇۋاتىدۇ .

— ھا ـ ھا ـ ھا ، ئۆلۈمتۇك قۇرت . سەن ھامان بىر كۈنى ھەممىنى ئۇنتۇيسەن ، خۇددى كىچىكلىكىڭگە قايتقاندەك شۇنداق خاتىرجەم بوپقالىسەن ، شۇ چاغدا بەلكىم ھېلىقى چوغنى يەنە ئېسىڭگە ئېلىشىڭ مۇمكىن .

ئۇنىڭ ئاۋازى ماڭا بارغانسېرى قاراڭغۇلىشىپ كېتىۋاتقاندەك بىلىنىشكە باشلىدى . قاراڭغۇ ئورماندا يىلانغا ئوچراپ قېلىشتىن ئەڭ قورقمەن . بۇ مېنىڭ گۇناھقا بولغان زىيادە سەزگۈرچانلىقىمدىن بولسا كېرەك .

ۋاقىت خۇددى قاراڭغۇ ئورماندىكى يىلاندەك كېتىۋاتىدۇ ، ئۇ يەردە بىر ئەسەبىي تولغىنىش بار — يات تىلدا سۆزلەيدىغان بىر ئايال بار ، ھېچكىم ھېچكىمنى چۈشەنمەيدۇ ، چۈنكى ھەممە ئادەم يىلاندىن قورقىدۇ . يۇز ۋە ئەسەبىيلىك .

— خاتالاشتىڭ ، — بۇ ئاۋاز باشقا ئاۋازلاردىن سۈغۇرۇلۇپ چىقىپ قۇلىقىمغا ئېتىلىپ كىردى ، — ئەپلاتون ئەڭ بۈيۈك پەيلاسوپ ، ئۇنىڭ ئېيتقان غايىۋى دۆلىتى سېنىڭ مۇشۇ ئۆيۈڭگە ئوخشايدۇ .

— بىلمەن ، بۇ ئۆيدە ئەمدى قۇياش بەزمىسى ئۆتكۈزۈلمەيدۇ ، ئىلگىرىكى ئاۋازلارنى ئاڭلىيالمايسەن . ھەممە جىمىدى . مەن بۇ ئۆيدە كۈندە ئويلايمەن ، مەن نەپسىلىنىۋاتىمەن ، خۇددى دېكارت ئېيتقاندەك ، پۈتكۈل گۇماندىن خالىي ۋە ھەممە رېئاللىقنىڭ ئاساسى بولغان سۇبېيېكتىم ـ ئۆزلۈكۈم مەۋجۇت : «ئويلىنىمەن ، شۇڭا مەن مەۋجۇت» (چوگىتۇ ، ئېرگوسۇم) . مەن ھېلى سېنىڭ كېلىشىڭنى تۇيغان . چۈنكى مەن بىر جانلىق بولمىش ئۆزۈمنىڭ نېمە

ئويلاۋاتقانلىقىنى بىلىپ تۇرىمەن . لېكىن مېنىڭ ئۆزلۈكسىز ئۆزۈمدىن يىراقلىشىپ كېتىۋاتىدۇ . مەن مەن بولماي قېلىۋاتىمەن . چۈنكى كۈچەۋاتىمەن ، مېنىڭ ئۆزۈملا بولغۇم بار . ئەپسۇس ، بۇلار-نى ھەقىقەتەن كونترول قىلالمايۋاتىمەن . دېرىزىنى ئاچمىدىم ، خۇدى لائىدسىز دېرىزىسىزلىكنى تىلغا ئالغاندەك .

دېرىزىنى ئاچماسلىقىم ئۇلارنىڭ قارىغىشىنى ۋە سېنىڭ نەپرىتىڭنى ئاڭلىماسلىق ئۈچۈن ئەمەس ، بەلكى ئۆزۈمنىڭ قارىغىشىنى ۋە نەپرىتىنى تېخىمۇ ئېنىق ئاڭلاش ئۈچۈندۇر .

— بولدى بەس ، ئاغزىڭنى يۇم ، — يۇز ئۆز شەكلىنى جىددىي ئۆزگەرتىۋاتاتتى ، يىلان يىراق قاراڭغۇ ئورمانلىقىڭ ئىچكىرىسىنى بويلاپ ئىلگىرىلەۋاتاتتى ، — بۇ ئۆي سېنىڭ قەبرەڭگە ئايلىنىدۇ .

— مەن ھازىر ئۆيۈمدە .

بىر - بىرىگە ئوخشىشىپ كېتىۋاتقان ئاۋازلار ئۇنىڭ تېنىدىن ئايرىلىپ ھاۋاغا تارقىلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىۋاتاتتىم . بىر ھازا-دىن كېيىن بۇنىڭغا نەمخۇش سۆيۈشكە ، تەرلەشكەن يالىڭاچ ۋە يىلانسىمان تەنگە ، گۈڭگا چىراغ ئاستىدىكى ئۇھسىراشقا ئوخشايدى-غان ئاۋازلار ئارىلىشىپ كىردى .

— يامغۇر ھېچ نەرسىنى ئۆزگەرتەلمەيدۇ ، — دېدىم ئېھتىيات-سىزلەرچە .

ئېسىمدىكى ماڭا ئۇزۇندىن بېرى ھەمراھ بولۇپ كېلىۋاتقان بىر ئېغىرلىق ئاستا - ئاستا كۆتۈرۈلۈشكە باشلىدى . بۇ ئېغىرلىق-نىڭ مېنى ھەر ۋاقىت تۇپراققا سۆرەۋاتقانلىقىنى ھېس قىلاتتىم . بۇ ئېغىرلىقنى بەزىدە تۆمۈردەكمۇ ھېس قىلاتتىم . ئىچىمدە خۇددى تۆمۈردەك ياكى تۆمۈرنىڭ ئۆزى بولغان ئېغىرلىق ياتاتتى . ھەر قېتىم يامغۇر ياغقاندا ، بۇ تۆمۈر ئېغىرلىقى بىلەن ئاستا - ئاستا ئۇستىگە سىلجىيتتى . مەن ئۇنى ئېنىق تۇيماقتا ئىدىم . . .

قۇلۇمغا نەم ئۇرۇلدى . ئۇ راستتىنلا كەلدىمۇ ؟ يۇز ۋە ئېغىر-لىق .

ئېسىمدىكى ئېغىرلىق مېنى يامغۇرنىڭ ئەدىشىگە ئەگىشىپ تېخىمۇ ھالسىزلاندۇرۇۋاتاتتى . «ئاشۇ كۈنى يامغۇر ياغارمۇ ؟»

— قايسى كۇنى؟

«ئاشۇ كۇن»نى كۆچەپ خيال قىلىشقا باشلىدىم. ئۇ زادى قايسى كۇن؟ ئۇ كۇنى راستتىنلا ھەممە نەرسە تۈيۈقسىز يوقاپ كېتەرمۇ؟ ياكى كىچىكىمدە كۆرگەن ھېلىقى غەلىتە چال كۆتمەك راۋابنى چېلىپ بىزنى قورقۇشقا سالارمۇ؟ ئۇ كۇنى مەن راستتىنلا ئەسلىمەمنى يوقاتقانلىقىمنى ئەسلەمدىمەن؟ مەن ۋە پۈتۈن ئۆيۈم بىراقلا جىمجىتلىققا ئايلىنىپ كېتەرمۇ؟ خۇددى ھېراكلىت ئېيتقاندەك، مەن جىمجىتلىققا پەقەت ۋە پەقەت بىرلا ھەم ئاخىرقى قېتىم، بەلكىم ئەبەدىي كىرىپلا يوقاپ كېتەرمەنمۇ؟ يەنە يۇز ۋە جىمجىتلىق.

ئۇ كۇنى ھەممە نەرسە قايتىدۇ. مەن قولۇمنى چوغقا ئۇزىتىمەن. ئۆيۈمنىڭ غىرىسلاۋاتقانلىقى ماڭا ئايان بولىدۇ. شامال ئاق قۇشلارنى ھەيدەيدۇ. ئۇمىدىڭ قاراڭغۇ ئۆڭكۇرىدە يىلاندىن بىمەل يامغۇر يېغىشىمۇ مۇمكىن. مەن تۆمۇرنىڭ ئېغىرلىقىنى ئىچىمگىچە يېغىۋاتقان يامغۇردىن ھېس قىلىمەن ۋە خۇددى تۆمۇردەك ئېغىر ئۇھ تارتىمەن. يۇز ۋە تۆمۇر.

ئۇ كۇنى پۈتۈن خالايىق ماڭىدۇ، ئۇ كۇنى...

ئىشىك تۈيۈقسىز ئەنسىز چېكىلدى.

تۆۋېنق ھەكىمى (مىسىر)

قۇش ۋە ئادەم

بالا قۇش ئاتىسىدىن سورىدى:

— دۇنيادا ئەڭ ئالىي جانلىق قايسى؟ بىز قۇشلارمۇ؟

ئاتا قۇش جاۋاب بەردى:

— ياق، ئىنسانلار.

بالا قۇش يەنە سورىدى:

— ئىنسانلار قانداق جانلىق؟

— ئىنسانلار... ھە، دائىم بىزنىڭ ئۇۋلىرىمىزغا تاش ئاتىدىغان جانلىقلار شۇ.

بالا قۇش بىردىنلا ئېسىگە ئالدى:

— ھە، بىلدىم!... لېكىن ئىنسانلار بىزدىن ئەلامۇ؟ ئۇلارنىڭ تۇرمۇشى بىزنىڭكىدىن بەختلىكمۇ؟

— ئۇلار بىزدىن ئەلا بولۇشى مۇمكىن، لېكىن بىز ئۇلارغا قارىغاندا كۆپ بەختلىك!

— ئۇلار نېمە ئۈچۈن بىزدەك بەختلىك ئەمەس؟ — سورىدى بالا قۇش چۈشىنەلمەي.

— چۈنكى ئىنسانلارنىڭ يۈرىكىدە بىر خىل تىكەن بار، — ئاتا قۇش چۈشەندۈرۈشكە باشلىدى، — بۇ تىكەن ئۇلارنى ھەر ۋاقىت سانجىپ ئازابلاپ تۇرىدۇ. ئۇلار بۇ تىكەنگە ئۆزلىرى بىر ئىسىم قويۇۋالغان، ئۇنى «ئاچ كۆزلۈك» دەپ ئاتايدۇ.

— ئاچ كۆزلۈك؟ — بالا قۇش يەنە سورىدى، — ئاچ كۆزلۈك دېگەننىڭ مەنىسى نېمە؟ دادا، سەن بىلمەمسەن؟

— بىلىمەن، چۈنكى مەن ئىنسانلارنى چۈشىنىمەن، ئۇلارنىڭ يۈرىكىدىكى ئاچ كۆزلۈك تىكىنىنىمۇ كۆرۈپ باققانمەن، سېنىڭمۇ كۆرۈپ باققۇڭ بارمۇ؟

— كۆرۈپ باققۇم بار، دادا، ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرۈپ باققۇم

بار .

— بۇ تەس ئىش ئەمەس . بىرەر ئادەم كەلسە ، ماڭا دەرھال خەۋەر قىلغىن ، مەن ساڭا ئىنسانلارنىڭ يۇرىكىدىكى ئاچ كۆزلۈك تىكىنىنى كۆرسىتىپ قوياي .

ھايال ئۆتمەيلا ، بالا قۇش ۋارقىرىدى :

— دادا ، بىر ئادەم كېلىۋاتىدۇ !

— گېپىمگە قۇلاق سال ، بالام ، — دېدى ئاتا قۇش بالىسىغا ، — مەن سەل تۇرۇپ ئۇنىڭ قولىغا ئۆزلۈكىمدىن تۇتقۇن بولىمەن . سەن ئالامەت بىر ئويۇننى كۆرىسەن .

بالا قۇش ئەنسىرەپ قالدى :

— ئەگەر سەن زىيانكەشلىككە ئۇچراپ قالساڭ . . .

ئاتا قۇش بالىسىنى خاتىرجەم قىلدى :

— ئەنسىرىمىگىن ، بالام . مەن ئىنسانلارنىڭ ئاچ كۆزلۈكىنى چۈشىنىمەن . ئۇلارنىڭ قولىدىن قانداق قۇتۇلۇشنى بىلىمەن .

ئاتا قۇش شۇ گەپتىن كېيىن ئۇچۇپ بېرىپ ھېلىقى ئادەمنىڭ يېنىغىلا قوندى ، ئۇ ئادەم ئۇنى كاپىلا قىلىپ تۇتۇۋالدى ۋە خۇشاللىقىدا ۋارقىرىۋەتتى :

— ھىم ، ئەمدى سېنى يۇڭداپ ، گۆشۈڭنى مەززە قىلىپ بىر يېمىسەم !

— مەندىن تۇزۇك گۆش چىقمايدۇ ، قورسىقىڭ تويارمۇ ؟ — دېدى قۇش .

— ئىشقىلىپ ، ئېغىزغا تېتىغۇدەك بىرنەرسە چىقىدىغۇ ! — دېدى ئادەم .

— مەن ساڭا گۆشۈمدىنمۇ بەكرەك ئەسقاتىدىغان نەرسە بېرەي ، — دېدى قۇش ، — ئۇ ئۇچ جۈملە ھېكمەتلىك سۆز ، ئەگەر ئۇنى ئىگىلىۋالساڭ ، بايلىق دېگەنگە كۆمۈلۈپ كېتىسەن !

ئادەم ئالدىراپ تۇرالماي قالدى :

— قېنى تېز ئېيتقىنا ، ئۇ ئۇچ ھېكمەتلىك سۆز نېمە ؟

قۇشنىڭ كۆزلىرىدىن مۇغەمبەرلىك نۇرلىرى چاقنىدى ، ئۇ

ئالدىرماي گەپ باشلىدى :

— بۇنى ساڭا ئېيتىپ بېرىمەن ، لېكىن شەرتىم بار : مەن سېنىڭ قولۇڭدا تۇرۇپ بىرىنچى ھېكمەتلىك سۆزنى ئېيتىپ بېرەي مەن ؛ سەن مېنى قويۇپ بەرگەندە ئىككىنچى ھېكمەتلىك سۆزنى دەپ بېرىمەن .

ئۇ ئادەم ئۇچ جۇملە ھېكمەتلىك سۆزگە پاتراق ئېرىشىپ ، زور بايلىقنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئالدىراپ جاۋاب بەردى :

— شەرتىڭگە قوشۇلدۇم ، بىرىنچى ھېكمەتلىك سۆزۈڭنى تېز ئېيتقىن .

قۇش ئالدىرماي ئېغىز ئاچتى :

— بىرىنچى ھېكمەتلىك سۆز : قولدىن چىقىپ كەتكەن نەرسەگە ئېچىنما ! شەرتىمىز بويىچە ئەمدى مېنى قويۇۋەت .

ئۇ ئادەم قۇشنى قويۇۋەتتى ، قۇش ئۇنىڭغا يېقىنلا يەرگە قونۇپ گېپىنى داۋاملاشتۇردى :

— ئىككىنچى ھېكمەتلىك سۆز : مۇمكىن بولمايدىغان ئىشلارغا ئىشەنمە !

قۇش سايرىغىنىچە دەرەخ ئۇچىغا چىقىپ قوندى :

— سەن ئۇچىغا چىققان ئەخمەق ئىكەنسەن ، ئەگەر مېنى بايا سويغان بولساڭ ، قورسىقىمدىن 30 مىسقال ئېغىرلىقتىكى بىر گۆھەرگە ئېرىشكەن بولاتتىڭ ، ئۇ چاغدا بايلىققا كۆمۈلۈپ كەتكىنىڭ شۇ ئىدى .

ئۇ ئادەم بۇ گەپنى ئاڭلاپ ئۆلگۈدەك پۇشايمان قىلدى ، لەۋلىرىنى چىشلەپ قانىتىۋەتتى . ئۇ دەرەختىكى قۇشقا قاردى ، بايا كېلىشكەن شەرتنى ئويلاپ ۋارقىرىدى :

— ئۇچىنچى ھېكمەتلىك سۆزنى ئېيتىپ بەرمەمسەن ؟

مەككار قۇش مەسخىرىلىك كۈلۈپ جاۋاب بەردى :

— ئەي ئاچ كۆز ئادەم . سېنىڭ ئاچ كۆزلۈكۈڭ كۆزلىرىڭنى كور قىلىپ قويۇپتۇ . ئالدىدا ئېيتىپ بەرگەن ئىككى ھېكمەتلىك سۆزنى ئۇنتۇپ قالغان تۇرساڭ ، ئۇچىنچىسىنى ئېيتىپ بەرگىنىمىنىڭ نېمە پايدىسى ؟ ! «قولدىن چىقىپ كەتكەن نەرسىگە ئىشەنمە»

دېگەن سۆزلەرنى قىلغاندىمەن؟ ئويلاپ باق، مېنىڭ گۆش، پەيلەرىمنى قوشسىمۇ 20 مىسقال چىقمايدىغان تۇرسا، قورسىقىمدا قانداقسىگە ئېغىرلىقى 20 مىسقالدىن ئاشىدىغان گۆھەر بولسۇن؟!

ئۇ ئادەم بۇ گەپنى ئاڭلاپ ئاغزىنى ئېچىپ تۇرۇپلا قالدى، چىرايلىرى ئادەم قارىسىغا كۈلگۈسى كەلگۈدەك ئوسال بولۇپ كەتتى...

بىر قۇش پۈتۈن - سۈرۈك بىر ئادەمنى مانا مۇشۇنداق كۈلدۈرلاتتى. ئاتا قۇش بالىسىغا قايرىلىپ ئېغىز ئاچتى:

— بالام، ئاچ كۆزلۈكنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى ئۆز كۆزۈڭ بىلەن كۆرگەنسەن؟

— ھەئە، ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم، — دېدى بالا قۇش، — لېكىن بۇ ئادەم قورسىقىدا ئۆزۈڭنىڭ ئېغىرلىقىدىنمۇ ئېغىر گۆھەرنىڭ بارلىقىغا قانداق ئىشەنگەندۇ، مۇمكىن بولمايدىغان ئىشقا قانداق ئىشەنگەندۇ؟

— ئاچ كۆزلۈكىدىن ئىشەنگەن بولمامدۇ، بالام، — دېدى ئاتا قۇش، — مانا بۇ ئىنسانلارنىڭ ئاچ كۆزلۈك تەبىئىتى!

(دىلبەر سىراجىدىن تەرجىمىسى)

سايە

پاكىز تۇپراققا ، خازان ئۇستىگە ، پۇراقلىق ئەخلەتلەر دۆۋىسى-گە ، يېرىلغان دەرەخ غوللىرىغا ، ئاسفالت يوللارغا ، سېمونت تاملا-رغا ، يۇمران چۆپلەر ئۇستىگە ، قاتتىق ۋە سوغۇق ھەمراھ — شىرە ئۇستىگە ، يارىمنىڭ ۋىجىك ۋە نازۇك گەۋدىسىگە .

ئانامنىڭ قۇچىقىغا ، دادامنىڭ بەرىكەتلىك ئالىقانلىرىغا ، تو-نۇرنىڭ چەمبەرسىمان ئېغىزى ۋە ئۇنىڭدىكى كۆل ھەم كۆلنىڭ ئاستىدىكى ھارارەتلىك قوقاس ئۇستىگە .

سوغۇق بۇلاقلارنىڭ ۋە ئۆستەڭدىكى خىرامان سۇلارنىڭ يۈزى-گە ، قىشتىكى چەكسىز قۇشلارنىڭ ئۇۋىسى ئاستىدىكى بوشلۇققا ، بىنەملىكتىكى ئۆتكۈر پۇراقلىق شىۋاقلارغا ، ئۆزۈم زادىلا ھېس قىلمايدىغان پۇراققا تولغان ياستۇق ۋە كۆرپەمگە مەھكەم چاپلاشقە-نىچە ، گاھى كۆرۈنۈپ ، گاھى كۆرۈنمەي ، تاپىنىمغا تاپانلىرىڭنى چىڭ دەسسىگەن بولۇپ ، بېشىڭنى ھەريان تولغاپ ، قولۇڭنى پۇلاڭ-لىتىپ ، گاھى توختاپ ، گاھى مېڭىپ لاغايلاپ يۈرگىنىڭ يۈرگەن .

سەن نەپرەتسىز ، سەن مۇھەببەتسىز .

سەندە يۈرەك يوق ، يۈرەك بولغاندىمۇ ئۇنىڭ شاللاق بولۇشى ئېنىق .

مەن سېنى تونۇيمەن ھەم تونۇمايمەن .

مەن ساڭا ئوخشاپمۇ قالمەن ، بۇ چاغدا سېنى تونۇمايمەن .

مەن ساڭا ئوخشاپمۇ قالمەن ، بۇ چاغدا سېنى ئېنىق تونۇيمەن .

سەن شۇ ئۇن - تىنسىز تۇرقۇڭ بىلەن مېنى جىمغۇر بولۇشقا ئۇندەيسەن . سېنىڭ تاقىتىڭ چەكسىز . سەن بەزىدە ماڭا ئاز - تولا ئاۋارىچىلىق تېرىپ ، مېنى ئاشكارىلاپمۇ قويىسەن .

قەبرىدە — چەكسىز زۇلمەت ئىچىدە سەن ياتسەن . بىلمەي-مەن ، سەن يا قەبرە بېشىمدا تۇرۇپ مېنىڭ گۆردىن چىقىشىمنى كۈتسەن ، يا مەن بىلەن چېرىپ تۇپراققا سىڭىپ كېتىسەن . ئۆ-

زۇڭنى تۇپراقنىڭ بالىسى دەپ كۆرسەتمەكچى بولىسەن . سېنىڭ گەۋدەڭ بىلەن مېنىڭ گەۋدەم ئارىسىدا ئۇچ بۇرجەكلىك بوشلۇق مەۋجۇت . بۇ كىم ئۇچۇن ھازىرلانغان ماكان ؟

ئۇ ئېھرامنى ئەسلىتىدۇ . ئۇ ئالەمنىڭ نېرىسىدىكى ئالەمنى ئەسلىتىدۇ . سايەم ، مەن تۇپراق بالىسى .

قولۇڭغا ئال تۆمۇر ھاسا ، پۇتۇڭغا كىي تۆمۇر كەش ، ئاندىن ئىزدىگىن مېنى .

ھاسا ئۇپراپ ، كەش تېشىلگەندە بىز ئۇچرىشىمىز .

قۇشلار

قۇشلار جىمجىت ، خىيالچان قۇشلار ، سۇكۇت بىلەن سۇكۇ-تىمنى بۇزماقتا . جىمجىت تۇننىڭ قوينىدىكى مۇڭلۇق - مۇڭلۇق سايراشلار . بۇلۇتلاردەك لەيلەپ بۇك ئورمانلارغا ، نازۇك چىمەنلەر ئۇستىگە ، بولۇق ئېچىلغان تاغ گۇللىرىنىڭ رەڭدار ، پاك بەرگىلە-رىگە ئاستا - ئاستا قونماقتا .

بۇ سايراشنى ئاڭلاپ تۇخۇم چېكىلەر ، بۇ سايراشتا چەكسىز يېشىللىق ھەم ئەركىنلىك كۇيلىنەر . دەستە - دەستە گۇللەر تە-ۋرىپ بۇ قۇشلار ، چۇشلىرىدە پەرىشتىگە بېرەرمىش . شۇڭا ئۇلارنىڭ ئورمانلىرىغا پەرىشتىلەر كېلىپ يۇرەرمىش .

قاناتلىرىنى ئۇرۇشۇپ پەرىشتە ۋە قۇشلار ، جىمجىتلىقنىڭ قوينىدا جىمجىتلىقنى قايتا كۆرەرمىش . كەت مېنىڭدىن قۇشلار يىراقتا ، ئىزدەپ كەتكىن سۆيگەنلىرىڭنى . سودىگەردىن دان ، باغ-لاردىن قۇرت ، يوللىماقتا سىلەرگە ئىللىق مەۋھۇم تەلپۈنۇشلەرنى .

مەن ئىزدەپ كەلدىم سۇكۇتنى پەقەت . قۇچىقىمدا بىر باغ بېغىدەك كونىرىغان سۇكۇتىمنى قۇچاقلىغانچە ئىزدەيمەن يېڭى جىمجىتلىقنى . ئىزدىگەندەك نوھ جىمجىت قۇرۇقلۇق .

قۇشلار جىمجىت ، خىيالچان قۇشلار ، سۇكۇت بىلەن سۇكۇ-تىمنى بۇزماقتا ، جىمجىت تۇننىڭ قوينىدىكى مۇڭلۇق - مۇڭلۇق سايراشلار ، ئورمانلارنىڭ تارىخىغا قونماقتا . . .

ئەركىن نۇر

چۆكۈش

ئۆلۈم كۈيى قەلبىمدە ھامان ، سەن تۇغۇلغان دەمدە — سېنىڭ تېنىڭ چەكسىز چىغىر يول ، ئۇ چېتىمدە ئالۋۇنۇم تۇنى ، مەن شۇ تۇن باغرىدىن رېئاللىقىمنى ، توغرىسى كۆيىۋاتقان قېنىمنى ئىزدەمەكتىمەن — مەن ساڭا زار ، ئەي ئۆلۈم قۇچار قۇش ! . . .

قىيالماسلىق ، جۇدالىق قۇرتلىرى يۈرىكىمنى غاجىلاپ - غاجىلاپ تۇرىدۇ . مەن ئاپئاق قوللاردا تىنىمسىز توزۇيمەن — مېھرىبان ، شەپقەتلىك نىجاتكارىم !

نەزەرىمدە ھەمىشەم بىر دۇنيا : ئاپەتلەر تۇپەيلى ھاياتلىق ئۆچكەن ئاراڭ ؟ . . . چىرىگەن جەسەت ، ئۆرۈلگەن مۇنار ۋە دەرەخ ، تىنغان قەبرە ، ھەممە ياق خارابە ، ھېلىھەم داۋام قىلىدۇ . مەن ئاشۇ ئادەمزاتتىن خالىي ، ئادەمزات ئىزى ئۆچكەن چىلتەن - شايانتۇنلار ئالىمىنى ماكان تۇتۇپ ياشايمەن . ئۇلار قەلبىمگە مەلھەم ؛

ئۇندا بىر ماشىنا ئادەممەن ، مانا ، كۆكسۈمگە يېرىلغان ئانار-دەك دانە - دانە ئۇنچىلەر چېچىلدى . بۇنى كۆز ياش دېگۈم كەلمەيدۇ ، بەلكى فوندىتانلارنىڭ پارتلىشى . . . ۋاھ ، يەنە سېغىنىدىممۇ ؟

يىرگىنىش ئوتلىرى باغرىمنى كۆيدۈردى . مەن غەۋۋاسقۇ - ئاخىر ؟ !

مەن ئۆمۈر بويى نىقاب ئىچىدە ئوبرازىمنى بۇرمىلاپ ياشىغان مەھبۇس ، بەتبەشىرە ئىبلىس ! شۇڭا ، باشقىلارنىڭ ئەپتى - بەشىرەمنى كۆرۈپ قېلىشىدىن ئۆلگۈدەك قورقۇپ نىقابىمنى ئېلىۋېتىشكە جۈرئەت قىلالماي ياشىماقتىمەن .

ياق ، مەن بۇنداق بولۇشىنى ھەرگىز خالىمايمەن ، ئەمدى بېرىپ ئۆزۈمنىڭ تۇنۇگىگە ، چىن ، رېئال قېنىمنىڭ چوڭقۇرىغا چۆكەي !

دۇئىل

سەن بەرجەس ، بەقۇۋۇەت ، چەبدەس .
مەن ئاجىز ، زەئىپ ، كېسەلمەن .
لېكىن ، سەن بىلەن ئىككىمىز دۇئىلغا چۈشكەنلەرمىز . سېنىڭ قولۇڭدا ۋالىلداپ تۇرغان ئۆتكۈر خەنجەر ، مېنىڭمۇ ھەم .
مېنىڭ چاچلىرىم تۈگەل ئاقىرىپ ، چىشلىرىم تامام تۆكۈلگەن ، كۆزلىرىم تورلىشىپ پۈتۈنلەي خىرەلەشكەن ، شۇنىڭ ئۈچۈن مۇ سېنى ئېنىق كۆرەلمەيمەن ، خۇددى كۆزۈم تېڭىپ قويۇلغاندەك ، ئەمما ، سېنىڭ ھامان ماڭا تەڭلەپ تۇرغىنىڭنى ئېنىق سېزىمەن . . .
شۇنداق ۋەھىمىلىك خىياللاردىن تەنلىرىم جۇغۇلدايدۇ ، ئىختىيارسىز مۇزدەك يىلان سۇركىلىپ ئۆتكەندەك شۇركىنىمەن ، ساراسىمگە چۈشىمەن ، بىراق ، ساڭا يېلىنىپ ئايىغىڭغا باش قويمايمەن . بەرىبىر ئالىقىنىڭدا جان بېرىدىغىنىمنى كۆڭلۈم تۇيۇپ تۇرغاچقا ، سېنىڭ خەنجەر ئۇرۇشىڭنىلا كۈتىمەن . نەقەدەر ئۇزۇن كۈتۈش - ھە ، بۇ ؟
مەن پەقەت سېنىڭ خەنجەر ئۇرۇشىڭنىلا كۈتىمەن .
قېنى ، ئەي مېنىڭ سۆيۈملۈك رەقىبىم ، كۆكسۈمگە چاپسان خەنجەر ئۇر !

يېگانە دەرەخ

مېنى ھەممىدىن بەكرەك مەھلىيا قىلىدىغىنى مەشۇقۇم بولماستىن ، ئاشۇ بىر تۈپ دەرەخ .
ئۇ تۈن دەرىخى — مەن ئۇنىڭ نېمە دەپ ئاتىلىدىغانلىقىنى بىلمەيمەن ، بىلىدىغىنىم پەقەت ئۇنىڭ تۈن كېچىلەردىلا خۇددى كۆك قەرىگە تىك ئۆرلەۋاتقان شۇڭقاردەك شاۋقۇن بىلەن يۇقىرىلاپ ئۆسۈشى ، شۇڭا بۇ ئىسىم ئۇنىڭغا ۋاقىتلىق بولسىمۇ لايىق بولسا

كېرەك . ھۇۋقۇش ئاڭا تېۋىنىپ كۈي كۈيلەيدۇ . كىشىلەر بۇ دەرەخنى ئاللىقانداق بىر شۇملۇقنىڭ بېشارىتى دەپ بىلىشىدۇ - دە ، ئۇنى قومۇرۇپ تاشلاش غەرىزىدە بولۇشىدۇ . لېكىن بۇ دەرەخ ئاسمانىنىڭ ئەڭ چوڭقۇرىدا ئۆسۈۋاتقاچقا ھېچكىمنىڭ قۇرۋى يەتمەيدۇ .

ھەر كۈنى گۈگۈم چۈشۈشى بىلەن ئىختىيارسىز ساما قەرىگە ، ھېلىقى دەرەخكە قارايمەن . ئۇ گىگانت دەرەخ قاراڭغۇلۇق ئىلكىدە بىر مۇقەددەس روھقا ئوخشاش ۋالىلداپ يارقىن نۇر چېچىپ تۇرىدۇ .

ئۇ ، ئەتراپقا — چەكسىز بوشلۇقنىڭ ئېقىنىنى بويلاپ ئاقىدۇ ، ئاقىدۇ ، ۋاشىلداپ ئاجايىپ تېز زورىيىدۇ . . . شۇ چاغدا ، يۇرىكىمگە بىر نەرسىنىڭ پەيدىنپەي چوڭقۇرلاپ كىرىۋاتقانلىقىنى سېزىمەن . شۇبھىسىزكى ، بۇ يىلتىز ، ھېلىقى يېگانە تۇن دەرىخىنىڭ يىلتىزى !

ئۇ مېنىڭ يۈرەك قېنىمنى شوراپ ، گۆش ۋە سۆڭەكلىرىمدىن ئوزۇقلىنىپ ئۆسىدۇ ، بەلكىم باشقىلارنىڭمۇ يۈرەك قېنىنى شوراپ ، گۆش ۋە سۆڭەكلىرىدىن ئوزۇقلىنىپ ئۆسىدىغاندۇ . . . نېمە بولسا بولسۇن ، ئۇ ئەنە شۇنداق تېز ئۆسۈۋېرىپ ، ئاخىرى بىر كۈنى ئاسمانىنىڭ كۆكسىنى خۇددى خەنجەردەك تېشىپ ئۆتىدۇ .

ھالاكەتتىن قورقۇش

سەن ھاڭدىن قورقۇپ قانچىكى يۇقىرى ياماشقانچە ھاڭ سېنى ئۆز قوينىغا شۇنچىكى شۇمۇرىدۇ .

سەن يىراقلاپ كەتمەكچى بولىسەن ، ھەرقانچە تىركىشىپ - تىرماشساڭمۇ ئىقبالدىن يەنە سىيرىلىپ چۈشىسەن . . .

سەن راستتىنلا چۈمۈلىدەك ناتىۋان ، زەئىپمۇ ؟

تەشۋىش ، قورقۇنچ تېخى خۇددى قاردەك ساڭا كۆچىدۇ .

قورقما ، سەن ھالاكەتتىن - ئۆلۈمدىن نىجادلىق تاپقۇچى .

بىراق ، سەن ئۆزۈڭنىڭ پەرىشتە ياكى قۇشتەك قاناتلىق ئىكەنلە-
كىڭنى ، پەقەت سەن ئۆلگۈدەك قورقۇۋاتقان ئاشۇ تەگسىز
ھاڭغا — بىپايان بوشلۇققا غۇلاپ چۈشكىنىڭدىلا ئۆزۈڭمۇ سەزمەس-
تىن ئىختىيارسىز قانات قېقىپ كۆك قەرىدە بىمالال پەرۋاز قىلالايـ
دىغانلىقىڭنى تېخى بىلمەيسەن .

ئەڭگۈشتەر نىقابى

بىز پىلىسىراتقا تۇغۇلغان ۋە شۇندىن بېرى خۇدانى كۆزلەپ
سەپەر قىلىۋاتقان بەندىلەرمىز . شۇنىڭغا ئىمانىمىز كامىلكى ، بىز
ئېسىلىپ ئاستا ، بەكمۇ ئاستا ئالغا سىلجىۋاتقان بۇ پىلىسىرات
خۇدانىڭ قەلبىگە تۇتاشقان نازۇك رىشتە . بىز بۇ رىشتىنىڭ تۈيۈق-
سىز ئۈزۈلۈپ كېتىشىدىن (ئەمەلىيەتتە ، شەيتان ئاخىر بىر كۈنى
بۇ رىشتىنى كېسىپ تاشلايدۇ) ياكى شۇنىڭغا ئوخشاش ئاللىقانداق
بىر سەۋەبلەر تۈپەيلى دوزاخ ھاڭغا يىقىلىپ چۈشۈشىمىزدىن
ئۆلگىدەك قورقمىز ، چۈنكى ، ئۇ يەردە بىزنىڭ يۇرەك - باغرىمىز-
نى ، تېنىمىزنى چوقۇلاپ يەيدىغان تۆمۈر تۇمشۇق — ھەقىقەت بار !

مارت ھاڭىدىكى چېچەكلەر

مەن قەلبىمنىڭ تۆمۈر رىشاتكىسىدىن جۇدۇندا تۇگۈلۈۋاتقان
بۇ ئالەمنىڭ مىشچان ئېڭىدىكى پارلاق گۈگۈمنى تاماشا قىلىۋاتا-
تىم . ئۇ تومۇرلىرىمغا شۇڭغۇپ كىرىپ يۇرىكىمدىن بىخلىنىپ
چىقماقچى بولاتتى - يۇ ، جۇرئەت قىلالمايتتى ، گويا بالىياتقۇدىن
ئۆتۈپ نېرىقى پىنھان ، يېڭى بىر ئالەمگە قەدەم تەشرىپ قىلىشنى
شۇنچە ئارزۇلىسامۇ ، ئۇنداق قىلىش ، ھەتتا ئالدىڭدا چوڭراق
تىنىشقىمۇ جۇرئەت قىلالمايۋاتقاندەك . يامغۇرنىڭ سوغۇق ئەرۋاھى
ھاياتلىق تىنىقى سوققان مامكاپتەك ھەريان توزۇيتتى . . . بۇ كو-
چىدىن تېخى ھېچكىم ئۆتمىگەن .
مەن سارايخانىنىڭ چوڭقۇر قاتلاملىرىدا ئۆز قېپىدىن ئاجرە-

يالماي تىركىشىۋاتقان تاشپاقنىى ، توغرىراقى ئۆزۈمنى كۆردۈم . هايات بىلەن ماماتنىڭ بىپايان چېگرىسىدا هالسىراپ ياتقان مەن باياۋان ئارا ئۆز - ئۆزۈمنى چېقىپ ئۆلىدىغان زەھەرلىك يىلان ، مېنىڭ تىنىمسىز ئىزدەيدىغىنىم ئوت - يالقۇن هۈجەيرىلىرىدىكى يېشىللىق — ئەبەدىيەت !

بۇ دۇنيا يارىلانسىمۇ ئۇچۇپ كېتىۋاتقان قۇش ، 72 خىل ئۆزگىرەلەيدىغان جادۇگەر ، ئۇنىڭدىن بىزگە قالىدىغىنى شىپالىق ئازاب — هەربىرىمىز ئەنە شۇنداق شېرىن ئازابنى ئىختىيار قىلىپلا ياشايمىزمۇ ؟ ئادەم تەڭرىنىڭ تامچە يېشى ئىچىدە يارىلىۋاتقان ، ئەما تېخى تولۇق يارىلىپ بولالمىغان ، مەڭگۇ داۋاملىق يارىلىش هالىتىدە تۇرىدىغان مەۋھۇمىيەت - بوشلۇق ، مەن ئۇ يەردە جاراھەتتىم ئېغىزىدىن ئېچىلغان ئۇچ گۈلنى كۆرۈپ هەيرەتتە قالدىم ، ئىشىنىمەنكى ، بۇ كەلگۈسى هالاكەتنىڭ پورەك ئاچقان غۇنچىسى . ئۆلۈمدىنمۇ مەھلىيالىق تېنىمنى سۆيىمەن روهىمدىنمۇ بەك — مەن جىمى ئادەمزاتنى تولۇق چۈشەنسەنمۇ ، ئۆزۈمنى بىر ئۆمۈر چۈشەنەلمەي كەلگەن هاماقەت .

بەلكىم ئاستىمدا مەھشەرگاھ ،
بەلكىم ئاستىمدا قەرەللىك بومبا .
بەلكىم ئاستىمدا ۋولقان ،
بەلكىم ئاستىمدا . . .

شۇنداقتىمۇ قېچىشنى راۋا كۆرمەيمەن . چۈمۈلىنىڭ شىرنى چېقىشى قانچىلىك بىر ئىش ؟ ! . . .

ئال ، بۇ مېنىڭ يۈرىكىم

ئال ، بۇ مېنىڭ يۈرىكىم !

جېنىسبىرگ : «شەيئىلەر ئۆز - ئۆزىنىڭ سىمۋولى» دەپ ئىنقىلابقا چاقىرغان ، ئىنسانلارنى ئۆزىگە هەقىقىي يۈزلەندۈرۈپ ، پۈتكۈل سۇنئىيلىق - ساختىلىقلارنى تامام سۈپۈرۈپ تاشلىغاندىن كېيىن ، مەنمۇ تېنىمنىڭ ئەت تىكەنىدەك توختاۋسىز ئۆسۈۋاتقان

نىقابىنى ئاخىر يۇلۇۋەتتىم - دە ، قەلبىمنى ، يۈرىكىمنى خۇددى ئەمدىلا ئىگىلەپ تۇغۇلغان بوۋاقتەك يالىڭاچلاپ سۇندۇم . مەن دە- ڭىز ئاستىدىكى ئۇنچە - مەرۋايىتلاردەك ئاسمانىنىڭ ئەڭ چوڭقۇر- دىكى بىر مەۋھۇمىيەت بولغاچقا ، يىلتىزلار مېنى بولۇشچە چىر- ماپ يا كۆلەلمەيدىغان ، يا يىغلىيالمايدىغان ، يا ياشىيالمايدىغان ، يا ئۆلەلمەيدىغان ، ئەتىدىن - كەچ كىرگىچە بېشىنى ئىچىگە تىقىپ ئالدىراش ھالدا كالىدەك ئىشلەشنىلا بىلىدىغان يوچۇن مەخلۇققا ئايلاندۇرۇپ قويدى .

ئال ، يالىڭاچلانغان بۇ مېنىڭ يۈرىكىم !

مەن ئەمدى توڭلاتقۇدا مۇزلىتىلغان سوغ ئىچىملىككە ، مامۇق قارلارغا ، كۆك مۇز بىلەن قاپلانغان دالىلارغا ، توغرىسىنى ئېيتقاندا ، زىمىستانغا ئامراق بولۇپ قالدىم .

باھارنىڭ كېلىشىدىن ئۆلگۈدەك قورقىمەن ، چۈنكى ، گۈزەل ياشلىق باھارىمنىڭ مۇدھىش چاڭگال ئىچىدە ئاللىقاچان كەلمەسكە كەتكىنىنى ، ئاللىقاچان خازان بولغىنىنى ئىختىيارسىز ئەسلەپ قېلىشىمدىن قورقىمەن .

دۇنيادا مېنىڭ يۈرەك - باغرىمنى ئىللىتالىغۇدەك بىرەر نەر- سىمۇ بارمىدۇ ؟ يوق ! ئەگەر ، بار دېيىلسە ئىككىلا نەرسە بار : بىرى ، سېخى تەبىئەتنىڭ غەرەزسىز سۆيگۈسىنى بېغىشلىغۇچى سۆ- يۈملۈك ئانام ، يەنە بىرى ، ئانامدەك مېھرىبان ۋە سەۋرچان تەبە- ئەت . شۇغىنىسى ، ئانام مەندىن كۆپ يىراق ، مەن ئۇنىڭ نۇرلىرى- دىن مەڭگۈ ئايرىلغان . ئاھ ، تەڭرىم ، ئانامنىڭ تېنىدىكى نومۇس قىلغۇدەك بەتبەشىرە ، كۆرۈمسىز بولسىمۇ بىرەر ئەزا ياكى ئارتۇق- چە ، ئەھمىيەتسىز بولغان مەڭ ياكى سەت سۆگەل قىلىپ ياراتقان بولساڭ ، نەقەدەر ياخشى بولاتتى - ھە ؟ ! شۇندىلا مەن ئانامدىن ، ئانامنىڭ يېنىدىن بىر مىنۇتمۇ ئايرىلمىغان ، بەلكى ئۆلگەندىمۇ قورقۇنچلۇق قاراڭغۇلۇققا چۆمگەن قەبرىسىدە بىللە ھەمراھ بولغان بولاتتىم .

ئاھ ، تەڭرىم ، مېنى نېمىشقىمۇ بەندە ئەمەس ، ئادەملەرنىڭ نەزەرىدە ئەڭ ئەرزىمەس بولغان بولسىمۇ ، بۇك - باراقسان ، قېلىن

ئىپتىدائىي ئورمانلىقلاردا تەنها ياشايدىغان يىلپىز ياكى شۇنىڭغا ئوخشاش بىرەر ياۋايى مەخلۇق قىلىپ ياراتمىغان بولغىيتتىڭ؟!
ئۇ چاغدا، مەن ئۆزۈمنىڭ مەرسىيىسىنى تاش ئۈستەل، تاش ئورۇندۇقلاردا ياكى كومپيۇتېرنىڭ ئالدىدا ئولتۇرۇپ يازمىغان، ساقلىنىش ئادەمنى خۇددى جۇۋازدەك قوغلاپلا يۈرىدىغان چاسا سېمونت ئۆيلەردە ياشىماستىن، قەدىمىي دەرەخلەر ئۈستىدە شاختىن - شاختا ئاتلاپ ئويناش بىلەن كۈن ئۆتكۈزگەن، ھەر يىلى ئۈستى - ئۈستىگە تۆكۈلۈۋېرىپ تاغدەك قېلىنلاپ كەتكەن سارغۇچ غازاڭلار ئۈستىگە ئۆزۈمنى تاشلاپ، چىملىقتىكىدەك دومىلاپ ئويىنىغان، ئاشۇ غازاڭلارغا باغرىمنى چىڭ يېقىپ، ئانا تەبىئەت بەخش ئەتكەن ئىزگۈ روھلاردىن بەھوشلىنىپ، ئۆمرۈمدە قانغۇدەك بىر يىغلۇۋالغان، دېڭىز كەبى ياشلىرىمغا بېلىجاندەك چۆمۈلۈپ، ئىپلاسلانغان، بۇلغانغان قەلبىمنى، روھىمنى پاك - پاكىز يۇيۇپ تاشلىغان بولار ئىدىم.
ئال، يالىڭاچلانغان بۇ مېنىڭ يۇرىكىم!
ھازىرقى ۋە كەلگۈسىدىكى، ھايات ياشاۋاتقان ۋە تېخى تۇغۇلۇش ئالدىدا تۇرغان جانلىق ۋە جانسىز ئۈممەتلىرىم، سىلەر ئەمدى قۇياشنى ئېمىپ قەد كۆتۈرگەن دەرەخنىڭ يۇرىكىدىكى ئىلاھىي نۇردىن مەڭگۈ - مەڭگۈ ئاپىرىدە بولالمايسىلەر! ھەممە ياق قۇم ئۆركىشى، ھەممە ياق چەكسىز بارخانلار، ھەممە ياق كۈل رەڭ جەزىرە...
بىراق بىز ئۆمۈر بويى بايقاندىن چىقالماي ياشىساقمۇ، ئەبەدىلئەبەد چۆل - بايقانلار ئارا ھارماس نار ياكى شىر بولالمايمىز. ئادەم قېرىسا بەئەينى كىچىك بالىدەك بولۇپ قالىدۇ، دېيىشىدۇ. لېكىن بىز قېرىغان بولساقمۇ ئەسلىمىزگە قايتىپ يېڭىدىن تۇغۇلغان سەبىي بالا ھەم بولالمايمىز. بۇنىڭ بىلەن قىزىق ھەم قىيقىرىل قېنىمىز سۇغا، يۇرىكىمىز سېزىمسىز تاشقا ئايلاندى. بىز ھېچ نەرسىنى سەزمەس، ھېچ نەرسىنى سېزەلمەس بولدۇق. بىز ھازىر ئۆز - ئۆزىمىزنى ھەدەپ نىقابلاشتىن ئۆزگە ھېچ نەرسىگە قولىمىز كەلمەيدۇ.

مەن جىمى كىشەن ، جىمى ساختىلىق ، جىمى سۇنئىيلىكلەر-
دىن بەزدىم ، جاق تويدۇم .
مەن ئەمدى يۇرىكىمنى توسۇپ تۇرغان بىر قەۋەت قارا پەردىنى
يىرتىپ تاشلايمەن .
ئال ، يالىڭاچلانغان بۇ مېنىڭ يۇرىكىم !
ئالىقىنىمدا يالىڭاچلاپ ساڭا سۇنۇلغان يۇرەك ، بۇ مېنىڭ
يۇرىكىم .
مېنىڭ يۇرىكىم قەبرىگە ئوخشايدۇ ، قەبرە ئەينىكىدىن سەن
ئۆز - ئۆزۈڭنى بىمالال كۆرەلەيسەن . . .
مەن بۇرۇن ئادەمزاتقا كۆچلۈك ئەقىدە باغلىغان ، ھەر-
بىر گۈل - گىياھ ، ھەربىر ئۇچار قانات ، ھەربىر تۇپ دەرەخ ،
ھەربىر تامچە سۇ ، ھەربىر چىمدىم تۇپراق ، ھەتتا ھەربىر ئىبلىس-
نىمۇ سۆيگۈ بەرگەن ، ئۇلارنىڭ چاڭقاق دىلىنى سۆيگۈم سۈيىدە
قانغۇچە سۇغارماقچى بولغانىدىم . بىراق ، ئۇلار كۆكسۈمدىن ئىتە-
لىپ چىققان توپان سۈيىگە غەرق بولۇپ كېتىشىدىن قورقۇپ قە-
چىشتى . مېنىڭ قىيام بولغان سۆيگۈ-مۇھەببىتىمنى ھېچكىم كې-
رەك قىلمىغاچ ، پىشىپ ۋاقتى ئۆتكەن قوغۇندەك ئىچىمدە ئاداپ
تۇگىدى ، ئەمدىلىكتە تۇگىگىدەكمۇ ھېچ نەرسە قالمىدى .
مەن بولۇپمۇ مېنى چۈشەنمىگۈچىلەرگە ھەمدە باشقىلار تەرىپە-
دىن قىلچە چۈشىنىشكە ئېرىشەلمەيدىغانلىقىمنى بىلىپ تۇرۇپمۇ
يەنىلا چۈشىنىشنى تەمە قىلىۋاتقان ئۆزۈمگە بەكمۇ ئىچىنىمەن .
شۇنداقتىمۇ ، يالىڭاچلانغان بۇ يۇرىكىمنى قوش قوللاپ سۇنىمەن .
ئېھ ، مېنىڭ غايىۋانە سىردىشىم ، غايىۋانە نىجاتكارىم !
ئال ، بۇ مېنىڭ يۇرىكىم !

مېنىڭ دۇنيارىم

ھېچكىم بېرىپ باقمىغان ،
بەكمۇ يىراق بىر جايدا ،
باردۇر مېنىڭ كىچىككىنە دۇنيارىم .

ئۇ دۇنيادا —

قۇياشنىڭ ئارقىدىكى ئىككىنچى بىر قۇياش — قارا قۇياش مېھرىلىك نۇرلىرىنى سېپىدۇ . بۇ نۇرلار جەننەتتىكى ئەنجۇر ياپرىقىدەك يالتىڭلاپ تېنىمنىڭ ئۇياتلىق يېرىنى توسىدۇ ، ئىزا - نومۇسلار ماڭا يېپىشماستىن سويۇلۇپ چۈشىدۇ ، مەن ئىمپورت قىلىنغان ھەشەمەتلىك پىكاپىمنى قىپيالىڭاچ ھالدا ھەيدەپ قايناق كوچىلارنى ئارىلايمەن ياكى تانسىخانىلارغا بارىمەن ، ھېچكىم مېنى كۆرمەيدۇ ؛

بۇ يەر كېچىسىمۇ ، كۈندۈزىمۇ ئوخشاشلا زۇلمەتلىك بولىدۇ ؛ زۇلمەتلەر تېنىمنىڭ چوڭقۇرىغا ئېقىپ كىرىپ لاۋۇلداپ كۆيىدۇ . زۇلمەت يالقۇنى ئىچى - تېشىمنى ئىمان نۇرلىرىدەك پاكلاپ يوپيورۇق قىلىۋېتىدۇ ؛

ئۇ دۇنيادا —

مېنىڭ نە ئائىلەم ، نە ئىدارە - تەشكىلىم ، نە ۋەتىنىم ، نە مىللەت - خەلقىم ، قۇدرەتلىك ئاللادىن ئۆزگە ھېچ نەرسەم بولمايدۇ ؛

ئاللا ئالۋۇن ، بىز مەڭگۇ ئۇنى قوغلاشقۇچىلارمىز ، مەنمۇ ئەنە شۇنداق قوغلايمەن ، قوغلايمەن ، بىر سېكۇنت قوغلاش - ئىزدەش - تىن توختاپ قالسام ئەسىرلەپ باسقان يوللىرىم ئارقىغا قايتىدۇ ، مەن توختىماي ئىزدەپ تاغۇ دەريالاردىن ئېشىپ ، چۆل - دەشتلەرنى كېزىمەن ، پۈتكۈل دۇنيانى ئارىلايمەن ، ئۇنى پاك روھلاردىن ، يامغۇردىن ، قەدىمىي ئىپتىدائىي دەرەخلەرنىڭ يىلتىزىدىن سورايمەن . ئۇلار ماڭا بىردەك شۇنداق جاۋاب بېرىشىدۇ :

— بىزمۇ ساڭا ئوخشاشلا ئاللانىڭ كۆلەڭگىسى ، ئاللانىڭ ئەگەشكۈچىلىرىمىز !

مەن تېنىمگە ماي سۈرتىمەن ، بولكا ۋە شارابتىن ئىبارەت مۇقەددەس تاماقلار بىلەن ئوزۇقلىنىمەن ، ھەزرىتى ئەيسانى تېۋىنىمەن ، شۇنداقلا ئۇنى ئۆلتۈرگەن قاتىلغا چوقۇنىمەن ؛

مەن دۇمباق ۋە نەيلەرنى چالىمەن ، ئىپتىدائىي ئۇسسۇللارنى ئويناىمەن ، خۇددى سەييارىلەر قۇياش ئەتراپىدا دەۋرىيىلىك ئايلانغە-

نىمەك ئۆز قېنىمنى مەركەز قىلىپ چۆرگىلەيمەن ؛ ئاللا ، ئاللا ، ئاللا ، ھۇ ئاللا ! . . .

ئاستا ـ ئاستا مەندە سىرلىق بىر ئۆزگىرىش يۈز بېرىدۇ — مەن چەكسىز سۆيگۈ يالقۇنىدا شۇرلىدە ئېرىپ ئاللاغا قوشۇلىمەن ، بۇ چاغدا مەن ئاللاغا ياكى ئاللا ماڭا قايتقان بولىدۇ . . .

كۆك ئاسمان مېنىڭ چېركاۋىم ، كۆك ئاسمان مېنىڭ ئىبادەت-خانام ، كۆك ئاسمان مېنىڭ مېھرابىم ! مەن كۆك ئاستىدىكى بىپايان قاراڭغۇلۇق قاپلىغان دالىلاردا خۇداغا سېغىنىمەن ، خۇداغا يېغلايمەن ، ئۇنىڭ ۋىسالىغا يېتىش ئارقىلىق روھىمنى پاكلاش ئۈچۈن ئىبادەت قىلىمەن . . .

ئەنە شۇ چاغدا ،

ئۇ دۇنيادا —

تېنىم چوڭقۇرلۇقىدا چولپان پارلايدۇ ، ھاياتلىق تېڭى ئاتىدۇ ، مەن ئۆز شەكلىمدىن سۇغۇرۇلۇپ چىقىپ تەڭرىدەك خالىغان شەكىلدە بىلەن زاھىر بولالايمەن :

يىلانغا ئايلىنىپ ، تۇن كېچىلەردە شەپسىزلا تېنىڭگە كىرىۋالىمەن ، يىلپىز ياكى مايمۇنغا ئايلىنىپ ، ئادەمزات ئاياغ باسمىغان پاك ئورمانلىقلاردىكى دەرەخلەرنىڭ ئۈچىغا چىقىۋېلىپ ئۇ شاختىن ـ بۇ شاختا ، بۇ دەرەختىن ـ ئۇ دەرەخكە سەكرەپ ئويناي-مەن ، دەرەخ ئۇستىدە ئاللانى زىكىر قىلىپ مەڭگۈ زېمىن ئۇستىگە يېنىپ چۈشمەيمەن ؛ قۇشقا ئايلىنىپ پەرىشتىلەردەك ئاللانىڭ مۇرد-سىگە قونۇپ ئولتۇرىمەن ، بۇ دۇنياغا ئىككىنچىلەپ قايتىپ كەلمەي-مەن . . .

ئۇ دۇنيادا —

ناۋادا ھەرقانداق قىلىپمۇ ئاللانىڭ ، تەڭرىنىڭ نۇرلۇق جامالى-نى كۆرۈشكە مۇيەسسەر بولالمىسام ، تەڭرىنى كۆكنار ئۇرۇقىدىن ، ئۆز ـ ئۆزۈمگە ئۇرۇلغان ئوكۇللار دۆۋىسىدىن ، شاراب دېڭىزىنىڭ تېگىدىن ، ھەتتا پاھىشخانىلاردىن ئىزدەيمەن ! . . . كىشىلەر مەڭ-گۈ دەپ نەپرەتلىنىدۇ ، يىرگىنىدۇ ، ئۇلار مەن ئۈچۈن بەربىر ، پەرۋا-يىم پەلەك ! چۈنكى ، مېنىڭ ھەربىر ئېغىز سۆزۈم ئاللا ئۈچۈن ،

ھەربىر ھەرىكىتىم ئاللا ئۈچۈن ، ھەربىر تىنىقىم ئاللا ئۈچۈن ، جانۇ تېنىم ، ھەممە - ھەممىسى ئاللا ئۈچۈن !

مەڭگۈلۈك - ئەبەدىيەتنىڭ ئوتلۇق ماتكىسىدا ھەممە بىرەك قايتىدىن تۇرىلىدۇ ، ھەممە بىرەك ئەسلىي چىن ماھىيىتىگە قايتىدۇ ؛ زامانىۋى شەھەرلەردىن ، كومپيۇتېر ئۈچۈر تەقىقاتى بىناسىدىن ، مەكتەپ - سىنىپلارنىڭ سېمونت تاملىرىدىن دەل - دەرەخلەر ئۈنۈپ چىقىدۇ ، يۇقىرى سۈرئەتلىك ئاسفالت يوللار ، سېمونت پەشتاق - پەلەمپەيلەر ، تۆمۈر ئىشىك - دېرىزىلەر چېچەكلەيدۇ ، پورەكلەپ ئېچىلىدۇ ۋە خۇشبۇيى ھەر تەرەپكە چېچىلىدۇ ، سائەتلەرنىڭ ئىستىرىلكىلىرى لاتىدەك يۈمشاپ مېڭىشتىن توختايدۇ . بەلكى ئادەملەر ئۆز يۈرىكىنى سائەت ئورنىدا ئىشلىتىدۇ ؛ كىشىلەر ئاللىقاچان بۇلغانغان ، ھېچقانداق مەنە ئىپادىلەپ بېرەلمەيدىغان ئېغىز تىلى بىلەن ئەمەس ، كۆز تىلى بىلەن ، بەدەن تىلى بىلەن ، ھېسسىيات - روھ تىلى بىلەن سۆزلىشىدۇ . گويا خۇدا بىلەن سۆزلەشكەندەك ؛ راستچىللىق - سەمىمىيەتلىك بىلەن سۆزلەشكە ھەممە ئادەم جۈرئەت قىلالايدىغان بولىدۇ ، ھەربىر ئادەم ئۆز ئىچكى تىلى بىلەن سۆزلىشىدۇ .

ئۇ دۇنيادا —

كېسەلخانىلار بولمايدۇ ، روھىي كېسەللەردىن تارتىپ ھازىر ئەڭ ئەۋج ئېلىۋاتقان جىنسىي كېسەللەرگىچە ھەممىسىنى ساقايتىش قۇدرىتىگە ئېرىشىدۇ ، ئۇ چاغدا شېئىرىيەت ئىلاھى ئۆزىنى تېپىپ قەپەستىن ئازاد بولىدۇ .

ئۇ دۇنيا ئەنە شۇنداق يىراق ھەم يېقىن ، ئۇ دۇنيا ئەنە شۇنداق سۆيۈملۈك ھەم يىرگىنچلىك ! مەن ئۆزۈمنىڭ ئاشۇ كىچىككىنە دۇنيارىمنى قەدىرلەيمەن ، چۈنكى ئۇ دۇنيا ھەر قاچان ماڭا كەڭ قۇچاق ئاچىدۇ . . .

سېغىنىش

ئۆگۈم ئاق بولسىمۇ ، زۇلمەت رېڭى چېچىلغانمۇ ياكى زۇلمەت

چوڭقۇرىدىكى ئاتەشلىك قۇياش كۆيدۇرگەنمۇ ،نېگىرلاردەك قارايغان . . .

روھقا ئاسىيلىق قىلىشنى بوۋامنىڭ روھى ئۆگەتكەندەك ئۆزۈمدىن تېشىپ مەۋھۇملۇققا يېيىلىشىمنى ئۆز كۆلەڭگەم ئۆگەتكەن . . .

يېقىنلىماقتا ، ئەنە يېقىنلاپ كەلمەكتە تەكتى ئەسرادىكى سۆيگۈ شەپقى — قۇياش ! سەن ، نېگاھى ماڭا تاشلانغان تەڭرىنىڭ ئېزىتقۇ كۆزى . بىزنىڭ كۆزلىرىمىز ئۇچراشقاندا ، ئەي كېرەملىك تەڭرىم ، مەن پەر قاققىنىمچە ھېيىقماستىن سېنى نىشانلاپ لەرزان-غىنە ئۇچۇپ بارىمەن - دە ، تۇيدۇرمايلا قەلبىڭگە سىڭىپ كىرىپ ساڭا ئايلىنىمەن - سەن دۇنيادىكى بارلىق : تاش ، سۇ ، تۇپراق ، ئادەم ، سۆيۈملۈك مەخلۇق ، ئاسمان ، چوغ ، چۇش ، ئورمان ، قىسقىسى جىمىكى جانلىق - جانسىز مەۋجۇدات .

مەن ساڭا — ھەممىگە ئايلىنىشنى ، مەۋجۇدىيەتنىڭ ئوتلۇق ماتكىسىدا تامام ئېرىپ ئۆزۈل - كېسىل بەربات بولۇشنى ، گۈزەل ماماتلىق توپانىنى ، توپاندىن كېيىنكى بىپايان تىمتاسلىقنى ، ئۆلۈمدەك چەكسىز ئارامليقنى خالايمەن .

شۇنداق ، مەن توپانىنىڭ دەھشەتلىك قاينىمىغا چۆكۈپ - چۆكۈپ تەگسىز تېگىگە يەتكەندە تۇنجۇقمەن ، ئىشىنىمەنكى ، بۇ چاغدا نوھنى قۇتقۇزغان مېھىرلىك يىلان مېنىمۇ قۇتقۇزىدۇ . ئۇ يىلان بوۋىلارنى ، سېنى ، مېنى ، ئۇنى قۇتقۇزغان ، قېرىپ ئۆلۈش ئالدىدا تۇرغانلارنى ، جەڭگاھتىكى ياشلارنى ، ئۆلگەنلەرنى ۋە تېخى تۇغۇلمىغانلارنى قۇتقۇزىدىغان نىجاتكار .

ئاخىرقى زامان يېقىنلاشقاندا ، كىشىلەرنىڭ ئەقلى شۇ قەدەر بۇلغىنىپ كېتىدۇكى ، ھەتتا رەزىللىك نۇرلىرىمۇ ئۇلارنىڭ نىجاسەتتىن ئۆتە چىرىپ كەتكەن قەلبىنى پاكلىيالمايدۇ . خۇددى شۇنىڭدەك ، بىز ئۆزىمىزنىڭ ئېتىقادى ، ئۆزىمىزنىڭ تەڭرىسىنى پايخان قىلىپ چەيلەيمىز — قۇتقازغۇچ ئاچچىق ھەقىقەتتىن ، يىلانىدىن قورقۇپ ئىنىس - جىنغا يولىمايدىغان چۆل - جەزىرىنىڭ مەھشەر كۈنىدەك دەھشەتلىك يالقۇنىغا مىخلايمىز . گويا بىزنى

قوتقوزغىلى ئارىمىزغا ئادەمىي سۈپەتتە كەلگەن تەڭرى — مەسىھنى كرېستقا مىخلاپ ، پۈت - قولىنى تۆت تال مىخ بىلەن مەھكەم مىخلىغىنىمىز يەتمەي ، تېخىمۇ ئۇزۇن بەشىنچى بىر مىخنى يۈرەكىگە قاققىنىمىزدەك . . .

مەن ھازىر سەن ، ئەمما ئىلگىرى باشقا بىرسى بولغان . كىم بىلىدۇ ، كۈنلەرنىڭ بىرىدە بىرەر ئالۋاستى ياكى ۋاپادار ئىت بولۇپ ياشامدىم تېخى ! مەيلى نېمىلا بولمىسۇن دۇنيادىكى ھاياتلىقنىڭ ھەممە - ھەممىسى ئوخشاشلا بەربىر ھايات ! مەن گاھ ھازىر ، گاھ ئۆتمۈش ، گاھ كەلگۈسىدىكى يوشۇرۇن ۋە ئاشكارا چىن ھاياتلىقنىڭ تومۇرلىرىدا توختاۋسىز ئېقىپ تۇرسامىلا كۈپايە .

ئىچكىرىسىدە ۋە تاشقىرىسىدا

سۈنئىي يۇرەك ياساش زاۋۇتىنىڭ دىرېكتورى شارىسمان ئۆيدە ستېرىئولۇق تېلېۋىزور نومۇرى كۆرۈپ ئولتۇراتتى .

ئېكراندا UFO يەر شارى ئۈستىدە ئەگىپ يۇرۇپ نېمىدۇر بىر نەرسىنىڭ ئۇرۇقىنى چېچىۋاتاتتى . . .

ئىسلىشىپ كەتكەن ئاق قۇشقاچ ئۆگزىدىكى ئېگىز ئانتېنىدا تۇرۇپ ، كۆز قىسىۋاتقان شەھەرگە شوخ نەزەر تاشلىدى . يىراق - يىراقلاردا پار قازان ۋە چوڭ - كىچىك زاۋۇتلارنىڭ يىرتىق ئاۋازلىرى بىر - بىرىگە گىرەلىشىپ كەتكەنىدى .

قۇشقاچ ئۆز جۈپتىنى نەلەردە يىتتۈرۈپ قويغانلىقىنى يەنە ئەسلەشكە كىرىشتى .

قاياقلاردىدۇر بىر قۇشقاچ سايرىدى . ئۇ ، قۇشقاچ سايرىغان يەرگە — سېمونت ئۆگزە ئۈستىگە قارىغانىدى ، قۇشقاچ ئەمەس ، مۇخ بولۇپ چىقتى . ئۇ يەردە سېمىزغىنا بىر مۇخ ئۆزىچىلا ۋىلىقلاپ كۈلۈۋاتاتتى .

ئېكراندا ئۇرۇق چېچىش داۋاملاشماقتا . . .

قوشقاچنىڭ ئۆز ئورنىدا تۇرۇۋېرىشىگە رايى بارمىدى . ئۇ ئاستا ئۇچۇپ كەتتى ، ئەمما ئۆزىنىڭ نەگە بېرىشىنى بىلمەيتتى .

ئۆيده دىرېكتور ئاۋۋالقىدەكلا سالجىدەك قادىلىپ ئولتۇرۇپ تېلېۋىزور كۆرمەكته .

قىساس

چال ئارىغا ئايلىنىپ قالغان باغچىدىكى ئۈزۈن ياغاچ ئورۇن-دۇقتا مومىيى بىلەن يانمۇيان ئولتۇراتتى .

بىر زامانلاردا چال مايالك ساقلىغۇچى ، مومالي بولسا «تاشقى ئالەم بىلەن سۆزلىشىش ئاپتوماتىك تېلېگراف مەركىزى»دە تېلېفو-نىست بولغانىدى .

پىلدىرلاپ ئۇچۇۋاتقان ئاق كەپتەنەكلەر ئۇنىڭ باش - كۆزىگە ، بويۇنلىرىغا ، ئاقۇچ كىرپىكلىرىگە تىنىمسىز سۆيىدى . ئۇ قىمىر قىلمىدى ، بەلكى مۇگدەپ قالدى .

كەپتەنەكلەر قانىغا مىلەنگەن بىر پارچە قېپقىزىل چۈشنى ئۇغ-رىلاپ كەتتى . . . ئۇنىڭغا ئازابلىق ، ئەمما شېرىن ئەسلىمىدىن بۆلەك ھېچ نەرسە قالمىدى .

ئۇ ئىككى قولى بىلەن يۈزىنى گويا يۈزى ئېچىلمىغان قىزدەك چىڭ توسۇۋالدى .

ھەئە ، ئۇ راستتىنلا تېخىچە يۈزى ئېچىلمىغان قىز ، مەن ياشلىقىمدا سۆيگەن 18 ياشلىق قىز ، دېگەنلەرنى كۆڭلىدىن غىل - پاللا ئۆتكۈزدى چال .

مەن يۈرىكىمنىڭ سوقۇشلىرىنى پلاستىنكىغا ئېلىپ ساڭا يول-لىدىم . سەن ئۇنى تاپشۇرۇپ ئالغىنىڭدا جەزمەن چۆچۈپ كېتە-سەن . چۈنكى ، سېنىڭ ئۇ ۋاقىتتا ئاڭلايدىغىنىڭ سەن كۈتكەندەك مۇڭلۇق بولماستىن ، غالجىرانە دەۋرلىنىدىغان ئاشۇ بىرلا سۆز .

ئوۋ

مانا ئورمانلىقلارنى بويلاپ كېتىۋاتىدۇ .

چانا ئۈستىگە ھېچ نەرسە بېسىلمىغان ، قۇپقۇرۇق .

ئۇ ئۇچقاندەك تېز ، بەكمۇ تېز چاپماقتا .
چانا جىرادىن ئەگىپ ئۆتكەندە بىر سېمىز توشقان يولۇقتى .
جۇپ كۆز ئاستىدا ياشلىق كۆلەڭگىسى ، كۆلەڭگىدە قار لەيلە-
سى غىل - پاللا كۆرۈنۈپ قالدى .
قىزىل يېڭناغۇچىنىڭ ئەرۋاھى سايىدەك ئارقىدىن قالماي قوغ-
لايتتى .
ئۇ مېڭىپ - مېڭىپ ئاخىر چەكسىز بىر مۇز ئوكيانغا كېلىپ
توختىدى ، قىش ئۇنى چاڭقاتقاندى .
ئۇ كاچكۇل لېۋىگە كەلدى . قۇشلار ئۇ يەرگە تۇنجى بولۇپ
نازۇك ئىزلىرىنى تاشلاپ قويۇشقاندى .
ئۇ دۇم يېتىپ كاچكۇلغا تۇمشۇقىنى سوزدى . قاتقان بىر
نەچچە تامچە ياش سۇغا چولتۇككىدە چۈشۈپ كەتتى .
بېلىقلار ئولىشىپ كېلىپ ئۇنى چىشلەپ ئېلىپ كەتتى . چۈڭ-
كى ، ئۇلار ئۇنى يەمچۇككە ئوخشىتىپ قېلىشقانىدى .

ئاشىق

نارەسىدىنىڭ كۆزلىرىدەك سۈپسۈزۈك كۆل ، تولۇنئاي لەپ-
پەڭشىپ تۇرىدۇ .
كۆلنىڭ قاپ ئوتتۇرىسىدا كىچىككىنە قولۇاق ، قولۇاقتا بىر
يىگىت گىتار تارىنى نازغىتىپ چالماقتا . گىرۋەكلەردىكى نازۇك
بېلىق ئوتلىرى يۇمشاق شامالنىڭ ئالقىنىدا لەرزان ئۇسسۇلغا
چۈشكەن .
كۆل بويىغا يانقۇزۇلغان چىملىقلاردىكى جۈدەڭگۈ ، جىۋەك
قىيالار بىر - بىرىنىڭ يىغلىشىدۇ . ھەربىر تامچە ياش
سىرغىپ چۈشكەندە بىراقلا ئىچى ھەسرەتتىن بوشاپ يەڭگىللەپ
قالغاندەك بېشىنى لىككىدە كۆتۈرۈشىدۇ . بۇ چاغدا بىلىنەر -
بىلىنمەس كۈسۈرلىشىشلار ئاڭلىنىپ قالىدۇ .
بېلىقلار تەرەپ - تەرەپتىن گىتار ئاڭلىغىلى كېلىشتى . تىت-
رەڭگۈ مۇزىكا ئۇنىڭ قۇلىقىغا قۇيۇلدى . ئاستاغىنە كېلىپ ئۇزىرا-

ۋاتقان بىر كۆلەڭگە ئۇلارغا تور بولۇپ تاشلاندى . بېلىقلار تۇرگۇن-
لۇك بىلەن دەررۇ ئاپئاق ئاۋازغا ئورىلىپ سۇ ئاستىغا شۇڭغۇدى .
دەل شۇ دەمدە بىردىن قىردىكى سۇ پومپىسى ئارقىسىغا ماڭ-
غۇزۇۋېتىلدى .
يىگىت گىتار چېلىشتىن شاپپىدە توختاپ ئارقىسىغا ئۆرۈل-
دى .
قىردا ، پاقا سۇ پومپىسىغا تەڭكەش قىلىۋاتقاندەك كۆچىنىپ
كوركىراشقا باشلىدى .
سۇ يۈزىگە بىر قەۋەت ئەبجەش ئاۋازلار تورىدەك يېيىلىپ چۆ-
كۈپ كەتتى . ئەمما ، بۇ ئاۋازلار سىزغان زاۋۇتنىڭ كۈندۈزدىكى
تونۇش پورتريتى بولسا لەيلەپ قالدى .

تەنھالىق

مەن سېنى ئاپىرىدە قىلدىم ، بىراق تۇغۇلۇشىدىلا قەبرە ساڭا
بۆشۈك بولدى . ھېلىھەم ئۇ ساڭا بۆشۈك . ساڭا قاچانمۇ ئاياغ چىقار
قوزام ؟ !
سەن ئالاھىدە مەخلۇقات — قوش يۈرەكلىك . لېكىن يۈرەكلە-
رىڭ بىرنى سوقماي تۇرۇپ زاكاڭدا قېرىپ قالدى .
مەن ساڭا ئويۇنچۇق ئورنىدا تېز سۇرئەتلىك چاقلارنى ياساپ
بەردىم . ئەپسۇس ، سەن چاقلىرىڭنى مەشىق قىلمىدىڭ . ياريا
چاقى ، ۋېلىسىپىت چاقى ، پاراۋوزلارنىڭ چاقى ، ئۇنىئالغۇ لېنتىسە-
نىڭ چاقى . . . نى كۆرمىگەنمىدىڭ !
بۇ چاقلاردىن ، ئۇچقۇر بۇ چاقلاردىن رەڭلەر تۆكۈلۈپ تۇرە-
دۇ ؛
بۇ چاقلاردىن ئاۋازلار ئۇزۇلمەيدۇ ؛
بۇ چاقلاردىن ئۆزىگە خاس پۇراقلار ئۆكسۈمەيدۇ ؛
بۇ چاقلاردىن يوللار قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ ؛
بۇ چاقلاردىن . . .
مەن سېنى ياسىدىم ، سەن ماشىنا ئادەم قوزام : سېنىڭ تېشىپ

تۇرغان ، ئۇرغۇپ تۇرغان ماجالىڭ ، قۇۋۇتىڭ تېنىڭنى تېشىپ چىقتى . ھەيرانمەن ، ئەجەبا شۇلارمۇ قەبرەڭنى تېشەلمىسە ! سەن گويا سېھىرلەنگەن تاشلاندۇق قەدىمىي تاش . سېنىڭ تۇرقۇڭ ، كۆرۈنۈشۈڭ سوغ ، قانلىرىڭ سوغ ، ھەممىسى سوۋۇپ كەتكەن .

سەن تۇغۇلماستا كېلەچەكنىڭ يول باشچىسى ئىدىڭ ، تۇغۇلۇپ-لا كېلەچەكنىڭ ئۆتمۈشىگە ئايلاندىڭ .

مەن سېنى ياراتتىم ، ئۇچار قۇش قىلىپ . بىراق ، ھەيرانمەن ، سەن تېخى - تېخىچىلا پەرۋاز قىلمىدىڭ . كۆپكۆك ، سۈپسۈزۈك ، چېگرىسىز ئاسمان ساڭا ناتونۇش ، ناتونۇش ، ناتونۇش ، ناتونۇش ، ناتونۇش . . .

نېمە ۋەجدىن ؟ !

ئۆلگەن دېڭىز

شامال چىقتى ، ھەيكەلنىڭ قۇرغاق تېنىدىن مامۇقتەك يۇمشاق توزانلارنى ئېلىپ كەتتى ، ئۇنىڭ تېنى قىمىرلىدى .

قۇش ئۇنىڭ بېشىغا قونۇپ مەرسىيە ئوقۇدى .

ئۇنىڭ تېنى يەنە قىمىرلىدى . ئەمدى قۇشنىڭ كۆزى نەملەن-دى .

نېرىسىدا ئورمىچىلار بۇغداي ئورۇۋاتاتتى ؛ تېخىمۇ نېرىسىدا خامانغا تاغ - تاغ دۆۋىلەپ قويۇلغان ھوسۇللار ۋە بىر - بىرىنىڭ بوينىغا گىرە سېلىشقان قۇم بارخىنى تۇراتتى .

ئاسمانىنىڭ بۇرجىكىدە ئاۋۇال چېكىت ، ئاندىن غارقىرىغىنچە پەس ئۇچۇپ كېتىۋاتقان ئايروپىلان نامايان بولدى . قۇش ئۇنى كۆرۈپ ئۇركۈپ كەتتى ، ئايروپىلان ئۇنىڭغا يېرتقۇچ قۇشتەك كۆ-رۈنۈپ كەتكەنىدى .

كىشىلەر ئورغاق - چالغىلىرىنى تاشلاپ ، قوللىرىنى پېشانە-سىگە سايىۋەن قىلىپ كۆككە باقتى . ئايروپىلانمۇ ، قۇشمۇ ئاللىقا-چان غايىب بولغانىدى . ئاسماندا پەقەت شەكلىنى ئاستا ئۆزگەرتىۋات-

قان بىر پارچە بۇلۇت ۋە قۇشنىڭ پەر قېقىشىدىن قالغان تۇتاش ئاۋازلا ئۇچۇپ يۈرەتتى .

كىشىلەر ھاردۇق ئالغاچ ، بىر پەس بۇ ئاۋازنى تىڭشاپ تۇرۇشتى .

ئورۇلمىغان سەرىق باشاقلار ھەم ئاقباش قۇم بارخانلىرى خۇددى ماتەم تۇتۇۋاتقاندەك بېشىنى ئېگىپ ، قاچانلاردىدۇر قۇرۇپ قاغجىراپ كەتكەن يۈرەكلىرىگە يەنە سوقۇپ قالامدىكىن دېگەندەك قىلىپ پۇتۇن زېھنى بىلەن قۇلاق سېلىۋاتاتتى .

مۇستافا سادىق رافى (مىسىر)

سېغىنىش

مەن ئولتۇرىمەن ، قولۇمدا قەلەم ، سېغىنىش دۇردانىلىرىنى قەغەز يۈزىگە تۆكۈۋاتىمەن . ئىككىمىزنى ئۇزۇن مۇساپە ئايرىپ تۇرىدۇ ، لېكىن سېغىنىش تۇيغۇلىرى سېنى مېنىڭ يېنىمغا ئەكېلىپ بېرىدۇ ، سېنى يېنىمدا تۇرغاندەك ھېس قىلىمەن ، ھەتتا سېنى تۇتالايمەن . سېنىڭ بارلىقىڭ مېنىڭ ئىلكىمدە .

مانا ، بۇ سېنىڭ ھەمىشە سىناق نەزەرىدە تىكىلىپ تۇرىدىغان كۆزلىرىڭ ، بۇ كۆزلەرنىڭ چوڭقۇر قاتلىرىغا قەيسەر ، ئەمما مىسكىن بىر يۈرەك يوشۇرۇنغان ، ئۇ مەڭگۇ قانائەت تاپمايدۇ ، تېڭىرقاش ۋە سىرلار بىلەن تولغان ، ئۇ شۇنداق خۇپيانە ، تېگىگە يېتىپ بولمايدۇ .

مانا ، بۇ سېنىڭ كۆزۈڭ ، يىراقلاردىن سىناق نەزەرىدە تىكىلىپ تۇرىدۇ ، ئۇ ئەتراپىمدىكى جىمى نەرسىنى تىلسىماتقا ئايلاندۇرۇۋەتكەن - ئۇلارنى پەقەت سەنلا ، بىر ئۆزۈڭلا كېلىپ ئاچالايسەن . قەلبىمنى ساڭا بولغان سېغىنىشلار چۇلغاپ تۇرىدۇ ، ئۇ ئۇزۇلۇپ قالمايدۇ ، ساڭا مىنۇت - سېكۇنت ئارام بەرمەيدۇ . سەن ئۆزۈڭ بىلەن بىللە ئەقىل - ئىدراكىمنى ئېلىپ كېتىپسەن ، يۇرىكىمنىمۇ ئېلىپ كېتىپسەن .

ئاھ ، مۇھەببەت ، ئۇ مېنى تەنھالىق چۆللىرىگە تاشلىدى . سېغىنىش دولقۇنلىرى كۆكرەك قەپىسىمگە پاتماي مەۋج ئۇرماقتا !

سېغىنىش ، ئۇ باشقا نەرسە ئەمەس ، ئۇ مۇھەببەت چېقىنىدىن ئاپىرىدە بولغان نۇر ، قارا ، قان دولقۇنلىرى مەۋج ئۇرماقتا ، بىر - بىرى بىلەن گىرەلەشمەكتە ، يۈرەكتە گۈلدۇرماما ئاۋازى ياڭرىماقتا ، ئاھ ، ئاھ . . .

شۇ تاپتا ، سەن سېھىرلىك كۆزلىرىڭ بىلەن ماڭا يەنە بىر قېتىم سىناق نەزەرىدە تىكىلدىڭ ، قاراشلىرىڭدىن يېقىملىق مۇھەببەت

بەت ۋە تەشنالىق ئوتلىرى چاقنايدۇ . مانا ، ئۇنىڭ كارامىتىدىن قەلب دەرەخلىرىم ياشىرىپ چېچەكلىدى ، بەرق ئۇرۇپ گۈل ئېچىلىدى ، مەيىن شامال ئۇنىڭ جەننەتكە خاس ھىدىنى ئېلىپ كەتتى ، مېنىڭ ساڭا بولغان ئوتلۇق سالىمىنىمۇ بىللە ئېلىپ كەتتى !

بىلىپ تۇرىمەن ، قولۇمدىكى قەلەم تۆكۈلۈۋاتقان سۆز دۇردا-نىلىرىنىڭ سالمىقىنى ھېس قىلىۋاتىدۇ — ئۇ قەغەز يۈزىدە راۋان يۈگۈرمەكتە ، ئوتلۇق جۇملىلەرنى ئىدىتلاپ قوندۇرماقتا ؛ سېزىپ تۇرىمەن ، ئالدىمدىكى قەغەزمۇ ئۆز بەختىمگە مېنىڭ سېغىنىشلىرىم ۋە يۈرەك سىرلىرىم تۆكۈلۈۋاتقانلىقىدىن خەۋەردار ، ئۇ ھازىر ئىمىر - چىمىر خەتلەر بىلەن تولدۇرۇلغان بىر پارچە قەغەز ئەمەس ، بەلكى ئۆز پىغانلىرىنى تۆكۈۋاتقان بىر پارچە يۈرەك !

ھېس قىلىۋاتىمەن ، سېنىڭ سىناق نەزەرىدە تىكىلگەن كۆزلىرىڭدىن چىن سەمىمىيەتنى ھېس قىلىۋاتىمەن ، ئۇ يۈرىكىمنى لەرزىگە سالماقتا ، ناتىۋان يۈرىكىمنى سېغىنىش ئوتلىرى بىلەن ئۆرتىمەكتە .

شۇنداق ، سۆيۈملۈكۈم ، سەن بۇ يۈرەكنى نۇرلارغا بۆلىدىڭ ، ئۇ گويا يالقۇنجاپ تۇرغان مەشئەل . ساڭا تەلپۈنگەن يۈرىكىم سېغىنىش چۆللىرىدە كۆيمەكتە ، گۈزەللىك بوستانلىرىدا مۇھەببەت دۇنياسىنى ئاپىرىدە قىلماقتا . شۇنداق ، ئۇ ئۆز يالقۇنى بىلەن ئۆزىنى يۇرۇتماقتا ، ئۆزىنى قۇربان قىلىش بەدىلىگە ئۆزىنى نۇرغا بۆلىمەكتە . نۇر ئايانماي كۆيۈشلەردىن تۇغۇلىدۇ .

ئۇرۇش مەيدانىدىكى ئۇلۇغ قەھرىمان مانا شۇنداق : قىلىچ - نەيزىلەر ئۇنىڭ قېنىنى ئىچىدۇ ، ئوقلار ئۇنىڭ ئۇستىخانلىرىنى تېشىپ ئۆتىدۇ ، لېكىن ئۇنى پارە - پارە قىلغىنى ئۆلۈم ئەمەس ، بەلكى شان - شەرەپ . . .

يىراقتىكى سېنى ئويلاۋاتقىنىمدا ، ۋاقىت مىنۇت - سېكۇنتلاپ ئۆتۈۋاتقاندەك ئەمەس ، بەلكى مەن ۋە مېنىڭ ھاياتىم زاۋاللىققا يېقىنلىشىۋاتقاندەك بىلىنىدۇ . يىراقتىكى سېنى ئويلاۋاتقىنىمدا ، مەن ئۆزۈمنى خوراپ كېتىۋاتقاندەك ، يوقلۇققا يۈزلىنىۋاتقاندەك ھېس قىلىمەن . سېغىنىش ئىچىدە خوراۋاتىمەن ، تىركىشىش ئىچىدە يوقىلىۋاتىمەن ، ھاياتىم مىنۇت - سېكۇنتلاپ زاۋاللىققا يې-

قىنلاشماقتا .

تۇرمۇشتا ، بىز مەسئۇلىيەت ۋە پۇرسەت يولىدا كۆرەش قىلىپ ۋاقاندىمۇ ، ئوخشاشلا ۋاقىت ئۆتىدۇ . بىز بەزىدە تۇرمۇش ھەلەك-چىلىكىدە تىپىرلايمىز ، بەزىدە تۇرمۇش مەئىشەتلىرىدىن ھۇزۇرلىنىمىز ، گويا بىكار ئۆتۈپ كەتكىنى بىزنىڭ ئۆمرىمىز ئەمەس ، بەلكى خىزمىتىمىزدەك . شۇنىڭ بىلەن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ۋاقىتقا پارقىراپ قاراپ تۇرىمىز ، ئۆلۈمگە بىر قەدەم - بىر قەدەمدىن يېقىنلاۋاتقانلىقىمىزنى سەزمەيمىز ، ئەكسىچە ھەر قېتىمدا تۇرمۇش يېڭىدىن باشلىنىۋاتقاندەك ھېس قىلىمىز . لېكىن ، مۇھەببەت ، سۆيگىنىمىز بىزنى رەت قىلغان ياكى تاشلاپ كەتكەندە ۋە ياكى ئىككى يەردە ئايرىلىپ تۇرغاندا ، بىزنىڭ ھازىرىمىز ئۆتكەنگە ، بۇگۈنىمىز تۇنۇگۈنگە تارتقان بولىدۇ ، چۈنكى ھازىر بىزدە بار بولغىنى ئىلگىرىكى ئەسلىمىدىنلا ئىبارەت ، خالاس . شۇنىڭ بىلەن ، ۋاقىت بىزنىڭ روھىمىز ئۈچۈن بىر بېسىمغا ئايلىنىدۇ ، بىزنىڭ يۈرىكىمىزنى كونتروللۇقىغا ئالىدۇ ، ئازابلايدۇ . ۋاقىت بىزگە نىسبەتەن ھاياتلىقنى ھالاكەتكە سۆرەيدىغان نەرسىگە ئايلىنىدۇ . شۇڭا ، مېنى رەت قىلغان ، مېنى تاشلاپ كەتكەن ياكى مەندىن يىراقتا تۇرۇۋاتقان سۆيگىنىمگە بولغان سېغىنىش باشقا نەرسە ئەمەس ، پەقەت بىر خىل تەشنالىق ، گويا كېسەللىك ئازابىتىدە تۇرۇۋاتقان ئادەم ياشاشقا بەكرەك تەشنا بولغىنىدەك ئىش . ئۇنىڭ بىر پۇتى گۆرگە ساڭگىلىغان ، تىنىقى بوغۇزىغا كېلىپ قالغان ، ئەجەل ئۇنى سۆرەپ كېتىۋاتىدۇ . . .

ئاھ ، مېنىڭ كۆزلىرىمدىن تارامىلىتىپ ياش ئاققۇزۇۋاتقىنى قانداق جۇدالىق ؟

مېنىڭ تومۇرلىرىمدىكى قانلارنى ئۆركەشلىتىۋاتقىنى قانداق سەۋدا ؟

يۈرىكىمدىكى گۈلدۇرماما ئاۋازى نېمىشقا بېسىلمايدۇ ، ئاھ ، ئاھ . . .

(دىلبەر سىراجىدىن تەرجىمىسى)

پولات هېژزۇللا

مەڭگۈلۈك ئىزدەش

ئالەم چەكسىز ، مەن چەكسىزلىكتە يېگانە . شۇڭا مەن ئىزدە-
ىدىم ۋە ئاخىر ئۆز ئىزدىگىنىمنى تاپتىم . ئۇ سەن ئىدىك . سەن
دەسلەپ چېكىتتەك ۋىلىلداپ نامايان بولدۇڭ ھەم بارغانسېرى يوغا-
ىناشقا باشلىدىڭ . چۈنكى مەن ساڭا قاراپ مېڭىۋاتاتتىم . ئاقىۋەت
يېنىڭغا كەلدىم . مەن سېنىڭ قۇچىقىڭغا كىردىم . شۇنىڭدىن باشلاپ
مەن سېنىڭ كەڭ باغرىڭدا مېڭىپ يۈرۈيمەن . سەن گويا ئالەمدەك .
ئەمما ، مەن يەنە سېنىڭ باغرىڭدا ماكان ئىزدەپ يۈرۈيمەن .

ئاشىق

مەشۇق ئاشىقىنىڭ ئۆلۈم خەۋىرىنى ئاڭلاپ ئىشەنگۈسى كەلمە-
دى . ئۇ ئاشىقىنىڭ ئۆيىگە قاراپ ئۇچقاندەك يۈگۈردى . ئاشىقىنىڭ
ئۆيىدىن يىغا ـ زارلار ئاڭلىنىۋاتاتتى . ئەنە ئاشىقىنىڭ ئايالى بېلىگە
ئاق باغلىۋاپتۇ ، پۈتۈپ كەتكەن ئاۋازى بىلەن ھازا ئاچماقتا . ئاشىق
ئۆزىنىڭ ئايالى ھەققىدە كۆپ گەپ قىلمىغان ، لېكىن ئاشىقىنىڭ
سولغۇن تۇرقىدىن ، خاتىرجەملىككە ، پاك سۆيگۈگە موھتاج ئىپادە-
سىدىن ئۇنىڭ ئۆز ئايالىدىن كۆڭلى سۇ ئىچمىگەنلىكى ئېنىق
ئىدى . ئۇ ئايالىنى ياخشى كۆرىدىغانىدەكمۇ قىلاتتى . ئۇ ئۇنىڭغا
ئايالى بىلەن ئاجرىشىپ ئۆزى بىلەن تويى قىلىش تەلىپىنى قويغىنى-
دا بالامنى يېتىم قىلمەنمۇ دەپ ئاچچىقلىنىپ كېتەتتى . مەشۇق
تېخى ھېچكىم بىلەن مۇھەببەتلىشىپ باقمىغان سەبىي قىز . نېمە
ئۈچۈن ئايالى بار كىشىنى تەلۈلەرچە ياخشى كۆرۈپ قالدۇ ؟
ئۇلارنىڭ بىر ـ بىرىگە بۇنداق باغلىنىپ قېلىشىنى ئۇ ئۆزىمۇ
بىلمەيدۇ . ئاشىقتىكى جەلپكارلىق ، كۆيۈنۈش ، سەممىيلىك دۇ-
يادا بىرلا ئىدى . ئۇ ئەمدى ئاشىقىدىن ئايرىلدى . ئۇ ھۆركىرەپقىنا

كەلدى . ئاشقىنىڭ جەستىگە ئۆزىنى ئاتقۇسى كەلدى . ئەمما ئۇ ئۇنداق قىلالمايتتى . ئاشقى ئۇچۇن يىغلاش سالاھىيىتىمۇ يوق ئىدى . ئۇ ئۆتۈپ كېتىۋاتقان كىشىلەرنىڭ ئۆزىگە ئەجەبلىنىپ قارىشىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ئارقىغا بۇرۇلدى .

ئۇ ئاشقى بىلەن ئۇچرىشىدىغان ئورمانغا باردى . بېلىگە ئاق باغلاپ كىرىپ چارچىغىچە ھازا ئاچتى . ۋاي سەۋر قىلىڭ ، ئۆلۈم ھەممە ئادەمگە كېلىدۇ دەپ ئۇنىڭغا تەسەللى بېرىدىغان ، يېشىنى ئېرتىپ قويۇپ ئۇنى يۆلەيدىغان ھېچكىم يوق ، ئۇ دەرەخنى قۇچاقلاپ دەرەخ قوۋزاقلىرىنى ھۆل قىلدى .

كەچتە ئۇ ئاشقىنىڭ قەبرىگاھىنى يالغۇز تاۋاپ قىلىۋېلىش ئۈچۇن قەبرىستانلىققا باردى . يېڭىدىن كۆمۈلگەن بىرنەچچە جەسەتنىڭ ئىزى تۇراتتى . ئۇ قايىسىسىنىڭ ئۆز ئاشقى ئىكەنلىكىنى بىلەلمىدى . ئۇ كىمدىن سورايدۇ . ئاھ تەقدىر ! ئۇ تاپالىغان بولسىدى ، ئاشقى گەرچە تىنىقىدىن توختىغان بولسىمۇ ئۇنىڭغا پاناھ بولۇپ ، بۇ سۇرلۇك قاراڭغۇ زاراتگاھلىقتىن قورقۇشنى يوقاتقان بولاتتى .

ئەتىسى كوچىدا كىشىلەر يېڭىدىن پەيدا بولغان بىر سارائنى ئۇچراتتى .

بۇزۇلغان رىۋايەت

مەن ھەرگىزمۇ سىلەرنى قۇتقازغۇچى ، سىلەرگە يول باشلىغۇچى ئەمەس ، قاچانلاردىندۇ مېنى ئاشۇنداق چۈشەنگىنىڭلاردىن باشلاپ سىلەر تىرىپىرەن بولدۇڭلار ، دەرۋەقە سىلەرنىڭ ماڭا بۇنداق چوقۇنۇشىڭلار ماڭا ئوخشىشىڭلارنى مەقسەت قىلغان بولسىدى ، كەڭ دالىلاردا ، جىلغىلاردا نەرە تارتقانچە ئۇچراشقان بولاتتۇق ، ۋەھالەنكى سىلەر بۇنىڭ ئەكسىچە مەندىن شەپقەت كۈتۈپ ، ماڭا روھىي جەھەتتە تايىنىپ تېۋىنىڭلار .

مەن ھەرگىزمۇ سىلەرگە يول باشلىغۇچى ، سىلەرنى قۇتقازغۇچى ، سىلەرنى ئاجىزلىقتىن ، بالىلىقتىن ، يېگانىلىقتىن سۈت بېرىپ

ئېپ زورايتقۇچى ئەمەس ، سىلەر مېنى ئاشۇنداق چۈشەنگىنىڭلار. دىن باشلاپ مېنىڭ روھىمدىن يىراقلاشتىڭلار ، ئەجدادىڭلار ماڭا تېۋىنىشنى بىلەتتى ، چۈنكى مەن ئۇلارنىڭ سۆيۈملۈك رەقىبى ئىدىم ، مەن بولمىغان بولسام ، مېنىڭ غەزەپلىك ھۇۋلاشلىرىم ، ھۇجۇملىرىم بولمىغان بولسا ، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ مۇگدەشلىرىدە ، ھۇرۇنلۇق بىلەن ئېغىناپ يېتىشلىرىدا سېمىزلىكتىن ماڭالماي قالغان قوي توپىغا ئايلىنىپ ، قىش كەلگەندە ئاچلىقتىن ھالاك بولاتتى ، مەن ئۇلارنى قوغلاپ ماڭا ئوخشاش چېپىشنى ئۆگەتتىم ، يېتىپ يەيدىغان يايلىقىدىن يىراقلاشتۇرۇپ ، چۆلگە ، تاغقا ئاپىرىپ تاشلىدىم ، ئۇ يەردە ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ قوي ئىكەنلىكىنى يېتۈر-دى ، ئوزۇقلۇقى بولغان يۇمران مايسا ئوتياشلىرىغا ئېرىشەلمەي-دە ، مېنىڭ گۆشخور روھىمغا تېۋىندى ، توشقانلارنى ، بۆكەنلەرنى قوغلاپ ماڭا ئوخشاپ ، مېنىڭ روھىمغا يېقىنلاپ كەلدى ، مەن چۆچۈدۈم ، ئۇلار ماڭا تېۋىنىش ئارقىلىق مېنىڭ ئورنۇمنى ئىگىلە-مەكچى ئىدى ، ئۇلار مېنىڭ ئوزۇقلۇقۇم بولۇشنىڭ ئەكسىچە ئو-زۇقلۇقۇمنى تالىشىپ مېنى ئاچ قويغۇچى بولاتتى ، ماڭا چوقۇنۇش ئارقىلىق مېنى ھالاك قىلاتتى ، مەن كۈل رەڭلىك يايلىمنى مۇلا-يىملارچە يەلپۈتكەن ھالدا ئۇلارنىڭ ئالدىدا پەيدا بولغىنىمدا ، يا-لىمنى لەپىلدىگەن تۇغ دەپ چۈشەندى ، ئۇلارنىڭ يېتىم قالغان بالىلىرىنى يۇمران مايسىلار بىلەن باقتىم ، نەسلى خىلىلىشۇاتقان ئاشۇ ئازغىنە توپنى شىپاڭلىغان قۇيرۇقۇم بىلەن سەپكە تىزىپ ، يېتىتۈرۈپ قويغان يايلىقىغا باشلاپ باردىم ، ئۇلار ماڭا ئەمدى تېۋە-نىدۇ ، ئەمما ماڭا مەڭگۈ ئوزۇقلۇق بولىدۇ .

سان جون پرس (فرانسىيە)

ئاناباز

ناخشا

مىس تاختىلار ئاستىدا تاي تۇغۇلماقتا ئىدى. كىمدۇر بىرى ئالقىنىمىزغا ئاچچىق ئۇرۇقلارنى قويماقتا. يوچۇن ئادەم. ئۇ ئۆتمەكتە ئىدى. مانا، مەن ئىزدىگەندەك، ئۆزگە ئىقلىملاردىن چۈقان... «يىل دەرەخلىرىنىڭ بۇيۇكى ئاستىدا، ئەي قىزىم، سېنى ئالقىشلايمەن».

چۈنكى قۇياش شىر بۇرجىغا كىرمەكتە، يوچۇن ئادەم ئۆلۈكلەر ئاغزىغا بارمىقىنى سالماقتا. يوچۇن. ئۇ كۈلمەكتە ئىدى. بىزگە بىر گىياھتىن سۆز ئاچماقتا. ئاھ! شامالىلارنىڭ سوقۇشى ئىقلىملاردا نېمىدېگەن كۆپ! يوللىرىمىز بايلىقات بولغاي، سۈنايى ماڭا شادلىق ئاتا قىلغاي، قانات ئاشكارىلىقىدىكى چېنىقتۇرۇلغان پەي!... «ئەي روھىم، ئەي سەن بۇيۇك ئايال. سىلەرنىڭ بىزگە يات ئۇسلۇبلىرىڭلار بار ئىدى.»

مىس تاختىلار ئاستىدا تاي تۇغۇلدى. بۇ ئاچچىق ئۇرۇقلارنى بىر كىشى قوللىرىمىزغا قويدى. يوچۇن ئادەم. ئۇ ئۆتمەكتە ئىدى. مانا مىس دەرەختە بۇيۇك چۈقان، قىزىللىقلار ۋە گۈللەر، ناخشا. ئامىتى! ئۆيلەردە گۈلدۇرماما ۋە سۈنايلار! ئاھ! يوللىرىمىزدا نۇرغۇن بايلىقاتلىق، ئاھ! يىل ھەققىدە نۇرغۇن چۆچەكلەر، بارلىق زېمىن يوللىرىدا يوچۇن ئادەم خالىغانچە يۈرمەكتە!... «يىلدىكى ئەڭ گۈزەل لىباس ئىچرە ئالقىشلايمەن سېنى، ئەي قىزىم.»

1

يىلتىزلىنىپ ئەزىزلىنىپ، ئۇچ چوڭ ئورما پەيتىدە، شەرىئە-

تىمنى تەسىس قىلغان زېمىن بىلەن مۇبارەكلەندىم .
دېگىز ۋە قوراللار سەھەردە گۈزەل .
ئاتلىرىمىزغا تاشلاپ قويۇلغان ، بادام ئۇنمەس زېمىن بىز ئۈ-
چۈن بۇ چىرىشنى بىلمەس ئاسمان مەرتىۋىسىدە ، قۇياش تېخى
ئاتالغان ئەمەس ، بىراق ، كۈچى ئارىمىزدا .
سەھەردە دېگىز گويياكى روھ تەسەۋۋۇرى .
ئەي سەن كۈچ ، قاراڭغۇ يوللىرىمىزدا كۈيلىگەنسەڭ ! . . .
سەھەرنىڭ پاك قىزىل بېلىقلىرى ئارا ، بېخىمىز بولغان چۈش
ھەققىدە نېمە بىلىمىز ؟
ئاراڭلاردا ، يەنە بىر يىل ! ئەي ئۇرۇق خوجايىنى ، ئەي تۇز
خوجايىنى ، دۆلەت توغرا مىزاندا ! يەنە بىر قىرغاق ئۇستىدىكى
ئاۋامنى چاقىرمايمەن ، زادى . تاغ ئېتەكلىرىدە مارجان شېكىرىدە
قۇرۇلىدىغان شەھەرسىمان بۇيۇك رايونلارغا زادى پىلان سىزمايۋ-
مەن . بىراق ، مېنىڭ ئاراڭلاردا ياشاش پىلانىم بار .
بارلىق شان ـ شۆھرەت چېدىرلار بوسۇغىسىدا ! كۈچۈم ئاراڭ-
لاردا ! تۇز كەبى ساپ پىكىر ئۆزىنىڭ مەۋقەلىرىنى كۈندۈزگە
تىكلىمەكتە .
. . . چۈنكى ، چۈشۈڭلار شەھىرىگە ئارىلىشىپ يۈرگەن ھالدا
ئىدىم . شامال ئىلكىدە تىكەندىن ياسالغان ئاتەشتەك ، ئاراڭلاردا
كۆپ تەكرارلانغان ، كۆرۈنمەيدىغان بۇ پاك روھىم ئارىلىشىشىنى
قاقاس بازارلاردا ئۆچۈرگەن ھالدا ئىدىم .
ئەي سەن كۈچ ، پارلاق يولىمىزدا كۈيلىگەنسەڭ ! . . .
«بارلىق روھ تىغلىرى تۇز لەززىتىدە . . . رىغبەتكە ئۆلۈك
ئېغىزلارنى تۇز بىلەن يالقۇنجىتىمەن ! »
«كىمكى ئۇسسۇزلۇقنى ئۇلۇغلاپ ، جەڭچى قالپىقىدا قۇم سۈ-
يىنى ئىچمىسە ، روھ مۇناسىۋەتلىرىدە مەندىن تولىمۇ ئاز ئامەتكە
ئىگە بولغۇسى . . . »
(قۇياش تېخى ئاتالغان ئەمەس ، بىراق ، كۈچى ئارىمىزدا .)
ئەي قوۋم ، ئەي بارلىق توزان ۋە يوسۇنلار كىشىلىرى ، بۇيۇك
سودا ۋە بوش ۋاقىتلار كىشىلىرى ، ئۇشبۇ مەرتىۋىلەرنىڭ ئېسىدە

ئەمىيىتى تۆۋەن ئەي ئاۋام ، ئەي جىلغىلار ۋە تۆپىلىكلەر كىشىلەرى ، ساھىللىرىمىز ئەجىلىدە بۇ دۇنيانىڭ يۈكسەك قايمىلىرىغا خاس كىشىلەر ، سىلەر ئۇرۇقلارنى ۋە ئامەتلەرنى پۈراپ قالغانلار ، غەربتە شامال سوقۇشنى ئېتىراپ قىلغانلار ، ئەي سىلەر ئىز چۈشكەن ، يەرلەرنىڭ ۋە پەسىللەرنىڭ ئىزىدىن مېڭىپ ، تاڭنىڭ شامىلىدا لاگىرلارنى يۇغانلار ، ئەي ، دۇنيا پوستىدا بۇلاقلارنى ئىزدىگۈچىلەر ، ئەي ئىزدىگۈچىلەر ، ئۆزگە جايلارغا سەپەر قىلىشقا سەۋەبلەرنى تاپقانلار .

سەھەردە ، دۇنيا تۇتۇنىدە ئېگىز ساڭگىلاپ تۇرغان پادىشاھلىقلار ھەمدە ئۆلۈك سۇلار بېشارىتىدە ، زېمىن قىرغاقلىرىدىكى سۇر-گۈنگاھ ناغرىلىرى قۇملار ئۈستىدە ئەسنەۋاتقان ، مەڭگۈلۈكنى ئويغۇتقان چاغدا ، بۇندىنمۇ ئارتۇق تۇز سودىسى قىلالمايسىلەر .

. . . پاك لىباس ئىچرە ئاراڭلاردا ، شۇنداقلا ، يەنە بىر يىل ، ئاراڭلاردا ، «دېڭىزلاردا شان ـ شۆھرىتىم ، كۆچۈم ئاراڭلاردا !»

پېشانىمىزگە پۈتۈلگەن تەقدىرلىرىمىز ئۈچۈن ئۆزگە ساھىللاردىن بۇ شامال ، دەۋر چاقنىشى مىزانلار بىلەكلىرىدىن كۆتۈرۈلمەكتە ، زامانىنىڭ ئۇرۇقلىرىدىكى ئۇنىڭ كەينىگە يۆتكىگەن ھالدا . . .

مۇزلانغان تۇز چۆرىلىرىگە ئېسىلىپ قالغان ماتېماتىكىلار ! چېكىمىنىڭ قەسىدە مۇقىملاشقان نازۇك سەزگۈر نۇقتىسىغا ، مەڭگۈلۈك سۇ ئاستى كېمىلىرىنى سۆرەيدىغان پاراخوتلىرىمىزنىڭ لەڭگەرىستانىدا ئەڭ ھۇزۇرلۇق بۇ ناخشىنى ، پۈتۈن خەلقلەرنىڭ بۇ ناخشىسىنى يازىمەن !

2

تونۇشلۇق دىيارلاردا ، چېكىتچۇش پەيتى ، چېكىتكىلەر ئارىلاشقان يۇرتلاردا ، بۇيۇك سۇكۇنات بولىدۇ .

يۇرمەكتىمەن ، ئېگىز تاغ قايمىلىرى ۋە كەسلەنچۇك چۆپى يۇرتلىرىدا يۇرمەكتىسىلەر ، ئۇنداق ئۇلۇغلار كىرلىرى قۇرۇتۇلۇشقا قويۇلىدۇ .

قارامتوڵ كوڵ رەڭ قوش لېنتىلىق ، كەشتىلەنگەن ، خانىش، كۆڭلىكىدىن ئۆتىمىز (ئاھ ! ئاچچىق - چۈچۈك ئايال بەدىنى كۆڭ-لەكنىڭ قولتۇقىنى داغلاشقا ئەجەب ئۇستا !)

ئۇچۇق رەڭ قوش لېنتىلىق ، كەشتىلەنگەن ، خانىش قىزى، كۆڭلىكىدىن ئۆتىمىز (ئاھ ! كەسلەنچۈك تىلى قولتۇقىدىن چۈمۈلە، تۇتۇشقا ئەجەب ئۇستا !)

كۈندۈز بىر ئەركەكنىڭ ئايال ۋە ئۇنىڭ قىزى ئۇچۇن يانغىنە-دەك ئۆتمەس ، بەلكى .

ئەي ئۆلۈكلەرنىڭ ئۇستا كۈلكىسى ، بۇ مېۋىلەر بىزگە سويۇل-سۇن ! . . . نېمە ؟ ! دۇنيادا ياۋۇز قىزىلگۈل كەينىدە نېمەت قالمە-دىمۇ ؟

دۇنيانىڭ بۇ تەرىپىدىن ، سۆسۈن رەڭلىك بۇيۇك رەزىللىك سۈلار ئۇستىدە كېلىدۇ ، شامال سوقماقتا . دېڭىز شامىلى . . . يېيىلغان كىرى تىتما - تىتما تىتىلىغان مولاتاپاقەتنىڭ ئۇچۇشماقتا . . .

3

ئارپا ئورۇشقا كەتمەكتە كىشى . كىمىكىنا ئۆزىمدە شىددەتلىك سۆزلىگەن ؟ ! مانا بۇ پادىشاھلار ، ئىشكىمدە ئولتۇرۇشار ، باش ئەلچىمۇ پادىشاھلار داستىخىندا . (ئۇرۇقلىرىمغا ئېغىز تەگكەي-لەر !) مىزانلار ۋە كۈرەلەر تەكشۈرگۈچىسى ھەر تۈرلۈك ھاشارات-لار توپى بىلەن مۇبالىغە ئېقىنلىرىدا تۆۋەن چۈشمەكتە .

ساقلىدا پاخال چاچقۇندىلىرى .

كۆزىمىزدىن يوقال ! سەندىن ھەيران بولماقتىمىز ، ئەي قۇ-ياش ! بىزگە مۇشۇنداق يالغان گەپلەرنى قىلدىڭ ! . . . ئەي سەن پىتىنە تارقاتقۇچى ، جېدەل چىقارغۇچى ! ئەي سەن شەرمەندىلىكلەر ۋە ئاھانەتلەردە غىزالانغۇچى ، ئەي سەن ئويۇن تاشلىغۇچى ! پارتلە-تىۋەت قارىچۇقلىرىمنى ! ھاك كۆركەملىكى ئاستىدا قەلبىم خۇشال سايرىماقتا ، قۇشقاچ كۈيلىمەكتە : «ئەي قېرىلىق ! » دەريالار ئۆز ئېقىنلىرىدا گويا خوتۇنلار چۇقانلىرىدەك ، بۇ دۇنيا قۇربانلىق قويە-

ىنىڭ تېرىسىدىن ئارتۇق گۈزەل!

مانا، تاملىرىمىزدىكى بۇ قەغەزلەر تارىخى تولىمۇ كاسكى، چۈشلەردىكىدىنمۇ ئارتۇق پاك سۈغا شۈكۈر، ئاڭا شۈكۈر، چۈش ئەمەستە چۈنكى ئۇ! روھىمدىن يالغانچىلىق تېشىپ تۇرار، گويا بايان تالانتىدا يېنىك كۈچلۈك دېڭىز كەبى! مېنى ئۆتكۈر پۇراق قاپلىماقتا. شەيئىلەر ھەقىقىتى ئۇستىدە گۇمان قوپماقتا. ئەگەر كىمكى بۇ يەردە ھەسرىتىدىن شادلانسا، خالايىققا سازايى قىلىنسۇن! مېنىڭچە ئۇ ئۆلتۈرۈلسۇن، بولمىسا بىر ئىسيان يۈز بېرىدۇ.

تېخىمۇ ياخشىراق ئېيتقاندا: بىز سېنى، ئەي بايانچى، ساناقسىز پايدىمىزدىن ئاگاھلاندۇرىمىز. بوغۇزلاردىكى ئاجىز دېڭىزلار شۇنچە قورۇنغان بىرەر قازىنى زادى ئۇچراتمىغان. شاراب ھاياجانلاندۇرغان، قارا چىۋىنگە تولغان ئۇۋىدەك غوڭۇلدار زەبەردەس يۈرەك كۆتۈرگەن ئادەم مۇنداق گەپلەرنى قىلىشقا تەمشەلمەكتە: «گۈللەر، قىزغۇچ شادلىق: رىغبىتىم ئۇچۇن كەڭرى، كىم بۇ ئاخشام زورلۇق بىلەن ئاڭا چەكلەر قويغۇسى؟... ھېكمەتكارلارنىڭ قەلبىدە زوراۋانلىق، كىم بۇ ئاخشام ئاڭا چەكلەر بېكىتكۈسى؟ ...» پالاننىڭ ئوغلى پالانى، كەمبەغەل كىشى، چۈشلەر ۋە ئالامەتلەر ھاكىمىيىتىدىن ئۆرلىمەكتە.

تاپانلاردا سېرىق رەڭ پەيدا قىلغان ھالدا، ھەربىر ئىرق خەلقلىرى ماڭىدىغان يوللارنى ئېچىڭلار: شاھزادىلەر، ۋەزىرلەر، بادام ئاۋازلىق سەردارلار، ئۇلۇغۋار ئىشلارنى ۋۇجۇدقا چىقارغانلار، چۈشتە ئۇنى - بۇنى كۆرگەنلەر... خوتۇنلارنىڭ ھايۋانلارغا بولغان مەيلىگە قارشى، موللاتاپقاق ئۆز قانۇنلىرىنى بېكىتتى. تىلشۇناس مۇنازىرە ئورنىنى ئوچۇق ھاۋادا تاللىدى. گۈزەل مەخمەلدىن تىكىلگەن يېڭى كىيىمنى كونا دەرەخكە ئاستى ماشىنىچى. جىنسىي كېسەلگە گىرىپتار كىشى سۈزۈك سۇدا كىيىملىرىنى يۇماقتا. ئۇرۇق كىشىنىڭ ئېغىنى كۆيدۈرۈپ، ئۆز ئورنىدا پۇرايدۇ كېمەچى، بۇ پۇراق ئاڭا شۇنچە مەززىلىك.

ئارپا ئورۇشقا چىقماقتا كىشى، مېنى كۈچلۈك پۇراق چۈلغاتقان

ماقتا ، «جابال» دىكىدىن تىنىق بۇ سۇ باشقا دەۋرنىڭ غۇلغۇلىسىنى پەيدا قىلماقتا . . . پاينەكۇاش يىلنىڭ ئۇزۇن بىر كۈنى ، قەدىمىي بىرىمگە كۈچلۈك ئەگىشىپ كەلگەن كىملىكىمنى بىلمەي ، چىم ئاستىدا توپىنى كۈيلەيمەن . قۇم ، سۈيدۈك ۋە زېمىن تۈزى ئاستىدا ياتقان مۇردىلاردىن ، مانا ، قۇشقاچلارغا دېنى بېرىلگەن باشاقسىمان نەرسە چىقماقتا . روھىم ، ئۆلۈم دەرۋازىلىرىدىكى بۇيۇك چۈقاندا تۇنىمەكتە روھىم .

— بىراق ، شاھزادىگە ئېيتقىن جىمىقسۇن : تۇلپارنىڭ بۇ باش سۆڭىكى ئارىمىزدىكى تىغ ئۇچىدا !

4

مانا بۇ دۇنيا پويىزى ، ئاڭا نىسبەتەن پەقەت ياخشى گەپلا بار شەھەر ئاساسى . تاش ۋە مىس . تاڭدا يانتاق ئاتەشلىرى ھاجەتخانا ۋە سەنەملەر تەكتىدەك مايلاشقان بۇ بۇيۇك يېشىل تاشلارنى يالىڭاچ يېرىگىچە بايقىماقتا . تۇتۇنىمىز تەگكەن دېڭىز يولۇچىسى زېمىنىنىڭ ئۆز پەللىسىگە شەكلىنى ئۆزگەرتكەنلىكىنى كۆردى . (دېڭىز ئۈستىدە بۇيۇك چىم يانغىنلىرى ۋە تىرىك سۇلارنى تاغقا سۆرەش ئىشلىرى كۆرۈنمەكتە .)

مانا مۇشۇنداق تىكلىنىپ ، شەھەر سەھەر پەيتىدە پاك بىر ئىسىمنىڭ لەۋ ھەرپلىرى ئاستىغا قويۇلدى . تۆپلىكلەردىكى چەدىرلار يوقىماقتا ! دۇنيا ياشلىقىدا بىزدەك يالاڭئاش ، يالاڭ ئاياغ ، ياغاچ راۋاقلاردا تۇرغانلارنى نېمە كۈلكىگە قىستايدۇ ، بەلكى بىزنى ئورۇندۇقلىرىمىزدا نېمە كۈلكىگە قىستايدۇ ، قىزلار ۋە خېچىرلار پاراخوتتىن چۈشۈۋاتقان شۇ پەيتتە ؟

نېمە دەيمىز ، سۇبھىدىن باشلاپ ، نىقابلار ئاستىدىكى بۇ پۈتۈن خەلق ھەققىدە ؟ بۇغداي ئىمپورتلىرى ! . . . ئاسمانىنىڭ ئاق تاۋۇسى ئاستىدا توساقتىن ئۆتكەن ، «ئېلىيۇن» دىن يۈكسەك يەلكەنلەر ئۆلۈك ئېشەك لەيلەپ قالغان بۇ ئىشسىزلىق نۇقتىسىدا توختىماقتا ئىدى . (ئۆزىنىڭ ھايۋانىي سۈيىدە يانچىپ كەتكەن چېكەتكە رەڭگىدەك ۋە تەقدىرسىز بۇ ئۆلۈك دەريا مەسىلىسىنى بىر تەرەپ قىلىش

مانا بۇ مەسىلە .)

تۆمۇرچىلەر ئۆزگە ساھىلدا بۇيۇك سوغۇق چۇقان ئىچرە ئۆز ئاتەشلىرىگە خوجا . قامچا قاسلىرى يېڭى كوچىلاردا ئېتىلمىگەن كۇلپەت ئىدىشلىرىنى بوشاتماقتا . ئەي خېچىرلار ، ئەي مىس قىلىچ ئاستىدىكى زۇلمەتلىرىمىز . تۆكۈلگەن ئالىقاندىكى قۇياشلىق تۆت باش سۇزۇك ئاسمانغا تىرىك بىر شاخ ئورناتماقتا . پاناھگاھ قۇرغۇ-چىلار بىر دەرەخ ئاستىدا تۇرۇشماقتا ، بەزىلەر تاللاش ئۇستىدە ئويلاشماقتا . قۇرۇلۇش نېمە ، غايىسىچۇ ، بۇنى ماڭا ئۆگىتەر ئۇلار ؛ شانلىق ئالدى كۆرۈنۇش ، گاچا ئالدى كۆرۈنۇش ، قاتتىق قىزىل توپا راۋاقلار ، قاراتاش كارىدورلىرى ، كۇتۇپخانىلار ئۇچۇن سۇزۇك سايە كۆللىرى ، دورا - ئوكۇللار قويۇلىدىغان يېڭىچە قۇرۇلۇشلار ، ئاندىن كېيىن ئاچقۇچلىرىنى كۆتۈرۈۋالغان بانكىرلار . كوچىلاردا يالغۇز بىر كىشى ، تەڭرىلىرىنىڭ سانىنى چېكىسىگە سىزىۋالغانلار ھەققىدە يالغۇز ناخشا ئېيتىشقا باشلىغانىدى . (ئەخلەتلىك بۇ مە-ھەللىدە ھاشاراتلارنىڭ شىرىلداشلىرى داۋاملىق !) . ئۆزگە ساھىل كىشىلىرى بىلەن قۇرغان كېلىشىملىرىمىز . كوزىلاردا بېرىلگەن سۇ ، پورت ئىشلىرى چەۋەندازلىرىنىڭ نېسىۋىلىرى ، ئۆز ھەقلىرى-گە بېلىق ئالغان شاھزادىلەر ، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى بۇ يەردە سە-لەرگە سۆزلەپ ئولتۇرۇشقا زادى ماجال يوق . (مايمۇنلار ئۆلۈمە-دەك ھەسرەتلىك قىزچاق — ئۇلۇغۋار ھۆسىنگە بىاي تۇنجى سىكىل — بىزگە ھال رەڭ يېپەك ئاياغدا قۇش تەقدىم قىلىۋاتقانىدى .)

. . . تەنھالىقنى دەيمۇ ! بۇيۇك دېڭىز قۇشقىچى تۇغقان كۆڭ-كۈك تۇخۇم . سەھەردىكى دېڭىز قولتۇقلىرى ئالتۇن لىمو بىلەن تولغان — ئۇ تۇنۇگۇن بولغان ئىش ! كەتتى قۇشقاچ .

ئەتە تويلار ، ۋاراڭ - چۇرۇڭلار ، ئەسىرلىك دەرەخلەر تىكىل-گەن كوچىلار ھەمدە يوللار ئىدارىسى تاڭدا ئۆلۈك خورما دەرىخە-نىڭ بۇيۇك پارچىلىرىنى ۋە بۇيۇك قاناتلار چېقىقلىرىنى توشۇماق-تا . . . ئەتە تويلار ، پورت ھاكىملىرى سايلىمى ، شەھەرنىڭ چەت رايونلىرىدا مۇزىكا تەڭكەش ، بوراننىڭ ئىللىق باغرىدا شۇدەم بۇ سېرىق شەھەر .

سايىگە تولغان ھەمدە ئۇنىڭ قىزلىق شارۋاللىرى دېرىزىلەردە . . . ئۇچىنچى ئاي تولۇنلىقىدا ، دۆڭلەر چوققىلىرىدا تۇنگەن-لەر توقۇلمىلىرىنى يىغىشتۇرماقتا . قۇملاردا كۆيدۈرۈلمەكتە ئايال بەدىنى . بىر كىشى قۇملۇق ئېغىزىغا ئىلگىرىلىمەكتە — ئاتىسىنىڭ كەسپى : ئەينەك قۇتىلار سودىگىرى .

5

يىراق ئىشلارغا ئارىلاش روھىم ئۇچۇن ، شەھەرلەردىكى يۇز-لىگەن ئاتەشلەرنى كۇچەيتمەكتە ئىتتىلار ھاۋشىشى . . .

تەنھالىق ! قوللانغان ئۇسۇللىرىمىزنى يوچۇن ھەمدەملىرىمىز كۇيلىمەكتە ئىدى ، ئەمما ئويلىرىمىز ئۆزگە سېپىللار يېنىدا ئايلا-ماقتا :

«بىراۋغا كۇتكىن دېمىدىم ھەرگىز . . . پاك شەكىلدە ھەم-مىڭلارغا نەپرەتلىنىمەن . . . سىلەر بىزدىن خۇلاسىلىگەن بۇ ناخ-شىغا نېمە دەيسىلەر ؟ ! »

ئۆلۇك دېڭىزلارغا ئاپىرىلىدىغان ، ئەي تەسەۋۋۇردىن قۇرۇل-غان خەلق ئەخمەقلىقى ، قەيەردە تاپارسەن كۆزلىرىمىزنى يۇيار بولغان تۇنسىمان سۇنى ؟

تەنھالىق ! . . . دۇنيا قىرغىقىدا يۇرۇشمەكتە بىر توپ يۇلتۇز-لار ، كۆنگەن ئۆي سەييارىسىنى ئاشخانىلاردا ئىستېلا قىلىشماقتا . بىرلەشكەن ئاسمان شاھلىرى ئۆگزەمدە ئۇرۇش ئېلىپ بارماق-تا ، ئۇلار ، يۇكسەكلىكلەر خوجايىنلىرى سۇپىتىدە ، لاگىرلىرىنى ئۆگزەم ئۇستىگە قۇرۇشماقتا .

كېچە سەلكىنلىرىگە جور بولۇپ ، يولغا تەنھا چىقاي ، چاقچاق-چى شاھزادىلەر ئارا ، «بىيالىد»نىڭ چۇشلىرىدە ! . . .

ئۆلۇك قىزلار قىزىللىقىغا جىمجىت قوشۇلغان روھ ! كۆز قاپىقىمىز بىگىز بىلەن تىكىلگەن ، كىرپىكلىرىمىز ئاستىدا ئۇلۇغ-لانسۇن كۇتۇش !

تۇن ئۆز سۇتىنى تەقدىم قىلماقتا ، ئوبدان ھەزەر ئەيلەنسۇن ئۇندىن ! بەتخەجنىڭ لەۋلىرىگە ھەسەل بارماق يانداش قويۇلسۇن :

«. . . ئەي ئايال مېۋىسى ، ئەي ‹سابا› قىزى ! . . .» كەم مۆتىدىل روھقا يۇز ئۆرۈپ ، تۇننىڭ ژابالىق ساپ پۇراقلىرىدىن رىغبەتلىنىپ ، چۈش پائالىيىتىگە قارشى ھالدا پىكىرلىرىمنى يۈكـ سەلدۇرمەن ، سەھەرنىڭ تەمسىز پۇرىقىدا ياۋۇز غاز بىلەن بىرگە ماڭمەن ! . . .

— مانا ! دېدەكلەر مەھەللىسىدە يۈلتۇز قاراڭغۇلاشقان ئاشۇ چاغ ، يېڭى تىغلارنىڭ قۇملۇقتا ياز چاقماق تاشلىرىنى قوغلىشىنى بىلگەن بولارمىدۇق ؟ «رېژايەت قىلغانمىدىڭ ، ئەي تاڭ . . .» ئۆلۈك دېڭىزلار ساھىللىرىدا تەرەت !

بىپايان پەسىلدە يالىڭاچ ئۇخلىغانلار زېمىن ئۈستىدە كۆپلەپ قوپۇشماقتا ، سەپ ـ سەپ بولۇپ قوپۇشماقتا ، ژارقىراشماقتا .

نېمىدېگەن بىخۇد بۇ دۇنيا ! . . . سەرىق نۇردا كۆزلىرىنى چىمچىقلىتار چال ، تىرىنقىنى تىرەپ يەرگە كىرىلمەكتە ئايال ، تېنى چاپلاشقان تاي ئۆزىنىڭ ساقاللىق ئېڭىكىنى كۆزىنى ئويۇۋېـ لىش تېخى ئېسىگە چۈشمىگەن بالىنىڭ قولىغا قويماقتا . . .

«تەنھالىق ! بىراۋغا زىنھار كۇتكىن دېمىدىم . . . بۇ يەردىن كېتىمەن ئەگەر خالىسام . . .» يېڭى ئويلىرىدا بېزەلگەن شۇ يوچۇن ئادەم سۇكۇنات يوللىرىدا ئەتراپىغا يەنىلا قوشۇن يىغماقتا : ئۇنىڭ كۆزلىرى شۆلگەيگە تولغان ، ئۇندا ئىنسانىي جەۋھەر قالمىدى . زېمىن ئۆزىنىڭ قاناتلىق دانلىرىدا سەپەر قىلماقتا ، گويا شائىر ئۆزىنىڭ چوڭقۇر قاتلاملىرىدا سەپەر قىلغاندەك . . .

6

مەيىن كەبى رومالارغا ئورالغان ئەتىرلىك قىزلىرىمىز بىلەن بىرگە ، بۇيۇك ھەربىي ھۆكۇمەتلىرىمىزدە باتۇرلارچە ، قۇردۇق يۈكسەك جايدا سائادەت ئوردىسىنى .

مولچىلىق ھەم بایاشاتلىق ، سائادەت ! «مېھمۇن» كەبى كۆيـ لەشكە قادىر بولسا ئەينەك ، ئۇندا بىزنىڭ قەدەھلىرىمىز قالغانغا قەدەر . . .

رەستىلەرنىڭ بۇرجىكىدە ، چاقماقلاردىن پۈتۈلگەن ئۇرۇشنى

ئېزىقتۇرغىنىمدەك ، دېدەك قىزلارنىڭ قولىدىكى ئالتۇن تاۋاقلار دۇنيانىڭ چەت جايلىرىدىكى قۇملار ھەسرىتىنى ئورىماقتا ئىدى .

ئاندىن ، بولغانىدى غەربتە شامال يېلى ، قارا تاشلاردىن قوپۇرۇلغان ئېغىر ئۆگزىلىرىمىزدە قاينام شادلىقىغا تارتىشىپ ماڭغان يەلكەنلەردە تولۇق ئىراده . گۈزەل زامانغا ماس ئاپەتلەرنى تىغلىرىنىڭ تەرەپلىرى بىلەن باققان ، نۇرلۇق كۆسەيلەر تەرىپىدىن ھۇجۇمغا ئۇچرىغان ، دېڭىزسىمان كاللىلىق چەۋەندازلار دېڭىزلارغا يالقۇنلۇق خەۋەرلەرنى يايماقتا :

چوقۇم ! ئاۋام ئۇچۇن بىر تارىخ ، ئاۋام ئۇچۇن قۇۋۋەت ناخشىسى ، گويا ، تۆمۈر دەرەختە قاينام تىترىشىدەك ! . . . ئۆزگە قىرغاقلاردا ئاتا قىلىنغان شەرىئەتلەر ، ئەيش ـ ئىشرەتلىك خەلقلەر ئارا ئايالارنىڭ كېلىشىملىرى ، قۇياش كىرىسى ئاستىدا ئوچۇق بازاردا سېتىلغان بۇيۇك دىيارلار ، گۈللەرنىڭ بايرام ھىدىدا ، تىنچلىقپەرۋەر ئېگىز دۆڭلەر ھەم مۇكاپاتقا ئەرزىيدىغان ئىقلىملار . . .

تۇغۇلۇشىدا بۇنداق چوغنى پۈرىمىغانلار نېمە قىلىدۇ ئارزۇمىزدا ؟

ئۇلار بىلەن ياشاشتا ياكى بارمۇ ھاياتلىق ؟ «يوقلۇق ھەققىدە ھۆكۈم چىقىرىش مېنىڭ ئەمەس ، سېنىڭ ئىشىڭ . . . » بىزدەك ئەنە ئاشۇ يەردە بولغانلارغا كەلسەك ، ھەيران قالارلىق ۋەقەلەرگە سەۋەبچى بولدۇق ، ئىشلىرىمىزدا كۈچىمىزنىڭ چېكىگە يەتكەندە ، شادلىقىمىز ئاراڭلاردا تولىمۇ ئۇلۇغ شادلىق ئىدى :

«تاغ يانتۇلىرىغا جايلاشقان بۇ سۇلالىنى بىلىمەن : غىزا ماددىلىرى چىقىرىدىغان يەردە ھاياجانغا چۈشكەن چەۋەندازلار . سىلەر بېرىپ دەڭلار ئۇلارغا : بىز بىلەن چوڭ خەتەرگە ئۇچرايسىلەر ! بىموھتىدىل سانسىز ئىشلار ، كۈچلۈك ھەمدە ھەددىدىن زىيادە ئىرادىلەر ، باراڭدىكى بىر ساپاق ئۇزۇمدەك ھىيلىگەر ئادەمنىڭ ھاكىمىيىتى . . . سىلەر بېرىپ ئوبدانراق دەڭلار : ئادەتلىرىمىز زورازانلىققا ئىسيانكارلىق ئۇرۇقلىرىدىكى مەزمۇت ، چاققان تۇلپارلىرىمىز ھەمدە كۈندۈز قورقۇنچلۇقى پۇراۋاتقان قالپاقلىرىمىز . . .

قەپسلەردە ۋىجىرلاۋاتقان قۇشقاچلاردەك نۇرغۇن ئائىلىلەرنى تۇزدۇ-
دىغان ، ئۆرپ - ئادەتلەرنى قايتۇرۇۋالمىغان ھارغىن دىيارلاردا ،
كۆرسىلەركى ، تۇرمۇش يوللىرىمىزدا ، كەڭرى قوتانلارغا خەلقلەر-
نى يىغقۇچىنى ، تامغىلارنى يۇقىرى ئاۋازدا دېكلاماتسىيە قىلغۇچى-
نى . شەرىئەتلىرىمىز ئاستىدا يىگىرمە خەلق بارلىق تىللاردا سۆز-
لەشمەكتە . . . »

سىلەر زوقۇڭلارنىڭ تارىخىنى بىلىسىلەر : نامرات سەردارلار
مەڭگۈلۈك يوللاردا ، توپ - توپ بولۇپ كەلگەن قەبىلىداشلار يىلد-
نىڭ پۈتۈن ئەركەك ئاھالىسىنى ھاسا تايانغان تەڭرىلىرىگە قوشۇپ
بىزگە تاپشۇرماقتا ، شىمال قۇملىرىدا يىقىلغان شاھزادىلەر ، ئۇلار-
غا ئەگەشكەن قىزىلىرى ئۆزلىرىنىڭ ئىمان ئىشەنچىسى بىلەن بىزنى
چۈمكىمەكتە ، — تەلىيىمگە ئىشەنچىم كامىل — دېگەن
ئەپەندى . . .

ياكى توغرىسى ، ئۇلارغا ، تىنىچلىققا ئائىت نەرسىلەر ھەققىدە
سۆزلەيسىلەر : بايىاشاتلىقتا ئىستىلا قىلىنغان يۇرتلاردا ، بالاغەتكە
يەتكەن ئاياللار بىلەن ئاممىۋى مەيدان پۇرىقى ، خورما دەرىخى
ئاستىدا ئىشلىتىلگەن ، سۇزۇك تامغىلىق سىرىق پۇللار ، ھەربىي
چىقىملار ، ئاچچىق دورا - دەرمانلار ئۇستىدە ماڭغان خەلقلەر ،
دەريالار تۇرسىمۇ كىشىنى قىزىقتۇرىدىغان بۇيۇك سودىلار ، قىزىل-
رىنىڭ سايىسىدە ئولتۇرغان كۆچلۈك قوشنا سالىمى ھەم ئالتۇن
قەغەزدە ئالماشتۇرۇلغان رىسالىلەر ، دوستلۇق كېلىشىملىرى ھەم
چېگرىلارنى مۇئەييەنلەشتۇرۇش ، دەريا تۇغانلىرى ھەققىدە خەلق
بىلەن خەلق ئوتتۇرىسىدىكى بىرلىكلەر ، مۇتەئەسسىپ يۇرتلاردا
ھاسىل قىلىنغان باجلار ! ئامبارلار قۇرۇلۇشى ، ئېھرامىلار ، ئاتلىق
قوشۇنلار بىنالىرى — قاتتىق كۆكتاشلار ، قىزغۇچ قېرىنىت يوللى-
رى — رەختلەرنى ئالدىرىماي بازارغا سېلىش ، ھەسەلگە ئارىلاشتۇ-
رۇلغان گۈل مۇرابباسى ھەم ئەسكەرلىك ھۇزۇرلىرىدا بىزگە تۇ-
غۇلغان تاي - رەختلەرنى ئالدىرىماي بازارغا سېلىش ھەمدە چۈشلى-
رىمىز ئەينەكلىرىدە قىلىچلارنى داتلاشتۇرغۇچى دېڭىز ، كۆپلىگەن
بوش ۋاقىتلارغا ئىگە دىيارلىرىمىز تامان ، قىزىلىرىمىز تامان ، بىر

كەچقۇرۇنلۇقى ، دېڭىز ئىقلىملىرىغا چۈشۈش .»
«بۇ توقۇلمىغا ، بىزنى بىر پۈۋلەش بىلەن ئولتۇراقلاشقان ، ئەتىر چېچىۋالغان ئاياللار . . .»
— بىزنىڭ يالغۇز تەقدىر بىلەن قورشالغان بوسۇغىلىرىمىز بەزىدە مانا مۇشۇنداق ھەمدە كۈندۈزنىڭ تېزلەشكەن قەدەملىرىدە ، دۇنيانىڭ بۇ تولىمۇ كەڭ تەرىپىدە ، ھاكىمىيەت بىزنى ھەر ئاخشىمى تاشلاپ كەتكەن يەردە ، گۈلچەمبىرەكلەرنىڭ تولۇق تەنتەنىسى !
بىراق ، كەچقۇرۇن ، تەلىيىمىز ۋە تەسىسىمىز پىلانلىرىدا ، خوتۇنلىرىمىز قىزلىرىنىڭ قوللىرىدا ، سۆسۈنگۈل بىلەن چالما پۈرىقى بىزنى يوقلىماقتا ئىدى .
جىمىققان شامالار قاقاس دېڭىز قولتۇقلىرىنىڭ چوڭقۇرلۇقلىرىغا ئاستا جايلاشماقتا .

7

جەننىتىمىزدە ، بۇ سېرىق تۈپراقتا داۋاملىق ئولتۇراقلاشمايمىز . . .
پادىشاھلىقتىنمۇ كەڭتاشا ياز بوشلۇق زىياپەتلىرىگە نۇرغۇن كىلىمات قاتلاملىرىنى ئاسماقتا . بىپايان ئۈپۈقلۇق زېمىن كۈل ئاستىدا تاتارغان چوغىنى توسقۇنلارسىز دوملاتماقتا .
يوقالماس نەرسىلەر رەڭگىدەكى ، ھەسەل ۋە گۈڭگۇرت رەڭگىدەكى پۈتۈنلەي چىملاشقان زېمىن ئۆزگە ئايازنىڭ چىغى بىرلە يالقۇنجىماقتا — بىرلا دەرەخنىڭ يېشىل بۇلۇتىدىن ئاسمان ئۆزىنىڭ سۆسۈن يىلتىز سۈيىنى چىقارماقتا .
تاختا يۈزلۈك يارقىن ماكانى ! شامال كىرپىكلىرىدە نە پاك ئۇرۇق . نۇر گوياكى ياغ .
— كىرپىكلەر ئارىسىدىن چوققىلار يېپىغىچە تۇتىشىمەن ھەمدە ئاۋاز ئاڭلىغۇچى تاشنى ، تۇز ئۇۋۇسىدەكى سۈكۈنات ھەرىسىنى بىلىمەن ، چېكەتكىلەر ئائىلىسىنىڭ غېمىدە قەلبىم . . .
بوغۇزلىنىۋاتقان ، مايسا رەڭلىك دوقمۇشلار تىكىلگەن ياۋاش تۆگىلەر ، ئۇلارنى كۆكنىڭ زىرائەت ئىنئامىلىرى ئاستىدا دۆڭلەر

يۇرگۇزمەكتە — تاتارغان يايلاق يېلىنجاشلىرى ئۇستىدە زۇۋانسىز يۇرگەي ، چۇشلەر تۇتۇنىدە ، زېمىننىڭ خەلقلەر ئۆلۈۋاتقان ئەنە شۇ ئۆلۈك توزىڭىدا ئاخىرى يىقىلغاي .

بۇ بۇيۇك تىنچ سىزىقلار يىراق ئېھتىماللىق تومۇرلار كۆكىرىشىگە يۇزلەنمەكتە . زېمىن كۆپ نۇقتىلاردا بوران سۆسۈن گۇللىرىنى ۋايىغا يەتكۇزمەكتە ؛ مانا بۇ قۇم تۇتۇنى ئۆلۈك دەريالار ماكانىدا ئۆرلىمەكتە ، گويا سەپەر قىلىۋاتقان ئەسىرلەر پارچىلىرىدەك . . .

ئۆلۈكلەر ئۇچۇن تولىمۇ تۆۋەن ئاۋازدا ، تولىمۇ تۆۋەن ئاۋازدا كۇندۇزدە . كۆپتۇر كىشى قەلبىدە ساپلىق ، شۇ كىشىنىڭ سەۋىيىسىنى كۆرۇشكە روھ ئىنتىلگەنمىدۇر ؟ . . . ساڭا خىتاب قىلماقتىمەن ، ئەي روھىم ! — ئەي ، تۇلپارنىڭ ئەتىرلىك خاتىرىسىگە چۆمگەن روھىم ! ئەنە ، قۇرۇقلۇقتىن بىرقانچە بۇيۇك قۇشقاچلار غەربكە سەپەر قىلماقتا ، دېڭىزدىكى قۇشقاچلىرىمىزنى ئۇستىلىق بىلەن دورىماقتا .

ئەمالار كىيىملىرىگە ئېتىلگەن مۇقەددەس ماكانەك ، شىددەتلىك تاتارغان ئاسمانىنىڭ شەرقىدە ، تىپتىنچ بۇلۇتلار ئاتلىنىشقا تەمشەلمەكتە ، سۇناي ۋە ئاقچاشكا چايانلىرى ئۇندا ئايلانماقتا . . . شامال بىزدىن تالىشىۋاتقان ئەي تۇتۇن ! پۇتۇن زېمىن ئۆزىنىڭ هاشاراتلىرىنى يىغىۋېلىشقا ئىنتىزار ، زېمىن ئاجايىپلارنى تۇغار . . .

چىڭقىچۇش پەيتى ، ياۋا ئۇزۇم دەرىخى قەبرىلەر چەكلىرىنى چاقماندا ، هېلىقى كىشى كۆزلىرىنى يۇمۇپ ، بېشىنىڭ كەينىنى ئەسىرلەردە قۇرىتىدۇ . . . ئۆلۈك توزان ماكانىدىكى ئەي چۇش چۆۋەندازلىرى ، ئەي شامال بىزگە چاچقان كېرەكسىز يوللار ! تاپمىز قەيەردە ، دەريالار تويلىرىدا دەريالارنى كۆزەت قىلغان جەڭچىلەرنى قەيەردىن تاپمىز ؟

زېمىن ئۇستىدىكى بۇيۇك سەييا‌ھ سۆلار چۇقاندا ، بارلىق زېمىن تۇزى چۇشلىرىدە ئۆرتەنمەكتە . توساتتىن ، ئاھ ! بىزدىن توساتتىنلا نېمە كۇتىدۇ بۇ ئاۋازلار ؟ ئەينەكلەرسىمان بىر خەلقنى

دەريالار مۇسكۇلىغا كۆتۈرۈڭلار ، كەلگۈسى ئەسىرلەردىمۇ ياشىغاي ! مېنىڭ شان - شۆھرىتىم ئۈچۈن تاش تىكلەڭلار ، تاش تىكلەڭلار سۈكۈنات ئۈچۈن ، يېشىل مىس بەيگىچىلىرى ئۆزلىرىنىڭ بىپايان يوللىرىدا بۇ ماكانلارنى كۆزەت قىلغاي ! . . .

(بۇيۇك قۇش سايىسى يۈزۈمنى سىلىماقتا .)

8

بايتاللارنى سېتىش توغرىسىدا قانۇنلار ، ئازغان قانۇنلار . ھەممىدە بىز ئۆزىمىزدۇرمىز . (ئىنسانىيەت رەڭگى .)

سەپەر قىلىۋاتقان بۇ سۈسمان تۈۋرۈكلەر بىزنىڭ رەپىقلىرىمىز ، گويا سۇ سائەتلىرىدەك يەردە ئاقماقتا ، ھاشاراتلار بىلەن توزاندىن توقۇلغان ھەمدە ئاجايىپ جەۋھەرگە ئىگە تەنتەنىلىك يامغۇر شارقىراشلىرى قۇملاردىكى سەپىرىمىزنى سېلىق بېجىدەك قوغلىغانىدى .

(ئۇندا يۈرەكلىرىمىز سەۋىبىسىدە كۆپلىگەن ماھىر سۈكۈنات بولغان !)

جەريان ئۇنۇمسىز بولغانلىقىدىن ئەمەس : ئەھدىلەرسىز ھايۋانلار قەدىمىدە (بىخسىمان كۆزلۈك ئەنئەنىۋى تۇلپارمىز) ، روھ زۇلمەتلىرىدىكى نۇرغۇن ۋەدىلىك شەيئىلەر — روھ پاسىللىرىدا ئالدىرىمىغان نۇرغۇن شەيئىلەر — تەبىرلەرگە قويۇلغان زېمىن بىلەن تاش تاغلار ئىسقىرىقىدىكى يىڭا ئىتتىسمان ئۇلۇغ تارىخلار . . .

يەنە بىرنەرسە : بۇ سايىلەر — يەرگە بولغان بۇرچىغا نىسبەتەن ئاسمانىنىڭ چاتاق چىقىرىشلىرى . . .

مۇشۇنداق كىشىلىك ئائىلىلەر ئارا ئەي چەۋەندازلار ، ئۇندا ئۆچمەنلىكلەر گاھىدا تورغايلاردەك كۆيلىگەنىدى ، سائادەتكە ئاختا بولغان تۇلپار سۆزلەرگە قامچا كۆتۈرىمىزمۇ ؟ — ئەي ئىنسان ، بۇغداي بىلەن ھېسابلىنىدىغان يۇكۇمنى مىڭلىغا سال . دېيار — مانا بۇندا مېنىڭ ئەمەس . دۇنيا ماڭا چىمدىن بولغان بۇ ھەرىكەتتىن ئۆزگە نېمە ئاتا قىلدى ؟ . . .

هەتتا قاقشال دەرەخ ماكانى دېيىلگەن ماكان :

ئېچىرقىغان چاقماق غەربتە بۇ ئىقلىملارنى ماڭا ئايرىپ بەرمەكتە ، بىراق ئەڭ بۇيۇك بوش ۋاقىتلار ئۇنىڭ ئارقىسىدا ، بۇيۇك بىر دېيار دا .

ئەسسىز چىمدىن ، سۇبھى بىلەن ئاتەش ئارقىلىق ، رىشتىلەرسىز ۋە بايراملارسىز يىل بېزىلىشىدۇ .

(سەھەردە ، قارا قوي قەلبى قۇربانلىقى .)

ئەي دۇنيا يوللىرى ، تەنھا ئادەم سەندە ماڭىدۇ . زېمىننىڭ بارلىق ئىشارىلىرىگە ھۆكۈمرانلىق .

ئەي سېرىق شامالدىكى سەپەرگار ، ئەي روھ تەمى ! . . . سەن دېگەندەك كەيپ قىلغۇچى خۇسۇسىيەتلەرگە ئىگە زەھەرلىك ئۆسۈملۈك يانجىپ تاشلانغاي .

9

بىز غەربتە سەپەر قىلغان تولىمۇ ئۇزۇن ۋاقىتتىن بۇيان ، پانى شەيئىلەردىن نېمە بىلەر ئىدۇق ؟ . . . ھەمدە توساتتىن قەدەملىرىمىزدە تۇتۇنىنىڭ بېشى .

— ياش خوتۇنلار ! ئۆزىنى ئۇلار بىلەن ئەترلەنگەن ھالدا كۆرۈش يۇرت تەبىئىيىتىگە ماس كېلىدۇ :

« . . . ئۆلۈكلەر تارقىشىدا چۇقان كۆتۈرگەن تۇل خوتۇنلار ھەمدە بۇيۇك ھارارەت زامانلىرى ئارقىلىق سېنى ئاگاھلاندۇرىمەن .

سۇكۇناتنى تەربىيىلەش بىلەن جىنسىي مۇناسىۋەتتە قېرىۋاتقانلار ئېگىزلىكلەردە ئولتۇرغان ھالدا ، ئوچۇق قىرغاقلار ئارىسىدىكى كۇندۇز شۆھرىتى ئۇستىدە ، قۇملار ئۇستىدە پال ئاچماقتا ؛

بىراق ئاياللارنىڭ بېلىدىكى لەززەت يېتىلمەكتە ، چىشلىق جىسىملىرىمىزدا قارا ئۇزۇم خېمىرتۇرۇچىدەك نەرسە ، ئۆزىمىز بىلەن بىللە راھەت يوق بىزگە . »

« . . . چۇشلىرىمىزدىكى يوپۇرماقلار شادلىقى ھەمدە بۇيۇك نېسىۋە زامانلىرىدىن ساڭا بېشارەت بېرىمەن . »

«بۇلاقلارنى بىلىدىغانلار بىز بىلەن بىللە بۇ سۇرگۈنگاھتا ؛

بۇلاقلارنى بىلمىدىغانلار ، بىر ئاخشىمى ، قايسى قوللار ئاستىدا ، بەللىرىمىز تەكلىرى سىقىلمىدىغانلىقىنى ، جىسىملىرىمىز ئېچىر-قاشقا تولمىدىغانلىقىنى بىزگە دەرمۇ ؟ (ئايال ئەر بىلەن چىمدا ياتتى ، قوپار ، ئۇستۇېشىنى تۇزەشتۇرەر ، ئۇنىڭ كۆك قانتى ئۇستىدە چېكەتكە ئۇچماقتا .) »

« . . . بۇيۇك هارارەت زامانلىرى ئارقىلىق سېنى ئاگاهلاندۇ-رىمەن ، شۇنداقلا تۇن ، ئىتلار هاۋۇشلىرىدا ، خوتۇنلار بېلىدىن لەززىتىنى سىيرىماقتا . »

بىراق يوچۇن ئادەم ئۆز چېدىرىدا ، مېۋىلەر بىلەن قېتىقتا قۇتلۇقلىنىپ ياشىماقتا . ئاغزىنى ، يۇزىنى ، جىنسىي ئەزاسىنى يۇيۇش ئۈچۇن ئاڭا سوغۇق سۇ بېرىلمەكتە .

كېچىدە ئاڭا چوڭ تۇغماس خوتۇنلار بېرىلەر (هە ، كۇندۇزدە تولىمۇ قاراڭغۇ !) . لەززىتىنى بەلكى مەندىنمۇ قېنىپ چىقرار . (ئۇنىڭ خوتۇنلار بىلەن ياشاش ئۇسۇلىنى بىلمەيمەن .)

. . . چۇشلىرىمىزدىكى بۇلاقلار شادلىقى هەمدە بۇيۇك نېسىۋە زامانلىرىدىن ساڭا بېشارەت بېرىمەن .

سەن قۇرام تاشلار ئارىسىدىن هەسەل ماكان ئاچقاندەك ، نۇردا ئاغزىمنى ئاچ ، ئەگەر مەندە خاتالىق تېپىلسا قويۇۋېتىلەي ! بولمە-سا ، لەمپىگە باراي ، يالڭاچ باراي ، كوزا يېنىدا ، لەمپە ئاستىدا ، مېنى ئۇزاق كۆرىسەن ، سەن قەبرىگە بۇلۇڭى رەپىقى ، دەرەخ ئاس-تىدا جىمجىت ئولتۇرار — تومۇرلىرىمنىڭ قىز بالىسى — لەمپە ئاستىدىكى بىر هاجەت ئۇچۇن كارىۋات ، كوزىدا يېشىل يۇلتۇز ، سۇلتانلىقىڭ ئاستىدا بولاي ! لەمپە ئاستىدا سوغۇق سۇ كوزىسىدىن باشقا دېدەك يوق ! (كۇندۇزدىن بۇرۇن يېشىل يۇلتۇزنى ئويغاتماي چىقىپ كېتىشنى بىلمەن ، بوسۇغىدا چېكەتكە ، ئىتلار هاۋۇشلە-رى زېمىننى قاپلار .)

بۇيۇك نېسىۋە زامانلىرىدىن ساڭا بېشارەت بېرىمەن هەمدە پانىي كىرپىكلىرىمىزدىكى كەچقۇرۇن شادلىقىدىن . . .

بىراق هازىر بىز تېخى كۇندۇزدە !

— چاقناۋاتقان كۇندۇز كەڭلىكىدە تۇرغاندا ، ئۆلۇمدىنمۇ ئار-

تۇق پاكىز ، ئۇلۇغ دىيار بوسۇغىسىدا ، قىزلار سىيمەكتە ، ھەم ، كىيىملىرى ئىچىدىكى رەڭلىك توقۇلمىنى كۆرسەتمەكتە ئىدى .

10

ئالدى جەلپ قىلارلىق بۇيۇك شىلەپە تاللا . كۆز روھ ئىقلىم-لىرىغا بىر ئەسىر چېكىنمەكتە . ئۇچۇق رەڭلىك بور ئىشكىدىن يايلاق شەيئىلىرى كۆزگە چېلىقماقتا ؛ نېمىدېگەن تىرىك شەيئىلەر ، نېمىدېگەن ئالاھىدە شەيئىلەر !

بالىلار قەبرىلىرىدە بوغۇزلانغان تايلار ، كۇللەردە تۇللار سەدە-قىلىرى ، ئاجىزلارنى ھۆرمەتلەپ يېشىل قۇشقاچلارنىڭ مەيدانلارغا توپلىنىشلىرى ؛ بىز ئاڭلاش ئۇچۇن ، كۆرۈش ئۇچۇن ، زېمىن ئۇستىدە نۇرغۇن شەيئىلەردە ، ئارىمىزدا تىرىك شەيئىلەر !

بۇيۇك دەرەخلەرنىڭ تۇغۇلغان كۇنى خاتىرىسىگە ئوچۇق ھاۋادا تويلار تەنتەنىلىرى ، كىچىك سازلىق ھۆرمىتىگە ئاممىۋى كۆڭۇل ئېچىشلار ، تولۇق يۇمىلاق قارا تاشنىڭ مۇقىملاشتۇرۇلۇشى ، ئۆ-لۈك جايلاردا بۇلاقلارنىڭ تېپىلىشى ، ياقىلار چۆرىسىدە ئۇزۇن تاياقلارنىڭ چۆرىسىگە ئېسىپ رەختلەرنى قۇتلۇقلاش ، توي كىيىم-لىرى ئېلانى ئۇچۇن ، قۇياشقا بالاغەتكە يەتكەنلەرنىڭ ئەزالىرىنى كېسىش ئۇچۇن ، تاملار ئاستىدا كۇچلۇك ئالقىشلار !

شۇنداقلا ، چېكىلىرىمىزنىڭ يۇقىرىسىدا ئۆزگە نۇرغۇن نەر-سىلەر : شەھەرنىڭ چەت رايونلىرىدا ھايۋانلارنىڭ جاراھەت لاتىلە-رى ، باش كېسىرلەرگە قارشى قوپقان جامائەتلەرنىڭ ئىلگىرىلەشلە-رى ، قۇدۇق قازغۇچىلار ۋە تۇلپارلارنى ئەكتە قىلغۇچىلار ، ئورما شامالىلىرىدا ئويلىنىشلار ۋە ئۆگزىلەردە ئارىلارنىڭ ئۇچلىرى بىلەن چۆپلەرنى ھاۋالاندۇرۇش ، قىزغۇچ كۆيۇك توپا بىلەن سېپىللارنى ۋە گۆش قۇرۇتۇشقا بالكون شەكلىدە جايلارنى ۋە موللاتاپاقلارغا ئۆڭكۇرلەرنى ۋە پورت كاپىتانلىرىغا ئىشخانىلارنى سېلىش ؛ مال دوختۇرلۇقىغا ئائىت ھەر نەرسىگە كەڭرى مەيدانلار ، تاغ ئارىسىغا تۇتاش يوللار ۋە خېچىرلار يوللىرىنى ئىسلاھ قىلىشقا قويۇلغانلار ؛ ئىسلاھ قىلىنمىغان يەرگە پاناھگاھلار سېلىش ؛ كارۋانلار يېتىپ

كەلگەن چاغدىكى يېزىقلار ۋە پۇل تېگىشتۇرگۈچىلەر مەھەللىلىرى-
دىكى كۆزەتچىلەرنى ئىشتىن بوشىتىش ؛ پوراتما ياغ ئىدىشلىرى
ئالدىدا ، راۋاقلارنىڭ كۆپۈپ تۇرغان نەقىشلىرى ئاستىدىكى
شان ـ شەرەپلەر ؛ قەرز چەكلىرىنى تۆلىمەسلىككە قارشى غوۋغا ؛
غېرىبلىققا تاشلانغان ھايۋانلارنى ۋە توپا ئاستىدىكى ئاق قۇرتلارنى
ۋە ئۆلۈمگە بويالغان ماكانلاردىكى يانتاق بىلەن تىكەن ئاتەشلىرىنى
قىرىپ تاشلاش ؛ ئارپا بىلەن كۈنجۈتتىن گۈزەل نان چىقىرىش ؛
ھەمدە ھەر يەردە ئىنسانىيەت تۇتۇنى . . .

ھە ! ئۇسۇللىرى ھەم قىلىقلىرى بىلەن ھەر تۈرلۈك كىشى-
لەر : ھاشاراتلار بىلەن سۇ مېۋىلىرىنى يېگۈچىلەر ، كاچاتلار بىلەن
بايلىقلارنى كۆتۈرگۈچىلەر ! دېھقان ۋە ئورمىدىيا تەرگۈچى ؛ كې-
سەللەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئوكۇلى ئۇرغۇچى ۋە تۈز ساتقۇچى
جازانىخور ۋە تۆمۈرچى ؛ شېكەر ، ئاقچاشكا ، ئاق مېتال تەڭگىلە-
رى ، بۇلۇڭ چىراغلىرى سودىگەرلىرى ؛ تېرىدىن كىيىم ، ياغاچ-
تىن ئاياغ ھەمدە زەيتۇن شەكىللىك تۇغمىلەر ياسىغۇچى ؛ تېرىتقچە-
لىققا يەر ئاغدۇرغۇچى ؛ ھەمدە ئاشۇ بىكار ئادەم : بۇركۇت ئادىمى ،
نەي ئادىمى ، ھەرە ئادىمى ، ئۆز ئاۋازىنىڭ ئىنتوناتسىيىسىدىن ھۇ-
زۇر سۈرگەن ئادەم ، يېشىل تاش ئۇستىدە تەپەككۇر يۈرگۈزۈشنى
ئۆز خىزمىتى دەپ بىلگەن ئادەم ، ئۆز ئۆگزىسىدە چىغلارنى كۆيدۈ-
رۈپ لەززەتلەنگەن ئادەم ، خۇشبۇي ياپراقلاردىن توپىدا كات ياساپ
يانقان ئادەم ، ئېقىن سۇلار كۆللىرى ئۈچۈن يېشىل چاقچۇقلۇق
رەسىملەرنى ئويلىغان ئادەم ؛ سەپەر قىلغان ، قايتا سەپەر قىلىشنى
چۈشىگەن ، يامغۇرغا باي يۈرتتا ياشىغان ، بىلىيارت ئوينىغان ، ئۆس-
مۇر قىزلارنى ئوينىغان ، قەدەھلەر ئويۇنى ئوينىغان ئادەم ؛ ياكى
ھېساب جەدۋەللىرىنى يەرگە يايغان ئادەم ؛ كىرامىپ ئۆسۈملۈكلە-
رىدىن پايدىلىنىش ھەققىدە پىلانلارغا ئىگە ئادەم ؛ ئۆلۈك لاچىنى
شاخلاردىن قىلىنغان يۈكتەك كەينىدىن سۆرىگەن ئادەم (پەي سې-
تىلمىدى ، ئەمما ساداقلار ئۇنىڭدىن بېزەلدى) ، بىخ توزانلىرىنى
ياغاچ تۇرىبلارغا سۈمۈرۈپ ئالغان ئادەم (لەززىتىم بۇ سېرىق
رەڭدە ، دەيدۇ) ؛ بۆرىلەرنى ، خورما دەرىخى قۇرتىنى ، ئۇجمىلەرنى

يەيدىغان ئادەم ؛ ياكى يەنە ، تاشنىڭ يېڭى دەزلىرىدىكى كەم ئۇچراي-
دىغان ئەتىرنى پايلايدىغان ، قۇلىقىغا سەدەپ تىقىۋالغان ، قېتىپ
كەتكەن يىلىم چاينايدىغان ئادەم ؛ ئايالىنىڭ جىسمىنىلا ئويلايدىغان
ئىشقۇاز ئادەم ؛ قىلىچىنىڭ چاقنىشىدا ئۆزىنىڭ روھىنى كۆرىدىغان
ئادەم ؛ هاياتىنى ئىلىم - پەنگە ، مەشھۇر كىشىلەرنى تەتقىق قىلىشقا
ئاتىغان ئادەم ؛ نەسەتلەردە نېسىۋىلىك ھەمدە بۇلاقلارغا نام بېرىدە-
غان ، دەرەخلەر ئاستىدا ئورۇندۇقلار ھازىرلايدىغان ، ھېكمەتكارلار-
غا رەڭلىك يۇڭلارنى تەقدىم قىلىدىغان ، ئاچا يوللارغا ئۇسسۇزلۇق
ئۇچۇن ، يوغان مىس داسلارنى بېكىتىدىغان ئادەم ؛ يەنە مۇھىمرا-
قى ، ھېچ ئىش قىلمايدىغان ئادەم ، گويا ئۆز ھەرىكەتلىرىدىكى ماۋۇ
ياكى ماۋۇ ئادەم كەبى ھەمدە باشقا نۇرغۇن شەخسلەر كەبى ! ئېتىز-
لار ئارا قۇشلارنى تېرىۋالىدىغان ھەم ياۋا ئۇجمە تىكەنلىرى ئارىسى-
دىن ئالىيېشىل تۇخۇملارنى يىغىدىغانلار ، تۇلپارلىرىدىن چۈشۈپ ،
چەت رايونلار دەرۋازىسىغا ئويۇلىدىغان تۇتۇق كۆك تاشنى ، ھېقىقنى
ۋە باشقا نەرسىلەرنى يىغىدىغانلار (قۇتىلار ، بۇرۇنغا سېلىپ چۈش-
كۈرىدىغان نەرسىلەر ، مېتال قىسقۇچلار ۋە پالەچلەر قولىدىن دو-
مىلاپ كەتكەن ساقىلار شەكلىدە) ، ئۇنچە - مارجان قۇتىلىرىنى
ئوچۇق ھاۋادا ئىسقىرتىپ تۇرۇپ بويۇاتقانلار ، پىل چىشىدىن ھاسا
تۇتقان ئادەم ، ھىندىستان قومۇشىدىن ياسالغان ئورۇندۇققا ئىگە
ئادەم ، قىز قوللىرىدا بېزەلگەن ناسىك ھەمدە مايمۇن باغلاشقا
نەيزىسىنى بوسۇغىغا سانجىپ قويغان سەپتىن قايتقان جەڭ-
چى . . . ھە ! ئۇسۇللىرى ھەم قىلىقلىرى بىلەن ھەر تۇرلۇك
كىشىلەر ھەمدە توساتتىن ھەر تەرەپتىن ھەر مەسىلىدە ئۆزىنىڭ
ئالدى ئىكەنلىكىنى جاكارلاپ ، كەچكى كىيىملىرى بىلەن ، پىستىق
دەرىخى ئاستىدا ئولتۇرغان رىۋايەتچى پەيدا بولماقتا . . . . . .

ئەي ئايان قىلغۇچى نەسەپكار ! ئائىلىلەر ۋە نەسەپلەرنىڭ تا-
رىخلىرى قانچە ؟ بىلەرمەننىڭ داستىخانلىرىدا ، بىز ئاڭلىغاندەك ،
هايات ئۆلۈكنىڭ دىلى ئەسىر قىلىنغاي ، ئەگەر ئۇنىڭ سايىسىدا
ھەر نېمىنى ھەم ئۇنىڭ دەۋرىنىڭ ئالاھىدىلىكىنى بايقىمىغان بول-
سام : كىتابلار ۋە يىلنامىلەرنى ساقلاش ئۆيلىرى ، ئاستىرونوم خەزە-

نىلىرى ھەم دەپنە قىلىنىدىغان ئورۇن ھۆسنى ، خورما دەرىخى ئاستىدا ، مادا ئېشەك بىلەن ئوچ ئاق مېكىيان ئورۇنلاشقان ناھايىتى قەدىمىي ھەيكەللەر — كۆزگە چېلىقىپ تۇرىدىغان ئويۇن مەيدانى كەينىدە ، يول ئۇستىدە نۇرغۇن پىنھان شەيئىلەر : مەن چۇشەنمەيدىغان رىۋايەتلەر ئۇستىگە قۇرۇلغان لاگىرلار ، دۆڭلەردىكى خەلقلەرنىڭ پاھىشىلىرى ھەم دەريالاردىن پلاستىك قاپاقلار بىلەن ئۆتۇش ، ئەھدىلەر مەكتۇپلىرىنى كۆتۇرگەن چەۋەندازلار ، تەكلەردىكى يوشۇرۇنالغۇ ، ئاچالار چوڭقۇرلۇقلىرىدىكى بۇلاڭچىلار پىلانلىرى ھەم ئايالغا باسقۇنچىلىق قىلىش ئۇچۇن ئېتىزلاردىكى ھېيلىگەر كېلىشىملەر ۋە سۇيىقەستلەر ، بالىلارنىڭ كۆزلىرى ئالدىدا ئورمانلىقىدىكى ھايۋانلارنىڭ بىر - بىرىگە مىنىشلىرى ، بۇقىلار ئېغىللىرىنىڭ تېرەن يېرىدە پەيغەمبەرلەرنىڭ كېسەلدىن كېيىنكى دەم ئېلىشى ، دەرەخ ئاستىدا ئىككى كىشىنىڭ تىمتاس سۆھبەتلىرى . . .

بىراق يەر ئۇستىدىكى كىشىلەر پائالىيەتلىرىدىن باشقا ، يەنە ، سەپەر قىلىۋاتقان ئىشارىلەر نۇرغۇن ، سەپەر قىلىۋاتقان ئۇرۇقلار نۇرغۇن ، ھەمدە گۇزەل ۋاقىتنىڭ خېمىرى ئاستىدا ، زېمىننىڭ ئۇلۇغ تىنىشىدا ، ئورمىنىڭ پۇتكۇل پېيى ! . . . . . .

ھەتتا ، چىشى يۇلتۇز تۇرغان كەچقۇرۇن لەھزىسىگىچە ، ئاسمان يۇكسەكلىكىدە ئىگىلىگەن پاك نەرسە مەۋجۇت . . . . . .

ئەي تېرىلغان چۇش تۇپرىقى ! كىم ئۇ قۇرۇلۇش ھەققىدە سۆزلەۋاتقان — بىپايان مۇساپىلەرگە پارچىلانغان زېمىننى كۆردۇم ، شۇنداقلا ئويۇم دېگىزچىدىن زادى غەپلەتتە ئەمەس .

ناخشا

تۇلپارىم كەپتەرلەرگە تولغان دەرەخ ئاستىدا تۇرماقتا ، پاك ئىسقىرتمەن ، ھەتتا ، بارلىق بۇ دەريالارنى ئۆز قىرغاقلىرىغا ۋاپا قىلدۇرۇشقا قادىر ھېچقانداق ۋەدىلەر يوق . (سەھەردىكى تېرىك ياپراقلار شان ئوبرازىدا) . . .

ھەمدە بۇ ، ئاشۇ كىشى پەرىشان بولمايدۇ دېگەنلىك ئەمەس ،

بەلكى ئۇ ، سۇبھىدىن بۇرۇن ئورنىدىن تۇرۇپ ، ئېگىكىنى ئاداققى يۇلتۇزغا تىرەپ ، بىر قەدىمىي دەرەخ بىلەن سۆھبەتلىشىپ مەزمۇت ئولتۇرغاندا ، تېخى ناشتا قىلماي تۇرۇپ ، ئاسمان چوڭقۇرلۇقلىرىدا لەززەت ئارىلاش ئۇلۇغ سۇزۇك نەرسىلەرنى كۆرىدۇ ، . . .

تۇلپارىم بۇقۇلداپ سايراۋاتقان دەرەخ ئاستىدا تۇرماقتا ، شۇنچە پاك ئىسقىرتمەن . . . بۇ كۇندۇزنى زادى كۆرمىگەنلەرگە ، ئەگەر ئۇلار ئۆلىدىغان بولسا ، تىنچلىق نېسىپ بولغاي . بىراق ، مانا ، شائىر قېرىندىشىمدىن ئۇچۇرلار . ئۇمۇ يەنە ساپ نەسرىلەرنى يېزىپ-تۇ . بەزىلەر ئۇنى ئوقۇپ چىقىشتى .

(ئەرەبچىدىن ئەخمەتجان ئوسمان تەرجىمىسى)

مايا كىلار

1

لېكىن سىلەر ، دېگىزلار ، تېخىمۇ پايانسىز چۇش دۇنياسىدا مۇناجاتتىسىلەر ، گۇگۇم نىسپىدە ، سىلەر مەڭگۇتاشلار بىلەن مىس-تىن ياسالغان ئۇجمە تاللىرىدا زىننەتلەنگەن شەھەرلەرنىڭ مۇنبەر-لىرىدە بىزنى تاشلۇۋېتەمسىلەر ؟

قانداق ئاسايىشلىق ـ ھە ، ئەي ، خەلقلەر ، تاماشىبىنلىرىمىز چۇشكۇنلىشىپ باقمىغان سەلتەنەتلەرنىڭ تۆپىلىكلىرىدە : دېگىز ئىنسانىيەت مەشرىقىنىڭ تاڭ نۇرى گويا ، چەكسىز ھەم زەڭگەر .

دېگىز مۇراسىملاردىكى قاتتىق تەرتىپلىك ئۇيۇلتاشلارنىڭ قە-سىدىسى ، گويا ياقا يۇرتلاردىكى نەزىر ـ چىراغ مۇراسىملىرىمىز-نىڭ ھارپىسى ۋە نەزىر ـ چىراغ كۇنى ، ئېگىزلىكتىكى ئىنسانىيەت-نىڭ پىچىرلاشلىرى ۋە نەزىر ـ چىراغ كۇنى — دېگىزنىڭ ئۆزى دەل بىزنىڭ بىدار كېچىمىز ، تەڭرىنىڭ پەرمانى كەبى . . .

ئەتىر گۇللەرنىڭ دەپنە قىلىنىۋاتقان تىنىقلىرى قەبرىگاھلار قاشالىرىغا يەنە قونماسمۇ ؟ پالىمىلارنىڭ ئۇرغۇپ تۇرغان دەملىرى ،

بىگانىلەرنىڭ قەلبىنى سۇكۇنانقا . . . قاششاقلىق ئىلكىگە تاشلە-
ماسمۇ ؟ كۆپچۈپ تۇرغان لەۋلىرىمىز مۇشۇنداقمىدى ؟
مەن ئۇلۇغۋار بايرام كۈنىدىكى شەيئىلەرنىڭ دېڭىزدىكى ئوت
ئۇچقۇنىغا قاراپ تەبەسسۇم قىلغانلىقىنى كۆرگەن : چۈشلىرىمىزدە-
كى تەبرىك مۇراسىمى ئۆتكۈزۈۋاتقان دېڭىز ، يېشىل چىملارنىڭ
پاسخا بايرىمى ، گويا بىز تەنتەنە قىلىۋاتقان نەزىر - چىراغ كۈنى .
پۈتكۈل دېڭىز ئاپئاق بۇلۇتلارنىڭ بۇركۈتگاھى ئاستىدا ، پا-
سىللىرى ئىچرە چەكلەنگەن ھالدا تەنتەنە قىلماقتا ، گويا باج كەچۈ-
رۈم قىلىنغان جايلاردەك ، ژارىسلىق قىلىنغان جايلاردەك ، گويا ياۋا
ئوت - چۆپلەر دو تىكىلگەن قاششاق جايلاردەك . . .
ئەي ، مەيىن شامالىلار ، تۇغۇمۇمنى يۇتۇپ كېتىڭلار ! مېنىڭ
خۇمارىم كۆز قارىچۇقۇمدىنمۇ چوڭ جىلغىلارغا ئاجىزلارچە كۆمۈل-
مەكتە . . . ئوۋ مىلتىقلىرى شادلىق بوسۇغىسى ئالدىدا تىترەشمەك-
تە . ناشۇد ناغرا سادالىرى نۇر نەيلىرىنىڭ سادالىرىدا تىزلاندى .
دېڭىزنىڭ ھەربىر پارىسى ئۆز ئېغىرلىقى بىلەن قۇرۇغان ئەتىر
گۈللەرنى چىڭدىماقتا .
تاترانچنىڭ① بېشى ئېگىز كۆتۈرۈلگەن بىزنىڭ كالتسي توپە-
لىق مۇنبىرىمىز !

2

— . . . مەن سېنى يىغلىتىمەن ، ئارىمىزدا تېخىمۇ كۆپ مىن-
نەتدارلىق بار .

— مىننەتدارسەن ، شۇڭا يىغلايسەن ، ھەرگىز ئازاب تۇپەيلى
ئەمەس ، — شۇنداق دېگەن ئەك ئېسىل كۈيلەرنى ئېيتقان ناخشە-
ۋەند .
— قەلبىنىڭ ساپ ھاياجىنى تۇپەيلى ، ئىلگىرى نېمە ؟ بىلمەي-
مەن ئاخىرلاشقۇچە تاكى .
دېڭىز ، شۇنداقكى بىز ، دۇنيادىكى كۈتۈلمىگەن ئۇلۇغۋار سال-

① تاترانچ — قەدىمكى رىمنىڭ تۆتتىن بىر قىسمىنىڭ مۇكۈمرانى .

قىنلىق بىرلە ، دېڭىز سۇيىنىڭ يىپەكسىمان سادالىرىنى باشلاپ بارىمىز .

شېئىر ، دېڭىز سەپىرىدىكى بىدارلىق زەۋقىنى ئاستىلاتقۇچى ، شېئىر ، دېڭىزنىڭ قۇۋناق پەيتىدە ، بىدارلىقىمىزنى تېخىمۇ بەك ئاشۇرغۇچى .

بۇ چۈشەپ باقمىغان دېڭىزدىكى چۈش ، دېڭىزنىڭ بىزگە چۈشىگەن چۈشى :

دېڭىز چايقىتار بىزنى ، تاكى ئۆز چوڭقۇرلۇقىدىكى چاتقاللىرىغچە ، دېڭىز ، شۇنداقكى بىز ، چايقىتار ئۇلۇغۋار نۇر دەملىرىنى ھەمدە شۇ ئۇلۇغۋار قاراڭغۇلۇقنىڭ ئەسۋىلىرىنى — لېكىن ئۇنىڭ ۋەجىنى .

— مەيىن شامالدىنمۇ بالدۇر يېتىپ كەلگەن دېڭىزدىكى ساپ دەمدۇر گويا . . .

دېڭىزدىكى ئىنسانىيەت گەپلىرى مۇشۇنداق

دېڭىزدىكى ئىنسانىيەتنىڭ سۆھبەتلىرى مۇشۇنداق

مۇشۇنداق تەرىپلەر ، مۇشۇنداق دېڭىز ۋە پاراڭ خۇمار كۆيلەش ئىستىكى ،

لېكىن ھەر تەرەپتىن دېڭىزغا يۈزلەندى ، ئېغىش — يەنىلا شادلىق مەنبەسى .

— بۇ مەن دەيدىغان قىسسە ، بۇ سەن ئاڭلايدىغان قىسسە .

— بۇ مەن دەيدىغان قىسسە ، گويا ئېيتىلمىسا بولمايدىغاندەك ،

— ئېيتىلىدۇ مۇشۇنداق مىننەتدارلىق دېگەن ، يايراپ كېتىسەن بۇنىڭدىن جەزمەن ،

— جەزمەن مۇشۇنداق ، سەن ئاڭلايدىغان قىسسە ئۆلۈم يەر چىشلىگەن غەمسىزلىكتە ،

— ئانچىكىملا بىر قىسسە ، ئۆز چىنلىقىدا ، ئەستىن خالىي ئىنسانىيەت قەلبىدە ،

— گويا سۇ ژادىلىرىدىكى مەيىن شامالار قۇرۇقلۇقتىكى چىراغ نۇرىنى كۆرۈپ قالغاندەك ، بىزنىڭ يېڭى خۇمارلىرىمىزغا

ئايلانغاي .

— لېكىن ئاشۇ ئاڭلىغۇچىلار ، غەم دەريخى ئاستىدا ئولتۇرار ،
— ئاز ساندىكى كىشىلەر بار تېخى تۇرمىغان ،
بىزگە ئوخشاشلا تۇرمىغان ، كېتىپ قالمىغان ، تەبەسسۇم
— يۇمران سۇمۇرغ چۆپلىرى ۋە قۇرۇغان ياپراقلارنىڭ نۇرلىنىشىدا .

3

شېئىر بىر جەريان — دېڭىزنىڭ شۆھرىتىگە تەڭكەش ئېگىرىغان .
شېئىر بىر مارش — دېڭىزلارغا مەدەتكار .
شەپسۇركى گويا تۆمسە ئەتراپىدىكى ھەم سېھىرلىك نەقرات ناۋاسى — خور ئەۋجىدىكى
دېڭىز ناخشىسىدۇر ئۇ — ھېچ ئېيتىلمىغان ، دېڭىزنىڭ بىز ئۇچۇن ئېيتقان ناخشىسى .
دېڭىز رەھنەما بىزگە ، ئەڭ ئاداققى دەمى قالغۇچە

بارچە يەڭگىلتەكلىكلەر ، بارچە تۇغۇلۇشلار ، بارچە ئۆكۈنۈشلەر ، دېڭىز ! دېڭىز ! ھەممىسى ، ھەممىسى دېڭىز ئۆركىشىدە ،
كۆپۈكلەر توپى ۋە سۈت شىرنىلىرىنىڭ پاراستى ئىچرە ، ئاھ ، سوزۇق تاۋۇشلارنىڭ مۇقەددەس ئۆركەشلىرى ئىچرە — ئاشۇ توپ - توپ مۇقەددەس قىزلار ! — ئاشۇ توپ - توپ مۇقەددەس قىزلار ! —
دېڭىزنىڭ ئۆزىدىكى بارچە كۆپۈكلەر ، ھەيۋەت بىلەن تۆمۇر ئورۇندۇقتا ئىستىقامەتتە ئولتۇرغان ، گۈل تۇتقان بۇۋى . . .

4

ئۇنداقتا ، تەرىپلەر ساڭا ، ئەي دېڭىز ، سەن سەۋەبسىزلا مەدھىيىلەرگە قورشالدىڭ .

ئۇنداقتا زىياپەتلەردە يايرىغىن تازا ، ئەي ، تۆھپىسىنى كۆز - كۆز قىلمايدىغان خوجايىن .

لېكىن دېڭىزنىڭ ئۆزىدە گەپ يوق ، بىراق ، ئۇنىڭ ئىنسانىي- يەتنىڭ قەلبىدىكى نوپۇزى !

گويا پادىشاھقا سۇنۇلغان ئىلتىماستىكىدەك پىل چىشى ۋە قاشتېشى قىستۇرۇپ قويغانمۇ ياخشى

شاھلارنىڭ دىدارىغا ۋە ئوردا ئەركانلىرىنىڭ مەدھىيىلىرىگە يۇزلەنگەن ھالدا .

مەن ، مەغرۇرانە پوكۇلگەن قەددىم بىلەن ئېگىلدىم سېنىڭ شان - شۆھرىتىڭگە .

تېنىمنىڭ ئىززىتى ۋە تەڭپۇڭلۇقىغچە .

لېكىن شادلىق تۇتۇنلىرى قاپقارا دىيانەتنىڭ بېشىغا يەتكۈسى ، شېرىن پىچىرلاشلار شادلىقى چۈشىنىش مىننەتدارلىقىنى قوزغىغۇسى . . .

سەن مۇشۇنداق ئەدەب - قائىدىلەرگە باي قارشى ئېلىشلارغا مۇشەررەپسەن ، ئاھ ، دېڭىز ، بۇرادەرلەرنى پىغانىنى چىقارغان كەبى مەڭگۈلۈك ئەسلىمىلەرگە نائىل قىلغانسەن . . .

5

. . . ھالبۇكى ، بۇ شېئىرنى تامشۇاتقىنىمغا مۇشۇنداق ئۇزۇن بولدى ، پۈتكۈل بۇ باغلىنىش دېڭىز سەتھىنىڭ ئۇلۇغۋار پارلاشلىرى بىرلە ، يىراق - يىراقلاردىن كۈندۈزلۈك ۋەدىلىرىمگە سېڭىپ كەتتى ، گويا ئورمانلارنىڭ چېتىدەك ، قاپقارا ياپراقلار ئارا ، كۈتۈلمىگەن زەڭگەر ساھىللار ۋە قاشتېشى ئاسمان : سۇزۇك قاسراقلار ، تورلار ئارا ، بېلىق ساقىقىغا ئىلىنىپ قالغان يوغان بىر بېلىق !

سېھىرلىق ۋەدىلىرىمدە ، كىمدۇر مېنى ھەيرەتكە سالغان ؟ ئۇياتچان تەبەسسۇم ھەمدە ساپ قىزغىنلىق ؛ مېنىڭ بىلەن قانداش مۇھاجىرنىڭ تىلىدا گەپ قىلغان — ئېھتىمال «باغچە» بۇرجىكىدە ، ئېھتىمال «مىنىستىر بىناسى»نىڭ ئالتۇن سالاسۇنى تۇڭدە ،

ئېھتىمال مەن سۆز ئالغان ئاشۇ قەرنىدە چىرايلارنى ياپقان قىيپاش سايىلەر ، يىراقلارغا باققان نەزەرلەر ، پرېستان باشلىقىنىڭ ئۆگزە-سىدە قەسىدىسىنى ئوقۇۋاتقان پەقەت بىر قۇش بار .

چۈنكى مەن بۇ شېئىرنى تامشۇاتقىنىمغا مۇشۇنداق ئۇزۇن بولدى ، ئۇنىڭغا بۇنچىلا شەيدا بولۇشۇم ، بىر كىشىلىك خۇمارىمنى ساقلاش ئۈچۈندۇر : گويا ئۇلۇغ[1] شىرنىسى كەبى ، مەن بۇ ئۇلۇغۋار شېئىرغا پۈتۈنلەي قورشالدىم ، شىكەستىلەندىم ، قورقۇپ كەتتىم ؛ ئۇ يامرىغاندا ، مەن بويسۇندۇم ، گويا تۇن نىسپىدىكى تەمتىرەشلەر-دەك ؛ ھەر قېتىم دېڭىزنىڭ تومۇرلىرى ئارقانلىرىمىزنى ۋە يەلكە-لىرىمىزنىڭ تانىلىرىنى يېڭىلگىنە تارتقاندا ، چۈشلىرىمىزنىڭ ئۇ-لۇغ سۇلىرى ئاستا ئۆرلەيدۇ .

لېكىن ، ئۇ قانداقلارچە بىزگە يېقىنلىشىپ بۇ شېئىرنىڭ روھىنى ئويغاتقاندۇ ، ئىزاھلىغاندۇ ؟ ۋەھالەنكى ، ئۇ ئىستىگۈچىلە-كى يوق شادلىقمىدى ؟ ئاھ تەڭرىم ، ئەجەب ئوبدان بولدى ! ئۇ بىزنى تاشلاپ كېتىشتىن بۇرۇن ، پەخەس بولغايمەن . . . بالام ، قارا ، كوچىنىڭ ئەگىلمىسىدە ، قارا ئوچاق ئىلاھى كەبى كىينىگەن گۈزەل ساماۋى مېھمانلار ، گويا ھالىلىينىڭ قىزلىرىدەك ، بۇ ئې-سىل ئاخشامغا چۆكۈپ ، ئېللىپسسىمان ئوربېتىغا قايتماق ئۈچۈن ئالدىرىماقتا .

خوتۇنىدىن يىراقلاشقان ئاقسۆڭەك بىلەن پېقىر نىكاھلاندى ، بۇ قوشۇلۇش خۇپيانىدۇر . . . ئەي ، دېڭىز ، تويلار ناخشىسى سا-ڭىلا ئېيتىلىدۇ : «مېنىڭ ئاداققى ناخشام ! مېنىڭ ئاداققى ناخشام ! لېكىن ئۇ كەلگۈسى دېڭىزنىڭ ئەركىكى» ، سورايمەنكى ، ناۋادا بۇ ناخشا بولماي دېڭىزنىڭ ساخاۋىتى — مەڭگۈتاشلار ، ئايۇزان - سارا-لار ، قوشماق ھۈجرىلار بولمىغان دېڭىز — قانداق ئىسپاتلانغاي ؛ ھالقىسىمان پەلەمپەيلەردە بەگ - خوجاملارنىڭ مەقبەرە دېڭىزى بولماي ، يۈدۈم - يۈدۈم ئۇلاغلار بولماي ، ئۇلارنىڭ قاناتسىمان

① ئۇلۇغ — بىر خىل ئۆسۈملۈك .

ئىگەر - جابدۇقلىرى كارۋان يوللىرىدا تىكلىنەلەمدۇ؟

مەن ، مەن يېزىش نۇسرىتى تاپتىم ، مەن بۇ ئىشىمدىن ئىپتىخارلىنىمەن ، گويا قەسەملەردە تىكلەنگەن ئۇلۇغۋار بىر ئەسەر باشلانغان كەبى ، ئۇ تېكىستلەر بايانى ۋە ئىزاپەتلەرگە بېغىشلاندى . ئىنسانە جەمئىيەتلىرىگە سوراقدالغان دەمدە ، ئۇنىڭدا پەقەت مۇشۇداق تالانتلا بار ئىدى . ئۇنىڭ قانداق يازىدىغانلىقىنى ھېچكىم بىلمەيدۇ : مەلۇم بىر جايدا ، ئۇلار ساڭا ئېيتىدۇكى ، قاسساپ ياكى سىلىسار — ئىشچىلار قوزغالغان مەۋسۇمدە — سىگنالى ئۆچكەن سائەت بىلەن قىسىملارنىڭ بۇرغا سادالىرى ئىچرە زاھىر بولىدۇ .

تاڭ ئاتتى ، يېڭى تۇغۇلغان ھەم ئەدەپچان دېڭىز پېشايۋاندا ئۇنىڭغا تەبەسسۇم قىلماقتا ، گويا يوچۇن بىر ئايال ئۆز ھېيىلىرىدىن مەستخۇش بولۇپ تۇرغاندەك . . . چۇنكى ئۇ بۇ شېئىرنى تامشۇاتقىلى نېكەم ؛ مۇشۇنداق تالانتلىق ، مۇشۇنداق رايىش گۈمدا ، ئۇ ئۆز خۇمارىنىڭ نامايەندىسى ؛ مۇشۇنداق سەۋرچان يول قويۇش ؛ ھالبۇكى ، مۇشۇنچىلىك تەبەسسۇممۇ بىزنى ئۇنىڭ بىلەن قوشۇلۇشقا ئۇندەيدۇ . . . مېنىڭ ئاداققى ناخشام ! مېنىڭ ئاداققى ناخشام ! . . . ھالبۇكى ، ئۇ كەلگۈسى دېڭىزنىڭ ئەركىكى .

6

لېكىن ، بۇ دەل كومېدىيە پەلەمپەيلىرىدە بىزگە قاراپ كەلگەن دېڭىز :

يەنە پادىشاھلار ، نايىب شاھلار ، ئېسىل لىباس ۋە دۇبۇلغا - ساۋۇت كىيگەن ئەلچىلەر ، ئالىي دەرىجىلىك ئەما ئارتىسلار ۋە ئاسارەتلەنگەن پەيغەمبەرلەر ، سەندەللىرىدە تېپىرلاپ قالغان ئايال سېھىرگەر ، ئېغىزلىرى قاپقارا لەخته قانلار بىلەن بويالغان ۋە قەسىدە ئېتىزلىرىدا يۇرگەن پاك ئايالنىڭ ھەدىيىلىرى ،

يەنە چوپان بالىلار ، دېڭىز قاراقچىلىرى ، تەخت ۋارىسلىرىنىڭ ئىنىكئانىسى ، سۇرگۇن قىلىنغان سەييا‌ھلار ۋە مەرسىيە خانىشلە-

ری ، کۆپتۇرۇلگەن جەسەت كۇللىرى ئاستىدىكى مىسكىن تۇل خوتۇنلار ، مەھرۇم قىلىنغان ۋەلىئەھدىلەر ۋە يىراق مۇستەملىكە-لەرنىڭ قۇرغۇچىلىرى ، نەپخور مىسسىئونېرلار ۋە سودىگەرلەر ، قەلەيچىلىك دىياردىكى ئۇلۇغ ئۆتكۈنچىلەر ھەمدە شاللىقلار ئارا كالا مىنىپ سەيلە قىلىپ يۇرگەن ئەۋلىيا ،

يەنە ئىنسانلار بىلەن جىنلارنىڭ بارلىق ئەھدىنامىسى ، ئاھ ! ئۆچمەس مەسىلەرنىڭ بارچە تۇغۇندىلىرى ، توپ - توپ قۇللار ۋە يانچىلار بىلەن قوشۇلدى ، ئىلاھلارنىڭ نىكاھسىز تۇغۇلغان گىگانت پەرزەنتلىرى ، ئايغىرلارنىڭ تۇنجى قىزلىرى — تارىخ سۈكگۈچى ئاستىدا ئوپۇر - توپۇر تۇرغان خەلقلەر ، توپ - توپى بىلەن گلادىياتور مەيدانىغا قاراپ ، گۈگۈمنىڭ جاندىن ئۆتەر تۇنجى سوغۇ-قى ۋە دېڭىز يوسۇنلىرى ئىچرە ،

يازغۇچى بىلەن نىقابلار ئۆزرە بويالغان بىر ئېغىزنىڭ قەسىد-سىگە تاشلاندى .

شۇڭا ، دېڭىز ئۇلۇغۋار دەۋرانى ۋە ئۇلۇغۋار دولقۇنلىرىنىڭ دەۋرەشلىرى ئىچرە بىزگە قاراپ كەلدى — پۈتكۈل بۇ دېڭىز ، خورلۇقنى قولتۇقلاپ ، بۇردا - بۇردا بۇ دېڭىز ، خورلۇقنى قولتۇق-لاپ ، بۇردا - بۇردا بولۇپ ھەم يان باغىرلاردىن ئېقىپ بىزگە يۇزلەندى .

گويا غەيرىي تىللىق كىشىلەر بىزگە يۇزلەنگەن كەبى ، گويا غەيرىي ئىبارىلىك بىر خىل تىل بىزگە يۇزلەنگەن كەبى ، ئۆزىنىڭ سەلتەنەتلىك برونزا شىرەسىدىكى ئەڭ ئالىي پەرمانىغا تۇتاشتى .

يۇمۇرلارنىڭ بۇيۇك ئۆركىشى ۋە تىلىنىڭ ئۇلۇغ پارتلاشلىرى-نىڭ كۇچىدە ، ئىستىئارىلەرنىڭ ئۇلۇغلۇق تۆكۈلۈپ تۇرغان نە-قىشلىرى ۋە خىرە - شىرە كۆلەڭگىلەر تۆپىلىكلىرىنىڭ قۇدرىتى-دە ، دەممۇ دەم يۇز بېرىدىغان ئېسىل ئۇسلۇبلارنىڭ سەلتەنەتلىك پارلاشلىرىغا ئۇچقاندەك يۇرۇپ كەتتى ، مۇشۇنداق سۇزۇك قاس-راقلار بىلەن چېقىنلارنىڭ كاتتا ئۇچقۇنلىرى ئىچرە جايلاشتى ، گويا بىر توپ باتۇرلار ئارا قىيسايغان كەبى

دېڭىز ھەربىكەتتە ، زادىلا تىنىم تاپماس بۇلجۇڭلىرىنىڭ سىيرىلىپ يۈرۈشلىرىدە ، يېپىشقاق دېڭىز باغرىنىڭ سىيرىلىشلىرىدە ، شىددەتلىك ئۆركەشلەۋاتقان دېڭىز سۈيى گويا قارا بوغما يىلان كەبى تۇرۇلگەنچە بىزگە يۈزلەندى

مىسلىسىز ئۇلۇغ شەيئىلەر گۈگۈمغا ئاتلاندى ، مۇقەددەس ھالقىشلارغا ئاتلاندى . . .

كۈن ئولتۇرغان چاغ ، قېرىنلار بىلەن چىڭدالغان گۈگۈمنىڭ جاندىن ئۆتەر تۇنجى سوغۇقىدا ، زەر - ئالتۇنلار بىلەن نەقىشلەنگەن ئىبادەتخانىلاردا ، نۇرلارغا يېپىلگەن كونا تۆمۈر - تەسەكلەرگە قورشالغان يۇمىلاق گىلادىياتورلار مەيدانى ئىچرە ، مۇقەددەس روھ ، قىياتاشلار ئاراچلىرىدا جاي ئالغان غايەت زور ئۆسۈملۈكلەر مەستخۇشلارچە جانلانغان بايقۇشلار ئۇۋۇسىدىن ئويغاندى .

گويا بىز پۈتۈشۈۋالغان چۈش دۇنياسىغا ئاتلانغان كەبى ، نەزىرلىكلەر تىزىلغان ۋە مۇڭگۈزلۈك ھايۋانلارنىڭ سېغىز توپىلىق يانتۇلۇقىدىن ئورۇن تۇتتۇق ، گويا بىز تەكلەر ۋە خۇشبۇي جەۋھەرلەر بىلەن بېزەلگەن ، ئالدىغا چىلتەك تۇتۇلغان ۋە مەشئۇت پۆپۈكلەر باغلانغان قوچقار قۇربانلىق قىلىنغان سېغىز تۇپراقتىمىز ، بىز يىراقتا ئۆرلەۋاتقان چۈشلىرىمىزنىڭ يەنە بىر يۈزىنى كۆرمەكتىمىز : ئۇپۇقتىكى مۇقەددەس شەيئىلەر ، دېڭىز ؛ ئۇ يەردە ياقا يۇرتلاردا تۇنەۋاتقان بىدار كېچە — كۆزدىن يىراق ، غەلىتە ، مەڭگۈ تۇغماس ياقا يۇرت — ئىز - دېرەكسىز دېڭىز سىرلىق قاپقانغا چۈشتى .

قوللىرىمىزنى ئېگىز كۆتۈرۈپ ، «ئاھ . . . »لىرىمىزنىڭ كۈچىدە ئىنسانىيەت چەكلىمىلىكىدىن ئىنسانىيەتكە خاس بىر خىتابنى ياڭراتتۇق ؛ چېھرىمىزدە قۇربانلىققا خاس ۋەزنىمىز بار : بىز ئىنتىلگەن بۇ قاپقارا دېڭىز ، ئۆت سۈيۈقلۇقى قاچىلانغان بىر سوۋغاتتۇر ، گويا ئېپىسكوپلار ھويلىلىرىغا تىزىپ قويغان ئۈچەي - قېرىن ۋە بوغۇزلانغان نەرسىلەر قاچىلانغان سوۋغاتتۇر !

بىزدە بارى ، بىزدە بارى . . . ئاھ ! يەنە دەيمەنكى ، راست

شۇنداقمىدى؟ . . . بىزدە بارى — مۇشۇنداق سەلتەنەتلىك ئۆت شىرنىسى ۋە قاپقارا شاراب ! — بىزدىن ھالقىغان رۇخسار ، بىزدىن ھالقىغان روھ دېگىزى ، ئۇنىڭ بىزدىن ھالقىغان روھىنىڭ دېرەكسىز دەۋرەشلىرىدە ، ئاشۇ ساماۋى ناغرىسى ئۇستىدىكى پۈتكۈل يىرتىق تېرىسى ، گويا تاشلىۋېتىلگەن ئۇلۇغۋار سېپىلدۇر .

. . . تۆت تال ياغاچ قوزۇقتا سوزۇلماقتا ئاسماقچىلاپ ئېسىلغان بىر سۇ كالىسى تېرىسى !

. . . تېخىمۇ يۇكسەلگەن ، ئېگىمىزدىنمۇ يۇكسەكلەشكەن دېگىزنى كۆرۈۋاتامدۇق ؟

بەلگىلەر غايىبلىقىدا ئۇنتۇشلارغا يۇيۇلغان چىراي ، قاپارتما نەقىشلەر ۋە باشاقلار بىرلە تاشلىرىمىزنى ئازاد قىلغانمۇ ؟ — تېخىمۇ يۇكسەك ، تېخىمۇ يىراق ، دېگىز تېخىمۇ يۇكسەك ، تېخىمۇ يىراق . . . كېچە ئۇچۇن ئارقا كۆرۈنۇش قىلغۇدەك سۇزۇك ۋە ساپ رەقەملەر ، جۇلالىق كىتاب بەتلىرىنىڭ كۇمۇش ھەللىك بۇيۇملىرى يوقمىدۇ ؟

ئاھ ! بۇ يەردە سۇت مەنبەلىرىگە تويۇنغان قانداق ئۇلۇغۋار نۇر دەرەخلىرى - ھە ! بىز ئۇنداق سۇت بىلەن بېقىلىپ باقمىغان ، نامىمىزغىمۇ ئۇنداق ئورۇنلار ماكانلاشمىغان ! ئۆلۈم قىزلىرى — بىزنىڭ ۋاقىتلىق ئۇلپەتلىرىمىزدۇر ؛ چۇش ، ئەي ، سېنىڭ ئاشۇ ئىنسانىي ۋە ئەبەدىيلىك چۇشۇڭدىن ئۆرلىگەن چۇش . . . «ئاھ ، ئاشۇ چولپاننى ماڭا يېقىنلاشتۇر ، مەن ئۇنىڭغا قەلبىمنى ئىزھار قىلاي . . . »

مۇراسىملارغا ۋە ئويۇن تەرتىپلىرىگە مەسئۇل كاھىن ، ئوخشاش بوشلۇق ۋە بىكارچىلىق چۇشىنى چۇشىمىگەنمۇ ؟ ئاھ ، تەڭرىم ، تەنلىرىمىزدە ئاشۇنداق ئىستەكتىن ئەسەر بولمىغان تىرىكلىك ئارزۇسى بىلەن بىزنى تونۇغانمىدىڭ ؟ كۆزلىرىڭنى يۇمۇۋالغان ، ئاشۇ ئادالەتلىك دەقىقىلىرىڭنى تارتىۋالمىغانلا بولساڭ ! «ئاھ ، ئۆزگىلەرنى ماڭا يېقىنلاشتۇر ، مەن ئۇنىڭغا ئاغزاكى دەيمەن . . . »

ئاسمان بېلىقئالغۇچ كەبى زەڭگەرلىككە ئۆرلىگەندە قىياپەتلە-

رىمىز ئەسلىگە كەلدى ، ئىستېلا قىلىنغان دېڭىز قولتۇقىدا ، بىھېساب ئارزۇلىرىمىزنىڭ چىرىغى بىزاۋىتە بولماقتا — گويا ئىنسان-يەتنىڭ كۆرۈش پەللىسى يۇكسەلگەندەك ، قىزىل لاكلار يالقۇنىغا تاشلاندى .

چۈنكى ، سەن هامان بىزگە قايتىسەن ، گۈگۈمنىڭ تۇنجى ئۆتكۈنچى شامىلى بىلەن بىللە ، ئەي ، مەۋجۇدات !

ماهىيىتىڭدە ، تېنىڭدە ، دېڭىز سالمىقىدا ، ئاھ تۇپراق ! ئاشۇ قوتان ۋە ئابىدىلىرىڭنىڭ تېشى رەڭگىدە ، ئاھ ، دېڭىز ! — ئاللىبۇرۇن تۇغۇلغان ئىنسانىيەت ۋە ئۇلارنىڭ كاۋۇچۇكزارلىق دىيا-رىدا ، سەن كۈچ - قۇدرەت ۋە ساپانلار دېڭىزىسەن ، فوسفور ۋە ئايالنىڭ بالىياتقۇسى پۈراپ تۇرغان ئەي دېڭىز ، قەللاپنىڭ ئۇلۇغۋار قامچىلىرىنىڭ ئويناق تاراسلاشلىرىدا ! قەلبىنىڭ ئەڭ گۈزەل هەر-كەتلىرىنىڭ چىرىغىنى ئىگىلەپ تۇرغان دېڭىز ! . . . (بەدەۋىيلەر ئوردىغا كىرىپ بىر پەس تۇردى - دە ، يانچىنىڭ قىزى بىلەن تېپىشتى ، ئۇلار قانلىرىنىڭ قاياشلىرىدىن ئۆزلىرىنى سالاهىيىتى ئۆسۈپ قالغاندەك هېس قىلىۋاتامدۇ ، قانداق ؟)

مېنى پۈتكۈل دېڭىزنى كېزىشكە ئۇنداۋاتقان شادىمان سەپەردە ، دەمۇ دەم ئۇرۇلۇۋاتقان سەگەك مەيىن شامالنىڭ يەلپۈشلىرى ، گويا جۇپ قاناتلاردا بېزەلگەن قۇشلاردۇر ، مەن ئالغا ئىلگىرىلە-مەكتىمەن ، مەن قاناتلىق يولدا ئىلگىرىلىمەكتىمەن . ئۇ يەردە هەسرەت ئورىغان يەردىن ئۆزگە هېچنېمە يوق ، گۈزەل ۋادىلار يەنە بويسۇندۇرۇلدى ، بالىلىقىمدىن كۆرۈپ باقمىغان گۈزەل شاهانە يەر ، لېكىن ئۇنىڭ سېپىللىرى ناخشىلىرىمغا سىڭىپ كەتتى ، پەر-مانبەردار ، ئەي ناغرىچى ، قوزغال ! شادلىق شەمشىرى ، يەنىلا شۇ جۇپ قوللىرىمىزنىڭ مۇهەببىتىگە نائىل بولدۇ .

لېكىن سىلەر ، ئەي تەڭرىلەر ، زادى كىمسىلەر ؟ ئەي تەڭرە-لەر ، بىزنى خالىغانچە ئەيىبلەيسىلەر ! ناۋادا دېڭىزنىڭ تەقدىرى پەسىللىرى ئىچىدە بولسا ، يەنىلا ئەقىلدىن هالقىغان ئۇلۇغۋار بىر شېئىرنى ئېيتالار ، سىلەر مېنىڭ يېقىنلىشىشىمنى رەت قىلدىڭ-لارمۇ ؟ ئەي مېنىڭ پېچەتلەنگەن يەرلىرىم ، كىرىشىمگە ئىجازەت

بەرىكلار ، شادلىقمىنىڭ يۈزىنى تۆكمەيمەن . . . «ئاھ چولپانلار يېقىن كېلىكلار ، مەن ئۇنىڭغا بايان قىلمەن . . . » ئۇنداقتا ، ئىنسانىيەتنى مەنبە قىلىپ ، شادلىقىم يېنىدا گۈناھسىزلارچە دەس تۇرالىغان كىم ؟

— ئاشۇ ، تۇغۇلۇشىدىنلا تالانتقا باي ، بىلىمنى ھەممىدىن ئەۋزەل كۆرگۈچى ، ئۆز مەۋقەسى بار ئادەم .

ياقا يۇرتلۇق ئايال

ئۇلۇغۋار ھەرىكەتلەرنى چاقىرىۋاتقان دەۋرگە ۋە غايەت زور سەۋرچانلىققا موھتاج ئاخشامغا خاس ، كىشىنى مەستخۇش قىلغۇچى پۇراقلار ۋە دۇغلانغان سۈيۇقلۇقلار بىلەن تولغان بۇ يازدا ، ئەڭ چوڭقۇر قاتلاملىرىڭدىكى لەھەتلەردىن قۇتۇلماقچى بولغان خەلقلەر ، چىرىغىڭ نۇرى ئاستىدا ، ئاستاغىنە كېتىپ بارماقتا . يوچۇنلا بىر ئەر ئەمالار ئۈچۈن ياسالغان ئالىي دەرىجىلىك كوچىدىن ئۆتمەكتە ، ئۇ يەردە ، يوشۇرۇنۇپ يانقان كۆلچەكلەر ۋە پېچەتلەنگەن قەبرىستانلىقلار بار ؛ ئۇ كوچا ، كامېر ئۆيلەر ، چىملىقلار ۋە يەنە ئاشۇ گۈزەل ئىتالىيانچە گۈلزارلىقلارنى بويلاپ ئەگرى - بۈگرى سوزۇلۇپ كەتكەن . . .

ئۇلارنىڭ ئىگىلىرى قەبرىلەرنىڭ سۈرىدىن قورقۇپ كېتىپ قالدى .

مەن ئۆز يولۇمنى بويلاپ كەلمەكتىمەن . ئاھ ، خاتىرە ! ھېچقانداق بىر قوۋمغا مەنسۇپ ئەمەس ئەركىن ئادەمدەك ، ئەينەك سائەتنىڭ خۇش ناۋا ساداسى ئىچرە ، چوڭ قەدەملەر بىلەن كېتىپ بارىمەن . سىپسىدام چېكەم ، فوسفور كەبى پارقىراپ تۇرىدىغان ھەسەل ھەرىلىرىدىن تۇزۇلگەن گۈل چەمبىرەك تاقاپ ، بىپايان زەڭگەر كۆك ئاستىدا خۇددى دېڭىز ئۈستىدىكىدەك ، بۇۋىلەرگە پال باققۇزماقچى بولغان كىشىلىرىمگە ئىسقىرتماقتىمەن ، كۆڭلىنى غەم بۇلۇتلىرى باسقان كىشىلىرىمگە ئىسقىرتماقتىمەن ، مۇشۇنداق ھەدى - ھېسابسىز غايىب جانلىقلار ئارا ، مەن ھېلىھەم قوللىرىم

بىلەن چۇشۇمنى چەكمەكتىمەن .
مېنىڭ ئېتىم ياۋروپادا پاك ئىدى ، مەندىنمۇ ئۆتە شائىر ئىدى .

قەسىدە

1

دالا شامىلىدا قاقلىنار گۆشلەر
ھازىرلاندى دورا - دەرمەكلەر
يەتمەك بولۇپ ئاشۇ ئادەمگە
چىقتى يولغا جۇشقۇن تۇتۇنلەر
چىقتى شۇدەم ،
زورلۇق ، نەيرەڭ ھەم نۇرانىلىك نەقىشلەنگەن قەدىمىي چۇشتىن ،
چېكىلىرى لاي ، تۇن سەيلىسى قىلىپ بىر سەييياھ ،
گۆشىنىڭ مەززىلىك ھىدىنى پۇراپ
چۇشۇپ كەتتى تۆۋەن تەرەپكە
تەر قامچىسى ئىچرە زىننەتتە ؛
لامزەللە ، ھۇرۇن خوتۇنەك : يىرىك - قوپال كاناپ كىيىمى ،
ئىچ كىيىمى ھەمدە چاچلىرى يەلپۇنىدۇ بولۇپ رېپىدە .

2

پەرۋەردىگار ، مەخلۇقلىرىمىز قىستىلىشىپ چىرقىراشماقتا !
ئويغاقمەن ، چۇشۇمدە قىيىۋېتىلگەن قاسىراقلىرىدىكى ئاناپونىڭ قاپقارا مېۋىلىرى . . . دەرھەقىقەت شۇنداق ! قىسقۇچپاقا توپتوغرا يۇمشاق غوللۇق بىر تۇپ دەرەخنى يەۋەتتى . يەنە بىر تۇپى ئېغىر جاراھەتلەنگەن . ئىلگىرى ئۇنىڭ غوللىرىدا ھەمىشە شىرنىلىك چېچەكلەر كۆلۇپ تۇراتتى .
ھالبۇكى ، سەن ياغاچنى تۇتقاندەكلا ئۇنى تۇتالمايسەن ، ئۇ چۇنىلار ۋە جۇلالارنى يامغۇر كەبى تۆكۈپ بەرمەيدۇ . . . چۇمۇلە-

لەر ئىككى تەرەپكە قاراپ چاپماقتا . ئاياللار چېچەك ئاچقان دۇبزار-
لىقتا تاتلىققىنە تەبەسسۇم قىلماقتا ، بىنەپشە غوللۇق ئاشۇ سېرىق
چېچەكلەر مۇڭگۇزلۇك ھايۋانلارنىڭ تولغاق دورىسى . . . خۇشبۇي
پۇراپ تۇرغان جىنسىي ئەزالار ، تەرلەر ئۆزلىرىگە سالقىن بىر يول
ئاچىدۇ . يوچۇن بىر ئەر بۇرنىنى پۇرلىشىپ كەتكەن يېڭىگە يوشۇ-
رۇۋالدى . ئاشۇ توسمىلار چىڭقالماقتا ، ئەسەبىيلەرچە توي مەرىكە-
سى ئۆتكۈزۈۋاتقان ھاشاراتلارنىڭ قاتلاملىرىدا يىمىرىلمەكتە . رول
كېمىچىنىڭ قولىدا بىخلانماقتا . قارماقتىكى ئاشۇ تىرىك ئىت لە-
ھەڭلەرنى ئوۋلاشنىڭ كۆڭۈلدىكىدەك يەمچۈكى . . .

ئويغاقمەن ، ئاناپونىڭ قاپقارا مېۋىلىرىنى چۈشمەكتىمەن ؛
ياپراق قولتۇقلىرىدىكى دەستە ـ دەستە غۇنچىلارنى چۈشمەكتە-
مەن .

3

شۇدەم بۇ تىنىق سۈلار سۈتىنىڭ رەڭگىدە ، رايىش ناشۇدلۇقىغا
سەھەرنىڭ ، تۆكۈلەر ھەممە .

يۇيۇلغانىدى پالوبا ئالدىنقى كۈنى ، ئىشلىتىلگەن سۇ ، يايماقتا
چىرايلىق كۆك تەسۋىرىنى ، چۈشۈم سەھىرىنىڭ ئەبجەشلىرىدەك .
لېكىن ئوماق بالىلىقى كۈندۈزنىڭ ، ئۆتۈپ پۈرمەل پەردىلەرنىڭ
جىيەكلىرىدىن ، قونار ناخشامغا .

بالىلىقىم ، ئېھ ، ئوماقلىقىم ، شۇنداقلىمىدۇ تەسۋىرى ئۇ-
نىڭ ؟

بالىلىقىم ، ئېھ ، مۇھەببىتىم ، ئەي كۆزلەرنىڭ گەردىشى ،
ئەي سۆيگۈنىڭ لەززىتى . . .

نېمانچە ھەم نېمانچە ،

يوچۇندۇر ئۇ ئۇ يەردە ، بىر جۈپ قولدا باغلانغاندۇر كۈندۈز
ئىشقىغا . . .

بالىلىقىم ، ئېھ ، مۇھەببىتىم ! بېرىشتىن باشقا ، قولدىن كەل-
مەس ھېچنېمە . . . شۇ چاغدا ، زىكىر قىلغانمىدىم مەن ئۇنى ،
قىمىرلاشقىمۇ يوق ئىدىم رەغدەم

بۇ كىيىملەر ، ئۇمىدسىزلىنەر سەھەرنىڭ ياپيېشىل ناشۇدلۇ-
قىدا . . . شۇ چاغدا ، زىكىر قىلغانىدىم مەن ئۇنى ؟ ھاجەتكىلا
يارايمىز پەقەت .
كونا ئارغامچىدەك . . . لېكىن شۇ قەلب ، ئۇ يەردە ، ئۇ يەردە !
پالوبىلاردا يۈرسۇن سۆرىلىپ ، پول يۇغۇچتىنمۇ بەك خارلىنىپ ،
تېخىمۇ بەك تىتىلىپ ۋە يىرتىلىپ . . .

(ئەركىن ئىبراھىم پەيدا تەرجىمىسى)

ت .ترانستومېر (شۋېتسىيە)

ئىسىم

ماشىنامدا كېتىۋېتىپ ئويقۇم قىستاپ قالدى . مەن ماشىنامنى يول بويىدىكى دەرەخ سايىسىغا تارتتىم - دە ، ئارقىدىكى ئورۇندا تۇگۈلۈپ ياتقىنىمچە ئاستا - ئاستا ئويقۇغا كەتتىم . قانچىلىك ئۇخلىدىمكىن ؟ بەلكىم بىر نەچچە سائەت ئۇخلىغاندىمەن . قارىسام ئاللىبۇرۇن قاراڭغۇ چۈشۈپ كېتىپتۇ .

مەن تۇيۇقسىز ئويغىنىپ ئۆزۈمنى تونۇيالماي قالدىم . مېڭەم خېلى سەگەك تۇرغان بولسىمۇ زېھنىمنى زادىلا يىغالمايتتىم . مەن نېمە ؟ مەن كىم ؟ مەن ماشىنىنىڭ ئارقا ئورۇندۇقىدا خۇددى خالتە-غا سولانغان مۈشۈك تاتىلاۋاتقاندەك بىردىنلا ئويغىنىپ كەتكەن نەرسىمەن . مەن زادى كىم ؟

هاياتىم ، مېنىڭ نامۇ نىشانىم پەرىشتىلەرگە ئوخشاش ئاخىر قايتىپ كەلدى .

تامنىڭ نېرىسىدىن سوزۇپ چېلىنغان (گويا «سئونولى مۇ-قەددىمىسى» دېگەن ئاۋازدەك)سۇناي ئاۋازى ، بۇ ئاۋازلار قۇتقۇزغان قەدەملەر بارا - بارا ئۇزۇن سوزۇلۇۋاتقان پەشتاقتىن چۈشۈپ كېلىدۇ .

بۇ مەن ! بۇ مەن !

ئەپسۇس ، قىممەتلىك مەھشەردىكى بىر قەپەس ئېلىشىنى ئۇنتۇش ئەسلا مۇمكىن ئەمەس . تاشيول بىر نەچچە مېتىرلا يىراق-لىقتا تۇرۇپتۇ ، ئۇ يولدىن ماشىنىلار نۇرلۇق چىراغلىرىنى تارتە-شىپ كۆز بوياپ ئۆتۈپ كېتىشىدۇ .

(ئەركىن نۇر تەرجىمىسى)

مۇختار مەخسۇت

قۇياشقا ئەڭ يېقىن جاي

1

بىز قوغۇشۇن رەڭلىك تۇمان ئاستىدا ھاياتلىق تۇنۇشلىرى خۇددى ئەگىز پەسلىدىكى يۇگەنسىز دەريادەك ھەيۋەت بىلەن تەۋرەۋاتقان ، تومۇرلىرى تىنىمسىز يۇرۇشلەردىن كۆپچۇۋاتقان ، تىنىقلىرى چىڭقىلىۋاتقان مۇزلۇق بۇ شەھەردىن ئايرىلىپ ، جەنۇبتىكى تاغلارنىڭ ئىللىق قىش قوينىغا يۇرۇش قىلدۇق .

ئانا تۇپراق كۇمۇش ئالىقاندىرى بىلەن بىزنى بۇ يۇكسەكلىككە — قۇياشقا ئەڭ يېقىن جايغا كۆتۈرگەندە ، ئەلۋەك نۇرلارغا تويۇنۇپ ، پايانى يىراق ئۇپۇققا غايىب بولغان چەكسىز قارلىق دالىلار ، تاغلارنىڭ مىڭ يىللىق خىيال ۋە ئويلىنىشلىرى ئۆزىدە مۇجەسسەملەنگەن تىمتاس جىلغىلار ، كۇمۇش ساقاللىق بوۋايلاردەك بۇيۇك چوققىلار ، سۇزۇك ، تىنىق ، كۆپكۆك ئاسمان بىزنى تونۇۋالدى .

قار ئەكسىدە مىڭ بىر كۆز بولۇپ چاقناۋاتقان ، قارىغاي ئاراچىلىرىدىن ئالتۇن قوللىرىنى سوزۇۋاتقان ، جىلغىلارنىڭ تىنىقلىرىغا ئوتلۇق تەپتىنى بېرىۋاتقان قۇياش جىلۋىسى بىزنى تونۇۋالدى .

بىز بۇ يەرنىڭ مېھمىنى بولغان .

باھاردا ، قاپتاللارنى ، يانباغىرلارنى يېشىللىق قاپلىغان چاغدا .

بىز بۇ يەرنىڭ مېھمىنى بولغان .

يازدا ، يېشىل يامغۇر ، يېشىل ئېقىن رەڭگارەڭ چېچەكلەرگە سىر ئېيتقان چاغدا .

بىز بۇ يەرنىڭ مېھمىنى بولغان .

كۇزدە ، قۇياش ئوغلى ئالتۇن ياپراقلارغا قونۇپ ، كاككۇكگۇلىنىڭ لەۋلىرىگە خېنە ياققان چاغدا .

بىز بۇ يەرنىڭ مېھمىنى بولدۇق .

يەنە ، قىش پەسلىدە ، جىمى پاكلىق ۋە گۇزەللىك ، جىمى

سۆيگۈ ۋە ئىنتىلىشلەر ئاق لىباسقا ئورالغان چاغدا .
ھەر پەسىلنىڭ پەيزى باشقىچە ، ھەر پەسىلنىڭ سىزگە ئاتا قىلىدىغان تۈيغۇ ۋە پىكىرلىرى ئۆزگىچە .
مەن مەھەللىدىن يىراقلاپ ، كىچىككىنە بىر دۆڭلۈككە كېلىپ قار ئۈستىدە ئولتۇردۇم .
ئەنە ، ئاۋۇ جىلغا ئىچىگە باشلاپ كىرىدىغان تارغىنا يول قاسىنىقىدىكى ئاپئاق لېچەك ئارتقان تال سۆگەت ۋە قارىياغاچلار باش باھاردىكى ھۈپپىدە ئېچىلغان نەشپۈت چېچەكلىرىنى ئەسلىتىدۇ . يىراق يانباغىرلاردىكى مالچىلارنىڭ ئاندا ـ ساندا كىگىز ئۆيلىرى كىمدۇر بىرى ئاق داستىخان ئۈستىگە تاشلاپ كەتكەن ئاپئاق يەر قالپاقلىرىغا ئوخشايدۇ .
پۈتكۈل جاھان ئاپئاق ھەم قېلىن قارغا كۆمۈلگەن .
دالىلار ئۈيقۇدىكى نازىنىن ، نەپىس چۈشلەر لەززىتىگە چۆمۈلگەن .
قار ، شۇ قەدەر ئاق ، شۇ قەدەر پاك ، كىرىستالدەك سۈزۈك ۋە يالتىراق ، تېگى ـ تېگىگە قارىسا ئاق بالقىپ چىقار يەنە ئاق :
بوۋامنىڭ ئايەم كۈنى كىيگەن يېڭى دوپپىسىدەك .
مومامنىڭ بامدات نامىزىغا ئولتۇرغاندا ئارتۇالغان ياغلىقىدەك .
تېخى يالغان ئېيتىپ باقمىغان سەبىي بالىلارنىڭ مەسۇم قەلبىدەك كىرسىز ، غۇبارسىز ، پاك ۋە مۇقەددەس .
مەن بىر ئوچۇم قارنى ئاۋايلاپ ئالدىم ـ دە ، ئوتلۇق لەۋلىرىنى ئاستا تەگكۈزدۇم . بۇنداق ئاقلىق ، بۇنداق پاكلىق پەقەت قۇياشقا ئەڭ يېقىن جايدىلا بولىدۇ .

2

مەن چەكسىز دالىدا بەھۇزۇر قار كېچىپ كېتىۋاتىمەن .
توسۇن ئاتتەك ، شوخ كېيىكتەك قىيغىتىپ ، ئەركىم بىلەن چېپىۋاتىمەن .
قەلبىم چەكسىزلىككە سىغقان بۇ كەڭلىكلەرگە ، تەنها ئۆزۈم پاتمايۋاتىمەن ، تېرىلىرىمدىن بۆسۈپ چىقىۋاتىمەن .

چىڭدالغان ، قىرچىلغان ، چارچىغان ، چاڭقىغان ۋۇجۇدۇم ۋە روھىم كەڭلىكلەردە يېشىندى ، بوۋاقلاردەك ئەركىن يۇلقۇندى . راھەت ، ھۇزۇر ، ئاشقانە سۆيۈنۈش ئايىغىمدىن ئۇچقۇن بولۇپ ئۆرلەۋاتقان قارلارغا ئارىلىشىپ ، نەرىپلىرىمدىن ئاستا - ئاستا سىرغىپ چۈشتى .

مەن ئاشۇ كەڭلىكلەرگە سىڭىپ كەتتىم .

تومۇرۇمدا بۇيۇك يايراش ئۆركەشلىدى .

مەن ئانىنىڭ يۇمران كۆكسىگە تاشلانغان بالىدەك ماموق قار ئۈستىدە قېنىپ - قېنىپ دومىلاپ ، غۇلاچلىرىمنى بۇركۈت قانىتىدەك كەڭ كېرىپ ئورنۇمدىن ئاستاغىنە تۇردۇم .

يول تالىشىپ قىستاش ، ئورا كولاش ، پۈتلاش ، يەكلىنىش ۋە قېيىداش ، قانىتىڭنى يۇڭداش بۇ جايدا مەۋجۇت ئەمەس .

بۇنداق كەڭلىك ، مۇنداق ھۆرلۈك ، مۇنداق يايراش پەقەت قۇياشقا ئەڭ يېقىن جايدىلا بولىدۇ .

3

جىلغا .

ئىككى تاغنىڭ ئارىسىدىن بارا - بارا تارىيىپ ، يۇكسەكلىككە ، كۈمۈش چوققىغا قاراپ ئۇزاپ كەتكەن جىلغا .

بىز جىلغىغا ئىچكىرىلەپ كېتىۋاتىمىز ، كەڭلىكلەر ئەڭ دەسلەپ تەۋەللۈت بولغان مەنزىل ۋە نۇقتىغا قاراپ كېتىۋاتىمىز .

يازدا تاشلاردىن تاشلارغا سەكرەپ ، ئويناقشىپ ئېقىپ چىملىقلاردىكى ساپسېرىق مامكاپلارغا كۈمۈش جۇلا تاقايدىغان ، شاۋقۇنلۇق كۈيلىرى بىلەن جىلغىلارنى سادالارغا قاپلايدىغان زۇمرەت ئېقىن ئەمدى قېلىن قار ۋە مۇز ئىچىگە يوشۇرۇنغانىدى .

چوڭقۇر مۇڭغا پاتقان قارىغايلارنىڭ يېشىل كىرپىكلىرىدە ئاپئاق قىرو ، قۇشلارنىڭ نەغمە - ناۋالىرىدىن ئەسەرمۇ يوق ، ئۇلار ئىسسىق ئىقلىملارغا ئارام ئېلىشقا كەتكەن چېغى .

جىلغا شۇ قەدەر جىمجىت ، ئۇنسىز ، تەۋىشسىز ، جىمجىتلىقتا سەن ئۆزۇڭنىڭ مەۋجۇتلۇقۇڭنىمۇ بىر پەس ئۇنتۇپ كېتىسەن .

كېچە - كۈندۈز بېسىقمايدىغان ماشىنىلارنىڭ گۈركىرەشلىرى-
دىن ، بىر - بىرىدىن يول تالىشىپ ، بىر - بىرىنى ئالدىرىتىپ
ئۇرۇلغان ئاچچىق سىگنالالاردىن ، ئاشپەزلەرنىڭ ، باققالالارنىڭ ،
كوچا دوقمۇشىدىكى كىنىشكىسىز سېتىقچىلارنىڭ ئالىتاغىل ۋارقى-
راشلىرىدىن ، ئەس - هوشۇڭنى ئېلىپ قاچقۇدەك رەڭگارەڭ چى-
راغلار بىلەن بېزەلگەن تانسىخانا ، قاۋاقخانىلارنىڭ گۈڭگا روجەك-
لىرىدىن تىنىمسىز يامراپ چىقىدىغان يېقىمسىز ، مېلودىيىسىز جاز
مۇزىكىلىرىدىن ئەندىكىپ كەتكەن ، چۆچۈپ كەتكەن ، چىڭقىلىپ
كەتكەن نېرۋىلىرىڭ بۇندا بىر پەس ئارام تاپىدۇ ، يېشىلىدۇ ، بەھ-
رىڭ ئېچىلىدۇ . كۆزۈڭنى يۇمۇپ ، هەممىنى ئۇنتۇپ بىر هازا
يېتىۋالسەن .

بۇنداق تىنچلىق ، بۇنداق ئاسايىشلىق پەقەت قۇياشقا ئەڭ يېقىن
جايدىلا بولىدۇ .

4

قەهرىتان قىشتا باهارنىڭ تەپتىنى سەزمەك نەقەدەر بەخت-
هە ! مەن جىلغىنىڭ ئىللىق ، ساپ هاۋاسىنى كۆكسۈمگە تولـ-
دۇرۇپ - تولدۇرۇپ نەپەسلەنگەندىن كېيىن ، ئىختىيارسىز ئەنە
شۇنداق ئويلىدىم .

جىلغىنىڭ هاۋاسى بۆشۈكتىكى بوۋاقنىڭ خاتىرجەم ، ۋەزمىن
تىنىقلىرىدەك يېڭىل ۋە پاك ، ئاينىڭ بالىنى ئاۋايلاپ هىدلاشلـ-
رىدەك تاتلىق ۋە ئىللىق ، يېنىڭدىن كەرەشمە ئەيلەپ ئۆتكەن سۆ-
يۈملۈك يارىڭدەك خۇشبۇي ۋە يېقىملىق .

ئۇنىڭ چاڭ - توزانى يوق ، كۆز پەردەڭنى توسۇۋالمىدىغان .

بۇنداق ساپ ، ئىللىق هاۋا پەقەت قۇياشقا ئەڭ يېقىن جايدىلا
بولىدۇ .

5

تىككىدە ئۆرلىگەن قۇياش يالغۇز بۇ جىلغا ئۈچۈن يارالغاندەكلا
پۈتۈن نۇرىنى يىغىپ بۇ يەرگە تۆكمەكتە .

جىلغا ، ئاپئاق تۆشەك سېلىنغان بۆشۈك .
مەن يۈمشاق قار ئۈستىگە يېنىككىنە تاشلاندىم . بۇ تاغ گويا مېھرىبان ئانا ، ئۇ تاغ گويا قۇدرەتلىك ئاتا .
مۇڭغا پاتقان قېشىڭدا ، تۇغ بوپ تۇرغان بېشىڭدا .
سۈكۈت ئىچىدە ئۇلار مەندىن نېمىلەرنىدۇر كۈتمەكتە .
يىراق ، چوڭقۇر جىلغا ئىچىدىن شارقىراتمىنىڭ ئاۋازى كەلمەكتە . . .
تىنىق ، كۆك ، پايانسىز ئاسمانغا تىكىلدىم . ئاسمان شۇ قەدەر سۈزۈك ، تېگى ـ تېگىگە يەتكىلى بولمايدىغان زەڭگەر دېڭىزلاردەك .
ھۆرلىقا ۋە زۇلەيخانىڭ تاش ئەينىكىدەك .
مەن ئۇنىڭدىن ئانامنىڭ كۆزلىرىدىكى سەمىمىيلىك ۋە پاكلىقىنى ، ئاتامنىڭ كۆزلىرىدىكى ۋەزمىنلىك ۋە چوڭقۇرلۇقنى كۆرگەندەك بولدۇم .
بۆشۈكلەردە ئويغىنىپ ، قار ئۈستىدىن يۈكسىلىۋاتقان ئىستەكلىرىم بالىلىقتىن تۇغۇلغان رەڭدار چۈشلىرىمگە قوشۇلۇپ ئېگىز ئاسمانغا ، قۇياشنىڭ پارلاشلىرىغا سىڭىپ كەتتى .
مۇنداق سۈزۈكلۈك ، مۇنداق يۇكسەكلىك پەقەت قۇياشقا ئەڭ يېقىن جايدىلا بولىدۇ .

6

قاپتالدا يانباغرلاپ ياتقىنىمدا قۇلىقىمغا بىر كۈي ئاڭلاندى :
سەبىي بوۋاقنىڭ تېلىقىپ كۈلۈشىدەك .
قازاق ئاقىنىنىڭ دومبۇرىنى چېلىشىدەك .
تاشۋاينىڭ زەخمەك ئۇرۇشىدەك .
ئاتلىق پولكلارنىڭ ھۇررا كۆتۈرۈشىدەك . . .
بۇ كۈي قېلىن قار ئاستىدىن ، جىلغىدىكى مۇزلار قېتىدىن كېلىۋاتاتتى .
مەن خاتالاشمىدىم . ئورنۇمدىن ئاستا تۇرۇپ كۈي ياڭراۋاتقان شۇ نۇقتىنى ئىزدىدىم .
مۆجىزات كۆز ئالدىمدا نامايان بولدى . جىلغىنىڭ قاپ ئوتتۇ-

رىسىدا خاسىيەتلىك قۇياش بارمىقى بىلەن ئېچىپ قويغان جانان چىننىڭ ئاغزىدەك چوڭلۇقتىكى كاچكۇل ئاشۇ كۈينىڭ بوغۇزى ئىدى .

«ئاھ ، تاغنىڭ يۈرىكى» دېدىممەن .

قولۇڭنى تىقساڭ بەلكىم ئۇنىڭدىن يالقۇن ئۆرلەيدۇ .

ئۇ زېمىننىڭ قان تومۇرى ، ئۆلمەس ھاياتلىقنىڭ تىمسالى .

ئۇ ئەنە شۇنداق كۈۋەجەپ ، بۇلدۇقلاپ ئېقىپ تىنمايدۇ .

ئۇ ئەنە شۇنداق تىلسىز سۆزلەيدۇ ، زىمىستان قىشتىمۇ باھار تەنتەنىسى بىلەن كۈيلەيدۇ .

مېنىڭ ئۇنىڭ ناۋالىرىغا تەڭكەش قىلىپ بار ئاۋازىم بىلەن ناخشا ئېيتقۇم ، تولغىنىپ ـ تولغىنىپ ئۇسسۇل ئويىنىغۇم ، ساما سالغۇم كەلدى .

ھەي ، مۇز ئاستىدىكى ئويناق كۈمۈش ئېقىن ، سەن سۈكۈت ئەۋجىدىكى تاغلارنىڭ ئەڭ چوڭقۇرلۇقىدىن ئۇرغۇپ چىققان جۇش-قۇن ھايات سىمفونىيىسى ، دالىلارغا تەلپۈنۈۋاتقان ئانا زېمىننىڭ يۈرەك مېلودىيىسى .

مەن كاچكۇلدىن بىر ئوچۇم سۇ ئېلىپ سۆيۈنۈش ئىلكىدە ئىچتىم . ياق ، ئۇنىڭغا ئىچىلدىم . ئۇنىڭ كۈيلىرىدىن تومۇرلىرىم ئەزىم دەريادەك جىرتىلدى ، پۈتكۈل ۋۇجۇدۇم سادالارغا ، ناۋالارغا ، چۇقانلارغا ئايلاندى . مەن تاغ يۈرىكىدىن كۈي بولۇپ تۆرەلدىم .

بۇنداق ھاياتلىق ، بۇنداق جۇشقۇنلۇق ، بۇنداق كۈي ـ ناۋا پەقەت قۇياشقا ئەڭ يېقىن جايدىلا بولىدۇ .

7

ئوت يېقىشقىمۇ ئۇلگۈردى .

يالقۇنجاپ كۆيۈۋاتقان گۈلخان ئالدىدىكى ئوغلاقنىڭ چاناقلىرىدا راستىنلا سۇزۇك ياشلار لىغىرلاپ قالغانىدى . مەن پەلتوىۇمىنىڭ تۇگمىسىنى يېشىپ ، تېخى تولۇق قۇرۇمىغان تېنىمدىن نەمخۇش ھور ئۆرلەپ تۇرغان بۇ بايقۇشنى قوينۇمغا سالدىم . . .

بۇ يەردە مۇشۇ دەقىقىدە ئادەم بىلەن ھايۋان ئوتتۇرىسىدا ،

يېيىلگۈچى بىلەن يېگۈچى ئوتتۇرىسىدا ئاشۇنداق بىر تەبىئىي مېھ-
رىبانلىق ، ئاشۇنداق بىر سەمىمىي كۆيۈنۈش ۋەقەسى يۈز بەردى .
شۇنداق ، ئىنسانلارنىڭ ئەسلىي تەبىئىتى ، ئادىمىيلىك پەزىلە-
تى ، سەمىمىيىتى قۇياشقا ئەڭ يېقىن جايدىلا يېتىلىدۇ ۋە تېپىلە-
دۇ .

8

گۈگۈم چۈشمەكتە .

يىراق ئۇپۇق ئاشقىلىقىدىن ئۇيقۇنى تەرك ئەتكەن يىگىتنىڭ كۆز جىيەكلىرىدەك قىزارغاندا ، بىز تاغ ئىچىدىن پايانسىز دالىغا تۇتىشىپ كېتىدىغان جىلغىدىن چىقىپ ، بىرنەچچە توپ ئارچا يېنە-
دىكى تۈزلەڭلىككە كېلىپ ئولتۇردۇق ـ دە ، ئارچا شاخلىرىدىن گۈلخان تۇتاشتۇردۇق .

بىز قۇياش ئەلۋەك نۇرلىرىنى سېپىپ تۇرغان تۆپىلىككە قاي-
تىپ كېلىپ ئولتۇردۇق .

تار ھەم چوڭقۇر جىلغا بىزدىن 40 ~ 50 قەدەم نېرىدا تاغ تۈۋىنى بويلاپ يىلان باغرىدەك سوزۇلغان .

تاغ بەللىرىدە بىر مۇنچە توپ پادا قارىغايلارنىڭ يىلتىزىدىن ، كۈنگەيدىكى يالىڭاچ قورام تاشلاردىن كۈن نۇرىنى كۆشەپ يالىماق-
تا .

ئۇشتۇمتۇت قويلارنىڭ شالاڭ مەرەشلىرى ئىچىدىن بىر بوۋاي-
نىڭ ئىڭرىشىغا ئوخشايدىغان زەئىپ ، تىترەك بىر نىدانى ئىلغا قىلدىم . بۇ نىدا جان ھەلقۇمىدىكى تىپىرلاشقا ، يېلىنىشقا ، بوزلاش-
قا ، يىغىغا ئوخشاپ كېتەتتى .

بىرقانچىمىز ئەندىكىش ۋە ئەنسىزلىك ئىچىدە قۇلاقلىرىمىزنى دىڭ تۇتۇپ ئەتراپقا زەن سېلىشقا باشلىدۇق . شۇبھىسىزكى ، بۇ نىدا چوڭقۇر جىلغىدىن چىقىۋاتاتتى .

يۈگۈرۈپ كەلگىنىمىدە ، بىر ئوغلاق نېپىز مۇزلىرى چېقىلغان ئېقىنىنىڭ ئوتتۇرىسىدا قۇلاق تۈۋىگىچە سۇغا چۆككەن ھالدا ناله قىلىپ مەرەۋاتاتتى .

بىز قوللىرىمىزنى بىر - بىرىگە ئارقان قىلىپ تۇتاشتۇرۇپ ، جىلغا ئىچىگە ساڭگىلىدۇق - دە ، ئوغلاقنى قۇتۇلدۇرۇپ چىقتۇق .

ئەتراپقا ئولاشقانلار ئىچ ئاغرىتىشىپ : «بۇ بىچارە ئانىسىدىن ئايرىلىپ سۇ ئىچىشكە چۈشكەن ئىكەن - دە ، ھەي ، ئۆلۈپ قالغىلى تاس قاپتۇ» دەيىشتى .

كىمدۇر بىرى بوينىدىكى شارپىسىنى يېشىپ ئېلىپ ئۇنىڭ تىترەۋاتقان بەدەنلىرىدىكى سۇلارنى سۈرتتى . بىر قىز ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئولتۇرۇپ ، ئانىلىق مېھرى بىلەن ئىنچىكە بويۇنلىرىنى سىيلاپ تۇرۇپ ، ئۇنىڭ كىرپىكلىرى ۋە ئەمدىلا خەت تارتىشقا باشلىغان ساقاللىرىدىكى چوكا مۇزلارنى ھورداپ ئېرىتتى . . .

مۇزلارنى يېرىپ چىققان تار ئېقىن يېنىمىزدا شىرىقلاپ بەخىرامان ئاقماقتا .

قەھۋە رەڭلىك گۈلخان سانسىز يۇلتۇزلارنى چاچرىتىپ ئۈسسۈل ئوينىماقتا .

زۇلال سۇ كۈمۈش بۇزغۇنلارنى چاچرىتىپ ئۆز كۈيىنى ياڭراتماقتا .

ئوتنىڭمۇ ئۆز تەلپۈنۈشى بار ، سۇنىڭمۇ ئۆز ئىنتىلىشى بار ، يۈرەك تېپىرلىشى ، ھەممىسىنىڭ ھۆرلۈككە بولغان تەۋرىنىشى ، يۈرەك تېپىرلىشى بار .

ئوت ھاياتلىققا يورۇقلۇق ۋە ھارارەت ئېلىپ كېلىدۇ . سۇ ھاياتلىققا نازاكەت ۋە راھەت بەخش ئېتىدۇ .

گۈلخان ئىزغىرىن شامالدا چاراسلاپ بارغانسېرى ئۇلغايماقتا . ئوت ۋە سۇدىن كېلىۋاتقان بۇ سادالار مېنى يىراق خىيال گىرىۋەكلىرىگە تاشلىدى .

گويا ھەيۋەتلىك بىر قوشۇن ئاتلىرىنى تاراسلىتىپ چاپتۇرۇپ كېلىپ ، ئېقىن بويىدا توختاپ ئاتلىرىنى سۇغاردى . كۆتۈرەڭگۈ مارش كۈمۈش قەتىلەرگە شۇڭغۇپ چۈشۈپ ، لەرزان ، ئەۋرىشىم ، لىرىك كۈيگە ئايلاندى . كاكارلار ئېقىن بويىدا قىپقىزىل لەيلىقازاق بولۇپ ئۇنۇپ قالدى . . .

جىلغىدىكى تار ئېقىن كەڭلىكلەرگە قاراپ توختاۋسىز ئاقماقتا .

گۈلخان تولغىنىپ ئۈسسۈل ئويناپ ، لاۋا ئاتماقتا .
هايات ئەنە شۇنداق گىرەلەشكەن ، تىلسىم سۆيگۈلەرگە تويۇنغان .
بىزنىڭ قەلبىمىزدە ئىللىق ۋە ئوتلۇق ، لەرزان ۋە جۇشقۇن ، تىمتاس ۋە بىپايان ، پاك ۋە يۇكسەك سۆيگۈ ، ئىستەك ، خۇشاللىق كۈي قاتماقتا .
شۇنداق ، مەن بۇ ھەممىنى سۆيگەن ھەم سۆيەلەيمەن ، تولغىنىپ ئېقىشلارنى ، لاۋۇلداپ يېنىشلارنى . . .
مەن بۇ يەرنىڭ باھارىنى سۆيگەن -
يېشىل پايانداز ئۈستىدىكى چېچەكلىرىنى .
مەن بۇ يەرنىڭ يازىنى سۆيگەن -
تومۇزدىكى ئارامبەخش شامالىرىنى .
مەن بۇ يەرنىڭ يازىنى سۆيگەن -
ئالتۇن تەڭگىلەرگە تولغان ئېتەكلىرىنى .
مەن بۇ يەرنىڭ قىشىنى ھەم سۆيىمەن -
ساپلىقى ، پاكلىقى ، يۇكسەكلىكىنى ،
چۈنكى ، قەھرىتان قىش باھارغا ئەڭ يېقىن .
مەن بۇ يەرنىڭ سەھەر ھەم كۈندۇزلىرىنى سۆيگەن -
قايناق ، جۇشقۇن كۈيلەرگە تولغان .
مەن بۇ يەرنىڭ كېچىلىرىنىمۇ سۆيىمەن -
يارقىن ، يۇلتۇزلۇق ، تىمتاس ۋە ئۇلۇغ .
چۈنكى كېچە سەھەرگە -
قۇياشقا ئەڭ يېقىن !
مەن تاغلارغا قاراپ بار ئاۋازىم بىلەن ۋارقىرىدىم . قاتمۇقات تاغلار ئاۋازىمنى ئەسلىگە قايتۇرۇپ بەردى . چىن ، سەممىي ، راست ۋە يەنە راست . . .
چۈنكى ، بۇ يەر قۇياشقا ئەڭ يېقىن .
بۇ يەرنىڭ قۇشقاچلىرىمۇ شۇنداق سەممىي ۋە ئاق بولسا كېرەك ، دەپ ئويلىدىممەن . . .

ئەمەن رەيھانى (لىۋان)

بەختسىزلىكتىكى تەسەللى ۋە تەسەللىدىكى بەختسىزلىك

مېنىڭ بەختسىزلىكىم — ئۆزۈم شۇنىڭدىن مەۋجۇت بولغان ۋە مەن ئۇنىڭ ئۆزىدە، ئۇنىڭ ئۈچۈن ياشايدىغان تەبىئەتتە پەيدا بولىدۇ. بەختسىزلىك يوشۇرۇن سەۋەبلەرنىڭ ئاقىۋىتى، بۇ سەۋەبلەر مېنىڭ قەلبىمدىمۇ ھەم ئېتىزلىقتىمۇ پەيدا بولىدۇ؛ بۇ سەۋەبلەر چىمەنزارلىقتا ئۆسۈپ تۇرغان ئوتلارغىمۇ، ھايۋانلارغىمۇ، ئادەملەرگىمۇ بىر خىل تەسىر قىلىدۇ. ئەگەردە شۇنداق ئىكەن، مېنىڭ بەختسىزلىكىمنى بەختسىزلىك دەپ ئېيتىشقا بولمايدۇ. ئۇ ھەممە نەرسىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان، ئاخىرى - چېكى يوق ئىلاھىي داستاندىن پەقەت بىر شېئىر — بۇ ئىلاھنىڭ ئۆزى تىزغان بوغۇملاردىن ئىبارەت داستاندىن بىر شېئىر، دېڭىزلاردا ئۇنىڭ بىلەن جۇدالىق دولقۇنلىرى توقۇنۇشىدۇ، ئاسماندا خۇشاللىق چاقماقلىرى چاقنايدۇ، ئۇنىڭ قاپىيىلىرىدە كۈمۈشتەك مۇھەببەتنىڭ فونتانلىرى ئېتىلىپ چىقىدۇ، سۆزلەردە مۇھەببەت دەرد ۋە ئەلەم ئوتى يانىدۇ. بۇ تۇرمۇش داستانىنى يەر ۋە ئاسمانلارنى ماختىغۇچى شائىر، تاغلار ۋە دېڭىزلارنى، دەريالارنى، ۋادىلارنى سۆزگە ئايلاندۇرۇپ، يۇلتۇز ۋە ئايلارنى نۇقتا قىلىپ، زىر - زەۋەر ئورنىغا بوران ۋە شامالىلارنى قويۇپ، ئىنسان ۋە خەلقلەر تارىخىدىكى ۋەقەلەرنى مىسرا قىلىپ، سۈكۈنات، تەبەسسۇم ھەمدە يىغىسى بار ھايات بىلەن ئۆلۈمدىن ئىبارەت قىلىپ يازىدۇ.

توغرا، مېنىڭ بەختسىزلىكىمۇ مانا شۇ داستانىنىڭ بىۋاسىتە مېنىڭ ئۈچۈن يېزىلغان بىر شېئىرىدۇر. مەن خۇشاللىق سائەتلىرىمدىن كېيىن ئۇنى بىر نەچچە قېتىم ئوقۇپ چىقىمەن ۋە قايغۇلۇق سائەتلىرىمدە بولسا كۆپ تەكرارلايمەن. كېيىن مەن بۇ كۆپ نەر-

سىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان داستاننىڭ ئىككىنچىلەر ئۇچۇن يېزىلغان باشقا شېئىرلىرىغا مۇراجىئەت قىلىمەن. بۇ شېئىرلارنىڭ گۈزەللىكى خۇشاللىق يېپلىرىدىن توقۇلغان بولۇپ، چىرايلىق سۆزلەرنىڭ يالقۇنىدا ئاشىق ـ مەشۇقلارنىڭ قەلبىدە ئوت يانىدۇ، تەقدىرنىڭ كۆزلىرىدىن بولسا مۇقەددەسلىك ياشلىرى تامچىيدۇ. دۇنيادا بولۇۋاتقان ھەرقانداق ۋەقە بۇ داستاننىڭ بىر شېئىرىدۇر. بۇ داستاننىڭ كۆپرەك قىسمىنى ئوقۇپ چىقالىغان ئادەم ئەڭ بەختلىكلەردىندۇر؛ ئەمما ئادەم بالىسىنىڭ ھېچبىرى بۇ داستاننى ئاخىرغىچە ئوقۇپ چىقىشقا مۇيەسسەر ئەمەس!

مەن تەبىئەت ھەمدە ئۇنى ياراتقۇچىغا پۈتۈنلەي قايىلمەن؛ مەن بۇ كائىناتنى ياراتقۇچىنى ھۆرمەت قىلىمەن، مەن ئۇنىڭ ئىلاھىي داستاندىن زوقلىنىمەن ۋە ئۇنىڭ مەن ھەمدە باشقىلار ئۈچۈن يېزىلغان شېئىرلىرىنى ئوقۇيمەن. بىر نەرسىدىن ھۇزۇر ئېلىشىم، ئىككىنچى نەرسىدىن كەلگەن خاپىچىلىقىم بىلەن تەكشىلىنىدۇ؛ ئۇنداق بولسا مېنىڭ بەختسىزلىكىم نەدە؟ مېنىڭ بەختسىزلىكىم — مېنىڭ ئەزىز يولداشلىرىمدا. ئۇ — تەكشۈرۈپ تۇرماستىن ۋە ئويلىمايلا تەقدىم قىلىنغان تەسەللىدە. ئۇ مېنىڭ مۇقەددەس غەمكىنلىكىمنى غەزەپ، ئاچچىق ھەمدە توختاۋسىز ياشلاندۇرۇپ، بۇزۇۋېتىدىغان تەسەللىدە. راست، مەن خۇشاللىقنى ياخشى كۆرگەندەكلا، قايغۇنىمۇ ياخشى كۆرىمەن؛ ئىنسانىڭ بەختى شۇ ئىككىسىدىن ئىبارەت:

«مەن ھەرقانداق يول بىلەن ماڭماي، بەربىر توغرا يولدا بولىمەن؛ سەن مېنى قانداق بەختسىزلىكلەرگە دۇچار قىلمىغىن، مەن دائىم سېنى ماختايمەن.»

ئەگەر مەن ئۆلۈم ئالدىدا تۇرۇپمۇ تەسەللى ئېلىشقا ھەقلىق ئىكەنمەن، خوش، نېمە ئۈچۈن ئۇ ۋاقىتتا ھاياتىم چاقناپ تۇرغان چاغدا ئۇنىڭغا ئىگە بولالمايمەن؟

مەن ئادەم بالىلىرىنى ھايۋانلاردىن ئايرىيدىغان ئۇلارنىڭ ياخشى ۋە يامان خۇسۇسىيەتلىرىنى ئىنكار قىلمايمەن. بۇ — ھەر

تۇرلۇك ھېس-تۇيغۇلارنىڭ بىر توپلىمى ؛ بۇلارنىڭ بىرلىرى مەڭ-گۈلۈك مۇھەببەت مەنبەسىدىن ئېلىنغان بولسا ، باشقىلىرى غارلار ، سەھرالار ۋە دەريالار خاتىرىلىرىنىڭ قالدۇقلىرىدۇر . بۇ توپلامنىڭ قېلىن تېرىسى بولۇپ ، ئۇ ئۇنىڭ ئىچىدىكى بار نەرسىلەرنى ، ئۇنىڭ مېغىزىنى ، تۇيغۇ - سېزىملىرىدىن ھىمايە قىلىدۇ . بۇ — ئادەتلەر قوۋزىقىدۇر . دېمەك ، ئادەم ئادەت ھەمدە تەقلىدلەردىن ئىبارەت قېلىن تېرە ئاستىدىكى ھەر تۇرلۇك ھېس - تۇيغۇلارنىڭ توپلىمى ئىكەن . مانا بۇ تۇيغۇلاردىكى ھەممە ياخشى تەرەپلەر ئۆزىنىڭ ھەقىقىي كۆرۈنۈشلىرىدە مەلۇم بولۇشلىرى كېرەك ئىدى . ئەمما بۇنى ۋاقتىنىڭ ئۆتۈشى بىلەن قېتىپ ۋە پۈرلىشىپ كەتكەن قوۋزىقىنى ئالماي تۇرۇپ قانداق يول بىلەن قىلىش مۇمكىن ؟ ئۇنى تۇيغۇلارنىڭ ئۇستىدە شۇ پېتىچە قالدۇرۇش — گۈلدەستىنى سېسىق سۇدا قالدۇرۇش بىلەن باراۋەر . خۇددى سېسىپ قالغان سۇ گۈللەرنى سولىشىشقا مەجبۇر قىلغاندەكلا ، تېرىنىڭ قېتىش ۋە پۈرلىشىشى تۇيغۇلارغىمۇ تەسىر قىلىدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن ، ئەگەردە بىز تۇيغۇلىرىمىزنى ساغلام ، پاك ۋە گۈللەپ تۇرغان ھالدا ساقلاپ قېلىشنى خالايدىكەنمىز ، بۇ قوۋزاقنى ئېلىپ تاشلىشىمىز كېرەك .

تۇيغۇلارنىڭمۇ ئادەملەردە ۋە مەملىكەتلەردە بولغىنىدەك ، ھەر تۇرلۇك دەۋرلىرى بولىدۇ ، بۇ دەۋرلەرنىڭ ئىچىدە بايقاش مۇمكىن بولغان ئەڭ مۇھىم پەيتى — راۋاجلىنىش ، يېتىلىش ۋە تۆۋەنلەش دەۋرىدۇر . بىرىنچى دەۋردە ئادەت پەيدا بولۇپ ، ئادەملەر ئارىسىدا تارقالغىلى باشلايدۇ . ئىككىنچى دەۋردە ئۇ ئادەملەرگە ئۆزلىشىپ كېتىپ ، ئۇلارنىڭ قەلبلىرىنى قۇل قىلىۋالىدۇ . ئۈچىنچى دەۋردە بولسا يا ھاكىمدا ، يا بولمىسا قۇل قىلىنغاندا كۈچسىزلىك بەلگىلىرى سېزىلىشكە باشلايدۇ ، ياكى ئۆرپ - ئادەتنە ، ياكى ئۇلارنىڭ قوللىرىدا ؛ كۆپىنچە ئۇلارنىڭ ئىككىلىسىدىمۇ بۇ ھايات بىللە پەيدا بولىدۇ . يامان ئۆرپ - ئادەتنىڭ ئارقىسىدا قانچىلىغان ئاجىزلار قۇربان بولۇپ كېتىدۇ ؟ تۇرغۇن ، ناھايىتى تۇرغۇنلار ! لېكىن قانچە قەھرىمانلار بۇنى يوق قىلىش مەقسىتى بىلەن كۆرىشىدۇ ياكى بۇ

ئادەتلەرنىڭ زەھەرلىك ئىكەنلىكىنى كۆرىدۇ ، باشقىلارغا كۆرسىتىدۇ؟ ئاز ، ناھايىتى ئاز ! راست ، ئەركسىز قوللار بولۇپ ئۆلگەنلەر ، ئەركىن ھايات كەچۈرۈپ ئۆز قەلبىنىڭ ھاكىمى بولغانلاردىن خېلىلا نۇرغۇن . بۇ نۇرغۇنلار — كونا ، ئۇزۇندىن بېرى كېسەل ئۆرپ ـ ئادەتنىڭ پەقەت ھەر تۈرىدىكى ، قىزىقى يوق قىياپىتىدۇر . بۇ ئاتا ـ بوۋىلارنىڭ سارىڭ قىلىپ قويىدىغان يېڭى خىللىرىدۇر . كۈنلەر ئۇنى بوغۇپ قويدى ، لېكىن ئۇلارنىڭ جەسەتلىرىنى ۋاقىت يامغۇرى تىرىلدۈردى . ئۇلار كېتىۋاتقان تاۋۇتتىكى ئۆلۈك جانلار . لېكىن ئۇلارنى كىم ئۆلتۈرگەن بىلەمسەن؟ ئۆرپ ـ ئادەت ، تەقلىدۋازلىق ۋە رەسىم ـ قائىدە . ئەگەر مانا شۇ سېلىشتۇرۇشتا كىتابخان ئۆزى قاتىل بولۇپ چىقسا ياخشى ؛ ئۇ چاغدا ئۇ ئۆلتۈرۈلۈشتىن قۇتۇلۇپ قالىدۇ . ئىشەنگىنكى ، ئەگەردە سەن ئادەت ۋە زەھەرلىك تەقلىدۋازلىقلارنى يوق قىلمىساڭ ، ئۇلار سېنى يوق قىلىدۇ . ئىنسانغا سېنى تاۋۇتتا كۆرۈشكە ياكى سېنىڭ راست ئۆلگەنلىكىگە ئىشىنىش ئۈچۈن سېنىڭ تومۇرۇڭنى تۇتۇپ كۆرۈشكە توغرا كەلمەيدۇ . قورقماستىن ئۆلتۈرۈۋەر ئۇنى ! قاتىلنىڭ ھەممىسى — جىنايەتچى بولۇۋەرمەيدۇ !

يوقىتىش كېرەك بولغان ئادەتلەر نۇرغۇن . ئەمدى مەن سۆزىمىلىكلەرنىڭ ئوستىدە ھۆكۈمرانلىق قىلغان «تەسەللى بېرىش بۇرچى» توغرۇلۇق ئەسلىتىپ ئۆتەي . مەن باشتا مېنىڭ بەختسىزلىكىم خۇدادىن ئەمەس ، بەلكى تەبىئەتتىن ، تونۇشلىرىم ۋە دوستلىرىمدىن دەپ ئېيتىپ ئۆتكەنىدىم . مەن سۆزىمىلىكلەرنىڭ باشقا خەلقلەرگە قارىغاندا ئۆلۈم ۋە كۆڭۈل ئېچىشتىن كۆپ تەسىرلىنىدىغانلىقلىرىنى رەت قىلمايمەن . ئۇلار ئۆز قايغۇ ياكى خۇشاللىقلىرىنى پەقەت داد ـ پەريادلىرى ، ۋارقىراشلىرى ۋە يىغلاشلىرى ئارقىلىق بىلدۈرۈشلىرى مۇمكىن . بۇنىڭ سەۋەبى روشەن . سوقرات ئۆزىدە خۇشاللىق ۋە رازىلىق تەبەسسۇمى ئەكس ئېتىۋاتقان ھالدا جان ئۈزىدۇ ، ۋەھشىي بولسا ئەجەل ئۇنىڭ ئىشىكىنى ئۇرۇشتىن خېلىلا ئاۋۋال خەۋپ ۋە دەھشەتتىن ئۆلىدۇ . پەيلاسوپنىڭ ئۇنى

ياخشى كۆرگۈچى يولداشلىرى ئۇنىڭ ئۆلۈمىدە ئۆز غەيرەتلىرىگە يارەدەم تېپىشىدۇ ؛ دوستلار ئۇمىد ۋە تەسەللىنى ئۇنىڭ جەزبىلىك تەبەسسۇمىدىن ئېلىشىدۇ . ۋەھشىينىڭ قېرىنداشلىرى بولسا ھاۋانى داد ـ پەريادلىرى ، ۋارقىراشلىرى ۋە توۋلاشلىرى بىلەن تولدۇرىدۇ . بىر سەۋەب مانا شۇنداق ؛ كىتابخان بۇنىڭغا ئۆز تەرىپىنى قوشۇشى ۋە كېڭەيتىشى مۇمكىن .

سۈرىيەلىك ئۆلسە ، ئۇنىڭ ئۆلۈمى توغرۇلۇق خەۋەرنى ئۇنىڭ ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرى تارقىتىدۇ ؛ تونۇشلىرى ، دوستلىرى ۋە يەقىنلىرى مەرھۇمنىڭ ئۆيىگە — ئۇنىڭ ئائىلىسىگە تەسەللى بېرىش ۋە بۇ توغرۇلۇق جانلىق تېلدا ئېيتقانلىرىدەك «ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى ئېلىش» ئۈچۈن بېرىشىدۇ . مەن ئۇلارنىڭ ياخشى نىيەتلىرى توغرۇلۇق گۇمان قىلمايمەن ياكى ئۇلارنىڭ ھەقىقىي تۇيغۇلىرى ئۈستىدە كۇلمەيمەن ، ئەمما كەينىدە نىيەت يوشۇرۇنغان ئادەت ۋە تۇيغۇنى ئىپادىلەيدىغان سۆزلەر — مانا بۇلار ، ئەزبەرايى ، ناھايىتى چوڭ ئازابتۇر ! «ئەگەر كۆڭلىنى ئېلىش» دېگەن سۆز بىلەن ئۇلار «ئۆزلىرىنىڭ ۋارقىراشلىرى ۋە چىرايلىق سۆزلىرى بىلەن مەرھۇم ئائىلىسىنىڭ كۆڭلىنى ئوغرىلاش» دېگەن مەنىنى چۈشەنسە ، ئۇ ۋاقىتتا ياخشىلاپ تۇرۇپ كۆڭلىنى ئوغرىلاپلا قالماي ، بەلكى ئېنىق قىلىپ ئېيتقاندا ، ئۇنى ئازابلاپ پارچە ـ پارچە قىلىۋېتىشىدۇ .

نەسىھەت ھەممە مەسلىھەتلەر ! خۇدا ، بىزنى بۇلاردىن ساقلا ! بەزدۇرىدىغان ئادەملەرنىڭ نەسىھەت ۋە مەسلىھەتلىرىدىن بىزنى ساقلا ! تەسەللى بېرىشكە بارغان ئادەم ئۆزى ۋەقەلىكنىڭ سىرلىرى ، ياراتقۇچىنىڭ كارامەتلىرى ، يەر يۈزىدىكى مەخلۇقلارنىڭ ئاجىزلىقلىرى ، بىكارچى ھايات ھەممە ۋەھاكازالار ھەققىدە پەلسەپە سېتىش كېرەك ، دەپ ئويلايدۇ . ئۇ ھېچ ئويلاپ تۇرمايلا ، ئاتا ـ بوۋىلاردىن قېلىپ كەتكەن سۆزلەرنى تەكرارلايدۇ . بۇ سۆزلەردە قانچىلىك مەنە بولسا ، شۇنچىلىك تەسەللى بار ياكى ئۆلۈكتە قانچىلىك ئىسسىق بولسا ، بۇنىڭدىمۇ شۇنچىلىكلا . بۇنداق ھاللاردا سۈكۈت نېمىدېگەن ياخشى نەرسە — ھەممە نەرسىنى بىلدۇرىدىغان

سۇكۇت ؛ ئۇ نېمىدېگەن ئاجايىپ ! فرانسۇز يازغۇچىلىرىدىن بىرى ، سۆزلەر ھەقىقىي تۇيغۇلارنى ئېچىپ بېرىش ئورنىغا ، ئۇلارنى يوشۇرىدۇ ، دەپ ئېيتقانىدى . راست ، سۆزلەر ئۆلۈم سائەتلىرىدە ياكى چوڭ خۇشاللىق پەيتلىرىدە كېرەك ئەمەس . قۇياش ھەمدە يۇلتۇزلار كەينىدە نېمىلەر بارلىقىنى چاقماق كۆرسىتىپ بېرەلمىگەندەك ، تىل كۆڭۈلدە يوشۇرۇنغانلارنى كۆرسىتىپ بېرەلمەيدۇ .

ئەگەردە گەپسىز ئىش قىلالمايدىغان زات زېرىكتۇرۇۋېتىدىغان نەسىھەتلىرى ۋە يۇرەكنى ئېزىدىغان مەسلىھەتلىرى ئورنىغا مەندىسى : «بىز سېنىڭ قايغۇڭ بىلەن ئورتاقلىشىمىز ۋە خۇدا ئۆمرىڭنى ئۇزۇن قىلسۇن» دىن ئىبارەت ئىككى ئېغىز سۆز بىلەن قانائەتلەندىسە ، ئۇ ئۆزىنى شۇ قەدەر يېنىكلەشتۇرگەن بولاتتى . بۇنى ئېيتىپ ۋە ئەگەر ئۆزى خالىسا ، ئۆلۈككە بىر قاراپ قويۇپ ئۇ مەرھۇمنىڭ ئائىلىسى كەلگەنلەرنى مېھمان قىلىپ بېرىدىغان ئاچچىق قەھۋەنى كۇتۇپ تۇرمايلا كېتىشى مۇمكىن . نېمىشقا ئاچچىق قەھۋە ؟ ئۇلار بۇنى ئۆچلۇك بىلەن قىلامدىكىنە ؟ ئەگەر مېنىڭ دوستۇم بىر پىيالە قەھۋە ئىچىشكە لايىق ئىكەن ، ئۇنىڭغا قەھۋەنى ئۆزى ياخشى كۆرگەندەك قىلىپ بېرىشكە ئەرزىمەمدىكىنە ؟ مەرھۇمنىڭ ئائىلىسى ئۆلگەن ئادەمگە بولغان ھۆرمىتى ئۈچۈن ئۆزىنى بىر ئاز تاتلىقتىن مەھرۇم قىلىشى مۇمكىن ، ئەمما بۇنىڭغا تەسەللى بەرگۈچىلەرنى مەجبۇرلاش — بۇ يەنە بايىقى بىزنىڭ زامانىمىز ئۈچۈن لايىقسىز بولغان ئۆرپ - ئادەتتۇر ، ئۆزىنىڭ قۇرۇق نەسىھەت ھەمدە مەسلىھەتلىرى بىلەن خاننىنى تولدۇرۇۋەتكەن يۇرەكنى ئېزىدىغان تەسەللى بەرگۈچى بۇنىڭ ئۈچۈن جازاغا لايىق ، ئەمما بىر پىيالە ئاچچىق قەھۋە بولسا ناھايىتى يېنىك جازادۇر . مۇمكىنلىك ۋە مېھرىبانلىق نېمىدېگەن ئالامەت نەرسە !

تەسەللى بەرگۈچى غودۇڭشىپ بولۇپ قەھۋەنى ئىچىۋەتكەندىن كېيىن ئورنىدىن تۇرىدۇ - دە ، مەرھۇمنىڭ ئائىلىسىگە : ئەگەر خۇدا خالىسا ، شۇنىڭ بىلەن سىلەرنىڭ قايغۇ - ھەسرەتلىرىڭلار تۇگەيدۇ دەپ خەيرلىشىدۇ . بىرەر ئادەم مانا بۇ جۇملىنىڭ مەنىسى

ۋە ئۇنىڭدىن چىقىرىش مۇمكىن بولغان خۇلاسە توغرۇلۇق ئويلاپ باقتىمىكىنە ! بىزنىڭ ھەر قايسىمىزنىڭ ، بىزگە ئۇلاردىن ئايرى-لمىش ناھايىتى ئېغىر بولغان ، ئۇلارنىڭ ئۆلۈمى بىزنى قاتتىق قايغۇغا سالمىدىغان يېقىنلىرىمىز ، دوستلىرىمىز ۋە ياخشى كۆرىد-غانلىرىمىز بار . بىزنىڭ ھەربىرىمىزنىڭ ئۇلاردىن جۇدا بولۇپ ، ئۇلارنىڭ قايغۇسىدا قالماسلىق ئۈچۈن ئاۋۋالراق ئۇ دۇنياغا بېرىۋ-لىشنى خالايدىغان بىر ياكى ئىككى ئادىمىمىز بولىدۇ . تەسەللى بەرگۈچى مانا بۇ سۆزلەر بىلەن : «ئەگەر خۇدا خالىسا ، شۇنىڭ بىلەن سىلەرنىڭ قايغۇ - ھەسرىتىڭلار تۈگەيدۇ» دەپ تىلەك تىل-گەندە — ئۇ مېنىڭ تۇغقانلىرىم ياكى دوستلىرىمدىن ئاۋۋالراق ئۆلۈۋېلىشىمنى ، ئۇلار ئۆلۈپ مەن ئۇلارنىڭ قايغۇسىنى كۆرمەسلە-كىمنى خالامدىكىن ، يا بولمىسا بىزنىڭ ھەممىمىزگە ئەبەدىي ھايات تىلەمدىكىن ؟ بەلكىم ، ئۇ بىزنىڭ دېڭىزدىن ئۆتۈپ ئىككىنچى قىر-غاق — ئەبەدىيلىك قىرغىقى ۋە ئۆمۈرۋايەت خالاپ كەلگەن بەخت قىرغىقىغا ئۆتمەي ، شۇ سوغ قىرغاقتا ئەبەدىي قېلىشىمىزنى خالاي-دىغاندۇر ؟ بۇ ئالىيجاناب تۈيغۇ ۋە ياخشى تىلەك ، ئەمما مۇبالىغە شائىرلارنىڭ مۇلكى بولۇپ قېلىۋەرسۇن !

ئەمما بۇلارنىڭ ھەممىسى باشقىلارغا قارىغاندا تېخى ئۇششاق بەختسىزلىكلەردۇر . بىز ھەممىمىز ناتىق ۋە شائىرلارنىڭ نۇتۇق ھەم شېئىرلارنى ياخشى كۆرىدىغانلىقلىرىنى بىلىمىز . ھەربىر ئۆل-گەن ئادەم ئۇلارنىڭ كۆزلىرىدە ياش ۋە مۇڭ پەيدا قىلىدۇ — مەرھۇمنىڭ ھاياتى ھېچ نەرسىگە يارىماس چۆلدە ئۆسكەن شامالدەك-مۇ ياكى بىلىم ۋە ياخشىلىق تاغ تىزمىسىدىكى ئېسىل تاشلار كانىدەك بولۇپ ئۆتكەنمۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن بەربىر .

ئەگەر سۈرىيىلىك ئۆلسە ، مەن ئېيتىپ ئۆتكەندەك ، ئۇنى ماختاپ يىغلىشىدۇ ، ماتەم تۇتۇشىدۇ . ئەمما گېزىتلەردە شائىرلار ھەمدە ناتىقلار دەپ ئاتىلىدىغان ئەدىبلەرنىڭ تاۋۇت ئالدىدا ماتەم شېئىرلىرىنى ئېيتىپ يىغلاپ ، مەرھۇم ئۈچۈن كۆڭلەكلىرى ھەمدە يۇرەكلىرىنى پارە - پارە قىلىشىغا قارىغاندا بۇ ھېچ نەرسە ئەمەس .

بۇ ئەدىبلەر ئۆلۈم سائىتىدە نېمىدېگەن گۈزەل ھەمدە ئالىيجاناب ! ئۇلاردا مۇھەببەت ھەمدە غەيرەت نېمىدېگەن كۈچلۈك ، ناتىقنىڭ قەلبى نېمىدېگەن سەزگۈر ، تىلى قانداق چېچەن ، كۆز ياشلىرى نېمىدېگەن مول ۋە ئۇلۇغ - كىچىك تىنىشلىرى نېمىدېگەن ئېغىر . ئەمما بۇنىڭ كەينىدە نېمە بارىكىن ، سەن قانداق دەپ ئويلايسەن ؟ ئۇ يەردە ، كۆزدىن نېمە تۆكۈلگەنلىكىنى ۋە تىل نېمە دەۋاتقانلىقىنى بىلىدىغان ھەقىقىي قەلب بارمىكىن ؟ بۇ قەلبنىڭ ئىگىسى ئادەملەر ئالدىدا كۆرسەتكىنىدەك ، راستىتىنلا ئېزىلىدىغان ھەققانىي يۈرەك بارمىكىن ؟ ياكى بۇنىڭ ھەممىسىنىڭ كەينىدە ئۆرپ - ئادەتنىڭ خۇشامەت ۋە ھامىيلىق يېغى بىلەن مايلانغان چاقلىرىنى تەقلىد كۈچى ئايلاندۇرۇۋاتقان تىلسىز ماشىنا بارمىكىن ؟

مەن شۆھرەت ئىزدىگەن ۋە دىققەتنى جەلپ قىلىشنى ياخشى كۆرىدىغان ئادەملەرنىڭ كۆپچىلىكىدە بىرقانچە ھەقىقىي شائىرلار ۋە ساپدىللىق ناتىقلار تېپىلىدىغانلىقىنى ئىنكار قىلمايمەن . شۇنداق بولسىمۇ زېھنىلىك ۋە ئۆتكۈر ئادەم ماختاپ كۆككە كۆتۈرگۈچىلەر-نىڭ كۆپچىلىكى ياۋايى خەلقلەردە ئۇچرايدىغان ئادەمگە يېغىلاش ۋە ۋاي - دادلاش ئۈچۈن يىللانغانلار قاتارىغا كىرىدىغانلىقىنى ئىنكار قىلمىسا كېرەك ، پەرق پەقەت شۇنىڭدىكى ، بۇ يىغىلاشقا يىللانغانلار پۇلغا يىغلايدۇ ، ناتىقلىرىمىزغا بولسا ۋارقىراشلىرى ھەم ۋاڭ - ۋۇڭ كۆتۈرۈشلىرى ئۈچۈن ھەق تۆلەنمەيدۇ .

تېخىمۇ كۈلكىلىكەرەكى شۇكى ، ئۇلار ئۆزگەرمەيدۇ ، ئۇلار ھەمە شەھەردە ھېچ نەرسىنى كېمەيتمەيدۇ ھەم قوشمايدۇ . ئۇلار ھەر قاچان ھەربىر ماتەمنىڭ «شۆھرىتى» ۋە ھەربىر ئەدەبىي يىغىنىڭ «بېزىكى» دۇر . ئۇلار ئۆز خۇسۇسىيىتى بىلەن خۇددى شەرتنامىنى كۈتۈپ تۇرغان ناخشىچىلار ھەمدە ئارتىسلاردەك شائىر ۋە ناتىقلار توپىغا ئوخشايدۇ . بۇگۈن ئۇلار «ئەزىز ئەدىب» نىڭ ماتىمىدە يىغلىسا ، ئەتە «ئالىيجاناب ئەر» نىڭ تويىدا شېئىر ئوقۇيدۇ . بۇگۈن ئۇلار دۇنيادىن ئۆتكەن دوستىغا بېغىشلاپ ماتەم شېئىرىنى توقۇسا ، ئەتە ھاياتنىڭ قالدۇقىغا چىش - تىرنىقى بىلەن

يېپىشقان ئادەمنى تەبرىكلەيدۇ . ئەتىگەنلىكى ئۇلار : «ھەي ، ئادەم-لەرنىڭ ئېسىلى ، سېنىڭ قايغۇڭ بىزنى كۆيدۈرۈۋەتتى !» دەپ ئېلان قىلىشسا ، كەچقۇرۇنلۇقى : «ھەي ، ئۇمىدلەرگە جان كىر-گۈزگەن ئىنسان ھاكىمى ، سېنىڭ ئويۇڭدىكى خۇشاللىق بىزنى مەست قىلىپ قويدى !» دەپ شېئىر ئوقۇشىدۇ . ئەگەردە ئۇلار بىرنەچچە سائەت ئاۋۇال توغرا سۆزلىگەن بولسىمۇ ، ئەمما ھازىر يالغان ئېيتىشىدۇ ؛ ئەگەر خۇشاللىق سائەتلىرىدە ساپ كۆڭۈللۈك بولۇشسا ، قايغۇ سائىتىدە بولسا ، مۇناپىقلىق قىلىشىدۇ .

مەن ئەتىگەنلىكى مەرھۇمنىڭ ئائىلىسى بىلەن بىللە قايغۇ-رۇشقا ۋە ئاخشىمى تويى بولۇۋاتقان قىزنىڭ ئائىلىسى بىلەن بىللە خۇشال بولۇشقا مەجبۇر قىلىندىغان روھانىيلارنى تىللىمايمەن ، چۈن-كى ئۇ راستىنلا يا خۇشاللىقنى ، يا قايغۇنى ھېس قىلالمايدۇ ، پۈتۈنلەي رەڭۋازلىقنى تەلەپ قىلىندىغان ئۆز مەنسىپىنىڭ قۇلىدۇر . شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ ئۇ رەڭۋازلىق قىلىدۇ ؛ مەنسەپ ئۇ قانائەتلىنەرلىك قىلىپ ئورۇنداۋاتقان سۈنئىيلىكنى تەلەپ قىلىدۇ . ئەمما گېزىت-لەردە ناتىقلار ھەمدە شائىرلار دەپ ئاتىلىدىغان بىزنىڭ ئەدىبلىر-مىز نېمە ئۈچۈن روھانىيلار ئارقىسىدىن ئەگىشىپ ۋە ئۇلار بىلەن مۇسابىقىلىشىدۇ ؟ سۇرىيە خەلقىنىڭ نېمە گۇناھى بار ۋە ئۇ نېمىسى بىلەن بۇ جازاغا مۇناسىپ ؟ قايغۇنىڭ مۇقەددەسلىكىنى قۇرۇق ۋار-قىراشلار بىلەن بۇلغاپ ۋە ئىككى يۈزلىمىلىك بىلەن پاسكىنا قە-لىش مۇمكىنمۇ - زادى ؟ بىز ئۈچۈن ئېچىنىشلىق ! ئەگەر بىزدە مانا بۇ ئەدىبلىرىمىز قانچە بولسا ، ئادەملىرىمىزمۇ شۇنچىلىك بول-غاندا ئىدى ، بىز ھەقىقەتەن ئەڭ ياخشى ۋە ئەڭ يۇقىرى تۇرىدىغان خەلقلەردىن بولغان بولاتتۇق !

تېرىيدىغانلار ئۈچۈن ئۇرۇق

بەختىنى ئۆيدە ، شەھەردە ، تاغلاردا ياكى خىيال سارايلىرىدا ئىزدەپ ۋاقىتنى سەرپ قىلماستىن ، ئۇنى ئەمگەكتە تاپقان ئادەم

دانادۇر . ئەگەر كىمدۇر ئۆز ھەسرىتىنىڭ سەۋەبىنى تەكشۈرۈش ئۈچۈن ئۆمىدسىزلىك بىلەن ئۆز قەلبىدىن ئىزدىسە ، ئۇ قىزىل گۈل نوتىسىنى تىكىپ قويۇپ ، ئۇنىڭ قانداق ئۆسۈۋاتقانلىقىنى كۆرۈش ئۈچۈن ، ھەر كۈنى كولاپ كۆرۈۋاتقان ئادەمگە ئوخشايدۇ . ئۆز قەلبىنىڭ نوتىسى توغرۇلۇق تەربىيە ئارقىلىق غەمخورلۇق قىل ، ئۇنىڭدا بەخت شېخى ئۆسۈپ چىققان - چىقمىغانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن ئۇنى ئەتىگەنلىكى ھەمدە ئاخشىمى كۆلىما . ئۇنىڭ ئۈستىدە تىنماي ئەمگەك قىل ، سەن ئۆزەڭنىڭ بەختلىك ئىكەنلەكىڭ ھەققىدە ئۇنتۇپ قالمىسەن . ھاياتىم بىلەن قەسەم ئىچىمەنكى ، مانا شۇنىڭ ئۆزى بەخت .

ئىنسانىنىڭ ھاياتىي كۈچىنى ساقلاش ۋە ئۇنىڭ راۋاجلىنىشىغا يارىدەم بېرىدىغان ھەرقانداق ئىش — مەيلى ئۇ جىسمانىي ، ئەقلىي ، مەنىۋى بولسۇن بەرىبىر ؛ تەبىئەت قانۇنلىرىغا بىنائەن ھاياتىي تەلەپلەرنى چەكلەيدىغان ھەرقانداق ئىش — ئالىيجاناب ھەم ئاقىلانە ئىشتۇر .

ئۆز مەقسىتىگە ئېرىشىش ئۈچۈن ھېچقانداق نەپرەت ۋە ئۆچ-مەنلىك تىكەنلىرىدىن ، پەسكەشلىك ۋە ئاداۋەتنىڭ خىيالىي شەپىلىرىدىن قورقماستىن توغرا بارغان ئادەم دانادۇر . ئاللانىڭ ھىمايىسىدە ماڭغىن ، بۇرادىرىم ۋە بىرىنچى قەدىمىڭدە توختاپ قالما . يىقىلىپ چۈشمەسلىك ئۈچۈن كەينىڭگە بۇرۇلۇپ قارىما . بىز شۇنداق دەۋرده ياشاۋاتىمىزكى ، توختاش ئارقىغا داجىش بولۇپ چىقىدۇ . ئاللانىڭ ھىمايىسىدە ماڭ ۋە يولدا كېتىۋېتىپ ، توسقۇنلۇقنى بۆسۈپ ئۆتكىنىڭدە ھەر قېتىم تەكرارلاپ يۇرۇپ مانا بۇ شېئىرنى يادلىۋال :

«مەقسىتىگە ئېرىشىش ئۈچۈن مېنى يا تۇن ، يا سەھەر تۇتۇپ قالالمايدۇ ، ئەمما ساياھەتمۇ مېنى ئۆزىگە جەلپ قىلالمايدۇ .»

ئەمگەك — بەختنىڭ ئوڭ قولى ، ئۇنىڭ سول قولى تېجەشتۇر .

مەيلى سېنىڭ مەقسىتىڭ سېنىڭ ئىمكانىيىتىڭگە قارىغاندا

ئارتۇقراق بولسۇن ! شۇ چاغدا سېنىڭ بۇگۈنكى ئىشىڭ تۈنۈگۈنكىگە قارىغاندا ئوبدانراق ۋە ئەتىكسى بۇگۈنكى ئىشىڭدىن ياخشىراق بولىدۇ .

ئەمگەكنىڭ ئاساسىي ئۇستۇنلىكى شۇنىڭدىكى ، ئۇ ئۆزى مەقسەت ھەم ۋاستىدۇر — راھەت ئەمگەكتە ، لېكىن ئۇنىڭ نەتىجىسىدە ئەمەستۇر .

ھەربىر ئىشنىڭ مۇۋەپپەقىيەتلىك بولۇشىدىكى سىرى شۇنىڭدىكى ، ۋاقىتنىڭ يېرىمىدا ئويلاپ ، يېرىمىدا ھەرىكەت قىلىشتۇر . سەن شۇ چاغدا ئۆز مەقسىتىڭنى بىلىۋالىسەن ۋە توپتوغرا ئۇنىڭغا قاراپ يول تۇتىسەن . سەن ئۆزۈڭ زىيارەت قىلىدىغان جايىڭغا بولغان توغرا يولنى بىلىۋېلىپ ، شۇ يول بىلەن مېڭىپ كېتىسەن . قانچە - قانچىلىغان ئادەملەر ئۆز مەقسەتلىرىنى ئوبدان بىلمىگەنلىكىلىرى ئۈچۈن ۋە بىلگەندىن كېيىن ئۇنىڭغا بولغان يېقىن ھەمدە ئىشەنچلىك يولنى تاپالمىغانلىقلىرى ئۈچۈن مۇۋەپپەقىيەتسىزلىككە ئۇچرايدۇ . ئۇلار خۇددى توخۇدەك بولۇپ ، يەر كولايدۇ — ئورۇنسىز ھەرىكەتلىرىنى كۆپەيتىدۇ ، ۋاقىراشنى كۆچەيتىدۇ ، چاڭ كۆتۈرۈپ قوشنىلارنى تېرىكتۈرىدۇ . ئىزدەۋاتقان مەۋزۇيىت دانىسى بولسا شۇ پەيتتە ئۇلار ئۆزلىرى ۋاڭ - چۇڭ كۆتۈرۈشۈپ كولاۋاتقان ئەخلەتنىڭ تېگىدە يوشۇرۇنۇپ قالىدۇ . ئادەملەر ، توخۇدەك بولماي ، بەلكى ئەقىل - پاراسەتلىك ئىنسانلاردەك ھەرىكەت قىلىشسۇن ، ئالدىرىماستىن ، ئويلاپ ئىزدەشسۇن — شۇ چاغدا ئۇلار ئۆز چاڭلىرى ھەمدە ۋاقىراشلىرى بىلەن ھېچكىمنىڭ جېنىغا تەگمەيدۇ ؛ ئۇلارنىڭ ھەرىكەتلىرى خەيرلىك ، ئاق يوللۇق بولىدۇ . ئەگەر ئۇلار كۆزلىرىنى ئېچىپ ، ياخشىلاپ قارىسا ، ئۇ چاغدا ئۇلار ئۆزلىرى ئىزدەۋاتقان مەۋزۇيىتنى پۈتلىرى بىلەن دەسسىمەيدۇ .

ھايات — ئىككى مەڭگۈلۈك ئوتتۇرىسىدىكى غار ۋە ئىككى قارا بۇلۇت ئوتتۇرىسىدىكى چاقماقنىڭ چاقنىشىدۇر .

سېنىڭ ئىككى دوستۇڭ بىر - بىرى بىلەن ئۇرۇشۇپ قالسا ،

سەن ئۇلارنى ياراشتۇرىمەن دەپ بىكاردىن ۋاقتىنى سەرپ قىلىپ ئاۋارە بولما ؛ بۇ دۇشمەن بولماسلىق ئۈچۈن ئەڭ ياخشى دورا . مۇھەببەتنىڭ ئۇزۇلگەن يېپلىرىنى ئالدىراپ باغلاپ قويۇشنىڭ ئاقىۋىتى ئادەتتە داۋالىماستىن بۇرۇن تارتۇق بولۇپ پۈتكەن يارىغا ئوخشاپ قالىدۇ .

تا يوقالمىغىچە ئۆزىنى سەزدۈرمىگەن مۇھەببەت — ئەڭ ئېسىل مۇھەببەتتۇر . ياخشى ئادەم سېنىڭ بەختسىزلىكىڭدە دوستلۇقىنى قەرزگە بەرسە ، كېيىن بەختلىك چېغىڭدا ئۇنى سەندىن ئۆسۈمى بىلەن تەلەپ قىلمايدۇ .

سېنى ئۆزىگە تەڭ كۆرمىگەن دوست — ئەڭ يامان دوستتۇر . ئەگەردە ئۇ ئۆزىنى سېنىڭدىن يۇقىرى كۆرسە ، ئۇ سېنى تۆۋەنلەتكەن بولىدۇ . ئەگەردە ئۇ سېنىڭدىن پەس تۇرسا ، ئۇ دوستلۇقىدا ۋە خەيرخاھلىقتا رەڭۋازلىق قىلغان بولۇپ ، سېنى تېرىكتۇرىدۇ .

مەن ئاللىقانداقتۇر بىر قوپاللىقى بار گۈزەللىكنى ، نازۇك ۋە ئاجايىپ كېلىشكەن ھەربىكەتلەرنى ، نۇرغۇن چىرايلىق مەنىلەرنى بىلدۈرىدىغان جىمجىتلىقنى ياخشى كۆرىمەن .

مەن ئايدا بىر قېتىم پايدىسىز گۈزەللىكنى كۆرگىچە ، تۇزى ، ئۆزىگە خاسلىقى ۋە ئەقلى بار كۆرۈمسىزلىكنى ھەر كۈنى ئون قېتىم كۆرۈش ئارتۇقراق دەپ بىلىمەن .

ئۆزىنىڭ ماددىي ئېھتىياجى ۋە دۇنياۋى مەئىشەتلىرى ئۈچۈن دىن ، ساختا تەقۋادارلىق ، رەڭگىنى ئۆزگەرتىشلىك يولىغا كىرگەن ئادەم ، يەر ئەڭ يىراق تۇرغان سەييارىلەردىن قانچىلىك يىراق بولسا ، شۇ ئادەممۇ دىن ۋە خۇدادىن شۇنچىلىك يىراقتۇر .

ئاشكارا راھەت قىلغۇچى مۇتەئەسسىپ ، گەرچە سۆزلەيدىغان ھايۋانلارنىڭ ئەڭ تۆۋەنكى سىنىپىغا كىرسىمۇ ، ئۆزىنى ياسىما قىلىپ كۆرسەتكەن مۇتەئەسسىپتىن ھەر ھالدا ئوبدانراقتۇر .

ئومۇمەن مۇتەئەسسىپلەر ھەر تۇرلۇك بولىدۇ — بۇلار ئىككى ئاياغلىق ھايۋانلارنىڭ ئاجايىپ بىر تۇرى ؛ ھەممە باشقا تۇردىكى ھايۋانلاردەك بۇنىڭمۇ تۇرلۇك نەسىللىرى ۋە بۆلۈملىرى بولىدۇ .

هازىر مەلۇم بولغانلىرى — تۇلكىگە ، بۆرىگە ، قۇلۇلىگە ۋە بۆركۈت. كە ئوخشايدىغانلىرىدۇر . بىرىنچىلىرى قورقۇنچاق — بۇلار تۆن قاراڭغۇسىدىكى مۇتەئەسسىپلەردۇر ، ئۇلار ئاينىڭ شولىسىدا ئۆز قۇيرۇقلىرىدىن ئۆزلىرى قورقىدۇ . ئىككىنچىلىرى ، ئەگەر بىز ئۇلار كۆرگەننى كۆرمىسەك ياكى ئۇلار بىلەن بىللە ئىبادەت قىلمىساق ، بىرىنچى ئىمكانىيەتتىلا سېنىمۇ ، مېنىمۇ تىتىۋېتىشكە تەييارلىدۇر . ئۇچىنچىلىرى ، ئۇلارنى قۇياش نۇرىدىن ساقلىنىپ كىرىۋالغان مۇقەددەس «قۇلۇلە قېپى»دىن ۋە مۇڭگۈزلىرىنى ھۆللەش ئۈچۈن كېرەك بولغان بىر تامچە يامغۇردىن باشقا دۇنيادا ھېچ نەرسە تەشۋىشلەندۈرەلمەيدۇ . ھەممە باشقا نەرسىلەر ، ئۇلاردىن تاشقىرى ، نېمىنىڭدۇر يۇقىرىدا ۋە پەستە مەۋجۇت ئىكەنلىكى ھەققىدە ئۇلار گۇمانمۇ قىلىشمايدۇ . مۇتەئەسسىپلىكلىرى ئەڭ ئۇچىغا چىققان تۆتىنچىلىرى ھاۋادىن جەسەت پۇرىقى كەلمىگىچە ئاسماندا ئېسىلىپ تۇرۇشىدۇ . كېيىن ئۇلار بۇ جەسەتكە خۇددى بۆدۈنە گۆشىگە ئۆزىنى ئۇرغاندەك تاشلىنىدۇ .

قەدىمكى زاماندىن بېرى كەلگەن يەنە بىر نەسىل بار . . .

مەن سېنىڭ ئىشارەڭنى چۈشەندىم ۋە بۇ يەردە ھېكايە قىلىپ بېرىش ئۈچۈن توختىلاي . . . ئەمما بۇ مەخلۇق ئالىيجاناب ۋە قۇدرەتلىكتۇر ، ئۇ خۇدا ۋە خۇدانىڭ دىنى ئۈچۈن مۇتەئەسسىپلىككە بېرىلگەن . ئەپسۇسكى ! بۇ نەسىل ئاللىقاچان ئۆلۈپ تۈگىگەن ، سەن ئاسارئەتتىقە مۇزېيىدا پەقەت ئۇنىڭ سۆڭەكلىرىنىلا كۆرۈشۈڭ مۇمكىن .

ئادەملەر — مۇھەببەت ۋە نەپرەت دېگىزلىرىغا بوران ئاپىرىپ تاشلايدىغان ئۆز ئىشقىۋازلىقلىرىنىڭ كۆلەڭگىسىدۇر .

سېنىڭدىمۇ ، مېنىڭدىمۇ قانداقتۇر بىر تۇمانلىق بار ۋە بۇ تۇماننىڭ كەينىدە يەنە نېمىدۇر بار . سېنىڭدىمۇ ، مېنىڭدىمۇ — ئەبەدىي بۇيۇك سىر بار . ئۇنىڭ چوڭقۇرلۇقىنى يا يېڭى ، يا كونا دانالىق يورۇتالمايدۇ .

«ئادەم شۇ نەرسىسىز ئۆزىنى باي دەپ ھېسابلىيالمىسا ئۇ ھەقە-

قمي بايلىقتۇر .» بۇ قېتىم بۇ «سۆز»نىڭ مەنىسىنى شەرھلەپ بېرىش بىلەن ئۆزۈم شۇغۇللىناي . ئەگەر مەن كەمبەغەل بولۇپ ، لېكىن مېنىڭدە ھاياتنىڭ زىبۇزىننەتلىرى ۋە ئۇنىڭ ھارۋىلىرى ، نەسىللىك ئاتلار ، كالىلار ، ئۆي سەرەمجانلىرى ۋە ھەر تۈرلۈك قۇلايلىق نەرسە ـ كېرەكلىرىگە ئوخشاش نەرسىلەرگە ئىشقۇازلىقىم يوق — دېمەك ، مەن باي . ئەگەر مەن باي بولۇپ ، مېنىڭ كىرىمىم بەزمىلەر ، ئۇسسۇل ھەمدە ساز كېچىلىرىگە يەتمەيدىكەن ، ھەتتا خىزمەتكارغا ، قۇللىرىمغا ئىش ھەققىنى ۋە ئاتخانىنىڭ ئىجارە پۇلىنى بېرىشكە يەتمەيدىكەن — ئۇ چاغدا مەن ، ئەلۋەتتە ، كەمبەغەل . بىز ئۇنداق نەرسىلەرسىز ئۆزىمىزنى باي دەپ ھېس قىلىدىغان قانچە ـ قانچە نەرسىلەر بىزنى باي قىلىپ قويىدىكەن ، بىز ئۇلارنى باللاردەك بولۇپ قولغا كىرگۈزۈپ ۋە ئۇلاردىن ئەقىلسىز ئادەملەردەك پايدىلىنىدىغان قانچە ـ قانچە نەرسىلەر بىزنى كەمبەغەل قىلىپ قويىدىكەن !

خۇدانىڭ رەھمىتىگە ئېرىشىۋالغان تەقۋادار ئادەملەرنىڭ قىلغان ياخشىلىقىدىن مەن تويۇپ كەتتىم ؛ كەسپىكە ئايلاندۇرۇلغان خەير ـ ساخاۋەت زېرىكتۈرۈۋەتتى . دۇنيادا بۇنداق خەير ـ ساخاۋەت بەرگۈچىلەر قانداق كۆپ ۋە ھەربىر كەمچىلىكتىن پاك ، ھەرقانداق گۇماندىن چەتتە ھەقىقىي خەير ـ ساخاۋەتنىڭ ئۆزى نېمىدېگەن ئاز . ئىنسان ھەققىدە ئالىي پەزىلەتلىك بولۇشتىن ئاۋۋال ئۆزۈڭنىڭ يۈرۈش ـ تۇرۇشۇڭنى ۋە تۇرمۇش ـ تەرزىڭنى ياخشىلاپ ئۆت .

زەررىدەك ياخشىلىق قىلىشتىن ئاۋۋال ، ئۆزەڭ ئۇنىڭ پەرزەنتى بول ! دائىم خەير ـ ساخاۋەت قىلىپ تۇرغۇچى ئادەمدىن ياخشىراق ئادەمنۇ بولمىدۇ ، بۇ ئادەم ئۆزى ئۈچۈن ھەققانىي ھەمدە پاك ھايات بىلەن ياشايدۇ . ئۇ ياخشىلىقنى قىلىپ تۇرۇپ ، ئۇنى ئۆزى سەزمەيدۇ . ئۇ ئۆزىنىڭ ياخشىلىقلىرى ھەمدە ھېممىتىدە ئادەملەرنىڭ ياكى خۇدانىڭ رەھمىتىنى ، شۇنداقلا شۆھرەت ياكى داڭق چىقىرىشنى ئىزدىمەيدۇ . سەن ئەرەب كىتابلىرىنى ئېلىپ ، ئۇنىڭدىن تارىخنى ئوقۇپ چىققىن ، بۇرادەر ، شۇنىڭدەكلا ئۆمەر ئىبنى

ئەلخەتتاب بىلەن مومايىنىڭ تارىخىنى ئوقۇشنىمۇ يادىڭدىن چىقىرىپ قويما . سېنى رەشىك ۋە غەيرەت ياخشى ئىشقا رىغبەتلەندۈرگەندە ، ئۇنى بىرەر كىشى كۆرۈپ قېلىپ ، سېنىڭ ياخشىلىقىڭنى ماختاش ۋە خۇشامەت بىلەن بۇزۇپ قويماسلىقى ئۈچۈن كېچىسى ، قاراڭغۇدا قىل . چۆكۈپ كېتىۋاتقانىنى قۇتقۇزغىن ، ئۇنىڭغا ئۆز كىيىملىرىڭنى بەرگىن ـ دە ، يولۇڭغا چۈش . لەززەت ياخشىلىقنى قىلىشتا ، لېكىن ئۇنىڭ ئاقىۋىتىدە ئەمەس .

بورانلار تۈيغۇلارنى ھەرىكەتلەندۈرىدۇ ھەم چىڭىتىدۇ ؛ شامال ئېگىپ ۋە تەۋرەتكەن ئۆسۈملۈكلەر ئەينەكلىك ئۆيلەردە ئۆسۈپ ، گۈللىگەن ئۆسۈملۈكلەرگە قارىغاندا كۈچلۈكرەكتۇر .

جان ھەم تەننىڭ مەلۇم چېكىگىچە ئېزىلىشى ئالىي پىكىر ۋە چۈشەنچىلەردىن مەھرۇم بولمىغان يوشۇرۇن كۈچلەرنى پەيدا قىلىدۇ . ئەگەردە بۇ چەكتىن ئۆتۈپ كەتسەڭ ، ئۇ چاغدا ئۇمىدسىزلىك ھەمدە پەرۋاسىزلىق پەيدا بولىدۇ . ئەگەر ئۇنىڭدىن پەرۋاسىزلىق چىڭىنى قېقىۋەتسەڭ ، ئۇمىدسىزلىكنىڭ ئۆزىدە يامان ، يا ئەقىل ، يا پاراسەت بولمىغان ھالاكەتكە ئېلىپ بارغۇچى كۈچ بارلىقى مەلۇم بولىدۇ .

ھەربىر ئادەمدە ئۇنىڭ خاتا پىكىرىنىڭ كۈلى قانچىلىك قويۇق بولۇشىغا قارىماي ، ئۆچۈرۈۋېتەلمەيدىغان ياخشىلىق ئۇچقۇنىمۇ بولىدۇ . ھەربىر ئادەمدە ، ئۇ ياۋۇزلۇققا قانچىلىك چۆكۈپ كەتمىسۇن ، توغرا يولدىن قانچىلىك يىراقلاشمىسۇن ، مۇھەببەت ۋە ھەقىقەتنىڭ زەررىسى قالىدۇ . مەنمۇ ، جىنايەتچىنىڭ قولىنى قىسقىنىمدا — مەن بەختسىزلىك كۈلى ئاستىدا يوشۇرۇنغان ئۇچقۇنغا ، ئۇنىڭ قايغۇسى ئاستىدا ئۇگدەپ ياتقان بۇ مۇھەببەتكە سالام بېرەمەن . مەن بەختسىز جىنايەتچىنىڭ قولىنى شۇنىڭ ئۈچۈن قىسمەنكى ، چۈنكى ئۇ ، گەرچە بىر پەسكە بولسىمۇ ، مېنىڭ ئالدىمدا تەقۋادار بولىدۇ . مانا شۇ چاغدا مېنى يا ئۇنىڭ كەلگۈسى ، يا ئۆتمۈشى تەشۋىشلەندۈرمەيدۇ . ياق ، ئۇنىڭ قولىنى قىسىشتىن مېنى ئۇنىڭ يامان قىلىقى ياكى ئۇنىڭ قىلغان جىنايىتى ، ياكى ئۇنى

ئورنۇالغان شەرمەندىچىلىك توختىتىپ قالمايدۇ . مەن ئۇنىڭ قولـ
نى تۇتقىنىمدا مېنىڭ بەدىنىمدىكى ئېلېكتر توكى ئۇنىڭغا كۆچۈپ ،
ئۇنى سالامنى قوبۇل قىلىشقا قابىلىيەتلىك قىلىپ قويىدۇ .

مەن ئوقۇپ چىققاندىن كېيىن مېنى ئاۋۇالقى هالىمدا قالدۇرـ
مايدىغان ، مېنىڭدە ئالىيجاناب يېڭى هېسسىي ياكىسى يېڭى بۇيۇك
ئارزۇ ـ تىلەكنى ، يا يۇكسەك پىكىرنى هەربىرىتلەندۇرىدىغان ؛ مېنى
ئورنۇمدىن كۆتۈرۈپ ياكى ئەتراپىمدىكىلەرنى قوزغىتىشقا مەجبۇر
قىلىدىغان ؛ مېنى قاتتىق ئۇيقۇدىن ئويغىتىدىغان ياكى پەرۋاسىزلىق
پاتقىقىدىن سەكرەپ چىقىشقا مەجبۇر قىلىدىغان ، يا بولمىسا ئۆز
هاياتىمدىكى تۇنجى ئىلهام بىرىنى يېشىشكە ئىمكانىيەت بېرىدىغان
كىتاب — ئەڭ ياخشى ئېسىل كىتابتۇر . ئەمما بۇنداق كىتاب ،
هازىر «ئەركىن» مەتبۇئات تەرىپىدىن نۇرغۇنلىغان هېكايە ۋە رو-
مانلار نەشر قىلىنىشىغا قارىماستىن ، بىزنىڭ هاكىمىمىز سۇلايمان
ئىزدىگەن مۇناسىپ ئايالدەك بولۇپ قالدى .

يۇنانلىق كلېومبىرون پلاتوننىڭ «جان ئۆلمەيدۇ» دەپ يازغان
كىتابىنى ئوقۇپ چىقىپ ، ئۆزىنى دېڭىزغا تاشلىۋەتكەن . مانا بۇ
ئاجايىپ ۋەقەنىڭ ئۆتكىنىگە كىتابنى يازغۇچىمۇ ۋە كىتابخانمۇ ناها-
يىتى چوڭ ماختاشقا لايىق . ئەگەر پلاتون ئۆز دەلىللىرى بىلەن
كلېومبىروننى ئىشەندۈرمىگەندە ئىدى ، ئۇ ئۆزىنىڭ ئىشەنگەنلىكىنى
ئىسپاتلاش ئۈچۈن ئۆز جېنىنى قۇربان قىلمىغان بولاتتى . مانا
بۇنداق كىتاب هەقىقەتەنمۇ هەربىرىتكە كەلتۈرىدۇ ، ئەمما ناهايىتى
زور دەرىجىدە كۈچلۈك ؛ ئۇ كىتابخاننى دەرهال بۇ دۇنيادىن ماڭغۇ-
زۇۋېتىدۇ . دېمەك ئۇنىڭدىن پايدىمۇ ئاز ئىكەن . بىزنىڭ بەختسىز-
گە ، بۇ كىتاب ئەرەب تىلىغا تەرجىمە قىلىنماپتۇ . ئىككىنچى تەرەپ-
تىن ، گەرچە مەن كلېومبىروننىڭ ئەقلى جايىدا ئىكەنلىكىگە گۇمان
قىلسامۇ ، لېكىن ئۇ ئۆزى توغرا دەپ هېسابلىغان نەرسىگە مۇڭا-
يىق هەربىرىتەت مەجبۇر قىلغان . ئۇنىڭ باتۇرلۇقىغا گۇمانىم يوق .
خوش ، سەن خرىستىئان دىنىدىكىلەر ، مۇسۇلمانلار هەمدە يەهۇدىلار
هەققىدە نېمە دەيسەن ؟ ئۇلار ئەبەدىيلىككە ئىشىنىدۇ ، هەر هالدا ،

ئۇنىڭ ھەققىدە سۆز قىلىشىدىغۇ ، بىراق ئۆزلىرى بولسا خۇددى ئۆلگەنلەرنىڭ جانلىرى قۇرتقا بېغىشلانغاندەك ، ئۆلگەن ئادەم توغرۇلۇق يىغلاپ ، ماتەم تۇتۇشىدۇ . ئەگەر بىز ئۆز مەسلىكىمىزدە مۇستەھكەم ئىكەنمىز ، ئەگەر بىز پلاتون ياكى كلېومبرونغا ئوخشاش ، جان ئۆلمەيدۇ دەپ ئىشىنىدىكەنمىز — بىزگە ، ئەڭ بولمىغاندا جېنىمىز تېنىمىزنىڭ قۇللۇقىدىن قۇتۇلغان سائىتىدە خۇشال بولۇشىمىز كېرەك ئىدى . مەن سىلەردىن خۇشال بولۇشنى ۋە ئۆزەڭلەرنىڭ ئاجايىپ مەسلىكىڭلارنى ئىسپات قىلىپ بېرىش ئۈچۈن دېگىزغا تاشلىنىشىڭلارنى سورىمايمەن — ھېچبولمىغاندا تىرىك قالغانلارنى ئۆلۈم سائىتىدە داد - پەرياد ھەمدە ۋارقىراپ يىغلاشلىرىڭلار بىلەن ھۆسنىسىزلەندۈرمەڭلار ! دانىشمەن ئۆلۈمدىن زادى قورقمايدۇ ، چۈنكى ئۆلۈم ئادەم تىرىك بولغىنىدا ئۇنىڭدىن يىراق ئىكەنلىكىنى ۋە ئادەم ئۆزى ئۆلگەندىن كېيىن ئۇنىڭ ئۆزى ئۆلۈمدىن يىراق بولۇپ قالىدىغانلىقىنى بىلىدۇ .

ئەقىل بىلەن چىن كۆڭۈلدىن قىلغان ياخشىلىق ئەڭ ياخشى ۋە ئەڭ گۈزەلدۇر . باشقا قالغان ھەممىسى يالغانچىلىق ۋە ساختىپەزلىكتۇر . ماڭا قانداق بولمىسۇن بىرەر تاماق بەرگىن ، مەن ئۇنى يەپ قويىمەن ، ئەمما بىر پەستىن كېيىن يەنە شۇ بايىقىدەكلا ، سەن ياخشىلىق قىلىشتىن ئاۋۇالقىدەكلا بولۇپ قالىمەن ؛ سېنىڭ تاماقلىرىڭ مېنىڭ كۆڭلۈمدە ھېچ نەرسىنى ئۆزگەرتمىدى . ئەمما سەن ماڭا گۈزەل ، يۇكسەك پىكىرنى بەرگىن — مېنىڭ قەلبىم ۋە ئەقلىمگە سىڭىپ ، مېنىڭ جېنىم بىلەن بىر بولۇپ قوشۇلۇپ ، مېنىڭدىن ئەسرەلەرگە مىراس بولۇپ ئۆتىدۇ . ھەربىر ئىنسانپەرۋەرلىك كۈچىدە ، يەنى مەنىۋى ۋە روھىي كۈچتە ، ساپ ۋە ھەقىقىي ياخشىلىقنىڭ زەررىسى بار . ئەگەر سېنىڭدە ، بۇرادەرىم ، مانا بۇ ئىنسانپەرۋەرلىك كۈچىنىڭ زەررىسى بولسا ، ئۇ چاغدا بىر ياخشىلىق — سەن خالامسەن ، يا خالىمامسەن ئۇنىڭدىن قەتئىينەزەر — سېنىڭدىن چىقىدۇ ۋە بۇنى مەن خالاش - خالىماسلىقىمدىن قەتئىينەزەر ، ئۇ مېنىڭ پايدامغا خىزمەت قىلىدىغان بولىدۇ .

ئۇلۇغ ئادەملەرنىڭ ياخشى ھەم يامان خۇسۇسىيەتلىرى ئادەتتە مەنبەگە ئىگە بولىدۇ ؛ ھەددىدىن ئاشۇرۇۋېتىش . لېكىن ئۇلارغا خۇشامەت قىلىش يامان كۆرگۈچىلەرنىڭ تۆھمەتلىرىدىنمۇ يامانراق-تۇر . مەشھۇر زەمبىرەك زاۋۇتلىرىنىڭ خوجايىنى كېروپ ئۆلگەن-دە ، ئۇنىڭ دوستلىرى كېروپ ئۇرۇشنى ھەددىدىن تاشقىرى يامان كۆرەتتى دەپ سۆز تارقىتىشتى . مانا بۇ خۇشامەتچىلەر ئۆلگەنلەرنى قانداق پەسلەشتۇرۇۋېتىدۇ ! ئادەملەرگە كېروپنىڭ ھېس - تۇيغۇ-لىرىدىن نېمە پايدا ، ئەگەردە ئۇ ئۆزىنىڭ كۆپ بايلىقىنى ھەربىي ياراقلار ۋە سېنارەتلەر ياساپ چىقىرىشقا ئىشلەتكەن بولسا ؟ ئەگەر بىرونېنوسلار ۋە زەمبىرەكلەر ئۇرۇشتا تىرىلدۇرۇش ئۇچۇن ئەمەس ، بەلكى ئۆلتۇرۇش ئۇچۇن قۇرۇلسا ، ئۇ چاغدا ئۇرۇشنىڭ يوق قىلىن-دىغان قىسمىتى كېروپنىڭ ماللىرىغمۇ چۇشسە كېرەك !

ئادەملەرنىڭ ئارىسىدا ، تارىختىكى قەھرىمانلارغا قايىل بولىدى-غانلارمۇ بار ، لېكىن ئۇلار قەھرىمانلارنى ياخشى تەرىپى بىلەن ئەمەس ، بەلكى يامان تەرىپى بىلەن دوراشقا تىرىشىدۇ . ئۆزلىرىنىڭ ئاقلاپ ، ئەخمەقلىقلىرى نەتىجىسىدە ئۇلار بۇ ئىشلىرىدا ئۆزلىرىنى ئاقلاپ ، ئەك يامان كەمچىلىكلىرىنى ئۆزلىرىگە ئۇلگە قىلىپ ئېلىشىدۇ .

جان — ئادەم ھەم خۇدا تەرىپىدىن ياسالغان دورا . ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئاچچىقلىرى ۋە تاتلىقلىرى ، تۇزلۇقلىرى ۋە چۇچۇمەللىرى بولىدۇ ، ئېغىزغا ئېلىشقا بولمايدىغان تېتىقسىز ۋە رەڭسىزلىرىمۇ بولىدۇ — بۇلار ئەك يامان دورىلاردۇر .

ھەر كۇنى ئۆز قەلبىنىڭ قولۇنقىدا ئەمگەك قىلغان ۋە ھەر قاچان تەييار تۇرغان ئادەم دانىشمەندۇر ؛ ئۆز بايلىقىغا بېرىلىپ كەتكەن ، دولقۇننىڭ شاپىلدىغان ئاۋازىنى ئاڭلىمىغىچە ۋە ساريىي ئەتراپىدا دولقۇنلارنىڭ كۆتۇرۇلگەنلىكلىرىنى كۆرمىگىچە ھېچ نەر-سە ھەققىدە ئويلىمىغان كىشى ئەخمەقتۇر . ئەمما ئېقىم سېنى كۇتۇپ تۇرمايدۇ - دە ، ھەي جاناب ! ئۇلار كېلىپ يەتكەندە سېنىڭ ھودۇقۇشلىرىڭ ، خۇدانى تىللاشلىرىڭ ھەمدە : «تاختاي بېرىڭلار ، مىخ بېرىڭلار ! نەدە خىزمەتكارلار ، نەدە ئۇ ھايۋانلار ! » دەپ ۋارقى-

راشلىرىڭ ساڭا يارەم قىلارمىكىن ! ھەي ، جانابىم ! سىنىڭ قۇلاقلىرىڭ خىزمەتكارىڭنىڭ قۇلىقىدىن ئۆزۈنراققۇ : ئۇ ھازىر ئۆز قولۇنقىدا ئۆزۈپ ۋە خۇداغا شۈكۈر قىلىدۇ ، سەن بولساڭ ئۆزۈڭ-نىڭ خاتا پىكرىڭ بىلەن ھالاك بولۇۋاتىسەن !

پەيلاسوپنىڭ خوتۇنى بىر كۈنى ئېرىگە «ئادەملەر سېنى دائىم تىللايدۇ ، سېنىڭ ئېيتقان سۆزلىرىڭنى ئەخمەقلىق دەيدۇ ، سېنىڭ ئادەتلىرىڭنى ياراتمايدۇ» دېسە ، بۇنىڭغا پەيلاسوپ : «بۇلار ھەممىسى مۇھەببەتتىن ئەزىزىم ، ئەگەر بىز تاش ياكى ئۆكۈز بولساق ، ئادەملەر بىزنى يا ياخشى ، يا يامان دەپمۇ ئەسكە ئېلىشمايتتى . سەن ئۇلارنى مۇھەببەت قانداق قىلىپ ئەخمەقلىق ياكى قوپاللىق قىلىشقا مەجبۇر قىلالايدىكىن دەپ ھەيران بولۇۋاتامسەن ؟ ئەمما ، ئەگەر مەن ساڭا ئېيتسام ، نەپرەت — بۇ پەقەت مۇھەببەتنىڭ ئەستىرىدۇر . شۇنىڭ بىلەن سېنىڭ ھەيران بولۇشۇڭ تۇگەمدۇ ؟ توغرا ، بۇ سىرلىق ، يوشۇرۇن تۇيغۇ ، ئۇنى ئەخمەقلىق قانداق سەتلەشتۇرمىسۇن ، مۇتەئەسسىپلىك قانچىلىك بۇزۇشقا تىرىشمىسۇن ۋە كۆرەلمەسلىك قانچىلىك بۇزمىسۇن ، ئۆز ئىگىسىنىڭ ئىختىيارىدىن تاشقىرى مۇھەببەت — مۇھەببەت پېتىچە قالىدۇ . ئەمما مۇھەببەت ئەستەر تەرىپى بىلەن تۇرۇپ قالسا ، ئۇ چاغدا ئۇنىڭ ئەستىرى بارلىق سەت تەرەپلىرى بىلەن كۆرۈنمەسلىككە بولىدۇ — ئادەملەر بۇنى نەپرەت دەپ بىلىپ ، ئۇنىڭدىن نەپرەتلىنىدۇ» دەپ جاۋاب بەردى .

ئەقىللىق ئادەم ئۇنى ھەقىقەت تەلەپ قىلغاندا ئۆز مەپكۇرىسىنى ئۆزگەرتىش ياكى تۈزەشتىن باش تارتمايدۇ .

ئەگەر ئادەم ئۆزىنى ئۆزىدىن يۇقىرى كۆتۈرەلمىسە ، ئۇ چاغدا ئۇ قانداق مىسكىن ـ ھە !

مەن بىر ۋاقىتتا چىن قەلبىم بىلەن ياخشى كۆرگەن ئادەمنى يامان كۆرۈشكە ھەرىكەت قىلىپ كۆردۇم . ھەقىقەتتە مەن ئۇنى چىن كۆڭلۈم بىلەن ياخشى كۆرسەممۇ ، بۇ ئۆچلۈكنى ئۆزۈمنى ئۆزۈم ئالداپ ، يالغانلىق ، ساختىلىق كۈچى بىلەن قىلدىم . ئەمما بۇ ئىشىمنى قەلبىم قارشى چىقىپ ۋە خاپا بولۇپ ، مېنىڭدىن

دوستۇم ھەم ۋىجدانىم ئالدىدا گۇناھىمنى يۇيۇشۇمنى تەلەپ قىلىپ مەجبۇر قىلمىغىچە داۋام قىلدىم . مەن ئۇنى ئىزدەپ كەتتىم ، ئەمما تاپالمىدىم . ياق توغرىسى ، مەن ئۇنى ئۆلۈك ھالدا تاپتىم ؛ مەن ئۇنىڭ سوغۇق جەسىتىنى تاپتىم ، ئاھ ، قانداق قايغۇلۇق ھال ! مەن ئۇنى كۆرۈشتىن ، ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشىشتىن ، ئۇنىڭدىن كەچۈرۈم سوراشتىن ئاۋۋال دوستۇم ئۆلۈپ قاپتۇ . ئۇ مېنىڭ لەۋلىرىم ھۇزۇرلىنىپ ئېيتىدىغان سۆزلىرىمنى ئاڭلىماستىن ئۆلۈپ قاپتۇ . ئۇ مەن ئۇنىڭ تاۋۇتى ئالدىدا يالغانچىلىق لىباسىمنى تىتىپ - يىرتىپ تاشلىغانلىقىمنى كۆرمەي ئۆلۈپ قاپتۇ . ئۇ ۋاپات بولسىمۇ ، ئەمما ئەجەلئۇنىڭ كۆزلىرى بىلەن ماڭا قاراپ : «سەن مېنىڭ بىرەر قېتىم ئادەمگە ئۆز ئىشلىرىنى تۈگىتىۋېلىشقا ، قەرزىنى تۆلەش قەرەلىنى ئۇزارتىشقا ئىمكانىيەت بەرگىنىمنى ئاڭلىغانمىدىڭ ؟ ئەگەر سەن مېنى كۆرمىگەن ۋە ئاۋازىمنى ئاڭلىمىغان بولساڭ ، سېنىڭ ۋىجدانىڭ قولۇمنىڭ ئېغىرلىقىنى سەزمەيتتىمۇ ؟ راست ، مەن كائىنات بىلەن قەسەم ئىچىمەن ! ئەجەل سەمىمىيلىك ۋە ھەقىقەت ئۈچۈن ، مۇھەببەت ۋە ئۇنىڭ ئەكسى ئۈچۈن ئۆچ ئالدۇ !» دەيتتى .

ئەگەر ئەزىز كىتابخان ، سېنىڭدە شۇنىڭغا ئوخشاش بىرەر نەرسەڭ بار ئىكەن ، ئۇ ۋاقىتتا ئۆز دوستۇڭغا ئالدىرا ۋە تەقدىر ئۇنى مۇھەببىتىڭدىن ئايرىپ ئۇلگۈرگىچە ئاشقىنىڭغا ئالدىرا ، ئەجەل ساڭا ئىشلىرىڭنى ئويلىۋېلىشقا ۋە قەرزلىرىڭنى تۆلەپ تۈگىتىشكە كاشىلا قىلىپ ئۇلگۈرگىچە ئالدىرا .

(ئامىنە ئەخمەت تەرجىمىسى)

نۇرمۇھەممەت ئۆمەر ئۇچقۇن

ئەقىدە ئىھتىرامى

سەن ئاخىرى تۇغۇلدۇڭ . ئون نەچچە سائەتكە سوزۇلغان ئاچ-چىق تولغاق ئاناڭنى چىرقىرىتىپ ھالىدىن كەتكۈزگەندە سەن ئاندىن بۇ دۇنياغا كەلدىڭ . ئاناڭ نەچچە رەت يېنىدىكى دوختۇر-سېستىرالار ۋە ئاچىسى ، يەڭگىسى بىلەن رازىلىشىپتۇ . تۇغۇت ئۆيىدە خىتىلداق يىغىلار ئەۋجىگە چىقىپ ، نازۇك ، يۇمران لەۋلەر ئەلەم بىلەن قانچە رەت چىشلەنگەندىن كېيىن سەن ئۆزۇڭنى كۆرسىتىپسەن .

دوختۇرخانىنىڭ ئوكۇل پۇراپ تۇرىدىغان كارىدورىدا ئون نەچچە سائەت ئۇياقتىن - بۇياققا ماڭدىم . قەدەمدە بىر سائەتكە قارايمەن . ئاناڭنىڭ قىيقاس سېلىپ توۋلىغان ئاۋازى كارىدورنى تىترىتىپ ، دېرىزىلەرنىڭ ئەينەكىنى جىغىلدىتىپ ئۆتىدۇ . ئىچىمدە يارانقۇچىدىن توختىماي ئاسانلىقنى تىلەيمەن . ئايالالارنى خارلىغانلار ، دەپسەندە قىلغانلار ، ئازدۇرۇپ يولدىن چىقارغانلارنىڭ ھالىغا ۋاي ، دەيمەن .

ئەسلىدە سەن تۇغۇلىدىغان چاغدا قېشىڭدا تۇرغۇم يوق ئىدى . تۇغۇلۇپ بولغاندىن كېيىن كۆرسەملا بولدى ، دەپ ئويلىغانىدىم . لېكىن تۇرۇپلا يۇكسەك مەنە ۋە ئىشارىلەر تولغان بۇ ئاجايىباتقا ياندىن ھەمشېرىك بولۇشنى خالاپ قالدىم . ھەممىمىز بۇ مۆجىزىنى باشتىن كەچۈرگۈچىلەرمىز . دۇنيا ئىلىم ساھەسى تېخىچە تېگىگە يېتەلمەي ھەيرانۇ ھەسلىكتىن غايىب سىرلىق بىر كۈچكە باش لىڭشىتىپ تۇرغان بۇ مۆجىزىنى تولىمىز يوغىنىڭ ، تۇغۇلۇپ - تۇغۇڭ ئۇنتۇپ كېتىمىز . نەدىن كەلدۇق ؟ قانداق كەلدۇق ؟ بۇنىڭغا قانداق سىر - ھېكمەتلەر جەملەندى ؟ نېمىشقا باشقىچە بولمايدۇ ھەم بولۇشى ئەسلا مۇمكىن ئەمەس ؟ دېگەنلەر بىزنىڭ ئوي - خىيالىمىزنى ئوڭايلىقچە چىللاپ ، چالغىتىپ سالماي-

دۇ . تۇغۇش ، تۇغۇلۇشتىكى ھېكمەت بىزدە ئەرزىمەس قانۇنىيەت ، ئادەتكە ئايلانغانىدى . ئەرلەر بالا تاپاتتى ، ئاياللار بالا تۇغاتتى . ئىنسانىنىڭ يارىتىلمىشى بىزدە مانا مۇشۇنداق ئاددىيلا چۈشىنىلگەندى . ۋەھالەنكى ، تۇغۇمدا ئىنسان ئىرادىسىدىن ھالقىغان بىر مۇقەددەس قانۇنىيەتنىڭ ھۆكۈمى بار ئىدى .

مەن غايىبنىڭ قۇدرىتى - كامالىتىنى تېخىشماق بولدۇم . ئۇ شۇ قەدەر زىلزىلىلىك ، ئازابلىق ، دەھشەتلىك ئىدى . «ئۇنتۇما ئىنسان ، سەن بىر رەت ئۆلگەندە ئاندىن يەنە بىر ھاياتلىق ئاپىرىدە بولىدۇ . ئۆلۈمنى ، دەھشەتنى ئەسلا يادىڭدىن چىقارما ، تولغاقتىكى ئاچچىق ئازاب ھاياتنىڭ ھېسابىدىكى ئازابنىڭ ئالدىدا بىر تىيىن . بىر يېڭى جان ، يېڭى كۆرۈم مانا مۇشۇنداق قىينىلىش ، خارلىنىشنى بەدەل قىلىدىغان قىممەتلىك تارتۇق . ئۇنى قەدىرلە !» دېگەن ئاگاھ ئاۋازنىڭ ھەربىر ئاچچىق تولغىقىغا سىڭىپ كەتكەنىدى .

بىر نەچچەيلەن ۋاقتى كەلگەندە ئوپېراتسىيە قىلىپلا بالىنى ئالدۇرۇش ، خاپىلىق تارتماسلىق تەكلىپىنى بېرىشكەنىدى . ئاناڭمۇ ، مەنمۇ كەسكىنلا : «ياق !» دېگەنىدۇق . ئاتا قىلىنغان قىسمەت - پۈتمىشتىن قېچىپ نەگە باراتتۇق ؟ بىز قانۇنىيەتكە بويسۇنماي ، تۇرمۇشتىن ساختا مەزمۇن قوغلىشىشنىڭ ئامىتى ئەمەس ، ئاپەت ئەكېلىدىغانلىقىنى چىن قەلبىمىز بىلەن تەن ئالغانىدۇق . تولغاقتىن قېچىپ ، بەدەن شەكلىم ئۆزگىرىپ كېتىدۇ ، دەپ ئۆزى تۇغماي ئوپېراتسىيە قىلدۇرغانلارنىڭ كېيىنكى ئۇشتاق ئاغرىق - كېسەللىكلەردىن قۇتۇلالماي ۋايسىپ ئۆتۈۋاتقانلىقى بىزنى ئويغا سالغانىدى . بىز يىرتىلغان ، قايتا يامالغان تاغارغا قانچىلىك نەرسە ئۇسقىلى بولىدىغانلىقىنى قىزغىن مۇھاكىمە قىلىشقانىدۇق . كۆكسۈم خالتىلىشىپ گۈزەللىكىنى يوقىتىپ قويىدۇ ، دەپ بالىنىڭ تېگىشلىك ھەققىنى بەرمەستىن ئېمىتمەي ، بالىنى سۈت پاراشوكى ، قۇۋۋەت بۇلمىقىغا تاشلاپ قويغان ئانىلارنىڭ سۈت بېزى راكى ، ئەمچەك راكى ، ئەمچەك ئۆسمىسى ۋە شۇنىڭغا ئالاقىدار كېسەللىكلەرنىڭ ئازابىدا تىنماي ئاھ ئۇرۇشى بىزگە تەبىئەتنىڭ

ئەزەلىي مۇتلەق نوپۇزىغا ھۆ ـ پۆ دېيىشنىڭ پايدا بەرمەيدىغانلىقىنى تونۇتقانىدى . ئىسىسىق ، جاھاندىكى جىمى تائامدىن نەچچە ھەسسە قۇۋۋەتلىك ئانا سۈتىدىن ئايرىلغان ئاشۇ بالىلارنىڭ ئاجىز ، بىچارە تۇرقى يۈرىكىمىزنى غاجىشى لازىم ئىدى . دۇنيانىڭ پايدا ـ زىيىنى بىلەن قىلچە ئالاقىسى بولمىغان ئاشۇ بىغۇبار كۆزلەردە پۈتمەس ـ تۈگىمەس غەزەپ ، تۆلەپ بولغۇسىز قەرزنىڭ شولىلىرى يالىلدايتى . تولغاق ئازابىدىن قاچقان ئاياللىرىمىز ھاياتنىڭ ھېساب مەيدانىدىكى سوئال ـ سوراق ئازابىغا بېرىپ بولغۇچە يەنە تالايلىغان ئازاب ـ دەھشەتنى تارتىپ كەلمەكتە ئىدى .

بۇ قانۇنىيەتلىك دۇنيا ئىدى . ئارتۇق نەرسە ئەسلا يوق ئىدى . سەندە كەم نەرسە مەندە تولۇقى بىلەن بولاتتى . ئۆزئارا جىپسلاش ھالەتتىكى كامالەت دۇنيانى پۈتۈنلەپ تۇراتتى . ھەربىر شەيئىنىڭ ھەربىر ھۈجەيرىسىگە مۇئەييەن قانۇنىيەت ، ھېكمەت يوشۇرۇنغان بولۇپ ، ئۇنىڭغا خىلاپلىق قىلىنسىلا ئاپەت ئەكىلەتتى . ھەربىر ئەزانىڭ رولى ئوخشىمايتتى . ئۇلارنى ئالماشتۇرۇپ ئىشلىتىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى . گال بىر بولغان بىلەن يېگەن تائام ئاشقازانىغا ، تىنغان نەپەس ئۆپكىگە باراتتى ، ئەسلا ئالمىشىپ قالمايتتى . ئالمىشىپ قالسىلا ئىنسانىنىڭ نورمال ھەرىكەت ئىقتىدارى كاشىلىغا ئۇچرايتتى . خەلقىمىزدىكى «خۇدايىم بىلىپ ئېشەككە مۈگۈز بەرمىگەن» دېگەن ھېكمەت دۇنيانىڭ يارىتىلمىسىدىكى ئىش تەقسىماتىنى ئەپچىل خۇلاسە قىلىپ تۇراتتى . ئىنسانىنىڭ تۇغۇلۇش ، چوڭ بولۇش ، توي قىلىش ، پەرزەنتلىك بولۇش ، ئۇنى تەربىيىلەش ، تويىنى قىلىش ، ئۆلۈش قاتارلىق ھاياتلىق باسقۇچلىرىغىمۇ ئاجايىپ سىر ـ ھېكمەتلەر ، رىئايە قىلمىسا ئەسلا بولمايدىغان قانۇنىيەت ، ئەھكاملار مۇجەسسەملەنگەنىدى . شۇلارغا چوڭقۇر تونۇش ئاساسىدا ئىخلاس ، سۆيۈنۈش ، تەشەككۇر بىلەن رىئايە قىلىش ئىنسانىنى چەكسىز بەخت ـ سائادەتكە مۇيەسسەر قىلاتتى . ئۆزىدە يوق نەرسىگە ئاچ كۆزلەرچە ئىنتىلىپ ، بار نەرسىلەرنى خارلاپ تاشلاش ئىنسانىڭ تۇرمۇشىنى ئەھمىيەتسىز ئۇرۇنۇشلارغا تولدۇرۇۋېتەتتى ، ھاياتنى مەنىسىز پۇچەكلەشتۇرۇپ ۋەيران قىلىپ تاشلايتتى .

تۇغۇتقىمۇ ئالەمچە قانۇنىيەت ، ھېكمەت يوشۇرۇنغانىدى . ئا-
لىملارنىڭ قارىشىچە ، بىر قېتىملىق تۇغۇت ئاياللارنىڭ پۈتكۈل
ئەزايى - تېنىنىڭ قايتىدىن يېڭىلىنىشى بىلەن باراۋەر ئىدى .
تۇغقان ئايالنىڭ پۈتكۈل توقۇلما ، بوغۇملىرى ئاجراپ ، قايتىدىن
ئورنىغا چۈشەتتى . بۇ جەريانداا بەدەننىڭ ئىچكى قىسمىدا ساقلىنىپ
تۇرغان بەزى كېسەللىك ئالامەتلىرى ، باكتېرىيىلەر باش سۇيى ، تەر
بىلەن قوشۇلۇپ چىقىپ كېتەتتى . تۇغۇتتىن كېيىنكى ياخشى كۇ-
تۇش - كۇتۇنۇش ۋە ئاسراش ئاياللارنى تەلتۆكۈس ئەسلىگە كەلتۇ-
رەتتى . كېيىنتز ئىسىملىك بىر تەتقىقاتچى ئامېرىكىدا نەشر قىلىنىد-
ىغان «پوچتا مۇلاھىزە مۇنبىرى» گېزىتىدە ئېلان قىلىنغان «بىز
كۆڭۈل بۆلۈشكە تېگىشلىك بىر نەچچە مەسىلە» ناملىق بەدىئىي
مۇلاھىزىسىدە ، نىكاھلىق تۇرمۇشنى ساقلاپ كەلگەن ، بالىلىق بول-
غان ئاياللارنىڭ ئەخلاقى چۈشكۈن ، تۇرمۇشى تەرتىپسىز ، ئائىلە ،
نىكاھسىز ، بالىسىز ئاياللارغا قارىغاندا ناھايىتى خۇشال ، مەنىلىك
تۇرمۇش كەچۈرۈۋاتقانلىقىنى ، كەسىپتىمۇ ئىزچىل مۇۋەپپەقىيەت
قازىنىپ كەلگەنلىكىنى ، روھىي كەيپىياتىنىڭ مۇقىم ، خاتىرجەم
ئىكەنلىكىنى دەللىلەيدۇ ۋە بالىلىق ئاياللارنىڭ تۇغمىغان ئاياللارغا
قارىغاندا ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈش نىسبىتىنىڭ ناھايىتى يۇقىرىلىقىنى
خۇلاسىلەپ چىقىدۇ . خەلقىمىزدىكى «تۇغقان ئايال قىرىق كۈندىن
كېيىن ئەسلىي قىزلىقىغا قايتىدۇ» دېگەن گەپ بىكار چىقمىغان
بولسا كېرەك .

ئاناڭ ئۆزى تۇغۇشنى ئىختىيار قىلدى . مەن تۇغۇتتىكى ھېك-
مەتنىڭ سىر - ئەسرارلىرىغا چۆمۈلگەچ ئىنسانىيلىقنى-
ڭ قەدىر - قىممىتىنى تەلقىن قىلماقچى بولدۇم . يىگىلەپ ،
ئوڭاي بىرنەرسە تەسىر قىلماس بولۇپ قېلىۋاتقان قەلبىمنى سېنىڭ
تۇغۇمۇڭ ئارقىلىق داۋالىماقچى بولدۇم . ئادەملەر قېتىپ ، ھېس-
سىياتسىزلىشىپ كېتىۋاتاتتى . ياخشى - يامان ، گۇناھ - ساۋاب ،
ھالال - ھارام ئىشلار بىزنى سەگىتەلمەس بولۇپ قېلىۋاتاتتى .
ھېسسىياتسىزلىشىپ كەتسە ئادەمنىڭ مېھرى ، قەدرىگە يەت-
مەيدىغان بولۇپ قالاتتى .

تۇغۇمۇڭ راستتىنلا يۇرىكىمنى ئەزدى . ئانامۇ مېنى ۋە مەن-
دىن بۆلەك يەنە ئالتە يۇرەك پارىسىنى ئاشۇنداق قاتتىق قىينىلىپ،
تۇغقان بولغىيتتى - ھە ! مەن 71 كۈن تولغاق ئازابىدا قىينىلىپ،
بالا تۇغقان بىر ئايالنىڭ ھېكايىسىنى ئاڭلىغانىدىم . ئاشۇ بالا ئانا-
سىغا نېمە قىلىپ بەرگەندۇ ؟ چېغىمىزدا مەن ، بىز ئانامنىڭ قانچە-
لىك قەدرىنى قىلدۇق ؟ ھايات بارىدا ئۇنىڭغا قانچىلىك ئەسقاتتۇق ؟
ئۇنى قانچىلىك رازى قىلالىدۇق ؟ ئۇ بىزنىڭ كىچىككىنە نەتىجە ،
ئىشلىرىمىزدىنمۇ ئالەمچە سۆيۈنۈپ ، پەخىر ھېس قىلىپ ياشىغان
ئانا ئىدى . مېنىڭ ئالىي مەكتەپ ئىمتىھانىدىن ئۆتكىنىمنى ئاڭلە-
غىنىدا ئالەمچە خۇشال بولغان ، مېنى ئالىي مەكتەپكە بارىدۇ ،
ياخشىراق كىيىندۇرۇپ قويماي دەپ ئاتايىن خوتەن شەھىرىگە ئاپە-
رىپ ئايىغ ئېلىپ بەرگەنىدى . ئەپسۇسكى ، ئۇ ماڭا ئايىغ ئېلىپ
بەردى ، ئەمما ئۆزى يالاڭ ئايىغ ئۇ دۇنياغا كەتتى . ئايىغنى ئېلىپ
قايتىشىمىزدا تەقدىرنىڭ ھۆكۈمى بىزنى قاتناش ھادىسىسى سەۋە-
بىنىڭ جۇدالىقىغا دۇچار قىلدى . شۇ ئىشقىمۇ 11 يىل بوپتۇ . يىغلە-
غان ، قاقشىغان بولدۇق . ئەمما ئاتا - ئانا باللىرىنى ئۆزىدىن
كېيىن قالغاندا يىغلاش ئۇچۇنلا باقمايدىغۇ ؟ توغرا ، ئانامنىڭ ئې-
سىل پەزىلىتى بىز يەتتە بالىنىڭ ھەممىسىنى ھالال ياشاشقا ئۇندەپ
كەلدى ، بۇ ھەممىدىن ياخشى جاۋاب بولۇشى مۇمكىن . ئەمما مەن
ئۇنى قانچىلىك ياد ئېتىپ تۇرالىدىم ؟ ئۇنىڭ روھىغا ئاتاپ دۇئا
قىلىپ ، تۇپراق بېشىنى يوقلاپ قويمىغىلى قانچىلىك بولغاندۇ ؟
ھەممىمىز ئانىلار ھەققىدە ئەڭ ئۇلۇغ شېئىرلارنى ، ئەڭ تەسىرلىك
ناخشىلارنى ئوقۇدۇق . ئەمما ئانىلارنىڭ ئۆزىنى ئۇنتۇپ قالدۇق .

دادا بولۇش ئالدىدا تۇرماقتىمەن . ئانام بىزدە سەمىمىي ، پاكىز
ياشاشتىن ئىبارەت ھاياتلىق ئەندىزىسىنى قالدۇرۇپ كەتتى . دادام
جاپا تارتسىمۇ ئېگىلمەي ، پۇكۇلمەي ، ئۆكتەملەر ئالدىدا باش ئەگ-
مەي مەغرۇر ياشاشنى ئۆزىگە مىزان قىلدى . بۇ خۇي ھەممىمىزنىڭ
تەبىئىتىنى ياشارتتى . دادا بولۇش ئالدىدا تۇرماقتىمەن . مەن بول-
غۇسى بالامغا نېمەم بىلەن تەسىر كۆرسىتىپ ، ئۇنى قانداقراق
تەربىيىلەپ چىقارمەن ؟ ئۇ مەندىن كېيىن قالغاندا مېنىڭ نېمەمدىن

پەخىرلىنىپ ، قايسى تەرىپىمدىن نەپرەتلىنەر ؟
«ئىسلام ئەقىدىلىرىدە ھەربىر بالا مۇسۇلمان پېتى دۇنياغا كېلىدۇ . ئاتا - ئانىسى ئۇنى يا يەھۇدىي ، يا ناسارا قىلىپ تەربىيەلەپ چىقىدۇ » دېيىلىدۇ . خەلقىمىزدە يەنە بوۋاق بالىنى ئاق قەغەزگە ، ئېقىن سۇغا ئوخشىتىدىغان ئادەت بار . ھەممىسىلا پاكلىق ، ئاقلىق ، ساپلىق ، يۇكسەكلىككە ئىشارە . دېمەككى ، بىر پاكىز ، ياخشى بەندە دۇنياغا كېلىش ئالدىدا تۇرۇپتۇ . ئۇنىڭ كەلمىش - كەتمىشى مەلۇم مەنىدە ماڭا ۋە ئايالىمغا باغلىق ئىدى .
بىر ئېغىر مەجبۇرىيارلىق ئىلكىدە بېشىم ئېگىلدى . تۇغۇت ئۆيىدىن ناھايىتىمۇ ئۇزاققا سوزۇلغان چىرقىراق ئاۋاز كەلدى . كۆزۈمدىن پۇرقىراپ ياش كەتتى .
تۇغۇت دېگەننىڭ مۇنچىۋالا قىيىن ھەم ئۇزاققا سوزۇلىدىغانلىقىنى خىيالىمغا كەلتۈرۈپمۇ باقمىغانىكەنمەن . كۇتۇۋېرىپ تاقىتىم تاق بولغاندا تۇغۇت ئۆيىنىڭ ئىشىكى ئېچىلىپ ، نۆۋەتچى دوختۇر چىقىپ كەلدى ۋە خالاتلىرىنى يەشكەچ ئىشخانىسىغا ماڭدى . كۆڭلۈم تۇيدى . يېنىڭ ، ئارامخۇدا شۇكۇر تۇيغۇسىنىڭ تومۇرلىرىمنى بويلاپ ئاققىنىنى تۇيۇپ تۇردۇم . «ئاخىر ساق - سالامەت تۇغدى» دېدى ئۇ ۋە بىردەم توختىۋېلىپ : «قىزدىن بىرنى ، مۇبارەك بولسۇن ! » دېگەننى قوشۇپ قويدى . «خۇداغا شۇكۇر ، رەھمەت» دېدىم . دېمەككى ، قىزىم ، سەن تۇغۇلۇپسەن ! ئاناڭ ئىككىمىزنىڭ سالاھىيىتىنى ئۆزگەرتىپ تاشلاپسەن ، يېنىكلىك ، تەنتەكلىك تۇرمۇشتىن كۆتۈرۈلۈشى كېرەك ئىدى . سەن ئەرشتىن بىر ئۇلۇغ مەجبۇرىيەتنى ئالغاچ چۈشكەنىدىڭ . بىز ئۇنى خاپىلىق ، جاپا ، ئورۇنسىز بەدەل ، باش ئاغرىقى دېمەستىن ، بەلكى خۇشاللىق ، ھاياتنىڭ مەنە لەززىتى دەپ بىلىپ رازىمەنلىك بىلەن قوبۇل قىلغانىدۇق .
دوختۇرنىڭ : «قىزدىن بىرنى» دېگىنىدىن ، ئومۇمىيلىققا ئايلانغان «قىزدىن قېچىش» پىسخىكىسىنى ھېس قىلدىم . «قىز تۇغۇپتۇ» دېسە ئارقىسىغا ئۆرۈلۈپلا كەتكەن ، يەنە «قىز تۇغدۇڭمۇ» دەپ تۇغۇتلۇق ئايالىغا تاپا قىلغان ، ھەتتا ئۇرۇپ قوغلىۋەتكەن ،

تالاق قىلىۋەتكەن نائەھلى دادىلارنىمۇ كۆرگەن ، ئاڭلىغانىدىم . نېمە دەيلى ؟ قانداق تۇغۇش ، نېمە تۇغۇش سېنىڭ ، مېنىڭ ئىلكىمدىكى ئىش ئەمەس . مېنىڭ مۇتلەق نوپۇزغا ئۆكتە قوپقۇم يوق . ھېلىمۇ گۇناھى كىبىرلىرىمنىڭ ئەپۇسىنى توختاۋسىز تىلەۋاتقان بەندىمەن .

قىزىم ، سېنىڭ تۇغۇلغانلىقىڭنى ئەڭ يېقىن كىشىلىرىمگە بىلدۈرگۈم كەلدى . توختىماي تېلېفون قىلدىم . بىر قىسىملارنىڭ سوغۇق تەبرىكلەشلىرىدىن ئويغا چۆمدۈم . ھەتتا چاقچاقچى بۇرادەر- لىرىمىزدىن بىرسى سېنىڭ ئات تويۇڭغا ئاتاپ ئالغان قوچقارنى كۆ- رۈپ چاقچاق قىلىپ : «قوچقار ئالدىڭمۇ تېخى ، ئوغۇل تۇغالمىغان خوتۇنغا قوچقار تۇگۇل ساغلىقمۇ يوق» دېدى . مەن بۇ خىل كەيپە- ياتتىن شۇنى ھېس قىلدىمكى ، قىزىم ، سەن نەزىرە مۇھەممەد سالىھ خانىم «شەرق يۇلتۇزلىرىنى ئىزدەپ» ناملىق كىتابىنىڭ مۇقەددىمىسىدە ئېيتىپ ئۆتكەندەك ، ئاسمىنىمىزدا قىز - ئاياللار- دىن مىڭلىرىڭ يۇلتۇزى خىرەلىشىپ قالغان بىر چاغدا دۇنياغا كەپسەن . قىزلارغا بولغان سوغۇق نەزەر قىز - ئاياللىرىمىزنىڭ ، جەمئىيە- تىنىڭ ئەمەلىي رېئاللىقىدىن كەلگەن . ۋەھالەنكى ، بۇ سېنىڭ گۇنا- ھىڭ ئەمەس . شۇنداقلا تۇغۇلۇش سېنىڭ ئىختىيارىڭمۇ ئەمەس . مەن ، ئاناڭ سېنىڭ كەلگىنىڭگە : «مەرھابا !» دەپ قۇچاق ئاچقۇ- چىلاردىن . سالام ، سېنىڭ يېڭى تېڭىڭغا ! مەشرەپنىڭ مۇنۇ مىسرا- سى ئېسىمگە كەلدى : «ھەي - ھەي ، سىزگە مۇبارەك ، دەپ ئادەم كەلدى .»

ئالاھەزەل بىر سائەتلەردىن كېيىن تۇغۇت ئۆيىگە كىرىشىمگە رۇخسەت قىلىشتى . ئاناڭنىڭ قانداق ھالدا يانقىنىنى ، ئۇنىڭدىن قانداق ئەھۋال سوراشنىمۇ بىلمەيتتىم . ئەمما ، كىرىپ بىرەر نەرسە دەپ بولغىچىلا ئۇ : «يېتەر ئاشۇ بىرسى» دېدى كىنايە قىلىپ . ئۇ گېپىنى دەپ بولۇپلا يىغلاپ سالغىلى تاس قالدى . نېمە دېيىشى- نى بىلەلمىدىم . ئۇ ھەقىقەتەنمۇ جاپا تارتقانىدى . ئۇلا ئەمەس ، پۈتكۈل ئاياللار بالىلىرىنى مۇشۇنداق جاپا تارتىپ ، قىينىلىپ تۇغ- قانىدى . مېھىر ئەجىرنى ئۇنتۇلدۇرغان ، ئورنىنى تولدۇرغانىدى ، خالاس .

يەنە كېلىپ ، سەن ئاناڭ ناھايىتى زور بەدەل ھېسابىغا تۇغقان بالا ئىدىڭ . ئۇ قولىدىكى ماگىستىر ئاسپىرانتلىققا قوبۇل قىلىنغاندىلىق چاقىرىقىنى يىغلاپ تۇرۇپ تاشلىۋېتىپ ئانىلىققا يۈزلەنگەندى . ئۇ ئانا بولۇشنى ، پەرزەنت تەربىيىلەشنى بىر ئايالنىڭ ئەڭ مۇقەددەس بۇرچى ، ھەرقانداق نەتىجىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغان ۋەزىپىسى ، دەپ چۈشەنگەن ۋە بۇنىڭ ئۈچۈن نەچچە يىللىق تىرىشچانلىق ، ئەجرىنى قورقماي قۇربان قىلالىغان ئايال ئىدى . بىز رەكورت يارىتىمەن ، مۇسابىقىگە قاتنىشىمەن ، تەنتەك قىلىمەن ، خىزمىتىم ئالدىراش ، دەپ قورسىقىغا تۆرىلىپ بولغان ھاياتلىقنى تۇنجۇقتۇرۇپ ، ئۆلتۈرۈپ ئالدۇرۇپ ، چۈشۈرۈۋەتكەن ئانىلارنى كۆپ ماختىدۇق . ئۇلارنى تەرىپلەشكە جاھاندىكى ئەڭ نەپس سۆزلەرنى ئىشلەتتۇق . مۇنداقچە ئېيتقاندا بىر ئىنسانىي قىرغىنچىلىقنى قىزغىن مەدھىيىلىدۇق . ئەمما مەن ھاياتلىققا سەمىمىي مۇئامىلە قىلمىغانلارغا نەپرەت كۆزى بىلەن قارىغۇچىلاردىن . ئۆز پۇشتىغا رەھىمسىزلىك قىلغان ئادەمنىڭ قولىدىن ھەرقانداق بالالار كەلمەي قالمايدۇ . مەيلى ھەرقانچە كاتتا ئالىم ، مۇنەۋۋەر خىزمەتچى ، كەم تېپىلىدىغان ئىستېدات ئىگىسى بولىكەتسىمۇ ، ئۇنىڭ تەقدىرنامىنى ھاياتلىقتىن ئۈستۈن - ئەلا بىلىپ شاپاشلاشلىرى بىمەنىلىك ، رەزىللىكتىن باشقا نەرسە ئەمەس . ئاناڭنى ئەخمەق دەپ تىللىغۇچىدىلار ، ئەيىبلىگۈچىلەرنىڭ قانچىلىك جىقلىقىنى سەن بەلكىم تالاي يىلدىن كېيىنمۇ تەسەۋۋۇر قىلالماسلىقىڭ مۇمكىن . ئۇنىڭ ۋاز كېچىش ئۈچۈن قانچىلىغان ئىدىيىۋى قۇربانلىق بەرگەنلىكىنى نۇرغۇن ئادەم چۈشەنمەيدۇ . توي قىلىش ، بالىلىق بولۇش ، ئائىلە تۈتۈش زەنجىر - كىشەن دەپ قارىلىۋاتقان مەزگىللەردە بىر ئايالنىڭ ئايالىلىق ، ئانىلىق مەجبۇرىيىتىگە قول بېرىپ ، ئىخلاس قويۇشى ساراڭلىق دەپ قارىلىدۇ . ئەمما بىز بۇ ساراڭلىققا مۇھەببەت قويدۇق . تۇرمۇشتا پاكىز ، مەنىۋى بۇلغىنىش ، قىينىلىشلاردىن ئامال بار خالىي ياشاشنى چىن كۆڭلىمىزدىن خالىدۇق . ئاناڭ دەبدەبىلىك سۆزلەرنى قىلىشنى بىلمەيدۇ . ئەمما ئۇنىڭ سېنى تاللاشتىكى ئاددىي مەردانىلىكىنى مەن ناھايىتى زور دەبدەبە ، دەپ

قاردىم . ئۇنىڭ تولغاقىنىڭ قىينىقى كەتمىگەن تەنە كىنايىسى يوق. كىمگە بىر شېرىن ئېقىم بولۇپ قۇيۇلدى .

سېنىڭ قېشىڭغا كەلدىم . سېنى چىرايلىق زاكىلاپ قويۇشۇپ. تۇ . ھېچقانداق ۋەدە - قەسەمسىز ئاددىي ئىشەنچ ئاساسىغا قۇرۇل. غان نىكاھىمىزنىڭ مېۋىسى — سەن تولۇق سۈزۈلمىگەن كۆزلە. رىڭنى ئۇيان - بۇيان مىدىرلىتىپ يېتىپسەن . ئارقىدىنلا سېنى ئېغىزلاندۇرماقچى بولدۇق . نەچچە كۈندىن بېرى يانچۇقۇمدا ساقلاپ كەلگەن ئۆرۈك مېغىزىنى يۇمشاق چاينا‌پ يۇمران ئېغىزىڭغا سال. دىم . بىزدە يېڭى تۇغۇلغان بوۋاقنى مېغىزدا ئېغىزلاندۇرۇش ئادە. تتى ساقلانغان . كونىلار : «مېغىزلىق ، مەنىلىك سۆزلەيدىغان بولە. دۇ» دەيدۇ . راست شۇنداق بولامدۇ ، مەن ئۇنىڭغا بىرنەرسە دېيەل. مەيمەن . ئەمما مەن بىدئەتلىك ، خۇراپاتلىق بولمىسىلا ، ئەل مەدە. نىيىتىگە ، خەلق تەجرىبىلىرىگە چىن كۆڭلىدىن قايىل بولغۇچى . مېغىزدىكى پەۋقۇلئاددە مول قۇۋۋەت بەلكىم پەرزەنتىمىزنى تەندۇ. رۇس ، ئەقىللىق قىلىشتا مۇئەييەن رول ئوينار .

بىزدە يەنە بالىنى كىم ئېغىزلاندۇرسا بالا شۇنى دورايدۇ ، دەيدىغان قاراش بار ئىدى . بوۋاق تۇغۇلۇپ ئېغىزلاندۇرار ۋاقتىدا بىز ئامالىنىڭ بارىچە ئىلىمدىمۇ ، پەزىلەتتىمۇ كامىلراق كىشىلەرنى تەكلىپ قىلاتتۇق . ئاناڭ سېنى مېنىڭ ئېغىزلاندۇرۇشۇمغا چاقچاق بىلەن قارشى تۇردى . ياشلىقتىكى تەنتەكلىكىم - يەڭگىلتەكلىكىم. نى ئۇنىڭ تەبىئىتى كۆتۈرەلمىگەنىدى . ئۇ ، سېنىڭ بىر مۇكەممەل ئىنسان بولۇشۇڭنى تىلەۋاتقانىدەك ، سېنى مېنىڭ ئىۋەنلىرىمنى دو. راپ سالمىسۇن دېمەكچىدەك قىلاتتى . مەنمۇ سېنىڭدەك بىر بىغۇ. بار ، پاكىز ، يۇمران قەلبىنى ھاياتىنىڭ چىن مەنىسىنى بىلگەن ، بىلىدىغان بىرىنىڭ ئېغىزلاندۇرۇشىنى ئەقەدەر ئارزۇلايتتىم - ھە ؟ ! دوختۇرخانىدا مەن بىلىدىغان ، تونۇيدىغان ئاقىلدىن بىرەرسى يوق ئىدى . ئۆزۈملا يەڭ تۇردۇم . ھېچبولمىسا ھاراق - تاماكا ، سەپسەتە ، چىركىن ئىدىيىلەردە بۇلغانغان ئېغىزىنىڭ سېسىق ئىس - بۇسلىرى بولسىمۇ سەبىي جىسمىڭدىن نېرى تۇرسۇن ، دېدىم . پاكلاندىم ۋە ئۇلۇغ كەلىملەرنى قايتا - قايتا زىكىر قىلغاچ

ياراتقۇچىدىن ساڭا چىن ئەقىدە - ئېتىقاد ، شەرم - ھايا ، ئەخلاق ، دىيانەت ، نوموس ، غۇرۇر ۋە بارلىق ئىش - ئەمەلىگگە مەنە تىلەپ يۇمشاق چاينالغان ئۆرۈك مېغىزىدىكى ئېغىزلىغا يېقىن ئاپاردىم . ئىچ - ئىچىمدىن توۋا - ئىستىغپار قايناپ چىقتى . ئالدىمدا بارلىق يامان خىيال ، رەزىل ئوي ، ھارام تۇيغۇلاردىن خالىي پىلتىگلاپ ياتقان سېنىڭ ئۇلۇغلۇقۇڭ مېنى مۇكچەيتىپ ، خۇنۇك ، كۆرۈمسىزلەشتۇرۇۋەتكەندەك بىلىندى . يامانلىقتىن ئەمەس ، ياخشى خۇلقلاردىن زوق ئالغىن ، قىزىم ، دېدىم بوغۇلۇپ .

چوڭقۇر شۇكۇر - ھەمدىلەر بىلەن سېنى ئۆيگە ئەكەلدۇق . بارلىق ئۇرۇق - تۇغقانلار يىغىلىپ يېڭى بىر ھاياتلىقنى — سېنى ساقلاپ تۇرۇشقانىدى . ھاياجانلىق يىغا ۋە خۇشال تەبرىكلەر بىلەن سېنى ، ئاناڭنى ئالدىن تەييارلانغان ئورۇنغا ياتقۇزۇپ قايتىدىن مۇبارەكلەشتۇق . سەن ئىللىق بىر ئائىلىگە تېخىمۇ ئىللىقلىق ئەكەلگەندەك بولدۇڭ . «ئەمدى ئادەم بولدىڭىز ، — دېدى يەڭگىلەردىن بىرى پېشىمنى تارتىپ ، — بىرنى تۇغمىغان ئايال ، بىر بالىغا دادا بولمىغان ئەر سالام قىلىش ، سالىمىنى ئىلىك ئېلىشقىمۇ ئەرزىمەيدۇ ، قىلچە» . ئۇنىڭ بۇ كەسكىن سۆزىگە نۇرغۇن مەنە يوشۇرۇنغانىدى . ئۇ بالا يۈزى كۆرمىگەن ئادەمنى ئىنسانىنىڭ ، ھاياتنىڭ قەدرىگە يەتمەيدۇ . ھاياتقا بولغان مۇھەببىتى سۇس ، توۋۇدىن يىراق ، قەلبى تاشتىن قاتتىق بولىدۇ ، دېمەكچىدەك قىلاتتى . مەن ھېچنېمە دېمىدىم . ئۇنىڭ سۆزلىرىدە مەن دەيدىغان گەپلەرنىڭ نۇرغۇنى باردەك قىلاتتى .

قىزىم ، دېمەككى ، سەن مېنى ۋە ئاناڭنى ئادەم قىپسەن . بىز بۇرۇن تەنتەك ، نادانلاردىن بولساق كېرەك . نېمىلا بولمىسۇن ، بىز نېمە ئۈچۈن ، قانداق بولۇپ دادا ، ئانا بولۇپ قالغىنىنى ئۇقالمايلا بىر - ئىككى بالىنى يېتىلەپ قالغان بىر قىسىم ئاتا - ئانىلارغا ئوخشاپ قېلىشتىن قاتتىق ھەزەر ئەيلىگەنىدۇق . بىز ئات - ئېشەكتەك مەنە - ئاڭدىن خالىي ، ئىدراكسىز يېقىنلىشىشنىڭ نەتىجىسىدە بىر - بىرىمىزگە بالا تۇپەيلى باغلىنىپ قېلىشتىن قورققانىدۇق . بالا ئاتا - ئانىنى مەجبۇرىيەت يۇزىسىدىنلا باغلاپ تۇرىدىغان

زەنجىرگە ئايلىنىپ قالسا ، بۇنى بىر پاجىئە دېيىش كېرەك ئىدى . پەرزەنت نىكاھ بېغىدا ئاتا ـ ئانا بولغۇچىنىڭ ئورتاق ئەجىر قىلىشى بىلەن كۆكلەيدىغان مۇھەببەت دەرىخى . بەزىلەر ئۇنى كىچىك چېغىدىلا سۇندۇرۇپ تاشلايدۇ ، بەزىلەر پەرۋىشسىز قالدۇرۇپ ، ئوت ـ چۆپلەرنىڭ ئارىسىدا ياۋايىلاشتۇرۇۋېتىدۇ ، يەنە بەزىلەر ئۇنى ئوتاپ ، سۇغىرىپ ، چاتاپ ، مېۋىسىنى يەيدۇ ، سايىسىدا سالقىنلايدۇ ، دۆلىتىنى كۆرىدۇ .

بىزنىڭ مەقسىتىمىز سېنىڭ سايەڭدە سالقىنلاش ئەمەس ، قەرىم . سەن قالايمىقان ، تەرتىپسىز شاخلاپ كەتمىسەڭلا بىز شۇنىڭدىن خۇش . ئاتا ـ ئانا بولغۇچىدا تەمە بولمايدىكەن ، بەلكى ئۇغرەزسىز ، تەمەسىز سۆيىدىكەن . ئىپادىلەشتىكى ئۇسۇل ، جەريان ، سەۋىيىنىڭ ئوخشىماسلىقى تۇپەيلىلا بەزى ئاتا ـ ئانىلار گۇناھكارغا ئايلىنىپ ، ئاھانەتكە قالىدىكەن .

قېرىپسەن ، دېيىشتى ئاغىنىلەرمۇ . بۇ ، پىشىپسەن ، دېگىنى ئىدى . چۈشەندىمكى ، خەلقىمىز دادا بولغۇچىلاردىن قالتىس زور ئۇمىدلەرنى كۈتكەنىكەن . ئۇنى ئەمدى ۋايىغا يەتتى ، ياشلىقنىڭ يەڭگىلتەك ، ئالدىراقسانلىقى ئاخىرلىشىپ ، ئويلىنىپ قەدەم باسىدىغان باسقۇچقا كىردى ، پىشقان ، بېلى قاتقان ، ھاياتلىق ھەققىدە بىر قەدەر مۇپەسسەل ئويلىنالايدىغان ئادەم بولدى ، ئەلئالدىدا ئېغىر ۋەزىپىلەرنى يەلكىسىگە ئېلىشى ، يۈرتقا تىرەك بولۇشى كېرەك ، دەپ بىلگەنىكەن .

دادا بولۇش ، بولۇپمۇ قىز ـ ئاياللارنى پەس كۆرۈش باش كۆتۈرۈپ قالغان بىر دەۋردە ، بىر قىزغا دادا ، بىر ئۆيگە باش بولۇشنىڭ نەقەدەر قىيىنغا توختايدىغانلىقىنى سەن تۇغۇلۇپلا ھېس قىلدىم . قىزىم ، بۇرۇن بىر ئۆزۈم ئۈچۈنلا ئويلايتتىم . كېيىنچە جەمئىيەت ھەققىدە ئويلىنىش ، پىكىر قىلىشنى بۇرچۇم دەپ بىلىدىغان بولدۇم . تۇرمۇشۇمغا ئاناڭ ، ئائىلە قېتىلدى . ئەمدى سەن . مەن ئويلىنىدىغان ، پىكىر قىلىدىغان ، ئىگە بولىدىغان مەزمۇن تېخىمۇ كېڭەيدى . ۋەھالەنكى ، مەن ئۆز مەجبۇرىيىتىنىڭ ئېغىرلاشقانلىقىدىن ۋايسىغۇچى بەتبەختلەردىن ئەمەسمەن . مەن بىر ئايال ،

بىر ئائىلىگە باش بولۇشقا يۇز نەچچە ئادەمنىڭ گۇۋاھلىقى ئاستىدا ئۆزۈم ئىشەنگەن ھەققە قەسەم بەرگەن ، رازى ، خۇشال بولۇپ تەنتەنە قىلغان ئەرمەن . ئۆز ئائىلىسى ، ئايالى بىلەنمۇ قانائەت ھېس قىلالمىغان ، بەختىنىڭ لەززىتىنى تېتىيالمىغان ئادەم يەنە نەدىن مەنە ، مەزمۇن ، شادلىق تاپالىشى مۇمكىن ؟ ئائىلىسىدىن خاتىرجەم ، بەختىيار بولالمىغان ئادەم كەسىپ ، تىجارەتتىمۇ نەتىجە قازىنالمايدۇ . ئۇلارنىڭ روھىناتى غەم - قايغۇغا لىپمۇ لىق تولۇپ كەتكەن بولىدۇ .

قىزىم ، سەن مېنىڭ تۇرمۇشۇمغا ئىللىق بىر تۇيغۇنى باشلاپ كىردىڭ . مەن شېئىر ئوقۇمىغىلى ئۇزاق بوپكەتتى . ئەمما سەن ماڭا ناھايىتىمۇ تاتلىق ، پاكىز شېئىرىي كەيىپ ، مەستخۇشلۇق ئاتا قىلدىڭ . مېڭىلىك دەرەخلەر ھۇپپىدە چېچەكلەپ ، دەل - دەرەخ يۇمران يوپۇرماق سوزغان ، جىگدە چېچىكىنىڭ مەززىلىك ھىدى ئېتىز - يوللارنى قاپلىغان ئەتىياز پەسلىدە مەن ئائىلەمنىڭ تۇنجى چېچىكىدىن ئالەمچە ئىپتىخار ھېس قىلدىم . بۇ چېچەكنى ئاۋايلاپ پەرۋىش قىلىپ شېرىن مېۋىگە ئايلاندۇرۇش ئىستىكى ئاناڭ ئىككىسىزنىڭ قەلبىدە تىكلەندى . «قىيامەت كۈنى ھەممىدىن كۆپرەك ئازاب چەككۈچى ئۆز ئائىلىسىنى نادانلىقتا قويغۇچىدۇر» دېيىلىدۇ ھەدىسلەردە . بىز ئازاب ، دەھشەتتىن يىراق تۇرۇشنى چىن دىلىدىن ئارزۇلايمىز ، قىزىم .

ساڭا ئىسىم قويماقچى بولدۇق . بالا تۇغۇلغاندىن كېيىن ياخشى ئىسىم تاللاپ قويۇش بالىنىڭ ئاتا - ئانا ئۇستىدىكى ھەققانىيىتىدىن بىرى ئىدى . دوست - بۇرادەرلەر ، ئۇرۇق - تۇغقانلار نۇرغۇن ئىسىم تېپىپ كېلىشتى . ھەممىسلا چىرايلىق ئىسىملار ئىدى . ئاناڭمۇ ، مەنمۇ ئىنىدىمىدۇق . بىز تۇغۇلمىغان موزايغا قوزۇق قېقىشنىڭ ياخشى ئەمەسلىكىنى تالاي رەت بىر - بىرىمىزگە ئەسكەرتىپ تۇرۇپ ، يەنە قانداق ئىسىم قويۇش مەسىلىسىدە ئۇزاق تالاش - تارتىش قىلىشقانىدۇق . مەقسىتىمىز ياخشى ، چىرايلىق ئىسىم قويۇش ئىدى . بىز زامانغا ئەگىشىپ پەيدا بولغان كەلگۈندى ئىسىملاردىن بىزار ئىدۇق . ئىسىمدىكى جەزبە ۋە مەنىنىڭ قانداق-

لىقى بىزنى بەكرەك قىزىقتۇراتتى . كىملەردۇر ئاناڭنىڭ ياكى مېنىڭ ئىسمىمغا ماس كېلىدىغان قاپىيىداش ئىسىملارنى تەۋسىيە قىلىشاتتى . بىر بۇرادىرىمىز : «قاپىيىداش قىلىدىغانغا بۇ شېئىر ، قوشاق ئەمەس ، چىرايلىق ، ئېغىزغا يېقىن بولسىلا ، يامان مەنە چىقىپ قالمىسىلا بولۇۋېرىدۇ» دېدى . دېمىسىمۇ بەزى ئىسىملار مەنە جەھەتتىن ياخشى ئەمەس ئىدى . بەزىلەر ھەتتا يېشى بىر يەرگە بېرىپ قالغاندىمۇ ئىسىملىرىنى ئۆزگەرتىشمەكتە ئىدى . بۇ بۇاسە-تە ئاتا - ئانا بولغۇچىنىڭ ۋە ئاخۇنۇمنىڭ مەسئۇلىيىتىگە بېرىپ تاقىلىدىغان نازۇك ئىشقا ئايلىناتتى . ئېھتىيات قىلدىم ۋە ئاخىر «ئەقىدە»نى ئىسىم قىلىپ تاللىدىم . سەندىن نېمىنى ، قانداق يۇك-سەكلىكنى تىلەيدىغىنىم ئىسمىڭ - ئېتىڭغا سىغدىلىپ كەتتى . سېنى ھەربىر چاقىرغاندا تۇرمۇشتىكى مەنىلەر تەكتىنى زىكىر قىلىپ تۇراي دېدىم . ئىسىم بىلەن جىسىم ئايرىم گەپ . ئىنسانە-يەتنىڭ ئەڭ دەسلەپكى ئەجدادلىرىدىن بولغان ئادەم ئاتىنىڭ ئىسمە-غىلا ئىنسانىي كامالەتنىڭ بارلىق تەلەپ - تەلقىنلىرى سىڭىپ كەتكەنىدى . ئۇمۇ ئازدى . لېكىن ھاياتتىن كامىللىق ئىزدەش كې-يىنكى بارلىق ئىنسانىيەتنىڭ تۇپ غايىسىگە ئايلاندى . بەزىمىز ئۆلگۈچە نان يەپ ، قورساق توقلاپ ئۆتۈشنىلا ھايات ، دەپ چۈشىنە-ۋالدۇق . تالاي گۈزەل ئىسىملار دىللاردا زوق ھاياجان ، ئەمەلدە ئىجرا ھەۋىسى قوزغىتالماس بولۇپ قالدى . ئەمما بۇ ئىسىمنىڭ گۈناھى ئەمەس ئىدى . ئىسىمدىكى مەنە ھېلىھەم بىلگۈچى ، تەپەك-كۇر قىلغۇچى ئىنسان ئۈچۈن ھاياتلىقنىڭ تامامىي تاكامۇلغا ئىشا-رە ئىدى .

ئىسمى ئەرەبچىمۇ ، تۇركچە ؟ دېدى ئوچۇق ، كەسكىن پىكىر-لىك بىر قېرىندىشىمىز مەنىلىك كۈلۈپ ، ئۇنىڭ بۇنداق سورىشىدا گەپ بار ئىدى . ئۇرۇمچىدە بىز خېلىلا ۋاي دەيدىغان ئەدەبىيات زوقمەنىدىن بىرى ئۇنىڭغا گەپ ئارىسىدا : «ئەرەبچە ئىسىملارنىڭ كىشەنىدىن قۇتۇلساق بولاتتى» دەپ ئاھسىنىپتۇ . قېرىندىشىمىز مۇنداق دەپتۇ : «ئۇنتۇپ قالماڭكى ، ئىسىم ئەرەبچە بولغان بىلەن ئۇنىڭ روھى تامامەن ئىسلامچە ، سىز ، بىزگە ھازىر نېمىنىڭ

بەكرەك مۇھىملىقىنى ۋىجدان دەللىلەيدۇ . قۇتۇلۇش ، تۇتۇلۇش ھەركىمنىڭ ئۆزىنىڭ تاللىشى . »

قىزىم ، سېنىڭ ئىسمىڭ ئەرەبچىمۇ ، پارسچىمۇ ياكى تۈركچە ، ئۇيغۇرچىمۇ ، بۇ ھەقتە ئويلانماپتىمەن . كېيىنچە «كىشى ئىسىملىرى لۇغىتى» نى ئاختۇرۇپ بېقىشنىمۇ ھاجەتسىز ، دەپ ئويلىدىم . نەزەرىمدە «ئەقىدە» دېگەن بۇ ئاتالغۇ پۈتكۈل ئىنسانىيەت ئۈچۈن تۈزدەك زۆرۈر بولۇپ كېتىۋاتقان جانجان بىرلىك ئىدى . شۇنىڭ ئۆزىلا مەنە ، مەقسەت ، تىل ، دىل ، دىن ، مىللەت ، ۋەتەن ئۈچۈنمۇ يېتەرلىك سەۋەب ئىدى .

نامازىمدا تىنىۋاتقان ئۇدۇل يانغان بىر توپ مەھەللە جامائىتى دامولا ھاجىمنىڭ ئېغىزىدىن جاكارلانغان ئىسمىڭنى بىر ئېغىزدىن مۇبارەكلەشتى . پاكىز ، ئەقىدىسى بار ئادەملەر بىلەن ئىسمىنى قويايلى ، ئىسمىغا شۇلار گۇۋاھ بولسۇن ، دەپ ئويلىدىم . ھالال ياشاپ ، ئارامخۇدا كەتمەنىنى چېپىپ ، ئىبادەتنىنى قىلىپ كەلگەن مۇشۇ دېھقانلارنىڭ روھىلا بۇ دۇنيانىڭ مەئىشەت دەۋاسىدىن بىر قەدەر خالىي ئىدى . ئۇلار دۇئا قىلىشتى . مەن ساڭا ئىنساپ تىلەدىم ، ئىسمىڭنى ئەمەلدىن كۆرۈشنى ئارزۇ قىلدىم ، قىزىم .

كۈندىن - كۈنگە چوڭ بولۇۋاتقىنىڭ ، قىزىم . ئاناڭنىڭ ، ماڭنىڭ ھارغىن ، ئۇيقۇسىز كۆزلىرىنى كۆرسەم ئۇلارغا ئىچىم ئاغرىپ قالىدۇ . «جەننەت ئانىلارنىڭ ئايىغى ئاستىدا» دېگەن ھېكمەتكە چىن پۈتمەن . ئاياللىرىمىزنى ، قىزلىرىمىزنى قوغداش ، ئاسراش ، ئۇلارنىڭ ھايا - نومۇسىنى قەدىرلەشنىڭ قانچىلىك قىممەتلىك ، مۇھىملىقى تېخىمۇ ئايان بولىدۇ . بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ : مېنىڭ ياخشىلىق قىلىشىمغا ئەڭ ھەقلىق ئادىمىم كىم ؟ دەپ سورىدى . رەسۇللىلا : ئاناڭ ، دەپ جاۋاب بەردى . ئۇ ئادەم : ئاندىن قالسىچۇ ؟ دەپ سورىدى . رەسۇللىلا : ئاناڭ ، دېدى . ئۇ ئادەم : ئاندىن قالسىچۇ ؟ دەپ سورىدى . رەسۇللىلا : ئاندىن قالسا ئاتاڭ دېدى .

يىغاڭ ، كۈلكەڭ ، ئۇخلىشىڭ ھەممىسى ئاناڭنىڭ كۆزىدە . ئۇ ھەربىر قىلىقىڭنى كۆزىتىپ ، خۇلاسىلەپ ماڭغۇچى . ئۇ سېنىڭ

يىغاڭدىن ئەندىشە - ۋايىم يەپ ئىچى پۇشسا ، كۆلكەڭدىن ، تاتلىق قىلىقىڭدىن ھۇزۇرلىنىپ كۆلىدۇ . بالا مېھرى بىلەن تۇغۇلىدۇ ، ئۇنداق بولمايدىغان بولسا ، ئىنسانىنىڭ پۈشتى - ئەۋلادىنىڭ ھەممىسى بۇ چاغقا كاتەكتە كۆمۈكلۈك ياتاتتى ، دەيدۇ يۇرتىمىزدىكى ئەسىر يېشىغا يەتكەن مومايلار . ئۇلار ئاياللارنىڭ ئازابى ، تولغىقىنىڭ تەمىنى ئەرلەر مەڭگۈ ھېس قىلالمايدۇ . ھېس قىلىدىغان بولسا ئاياللارنى خارلاپ ، خورلاشتىن ئۆلۈمنى ئەۋزەل كۆرىدۇ ، دېيىشىدۇ . ھەممە ئادەم ئۆز مېھنىتىگە يارىشا ئەجرىگە ئېرىشىدۇ ، مىننەت قىلماڭلار ، ئاياللار ! دەيمەن ئىچىمدە . ئۆزىمىزگە ، ئەرلەرىمىزگە ئىچىم پۇشىدۇ ، ئەر كارىدىن چىقمىسا ، ئاياللار تاپتىن چىقىپ بۇزۇلاتتىمۇ ؟

ئېمىزگۈ — يالغان بىجىقنى ئەمگىلى زادىلا ئۇنىماپسەن . زامانىۋى پەتۋاچىلار : ئېمىزگۈ ئەمسە كېيىنچە ئانىسىغا ئارام بولىدۇ ، يىغلىغاندا ئېغىزىغا تىقىپ قويسا شۇنى ئېمىپ يېتىپ جىمىيدۇ ، ئۇخلاپ قالىدۇ ، دەپ پەتۋا بېرىشىپتۇ . ئاناڭمۇ ، مۇ-ماڭمۇ ماقۇل كۆرۈپ سىناپ بېقىپتۇ . تىلىك بىلەن ئىتتىرىپ چىقى-رىۋېتىپسەن . بېشىڭنى سىلكىپ ، تولغاپ يېقىن ئەكەلگىلى قويماپ-سەن . شېكەر يالىتىپ ، شېكەر سۈيىگە چۆكۈرۈپ ئەكەپتۇ ، يەنىلا ئۇنماپسەن ، يۇمران قوللىرىڭ بىلەن تۇتۇپ ئېتىۋېتىپسەن ، ئىت-تىرىۋېتىپسەن . بىغۇبارلىقىڭ ساختىلىقنى ماقۇل كۆرمەپتۇ . ئا-قىللار نادانلارنى گوللاشتىن ھۇزۇرلىنىپ كۆلىدۇ . ئەمما قىزىم ، سەن گول بولماپسەن . خوتەنلىككە خاس جاھىل خاراكتېر ئەمدىلا ھەپتىلىك بولغان تەن روھىڭدا ئۆز ئىپادىسىنى تېپىپتۇ . «بالىنى گوللىماڭلار ، شۇ يۇمران تەن ، سەبىي قەلب بولسىمۇ ساختىلىق ، ئالدامچىلىقتىن نېرى تۇرسۇن . بوۋاق بولسىمۇ قۇرۇق ئەمچەككە كۆنۈپ قالمىسۇن . ئەڭ مۇھىمى ، بىزلەر بولسىمۇ ئۆز بالىلىرى-مىزنى ئالداشتىن تەسەللى تاپمايلى» دېدىم .

مومالىڭ : توۋا ، قانداق بالا بۇ ، سىيدىمۇ ، قىيقاس سېلىپ ئەسلا ياتمايدۇ ، ئورنىنى قۇرۇقداپ ياتقۇزمىغۇچە بولدى قىلمايدۇ ، دەپ ھەيران قاپتۇ . ساڭا مەستلىكىم كەلدى . يارانقۇچىدىن ئۆزۈ-

ىنىڭ مەينەتچىلىكى ، يىرگىنچىلىكىنىمۇ سەزمەي خاتىرجەم مىلە-
نىپ يېتىۋېرىدىغان ئاڭقاۋ - لەقۋالىقتىن سېنى بولسىمۇ ساقلاشنى
تىلىدىم .

بۇگۈن سېنى بۆشۈككە بۆلىمەكچى . «بالا دېگەننى بۆشۈككە
بۆلىمىسىمۇ يوغىناۋېرىدۇ . قانداق قىلسىلەر ، كىچىك بالىنى قىيا-
ناپ قىسماقتا ئېلىپ» دېگۈچىلەرمۇ بولدى . قىسماقتا ، سولاقتا
ئالماي بولمايدۇ . بىزدىكى ھەممىلا نەرسىدىن ئەركىنلىك ، دەخلە-
سىزلىك ئىزدىگۈسى كەپقالىدىغان بىر قىسىم تەنتەكلەر بۆشۈككە
بۆلەنگىنىنى ئۆزلىرىنىڭ يۈرەكسىز ، قورقۇنچاقلىقىغا ئار-
تىپ ، ئاتا - بوۋىسىنى تىللاپ چىققانمۇ بولۇشتى . بۆشۈك يېڭى
تۇغۇلغان ، يېتىلىۋاتقان بوۋاقنىڭ تەن ئەزايىنى رۇسلايدۇ ، بوۋاق
پوق - سۈيدۈكىنىڭ ئارىسىدا قالمايدۇ ، پاكىز يوغنايدۇ . يەنە بىر
تەرەپتىن ، بوۋاقلارغا چەك - چېگرىسى يوق ئەركىنلىكىنىڭ ئەسلا
مەۋجۇت ئەمەسلىكىنى بىلدۈرۈپ قويىدۇ . بىز باللارنى ھەدىسە
ھەممىلا نەرسىگە چېقىلىپ ، بۇزۇشقا رىغبەتلەندۈرمەي ، ئۇلارغا
ھاياتلىقتا چېقىلىشقا قەتئىي بولمايدىغان مۇتلەق
تۈزۈم - نىزاملارنىڭ بارلىقىنىمۇ ئەسلىتىپ تۇرۇشىمىز كېرەك .
بولمىسا ، باللار ھېچقانداق نەرسىدىن تەپتارتمايدىغان بەڭۇاش زو-
راۋانلارغا ئايلىنىپ قالىدۇ .

مەن سېنىڭ مۇئەييەن توساق ئىچىدە ئەركىن ھەرىكەت قىلە-
دىغان ، دادىل ئىزدىنىدىغان ئادەم بولۇشۇڭنى تىلەيمەن ، قىزىم .
چېكى يوق ئاسمان بولمايدۇ . دېڭىزنىڭمۇ تەكتى بار ، ئالەمنىڭمۇ
ئىگىسى . بۆشۈكتىكى باغلاق سەندە ھالقىپ ئۆتۈش مۇمكىن بولماي-
دىغان مەلۇم چەكلىمىلەرنىڭ بارلىقىنى ھېس قىلدۇرالىسا ، بۇ
بىزنىڭ غەلىبىمىز . بەلكىم سەن يىغلارسەن ، سىقىلىش ھېس
قىلىپ قۇتۇلۇشنى ئىزدەرسەن ، ئاناڭنىڭ ئىچى ئاغرىپمۇ قالار .
ئەما سەن ، مەن جەزمەن تەن ئېلىشىمىز كېرەك بولغان رېئاللىق
ئەنە شۇ . سەن بەزى نەرسىلەرگە رىئايە قىلىشنى باغلاق ، كىشەن
ئەمەس ، سەمىمىي ئىتائەت دەپ بىلگىنىڭدە ، ئۇنىڭ نەقەدەر راھەت-
بەخش ئىكەنلىكىنى پۈتكۈل ۋۇجۇدۇڭ بىلەن ھېس قىلىپ يايراپ

كېتىسەن . شۇ چاغدىلا سەن ئىسمى - جىسمىغا لايىق «ئەقىدە» گە ئوخشايسەن . چەكلىمىسىز ، توساقسىز ئەقىدىنى كىم كۆرۈپتە- كەن ؟ !

سەن چوڭ بولۇۋاتىسەن . تېخىمۇ چوڭ بولىسەن . تۇغۇلۇپ ئۈچ ھەپتە بولار - بولمايلا سەن ماڭا ، ئاناڭغا ئالەمچە سىر - ھېكمەتنى ھېس قىلدۇرىدۇڭ . بىز ئادەم بولۇش يولىغا قەدەم ئال- دۇق . تېخى بايىلا ئاناڭ يېڭى بىر ئىشتىن ھەيران قاپتۇ : بالىنىڭ قورسىقى ئاچسا ئانىنىڭ كۆكسى چىڭقىلىدىكەن ، بالا يىغلىسا ئانە- نىڭ كۆكسى زىڭىلداپ ئاغرىپ كېتىدىكەن . ھەتتا ئارىلىق يىراق بولسىمۇ ، ئەجەب ئىش ، دېدى ئاناڭ مۆجىزە - ھېكمەتكە چىن دىلىدىن قايىل بولغان ھالدا . مەن ياۋاشلاپ قالدىم . ئىنسانلار بىر - بىرىدىن چەت - يىراق بولسىمۇ ، قېرىنداشلارنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرغۇچى رىشتىنىڭ بىر ، ئۇزۇلمەس ئىكەنلىكىنى ئاناڭ بايقاپ يەتكەنىدى .

بىز ياشايمىز ، ئۆلۈمىز ، ئەۋلادلار ياشايدۇ ، بۇ ئالەمدىكى ھاياتلىق ئۇزۇلمەيدىكەن ، مۆجىزە تۇگىمەيدۇ ، تەبىئەتنىڭ ئىلاھىي قانۇنىيىتى ئاخىرلاشمايدۇ . تەبىئەتتىكى ھەربىر مۆجىزە ، قانۇنە- يىەت ، ھەتتا دەقىقىلىق تەۋرىنىشمۇ تەپەككۇرى ئويغاقلارنى ھىدايەت- كە باشلاپ تۇرىدۇ .

قىزىم ئەقىدە ، مەن سېنى ئاشۇ ھىدايەت نۇرى ياغقان مەنزىل- لەردە ساقلايمەن .

ى .ئېكېلوف (شۆهتسىيە)

پاتقان قۇياش

مەن تاغ چوققىسىدا ئىچكى قۇرۇقلۇققا نەزەر سېلىپ تۇرد-
مەن . پەستە غەربكە قىيسايغان قۇياشنىڭ ئالتۇن نۇرلىرى ئارا
ئېگىلگەن دەرەخلەر تاجىنى كىيىپ چۈش كۆرۈپ تۇرۇپتۇ . ئورماد-
لار ئارىسىدىكى بوش يەرلەر چۆلدەرەپ جىمجىت سوزۇلۇپ ياتىدۇ .
ھېچقانداق ھاياتلىقتىن ئەسەر يوق ، بۇ يەردىن ئۆتىدىغان يولمۇ
يوقالغان . ئادەمزاتتىن ئۇركۈمەي سۈتتەك ئايدىڭ كېچىلىرى بىما-
لال مېڭىپ يۇرۇشىدىغان ھايۋانلار پەستىكى ئاشۇ ئورمانلىقتا پەيدا
بولىدۇ . غايىب بولىدۇ . . . يىراقتىن كېلىۋاتقان ئىتنىڭ يېقىم-
سىز قاۋاشلىرى ۋە بۇغىلارنىڭ ئۆزئارا گۇرسۇلدەپ سوقۇشۇشلىرد-
دىن چىققان سادا . . . قۇياش پاتماقتا . . .

ئەتراپتىكى كېچە مەنزىرىسى خىيالىي تۈس ئالغان . ئاسمان
كۆيمەكتە . مەن بۇ يەردە ئۇزاقراق تۇرۇشنى ۋە سەيلى قىلغان شۇ
پېشىل ئورمانزارلىقنىڭ چەت - چېتىچە قانغۇدەك ئۇزاق كۆرۈپ ،
ئۆزۈمنىڭ كىملىكىمنى ئۇنتۇشنى تولىمۇ خالايتتىم .

مەن دېڭىزغا يۇزلىنىپ ، قۇياش مېنى تاشلاپ بېرىۋاتقان گۈ-
گۈمغا نەزەر سالدىم .

قۇياش خۇددى قۇم ئارىسىدىكى بىر كېپەك ئالتۇندەك ئۇزۇن
سوزۇنچاق زەر بۇلۇتلار ئارىسىدا ۋىلىلداپ تۇرماقتا .

مەن گويا تۇگىمەس مۇڭلۇق كۈينىڭ ئاستاغىنە ئۇچۇپ كېلە-
ۋاتقىنىنى ئاڭلىغاندەك ، بۇ كۈي مېنىڭ جىمى بارلىقىمنى پۈتمەس
ئازاب - ھەسرەتلەرگە ئايلاندۇرۇپ قويغاندەك بولدۇم . نىشانەم
ئاۋۋالقىدەكلا شۇ قەدەر يىراق .

مەن ئېغىر قەدەم بىلەن تاغقا قاراپ ئاستا يۇرۇشكە باشلىدىم .
ئورمانلىققا ئاللىقاچان شەبنەم چۈشۈپ بولغان بولۇپ ، ئۆمۈچۈك
تورلىرىدا يالتىرايتتى . مەن دەرەخلەرنىڭ تۈۋى بىلەن ئۆتۈپ كېتە-

ۋاتقىنىمدا ، يۈز - كۆزۈمگە ئۆمۈچۈك تورلىرى يېپىشۋالاتتى . مەن چۈش كۆرۈۋاتقاندەك بولۇپ قالدىم ، دەرەخلەرمۇ سېھىرلىنىپ قالغاندەك ، غەلىتە مېۋىلەر شاخلارغا پەم بىلەن ئېسىلىپ تۇرغاندەك ئىدى . كۆزلىرىمنىڭ ئاستىغا نەزەر سېلىۋاتقان ئاشۇ نىگاھلار ، ئاياغ تىۋىشىمغا قۇلاق سېلىۋاتقان ئاشۇ قۇلاقلار . . .

شۇ مىنۇتتا ، ھەربىر پارچە تاشمۇ بىر خىل چوڭقۇر مەنىگە ئىگە بولغان تەشۋىشلەر — ھەربىر تۈپ چاتقاللار ئارىسىدىن تاقلاپ چىقىپ كېتىشكە تەرەددۇدلىنىۋاتقان ، بىراق ، ئۇلارنىڭ مەن بىلەن نېمە ئالاقىسى ؟ پۈتكۈل زېمىنىدىكى ھەش - پەش دېگۈچىلا غايىب بولىدۇ . ئاخىرلاشتۇرۇلمىغان شادلىق ، ۋاقىتسىز ئۆلۈمنىڭ شېرىن كەيپى ، بىمەنە ۋەھىمە — تەشۋىشلەرمۇ بۇنىڭدىن مۇستەسنا بولالمايدۇ . مەن پۈتكۈل ھەممە - ھەممىنى بىراقلا ئۇنتۇپ ، يېڭى ھاياتقا نائىل بولۇش ئالدىدا تۇرغىنىمدا ، باشقا بىر خىل خاۋاتىرلەنىش مېنىڭ خاتىرجەمسىزلىكىمگە (باشقا بىر خاتىرجەملىك مېنىڭ خاتىرجەملىكىمگە) : دېگىز ۋە گۈل - گىياھسىز بەلۋاغقا ئايلىنىدۇ .

ئۇ يەردە ، ئورمانلىق بويىدا ، دېگىز چۈش ئىلكىدە بىلەر - بىلىنمەس قىمىرلايدۇ . گويا شېرىن ئۇيقۇدىكى كىشىنىڭ يۈزىنى چىراغ بىلەن يورۇتقاندەك يۇلتۇزلار بىر - بىرلەپ يېنىشقا باشلايدۇ . . .

(ئەركىن نۇر تەرجىمىسى)

كاككۇكنامە

ساقاللىرى كامپۇردەك ئاقارغان ، كۆزلىرى تېرەن دېڭىزدەك ئەقىل بىلەن تولغان ھېكىم : ئىلھامنىڭ ھەقىقىي مەبۇدىسى مۇسىي دېگەندە ، ئۇنىڭ بېغىدىكى قەپەستە سايراۋاتقان كاككۇك قاقاقلاپ كۇلۇپ كەتتى .

كاككۇك : بەدىنىم پەي زىننەتلىرى بىلەن ياشناپ تۇرسىمۇ ، سەرگۈزەشتلىرىم سېنىڭدىن ئارتۇق . ئىلھامنىڭ ھەقىقىي مەبۇدىسى مۇسىي ئەمەس ، بەلكى قەپەس ، دېدى . كاككۇك ھاياجانلاندى ، قەلبىدىكى ھارارەت ، كۆزىگە ياش زۇمرەتلىرىنى تاقىغاندى . ئۇ ئەركىن ئۇچۇپ كېتىۋاتقان بىر تۇرنىغا قاراپ ، قەپەس روجەكلىرىنى سىقىمداپ ، كۆكسىنى قەپەس شادىسىغا ئۇرۇپ سايراپ كەتتى . ھېكمىنىڭ زوقلانغىنى ئۇنىڭ نالىسى ، ئۇنىڭ نالىسى قان قۇسقان كاككۇكنىڭ شېئىرىيەتتەك ھەقىقىي قەلبى ئىدى .

مەن كىچىك قۇشمەن ، جەڭ دۇمبىقىدەك نەرە ياڭرىتالمايمەن . مەن كىچىك گىياھ ، ئالەمنى مەھلىيا قىلىدىغان خۇش پۇراقنى تارقىتالمايمەن . مەندە رەشك ۋە ھەسەت ماجراسىنىڭ ھەشەمەتلىك بۇزۇغۇنلىرى يوق .

مۇھەببەتنىڭ مەڭگۇ يېڭىلىنىپ تۇرىدىغان مەنىۋى جەننىتى نەدىكى ، مەن ئۇنىڭدىن شېئىرىيەت ئىلھامىنى ئىزدەيمەن .

بىقارار ئالەمدە خۇشاللىقىمدىن ۋەھىمە قىلىپ غەمكىن بولىمەن ، غەمكىنلىكىم ئەۋجىگە يەتكەندە قاقاقلاپ كۇلىمەن .

بۇلاق سۇيىگە قاراپ نىدا قىلىمەن : خۇشاللىقلىرىم سېنىڭ ئىلتىپاتىڭ ، گۈزەللىكلىرىم سېنىڭ ئىنئامىڭ ، ۋەھىمىلىرىم سېنىڭ سالغان قورقۇنچىڭ ، جاراھەتلىرىم مۇشتۇملىرىڭنىڭ ئىزىدىسى . ئۆز - ئۆزۇمگە قاراپ قاقاقلاپ كۇلىمەن ، قاقاقلاپ كۇلى-

مەن . مەن تارىخنىڭ گۈۋاھچىسى ، سېنىڭ ئەلپازىڭنىڭ ئەينىكى . . .

ئۈمىد تاڭ شەپىقىنىڭ رەڭدار كۆڭلىكىنى كىيىپ قاقاقلاپ كۈلگىنىدە ، ئۈمىدسىزلىك گۈگۈم ئوتقاشىنى قارايتىپ ، لام - جىم دېمىدى . ئۈمىدنىڭ تەنتەكلىكى بىلەن ئۈمىدسىزلىكنىڭ تەڭكىن سىپايىلىقى ئارىسىدا تېڭىرقاپ شۇرلايمەن .

ھىجران دەشتىدە تۇرغىنىڭدا ساڭا ئىلھام بېغىشلىغان نەرسە ۋىسال ئۈمىدى . ۋىسال بېغىدا سېنى ئالدىراتقان نەرسە ھىجران ۋەھىمىسى . ۋىسال قەدرىنى كۆتۈرگەن نەرسە ھىجران . ھىجران قەدىنى رۇسلىغان نەرسە ۋىسال .

يوقلۇقنىڭ ئۈمىدى موللۇقنىڭ ۋەھىمىسىدىن ئۈستۈن .

ئۈمىد خۇشاللىقى بىلەن ئۈمىدسىزلىك ھودۇقۇشى تۆت كوچا ئاغزىدا دوقۇرۇشۇپ قالدى . ئۇلارنىڭ خالىغىنى شاراب ئىدى . چۈنكى ، ئۇ : ئىختىيار يېپلىرىغا سۈمۈرۈغ قانىتىنى قوشىدىغان خىيالىي سايە . ھاقارەتلەنگەن روھ شاراب ئىچىدە غالىب . دەريالار سۆيگۈسىنى يادىمغا ئالغىنىمدا كۆزۈمدىن دەريالار ئاقىدۇ . تاغلار پىراقىنى ئەسلىگىنىمدە تېرەن دېڭىز تېگىگە پاتقان مەن .

مەن ساڭا تەقلىد قىلىمەن .

زېمىننىڭ سۆيگەن يامغۇر ، چىمەننى ئارىلاپ ئاققان تاغ سۈيى ، قىياغا مەڭزىنى ياققان ئۆركەش ، ئانا باغرىدىكى بوۋاي ، تۆگە ئايغىرىدىكى بوتىلاق ، دالا قوينىدىكى خۇش بۇي گىياھ ، جانان لېۋىدىكى تەبەسسۇم . . . ئېھ ، ئالەمنىڭ غەرەزسىز پاك مۇھەببىتى ، مەن ساڭا تەقلىد قىلىمەن .

مېنىڭ كۆز ياشلىرىم ئازغان چېچىكى ئۈستىدە تىترەپ تۇرغان ئېغىر شەبنەم . مېنىڭ كۆز ياشلىرىم زېمىنغا تۆكۈلگەن گۈل بەرگىسىنىڭ مەرسىيىسى . ئۇ زېمىن يۈزىنى غۇنچە گىلەم بىلەن ياساندۇرىدىغان يېشىل باھارنىڭ قەسىدىسى .

نۇرانە شولىنىڭ ھەۋىسىدە تۇرغىنىم يوق ، ئاققان يۇلتۇزدەك قاراڭغۇلۇق ئالىمگە قاراپ سىيرىلاي ، نۇرانە شولا كەينىمدە قالسۇن .

گۈزىلىم ئەينەك بىلەن ھەپىلىشىش ساڭا ئوشۇقچە . قارا ، مېنىڭ مىسرالىرىمغا ، كۆزەت مەرمەر ھەيكىلىڭنىڭ ياسىلىشىنى .

مۇھەببەت مۇشپىقىم قەدر - قىممىتىڭنى ساختا شۆھرلاشلار - دىن ئەمەس ، ھەقىقىي شېئىرىيەت بىنا سىدىن ئىزدىگىن . بۇ بىنا — مەڭگۈ توزمىاس چېچەك بىلەن بېزەلگەن گۈلىستان . . .

ھەسەل — چېچەك شىرنىسىنىڭ جەۋھىرى ؛

شېئىر — گۈزەللىك تۈيغۇسىنىڭ كىرىستالى .

قاش يالىرىڭ بىلەن كىرپىك ئوقلىرىڭ ماڭا يۈرۈش باشلىغاندا غالىبسەن . قەلبىم قۇدرەتلىك قوشۇنىڭغا تۇتقۇن بولغىنىدا مەغلۇبسەن .

ئىنسانىيەت ئۆزى يارالقان ئاجايىپ سۈرەتخانىغا كىرىپ قالدى . ئۇ :رەسىملەرنىڭ تىرىلىپ ، ھەيكەللەرنىڭ جانلىنىپ ، ئۆز ئىختىراچىسىغا «شاھ ! » دېيىشىدىن مۇداپىئە كۆرۈپ ، ۋەھىمىلىك چۈش ، شۇبھىلىك مۇھاكىمە ئىچىگە قامىلىپ قالدى . . .

ساداقەت — مۇھەببەت دېگىزىدىكى گۆھەر خەزىنىسىنىڭ ئومۇمىي ۋەجى . گۈزەللىك — ساداقەت بېغىدا سۈمۈرغەدەك قايتا تۇغۇلغان گۈزەلنىڭ يېگى قىياپىتى . يۈكسەكلىك — ساداقەت بەلەن گۈزەللىكنىڭ قايتا مەھلىيا قىلغان كارامىتى .

كاككۇك ! سەن ھاۋا بوشلۇقىنىڭ ئەركىن مەلىكىسى ، قەپەس ئىستىقامەتگاھىنىڭ مەردانە غەزەلچىسى ، زېمىن بايلىقىنىڭ ئەركە سايا‌ھەتچىسى ، ئىنسان ئۈچۈن پەلەكنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلمەيمەن . . .

ئانا باغرىدا ئەركە ، تەسەۋۋۇر كۆكىدە ئەركىن ئۆسكەن ئوماق بالىنىڭ كىشىلەر ئالدىدا خۇشامەتچى بولمىغانلىرىنى ئاز ئۇچرىتقىنىم ئۈچۈن ھەسرەتلىنىمەن . . .

گۈزەللىكنىڭ مەڭگۈلۈك كۈلكىسىدە تەبىئەتنىڭ نىسبەتلىك مۇزىكىسى تەكرارلىنىپ تۇرىدۇ . قايغۇ مۇشۇ كۈلكىنىڭ ۋەھىمىسى .

نىقابىڭ ئۆتكۈر زۇلپىقارىڭنىڭ تەمكىن غىلاپىغا ئوخشاش كۆزۈمنى قاماشتۇرۇپ ، ئەقلىمنى تەڭپۈڭدىن خالاس قىلىدىغان نۇرانە

جامالىڭنىڭ رەھمدار يېپىنچىسى .
يۈزىڭدىكى نىقابىڭنى ئېلىۋەت . بۇ ماڭا مۇقەددەس ئىلتىپات !
ئۆتكۈر زۇلپىقارىڭنى سانجى ، بۇ ماڭا يېڭى ھايات !
ھەسەلچى ھەرە خۇش پۇراق گۈللەردىن بال‌نەزمىسى يارىتىدۇ .
گۈلچى كېپىنەك باشقىلارنىڭ ھەمدۇ ـ ساناسىدىن تەمەننالغا تولىدۇ .
تارىخنىڭ مەسخىرىسى — روھىيەت جەھەننەمى .
كەلگۈسىنىڭ باركاللىسى — مەنىۋىيەت جەننىتى .
بورانلار ھۇۋلايدۇ ، مەن چوڭقۇر خىيالغا چۆكمەن .
بورانلار ھۇۋلايدۇ ، مەن تارام ـ تارام ياش تۆكمەن .
بورانلار ھۇۋلايدۇ ، مەن قاقاقلاپ كۈلمەن .
بورانلار مەجنۇن تەبىئەتنىڭ مەستخۇش پوپوزىسى . ئۇنىڭ ھۇۋلاشلىرىنىڭ ئەۋجىدىن ئەجدىھا سۈرەتلىك جۇدۇن دىۋىسىنىڭ ئۆلۈم نوپۇزىنى سېزىمەن . مېنىڭ قورقىدىغىنىم ، ناز ۋە سۈلكىتى بىلەن گۈلشەننى رەڭمۇرەڭ چېچەك بىلەن زىننەتلىگەن ، خۇش پۇرىقى بىلەن مەھلىيالىقنىڭ ھېكمىتىنى تونۇتقان ، ئەتىر گۈلگە بۈلبۈلنى ، مەشۇقىغا ئۆز مەھبۇبىنى ئاشىق قىلغان مۇھەببەت ئىلاھىنىڭ ساخاۋەتلىك نوپۇزى . ئۆلۈم نوپۇزىدىن چۆچۈش ئارسىزلىق ؛ مۇھەببەت شەپقىتىدىن سىرتتا قېلىش شەۋكەتسىزلىك ، قاقلاپ كۈلگىنىمدە ئەنبىيالار ھاياجانلىنىدۇ .
گۈلگە مەپتۇن بولساڭ ، ئۇنى ئۆز پايىسىدىن جۇدا قىلما .
گۈزەللىككە مەپتۇن بولساڭ ، ئۇنىڭ ئىختىراچىلىرىنى ئاسىرا .
گۈزىلىم ! سۈرمە ئىشلەتمىگىن ، قېشىڭنىڭ قارىلىقىنى تونۇپ يەتمىدىڭمۇ ؟
پەرىشتەم ! گۈل قىسمىغىن ، ھۆسنۈڭدىكى چىمەنلەرنى ئىقرار قىلمىدىڭمۇ ؟
سەن گۈزەللەرنىڭ مالائىكى ، گۈزەللىكلەرنىڭ نەمۇنىسى . بۇ سېنىڭ ئەڭ ئېغىر ، ئەڭ قايغۇلۇق قىسمىتىڭ !
ھەسەلچى ھەرە ئۆز پادىشاھىنى خۇش پۇراق بال جەۋھىرى

بىلەن باقمدۇ .

ھەسەلچى ھەرە پادىشاھى ئىشچى ھەرىسىنىڭ بېشىنى ئۇزۇش ئالدىدا تەنتەنە بىلەن : ۋاپاغا جاپا قىلغان دەپ ۋارقىرايدۇ .

— دەر ھەقىقەت ، — دەيدۇ باشقا ئىشچى ھەرىلەر — چۈنكى ھەرە پادىشاھىنىڭ ئىككى بېقىنىدا تەرسانىڭ غەزىپىگە قۇدرەت بېرىپ تۇرىدىغان شەمشەر قانىتى ئارتۇق .

سەن شىشە قەدەھكە مەي قۇيغاندا ، مەن كۆز چانىقىمغا مەرۋا-يىت تىزدىم .

سەن شارابنىڭ لېۋىگە تەگكۈزگەندە ، مەن سۆيگۈ كەلكۈنىدە بىھوش ئاقتىم .

سېنىڭ ئىشقىڭ ساقىدەك قەدەھ كەينىگە ، چولپاندەك بۇلۇت ئارىسىغا يوشۇرۇنماق .

مېنىڭ ئىشقىم پاتقاقلىق دالادا جۇنۇنلۇق پېرىسى ئويناق .

كۈلكىلىرىڭ چېچەك گۈلزارىدىن ئۇرغىغان خۇش پۇراق ، سېنىڭ يىغاڭ بوستانىغا چېچىلغان يامغۇر ئۇنچىسى .

گۈزەللىكىڭ تەمەنناسىز تەبىئەتنىڭ ئىنئامى . ئۇنىڭ قوزغا-لىغىنى مۇھەببەت بىلەن رەشك . مەن مۇھەببىتىم تۇپەيلى سېنى ئۇلۇغلايمەن . ئۇلار رەشكلىرى تۇپەيلى ھەسەت ۋە ئىغۋا قىلىشىدۇ . بۇلبۇللىرىڭنىڭ مەدھىيىسى بىلەن بىھوش بولما ، ھۇۋقۇشلىرىڭ-نىڭ پىتنىسى بىلەن ھالىڭدىن كەتمىگىن . يۈكسەكلىك راۋىقىغا چىقىپ ئالەمنى كۆزەت . ئۇنىڭسىز گۈزەللىكنىڭ ھاقارەتلەنمىگىنى يوق !

قورقۇپ تۇرساڭمۇ يەنىلا ئۇمىدلىنىپ تۇرىدىكەنسەن ، سېنىڭ مايىل بولىدىغىنىڭ خۇشامەت ، خۇشامەت — روھىيەت تىلەمچىلە-كى .

شېئىرىيەت دېۋانى — توزىمايدىغان گۈل سېۋىتى .

ئېھ ، ئىدراك ۋە تەپەككۇر دۇنياسىنى مەپتۇن قىلغان گۈزەل-لىك ! مېنىڭ شېئىرلىرىم سېنىڭ مەڭگۈلۈك سەپىرىڭگە پەقەت بىر قونالغۇلۇق ھەدىيە بولالىسا ئىدى . . .

بىلىم ، قابىلىيەت ، ۋىجدان ۋە قىسمەتكە ئوخشاشلا ، مۇھەب-

بەت ، گۈزەللىك ، ساداقەت ۋە ئاقىۋەتلەرمۇ بىر - بىرىدىن ئايرىم نەرسىلەر ئىكەنلىكىنى ئويلىغىنىمدا ، ئۇلارنىڭ رىقابىتىدىن چۆچۈيمەن . ئۇلارنىڭ مۇجەسسەملىكىنى ئىزدەيمەن .

ياشلىق سۈبھىسىدە گۈزەللىك بىر مەھەللىك سۆيگۈ جىلۋىسى بىلەن تەبەسسۇم قىلغىنىدا ، قەرىلىق گۈگۈمىدا يۈكسەكلىك مەڭگۈلۈك ھىكمىتى بىلەن سېھىنى چاقىرىپ پىچىرلايدۇ . ئۇنىڭ دېگىنى تولىمۇ ئاددىي ، بىراق قىيىن بىرگىنە سوئال : دۇنيانى تونۇدۇڭمۇ ؟

ھادىسىلەر دۇنياسىغا يوشۇرۇنغان ماھىيەتلەر قەسىرىسىگە كۆزۈم چۈشكەندە بىئىختىيار مەپتۇن بولىمەن . بۇ يەردە ماڭا ئۆز جامالىنى كۆرسىتىۋاتقىنى ھەقىقەتلەر پەردىسىدىن ئىبارەت . ئاشىقلار پاجىئەسىدەك ئۇنىڭمۇ پاجىئەلىرى ئېغىر . . .

سۆيگىن مېنى ، جىگىرىم ، كەچ كىرىپ قالدى ، سۆيگىن ، چۈشىگەندە گۈلشەن چۈشەرسەن . ۋىسال خۇشاللىقلىرىنى تەسەۋۋۇر يالقۇنلىرى بىلەن شولىلاندۇرۇپ ، مەنمۇ بۇلبۇل بىلەن گۈلنىڭ سۆيۈشكىنىنى چۈشەرمەن .

نۇر — ئاسمان جامىدا جۇلا قىلغان ، قارا بۇلۇتنى مەستلىكتىن قىزارتىۋەتكەن سېھىرلىك شاراب .

ھايات — ئۆلۈم دېگىزىدا نۇر چېچىپ كېتىۋاتقان مايا كىمە .

ئۆلۈم — ھاياتنىڭ قەرزىنى قىستاپ يۇرگەن سۈتخور ، يۇرەكسىز مۇھەببەتنىڭ ئاشىقى ؛ مۇزلىغان ۋۇجۇدنىڭ مۇرەببى .

ئۆلۈم ۋەسۋەسىسىنى يېڭىپ ، ھاياتنىڭ نۇرانە تەبەسسۇمىدىن زوقلىنىمەن .

ئاي ھۆسنىنى يۇزۇڭگە بەردىڭ ، نېمە ئۈچۈن ؟

تۇن رەڭگىنى چېچىڭغا بەردىڭ ، نېمە ئۈچۈن ؟

مېنى ئىشقىڭ تۇپەيلى ھايات ۋە مامات ئارىسىدا شەرمسار قىلىش ئۈچۈندۇر !

گۈللىرىڭگە زوقلىنىمەن ، يوپۇرماقلىرىڭغا ئېھتىرام بىلدۈرىمەن . چېچەكلىرىڭ خېرىدارلىق تاپقاندا تەمەننا قىلمىغىن ، سېنىڭ

قەدرىڭنى ئاشۇرغىنى ۋاپادار يوپۇرماق .
تەقدىر — بۇ قىسمەت ۋە ئىرادىنىڭ جېڭى .
قايغۇ ياشلىرى — بۇ تەقدىر جېڭىدە ئىرادىنىڭ ئاققۇزغان پاك قېنى .
قىسمەتسىز مۇھەببەت سەپەرگە چىقمىغان كىمە . پاراغەت شەر-بىتىدىن سىياھ ياساپ بولمىغىنىدەك ، تۇرغۇنلۇق قومۇشىدىن قە-لەم ئۆستۇرگىلى بولاتتىمۇ .
گۈزەللىك چېچىكى يۈكسەكلىك خۇش پۇرىقىنى چېچىپ تۇر-غىنىدا تەقدىر ئەجدىھاسىغا قىلىچ كۆتۈرمەي تۇرالامسەن !
تىكەنسىز سېرىق چېچەكنىڭ مەپتۇن قىلارلىق خۇش پۇرىقى يوق .
قايغۇ — خۇشاللىق كۈلكىلىرى قاچىلانغان قاپ .
بەخت دەرگاھىدا مۇلايىم تەبەسسۇم قىلىشنى ، بەختسىزلىك ئىلكىدە قاقاقلاپ كۈلۈشنى ئۆگەن . ئازغان شوخىسى ئالدىدا سۇ-مۇرغ گەۋدەڭنى ئەگمە .
كۆز ياشلىرىڭنىڭ ئۇنچىلىرى خۇشاللىق شولىسى بىلەن سۆ-يۈشكەندە ، مەڭزىڭدە ھەسەن - ھۈسەن جۇلا قىلغۇسى .
شېرىنىدەك جانان بىلەن ئۈمىد تۇلپارى ئۇستىدە خۇشال ئۇچرە-شىشنى بىلگىن ؛ خىسراۋدەك خاقان بىلەن ئۈمىدسىزلىك غارى ئالدىدا قاقاقلاپ سۆزلىشىشتىن يانما !
خۇش پۇراق تۆكۈلۈپ تۇرغان نەرسە چوغ ئۇستىگە تاشلانغان سەندەل ياغىچىنىڭ ۋىدالىق يىغىسى . مەشۇت بېرىۋاتقان نەرسە ئۆلۈم زىندانىغا بەند بولغان غوزەك قۇرتىنىڭ پىداكار جەستى .
شام ئۆز ھاياتىنى نۇرانە يىغىسى بىلەن ئاخىرلاشتۇرىدۇ ؛ ئىپار كېيىكى بىباھا مۇشكى تۆپەيلى سەييات قولىدا بىگۇناھ جان ئۈزىدۇ .
پەزىلەتلىرىڭنىڭ قىممىتىگە تەمەننا قىلماي ، ئۇنىڭ قىسمەتلە-رىگە پەخەس بول .
ئۇ تېخى سەبىي ئىدى . . .
ئۇنىڭ ئالدىغا سۇرەتلەر ئالبومى ، شېئىرلار دىۋانىنى قويدۇم .

ئۇ خېنه ياققان ئىنچىكه قوللىرى بىلەن شېئىرلارنى بىر چەتكه سۇرۇپ قويۇپ ، مەھلىيا ئوتتىنى بىئارام تۇتاشتۇرىدىغان گۆھەر كۆزىنى ئالبوم سەھىپىلىرىگه تاشلىدى . ئۇنىڭ كۇلۇپ تۇرغان كۆزىگه پۈتۈن سۇرەتلەر كۇلۇپ جاۋاب قايتۇرۇشقا مەجبۇر قىلىنغاندەك ئىدى . مەن چۈشەندىم : ئۇ ھېسسىيات كەپتىرىنى سۆيگۈ ئاسمىنىغا ، ھەسەلچى ھەرىسىنى گۈلىستان سەپىرىگه تېخى ئۇزاتمىغانىدى . . .

ئۇ تېخى گۆزەك ئىدى . . .

ئۇنىڭ شېئىرلار دۇنياسىغا شەيدا بولىدىغان چېغى ، ئۇنىڭ قەلبى تەنها گۈزەللىكنىڭ شىكايىتىنى ئاڭلاپ ، كۆكسى سۆيگۈ ئوقى بىلەن جاراھەتلىنىپ ، چىمەن تىكەنلىكى بىلەن شىكەستىلەنگەندىن كېيىنلا باشلىنىدىغانلىقىغا شۈبھىلەنمەيتتىم .

گۈزەللىك ! سېنى ئىزدەپ ھەشەمەتلىك قەسىرلەرگه تەلمۈرىمەيمەن .

مۇھەببەت ! سېنى ئىلكىمگه ئېلىش ئۈچۈن يىراق ئەھلى سەلىپكه قاتناشمايمەن .

ئەقىدەم شۇكى : غالىبنىڭ نەيزە ساداقلىرىغا تۇنۇقۇن بولغان ۋىسال مۇقەددەس ئەمەس ، بەلكى مەنسىز مۇرىدىنىڭ قالدۇقى . . .

مېنىڭ ئىزدىشىم تەلۋىلىك بىلەن ئىزدەش ؛ مېنىڭ رەت قىلىشىم مەغرۇرلۇق بىلەن رەت قىلىش .

شېئىر ۋە ناخشىلىرىم بىلەن سېنى كۆيلەيمەن . ئۇنىڭسىز سۆيگۈ خۇپيانە ھەسرەت چېكىش . تەپەككۇر ۋە تەسەۋۋۇرلىرىم بىلەن سېنى ئۇلۇغلايمەن ، ئۇنىڭسىز قەدىرلەش مەبۇدقا چوقۇنۇش .

گۈزىلىم پەرىشتىدەك گۈزەللىكىگه تەمەننا قىلمىغىن . بىقارار گۈزەللىك سېنىڭ ھۆسنۇڭدە جىلۋىلىنىپ مېنى ئالدىغىنىدەك ، مېنىڭ جىسمىمگه شولا سېلىپ سېنى ئالدايدۇ .

كۆز يېشىمنىڭ ئۇنچىلىرى مەڭزىڭنى زىننەتلىسە ، ئاھ - پىراقىمنىڭ ئىزغىرىن شامىلى چاچلىرىڭنى ئەتىۋارلاپ سىلىسا ؛ يېرىلغان يۈرىكىمنىڭ بىگۇناھ قېنى لەۋلىرىڭنى لاكىتەك بويىسا ؛

سەن ئۇچۇن شېئىرلىرىم بىلەن غۇلمايدىغان ھەيكەل ياسا-
سام ؛
بۇ ، بۇلار مېنىڭ ئەڭ چوڭ كۆڭۈل ئازادىلىكىم !
دېڭىز ، ئېھ جاھان دەرۋازىسى ، دوستلۇق بوسۇغىسى ، دۇنيا-
نىڭ دەرسخانىسى ، ئالەمنىڭ ئەينىكى . سەن زېمىن كۆكسىدىكى
يۇرەك . سەنسىز ئالەم نادان ۋە تەرسا .
سۆيگۈ دېمەك قاناتسىز قۇشنىڭ ئۇچۇش ئىستىكى .
سۆيگۈ دېمەك ھاياتلىق ئۇمىدىنىڭ دېرىكى .
سۆيگۈ دېمەك ھېسسىيات يۇرىكىنىڭ ئىدرىكى .
سۆيگۈ دېمەك ئىختىيار مۇلكىنىڭ سۇلتان بېگى .
ئاشىقىم ! بىر جۇپ بۇلبۇلدەك سايرىشىپ ، ناخشىلىرىمىزنى
ئاڭلىشىپ ، بىر جۇپ چېچەكتەك ئېچىلىپ ، خۇش پۇراق بىلەن
بىر - بىرىمىزنى زىيارەت قىلايلى .
مەن ناخشا سانقۇچى ياكى ناخشا بىلەن كۆڭۈل سانقۇچى ئە-
مەس . ناخشىنى ئۆگىنىپ بولمايدۇ ، پەقەت ئۇنى تەكرارلاشنىلا
ئۆگىنىپ بولىدۇ .
شۇنداق ، مۇھەببەت — تۇغمەيدىغان ناخشىنىڭ ئۇزۇلمەيدە-
غان بۇلىقى .
بۇلبۇل سايرىغان شاخنىڭ غۇنچىلىرى چوغدەك قىزىل ،
سەن سۆيگەن مەڭزىمدە قالدى ئىللىق قاندەك قىزىل ،
ئەتىرگۈل تۇپىنىڭ توپىسى سەبدە چېچىكىدىن خۇش بۇي ،
سەن بىلەن مۇڭداشقان ئەتىرگۈل تېگىدە رەڭگىم بولدى گۈل-
دەك قىزىل .
ئەۋەتكەن گۈلدەستەڭنى پۇراپ بىھوش بولمەن . ئىجازەت
قىلساڭمۇ سۆيۈشكە پېتىنالمايمەن .
مېنىڭ شېئىرلىرىم مۇھەببەت ئىلاھىنىڭ شىكايەتنامىسى ،
مېنىڭ شېئىرلىرىم ھاياتلىق سەپىرىدىكى بىر ئەۋلاد ئىنسانىيەتنىڭ
ئۆتەڭگە قالدۇرىدىغان قونالغۇ خاتىرىسى . مېنىڭ شېئىرلىرىم بال-
دۇر يۇرۇپ كەتكەن ئاشىقنىڭ كەينىدىن كېلىدىغان مەشۇقىغا يول-
لىغان ئامەتنامىسى .

گۈزىلىم ، سەن قەرىمايسەن . قەرىيدىغىنى كۆزۈمنىڭ سېنى كۆرۈش قۇۋۋىتى .

گۈزىلىم ، سەن ھەسرەتلەنمەيسەن ، ھەسرەتلىنىدىغىنى ئۆمۈر چەكلىمىلىرى تۈپەيلى ھايات دۇنياسىدىن يىراقلاپ كېتىۋاتقان مېنىڭ قەلبىم .

سەن شېئىرلىرىم بىلەن ياشايسەن . مەن بولسام زېمىن بىلەن مەڭگۈ قۇچاقلىشىمەن .

ھەقىقىي گۈزەللىكنى ھەقىقىي شائىرنىڭ قەلبىدىن ئىزدە . ئۇنىڭ قەبرىسى دىۋان گۈلزارىدىكى سۆيگۈ ھەيكەلىنىڭ ئاستىدىكى مىسرالار ئارىسىدا ، ئۇ يازمايدۇ ، ئىلھام بېغىشلايدۇ .

يار چىشلىگەن غورا ، پەتنۇسقا تىزىلغان ئالمىدىن لەززەتلىك . مەن ھاياتنىڭ سەرگەردانى ، ئۇنى ئىزدەيمەن ، مەن قەلبىمنىڭ باغۋېنى ، ئۇنى پەرۋىش قىلىمەن . بېغىمنىڭ باراقسان مېۋىلىرى ئالدىمدا تۇرسىمۇ ئۇنى كۆرەلمەيمەن . ئۇنىڭ شېرىن ھىدىنى سېزىمەن . ئۇنى تۇتالمايمەن .

سەھەر ئويغاندىم ، قۇشلار بىلەن تەڭلا .

گۈل ئىبادەتخانىسىغا يول ئالدىم ، تاڭ جىلۋىسى بىلەن تەڭلا .

شەبنەم شارابىنى ئارقا - ئارقىدىن يۇتتۇم ، قىزىللىق ئىچىگە — چېچەك ۋە خىجىللىق ئىچىگە غەرق بولدۇم ، بۇلبۇل بىلەن تەڭلا .

گۈل ئىبادەتخانىسىدا تىلەندىم ، ئېھ گۈل ! مېنىڭ گۈناھلىرىمنى كەچۈرگىن . مېنىڭ گۈناھلىرىم شېئىرىمدا . ئۇ روھىيەت كائىناتىدىكى قەلب يۇلتۇزلىرى . ئۇنىڭدا ھېچقانداق ئېغىرلىق يوق . پۈتۈن ئېغىرلىق مېنىڭ گۈناھلىرىمدا .

خىجىللىق ئىچىدە جاكارلىدىم : ئېھ گۈل ! مېنىڭ شېئىرلىرىمنى قوبۇل قىلغىن . مېنىڭ ھاياتىم شېئىرلىرىمدا ، ئۇ مېنىڭ ئاچلىق ئەرزنامەم . ئۇ سېنىڭ گۈزەللىكىڭ ھەققىدىكى ئىقرارىم ، بۇ مېنىڭ ساڭا ئاتىغان مەرۋايىت خەزىنەم .

زېمىن بولۇشنى خالايمەن ، زىلۋا بويۇڭ ئۇنىڭدىن مەدەت كۈتمەسە ؛

سۇ بولۇشقا ھەۋەس قىلىمەن ، سۇمبۇل چاچلىرىڭ ئۇڭا چۆ-
مۈلسە ؛
يورۇقلۇق بولۇشنى ئىستەيمەن ، قارا كۆزۈڭ ئۇنى سۇمۇرسە
شامال بولۇشنى ئارزۇ قىلىمەن ، ئىپار گەۋدەڭ ئۇنى خۇش
بۇي قىلسا .
مۇھەببەت زۇمرەتلىرىنى ئىزدەپ ، شېئىرىيەت گۈزەللىكىنىڭ
يۈكسەك مۇنارىنى تىكلە . مۇھەببەت تېرەن سۇ تېگىدىمۇ ئەمەس ،
يالقۇنلۇق ئوت ئىچىدىمۇ ئەمەس ، بوران - جۇدۇنلار ئىچىدىمۇ
ئەمەس ، ماموق بۇلۇتلار قوينىدىمۇ ئەمەس . . . مۇھەببەت بۇلارنىڭ
گىرەلەشكەن جايىدا ، تۆت كوچىنىڭ ئاغزىدا .
ئارام ئال بۇلبۇلۇم ، چارچىدىڭ ئارام ئال . ئۇيقۇ بىلەن ئۆتە-
كۈز ئايدىڭ ئاخشامنى ، مەن داۋاملىتاي سېنىڭ مۇڭلۇق ناخشاڭ-
نى .
ئارام ئال ، گۈزىلىم ، چارچىدىڭ ، ئارام ئال ، ئۇخلا ، چېچىڭ
بىلەن يېپىپ كۆكسۈڭنى ، مەن سىزاي زوقۇم بىلەن سېنىڭ گۈزەل
ھۆسنۇڭنى .
مەن مۇھەببىتىمنى ئىزدەيمەن . ئۇنىڭدىن يوقالغان ئۆزەمنى
دېرەكلەيمەن . مەن مۇھەببىتىمنى تۇتۇۋالىمەن ، ئۇنىڭدىن قەقنۇس-
تەك قايتا تۇغۇلىمەن .
گۈزەللىك قىچقىرىپ سېتىلىدىغان تاۋار ئەمەس .
ئۇ ، ئالەمنىڭ ۋۇجۇدى .
مۇھەببەت تەرسانىڭ مەزھىپى ئەمەس .
ئۇ ، ھاياتنىڭ نۇرى .
مۇھەببەت — ئوچۇق خۇپيانىلىق . ئۇ تارتىنىش قۇتىسىدىكى
ئوت مەلىكىسى .
مۇھەببەت — خۇپيانە ئوچۇقلۇق ، ئۇ چوغ تاجىنى تاقىغان
چاقماق شاھزادىسى .
خۇشاللىقلىرىڭدىن قايغۇ شارابى ئېچىتما . مەستلىك قۇيۇنى
مەيخانەڭنى ۋەيران قىلىدۇ .
قايغۇلىرىڭدىن شادلىق مەيزىپى ھازىرلا . مەشرەپلىرىڭنىڭ

هەلقىسى بىخۇد ئۆتمىسۇن .

سەييارە ۋە قەقنۇستىن ئىپتىدا بولغان ئاھاڭ ، داۋۇت ۋە سۇلايماندىن ئاپىرىدە بولغان مۇزىكا ، قەلەمدىن قەدىم ، قەغەزدىن پېشقەدەم بولغان بۇ ناۋانى ، سۇ توپانى ، ئوت قىيامىتى ۋە ئىمامى مەھدى ئاخىر زامان ئاياغلاشتۇرالمايدۇ . ئۇ ئىنسان جەۋھىرىنىڭ ھايات كەۋسەرىدىن ئالغان قۇدرىتى ، يۇرەك قۇشىنىڭ ئەقىل گۇل قاچىسىدىن ئىچكەن شەبنەمى .

سەن ئۇنىڭغا يېڭى گۈلىستان بېغىشلا ! تارىخ ئۇنىڭغا يېڭى تۇيغۇ بېغىشلىغۇسى . . .

لالە غۇنچىلىرىگە بىتاقەت بۇلبۇل : ئەي گۈلۈم ئېچىلساڭچۇ ، دېدى .

لالە غۇنچىسى گۈل بەرگىنى ئاچتى . لاللەر بۇلبۇلنى ئوراپ ئېلىشتى . بىراق ، بۇلبۇل خۇشال بولمىدى .

بۇلبۇل لاللەرگە قاراپ تىدا قىلدى : ماڭا كېرىكى گۈزەللىك خەزىنىسى ئەمەس ، ئۇ چىرايلىقلىقنىڭ زىنداىنى ، بېزەكلەرنىڭ قەپىسى ؛ ماڭا كېرىكى ئىشق ـ مۇھەببەت بۇلىقى بولغان سىنەڭدىن ئۇرغۇپ چىقىپ ، بىئارام كۆڭۈلگە ئارام بېرىدىغان بىباھا يۇكسەك سۆزلىرىڭ ، دېدى .

لاللەر قاقاقلاپ كۈلۈشتى ، ئۇنىڭ خۇش پۇرىقى چېچىلدى . شەبنەم پىيالىلىرىگە مەيلەر قۇيۇلدى . ئىشق بىلەن كۈيلەنگەن يۇكسەكلىك گۈزەللىكنى ھېكمەت دورىلىرى بىلەن شولىلاندۇرغانىدى .

بۇلبۇلنىڭ كۆڭلى ئېچىلدى ، گۈلزار ئاشىقى بۇلبۇلى ئازادىگە ئايلاندى .

كۆزۈم گۈزەللىكنىڭ چىنلىقى ئۈچۈن شاھىت . سۆزۈم ئۇنىڭ ئىقرارنامىسى . ھاياتىم ئۇنىڭ ھىمايىچىسى بولمىغان قۇربانى .

سەن ھەقىقەتنىڭ خۇش پۇراق بىلەن بېشارەت بېرىدىغان ئىلاھى .

سەن ماڭا سىر ، چۈنكى : سېنىڭ بەدىنىڭ ئىپار بىلەن يۇيۇلغانمىدۇ ياكى سېنىڭ ئىچكەن سۈيۇڭ ئىپار بۇلىقىنىڭ شەربىتىمۇ

دۇ ۋە ياكى سېنى گۈزەللىكلەر ئىلاھى خۇش پۇراقلار دەريا سىغا چىلىغانمىدۇ ، بۇ ماڭا يوچۇن .

مەن پەقەت سېنىڭ جىگدىلىك مەھەللىدە تۇغۇلۇپ ، جىگدە چېچكى قىسىپ ئۆسكىنىڭىلا بىلىمەن . شاپتۇللۇق باغ مەلىكىلدىرىدىن سېنىڭچە خۇش ئىپار چىقمىغان .

تەبىئەت بىر ئۇلۇغ گارمونىيە ، بىر ئۇلۇغ مۇھەببەت ماگنىتى . . .

تەبىئەت سۆيىدۇ ئۆز مەشۇقىنى ، سۆيگۈدىن راۋاندۇر بىپايان ئالەم ، بىلىمەن يارالغان تۇرۇپ سۆيگۈدىن ، شۇ سۆيگۈ تۇپەيلى گۈناھكار ئادەم .

مۇھەببەت يەلكىنىگە چۈشكىن ، پاجىئەلەر دېڭىزىغا راۋان بول .

يۈكسەكلىك تۇلپارىغا مىنگىن ، كىشىلىك دالاسىغا چاپ .

ئاھ مۇھەببەت ، مۇھەببەت . . .

سەن سېھىرگەرنىڭ نەي ناۋاسى ئەمەس ، شەيدالىقنىڭ مۇناجاتى ؛ سەن ئېزىتقۇلۇق تۇمانلىرى ئەمەس ، ئارزۇلۇق ئۇممىدنىڭ گۈزەل پەرىشتىسى ؛ سەن ئۆتمۈشنىڭ ھەسرىتى ئەمەس ، كەلگۈسىنىڭ شولىسى .

ئاي يورۇقى يېقىملىق يېرىم قاراڭغۇلۇق .

مەي تەسىرى نازۇك يېرىم ھاياتلىق .

سەن بىلەن سەيلە قىلىپ كۆزلىرىڭگە يېنىپ يېنىپ قارىماق ،

ۋېنوسىزمۇ مەست قىلىدىغان شېرىن ئىچىملىك . . . .

مەيلى سەرۋى قەددىڭدە ياسا پاجىئەلىك دار ، مەيلى ئۇندا مەن قالاي ئەيسا ئوخشاپ ئۆمۈرلۈك . . .

مەيلى چىمەن كۆكسۈڭىنىڭ دالاسىغا تاشلانسام ، مەيلى يۈسۈپىنىڭ ماكان بولسۇن ماڭا چاھۇ غار .

مەيلى بۇدۇر چاچلىرىڭ ئۇپقۇنىغا غەرق ئېتەي ، چورتان بېلىق يۇنۇسقا بولغان كەبى ساھىبكار .

مەيلى ئىشقىڭ پىراقى ئوتقا سالسۇن قەقنۇستەك ، بولسام لېۋىڭ ئابىدىن تىرىلمەككە ئۇمىدۋار .

مۇھەببەت ، ئىناۋەتلىك سەزگۈ ، شېرىن زوراۋانلىق . . .

ئۇنىڭ ئالامەتلىرىنى ھېس قىلىمەن ، ئۇنىڭ ماھىيەتلىرىنى چۈشەنمەيمەن . ئۇنى چۈشىنىپ بىلىشكە ئاجىزمەن ، چۈشەنمەيمەن قۇربان بولۇشقا قۇدرەتلىكمەن . بۇنىڭ شاھىتى : ۋاپاسىزلىق ئالدىدا زارلانمىغانلىقىم . . .

ئۇمىد ، ئۇمىد ، ماڭا كېرىكى ئاشۇ نۇرانە ئۇمىد . . . ئۇمىد ئۇ نېمە ئىدى . . .

ئۇمىد — قاراڭغۇ كېچىدىكى شوللىلىق چىراغ ؛

ئۇمىد — تەسەۋۋۇر دەريىدىكى رومانتىكا قۇشى قونىدىغان چاڭگا ؛

ئۇمىد — رېئاللىقتىن بىزار بولغان مېڭىنىڭ لىرىك ئايۋانىدىكى شېرىن چۈشى ؛

ئۇمىد — روھىيەت شىپاگەرىنىڭ تۇتىيا دورىسى ؛

ئۇمىد — پىل جىسمىنى پەيدەك ئۇچۇرىدىغان قانات ؛

ئۇمىد — يۇلتۇزلار چاچقۇلىرىنى ساماداا ئارقانسىز كۆتۈرۈپ تۇرىدىغان ماگنىت ؛

ئۇمىدسىزلىك — قىيامەت . . .

ئاي يورۇقى مەپتۇن قىلمايدۇ سېنى ، دىل شاۋقۇنى مەجنۇن قىلمايدۇ سېنى .

سالقىن شامال قۇندۇز چاچلىرىمنى يۇزۇڭگە ياپقاندا ، ئىللىق سۆيگۈ تەسىر قىلمايدۇ ساڭا . ئىككى سىنە ، زىل - بوم تار بىر چېلىنسا ھايات زەۋقىن ئەسىر قىلمايدۇ ساڭا .

مەن ساڭا ئوقۇغاچ مەدھىي - ساما ، يۇلتۇزلار ئويناپ ساما ، بەلكىم شۇڭا ئېگىلگەندۇ يادەك ساما .

ئىككى يۈرەك قىسمەتنىڭ ئۇلى ، ئىككى يۈرەكتىن قىسمەت باشلىنىدۇ .

ۋاقىت زومىگىرى سېنىڭ ھۆسنۈڭدىكى گۈزەللىك خەزىنىسىگە چاڭ سالىدۇ . ھەسرەت زىمىستانى قۇندۇز چېچىڭغا قىرو تاشلايدۇ . ھەۋەس كۆزلىرى خېرىدارلىق زوقىنى بۇزاپالىق بىلەن گۈگۈمىدىن تاڭغا يۆتكەيدۇ .

هۆسن گۈزەللىكى بىقارار چېچەك .
هۆسن گۈزەللىكى ھەسرەتلىك پاجىئە .
بەخت سازىنى تەڭشە .
ئىككى تارنى بىر - بىرىگە مۇجەسسەم قىلغىن .
ماسلاشمىغان تارلاردىن مەرسىيە ئاھاڭى ئاڭلىنىدۇ .
ۋاقىتنىڭ ئەجدىھاسىدىن غالىب چىقىش ئۈچۈن شۇنداق گۈ-
زەللىك چوققىسىغا چىققىنىكى ، كەلگۈسىدە جىسمىڭ تەبىئەت قوي-
نىغا ، روھىڭ خەلق قەلبىگە كۆمۈلىدىغان بولسۇن . ئالەمدىن كەت-
كەن گۈزەللىكنىڭ روھىيەت مەنىسىلا كىشىلەرنىڭ ئەقلىنى قاماشتۇ-
رىدىغانلىقىغا ئىشىنەمسەن ؟
مۇھەببەت كۆزۈمگە سېھىرگەرلىك ئەينىكىنى تاقىدى ، ساڭا
ئالتۇندىن ھەل يالاتتى .
ۋاقىت — قۇدرەتلىك نوپۇز .
ۋاقىت — رەھىمسىز زوراۋان ، ئۇ شىر ۋە يىلپىزنى يىقە-
تىپ ، يۈلتۇزلارنى كۆچۈرۈپ ، سۈيىقەستلەرنى چىرىتىپ سىرلارنى
ئاچىدۇ . ئەسرلەپ ياشىغان تۈتى ، يۇز يىللاپ ياشىغان ھىيلىگەر
تۈلكە ۋاقىت سەييارىسى ئالدىدا ئاجىز ئەسىرگە ئايلىنىدۇ . نوھنىڭ
كېمىسى ، پىرئەۋننىڭ مومىياسى ، ساكىيامۇنىنىڭ جەسەت ساندۇقى ،
ئىبراھىمنىڭ غارى ۋاقىت ئالدىدا زەئىپ ، ۋاقىت ھاياتلىق ئورما-
سىنى ئوردىغان ئورغاق ، گۈزەللىك يايلىقىدا جەۋلان قىلىپ يۈر-
گەن ئۆتكۈر چالغا .
ئېھ سۆيۈملۈكۈم ، گۈزىلىم ، پۈتۈن كائىنات زالىدىكى بەھ-
سىاب نەقىشلەر ئارىسىدا ساڭا يېتىدىغان ئۇلۇغۋار ئەسەر يوق . سەن
ئەڭ ئالىي گۈزەللىكنىڭ ئەڭ نوپۇزلۇق ئۇلگىسى . قارا ، ئەنە
ۋاقىت ، ئۇ يۈلتۇزلار ئارىسىدا پىرقىراپ يۈرمەكتە . ئۇ مېنىڭ
تىنىقلىرىم ، سېنىڭ تەبەسسۇملىرىڭ ئارىسىغا يوشۇرۇنغان .
كەل سۆيۈملۈكۈم ، گۈزىلىم ، مېنىڭ قاناتلىرىم ئارىسىغا
كىرگىن . ۋاقىتنىڭ قايغۇ - ھەسرەت ، ئارزۇ - ئارمان بىلەنمۇ ،
ھۆسن ئالىپتىلىقى بىلەنمۇ ئەيۋەشكە كەلتۈرەلمەيسەن . ئۇنى مەڭ-
ۈى گۈزەللىكنىڭ تىللاردا داستان بولىدىغان ئەسلىمىسى — مېنىڭ

شېئىرلىرىم يېڭىدۇ ، ئۇ ئالەم سىرلىرى بىلەن تويۇنغان ، ئالەم ئەقلى بىلەن نۇرلانغان ، ئۆلمەسلىك ئالمىسى بىلەن ئۆزىنى زىننەت-لىگەن ، ئۇ ياۋا گىياھ ئۇرۇقىدەك ھەمىشە تۆكۈلۈپ ۋە قايتا-قايتا كۆكسىرىپ تۇرۇشتىن ئىبارەت ئۆلمەسلىك جادۇسى بىلەن سېھىر-لەنگەن . ئاڭا قۇدرەت بېغىشلىغان نەرسە ، جىمىكى زىۋسلارنىڭ زىۋسى بولغان ئىنسانىيەت .

مېنىڭ يۈرىكىم مۇھەببەت توپىسى بىلەن قاتۇرۇلۇپ ، ئىشق ئوتىدا پىشۇرۇلغان پىرامىدا .

ئۇنى نىل ياقىسىدىن ئىزدىمىگىن ، ئۇ مىسرالار دالاسىدىكى چاھقا كۆمۈلگەن .

ئۇ يەردە ۋاقىت توزانلىرى بىلەن ئىقلىمنىڭ جۇدۇنلىرى يوق .

كۆزۈمنىڭ رەسىم رامكىسىدا سېنىڭ سۈرىتىڭ .

قەلبىمنىڭ شېئىرىيەت دىۋانىدا سېنىڭ روھىڭ .

سېنى سۆيىمەن ، بىلىپ ـ بىلمەي سۆيىمەن .

سېنى ياخشى كۆرۈشۈم بەخت ئەمەس ، ئۇ ئازابنىڭ بېشارىتى . بەخت ، مېنىڭ بەختىم ، مېنىڭ سېنى سۆيۈشۈمدە ئەمەس ، سېنىڭ مېنى سۆيۈشىڭدىلا .

سېنى سۆيىمەن ، بىلىپ ـ بىلمەي سۆيىمەن . مەشۇقسىز ئاشىقنىڭ مۇھەببىتى قىسمەتتىكى ئېزىقتۇرۇشى ياكى شۇبھىلىك ئامانەت . ئۇ ، تەكرىسىز ئىستىقامەتتىكى ئەجرىسىز ئېتىقاد بولغىنىغا ئوخشاش بەختسىز بىچارىلىك . مېنىڭ ئىزدەيدىغىنىم : كۆڭلەكلەرى باغنىڭ چېتىدە يىرتىلغان ، تەنلىرى تىكەندە قانىغان ، قىسمىتى غەزەل بولغان يۈرەكنىڭ بەختى ـ ئەجرىلىك مەمنۇنىيىتى . . .

مەشۇقى قولىدىكى خام چۈچۈك ئالمىنىڭ باققالئالمىلىرىدىن لەززەتلىك بولغان تەمىدىن مۇھەببەتنىڭ بەختىنى سەزدىڭمۇ ؟

ئالما دۇنياسىغا غەرق بولۇپ ، ئالما يەپ ياشايدىغان قۇرتنى بەختلىك دەپ بىلەمسەن .

كاككۇك — ئەرك سىمۋولى ، قونۇپ ئۆتكەن ھەربىر موھتاج چىمەنگە .

ئەركىن پىكىر — ھەقىقەتنىڭ يالىڭاچ پەرزەنتى . ئۇ ئاپوللو-

نىڭ ئوت هارۋىسى ياكى پۇساڭ دەرىخىدىن كۆتۈرۈلگەن قۇياش قۇشى بىلەن بىللە يەر - زېمىن ، دېڭىز - ئوكيانلارنى كېزىدۇ ، ئۇنىڭ قايغۇلىرى ئىنسانىيەتنىڭ دەرسلىكى . ئۇنىڭسىز گۈزەللىك ئۆزىنىڭ مېڭىسىنىمۇ ، قەلبىنىمۇ يوقاتقان ھەيكەلگە ئايلىنىدۇ .

ئەركىنلىك قۇشى كرېست دارىغا قونۇپ ئۆتىدۇ . ئۇنى ياكى كەمستېپ چىرىتىدۇ ياكى ئەتىۋارلاپ مەشئەل دەستىسى قىلىدۇ .

ئەي گۈلزار ئاشىقى بۇلبۇل ، دېدى كاككۇك ، ئۇ يەنە نېمىلەرنى دېگەنلىكى ئېسىمدە ئەمەس . خىيالىمغا ئۇنىڭ يەنە مۇناق دېگەنلىكى مەلۇم بولدى : سەن گۈللەر گۈزەللىكى ھەققىدە شائىرانە قەسىدە ، سازەندىلەردەك مۇڭلۇق كۈي بىلەن سايرىدىڭ . ئەمما مېنى تەئەججۇپ قىلغىنى ، سېنىڭ لالە پىيالىسىدىكى شەبنەم شارابنى ئىچىپ ، لەرزان مەستخۇشلۇق بىلەن مۇناجات ئوقۇشتىن بىراقلاشمىغانلىقىڭ بولدى . قارا ، قاناتلىقلارنىڭ ئەڭ كىچىكى ، سېنىڭدىن مىڭ ھەسسە زەئىپ بولغان قەيسەر پەرۋانىنىڭ جاسارىتىگە ! سەن ئۇنىڭ ئۆزىنى ئوتقا تاشلىغانلىقىدىن تەسىرلەنمەمسەن . ئۇ قەنۇسنىڭ مۇرىتى ، سەمەندەرنىڭ ئوقۇغۇچىسى .

ۋاھ پەرۋانە . سەن چىراغ مەشئىلىگە مەپتۇنلۇق ھېكايەڭنى پۈتۈن ۋۇجۇدۇڭ بىلەن يېزىپ كېلىۋاتسەن ، سېنىڭ تىلىڭ يوق . شۇنداقتىمۇ سەن نەزمسىز داستان ، ئاھاڭسىز سىمفونىيە . سېنىڭ قىسقىغىنە ھاياتىڭ تارىخسىز قەھرىمانىنىڭ شەجەرىنامىسى . سەن ھايات تۈتۈرۇقلىرى بىلەن پارلاپ تۇرغان ھاياتلىق مەشئىلى ؛ زەردۇشت راھىبلىرىنىڭ ئاخىرۇمازداغا بولغان شەيدالىقى سېنىڭ ئالدىدا تىلغا ئېلىشقا ئەرزىمەيدۇ .

كاككۇك داۋاملىق سايرىدى . ئۇنىڭ قۇسقان نەزم قانلىرى ساقاللىرى كامپۇردەك ئاقارغان ، كۆزلىرى تېرەن دېڭىزدەك ئەقىل بىلەن تولغان ھېكىمنى سەۋدايى ھالىتىگە كەلتۈرگەنىدى .

سەۋدايى كاككۇك دېگەن تەئەججۇپلۇك سۆزلەرنى تەئەججۇپلىنىپ ئولتۇرماستىنلا تەكرارلىدى : مېنىڭ قەلبىمدە بارلىق زورلۇقلارنىڭ شاھىنشاھى بولغان ۋاقىت قۇدرىتىنى يېڭىدىغان كىچىك كىنە قەھرىمانىنىڭ مەيخانىسى تۇرۇپتۇ . بۇ ھاپىزنىڭ خانقاسى ،

تەرسانىڭ ئېھرامى ئەمەس . بۇ پەرۋانىدەك قەيسەر ۋە پەرۋانە ئۇۋ-
سىدەك كىچىككىنە يۇرەك . ئۇنىڭ رىتىممدا جەننەت ھەۋىسى بىلەن
دوزاخ ئەندىشىسى يوق . ئۇنىڭ ھاكىمى مۇھەببەت ۋە شېئىرىيەت
ئىلاھىدىن ئىبارەت .

سەۋدايى ھېكىم قاقاقلاپ كۈلدى : ئاڭا قارشى ئېتىلغان ھەر-
بىر ساداق ئىنسانىيەتنى نادانلىق غاربدىكى پاسىق قاراڭغۇلۇقتا ،
رەھىمسىزلىك دەشتىدىكى دەھشەتلىك قان توپانىغا گىرىپتار قە-
لىش ئىستىكىدە ئاسمان قەربدىكى مۇبارەك ئاي بىلەن قۇياشقا تاش
ئاتقاندەك ئېغىر گۇناھ ۋە بىھۇدە ئاۋارىچىلىق . . . .

كاككۇك قاناتلىرىنى رۇسلىدى . سەۋدايى ھېكىم ئۇنى قەپەس-
تىن قويۇۋېتىپ دۇئا قىلدى . كاككۇك قاناتلىقلارنىڭ ئەڭ قەيسە-
رى بولغان پەرۋانە ئالدىغا زىيارەتكە كەتتى .

يۇلتۇزلار چاقنىدى ، گۈللەر تەبەسسۇم قىلدى .

ئۇلار مېنى گۇناھسىز دەپىشتى .

ئاتامنىڭ دەرياسى

ھەربىر دەريانىڭ خۇددى ھايانتا ئوخشاشلا نۇرغۇن ئاتىلىشى بولىدۇ ، دەيتتى ئاتام ئىۋانىس . ئۇنىڭ ئېيتىشىچە ، ئۇ يەردە روھلار ئەرشىئەلاغا چىقىپ ، تاكى ئاداققى ئىسسىق دەريا يولۇققىچە توۋا - ئىستىغپار ئېيتارمىش ، ئامىن ! شۇڭا ، ئەڭ دەسلەپكى دەريا ئۆزىنىڭ تىمتاسلىقىنى ساقلارمىش ؛ ئاتام ئېيتىدۇلەركى ، شۇنداق قىلىپ بۇ دۇنيادىكى نەرسىلەر پەيدا بولغان ، بىراق ، بۇ نەرسىلەر بىزنىڭ ئېزىقتان قوزغىلىمىز ياكى سەن بىلەن بىز ئۇچۇن ، ياكى سۇدا ئۆكسۇۋاتقان سۆيگۇ - مۇھەببىتىمىز ئۈچۇن يارىتىلغان ئەمەس . . .

(ئارىدىن ئىۋانىسنىڭ ئەڭ دەسلەپكى دەريا خۇسۇسىدىكى ئەسلىمىسى)

بۇ ئىش ئېسپورو دەرياسى بويىدا يۈز بەرگەن . ئاسمان - پەلەك گۈرۈلدەپ كۆيۈۋاتقان ئوت ، ئوتنىڭ كۆيۈشىدىن بىز قەدەمۇقەدەم چېكىنىپ ، تاكى دەريا سۈيىگە كېچىپ توختاشقا مەجبۇر بولدۇق . دەسلىپىدە ، بۇ ھالەت غايەت زور ئىس - تۈتەككە ئوخشاپ قالغانىدى ، بىراق ، بۇ ئىس - تۈتەك كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچىلا دوزاخقا ئايلاندى . بۇنىڭ بىلەن بىز پىتىراپ قېچىشقا باشلىدۇق . بىز ئۆي ۋاقىمىز ، كىيىم - كېچەكمىز ، مال - چارۋىمىز ، ھەممە - ھەممىسىدىن ئايرىلىپ قالدۇق . بۇرۇن ، بىز ئاز - تولا ئىنساپ ، ۋىجدانى بار ، كېيىنچە ئارگېنتىنالىقلار «بۇيۇك مۇھاجىرلار» دەپ نام بېرىشكەن يىگىتلەردىن ئىدۇق . ئەينى چاغلاردا بىز ئەنە شۇنداق دېيىشەتتۇق ، مانا ئەمدىلىكتە بولسا بۇلارنىڭ ھەممىسىدىن قىلچە ئەسىرمۇ قالمىغان ، شۇ تاپتا كۆز ئالدىمىزدىكى بۇ دەريالار ھەيۋەت بىلەن شارقىراپ ئاقماقتا . دەريانى كېسىپ

ئۆتۈشكە يەنە شۇنچە كۆپ ۋاقىت كېرەك ، شۇنداقلا ئېقىن بىزگە بەش نۆۋەت يول بېرىدى ، شۇنىڭ بىلەن بىرگە بىزنىڭ چوڭقۇر جاراھەتلىنىزگە بەش قېتىم مەلھەم بولدى . بۇنىڭ بىلەن بىز ئازراقلا نەرسىلىرىمىزنى يوقاتقان بولدۇق ، چۈنكى ، تەڭرى بىزگە مۆلدۈر ، دەريا ئۆركەشى ۋە پاتقاق - سازلىقلارنى ئاتا قىلدى . بىز ئاخىرى يېلچونىڭ كۈن چىقىش بۇرجىكىگە يېتىپ كەلگىنىمىزدە ، دوستۇم ، بىزنىڭ ئازغىنە سۆڭەك ۋە نەسلىمىزلا قالغان . بۇ دەل ئەۋلادمۇئەۋلاد مۇشۇ ئەزىزانە تۈپراقنى پەيدا قىلغان نەسل ؛ دۇنيانىڭ بۇ سۆڭىكى ئىچىدە . مانا بۇ ئېسپورو دەرياسىنىڭ ئوتى .

بىز شۇنىڭ ئۈچۈن ئۈزۈن سەپەرگە ئات سالدۇق . تالاي ، تالاي يىللاردىن كېيىن ئاتام بىز ئەينى يىللىرى يىراق سەپەرگە ئاتلانغان جايغا قايتىپ كېلىپ ، ئۆزى سۆيگەن بارچە نەرسىلەرنى مېھرى بىلەن سىلىغان . پېشكەللىكلەر ئۈنى توختىماي قوغلاشقان ، گويا ئوتقا سېلىپ كۆيدۈرگەندەك . هالبۇكى ، بىزگە قېپقالغىنى ئۇنىڭ ئەسلىمىسلا بولدى . ئۇ هاياتلىق دەرياسىنىڭ باشلىنىشىدا ئۆلۈپ كەتتى ، دوستۇم ، مۇبادا تەقدىر ئىلاهى بىزگە ئىچ ئاغرىتمىغاندا ئىدى ، بىزمۇ ئاللىقاچان ئۆلۈپ تۈگىگەن بولاتتۇق .

شۇ بىر مەيدان ئوت ئاپىتىدىن كېيىن ، بۇ تۈپراق ۋە تۈپراقنى سۇغارغۇچى دەريا پەيدا بولدى . ئۈندا بۇ دۇنيادىكى تۇنجى دەريا بىزگە ئەگىشىپ ئېقىشقا باشلىدى : بىزنىڭ چىقىش نۇقتىمىز ئېسپورو دەرياسى ، ئاندىن پوتارېف دەرياسى ، شۇنداقلا ئاقىدىغان يېلچو دەرياسى ، مىچمائوئېدا كۆلىمۇ ئېسپورو دەرياسىغا قۇيۇلىدۇ . مانا بۇ تۇرمۇشىمىزدىكى بارچە نەرسىلەرنىڭ ئىسمى . ئۇنىڭدىن باشقىسى شامال ، قەھرىتان سوغۇق ، مەككار سۇ ۋە تاغنىڭ ئۇ چېتى .

بىز مانا شۇنداق يولغا چىققانىدۇق ، يەنە شۇنداق يېتىپ بارىدۇق .

كېيىن ، پارچە - پارچە قارا بۇلۇتلار تارقالغاندا ، تۇشمۇتۇشتىن كۈلتۇك قارلار چىقىپ بىزنى قارشى ئالدى . ئاتامنىڭ هەيرا-

لمقتىن ئېغىزى ئېچىلىپ قالدى ، ئۇلار تولىمۇ ئۇز ، ئوپئوخشاش نەرسىنى كۆرگەنىدى . بىزنىڭ ياخشىلىقىمىزنى قايتۇرغىلى كەپتۇ ، دېدى ئاتام داۋاملىق سۆزلەپ . باشقىلار يۈكۈنۈپ كرېست شەكلىدە ئىشارە قىلىپ ، توۋا ـ ئىستېغپار ئېيتىشتى . توغرا ، توغرا دەيتتى ئاتام داۋاملىق ئۇنلۇك سۆزلەپ ، بۇ ياشاش چوققا دۇنياسىنىڭ بارچە كۇلتۇك قارلىرى ، چۇنكى ، تەڭرى ئېگىز ئاسمانغا ئامراق . بەلكىم شۇنداقتۇ ، ئانام جاۋابەن شۇ سۆزلەرنى قىلىپ ئۇلگۇردى ؛ باشقىلار بولسا بېشىدىن ئاللىقاچان شىلەپىلىرىنى ئېلىشىپ ، ئاسمانغا تەلمۇ-رۇپ تۇرۇشاتتى ؛ مىچمائوئېدا يالقۇن تېغى شىمالدا تۇتۇن چىقىرىپ تۇراتتى ؛ جەنۇبنى ئېگىلەپ ياتقىنى كوركېۋادو قارلىق تېغى ، ئېسـ-چورو ۋە تاغلىق رايوننىڭ قىسمى ؛ كۇن پېتىش تالا ـ تالا مۇز بولۇپ قاتقان قار سىزىقى ، ئۇنىڭ سەلىنېرىسىدىلا دېڭىز . باش ئۇستىمىزدە ھەممىنى پۇركەپ تۇرغان كۆك دەريا سى . شۇنداق قىلىپ ، بىز پۈتۈنلەي سۇ بىلەن قورشالغان زېمىننى كۆردۇق ، يىراقتا ئارالار ، ھاڭ ، كۆپ ئارال جايلاشقان دېڭىز . ئۇ باھار باشلانغان چاغلار ئىدى . ئېرىگەن ئەگىز سۇلىرى تاشقىنلاپ شىد-دەت بىلەن پەسكە چۈشەتتى ، تاغلار بولسا ئۆسۈپ باراتتى . بورانكا ئىۋانىس مەن ۋە مېنىڭ قېرىنداشلىرىمنى باغرىغا چىڭىدە باسقـ-نىدا ، بىز ئاخىرى ئۇ يەرنىڭ بىز قېپقېلىشقا تېگىشلىك جاي ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ يەتتۇق .

شۇنىڭ بىلەن تۇنجى تۇركۇمدىكى ئائىلىلەر بۇ يەرگە ماكانلاش-تى . دەسلىپىدە ، كاۋېرو ، يانۇس ، دىياس ، جوكانو ۋە بىزنىڭ ئائىلىمىزدىن ئىبارەت بەشلا ئائىلە بار ئىدى . شۇ چاغلاردا ، مەن تېخى سەبىي بالىلارنىڭ بىرى ئىدىم . كېيىنچە ، بىز مەغرىب تامان كۆچكىنىمىزدە ، ئۇلار مانا شۇ بۇگۈنكى كۇنلۇكتىكى چايدام يېڭى شەھرىنى بەرپا قىلغانىدى .

تۇرمۇش يېڭىدىن باشلانىدى ؛ دىياسنىڭ ئۆيىدىكىلەر بېلىقچى ۋە دېڭىزدىكى كېمىچى بولدى ؛ بىزنىڭ ئۆيدىكىلەر دەريادىكى قول-ۋاقچى بولدى ؛ كاۋېرو بىلەن جوكانو ئائىلىدىسىكىلەر بولسا تاغقا

چىقىپ ، رامرىس پورتى دېيىلىدىغان بىر مەھەللىدە ئولتۇراقلاش-
تى ، كېيىن ئۇ يەردىن يېلجو جىلغىسىدىكى ئۇلۇغ سۇلارنى كېچىپ
ئۆتۈپ ، كاردىناس پورتىغا بېرىپ ئولتۇراقلاشتى . كاردىناس دېگەن
بۇ نام دەسلەپ ئولتۇراقلاشقان بىر تۈتۈنلۈك ئائىلىنىڭ ھۆرمىتى
ئۈچۈن قويۇلغانىدى ، كېيىنچە بۇ ئائىلە دېگىز بويىنى ئىگىلەپ
ئۆزىنىڭ قىلىۋالدى . بۇ نەپسانىيەتچىلىك ھەققىدىكى ھېكايە بۇرا-
دەر ، بىراق ، كىشىلەر ئېيتقانەك رەزىللىككە رەزىللىك قايتقاي ،
ئامىن . مەنئۇئېل يانۇس چۈشىدە تەڭرىنىڭ بېشارىتىنى كۆردى ،
شۇنىڭ بىلەن ئۇ تۈنجى بولۇپ دۇكان ئاچتى ؛ ئۇنىڭ ئىنىسى
ئېدۇارد تۈنجى تۇغمەننى قۇردى . كېيىن ، خېسىر ، ئېرتىرىك ھەمدە
مونسالۋې قاتارلىقلارنىڭ ئائىلىسى كۆچۈپ كېلىشتى . شۇغىنە-
سى ، كېيىنكى ئىككى ئائىلىدىكىلەردە ئىقتىسادىي كاللا بولمىغاچ-
قا ، ھازىرغىچە ھېچنېمىگە ئېرىشەلمىدى .

ھاۋا كىلىماتى ناچارلىشىشقا باشلىدى . ئوت ئاپىتى ئېلىپ
كەلگەن شۇ قاباھەت بىزگە يەنە سۇ ئاپىتى ، ئاچارچىلىق ۋە بىھېساب
زىيانكەشلىك ئالامەتلىرىنىمۇ ئېلىپ كەلدى . بۇ دەريالارنىڭ بىرىن-
چى كېمىچىسى چۈش ؛ ئىككىنچى كېمىچىسى ئادەم مەنئۇئېل كاۋې-
رو ؛ ئۇنىڭدىن كېيىنكىسى بولسا ئىۋانىس ئىسىملىك تاغام . كاۋې-
رو كېمە ھەيدەشكە ئۇستا ، ئەمما كېمە ياساشنى بىلمەيدۇ ؛ ئۇنىڭ
قولۇنقى سوقۇلۇپ پاچاقلىنىپ كەتكەندىن كېيىن ، يانۇس ئائىلە-
سىدىكىلەرگە يېڭىدىن كېمە ياساپ بېرىشنى ئۆتۈندى . قىش پەسلى
ئاخىرلىشاي دېگەندە ، يېڭى كېمە ئۇنىڭغا ئۆتكۈزۈپ بېرىلدى .
كېمىنىڭ شۇنچىلىك چىرايلىق ياسالغىنىنى كۆرگەن كاۋېرو خۇ-
شاللىقتىن قىن - قىنىغا پاتماي سەكرەپ كەتتى . كۆپچىلىك ھەم-
مىسى كېمىنى كۆرگىلى بېرىشتى ، كاۋېرو كېمىگە «شەپەق» دەپ
نام بەردى . چۈنكى ، ھەممىسى ئۇنى قۇتلۇقلىغاچقا ، ئۇ خۇددى يېڭى
بىر تاڭنى كۆرگەندەك بولغانىدى . دەريا دېگەن مانا شۇ . ناۋادا ،
سىز دەريالارغا دوست بولسىڭىز ، ئۇلار سىزگە بىر يول بەخش
ئېتىدۇ ، سىز كۈنلەرنىڭ ئۆتۈشى ئارقىسىدا ئاستا - ئاستا سۈنىڭ

تەبئىتى بىلەن پىششىق تونۇشۇپ چىقالايسىز - دە ، ئۇنىڭغا قىز - ئاياللارغا مۇئامىلە قىلغان تەرىزدە مۇئامىلە قىلىسىز . سەۋەبى ، تېگى - تەكتىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا ، ھەربىرىمىز ئوخشاش بىر سۇ مەنبەسىگە ئىگە بولغان ئىپتىلارغا مەنسۇپ ، بۇ سۇلار ئاسماندىن چۈشكەن ياكى بۇلاقتىن كەلگەن . سۇنىڭ تەبىئىتىنى بىلمەيدىغانلار يالغۇزلۇق ، ئاچ كۆزلۈك ياكى پەس ئارزۇ - ھەۋەسلەر تۈپەيلى ھالاك بولىدۇ . ئەمما ، مۇبادا سىز دەريانى چۈشەنسىڭىز ، دەريانى دوستانە مۇئامىلە قىلىشنى بىلسىڭىز ، ئۇ ھالدا روناق تېپىپ كېتەلەيسىز . ئۇلۇغ ژودارېف دەريانى مەن ئۈچۈن ئەنە شۇنداق ، يېرجو ئەزىم دەريانىمۇ شۇنداق ، ئۇنىڭدىن باشقا بارلىق دەريانىڭ ھەممىسىلا شۇنداق . ژاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن خېسىر ئائىلىسىدىكىلەر دەريا بىلەن دوستلۇق ئورناتقان ئۈچىنچى تۈركۈمدىكى كىشىلەردىن بولۇپ قالدى . ئۇلارنىڭ ئاتىسى ئېكىدول خېسىر بىر كېمە ياساپ چىقىپ ، ئۇنىڭغا «كىرىستىنا» دەپ ئىسىم قويدى . كېمىنى سۇغا سالغاندا بولسا «ئېسپورۇن» دەپ يەنە بىر ئىسىم قويدى . بۇ ئاشۇ مەڭگۈلۈك كۆيۈپ كۈلگە ئايلانغان شۇ يەرنى ئەسلەش ئۈچۈن ئىدى . بۇ كېمە تا بۈگۈنگە قەدەر سۇنىڭ ئاستىدا تۇرۇپتۇ ، شۇڭا بۇ تۇنجى كېمىنىڭ بېشىنى ژە كونا مەجنۇنتال مەھەللىسىدىكى كېمە باغلايدىغان ياغاچ قوزۇقنى كۆرۈش مۇمكىن ، بۇ ئۇنىڭ باشقا كېمىچىلەرگە ئاسانلىق يارىتىپ بېرىش ئۈچۈنلا قىلىنغان ئىش . ھاۋا ياخشى بولمىغان يىللاردا ، كېمىچىلەر باشقا بىر خىل ئۇسۇلدا تىرىكچىلىك قىلىدۇ . ئۇ كۆلنىڭ جەنۇب تەرىپىدە بولۇپ ، باشقا يەردىن كەلگەنلەر بۇنى چۈشەنمەيدۇ . مانا بۇ بىزنىڭ يېڭى ماكانىمىزدا بەرپا قىلىنغان تۇنجى «مۇقەددەس جاي . »

يىللار بىر - بىرىنى قوغلىشىپ ئۆتىدۇ ، مەيلى تەڭرى ، مەيلى دوست - يارەنلەر ژە ياكى ئىبلىس ، شايانۇنلار بولمىسۇن ، ھەممىسى ئوخشاشلا مانا شۇنداق بولۇشىنى ئىستەيدۇ . ئۇلار قاباھەتلىك چۈشتە پەيدا بولىدۇ - دە ، ئاللىنېمىلەردىن ياكى پېشكەللىكلەردىن بېشارەت بېرىدۇ ؛ بىراق ، ھامان بىر كۈنى تەڭرى كۆلى مەھەللە-

سىدە ياشىغانلارغا ياخشىلىقى قايتىدۇ . شۇ تاپ مەن ئاللىقاچان قەرىپ كەتتىم ، تەشۋىشلەنگۈدەك ھېچ ئىشمۇ يوق ؛ ئەمما ، سۇ مەڭگۇ بىزنىڭ يۆلەنچۈكىمىز ، ئۇ ئەبەدىي يۇقىرىغا ياكى تۆۋەنگە ئېقىشتىن توختىمايدۇ . رەببىمىز چۈشۈمدىكى ئانتونىئونى ئىنە. مىزنى ماڭا مانا شۇنداق ئېيتتىپ بەرگەن . ئىنىمىز چۈش ئىلكىدە بۇ دۇنيانىڭ مۇقەددەس جايىنى سەير ئېتىدۇ . ئۇنىڭ قەلبى جىمە. كى دەريالارنىڭ روھى بىلەن تولغان ، ئېزىپ - تېزىپ بىرەر يامان ئىش قىلىپ باقمايدۇ . دوستۇم ، دۇنيا ئۆزگەرمەكتە ؛ بىراق چۈش يەنىلا ئاشۇ چۈش .

(ئەركىن نۇر تەرجىمىسى)

رابىندرانات تاگور (ھىندىستان)

«گىتەنجالى»

1

سەن مېنى ئاللىقاچان مەڭگۈلۈك مەنزىلگە يەتكۈزدۈڭ. مۇ-شۇنداق قىلىش سېنىڭ خۇشاللىقىڭ. سەن بۇ نازۇك قەدەھنى توختىماستىن دۇم كۆمتۇرۇپ، يەنە ئۇنى توختىماستىن يېڭى ھاياتلىق بىلەن تولدۇرىسەن.

سەن تاغلاردىن ھالقىپ، جىرالاردىن ئاتلاپ ئەكەلگەن بۇ نەينى چېلىپ مەڭگۈ يېڭىلىنىپ تۇرغۇچى ناۋالارنى چىقىرىسەن.

مېنىڭ بۇ كىچىككىنە يۈرىكىم، قوللىرىڭنىڭ تىنىمسىز پەپە-لەشلىرىدە، چەكسىز خۇشاللىقتا چۆمىدۇ، ئۇنىڭدىن چىققان ئا-ھاڭلارنى قەلەم بىلەن تەسۋىرلەشكە ئاجىزلىق قىلىمەن.

سەن ئاشۇ پۈتمەس - تۈگىمەس ھەدىيىلىرىڭنى پەقەت مۇشۇ كىچىككىنە قوللىرىمغا تۆكتۈڭ. كۆپ دەۋرلەر ئۆتۈپ كەتتى، ھەدىيىلىرىڭ يەنىلا تۆكۈلمەكتە، ھالبۇكى قولۇمدىكى بوشلۇقلار يەنە بارمىدۇ، دەپ تەلمۈرىدۇ.

2

سەن مېنى ناخشا توۋلاشقا بۇيرۇغان چاغدا، يۈرىكىم خۇشال-لىقتىن يېرىلىپ كەتكىلى تاس - تاس قالدى؛ بېشىمنى كۆتۈرۈپ دىدارىڭغا باقتىم، كۆز ياشلىرىم يامراپ چىقتى.

ھاياتىمدىكى بارلىق قوپال ۋە يېقىمسىز ئاۋازلار بىرلىشىپ، لەززەتلىك بىر كۈيگە ئايلاندى؛ ئېتىقاد ۋە ھۆرمەتكە تولغان قەس-دىلىرىم غەمسىز بىر قۇش كەبى قانىتىنى كېرىپ، پەرۋاز قىلدى - دە، بىپايان دېڭىزغا قاراپ ئۇچۇپ كەتتى.

بىلىمەن، سەن مېنىڭ ناخشىلىرىمغا خۇشتارسەن. بىلىمەن، مېنىڭ بىر ناخشىچى بولغانلىقىم ئۈچۈنلا، ئالدىڭغا كېلەلىگەنلىكىم

ئۆزۈمگە ئوبدان ئايان .

مەن ناخشىلىرىمنىڭ يىراقلارغا سوزۇلغان قاناتلىرى بىلەن ئاياغلىرىڭنى لەرزانغىنە يەلپۈتمەكتىمەن . لېكىن مەن بۇنداق قىلمىشقا ھېچقاچان پېتىنغان ئەمەس .

مانا ناخشىلىرىمنىڭ خۇشاللىقىدا مەست بولۇپ ئۆزۈمنى ئۇنتۇدۇم - دە ، سېنىڭ دوستۇڭغا ئايلاندىم ، ئەسلىدە سەن مېنىڭ ئىگەم ئىدىڭ .

13

ئېيتماقچى بولغان ناخشىلىرىمنى ھېلىغىچە ئېيتالمىدىم .

كۈنلىرىم سازنىڭ تارىسىنى تەڭشەش بىلەن ئۆپراپ تۈگىدى .

پەدىلەر تېخى جايىغا چۈشمىدى ، تېكىستلەرمۇ تېخى پۈتمىدى .

قەلبىمدە پەقەت ئۈمىد - ئىستەكلىرىمنىڭلا ئازابى قالدى .

گۈللەر تېخى چېچەك ئاچمىدى ، پەقەت شامالار ئۇلۇغ - كىچىك تىنىپ ئۇنى يانداپ ئۆتمەكتە .

مەن ئۇنىڭ چىرايىنى كۆرمىگەن ، ئاۋازىنىمۇ ئاڭلىمىغان ، ئۇ پەقەت ئىشىكىم ئالدىدىكى يولدىن ئۆتكەندە ، ئۇنىڭ ئاشۇ يەڭگىلگىنە ئاياغ تىۋىشلىرىنىلا ئاڭلىغانمەن .

ئۇنىڭغا ئاتاپ يەرگىلا ئورۇن راسلايمەن دەپ ئۇزۇن بىر كۈن تۈگەپ كەتتى . بىراق چىراغ تېخى يېقىلمىدى . مەن ئۇنى ئۆيگىمۇ چىللىيالمىدىم .

مەن ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈش ئارزۇسىدىلا ياشاپ كەلدىم . بىراق بۇ ئۇسال كۈنلىرى تېخى نېسىپ بولمىدى .

41

ئامرىقىم ، سەن ئۇلارنىڭ ئارقىسىغا ئۆتۈۋېلىپ ، غۇۋا كۆلەڭگىلەر ئارىسىغا پىنھان بولىدۇڭ ، سەن زادى قەيەردە ؟ ئۇلار چاڭ - توزان پۈرقىراپ تۇرغان ئاشۇ يولدىن ساڭا پەرۋاسىز قاراپ ، سېنى ئىتتىرىۋېتىپ ئۆتۈپ كەتتى . مەن بولسام ئۇ يەردە سوۋغىلىرىمنى يېيىپ ، سېنى ساقلاپ تۇرغانغا خېلى بولدى . ھېرىپ ھا-

لمدىن كەتتىم . ھالبۇكى ئۆتكۈنچىلەر يېتىپ كېلىپ گۈللىرىمنى بىر - بىرلەپ ئېلىپ ماڭدى . گۈل سېۋىتىمۇ قۇرۇقدىلاي دەپ قالدى .

سەھەر ئۆتۈپ كەتتى ، چۈشمۇ ئۆتۈپ كەتتى . خىرە - شىرە قاراڭغۇلۇقتا كۆزلىرىم تېلىپ ، ئۈيقۇسىراشقا باشلىدى . قايتىپ ماڭغان كىشىلەرنىڭ كۈلۈمسىرەپ قاراشلىرىدىن تولىمۇ خىجىل بولدۇم . مەن خۇددى بىر دىۋانە ئايالدەك ، كۆڭلىكىمنىڭ پېشى بىلەن يۈزۈمنى يېپىپ ئولتۇرىمەن . ئۇلار مەندىن نېمە لازىملىقىنى سورىغاندا ، بېشىمنى تۆۋەن سېلىپ يەرگە باققىنىمچە ئۇندىمىدىم .

ئاھ ، راست شۇنداق ، مېنىڭ سېنى ساقلاۋاتقىنىمنى ، سېنىڭ- مۇ چوقۇم كېلىمەن دەپ ۋەدە بەرگەنلىكىڭنى ئۇلارغا قانداقمۇ ئېيتىپ بېرەلەيمەن ، مەن قانداقمۇ ئۇيالماي تۇرۇپ تويلۇقۇم ئۈ- چۈن قالدۇرغانلىرىم مۇشۇ نامراتلىق دەپ سۆزلىيەلەيمەن . ئاھ ، مەن قەلبىمنىڭ سىرلىق چوڭقۇرلۇقىدا مۇشۇ ئىپتىخارلىق تۇيغۇ- سىنى قۇچاقلاپلا قالدىمغۇ ئەمدى .

مەن بىپايان ئاسمانغا كۆز تىككىنىمچە سېنىڭ پەرىشتىدەك پەيدا بولغان ۋاقتىڭدىكى تۇيۇقسىز يۇز بېرىدىغان سەلتەنەتلىك كۆرۈنۈشنى — تالا - تالا نۇر ئېقىنلىرىنىڭ كۆزنى قاماشتۇرۇپ چاقناۋاتقانلىقىنى ، ئالتۇن رەڭلىك تۇغ - ئەلەملەرنىڭ شاھانە ھار- ۋاڭ ئۇستىدە لەپىلدەۋاتقانلىقىنى ، ھېلىقى ئادەملەرنىڭ يولنىڭ ئىككى قاسىتىدا تۇرۇپ ئېغىزىنى ئېچىپ ھاڭ - تاڭ بولۇپ قالغانلىقىنى ، سېنىڭ ھارۋىدىن چۈشۈپ ، مېنى چاڭ - توزانلار ئارىسىدىن يۆلەپ تۇرغۇزۇپ ، مېنى كىيىملىرى جۇل - جۇل بولۇپ كەتكەن دىۋانە ئايال دېمەي ئۆز يېنىڭغا ئولتۇرغۇزغىنىڭنى ، ئۆزۈم- نىڭ ھەم خىجىل بولۇپ ، ھەم ئىپتىخارلىنىپ ، خۇددى يازنىڭ سالقىن شامىلىدىكى تەنها پېلەكتەك لاغىلداپ تىترەپ كەتكەنلىكىنى خىيال قىلىپ چىملىقتا ئولتۇرۇۋەردىم .

ۋەھالەنكى ، ۋاقىت ئۆتۈپ كېتىۋەردى ، ھارۋاڭنىڭ غىچىرلە- غان ئاۋازى يەنىلا يېتىپ كەلمىدى . بىر تالاي ھۆرمەت قاراۋۇللىرى شاۋقۇن - سۈرەن بىلەن سەپ تارتىپ ئۆتۈپ كېتىشتى . ئەجەبا

پەقەت سەنلا ئۇلارنىڭ ئارقىسىغا ئۆتۈۋېلىپ غۇۋا كۆلەڭگىلەرگە جىمجىتلا سىڭىپ كېتىشىنى راۋا كۆردۇڭمۇ ؟ ئەجەبا مەنلا سېنى دەپ زار - زار يىغلاپ ، بىھۇدە خىياللار ئىچىدە يۇرىكىمنى سەكپارە قىلسام - ھە ؟

43

ئۇ كۈنى مەن سېنى كۈتۈۋالماقچى ئەمەس ئىدىم ؛ ئاھ شاھىم ، سەن خۇددى ئادەتتىكى بىر ناتونۇش ئادەمدەك ئىختىيارسىز قەلبىمگە كىرىپ كەلدىڭ . سەن ھاياتىمدىكى بىھۇدە ئۆتۈپ كەتكەن ۋاقىتلارغا ، مەڭگۈلۈك ھايات تامغىسىنى باستىڭ .

بۇگۈن مەن ئۆتۈپ كەتكەن ۋاقىتلىرىمنى بىردىنلا يورۇتۇپ ، تامغىلىرىڭنىڭ ئىزىنى كۆرۈۋالدىم . ئۇلارنىڭ مېنىڭ ئاللىقاچان ئۇنتۇپ كەتكەن ئېتىبارسىز ئۆتمۈشۈمنىڭ ئاچچىق - چۈچۈك ئەستىلىكلىرى بىلەن بىرلىكتە ، چاڭ - توزانلار ئىچىدە قالايمىقان چېچىلىپ ياتقانلىقىنى بايقىدىم .

سەن مېنىڭ چاڭ - توزانلاردىكى بالىلارچە ئويۇنلىرىمدىن يىرگىنىپ ، ئۆزۈڭنى قاچۇرمىدىڭ . . . ئويۇنخانامدا قۇلقىمغا ئاڭلانغان ئاياغ تىۋىشلىرى غۇچچىدە يۇلتۇزلار ئارىسىدىكى ئەكس سادالارنىڭ تىۋىشلىرىغا ئوخشىشاتتى .

60

بالىلار بىپايان دۇنيانىڭ ساھىلىغا جەم بولدى . باش ئۇستۈمىدىكى پايانسىز ئاسمان تىمتاسلىقتا چۆكتى ، ھالبۇكى ، ئاشۇ تىنىمسىز دېڭىز كۈۋەجەپ مەۋج ئۇرۇشتىن توختىمىدى . بىپايان دېڭىز ساھىلىغا جەم بولغان بالىلار سەكرىشىپ چۇقان سېلىشتى .

ئۇلار قۇمدىن ئۆي ياسىماقتا ، قۇرۇق قۇلۇله قاپلىرىدىن ئويۇن چىقارماقتا . ئۇلار قۇرۇق ياپراقلاردىن قولۇاق ياساپ كۈلۈمسىرىگەن ھالدا بۇ كىچىك قولۇاقلارنى مەۋج ئۇرۇپ تۇرغان بىپايان دېڭىزغا قويۇپ بەرمەكتە . بالىلار بىپايان دۇنيانىڭ ساھىلىدا ئوينىماقتا .

ئۇلار سۇ ئۇزۇشنى ، تور تاشلاشنى بىلمەيدۇ . غەۋۋاسلار سۇ ئاستىغا چۆكۈپ مەرۋايىت ئىزدەيدۇ ، سودىگەرلەر بولسا يەلكەنلىرى- نى يېيىپ سەپەرگە چىقىپ كېتىدۇ . ھالبۇكى ، بالىلار شېغىل تاشلارنى يىغىپ ، ئۇلارنى يەنە چېچىۋېتىدۇ . ئۇلار يوشۇرۇنۇپ ياتقان بايلىقنى ئىزدەشنى خالىمايدۇ ، ئۇلار تورنى قانداق تاشلاشنى- مۇ بىلمەيدۇ .

دېڭىز ھەيۋەتلىك دولقۇنلارنى كۆتۈرۈپ خەندان ئۇرماقتا ، كۈ- مۈش رەڭ تەبەسسۇملار قۇمساڭغۇ ساھىللاردا جىلۋىلەنمەكتە . ھاياتـ قا چاڭ سالغۇسى دېڭىز دولقۇنلىرى خۇددى بوۋىقىنى تەۋرىتىپ ئولتۇرغان ئانىلارەك ، بالىلارغا قىلچىمۇ ئەھمىيىتى يوق ناخشـ- لارنى ئېيتماقتا . دېڭىز بالىلار بىلەن ئويناشماقتا . ساھىلدا كۈـ مۈش رەڭ تەبەسسۇملار جىلۋىلەنمەكتە .

بالىلار بىپايان دۇنيانىڭ ساھىلىغا جەم بولدى . شامالـلار يولـ- سىز ئاسماندا ئۇچۇشماقتا . كېمىلەر رېلىسسىز سۇ ئۈستىدە ئۇـ زۇشمەكتە . ماماتلىق ئەدىمەكتە ، ۋەھالەنكى بالىلار ئويىنماقتا . بىپـايـان دۇنيـانـدـڭ سـاھىلىدا بالىلار كاتتا يىغىلىش ئۆتكۈز- مەكتە .

93

ئاللىقاچان ماقۇللۇق ئالدىم ، بۇرادەرلەر ، مەن بىلەن خەيرلـ- شۈېلىڭلار ، مەن سىلەر بىلەن خوشلىشىپ بولۇپلا يۇرۇپ كېتىـ- مەن .

مەن ئىشىكنىڭ ئاچقۇچىنى ئۆتكۈزۈپ ، ئائىلەمگە بولغان بار- لىق ئىمتىيازلىرىمنى چۆرۈۋەتتىم . مەن سىلەردىن پەقەت ئەڭ ئاخىرقى بىرنەچچە ئېغىز ياخشى سۆزنىلا كۈتىمەن .

بىز ئۇزۇن ۋاقىت قوشنا بولدۇق . لېكىن مېنىڭ ئالغىنىم كۆپ ، بەرگىنىم ئاز بولدى . مانا ، تاڭمۇ ئاتتى ، قاپقاراڭغۇ كۆلـ- بەمنى يورۇتۇپ كەلگەن چىراغمۇ ئۆچتى ، مېنى چاقىرتقان يارلىقـ- مۇ كەلدى ، مەن جابدۇنۇپلا يۇرۇپ كېتىمەن .

«ئويلار»

بۇلۇت ئەلچىسى

1

تۇنجى ۋىسال‌كۈنى قومۇش نەي قايسى كۈيگە ياڭرىغان بول-غىيتتى ؟

ئۇ : «هازىر بولدى يېنىمغا ، يىراقتىكى ئامرىقىم» دەپ كۈي-لىگەنىدى .

قومۇش نېيىم يەنە : «قالغىن دېسەڭ ، ئېلىپ قالغۇچىلىكى يوق نەرسىلەردىلا قالىمەن ؛ ئالغىن دېسەڭ ، تاشلىۋېتىلگەن نەرسە-لەر بىلەن ئېرىشىمەن» دەپ ياڭرىغانىدى .

ئەمىسە ، نېيىمنىڭ كۈندۈزى ياڭرىمايدىغان بولۇپ قالغىنى نېمىسى ؟ !

چۈنكى ، ئۇنىڭ مەنىسىنىڭ يېرىمىنى ئۇنتۇپ قالدىم . ئۇنىڭ پەقەت يېنىمدا تۇرغانلىقىلا ئېسىمدە ، لېكىن ئۇنىڭ مەندىن نەچچە كۈنلۈك يىراقتا ئىكەنلىكىنى ئويلىماپتىمەن . مۇھەببەتنىڭ تېڭى ۋىسال ، بۇنى مەن كۆرگەن ؛ يەنە بىر تېڭى ھىجران ، بۇنى مەن كۆرمىگەن . مەڭگۈ قانائەت قىلغۇسىز يىراقتىكى ئاشۇ ۋىسال‌دەملە-رىنى مەڭگۈ كۆرەلمەيدىغان ئوخشايمەن . دەرپەردىلەر كۆز ئالدىمدا-لا تارتىلدى .

چەكسىز ئالەم ئارىمىزدا لاپچىيىپ ياتىدۇ . ئۇ يەرلەر جىمجىت-لىق بىلەن تولغان ، ئۇ يەرلەردە گەپ ـ سۆزدىن ئەسەر يوق . ئاشۇ ئالەمچە جىمجىتلىقنى قومۇش نېيىملا تولدۇرۇپ تۇرىدۇ . ناۋادا ، پايانسىز ئالەمنىڭ تۆشۈكلىرى بولمىغان بولسا ، قومۇش نېيىمۇ چېلىنمايتتى .

2

ئاي ئايدىڭلىق بىر ئاخشىمى ، مەيىن شامال ئاستاغىنە يەلپۈنۈپ تۇراتتى . ئۇيقۇم قېچىپ كارىۋاتتا ئولتۇراتتىم ، ئىچىمدە قاتتىق

ئازابلانماقتا ئىدىم . يېنىمدىكى ئاشۇ ئادەمنى ئاللىبۇرۇن تاشلىۋەتكىنىم ئېسىمگە كەلدى .

بۇ جۇدالىقنى قانداق ئاخىرلاشتۇراي ؟ ! بۇ ئىككىمىزنىڭ مەڭگۈلۈك ھىجرانى .

كەچتە ، ئىشتىن چۈشۈپ ئۆيگە كەلسەم ، مەن بىلەن كىممۇ سۆزلىشەر ؟ ئۇ پەقەت بۇ دۇنيادىكى نەچچە مىڭلىغان ئادەمنىڭ بىرى ، ئۇنى چۈشىنىمەن ، ئۇنى بىلىمەن ، لېكىن ئۇ ئاللىبۇرۇن تۇگىشىپ كەتتى .

ھالبۇكى ئۆزىنى ئۆپراتمايدىغان ئاشۇ ئادىمىم ، بىردىنبىر سۆيگەن ئاشۇ ئادىمىم ھازىر قەيەردىدۇر ؟ ! مەن ئۇنى قايسى ئۇمىد ساھىلىغا بېرىپ ئىزدەرمەن ؟ ! ئۇنىڭ بىلەن قايتا سۆزلەشكەن ۋاقتىم قايسى چاغ بولغىيتتى ؟ ! گۈپۈلدەپ تۇرغان يەسىمەن ھىدلىرىگە تولغان ئاشۇ ئازادە گۈگۈم پەيتىمىدى ؟ !

4

بىپايان ئاسمان بۇك ـ باراقسان ئورمانلار بىلەن قاپلانغان زېمىنىنىڭ قېشىغا كېلىپ بېشىنى ئەگدى ـ دە ، ئۇنىڭ قۇلىقىغا : «مەن ساڭا مەنسۇپمەن» دەپ شۇڭرلىدى .

— قانداقسىگە ؟ — دېدى زېمىن ، — سەن شۇنچىۋالا چوڭ ، مەن شۇ قەدەر كىچىك تۇرسام .

— مەن بۇلۇتلىرىمغا دائىرە بەلگىلەپ بەردىم ، — دېدى ئاسمان .

سەن شۇنچىۋالا پارلاق ، باي ـ بايلىقات سەن ، مېنىڭ بولسا ، ھېچنېمەم يوق ، — دېدى زېمىن .

— مەن بۇگۈن كۈن ، ئاي ۋە يۇلتۇزلىرىمنى تاشلىۋەتتىم . بۇگۈن سەن مېنىڭ بىردىنبىر ئامرىقىمسەن ، — دېدى ئاسمان .

— كۆز يېشلار بىلەن تويۇنغان قەلبىم شامالىلاردا تىترەپ تۇرىدۇ ، لېكىن سەن بەخىرامان تۇرۇپسەن ، — دېدى زېمىن .

— ئەجەبا سەن كۆرمىدىڭمۇ ؟ — دېدى ئاسمان ، — بۇگۈن ، مېنىڭمۇ كۆز يېشلىرىم سەل‌بولۇپ ئاقماقتا ، قەلبىمۇ بۇگۈن سەۋ-

ىنىڭ ئاشۇ گىرىمسەن قەلبىڭگە ئوخشاش قارا تۇتەكلەرگە ئورالماق-
تا ، — ئۇ شۇنداق دېدى - دە ، كۆز ياشلىرىغا تولغان خەندانلىرىدا
ئاسمان بىلەن زېمىن ئوتتۇرىسىدىكى مەڭگۈلۈك ھاڭنى
ئەتتى .

«ياپراقلار»

ۋاقىت ھالقىسى

يامغۇر پەسلىدىكى بىر كۈنى .

يەڭگىل يەلپۈنۈپ تۇرغان بامبۇك شاخلىرىغا يامغۇر تامچىلە-
رى ئەكچىپ تۇرغان ھالرەڭ بۇلۇتلار قويۇق سايە تاشلىغانىدى .

مايسىلارنىڭ يۇمرانغىنە بىغۇبار بەرگىگە ھاياتىي كۆچكە تولۇپ
تۇرغان دالا پەردىسى تارتىلغانىدى .

يامغۇر پەسلى شۇ قەدەر ئەلۋەك ، شۇ قەدەر توق ، شۇ قەدەر
كۆڭۈللۈك ئىدى ؛ ئاسماندا ، يەردە ، ھاۋادا ، قۇياش نۇرلىرىدا ئۇ-
نىڭ ئوبرازى — شۇ قەدەر چەكسىز ، شۇ قەدەر زور ئىدى ؛ يىللار-
نىڭ تار قاپسىلاڭلىرى ئۇنى چەكلەپ بولالمايتتى ؛ مەڭ ئۇرۇپ
تۇرغان دولقۇنلۇق دېڭىزنىڭ ئەبەدىيلىك «چەكسىز» قارشىلىقلىرى
ئۇنىڭ سان - ساناقسىز يېشىل شۇڭلىرىدىن ئۇزۇق-
لىناتتى .

بىر ئايدىن كېيىن .

ساۋەن ئېيىنىڭ رەھىمدىل كۆرۈنۈشى ئاخىرلاشتى ، غەلىبە
خەندانلىرىنىڭ پۈتمەس جەبرىلىرى ، دان سۇرۇپ تۇرغان يۇمران
بىخلارنىڭ تىنىمسىز يەلپۈنۈشلىرى !

ياشلىق مەرغۇلى ئۇزرە يېيىلغان قۇياش خەندانى ، سۇزۇك
قىزىقىش ، تىمتاسلىققا قۇيۇلۇۋاتقان تۇن يۇلتۇزلىرىنىڭ تەڭجۇ-
پى .

بىر ئايدىن كېيىن .

شامالالرنىڭ تەلۆە قۇتراشلىرى توختىدى . تىپتىنچ ، سۇزۇك كۆز ئاسمىنىدىن بۇژغۇنلارنىڭ ئۇنسىز نىداسى يېتىپ كەلدى : تەييارلان !

شەبنەملەرنىڭ يۇيۇنۇش مۇراسىمى ئاخىرلاشتى .

بىر ئايدىن كېيىن .

ھىمالايا تېغىدىن ئۇچۇپ كەلگەن سوغۇق كۆز شامىلى «كۆپ-كۆك» جىسمىغا «غازاك» لىقتىن نەقىش ئويدى ، نۇر ئېھسانلىرى-نىڭ رەڭگىدە زېمىن نېمەتلىرىنىڭ ئۆزگىرىشچان جۇلاسى .

بىر توپ تۇرنا دەريا ساھىلىغا چۈشتى ، قۇمساڭغۇ پاتقاق يولدا قومۇشلارنىڭ پۆپۈكلىرى ئۇچۇپ يۇرمەكتە .

بىر ئايدىن كېيىن .

گۈگۈم قىيىسىق قۇياشنى زاۋاللىق سۇرىگە ئىتتىرىۋەتتى . زەر رەڭ چەشلەر زۇلمەت قورشاۋىغا چۈشتى .

شۇئان ، بىپايان دالىدا ، ئۆتمۈشنىڭ داغلىرى ئۆلۈمنىڭ كانە-يىدىن ئالدى ، ئاتەش تىللىرى يالاپ قارايغان كۈللەر ئۆچتى .

يەنە بىر ئاي ئۆتتى .

قىلچىلىك زىيان تارتمىغان ، قىلچىلىك ھەسرەتلەنمىگەن دالە-لاردىن پادىسىنى ھەيدەپ كېتىۋاتقان چوپان بالا .

ئۆز غېرىبلىقىغا غەرق بولغان بىر تۇپ يېگانە پىكوس قۇياشقا قاراپ تەسۋى سىيرىپ دۇرۇت ئوقۇپ ئولتۇرغان زاھىتقا ئوخشاپ قالغانىدى .

پېشىن ، چوپان بالا دەرەخ ئاستىدا نېيىنى چالماقتا ، قەدىمىي يۇرت كۈيى ، قۇيۇچقا ئوخشاش ئىللىق تىنىق كۆكتە يەلپۇنەتتى .

ئېھ ، تىنىمسىز ، ھەيۋەتلىك شامال — ئۆتمۇش تاشقىنلىرىدا سەير ئېتىپ ، زامانلار ئاھىدىن چىققان ئۇلۇغ خورسىنىش !

سەرسان يىللار ، سەيياھلار ، بىر كۈنمۇ كەينىگە يانماس ئۆ-تەڭلەر .

قەلب ياپراقلىرى

قەلبىمدىكى سان - ساناقسىز غايىۋانە ياپراقلار ئەتراپىمدا مەڭگۈ بۇك - باراقسان سايە تاشلاپ تۇرىدۇ .

مەن ئورمانلارغا يوشۇرۇندۇم ، ئۇلار قۇياش نۇرىغا تەشنا تەرسا دىۋانە ، ھەر كۈنى كۆكتىن نۇر شەربەتلىرىنى ئۈسۈپ ، يېقىلىشنى كۈتۈپ يوشۇرۇنۇپ ياتقان يالقۇنلارنى ھاياتلىقنىڭ تىرەن سۆيگەكلەرىگە قويىدۇ ؛ غۇچچىدە گۈل - چېچەكلەردىن ، قۇشلارنىڭ ناۋالەرىدىن ، مۇھەببەتلىك ۋەدىلەردىن ، كۆز يېشى بىلەن سۇغىرىلغان ۋىسال بىقارارلىقىدىن ، ئاشىق - مەشۇقلارنىڭ پەپىلەشلىرىدىن گۈزەللىكنىڭ خۇشبۇي جەۋھىرىنى سۈزۈۋالىدۇ .

ئۇنتۇلغان ياكى يادنامە گۈزەللىكنىڭ رەڭدار سېيمالىرى قان تومۇرلىرىمدا «ئۆچمەس» چىنلىق ئىزلىرىنى قالدۇرىدۇ .

توقۇنۇشلاردىن چىققان شادلىق ۋە ئازاب بورانلىرى سۆيگۈ ياپراقلىرىمنى ئۇچۇرۇپ ، شادلىق لەھزىلىرىنى كۆتۈرىدۇ - دە ، ھاقارەتلىك ۋايسىشلارنى ، موھتاجلىق غۇسسىلىرىنى ، ناپاكلىق ئىزتىراپلىرىنى ۋە تىرىكچىلىك زەربىلىرىگە بولغان ئاچچىق قاقشاشلارنى ئەكېلىدۇ .

ھەق - ناھەق ئۇستىدىكى ئېلىشىشلار ئاجايىپ ھەرىكەتلىرى بىلەن قەلبىمگە قىزىقىش دولقۇنلىرىنى تاشلىدى ، ھېسلىرىم نەپسانىيەت تۈيغۇلىرىنى قۇربانلىق سۈپىسىغا قويدى .

ھېس قىلغىلىلا بولمىدىغان ، كۆرگىلى بولمايدىغان بۇ ياپراقلارنىڭ شۇنچىلاشلىرى سەگەك ، شېرىن چۈشلىرىمگە بەرھەم بېرىپ ، شۇڭقارلار ئەگىپ يۈرگەن ، ھەسەلھەرىلىرى ۋىجىلدىشىپ تۇرغان ئىنسۇجىنسىز چىگقىچۇشنىڭ خىرامانلىقىدا ، خرۇستالدەك سۈزۈك ياشلار چاناقلىرىدا يالتىراپ تۇرغان ئاشىق - مەشۇقلارنىڭ تىلسىز دىل ئىزھارىدا مۇھەببەتنىڭ بۇككىدە سايىلىرىنى تاشلايدۇ . ئۇلار چۈشكىدە ئۇيقۇلۇق ياتقان ئاشىق قىزنىڭ دولقۇنلۇق كۆكسى

تىدىكى ساربىسىنىڭ پەشلىرىنى يەڭگىل يەلپۈيدۇ .

ئۇلارنىڭ يەلپۈنۈشلىرى ھاياجانلىق تىترەكلەرنى ئاشىق - مەشۇقلارنىڭ بىقارار قەلب جەزبىسىدىكى خاسىيەتلىك تاڭلارغا ئەكېتىدۇ .

قەلب دۇنيايىمدىن لەززەت ئىستىگەن يېشىل‌ياپراقلارنىڭ مۇ-ھەببىتىدىن دۇنيادىكى بارلىق بايلىقلار بىلەن بىرلىشىپ كەتتىم .

ئۇلار ئىنچىكە تەپسىلاتلارنىمۇ قويۇۋەتمەيدۇ ، شەيئىلەرنىڭ ئۆتمۈشىنى تۇتۇۋالىدۇ ؛ ئاڭلانماس قاپىيىلىرىمگە رېتىملىرىنى بەخش ئېتىدۇ .

ئۇلار ئاياللىق دۇنياسىدىن ئەلمىساقتىكى قەلبلەرگە خاس ئا-جايىپ خۇشاللىقلارنى قەلبىمگە ھەدىيە قىلىدۇ ، قوشاق - قوشاق يېڭى ئاشىقلارنىڭ ھېسسىيات ئىپادىسىدىكى مەڭگۈ ئۆڭمەس شېئىر-خۇشاللىقلارنى ئەكېلىدۇ .

ئۇلار ئەركەكلەرنىڭ غەلىبە تەنتەنىلىرىدە جاراڭلاپ تۇرىدۇ . ئەرلەر ئاپىرىدە بولۇپلا مىسلىسىز جاسارەتكە ئىگە بولىدۇ ، ئۆلۈم نۇرى بىلەن ئەبەدىيلىكنى يارىتىدۇ ؛ دېڭىزلاردا ، قۇرۇقلۇقلاردا ، كۆكلەردە مۇشەققەتلىك خېيىمخەتەرلەرنى باتۇرلۇق ۋە قەتئىيلىك بىلەن يېڭىدۇ .

بىلىمەن ، بۇگۈن ياپراقلىرىم سولىدىغان كۈن .

كۆككە بېقىپ سورىدىم ، يارىتىش جەننىتىنىڭ پاسىبانى قە-يەردە ؟ ھاياتلىقنىڭ سۇرلۇك چوڭقۇرلۇقىدا ، ياپرىقىم ئەلچىلىرى كېچە - كۈندۈز ئەكېلىدىغان بىمەنىسىز قىممەتلىك بايلىقلىرىم بىلەن ئوبرازىمنى تۇجۇپىلەپ ياساپ تۇرىمەن ، ئەلمىساقتىن تا ھازىرغىچە بۇ قەدىم دۇنيادىكى تەڭداشسىز ئوبرازىمنى ھەممىدىن ئۈستۈن ئاشۇ سازەندىنىڭ ، ئاشۇ زوقلانغۇچىنىڭ كۆز ئالدىدا قويامدىمەن ؟ !

ئاللىكىمنىڭ ئوڭ قولىنىڭ گۈزەل سايىسىدە ، ئۇنىڭغا «تۇ-تۇق» دەپ باھا بېرىلسۇنمۇ ؟ !

«نىگاھلار»

ئۆلۈم

قەلبىم قەسىرىگە ئۆلۈم ئوبرازىنى سىزدىم.

تەسەۋۋۇرىمدا جان ھەلقۇمىغا كېلىپ قالغان ئاشۇ ساختا دەملەر كېلىپ قالدى، ئەمدى ماڭا تەۋە ھەممىنى ئانا يۇرتۇمغا ۋە دەۋرىمگە بېغىشلايمەن، دەپ ئويلايتتىم.

باشقا ھەممە نەرسە — بارچە جانلىقلار، بارچە ئارزۇ - ئىستەكلەر، بارچە تىرىشچانلىقلار، بارچە ئۈمىد ۋە ئۈمىدسىزلىك توقۇنۇشلىرى ھېلىھەم بارچە جاھانغا يېيىلىپ، مىڭلىغان كىشىلەرنىڭ قەلبىگە چېچىلماقتا.

ماكان - زامان دېگىزىنىڭ چەكسىز كۆكسىدە، كۆز ئالدىمدىن ئاستا - ئاستا يىراقلىشىپ، سەييارىلەر ئوربىتىسىدا پۈتمەس - تۈگىمەس ئېنېرگىيە پارتلايتتى. بۇلار يەنىلا تۈيغۇمنىڭ ئەڭ ئاداققى لەھزىلىرىدە چەكلىنەتتى.

بىر پۈتۈم چەكنىڭ بۇ تەرىپىدە، يەنە بىر پۈتۈم چەكتىن ئاتلاپ ئۆتۈپ كەتكەندى، ئۇ تەرەپتە تۇمانلىق كېلەچەك كېچىنىڭ ئۇزۇن سايىلىرىدىن پۈتكەن تەسۋىلىرىنى سىيرىپ كۈتۈپ تۇراتتى.

«چەكسىزلىك» تە مېغىزلانغان جەۋھەرلەر ئۆتمۈشكە ۋە كېلەچەككە سوزۇلغان، ئاشۇ ئۈيۇلتاشتەك توپتىن بىردىنلا يوقالسام، بۇنى چىنلىق دېگىلى بولامدۇ؟

تەلۋە «يوقلۇق» ئاخىر بىر ئورۇنغا ئېرىشتى. ئاتومدىمۇ بوشلۇق بار ئەمەسمۇ؟ ئۆلۈم ناۋادا ساختا نەرسە بولسا، ئاشۇ بوشلۇقتا پانىيلىق قولۇاقلىرى چۆكۈپ كەتمەسمۇ! راست شۇنداق بولسا، بۇ بۈيۈك پاكلىققا نىسبەتەن بىر خىل قارشىلىق بولۇپ قالمدۇ.

«ئاخىرقى يەكشەنبە»

ئويلىنىش

تېنىم قەپىسىگە بەند بولغان ھايات ، ئويغاقلىقتا بىردىنلا جانلىنىپ كەتتى ، تېنىم ئۇنىڭ نېمىگە ئالدىرايغانلىقىنى بىلمەيدۇ .

قەپەس قۇشلىرىنىڭ ناۋالىرى بامبۇك قەپەسكىلا تەۋە ئەمەس . ناۋالاردا يىراقتىكى دەرەخلەرنىڭ شاۋقۇنلىرى بار ، ئاچچىق ئەسلەمىلەر بار .

مەن ئەتراپقا نەزەر سالدىم ، بۇ نىگاھىم تورى ئەمەس . دالىلار ئەللەرنىڭ سىرتىدىكى ئەللەرگە تىكىلمەكتە ، ئۇپۇقلارنىڭ ئىمالىرى تەسەۋۋۇر ئەللىرىنىڭ غايىۋانە نىدالىرىغا پىنھان بولماقتا .

ئۇزۇن يوللار ياخشى - يامانلىقلار بىلەن تولغان ، كېچە بىلەن كۈندۈز غەم ۋە شادلىقنىڭ چېغىر يوللىرىدا ئىلگىرىلىمەكتە ، سەپەرگە تايىنىش يولىنىڭ بىردىنبىر مەقسىتىمۇ ؟ !

ناخشىلارنىڭ ساداسى كىشىلەرنىڭ ھەرىكىتى - سەرىكىتى ئاۋازلىرىدىن ئۇچۇپ چىقتى . ئۇنىڭ چىن مەنىسىنى نەدىنمۇ تاپقىلى بولار ؟ !

قىشنىڭ سوغۇقى ، يازنىڭ يامغۇرى ، باھارنىڭ نەمخۇش مېھرىبان تۇپراقلىرىدا ئۇخلاپ ياتقان ئۇرۇقلار ، خىيال تۇنلىرىدە ئاجايىپ - غارايىپ چۈشلەرنى كۆرمەكتە . چۈشلەرنىڭ ئايىغى چەكسىزمۇ !

گۈللەر شەپەقلەردە ئېچىلىدۇ ، بۇگۈن ئېچىلمىسا ، ئەجەبا مەڭگۈ ئېچىلماسمۇ ؟ !

«يار سۇۋغىسى»

2

گۈلزارلىقىمدىكى چېغىر يول بىلەن كەلگىن ، نىگارىم . ئالـ

دىگدا سىغدىلىشىپ تۇرغان ئاشۇ قىزغىن ، شوخ چېچەكلەرنى ئارد-
لا ! گۈللەردىن ئۆتۈپ ، قارارسىز ئەسرا بولغان شادلىق ئۇچۇن
قەدىمكىنى توختات ! بۇ خىل خۇشاللىق گويا هايالسىز كەچكى
شەپەقتەك ۋاللىدە چاقنايدۇ - دە ، يەنە بارا - بارا ئۆز تۇسىنى
يوقىتىدۇ .

چۇنكى ، سۆيگۇ سوۋغىسى ئۇياتچان كېلىدۇ ، ئۇ ئەزەلدىن
نامىئەمەلنىى ئاشكارا قىلمايدۇ . ئۇ غۇۋا كۆلەڭگىلەردىن ئۆتۈپ ،
توپا ئۆرلەپ تۇرغان ئۆتكۇنچى خۇشاللىقنىك تىترەشلىرىنى بويلاپ
كېلىدۇ . ئۇنى قوغلا ! بولمىسا ، ئۇنى مەڭگۇ كەتكۇزۇپ قويىسەن .
ۋەهالەنكى ، ئىلكىدە تۇتۇپ تۇرالايدىغان ئۇ سوۋغا — پەقەت ئا-
جىزغىنا بىر تال گۈل ۋە ياكى چاقنىشى تايىنسىز بىر چىراغدىنلا
ئىبارەت ، خالاس .

6

بۇ هەشەمەتلىك باهار كۇنلىرىدە ، شائىرىم ، سەن ئۆزى كەد-
سىمۇ ئۆتكەن كۇنىگە ئەپسۇس يېمەيدىغان ، كۇلكە - چاقچاق بىلەن
ئۇچقاندەك ماڭسىمۇ ئارقىسىغا قاراپ قويمايدىغان ؛ بىرەدەملىك
چەكسىز شادلىقتا ئېچىلىپ ، هەش - پەش دېگۇچە بولسىمۇ ، قىلچە
پۇشايمان قىلمايدىغان ئادەملەرنى كۇيلىگىن .

بولدى ، تىلاۋەت قىلغاندەك ئۆتۈپ كەتكەن كۆز ياش ۋە تەبەس-
سۇملىرىڭنى يادلاپ ، ئۇ يەردە ئۇن - تىنسىز ئولتۇرۇۋەرمە ،
بۇگۇن ئەتىگەن يەرگە تاشلىغان تۇنۇگۇنكى گۈللەرنى تېرىشتۇرۇپ
يۇرمە ، ئۆزۇڭدىن قاچقان نەرسىلەرنى قوغلاشما ، ئاشۇ چۇشىنىگ-
سىز قائىدە - يوسۇنلارنى ئىزدىمە ، بەلكى ، هاياتىڭدىكى كاۋاكلارنى
ئۆز جايىغا قالدۇرۇپ ، ئاشۇ كاۋاكىنىڭ چوڭقۇرلۇقىدىن شادىيانە
كۇيلەرنى ئۇرغۇتۇپ چىقارغىن .

7

مانا ، پەقەت مۇشۇنچىلىكلا قالدى ، قالغانلىرى غەم - ئەندىشە-
سىز ياز كۇنلىرىدە ئىسراپ بولۇپ كەتتى . ئاشۇنىڭ ئۆزىمۇ ، ساڭا

ناخشا قىلىپ ئېيتىپ بېرىشكە ، ئۇنى بىر گۈلگۈن بىلەزۈككە قاداپ ، قوللىرىڭىنىڭ بېغىشىغا سېلىپ قويۇشقا يېتىدۇ ؛ ياكى سىلىق ۋە يۇمىلاق ھال رەڭ مەرۋايىتتەك ۋە ياكى يۇزى لالىدەك قىزارغان ئۇياتچان سۆزلەردەك قۇلىقىڭغا تاقاپ قويۇشقا يېتىدۇ . بۇ بىر زەررە ، تەۋەككۈل قىلىپ دو چىقىشقا ۋە ئاشۇرۇپ قويماي ئۇتتۇرۇۋېتىشكە كەم - كۈتىسىز يېتىدۇ .

مېنىڭ كېمەم — ئاجىز بىر قولۇاق . ئۇ بوران - چاپقۇنلۇق كۈنلەردە دولقۇنلارنى كېسىپ ئۆتۈشكە يارىمايدۇ . ناۋادا سەن مۇبا-رەك ئايىغىڭ بىلەن يېنىككىنە دەسسەپ ، قولۇڭقىمغا قەدەم قويىدى-غان بولساڭ ، مەن سېنى ئۇنىڭغا ئولتۇرغۇزۇپ ، ياپيېشىل ساھىل-لارنى بويلاپ ئۇزۇپ كېتىمەن . ئۇ يەرلەردە ، خىلۋەتتىكى دەريا سۈلىرى چۈشتىن بىزاۋىتە بولغان ئۇيقۇدەك مەيىن دولقۇنلارنى كۆتۈرىدۇ ؛ ئۇ يەرلەردە ، كەپتەرلەر ئېسىلىشىپ تۇرغان مەجنۇنتال-لاردا «گۈك - گۈك» قىلىپ سايرىشىپ ، چىگقىچۈشنىڭ غۇۋا كۆلەڭگىلىرىنى بىئارام قىلىدۇ . كۈندۈز ئاخىرلىشىپ ، ھارغىنلىق ھېس قىلغان ۋاقتىڭدا ، مەن سۇ تامچىلىرى يېپىشىپ تۇرغان پىياز گۈلىنى ئۇزۇۋېلىپ ، چاچلىرىڭغا قىستۇرۇپ قويىمەن - دە ، يۈ-رۈپ كېتىمەن .

10

ئۆزىنىڭ كۆرۈنمەس ئاياغ ئىزىغا ئەگىشىپ يۈرگەن بۇ ھەسەل ھەرىلىرىنى نېمىمۇ ئۆيلىرىدىن ئاچىققاندۇ ؟ ! ئۇلارنىڭ تاقەتسىز قاناتلىرىدىكى قانداق سادالاردۇ ؟ ! ئۇلار گۈللەرنىڭ روھىدا ئۇيقۇغا كەتكەن كۈي - ناۋالارنى قانداق ئاڭلايدىغاندۇ ؟ ! ئۇلار گۈل شىرنە-لىرىنىڭ ئۇياتچان ھالدا سۈكۈتكە چۆمۈلۈپ ياتقان ھۈجرىلىرىغا قانداقلارچە يول تېپىپ ئۇچۇپ بارىدىغاندۇ ؟ !

(ئەركىن ئىبراھىم پەيدا تەرجىمىسى)

مۇناردىكى ئاي

مەن ئۆزۈمنىڭ ئازابخانىسىدا

بۇگۈن مەن ئۆزۈم بىلەن جېدەللەشمەيمەن . تالاشمايمەن دۈ-
يانىڭ شان - شەۋكىتى ۋە ھەق - ئادالىتى ھەققىدە . قۇياش
خەنجىرىدە ئۆمۈچۈك تور تارتقان تىلاۋىتىمنى يىرتىۋېتىشىم كې-
رەك . زېرىكمەكتىمەن ساختا ئۇمىدۋارلىقتىن . شامالىلاردەك يالە-
ڭاچ ئايال دېرىزەمنى تىرىقلاتماقتا . شەھۋەت يارىسىدىكى بىر تال
قۇرت ئۆمىلەپ كىردى يالغۇزلۇقۇمغا . شېئىرلىرىمدا پەلەمپەي
يوق ، كەلئەي ئامرىقىم ، مەن ئۆزۈمنىڭ ئازابخانىسىدا .

كېچە دەريا ، مەن بېلىق

تۇن كېچىدە كەتتىم ئويغىنىپ ، قىپيالىڭاچ چىقتىم تالاغا .
ئاي ئاسماندا ئېيتماقتا ناخشا ، چېچى چۈۋۈق ، چىرايى خاپا . روھىم
يىلىنى پەلەككە سويلاپ ، چىرماشتى ماڭا . چالماقتا تېنىمنى ئەڭ
مۇدھىش كۈيگە . بىر ئايال كۆرۈنمەس بارماقلىرىدا . ئالتاغىل
توۋلار يۇلتۇزلار ، شاراب ئىچىپ پەلەك جامىدا . كېچە دەريا ، مەن
بېلىق . ئەمدى كىيىم كىيمەيمەن . دەرەخلەرنى ئالدىمغا سېلىپ ،
زۇلمەتلەرگە سىڭىپ كېتىمەن . مەيدەمدىكى ئەركەك تۇكلەرنى ،
شامالىلارغا سىلاتقۇزىمەن . چېقىپ تاشلاپ بارچە ئەينەكنى ، تۇكلۇك
شەھەرگە بۆسۈپ كىرىمەن . لىق تولدى كۆڭلۈمنىڭ ئەخلەتخانىسى
يىرتىلغان خەتلەرگە ، سولغان گۈللەرگە ، خىيالىم مۇشۇكتەك مە-
ياڭلار يالغۇز ، مىلىنىپ سۆيگۈ ئوچىقىدىكى سوغۇق كۈللەرگە .
ئارمىنىم چۈننەك سانسىز ، ساناقسىز . بولساممۇ بىر ئاددىي

چۈمۈله ئىشچى ، يىگىناغۇچ قىزلارغا بەرمەيمەن يۈرەك . ئىچىمده ئېشەكلەر ھاڭرايدۇ بەزەن ، مۆرەيدۇ تېنىمده قېرى كالىلار . كەتسە ھە ، ئەگەشتۈرۈپ بالىلىقىمغا ، ئىشتان كىيمىگەن ياۋا بالىلار . يالىڭاچمەن باشتىن - ئاخىر ، كېچە دەريا ، مەن گويا بېلىق .

يازدىم ساڭا مۇھەببەت خېتى

كاككۇك سايراپ ئاخشامدا يېرىلغاندا كۆكسى پىغاندا ، بولۇپ گويا ۋەھشىي بىر قاتىل قانلىرىمنى چېچىپ تۆت تامغا ، يازدىم ساڭا مۇھەببەت خېتى .

شام پىلدىرلاپ كۆيۈپ تۇرىدۇ ، پەرۋانىلەر ئۆلۈپ تۇرىدۇ . دېرىزىدىن چۈشكەن ئاي نۇرى يورۇتىدۇ يالغان گۈللەرنى . تولۇپ چەكسىز گۈزەل ئارمانغا مەن كۈتىمەن ئۆتكەن كۈنلەرنى . قاراپ قويۇپ ماڭا بىر قېيا ئۆتۈپ كەتكەندى كېلەچەك ، بىلگەن ئىدىم قايتىپ كېلەر دەپ سەن قەيەردە ئامرىقىم ؟ كىملەر ئۈچۈن تۆكمەك-تىسەن ياش ؟ كىملەر ئۈچۈن كۈلدۈك سەن يالغان ؟ ! مەن ئۆزۈمنى قىيناپ ئاجايىپ تېتىماقتىمەن ئازاب تەمنى . چۈنكى ، بولار ئازاب راھىتى بۇ دۇنيادا ھەممىدىن تاتلىق .

يازدىم ساڭا مۇھەببەت خېتى ، يىرتىۋېتىش ئۈچۈن پەقەتلا . تەسىرلىنەر سۆيگۈ خېتىدىن چۈنكى ئۇنى يازغان كىشىلا .

ئۆلۈپ كەتكەن قىز

ئۆلۈپ كەتتىك غەمكىن ، پەرىشان . لەۋلىرىڭده سانسىز كېپەك-نەك چېچەكلەرگە ياسار قەبرىستان . كۆزلىرىڭده قاپقارا كېچە ، يۇلتۇزلاردىن زېرىككەن ئاسمان . قېيا باقتىك ، چۆچۈپ كەتكەن بىر توپ كېپىنكىلەر قاچتى تاغقا بولۇپ سەرگەردان . تۇرار ئىدى چېقە-لىپ دەمده ، تەبەسسۇمىك ئەينىكى چۈل - چۈل . ئورمانلاردا سۇن-غان كىرپىك ئاۋازى ، ئادەملەردە يارىنىك ئۆلگەن ئازابى . مەرسىيە-دەك كېتىپ باراتتىك ، ئەگەشتۈرۈپ شېئىرلىرىمنى .

چاقىرمىدىم سېنى نېمىشقا ، ئۆلۈپ كەتكەن بىر قىز ئىدىڭ. سەن .

گۈزەل قەلب

مېنىڭدە بىر گۈزەل قەلب بار . سان ـ ساناقسىز گۈللەرگە تولغان ، قۇشلار مۇڭلۇق سايرىشىپ تۇرغان . كېچىدە ئاي ، كۈندۈزدە قۇياش بەس ـ بەس بىلەن نۇر چېچىپ تۇرغان . مۇزىكىنىڭ مەيىن ئاۋازى ، مەست قىلغۇچى كەۋسەر بۇلاقلار ، زوق ـ شوق بىلەن ناخشا ئېيتقۇچى ، تىنچ ھەمدە چەكسىز بىر ئاسمان . مېنىڭدە بىر گۈزەل قەلب بار . گۈزەل بولغاچ قەلبىم زىيادە ئېرىشەلمەيمەن ھېچبىر نەرسىگە . ئېرىشسەڭ مەندىن تاش ، تۇپراق ، خازان ھەمدە بارلىق نەرسىلەر مۇھەببەتكە ، خاتىرجەملىككە ، كۈتكىنىگە ئېرىشەر ھەممە . مەن ئۆزۈمنىڭ گۈزەل قەلبىمنىڭ ھەسرىتىگە چۆمۈلۈپ يالغۇز ياشايمەن ئاھ ، يەككە ـ يېگانە . مەن دائىملا بېغىشلىنىمەن ، بېغىشلايمەن ئۆزۈمنى دائىم ، گۈزەل چۈنكى مېنىڭ بۇ قەلبىم .

كۈچلۈك ھەمدە رەھىمسىز بولسا ، كۈتكىنىگە ئېرىشەر بەلكىم مۇھەببەتكە ، خاتىرجەملىككە تەشنا بولسا دۇنيادا ھەركىم .

لۇشۇن (جۇڭگو)

ياۋا گىياھقا بېغىشلىما

شۇك بولۇپ قالغان چاغلىرىمدا ئىچىم تولۇپ تۇرغاندەك بو-لۇپ قالىمەن ؛ ئاغزىمنى ئاچاي دېگىنىمدە بولسا ھېچ نەرسە يوق قۇرۇق بولۇپ قالغاندەك بولۇپ قالىمەن .

ئۆتكەن جانلار ئۆلۈپ بولدى . بۇ ئۆلۈمدىن ناھايىتى خۇشال بو-لىمەن ، چۈنكى شۇ ئۆلۈم مۇناسىۋىتى بىلەن ئۇلارنىڭ بىر چاغلاردا ھايات ياشىغانلىقىنى بىلىۋالالايمەن . ئۆلگەن جانلار ئاللىقاچان چە-رىپ بولدى ، بۇ چىرىشتىن ناھايىتى خۇشالمەن . چۈنكى ئۇلارنىڭ قۇرۇق - پۈچەك ئەمەسلىكىنى چىرىش مۇناسىۋىتى بىلەن بىلىۋالا-لايمەن .

جاننىڭ لاي توپىسىنى يەرگە تاشلىۋەتسەم ، ئۇنىڭدىن دەل - دەرەخ ئۇنمەي ، ياۋا گىياھ چىقتى ، بۇ مېنىڭ گۇناھىم .

ياۋا گىياھنىڭ يىلتىزى چوڭقۇر بولمايدۇ ، گۈل - چېچەكلە-رىمۇ ، يوپۇرماقلىرىمۇ گۈزەل ئەمەس ؛ لېكىن ئۇ شەبنەمنى ، سۈنى سۈمۈرۈپ ، ئۆلگەن ئادەملەرنىڭ قېنى ۋە گۆشى بىلەن ئوزۇقلە-نىپ ، ئۆمۈر سۈرىدۇ . ئۇلارمۇ ھايات كۆكىرىپ تۇرغان چاغلىرىدا دەپسەندە بولىدۇ ، ئورۇلىدۇ ھەتتا ئۆلىدۇ ، چىرىيدۇ .

شۇنداق بولسىمۇ پەرۋا قىلمايمەن ، ھۇزۇرلىنىمەن ، قاقاقلاپ كۈلىمەن ، جاراڭلىق مەدھىيە ئوقۇيمەن .

ياۋا گىياھلىرىمنى قەدىرلەيمەن ، لېكىن ياۋا گىياھ بىلەن پەردازلىنىۋاتقان يەر يۈزىدىن بىزارمەن .

يەر ئاستىدىكى ئاتەش - ئوت كۆچۈپ يۇرمەكتە ، بۇخسۇماقتا ؛ ئېرىپ سويۇلغان ئوت ئېقىنلىرى ئاخىر بىر كۈنى بۇلاقتەك كۆز يېرىپ ئېتىلىپ چىقىپ ، بارلىق ياۋا گىياھلارنى ۋە دەل - دەرەخ-لەرنى كۆيدۈرۈپ تاشلايدۇ ، شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ چىرىگۈچىلە-كىمۇ قالمايدۇ .

شۇنداق بولسىمۇ پەرۋايىم پەلەك ، ھۇزۇرلىنىمەن ؛ قاقاقلاپ كۈلىمەن ، مەدھىيىلەر ياڭرىتىمەن .

يەر - جاھان مۇشۇنداق تىمتاس تۇرۇۋەرسە ، قاقاقلاپ كۈلەل-مەيمەن ، مەدھىيىمۇ ياڭرىتالمايمەن . يەر - جاھان مۇشۇنداق تىم-تاس تۇرمىغان تەقدىردىمۇ كۈلەلمەسلىكىم ، مەدھىيە ياڭرىتالماس-لىقىم مۇمكىن . مەن بۇ بىر دەستە ياۋا گىياھنى نۇر بىلەن زۇلمەت ، ھايات بىلەن مامات ، ئۆتمۇش بىلەن كېلەچەك ئارىلىقىدا دوستلىرىم بىلەن رەقىبلىرىم ، ئىنسان بىلەن ھايۋان ، قەدىرلىگۈ-چى بىلەن قەدىرلەنمەيدىغانلار ئالدىغا دەلىل ئۈچۈن قويىدۇم .

بۇ ياۋا گىياھلارنىڭ ناھايىتى تېزلىك بىلەن ئۆلۈشىنى ۋە چىرىشىنى ئۆزۈم ئۈچۈن ، دوستلىرىم ۋە رەقىبلىرىم ئۈچۈن ، ئىنسانلار ۋە ھايۋانلار ئۈچۈن ، قەدىرىگە يېتىدىغانلار ۋە قەدىرىگە يەتمەيدىغانلار ئۈچۈن ئارزۇ قىلىمەن . ئۇنداق بولمىسا مەن ئۆزۈم ئىلگىرى ھايات ياشىمىغان بولۇپ قالىمەن - دە ، بۇ ھەقىقەتەن ئۆلۈشتىنمۇ ۋە چىرىشتىنمۇ بەتتەر شۇملۇق بولۇپ قالىدۇ .

كېتىڭلار ، ياۋا گىياھلىرىم ، بېغىشلىمام بىلەن بىللە كېتىڭ-لار !

كۈز كېچىسى

ئارقا ھويلامدىن تامنىڭ سىرتىدىكى ئىككى تۈپ دەرەخ كۆرۈ-نۈپ تۇراتتى . ئۇنىڭ بىرسى چىلان ، يەنە بىرسىمۇ چىلان .

ئۇلارنىڭ ئۇستىدىكى تۇن ئاسمىنى شۇنداق غەلىتە ۋە ئېگىز-كى ، ئۆمرۈمدە ئۇنداق غەلىتە ۋە ئېگىز ئاسماننى كۆرمىگەنىدىم . ئۇ خۇددى ئىنسانىيەت ئالىمىدىن كېتىپ قالىدىغاندەك تۇراتتى ، بېشىڭىزنى كۆتۈرۈپ قارىسىڭىز كۆزىڭىز يەتمەيتتى . لېكىن ھازىر ئۇ تولىمۇ كۆپكۆك تۇرماقتا ، نەچچە ئون يۇلتۇز ئۆزلىرىنىڭ كۆز-لىرىنى خۇددى گۈلەيگەندەك جىمىرلىتىپ تۇرماقتا ، بۇ ئاسمان گويا ئۆزىچە چوڭقۇر مەنە بار دېگەندەك قىلىپ ، ئاغزىنىڭ بۇرجىكى-دە تەبەسسۇم قىلاتتى ، شەبنەملىرىنى ھويلامدىكى ياۋا ئوت ، گۈل-

لەرگە چاچماقتا .

ئۇ ئوت - چۆپ ، گۈللەرنىڭ نېمە دەپ ئاتىلىدىغانلىقىنى ، خەقنىڭ ئۇلارنى نېمە دەپ ئاتايدىغانلىقىنى بىلمەيمەن . ئېسىمدە تۇرۇپتۇ ، بىر چاغلاردا ناھايىتى كىچىك ، ناۋات رەڭ ئېچىلغان بىر خىل گۈل ھازىرمۇ ئېچىلىپ تۇرۇپتۇ . لېكىن تېخىمۇ كىچىكلەپ كەتكەن . ئۇ تۇننىڭ سوغۇق ھاۋاسىدا تۇگۈلۈپ چۈش كۆرمەكتە ، چۈشىدە باھارنىڭ يېتىپ كەلگەنلىكىنى ، كۈزنىڭ يېتىپ كەلگەنلەكنى ، ئۇرۇق شائىرنىڭ كۆز ياشلىرىنى ئۆزىنىڭ ئاخىرقى بەرگىلىرىگە سۈرتۈپ تۇرۇپ : كۈز كەلسىمۇ ، قىش كەلسىمۇ ، ئۇنىڭدىن كېيىن يەنە باھار كېلىدۇ ، كېپىنەكلەر ئۇچۇشىدۇ ، ھەرىلەر باھار قوشاقلىرىنى ئوقۇيدۇ ، دەپ خەۋەر قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ، توڭلىغانلىقتىن رەڭگى قىزىرىپ كەتكەن ، يەنىلا تۇگۈلۈپ قالغان بولسىمۇ ، پىسكەتكىدە كۈلۈپ قويدى .

چىلان دەرەخلىرىنىڭ يوپۇرماقلىرى تۆكۈلۈپ بولاي دەپ قاپتۇ . ئىلگىرى بالىلارنىڭ بىر - ئىككىسى كېلىپ ، باشقىلاردىن ئېشىپ قالغان چىلانلارنى قېقىپ چۈشۈرەتتى ، ھازىر بىرەر دانىسىمۇ قالماپتۇ ، ھەتتا يوپۇرماقلىرىمۇ تۆكۈلۈپ بوپتۇ . ئۇ ناۋات رەڭ گۈللەرنىڭ كۆرگەن چۈشىنى ، كۈزدىن كېيىن باھار يېتىپ كېلىدىغانلىقىنى بىلەتتى ؛ غازاڭلارنىڭ كۆرگەن چۈشىنى ، باھاردىن كېيىن يەنە كۈز كېلىدىغانلىقىنىمۇ بىلەتتى . ئۇنىڭ يوپۇرماقلىرى تامامەن دېگۈدەك تۆكۈلۈپ ، پەقەت غوللىرىلا قالغان ، لېكىن ھەممە شاخلىرى مېۋە ۋە يوپۇرماق بىلەن تولغان چاغدىكىدەك كامانغا ئوخشاش پۈكۈلۈپ تۇرۇش ھالىتىلىرىدىن قۇتۇلۇپ ، قەددىنى رۇسلاپ ، خېلىلا راھەتلىنىپ تۇرۇپتۇ . شۇنداق بولسىمۇ ، يەنە بىر نەچچە تال شېخى چىلان قاققان خادا پەيدا قىلغان جاراھەتنى قوغداپ ئېگىلىپ تۇرۇپتۇ . ناھايىتى تۇز ۋە ناھايىتى ئۇزۇن شاخلىرى بولسا ، ئۇن - تىن چىقارماستىن ، غەلىتە ۋە ئېگىز ئاسمانغا خۇددى تۆمۈر مىختەك قادىلىپ ، ئاسماننىڭ مەلئۇن كۆزلىرىنى جىمىرلىتىۋېتىپتۇ ؛ ئاسماندىكى تولۇن ئايغا قادىلىپ ، ئايىنى ئەيمەندۈرۈپ تاتارتىۋېتىپتۇ .

مەلئۇن كۆزلىرىنى جىمىرلىتىپ تۇرغان ئاسمان گويا ئىنسا-
نىيەت ئالىمىدىن نېرى كېتىپ ، چىلان دەرىخىنى تاشلاپ قويۇپ ،
ئاينىلا قالدۇرىدىغاندەك ، تېخىمۇ كۆكىرىپ ، خاتىرجەمسىزلىنىپ
تۇرماقتا . ئايمۇ چاندۇرماستىن ئۆزىنى شەرق تەرەپكە دالدىغا ئال-
دى . چىلاننىڭ ھېچ نەرسىسى قالمىغان قۇرۇق غوللىرى بولسا
غەلىتە ۋە ئېگىز ئاسمانىنىڭ جىمىرلاپ تۇرغان ھەر خىل ئېزىتقۇ
كۆزلىرىگە پەرۋا قىلماي ، ئۇنىڭ جېنىنى ئېلىش نىيىتى بىلەن ،
ئۇنىڭغا ئۇن - تىنسىز ھالدا تۆمۈر مىختەك قادىلىپ تۇرماقتا .
تۇندە سەيلە قىلىدىغان ھۇۋقۇش غۇي قىلىپ ئۇچۇپ ئۆتۈپ
كەتتى .
يېرىم كېچە ، ئۇشتۇمتۇتلا بىر كۇلكە ئاۋازى ، گويا ئۇخلاپ
ياتقان ئادەملەرنى ئويغىتىۋەتكۈسى كەلمىگەندەك ۋىلقىلاپ كۇلگەن
ئاۋاز ئاڭلاندى ، بۇ كۇلكە ئاۋازى ئەتراپتىكى ھاۋانىمۇ كۇلدۇرۇۋە-
تتى . تۇن كېچە ، باشقا ئادەم يوق ئىدى ، بۇ ئاۋازنىڭ ئۆز ئاغزىدىن
چىققانلىقىنى دەرھال ئاڭقىرالمىدىم ، شۇ كۇلكە ئاۋازى ئۆزۈمنىمۇ
دەرھال ئۆز ھۇجرامغا قوغلاپ كىرگۈزىۋەتتى . پەنەرنىڭ پىلىكىنى
دەرھال يۇقىرى چىقىرىپ قويدۇم .
ئارقا تامنىڭ دېرىزە ئەينىكى تىرىق - تىرىق قىلىپ قالدى ،
قارىسام يەنە بىرمۇنچە ئۇششاق ئۇچار جانىۋار ھەريان ئۇسۇپ تۇ-
رۇپتۇ . ئۇزۇن ئۆتمەيلا ئۇلارنىڭ بىر نەچچىسى ئۆيگە كىرىپ
كەلدى ، دېرىزە قەغىزىنىڭ تۆشۈكلىرىدىن كىرگەن بولسا كېرەك .
ئۇلارمۇ ئۆيگە كىرىش بىلەنلا پەنەرنىڭ شىشىسىگە تىرىق - تىرىق
قىلىپ ئۇسكىلى تۇردى . بىرسى شىشىنىڭ ئۇستىدىن كىرىپ كې-
تىپ ئوتقا يولۇقتى ، مېنىڭچە بۇ راست ئوت ئىدى . ئىككى - ئۈچى
پەنەرنىڭ قەغەز لەمپىسىدە ھەسرەت دېمىنى ئالماقتا . بۇ لەمپىنى
تۇنۇگۈن ئاخشام يېڭىدىن يەڭگۈشلەپ قويغانىدىم ؛ سۇتتەك ئاق
قەغەزدىن قاتلاق - پۈرمە ئىز چىقىرىلغان بۇ لەمپىنىڭ بىر بۇرجە-
كىگە بىر تال چوغدەك قىپقىزىل توشقان قۇلاقمۇ سىزىقلىق ئىدى .
قىزىل توشقان قۇلاق چېچەكلىگەندە ، چىلان دەرىخىمۇ كىچىك
ناۋات رەڭ گۈل كۆرگەن چۈشنى كۆرىمەن دەپ ، خۇددى سۇڭپىياز-

نىڭ كۆكىگە ئوخشاش كامانده‌ك ئېگىلىدۇ ، . . . يەنە تۇن كېچىده كۆلكە ئاۋازىنى ئاڭلىدىم ؛ خىيال رىشتىلىرىمنى ده‌رھال كېسىپ تاشلاپ ، ھېلىقى ئاق قەغەزدىن ياسالغان لەمپىده تۇرۇپ قالغان كىچىككىنە كۆك ھاشاراتلارغا قارىدىم ، ئۇلار بېشى يوغان ، قۇيرۇ-قى كىچىك ، بەئەينى ئاپتاپپەرەسنىڭ ئۇرۇقىغا ئوخشايدىكەن ، چوڭ-لۇقى بىر دانە بۇغداينىڭ يېرىمىچىلىكلا كېلىدۇ ، پۈتۈن ئەزايىنىڭ رەڭگى ئىچكىزنى كۆيدۇرگۈده‌ك ، ئىچكىزنى ئاغرىتقۇده‌ك زۇم-رەتنىڭ ئۆزى .

مېنى ئەسنەك تۈتتى ، بىر تال تاماكىنى تۈتاشتۇرۇپ ، تۈتۈن-نى چىراغقا پۈرقىرىتىپ ، ھېلىقى زۇمرەتتەك ناتىۋان قەھرىمانلار-غا تەزىيە بىلدۇردۇم .

قار

ئىسسىق ئىقلىمنىڭ يامغۇرى ھېچقاچان سوغۇق ، قاتتىق پار-قىراق قار ئۈچقۇنلىرىغا ئايلانمايدۇ . كۆپنى كۆرگەن كىشىلەرگە ئۇ زېرىكىشلىك تۇيۇلىدۇ . ئۇمۇ ئۆزىنى بەختسىز ده‌پ ھېسابلامدە-كىن ؟ ئەمما جياڭنەنده قار يېقىملىق ، گۈزەل بولىدۇ . ئۇ ، يېتىپ كېلىش ئالدىدا تۇرغان باھارنىڭ خەۋەرچىسى ، شۇنداقلا ئۇ قەدىدى - قامىتى تولغان رېسىده قىزنىڭ جامالى ، چاي گۈلىنىڭ قىزىل ياقۇتتەك غۇنچىلىرى ، ئاق كۆكۈچ كەلگەن يالغۇز بەرگلىك ھەپسەنگ گۈل ، بالىمانىنىڭ ئاغزىغا ئوخشاش ئېچىلىدىغان توق سېرىق گۈلى بولىدۇ . قارنىڭ ئاستىدا مۇزلىغان يېشىل گىياھلار-مۇ بولىدۇ . ئۇ يەرلەردە كېپىنەكلەر بولمايدۇ . چاي گۈلى بىلەن ھەپسەنگ گۈلىنىڭ شەربەتلىرىنى ئالىدىغان ھەسەل ھەرىلىرى بولا-مدۇ - يوقمۇ ، بۇنى ئېنىق بىلمەيمەن . لېكىن قارلىق دالىدا ئېچە-لىپ تۇرغان قىش گۈللىرى ئارىسىدا بىر مۇنچە ھەسەل ھەرىلىرى ئالدىراپ ئۇچۇشۇپ يۈرگەنده‌ك ، ئۇلارنىڭ غوڭۇلدىغان ئاۋازلىرى قۇلىقىمغا ئاڭلىنىۋاتقانده‌ك تۇيۇلىدۇ .

بالىلار سوغۇقتىن قىزىرىپ ئىگىرده‌ك بولۇپ قالغان قوللىرى-

نى هورداپ ، يەتتە - سەككىزى بىر بولۇپ ، قار بوۋاي ياسايتتى . ئۇلار قاملاشتۇرالمايۋاتقانلىقتىن قايسىنىڭدۇر دادىسى ياردەملىشەتتى . قار بوۋاي يۇقىرى تەرىپى ساپاقتەك ، تۆۆەن تەرىپى قاپاقتەك بولۇپ ، ئۇنىڭ قاپاق ئىكەنلىكىنى ياكى بوۋا ئىكەنلىكىنى ئايرىۋالغىلى بولمىسىمۇ ، ھەر ھالدا بالىلاردىن ئېگىز قىلىپ ياسلاتتى . شۇنداقلا ناھايىتى ئاق ، ناھايىتى سۇزۇك بولۇپ ، ئۆزىنىڭ ئۆزلەشكەكلىكى بىلەن بىر - بىرىگە يېپىشىپ ، قۇياش نۇرىدا تاۋلىنىپ تۇراتتى . بالىلار ياڭاقتا ئۇنىڭغا كۆز يەتكۈزگىلى بولمايتتى . كىمدۇر بىرى ئانىسىنىڭ ئەڭلىك قۇتىسىدىن ئەڭلىك ئوغرىلاپ كېلىپ ، ئۇنىڭ كالپۇكىغا سۇرتۇپ قويۇاتتى . شۇنىڭ بىلەن ئۇ چوڭ بۇرھان (قار بوۋا) بولۇپ قالاتتى - دە ، كۆزلىرىدىن نۇر چاقناپ تۇرغان ، كالپۇكلىرى قىپقىزىل ھالدا قاردا ئولتۇرۇپ قالاتتى .

ئەتىسى يەنە بىر نەچچە بالىلار ئۇنى زىيارەت قىلىپ كېلەتتى . ئۇلار ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ ، چاۋاك چېلىشاتتى . باش لىڭشىتاتتى ، كۈلۈشەتتى . ئەمما ئاخىر يەنە قار بوۋاينىڭ ئۆزى يالغۇز قالاتتى . ھاۋا ئوچۇق كۈنلىرى تېشى ئېرىپ كېتەتتى . سوغۇق كېچىلىرى بولسا ئۇنى يەنە بىر قات مۇز پەردىسى قاپلاپ خىرە - رەڭسىز كىرىستال تۇسكە كىرگۈزەتتى . ھاۋا ئۇدا ئوچۇق بولغاندا ، لەۋلىرىدىكى ئەڭلىك غايىب بولۇپ ، ئۆزى ئېرىپ شەكلىنى يوقىتاتتى .

لېكىن شىمالدا قار يېغىپ بولغاندىن كېيىن ، ھەمىشە كېپىنەككە ، قۇمغا ئوخشاش بولۇپ ھەرگىزمۇ بىر - بىرىگە يېپىشمايدۇ ؛ ئۆگزىدىمۇ ، يەردىمۇ ، قۇرۇپ كەتكەن ئوت - چۆپلەردىمۇ شۇنداق ھالەتتە تۇرىدۇ . ئۆيدە يېقىلغان ئوچاقلارنىڭ ئىسسىقى بىلەن ئۆگزىلەردىكى قار بالدۇر ئېرىيدۇ . باشقا يەردىكىلىرى بولسا ، ھاۋا ئوچۇق كۈنلىرى شىۋىرغانىنىڭ سوقۇشى بىلەن بىردىن قۇيۇن شامال كۆتۈرۈلۈپ ، قار پۇرقىراپ ئۇچۇپ ، كۆزنى چاقنىتىپ نۇرلىنىدۇ . خۇددى يالقۇننى ئورىۋالغان قويۇق تۇمانغا ئوخشاش پىرقىراپ كۆتۈرۈلۈپ ، ئاسمانىنى قاپلايدۇ . ئاسماندا پىرقىرىغان ۋە يۇقىرى كۆتۈرۈلگەن ھالدا يېلىنجايدۇ .

سوغۇق ساما گۈمبىزى ئاستىدا چەكسىز دالىلاردا يېلىنجاپ

ۋە پىرقىراپ ئورلەۋاتقىنى يامغۇرنىڭ ئەرۋاھى . . .

شۇنداق ، ئۇ يەككە ـ يېگانە بولۇپ قالغان قار ، قېتىپ قالغان يامغۇر ، يامغۇرنىڭ ئەرۋاھى .

لەگلەك

بېيجىڭدە قىش پەسلى ، يەرنى قار قاپلاپ تۇرماقتا ، تاقىر باش بولۇپ كەتكەن دەرەخ شاخلىرى خۇددى مومىغا ئوخشاش قاداپ قويۇلغان ئاچا ياغاچلاردەك سۇزۇك ئاسمانغا بوي تارتىپ تۇرۇپتۇ ؛ يىراقتا بىر ـ ئىككى لەگلەكمۇ لەيلەپ تۇرۇپتۇ ، بۇ ئەھۋال مېنى ئەجەبلەندۇردى ، مەيۇسلەندۇردى .

يۇرتۇمدا لەگلەك باھاردا — ئىككىنچى ئايدا ئۇچۇرۇلاتتى ، پىرىلداقنىڭ ئاۋازى ئاڭلانغان ھامان بېشىڭىزنى كۆتۈرۈپ قارايدىغان بولسىڭىز ، قارامتۇل قىسقۇچپاقنىغا ئوخشايدىغان ياكى يۇمران كۆكۈچ سازاڭ قۇرتقا ئوخشايدىغان لەگلەكلەرنى كۆرىسىز . غەربىي شىنىپ قالغان ، پۇچۇق كاھىشقا ئوخشاش لەگلەكمۇ بولاتتى : پىرىلدىقى يوق ، بۇنداق لەگلەكلەر غەربىلىققا پېتىپ ئۇچاتتى . لېكىن شۇ چاغلاردا يەردىكى تېرەكلەر ، تال‌سۆگەتلەر بىخ سۈرەتتى ، ياۋا شاپتۇلمۇ چېچەك ئېچىپ ، بالدىلارنىڭ ئاسماندىكى بىزەكلىرىگە — لەگلەكلىرىگە ياراشقان ھالدا باھار ئىللىقلىقىنى پەيدا قىلاتتى . ھازىر مەن قەيەردە تۇرۇۋاتىمەن ؟ ئەتراپىم تېخىچە زىمىستان قىشنىڭ جۇدۇنى ئىچىدە يېتىپتۇ ، ئايرىلىپ كەتكىنىمگە ئۇزۇن بولغان يۇرتۇمنىڭ ئۆتۈپ كەتكىنىگە ئۇزۇن بولغان باھارى بولسا مۇشۇ ئاسماندا جەۋلان قىلىپ تۇرماقتا .

لەگلەك ئۇچۇرۇشنى ئەزەلدىن ياخشى كۆرمەيتتىم ، ياخشى كۆرمەيلا قالماستىن ، بەلكى ئۇنى يامان كۆرەتتىم ، چۈنكى ، ئۇنى دېتى يوق بالىلارنىڭ قىلىقى دەپ ئويلايتتىم . لېكىن كىچىك ئوكام ئۇنداق ئەمەس ئىدى ، ئۇ شۇ چاغدا 10 ياشلاردا بولسا كېرەك ، كېسەلچان بولغاچقا تولىمۇ ياداڭغۇ ، ئورۇق ئىدى ، شۇنداق بولسىمۇ لەگلەك ئۇچۇرۇشقا ئامراق ئىدى ، ئەگەر لەگلەك سېتىۋېلىشقا

قۇربى يەتمىسە ، مەنمۇ ئۇنىڭ لەگلەك ئۇچۇرۇشىغا يول قويمىسام ، كىچىككىنە ئاغزىنى ئاچقىنىچە ئاسمانغا قاراپ تۇرۇپ قالاتتى ، ھەتتا بەزىدە چارەك كۇن تۇراتتى . يىراقتىكى قىسقۇچپاقا لەگلەك بىردىنلا ساڭگىلاپ چۇشۇپ كەتسە ، ھودۇقۇپ ۋارقىرىۋېتەتتى ؛ ئىككى دانە پۇچۇق كاھىش لەگلەكنىڭ يېپى قويۇپ بېرىلسە ، خۇشاللىقىدىن قىنىغا پاتماي سەكرەپ كېتەتتى . ئۇنىڭ بۇ قىلىقلىرى مېنىڭ نەزەرىمدە كۇلكىلىك ، يارىماس بىر ئىش ئىدى .

كۇنلەرنىڭ بىرىدە ، ئۇنى كۆرمىگىنىمگە بىرقانچە كۇن بولغاندەك ، ئۇ ئۇشتۇمتۇتلا خىيالىمغا كېچىپ قالدى ؛ لېكىن ئۇنىڭ ئارقا ھويلىدا قۇرۇق بامبۇك شاخلىرىنى يىغىپ يۇرگەنلىكىنى كۆرگەنلىكىم ئېسىمگە چۇشتى - دە ، ئېسىمنى يىغقاندەك بولۇپ ، ئۇششاق - چۇششەك نەرسىلەرنى دۆۋىلەپ قويىدىغان ، ئادەم ئاز باردىغان كىچىككىنە ئۆيگە يۇگۇرۇپ باردىم ، ئىشىكنى ئاچتىم ، دەرۋەقە ئۇ چاڭ - توزان بېسىپ كەتكەن قېقىر - سۇقۇر بىر نەرسىلەرنىڭ ئارىسىدا ئىكەن . ئۇ چوڭ ئورۇندۇقنىڭ ئالدىدىكى كىچىك ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپتۇ . مېنىڭ كىرىپ كېلىشىم بىلەن چۆچۇپ ئورنىدىن تۇرۇپ ، رەڭگى ئۆچكەن ھالدا قورۇنۇپ تۇرۇپ قالدى . چوڭ ئورۇندۇقنىڭ يېنىدا بىر دانە كېپىنەك لەگلەكنىڭ بامبۇك قومۇشىدىن تەييارلانغان جازىسى تۇرۇپتۇ ، لېكىن تېخى قەغەز چاپلانمىغان . كۆز ئورنىدا ئىشلەتمەكچى بولغان كىچىككىنە پىرىلدىقىنى شەلپەر باغاق بىلەن بېزەۋاتقانىكەن . ئۇ تېخى پۇتمىگەن ھالدا ئورۇندۇق ئۇستىدە تۇرۇپتۇ . مەن سىرنى بىلىپ قالغانلىقىمدىن خۇشال بولۇپ تۇرۇقلۇق ، ئۇنىڭ دىتى يوق بالىلارنىڭ قىلىقلىرىنى مېنىڭ كۆزۈمنى غەلەت قىلىپ مۇشۇنداق ئەجىر بىلەن ئوغرىلىقچە قىلىپ يۇرگەنلىكىگە غەزىپىم كەلدى - دە ، كېپىنەكنىڭ بىر قانىتىنى دەسسەپ چەيلىۋەتتىم . مەيلى بوي جەھەتتىن بولسۇن ، مەيلى كۇچ جەھەتتىن بولسۇن ، ئۇ ماڭا تەڭ تۇرالمايتتى ، تولۇق غەلىبە قىلدىم ، ئەلۋەتتە ، شۇنىڭ بىلەن مەغرۇر ھالدا چىقىپ كەتتىم ، ئۇ بولسا كىچىككىنە ئۆيدە خورسىنىپ تۇرۇپ قالدى . كېيىن قانداق قىلغانلىقىنى بىلمىدىم ، دىققىتىمۇ چۇشمىدى .

لېكىن بۇنىڭ قىساسىمۇ ئاخىر ئۆز بېشىمغا كەلدى ، بىزنىڭ ئايرىلىشىپ كەتكىنىمىزگە خېلى كۆپ ۋاقىت بولۇپ قالدى ، ئوتتۇ- را ياشلىق بولۇپ قالغان ۋاقتىم ئىدى . ئەنە شۇ چاغدا چەت ئەللىك- لەرنىڭ بالىلار توغرىسىدا يازغان بىر كىتابىنى ئوقۇپ ، ئويۇن ئوياش بالىلارنىڭ ناھايىتى توغرا ھەرىكىتى ئىكەنلىكىنى ، ئويۇن- چۇق بولسا بالىلار ئۇچۇن پەرىشتە ئىكەنلىكىنى شۇ چاغدىلا بىلدىم . شۇنىڭ بىلەن 20 يىلدىن بۇيان ئېسىمدىن كۆتۈرۈلۈپ كەتكەن ، گۆزەك ياشلىقىمدا مەنىۋى زۇلۇم قىلغانلىقىمنىڭ كۆرۈنۈشى بىر- دىنلا كۆز ئالدىمغا كەلدى ، يۇرىكىمىمۇ شۇنىڭ بىلەن تەڭلا مۇشتەك بىر پارچە قوغۇشۇنغا ئايلىنىپ ، ناھايىتى ئېغىرلىشىپ - ساڭگىلاپ قالغاندەك بولۇپ قالدىم .

لېكىن يۇرىكىم ساڭگىلاپ ئۆزۈلۈپ كەتمىدى ، ئۇ ناھايىتى ئېغىر ، ناھايىتى ئېغىر ھالدا ساڭگىلاپ قالدى .

سەۋەنلىكىمنى يۇيۇشنىڭ چارىسىنىمۇ تاپتىم : ئۇنىڭغا لەگلەك ئېلىپ بەرگۇم ، ئۇنىڭ ئۇچۇرۇشىنى قوللىغۇم ، ئۇچۇرۇشقا دەۋەت قىلغۇم ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئۇچۇرغۇم ، بىللە ئويناپ - كۈلگۇم كەلدى . لېكىن شۇ چاغدا ئۇنىمۇ ماڭا ئوخشاشلا ساقال بېسىپ كەتكەنىدى .

سەۋەنلىكىنى يۇيۇشنىڭ يەنە بىر چارىسىنىمۇ تاپتىم : «بېرىپ ئۇنىڭدىن ئەپۇ سورىسام ، ئۇ سېنىڭدىن رەنجىمىگەن ئىدىمغۇ» دېسە ، كۆڭلۈم چوقۇم ئارامىغا چۈشىدۇ ، دەپ ئويلىدىم ، بۇ ھەقە- قەتەن بولىدىغان چارە ئىدى . كۈنلەرنىڭ بىرىدە ، بىز دىدارلاشقان چاغدا ، چىرايلىرىمىزغا جاپالىق «تىرىكچىلىك»نىڭ سىزغان بىر- مۇنچە قۇرۇقلىرى كىرىپ قالغان ، يۇرىكىمىمۇ ناھايىتى سەقىلغانە- دى . بىز بارا - بارا بالىلىق چاغلىرىمىزدىكى ئىشلار ئۈستىدە پاراڭلىشىپ قالدۇق ؛ ھېلىقى ئەھۋالنى سۆزلەپ كېلىپ ، بالىلىق دەۋرىمدىكى ئەخمەقلىقىمنى ئېيتتىم . ئۇ «سېنىڭدىن رەنجىمىگەن ئىدىمغۇ» دەيدىغان بولدى ، شۇنىڭ بىلەن دەرھال ئەپۇ قىلىنىدىغان بولدۇم ، يۇرىكىمىمۇ شۇنىڭدىن باشلاپ ئارام تېپىپ قالىدىغان بول- دى دەپ ئويلىدىم .

— شۇنداق ئىشمۇ بولغانمۇ ؟ — دېدى ئۇ خۇددى باشقىلارنىڭ ھېكايىسىنى ئاڭلاۋاتقىنىدەك كۈلۈپ تۇرۇپ ، ئۇنىڭ ئېسىدە زادىلا قالماپتۇ .

پۈتۈنلەي ئېسىدىن كۆتۈرۈلۈپ كەتكەن ، قىلچىلىكمۇ ئاداۋەت تۇتمىغان تۇرسا ، ئەپۇ - پەپۇ دېگەن گەپنىڭ نېمە كېرىكى ؟ ئاداۋەتسىز تۇرۇپ كەچۈرۈم دېگەن گەپ يالغان ئېيتقانلىق بولىدۇ .

يەنە نېمىگە ئىلتىجا قىلىشىم مۇمكىن ؟ يۈرىكىم سىقىلىپ قېلىۋەردى .

مانا ھازىر يۈرتۇمنىڭ باھار كۈنلىرى يەنە مۇشۇ يات يەرنىڭ ئاسمىنىغا كېلىپ قالدى . ئۇ ئۆتۈپ كەتكىنىگە ئۇزۇن بولغان بالىلىق چاغلىرىمنى ئەسلەتتى ، شۇنىڭ بىلەن بىللە تېگى يوق مەيۇسلۇكنىمۇ كەلتۈردى . مۇزدەك سوغۇق زىمىستان قىش قوينىغا كىرىۋېلىشنى ئۈزەل كۆردۈم ، — لېكىن ئەتراپىمدىكى زىمىستان قىش مانا تېنىمنى ناھايىتى جۇغۇلدىتىپ تۇرۇپتۇ .

ساينىڭ ۋىداسى

ئادەم ئۇخلاپ ، ۋاقىتنىڭ قايسى چاغ بولغانلىقىنى بىلمەيدىغان بىر ھالغا يەتكەندە ، ئۇنىڭ ساينىسى ۋىدالاشقىلى كېلىدۇ ۋە مۇنداق دەيدۇ :

خۇشۇم كەلمەيدىغانلار جەننەتتە بولسا ، مەن ئۇ يەرگە بېرىشنى خالىمايمەن ، خۇشۇم كەلمەيدىغانلار دوزاختا بولسا ، مەن ئۇ يەرگە بېرىشنى خالىمايمەن ، خۇشۇم كەلمەيدىغانلار ئەگەر سىلەرنىڭ كەلگۈسى ئالتۇن دەۋرىڭلاردا بولسا ، ئۇ يەرگە بېرىشنىمۇ خالىمايمەن .

لېكىن خۇشۇم كەلمەيدىغىنى سەن .

بۇرادەر ئەمدى ساڭا ئەگەشمەيمەن ، ساڭا ئۇلپەت بولمايمەن . ساڭا خۇشۇم يوق !

داد - پەرياد ! ساڭا خۇشۇم يوق . ساڭا ئەگىشىپ يۈرگىنىمدىن كۆرە ماكانسىز يۈرگىنىم ياخشى .

مەن بىر سايە ، بىر كۆلەڭگە ، قاراڭغۇ - زۇلمەت ئىچىدە

ئۆزۈمنى يوقىتىش ئۈچۈن سەندىن جۈدالىق تىلەيمەن . لېكىن قا-
راڭغۇ - زۇلمەت مېنى يۇتۇپ كېتىدۇ ، يورۇقلۇقمۇ مېنى يوقىتىدۇ .
قاراڭغۇلۇق بىلەن يورۇقلۇق ئوتتۇرىسىدا تېڭىرقاپ يۈرگە-
نىمدىن كۆرە قاراڭغۇلۇق ئىچىگە غەرق بولغىنىم ياخشى .
نېمە ئۈچۈندۇر ، قاراڭغۇلۇق بىلەن يورۇقلۇق ئىچىدىلا تېڭىر-
قاپ يۈرۈۋاتىمەن . زاۋال ۋاقتىمۇ ياكى تاڭمۇ ، بۇنى بىلمەيمەن .
قاراڭغۇلۇقتا غۇۋا كۆرۈنۈپ تۇرغان قولۇم بىلەن خۇددى بىر
پىيالە مەينى ئىچىۋەتكەندەك قىلىپ ، ۋاقتىنىڭ قايسى چاغ بولغا-
لىقىنى بىلمىگەن ھالدا بېشىم قايغان تەرەپكە قاراپ مېڭىپ تۇراي .
خەير ؛ زاۋال ۋاقتى بولغان بولسا قاراڭغۇلۇق مېنى يۇتۇپ
كېتىشى تەبىئىي ياكى ھازىر تاڭ ۋاقتى بولغان بولسا يورۇقلۇقنىڭ
مېنى يۇتۇۋېتىشى چوقۇم .
بۇرادەر ، ۋاقىت يېقىنلاشتى .
قاراڭغۇلۇق ئىچىدە ماكانسىز تېڭىرقاپ يۈرەي .
مېنىڭدىن ھەدىيە ئۈمىد قىلىۋاتسەن . ھەدىيە قىلغۇدەك نە-
مەم بار ؟ يوق . بار - يوقى قاراڭغۇلۇق ۋە ناشۇدلۇق (قۇرۇقلۇق ،
پۇچەكلىك) ، خالاس .
لېكىن قاراڭغۇلۇقنىلا تىلەيمەن ، قاراڭغۇلۇق ئېھتىمال سە-
نىڭ يورۇقلۇقىڭدا يوقىلىشى مۇمكىن ؛ ناشۇدلۇقنىلا ئارزۇ قىلە-
مەن ، سېنىڭ يۈرىكىڭدە ئورۇن تۇتۇپ تۇرۇشنى ھەرگىز خالىمايمەن .
بۇرادەر ، شۇنى خالايمەن —
يەككە - يېگانە بولۇپ ، يىراق يەرلەرگە كەتسەم ، قاراڭغۇلۇقتا
سەنمۇ بولمىسا ، بەلكى باشقا سايىلەرمۇ قالمىسا .
قاراڭغۇلۇقتا ئۆزۈملا تۇغۇپ كەتسەم ، قاراڭغۇ دۇنيا تامامەن
ئۆزۈمگىلا تەن بولسا .

تىلەمچى

كاكىل لاي سۇۋاقلىرى تۆكۈلۈپ كەتكەن ئېگىز تامنى بويلاپ ،
يۇمشاق تـوپـا - توزاننى دەسسەپ كېتىۋاتىمەن . يەنە بىرنەچچە

ئادەمنۇ ئۆز كويى بىلەن كېتىۋاتىدۇ . غۇرقىراپ چىقىۋاتقان سەل-كىن شامال تام تۆپىسىدىن كۆرۈنۈپ تۇرغان سۇۋادانىنىڭ تېخى تامام قۇرۇپ كەتمىگەن يوپۇرماقلىرى ساڭگىلاپ تۇرغان شاخلىرىنى بە-شىمدا پۇلاڭشىتماقتا .

سەلكىن شامال غۇرقىرىماقتا . ئەتراپ توپا - توزان .

ماڭا ئوخشاش پەشمەت كىيگەن ، چىرايىدىن دەرد - ھەسرەت ئالامەتلىرىنمۇ كۆرۈنمەيدىغان بىر كىچىك بالا يولۇمنى توسۇپ ، ئارقامغا كىرىۋېلىپ ، بېشىنى يەرگە ئۇرۇپ ، ناله بىلەن مەندىن سەدىقە تىلىدى .

ئۇنىڭ پەيلىدىن بەزدىم . ئۇنىڭ دەرد - ھەسرەتسىز ئەپتىدىن ، مۇغەمبەرلىكىدىن بەزدىم . ئارقامغا كىرىۋېلىپ سازا قىلىشىدىن يىرگەندىم .

يولدا كېتىۋاتىمەن ، يەنە بىرنەچچە ئادەمنۇ ئۆز كويىدا كېتىۋا-تىدۇ ؛ سەلكىن شامال غۇرقىرىماقتا ، ئەتراپ توپا - توزان .

بىر كىچىك بالا تىلەمچى ماڭا سازا قىلدى . بۇ ھەم پەشمەت كىيىۋاپتۇ . بۇنىڭ ئەپتىدىنمۇ دەرد - ھەسرەت بەلگىسى كۆرۈنمەي-دۇ . لېكىن بۇ بالا گاچا ؛ بۇ پەقەت ئىككى قولىنى ئېچىپ تىلەش ئىشارىتىنىلا قىلدى .

بۇنىڭ ئىشارىتىدىن بەزدىم ، يىرگەندىم . ئېھتىمال بۇ گاچا بولمىسا كېرەك ، گاچا بولۇۋېلىشى پەقەت تىلەمچىلىك قىلىشنىڭ بىرەر ھىيلىسى بولسا كېرەك .

سەدىقە بەرمىدىم ، رەھمىنمۇ كەلمىدى . لېكىن سەدىقە بەرگۈ-چىلەردىنمۇ ئۇستۇن كەلدىم : ئۇنىڭغا بەرگىنىم يىرگىنىش ، گۇ-مان ، بىزارلىق بولدى .

ئۆرۈلۈپ چۈشكەن تامنى بويلاپ كېتىۋاتىمەن . تامنىڭ ئۆرۈ-لۈپ چۈشكەن يەرلىرىدە پارچە - پارچە كېسەكلەر دۆۋىلىنىپ تۇ-رۇپتۇ ، تامنىڭ ئىچىدە ھېچ نەرسە كۆرۈنمەيدۇ . غۇرقىراپ چىقە-ۋاتقان سەلكىن شامال كۈزنىڭ سوغۇقىنى پەشمىتىمدىن ئۆتكۈزۈ-ۋەتتى ، ئەتراپ چاڭ - توزان .

ئويلىنىپ قالدىم : مەن قانداق ئۇسۇل بىلەن تىلىسەم بولار ؟

زۇۋان چىقىرايمۇ ، زۇۋان چىقارغاندا قايسى تەلىدىتە چىقىراي ؟ گاچا بولۇۋالسام ، قايسى تەرىقىدە قول ئىشارىتى قىلسام بولار ؟ . . . . . .

باشقا بىرقانچە ئادەم ئۆز يولىدا كېتىۋاتىدۇ .

سەپتە ئالالمايدىغان ئوخشايمەن ، كىشىلەرنىڭ رەھمىنىمۇ ئالالمايدىغان ئوخشايمەن . سەپتە ئورنىغا يىرگىنىش ، گۇمان ، بىزارلىق ئالىدىغان ئوخشايمەن . . . . . .

بىچارىلىق ۋە سۇكۇت بىلەن تىلەي ! . . . . . .

ھېچبولمىغاندا ، ناشۇدلۇق - كۆڭۈلسىزلىك تاپارمەن .

سەلكىن شامال غۇرۇرىمىزنى ئېتىپ چاڭ - توزان ، باشقىلار ئۆز يولىدا كېتىۋاتىدۇ .

توزان ، چاڭ . . . . . .

. . . . . .

توزان . . . . . .

ياخشى ھېكايە

پەنەرنىڭ يورۇقى بارا - بارا خىرەلىشىپ ، كىرسىنىڭ ئازىيىپ قالغانلىقىدىن دېرەك بېرىشكە باشلىدى . كىرسىن تازا ياخشى بولمىغاچقا ، پەنەرنىڭ شىشىسىنى ئاللىقاچان ئىسلاشتۇرۇۋەتكەنىدى . يېقىن ئەتراپتا پوجاڭزىلار ئېتىلماقتا ، ئەتراپىمدا تاماكا تۈتۈنى تۇمان ھاسىل قىلىپ ئايلانماقتا ؛ دېمەك قاراڭغۇ كېچە .

مەن كۆزۈمنى يۇمۇپ ، ئۆزۈمنى ئارقىغا تاشلىدىم - دە ، ئورۇندۇقنىڭ يۆلەنچۈكىگە يۆلەندىم ، «ئىپتىدائىي مەلۇمات» نامىلىق كىتابنى تۈتۈپ تۇرغان قولۇمنى تىزىمغا قويدۇم .

خىرە - ئەلەسلىك ئىچىدە بىر ياخشى ھېكايىنى كۆردۈم .

بۇ شۇنداق گۈزەل ، لاتاپەتلىك ، قىزىق ھېكايىكى ، نۇرغۇن گۈزەل ئادەم ۋە گۈزەل ۋەقەلەر خۇددى ئاسماننى قاپلاپ كەتكەن بۇلۇت كىمخابلىرىدەك توقۇلۇپ - چىرمىشىپ كەتكەن ، ئۇنىڭ ئۈستىگە تۈمەنلىگەن كۆچكۈن يۇلتۇزدەك ئۇيان - بۇيان ئۇچماقتا ،

پایانسىز كەڭ يېيىلماقتا .

قېيىقتا ئولتۇرۇپ سەنىنداۋدىن ئۆتكەنلىكىم كۆز ئالدىمغا كەلگەندەك بولدى : ئىككى قاسناقتىكى تېرەكلەر ، كۆكسىپ تۇر-غان زىرائەتلەر ، ياۋا گۈل - چېچەكلەر ، تۇخۇلار ، ئىتلار ، توپ - توپ دەرەخلەر ۋە قاقشال ياغاچلار ، كەپە - ساتمىلار ، مۇنارلار ، مازار - ئىبادەتخانىلار ، دېھقانلار ۋە يېزا ئايالىرى ، يېزا قىزلىرى ، ئاپتاپقا يېيىلغان كىيىم - كېچەكلەر ، شەيخلەر ، يىگىت-لەرنىڭ توقۇلغان يامغۇرلۇق جەندە ۋە كۇلالار ، ئاسمان ، بۇلۇت ، بامبۇك . . . لارنىڭ سۇيى زۇمرەتتەك دەريا-غا چۈشۈپ تۇرغان سايە-سى قېيىق پالىقنىڭ ئۇرۇلۇشى بىلەن سۇ يۈزىدە جىمىرلاپ تۇر-غان قۇياش نۇرىنى ، سۇدىكى لەيلەپ تۇرغان لەش ۋە بېلىقلارنى ئۆزىگە چېتىپ لەپپەك ئۇراتتى . شۇ سايە ۋە نەرسىلەر قىمىرلايت-تى ، كېڭىيەتتى ، بىر - بىرىگە قوشۇلاتتى ، لېكىن تارقالماي-تى ؛ بىر - بىرىگە قوشۇلۇش بىلەنلا يەنە ئارقىلىرىغا قايتىپ ، ئەسلىي ھالىغا كېلەتتى . ياز بۇلۇتلىرىغا ئوخشاش ئېگىز - پەس قىرغاقلىرىغا چۈشكەن كۈن نۇرى كۈمۈش رەڭدە ئەكس ئېتەتتى . مەن كەزگەن دەريالارنىڭ ھەممىسى شۇنداق ئىدى .

ھازىر كۆزۈمگە كۆرۈنگەن ھېكايىمۇ شۇنداق . كۆك ئاسماننىڭ سۇ يۈزىدىكى كۆرۈنۈشى ۋە باشقا بارلىق شەيئىلەر سۇ يۈزىدە گىرەلىشىپ ، توقۇلۇپ ، مەڭگۇ جانلىنىپ ، يېيىلىپ تۇرىدىغان بىر داستاننى ھاسىل قىلماقتا ، بۇ داستاننىڭ ئاخىرلىشىشىغا كۆزۈم يەتمىدى .

دەريا بويىدىكى قۇرۇپ كەتكەن مەجنۇنتالنىڭ تۈۋىدىكى بىر-نەچچە تۇپ سولغۇن ئاپتەپپەرەسنى يېزا قىزلىرى تىككەن بولسا كېرەك . ئۇنىڭ توق ۋە چالا ئېچىلغان گۈللىرى سۇ يۈزىدە لەيلەپ ، بىر-دەم پارچىلانماقتا ، ئۇزارماقتا ، گىرداپسىز قىزغۇچ سۇغا ئايلا-ماقتا . كەپە - ساتمىلار ، ئىتلار ، مۇنارلار ، يېزا قىزلىرى ، بۇلۇت-لار . . . . . مۇ لەيلەپ پىلدىرلىماقتا . لېكىن - تەخسىدەك ئاپتاپ-پەرەس گۈللىرى ئۇزارغاندا ، ئۇلاردىن جۇشقۇن قىزىل چۈچىلار ھاسىل بولماقتا . بۇ چۈچىلار گاھىدا ئىتتىقا گىرەلىشىپ كەتسە ،

ئىت ئاق بۇلۇتقا ، ئاق بۇلۇت يېزا قىزىغا . . . . . گىرەلىشىپ كېتەتتى . ئۇلار كۆزنى يۇمۇپ - ئاچقۇچە يەنە ئارقىسىغا قايتاتتى . چالا ئېچىلغان گۈللەرنىڭ كۆلەڭگىلىرىمۇ پارچىلىنىپ ، ئۇزىراپ ، مۇنارغا ، يېزا قىزلىرىغا ، ئىتقا ، كەپە - ساتمىلارغا ، بۇلۇتقا گىرەلىشىپ كېتەتتى .

كۆزۈمگە كۆرۈنگەن ھېكايە ئەمدى گۈزەل ، لاتاپەتلىك ، قىزىل قارلىق ۋە روشەن بولۇپ كۆرۈندى . كۆك ئاسماندىكى سانسىز گۈزەل ئادەم ۋە ۋەقەلەرنى بىر - بىرلەپ كۆردۈم ، چۈشەندىم .

ئۇلارغا تىكىلىپ قارىماقچى بولدۇم . . .

ئۇلارغا تىكىلىپ قاراي دەپ تۇرغىنىمدا ، بىردىنلا چۆچۈپ كۆزۈم ئېچىلىپ كەتتى ، بۇلۇت كىمخابلارمۇ تۇرتەكلىنىپ ، مالىمانلىشىپ كەتتى ، گويا كىمدۇر بىراۋ دەريانىڭ يوغان بىر پارچە تاشنى تاشلىغاندەك ، سۇ تىك دولقۇنلىنىپ كۆتۈرۈلۈپ ، پۈتۈن بىر داستان تۈسىگە كىرگەن كۆلەڭگىنى پارە - پارە قىلىۋەتكەندەك بولدى . مەن قولۇمدىن يەرگە چۈشۈپ كېتىشكە تاسلا قالغان «ئىپتىدائىي مەلۇمات »نى ئىختىيارسىزلا دەرھال مەھكەم تۇتۇۋالدىم ، كۆز ئالدىمدا ھەسەن - ھۈسەنگە ئوخشاش ئازغىنا بىرنەچچە پارچە كۆلەڭگىلا قالدى .

ئەنە شۇ ياخشى ھېكايىگە ھەقىقەتەن زوقۇم كەلدى ، پارچە كۆلەڭگىلەر تېخى مەۋجۇت تۇرغان بىر پەيتتە ، ئۇنى توختىتىۋالغۇم ، چالىسىنى پۈتتۈرگۈم ، ساقلاپ قويغۇم كەلدى . قولۇمدىكى كىتابنى تاشلىۋېتىپ ، قولۇمغا قەلەم ئېلىشقا ئېڭىشتىم . لېكىن ئازغىنا پارچە كۆلەڭگە قالغان بولسا كاشكى . كۆزۈمگە خۇنۈك پەنەر يورۇقلا كۆرۈندى ، قېيىقتىن ئەسەر يوق .

لېكىن شۇ قاراڭغۇ كېچىدە شۇ ياخشى ھېكايىنى كۆرگەنلىكىم زادىلا ئېسىمدىن چىقمايدۇ . . . . . .

شۇنداق جەڭچى

شۇنداق جەڭچى بارکى —

ئۇ ۋالىلداپ تۇرىدىغان ماۋزۇرنى ئېسىۋالغان ئافرىقىلىقلارغا ئوخشاش نادان ئەمەس ؛ جۇڭگونىڭ خازىچاڭنى ساڭگىلىتىپ ئېسىۋالىدىغان يېشىل تۇغلۇق چېرىكلىرىگە ئوخشاش لەقۋامۇ ئەمەس . ئۇ قىيىش چەمدىن ياكى ئەسكى تۆمۈردىن ئىشلەنگەن ساۋۇتقىمۇ موھتاج ئەمەس ؛ پەقەت ئۇنىڭ ئۆز ۋۇجۇدىلا بار ، لېكىن قولىدا بەدەۋىيلەر ئىشلىتىدىغان ، غۇي قىلىپ ئاتسىلا بولىدىغان نەيزىسى بار .

ئۇ ھېچ نەرسە يوق سەپكە كىرگەندە ، ئۇچرىغانلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭغا بىر خىلدا بېشىنى لىڭشىتىدۇ . ئۇ بۇ باش لىڭشىتىشنىڭ دۇشمەنلەرنىڭ قورالى ئىكەنلىكىنى ، قان چىقارماي جان ئالىدىغان قورال ئىكەنلىكىنى ، نۇرغۇن جەڭچىنىڭ شۇنىڭدا ئۆلۈپ كەتكەنلىكىنى ، ئۇنىڭ خۇددى زەمبىرەك ئوقىغا ئوخشاش شىر يۈرەك پالۋانلارنى ئىلاجسىز قالدۇرغانلىقىنى بىلىدۇ .

لېكىن ئۇ نەيزىسىنى كۆتۈردى .

بېشىدا خەير ـ ساخاۋەتچى ، ئۆلىما ، ئەدىب ، پېشقەدەم ، ياش ، مۆتىۋەر ، موللا . . . . . دېگەن چىرايلىق ناملار كەشتە قىلىنغان بايراقلىرى بارلار ، بېشىنىڭ ئاستىدا ئىلىم ، پەزىلەت ، مىللىي ئەتىقە ، خەلىق پىكىرى ، لوگىكا ، ئادالەت ، شەرق مەدەنىيىتى . . . . . دېگەن چىرايلىق گۈل ـ غۇنچىلار كەشتە قىلىنغان تونلىرى بارلار —

ئۇلار : يۈرىكىمىز كۆكسىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدا ، باشقا قىتئەر ـ قىيىسىق يۈرەكلىك ئادەملەرگە ئوخشىمايمىز ، كۆكسىمىزدە يۈرىكىمىزنى ئاسرايدىغان ئەينەكلىرىمىز بار ، بۇ ئەينەكلەر كۆكسىمىزنىڭ مەركىزىدىكى ئىشلارغا ئۆزىمىزنىڭمۇ ئوبدان ئىشىنىدىغانلىقىمىزنى ئىسپاتلاپ بېرەلەيدۇ ، دەپ تەڭلا قەسەم بېرىدۇ .

شۇنداق بولسىمۇ ئۇ نەيزىسىنى كۆتۈردى .

ئۇ كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ ، نەيزىسىنى يانداپ بىر ئاتقاندى ، دەل ئۇلارنىڭ يۈرىكىگە قادالدى .

ھەممىسى لاسسىدە يەرگە يىقىلدى : — ئۇلار ئىچىدە ھېچ نەرسە يوق قۇرۇق تون ئىدى . ھېچ نەرسىسى يوق نەرسىلەر قېچىپ

قۇتۇلدى ، دېمەك ئۇلار غەلىبە قىلىدى ، چۈنكى جەڭچى ھازىر خەير - ساخاۋەتچى قاتارلىق بىر نېمىلەرنىڭ جېنىغا زامىن بولغان گۇناھكار بولۇپ قالدى .

شۇنداق بولسىمۇ ئۇ نەيزىسىنى كۆتۈردى .

ئۇ ھېچ نەرسىسى بولمىغانلارنىڭ سېپىدە چوڭ قەدەم تاشلاپ ماڭدى ، يەنە بىر خىلدا لىڭشىغان باشلارنى ، ھەر خىل بايراقلارنى ، ھەر خىل تونلارنى كۆردى . . . . . .

لېكىن ئۇ نەيزىسىنى كۆتۈردى .

ئاخىر ھېچ نەرسىسى يوقلارنىڭ سېپىدە قېرىپ ، ئۆمرىنى تۈگەتتى . ئۇ ئاخىر جەڭچى ئەمەس ئىدى ، لېكىن ھېچ نەرسىسى يوق نەرسىلەر غالىب بولۇپ قالدى .

مۇشۇنداق بىر ماكاندا تىپتىنچلىق دېگەن سادانى ھېچكىم ئاڭلىغىنى يوق .

لېكىن ئۇ نەيزىسىنى كۆتۈرمەكتە !

(توختى باقى ئارتىشى تەرجىمىسى)

مۇھەممەتجان ئەمەت

قارا تاشتىكى چۈش كۆلەڭگىسى

1

سەن ، ساقلا ئەي تەڭقىسلىق ، قارىچۇقۇمدا تۇنىگەن چۈشلەر-
نى ، تەڭلىك بەلگىسى ئارقىسىدىكى قىپقىزىل رەڭمىلەر كەبى ،
قەرەلى توشمىغان زايوملار كەبى ، ئۇلار ئالدىرايدۇ ، ئەنە ئاچلىق
پۇللىرىنى كەلمەكتە تەڭلەپ ، قەدەھ ئۈزرە لەيلىمەكتە غەزەللەر ،
گۈللەرنىڭ جەھەننەمگە يوللىغان رەڭلىرى ئارا سارغايماقتا بەخت-
لەر . ۋاقىتلارنىڭ ئەستەرلىرىدە ، سائەتلەرنىڭ كالۋا تىللىرى تەخ-
مىنەنگە تۇرار ساڭگىلاپ ، ۋاقىت سودىگەر ، بېيىماقتا ۋاقىتلار ،
ئادەملەردىن ئۆمۈر ئوغرىلاپ ، مانا بۇرکۈتلەر كېرىلمەكچى كۆك
مېنىڭكى دەپ . . .

بۇ مېنىڭ خىياللىرىم ، ئاشۇ ئەتىرگۈلى يوق دالىدىكى توغراق
قوۋزاقلىرىدەك قاپارتما خىيال . بۇ مېنىڭ خىياللىرىم ، دېڭىزدىكى
تەشنالىقتەك ، بارخان چېچەكلىرىنىڭ قاتلاقلىرىغا سىغدالغان سادا-
لار كەبى . تۇنجى قېتىم كۆننى كۆرگەن بۆجەنلەرنىڭ ئارزۇسىغا
ئوخشاش خىياللار ، سوغۇق دۈۋىلەشلەر دارىمىغان بوسۇغىدىكى
تەبەسسۇم كەبى ، قاسىراقلارغا سىڭگەن بىر خىيال .

شۇنداق ناخشا بار هارۋىسىدا ئوتۇنچىلارنىڭ ، پالتىسى بار
ئوتۇنچىلارنىڭ ، ئۇ ئەتىكى سوغۇق بازارغا تەبىئەتنى ئېپكېلەر توغ-
راپ ، شېئىر يازماس ئوتۇنچى دېگەن ، تۇگەپ كەتسە خالتىسىدا
ئۇن ، سېتىۋېتەر قاپىيەنىمۇ ، شېئىر يازماس ئوتۇنچى دېگەن .

ئوتۇنچى بىرگە ياتار نامراتلىق بىلەن ، شىرشىم ۋاقىت ئوتۇن-
چى دېگەن .

بۇ مېنىڭ خىيالىم ، كۆز يېشى بىخسىغان جەزىرە خىيال ،
روھىم تىترەكلەرنى دورىغاندىكى . . . بىر پارچە تۇرمۇش تاۋاقتىكى

رىزقىمغا ئوخشاش تەڭلەپ كەلدى قانسىز لېۋىنى ، تاقىتىم غاجە-
ماقتا ئاۋايلاپ ئۇنى .

تۇرمۇش تۇنۇگۈنكى قۇرۇق ئۇستىخان .

ئۇلۇغ قۇربان ھېيتىتىكى قوچقارغا ئوخشاش بارخانلار تېنىدىن پارتلايدۇ قان ، بۇ ئادەملەر ئاشۇنداق ئىنتىزامغا قالدى چاپلىشىپ . تۇرمۇش تېرىماقتا ئېڭىزغا قوناق . ئۇ يەنە بېرەر بىزگە تاماق ئېتىپ ، ئوتى ئۆچمەس تۇل خوتۇن تۇرمۇش .

2

لېكىن ئازابلار ، تىنىقلار سىلەر قەدىرلىك ، ساتالمايدۇ شۇڭا ھېچكىمنۇ خۇشلۇقىنى پارچە پۇللارغا . شۇڭا ئەي كۆزلەر ، نومۇس-لىرى سۆكۈۋېلىنغان يۈزلەردىن ئەمدى سىلەر ئۈيلىشقا مەجبۇر . شۇڭا ئەي كۆزلەر . . . لېكىن ساختىلىق چىقىۋالدى يەنە كارىۋاتقا ، تاماقتا تامشۇاتسام سەلتەنىتىمنى ، ساپايىلەر كەلدى ، شامەشرەپ-تىن قوشاق ئوغرىلاپ ، پارچە نان چۈشەنمىگەن قوشاقلار كەبى پاكىزلانمىغان دۇئالار ئۈچۈن خالتىلارغا كەتتى تۆكۈلۈپ . تامشۇاتسام سەلتەنىتىمنى .

تاڭغا يېقىن كېچىلىكى سېتىلغان كېلىنلەر كەبى ياساندۇرغان ئۈيقۇ چىلىملىرىنى تەڭلەپ خۇمارىغا نوقۇدى .

ئاھ بارچە دەھشەتلەر باشلاندى شۇندىن ، يۈزلىرىمگە قارا سۈر-تۈلگەن ئەقىلنىڭ كىيىملىرى سالدۇرۇۋېلىنىپ رەسۋا ھاقارەتنىڭ كانايدا سازايى قىلىندى .

لېكىن رىۋايەتلەر ئاتلىرىغا تۆشلۈك تارتماقتا . ئاخىر ئاجىز قەتئىيلىك تېنىدىكى ئەركەك تۈكلەر يېتىشقا باشلىدى . يايلاققا قويۇۋېتىلگەن تۈلپارلار سىلەر ، بىردىن ئاشۇ تىلماچلار كەچتى ئېسىمدىن ، لېكىن ئۇلار پېچىرلايدۇ باشقا بىر گەپنى .

ئەي يايلاق سەن قاشقالار مىڭراسىدىكى نازىنىن ! سەن باغلام - باغلام نىزالارنى سەمرىتمەكتىسەن . ئەي ئاسىي ، نېنىڭ تۇغۇپ ئوتۇڭ ئۆچكەندە قار كۆچۈشىدە بوغۇزىڭدا ئېگىلىپ قالغان

ئاھاڭلار ئېسىڭدىمۇ ؟ . . .

ئاشۇ ئاھاڭلار ، نامۇ نىشانسىز قەبرىلەر ، بەتبۇي سەزگۈلەر ، چۈش يانتۇلۇقىدىكى كۈلكە قىستايىدىغان سۈرەتلەر ، لۇغەتلىرىمىدىكى گىرۋىكى ئۇچۇپ كەتكەن ئۇندەش جۇملىلەر ، 23 - يېزىقىمدا پۈتۈۋاتقان مىسرالاردىكى ساختا مېھرىبانلىق .

ھەممىلا يەردە ئۇستىخان يۇمشىتىۋاتقان تابلېتلار سېتىلماقتا ، ئالدانماقتا ئەڭ ئاخىرقى قارشىلىق ھەتتا . لېكىن بۇ ئەڭ ئاخىرقى ھېكايە ئەمەس . ئەي ئەبجەش تىللار ، ئەي ھوقۇق ، سەن مەڭگۈگە نامرات خوجايىن .

3

ئېڭىمىزدىكى ھاياجان تانماقتا تەندىن ، بارخانلارنىڭ ئۆركەشلىرىدە پاناھلانسا ساقىنىدى ئەقىل ، تىلى يوق ئۇلارنىڭ ئاشۇ ئۆركەشلىرىدە ، چاقماقلارنىڭ ئۇچقۇنلىرىدا ، كولدۇرمىسى ئوغرىلانغان جىمجىت تۆگە كارۋانلىرىدا ، يېزىقى يوق ھېچكىمنىڭ ھەتتا ، ھېيتلايدۇ تەشۋىشلەر مېنىڭ سوغۇق غەمسىزلىكىمدە ، ئۇ بالىلىقىنىڭ ساددا شەيتىنى ، ئۇ ئاشۇنداق ھاياجان ئىدى ، ئەمدىلەتىن قوزغالغان تومۇرۇمدىكى . ئۇ بىزنىڭ قۇدرىتىمىز ئىدى ، كۆزىمىزدىكى غالجىرلىق ئىسپاتى قىپقىزىل تومۇرلار ، بەدەنلەر ئارتۇقچە چىڭقالغاندىكى ، جەڭھەرلەر ، چاستوتىسى ئېگىز تىنىقلار ، لېكىن ئۇلار ئەسلەرنىڭ تاقاق ئىشكىلىرىنى ئاچقاندۇ قانداق ؟

ئەي ئەسلەر ئىشىكى ، ساڭا پەقەت ۋاقىتلا تىرەپ قويۇلغان ، ئەنە شۇنداق چېچەكلەيدۇ ۋاقىتلار ، گويا بارچە ئۇلۇغ ئىشلارنىڭ گۈۋاھچىسىدەك ئاچقۇچلىرى يىتكەن ۋاقىتلار . . .

4

تۇرۇلگەن قاپاقلار ئۇستىگە چېچىلغان چاقچاقلار نالىسىدە پارلايدۇ شەبنەم ، پىكىرنىڭ تۆۋەن پەلەمپەيلىرىگە يامىشىۋاتقان ئەقىل كۆپۈكلىرىدىن قوپماقتا شارچە ، لېكىن مەن بۇ دەقىقە يالغۇز-

لۇق ئىچىدە ئۇنتۇلۇشقا ئازلا قالغان شادلىقىمنى بەزلەشكە ئامال-سىزمەن .

بۇ راستتىنلا مەن توۋلايدىغان ناخشىمۇ ؟

بۇ تاتارغان ئاھانىلار چوقۇم ئورۇندىلىشى كېرەكمۇ ؟

لېكىن سىلەر غەم بۇلۇتلىرىنىڭ تىنجىق سايىسىدە بىر پارچە پۇشايمانىنى ئالىقىنىڭلارغا ئالغاندا مەن يەنە قانداق غالىبلاردىن بولماقچى . . .

ئەدۋارداس مەژىلايتىس (سوۋېت ئىتتىپاقى)

ئاۋاز

مېنىڭ ئاۋازىم ئۆز تۇرمۇشىمنى كەچۈرمەكتە. ئۇنىڭ ئۆز تارىخى، ئۆز تەزكىرىسىمۇ بار.

مەن ساڭا ئۇنىڭ تەزكىرىسىنى ئېيتىپ بېرەيمۇ؟ لېكىن ئېيتىدىغان بولساق، سۆزنى ئۇنىڭدىن باشلىمايمىز. مەن سۆزنى سېنىڭ ئاۋازىڭدىن باشلايمەن، مەن سېنىڭ ئاشۇ ئاۋازىڭنىڭ گۈلدۈرلىگەن ساداسىنى يەنە ئاڭلىدىم.

سېنىڭ ئاشۇ ئېغىر قەدەملىرىڭنىڭ ئەكس ساداسى زېمىننى هېلىھەم تارالماقتا: مەن سالغان جاراھەت تېخىچە ساقايمىدى. هالبۇكى سەن ماڭا قەھرۇ غەزەپ بىلەن بىر نىگاھ تاشلىدىڭ. مەن سېنىڭ ئاشۇ بوغۇق ئاۋازىڭنى يەنە ئاڭلىدىم.

مەن: ئەجەبا، بۇ يەردىن سوقۇشقا باشلىغان شامالار، قېپقالغان بارلىق نەرسىلەردىن كېيىن يۈرىكىدىكى جاراھەتنى ئاغرىتمىغانمىدۇ؟ بۇ، هېلىغىچە مۇزلىمىغان ئوت مەيدانىدىن كەلگەن شامالار، بۇ سەن دەسسەپ چەيلىگەن، كۆيدۈرۈپ تۇۋگەتكەن باغچە ـ بېغىنلارنىڭ كۈلى دەيمەن.

ئەجەبا، بۇ يېڭىۋاشتىن سوققان شامالار، مېنىڭ ئاشۇ سەن كۆيدۈرگەن كىتابلىرىمنىڭ ئىس ـ تۈتەكلىرى بىلەن سېنىڭ كۆزۈڭنى ئەتمىگەن بولسا؟

ئەجەبا، بۇ يامغۇر تامچىلىرى يۈز ـ كۆزۈڭنى يۇغان چاغدا، ئانىلارنىڭ كۆز ياشلىرى بوۋاقلارنىڭ يۈزىنى دەل مانا شۇنداق يۇيىدىغانلىقىنى ئېسىڭگە سالمىغان بولسا؟

ئەجەبا، چېقىن سامادا يىلاندەك سويلىغان چاغدا، شەھەر ۋە يېزىلارنى ئوت قۇچىقىغا قانداق تاشلىغىنىڭنى ئېسىڭگە سالمىغان بولسا؟

ئەجەبا، سامادىكى گۈلدۈرلىگەن ئاۋازلار، هازىر خۇددى قېـ

رىنداشلارنىڭ ئۆزئارا دەھشەتلىك قىرغىن قىلىشلىرىنىڭ ئەكس ساداسىدەك قۇلاق تۇۋىڭدە ياڭرىمىغان بولسا؟

ئەجەبا، يەر ھەيدىگەن چېغىڭدا ئېتىز - ئېرىقلار چىرىپ سېسىغان ئۆلۈكلەرنىڭ بەتبۇيىنى يۇزۇڭگە ئۇرمىغان بولسا، بەلكى، بۇ ئادەملەرنىڭ ھەممىسىنى سەن ئۆلتۈرگەن...

ئەجەبا، سەن ئۆتمۈشتىكى بارلىق قىلمىش - ئەتمىشلىرىڭدىن قېپقالغىنى پەقەتلا ئازغىنا ئىسسىق كۆز ياش بىلەن قاپقارا قان ئىكەنلىكىنى بىلمىسەڭ؟

ئەگەر سېنىڭ يۈرەك - باغرىڭ تاش بولسا، مەن ساڭا ئېيتىمەنكى، شامالالار ئوت مەيدانىدىكى كۇللەرنى يۇزۇڭگە ئۇرسۇن!

ئەگەر سېنىڭ يۈرەك - باغرىڭ تاش بولسا، يۇزلىرىڭنى يۇيغان قەتىرە - قەتىرە باھار يامغۇرى بولماي، ئۆزۇڭنىڭ كۆز ياشلىرىڭ بولغاي!

ئەگەر قەلب تېنىڭگە كېلىپ، ئاغزىڭدا ئاچچىق تەم سەزگۈسى بەرگەن ئىس - تۈتەك پەيدا بولغان، كۇل - كۆيۈك كانىيىڭنى بوغقان، يامغۇر تامچىلىرى ساڭا ئىسسىق ياشلاردىن بەتتەر قىرتاق تۇيۇلغان بولسا —

مەن ئېيتىمەنكى: سېنىڭ ۋۇجۇدۇڭدا ئادەم دەھشەتلىك ھايۋانىنى يېڭىدۇ.

مەن ئېيتىمەنكى: كۆيدۈرۈلگەن كىتابلار ئىچىدىن، قەبرە ۋە قاپقارا خارابىلاردىن ئوماق ۋە ئاپئاق ئەتىر گۇللەر كۆتۈرۈلمەكتە، قۇياشقا قاراپ...

يەنە كېلىپ ئۇلار مىلتىق دورىسىنىڭ بەتبۇي تۇتونى بىلەن دىماغنى يارمايدۇ، ئەكسىچە ئالامەت شاد - شادىمانلىقنى تارقىتىدۇ، ھەتتا بوۋاقلارمۇ بۇدرۇق قوللىرىنى ئۇلارغا كۆچەپ سوزماقتا.

بىز ئۆلۈم ۋە كۆزسىز نەپرەت ئالدىدا تىزلانمايمىز، قىساس ئىلاھىنى يارىدەمگىمۇ چاقىرمايمىز، بىز بىر بوۋاقنىڭ ئالدىدا تىزلىنىۋىدۇق: ئۇ بۇيۇك زېھىنغا مىراسخورلۇق قىلىشقا كەلگەنلىكىنى جاكارلىدى.

مەن سېنىڭ قەھرۇ غەزەپلىك ئاۋازىڭنى ئاڭلىدىم . سەن ئا-
قىلراق بول . مەن ئۆزۈمنىڭ ئاددىي كىشىلەرگە خاس ئاۋازىم بىلەن
جاۋاب بېرىمەن .

لېكىن ، سەن ئۆزگىچە بىر ئاۋازنى ئاڭلاشنى ، يەنى ئاللىقاچان
يوقالغان ئاشۇ ئاۋاز — شائىرنىڭ نازاكەتلىك ئاۋازىنى ئاڭلاشنى
خالايسەن .

خەيرىيەت ، مەن بۇ مەسىلىگە جاۋاب بېرەي . بۇ ئاۋاز — شائىر
ئاۋازى ، مەن ھازىر بەزى تەزكىرىلىك ماتېرىياللارغا چۈشەنچە بې-
رىپ ئۆتىمەن . بۇ ماتېرىياللار ھېلىغىچە ، ھەرقانداق بىر باشقارما-
نىڭ تەكشۈرۈش جەدۋىلىگە كىرگۈزۈلمىگەن .

گۈناھ زادى كىمدە ؟ ئاشۇ كۈنلەردە ، توپلار گۈمبۈرلەپ ،
گىراناتلار مۆلدۈرەك يېغىۋاتقان چاغلاردا ، گۈناھ زادى كىمدە ؟ قارا
بوران ئەزۋەيلىگەن چاغلاردا ، شائىرنىڭ بۇ ئاۋازى خۇددى جەڭچىگە
ئوخشاش ، جەڭ خەندەكلىرىدە مۈزلاپ ، ئېچىرقاپ ، شامال بىلەن
ئالدىراش مېڭىپ ، ئىس - تۈتەكتىن قارايمىدىمۇ ؟

ئوق بۇ ئاۋازنى زەخىملەندۈردى . ئۇ سەنتۈرۈلۈپ كەتتى ،
ئۇنىڭ قان تەپچىرەپ تۇرغان يارا ئاغزى تا ھازىرغىچە پۈتكىنى
يوق .

شائىرنىڭ دەل مۇشۇ ئاۋازى دەۋرنىڭ قۇربانگاھىغا تاشلىنىپ ،
كۈرمىڭلىغان ھاياتلىققا ئوخشاش غالجىر ۋە زوراۋان دەۋرنىڭ قۇر-
بانى سۈپىتىدە تەقدىم قىلىندى .

شائىرنىڭ دەل مۇشۇ ئاۋازى ھەر - ھەر ئوسۇپشىلارنى[1]
باشتىن كەچۈردى ، ھەر - ھەر بىرچۈبسالار[2] بىلەن ھەر - ھەر
بانىئىلىيالارنى باشتىن كەچۈردى ، ھەر - ھەر سوراقخانىلارنى
باشتىن كەچۈردى .

شائىرنىڭ دەل مۇشۇ ئاۋازى ، ئاچلىق ۋە زىمىستاننى باشتىن
كەچۈردى ، زاۋۇتنىڭ ئوچاقلىرىنى باشتىن كەچۈردى ، جەسەت
كۆيدۈرۈش ئوچىقىنى باشتىن كەچۈردى ، خرۇسىما ئارىلىدىكى

---

① ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشىدا نېمىس فاشىستلىرى پولشا زېمىنىدا قۇرغان جازا لاگېرى .
② لىتۋادىكى بىر يېزا . 1944 - يىلى نېمىس فاشىست تاجاۋۇزچىلىرى بۇ كەنتكە ئوت قويۇپ ،
119 كىشىنى كۆيدۈرۈۋەتكەن .

ئاتوم جۆيلۇشلىرىنى باشتىن كەچۈردى .
شائىرنىڭ بۇ ئاۋازى ئۆلگىنى يوق ، چۈنكى ئۇ قەيسەرلىك بىلەن كۈرەش قىلغان ، ئەمما ئۇنىڭ ئەم قونماس يارا ئاغزىدىن ھېلىغىچە قان ئېقىۋاتىدۇ .
بۇنىڭدىن شەك ـ شۇبھە يوق ، شائىر ئۆز ئاۋازىنىڭ يوقلىشىغا ئىچ ئاغرىتىدۇ ، ئادەملەرگە تېخىمۇ ئىچ ئاغرىتىدۇ ، ھەتتا ئۇ كەلگۈسىدىمۇ ئادەملەرگە يەنىلا ئىچ ئاغرىتىدۇ !
ئەگەر شائىر ئاۋازىنىڭ پېشانىسىگە ئۆلۈم پۈتۈلگەن بولسا ، ئۇنىڭغىمۇ ئەلھۆكمىللا ، ئۇ چاغدا ئۇ ئادەم ئۇچۇن كۈرەش قىلغان چاغدا ئۆلگەي !
بۇ ئاۋازدا ئەم قونمايدىغان جاراھەت بارلىقىغا توختىلىپ ، بۇنىڭدا زادى كىمنىڭ جىنايىتى بارلىقىغا كەلسەك ، ئەڭ ياخشىسى مۇنازىرىلەشمىگىنىمىز تۈزۈك .
مېنىڭ يارىدار بولغان ئاۋازىم جاكارلايدۇ —

مەن ئادەمگە ئىشىنىمەن ، مەن بۇ دۇنيانى قەدىرلەيمەن . بۇ-گۈن مەن قېپقالغان ئاۋازىمنى بىر ناخشىغا ئىشلىتىمەن .
سىلەر ، قار گۈللىرى ، رۇخسىگۈللەر ، تۇياقگۈللەر ، ئېچە-لىكلار ، سىلەر ، تېرىقچىلار يەر تېرىكلار ، يەر باغرىغا ئۇرۇق چېچىكلار .
مەن دەيمەنكى : زۆرۈرىي ئاشلىق يەنىلا ئەلۋەك ئەمەس ، يېڭى ئائىلىلەردە ھازىرمۇ ئىنەك يېتەرسىز .
ھازىرمۇ چۈشۈمدە پۇرايمەن سەن تارقاتقان ئۇرۇش ھىدىنى . ئاشۇ يىللاردا مەن سېنىڭ پولات ئاۋازىڭ بىلەن تونۇشقانىدىم . ئۇ چاغدا سەن جاراڭلاپ تۇراتتىڭ ، مىلتىق ئېسىپ قىشلاقلاردىن ئۆ-تەتتىڭ . لېكىن ئاشۇ ئۆي ـ ماكان بولغان يەرلەر بىزگە پەقەت بىر ئوچۇم كۈلنى قالدۇرۇپ قويۇپتۇ .
بۇ ئاۋازمۇ بىزگە ئەكس سادا قالدۇرۇپ قويۇپتۇ . ئۇ بىزگە چۈشمىزدە چۈقان ـ سۈرەن سالىدۇ . بۇنداق قوغلىشىش يەنە كېلىپ ئۇزاققىچە داۋاملىشىدۇ .

ئانىلار سىلەرنىڭ بالىلىرىڭلار قۇياشقا قاراپ بېشىنى كۆتۈرۈسۇن . بۇنداق بولسا قۇياشتىن مەڭگۈ مەھرۇم قالىمىز دەپ ئەندىشە قىلماڭلار .

ئەجەبا ، قۇياش ئۆچۈپ قېلىشى مۇمكىنمىكەن ؟ مەن : يالقۇنلار زېمىننى يالماپ تاشلىشى لازىممىكەن دەيمەن !

تاڭ پەيتىدىكى زېمىننىڭ يالىلداپ ، يېڭى چىققان قۇياش نۇرىدا يۇيۇنۇشىنى كۆرۈش ھەممىدىن ياخشى ئەمەسمۇ ؟

بارغانسېرى كۆپ بالىلار ئانىلىرىنىڭ بوينىنى قۇچاقلاپ ، ئۆزلىرىنىڭ يۈمران قوللىرىنى قۇياشقا سوزسا بولمامدىكەن ؟

ئادەمدە بارغانسېرى كۆپ گۈللەر ئېچىلسا بولمامدىكەن ؟

مەن دەيمەنكى : بەخت دېگەن بۇ سۆز «ئازاب» دېگەن سۆزنىڭ ئورنىنى ئالمىدىغان ۋاقىت يېتىپ كەلمىدىمۇ ؟

مېنىڭ يارىلانغان ئاۋازىم ، بۇگۈنمۇ ئوخشاشلا ، ھايات ـ مامات ـ لىق ھۇجۇمىغا تەقمۇ تەق تۇرغان ئاۋازىم مانا مۇشۇنداق جاكار قىلىدۇ .

مانا شۇنداق ، ھازىر ھەممىنى سۆزلەپ بولغاندەك قىلىمەن . . .

ئاۋازىمنىڭ تەزكىرىسىگە ھازىرچە قوشقۇدەك ھېچ نەرسەم يوق .

ئەمما ، بۇ تەزكىرە خۇددى سېنىڭ كۆرگىنىڭگە ئوخشاش ، تېخى تۈگىمىدى .

ئايال

مېنىڭ خىيالىمدا سەن مانا مۇنداقسەن :

يېشىل يوپۇرماقلار تېگىدە سەن قىپىالىڭاچ تۇرىسەن ، پەقەت بىر تال قەدىمىي ھەيكەلنىڭ يوپۇرمىقىلا تېنىڭنى چۈمكەپ تۇرىدۇ . بەجايىكى بىر تال ئاق بېلىقتەك زىلۋاسەن ، سەن گويا باراقسان دەرەخكە ئوخشايسەن ، گۈزەل ، نەپىس بارماقلىرىڭدا بىر تال ئالما بار ، ئۇ ئالما گويا كىچىك بىر قۇياشقا ، بىر يۈمىلاق ئالتۇن يېپ

كاللىكىگە ئوخشايدۇ . سەن ئۇنى گويا كىشىلەرگە ھاياتلىق ئىنچە-كە يىپى قىلىپ ئەشتۇرگەنگە ئوخشايسەن .

ئاھ ! بەخت — ئىختىرا ! دەسلەپتە ئۇ خۇددى كۆكنار ئۇرۇقدەك ئىنتايىن كىچىك ، ئەمما ئالمىدەك يۇمىلاق ئىدى . ئالما خۇددى دۇنياغا ئوخشاش يۇمىلاق يارىتىلغان . تولىمۇ كىچىك ئۇرۇق ئىچىدىن ئاشۇ ئىنچىكە يىپلار ئۆز - ئۆزىنى ئېشىشكە باشلىغان ، شۇڭا ئۇ بىر كاللەك ، بىر شار بولۇپ شەكىللىنىپ ئالمىچىلىك بولغان ، كېيىن ئۇ يەنە ئۆسۈپ خۇددى سېنىڭ قولۇڭدا تۇرغان ، ئىنچىكە يىپلارنىڭ ئۆرۈلۈشىدىن ھاسىل بولغان يىپ كاللىكى — غايەت زور يىپ كاللىكىدەك ، خۇددى يەر شارىدەك بىر دۇنياغا ئايلانغان .

رىيولېرنىك[1] خام سۇرۇپىدا سەن ئەنە شۇنداق تۇرىسەن ، زېرەك-مىندىكى گۇناھكار ، ئاددىي - سادىدا ، سەن مېنىڭ خىيالىمدا مانا شۇنداقسەن .

سەن مېنىڭ خىيالىمدا مانا مۇنداقسەن :

ساماۋى ئاسمان پارلاق ، ئوچۇق ، سەن تەسۈرلەپ تۇغۇلغاندىكتەك پاك ، تەمكىنلىك گۈزەللىكىدە يالتىراپ توختىدىڭ - دە ، بىر جۈپ كۆك ، خىيالچان كۆزلىرىڭنى ئېچىپ ، بالىنى قولۇڭغا ئالدىڭ ، ئۇنىڭغا ئەتراپقا نۇر چېچىپ تۇرىدىغان ، تۇمان ئىچىدە دەرەخزارلىقا سوزۇلغان يولنى كۆرسەتتىڭ ! چىرايىڭدا تەمكىنلىك ، گۈزەللىك جىلۋە قىلاتتى . بۇ سېنىڭ ھەممە باشقا ھەربىر ئايالنىڭ ئىككى ھەمراھى ، ئۇ ئازاب چېكىشكە تەييارلانغان ھەم ئۇنى كۈتۈۋالقاندا ، ئۇنىڭ بالىسى ئۇنىڭغا ، ئەڭ ئالدى بىلەن ئۇنىڭغا ، ئۆزىنىڭ تۇغۇلىدىغان تىلىنىڭ ۋاقتىنى ئېيتىدۇ . ئۇ بىر ئانا ، غايەت زور ھاياتلىق بۇ ئەمدىلا ئاپىرىدە بولغان ئۇرۇقى بىلەن نېمىشقىمۇ مەغرۇرلانمەسۇن ؟ ئانا ئۇنى تۆرەلدۇرگەن ، ئۇ دۇنيادىكى ھەربىر ئانىغا ئوخشاش بالىلىقىنى دۇنياغا بەخش ئېتىپ ، ئۆزىنىڭ ئازاب - ئوقۇبىتىگە نەزەر - كۆزىنى سالمايدۇ . قۇياشمۇ دەل مۇشۇنداق قىلىدۇ . ئۆزىنىڭ تاڭ پەيتىدە پاللىدە قىلغان دەسلەپكى

---

① رىيولېر (1471 — 1528) — گېرمانىيە رەسسامى .

نۇرىنى ، زېمىنىدىكى يېڭى بىر كۈننىڭ بوۋقىنى دۇنياغا بەخش ئېتىدۇ . قۇم - تۇپراق ئىچىدىكى بىر تال قۇم زەررىسىنىڭ سالمى. قىنى ئالىقىنى بىلەن مۆلچەرلىيەلەيدىغان ئادەملەر پۈتۈن سەييارە. لەرنىڭ سالمىقىنىمۇ ھېس قىلالايدۇ . ئانىمۇ شۇنداق ، ئۇنىڭ ئۆز بالىسىنى كۆتۈرگىنى يەر شارىنى كۆتۈرگەنلىكىدۇر . دەل شۇنداق بولغانلىقى ئۈچۈنلا ئۇ مۇقەددەس ئانا دەپ ئاتالغان .

لافېرنىڭ① رەڭ - تۇسلىرىنىڭ ئىچىدە سەن مۇشۇنداق سۈپەت- تە پەيدا بولغان . ئىككى قولۇڭ يەر شارى بىلەن ئۇرۇقنى تەپمۇ تەڭ كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ .

مېنىڭ خىيالىمدا سەن شۇنداقسەن !

مېنىڭ خىيالىمدا سەن مانا شۇنداقسەن !

سەن ئېچىلغان لەۋلىرىڭدە ماڭا قارىتىپ مەسخىرە كۈلكەڭنى پارلاتتىڭ . گويا قۇياش يېيىلغان بۇلۇتلارنى يېرىپ ئۆتۈپ ئىللىق نۇرلىرىنى چاچقاندەك ، كۈلكەڭ مېنىڭ بۇ ئويۇنچۇققا ئوخشايدىغان يەر شارىدەك قەلبىمنى ئىللىتتى . ئەمما ، ئۇنىڭ ئىللىق قۇچىقىدا ئىزگۈ كۆيۈمچانلىقتىن ئۇنتۇلغان ئۇرۇقلار يېڭىۋاشتىن تىرىلىپ ئۆسۈشكە باشلىدى . ئەمما ، سېنىڭ لەۋلىرىڭدە مەغرۇر پارلىغان ئالتۇن كۈلكە ، پېشايۋان ئاستىغا يوشۇرۇنغان ئارامىلىق ئۇۋىدىن كەلگەن قارىلىغاچقا ئوخشايدۇ . ئۇ ئۇچماقتا ، قاناتلىرىنى كېرىپ پاشىلارنى قوغلىماقتا . ئۇ ، چاكىنا ئىدىيىلەرنىمۇ ئۇركۈتۈۋەتتى .

سەن موننالىزاغا ئوخشاش بىزنىڭ بارلىق زەئىپلىكلىرىمىزنى زاڭلىق قىلىسەن .

سەن مېنىڭ خىيالىمدا ئەنە شۇنداقسەن .

سەن مېنىڭ خىيالىمدا مانا مۇشۇنداقسەن :

تۇمانىنىڭ سۇر ، كۆك نېپىز تورىنى يېرىپ ئۆتۈپ ، سەھەردە مېنىڭ ئالدىمدا يېڭى ئافرودىتانىڭ جىمجىت تۇرغانلىقىنى كۆر- دۇم . ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنى قارەڭ ئاپئاق ، تېخى يېقىندىلا ئۇ مەرمەر ئىدى . ئەمما ، قاراڭلار ، ئىلاھە تەختىدىن چۈشۈرۈلۈپ يوپيورۇق ، كۆكۈچ ئۆڭي ئىچىدە بىر تىرىك ئايالغا ئايلاندى . مەرمەر

① لافېر (1483 — 1524) — ئىتالىيە رەسسامى .

ئەدەبىي جەمئىيەتلىكنى ئۇنتۇپ ، نازاكەتلىك ، پاك ، باھار ئەتىگەنلەر. كىشىكى قەلەمپۇرنىڭ خۇشبۇي ھىدىنى تارقىتىدىغان جىسمانىيەتكە ئايلاندى .

ئۇنىڭ ئاشۇ خىيالچان ، نۇرانە رۇخسارى — گۈل كەبى يېرىم ئېچىلغان لەۋلىرى ، نەپەستىن چوقچايغان كۆكرەكلىرى ، كەينىگە كېرىلگەن قانائەتلىك بىلەكلىرى ، كۆك رەڭلىك مۇز يانقۇزۇقلىرى ، دەۋرىنىڭ قارىدەك ئاپئاق تېنى — مەن بۇلارنى ئاق قۇ نامى بىلەن ئاتالغان كۆلدىكى ئاق قۇشلار بىلەن ئۆزئارا تەققاسلايمەن . ئاق قۇ ئۆزىگە قىرغاقتىكى بىر قەۋەت نېپىز تۇماننى ئارتىۋالدى . ئۇ بۇ گۈزەللىك ئۈچۈن ، ئەبەدىلئەبەد بىز ئۈچۈن ئېھتىياجلىقتۇر .

(ئوسمانجان ساۋۇت تەرجىمىسى)

پرىشۇىن (سوۋېت ئىتتىپاقى)

كەچكى شەپەق

كەچكى شەپەق چوغدەك جۇلالىنىشقا باشلىدى. دەرەخ ئۇچلىرىغا قىزغۇچ جىيەك تۇتۇلۇشى بىلەن تەڭ دەرەخ تۇۋى سۇس قاراڭغۇلۇققا مەھكۇم بولدى. بوزىراڭغۇ تولۇنئاي قۇياش ئورنىدا بالقىشقا تەييارلاندى. دەرەخلەرنىڭ ئەڭ ئېگىز شاخلىرىغا چۈشۈپ تۇرغان قۇياشنىڭ ئاداققىي نۇرىمۇ خىرەلەشتى.

رەسسام قەلبىنى تاشلاپ قويدى.

— سىزىپ بولايلا دېگەنىدىم، — دېدى ئۇ.

— ئەمدى نېمە قىلىسىز؟ — دەپ سورىدۇق بىز.

— ھېچ ئىش يوق، يەنە بىر كەچكى قۇياشنى كۈتمەي ئامال يوق. ئازراقلا ۋاقىت بولسا يېتەتتى.

— لېكىن بۇ پەيت تەبىئەت دۇنياسى بىلەن ئەبەدىي خوشلاشقان تۇرسا، ئۇ يەنە قايتىپ كېلەمدۇ.

— ئەلۋەتتە كەلمەيدۇ، لېكىن شۇنىڭغا ئوخشىشىپ كېتىدىغان پەيتلەر يەنە كېلىدۇ. مەن ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلىيەلەيمەن، ھەم ئېسىمدە مەڭگۇ ساقلىيالايمەن.

— بۇ مۇمكىنمۇ؟

— ئەلۋەتتە! ئەگەر بىر ئادەم ئۆتۈپ كەتكەن شۇنداق پەيتلەرنى ئېسىدە ساقلىيالمىسا ئۇنى ئادەم دېگىلى بولامدۇ؟

سۆيگۈ پەرزەنتلىرى

— مۇھەببەت، مۇھەببەتلا دەيسەن، لېكىن تاقەت ۋە كۆيۈنۈش-تىن بۆلەك ھېچنېمىنى كۆرگىنىم يوق.

— تاقەت ۋە كۆيۈنۈش دەمسەن، بىلگىنىڭ شۇنىڭ ئۆزى مۇھەببەت.

— خۇداغا شۈكۈر ! ئۇنداقتا خۇشاللىق ۋە بەختچۇ؟ ئەجەبا ، ئۇلار سۆيگۈ كېمىسىدىن تەرك ئېتىلگەنمىدى؟

خۇشاللىق ۋە بەخت مۇھەببەتنىڭ بالىلىرىدۇر . مۇھەببەتنىڭ ئۆزى بىر خىل كۈچ ، يەنى تاقەت ۋە كۆيۈنۈشتۇر . ئەگەر سەن ئۆزۈڭنى بەختلىك سانىساڭ ، ئۆز تۇرمۇشىڭدىن مەمنۇن بولساڭ ، ئاناڭغا تەشەككۇر ئېيىت ، چۈنكى ئۇ ساڭا پاك مېھرىنى بەخش ئەتتى . سېنى چوڭ قىلىپ بەختكە ئېرىشتۇرىمەن دەپ تالاي رىيازەت چەكتى .

ئۆزىڭىز دەپ بېقىڭ

گۈزەك چاغلىرىمدا چوڭىيىپ كېتىشتىن بەك ئەنسىرەيتتىم . خېلى ياشلارغا كىرىپ قالغان بولساممۇ ھېچقانچە ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرالمىدىم دەپ ئويلايتتىم . شۇڭا ئۇن يەتتە ياشقا كىرگۈچە ئۆز - ئۆزۈمنى ئەيىبلەپ يۈردۈم . لېكىن ئون يەتتە ياشتىن ھالقىغاندا كىشىلەر مېنى «پاھ ، قالتىس جۇمۇ سەن !» دەپ ماختىشىدىغان بولدى . مەنمۇ سۈزەك ئۆتۈۋاتقان ئۆمرۈمگە پۇشايمان قىلمايدىغان بولدۇم . ھەتتا ، قانچە چوڭايسام كىشىلەر مېنى شۇنچە ماختايدىغان ئوخشايدۇ ، دەپ ئويلاپ قالدىم .

بىر كۈنى ، فېنىيە چوڭ ئانام ماشىنىمىزنى يۇيۇشقا ياردەملەشتى . ئۇ سۇ بىلەن يۇيدى ، مەن بۇغا تېرىسى بىلەن سۈرتتۈم .

مەن خېلى كۆچىنىپ ئىشلىدىم ، پېشانەمدە تەر تەپچىرەشكە باشلىدى ، ئۇ پېشانەمدىكى تەرنى كۆرگەن بولسا كېرەك ، مەندىن :

— قانچە ياشقا كىردىڭىز ؟ — دەپ سورىدى .

مەن ئۇنىڭغا بىر پەس تىكىلىپ قاراپ قالدىم ۋە تەشۋىشلىنىشكە باشلىدىم . چۈنكى مەن بىر ئاددىي ئادەمنىڭ كۆزلىرىدىن تەبئەتنىڭ رەھىمسىز قانۇنىيىتىنى كۆرگەنىدىم . مەن شۇندىلا قەلبىمدىكى لىرىك كۈيلەر ۋە شائىرانە تۇيغۇلارنىڭ مېنى قۇتقۇزۇپ قالالمايدىغانلىقىنى ھېس قىلىپ يەتتىم . ناۋادا مەن ياشىنىپ قالغان تۇرنا بولۇپ قالغان بولسام ، ياش تۇرنىلار بىلەن ئىسسىق جايلارغا

ئۇچۇپ كەتمىسەم ، باشقا قۇشلار مېنى چوقىلاپ ئۆلتۈرۈپ قويىدۇ. غان ئوخشايدۇ .

مەن ئۇنىڭ كۆزلىرىگە تىكىلىپ تۇرۇپ قالدىم . كۆڭلۈم پاراكەندە ئىدى . مەن ئوڭايسىزلانغان ھالدا ئۇنىڭ سوئالىنى تەكرارلىدىم :

— نەچچە ياشقا كىرىڭىز دەمسىز ؟

— شۇنداق بېگىم ، — دېدى چوڭ ئانام ، — نەچچىگە كىرىڭىز دەۋاتىمەن .

مەن كۆڭلۈمدىكى تەھلىكىنى ئاخىر بېسىۋالدىم :

— قانچە ياشقا كىرىڭىز دەمسىز ؟ ئۆزىڭىز دەپ بېقىڭ ، مانا مەن ئاتتەك ئىشلەۋاتىمەنغۇ .

— مەنغۇ كۆرۈپ تۇرۇۋاتىمەن ، — دېدى ئۇ ، — يامان ئەمەس ئىشلەۋاتىسىز ، لېكىن زادى قانچە ياشقا كىرگەنسىز ؟

— ئاتتەك ئىشلەۋاتىمەنغۇ ، — دېدىم مەن سۆزۈمنى تەكرارلاپ ،— كىشىلەر ئاتقا مىنىۋالغاندا ، ئاتنىڭ چىشىغا قارىمايدۇ - دە .

— جايىدا گەپ قىلدىڭىز !— فېنىيە قوشۇلغانلىقىنى بىلدۈردى . بىزنىڭ سۆھبىتىمىزمۇ شۇنىڭ بىلەن تامام بولدى . ئۇ ئويلانغان ھالدا چىرايىمدىن يېشىمنى قىدىرىشقا باشلىدى ۋە ئۆزئۆزىگە :

— ئادەم دېگەن ئۇزۇنراق ياشىسام دەيدۇ - دە ، — دەپ قويدى .

ئىككى تۇپ قېيىن

بىر يىلتىزدىن ئىككى تۇپ قېيىن نوتىسى باغجانلاپ چىقتى . ئۇلار ئادەم بويى ئۆرلىگەندە ئىنسان تىلىدا پاراڭلاشتى :

— مەن ئۆز ئارزۇيۇم بويىچە ياشايمەن ، — دېدى بىرى .

— مەنمۇ شۇنداق !— دېدى يەنە بىرىمۇ .

ئۇلار شۇ سەبىي ئارزۇلىرى بويىچە ئايرىلىپ كېتىشتى . بىر

يىلتىزدىن ئوزۇق ئېلىپ ئېگىز ھەم بۇك ـ باراقسان دەرەخ بولۇپ يېتىشتى .

ئۇلار يۇز ئايازنى بېشىدىن ئۆتكۈزدى . بورانلار قۇم ۋە توزاڭلارنى ئۇچۇرۇپ كېلىپ ئۇلارنىڭ ئارىسىنى تىندۇردى . ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بۇ ئۇنۇمسىز تۇپراقتىن يەنە بىر توپ ياش بوغۇنلار يېتىشىپ چىقتى . خۇش ئاۋاز قۇشلار ئۇچۇپ كېلىپ بۇ قېيىنلارغا ئۇۋا سالدى . قېيىنزارلىق ھەر كۈنى كۈن پېتىپ ئۇپۇق شەپەق قىزىللىقىغا چۆمۈلگەندە ، شاختىن ـ شاختا قونۇپ يۇرگەن قۇشلارنىڭ شوخ سايراشلىرى بىلەن جانلىنىپ كېتىدىغان بولدى .

قۇشلار سايرىماقتا . ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ يېقىملىق ئاۋازلىرى بىلەن ئىككى تۈپ قېرى قېيىننىڭ كۆڭۈل سىرلىرىنى ئىزھارلىماقتا .

ئىككى تۈپ قېيىننىڭ كۆڭلى شاد . چۈنكى ئۇلارنىڭ ئۆمرى بىكار كەتمىدى . ئۇلارنىڭ قوينىدىمۇ قۇش ئۇۋىلىرى بار . قۇشلار بۇ يەرنى ئەۋلادمۇ ئەۋلاد ماكان ئېتىپ توختىماي چاڭىلداپ تۇرىدۇ . . .

تاڭ ھارپىسى

ئورمانلىقتىكى ئەڭ قاراڭغۇ پەيت تۇن نىسپى ئەمەس ، بەلكى تاڭ ئالدى .

— نېمىدېگەن قاراڭغۇ ـ ھە ، — دېدى بىرى .

— قاراڭغۇ دەمسەن ؟ — دېدى يەنە بىرى ئاسمانغا بېقىپ ، — بىلگىنىكى ، تاڭ سۈزۈلۈشتىن بۇرۇن ئەنە شۇنداق قاراڭغۇ بولىدۇ .

كاككۇك

ماي ئېيى كىردى ، بىر كاككۇك ئورمانغا ئۇچۇپ كېلىپ ئۇنلىدى :

كاككۇك !

ئورمان ئىچىدىكى يەنە بىر كاككۇك ئۇنىڭغا ئاۋاز قوشتى :
كاككۇك !
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بۇككىدە ئورمانلىققا قاراپ زوق - شوق بىلەن ئۇنلەپ كېتىشتى :
كاككۇك ! كاككۇك ! . . .
ئىككىنچى يىلى ماي ئېيىدا ھېلىقى كاككۇك يەنە ئۇچۇپ كەلدى :
كاككۇك !
لېكىن يەنە بىر كاككۇك ئۇنلىمىدى . ھېلىقى كاككۇك يەنە، كاككۇكلىدى . لېكىن يەنە بىرىدىن زۇۋان چىقمىدى . شۇنىڭ بىلەن ھېلىقى كاككۇك توختىماي ئۇنلەشكە باشلىدى . ئۇنلەۋېرىپ ئاۋازى مۇ بوغۇلۇپ قالدى . شۇ كۇندىن باشلاپ ئۇ «كاككۇك ، كاككۇك ، . . . .» دەپ ئېچىنىشلىق ناله قىلىدىغان بولدى .
شۇندىن كېيىن كاككۇكلار پاراكەندە بولۇپ كېتىپتۇ ۋە «كاككۇك ، كاككۇك» دەپ جۇپتىنى چاقىرىش بىلەن بولۇپ كېتىپ ، تۇخۇملىرىنى باشقا قۇشلارنىڭ ئۇۋىسىغا تاشلاپ قويىدىغان بوپتۇ .

بەخت

تۇنۇگۇن باغچىدا بىر توپ ئاياللار مېنى ئورىۋېلىپ ، ياخشى كۆڭۈللىرىنى ئىزھار قىلىشتى .
— كىچىك چېغىڭىزدا بەك بەختلىك ئوخشايسىز ؟ — دەپ سورىدى بىرى .
— بىرەر قېتىممۇ ئازار يېمىگەن دېسەم بولماس ، — دېدىم مەن جاۋابەن ، — لېكىن مېنىڭ بەختىم بالىلىقىمدا ئەمەس ، بەلكى شۇ كۆڭۈلسىزلىكلەرنى ئارقىغا تاشلىيالىغانلىقىمدا .
بىز ئۆز جاراھەتلىرىمىزگە مەلھەم سۈرەيلى . چۈنكى جاراھەت ئىزلىرى ئۆچسىلا بىز يەنە بەختلىك بولۇۋېرىمىز . بىز ئۆزىمىز ئۈچۈن بەخت يارىتىشىمىز كېرەك .
ئەلۋەتتە ، كىشىلەر بەختكە موھتاج . لېكىن زادى قانداق

بەختكە موھتاج ؟ بىر خىل‌بەخت بار ، ئۇ پەقەت تاسادىپىي كېلىپ قالىدۇ . بۇنى سۆزلىمەيلا قويماي . يەنە بىر خىل بەخت بار ، ئۇنىڭغا پەقەت مېھنەتكەش كىشىلەرلا مۇيەسسەر بولالايدۇ .

قارىغىنا دوستۇم ، بۇ ئەلۋەتتە مېنىڭ بەختىم . ئەجەبا مەن بۇ بەختكە مۇناسىپ ئەمەسمۇ ! تالاي يىللاردىن بېرى مەن مۇشۇ بەخت ئۈچۈن رىيازەت چەكتىم . باشقىلاردىن مالالىق كۆرگەن چاغلىرىمدا ، مىسكىن دىلىمغا مېھنەت تامچىلىرىم بىلەن تەسەللى بەردىم . ئاخىرى جەمئىيەتنىڭ ئېتىراپ قىلىشىغا ئېرىشتىم . ئەمما بۇ بەختكە ئېرىشكۈچە مەن نېمە كۈنلەرنى كۆرمىدىم !

ياق ، ياق ! مەن ئۆز بەختىمدىن بەھرلىنىشكە ھەقلىقمەن ، ئەگەر باشقىلار مەنچىلىك ئەجىر قىلالىسا ، ئازار يېگەن چاغلىرىنى ئارقىغا تاشلىيالىسا ، ھەممە ئادەملا بەختلىك بولغان بولاتتى . ئەلۋەتتە ، ھايات مېنىڭ ئىرادەمگە بېقىنمايدۇ . شۇڭلاشقا كىشىلەر «تەلىيىم يوق» ياكى «تۇرمىگە چۈشمەيمەن ، تىلەمچىلىك قىلماي-مەن دەپ كېسىپ ئېيتالايدىغان كىم بار» دېيىشىدۇ .

بەخت بەزىدە تاسادىپىي كېلىپمۇ قالىدۇ . لېكىن پاراغەتكە ئەجىر قىلماي تۇرۇپ ئېرىشكىلى بولمايدۇ .

جاراھەتتىن تۇغۇلغان پىكىرلەر

ھاياتنىڭ ئۇزۇن مۇساپىلىرىدە ئۆزۈممۇ بىلمەيدىغان سانسىز كىشىلەر ماڭا ئوق ياغدۇرۇپ كەلدى . ۋۇجۇدۇم جاراھەت بىلەن تولدى . ئۆمرۈمنىڭ خازان پەسلى كەلگەندە ، ۋۇجۇدۇمدىكى بۇ جاراھەتلەر پۈتۈپ قالغانىدى .

ھالا بۇگۈنكى كۈنگە كەلگەندە شۇ جاراھەتلىرىمنىڭ ئىزلىرىدىن يىپىڭى پىكىرلەر بىخ ئۇرۇپ چىقىۋاتىدۇ .

سۇنىڭ باھارى

قار ئاق توزغاقتەك يۇمشاق ئىدى ، ھەتتا ياۋا توشقانمۇ ئۇنى

كۆكرىكى بىلەن تۇرتۇپ ، ئۇنىڭ ئاستىدا بىمالال ھەرىكەتلىنە-
لەيتتى .
يىراق جايلاردىن ئۇچۇپ كەلگەن قۇشلار قارايغان چىلان تۇپ-
راقلاردىن ئوزۇق ئىزدەشكە باشلىدى .
يامغۇر شەربىتىگە تويۇنغان قېيىنلار خۇشاللىقىدىن تارام -
تارام ياش تۆكتى . ياش تامچىلىرى قار ئۇستىگە تېمىۋېرىپ ، ئۇنى
ھەرە كۆنىكىگە ئوخشىتىپ قويدى .
يول ئۇستىدىكى مۇزلار پارە - پارە بولۇپ كەتكەن ئەينەك
پارچىلىرىدەك چېچىلىپ ياتاتتى . سوغۇق شۇرمەللەر ئېقىۋاتقان
دەريا قىرغاقلىرى بوشىشىپ ، ئولتۇرۇشۇشقا باشلىدى . . .
كېچىدە بىر ياۋا توشقان بۇ يەردىن ئۆتتى - دە ، يىراقلارغا
يۇگۇرۇپ كەتتى . ئۇنىڭ ئاياغ ئىزلىرى يۇمشاققىنە ساھىل ئۇستە-
گە گۇل بولۇپ چېكىلەتتى .

سەنئەت

پاقا ئىللىق سۇ ئىچىدە خۇشاللىقىدىن تىنماي كۇركىرايدۇ .
لېكىن ئۇ ئىتنىڭ ئۆتكۇر چىشلىرى ئارىسىغا چۈشۈپ قالغاندىچۇ ؟
بۇگۇن مەن ئۇنىڭ ئازابلىق نالىسىنى تۇنجى نۆۋەت ئىشىتتىم
ۋە ئارقامغا ئۆرۈلۈپ بۇ بەختسىز پاقىنى قۇتۇلدۇرۇپ قالدىم ، ئۇ
بىر سەكرەپلا ئېرىققا چۈشۈۋالدى . باھار ئېقىنلىرى ئۇنى يە-
راق - يىراقلارغا ئېلىپ كەتتى .
شۇندىن كېيىن ئۇنى ئىككىنچىلەپ كۆرمىدىم . لېكىن ئۇنىڭ
ئەلەملىك نالىسى قۇلىقىمدىن زادىلا كەتمىدى .
تەبىئەت دۇنياسىدىكى بارلىق مەۋجۇداتلار ئاخىر بىر كۈن
يوقلىشى مۇمكىن ، لېكىن ئۇلار كىشىلەر قەلبىگە ئۆزلىرىنىڭ
ئازراق نەرسىلىرىنى بولسىمۇ يادىكار قىلىپ تاشلاپ كېتىدۇ ۋە
كىشىلەر قەلبىگە مۇجەسسەملىشىپ چىقىش يولى ئىزدەيدۇ ۋە يېڭى
بىر دۇنيا يارىتىش ئىقتىدارىنى ئاپىرىدە قىلىدۇ .
ياشاش ئۇچۇن ۋەھىيانە جەڭگى - جېدەللەرنىڭ كۇشەندىسى

بولۇپ قالغان ياۋايى تەبىئەت قانۇن ۋە رەھىمدىللىك بىلەنلا پەزىلەت دۇنياسىغا ئايلىنىدۇ . بەلكى ئىنسانلارنىڭ يەر شارىدا تۇرۇشىمۇ شۇنىڭ ئۈچۈندۇر .

تەبىئەت دۇنياسىدىكى سىرلىق ھادىسىلەر كىشىلەرنى دەممۇ-دەم تەشۋىشكە سېلىپ تۇرىدۇ . بەلكى بۇ ئىنسانلارنىڭ رەھىمدىللىك ۋە گۈزەللىك دۇنياسى يارىتىش ئۈچۈن چەككەن ئازابلىرىنىڭ مۇ-قەددىمىسىدۇر ؟ بەلكى قەلبىمىزدىكى ئازابلار بىلەن سىرلىق مۆجە-زاتلار دۇنياسى بىزگە بەخش ئەتكەن خۇشاللىقلارنىڭ ئۆزى سەنئەت-تۇر !

مەجنۇن

مەيىن تاڭ شامىلى بوۋاقنىڭ بۇدرۇق يۈزىدىنمۇ يۇمشاق ئە-دى . سۇ تامچىلىرى تىمتاسلىق ئىچىدە ئاستا سىرغىپ چۈشۈپ بىر خىل رىتىم بىلەن بالكونغا تامچىپ تۇراتتى .

مەجنۇن ئۈچۈپ كېتىپ بارغان قۇشقا قەلبىنى ئىزھارلىدى :

— ياخشىمۇ سەن سۆيۈملۈكۈم !

قۇشمۇ ئۇنىڭغا جاۋاب سالام قايتۇردى .

قۇش يەنە بارلىق كىشىلەرگە قەلبىنى ئىزھارلىدى . لېكىن بۇنى مەجنۇندىن بۆلەك ھېچكىم چۈشەنمەيتتى .

تەشۋىش

ھېلىمۇ يادىمدا ، ئانام ھايات چېغىدا دېڭىزنىڭ قايناق دولقۇن-لىرىغا مەھكۇم قىلىنغان كىشىدەك «ئۇزۇۋۈر !» دېگەن مۇقەددەس ۋەسىيەتنامىنى توختىماي تەكرارلايتتى . ئۇ ، شۇ ۋەسىيەتنامە بويە-چە بىر ئۆمۈر ئۇزدى . لېكىن قىرغاقنىڭ سايىسىنىمۇ كۆرەلمەي ئالەمدىن ئۆتتى .

ئەمدىلىكتە بۇ تەشۋىش ماڭىمۇ ئۇدۇم بولۇپ قالدى . ئانام قىرغاقنىڭ يېتىپ كېلىشىنى گۆدەك بالىلاردەك خىرامان ئىستەك

بىلەن كۆتكەنىكەن . لېكىن ئۇ ئۆزى يېتەلمىگەن بۇ ئىستىكىنى ماڭا يادىكار قىلىپ تاشلاپ قويدى . قىرغاق ماڭا غۇۋا ئۈمىد بولۇپ تۇيۇلماقتا . مەن پۈتۈن ئەس - يادىم بىلەن غۇلاچ تاشلىماقتىمەن . قىرغاققا يېتىش ئىستىكى يەنە نۇرغۇنلىغان ياش بوغۇنلارنى ئەتراپىغا جەم قىلدى . بۇلار : «سەن نەگە ئۇزىسەك بىزمۇ شۇياققا ئۇزىمىز !» دەيىشمەكتە .

كىتابخان

بۇ گۈزەل جايدا ئىلگىرى بىر ئۇزۇن ئورۇندۇق بار ئىدى . ئەمدى ئۇنىڭ ئىككى تال قوپال پۈتلىرىلا قالغان بولسىمۇ ، ھەر ھالدا ئۈستىدە ئولتۇرغىلى بولاتتى . مەن ئۇنىڭ بىر پۈتىدا ئولتۇردۇم . دوستۇم يەنە بىر پۈتىدا ئولتۇردى . مەن خاتىرەمنى ئېلىپ يېزىشقا باشلىدىم . مېنىڭ بۇ دوستۇمنى سىلەر كۆرەلمەيسىلەر ، مەنمۇ كۆرەلمەيمەن . لېكىن ئۇنىڭ ئۆز كىتابخانىسى ئىكەنلىكى ماڭا ئايان . مەن شۇنىڭ ئۈچۈن يازىمەن . ئەگەر ئۇ بولمىسا ، مەن ھېچنېمىنى يازالمايمەن .

بەزىدە مەن يازغان ئەسەرلىرىمنى باشقا بىرەيلەنگە ئوقۇپ بېرەي ، ئۇ مەندىن :

— بۇنى كىم ئۈچۈن يازدىڭىز — دەپ سورايدۇ .

— ئۆزۈم ئۈچۈن يازدىم — دەپ جاۋاب بېرىمەن .

— چۈشەندىم ، — دەيدۇ ئۇ . لېكىن بۇنى باشقىلار چۈشەنمەيدۇ - دە .

— دەسلەپتە ، — دېدىم مەن ، — كىتابخانىم چۈشىنىدۇ ، كېيىنچە باشقىلارغىمۇ چۈشەندۈرۈپ قويىدۇ . مېنىڭچە كىتابخانىم چۈشەنسىلا بولدى . چۈنكى ئۇ ھەممىنى كۆز ئالدىغا زاھىر قىلغۇچى جاھان ئەينىكى . ئۇ مەۋجۇت بولغىنى ئۈچۈنلا مەن يازالايمەن .

بۇ بۇيۇك كىتابخان ئەسلىدە مېنىڭ ئوتلۇق لىرىكىلىرىم ئىدى .

بۇ بۇيۇك كىتابخان ئەسلىدە ئىنسان دوستلۇقىنىڭ ئۆچمەس

خاتىرىلىرى ئىدى .
مەن يازىمەن ، دېمەك ماڭا مۇھەببەت كېرەك .

نېمە ئۈچۈن ؟

تۇرگېنېۋ لىرىك تۇيغۇلار بىلەن مەست بولغىنىدا قىزلارنى ئويلايدۇ . مەن بۇنداق چاغلاردا گۈل - چېچەكلەرنى ئويلىسام بۇنىڭ ئۇنىڭ ئويلىغىنى بىلەن نېمە پەرقى ؟ كىشىلەر ئۇنىڭ يازغانلىرىدا ئادەم بار ، سېنىڭ يازغانلىرىڭدا تەبىئەتتىن بۆلەك ھېچ نەرسە يوق دېيەلەمدۇ ؟

كۆڭۈل سىرلىرى

كىشىلەر ئىش كۆرگەنسېرى گۇمانخور بولۇپ كېتىدىكەن . لېكىن گۆدەكلەرنىڭ تەبىئىتىگە بىر خىل ساداقەت يوشۇرۇنغان . كىشىلەر ئۇنى ئىنسان قەلبىدىكى ئەڭ يۇكسەك پەزىلەت دېيىشىدۇ . ھەتتا «بىر سەبىي بالا بولۇپ قالغان بولسامچۇ» دەپ ئارزۇ قىلىشىدۇ .

كۆڭۈلمۇ شۇنداق . ئۇ كىشىلەرنىڭ كۆزىنى ئاچىدۇ . لېكىن تۇرمۇش كىشىلەرنىڭ كۆزىگە ناشۇدلۇق توپىسىنى چاچىدۇ .

مۇھەببەت ، ھەقىقەت ۋە چىنلىق دېگەنلەرمۇ شۇنداق .

مەن ئەنە شۇنداق خىياللارغا بەند بولۇپ ياشايمەن . چۈنكى مەن كۆڭۈل سىرلىرىمنى ئىزھارلاشقا چارىسىز .

كۆڭۈل — كىشىلەرنىڭ قەلب چوڭقۇرلۇقىغا كۆمۈلۈپ ياتقان ھېس - تۇيغۇدۇر . كىشىلەرنىڭ قەلب ئىزھارى كىچىككىنە دائىرە بىلەنلا چەكلىنىدۇ . بۇ خۇددى ئورمانچىلارنىڭ ياغاچتىن باشقىنى خىيالىغا كەلتۈرمىگەندەكلا بىر ئىش .

ئېسىمدە قېلىشچە ، بىر قېتىم گورکىينىڭ ئۆيىدە تاماق يېگەچ ئۇنىڭ بىلەن سۆھبەتلەشكەنىدىم .

— قىلىقىڭىز ئاجايىپلا ئىكەن ، — دېدىم مەن .

— هىم ، بىلىپ قويۇڭ ، مەن بەك قۇۋ ، — دېدى ئۇ .
مەن سەل ئويلىنىۋېلىپ جاۋاب قايتۇردۇم :
— ھېچقىسى يوق ، شۇنداق بولغىنى ياخشى ، مەنمۇ بەك قۇۋ ..
گوركىي بۇ سۆزنى ئاڭلاپ كۈلۈمسىرەپ قويدى :
— نېمە دېدىڭىز ، سىزنىڭ نەرىڭىزنى قۇۋ دېگىلى بولسۇن .
شۇنداق قىلىپ مەن چېچەن كىشىلەر تەرىپىدىن بىر ئۆمۈر ئەخمەق سانىلىپ كەلدىم . لېكىن قولۇمغا قەلەم ئېلىۋىدىم ئۇلار ھەيران ـ ھەس بولغان ھالدا ، سىز ھەقىقەتەن ئەقىللىق ئىكەنسىز دېيىشمەكتە .

ھەقىقەتتىن قېچىش

ھەقىقەت كۆزگە سانجىلغان تىكەن . ھەقىقەتتىن قېچىش تولـ-مۇ ئاسان ، ئەمما ھەقىقەت ئۈچۈن ياشاش بەك مۈشكۈل . لېكىن شۇ سۆز ئېسىڭدە بولسۇنكى ، سەن ئۆزۈڭنى ھەقىقەتتىن قاچۇرـ-ساڭ ، كۈنلەرنىڭ بىرىدە بىگۈناھ بىر ئادەم سەن ئۈچۈن دارغا ئېسىلىدۇ .

ئالىيجانابلىق ھاسىسى

ئادەم قەيسەر بولمايدىكەن ئاسانلا رەزىللەرنىڭ يانتايىقىغا ئايلـ-نىپ قالىدۇ . چۈنكى رەزىللىك ئاجىز ۋە ئالىيجاناب كىشىلەرگە ھېرىسمەن كېلىدۇ . شۇنى بىلىش كېرەككى : ھەقىقىي رەزىللىك توكۇر بولىدۇ . ئۇ ئالىيجانابلىقنى ھاسا قىلمىسا يول يۈرەلمەيدۇ .

سۇ

. . . دەريا ئۈپقۇنلىرى قىرغاقلاردىن ھالقىپ يىراق جايلارغا ئېقىپ بارالايدۇ . شىر ـ شىر ئېقىنلارمۇ شۇنداق . ئۇلارمۇ ئاخىرى

ئۇپقۇنلارغا قوشۇلىدۇ ، ھەتتا يىراق دېڭىزلارغىچە ئېقىپ بارىدۇ .
پەقەت توختام سۇلا مەن بىلەن ئۆچەكىشىپ قالغاندەك بەتبۇي لەشلەر ئارىسىدا ئۇخلاپ ياتىدۇ .
كىشىلەرنىڭ مۇھەببىتىمۇ شۇنداق . بۇيۇك مۇھەببەت پۈتكۈل دۇنياغا مەنسۇپ . ئۇ ھەممىلا ئادەمگە بەخت ئاتا قىلىدۇ . يەنە ئاددي كىشىلەرنىڭمۇ مۇھەببىتى بار . ئۇ سىرغىپ ئېقىۋاتقان سۇغا ئوخشىشىدۇ . ئۇمۇ كىشىلەرگە گۈزەللىك بەخش ئېتىدۇ .
ئۇندىن باشقا يەنە شۇنداق بىر خىل مۇھەببەتمۇ بار ، ئۇ خۇددى قۇرتلاپ كەتكەن توختام سۇغا ئوخشاش كىشىلەر كۆڭلىنى غەش قىلىدۇ .

(پەرھات ئىلياس تەرجىمىسى)

ئا .لۇندىۋېست (شۆھرەتسىيە)

چەشمە

چەشمە ، ئورمانلارنىڭ كۆزى ، بىپايان دالىلاردا ئوتلاۋاتقان پادىلارغا ئوخشاش ئاق بۇلۇتلار ئەكس ئەتكەن . چەشمە كۈنۈ تۈن توختاۋسىز بۇلدۇقلاپ ئاقىدۇ . سالقىن بارماقلىرى بىلەن نازۇك ، يۇمران گىياھلارنىڭ چېچىنى تارايدۇ .

بۇلاق لېۋىدە كونىرىغانچە سەمرىپ كەتكەن سۇغا قىڭغىيىپ قالغان ، ئۇنىڭ داتلىشىپ چىرىگەن چەمبەرلىرى گويا ئۆز ھالاكىتى ئۈچۈن شادىيانە تەبەسسۇم قىلىۋاتقاندەك .

بىر كېپىنەك سۇ ئىچكىلى بۇلدۇقلاپ تۇرغان بۇلاققا قوندى . سۇ سەتھىدە شۇ ھامان يۇمىلاق چەمبىرەكلەر پەيدا بولدى . بۇ چاغدا قۇياش نۇرلىرى ئورمانلىقتىن يەڭگىلگىنە تورەدەك ئاستا ئۆچۈپ كەتتى . چەشمە تۇگەل قارايدى .

(ئەركىن نۇر تەرجىمىسى)

پابلونېرۇدا (چىلى)

مۇھەببەت ۋە باشقىلار

مۇھەببەت

سەن بولغاچقىلا ، گۈللەر تۇنجى ئېچىلغان گۈلزارلىق بويىدا ئۇزاقتىن - ئۇزاق تۇرغىنىمدا باھارنىڭ خۇشبۇيى مېنى ئازابلايدۇ .

مەن سېنىڭ خۇشبۇي سىياقىڭنى ئاللىقاچان ئۇنتۇغان ، سېنىڭ كېمە سۆرىگۈچىڭنىمۇ ئۇنتۇغان ، سۆيۈملۈك لەۋلىرىڭنىڭ قانداق ئۇپۇشلىرىنىمۇ ئەستىن چىقارغان .

سەن بولغاچقىلا ، مەن باغچىدىكى ئاپئاق ھەيكەللەر ئارىسىدا سۈنايلىنىپ ئۇخلاشقا ئامراق ، ئۇ ھەيكەللەرنىڭ بىر جۈپ كۆزلىرى ھېچ نەرسىنى كۆرەلمىسىمۇ ئۇن - تىنسىز قاراپ تۇرۇشىدۇ .

مەن سېنىڭ ئاۋازىڭنى — سەن ھېرىسمەن ئاۋازىنى ئۇنتۇغان ؛ مەن سېنىڭ بىر جۈپ قارىچۇقلىرىڭنى ئۇنتۇغان .

گۈل - غۇنچىلار گۈللەرنىڭ خۇشبۇيىدىن ئايرىلالمىغانىدەك ، سېنىڭ خۇسۇسىڭدىن غۇۋا ئەسلىرىمنى ئۈزۈپ قويالمايمەن .

سەن ئىزھار قىلغان نازاكەت مېنى مەھكەم چىرمىغان ، يېشىل پىلەك غېرىبانە تامنى ئوراپ تۇرغانىدەك .

مەن سېنىڭ سۆيگۈ - مۇھەببىتىڭنى ئاللىقاچان ئۇنتۇغان ، بىراق ، ھەربىر روجەكتىن سېنى خىرە - شىرە كۆرۈپ قالىمەن .

سەن بولغاچقىلا ، ياز مەۋسۇمىدىكى دىمىق نەپەسلەر مېنى ئازابلايدۇ . سەن بولغاچقىلا ، مەن يەنە ھەر خىل ئارزۇ رەھنامىسىنى ئېھتىياج بىلەن ياندۇرىمەن . ئاقار يۇلتۇزلار ، بارچە چۈشكۈنلەشكەن نەرسىلەرگە ئوغرىلىقچە قارايمەن .

خىرە پەيت

ئەتراپ قېتىشقاندەك سۇرلۇك جىمجىتلىق . بۇ جىمجىتلىقنى بۇزغىنى خورازنىڭ چىللاشلىرى بىلەن مېھنەتكارنىڭ ئاياغ تىۋىش-لىرى . بىراق ، ئارقىدىنلا ھۆكۈم سۈرىدىغىنى يەنە شۇ ئاۋۇالقى جىمجىتلىق .

كېيىن ، كۆكرىكىمدىكى پەرۋاسىز قولۇنىڭ سىزىدىغىنى يۈ-رەكنىڭ گۈپۈلدەپ سوقۇشلىرى . بۇنىسى ئادەمنى ھاڭ - تاڭ قالدۇرىدىغان ئىش .

مېنىڭ ئېسىم ، مېنىڭ ئازاب - ئوقۇبەتلىرىم ، مېنىڭ نىشانەم — ئاھ ، ئۆتكەن كۈنلەر — يەنە باش ئېگىپ ئىتائەتمەنلىك بىلەن ئالغا بېسىشلار ، ماكان ۋە زامان مۇساپىلىرىدىكى ئازابلىق تىپىرلاشلار .

مانا شۇنداق بولغاندىلا ، ھېچ كۈچىمەيلا بۇ مۇساپىنى بېسىپ ئۆتكىلى بولىدۇ .

قەھرىمان

مەن ھەرقانداق يەردىن قەھرىمانلارنى تاپالايمەن ، خۇددى ئۇلار مېنىڭ خىيال ئالىمىمنى كېزىپ يۈرگەندەكىدەك . دەسلەپتە مەن ئۇلارنى قانداق تونۇشنى بىلمىگەن ، بىراق ، مەن ھاياتنىڭ قىلتىقى-غا چۈشكەن ، ئۇلارنىڭ ئەتراپىمدىن ئۆتۈشلىرىنى كۆرسەملا ئۇلارغا ئۆزىدە يوق بولغان ئەرسىلەرنى ئاتا قىلىشنى ئۆگەندىم . شۇنىنى-سى ، بۇ مېنى قەھرىمانلىق روھىدىن بەزدۈردى ، شۇنداقلا تاقەت-سىزلىك بىلەن ئىنكار قىلغۇزدى . چۈنكى ، مېنىڭ ئەمدىلىكتە ياقتۇرغىنىم ، بەختسىزلىككە باش ئەگكەن ئادەم ، بىر قامچا يېسىلا داد - پەرياد كۆتۈرۈپ ئالىتاغىل توۋلايدىغانلار بولۇپ چىقتى . بۇنداق قەھرىمانلار تۇرمۇشنى زەي ، قاراڭغۇ ، قامالغان چوڭ بىر ئامبار دەپ قارايدۇ .

هالبۇكى ، كۆز ئالدىمدا بۇنداق قەھرىماننى ئۇچرىتالمىدىم . خىيال ئالمىمدە كېزىپ يۈرگىنى يەنىلا كونا قەھرىمانلىق روھى ، كونا قەھرىمانلار .

پىكاسسو بىر ئىرق[1]

لاتىن ئامېرىكىمىدا چەكسىز بايقاشلار بار : كىشىلەر ئىنىس - جىن ئاياغ باسمىغان ئارالالاردىن ياكى تىنىمسىز ئىرغاڭلاپ تۇرغان ئورمانلىقلار ئاستىدىن بىردىنلا ئالتۇن ھەيكەللەر ، رەسىم سىزىلغان تاش پارچىلىرى ، تۇركۇيستىن ئىشلەنگەن مونچاقلار ، يوغان باش - كاللىلارنى تېپىۋېلىشىدۇ . بۇلارنىڭ ھەممىسى سان - ساناقسىز خەلقنىڭ تەۋەررۈكلىرى ، ئۇلارنى دۇنيادىكى كىشىلەرنىڭ بىلگىنى يوق ، ئۇلار ئۇستىدە ئىزدىنىش ، ئۇلارغا نام بېرىش ، ئۇلارنىڭ ئەسىرلىك سۇكۇتىنى يەردە قويماسلىق كېرەك .

مۇبادا ، لاتىن ئامېرىكىمىزدىكى مەلۇم بىر ئارالنىڭ بىرنەچچە يەر قاتلىمىدا پىكاسسو بايقالسا ، ئۇنىڭ ئۆلمەس ئەسىرىگە ئوخشاش ئۆڭمەس ئابستراكتلىق ، ئۇنىڭ غار - ئۆڭكۇرلىرىدىكى ئىجادىيەتى ، ئۇنىڭ نەپىس دۇر - گۆھەرلىرى ، ئۇنىڭ بەخت ۋە ئىزتىراپ ئىپادىلەنگەن رەسىملىرى بايقالسا ، ئۇنداقتا ، ھەيرانۇ ھەس بولۇشقان ئارخېئولوگلار بۇ ئىختىرالارنى ئىزدەشكەن ۋە ھەيكەل كەبى مول بۇيۇملار ھەمدە بۇندا ئولتۇراقلاشقان مۆجىزىلىك ئاھالىلەر ، شۇنداقلا بۇندىكى مەدەنىيەتنى يېغىپ توپلاشقان بولاتتى .

پىكاسسو بىر ئارال . ئۇ يارگۇ باتۇر[2] ، كارىبلىقلار ، كۆچ-

---

① بۇ نەسرىي شېئىرنى ئاپتور 1971 - يىلى ئۆكتەبىردە پارىژدا ئۇتكۈزۈلگەن پىكاسسونىڭ 90 ياشقا تولغانلىق مۇناسىۋىتى بىلەن ئۇتكۈزۈلگەن يىغىلىشقا تەبرىك سۆزى ئورنىدا يازغان . پىكاسسو (1881 — 1931) ئىسپانىيىدە دۇنياغا كەلگەن مەشھۇر رەسسام . ئۇ 1947 - يىللىرى پارىژدا ئولتۇراقلىشىپ قالغان ھەمدە فرانسىيە ھازىرقى زامان رەسساملىقىنىڭ ئاساسىنى سالغان . ئۇنىڭ رەسىملىرىدە ئىپادىچىلىك ، كۈبىنىكى تەسىراتچىلىق قاتارلىق مودېرنىزملىق سەنئەت ئېلېمېنتلىرى قويۇق بولۇپ ، ھازىرقى زامان غەرب سەنئەت ئېقىملىرىغا زور تەسىر كۆرسەتكەن . ئۇ ئۆمرىدە ، 1800 پارچىدىن ئارتۇق ماي بوياق ، 7000 پارچىدىن ئارتۇق سىزام تەسۋىر ، 20 مىڭ پارچە ئويما رەسىم ، 1200 دىن ئارتۇق ھەيكەل ، 3000 دىن ئارتۇق فارفور سەنئەت بۇيۇمى قالدۇرۇپ كەتكەن .

② يۇنان ئەپسانە - رىۋايەتلىرىدە ئېيتىلىشىچە ، يارگۇ ئالتۇن ۋە قوي يۇڭى يېغىدىغان باتۇر .

تۇڭگۇر كارىب بۇقىسى ۋە تاتلىق ئاپپلسىن ھۆكۈم سۈرگەن بىر پارچە چوڭ قۇرۇقلۇق . پىكاسسو بىر ئىرق . ئۇنىڭ يۈرىكىدە قۇياش مەڭگۇ ئۆچمەيدۇ .

مەڭگۇ توختىماي ئىلگىرىلەيدىغان كېمە

ئۇزاقلاردىن بېرى بەزى شەكىلسىز دېڭىزچىلار مېنى ھەيدەپ سېھىرلىك ئاتموسفېرا ئارقىلىق ناتونۇش دېڭىزدا دولقۇن يېرىپ ئىلگىرىلىمەكتە . چوڭقۇر بوشلۇق ماڭا قارىماستىن ئۇندا مەڭگۇ توختىماي سەير ئەتمەكتە . مېنىڭ كىلىم① پارقىراق ، لەپىلەپ تۇرغان چوڭ بىر مۇز تاغقا سوقۇلۇپ پاچاقلانغان ، چۈنكى ئۇ چاڭ - توزان باسقان جىسمى بىلەن سۇ يولىنى توسۇشقا تەلۈلەرچە ئۇرۇنغان . كېيىن ، مەن بىپايان بۇلۇت دېڭىزىدا سەپەر قىلغان ، ئاشۇ بۇلۇت دېڭىزى يەر شارىدىنمۇ يارقىن بەزى سەييارىلەر ئارا كېڭىيىپ كېلەتتى . ئاندىن ، مەن ئاپئاق ۋە قىپقىزىل دېڭىز يۈزىدە ئۇزۇپ ماڭغان ، بۇ دېڭىزلار ئۆزلىرىنىڭ جۇلالىق نۇر ۋە شەپەقلىرى بىلەن مېنىڭ گەۋدەمنى بېزىگەن . مەن بەزىدە پاك ئاتموسفېرانى كېسىپ ئۆتكىنىمدە ، ئاشۇ يارقىن ، قويۇق ئاتموسفېرا مېنىڭ يەلكىنىمگە بۆسۈپ كىرىدۇ - دە ، يەلكىنىمنى قۇياشقا ئوخشاش كۆزنى قاماشتۇرىدىغان شەكىلگە كەلتۈرىدۇ . بىز سۇ ۋە شامال ئۆز ئىلكىگە ئالغان دۇنيادا بەزىدە ئۇزاقتىن - ئۇزاق تۇرۇپ قالىمىز . كۇنلەرنىڭ بىرىدە ، بەلكى شۇ قەدەر ئويلىمىغان يەردىن مېنىڭ شەكىلسىز دېڭىزچىلىرىم لەڭگەر تاشلىشىدۇ ، بۇنىڭ بىلەن جۇلالىق يەلكىنىم شامالغا تولىدۇ . مەن يەنە يولدىن ئەسەرمۇ بولمىغان مەڭگۇلۇككە قاراپ سەپەرگە ئاتلىنىمەن ، ئىنس - جىن ئاياغ باسمىغان تۇزلەڭلىك ئاسمىنىدىكى نېمىنى ئويلىسا شۇنى ئۇدۇللا دەۋېرىدىغان سەييارىلەرنىڭ ئاتموسفېراسى ئارىسىدا ئۇزىمەن .

---

① كىل — كېمىنىڭ ئومۇرتقا ياكى قوۋۇرغىغا ئوخشاش كۆتۈرۈش قۇرۇلمىسى .

مەن زېمىنغا قارشى ئۇزۇپ بارىمەن ، كۆك ئاستىدىكى يو-
چۇن ، ناتونۇش كەلگەن سۇزۇك ۋە كۆك دېڭىزدا لەڭگەر تاشلايمەن .
مېنىڭ لەڭگەرلىرىم دولقۇنلارنىڭ يېشىل ئۈپۈشلىرىگە ، دېڭىز
تېگىدىكى ئالتۇن قۇملارنىڭ ئۈستىدە ئارام ئېلىشقا كۆنگەن ، ئۇ
بىر تەرەپتىن ، دېڭىز ئاستىدىكى مەھكەم چىرماشقان ئۆسۈملۈكلەر
بىلەن ئويناشسا ، يەنە بىر تەرەپتىن ، ئۇزۇنغا سوزۇلغان كۇندۇزدە
ئۇزۇپ كېلىپ ئۇنىڭغا مىنۇالغان ئاپئاق ساھىبجامال بېلىققا
يار - يۆلەك بولىدۇ . مېنىڭ ئاشۇ ئېگىز قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان
ماچتىلىرىم قۇياش ، ئاي ھەمدە ئۇنى سىناقلاردىن ئۆتكۈزگەن
ئىشقۇاز بوراننىڭ يېقىن دوستى . ئەزەلدىن كۆرۈپمۇ باقمىغان
قۇشلار غۇيۇلداپ ئۇچۇپ كېلىشىدۇ - دە ، ماچتىلارغا قونۇپ ئول-
تۇرۇشىدۇ ، ئاندىن ئۈپۈقنى يېرىپ ئۆتۈپ ، بىر كەتكەنچە قايتىپ كەلمەي-
دۇ . شۇنىڭ بىلەن مەن بۇ ئاسمان ، دېڭىز ۋە ئادەملەرنى سۆيىمەن . . .

شۇغىنىسى ، مەن شەكىلسىز دېڭىزچىلىرىمنىڭ قاچان قايتىپ
كېلىشىنى بىلمەيمەن . ئۇلار مېنىڭ دېڭىز سۇيىگە چوڭقۇر سانچىل-
غان لەڭگەرلىرىمنى تارتىۋېلىشىدۇ ، مېنىڭ جۇللىق يەلكىنىم لىق-
قىدە شامال بىلەن تولىدۇ . . .

شۇنداق قىلىپ ، مەن يەنە يولدىن ئەسىرمۇ بولمىغان مەڭگۇ-
لۇككە قاراپ سەپەرگە ئاتلىنىمەن ، ئەبەدىيلىك تەنھالىققا سوزۇلغان
باشقا سەييارىلەر ئارىسىدىكى قىپقىزىل ۋە ئاپئاق دېڭىزلاردا ئۇزۇش-
كە باشلايمەن .

يىلتىز ئىزدىگۈچى

ئېرېنبۇرگ[1] مېنىڭ شېئىرلىرىمنى ئوقۇپ باققان ۋە تەرجىمە
قىلغانكەن ، ئۇ مېنى ئەيىبلەپ : سىزنىڭ شېئىرلىرىڭىزدا «يىل-

---

① ئېرېنبۇرگ (1891 — 1967) سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ رۇس يازغۇچىسى ۋە ئىجتىما-
ئىي پائالىيەتچىسى . ئۇنىڭ «پارىژنىڭ ھالاكىتى» ۋە «بوران - چاپقۇن» قاتارلىق رومانلىرى ستالىن
مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن . ئۇنىڭ «ئېرېگەن توك» ناملىق رومانى كۆپ بەس - مۇنازىرە قوزغىغان .

تىز» بەك كۆپ ، ھەقىقەتەن تولىمۇ كۆپكەن ، دەپتۇ . نېمە ئۈچۈن شۇنچە كۆپ «يىلتىز»نى يازغۇلۇق ؟

بەرھەق ، مېنىڭ «ئەسلىمىلەر»ىمنىڭ 4 - تومى يورۇقلۇققا چىقىشتىن ئىلگىرىلا بەزىلەر شۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان گەپلەرنى كۆپ قىلغان . ئەسلىمەمنىڭ بۇ قىسمى «يىلتىز ئىزدىگۈچى» ئىدى .

چېگرىنىڭ تۈپرىقى ئۆزىنىڭ يىلتىزىنى مېنىڭ شېئىرلىرىمغا يىلتىز تارتقۇزۇپ ، زېنھار ئايرىلمىدى . مېنىڭ پۈتكۈل ھاياتىم ئۇزاققا سوزۇلغان سەرسانلىق — جاھانسازلىق بىلەن ئۆتكەن بولۇپ ، مەن ھەر ياندا پايپەتەك بولۇپ يۈردۈم ، يەنە كېلىپ ھەر ۋاقىت جەنۇب ئورمانلىقى ۋە ئاشۇ بۇك - باراقسان ، بىپايان ئورمانلىققا بېرىپ تۇردۇم .

ئۇ يەردە ، ئاسمان - پەلەك يوغان ئورمانلار بەزىدە مەزمۇت ھالدا يەتتە يۈز يىللار ياشاپ ، ئاندىن ئۆرۈلىدىكەن ، بەزىدە شىددەت-لىك كەلكۈن - قىيانلار ئۇنى يىلتىزىدىن قومۇرۇپ تاشلايدىكەن ، بەزىدە قېلىن قار - مۇزلار توڭلىتىپ ئۇششۇتىدىكەن ، يەنە بەزىدە بولسا ئوت ئاپىتى كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىۋېتىدىكەن . مەن گىگانت ئادەم كەبى چوڭ دەرەخلەرنىڭ ئورمانلىق چوڭقۇرىدا يىقىلغان ئاۋا-زىنى ئاڭلىغان : دۇب دەرىخى سالماق بىلەن قاراسلاپ يىقىلغاندا ، يەر ئۆڭتۇرۇلۇپ ، ئاسمان كۆمتۇرۇلۇپ كەتكەندەك دەھشەتلىك سادا چىقاتتى ، خۇددى بەھەيۋەت بىر قول زېمىننىڭ دەرۋازىسىنى گۈم-بۇرلىتىپ مۇشتلىغاندەك ياكى لەھەتنى تەشكەندەك .

ئەمما ، ئورماننىڭ يىلتىزى يەر ئۈستىگە چىقىپ قالاتتى ، دۇشمەنلىك بىلەن تولغان ۋاقىت ، ھۆل - يېغىن ، تاشقىنلارنىڭ پارە - پارە قىلىشىغا قارىماي ، ئۇزلۇكسىز نابۇت قىلىشىغا دۇچار بولاتتى .

دۇنيادا يارىلانغان ياكى ئوتتا كۆيگەن ئاشۇ يوغان ، بەھەيۋەت قولدىنمۇ گۈزەل نەرسە بولمايدۇ ، بۇ بەھەيۋەت قول ئورمانلىقتىكى چىغىر يولدا توغرىسىغا سۇنايلىنىپ ياتىدۇ ، ئۇ بىزگە يەر تېگىگە كۆمۈلگەن ئورماننىڭ سىرلىرىنى ئىزھار قىلىدۇ ، ئارانلا قالغان

شاخ - يوپۇرماقلار ، ئۆسۈملۈكلەرنىڭ غەلىتە مۇسكۇللىرىنى كونترول قىلغۇچى سىر - تىلسىملارنى ئايان قىلىدۇ . ئاشۇ ئېچىنىشلىق بەھەيۋەت يىرتىق قول مەن ئۇچۇن يىپيېڭى بىر خىل گۈزەللىكنى نامايان قىلىدۇ ، چۇنكى ، ئۇلار چوڭقۇر ئويمىچىلىق سەنئىتى — ئانا تەبىئەتنىڭ سىرلىق نادىر ئەسىرى .

خۇرئا روخىرس خانىم پۈتۈنلەي ئورمانلىق پەرىسى ، ئۇ بەش يۈز يىللىق يىل هالقىسىغا ئىگە بىر دەرەخنىڭ يۈز كىلوگرام ئېغىرلىقتىكى يىلتىزىنى ماڭا سوۋغا ئورنىدا هەدىيە قىلدى . شۇ- ڭا ، بۇ ئىش ماڭا ئەنە شۇلارنى ئەسلەتتى . ئۇنىڭ سوۋغىسى شۇ زامات ، ئاشۇ يىلتىز مېنىڭ بىر يېقىن كىشىمگە تەئەللۇق ئىكەنلىكىنى ، مەلۇم شەكىلدە مېنىڭ ئۆيۈمدە پەيدا بولىدىغان ئۆسۈملۈك- لەرنىڭ بوۋىسىغا مەنسۇپ ئىكەنلىكىنى تونۇتتى . تېخى قايسىبىر چاغلاردىلا مەن تاغدا ئۇنىڭ ئاگاهلاندۇرۇشىنى ئاڭلىغان ، ئۇنىڭ هەر خىل هۇۋۇلدىغان ئاۋازىنى ئىشتىكەن ، ئۇنىڭ غۇبارسىز ، ساپ سۆزلىرىگە سەمە بولغان . ئارىدىن شۇنچە كۆپ يىللار ئۆتۈپ ، ئەدىلىكتە ئۇلار مېنىڭ تۇرمۇشۇمغا كىرىپ كەلدى ، بەلكىم ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ سۈكۈتلىرىنى ماڭا يۇقتۇرماقچى بولۇشقاندۇ .

ئېھ ، مېنىڭ يىلتىز ئىزدىگۈچىلىرىم !

مەن ئۇنى گۈل - گىياهلارنىڭ قويۇق هىدى ، نەمخۇش چىرە- گەن ئۆسۈملۈكلەر قاپلىغان تۇپراقتا تاپقان كۆرۈنۈش دەپ قىياس قىلىمەن ؛ چىلىنىڭ جەنۇبىي دېڭىز بويىدىكى شەمشاد ، ئارچا ، چىلى ماخىل دەرىخى بىر - بىرىدىن ئېگىز مۇنارلاردەك ئۇ يەردە قەد كېرىپ تۇرىدۇ . ئۇنى ئات مىنىپ ، شارىلداپ چۇشۇۋاتقان يامغۇردىن ئۆتۈپ ، پۈتلىرىنى پاتقاقتا تىقىپ تۇرغان ، كالتە قۇيرۇق شاتۇتىنىڭ بوغۇز تاۋۇشى ناهايىتى ئېغىر سۆزلىرىنى تىڭشاۋاتقان ، هەر قېتىم تېخىمۇ مەزمۇت ، تېخىمۇ چوڭقۇر يىلتىز تارتقان ، تېخىمۇ غارايىپ يىلتىزنى ئىزدەپ تىرناقلىرىمۇ يېرىلىپ كەتكەن هالەتتە كۆز ئالدىمغا كەلتۇرىمەن .

روخىرس خانىم ماڭا مەكتۇپ يېزىپ ، يىلتىزى بىلەن قوشۇپ

قوموړوژهتىلگەن بەزى چوڭ ئورمانلارنىڭ كەڭ دالادا ئەرك بېرىلـ. مەي بوران ـ چاپقۇننىڭ زەربىسىگە ۋە زىمىستان قىشنىڭ خالىغان. چە زىيانكەشلىك قىلىشىغا ئۇچرىسىمۇ ئەسىرلەپ ياشايدىغانلىقىنى قەيت قىلىپتۇ. هالبۇكى، بۇ ئۇنىڭ زىمىستىگە مۇنەۋۋەر ئەسەر بولمىش هەددى ـ هېسابسىز جاراهەت ئىزى قاپلىغان ۋۇجۇد، كۆل رەڭ تۈس، جۈملىدىن ئورمان يىلتىزىنى هاسىل قىلىدىغان ئاشۇ خىل توم ۋە قاتتىق، ئادەمنىڭ يۈرەك ـ باغرىنى سەكپارە قىلىدـ. غان هەيۋەت گۈزەللىك ئىزدەشنى يۈكلىگەن.

جەنۇبنىڭ بۈك ـ باراقسان ئورمانلىقلىرى ئاستا ـ ئاستا كېسىپ تاشلاندى، كۆيدۈرۈلدى، ئۇنىڭ ئورنىنى تازىنىڭ چوققىسـ. دەك تاقىرلىق ئىگىلىدى. گۈزەل مەنزىرىلەر كۈنسايىن زېرىكىشـ. لىك تۈس ئېلىپ، «قەغەز زاۋۇتى»غا كېرەكلىك ئوقەتچىلىكىنىڭ تاش كىيىمى كىيگۈزۈلدى. ئورمانلارنىڭ ئورنىغا قۇر ـ قۇرلاپ ئۆستۈرۈلگەن باش ـ ئاخىرىغا كۆز يەتمەس يېشىل تونلۇق قارىغايـ. لار ئالماشتى. يىلتىز ئىزدىگۈچى، بىز ئۇچۇن ساقلاپ قېلىش نىيىتىگە كەلگەن بۇ چىلى ئورمانلىرىنىڭ يىلتىزى بەلكىم كۈنلەرـ. نىڭ بىرىدە، قەدىمىي جانلىق چوڭ مېگاتېرنىڭ ئېڭەك سۆڭىكىدەك مەدەنىيەت يادىكارلىقىغا ئايلىنىشى مۇمكىن.

ئۇنىڭ قىزغىنلىقىنى تەرىپلىشىم مانا شۇ بىر نۇقتا ئۇچۇنلا ئەمەس، بەلكى ماڭا هالەت ـ شەكىللىرى سىرلىق بولغان ئون سەككىز مىڭ ئالەمنى زاهىر قىلىپ بەرگىنى ئۇچۇن، يەنە زېمىنـ. نىڭ بىزگە گۈزەللىك تەرىبىسى بەرگىنىنى زاهىر قىلغىنى ئۇـ. چۇندۇر.

بىرنەچچە يىل ئىلگىرى، مەن رافېل ئالۇند[1] بىلەن ئوسۇردـ. نو[2] ئەتراپىدىكى شارقىراتما، چاتقاللىق ۋە ئورمانلىقلارنى ئايلاـ.

---

① رافېل ئالۇند (1902 —) — ئىسپانىيىلىك داڭلىق شائىر، ياشلىق مەزگىلىدە، رەسىم سىزىش بىلەن مەشغۇل بولغان، كېيىنچە شېئىر ئىجادىيىتىگە كۆچكەن. ئىسپانىيىنىڭ ئىچكى ئۇرۇشى دەۋرىدە، دېموكراتىك مەيدانغا تۈرغان. ئىچكى ئۇرۇش ئايىغلاشقاندا، فرانسىيە ۋە ئارگېنتىنىغا بېرىپ شېئىر ئىجادىيىتىنى داۋاملاشتۇرغان. 50 ـ يىللاردا جۇڭگونى زىيارەت قىلغان هەمدە «تەبەسسۇم ئەيلەيدۇ جۇڭگو» ناملىق شېئىر توپلىمىنى نەشر قىلدۇرغان.

② چىلىدىكى يەر نامى.

غان . رافىل مېنىڭ دىققىتىمنى ، ھەربىر شاخ - يوپۇرماقلارنىڭ بىر - بىرىگە زادىلا ئوخشىمايدىغانلىقىغا بۇرىغاندى ، دېمىسىمۇ ، جىمى يوپۇرماقلار تۈرلۈك - تۈمەن شەكىلدە ئىدى .

— ھەقىقەتەن رەسسام كۆرۈپ تويمايدىغان باغچىدىن تاللىۋالغان ئۆسۈملۈك ، مەنزىرىلەر - دە ، — دېدى ئۇ ماڭا .

ھەتتا كېيىن رافىل رەسىمىنى شۇ قېتىملىق ئايلىنىشىمىزنى ئېغىزدىن چۈشۈرمىدى ، ئۇ ئېلىمىزنىڭ ئورمانلىقىدىكى لاتاپەتلىك ، گۈزەل تەبىئىي مەنزىرىلەرنى تىلغا ئالاتتى .

ئىلگىرى ئەنە شۇنداق ئىدى ، ئەمدىلىكتە ئەھۋال ئۇنداق بولماي قالدى . مەن ئىچىم سىيرىلگەن ھالدا بالىلىق ، ئۆسمۈرلۈك دەۋرىمدىكى بوريا① بىلەن كارۋې② ئارىسىدىكى سەپەرلەرنى سېغىنىمەن ياكى تولتېن③ غا بېرىپ ، دېڭىز ئېگىزلىكىنى بويلاپ سەيلە قىلىشىمىزنى ئەسلەيمەن . ئويلىمىغان بايقاشلار نەقەدەر كۆپ بولاتتى - ھە ! چىلىدىكى موڭغۇل ياغىچىنىڭ چىرايلىق قامىتى ھەمدە ئۇنىڭ يامغۇردىن كېيىن تارقىلىدىغان خۇشبۇيى ؛ تاشقىن ، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئورمانلىقىنىڭ سانسىز «يۇزى» دىكى قارەڭ ئاپئاق ساقاللىرىغا ئىلىنىشىپ قېلىشلىرى .

مەن ئاشۇ چۈشۈپ كەتكەن «يۇز» لەرنى ئۇيان - بۇيان مالتىلىدىم ، مەقسىتىم بىرنەچچە جىلۋىلىك ، قالقان قاناتلىق ھاشاراتلارنى ، شۇنداقلا يالتىراق تاش كېسىم كېسىپ ، ئورمانىنىڭ يىلتىزلىرى ئاستىدا ئۇسسۇل ئويناپ يۈرۈشىدىغان بوڭبوڭ قوڭغۇزنى تېپىش ئىدى .

كېيىن ، مەن ئاتلىق ئېگىز تاغ ، ھەيۋەتلىك چوققىلاردىن ئۆتۈپ ، ئارگېنتىنانىڭ بىر چېتىگە يېتىپ كەلگىنىمدە ، پەلەككە تاقاشقان چوڭ ئورمانلاردىن ھاسىل بولغان يېشىل گۈمبەز ئاستىدا بىر توسالغۇغا يولۇقتۇق ، يەنى ، بۇ يەردە بىر تۈپ دەرەخ يىلتىزى ئۇراتتى ، ئۇ بىز مىنىۋالغان ئاتتىنمۇ ئېگىز بولۇپ ، بىزنىڭ ئۆتەر يولىمىزنى توسۇۋالغانىدى . بىز تىرىشىپ - تىرمىشىپ ، ھەتتا

---

① ②③ چىلىدىكى يەر نامى .

پالتىلارنى ئىشقا سېلىپ يۇرۇپ مىڭ تەسلىكتە ئۇ يەردىن ئۆتۈۋالغا-نىدۇق . ئۇ يىلتىزلار ئۆرۈلۈپ چۈشكەن چېركاۋغا ئوخشايتتى ، ئۇنىڭ ھەيۋىتى تولۇق نامايان قىلىنغان بولۇپ ، ئادەمنى ئىختىيار-سىز باش ئەگدۈرەتتى .

يۇقىرىقى بايانلار ، بۇ يېڭى ، قىزغىن يىلتىز ئىزدىگۈچىنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى ئويلىغىنىمدىن بولدى . ئۇ ئايالنىڭ ئىش - ئەمىلى بەكمۇ قالتىس بولۇپ ، يانار تاغ ۋولقىنى ياكى كەچكى شەپەق نۇرلىرىنى يىغقاندەكلا بىر ئىش .

مېنىڭ شېئىرلىرىمدا باشتىن - ئاخىر ئىزچىل مەۋجۇت بو-لۇپ تۇرغان ئاشۇ يىلتىزلار ، دەرۋەقە يەر ئاستىدىن ئۇچ تارتىپ ، مېنى قوغلىغان ياكى ماڭا يېتىشۋالغاندەك ئاللىقاچان قايتىپ كەل-گەن ھەمدە مېنىڭ ئۆيۈمدە ماكان تۇتقان .

(ئەركىن نۇر تەرجىمىسى)

شېئىر يېزىش بىھۇدە ئىش ئەمەس

ۋەتىنىمنىڭ بۇيۇكلىكىگە قارىتا مەندە ئۇنتۇلۇپ قېلىشقا ئازلا قالغان بىر تەسىرات بار . ئۇ چاغلاردا ئارگېنتىنا بىلەن چىلىنىڭ دۆلەت چېگرىسىنى تەكشۈرۈش ئۈچۈن ئاندىس تاغ تىزمىلىرىدىن ئۆتۈشكە توغرا كەلگەنىدى . بۇك - باراقسان ئورمانلار بىلەن قاپلان-غان ، يېقىن يولماق تەس بولغان بۇ رايون خۇددى تونىلەك قاپقاراڭغۇ ئىدى . بىز خۇپىيانە ھەربىكەت قىلىۋاتقاندا ئاندا - ساندا ئۈچراپ قالىدىغان بەلگىلەرگىلا تايىنىپ ئىلگىرىلەيتتۇق . مەن ئادەمزات ئايىغى تەگمىگەن بۇ سىرلىق ئورمانلىقتا تۆت ھەمراھىم بىلەن بىرگە ئاتلىق دەل - دەرەخ ، گرانت تاشلار ، ئادەم ئۆتەلمەي-دىغان دەريا - ئېقىنلار ۋە كۆلتۇك قارغا ئوخشاش تەبىئىي توسالغۇ-لارنى ئارقىدا تاشلاپ ، ئېھتىيات بىلەن ئاستا - ئاستا ئىلگىرىلە-دۇق . ئورمانلىق ھەمراھلىرىمغا بەش قولدەك تونۇش ئىدى . شۇن-

داقتىمۇ ئۇلار مېنى ئامان - ئىسەن ئاپىرىپ قويۇش ، قايتاشىدا ئېزىپ قالماسلىقى ئۈچۈن يول بويى دەرەخلەرگە ئورغاق بىلەن بەلگە سېلىپ ماڭدى .

بىز ئېيتقۇسىز بىر تەنھالىق ئىچىدە كېتىپ باراتتۇق . غايەت زور دەل - دەرەخلەر ، يۆگىمەچ ئوت - چۆپلەر ، شاخ ۋە دەرەخ غوللىرى يولىمىزنى توسوپ ياتاتتى . بىز مانا مۇشۇنداق يېشىلۈە ئاق رەڭلەر ئۆزئارا سىڭىشىپ كەتكەن تىمتاسلىق ئىچىدە كېتىپ باراتتۇق . ئەتراپ ئادەم ئەقلىنى لال قىلىدىغان تەبىئەت ، قەھرىتان سوغۇق ، ئاپئاق قار ۋە ئىزىمىزغا چۈشكۈچىلەرنىڭ ۋەھىمىلىرى بىلەن تولغان . يالغۇزلۇق ، خەۋپ - خەتەر ، سۇكۇنات ھەم زىممەدىكى مەجبۇرىيەتلەر بىلەن ئارىلىشىپ بىر گەۋدە بولۇپ كەتكەندى .

يولدىن ئېزىپ قالغانلار ۋە قاچقۇنلارنىڭ ئاياغ ئىزلىرى ئاندا - ساندا ئۇچراپ تۇراتتى . بەلكى ئۇلارنىڭ كۆپچىلىكى قەھرىتان قىشنىڭ ئىبلىس چاڭگىلىدا جېنىدىن جۇدا بولغاندۇر . چۈنكى ئاندىس تاغ تىزمىلىرىدا دائىم قار كۆچۈپ تۇرغاچقا ، يولۇچىلارنىڭ كۆپىنچىسى قېلىن قار ئاستىغا كۆمۈلۈپ قالاتتى .

يولنىڭ ئىككى قاسىنقىدىكى ئىپتىدائىي خارابىلىكلەردە خۇدىدى ئادەملەر ياساپ قويغاندەك نەرسىلەر كۆزۈمگە چېلىقتى . بۇ نەرسىلەر تالاي قەھرىتان سوغۇقنى بېشىدىن كەچۈرگەن ، زامان - زامانلاردىن بۇيان مۇشۇ يەرگە كېلىپ ، ئۆز مەقسىتىگە يېتەلمىگەن نۇرغۇن سەييياھلار ئۈچۈن دۆۋىلەپ قويۇلغان شاخ - شۇمبىلار بولۇپ ، شۇ تاپتا كىشىنىڭ كۆڭلىگە مۇسىبەت قايغۇسىنى سېلىپ ، يامغۇر سۇلىرى ئىچىدە ئەبەدىي ئۇيقۇغا كەتكەن ياغاچ قەبرىلەردەك كۆرۈنەتتى . ھەمراھلىرىم بېشىمىزغا ساڭگىلاپ تۇرغان دەرەخ شاخلىرىنى توختاۋسىز كېسىپ باراتتى . ئاشۇ زور بەرجەس دەرەخلەردەك قىش جۇتلىرى كېلىشتىن ئىلگىرىكى بىر نەچچە تال يوپۇرماقلا قالغانىدى .

يەنە بىر دەريادىن ئۆتۈشكە توغرا كەلدى . ئاندىس تاغلىرىنىڭ

چوققىلىرىدىن باشلانغان تارام - تارام ئېقىنلار شىددەت بىلەن ئېقىپ شارقىراتمىلارنى ھاسىل قىلاتتى - دە ، پەستىكى گرانت تاشلارنى پارچىلاپ ئېقىتىپ كېتەتتى . ئەينەكتەك تىپتىنچ چوڭ سازلىق يولىمىزنى توسۋالدى . ئاتلار سازلىققا چۈشۈپ ماڭا - ماڭمايلا سازلىققا پاتقىلى تۇردى . مېنىڭ ئېتىم سۇغا چۆكۈپ كەتكەندى . ئۇ بېشىنى سۇدىن چىقىرىۋالماق بولۇپ ، ھەدەپ تىپىرلايتتى . مەنمۇ ھېچبىر تايانچسىز ھالدا سۇدا لەيلەپ قالغاندىم . مەن مىڭ بىر مۇشەققەتتە قىرغاققا يەتتىم . يول باشلىغۇچى دېھقانلار كۆلۈپ تۇرۇپ مەندىن سوراشتى :

«قورقتىڭىزمۇ ، ئەپەندىم ؟» . «ۋاھ ! نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق ، مەن ئۆزۈمنى ئەمدى تۇگەشتىم دېگەن» دېدىم مەن . «بىز ئاتلارنىڭ تىزگىنىنى چىڭ تۇتۇپ ئارقىڭىزدىنلا ئەگىشىپ كەلدۇق» دېدى دېھقانلار .

ئارىدىن بىرەيلەن يەنە گەپ ئارىلىدى : «مېنىڭ بوۋامۇ خۇددى شۇنداق چۆكۈپ كەتكەن ، شۇڭا ئەمدى ئۇنداق ئىشنىڭ يەنە يۈز بېرىشىگە قاراپ تۇرمايمەن .»

بىز داۋاملىق ئىلگىرىلەپ ، تەبىئىي شەكىللەنگەن بىر تونىلغا كىرىپ قالدۇق . بۇ بەلكى توسۇلۇپ قالغان دەريا تاشقىنىنىڭ قورام تاشلارنى تېشىپ ئۆتۈشىدىن ، يا بولمىسا يەر پوستىنىڭ ئۆزگىرىشى تۈپەيلىدىن پەيدا بولغان بولۇشى مۇمكىن . تونىل ئىچىدە ئانچە ئۇزۇن ماڭمايلا ، ئاتلار مۇدۇرۇلۇشكە باشلىدى . ئۇلار ھەدەپ ئېگىز - پەس تاشلار ئارىسىدىن پۈت تىرەپ تۇرغۇدەك يەر تېپىپ ماڭماقچى بولۇشاتتى . ئات تۇياقلىرىدىن ئوت ئۇچقۇنلىرى چاچرايتتى . مەن بىرنەچچە قېتىم ئاتتىن يېقىلىپ چۈشۈپ ھوشۇمدىن كەتتىم . ئېتىمنىڭ بۇرنى ۋە پۇتلىرىدىن قان كەتتى . ھەممە يېرىم لاي - پاتقاققا مىلەنگەنىدى . شۇنداقتىمۇ بىز يەنىلا بۇ ئۇلۇغۋار ، پارلاق ۋە مۇشكۈل سەپىرىمىزنى داۋام ئەتتۇق .

بۇ قويۇق ئورمانلىقتا بىزنى قانداقتۇر بىر نەرسىلەر كۈتۈۋاتقاندەك قىلاتتى . بەزىدە تاغ ئېتەكلىرىدىكى كۆركەم فېرمىلار ،

سۇپسۇزۇك ئېقىنلار ، ياپيېشىل ئوتلاقلار ، جۇلالىنىپ تۇرغان دالا گۈللىرى ۋە تىنىق ئاسمان ، كۆچلۈك قۇياش نۇرلىرىنى غىل - پال كۆرۈپ قالاتتۇق .

بىز خۇددى تىلسىماتلىق بىر دۇنياغا ، يەنى «مۇقەددەس» بىر قەسىرگە كىرىپ قالغان كىشىدەك بىردىنلا ئورنىمىزدا تۇرۇپ قالدۇق . دېھقانلار ئاتلىرىدىن چۈشۈپ خۇددى مۇراسىم ئۆتكۈزۈۋاتقاندەك ئۆكۈزنىڭ باش سۆڭىكىنى يەرگە قويدى ، ئاندىن بىر - بىرلەپ كېلىپ باش سۆڭەككە مېتال پۇل ۋە يېمەكلىكەرنى تاشلىدى . مەنمۇ ئۇلارنىڭ سېپىگە قوشۇلدۇم . يولدىن ئېزىپ قالغۇچىلار ۋە تۇرلۇك قاچقۇنلار بايقاپ ئالالىغۇدەك قىلىپ ، باش سۆڭەكنىڭ كۆز ئويۇقىغا بولكا ۋە باشقا سەدىقىلىرىمنى سېلىپ قويدۇم .

بۇ ئۇنتۇلغۇسىز مۇراسىم مۇنداقلا ئاياغلاشقىنى يوق . مېنىڭ سەھرالىق دوستلىرىم غەلىتىلا ئۇسسۇل ئوينىشىپ كەتتى . مەن ئۇلارنىڭ بۇ خىل چۈشىنىكسىز ھەرىكەتلىرىگە قاراپ مۇنداق بىر غۇۋا چۈشەنچىگە كېلىپ قالدىم : «ناتونۇشلار ئارىسىدىمۇ بىر خىل رىشتە بولىدۇ . دۇنيادىن بىخەۋەر ، چەت ، ئادەمزات ئايىغى باسمىغان بۇ يىراق جايدىمۇ غەمگۇزارلىق ، ئۇمىد - ئىستەك ۋە چۈشىنىش مەۋجۇت ئىكەن .»

مەن داۋاملىق ئىلگىرىلەپ ، ۋەتىنىمدىن تولىمۇ يىراق جايدىكى دۆلەت چېگرىسىغا يېقىن كەلگىنىمدە ، قاراڭغۇ چۈشۈپ بولغانىدى . بۇ چاغدا بىز ئوت يورۇقىنى كۆردۇق . قارىغاندا يېقىن ئەتراپتا ئادەم بارىدەك قىلاتتى . يېقىنلاپ بېرىۋىدۇق ، ئەسلى ئۆرۈلۈپ كەتكەن دەپ قالغان بىر كونا ئۆي ئىكەن . ئۆينىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر تۇپ يوغان دەرەخ غولى كۆيۈۋاتقانىكەن ، كېچە - كۈندۈز توختىماي يېنىۋاتقان ئاشۇ يالقۇندىن كۆتۈرۈلۈپ ، ئۆزىنىڭ يېرىقلىرىدىن قىسىلىپ چىقىۋاتقان تۈتۈنلەر تۇن قوينىدا قېلىن يېشىل لىباسىدەك يەلپۈنۈپ تۇراتتى . ئۆينىڭ ئىچىدە مۇشۇ يەردە ئىشلەنگەن بىر مۇنچە پىشلاقلار دۆۋىلىنىپ تۇراتتى . بىرنەچچە ئەر ئوت يېنىدا خۇددى تاشلاپ قويۇلغان تاغارلاردەك جىمجىت يېتىشاتتى . تىمتاس-

لمق ئىچىدە ئوت يېنىدىن تارىلىۋاتقان گىتار ئاۋازى بىلەن ناخشا ساداسى بۇ قېتىمقى سەپەرىمىزدە تۇنجى قېتىم ئاڭلانغان ئاۋاز ئىدى . مانا بۇ ھىجران ناخشىسى سۆيگۈ - مۇھەببەتكە بولغان ئىنتىلىش ، يېراقتىكى باھار ، يۇرت جۇدالىقى ، كىشىلىك ھاياتقا بولغان چەكسىز قايغۇ بىلەن تولغانىدى . مەن بۇ قاچقۇنلارنىڭ كىملىكىنى بىلمەيتتىم . بۇرۇن ئۇلارنىڭ نېمە ئىش قىلىدىغانلىقىمۇ ماڭا قاراڭغۇ ئىدى . ھالبۇكى مېنىڭ شېئىرلىرىم ۋە ئىسمىمۇ ئۇلارغا نامەلۇم . بىز ئۇلار بىلەن بىرگە ئوتسىنىپ ئولتۇرۇپ ناخشا ئېيتتۇق . تەڭ غىزالاندۇق . كېيىن بىز بۇ ئۆيدىن چىققىنىمىزدا ، بىز ئارشاڭ سۈيىنىڭ بىرنەچچە ئۆينى ئارىلاپ ئېقىپ كېتىۋاتقانلىقىغا كۆزىمىز چۈشتى . بىز ئۆزىمىزنى باسالماي يانار تاغدىن ئېقىپ چىققان بۇ ئىسسىق سۇغا ئۆزىمىزنى ئاتتۇق .

بىز سۇدا ھۇزۇرلىنىپ چۆمۈلدۇق . بىر - بىرىمىزگە سۇ چېچىشىپ ئويناشتۇق . سەپەر ھاردۇقىمىز چىقىپ قايتىدىن تۇغۇلغاندەكلا يېنىكلىشىپ قالدۇق . تاڭ يورۇدى . بىز روھىمىز كۆتۈرەڭگۈ ھالدا ئېتىمىزغا مىندۇق - دە ، ناخشا ئېيتقاچ ئەڭ ئاخىرقى بىر نەچچە كىلومېتىر يولنى تۇگەتمەكچى بولۇپ يول ئالدۇق . ھېلىمۇ ئېسىمدە ، بىز يولغا چىقىدىغان چاغدا ، ئۇلارنىڭ ناخشا ، يېمەكلىكلىرى ، ئۆيلىرى يەنە كۈتۈلمىگەن ئىلتىپاتلىرىغا رەھمەت ئېيتىپ بەرگەن ئازراق پۇلىمىزنى ئۇلار زادى ئالغىلى ئۇنىماي : «بۇ ئانچىكىملا بىر يارەم ، ئۇنچىلىك جۈڭاپ كەتمەڭلار» دېگەندى . بەلكى بۇ قىسقىغىنە سۆزگە چوڭقۇر مەزمۇن يوشۇرۇنغاندۇر ، ياكى بۇ بىزنىڭ ئوتتۇرىمىزدىكى چۈشىنىش ياكى بولمىسا چۈشتۇر .

مەن مۇنداق بىر تەسىراتتىمەن : شېئىر يېزىش ھەش - پەش دېگۈچە بولغان دەقىقە ئىچىدىكى كەسكىن بىر ھەرىكەت . ئۇ تەنھالىق بىلەن باغلىنىشچانلىقنى ، ھېسسىيات بىلەن ھەرىكەتنى مۇجەسسەملەشتۇرگەن ، ئۆزىگە ۋە ئىنسانىيەتكە يېقىن بولغان ، تەبىئەتنىڭ سىرلىق ئىلھامىدىن تۇزۇلگەن تەڭداش قۇرۇلما . يەنە مەندە مۇنداق بىر ئېتىقادمۇ پەيدا بولغان : ئىنسان بىلەن تەبىئەتنىڭ

ئوبرازى ، ئىنسان بىلەن تەبىئەتتىكى شېئىرىي تۇيغۇ ، ئىنسان بىلەن تەبىئەتنىڭ ھەرىكىتى — مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ ئاۋۇنىدۇ . بارا - بارا كېڭىيىپ ، ئۆزئارا سىڭىشىپ كېتىدۇ . شۇنداقلا چۈش بىلەن رېئاللىقنى بىزنىڭ ئۆز-ئارا باغلىنىشلىق ھەرىكەتلىرىمىزدە مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئىگە قىلىدۇ . چۈنكى شېئىرىي تۇيغۇ ئاشۇ نەرسىلەرنى بىرلەشتۈرۈپ بىر پۈتۈن گەۋدىگە ئايلاندۇرىدۇ . ناھايىتى ئۇزۇن ۋاقىتلاردىن كېيىن-كى بۇگۈنكى كۈنگە نىسبەتەن ئېيتقاندا ، ھەيران قالارلىق دەرىجىدە ئىتتىك ئاقىدىغان ئېقىن سۇلار ، كالىنىڭ باش سۆڭىكى ئەتراپىدا ئوينالغان ئۇسسۇللار ۋە ئېگىزلىكتىكى بىز يۇيۇنغان سۇپسۇزۇك سۇلار ، ماڭا قالدۇرغان تەجرىبە - ساۋاقلار زادى باشقا كۆپچىلىك كىشىلەرگە يەتكۈزۈلگەن چۈشەنچىمۇ ياكى باشقىلار ماڭا يەتكۈزگەن ئۇچۇرمۇ ؟ بۇنىسى ئۆزۈمگىمۇ قاراڭغۇ . ئاشۇ مىنۇتلاردا كۆز ئالدىمدىن ئۆتكەن شېئىرىي مەنزىللەر ۋە كېيىنكى كۈنلەردە ۋۇجۇدۇمدا پەيدا بولغان تۇيغۇلار مەندە ئەزەلدىنلا مەۋجۇتمىدى ياكى ئۇ بىر خىل شېئىرىي تۇيغۇمۇ ؟ بىردەملىك نەرسىمۇ ياكى ئەبەدىيلىكمۇ ؟ بۇنى ئۆزۈممۇ بىلمەيمەن !

بايا تىلغا ئالغان نەرسىلەر ، دەل شائىر باشقىلاردىن ئۆگىنىشى زۆرۈر بولغان نەرسىلەردۇر . ئۇنى ھەممىلا نەرسىدىن تاپقىلى بولىدۇ . جاھاندا غالىب كېلىدىغان تەنھالىق مەۋجۇت ئەمەس ، ئاخىر ئۆزىمىزنىڭ ھەقىقىي قىيافىتى ئاشكارىلىنىپ قالىدۇ . شۇڭا ئاددىي ئۇسسۇللار ئوينىلىپ ۋە ھەسرەتلىك ناخشىلار ئېيتىلىپ تۇرىدىغان ئاشۇ مۇقەددەس جايغا يېتىش ئۇچۇن ، يالغۇزلۇق ۋە ئازابتىن ، غېرىبلىق ۋە سۇكۇناتتىن ھالقىپ ئۆتۈشىمىز كېرەك . بۇ ئۇسسۇل ۋە ناخشىلار ئادەم بولۇش تۇيغۇسى ، تەقدىرگە ئىشىنىشتىكى ئەلمىساقتىن تارتىپ كېلىۋاتقان قائىدە - يوسۇنلار بىلەن تولغان .

ئەمەلىيەتتە ئاز ساندىكى بىر نەچچىلا كىشى ياكى كۆپچىلىك كىشىلەر مېنى مەزھەپچىلىكى ئىنتايىن كۈچلۈك ئادەم دەپ قارىغان تەقدىردىمۇ ، لېكىن ئۇلار دوستلۇق ۋە مەسئۇلىيەتنىڭ يۇمىلاق

ئۇستىلىدە مەن بىلەن بىرگە ئولتۇرالمايدىغانلاردۇر . مەنمۇ ئۇلارغا ئۆزۈمنى چۈشەندۈرۈپ ئولتۇرمايمەن . چۈنكى ئەينىلەش ۋە ئاقلاش-لار شائىرلىقتىن مۇستەسنا ئىشلاردۇر . ھەرقانداق بىر شائىر شېئىرىيەتكە يۆنىلىش بەلگىلەپ بېرەلمەيدۇ . ئەگەر شائىرلار ھەر-دەپ بىر - بىرىنى ئەينىلەش ياكى ئاقلاش بىلەن بولۇپ كېتىپ ھەرقانداق باھانە - سەۋەب كۆرسەتكەن تەقدىردىمۇ ، مەن بۇنى ئۆزلىرىنىڭ ھەرىكەتلىرىنى چۈشەندۈرۈشىدىكى شۆھرەتپەرەسلىك-تىن باشقا نەرسە ئەمەس دەپ قارايمەن . شېئىرىيەتنىڭ رەقىبلىرى مۇنداق شۆھرەتپەرەسلىكنى ھىمايە قىلىدىغان ياكى ياقلايدىغان كە-شىلەر ئارىسىدا ئەمەس ، بەلكى شائىرلار ئارىسىدىكى بىردەكلىك پىسخىكىسى يېتەرسىز بولغان كىشىلەردىن چىقىدۇ . شۇڭا شائىر ئۇچۇن ئېيتقاندا ، دەۋرنىڭ خاتىرىسىدىن ئۆچۈرۈلۈپ كەتمەيدىغان ، كىشىلەرنىڭ چۈشىنىشىدىن چەتتە قالمايدىغان ئىشتىن باشقا قور-قۇنچلۇق دۈشمەن بولمىسا كېرەك . ھەرقانداق بىر دەۋر ھەرقانداق دۆلەتلەردە ئوخشاش .

شائىر ئىلاھ ئەمەس ، شۇنداقلا باشقا تىرىكچىلىك ۋە ياكى كەسىپ بىلەن شوغۇللىنىدىغان كىشىلەردىنمۇ ئارتۇق ياكى سىرلىق قىسمەتكىمۇ ئىگە ئەمەس . مەن بۇرۇنمۇ ئېيتقانىدىم : ئەڭ ئېسىل شائىر ھەركۈنى بىزنى بولكا بىلەن تەمىنلەپ تۇرىدىغان ، ئۆزىنى قىلچىمۇ «ئىلاھ» سانىمايدىغان بولكا ساتقۇچىلاردۇر . بۇ كەمتەر كىشىلەر دۇخوپكىدا بولكا پىشۇرۇپ بىزنى تەمىنلەشنى ئۆزلىرى-نىڭ ئەڭ كۆڭۈللۈك ۋەزىپىسى دەپ تونۇيدۇ . شائىر ئۆزىگە بۆلۈپ بېرىلگەن نەرسىلەرنى باشقىلارغا سۇنىدۇ . بىزنىڭ كۇندىلىك مەھ-نەتلىرىمىزگە دىلكەشلىكىنى ئىپادىلەيدۇ . بۇ خىل مىسلىسىز كۇ-رەشكە ئاتىلانغان شائىرلارلا قان - تەر بەدىلىگە كەلگەن بولكا ، ۋىنو ۋە پۇتۇن ئىنسانىيەتنىڭ گۈزەل تۇيغۇلىرىدىن تەڭ بەھرىمەن بولا-لايدۇ . ھەمدە ئاشۇ ئاددىي كىشىلار بىسىپ ئۆتكەن يولدا ماڭغاندىلا ، ئاندىن ھەر قايسى دەۋرلەر مەھرۇم قىلغان گۈللىنىش ۋە مەردانە-لىكنى شېئىرىيەت دۇنياسىغا قايتۇرۇپ كېلەلەيمىز .

ھەقىقەتكە يېتىمەن دەپ تالاي خاتالىقلارنى سادىر قىلغان بول-
ساممۇ ، بۇ ئىككى خىل ئىجادىيەت مۇساپىسى مېنى ئەدەبىياتنىڭ
مۇشكۈل چوققىسىغا باشلاپ ئاچقالمايدۇ ھەمدە ماڭا يېتەكچىلىكمۇ
قىلالمايدۇ . ئەلۋەتتە ، مېنىڭدە ئۇنداق بىر ئۇمىد توغۇلغانمۇ ئە-
مەس . مەندە شۇنداق تەسىرات بارکى ، ئەگەر بىز ئۆز مەيلىمىزگە
بېرىلىپ ئەپسانە ۋە خىيالىي توقۇلمىلارنى توقۇۋەرسەك ، بىز ياراتـ
قان ۋە ياراتماقچى بولغان ئوبرازلار ئاقىۋەت بىزنىڭ ئىجادىيەتتىكى
ئىلگىرىلىشىمىزگە توسقۇنلۇق قىلىدىغان نەرسىلەرگە ئايلىنىپ قا-
لىدۇ . بىزنى رېئاللىق ۋە رېئاللىزم يېتەكلەۋاتىدۇ . مۇنداقچە ئېيتـ
قاندا ، ئەتراپىمىزدىكى بىزنى ئوراپ تۇرغان بارلىق شەيئىلەر ۋە
ئۆزگىرىشچان يوللارنى ناھايىتى ئېنىق تونۇپ يەتتۇق . يەنە تېخى
ئۆزىمىزنى تەرەققىي قىلدۇرۇش ۋە راۋاجلاندۇرۇش بۇياقتا تۇر-
سۇن ، ئەكسىچە ياراتقانلىرىمىزنىڭ ئۆز - ئۆزىمىزنى خاراب قىلـ
ىدىغان نەرسىلەر ئىكەنلىكىنى كېچىكىپراق تونۇپ يەتتۇق . بىز
ئۆز - ئۆزىمىزگە يوك قىلىۋالغان رېئالىزمنىڭ تاشتىنمۇ قاتتىق
ۋە ئېغىر ئىكەنلىكىنى ئەمدىلەتىن تونۇپ يېتىۋاتىمىز . بىز ئىشلـ
ىرىمىزدا كەم بولسا بولمايدىغان نەرسىلەرنى ئەمەلىيەتتە تېخى ھا-
زىرلانمىغان نەرسىلەر دەپ قارىماقتىمىز . ئەگەر بىز باشقىلار چۈ-
شىنەلمەيدىغان ياكى ناھايىتى ئاز ساندىكى كىشىلەرلا چۈشىنەلەيدـ
غان ھەمدە يەكلىمىلىككە ئىگە سىرلىق ئوبرازلارنى ياراتساق ،
شۇنىڭدەك رېئاللىق ۋە رېئاللىقتىكى چۈشكۈن نەرسىلەرگە كۆز
يۇمساق ، ئامالسىزلىق دۇنياسىدا قامىلىپ قالىمىز . يوپۇرماقلار ،
لاي - لاتقىلار ۋە سازلىق بويلىرىدىكى كۈلتۇك قارلارغا چۈشلىپ
قالىمىز ، زورۇقۇش ۋە يىمىرىلىش ئۇمىدسىزلىكىدە ھالىمىزدىن
كېتىمىز .

بولۇپمۇ بىپايان لاتىن ئامېرىكىسىدىكى يازغۇچىلار «بۇ زور
بوشلۇقنى قان - گۆش بىلەن تولدۇرايلى» دېگەن چۈقانلارنى كۆندە
دېگۈدەك ئاڭلاپ تۇرىدۇ ۋە ئۆزلىرىنىڭ بۇ جەھەتتىكى مەجبۇرىيـ
تىنى ئەسلىرىگە ئېلىشىدۇ . ئاھالىسى ئاز ، لېكىن رەزىللىك ،

ئاسىيلىق ۋە قايغۇ ـ ھەسرەت بىلەن تولغان بۇ زېمىندا بىز ئۇچۇن دۇنياغا تەنقىدىي نەزەر بىلەن تىكىلىش كەم بولسا بولمايدىغان مەجبۇرىيەت . شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ، بىز يەنە غۇلاپ چۈشكەن تاش ئابىدىلەر ئارىسىدا ، بىپايان ئوتلاقلارنىڭ سۇكۇتلۇك قوينىدا ، قەبىلىن ئورمانلاردا ، غەزەپلىك شاۋقۇنلاپ ئاقىدىغان دەريا ـ ئېقىنلاردا ئۇخلاپ چۈش كۆرۈۋاتقان ئۆتمۈشنى ئويغىتىش مەسئۇلىيىتىمىزنىڭ بارلىقىنى چوڭقۇر ھېس قىلماقتىمىز . بۇ قۇرۇقلۇقتا تىمتاس ئۇيقۇدا ياتقان نۇرغۇن جايلار بار . بۇ يەرلەرنى تىلىبىلەن ئاۋۇندۇرماي ، تولۇقلىماي بولمايدۇ .

مەيلى توغرا ياكى خاتا بولسۇن ، شائىر مەجبۇرىيىتىنى ئەڭ ئاخىرقى چەككىچە كېچىكتۈرمەيدىغانلا بولسا ، ئەھمىيىتى قانچىلىك ئەرزىمەس بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، ئۇ تۇرمۇشىمىزغا ، كىشىلەرنىڭ ياشاش پوزىتسىيىسىگە پايدىلىقلا بولىدىكەن ، مەن ئۇنى قوللايمەن ، مەن سەلتەنەتلىك دەۋر ، يېگانە نۇسرەت ، شەرەپلىك مەغلۇبىيەتلەرنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرگەن ۋاقتىمدىلا ، شۇنداق ئىرادىگە كەلگەنىدىم . ئامېرىكا جەڭگاھلىرىدىكى چاغلىرىمدا ئۆزۈمنىڭ ئادەمىيلىك بۇرچۇمنى ئىسىق قېنىم ، روھىم ، قىزغىنلىق ۋە بارلىق ئۇمىدىمنى تەشكىللىگەن قۇدرەتلىك ئاممىغا قېتىلىشىم ئۈچۈن بەخش ئېتىشىم كېرەكلىكىنى چۈشەنگەنىدىم . چۈنكى يازغۇچىلار بىلەن خەلق پەقەت مۇشۇ قاينىق ئېقىملار ئىچىدىلا يېڭىلاش ئېلىپ بېرىش زۆرۈرىيىتىنى ھېس قىلالايدۇ . مەيلى باشقىلار بۇ خىل كۆز قارىشىمغا قارشى چىقىپ ، غۇلغۇلا قىلىشسۇن ، ياكى مېنىڭ ئەسەرلىرىمنى خالىغان تەرىزدە ئوقۇسۇن ، ھەتتا پۈتۈنلەي ساۋاتسىز بولۇپ ئوقۇشقا ئامالسىز قالسۇن ، ھەمدە ماڭا خەت يازالمىسۇن ، مەن پەقەت ھۆرمەتكە سازاۋەر بولغان ، مۇستەقىل ھالدا ئورنىدىن دەس تۇرغان ئادەم بولۇشنى ئۈمىد قىلىمەن . بۇ بىپايان ھەم ئېچىنىشلىق مەملىكەتتە شۇنىڭدىن باشقا يول يوق .

بىرنەچچە ئەسىردىن بۇيان ، بىز جىنايەتلىك بىر مىللەتنىڭ بەختسىز ھاياتىغا ۋارىسلىق قىلىپ كەلدۇق . بۇ مىللەت تاش ۋە

مېتاللار بىلەن ئەقلى يەتمەيدىغان ئاجايىپ ھەيۋەت مۇنارلارنى ، كۆزنى قاماشتۇرىدىغان ئەتىۋارلىق نەرسىلەرنى يارىتالىغان بولسىمۇ ، لېكىن بۇ نەرسىلەر ئۆزىنىڭ جەننەتتەك غۇبارسىز تۇپرىقىنى مۇستەملىكىچىلەرنىڭ ۋەھشىيانە ھاقارىتى ۋە بۇلاڭچىلىقىدىن قۇتۇلدۇرالمىدى .

شۇڭلاشقىمۇ كۆرەش ۋە ئۇمىد ئاللىقاچانلا بىزنىڭ قېلىنىمىز بولۇپ قالغان . بىراق بىرلا ئادەمگە خاس بولغان كۆرەش ياكى ئۇمىد ئەمەس . ئۇزاق دەۋرلەردىن بۇيان ھۆرۈنلۇق قىلىش ، خاتالىق ئۆتكۈزۈش ۋە جاپا تارتىشتىن مۇستەسنا بولماي كېلىۋاتقان بارلىق كىشىلەر ھازىرقى زامان تارىخىنىڭ ئىزچىللىقى ۋە زامانىۋى تۈرمۇشنىڭ تەقەززاسىنى ھېس قىلدى . مەن ئامېرىكا قۇرۇقلۇقىدىكى زاۋاللىققا يۈز تۇتۇۋاتقان فېئودالىزمنى مەلۇم بىر ئۇسۇل ئارقىلىق ساقلاپ قېلىشقا ئۇرۇنغان بولسام ، ئۇ چاغدا ئۆزۈمنىڭ قانداق ئادەم بولۇپ قالغانلىقىمنى تەسەۋۋۇر قىلىشقا ئاجىزمەن . ئەگەر مەن ۋەتەننى ئويغىتىش ھەرىكىتىگە قاتنىشىش شەرىپىگە ئىگە بولالمىسام شۇبھىسىيە ماڭا بەرگەن بۇ شەرەپ ئالدىدا يۈز كېلەلمەيدىگەن بولاتتىم ! نېمىشقا نۇرغۇنلىغان يازغۇچىلار زۇلمەت ئىلاھىنىڭ ئامېرىكا خەلقلىرىگە تاڭغان ھاقارەتلىك نام ۋە تالان - تاراجلىق ئۆتمۈشلىرىنى رەت قىلالمىدى ؟ بۇلارنى چۈشىنىش ئۇچۇن ، ئامېرىكا قىتئەسىنىڭ خەرىتىسىنى ، كۆپ ئۆزگىرىشچانلىققا دۇچ كېلىۋاتقان ، شۇنىڭدەك چەكسىز بوشلۇقنى ئوراپ تۇرغان كائىناتتەك كەڭرى بۇ زېمىننى ئىنچىكىلىك بىلەن تەتقىق قىلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ .

مەن مۇشكۇل مەسئۇلىيەتچانلىقنى ئۆزۈمگە يوللىغىنىمدا تاللىدىم ، خۇددى قۇياش سىستېمىسى قۇياشنى مەركەز قىلىپ دەۋرىلىك ئايلىنىۋەرگەندەك ، شەخسكە تەكرار - تەكرار چوقۇنۇۋېرىش-تىن كۆرە ، خاتالىشىپ تۇرىدىغان ، جەسۇر ۋە قەتئىي تىرىشىدىغان ، دەۋرنىڭ خاتا تۇيغۇسى ۋە كۆرەڭلەرچە خاراكتېرىگە ئىگە بولغان ، لېكىن كۈنبويى تىنىمسىز ئالغا ئىلگىرىلىيەلەيدىغان بىر

قوشۇنغا چوقۇنغان تۈزۈك ، شۇڭا مېنىڭ شائىرلىق بۇرچۇم ، مې-
نىڭ شائىرانە مەجبۇرىيىتىم خۇش پۇراق گۈللەر ، لەرزان
كۈي - ناۋا ، شېرىن مۇھەببەت ۋە يۇرت سېغىنىشلىرىنى ئىپادىلەش
ئەمەس ، بەلكى ئەڭ مۇھىمى شېئىرلىرىم ئارقىلىق ئىنسانىيەت
بىلەن جاپالىق ئەمگەكنىڭ ئۆزئارا باغلىنىشلىق تۇيغۇسىغا مەدھىيە
ئوقۇشتۇر .

ئىلگىرى بەختسىز ، لېكىن بۇيۇك بىر شائىر ئۆتكەنىدى .
ئۇمىدسىزلەر ئىچىدىكى ئەڭ ئۇمىدسىز بۇ شائىر بۇندىن يۈز يىل
مۇقەددەم بىزگە مۇنداق دېگەن : «بولدى بەس ، چېقىلدى سەۋر
قاچمىز ، ۋالىلدايدۇ قوللاردا قورال . شامۇ - سەھەر ھاياتلا بول-
ساق ، قىلىمىز شەھەر - بازارلارنى ئىشغال .»

رېمبونىڭ بۇ ھۆكۈمىگە بولغان ئىشەنچىمگە قىل‌سىغمايدۇ .
چۈنكى مەن زۇلمەتتىن كەلدىم . خەتەرلىك يەر شەكلىنىڭ ئۆزگە-
رىشى بىلەن پارچە - پارچە بۆلۈنۈپ كەتكەن دۆلەتتىن كەلدىم ،
مەنمۇ ئۇنتۇلۇپ كېتىدىغان شائىر ، مېنىڭ شېئىرلىرىم ئازابلىق ،
قىرتاق ھەم يەرلىك پۇرىقى كۈچلۈك . بىراق مەن ئىنسانىيەتنىڭ
ئۇمىدسىزلىنىپ كېتىدىغانلىقىغا ئىشەنمەيمەن . شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ
شېئىرلىرىم ۋە روشەن بايرىقىمنى ئېلىپ بۇ يەرگە كەلدىم .

(ئەركىن ئىبراھىم پەيدا تەرجىمىسى)

رېۋېردى (فرانسىيە)

شائىر

تەشۋىشتىن ئۇنىڭ بېشى چۈشۈپ پەنەر شىشىسىگە كەپلىشىپ قالغان. ئۇ ئۆزى زەڭگەر بولسىمۇ بىر جۈپ كۆزىگە قىپقىزىل قان تولغان. مىدىر - سىدىر قىلماستىن جىمجىت ئولتۇرغان مۇزدەكانت. ئۇ، ئۇيقۇ دېگىزىغا غەرق بولغان؛ ئۇ ئۆزىنىڭ چەكسىز قايغۇ - ئازابلىرىنى ئۇنتۇش ئۈچۈن ماھىر قوللىرىنى ئىشقا سېلىپ ئاكاردىيون تارتماقتا.

يەر بېغىرلاپ ئۆيلەرنى ئەگىپ ئۆتكەن بىر پەشتاق، ئۇ ھېچ-يەرگە تۇتاشمىغان، يەنە كېلىپ نە ئىشىك، نە دېرىزىدىن ئەسەرمۇ يوق. كىشىلەر، ناشۇدلۇققا قاراپ قېچىۋاتقان سايىلەرنىڭ ئۆگزىدە قىمىرلاۋاتقىنىنى كۆرۈشتى. سايىلەر بىر - بىرلەپ يېقىلدى، ئەما ئۇلارنىڭ بۇ يېقىلىشى ھەرگىز ئۆزلىرىنى ئۆلتۇرۇۋالغىنىدىن ئەمەستى. بىرئاز ئۆتەر - ئۆتمەي ھېلىقى سايىلەر يەنە يېگىۋاشتىن پەشتاقتا يامىشىشقا باشلىدى، مۇزىكانت تىنىمسىز چېلىۋاتقان ئاكاردىيونىدىن مەستخۇشلانغانىدى، بىراق مۇزىكانتنىڭ قوللىرى ئۆزى مەست بولۇپ كەتكەن ئۇ گۈزەل كۆيلەرنى ئەسلا ئاڭلىيالمايتى.

گۈزەل يۇلتۇزلار

ئاچقۇچۇمنى يىتتۇرۇپ قويغان بولسام كېرەك، كىشىلەر ئەتراپىمدا ھەدەپ كۈلۈشەتتى، ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆزلىرى بويۇنلىرىغا ئېسىۋېلىشقان ئاچقۇچلىرىنى ماڭا كۆز - كۆز قىلىشاتتى. تىكەندەك يالغۇزلا قېپقالدىم. مەندە ھېچ نەرسە قالمىغانىدى. ھېچيەرگىمۇ بارالمايتتىم. ئۇلارنىڭ ھەممىسى كېتىپ قېلىشتى،

ئىشكلەر تاقىلىپ كوچىلار بەكلا چۆلدەرەپ قالغاندى . ئىنس - جىن يوق ، تىمتاس . مەن ھەممە يەرگە بېرىپ ئىشكلەرنى چېكىش. كە باشلىدىم .

دېرىزىدىن تىل - ھاقارەتلەر مۆلدۈردەك ياغاتتى ، نېرى كې. تىشكە مەجبۇر بولاتتىم .

ئەڭ ئاخىر قەلئەدىن ئانچىكىم يىراق بولمىغان جايدا ، دەريا بىلەن بۇك - باراقسان ئورمانلىق بويىدا بىر ئىشكىنى تاپتىم . بۇ قۇلۇپلانمىغان ، يورۇقلۇق چۈشۈپ تۇرغان ئاددىيغىنە بىر ئىشك ئىدى . مەن كىرىپ ئارقىغا ئۆتتۈم - دە ، دېرىزىسى بولمىسمۇ پەردىسى كەڭ تارتىلغان كېچە ئاسمىنى ئاستىدا ، مېنى ئۆز ھىماتىغا ئالغان ئورمانلىق بىلەن دەريا ئوتتۇرىسىدا شېرىن ئۇيقۇغا نائىل بولدۇم .

يۇزمۇ يۇز

ئۇ ئالغا كېتىۋاتماقتا ، قەدەملىرى ئارزۇ - ئىستەكلىرىگە مۇخالىپ ھالدا قېتىپ قالغاندەك جىمجىت . ئۇنىڭ نىگاھى ئۆز پۇتىغىلا تاشلانغان . چاچراپ چىققان رەزىل پىكىرلىرىنىڭ كۆزىدە پۇتكۈل ھەممە چاراقلاپ يېنىپ ، ئۇنىڭ دېلىغۇللۇقتا تۇرۇپ قالغان قەدىمىنى ۋاللىدە يورۇتۇۋەتكەن . ئۇ يىقىلىپ چۈشىدىغاندەكلا قە- لاتتى .

ئۆينىڭ چوڭقۇرىدا تونۇش بىر سېيما دىككىدە ئورنىدىن تۇر- دى . ئۇ ، سېيمانىڭ قولىغا قولىنى سۇندى ، ئۇ پەقەت شۇلارنىلا كۆرەلىدى ؛ ئۇ ، بىردىنلا ئۆزى بىلەن دوقۇرۇشۇپ قالدى .

كېچە مەنزىرىسى

يول قاپقاراڭغۇ ، پەسىللەر ئىزناسىرىنى بىرئازمۇ قالدۇرۇپ قويمىغان . مەن چىقىپ كەتمەك بولاتتىم ، بىراق باشقىلار ئىشە-

كىمگە چىك ئېسىلىپ تۇرۇۋالغاندى . تۆپىدىكى بىرسى تۇنبويى كىرپىك قاقماي چىقتى ، چىراغ ئۆچتى .

گاز لامپا بىر مۇنچە سايىلەرنى قالدۇرغىنىدا ، يىلانلار قاشانى بويلاپ قاتار تىزىلىشتى . كىشىلەر ھەرقانچە زەن قويسىمۇ ئات تۇياقلىرىنىڭ دۇكۇرلىگەن ئاۋازىنى زادىلا ئاڭلىيالمايتتى . بەستەلىك ئۇسسۇلچى يىگىت لەۋەن ئۇسسۇلچى قىزنى قوغلىشىپ بىر پارچە ئوچۇقچىلىقتىن قايرىلدى . پۇتكۇل ھەممە بىراقلا غايىب بولدى . ئۇلار ئۇچرىشىشقا ۋەدىلەشكەن جايىنى پەقەت كېچىلا بىلەتتى . ئۇلار تاڭ سۇزۇلۇشى بىلەنلا يەنە يېڭىۋاشتىن چىرايلىق كىيىنىشەتتى . شۇتاپ ئەتراپ تىمتاس . ئاسمان كۆزلىرىنى قىسقان ، ئاي تام مەش ئارىلىقىغا قېچىپ كىرىۋالغان ، سۇكۇنات ساقچىسى تەرتىپنى قوغدىماقتا . ئىنس - جىندىن ئەسەرمۇ يوق .

گۇگۇم

يېتىپ كەلگەن زۇلمەت مۇشۇكىنىڭ كۆزلىرىنى چەكچەيتىۋەتكەن .

بىز ئىككىمىز بالكوندا يانمۇ يان ئولتۇرىمىز . بىز ئۆزىمىزنىڭ سىرتىدىكى ھەممە نەرسىلەرگە بىرمۇ بىر زوق بىلەن قارايمىز ۋە سادالارغا سەمە بولىمىز . ئېتىلگەن كوچا - كويلارنىڭ ئاشۇ سىزىقلىرى ئارقىسىدا ، ئاشۇ ئېگىزلىكتىكى سىزىق ، ئاشۇ دەرەخلەر كۆكتىن جىيەك تۇتقان . بىراق شەھەر ، بۇلۇتلار ئەكسىلىنىپ تۇرىدىغان سۇدا تۇنجۇقۇپ ئۆلگەن شەھەر قاياقلاردا قالدىكىن ؟

رېئاللىقنىڭ تەمى

ئۇ بىر پۇتلاپ ئالغا باراتتى ، يەنە بىر پۇتىنى نەگە قويۇشنى بىلمەيتتى . چوڭ كوچا دوقمۇشىدا بوران ھەدەپ چاڭ - توزان توزىتاتتى ، ئۇنىڭ تويماس ئېغىزى ئاسمان - زېمىننى يەجۇجى -

مەجۇجدەك بولۇشىغا يالمايتتى .

ئۇ ، ئۇچاندەك تېز يۇگۇرۇشكە باشلىدى ، ئۇ بۇ دەقىقىدىن باشقا بىر دەقىقىگە ئۇچۇپ بېرىشنى ئىستەيتتى ، لېكىن ، شۇلدىر. لاپ ئېقىۋاتقان تاغ سۇلىرى بويىدىكى يول تامام زەي ؛ ئۇنىڭ ھاۋاغا مۇشت ئاتقان قوللىرى ئەمدى يىغلىماس بولۇپ قالغانىدى . ئۇ يىقىلغانىدىلا ، ئاندىن ئۆزىنىڭ ئۆز چۇشىدىن ئېغىر ئىكەنلىكىنى چۇشەندى ، شۇندىن ئېتىبارەن ئۇ ئۆزىنى يىقىتقان ئۆز جىسمىنىڭ ۋەزنىنى ياخشى كۆرۇپ قالدى .

ئۆزگىچە كۇتۇۋېلىش

يەنە داۋاملىق ئېگىزلىمەيدىغان ئۆگزە ئاپئاشكارا ھالدا مەنزىرە ئىچىگە مۇقىملاشتى . كېچىنىڭ نۇر - زىيالىرى دېرىزىلەردىن ئۆتۈپ ئورمانلارنى يورۇتۇپ تۇراتتى . مەن يۇمۇلغان قاپاقلىرىڭ تېگىدىن تاشلىنىۋاتقان نىگاھىڭنى ۋە پېشانەڭدە ئەكس ئەتكەن قىزىل رەسىم كۆرۇنۇشىنى سېزىۋالدىم .

بۇ قەدىمكى دۇنيا چوڭ يول ئۇستىدە سېنى كۆزەتمەكتە . چىراي - سىنى ، قېنى ۋە ئەخلاقى ئەلىمساقتىن ئۆزگەرمەي كەلگەن بىر مۇنچە ئادەملەر ئالدىڭغا چىقىپ سېنى قىزغىن قارشى ئېلىشتى . سەن يەنە ئۇ ئالدامچىلارنىڭ مېھرىبانلىقىغا قاراپ تېيىلىشقا باشلىدىڭ . كىشىلەر چۇشۇرۇپ قويۇشتىن قورقايدىغان ھېلىقى ئۆتمۇشنى تىلغا ئېلىشمىدى .

دۇنيادا ھەممە نەرسىنىڭ ئۆز ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن . مەن قايتىشقا تەقلىنىپ بولغانمەن . بىراق سەن ئەبەدىلئەبەد ھېلىقى ئورۇندا قوزغالماي تۇرۇۋېرەمسەن ؟

ماڭا تونۇش بۇ تەبەسسۇملار ، بۇ قول ئىشارىلىرى ۋە بۇ سوزۇلغان قوللار مېنى تەشۋىشتىن قۇتۇلدۇرۇپ قالالمايدۇ . مەن بېرىپ مۇزدەك سوغۇق ھەم تارىشىدەك قاتاڭغۇر بۇ قوللارنى چىڭ سىقىمەن . ئەمدى مېنىڭ قەدىناس بۇرادىرىم مۇز چىراي ، تاتىراڭغۇ

بىر زاتنىڭ قاتۇرۇلغان ھەيكىلى بولىدۇ .

كۆلەڭگە چىنلىقى

شەھەر مەركىزىگە جايلاشقان بۇ غەلىتە رايوندا ئەڭ زۇلمەتلىك ئىشلارنى ئادەم قىلىدۇ . ئۇنى ھېچكىم كېلىپ كۆرمەيدۇ . بەزىلەر تۇن كېچىلىرى قىزىل ياكى يېشىل چىراغلار يورۇق تۆكۈپ تۇرغان تېرەن پاتقاقلار ئارىسىدا ياشايدۇ . مەن بۇ مەنپەئەتنىڭ ، مەۋجۇدد-يەتنىڭ چارچىتىشىدىن باشقىنى بىلمەيدىغان پاچاقلارنى چۈشىنەمەن .

قارا كۆلەڭگە چوڭقۇرلۇقىدا بىر ئەر تىكلايدۇ ياكى يېشى نامەلۇم بىر ئايال ئىزدەيدۇ ھەم دۇمبىسىدىكى يۇدۇمە سېۋىتىنى بىلىپ بولمايدىغان ئاللىقانداق بىر نېمىلەر بىلەن لىقمۇ لىق تولدۇ-رىدۇ .

يەنە باشقا بىر ئايال كۆڭۈل قويۇپ سۇمباتلىق ياسىنىپ ئېگىز پاشنىلىق توپلىنىنى كىيىدۇ . ئۇ ، كوچا چىراغلىرىنىڭ سالاملىرى-غا نائىل بولۇشنى ، ئۆزىنى بازارغا سېلىشنى ئىستەيدۇ . گاھىدا بۇ ئىككى ئەرۋاھ بىر - بىرى بىلەن سۇركىلىشىپ ئۆتۈپ كېتىشە-دۇ ، ئەمما بىر - بىرىنى كەمسىتىشمەيدۇ . چۈنكى ، ئوخشاش بىر پىيادىلەر يولىدا ئۇلار ھەرقايسىسى ئۆزلىرىنىڭ خاس ھايات يولىنى ئىزدىشىدۇ .

(ئەركىن نۇر تەرجىمىسى)

مۇھەببەت ۋە ئۆلۈم

مەلۇم بىر كېچە ، سۆيگۈنۈم بىلەن ئىككىمىز كوچا ئايلاندۇق . بىز دىمىق بىر ئۆينىڭ ئالدىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتۇق ، بىردىن ئىشىك ئېچىلىپ قاراڭغۇلۇقتىن مۇھەببەت ئىلاھىنىڭ ئۇزۇن سوزۇلغان بىر پۇتى كۆرۈندى . ئۇ ، ئادەتتىكى گۈزەل مۇھەببەت ئىلاھى بولماستىن ، كۆرۈمسىز بىر دارازا ئىدى ، ئۇ تەتۇر ئۇستەخان بولسىمۇ بەرجەس كۆرۈنەتتى . پۇتكۈل بەدىنىنى توك باسقان بولۇپ ، تۇرقى بەئەينى قەدىمكى مەرگەنلەرگىلا ئوخشايتتى . ئۇ ، ھېلىقى يەردە تۇرۇپ ياسىنىڭ كىرىچىنى كۈچەپ تارتقىنىچە مېنى قارىغا ئالدى . ئۇ ، ئوقنى بىر ئۇزۇۋىدى ، ئۇ ۋىژىدە ئۇچۇپ كېلىپ توغرىدىن - توغرا كۆكسۈمگە قادالدى . ئۇ مېنى چەنلەش ئۈچۈن سوزۇلغان پۇتىنى يېغىپ ، قەلئەگە ئوخشاش دىمىق ۋە قاراڭغۇ ئۆيگە كىرىپ ئىشىكنى مەھكەم تاقىۋالدى . مەن لاسسىدە يەرگە يېقىلدىم ، سۆيگۈنۈم ئاۋۋالقىدەكلا كېتىۋەردى . ئەسلىدە ئۇنى ، مېنىڭ يېقىلغىنىمنى سەزدى دەپ ئويلىغانكەنمەن . ناۋادا راستتىنلا سەزگەن بولسا ئۇ چوقۇم قەدىمىنى توختىتىپ مېنىڭ ھالىمدىن خەۋەر ئالغان بولار ئىدى . ھېچ ئىش بولمىغاندەك ئاۋۋالقىدەكلا ئالغا كېتىۋاتقىنىغا قاراپ ئۇنىڭ ماڭا دېققەت قىلماي قالغىنىنى بىلدىم . ئاققان قانلىرىم يول قاسىنىقىدىكى ئېرىقنى بويلاپ ئۇنى بىر ھازا قوغلىدى . ئەپسۇس ، مەن تامام قانسىراپ كەتكىنىمدە بولسا ئۇمۇ قوغلاشتىن توختاپ قالغانىدى .

ئەگەر ئاسمان

ئەگەر ئاسمان زۇلال سۇدەك سۈزۈك ئەينەك بولۇپ ، ھازىرقىدەك بىرخىللا بولماستىن ، زەڭگەر بېشىدىن قارا رەڭلەر بالقىپ

ھەمدە پۈتكۈل زېمىننى باغاشلاپ تۇرسا ، ئۇ ھالدا ھاياتمۇ قىزىقارلىق بولغان بولاتتى . ئۇ چاغدا ، سىز بۇ ئەينەكتىن پانىي ئالەمدىكى ئادەمزاتلار ، تاغ تىزمىلىرى ، سانجاق - سانجاق ۋە ئاسمان - پەلەك ئۆسكەن قېرى دەرەخلەرنىڭ چوڭىيىپ ، چايقىلىپ ، ئاجايىپ - غارايىپ تۈس ئالغىنىنى ، ئۇنىڭ مەڭگۈ دۇم كۆمتۇرۇلۈپ ئاستىن - ئۈستۈن قىلىنغىنىنى ، بىھىساب پاچاقلارنىڭ كۆك قەدەدە قالايمىقان ساماغا چۈشكىنىنى كۆرەتتىڭىز . بىراق ، سىز دۇنيانى يەنىلا ھازىرقى پېتى كۆرۈشنى خالايسىز ؛ سىز ھاياتنى پۈچەك ، مەنىسىز ، ئادەمنىڭ ئەقلى يەتكۈسىز ئۆلۈك ياكى ئەخمىقانە ھېس قىلغىنىڭىزدىلا ، دەررۇ ساماغا نەزەر تاشلاپ ، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئاجايىپ - غارايىپ بىر تارىخ ئىكەنلىكىگە ئىشىنىسىز .

(ئەركىن نۇر تەرجىمىسى)

شېئىر ۋە شائىر

شېئىر — مارجان ئەمەس ، يىپقا تىزىپ قويسا تۇرۇۋېرىدىغان ياكى ئەزان ئەمەس قۇلاقنى تۆتۈپ ئېيتسا بولۇۋېرىدىغان .

شېئىر — ئايەت ئەمەس ، مەنىسىنى ئۇقماي ئوقۇسلا بولۇۋېرىدىغان ياكى ماتا ئەمەس ، دۇكان قۇرۇپ توقۇسلا چىقىۋېرىدىغان .

شېئىر — كەشتە ئەمەس ، رەڭدار مەشۇت بىلەن لاتىغا تىكىپ قويىدىغان ياكى سۈرەت ئەمەس ، قەغەزگە سىزىپ قويسلا بولۇۋېرىدىغان .

شېئىر ھەم ھۆسنى ، ھەم پۇرىقى ، ھەم تىكىنى ، ھەم يوپۇرمىقى بار گۈلگە ئوخشىشىپ كېتىدۇكى ، ھۆسنى بىلەن دىلنى ئۆزىگە مەپتۇن قىلار ؛ پۇرىقى بىلەن جانغا راھەت ۋە ھۇزۇر بەخش ئېتەر ؛ ئىشق ئەھلى ئۈنى قۇلاققا قىسار ياكى گۈلدەستە ياساپ جانانغا تۇتار ؛ ياۋا توڭگۇز تۇمشۇقىنى تەگكۈزسە ، تىكىنى ئۈنۈك بۇرنىغا سانجىلار ، ھەتتا بۇرنىنى قانىتار .

شېئىر — ئاسماندىكى يۇلتۇز ئەمەس ، كېچىسى پارقىراپ كۆرۈنگەن بىلەن نە ئىسسىقى ، نە يورۇقى تەگمەيدىغان . شېئىر خۇددى بىر مەشئەلدۇركى ، كېچە زۇلمىتىدە ئىنسانغا يول كۆرسىتىدىغان بىر گۈلخاندۇركى ، پايانسىز دەشتىلەرنى يورۇتۇپ ، سوغۇقتىن تىترىگەن تەنلەرگە ئارام بەرگۈچى .

شېئىر — چۆلدىكى ئالۋۇن (ۋىل - ۋىل) ئەمەس ، گاھى كۆل ، گاھى دەريا ، گاھى شەھەر ، گاھى گىياھ بولۇپ كۆرۈنگەن بىلەن قوغلاپ يەتكىلى بولمايدىغان .

شېئىر — بىر قاينام بۇلاققا ئوخشايدۇكى ، تەشنالارغا ئارام ، دەردمەنلەرگە داۋا ، بىمارلارغا شىپا ، غەمكىنلەرگە شادلىق ، ئاجىزلارغا ئۈمىد ۋە كۈچ بەخش ئەتكۈچى .

شېئىر — هاپىزنىڭ ناخشىسى ئەمەسكى ، ئاڭلىغانسېرى كەشنى مۇڭدەك باسىدىغان .

شېئىر — بىر گۈلدۇرماممدۇركى ، ئۇنىڭ ئاۋازى جاھاننى تىترىتىپ ، خامۇش كۆڭۈللەرنى ئويغاتقاي ؛ كىشىنى سەگەك قىلىپ جەڭگە ئۇندىگەي ، ئەبەدىي ھايانقا چاقىرغاي !

شائىر — قاغا ئەمەس ، كۆرۈنگەن دەرەخكە قونۇۋېلىپ قاقىلداۋېرىدىغان .

شائىر — خۇددى تاڭ توخۇسىدۇركى ، كېچىچە تاڭنى چىللاپ تىنماس ؛ تاڭ ئاتقاندا ئەلنى ئىشقا ، ھايانقا ، ئەمگەك ۋە ئىجادقا ئۇندەر . شۇڭا ، كىشىلەرنىڭ «ئالتۇن خوراز» ھەققىدە قىسسە - رىۋايەتلەر توقۇشى ، شەھەر دەرۋازىلىرى بىلەن قەسىر - ئايۋان مۇنارلىرىنىڭ ئۈستىگە ئۇنىڭ ھەيكىلىنى ئورنىتىشى ھەرگىز تاسادىپىي ئەمەس ، ھالبۇكى ، جاھان جاھان بولغاندىن بۇيان ھېچكىم تېخى قاغىنىڭ ھەيكىلىنى ئورناتقىنى يوق .

شائىر تۇتىقۇش ئەمەس ، نېمىنى ئۆگەتسە شۇنى دورايدىغان ياكى ئۆمۇر بويى دوراشتىن بۆلەكنى بىلمەيدىغان . بۇ يەردە ئۇلۇغ ئەزەربەيجان شائىرى فۇزۇلىنىڭ مۇنۇ بەيتىنى ئەسلەپ ئۆتۈش ئورۇنسىز بولماس :

«قارا تاشتىن ئەگەر قان بىرلە رەڭگىن ئەيلىسەڭ ،
رەڭگى تەيغىر بولۇر ، ئەمما لەئلى بەدەخشان ئولماس .
تۇتىغا تەلىمى ئادايى كەلىمات ئەيلىسەڭ ،
نۇتقى ئىنسان بولۇر ، ئەمما ئۆزى ئىنسان ئولماس .»

شائىر — چىن مەنىسى بىلەن بۇلبۇلدۇر . بۇلبۇل ھېچقاچان باشقا قۇشلارنى دورىمايدۇ ، باشقا قۇشلارمۇ بۇلبۇلنى ھەرگىز دورىيالمايدۇ . چۈنكى ، بۇلبۇلنىڭ ئۆز تىلى ، ئۆز سۆيگۈسى ، ئۆز تەپەككۇرى ۋە ئۆز تۇيغۇسى بار .

شائىر — كېپىنەك ئەمەس ، كۆرۈنگەن گۈلنىڭ ھەممىسىگە پەرقسىز قونۇپ ، ھۇزۇر - ھالاۋەت ئېلىشنىلا بىلىدىغان .

شائىر — شاھ ۋە سۇلتانلارنىڭ نازۇ نېمەتكە تولغان داستىخانلىرى ئەتراپىدا چۆرگىلەپ يۈرىدىغان ياكى زاھىتلارنىڭ ئېتىكىدە

خورىلداپ ياتىدىغان مۇشۇك ئەمەس ، بەلكى پايانسىز دەشتلەردە ئەركىن كېزىپ يۈرىدىغان تەمكىن ئارسلاندۇركى ، ئۇنىڭ بىر ھۆر-كىرىشى بىلەن تاغۇ تاشلار زىلزىلىگە كېلىپ ، تۇلكە - بۆرىلەر ھوشىنى يىغقاي . «پادىشاھ نىكولاي ئۇستەلگە بىر مۇشت ئۇرغاندا ، پۈتۈن ئوردا ئىچى تىترەپ كېتەتتى ؛ لېۋ تولىستوي ئۇستەلگە بىر مۇشت ئۇرغاندا ، پۈتكۈل رۇسىيە زىلزىلىگە كېلەتتى» دېگەن رىۋا-يەت مۇبالىغە بولمىسا كېرەك . چۈنكى ، لېۋ تولىستوي شېئىر يازمىغان بىلەن چىن شائىر ئىدى .

شائىر پەقەت خەلق بىلەن ، پەقەت خەلق بىلەنلا شائىردۇر ۋە مەڭگۈ ئۆلمەستۇر . مەسىلەن ، چۇ يۈەن بىلەن ئەلىشىر نەۋائىي ؛ لى بەي بىلەن پۇشكىن ، بايرون بىلەن لۇتپۇللا مۇتەللىپكە ئوخ-شاش .

دېڭىزدىن سادا

قاپقاراڭغۇ بىر كېچە . . . چەكسىز كەتكەن كۆپكۆك بىر دې-ڭىز . . . ئۇ قاراڭغۇ كېچىنىڭ سۇرى بىلەن گويا قارا بولۇپ كۆرۈنەر ، دەھشەت بىلەن دولقۇنلىنار ، قويۇق كۆپۈكلەر چاچرىتار .

ئەنە ئۇنىڭ تېشىپ چىققان جۇشقۇن سادالىرى . . .

ئەنە ئۇ دېڭىز بويىدا ئاسمان بىلەن قۇچاقلاشقان تىك تاغ . ئۇنىڭ قىلىچ كەبى ئۆتكۈر تاشلىرى دولقۇنلۇق دېڭىزغا غەلىتە بىر تۇستە باقار ، ئۇنىڭدىن بىر نەپەس كۆزىنى ئالماس ، ھامان قاراپ تۇرار ، ھامان ئىنتىلۇر ، ئەنە شۇ تاغنىڭ يان باغرىدا ئاللىقانداق خىيالغا چۆمگەن بىر شائىر . ئۇ سۆز باشلاپ ، گويا دېڭىزغا ئەرز ئېيتار ، ئۇنىڭ ئاغزىدىن ئاپئاق كۆپۈكلەر قاينار . . .

— ئەي دېڭىز ، نېچۈن مۇنچە دولقۇنلىنارسەن ؟ توختا بىرەم ، مېنىڭ سوئاللىرىمغا جاۋاب بەر :

نېچۈن ئۇزاق چاغلاردىن بېرى بىزگە كۈن نۇرى تەگمەس ؟ نېچۈن ئاسمىنىمىز ھامان تۇمانلىق ، ھامان بۇلۇتلۇق ، ھامان تۇ-تۇق ؟ بىر كۈنمۇ ئوچۇق بولغىنى يوق ، بىر كۈنمۇ ! ھامان بىزگە

تۇن ! ئۆمۇر لاي سۇ كەبى ئېقىپ كەتمەكتە . ھەر چاغ ، ھەر زامان كۆڭلىمىز سۇنۇق . . .

يىللار ، ئەسىرلەر شۇنداق ئۆتتى . ھەر يىل ، ھەر ئەسىر بىزنى قاقشاتىپ ، بەك كۆپ غەنىيمەتلەرنى ئېلىپ كەتتى ، ئۆمۇر-نىڭ تەڭدىن تولىسىنى ئوغرىلاپ قاچتى . لېكىن بىزگە ھېچنېمە بېرىپ كەتمىدى ، پەقەت مۇڭ بىلەن ھەسرەت ، قايغۇ بىلەن ئەلەم ، كۆزلىرىمىزدە قۇرۇماس نەم قالدۇرۇپ كەتتى ، بىزگە بەرگەن سوۋغىتى شۇ بولدى . . .

بىز ھەمىشە نۇرغا تەشنامىز ! بىراق ، ئۇ بىزدىن جامالىنى يوشۇردى ، بىر قارا پەردە ئۇنىڭ يۈزىنى توستى ، ياق ، بەلكى بىزنىڭ كۆزىمىزنى توستى . شۇنداق قىلىپ ، بىز ئۇنىڭدىن پۈتۈن-لەي مەھرۇم قالدۇق ، پۈتۈنلەي . . . شۇنىڭ ئۈچۈن ، چىرايىمىز سارغايدى ، يۈرەكتىكى قان - زەردار سۇغا ئايلاندى .

ئاھ ، قېنى ئۇ بەخت قۇياشى ، قېنى ئۇ نۇر ؟ قېنى ئۇ گۈزەل-باھار ؟

يوق ، بىرسىمۇ يوق ، بىز ھەممىدىن مەھرۇم !

ئەنە تىيانشان ، ئالتاي ، كوئىنلۇن ، پامىر تاغلىرىنىڭ ئۈستە-دە ھامان شۇ قارا بۇلۇتلار ، ھامان بىر قارا پەردە . . . ئىلى ، تارىم ، ئېرتىش ۋە باغراش سۇلىرى ئۈستىدە ھامان بىر قارا تۇمان ! قاچانغىچە شۇنداق ؟ قاچان بىزگە تاڭ ئاتار ؟

يادىڭدىدۇر بەلكىم ، بىزدە بىر ئەمەس ، قانچە - قانچە قېتىم-لاپ قاتتىق بورانلار سوقۇپ ئۆتتى ، بۇ بورانلار بىلەن گويا پۈتۈن جاھان تىترەپ كەتكەنىدىغۇ ! بوران سوققان بىپايان دەشت - جاڭ-گاللاردا قىپقىزىل قانلار دەريا بولۇپ ئاقمىغانمىدى ؟ ئىگىسىز قالغان جەڭ تۇلپارلىرى تىزگىنلىرىنى سۆرەپ ، كۆككە قاراپ ھەسرەت بىلەن كىشنەشمىگەنمىدى ؟ گىياھلارغا ئىلىنىپ قالغان ئادەم ئۇچەيلىرى سىم تانابنىڭ سىملىرىدەك ۋىڭلداپ ، ئەتراپقا دەھشەت سالمىغانمىدى ؟ بۇ بورانلار سوقماقتا تېخى ، بەلكى يەنىمۇ سوقار . . .

ئەجەبا ! شۇنچە بورانلار بۇ قارا بۇلۇتلارنى نېمىشقا سۈپۈرۈپ

تاشلىيالماس ، نېمىشقا بۇ قارا تۇن پەردىسىنى يىرتىۋېتەلمەس ، نېمىشقا ؟

قاچان بىزگە تاڭ ئاتار ؟ ئېيتقىنا ، قاچان ؟

بىلمەن ، بوران سوقماقتا ، بوران .

بىراق ، قورقۇمەنكى ، بۇ بوران توختاپ قالمىغاي دەپ ، يەنە بىزگە تاڭ ئاتماي قالمىغاي دەپ .

ئېيتقىنا ، بىزگە تاڭ ئاتامدۇ - يوق ؟ ئۇ تاڭ قاچان ئاتىدۇ ؟ قاچان ؟ ئۇ تاڭ قايسى تەرەپتىن يورۇپ ، قايسى تەرەپتىن بەخت تۇغار ؟

دولقۇنلۇق دېڭىزدىن جۇشقۇن بىر سادا كەلدى :

— توختا ، ئەنە ، تاڭ ئاتماقتا ئاز قالدى . تاڭ كۇنچىقىشتىن ئاتىدۇ ، ئەمما يەنە كۆپ چېلىش بورانلىرى سوقسۇن !

باش ئەگمەس

ئەجەبمۇ ياراشقان بۇ ئىسىمىڭ ساڭا ، زاتىڭغا قاراپ ئېتى بولۇر دېگەندەك ، زۆھرەنىڭ ئىشىكىدىن كۇندە مىڭ ئەگمەس ئۆتكەن تاھىر كەبى ھەر دوقمۇشتا يۇز قېتىم ئەگمەس ئاقسەن ، خۇددى كىمنىڭ- دۇر ئارقىسىدىن يەتمەك بولۇپ قوغلاشقاندەك تاشتىن - تاشقا ئۇرۇلۇپ ، شىددەت بىلەن چاپسەن . . .

نېمە بۇنچىۋالا تەشۋىشتە قالدىڭ ؟

بىر قاراپلا بىلدىم ، چېھرىڭدە چوڭقۇر بىر قايغۇنىڭ ، ئاچچىق بىر ئەلەمنىڭ ئىزى بار . خۇددى يىلاندەك تولغىنىشلىرىڭمۇ مەنە- سىز ئەمەس . . . تاپتايىنلىق ئوبدان بىلمەنكى ، ئۇ بىر جان ئاچ- چىقىدۇر . . .

ئايدىڭ كېچىلەردە بولسا ، مۇڭلىنىپ ئېيتقان قوشاقلىرىڭ خۇددى قاناتلانغان قۇشلاردەك ئۇچۇپ بېرىپ ، ئالەمنى قاپلار ، يىراقلاردا تۇرۇپ بۇ مۇڭلۇق قوشاقلىرىڭنى ئاڭلىغان كىشىنىڭ يۈرەك - باغرى خۇددى سىمابتەك تىترەر ، ئۇ ئۆزىنى ئۇنتار ؛ يېقىن كەلگەنسېرى ، ھېچ تاقىتى قالماس . چىداپ تۇرالماي ، مۇڭ-

لىرىڭغا قوشۇلۇپ ، تاھىر ئاققان جىلغىلىرىڭدا كۆز ياشلىرى بىلەن ئاققۇسى كېلۇر . . .

ئاھ ، باش ئەگمىم ! دىمىغىڭدىن ھامان بىر ھىجران پۇرىقى پۇراپ ، بۇنىڭغا قاراپ ، پەقەت كۆز ياشلىرىم بىلەن كۆمۈلۈپ قالدىمەن . سەنچۇ ؟ ھامان ئۆز غېمىڭ بىلەن . . . قىلچىلىكمۇ پەرۋا قىلمايسەن . ئېيتقىنا ، نېمە بۇنچىۋالا دەردلىكسەن ؟ قاچاندىن بېرى شۇنداق مۇڭلۇقسەن ؟

ئەي مۇڭلۇق باش ئەگمىم ! ئېيتمىساڭمۇ ئوبدان بىلىمەن نېچۈن غەمكىن ، نېچۈن مۇڭلۇقلۇقۇڭنى . . . ئەگەر بىلمىسەم ، دەردىگە ئورتاقلاشمىسام ، قاپقارا ۋاپاسىزلىق ، ئۇياتسىزلىق ، توغرىسى خائىنلىق قىلغان بولىمەن . چۈنكى ، سۆيگۈ ، ۋاپا ، نومۇس ۋە ئىزگۈلۈك سېنىڭ ئۇلۇغلۇقۇڭدىن ، يۈكسەكلىكىڭدىن يارقىن بىر نەمۇنە ئەمەسمىدى ؟ سەن ئەزەلدىن بىزگە شۇنى — سۆيگۈ ، ۋاپا ، نومۇس ۋە ئىزگۈلۈكنى ئۆگەتمىگەنمىدىڭ ؟

سۆيگۈ تۇتقۇنى تاھىر تاغدىن تاشلانغاندا ، سېنىڭ سۈرلۈك ، قاتتىق ۋە قىلىچتەك ئۆتكۈر تاشلىرىڭ ماموق بولۇپ قارشى ئالغان ئەمەسمىدى ؟ تاھىرنىڭ ساندۇق بىلەن بىر ئەگمىدە ئۇچ كېچە - كۈندۈز تۇرالىشى سېنىڭ ئىزگۈلۈك ۋە ۋاپادارلىقىڭ ئەمەسمۇ ؟ كىم بىلمەيدۇ تاھىر ساندۇقىنىڭ ئىسسىق قوينۇڭدا نەچچە يىللار كۆز قارىچۇقۇڭدەك ئاسرالغىنىنى ! بۇ ، كىمنىڭ قولىدىن كېلىدىغان ئىزگۈلۈك ؟ بۇ ساڭا ۋە پەرىشتىلەرگىلا خاس ئىزگۈلۈك ۋە يۈكسەكلىكتۇر . . .

ئەملىدىكتە بولسا ، دەردلىك كۆزلىرىڭ بىلەن ئېگىز تاغ بېشىغا قارايسەن ؛ ياش ئۇنچىلىرى بىلەن تولغان غەمكىن كۆزلىرىڭنى بىر نەپەسمۇ ئۇزەلمەيسەن .

نېمە كۆرۈنەر ؟

تۇغ قادالغان كونا بىر مازار . . . ئۇزاق ئەسىرلەرنىڭ ، ئېغىر يىللارنىڭ ، قارا كۈنلەرنىڭ قانلىق يەكۈنى . . .

نە سۆيگۈ ، نە ھايات ، نە تەنتەنە !

بىر جۈپ قىزىلگۈل ئارىسىدا ھامان بىر تال ياۋۇز تىكەننىڭ

ئىپلاس ۋە تەكەببۇر گەۋدىسى ياتار . . . مانا ، سەن شۇنى كۆرۈ-
سەن . ئوبدان بىلىمەن ، ئۇ ئىپلاس ، تەكەببۇر تىكەننىڭ يىرتقۇچ-
لارچە قىچقارغان ئۆلۈم كۈلكىسى قۇلىقىڭغا خۇددى نەشتەردەك
سانجىلار . . . قارا كۈنلەرنىڭ ئۇ بىر جۈپ مەسۇم قۇربانى سېنى
قانچە ئاچچىق ھەسرەتكە ، چوڭقۇر مەيۇسلۇككە ، چەكسىز قايغۇغا
سالسا ، ئۇلارنىڭ قاتىلى شۇ ئىپلاس تىكەن سېنى شۇنچە تىنچسىز-
لاندۇرار ، غەزەپلەندۈرەر ، كايىتار . . . نىھايەت ، ئىنتىقام ئۈچۈن
قوزغار !

ھەممە دەردىڭ ، ھەمە قايغۇڭ ، ھەممە تەشۋىشىڭ ، ھەممە
ئاچچىقىڭ شۇنىڭ ئۈچۈندۇر .

ئەي مەسۇم قۇربانلار مازىرى ، سۆيگۈ دەرياسى ھەسرەتلىك
باش ئەگسم ! ھامان سېنىڭ ئۇستۈڭنى بىر قارا ھىجران تۇمانى
باسقان ، سەن شۇنىڭ ئۈچۈن دەردلىنىسەن ، شۇنىڭ ئۈچۈن مۇڭلە-
نىسەن ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئاچچىقلىنىسەن ، غەزەپلىنىسەن ، ئاچچە-
قىڭدىن تاشتىن ـ تاشقا ئۇرۇلۇپ ، ئاپئاق كۆپۈكلەر چاچرىتىسەن ،
جان ئاچچىقىڭدىن دېڭىزدەك دولقۇنلىنىپ ، شىرىدەك ھۆۋلايسەن .

ھەققىڭ بار !

ھەر نېمە قىلماقتا ھەققىڭ بار !

يەنە دەردلەن ، يەنە مۇڭلان ، يەنە ئاچچىقلان !

تاشتىن تاشقا ئۇرۇل ، دولقۇنۇڭ بىلەن كۆتۈرۈل . . . يەنە
تاش !

تاھىر بىلەن زۆھرەنىڭ ياناق كۆزلىرى ھامان ساڭا تىكىلىپ
تۇرماقتا . سۆيگۈ ، ۋاپا ، نوموس ۋە ئىزگۈلۈك ئۈچۈن ئۇلارنىڭ
روھىنى يادلان ! تاھىر داستانى بىلەن دولقۇنلان ! ئۇنىڭ ئۈچۈن
چەككەن ئەلىمىڭ ، تارتقان دەردىڭ ، جاپا ـ ئەمگىكىڭ مەڭگۈلۈك
راھەت ، مەڭگۈلۈك سائادەت !

« . . . بېشىمغا ھەر بالا كەلسە ،
ئۆزۈڭنىڭ شورى دەڭلار ! »

فرېدرىخ نىچشې (گېرمانىيە)

كونا جەدۋەل ۋە يېڭى جەدۋەل

4

قاراڭلار ، بۇ يېڭى جەدۋەل ، لېكىن ئۇلارنى مەن بىلەن بىرگە جىلغىلار ۋە ۋۇجۇدلار مەركىزىگە ئاپارغان قېرىنداشلىرىم قېنى؟

مېنىڭ ئۇلۇغۋار سۆيگۈم ئەڭ يىراقتىكى كىشىلەردىن شۇنى تەلەپ قىلىدۇ : «قوشنىاڭ ئۇچۇن باش قاتۇرۇپ كەتمە ! ئادەم ھالقىشى كېرەك !»

ئىنسان ئۆزىدىن ھەر خىل يوللار ۋە شەكىللەر ئارقىلىق ھالقىپ بارىدۇ . گەپ تىرىشچانلىقتىدا ! بىراق ، پەقەت كاززاپلار شۇنداق ئويلايدۇ : «ئىنسان ئاتلاپ ئۆتىدۇ !»

ھەتتا ، قوشنىاڭ قەلبىدىكى سەندىنمۇ ھالقىشى كېرەك . ئۆزۈڭ ئېرىشەلمەيدىغان ھوقۇق ھەرگىزمۇ باشقىلارنىڭ ئىلتىپاتىغا ئايلىنىپ قالمىسۇن !

سەن باشقىلارغا قىلغاننى باشقىلار قايتۇرالمىسۇن . شۇ چاغدىلا ھەق مەۋجۇت بولمايدۇ . بۇيرۇق قىلالمىغانلار بۇيرۇقنى كۆتمەسۇن . نۇرغۇن كىشىلەر گەرچە ئۆزىگە بۇيرۇق قىلالىسىمۇ ، ئەمما ئۇلاردا ئۆزىگە بويسۇنۇش ئىرادىسى يەنىلا ئىنتايىن كەم !

5

ئالىيجاناب قەلب شۇنى ئىستەيدۇ ، ئۇلار مېھنەتسىز ئېرىشىشنى خالىمايدۇ ، ھەتتا ھاياتلىقنىمۇ .

ئادەتتىكى كىشىلەر مېھنەتسىز ياشاشنى ئويلايدۇ . بىز ئۇنداق ئەمەس . چۇنكى ، ھايات ئۆزىنى بىزگە تاپشۇرغانىكەن ، بىز ھەر دائىم ئۇنىڭغا قانداق جاۋاب قايتۇرۇشىمىزنى ئويلىشىمىز كېرەك !

شۇنداق بىر ھېكمەت بار : «ھاياتلىق لەۋزىنى قەدىرلە !» خۇشاللىق ئاتا قىلمىغانلار خۇشاللىق سۆيىنى ئېچمىسۇن ، ھالبۇكى

بىر ئادەمدە خۇشاللىقنىڭ پەيزىنى سۈرۈش خىيالى بولمىسۇن!
شادلىق پەيزى بىلەن ساددىلىق ئەڭ نومۇس، ھەر ئىككىسى ئىنسانلارنىڭ ئىزدىنىشىنى ياقتۇرمايدۇ. ئادەم ئۇلارغا ئەزەلدىنلا ئېرىشسە بولاتتى. لېكىن ئادەم گۇناھ بىلەن ئازابنى قوغلىشىدۇ.

6

ئەي قېرىنداشلار، يولباشچىلار ھامان قۇربان بېرىدۇ، مانا بىز يولباشچى!
قانلىرىمىز خىلۋەت نەزىر - چىراغ سۈپلىرىدا ئاقماقتا، بىز قەدىمىي مەبۇدلار ئۈچۈن ئىسرىققا ئايلاندۇق.
نەۋقىرانلىق بىزدىكى ئەڭ ياخشى شارائىت، ئۇ ياشانغانلارنىڭ نەپسىنى قوزغايدۇ. گۆشىمىز ناھايىتى يۇمشاق، تېرىمىز قوزىنىڭ تېرىسى — بۇ مەبۇدلارغا چوقۇنىدىغان ئاشۇ قېرى دىندارلارنىڭ ھەۋىسىنى نېمىشقا قوزغىمىسۇن!
مەبۇدلارغا چوقۇنىدىغان ئاشۇ قېرى يەنىلا قەلبىمىزدە، ئۇلار بىزنىڭ ئاشۇ ياخشى نەرسىلىرىمىزدىن مەززىلىك غىزا تەييارلايدۇ. ئاھ، قېرىنداشلار، يولباشچىلار قۇربان بېرىشتىن قانداقمۇ ساقلىنالىسۇن!
بىراق، بىزنىڭ ئۆلگىمىزمۇ شۇنداق ئۈمىد قىلىدۇ، مەنمۇ يالغۇز ئۆزىنىلا ئويلىمايدىغان كىشىلەرنى ياخشى كۆرىمەن. مەن بارلىق سۆيگۈم بىلەن ئاشۇ قۇربان بەرگۈچىلەرنى سۆيىمەن. چۈنكى، ئۇلار كۆڭۈرۈكتىن ئۆتتى.

7

سەمىمىيلىك — ناھايىتى ئاز كىشىلەرنىڭلا قولىدىن كېلىدۇ! ئەمما، قولىدىن كېلىدىغانلار سەمىمىيلىك قىلىشنى خالىمايدۇ، ھېچ بولمىغاندا ئاق كۆڭۈللەر شۇنداق!
ئەي، ئاق كۆڭۈل كىشى! ياخشى ئادەم مەڭگۈ راست گەپ قىلمايدۇ!
بۇنداق ئاق كۆڭۈللۈك بىر خىل روھىي كېسەللىكتۇر.

ئاشۇ ئاق كۆڭۈللەر ئۆزىگە تىز پۈكىدۇ . خەق نېمە قىل دېسە شۇنى قىلىدۇ . ئۇلارنىڭ بىلىدىغىنى بويسۇنۇش ، ئەمما كىشىگە بويسۇنغان ئادەم چوقۇم ئۆزىگە ئىشەنمەيدۇ !

ئاق كۆڭۈللەر رەزىللىك دەپ قارىغان نەرسىلەر توپلىشىپ ھەقىقەتكە ئايلاندى . ئاھ ، قېرىنداشلار ، سىلەردە شۇ ھەقىقەتنى ۋۇجۇدقا چىقىرىدىغان يېتەرلىك رەزىللىك بارمۇ ؟

قارامليق ، گۇمانخورلۇق ، رەھىمسىز ئىنكارچىلىق ، بىزارلىق ، كەسكىنلىك — مانا بۇلارنىڭ بىر گەۋدە بولۇشى شۇ قەدەر ئاز ئۇچرايدۇ !

لېكىن ، پەقەت مۇشۇنداق ئۇرۇقتىنلا ھەقىقەت ئۇنۇپ چىقىدۇ !

بىلىم شۇملۇقنىڭ قېشىدىن ئۇنۇپ چىققان . يىرتقۇچلار ! سىلەر ، ئەي تالىپلار ، بارلىق كونا جەدۋەللەرنى سۆكۈڭلار !

10

«تالان - تاراج قىلما ھەم قەتلى قىلما !» بۇنداق ئاگاھلار بۇرۇن ئىلاھىي تەرىزە چۈشىنىلگەن ، كىشىلەر ئۇنىڭ ئالدىدا باش ئۇرغان ، ئاياغلىرىنى سىلاشقان .

لېكىن ، دەپ بېقىڭلارچۇ ، دۇنيادا ئاشۇ ئىلاھىي ئاگاھلاردىنمۇ قەبىھ بۇلاڭچىلىق ۋە قاتىللىق بارمۇ ؟ ھاياتنىڭ ھەربىر دەقىقىسى بۇلاڭچىلىق ۋە قاتىللىققا تولغانمۇ ؟ بۇ ئىلاھىي تەرىزە چۈشىنىلىگەندە پەقەت زىيانكەشلىككە ئۇچرىمامدۇ ؟

ياكى بۇ خىل ھاياتلىقتىن چەتلىگەن ، ھاياتلىققا پۈتلىكاشاق بولغان ئىلاھىي ئاگاھلار ئۆلۈم ھەققىدىكى تەبىرمۇ ؟

ئاھ ، قېرىنداشلىرىم ، يىرتقۇچلار ! مەن ئۇچۇن بۇ كونا جەدۋەللەرنى يىرتىپ تاشلاڭلار !

13

بۇ دۇنيادا نېمىشقا ياشايمىز ؟ ھەممىسى قۇپقۇرۇق ! ياشاش ئۈت - چۆپ ئورۇش ۋە ھارارەتسىز كۆيۈش ئۇچۇن .

مۇشۇنداق دەستەكلەر يەنىلا «ئەقىل - پاراسەت» دەپ قارال-
غان ، پەقەتلا قەدىمىي بولغانلىقى ھەم بىخسىغانلىقى ئۈچۈنلا كىشى-
لەرنىڭ ھۆرمىتىگە ئېرىشكەن . بىخسىشمۇ قىممەتنى ئاشۇرىدۇ .

بالىلار شۇنداق دېسە بولىدۇ : ئۇلار ئوتتىن قورقىدۇ ، چۈنكى ئوت ئۇلارنى كۆيدۈرگەن ! قەدىمكى ئەقىلنىڭ قەدىمىي كىتابلىرى ئەنە شۇنداق گۆدەكلىكلەر بىلەن تولغان .

چۆپ ئورىغانلار قوناق ئاقلىغانلارنى قانداق مەسخىرە قىلالى-
سۇن ؟ بۇ ساراڭلارنىڭ ئاغزىنى تۇۋاقلايلى ! بۇلار ئوزۇق - تۇلۇك ئەكەلمىگەن ، ھەتتا ئېچىرقىماي تۇرۇپلا شىرە ئالدىدا ئولتۇرۇپ ، «ھەممىسى قۇيقۇرۇق» دەپ جۆيلۇشكەن . قېرىنداشلار ، قارنى يا-
مانلىق ناشۇدلۇق سەنئىتىنى ئىپادىلەپ بېرەلمەيدۇ ! يىرتقۇلار ! ھايات پەيزىنى چۈشەنمىگەن بۇ كىشىلەرنىڭ جەدۇەللىرىنى ، مەنە ئۇچۇن يىرتىپ تاشلاڭلار !

15

مەن تەقۋادار زاھىتنىڭ ئۆز - ئۆزىگە پىچىرلىشىنى ئاڭلە-
دىم . گەرچە ئاللىقانداق غەرەز بولمىسىمۇ ، ئۇنىڭدىن ئارتۇق يامان ئىش بولماس !

دۇنيانى مۇشۇ خىل ھالەتتە ساقلايلى . بۇنىڭغا ئازراقمۇ قارشى تۇرمايلى ! خەلقنى بوغماقچى بولغان ، قىرماقچى بولغان ، شىلماقچى بولغان ئاشۇ كىشىلەر شۇنداق قىلىۋەرسۇن ، بىز ئۇنىڭغا قول چاپقىمايلى !

شۇ چاغدىلا ئۇلار بۇ دۇنيادىن قانداق ۋاز كېچىشنى بىلىدىغان بولىدۇ !

ئەقلىڭنى ئۆز قولۇڭ بىلەن بوغ . چۈنكى ، ئۇ بۇ دۇنيانىڭ ئەقلى . شۇ چاغدىلا سەنمۇ بۇ دۇنيادىن قانداق ۋاز كېچىشنى بىلە-
سەن .

ئاھ ، قېرىنداشلىرىم ، يىرتقۇلار ! ئاشۇ ساداقەتمەنلەرنىڭ كونا جەدۇەللىرىنى يىرتقۇلار ! بۇ دۇنيانى قارىلىغۇچىلارنىڭ ھېكمەتلە-
رىنى يىرتىپ تاشلاڭلار !

16

كۆپنى بىلگەنلەر كۇچلۇك ھەۋەسنىڭ بارلىقىنى ئۇنتۇپ قالـ
دۇ ، كىشىلەر قاراڭغۇ كوچىلاردا ئاشۇنداق كۇسۇرلاشماقتا .
ئەقىل ـ پاراسەت كىشىنى چارچىتىدۇ ، ھەممىسى بىكار ،
ھېچقانداق ھەۋەس ۋەسۋەسىسىدە بولماڭلار ! مەن رەستىلەرگە ئا-
شۇنداق يېڭى جەدۋەللەرنىڭ ئېسىلغىنىنى كۆردۈم .
ئاھ ، قېرىنداشلىرىم ، بۇ يېڭى جەدۋەلنىمۇ مەن ئۇچۇن يىر-
تىپ تاشلاڭلار ! ئۇنى تەركىدۇنيالار ، ئۆلۈم تەرغىباتچىلىرى ۋە
گۇندىپايلار ئېسىپ قويۇشقان . بۇمۇ قۇللۇق ھەققىدىكى تەلىمات .
ئۇلار ياخشى نەرسىلەرنى ئۆگىنەلمىگەن ، بەلكى بالدۇر ھەم
تېز ئۆگىنىۋەتكەن ! ئۇلار ياخشى ئوزۇقلانمىغاچقا ئاشقازىنى ۋە
ئۇچەيلىرى بۇزۇلغان .
ئۇلار روھى كاردىن چىققان ئاشقازان . ئۇ ئۆلۈم تىلىمەكتە !
راست ، قېرىنداشلار ، روھنىڭ ئۆزىلا ئاشقازاندۇر !
ھاياتلىق ئەسلىدە شادلىق بۇلىقى ، لېكىن ئازابنىڭ ئانىسى
بولغان بۇزۇق ئاشقازان بارلىق بۇلاقلارنىڭ سۇيى زەھەرلەنگەن دەپ
قاقشىماقتا .
ئىزدىنىش — شىرەك ئىرادىلىك كىشىلەرنىڭ خۇشاللىقى .
يېرىم يولدا ھېرىپ قالىدىغان كىشىلەر ئىرادىنىڭ خالىغانچە يېتەك-
لىشىگە قېلىپ ، دولقۇنلاردا سەرسان بولىدۇ .
مانا بۇ ئاجىزلارنىڭ تەبىئىتى : ئۇلار ھەمىشە يېرىم يولدا
ئۆزىنى يوقىتىپ قويىدۇ . ھارغىنلىق ئۇلاردىن شۇنداق سورايدۇ :
بۇ يولغا نېمىشقا ماڭدۇق ؟ ئەمەلىيەتتە ھەممىسى ئوخشاشقۇ !
ئۇلار بۇ گەپنى ناھايىتى يېقىملىق ھېس قىلىدۇ : ھەممىسى
قۇپقۇرۇق ! ئىرادە تىكلىشىڭلار ھاجەتسىز ! لېكىن ، بۇ قۇللۇق
ھەققىدىكى تەلىمدۇر .
ئاھ ، قېرىنداشلىرىم ، زورۇئاستېرنىڭ كېلىشى ، چارچىغان
كىشىلەرگە نىسبەتەن بەئەينى ئويغاتقۇچ بوران . بۇنىڭ تۇپەيلى
نۇرغۇنلار تىنماي چۇشكۇرىدۇ !
ئاشۇ ئەركىن تىنىقلىرىم تۇرمە تاملىرىدىن ئۆتۈپ ، ئەسىر

روهلارغا يەتتى !

ئىراده هەممىنى ئازاده قىلالايدۇ ، چۈنكى ئىراده باغلاش ئىجا- دىي هەربىر .

مەن شۇنداق جاكارلايمەن . سىلەر پەقەت يارىتىش ئۈچۈنلا ئۆگىنىڭلار !

بەلكى ، پەقەت مەندىنلا ئۆگەنسەڭلار ، هەقىقىي ئۆگىنەلەيسى- لەر ! — ئاڭلاشقا قادىرلار ئاڭلىسۇن !

20

ئاھ ، قەرىنداشلىرىم ، مەن رەھىمسىزمۇ ؟ بىراق دېمەكچىمەن- كى : بۇزۇلغان نەرسىلەرنى تېخىمۇ بۇزايلى !

هەممىسى بۇزۇلۇپ چىرىمەكتە ، مەھكەم ئېسىلىۋېلىشنى كىم خالىسۇن ! لېكىن ، مەن تېخىمۇ بەك بۇزسام دەيمەن !

سىلەر تاشنى هاڭغا غۇلىتىش شادلىقىنى هېس قىلىپ باققان- مۇ ؟ قاراڭلار ، ئۇ بۇگۈن كىشىلىرىگە ! ئۇلار سېنىڭ هاڭلىرىڭغا غۇلىماقتا !

ئاھ ، قەرىنداشلار ، مەن ئەڭ ئۈستا رولچىنى سەھنىگە جەلپ قىلىدىغان مۇقەددىمە هەم نەمۇنە !

شۇنداق تەكلىپ بېرەي ، سەن بىر ئادەمگە ئۇچۇشنى ئۆگىتەل- مىسەڭ ، ئۇنىڭغا تېزرەك چۇشۇشنى ئۆگەت !

21

باتۇرلارنى سۆيىمەن ، لېكىن شەمشەرۋازلىقنىڭ ئۆزىلا كۇپايە ئەمەس — ئۇ يەنە هۇنىرىنى قانداق يەردە ئىشلىتىشنى بىلىشى كېرەك !

بەزىدە ئەرزىگۈدەك دۇشمەننى ساقلاپ قېلىش ئۇچۇن ، ئۇنىڭ قېشىدىن چاندۇرماي ئۆتۈپ كېتىشمۇ باتۇرلۇقتۇر !

نەپرەتلىك دۇشمىنىڭلار بولسۇنكى ، كەمىستىلگەن دۇشمىنىڭ- لار بولمىسۇن . سىلەر ئاشۇنداق دۇشمىنىڭلارنىڭ بارلىقىدىن پە- خىرلەنسەڭلار بولىدۇ . مەن سىلەرگە شۇنى دەۋەت قىلغان .

ئاھ ، قېرىنداشلىرىم ، ئۆزۈڭلار ئۈچۈن ئەرزىگۈدەك دۇشمەن-
نى ساقلاپ قېلىڭلار ، شۇڭا ، بەزىلەرگە قارىماي ئۆتۈپ كەتسەڭلار-
مۇ بولىدۇ .

بولۇپمۇ دۆلەت ۋە مىللەت ھەققىدە گەپ ساتىدىغان نادان
ئاۋامغا ، ئۇلارنىڭ «ئاپىرىن»لىرى ۋە «قارشىلىق»لىرىغا نەزەر
سالماي ، كۆزۈڭلەرنىڭ پاكلىقىنى ساقلاڭلار ! ئۇلارنىڭ ئىچىدە
ياندىكىلەرنىڭ غەزىپىنى قوزغىغۇدەك نۇرغۇن ھەق - ناھەقلەر بار .

قاراپ تۇرۇش بىلەن قىرغىنچىلىقنىڭ ھەر ئىككىسى ئوخ-
شاش ، شۇڭا ئۇرمانلىققا كىتىپ شەھىرىڭلارنى قىنىغا سې-
لىڭلار !

ئۆز يولۇڭلاردا مېڭىڭلار ! دۆلەت ۋە مىللەتمۇ ئۆز يولىدا
ماڭسۇن ! راست ، قاراڭغۇ يوللاردا ئۇمىد شولىسىنى زادىلا كۆرگە-
لى بولمايدۇ ! سودىگەر ئۆز ئالتۇنى پارقىرىغان يەرنى باشقۇرسۇن !
ھازىر پادىشاھلىق دەۋرى ئەمەس ، ئۆزىنى خەلق دەۋالغان ئاۋامغا
پادىشاھ زايە كېتىدۇ .

دۆلەتلەرمۇ خۇددى كۆزىتىدۇ ھەم ئۆزئارا سىر تۇتۇشىدۇ . مانا
بۇ ئۇلارنىڭ ئاتالمىش «ئىناق قوشنىدارلىقى» . ئۆتمۈشتىكى قۇۋ-
ناق يىراق دەۋردە بىر مىللەت شۇنداق دېگەن : «مەن بارلىق مىللەت-
كە ھۆكۈمران بولىمەن !»

شۇڭا قېرىنداشلىرىم ، بۇ دۇنيانى سەرخىللار ئىدارە قىلىشى
كېرەك ھەم سەرخىللارنىڭ ئۆزىمۇ بۇ دۇنياغا ھۆكۈمران بولۇشنى
ئويلايدۇ ! بۇنىڭغا يات پىكىرلەر بار يەردە چوقۇم سەرخىللارمۇ
كەم .

23

شۇنى دەيمەنكى : ئەرلەر جەڭگە لايىق ، ئاياللار تۇغۇتقا . لە-
كىن ، ھەر ئىككىسى بېشى ھەم پۇتلىرى بىلەن ئۈسسۇل ئويناىدۇ .

ئۈسسۇلسىز كۈنلەرنى زىيادە دەپ بىلىڭلار : خۇشاللىق ئېلىپ
كېلەلمىگەن ھەقىقەتنى ساختا دەڭلار !

27

ئاھ ، قېرىنداشلىرىم ، بۇ گەپنى ۋە مەن بۇرۇن ئېيتقان «ئەڭ ئاخىرقى ئادەم»نى چۈشەندىڭلارمۇ ؟

ئىنسانىيەت كېلەچىكىگە ئەڭ زور خەۋپنى ئېلىپ كەلگەن زادى كىم ؟ دەل ئاشۇ ياخشىلار ۋە ئادىللار ئەمەسمۇ ؟

قوغلاڭلار ، ياخشىلار ۋە ئادىللارنى !

ئاھ ، قېرىنداشلىرىم ، چۈشەندىڭلارمۇ ؟

30

ئاھ ، ھەي ، ئىرادەم ! بارلىق ھاجىتىمنى ئۆزگەرتتىڭ ! ئەر-زىمەس غالىبلىقتىن ساقلىدىڭ !

سەن روھىمنى باشقۇرىدىغان تەقدىر ! سەن روھىم ئىچىدە ھەم سىرتىدا ! سەن مەن ئۈچۈن ئۇلۇغ بىر تەقدىرنى ساقلاپ قوي !

ئىرادەم ! ئۇلۇغلۇقىڭنى ئەڭ ئاخىرىغا ئېلىپ قوي ، شۇندىلا غالىبىيەت ئىچىدە سوغۇق قان بولۇپ ، ھاياجانلىنىپ كەتمەيسەن !

ئاھ ، كىممۇ ئۆز غەلىبىسىگە ئۆۋلىنىپ باقمىغان !

ئاھ ، كىمنىڭ كۆزى كىشىنى مەست قىلىدىغان بۇ گۈگۈمدا خىرەلەشمىگەن ! كىمنىڭ پۈتى غەلىبە ئىچىدە تىترەپ ، ئۆرە تۇ-رۇشنى ئۇنتۇپ كەتمىگەن !

مەن ھامان بىر كۈنى ئۇلۇغ چۈش پەيتىدە قىيامىمغا يېتىمەن . بەئەينى پارقىرايدىغان ئالتۇندەك ، گۈلدۈرلەشكە تەييارلانغان بۇلۇت-تەك ، تولغان ئەمچەكتەك .

ئۆزۈم ئۈچۈن ھەم ئەڭ پىنھان ئىرادە ئۈچۈن تەييارمەن ، خۇددى كىرىچ ئوقياغا ، ئوقيا ئۆز يۈلتۇزىغا ئالدىرىغاندەك ، بىر چۈش پەيتىدە پىشىپ يېتىلگەن يۈلتۇز بەربات قىلىنغان قۇياش ئوقياسىدىن ئېتىلدى ، ئۆتتى ، قۇت تىلىدى .

قۇياش ۋە ئۇنىڭ رەھىمسىز ئىرادىسى غەلىبە ئىچىدە ئۆزىنى پارە قىلىشقا تەييار !

ئاھ ، ئىرادەم ، بارلىق ھاجەتلىرىمنى ئۆزگەرتتىڭ ! ماڭا ئۇ-لۇغ بىر غالىبىيەتنى ساقلاپ قوي !

يەتتە ئىز

1

ناۋادا مەن بىر قۇرئەندا بولسام ھەم ئىككى دېڭىز ئارىسىدا سەيلە قىلىپ يۈرگەن تاغ چوققىسىدىكى قىساس روھىغا تولسام، گويا پەسكە ئەسكىگەن بۇلۇت كەبى ئۆتمۇش بىلەن كېلەچەك ئارىسىدا لەيلەپ يۈرىمەن. بۇرۇقتۇرما ۋە ھۇرۇنلۇق ھەم يا ئۆلمەي، يا تىرىلمەي يۈرگەن چالا نەرسىلەردىن نەپرەتلىنىمەن.

بۇلۇتلارنىڭ قاراڭغۇ كۆكسىدە چاقماق چاقتۇرۇشۇڭغا ۋە گۇ-ناھتىن ساقىت قىلغۇچى نۇر چاقنىتىشىڭغا، «مۇقەررەرلىك» بە-لەن «ئىنكار» چاقمىقىنى ئۇلغايتىپ، پەرەز جۇلالىرىنى ياندۇرۇ-شۇڭغا تەييارمەن.

ئۆزىنى ئاشۇنداق كۇچلەندۇرگەنلەرنى قۇتلۇقلايلى! راست، تاغ چوققىسىدىكى ئۇزاق تۇرغان بۇلۇتقا ئوخشاش ئاشۇ ئادەم ھامان بىر كۈنى كېلەچەك مەشئىلىنى ياندۇرىدۇ!

ئاھ، مەن بۇ مەڭگۈلۈك ۋە نىكاھ چەمبىرى ئۇچۇن، قايتىش ھالقىسى ئۇچۇن قانداقمۇ كۆيمەي تۇرالايمەن؟

مەن ئىنتايىن سۆيىدىغان بۇ ئايالدىن باشقا، مېنى پەرزەنتلىك بولۇشقا ئىنتىلدۇرىدىغان بىرمۇ ئايالنى كۆرمىدىم، سەۋەبى: مەن سېنى سۆيىمەن، ئاھ، مەڭگۈلۈك!

ئاھ، مەڭگۈلۈك، مەن سېنى سۆيىمەن!

2

ناۋادا، قەھرىمدىن قەبرىلەر يېرىلىپ، مەقبەرىلەر يۆتكىلىپ، يىرتىلغان كونا جەدۋەللەرنى خەتەرلىك ھاڭلارغا ئۇچۇرۇۋەتسە.

ناۋادا، مەسخىرە بارلىق چىرىك ئىبارىلەرنى پۈرلەپ سۈپۈر-سە، زاھىرلىقىم ئۆمۈچۈك تورلىرىنى تازىلايدىغان سۈپۈرگە ھەم كونا سۆڭەك كۇللىرىنى تازىلايدىغان شامال بولسا.

ناۋادا، مەن ئىلگىرىكى ئىلاھلار دەپنە قىلىنغان يەرلەردە خۇ-شال - خۇرام ئولتۇرسام ھەم ئىلگىرى دۇنيانى قارىلىغانلارنىڭ

قەبرە بېشىدا دۇنيانى قۇتلۇقلىسام ۋە دۇنيانى سۆيسەم .

چۈنكى ، مەن ئىبادەتخانا ۋە ئىلاھلار قەبرىسىنى سۆيمەن ، ئاسمان تىنىق كۆزلىرى بىلەن يىرتىلغان ئۆگزىلىرىدىن ئۇلارغا قارىغاندا ، مەن بۇ خارابە ئىبادەتخانا يېنىدا ياۋا ئوت - چۆپلەردەك خۇشال ئولتۇرىمەن .

ئاھ ، مەن بۇ مەڭگۈلۈك ۋە نىكاھ چەمبىرى — ياراشلىق - ئۆلۈش چەمبىرى ئۈچۈن قانداقمۇ كۆيمەي تۇرالايمەن ؟ مەن چوڭقۇر سۆيىدىغان بۇ ئايالدىن باشقا مېنى پەرزەنتلىك بولۇشقا ئىنتىلدۇرە- لەيدىغان بىرمۇ ئايالنى كۆرمىدىم ، چۈنكى مەن سېنى سۆيمەن ئاھ ، مەڭگۈلۈك !

ئاھ ، مەڭگۈلۈك ، مەن سېنى سۆيمەن !

3

ناۋادا ، مەن يارىتىش ھاۋاسىدىن نەپەس ئالالىسام ھەمدە تاسا- دىپىلىقنى يۇلتۇزلار ئۈسسۈلىنىك ئىلاھىي ئېھتىياجىغا بويسۇندۇ- رالىسام .

ناۋادا ، مەن يارىتىش چاقماقلىرىنىڭ خەندانلىرىدەك قاقاقلاپ كۈلەلىسەم ھەم ھەركەت گۈلدۈرمامىسى مەجبۇرىي ھالدا ئۇنىڭغا بويسۇنۇپ سوڭدىشىپ كەلسە .

ناۋادا ، مەن زېمىننىڭ مۇقەددەس شىرەسىدە ئىلاھلار بىلەن بىرگە شىشخال تاشلاپ ، زېمىننى تەۋرىتىپ ، يىراقلاردىن ئوت چىقىرىۋېتەلىسەم .

زېمىن دېگەن بۇ مۇقەددەس شىرە ، يېڭى ھېكمەت ۋە ئىلاھلار- نىڭ شىشخال كۈچىدە توختىماي تىترەيدۇ .

ئاھ ، مەن بۇ مەڭگۈلۈك ۋە نىكاھ چەمبىرى — ياراشلىق - ئۆلۈش چەمبىرى ئۈچۈن قانداقمۇ كۆيمەي تۇرالايمەن ؟ مەن چوڭقۇر سۆيىدىغان بۇ ئايالدىن باشقا ، مېنى پەرزەنتلىك بولۇشقا ئىنتىلدۇرەلەيدىغان بىرمۇ ئايالنى كۆرمىدىم . چۈنكى ، مەن سېنى سۆيمەن ، ئاھ ، مەڭگۈلۈك !

ئاھ ، مەڭگۈلۈك ، مەن سېنى سۆيمەن !

4

ناۋادا ، مەن ۋە ھەممە نەرسە ئارىلاشتۇرۇلغان ، كۇۋەجەپ تۇرغان شەربەتنى ئىچەلىسەم .

ياخشى - يامانىنى تەڭشەيدىغان تۇزنىڭ بولغانلىقى ئۈچۈن ، ھەرقانداق يامان نەرسىنىڭ تەمىنى ئاشۇرۇپ كۆپچۈتىۋېتىدۇ .

ئاھ ، مەن بۇ مەڭگۈلۈك ۋە نىكاھ چەمبىرى — يارىلىش - ئۆلۈش چەمبىرى ئۈچۈن قانداقمۇ كۆيمەي تۇرالايمەن ؟

مەن چوڭقۇر سۆيىدىغان بۇ ئايالدىن باشقا ، مېنى پەرزەنتلىك بولۇشقا ئىنتىلدۇرىدىغان بىرمۇ ئايالنى كۆرمىدىم . چۈنكى ، مەن سېنى سۆيىمەن ئاھ ، مەڭگۈلۈك !

ئاھ ، مەڭگۈلۈك ، مەن سېنى سۆيىمەن !

5

ناۋادا ، مەن دېڭىز ۋە دېڭىزسىمان ھەممىنى سۆيسەم ، بولۇپمۇ ئۇلارنىڭ غەزەپلىك قارشىلىقلىرى مېنى تېخىمۇ سۆيۈندۈرەتتى .

ناۋادا ، قەلبىم ئىزدىنىش شادلىقىغا تولسا ، لېكىن ، بۇ شادلىق كېمەمنى نامەلۇم بىر ساھىلغا ئاپىرىپ تاشلىسا ؛ ناۋادا ، قەلبىم ماتروس شادلىقىغا تولسا .

ناۋادا ، مەن : «قىرغاق غايىب بولدى ، ئەڭ ئاخىرقى زەنجىرىمۇ ئۈزۈلدى ، يەرۇ ئاسمان ، ھەممە نەرسە ئەتراپىمىزدا ئۇشقىرتماقتا ، ماكان ۋە زامان يىراقتىن چاقنىماقتا . روھلان ، يېڭى قەلبىم !» دەپ توۋلىسام .

ئاھ ، مەن بۇ مەڭگۈلۈك ۋە نىكاھ چەمبىرى — يارىلىش - ئۆلۈش چەمبىرى ئۈچۈن قانداقمۇ كۆيمەي تۇرالايمەن ؟

مەن چوڭقۇر سۆيىدىغان بۇ ئايالدىن باشقا مېنى پەرزەنتلىك بولۇشقا كۆندۈرىدىغان بىرمۇ ئايالنى كۆرمىدىم . چۈنكى ، مەن سېنى سۆيىمەن ، ئاھ ، مەڭگۈلۈك !

ئاھ ، مەڭگۈلۈك ، مەن سېنى سۆيىمەن !

6

ناۋادا ، مېنىڭ ئەخلاقىم رەققاسلارغا نەمۇنە بولسا ، ھەم ئالتۇن كەبى ئېسىل‌شادىيانىلىك قوينىغا شۇڭغۇپ تۇرسا .

ناۋادا ، رەزىللىكىم يەنىلا كۈلۈپ تۇرۇپ قوپاللىق قىلسا ، ئۇ چاغدا ئەتىرگۈللەر ئارىسىدا ، پىياز گۈللىرى ئاستىدىكى قاشا يېنىدا ئۆزىنى ئىنتايىن ئەركىن ھېس قىلىدۇ .

ياكى بار رەزىللىكلىرىنى ئاشكارىلايدۇ ، لېكىن ئۆز تىلىكى ئىجابىتىدىن خالاس بولۇپ پاكلىنىدۇ .

ناۋادا ، «ئېغىر نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى يەڭگىل‌نەرسىلەرگە ، بارلىق شەيئىلەر ئۇسسۇلچىغا ، ھالبۇكى ھەربىر روھ قۇياشقا ئايلانسا» — مانا بۇ مېنىڭ باشلىنىشىم ۋە ئاخىرلىشىشىم . راست بۇنىسى مېنىڭ ئىشقىم !

ئاھ ، مەن بۇ مەڭگۈلۈك ۋە نىكاھ چەمبىرى — يارىلىش - ئۆلۈش چەمبىرى ئۈچۈن قانداقمۇ كۆيمەي تۇرالايمەن ؟

مەن چوڭقۇر سۆيىدىغان بۇ ئايالدىن باشقا مېنى پەرزەنتلىك بولۇشقا كۆندۈرەلەيدىغان بىرمۇ ئايالنى كۆرمىدىم . چۈنكى ، مەن سېنى سۆيىمەن ، ئاھ ، مەڭگۈلۈك !

ئاھ ، مەڭگۈلۈك ، مەن سېنى سۆيىمەن .

7

ناۋادا ، ئۆزۈم ئۈچۈن جىمجىت بىر پارچە ئاسمانىنى يارىتسام ھەم ئۇنىڭدىن قانات قېقىپ پەرۋاز قىلسام .

ناۋادا سىرلىق ھەم پارلاق يىراقلىقتا سەيلە قىلسام ، ئەركىنلىكىم قۇشلار ئەقلىگە ئايلانسا .

قۇشنىڭ ئەقلى دەيدۇكى :

— قارا ، ئېگىز ئاسمانمۇ يوق ، پەس يەرمۇ يوق ! سەن ، ئەي يەڭگىل‌ئادەم ئالدى - كەينىڭ ۋە ئوڭ - سولۇڭغا قاراپ پەرۋاز قىل ، كۆيلە ! كۆپ سۆزلىمە !

بارلىق سۆزلەر ئېغىر ئادەملەر ئۈچۈن يارالغان ئەمەسمۇ ؟ بارلىق سۆزلەر يەڭگىل كىشىلەرنى ئالداۋاتىدۇ ئەمەسمۇ ؟ كۆيلە !

كۆپ سۆزلىمە !

ئاھ ، مەن بۇ مەڭگۈلۈك ۋە نىكاھ چەمبىرى — يارىلىش - ئۆلۈش چەمبىرى ئۈچۈن قانداقمۇ كۆيمەي تۇرالايمەن ؟

مەن چوڭقۇر سۆيىدىغان بۇ ئايالدىن باشقا مېنى پەرزەنتلىك بولۇشقا ئىنتىلدۇرەلەيدىغان بىرمۇ ئايالنى كۆرمىدىم . چۈنكى ، مەن سېنى سۆيىمەن ، ئاھ ، مەڭگۈلۈك !

ئاھ ، مەڭگۈلۈك ، مەن سېنى سۆيىمەن !

ئۈستۈن ئادەم

1

مەن ئادەملەر ئارىسىغا تۈنجى كەلگەندە ئەخمىقانە بىر ئىش قىلدىم — بازارغا باردىم .

كۆپچىلىككە سۆزلىگىنىمدە ، ئاڭلايدىغان بىرمۇ ئادەم بولمىدى . كەچتە ، ئارغامچىدا ماڭىدىغان سېرىكچىلەر ۋە جەسەتلەرلا ماڭا ھەمراھ بولدى ، لېكىن ئۆزۈممۇ بىر مۇرىدىغا ئايلىنىپ قالغىلى تاسلا قالدىم .

لېكىن ، ئەتىسى ئەتىگىنى بىر ھەقىقەتنى بايقىدىم . ئاندىن شۇنى تونۇپ يەتتىم : بازار ، ئاۋام ۋە ئۇلارنىڭ ۋاراڭ - چۇرۇڭلىرىنىڭ ئۇزۇن قۇلاقلىقىنىڭ مەن بىلەن نېمە ئالاقىسى ؟ !

سىلەر ئۈستۈن ئادەملەر مەندىن شۇنى ئۆگىنىڭلار : بازاردا ئۈستۈن ئادەمگە ئىشىنىدىغانلار يوق . ناۋادا بازاردا سۆزلەشكە توغرا كەلسە ئۇمۇ مەيلى ! ئاۋام بولسا كۆزلىرىنى چىمىلدىتىپ قويۇپ : «ھەممىمىز باببارا‌ۋەر دەپ ۋارقىرىشىدۇ !»

— ئەي ئۈستۈن ئادەملەر ، — دەيتتى ئاۋام يەنىلا كۆزلىرىنى چىمىلدىتىپ ، — سىلەرگە ئېيتساق ، ئۈستۈن ئادەم مەۋجۇت ئەمەس ، ھەممىمىز باببارا‌ۋەر ، ئادەم دېگەن ئادەمدۇر . تەڭرىنىڭ ئالدىدا ھەممە ئادەم بارا‌ۋەر !

تەڭرىنىڭ ئالدىدا ! بىراق ، تەڭرى ئاللىبۇرۇن ئۆلدى . ئاۋام ئالدىدا بىز بارا‌ۋەر بولالمايمىز . سىلەر ، ئەي ، ئۈستۈن ئادەملەر ،

بازاردىن ئايرىلمىغلار !

2

تەڭرىنىڭ ئالدىدا ! بىراق ، تەڭرى ئاللىبۇرۇن ئۆلدى . ئۇ سىلەردەك ئۇستۇن ئادەملەرنىڭ ئەڭ زور خەۋپ - خەتىرى ئىدى .

ئۇ تاۋۇتقا كىرگەندىن كېيىنلا ، سىلەر تىرىلدىڭلار . شۇ تاپتا ئۇلۇغ چۇش پەيتى يېتىپ كەلمەكتە . پەقەت ئۇستۇن ئادەملا ھۆكۈمران بولالايدۇ .

ئاھ ، قېرىنداشلىرىم ، گېپىمنى چۇشەندىڭلارمۇ ؟

سىلەر بەك قورقۇپ كېتىپ ، بېشىڭلار قېيىپ كەتتىمۇ ؟ ئاشۇ چوڭقۇر ھاڭ ئاغزىنى ئېچىپ ، سىلەرنى كۇتۇپ تۇرامدۇ ؟ ئاشۇ دوزاخ ئىتلىرى سىلەرگە قاراپ تىنماي قاۋاۋاتامدۇ ؟ شۇڭا ، تېتىك-رەك بولۇڭلار ، ئۇستۇن ئادەملەر ! ئىنسانىيەتنىڭ كېلەچىكى تېخى تۇغۇلۇش ئالدىدا ، تەڭرى ئۆلدى ، ئەمدى بىز ئەۋلىيانىڭ تىرىلىشىگە موھتاجمىز .

3

— ئىنسانلار قانداق ياشايدۇ ؟ — ئاشۇ ئەڭ مىسكىن ئادەم سورىدى ، — ئىنسانلاردىن قانداق ھالقىش كېرەك ؟ — لېكىن زورۇئاستېرمۇ قايتۇرۇپ سورىدى . ئۇ مەسىلىنى تۇنجى بولۇپ بىردىنبىر ئوتتۇرىغا قويغان ئادەم ئىدى .

ئېسىمدىن چىقمايدىغىنى ئەۋلىيا ، ھەرگىزمۇ ئىنسان ئەمەس ، قوشنام ئەمەس ، ئەڭ يالاڭتۆش ئادەم ئەمەس ، ئەڭ قاتتىق ئازابلا-غۇچى ئەمەس ، ئەڭ مۇنەۋۋەر كىشى ئەمەس . . .

ئاھ ، قېرىنداشلىرىم ، ئىنسانلارنى سۆيۈشۈم دەل‌ئۇنىڭ بىر ھالقىش جەريانى ۋە تاماملاش ئىكەنلىكىدىن . سىلەردىمۇ مۇھەببەت ۋە ئۈمىد قوزغايدىغان نۇرغۇن نەرسىلەر بار .

ئەي ، ئۇستۇن ئادەملەر ، مەسخىرە مەندە ئەكسىچە ئۈمىد ئاتا قىلىدۇ . چۇنكى ، بىر ئۇلۇغ مەسخىرە قىلغۇچى ئۇلۇغ ھۆرمەت قىلغۇچىلار .

ئۇمىدسىزلىكتىلارمۇ ھۆرمەت قوزغايدۇ . چۈنكى ، سىلەر تىز پۈكۈش ياكى ھىيلىگەرلىكنى ئۆگەنمىگەن .

بۇگۈنكى كۈندە پەقەت ئەرزىمەسلەرلا ھۆكۈمران بولغاچقا ، ئۇلار تەقدىرگە تەن بېرىش ، كەمتەر بولۇش ، ئىشچان بولۇش ، جاھاندارچىلىق دېگەندەك چاكىنا ئەخلاقلارنى تەرغىب قىلماقتا .

ئاياللارچە ، قۇللارچە نەرسىلەر ، بولۇپمۇ چۈپرەندە نەرسىلەر ئىنسانلارنىڭ تەقدىرىنى قولۇمغا ئالسام دەيدۇ — ھەي ، نېمىدېگەن يىرگىنچلىك ! نېمىدېگەن يىرگىنچلىك ! نېمىدېگەن يىرگىنچلىك ! ئىنسانلار قانداق قىلغاندا ئەڭ ياخشى ، ئەڭ ئۇزۇن ، ئەڭ راھەتلىك ياشىيالايدۇ ؟ — ئۇلار ھەممىشە ئاشۇنداق ۋالاقلاپ سورايدۇ ، — ئۇلار بۇگۈننىڭ ھۆكۈمرانلىرى .

قېرىنداشلىرىم ، بۇگۈنكى ھۆكۈمرانلاردىن ھالقىپ كېتىڭلار — بۇ چۈپرەندىلەر ئەۋلىيانىڭ ئەڭ چوڭ ئاپىتى !

ئەي ئۇستۇن ئادەملەر ، ئاشۇ ئەرزىمەس ئەخلاق ، ئەرزىمەس چېچەنلىك ، جاھاندارچىلىق ، گۇرۇھۋازلىق ، بىچارە راھەتپەرەسلىك ۋە «كۆپ سانلىقلارنىڭ بەخت - سائادىتى» دېگەنلەردىن ھالقىپ كېتىڭلار !

ئۇمىدسىزلەنسەڭلارمۇ ، تىز پۈكمەڭلار ! راست ، ئەي ئۇستۇن ئادەملەر ، سىلەرنى سۆيىمەن . چۈنكى ، سىلەر بۇگۈنكى كۈندە قاداق ياشاش كېرەكلىكىنى بىلمەيسىلەر . شۇنىڭ ئۈچۈن ئەڭ ياخشى ياشىيالايسىلەر !

4

ئاھ ، قېرىنداشلىرىم ، سىلەر باتۇرمۇ ؟ مۇستەھكەممۇ ؟ بۇ يەردە مەن شاھىتى بار باتۇرلۇقنى ئەمەس ، بەلكى تەڭرىمۇ دەرھال تىكىلىپ قاراشقا جۈرئەت قىلالمايدىغان زاھىتلارچە ھەم بۇركۈتلەرچە باتۇرلۇقنى دېمەكچىمەن .

توڭلار ، قارامىلار ، مەستلەر ، كاجلار قەيسەرلىك قىلالمايدۇ . ھەقىقىي مۇستەھكەم كىشى قورقۇشنى بىلىدۇ ، ئۇ ھەممىشە ھاڭلارغا مەغرۇر قارىيالايدۇ .

هاڭلارغا بۇركۇتلەرچە نەزەردە تىكىلگەن ، بۇركۇتكە خاس قول-لىرى بىلەن ئېسىلغان كىشىلەردىلا قەيسەرلىك بولىدۇ .

5

«ئادەمىيلىك ئەسلىدىنلا رەزىل !» كاتتا دانىشمەنلەر ماڭا شۇنداق تەسەللى بەرگەنىدى . بۇ سۆزنىڭ بۇگۈنمۇ توغرا چىقىشىنى ئىستەيمەن ! چۈنكى ، رەزىللىك ئىنسانىنىڭ ئەڭ ئېسىل كۈچى .

«ئىنسان مۇقەررەر ھالدا تېخىمۇ ئېسىللىشىدۇ ۋە تېخىمۇ ئەسكىلىشىدۇ .» مەن ئەمدى شۇنداق جاكارلايمەن . ئۇچىغا چىققان رەزىللىك ئەۋلىيانىڭ ھىدايىتى ئۈچۈن كەم بولسا بولمايدۇ .

ئازابلىنىش ۋە ئىنسانىي دىيانەت ئەرزىمەس كىشىلەرگە تەلىم بېرىدىغانلار ئۇچۇن جايىز . لېكىن ، مەن يەنىلا ئۇچىغا چىققان رەزىللىكنى ئەڭ زور تەسەللى دەپ ياخشى كۆرىمەن .

بۇ ئۇزۇن قۇلاقلار ئۇچۇن دېيىلگەن گەپ ئەمەس ، ھەم بۇنداق گەپلەر ئۇدۇل كەلگەن ئېغىزدىن چىقىۋەرمەيدۇ . بۇنىڭ ھەممىسى ناھايىتى يىراق ھەم گۇزەل ، قوي - قوزىلارنىڭ ئايىغى يەتمەيدىغان يەر .

6

ھەي ، ئۇستۇن ئادەملەر ، سىلەرچە مېنىڭ بۇ يەرگە كېلىشىم خاتالىقىڭلارنى تۇزىتىش ئۇچۇنمۇ ؟

ياكى مەن سىلەردەك مىسكىنلەرنىڭ بۇنىڭدىن كېيىن تېخىمۇ راھەتلىنىپ ئۇخلىشىڭلارنى ئۇمىد قىلامدىم ؟ ياكى سىلەردەك گۇمراھلارغا تېزراق يېڭى يول كۆرسىتىپ بېرىش ئۇچۇن كەلدىممۇ ؟ ياق !

ياق ! ياق ! ئاراڭلاردىكى نامدارلار كۆپرەك ئۆلۇشى كېرەك ، چۈنكى كۇنۇڭلار بارغانسېرى قىيىنلىشىدۇ . پەقەت شۇنداق بولغاندىلا .

ھەم شۇنداق بولغاندىلا ، ئىنسانلار چاقماقتا يىمىرىلمەيدىغان ئېگىزلىككە — چاقماقنىڭ زەربىسىگە بەرداشلىق بېرەلەيدىغان ئې-

گىزلىككە چىقالايدۇ !

قەلبىم پەقەت تۇتىيا كىشى ۋە يىراقتىكى ئىشلارغا تەلپۈنىدۇ . مېنىڭ تەلپۈنىدىغىنىمۇ شۇ . سىلەردىكى ئەرزىمەس ۋە ۋاقىتلىق بەختسىزلىك نېمىگە ھېساب !

مېنىڭچە ، ئازابتىلار تېخى يېتەرلىك ئەمەس ! چۈنكى ، سىلەر ئۆزۈڭلار ئۈچۈن ئازاب چەكتىڭلار ، ئىنسان ئۈچۈن ئازاب چەككەنىڭلار يوق . بۇنى ئىنكار قىلساڭلار ، ئۆزۈڭلار ۋە باشقىلارنى ئالدىغان بولىسىلەر ! چۈنكى ، سىلەر ھېچقاچان مەن كۆرگەن ئازابنى كۆرمىدىڭلار .

7

چاقماق بۇزۇشقا قادىر بولالمىسا ، قانائەت تاپالمايمەن . مەن ئۇنىڭ كۆچۈپ كېتىشىنى خالىمايمەن . مەن ئۇنىڭغا مەن ئۈچۈن خىزمەت قىلىشنى ئۆگىتىمەن .

مېنىڭ ئەقىل - پاراسىتىم جۇغلانغىلى نىكەم . ئۇ بۇلۇتقا ئوخشاش بارغانسېرى جىمىپ قارىيىپ كەتتى . كەلگۈسىدە چاقماق چاقتۇرىدىغان ئەقىل - پاراسەتنىڭ ھار قاندىقى ئاشۇنداق بولىدۇ .

مەن بۇگۈنكىلەرنىڭ نۇر ياكى نۇر دەپ ئاتىلىشىنى خالىمايمەن . مەن ئۇلارغا ھېچنېمە كۆرسەتمەيمەن ، ئەقىل چاقماقلىرىم ئۇلارنىڭ كۆزىنى كور قىلغىن !

8

قۇربىڭ يەتمەيدىغان ئىشقا ئۇرۇنما — زورۇققۇچىلارنىڭ كۆپىنچىسى بىر مۇنچە ساختىلىق قىلىدۇ .

بولۇپمۇ ئۇلار بۇيۇك ئىشلارغا نىيەت قىلغاندا ! چۈنكى ، ئاشۇ ساختا پۇل چىقارغۇچى ھىيلىگەرلەر ۋە رولچىلار كىشىلەرنى ئۇلۇغ ئىشلاردىن گۇمانلاندۇرىدۇ .

تاكى ئەڭ ئاخىرغا بارغاندا ، ئۇلار ئۆيگىمۇ ساختىلىق بىلەن مۇئامىلە قىلىدۇ ، ئۆزىگىمۇ كۆزىنىڭ قىرى بىلەن قارايدۇ ، ھەتتا تۇرلۇك كۆپتۇرمە سۆزلەر بىلەن ، ھەددىدىن زىيادە ئەخلاقىي ھەرە-

كەت ۋە ساختا قىلمىشلار بىلەن ئۆزىنى چۇشەندۇرىدۇ.

ئاھ، ئۇستۇن ئادەملەر، پەخەس بولۇڭلار! چۇنكى، سەممىيلىكتىنمۇ ئارتۇق قىممەتلىك نەرسە يوق.

بۇگۈنكى كۈن ئاشۇ چاكىنا ئاۋامغا تەۋە ئەمەسمۇ؟ ئەما، ئۇلار نېمىنىڭ ئۇلۇغ، نېمىنىڭ ئەرزىمەس، نېمىنىڭ ئادالەت، نېمىنىڭ سەممىيلىك ئىكەنلىكىنى پەقەت چۇشەنمەيدۇ. ئۇلار ھەمىشە نادانلىق بىلەن بۇرمىلايدۇ. ئۆزى ھەم ئۆزگىنى مەڭگۇ ئالدايدۇ.

9

ئەي، ئۇستۇن ئادەملەر، ئەزىمەتلەر! بۇگۈنكى نەرسىلەرگە ئىشەنمەڭلار! سەۋەبىنى دەپ ئولتۇرۇشنىڭمۇ ئورنى يوق! چۇنكى، بۇگۈن چاكىنا ئاۋامغا مەنسۇپ.

ئاشۇ چاكىنا ئاۋام ئۆگىنىۋالغان ئاساسسىز ئېتىقادنى كىممۇ قائىدە سۆزلەش يولى بىلەن ئاغدۇرۇپ تاشلىيالىسۇن؟

بازارلاردا، كىشىلەر ئىما ـ ئىشارەت بىلەن ئىشەنچە ئېگە بولالايدۇ. لېكىن، چاكىنا ئاۋام سەۋەبكە ئىشەنمەيدۇ.

ھەقىقەت غەلىبە قىلىپ قالسا، سىلەر ئۆزۈڭلاردىن گۇمانلىنىپ ھالدا سورايسىلەر: «قايسى كۈچلۈك خاتالىق ھەقىقەت ئۈچۈن كۈرەش قىلغاندۇ؟»

ئاشۇ ئۆلىمالاردىن پەخەس بولۇڭلار! ئۇلار سىلەرگە ناھايىتى ئۆچ. چۇنكى، ئۇلار ئۆزى بىرنەرسە يارىتالمايدۇ. ئۇلارنىڭ سوغۇق، قاقشال نەزەرىدە ھەم بىر قۇش پەيىسىز كۆرۈنىدۇ.

ئۇلار سەممىيلىكتىن ماختىنىدۇ. لېكىن، يالغان ئېيتماسلىق بىلەن ھەقىقەتنى سۆيۈش ئوتتۇرىسىدا چوڭ پەرق بار. پەخەس بول!

بىخۇدلۇقتىن قۇتۇلۇش بىلەن سەگەكلىك ئارىسىدا ئىنتايىن ئۇزاق يول بار! مەن مۇزلىغان قەلبكە ئىشەنمەيمەن. يالغاننى سۆزلىيەلمىگەن ئادەم ھەقىقەتنىڭ نېمىلىكىنى ئۇقمايدۇ.

10

ئېگىزگە چىقماقچى بولساڭلار ، ئۆزۈڭلار چىقىڭلار ! ھەرگىز-
مۇ باشقىلار يۆلەپ ئاچقىچ قويمىسۇن !

شۇ تاپتا نىشان تەرەپكە ئات مىنىپ كېتىپ بارامسەن ! ئۇنداق-
تا ، دوستۇم ! ئاقساق پۇتۇڭمۇ ئات ئۈستىدە ! نىشانغا يېتىپ ،
ئاتتىن چۈشكىنىڭدە ، ئەي ، يۈكسەك كىشى ، ئېگىزلىكىڭدىن
غۇلاپ چۈشكەن بولىسەن !

11

ھەي ، ئۇستۇن ئادەملەر ۋە ياراتقۇچىلار ، ئادەم پەقەت ئۆزىنىڭ
بالىسىنلا يېتىلدۈرەلەيدۇ .

ئالدىماڭلار ھەم ئالدانماڭلار ! قوشناڭلار كىم ؟ گەرچە «قوش-
ناڭلار ئۇچۇن باش قاتۇرغان» دەك كۆرۈنسەڭلارمۇ ، ياراتمىشلە-
رىڭلار بەربىر ئۇلار ئۇچۇن ئەمەس ! سىلەر ياراتقۇچىلار «ئۇچۇن»
دېگەن بۇ سۆزنى ئۇنتۇپ كېتىڭلار ! ئەخلاقىڭلار «ئۇچۇن» ، «چۈن-
كى» ، «سەۋەب» دېگەندەك ئىبارىلەرگە كارىڭلار بولماسلىقىنى
ئۈمىد قىلىدۇ . سىلەر بۇنداق ئەرزىمەس ئىبارىلەرگە قۇلاق سالماڭ-
لار .

«قوشنىلار ئۇچۇن باش قاتۇرۇش» ئۇششاق - چۈششەكلەرنىڭ
ئەخلاقى ، گەرچە «خىلى خىلى بىلەن» ، «قول‌قولنى يۇيىدۇ»
دېيىلسىمۇ ، ئەمما ئۇلاردا سىلەردىكىدەك ئۆزى ئۇچۇن ئويلاش
ھوقۇقى ۋە ئىقتىدارى يوق !

سىلەردەك ياراتقۇچىلارنىڭ ئۆزى ئۇچۇن باش قاتۇرۇشىدا ،
ھامىلدارلارچە كۆزىتىش ۋە ئالدىن كۆرەرلەرچە سېزىم بار ! كە-
شىلەر تېخى كۆرۈپ باقمىغان مېۋىلەر مۇھەببىتىڭلارنىڭ ھىماتىدا
كۈنسايىن ئايىنماقتا .

بارلىق مۇھەببىتىڭلار ۋە ئەخلاقىڭلارنى پەرزەنتىڭلارنىڭ ۋۇ-
جۇدىغا مۇجەسسەم قىلىڭلار ! پەقەت خىزمەت ۋە ئىرادىلا سىلەرنىڭ
«ھەقىقىي قوشناڭلار» ، ساختا باھالارغا ئالدانماڭلار !

12

ئەي ، ئۇستۇن ئادەملەر ، ياراتقۇچىلار ! تۇغۇلىدىغانلار كېسەل-
دىن ساقلىنالمايدۇ . تۇغۇپ بولغانلارنىڭ كۆپىنچىسى پاكىز بولماي-
دۇ .

ئاياللاردىن سوراپ بېقىڭلار — تۇغۇت شادلىق پەيزىنى سۈ-
رۈش ئۈچۈن ئەمەس ، ئۆتكۈنچى ئازاب مېكىيانىنى قاقشىتىدۇ ،
شائىرنى سايرىتىدۇ .

سىلەر ياراتقۇچىلارنىڭ ئىچىدە نۇرغۇن مەينەتلىكلەر بار .
چۈنكى ، سىلەر ئانا بولماي قالمايسىلەر .

ئاھ ، نۇرغۇن مەينەتلىكلەر بار ، بوۋاق بىلەن تەڭلا دۇنياغا
كېلىدۇ ئۇ ! نېرى كەت ! يەڭگىگەن ئادەم ئۆز روھىنى پاكلىشى
كېرەك !

13

كۈچۈڭلاردىن ھالقىغان ئەخلاقنى تەلەپ قىلماڭلار ! مۈمكىن-
سىز ئىشلارغا ئۆزۈڭلارنى ئۇرماڭلار !

ئەجدادلار قالدۇرغان ئەخلاقنى بويلاپ مېڭىڭلار ! ئەگەر ئەج-
دادلارنىڭ ئىرادىسى سىلەرنى ئېلىپ بىرلىكتە يۈكسەلمىسە ، قانداق
يۈكسىلەلەيسىلەر ؟

باش بولمىغان دېگەن ئادەم پۈت بولۇپ قېلىشتىن ئېھتىيات
قىلسۇن ! ئەجداد جىنايىتى بار يەردە ، ئۆزۈڭنى ئەۋلىيا قىلىپ
كۆرسىتىشكە ئۇرۇنما !

بىراۋنىڭ ئەجدادى ئاياللارنى ، مەي - شارابنى ۋە توڭگۇز
گۆشىنى ياخشى كۆرىدىغان بولسا ، ئۇ كىشىلەرنىڭ ئۆزى پەرھىز
تۇتسا ، ئۇ نېمىگە ئەرزىيتتى ؟

بۇ بىر بىمەنىلىك ! راست ، ئەگەر بۇ ئادەم ئىككى - ئۈچ
ئاياللىنىڭ ئېرى بولسا ، مەن ئۇنى قالتىس ھېسابلايمەن .

ئەگەر ئۇ مونىستىر قۇرۇپ ، ئىشىكىدە : «ئىلاھلىق يولى»
دەپ يېزىپ قويسا ، مەن يەنىلا بۇنىڭ نېمە پايدىسى ، پەقەت بىر
ئەخمىقانە ئىش يۈز بەردى دەپ قارايمەن !

ئەگەر ئۇنىڭ قۇرغىنى توۋا - ئىستىغپارخانا ياكى پاناھگاھ بولسا — بۇ ئالدىنقىسىدىن كۆپ ياخشى ، لېكىن مەن يەنىلا گۇمان قىلماي تۇرالمايمەن .

تەنھالىققا باشلاپ كىرگەن نەرسىلەر دەل شۇ يەردە ئاينىيدۇ . كىشىلىك تەبىئەتتىكى ھايۋانىيلىقمۇ شۇنداق . شۇڭا ، تەنھالىق نۇرغۇن كىشىلەرگە ياراشمايدۇ .

دۇنيادا بايۋاندىكى پەيلاسوپتىنمۇ ئارتۇق ناپاك نەرسە بارمۇ ؟ ئۇلارنىڭ ئەتراپىدا ئالۋاستىلار قاپقاندىن قۇتۇلۇپ قالماستىن ، ھەتتا توڭگۇزمۇ ئۆز مەيلىچە قاتىراپ يۈرەلەيدۇ .

14

مەن ھەمىشە سىلەردەك ئۇستۇن ئادەملەرنىڭ مات بولغان يولۋاستەك خىجىل بولۇپ ، ئاستا تىكىۋەتكىنىڭلارنى كۆرۈپ قالدىم . ئاداققى دو تىكىشىڭلار مەغلۇپ بولدى .

ئەمما ، ئەي ششخال تاشلىغۇچى ، بۇنىڭ كارى چاغلىق ، ششخال تاشلاش ۋە مازاق قىلىشنى ھەممە ئادەم ئۇقىدۇ . پەقەت سىلەرلا ئۆگىنەلمىدىڭلار ! بىز كەچكىچە مۇشۇنداق شىرەنى — مەسخىرە ۋە قىمار شىرەسىنى چۆرىدەپ ئولتۇرمىدۇقمۇ ؟

چوڭ ئىشلاردا مەغلۇپ بولغىنىڭلار ئۆزۈڭلارنىڭمۇ مەغلۇپ بولغىنىمۇ ؟ ئۆزۈڭلارنىڭ مەغلۇپ بولۇشى ئىنسانىيەتنىڭمۇ مەغلۇپ بولغىنىمۇ ؟ ئەگەر ئىنسانىيەت راستىنلا مەغلۇپ بولسا نېمە بوپتۇ !

15

تەلەپ قانچە يۇقىرى بولسا ، مۇۋەپپەقىيەتمۇ شۇنچە ئاز بولىدۇ . سىلەر ئۇستۇن ئادەملەر مەغلۇپلاردىن ئەمەسمۇ ؟

روھلۇق بولۇڭلار ، مەغلۇپ بولساڭلار نېمە بوپتۇ ؟ قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلار ئاز ئەمەس ! كۇلۇشنى ئۆگىنىڭلار ! راسا كۇلۇشۇڭلار كېرەك ئىدى .

ئەي ، ئەمگىكى زايە كەتكەنلەر ، مەغلۇبىيەتنىڭ ھەيران قالغۇ-

دەك نەرى بار ! ئىنسانىيەتنىڭ كېلەچىكى ۋۇجۇدۇڭلاردا تىركىشىۋاتامدۇ ؟

ئىنسانىيەتنىڭ ئاشۇ ئەڭ چوڭقۇر ھاياتى ۋە كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان كۈچ ـ قۇدرىتى سىلەرنىڭ قازىنىڭلاردىن تېشىپ چىقىۋاتامدۇ ؟

نۇرغۇنلىغان قازانلار يېرىلىپ كەتسە ، بۇنىڭ ھەيران قالغۇدەك نەرى بار ! كۈلۈشنى ئۆگىنىۋېلىڭلار ، سىلەر باشتىلا راسا كۈلۈشۈڭلار كېرەك ئىدى ! ئاھ ، ئۇستۇن ئادەملەر ، قىلىدىغان ئىشلار كۆپ !

راست ، قانچىلىك ئىشلارنىڭ غەلىبىلىك بولغانلىقىنى ئويلاڭلار ! بۇ زېمىن ھەر خىل تاكامۇل ۋە گۈزەل كىچىك نەرسىلەر بىلەن تولغان !

ئاھ ، ئۇستۇن ئادەملەر ، ئەتراپىڭلارغا تاكامۇل ۋە گۈزەل كىچىك نەرسىلەرنى ئاز ـ تولا تىزىپ قويۇڭلار . ئۇلارنىڭ سارغىيىپ پىشىشلىرى روھىمىزغا تەسەللى بېرىدۇ ، ئۇنىڭ تاكامۇللۇقى بىزگە چەكسىز ئۈمىد ئاتا قىلىدۇ .

16

ھازىرغا قەدەر ، دۇنيادىكى ئەڭ زور جىنايەت نېمە ؟ «ھېلىھەم كۈلۈپ يۈرەلىگەنلەر نېمىدېگەن بەختسىز» دېگەن ئاشۇ گەپمۇ ؟

ئۇنىڭچە ، بۇ دۇنيادا كۈلۈشكە يارىغۇدەك ئىشلار يوقمۇ ؟ ئۇنداق بولسا ، ئۇ كۆڭۈل ئېچىشنى ھەقىقەتەن بىلمەيدىكەن . كىچىك بالىمۇ قانداق كۆڭۈل ئېچىشنى بىلىدۇ .

ھەقىقەتەن چالا مۇھەببەت باغلىغان بولسا ئۇ بىزدەك كۈلگەنلەرنى سۆيەتتى ! لېكىن ، ئۇ ھەمىشە بىزگە قاراپ بېشىنى چايقىغىنىچە ئاھ ئۇرىدۇ ، چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىدۇ .

مۇھەببەت باغلىيالمىغان ئادەم قارغىشقا تېگىشلىكمۇ ؟ مېنىڭچە ، ئۇنداق قىلىش بىمەنىلىك . لېكىن ، بۇ مۇتلەقچى دەل ئاشۇنداق قىلغان . چۈنكى ، ئۇ چاكىنا ئاۋامدىن كەلگەن . ئۇ يېتەرلىك مۇھەببەت باغلىغان ، بولمىسا كىشىلەر ئۇنى

سۆيمىسمۇ ، ئۇ ئۇنچە غەزەپلىنىپ كەتمەيتتى . ئۇلۇغ سۆيگۇ تەمە قىلمايدۇ ، ھەممىگە ئاتا قىلىشىنىلا ئويلايدۇ .

ئاشۇ مۇتلەقچىگە يېقىن يولىماڭلار ! ئۇلار كېسەللەر تېپىگە ۋە چاكىنا ئاۋام تېپىگە تەۋە — ھاياتقا شۇملۇق بىلەن قارايدۇ ، ھەتتا زېھىنىنىمۇ قارغايدۇ .

ئاشۇ مۇتلەقچىگە يېقىن يولىماڭلار ! ئۇلارنىڭ پۇتلىرى ئېغىر ، كۆڭلى خىرە — ئۇسسۇل ئويناشنى ئۇقمايدۇ . بۇنداق ئادەم زېھىنىنىڭ يەڭگىل ۋە زىبالىقىنى قانداق بىلسۇن !

17

گۈزەل نەرسىلەر ئۆز مەقسىتىگە ئۇدۇل يېتىپ بارغان ئەمەس ، ئۇلار مۇشۇكتەك توگۈلۈپ ، كەلمىش بەختى ئۈستىدە پەس ئاۋاز بىلەن ۋايسايدۇ — گۈزەل نەرسىلەر كۈلمەكتە .

بىر ئادەمنىڭ قەدىمىدىن ئۇنىڭ يول تاپالمىغانلىقىنى بىلگىلى بولىدۇ . مېنىڭ مېڭىشىمغا قاراڭلار ! بىراق ، مەقسىتىگە يېتىشكە ئاز قالغان كىشىلەرنىڭ كۆپىنچىسى ئۇسسۇل ئويناپ كېتىدۇ .

راست ، ھەيكەلگە ئايلىنىپ قالغىنىم يوق ، تۇڭۇرۇككە ئوخشاش ئۆز ئورنۇمدا قېتىپ تۇرغىنىمۇ يوق ، مەن يۈگۈرۈشنى ياخشى كۆرىمەن .

گەرچە زېھىنىڭ ھەرقانداق يېرىدە سازلىق ۋە يانتاق بولسىمۇ ، خۇددى سۇزۇك مۇز ئۈستىدە ئويىنىغاندەك يەڭگىل پۇتى بارلار پۇتۇڭلارنى ئېگىز كۆتۈرۈپ ، بېشىڭلار بىلەن تۇرۇڭلار !

18

جىلۋىلىنىپ تۇرغان بۇ ئەتىرگۈل تاجنى ئۆزۈم كىيگەن . كۈلكەمنىڭ مۇقەددەسلىكىگە زەن سالىمەن . بۇ تاجغا كىمنىڭ لايىقلىقىنى تېخى بىلمىدىم .

زورۇئاستېر دېگەن بۇ ئۇسسۇلچى ، بۇ چاققان كىشى قانات قاقماقتا . روھى ئۇرغۇپ تۇرغان بىر كىشى قۇشلارنى تەييارلىنىشقا چاقىرماقتا . زورۇئاستېر دېگەن بۇ بېشارەتچى ، بۇ خەندان ئۇرغۇ-

چى ئالدىراڭغۇ ، مۇتلەقچى ئەمەس ، ئۇ بىر ئۇسسۇلچى ، مەن بۇ تاجنى ئۆزۈم كىيدىم !

19

قەرىنداشلىرىم قەلبىڭلارنى دائىم يۇكسەك تۇتۇڭلار ! پۇتۇڭ-لارنىمۇ ئۇنتۇپ قالماڭلار . سىلەر بىر مۇنەۋۋەر ئۇسسۇلچىلار ، پۇتۇڭلارنى ئېگىز كۆتۈرۈڭلار ، ئەڭ ياخشىسى بېشىڭلاردىن ئېگىز كۆتۈرۈڭلار !

تۇغما ئەيىبىناق ھايۋانلارمۇ بار . پالاكەت ، ئەمما تەلەيلىك ھاي-ۋانلارمۇ بار . ئۇلار بارلىق كۈچى بىلەن تىرىشماقتا ، خۇددى بېشى بىلەن ئۆرە تۇرماقچى بولغان پىلدەك .

بەختسىزلىكتىن ئەمەس ، بەختتىن مەھرۇم بول . قوپال ئوي-ناڭغان ئۇسسۇل ئاقساپ مېڭىشتىن ئەلا . شۇڭا ، ئەي ، ئۇستۇن ئادەملەر ، مېنىڭ ئەقىل ـ پاراسىتىمنى ئۆگىنىڭلار — ئەڭ ناچار ئىشىنىڭمۇ ياخشى تەرىپى بار . ناچار نەرسىنىڭمۇ ئۇسسۇلغا يارايد-ىغان پۇتى بار . شۇڭا ، ئۇستۇن ئادەملەر ، يېقىلماي ئۆرە تۇرۇشنى ئۆگىنىۋېلىڭلار ! ھەسرەت ۋە چاكىنا قايغۇنى ئۇنتۇپ كېتىڭلار ! ھەي ، بۇ كۈنلەردە چاكىنا ھەييارلار نېمىدېگەن ئېچىنىش-لىق ـ ھە ! ھالبۇكى ، بۇ كۈنلەر چاكىنا ئاۋامغا مەنسۇپ .

20

گويا تاغدىن ئۇرغان شامالدەك ، ئۇ ئۆزىنىڭ گۈركىرەشلىرىگە ئۇسسۇل ئويناياتتى . دېڭىز ئۇنىڭ ئاستىدا تىترەيدۇ .

ئېشەككە قانات بەرگەن ، شىردىن سۈت ساغقان ئاشۇ بەڭۈاش ، ئاق كۆڭۈل روھقا ئاپىرىن ! چۈنكى ، ئۇ گويا بۇگۈننى ۋە چاكىنا نەرسىلەرنى قۇيۇندەك سۈپۈرۈپ ئەكەتمەكتە !

قاقشال شاخ ۋە خازانلارغا نەپرەتلەنگۈچى ئاشۇ كەپسىز ، ئاق كۆڭۈل بوران روھىغا ئاپىرىن ! ئۇ گويا تەكشى چىم ئۇستىدە ئويىنىغاندەك ، سازلىق ۋە يانتاق ئۇستىدە ئويىنىماقتا !

چاكىنا ئاۋام ۋە كېسەل ئىرقلاردىن نەپرەتلىنىدىغان ئاشۇ

ئەركىنلىك روھىغا ئاپىرىن ! چاڭ - توزانلارنى گويا تەكشى كۆلۈپ تۇرغان بوراندەك جاراھەت باسقانلار ۋە چۈشكۈنلەرنىڭ كۆزىگە چېچىتتى !

سىلەر ، ئەي ئۇستۇن ئادەملەر شۇنىڭدىن ئەڭ ئەپسۇسلىنىسەر ، ئاراڭلاردا ئۆزىنى ئۇنتۇغان ھالدا ئۇسسۇل ئويناشنى بىلمەيدىغان ھېچكىم يوق ! مەغلۇبىيەتنىڭ كارى چاغلىق ! قىلىدىغان ئىشلار كۆپ ! شۇڭا ، ئۆزۈڭلارنى ئۇنتۇغان ھالدا كۆلۈشنى ئۆگىنىڭلار ! سىلەر ياراملىق ئۇسسۇلچىلار ، قەلبىڭلارنى ئۇستۇن تۇتۇڭلار ! قاقاقلاپ كۆلۈشنىمۇ ئۇنتۇماڭلار !

قېرىنداشلىرىم ، كۆلۈپ تۇرغان بۇ ئەتىرگۈل تاجنى سىلەرگە ھازىرلاپ بېرەي ، كۆلكەمنىمۇ ھەدىيە قىلدىم . شۇڭا ، ئەي ، ئۇستۇن ئادەملەر ، كۆلۈڭلار !

(ئابدۇقادىر جالالىددىن تەرجىمىسى)

ئاتاناس دالچىۋ (بۇلغارىيە)

تۇرمۇش

تۇرمۇش خۇددى كۆيۈۋاتقان بىر تال سەرەڭگگە ئوخشايدۇ. سەن ئەتراپىڭغا قاراپ، ئۆز ئورنىڭنى بەلگىلىمەكچى بولغان چېغىڭدا، ئۇ ئاللىقاچان كۆيۈپ بولغان بولىدۇ.

سەممىيلىك ۋە دوستلۇق

دوستلۇق سەممىيلىك بىلەن ئۆلچىنىدۇ، ئەمما سەممىيلىك دوستلۇق ئارقىلىق ئاتا قىلىنىشى كېرەك.

ئۇمىدنىڭ قۇدرىتى

دەرد - ئەلەم تېزلا ئۇنتۇلىدۇ، مەڭگۈلۈك بەھرىمەن بولۇشمۇ مەۋجۇت ئەمەس. پەقەت ئۇمىدلا مەڭگۈ ساقلىنىپ قالىدۇ، ئۇ ھەتتا ئۆلۈمدىنمۇ ئۈستۈن تۇرىدۇ.

مۇۋەپپەقىيەت

ئادەم مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشكەندىن كېيىن تەنھا قالىدۇ. بۇ چاغدا دوستلىرى ئۇنىڭدىن ئايرىلىدۇ، بەزىلىرى ھەسەت تۇپەيلىدىن، بەزىلىرى بولسا ئۇنىڭ ئۆزلىرىنى ئاۋارىچىلىق سالىدۇ، دېيىشىدىن قورقۇپ شۇنداق قىلىدۇ.

نەزەرىيە ۋە پاكىت

مەدەنىيەت ساپاسى يۇقىرى بولمىغان ئادەم ، ھەر خىل نەزەر-يىلەرگە ئاچ كۆزلەرچە ئىنتىلىدۇ ، ھەقىقىي ئالىم بولسا پاكىتنى ھەممىدىن ئۇستۇن كۆرىدۇ .

قابىلىيەت ۋە ماھارەت

قابىلىيەت قانداقتۇر بىر ئىشنى قىلالايدىغان ماھارەت بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى ئۇنىڭغا شۇ كىشىنىڭ مەلۇم روھى ۋە ئەخلاق ساپاسى مۇجەسسەملەنگەن بولىدۇ . مەسىلەن ، بىر ساتىرىك يازغۇ-چىغا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، پەقەت باتۇرلۇق ۋە ھەققانىيەت تۇيغۇسىلا ئۇنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى بولۇشى ناتايىن .

كەمتەرلىك

باشقىلارنىڭ ھەممىسى مېنى كەمتەر دەيىشىدۇ . ياق ، مەن كەمتەر ئەمەس ، مەن پەقەت باشقىلارنىڭ چىن كۆڭلىدىن ئېيتقان سۆزلىرىنى تەكرارلاشنى خالايمەن .

ئۆتمۇش ۋە كەلگۈسى

ئۆتمۇش كەلگۈسىنى تۇغىدۇ ھەمدە كەلگۈسىدىن بېشارەت بە-رىدۇ .

بىز ئادەتتە كۆرگەن ۋە ئۆگەنگەن نۇرغۇن نەرسىلەرنى ياش قۇرامىمىزغا يەتكەندىن كېيىنلا ، ئاندىن ھەقىقىي تۇردە چۈشىنە-مىز .

مەڭگۈ ئۆچمەسلىك

مەڭگۈ ئۆچمەس نام كىشىلىرىنىڭ ئەسلىمىلىرىدە ساقلىنىدۇ. ھەي! مەندە بۇنداق ھەۋەس بولمىغاندىكىن، مەڭگۈ ئۆچمەسلىكنى مەدھىيىلىشىمنىڭ نېمە ھاجىتى.

دەرەخ يوپۇرمىقى ۋە سايە

بەرگىدىن ئايرىلغان دەرەخ يوپۇرمىقى ھاۋادا لەيلەپ چۈشۈپ كېلىۋاتىدۇ، يەردە ئۇنىڭ سايىسىنىڭمۇ ئەكسى پەيدا بولدى. ئۇلار بىر - بىرى بىلەن ئۇچراشقان چېغىدا، يوپۇرماقمۇ يەرگە چۈشۈپ بولغانىدى.

ئىت بىلەن ئوخشاشلىق

بىرەر مەسىلە ئۈستىدە باش قاتۇرىدۇق دېگەندىن كۆرە، ئۇنى ۋاقتىنچە بىر چەتكە قايرىپ قويغان تۈزۈك. ناۋادا باشقىچە بىرەر يول چىقىپ قالغۇدەك بولسام، دىلىڭىز شۇ ھامان بىردىنلا يورۇپ كېتىدۇ. بۇنى ئىتنىڭ سۆڭەك غاجىلىغىنىغا ئوخشىتىشقا بولىدۇ. ئىت چىشى ئۆتمىگەن سۆڭەكنى ئاغزىدىن ياندۇرۇپ چىقىرىۋېتىدۇ. بۇ ئۇنىڭ سۆڭەكنى تېخىمۇ ئەپچىل جايدىن غاجىلاپ، ئۇنى ئوڭۇشلۇق ھالدا يەۋېتىشى ئۈچۈندۇر.

ئەگەر ئادەملەرنىڭ ھەممىسى مۈكەممەل بولغان بولسا

ئەگەر ئادەملەرنىڭ ھەممىسى مۈكەممەل بولغان بولسا، ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا پەرق قالمىغان بولاتتى. بۇنىڭدىن قارىغاندا،

خاراكتېرنىڭ مۇكەممەللىككە ئىگە بولۇشتىن مۇستەسنا ئىكەنلىكى بىلىۋالغىلى بولىدۇ .

ئىدىيە ۋە سۆزلۈك

بىر ئادەم بىر خىل تىلنى ئىنتايىن ياخشى ئىگىلىۋالالىشى مۇمكىن ئەمەس ، ئويلىغان نەرسىلىرىنى دېيەلىشى تېخىمۇ مۇمكىن ئەمەس . ئۇ پەقەت ئويلىماقچى بولغان نەرسىلىرىنى ئويلىيالايدۇ ، خالاس .

تاينىش نۇقتىسى

بەزىلەر نوقۇل ھالدا ئەتراپىدىكى دۇشمەنلەشكۈچى كۈچلەرگە قارشى تۇرۇش ئۈچۈنلا ، ئۆزىنى بەردەم تۇتىدۇ . ئەگەر بۇ دۇشمەنلەشكۈچى كۈچلەر مەۋجۇتلۇقىدىن قالسا ، ئۇ مۇقەررەر ھالدا تاينىش نۇقتىسىدىن ئايرىلغان جىسمدەك يېقىلىپ چۈشىدۇ .

يۇز - چىراي ۋە نىقاب

ھەرقانداق بىر نىقابلىق تانسا كېچىلىكىدە ، ھەممە ئادەم نىقاب تاقايدۇ ، شۇنىڭ بىلەن يۇز - چىرايلارمۇ نىقابقا ئايلىنىدۇ .

بىمەنىلىك

ھەقىقىي تەنقىدچى ئاز ئۇچرايدۇ ، دەل شۇنداق بولغاچقا مانا مۇشۇنداق نۇرغۇن تەنقىدچىلەر بار بولغان .

ئەل ئىجادىيىتى

ياز پەسلىنىڭ قويۇق بۇلۇت قاپلىغان ئوچىقى ئىچىدە ، چاقماق مۇئەككىلى ياشايدۇ .

ئاۋاز ۋە تاۋۇش

ئادەملەر ئاۋاز بىلەن تاۋۇشنىڭ پەرقى بار دەپ ئويلايدۇ . بىراق ھېس قىلغان چېغىمىزدا ئاۋاز بىلەن تاۋۇش ، بىر - بىرىدىن ئايرىلماس بىر پۈتۈن گەۋدىگە ئايلىنىپ كەتكەن بولىدۇ . ئادەمنىڭ ئاۋازى دالىدا ۋە ئورمان ئىچىدە پەرقلىق بولىدۇ ؛ قۇرۇق ئۆي ئىچىدە بىر خىل ، تاماشىبىنلار بىلەن لىق تولغان زال ئىچىدە يەنە باشقىچە بولىدۇ .

باشقا ئەھۋاللار ئاستىدىمۇ (كۆزدە تۇتۇلغىنى بوشلۇق بولماسلىقى ، بەلكى ۋاقىت) شۇنداقراق ھادىسە مەۋجۇت . دەۋرداشلىرى تەرىپىدىن ئېتىراپ قىلىشقا ئېرىشەلمىگەن بىر يازغۇچىنىڭ ئاۋازى شۇ سەۋەبتىن بىزگە ساپ ھەم ياڭراق ئاڭلىنىشى مۇمكىن . چۈنكى بىزگىمۇ ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى كەڭلىك ۋە بوشلۇق تەسىر قىلىدۇ - دە .

يېشىل ئات

پەقەت رەڭ قارىغۇسى ئادەملا يېشىل ئاتنى كۆرەلەيدۇ . بىراق باشقىچە ئەھۋاللارمۇ بولىدىكەن ، بىر قېتىم مەنمۇ بىر يېشىل ئاتنى كۆرگەنىدىم .

قۇرغاقچىلىق يۇز بەرگەن بىر يىلنىڭ قىش مەزگىلى ئىدى . شۇ يىلى يىلبويى يامغۇر ياغمىغاچقا ، قىش پەسلىدىمۇ قار ياغمىغا- نىدى . يۇقىرىدىن يەم - خەشەك قىلغىلى بولىدىغانلىكى نەرسىلەر ،

دەرەخ يوپۇرمىقى ، شاخ - شۇمبىلارنىڭ ھەممىسىنى ھايۋانلارنىڭ يەم - خەشىكى قىلىش توغرۇلۇق بۇيرۇق چۈشتى .

بىر كۈنى مەن بىر باغچىغا باردىم . ھاۋا ئىنتايىن سوغۇق ، دەرەخلەرنىڭ تۈۋىنى سارغايغان يوپۇرماقلار قاپلىغان بولۇپ ، دەسسىگەندە خۇددى ئۆيگە يېڭىدىن ياتقۇزۇلغان تاختايدەك غىرىسلايتى . دەرەخلەرنىڭ سايىسى چۈشۈپ تۇرغان يولدا بىر ئات ھارۋىسى بولۇپ ، ھارۋىغا شاخ - شۇمبا ، يوپۇرماقلار بېسىلغانىدى . ھارۋىغا قېتىلغان ئات ئەسلىدە ئاق ئات بولسىمۇ ، ئەمما شۇ تاپتا ئۇ يېشىل كۆرۈندى .

تىرىكلەر ۋە ئۆلۈپ كەتكەنلەر

فرانسىيىدە كىشىگە ئالاھىدە تەسىر قىلىدىغىنى ، يېڭى بىلەن كونىنىڭ بىرلىكتە مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشى ، يەنى ھازىرقى رېئاللىق ئۆتمۈشنى چەتكە قاقماستىن ، بەلكى بىر - بىرى بىلەن يېقىنلىشىدۇ ھەمدە بىرلىكتە مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ . ئۇ يەردە باشقا يەرلەردىكىدەك ئادەملەر ئۆلۈپ كەتكەنلەرنى يۆتكەپ ، شەھەر سىرتىدىكى دالا قەبرىستانلىقىغا ئاپىرىۋەتمەيدۇ .

ئېسىمدە قېلىشچە ، مەن بىر قەبرىستانلىقنى ئۇچرىتقانىدىم ، ئۇ يەردە ئاخىرقى قېتىم جەسەت دەپنە قىلىنغان بىر قەبرە ئەكسىچە سېلىنغان بىر كورپۇس ئۆي بىلەن يانمۇ يان تۇراتتى . تىرىكلەر بىلەن ئۆلۈپ كەتكەنلەر چوقۇم ياخشى قولۇم - قوشنىلاردەك ئۆزئارا ئەھۋاللىشىشى مۇمكىن .

كېمىنىڭ پرېستانى

بودلىر غەلىتىلىك ۋە يېڭىلىقنى شېئىرنىڭ تۈپ ئاساسى دەپ قارايدۇ . بىراق يېڭى نەرسە ناھايىتى چاپسانلا كونا نەرسىگە ئايلىنىدۇ

دۇ ، ئادەملەر يېڭىلىقنى قوغلىشىش جەريانىدا بۇ ئادەتتىكى بىر ئىش دېگەن تەسىراتقا ئادەتلىنىپ قالىدۇ ، شۇنىڭ بىلەن ئاخىر ئادەتتىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى ئەدەبىياتقا ئايلىنىدۇ .

بۇنداق ئەدەبىيات شېئىر زېچ ئەگەشكەن ھالدا ئۇنى ئوزۇق بىلەن تەمىن ئېتىدۇ ، شېئىر ئۆزىنى ھەرقانچە ئەپقاچقىنى بىلەن ئۇ يەنىلا قوغلىشىپ بېرىپ ئۇنى ئوزۇقلاندۇرىدۇ . نۇرغۇن ئەھۋالدا شېئىر ئىسمىدا بەلگىلەنگەن نەرسىلەردىن ئاللىقاچان ھالقىپ كەتكەن بولىدۇ ، يېڭىلىقمۇ ئۇنى ئىزدەش ۋە ئاپىرىدە قىلىش ئامىلى بولماي قالىدۇ ، ئۇ ھالدا ئۇنىڭ بۇنداق يېڭىلىق يارىتىشىنى بوغۇپ تاشلىشى تۇرغان گەپ .

ئۇنداقتا سىز پاسسىپ ھالدا ئەدەبىياتتىن بىزار بولسىڭىز ، بىر كۈنى توساتتىنلا مەلۇم بىر ئىشتىن ، مەسىلەن ، مەلۇم شەھەر ياكى رايونىنىڭ ئىسمىدىن ئۆزىڭىز قوغلاشقان نەرسىنى بايقايسىز . بۇ دەل لوسەي (لوسەي — بۇلغارىيىنىڭ شىمالىدىكى داڭلىق شەھەر بولۇپ ، دونای دەرياسىنىڭ غەربىي قىرغىقىغا جايلاشقان .) شەھىرىدىكى مۇزېيدا ، ئۇنىڭ قەدىمكى ئىسمى «60 كىمىنىڭ پېرىستىنى» دەپ چۈشەندۈرۈلگىنىگە ئوخشايدۇ .

مىننەتدارلىق بىر خىل داۋاملىشىش

بىز بىرمۇنچە ئادەملەردىن ئېرىشكەن نەرسىلەرنى كېيىن باشقىلارغا ئاتا قىلىمىز . ئاتا - ئانىمىزدىن ئېرىشكەنلىرىمىزنى بالىلىرىمىزغا بېرىمىز ، ئوقۇتقۇچىدىن ئالغانلىرىمىزنى ئوقۇغۇچىلىرىمىزغا سىڭدۈرىمىز . ئۇرۇق - تۇغقان ، دوست - بۇرادەرلىرىمىزدىن ئالغانلىرىمىزنى ناتونۇشلارغا تەقدىم قىلىمىز . ئېھتىمال ، بۇ بىر خىل مۇقەررەرلىك ، گۈزەل نەرسىلەرنى مۇشۇنداق شەكىل ئارقىلىق ئەۋلادمۇ ئەۋلاد جارى قىلدۇرۇش بولسا كېرەك . ئەگەر بىز ئۇ نەرسىلەرنى ئۆزىمىز ئالغان ئاشۇ ئادەملەرگە قايتۇرۇپ

بەرسەك ، ئۇ ھالدا ئېھتىمال بىز ئۆز جايىمىزدا دەسسەپ ئىلگىرىلەـ
مىگەن بولمىمىز .

ھېسسىيات ۋە خۇراپىيلىق

ھەرقانداق بىر قاياق ھېسسىيات خۇراپىيلىقتۇر .

(ھەببۇللا مۇھەممەت تەرجىمىسى)

د.ھ.لاۋرېنس (ئەنگلىيە)

قاناتلىق يىلان

ئۇنىڭ ئۇچۇن ئېيتقاندا، ئۇنىڭ قىلىشقا تېگىشلىك بىرلا ئىشى بار ئىدى. ئۇ بولسىمۇ ئۆزى بىلەن كۆز ئالدىدىكى بۇ ئۆلۈك، مېخانىك، شەپقەتسىز دۇنيانى ئايرىپ تاشلاپ، مەڭگۇ ئىچكى، ئەڭ ئۇلۇغۋار نەرسىلەرنى چىڭ تۇتۇش ئىدى.

ئۇلارنىڭ جىمجىتلىقى ۋە مۇلايىملىقى ئىچىدە قاپقارا، ئېغىر ۋە قۇدرەتلىك بىرنەرسە بار ئىدى؛ ئۇلارنىڭ يالىڭاچ تېنىنى ھېچ-قانداق كىيىم ئەمەس، بەلكى بىر قەۋەت قاراڭغۇلۇق، ئېنىق كۆرگىلى بولمايدىغان بىر خىل نەرسە يېپىپ تۇراتتى. بىلىنىڭ ئۇستى يالىڭاچلانغان بىر ئاق تەنلىكمۇ ئۇ يەردە ئولتۇراتتى. سىز ئۇنىڭ تولغان مۇسكۇللىرىغا قاراپ ئۇنىڭ ھەممە تەرەپلىرى كۆز ئالدىڭىزدا نامايان بولغاندەك تۇيغۇغا كېلەتتىڭىز. ئەمما، بۇ ئادەم-لەر ئوخشىمايتتى. ئۇلارنىڭ يالىڭاچ تېنىنىڭ ئىچىدە ئىنسانىنىڭ ئۆزىگىلا تەۋە سىرلار ياكى مەڭگۇ بىلىپ يەتكىلى بولمايدىغان نەر-سىلەر يوشۇرۇنغانىدى. ئۇلار تۇنۇگۇنگە تەئەللۇق، ئۇلار يىراق قەدىمكىگە تەۋە ئىدى.

ئۇلارنىڭ ھەربىرى مىدىر - مىدىر قىلمايتتى. مەيداندىكى جىمجىتلىق ئۆلۈك جىمجىتلىقىغا، ھەقىقىي «كېچە»گە ئايلانغان-دى. قىمىر قىلماي يالىڭاچ ئولتۇرغانلار تامامەن ئۆز - ئۆزىگە قايىتقان بولۇپ، ئۆز قېنىنىڭ ئېقىشى ئارقىلىق تاشقى دۇنيا بىلەن سۆزلىشەتتى.

* * *

— ئەي، ئەركەكلەر، قۇلاق سېلىڭلار! ئەركەكلەرنىڭ بالا - چاقىلىرى، سىلەرمۇ ئاڭلاڭلار! ئۇزاق زامانلار ئىلگىرى، قاپقاراڭ-غۇ بىر تىمتاس كېچىدە بۇ كۆل ئادەملەرنى چاقىرىشقا باشلاپتۇ. بىراق، بۇ يەردە تېخى ئادەملەر يوق ئىكەن. بېلىجانلار سۇدا ئاللە-

نەمىلەرنى ئىزدەپ پىلتىڭلاپ ئۇزسە ، چوڭ - چوڭ بېلىقلار سۇ-
دىن شۇڭغۇپ چىقىپ ئەتراپقا تەلمۇرىدىكەن . بىراق ، ئۇ چاغلاردا
بۇ يەرگە ئادەمزات ئاياغ باسمىغانىكەن .

— شۇڭا ، كۆل تېگىدىن يۇزىنى ئېتىۋالغان بىر ئىلاھ چە-
قىپ ، تاغقا قاراپ يامىشىپتۇ ، — ئۇ بارمىقى بىلەن يېڭا بازىرىنىڭ
ئارقىسىدىكى قاراڭغۇلۇقتا خىرە كۆرۈنۈپ تۇرغان تاغنى ئىما قىل-
دى ، — تۆت ئەتراپىغا قاراپتۇ ، بېشىنى كۆتۈرۈپ قۇياشنى كۆرۈپ-
تۇ . ئۇنىڭ كۆرگىنى قىزىل قۇياشنىڭ ئارقىسىدىكى قارا قۇياش
ئىكەن . بۇ قارا قۇياش قىزىل قۇياش ۋە پۈتكۈل ئالەمنى يارىتقانە-
كەن ، كەلگۈسىدە ئۇلارنى شۇ قارا قۇياش يېڭىۋاشتىن يېغىشتۇرە-
دىكەن .

— ئۇ ، ۋاقتى - سائىتى كەلدى دەپتۇ . شۇنىڭ بىلەن تۆت
قارا قول بۇ قۇياشنىڭ ئارقىسىدىكى ھېلىقى تېخىمۇ غايەت زور
قۇياش ئىچىدىن سوزۇلۇپ چىقىپتۇ ، قاراڭغۇلۇق ئىلكىدە ئادەم
بىنا بوپتۇ ؛ ئۇلار ئاسماندىكى بۇ تۆت قارا قولنى كۆرەلەيدىكەن .
ئۇلار سەپەر قىلىشقا باشلاپتۇ .

— تاغدا تۇرغان ئىلاھ تاغۇ تاشلارغا ، زېمىنغا قاراپ بۇ ئادەم-
لەرنىڭ تولىمۇ چاڭقاپ كەتكىنىنى ، چاڭقاقلىقتىن تىللىرىنىڭ
تارىشىدەك قېتىشىپ كەتكىنىنى بايقاپتۇ - دە ، ئۇلارغا قاراپ
شۇنداق دەپتۇ : «كېلىڭلار ! بۇ يەرگە كېلىڭلار ! بۇ يەردە مېنىڭ
زەمزەملىرىم بار ! »

— ئۇلارنىڭ تىللىرى تارتىشىپ خۇددى ئىتتەك يۇگۈرۈشۈپ
كەپتۇ ، كۆل بويىدا دۇم يېتىپ سۇنى ئىچىشكە باشلاپتۇ . تاغدىكى
ئىلاھ ئۇلارنىڭ غۇرتىلدىتىپ سۇ ئىچىۋاتقىنىنى ، ئۇلارنىڭ ناھايە-
تى كۆپ سۇ ئىچىۋالغىنىنى ئاڭلاپ تۇرۇپتۇ . ئۇ ئۇلارغا دەپتۇ :
«ئىچىپ قاندىڭلارمۇ ؟ سۇنى سۇمۇرۇپ ئۆز تېنىڭلارغا كىرگۈز-
دۈڭلارمۇ ؟ سىلەرنىڭ قوۋۇرغاڭلار يەنىلا قۇرغاق پېتى قاپتىمۇ ؟ »

— بۇ كىشىلەر كۆل بويىغا ئۆيلەرنى ساپتۇ . تاغدىكى ئىلاھ
ئۇلارغا قوناق ۋە يېسىمۇق تېرىشنى ھەمدە كېمە ياساشنى ئۆگە-
تىپتۇ . بىراق ، ئۇ ئىلاھ ئۇلارغا : «قارا قۇياش قوللىرىنى يىغە-

ۋالغاندا ، كېمىلەرمۇ سىلەرنى سۇ ئۈستىدە يېڭى ھاياتقا ئېرىشتۈ. رەلمەيدۇ » دەپتۇ .

— تاغدىكى ئىلاھ يەنە شۇنداق دەپتۇ : «مەن كىسكايىدو بولد. مەن ، چاڭقاپ چاك ـ چاك يېرىلغان ئېغىزلارنى نەمدەيمەن . مەن قۇياش سىرتىدىكى نەپەسلەرنى سىلەرنىڭ كۆكرەك قەپىسىڭلارغا پۈتۈپ كىرگۈزمەن ، مەن زېمىننىڭ يۈرىكىدىن چىقارغان شامالار پۈتۈڭلار ، تاپىنىڭلار ۋە سىلەرنىڭ بېلىڭلاردىكى مەيىن شامالارغا خۇددى يىلاندەك چىرمىشىدۇ ، مەن سىلەرنىڭ تېنىڭلارنىڭ چوڭقۇر-رىدىكى يىلاننىڭ بېشىنى كۆتۈرىمەن . ئۇ دەل سىلەرنىڭ ھاياتىڭ-لار . سىلەر تېنىڭلارنىڭ چوڭقۇرىدىكى يىلان بېشىنى كۆتۈرگەندە دىققەت قىلىڭلار ! ئۇ دەل مەن كىسكايىدو ؛ ئۇ مېنىڭ سېنىڭ ئىچىڭدە باش كۆتۈرۈشۈم ، ئۇ سېنىڭ ئىچىڭدە باش كۆتۈرگەن ، پارلاقلىققا قاراپ يول ئالغان ، قۇياشنىڭ ئارقىسىدىكى قارا قۇياشقا يۈزلەنگەن مەندۇرمەن . ئۇ يەر ، سىلەرنىڭ مەڭگۈلۈك ماكانىڭلار ، قۇياشنىڭ ئارقىسىدىكى قارا قۇياش بولسا ، ئاسماندىكى تۆت قارا قول بولمىسا ، سىلەر بىر دۆۋە ئاپئاق سۆڭەكتىن باشقا نەرسە ئە-مەس . ئۇ چاغدا يۇلتۇزلار مەڭگۈلۈك كۆز يۇمىدۇ ، ئايمۇ ئۆلىدۇ ، قۇياشمۇ قۇرۇق تەنىڭ قېپىغا ئايلىنىدۇ . ھەممە نەرسە خۇددى دەپنە قىلىنغان سۆڭەكلەرگە ئوخشاپ قالىدۇ . شۇڭا پەخەس بولۇڭ-لار ! »

— مەن بولمىغان بولسام ، سىلەر ھېچنېمە ئەمەس ئىدىڭلار . خۇددى مېنىڭدەكلا قارا قۇياش بولمىسا ھېچ نەرسىمۇ ھازىرقىغا ئوخشاش بولمىغان بولاتتى .

— قۇياش تىكلىنىپ قىيام بولغاندا ئېسىڭلاردا بولسۇنكى ، كىسكايىدو ئۆز قوللىرىنى سوزۇپ قۇياشنى توسىدۇ ، ئۇنداق بول-مايدىكەن سىلەر كۆيۈپ تۈگىشىسىلەر ، يەر ـ زېمىنمۇ قۇرۇپ قاغجىرايدۇ .

— شۇڭا ، قۇلاق سېلىڭلار ، مېنىڭ ئالقىنىمدا ھاياتلىق سۈيى ، قولۇمنىڭ دۈمبىسىدە بولسا ئۆلۈمنىڭ قارا كۆلەڭگىسى بار . ئەگەر كىشىلەر مېنى ئۇنتۇپ كېتىشسە ، قولۇمنى دۈم قىلىپ

سىلەرگە «خوش - خوش» دەيمەن . مەن سىلەرگە ئۆلۈمنىڭ قارا كۆلەڭگىسىنى بېرىپ خەير-خوش دەيمەن !

— بىراق ، كىشىلەر مېنى راستىنلا ئۇنتۇپ كېتىشتى . بۇ-نىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ قوۋۇرغىلىرى چۇرۇكلىشىپ ، يۈرىكى زەئىپ-لەشتى . چۈنكى ئۇلار مېنىڭ نەسىھىتىمنى ئۇنتۇشتى .

ئۇلار ئۆز تېنىنىڭ چوڭقۇرىدىكى يىلان بېشىنى كۆتۈرگەندە ، بۇ كۆندۈرۈلگەن يىلان ، بۇ يىلان مېنىڭ ئىدارە قىلىشىمغا بويسۇنـ-دۇ دېيىشتى ؛ ئۇلار قۇياشنىڭ كۆيدۈرگۈچ ئاپتېپىغا چىدىمىغاندا ، بۇ قۇياشنىڭ غەزىپى قوزغالغىنى ، ئۇ بىزنى كۆيدۈرۈپ قۇرۇتۇۋەتـ-مەكچى ، قېنىمىز بىلەن ئۇنىڭغا تېۋىنايلى دېيىشتى .

— ئۇلار مانا شۇنداق ئادەملەر . شۇڭا ، ئاسماندىكى قارا قوللار غايىب بولدى . كىسكايىدو بۇنىڭ ئۈچۈن تولا ئەلەم يۇتتى . قېرىپ هالسىدىن كەتتى ، ئۇ قوللىرى بىلەن يۈز - كۆزىنى چىڭ ئېتىۋالـ-دى . شۇنىڭدىن كېيىن ئىككىنچىلەپ ئادەمزاتقا نەزەر - كۆزىنى سېلىپمۇ قويمىدى .

— ئۇ پىغان بىلەن شۇنداق دەيدۇ :

«ماكانىمغا قايتقىلى قويۇڭلار ، مەن قېرىدىم ، مەن ئۆزۈمنى ئاپئاق سۆڭەكلەرگە ئايلىنىپ قالغاندەك ھېس قىلىۋاتىمەن ، ئۆلۈم مەندە غالىب كەلدى ، مېنىڭ يۈرىكىم يىگىلەپ قالدى ، مېكسىكـ-دىن رايىم قايتتى .»

— شۇنداق قىلىپ ئۇ ئۆز ئىگىسى — قارا قۇياش — قا قاراپ نىدا قىپتۇ ، ئىسىمسىز ئاشۇ مەۋجۇدىيەتكە تۇۋلاپتۇ :

«مەن قېرىدىم ، بىر پۇتۇم گۆرگە ساڭگىلىدى ، مېكسىكىلىقـ-لاردىن رايىم قايتتى ، مەن هالسىرىدىم ، قېرىپ زەئىپلەشتىم ، مەن تاشلاندۇق نەرسىگە ئايلىنىپ قالدىم ، ئەمدى مېنى قايتۇرۇۋەتـ-كەيسەن !»

— بۇنىڭ بىلەن قارا قۇياش بىر قولىنى سوزۇپ كىسكايىدونى جەننەتكە قايتۇرۇپ ئەكىرىپ كېتىپتۇ . ئاندىن قارا قۇياش بارمىقى بىلەن بىر ئىما قىلغانىكەن ، كۇن چىقىشتا ئاق تەنلىكلەر پەيدا بوپتۇ . ئاق تەنلىكلەر كېيىستىقا مىخلاپ ئۆلتۇرۇلگەن بىر ئىلاھقا

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurbookstore.com

ھەگىشىپ پەيدا بوپتۇ ، ئۇلار : مانا بۇ تەڭرىنىڭ ئوغلى دېيىشپتۇ . ئۇ ئۆلگەن ، ئۇنىڭ روھى يوق . قاراڭلار ، سىلەرنىڭ ئىلاھىڭلار ئۆلگەن ، ئۇنىڭ روھى يوق . يوكۇنۇپ ئولتۇرۇپ ئۇنىڭ ئۈچۈن ماتەم تۇتۇڭلار ، ئۇنىڭ ئۈچۈن ياش تۆكۈڭلار ، شۇندىلا ئۇ سىلەرگە ئاراملىق بېرەلەيدۇ ، ئۆلۈمى ئارقىلىق سىلەرنى بەزلەيدۇ ، سىلەر ئۆلىدىغاندا بۇ دۇنياغا يارىتىلغان پۈراقسىز ئەتىرگۈللەر ئارىسىدىن سىلەرنى قويغۇدەك ئورۇن ئاتا قىلىدۇ .

— ئەنە ، ئۇنىڭ ئانىسى ياقا يىرتىپ يىغلىماقتا ، دۇنيانىڭ سۈيى ئۇنىڭ ئوچۇمىدا ، ئۇ سىلەرنىڭ تەشنالىقىڭلارنى قاندۇرىدۇ ، جاراھەتلىرىڭلارغا مەلھەم بولىدۇ ۋە سىلەرنى تەڭرى ھۇزۇرىغا ئېلىپ چىقىدۇ ؛ سىلەر تەڭرى ھۇزۇرىدا يەنە قايغۇ ـ ھەسرەت چېكىپ يۈرمەيسىلەر ، ئۆلۈم ئىشىكىنىڭ ئۇ تەرىپىدە ، سىلەر ئاپئاق ئۇسۇتىخانلارنى دەسسەپ كەلدىڭلار ، ئەمدى سىلەر تىمتاس تۇرغان ئاق ئەتىرگۈللەر بىغىغا كىرىپ كېتىسىلەر .

— شۇنداق قىلىپ ، باغرى خۇن بولغان ئانا كرېستقا مىخلاپ ئۆلتۈرۈلگەن ئوغلىنى كۆتۈرگەن ھالدا مېكسىكىغا كېلىپ ، بۇتخانىدا ئولتۇراقلىشىپ قاپتۇ . كىشىلەر ئۇنىڭغا ئېھتىرام بىلدۈرمەستىن ، ئەكسىچە : «بۇ ئانىمىز يىغلاش بىلەن ھەلەك ، ئۇنىڭ يەلكىسىدىكى ئوغلى ئاللىقاچان ئۆلگەن ، بىز مەشرىقنى ئەستىن چىقىرىپ تاشلاپ مەغرىبكە بەيئەت قىلايلى ، ئۇ يەردە ئۆلۈمدىن كېيىنكى ھەرەمباغ ، پۈراقسىز گۈللۈكتىكى تىنچلىق ۋە ئاراملىق بار» دېيىشپتۇ .

— پوپ ئېيتىپتۇلەركى ، ئۆلۈمنىڭ قارشى تەرىپى تولىمۇ گۈزەلدۇر .

— ئۇزاق ئۆتمەي پوپمۇ قېرىپتۇ ، ئانىنىڭ كۆز يېشى ئېقىپ تۇگەپتۇ ، كرېستتىكى ئوغلى قۇياشنىڭ ئارقىسىدىكى قارا قۇياشقا قاراپ نىدا قىپتۇ : «سېنىڭ ماڭا يەنە تەييارلاتقىنىڭ نېمە ؟ مەن مەڭگۈ ئۆلۈك پېتى تۇرۇۋېرەمدىم ؟ مەن پەقەت ئۆلۈملىمۇ ؟ ئەجەبا ، مەن مەڭگۈ ئۆلۈك پېتى تۇرۇۋەرسەم ، ئۇنداقتا كرېستتىكىسى قورۇق ئۇستىخانمۇ ؟»

— بۇ نەدالارنىڭ ساداسى ئالەمنى بىر ئاپتۇ ، كېچىدىكى چاراقلاپ يانغان يۇلتۇزلارنىڭ ئۇ تەرىپىگىچە ، قۇياشنىڭ ئارقىسىغىچە ئاڭلىنىپتۇ .

خرىستوس يەنە شۇنداق دەپتۇ :

«پەيت تېخى كەلمىدىمۇ ؟ ئانام پېتىۋاتقان ئايدەك قەرىدى ، ئۇنىڭ قېرىغان سۆڭەكلىرى يەنە يىغلاۋېرىشكە بەرداشلىق بېرەلمەيدۇ ، سەن بىزنى مەڭگۈلۈك تاشلاپ كەتكەنمۇ ؟ »

— قۇياشنىڭ ئارقىسىدا تۇرغان جىمىكى قۇياشلار ئارىسىدىكى ئاق چوڭ قۇياش يۇقىرى ئاۋازدا دەپتۇ : «مەن خۇددى مېھرىبان بىر ئايالدەك ئۆز ئوغلۇمنى قوينۇمغا ئېلىپ ، ئۇنىڭ ئانىسىنى قۇچقىمغا ئولتۇرغۇزىمەن ، مەن ئۇلارنى گويا كۆيۈمچان ئانىلاردەك باغرىمغا باسىمەن ، ئۇلارنى ئەللەيلىتىپ ئۇخلىتىمەن ، ماڭا ئۆز مېھىر - مۇھەببىتىم كېرەك . مەن بۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى يۇيۇپ پاكلايمەن ، ئۇلارغا تىنچلىق ، قايتا تۇغۇلۇش ئاتا قىلىمەن . »

— ئىشلار مانا مۇشۇنداق . شۇڭا ئەركەكلەر ھەم بۇ ئەركەكلەرنىڭ خوتۇن - بالىلىرى ئېسىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار .

— خرىستوس ئۆيىگە قايتتى ، ئۆز دادىسىنىڭ قېشىغا قايتىپ كەتتى ، مەريەم ئانىمۇ قايتىپ كەتتى . ئۇلار دادىسىنىڭ باغرىدا تاتلىق ئۇخلاشماقتا . ئۇزاق ئۇيقۇدىن كېيىن ئۇلار ھايانقا قايتىدىن كۆز ئاچىدۇ .

— ئەمما ، ئاتىمىز بىزنى تاشلۇۋەتمەيدۇ ، تاشلۇۋېتىپ بىردەم مۇ كارى بولماي تۇرالمايدۇ .

— ئاتىمىز ئۇيان - بۇيان قاراپ ئاسماندىكى چولپاننى بايقاپتۇ . ئۇ قورقماستىن ئالغا قاراپ كېلىۋاتقان قۇياش بىلەن ئارقىغا داجىۋاتقان قاراڭغۇ كېچە ئارىلىقىدا تۇرۇپتۇ . شۇنىڭ بىلەن ھېلىقى ئاجايىپ - غارايىپ سۆزلەر بىلەنمۇ ئىپادە قىلغىلى بولمايدىغان ئۇلۇغ قۇياش سوراپتۇ : «ئەي يورۇقلۇققا ئىنتىلگۈچى ، ئۆزۈڭ كىمسەن ؟ » بۇ كۆرۈنمەس يۇلتۇز جاۋابەن : «مەن دېگەن مەن ، مەن چولپان بولىمەن ، مېكسىكىدا مەن كىسكايىدو ، بۇ مەن ، ئارقا تەرەپتىكى قۇياشنىڭ بالقىشىنى كۆرۈپ تۇرغىنى بۇ مەن ، ئاينىڭ

یەنە بىر تەرىپىگە قاراپ تۇرغىنى بۇ مەن ، زۇلمەت بىلەن يورۇقلۇق ئوتتۇرىسىدا تۇرغان بىر يۇلتۇز ، بۇ مەن ، كىسكايىدو ، مەن قىرا. نىمغا يېتىشنىمنى كۈتىمەن .»

— ئاتىمىز ئېيتىپتۇلەركى : «ياخشى ، ناھايىتى ياخشى» ، يەنە شۇنداق دەپتۇ : «ۋاقتى ـ سائىتى كەلدى .»

— ئەي ئەركەكلەر ۋە ئەركەكلەرنىڭ بالا ـ چاقىلىرى ، قۇلاق سېلىڭلار : راستىنلا ۋاقتى ـ سائىتى كەلدى . ھازىر بىزنى تاشلاپ كەتكىنى ، كېيىن قايتىپ كېلىدۇ ، بۇ يەرگە كەلگىنى ھامان بىزدىن ئايرىلىدۇ . شۇڭا ئاۋۋال «مەرھابا !» ، ئاندىن «خەير ـ خوش !» دېگەيسىلەر .

— مەرھابا ! خەير ـ خوش !

* * *

— شەھرىن ئۈيقۇدا ياتقۇچى ھامان ئويغىنىدۇ ! ئېغىر ئۈيقۇدا ياتقۇچى ئويغىنىدۇ ! يىلاننىڭ ئىزىنى بېسىپ ، چاڭ ـ توزانغا كۆمۈلۈپ كەلگۈچى پات ئارىدا يېتىپ كېلىدۇ . يىلاننىڭ ئىزىنى بېسىپ يول‌بويى توپا ـ تۇمان كېچىپ كېلىدۇ . ئۇ ، يىلان تېرىسىدىن تىكىلگەن كىيىملەرنى كىيىدۇ . ئۇ ، زېمىننىڭ يىلىنى ، ئۇ يۇلتاشلارنىڭ ئاتىسى ، ئۇ ئالتۇن ـ كۈمۈش ، تاش ـ تۆمۈرلەرنى ۋە زېمىن ئۈستىدىكى ئورمانلارنى يېتىشتۇرگۈچى ، دۇنيادىكى ھەممە ، ھەممە نەرسىلەر شۇ ئاتىمىزنىڭ جىسمىنى مەنبە قىلىدۇ ، مەنبە بۇ كائىناتنىڭ يىلانى ، ئۇ دۇنيانىڭ يۈرىكى ، دۇنيانىڭ قاپ مەركىزىدە سوقۇۋاتقان يۈرەك ئاشۇ يىلاننىڭ يۈرىكى ، ئۇنىڭ يۈرەك سوقۇشلىرى ئادەمزات دۇنياسىدا بوران پەيدا قىلىدۇ .

— ئېغىر ئۈيقۇدا ياتقۇچى ئويغىنىدۇ ! ئېغىر ئۈيقۇدا ياتقۇچى يەر تېگىدىكى قىشلىق ئۆچەكتىن قوپقان يىلاندەك ئويغىنىپ كېلىدۇ ، چاڭ ـ توزان يىلىنى ، ئۈيۇلتاشلار يىلىنى ، زېمىننىڭ يىلىنىدەك ئويغىنىپ كېلىدۇ .

* * *

ئەر ـ ئاياللار بىلىشى كېرەككى ، ئۇلار بۇ دۇنيادا ھەرگىز بىر تەن ، بىر ۋۇجۇدقا ئايلىنالمايدۇ . بىر ـ بىرىگە قوشۇلۇپ

كەتكۇدەك يېقىن سۆيۈشۈشلەر ۋە لەززەتلىك سىلاشلاردىمۇ كىچىك ، ئەما ماھىيەتلىك ھاڭ ساقلىنىپ قالغان بولىدۇ . ئۇ ھاڭ سېزىلمىگۈدەك دەرىجىدە ئاجايىپ كىچىك بولغاچقا ، كىشىلەر بۇ ھاڭغا تۈيمايلا چۈشۈپ كېتىدۇ . ئەر ئۆزىنى خېرىستوس بىلەن بىر گەۋدىگە ئايلىنىپ كەتكەندەك ھېس قىلسىمۇ ، ئۇ دېگەن يەنىلا ئۇ . خرىستوس دېگەن خرىستوس ، ئۇمۇ ئوخشاشلا بۇ ھاڭغا چۈشۈپ كېتىدۇ . گەرچە ئەرلەرنىڭ نەزەرىدە ئاياللار ئۆز جېنىدىنمۇ ئەزىز بولسىمۇ ، ئايال خەق دېگەن ئايال خەق ، ئەر دېگەن ئەر ، ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا يەنىلا ھاڭ ساقلىنىپ قالغان بولىدۇ . بۇ ھاڭنى تىندۇرۇپ تەكشىلەيدىغان ھەرقانداق بىر نىيەت زالىملىق ، تەڭرى ئالدىدا ئۆتكۈزۈلگەن بىر خىل جىنايەت .

پۈتكۈل «مەن» ئىككى بۆلەكنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ . بىر بۆلىكى ، يىراقلىغۇچى سانالمىش بىزگە تەئەللۇق ، بىزگە تەن بولۇپ ، بىزنىڭ ھەربىر مىزگىلا خاس ، بۇ بۆلەك «مەن»نىڭ ماھىيىتى ، يەنى «مېنىڭ مەۋجۇدىيىتىم» ، ئۇ يىراقلىقنىڭ ئۇ چېتىدىن ، چولپاندىن كېلىدۇ ؛ يەنە بىر بۆلىكى بولسا ، ئەتراپىمىزدىكى تۈرمۈشنىڭ ئارىلاشمىسى بولۇپ ، ئۇ شۇ جايدىن ، ئەتراپتىن توپلىنىپ مۇھەببەت دېيىلمۇاتقان نەرسە بىلەن ماسلىشىدۇ ، ئەما ئۇ ماھىيەتلىك «مەنىڭ مەۋجۇدىيىتى»گە تەئەللۇق ئەمەس ، مەڭگۈ تەئەللۇقمۇ بولالمايدۇ .

ئەگەر بىز ئۆزىمىزنىڭ «ماھىيىتى» بىلەن بىر تەن ، بىر ۋۇجۇدقا ئايلانماقچى بولىدىكەنمىز ، ئۇنداقتا بىز ئۆزىمىزنىڭ ئەبجەش ، «ئارىلاشما» ئۆز - ئۆزىمىز ، كۈندىلىك تۈرمۈشتىكى ئۆز - ئۆزىمىز ، پارچە - پۈرات ئۆز - ئۆزىمىزنى چۆرۈپ تاشلاپ ، ئېڭىمىزدىن سىقىپ چىقىرىپ ، ئاڭسىز ئېڭىمىزدا ، چولپاندا ئۇچرىشىمىز كېرەك . تەن ، روھ ۋە روھىيەت بىرلىشىپ بىر چولپاننى ھاسىل قىلىدۇ ؛ يەنە بىر جەھەتتىن بىرلىشىش ۋاجىپتۇر ، ئۇنداق بولمايدىكەن ، بىز ئۇ قىرغاقتىكى تەجەللىگە ئېرىشەلمەيمىز - دە ، ئۆز - ئۆزىمىزنى بىھۇدە ئازابلايمىز .

* * *

بىر ئەرنىڭ ئۆز ھاياتىدا ھەقىقىي قوغلىشىدىغىنى پەقەت بىرلا نەرسە ، ئۇ بولسىمۇ تەڭرىگە ، چولپانغا يۈزلىنىپ ، ئادەتتىكى دۇئا-يادىن مەڭگۈلۈك ئايرىلىش ؛ تەڭرى ئالدىدا ، چولپاننىڭ يېنىدا كىشىلەر ئۆزئارا يېقىن بولالايدۇ ، ئۆز ئايالى بىلەن كۆڭۈلدىكىدەك مۇھەببەت پەيزىنى سۈرەلەيدۇ .

* * *

— . . . بىر ئەر ناۋادا بىر ئايالنى مۇتلەق ئىستىلا قىلىۋېلىش خىيالىدىلا بولىدىكەن ، بۇنىڭ ھېچقانداق پايدىسى بولمايدۇ ؛ شۇنىڭ-دەك بىر ئايال ئەگەر بىر ئەرنى مۇتلەق ئۆزىگە بويسۇندۇرماقچى بولىدىكەن ، بۇنىڭمۇ ھېچقانداق پايدىسى بولمايدۇ . بۇ بىر خىل جىنايەت ياكى جىنايەتكە ئوخشاشراق نەرسە . . . ئەگەر ، ھەممىمىز قەلبىمىزنىڭ چوڭقۇر قاتلىمىدىكى نىداغا قۇلاق سېلىپ ، بىز ئۆچ-رىشىشقا تېگىشلىك جايدا ۋىسال تاپساق ، بۇ نېمىدېگەن پەيزى-ھە !

* * *

— گەر زۇلمەت چوڭقۇرىدىكى ئىلاھ ئۆز روھىنى مېنىڭ بېشىمغا كىرگۈزمىسە ، ئۆزىنىڭ ئوت ـ يالقۇنىنى قەلبىمگە باشلاپ كىرمىسە ، ئۆزىنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىنى ئاپئاق ماي ئوخشاش مېنىڭ كۆكسۈمگە كىرگۈزمىسە ، ئۆز نۇر ـ زىيالىرىنى ئىللىق باھارەك مېنىڭ بېلىمگە كىرگۈزمىسە ، ئۇ ھالدا مەن خۇددى يىگىلەپ قال-غان ئىچى قۇرۇق قاپاقتەك ھېچ نەرسە بولماي قالىمەن .

— ئەگەر مەن ئۆز قەلبىمنىڭ شارابىنى ، ئۆز يۈرىكىمنىڭ قېنىنى ، كۆكسۈمنىڭ كۈچىنى ۋە بېلىمنىڭ قۇدرىتىنى ئىشقا سالمىسام ، ئۇلارنى ئېرىتىپ بىر قىلمىسام ، ئۇلارنى چولپانغا تار-تۇق قىلمىسام ، ئۇنداقتا مەن ئۆز تېنىمگە ۋاپاسىزلىق قىلغان بولىمەن ، ئۆز روھىمغا ۋاپاسىزلىق قىلغان بولىمەن ، زۇلمەتتە ماڭا مەدەت بەرگۈچى تەڭرىمگە ۋاپاسىزلىق قىلغان بولىمەن .

* * *

— ھالبۇكى ، ئوخشاش بولمىغان مىللەتلەرنىڭ ئوخشاش بول-مىغان قۇتقازغۇچ خۇداسى بولمىسا بولمايدۇ ، بۇ خۇددى ئۇلارنىڭ

ئوخشاش بولمىغان تىل ۋە ئىرقتا ئىگە بولغىنىدەك بىر ئىش . سىرلىق تەڭرى ماھىيەتتە بىر بولسىمۇ ، بىراق زاھىر بولۇشى كۆپ خىلدۇر .

— تەڭرى مېكسىكىغا يۇك كىيىم ۋە پاخال چورۇقلارنى كىيىپ كېلىشى كېرەك . شۇنداق بولمايدىكەن ، ئۇ مېكسىكىنىك تەڭرىسى ئەمەس .

* * *

— بىز ئەركەكلەر ! بىز جەڭچىلەر !

— بىراق ، بىز نېمە قىلىشىمىز كېرەك ؟

— بىز پەقەت ئۆلۈمگە قاراپلا ئىلگىرىلەمدۇق ؟

— ياق ، ياق ! بىز ھاياتقا ھەربىي يۇرۇش قىلىمىز .

(ئەركىن نۇر تەرجىمىسى)

مۇستافا ئەمەن (مىسىر)

ئۇزۇك خىياللار

ھەر قېتىم قاراڭغۇلۇق قويۇقلاشقاندا ، مەن شام ياندۇرىمەن . بۇ قاراڭغۇلۇق ئىچىدە ماڭا يول كۆرسىتىدىغان شام — مېنىڭ ئېتىقادىم .

بىلمەيمەن ، ئەگەر مۇشۇ ئېتىقاد بولمىغان بولسا ، مېنىڭ تۇرمۇشۇم قانداق بولۇپ كېتەتتىكىن . مەن ئاجىزلاشقاندا ئۇ ماڭا قەيسەرلىك ئاتا قىلىدۇ ، روھىم چۈشۈپ كەتكەندە ، ماڭا جانلىقلىق بېغىشلايدۇ ؛ كەينىمگە داجىغاندا ، مېنى ئالغا ئىنتىلدۇرىدۇ .

ئاي ـ كۈنلەر مېنىڭ ھاياتىمنى خوراتماقتا ، مەن ئۆزۈمگە قولداش ئىزدىدىم ، لېكىن ئۇ مېنىڭ ئاۋازىمنى ئاڭلىيالمىدى . مەن قەلب دەرۋازامنى ئېچىشقا تىرىشىۋاتقاندا ، ئۇنى بايقاپ قالدىم . ئاللا ھەربىرىمىزنىڭ قەلبىدە ، گەپ بىزنىڭ ئۇنى ئىزدىشىمىزدە . سەن ھامان ئۇنى تاپالايسەن . ئاخىر شۇنى بايقايسەنكى ، ئۇ بىز قىينىچىلىققا يولۇققاندا تەسەللى ، ئۈمىدسىزلەنگەندە ئۈمىد ، قاراڭغۇلۇقتا يورۇقلۇق بېغىشلىغۇچىدۇر . تۇرمۇشنىڭ دوقاللىرى بىزنى ئۆز ئىسكەنجىسىگە ئېلىۋالغاندا ، ئۇ گۈزەل بىر چۈش !

مەن ئۆزۈمنىڭ قايسى يوللاردا يېقىلمىغانلىقىمنى ، قايسى پەلاللىرىمدا مېخقا ئوسمىگەنلىكىمنى ئەسلىيەلمەيمەن . ئۇتۇقنىڭ شولىسى ئەمدىلا كۆرۈنۈشىگە ، يەنە بىر مېخقا ئوسۇۋالىمەن . قارىسام ، مېنىڭ ئېتىقادىم ماڭا نۇرلۇق يول كۆرسىتىپ بېرىۋاتىتۇ ، مېنى ھاياتلىق يولىغا باشلاۋاتىتۇ . ئۇ دائىم ماڭا سەۋرچانلىقنى ئۆگىتىدۇ . مەن سەۋر قىلىمەن ؛ ئۇ مېنى قەيسەر بولۇشقا ئۈندەيدۇ ، مەن كۆتۈرۈشچان بولىمەن ؛ ئۇ مېنى ئارقامغا قايتماسلىققا رىغبەتلەندۈرىدۇ ، مەن ئارقامغا چېكىنمەيمەن . بۇ ئېتىقادنىڭ مېنى قاچان بىر نائۈمىد قويغانلىقىنى بىلمەيمەن . مېنىڭ ئالدىمدىكى قىينىچىلىق قانچە ئېغىر بولغانسېرى ، يۈرىكىمدىكى بۇ ئېتىقادمۇ

شۇنچە كۆچلىنىپ باردۇ .

شۇنداق ، ئېتىقاد مېنىڭ تۇڭرۇكۇم ، مەن ئۇنىڭ بىلەن پۈتۈن جىسمىمنى مەزمۇت تۇتۇپ تۇرالايمەن ، قەددىمنى كېرىپ تۇرالايمەن . يىقىلمايمەن ، ئەگەر يىقىلىپ كەتسەم ، ئورنۇمدىن قايتىدىن دەس تۇرالايمەن . مەن ھەرقانداق توسۇقتىن بۆسۈپ ئۆتەلەيمەن . ئۆزۈمنى ئاجايىپ سېزىمەن ، ئاجىزلىق ئالدىدا قەيسەرلىكىم ئاشىدۇ ، قىيىنچىلىق ئالدىدا غەيرىتىم تاشىدۇ ، زەئىپلىك ئالدىدا قۇدرەتكە تولىمەن . زوراۋانلىق ساڭا غايەت زور مەخلۇق بولۇپ كۆرۈنگەندە ، سەن ئۇنىڭ ئالدىدا ھەرگىزمۇ زەئىپ ھالەتكە چۈشۈپ قالما .

ئاللانى يۇرىكىڭنىڭ قات ـ قاتلىرىدىن ئىزدە ! شۇنى بايقايسەنكى ، ئۇ ھەرقانداق گىگانت ئادەمدىنمۇ بەستلىك ، ھەرقانداق زوراۋاندىنمۇ قۇدرەتلىك .

بىلىشىڭ كېرەككى ، ئېتىقاد سېنىڭ قالقىنىڭ ، يىللار ئوقلىرى ساڭا قاراپ ئېتىلىدۇ ، لېكىن تەگمەيدۇ ، ۋاقىت خەنجەرلىرى ساڭا تەڭلىنىپ كېلىدۇ ، لېكىن يارىلاندۇرالمايدۇ .

ئاللا ساڭا يار بولسۇن !

ئۇنى ئىزدىگىن — يۇرىكىڭنىڭ چوڭقۇر قاتلىرىغا شۇڭغۇغىن !

(دىلىدىن سىراجىدىن تەرجىمىسى)

خېلىن كېللېر (ئامېرىكا)

ئەگەر كۆزۈم ئۇچ كۈنلا كۆرەلىگەن بولسا ئىدى

بىز ھەممىمىز كىشىنى ھاياجانغا سالىدىغان بەزى تەسىرلىك ھېكايىلەرنى ئوقۇيمىز. ھېكايىدىكى باش قەھرىمان ناھايىتى چەكلىك مەلۇم ۋاقىت ئىچىدە، يەنى ئۈزۈن بولغاندا بىر يىل، قىسقا بولغاندا بىر سوتكىلا ياشايدۇ. بىز ھامان ئۆلۈم بوسۇغىسىدا تۇرغان ئاشۇ كىشىلەرنىڭ ئاخىرقى بىرقانچە كۈن ياكى ئاخىرقى بىرقانچە سائەت ۋاقىتنى قانداق ئامال - چارىلەر بىلەن ئۆتكۈزگەنلىكىنى قاتتىق ھاياجان ئىلكىدە بايقايمىز. ئەلۋەتتە، مەن دەۋاتقانلار پائالىيەت دائىرىسى چەكلەنگەن، ھۆكۈم ئېلان قىلىنغان مەھبۇسلار ئەمەس، بەلكى ئەركىن تاللاش ئىمكانىيىتى بولغان كىشىلەر.

بۇنداق ھېكايىلەر كىشىلەرنى ئويغا سالىدۇ، بۇنىڭ بىلەن كىشىلەرنىڭ ئەگەر بىز ئوخشاش شارائىتتا بولغان بولساق قانداق قىلغان بولاتتۇق دېگەنلەرنى بىلگۈسى كېلىدۇ. بىز چوقۇم ئۆلۈپ كېتىدىغان مەۋجۇداتلارمىز، ئاخىرقى مۇئەللىرىمىز كەلگەندە، بىز قانداق ئىشلارغا يولۇققمىز، قانداق تەسىراتتا بولىمىز، نېمىلەرنى ئويلايمىز؟

ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلەپ، قايسى بەختىيار چاغلارنى، قايسى پۇشايمانلىرىمىزنى تاپىمىز؟

مەن بەزىدە، ئەگەر بىز ئەتىلا ئۆلۈپ كېتىدىغانىدەك ياشايدىغان بولساق، بۇ ھەممىدىن ياخشى قائىدە بولىدۇ، دەپ ئويلاپ قالىمەن. بۇنداق پوزىتسىيە ھايات قەدرىنى ئۆتكۈر ھالدا تەكىتلەيدۇ. بىز ھەر كۈنى دوستانىلىق، كۆتۈرەڭگۈ روھ ۋە ئۈمىد - ئارزۇ بىلەن ياشىشىمىز كېرەك. لېكىن، ئالدىمىزدا ۋاقىت كۈنلەپ، ئايلاپ، يىللاپ تەكرارلىنىپ ئۆتۈۋەرسە، كۆپ ھاللاردا بۇنداق پەزىلەتلىرىمىزدىن مەھرۇم بولىمىز. ئەلۋەتتە، «يەۋېلىش، ئىچۋېلىش،

ۋاقىتنى چىڭ تۇتۇپ ئوينىۋېلىش»نى ئەڭگۈشتەر دەپ بىلمىغانلار-
مۇ تېپىلمىدۇ. ھالبۇكى، كىشىلەرنىڭ كۆپى ئەزرائىلنىڭ كېلىشى-
دىن ئازابلىنىدۇ.

نۇرغۇن ھېكايىلەردە، تەقدىر بەلگىلىنىپ بولغان باش پېرسو-
ناژ ھەمىشە ئەڭ ئاخىرقى مىنۇتتا تەلىيى ئوڭدىن كېلىپ قۇتقۇزۇ-
ۋېلىنىدۇ. ھاياتلىق ۋە مەڭگۈلۈك قىممىتىنىڭ ئەھمىيىتىنى تېخە-
مۇ ئېنىق چۈشىنىۋالىدۇ. ئۆلۈم كۆلەڭگىسى ئىچىدە ياشاۋاتقان
ياكى ياشىغان كىشىلەرنى كۆرىدۇ، ئۇلار قىلغان ھەربىر ئىشقا
بىرخىل ئاچچىق - تاتلىق سېزىم ئاتا قىلىدۇ.

ھالبۇكى، كۆپچىلىك ھاياتلىقنى مۇقەررەرلىك دەپ قارايمىز،
ھامان بىر كۈنى ئۆلۈپ كېتىدىغانلىقىمىزنى بىلىمىز. لېكىن، ئۇ
كۈننى ناھايىتى يىراقتا دەپ ئويلايمىز - دە، روھىمىز ئۇرغۇپ
تۇرغان، تېنىمىز يەڭگىل، ساغلام ھالەتتە تۇرىمىز، بۇ چاغدا
ئۆلۈم تەسەۋۋۇرىمىزغا سىغمايدۇ، ئۆلۈمنى كەمدىن كەم ئويلاي-
مىز، كۈنلەر ئۇزىراپ، چەكسىز يىراق كەلگۈسىگە بېرىپ قالىدۇ.
شۇڭا، بىز قىممىتى يوق خىزمەتلەرنى قىلىمىز. تۇرمۇشقا يالقاۋ-
لىق، ھۇرۇنلۇق پوزىتسىيىسىدە بولۇۋاتقانلىقىمىزنى تونۇپ يېتە-
لەيمىز.

پۈتكۈل تەبىئىتىمىز ۋە سەزگۈ ئەزالىرىمىزدا ئوخشاشلا يالقاۋ-
لىق ئالاھىدىلىكلىرى بار، دەپ ئەندىشە قىلمەن. پەقەت گاسلار
ئاڭلاش سەزگۈسىنى قەدىرلەيدۇ، ئەمالار قايتىدىن يورۇق دۇنيانى
كۆرۈش بەختىدىن لەززەت ئالالايدۇ. بۇ خىل قاراش ياشانغان چاغدا
كۆرۈش ۋە ئاڭلاش سەزگۈسىدىن مەھرۇم بولغان كىشىلەرگە بەك-
رەك ماس كېلىدۇ. ئەمما، كۆرۈش، ئاڭلاش سەزگۈسى جەھەتتە
زىيانغا ئۇچرىمىغان كىشىلەر بۇ قىممەتلىك سەزگۈ ئەزالىرىدىن
ناھايىتى ئاز ۋاقىتتا تولۇق پايدىلىنىدۇ. ئۇلارنىڭ كۆزى ۋە قۇلىقى
بارلىق مەنزىرە، ئاۋازلارنى مۇجىملا قوبۇل قىلىدۇ.

چۈنكى ئۇلار بۇ نەرسىلەرگە ئالاھىدە زەن قويمايدۇ، شۇنداقلا
كەمدىن - كەم قەدىرلەيدۇ. بىز تاكى مەھرۇم بولغانغا قەدەر بارلىق
نەرسىلىرىمىزدىن (ئۆزىمىزدىكى) مىننەتدار بولمايمىز، تاكى ئاغ-

ئىخلاس كتاب ئوقۇش تورى
www.sanjar-tekin.com

ئېنىپ بېشىمىز ياستۇقىغا يەتمىگۈچە ساغلاملىقىمىزنى ئويدان تونۇپ يەتمەيمىز ، بۇ ئەزەلدىن تارتىپ مۇشۇنداق .

مەن دائىم ھەممىلا ئادەمنىڭ ئەقىلغا تولۇقاتقان مەزگىلدە بىرقانچە كۈن ئەما ، گاس كېسىلىگە گىرىپتار بولۇشى بىر خىل بەخت ، چۈنكى قاراڭغۇلۇق ئۈنى كۆرۈش سەزگۈسىنى تېخىمۇ قەدىرلەيدىغان قىلىدۇ ، ئۇنسىزلىك ئۈنى ئاۋازغا يەنىمۇ خۇشتار بولۇش ۋە زوقلىنىشقا يېتەكلەيدۇ ، دەپ ئويلايمەن . مەن ھەمىشە ھەممىنى كۆرەلەيدىغان دوستلىرىمنى ، ئۇلار زادى نېمىلەرنى كۆرەلەيدۇ ، دەپ سىنايمەن .

بىرقانچە كۈنىنىڭ ئالدىدا ناھايىتى يېقىن بىر دوستۇم يوقلاپ كەلدى . ئۇ يىراقتىكى ئورمانلاردىن ئۆتۈپ كەلگەچكە ، ئۇنىڭدىن نېمىلەرنى كۆزەتكەنلىكىنى سورىدىم . «ئالاھىدە ھېچنېمە يوق» دەپ جاۋاب بەردى ئۇ . ئەگەر مەن مۇشۇنىڭدەك جاۋابلارنى ئاڭلاپ كۆنمىگەن بولسام (كۆرۈش سەزگۈسى ياخشى كىشىلەرنىڭ ناھايىتى ئاز نەرسىنى كۆرەلەيدىغانلىقىغا ئاللىقاچان ئىشەنگەنىدىم) ، قۇلاقلىرىمغا ئىشەنمىگەن بولار ئىدىم .

ئۇ ئورمانلىقتا بىر سائەت يول يۈرۈپتۇ . ئەمما ، دىققەت قىلىشقا ئەرزىگۈدەك ھېچقانداق نەرسىنى كۆرمەپتۇ . بۇ قانداقمۇ مۇمكىن بولسۇن ؟ دەپ ئۆزۈمدىن سورىدىم . كۆزۈم كۆرمەس ئادەم بولغىنىم بىلەن تۇتۇش سەزگۈم بىلەن مېنى قىزىقتۇرىدىغان نەرسىلەرنى يۈزلەپ بايقىيالايمەن . بىرەر تۈپ قېيىن دەرىخىنىڭ سىلىق پوستىنى ياكى قارىغايىنىڭ يىرىك ، بۇدۇر - چوقۇر پوستىنى مېھرىم بىلەن سىلايمەن . باھاردا مەن دەرەخ شاخلىرىنى سىلاپ تەبىئەتنىڭ قىشلىق ئۇيقۇدىن ئويغىنىۋاتقىنىنى بىرىنچى بولغان بىخنى ئىزدەيمەن . بەزىدە بىر تال گۈلنىڭ چىرايلىق ، يۇمشاق تېرە سىزىقلىرى ئارىسىدىن ئاجايىپ بىرخىل يۆگىمىنى بايقايمەن . تەلىيىم بەك ئوڭ كەلگەن چاغلاردا ، قولۇمنى كىچىك شاخلارغا پەم بىلەن قويسام ، تاسادىپىي ھالدا قۇش بالىلىرىنىڭ رېتىملىق ناخشا ئېيتقاچ خۇشال سەكرەپ ئويناۋاتقانلىقىنى سېزىۋالەيمەن . مەن ئېرىقتىكى مۇزدەك سۇلارنىڭ ئېچىلغان قوللىرىم

ئارىسىدىن تېز - تېز ئېقىپ ئۆتۈشىنى تولىمۇ ياخشى كۆرىمەن. مېنىڭچە، قارىغاي يىڭنىلىرى ياكى ماموقتەك يۇمشاق چۈشەك كەبى باراقسان ئوت - چۆپلەر ئېسىل، چىرايلىق پارس گىلەملىرىدىن بەكرەك قارشى ئېلىنىدۇ. ماڭا نىسبەتەن ئېيتقاندا، تۆت پەسىلدىكى ئاجايىپ كۆركەم مەنزىرىلەر ئىنتايىن تەسىرلىك ۋە تۇگىمەس كومېدىيە بولۇپ، ئۇنىڭ ۋەقەلىكلىرى، كۆرۈنۈشلىرى بارماقلىرىم ئارىسىدىن ئۆتۈپ تۇرىدۇ.

بەزىدە يۇرىكىم مۇشۇ نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى كۆرۈش ئارزۇسىدا يىغلايدۇ. ئەگەر مەن تۇتۇش سەزگۈم بىلەنلا مۇشۇنچە كۆپ شادلىققا ئېرىشەلىسەم، ئۇ ھالدا كۆرۈش سەزگۈمدە نەقەدەر گۈزەل، كۆركەم كۆرۈنۈشلەر پەيدا بولار ئىدى - ھە! ئەپسۇس، كۆزى كۆرمىدىغان كىشىلەرنىڭ روشەنكى كۆرىدىغىنى ناھايىتى ئاز، دۇنيادىكى تۇرلۇك رەڭلەردە، ھەر خىل قىياپەتتە ئېچىلغان گۈل كەبى مەنزىرىلەرنى ئۇلار بولۇشقا تېگىشلىك نەرسە دەپ قارايدۇ. بەلكىم ئىنسانلار مۇشۇنداق بولسا كېرەك، ئۇلار ئۆزلىرىدە بار، ئۆزلىرى ئىگە بولغان نەرسىلەرنى كەمسىتىپ - كەم قەدىرلەپ، ئۆزلىرىدە يوق نەرسىلەرگە ئىنتىلىدىكەن. يورۇقلۇق پارلاپ تۇرغان جاھاندا، كۆرۈشتىن ئىبارەت بۇ تەبىئىي ئىقتىدار، تۇرمۇشنى بېيىتىدىغان بىر خىل ۋاستە ئەمەس، پەقەت بىر خىل قولايلىق دەپلا قارىلىدىكەن. نېمىدېگەن ئەپسۇسلىنارلىق ئىش بۇ!

ئەگەر مەن ئالىي مەكتەپنىڭ باشلىقى بولسام، «كۆزىڭىزنى قانداق ئىشلىتىسىز» دېگەن مەخسۇس بىر دەرسنى تەسىس قىلاتتىم. بۇ دەرستە پروفېسسورلار ئوقۇغۇچىلارغا ئۇلار ئۇلارنىڭ ئالدىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان، ئەمما ئۇلار دىققەت قىلمىغان شەيئىلەرنى قانداق قىلىپ ھەقىقىي يوسۇندا كۆرۈپ يېتىش ئارقىلىق تۇرمۇشتىكى شاد - خۇراملىقنى كۆپەيتىشنى سۆزلەپتتى. بۇ دەرس ئۇلارنىڭ غەپلەتتە ۋە ئارقىدا قېلىۋاتقان تەبىئىتىنى ئويغىتاتتى.

ئەگەر كۆزۈم ئوچ كۈنلا كۆرەلىگەن بولسا ئىدى، نېمىلەرنى كۆرۈشنى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرىدىغانلىقىمنى تەسەۋۋۇر بويىچە چۈشەندۈرەلىشىم مۇمكىن. مەن ئويلىنىۋاتقان چاغدا، سىزمۇ

ئويلاپ بېقىڭ . بۇ مەسىلىنى ئويلاپ كۆرۈڭ ، ئەگەر سىز ئۇچ كۈنلا يورۇق جاھاننى كۆرەلەيدىغان بولسىڭىز ، ئۇ ھالدا سىز كۆزىڭىزنى قانداق ئىشلىتىسىز ، نەزەرىڭىزنى قايسى نەرسە ئۈستىدە توختىتىش- نى بەكرەك ئويلايسىز ؟ تەبىئىيكى ، مەن ئىمكانقەدەر قاراڭغۇلۇق ئىچىدە ياشىغان كۈنلىرىمدە قەدىرگە يەتكەن نەرسىلەرنى كۆرسەم دەيمەن . بولغۇسى كۈنلەردە كېلىدىغان قاراڭغۇ كېچىلەردە ئېسىـ ڭىزدە تۇتۇۋېلىشقا قۇلايلىق بولسۇن دېسىڭىز ، سىزمۇ نەزەرىڭىزنى ئۆزىڭىز قەدىرلىگەن نەرسىلەر ئۈستىدە توختىتىڭ .

ئەگەر مەلۇم مۆجىزە تۇيۇلى ، كۆزۈم ئۇچ كۈنلا كۆرەلىگەن بولسا ، ئارقىدىنلا قاراڭغۇلۇق قوينىغا كىرىپ كەتسەم ، ئۇ چاغدا مەن بۇ ۋاقىتنى ئۇچ بۆلەككە بۆلىمەن .

مەن «قەلب ئەينىكى» يەنى دوستىنىڭ كۆزىدىن قەلبىنى كۆرۈش دېگەننىڭ نېمىلىكىنى بىلمەيمەن . مەن پەقەت بارماقلىرىم ئارقىلىقلا بىر يۈزنىڭ كىپتىنى «كۆرەلەيمەن» ، قاقاقلاپ كۈـ لۈش ، قاتتىق قايغۇرۇش ۋە باشقا نۇرغۇن روشەن ھېسسىياتنى سېزىۋالالايمەن .

بىرىنچى كۈنى

مەن ئادەملەرگە قارايمەن . چۈنكى ، ئۇلارنىڭ ئاق كۆڭۈللۈـ كى ، ئىللىق مېھرى ۋە دوستلۇقى تۇرمۇشۇمنى مەنىگە ئىگە قىلـ دى . ئالدى بىلەن قەدىرلىك مۇئەللىمىم ئانىنىڭ سۈللىۋان ماتسى خېنىمنىڭ يۈزىگە ئۇزۇندىن ئۇزۇن قارىۋالسام دەيمەن . چۈنكى ، ئۇ مەن تېخى كىچىككىنە بالا ۋاقتىمدىلا ئالدىمدا پەيدا بولۇپ ، ماڭا تاشقىرىدىكى دۇنيا ئىشىكىنى ئېچىپ بەردى . خاتىرەمدە ئەتىۋارلاپ ساقلاش ئۈچۈن پەقەت ئۇنىڭ يۈزىنىڭ كىپتىنىلا كۆرۈش بىلەن بولدى قىلمايمەن . يەنە ئۇنىڭ چېھرىدىن ھېسداشلىقتىن پەيدا بولـ غان مۇلايىملىق ۋە سەۋرچانلىقنىڭ ئىزنالىرىنى تېپىپ تەتقىق قىلىمەن . چۈنكى ، ئۇ مانا شۇلار بىلەن مېنى تەربىيىلەشتەك مۇش-

كۆل ۋەزىپىنى ئادا قىلغان . ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ئۇنى قىينىچىلىق ئالدىدا مەزمۇت تۇرغۇزغان قەيسەر مىجەز - خاراكتېرىنى كۆرۈش-نى ، شۇنداقلا دائىم ماڭا ، پۈتكۈل ئىنسانىيەتكە قىلغان خەيرخاھ-لىقىنى كۆرۈشنى ئۇمىد قىلىمەن .

مەن «قەلب ئەينىكى» ، يەنى دوستىنىڭ كۆزىدىن قەلبىنى كۆرۈش دېگەننىڭ نېمىلىكىنى بىلمەيمەن . مەن پەقەت بارماقلىرىم ئارقىلىقلا بىر يۈزنىڭ كىپتىنى كۆرەلەيمەن . قاقاقلاپ كۈلۈش ، قاتتىق قايغۇرۇش ۋە باشقا نۇرغۇن روشەن ھېسسىياتنى سېزىۋالالايمەن . مەن دوستلىرىمنىڭ يۈزىنى سىلاش ئارقىلىق ئۇلار بىلەن تونۇشقان ، ئەمما سىلاش بىلەنلا ئۇلارنىڭ خاراكتېرىنى ھەقىقىي يوسۇندا سۈرەتلەپ بېرەلمەيمەن . ئەلۋەتتە ، ئۇلارنىڭ خاراكتېرىنى باشقا يوللار ئارقىلىق ، يەنى ئۇلار ماڭا ئېپادىلىگەن ئوي - پىكىر ، ماڭا نامايان قىلغان ھەرقانداق ھەرىكىتى ئارقىلىقمۇ ئىگىلەيمەن ، چۈشىنىمەن ، ئەمما ئۇلارنى چوڭقۇرراق چۈشىنەلمەيمەن . ئىشىنىمەنكى ، بۇنداق چۈشىنىشكە ئۇلارنى ئېنىق كۆرۈش ، ئۇلارنىڭ ئېپادىلىگەن تۇرلۇك ئوي - پىكىر ۋە ئەھۋاللارغا بولغان ئىنكاسىنى كۆزىتىش ، ئۇلارنىڭ قاراشلىرى ۋە چىرايىدىكى ئىنكاسىغا دىققەت قىلىش ئارقىلىق ئىگە بولغىلى بولىدۇ .

يېنىمدىكى دوستلىرىمنى بولسا ، ئۇزاق ئاي - يىللار بىللە بولۇپ ، ئۆزلىرىنىڭ ھەر قايسى تەرەپلىرىنى ماڭا ئايان قىلغانلىقى ئۈچۈن ناھايىتى ئوبدان چۈشىنىمەن . ھالبۇكى ، تاسادىپىي دوست-لىشىپ قالغانلارغا قارىتا مەندە پەقەت مۇكەممەل بولمىغان تەسىرات-لار بار . بۇمۇ بىر قېتىملىق قول ئېلىشىش ، بارماقلىرىمنىڭ ئۈچى بىلەن ئۇلارنىڭ ئېغىزىدىن چىققان سۆز - جۈملىلەرنى چۈ-شىنىش ياكى ئۇلارنىڭ قولۇمغا بوش يېزىپ بەرگەنلىرى ئارقىلىق ئېرىشكەن تەسىرات .

كۆزى كۆرەلەيدىغان سىلەردەك كىشىلەر قارشى تەرەپ ئېپادە-لىمەكچى بولغان مەنە ۋە ماھىيەتنى ، قارشى تەرەپنىڭ چىرايىدىكى نازۇك ئېپادىنى ، يۈز مۇسكۇللىرىنىڭ تىترىشىنى ، قول ئىشارىتى-نىڭ قانداق بولىۋاتقانلىقىنى كۆزىتىش ئارقىلىق تېزلا بىلىۋالالايـ

سىلەر . بۇ نەقەدەر ئاسان ، نەقەدەر كىشىنى قانائەتلەندۈرىدىغان ئىش ـ ھە ! لېكىن سىلەر كۆرۈش سەزگۈلىرى بىلەن بىر ئادەمنىڭ يۈزىدىكى ئىپادە ئالاھىدىلىكىنى تۇتۇۋېلىپ ، بىر دوستۇڭلار ياكى تونۇشۇڭلارنىڭ ئىچكى دۇنياسىنى (قەلبىنى) كۆرۈپ بېقىشنى ئويلاشتىڭلارمۇ ـ يوق ؟

يەنى سىلەردىن شۇنى سورىغۇم كېلىۋاتىدۇ ، بەش نەپەر يېقىن دوستۇڭلارنىڭ چىرايىنى توغرا سۈرەتلەپ بېرەلەمسىلەر ؟ بۇنى ئاز بىر قىسمىڭلارلا قىلالايسىلەر ، كۆپىنچىڭلار قىلالمايسىلەر ، مەن سىناق قىلىپ بەزى ئەرلەردىن خوتۇنىنىڭ كۆزى قانداق ئىكەنلىكىنى سوراپ كۆرگەنىدىم ، ئۇلار گاڭگىراپ قېلىشتى ۋە بىلمەيدىغانلىقىنى ئېيتىراپ قىلىشتى . گېزى كەلگەندە دەپ ئۆتەي ، خوتۇنلار ھەمىشە ئەرلىرىمىز يېڭى كىيىم ، يېڭى شىلەپىلىرىمىزنىڭ رەڭگىگە ، شۇنداقلا ئۆيدىكى جاھازلار ، نەرسە ـ كېرەكلەرنىڭ ئۆزگىرىشىگە دىققەت قىلمايدۇ ، دەپ قاقشايدۇ .

كۆرۈش سەزگۈسى بار كىشىلەرنىڭ كۆزى ئەتراپتىكى شەيئىلەرنىڭ قائىدىسىگە پاتلا كۆنۈپ قالمىدۇ . ئەمەلىيەتتە ئۇلارنىڭ كۆزى پەقەت ھەيران قالارلىق ۋە ھەيۋەتلىك شەيئىلەرگىلا دىققەت قىلىدۇ . ھالبۇكى ، ئەڭ ھەيۋەت ، كۆركەم مەنزىرىلەرگە قارىغاندىمۇ كۆزى ھۇرۇنلۇق قىلىدۇ . سوت خاتىرىلىرىدە ھەر كۈنى «كۆز-گۈچى» لەرنىڭ قانچىلىك توغرا كۆرەلمىگەنلىكى ئاشكارىلىنىپ تۇرىدۇ . يەنى مەلۇم بىر ۋەقەنى بىرقانچە گۇۋاھچى ئوخشاش بولمىغان بىرقانچە شەكىلدە «كۆرىدۇ» . بىرلىرى باشقىلاردىن كۆپرەك نەرسىنى كۆرىدۇ . ئەمما ، نەزەر دائىرىسى ئىچىدىكى جىمى نەرسىنى كۆرەلەيدىغانلار ھېچقانچە چىقمايدۇ .

ئاھ ، ئەگەر كۆزۈم ئۇچ كۈنلا كۆرەلىسە ئىدى ، مەن قانچىلىك نەرسىنى كۆرەلىگەن بولاتتىم ـ ھە !

بىرىنچى كۈنى ، ئەڭ ئالدىراش بولغان بولاتتىم . قەدىردان دوستلىرىمنىڭ ھەممىسىنى چاقىرتىپ كېلىپ ، ئۇلارنىڭ يۈزىگە ئۇزاق قاراپ تۇرۇپ ، ئىچكى گۈزەللىكىنى ئىپادىلەپ تۇرغان تاشقى كۆرۈنۈشىنى يۈرىكىمگە نەقىش قىلىپ ئورنىتىۋالاتتىم . يەنە نەزە-

رىمنى بىر بوۋاقنىڭ يۇزىدە توختىتىپ ، تۇرمۇش توقۇنۇشلىرى پەيدا قىلغان شەخسىي ئاڭ شەكىللىنىشتىن ئىلگىرىكى ئارزۇ ، سەبىيلەرچە غۇبارسىز گۈزەللىكنى تۇتۇۋالغان بولاتتىم .

يەنە ئىتلىرىمنىڭ ساداقەتمەنلىك ، ئىشەنچ ئىپادىلىنىپ تۇرغان كۆزلىرىگە ، يەنى سۆلەتلىك ، جىمغۇر سىكوت ، دارىكى ، قاۋۇل ، ساغلام ، ئەقىللىق دادىخن ۋە خايىغىرلارنىڭ كۆزلىرىگە قارىغۇم بار . چۈنكى ، ئۇلارنىڭ قىزغىن ، غۇبارسىز ، شوخ دوستلۇقى ماڭا زور تەسەللى بەخش ئەتكەنىدى .

ئالدىراش بولغان بىرىنچى كۈنى ، ھۇجرامدىكى ئاددىي ، كىچىك نەرسىلەرگە نەزەر سالىمەن . پۈتۈم ئاستىدىكى كىچىك گىلەمنىڭ ئىسسىق رەڭگىگە ، تامدىكى رەسىملەرگە ، ئۆينى ئائىلە ئىلىملىقلىغا چۆمدۇرگەن كىچىك نەرسىلەرگە قارايمەن . مەن ئوقۇغان ئەمالار يېزىقىدىكى كىتابلارغا ھۆرمەت نەزەرىم بىلەن قارايمەن . شۇنداقتىمۇ كۆزى كۆرىدىغانلار ئوقۇيالايدىغان باسما شەكىلدىكى كىتابلار مېنى تېخىمۇ بەك قىزىقتۇرىدۇ . ئۇزاق ھاياتىمدىكى قاراڭغۇلۇقتا ئۆزۈم ئوقۇغان ۋە باشقىلار ئوقۇپ بەرگەن كىتابلار سەلتەنەتلىك ، غايەت زور مايىاك بولۇپ ، ماڭا ھاياتىمدىكى ۋە قەلبىمدىكى ئاڭ ئىچكىرى يوللارنى كۆرسىتىپ بەردى .

مەن كۆرەلەيدىغان بولغان بىرىنچى كۈنى چۈشتىن كېيىن ، ئورمانلىققا بېرىپ ، كۆزلىرىمنى تەبىئەتنىڭ گۈزەللىكىدىن مەست قىلىمەن . بىرقانچە سائەت ئىچىدە نورمال كۆرەلەيدىغان كىشىلەرنىڭ كۆز ئالدىدا ھەمىشە ئايان بولۇپ تۇرىدىغان پارلاق ، كۆركەم ، بىپايان ئاجايىپ - غارايىپ مەنزىرىلەرنى كۆزۈم ئارقىلىق بار كۈچۈم بىلەن شۇمۇرىمەن . ئورمان سايا‌ھىتىدىن قايتىپ كېلىش يولىدا ، قورۇقتا يېقىن چېغىر يوللار بىلەن مېڭىپ ، ئېتىزلاردا تېرىقچىلىق قىلىۋاتقان ئاتلارنى (بەلكىم بىرەر تراكتورنى كۆرۈشۈم مۇمكىن) ، يەرگە تايىنىپ جان بېقىۋاتقان ئەركىن - ئازادە كىشىلەرنى كۆرۈۋالىمەن . كۈن ئولتۇرغان چاغدىكى ھەيۋەتلىك ، رەڭدار كۆركەم مەنزىرىنى كۆرۈپ دۇئا قىلىمەن .

گۈگۈم پەيتىدە بولسا ، سىرتقى شەيئىلەرنى سۈنئىي يورۇقلۇق

يار دەمىدە كۆرۈپ شادلىققا چۆمىمەن . تەبىئەت قاراڭغۇ تۇن يېتىپ كەلگەنلىكىنى جاكارلىغان چاغدا ، ئىنسانلار تالانتى بىلەن ئىجاد قىلغان چىراغ يورۇقى ئارقىلىق كۆرۈش ئىقتىدارىنى ئۇزارتقان . مەن كۆزۈم كۆرەلىگەن بىرىنچى كۈنى كۆزۈمگە ئۇيقۇ كەلمەيدۇ . قەلبىم بۇ بىر كۈندىكى خاتىرىلەر بىلەن تولىدۇ .

بۇ كۈنى مەن دۇنياغا ، ئۆتۈپ كەتكەن دۇنيا ۋە ھازىرقى دۇنياغا ئالدىراش - تېنەش بىر نەزەر سالىمەن . ئىنسانلار تەرەققىياتىنىڭ ئاجايىباتلىرىنى ، سانسىزلىغان ئۆزگىرىشلەر بىلەن تولغان قەدىم زامانىنى كۆرۈپ چىقسام دەيمەن . بۇنچە نۇرغۇن يىللارنى قانداقمۇ بىر كۈنگە يىغىنچاقلىغىلى بولسۇن ؟ ئەلۋەتتە ، بۇنى مۇزېيلار ئارقىلىق قىلىمەن .

ئىككىنچى كۈنى

كۈزۈم كۆرەلىگەن ئىككىنچى كۈنى ، مەن سۇبھى بىلەن تەڭ ئورنۇمدىن تۇرۇپ ، سىرتقا چىقىپ قاراڭغۇ تۇن بىلەن يورۇق كۈن ئالماشقان ، ئادەمنى ھاياجانغا سالىدىغان مۆجىزىنى تاماشا قىلىمەن .

بۇ كۈنى مەن دۇنياغا ، ئۆتۈپ كەتكەن دۇنيا ۋە ھازىرقى دۇنياغا ئالدىراش - تېنەش بىر نەزەر سالىمەن . ئىنسانلار تەرەققىياتىنىڭ ئاجايىباتلىرىنى ، سانسىزلىغان ئۆزگىرىشلەر بىلەن تولغان قەدىم زامانىنى كۆرۈپ چىقسام دەيمەن . بۇنچە نۇرغۇن يىللارنى قانداقمۇ بىر كۈنگە يىغىنچاقلىغىلى بولىدۇ ؟ ئەلۋەتتە ، بۇنى مۇزېيلار ئارقىلىق قىلىمەن . مەن دائىم نيۇيورك تەبىئەت تارىخى مۇزېيىغا بېرىپ ، تىزىلغان نۇرغۇن بۇيۇملارنى تۇتۇپ باققانىدىم . ئەما ، يەر شارىنىڭ قىسقىچە تارىخىنى ، ئۇ يەرگە تىزىلغان يەر شارىدىكى ئاھالىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرسەم دەپ ئارزۇ قىلاتتىم . ئۇ يەردە تەبىئىي مۇھىت بويىچە تەسۋىرلەنگەن ھايۋانلار ۋە ئىنسانلار ، غايەت يوغان دىنوزاۋۇر ، تاشقا ئايلانغان ئۆتكۈر چىشلىق پىل

بار ئىدى . ئىنسانلار پەيدا بولۇشتىن ھەمدە كىچىككىنە تەنلىرى ، كۆچلۈك باشلىرى بىلەن ھايۋانات دۇنياسىنى بويسۇندۇرۇشتىن ئىلگىرى ئۇلار يەر شارىدا ئايلىنىپ يۈرگەنىدى . مۇزھىيدا يەنە ھايۋانلار ، ئىنسانلار ھەمدە ئەمگەك قورالللىرىنىڭ تەرەققىي قىلىش جەريانى ، ئىنسانلارنىڭ بۇ قورالللارنى ئىشلىتىپ ، بۇ پلانېتنا ئۆزلىرىگە بىخەتەر ، پۇختا ئۆيلەرنى ياسىغانلىقى راستىتەكلا تونۇشتۇرۇلاتتى . مۇزھىيدا يەنە تەبىئەت تارىخىنىڭ باشقا سانسىزلىغان تەرەپلىرى تونۇشتۇرۇلاتتى . ئادەمنى جەلپ قىلىدىغان مۇزھىيدىكى ھايات ياشاۋاتقان ھايۋانلارنىڭ ھەر خىل - ھەر ياڭزا تۈرقى تەسۋىرلەنگەن بۇيۇملارنى قانچىلىك كىتابخانلارنىڭ كۆرگەنلىكىنى بىلمەيمەن . ئەلۋەتتە ، نۇرغۇن كىشىلەرگە بۇنداق پۇرسەت بولمىدى . ئەمما ، مەن ئىشىنىمەنكى ، پۇرسەت بولغان نۇرغۇن كىشىلەر بۇ پۇرسەتتىن پايدىلانمىدى . ئۇ ھەقىقەتەنمۇ سىز كۆزىڭىزنى ئىشلىتىدىغان ئوبدان جاي ، سىز كۆزىڭىز كۆرەلىگەندىكىن ئۇ يەردە پايدىلىق ، ئۇنۇملۇك نۇرغۇن كۇنلەرنى ئۆتكۈزەلەيسىز . ھالبۇكى ، تەسەۋۋۇرۇمدىكى كۆزۈم كۆرەلەيدىغان ۋاقىت ئۇچ كۇنلا بولغانلىقى ئۈچۈن ، ئالدىراش - تېنەشلا نەزەر سالىمەن ، خالاس .

كېيىنكى بېكىتىم پايتەخت سەنئەت مۇزھىيى . تەبىئەت تارىخى مۇزھىيى دۇنيادىكى ماددىلارنىڭ تاشقى كۆرۈنۈشىنى نامايان قىلىپ بەرگەنگە ئوخشاش ، پايتەخت سەنئەت مۇزھىيى ئىنسانلار روھىنىڭ سانسىزلىغان كىچىك يان تەرەپلىرىنى نامايان قىلىدۇ . پۈتكۈل ئىنسانىيەت تارىخىي باسقۇچىدا ، ئىنسانلارنىڭ سەنئەتكە ئىپادىلىگەن كۆچلۈك ، يالقۇنلۇق ئىنتىلىشى بەئەينى يېمەكلىك ، ئۆزىنى يوشۇرىدىغان ماكان ۋە تۇغۇش ، كۆپىيىشكە ئوخشاشلا تەخىرسىز بولغان . بۇ يەردە ، پايتەخت سەنئەت مۇزھىينىڭ ئالامەت يوغان كۆرگەزمە زالىدا ، مىسىر ، يۇنان ، رىمنىڭ روھى ئۇلارنىڭ سەنئەتىدە ئىپادىلىنىپ ، كۆز ئالدىمدا نامايان بولدى .

مەن قەدىمكى زامانىدىكى نىل دەرياسى دۆلىتىدىكى ئىلاھلار ۋە ئايال ئىلاھلارنى قولۇم ئارقىلىق ئېنىق بىلدىم . باتەينوك ئىبادەتخانىسىدىكى تەقلىدي بۇيۇملارنى سىلاپ ئافىنا ئاۋانگارت جەڭچىلەر

www.sapharkitap.com

ربدىكى بەدەن گۈزەللىكىنى ھېس قىلدىم . ئاپوللو ، ۋېناس ۋە قاناتلىق غەلىبە ئىلاھى سامورېسلار مېنى شۇنچىلىك مەپتۇن قىلدۇالدىكى ، قولۇمنى تارتالمايلا قالدىم . ھومېرنىڭ جاراھەت ۋە سالقال باسقان چىرايى مەن ئۇچۇن تولىمۇ قىممەتلىك ، چۇنكى نېمىنىڭ كۆرەلمەسلىك ، ئەمالىق ئىكەنلىكىنى ئۇ ئوبدان بىلىدۇ . قوللىرىم رېم ۋە كېيىنكى دەۋردىكى راستىتەكلا ياسالغان مەرمەر ھەيكەلدىن مېھرىنى ئۇزەلمەي قالدى . قوللىرىم مىكىلانگىلو ياسىغان باتۇر ، قەھرىمان موسسىنىڭ تەسىرلىك تاش ھەيكىلىنى تولۇق سىلاپ چىقتى . مەن رولاننىڭ كۇچ - قۇدرىتى ، گوتلارنىڭ ياغاچ ئويمىغا تۇتقان سەمىمىيىتىگە ھۆرمەت بىلدۇردۇم . قول بىلەن تۇتقىلى بولىدىغان بۇ سەنئەت بۇيۇملىرى مەن ئۇچۇن تولىمۇ ئەھمىيەتلىك . ئۇلارنى كىشىلەرنىڭ تۇتۇشى ئۇچۇن قويۇلغان دېگەندىن كۆرە ، كۆرۈپ زوق ئېلىشى ئۇچۇن قويۇلغان دېگەن ياخشى . مەن كۆرەلمەيدىغان ئۇ خىل گۈزەللىكنى پەقەتلا قىياس قىلالايمەن . گرېتسىيە لوڭقىلىرىنىڭ ئاددىي سىزىقلىرىدىن ھۇزۇر ئالالىغىنىم بىلەن ، نۇسخىلىرىنى ، بېزەكلىرىنى كۆرەلمەيمەن .

شۇنىڭ ئۇچۇن ، بۇ كۇنى — ماڭا نۇر ئاتا قىلىنغان ئىككىنچى كۇنى ئىنسانلارنىڭ روھىنى سەنئەتتىن ئىزدەيمەن . سىلاش سېزىمىم بىلەن بىلىۋالغان نەرسىلەرنى كۆرەلەيمەن . ئاجايىپ ئىش . ئاجايىپ سەلتەنەتلىك پۈتكۈل رەسىم دۇنياسى ، يەنى ئىتالىيەنىڭ سۇرلۇك دىنىي تۇسكە باي ئىپتىدائىي سەنئىتىدىن تارتىپ ئەركىن پىكىر ئۇسلۇبىدىكى ھازىرقى زامان ئېقىمىدىكى سەنئەت ماڭا دەرۋازىسىنى چوڭ ئاچتى . مەن رافائېل ، دافىنچ ، تىزىان (تىزىيانو) ، رېمبىرانىنىڭ ماي بوياق رەسىملىرىنى ئىنچىكىلەپ كۆرۈپ چىقىمەن . ۋېلونېيسانىڭ ئىسىسق رەڭلىرىنى قانغۇچە كۆرۈپ ، ئېل گېلېگونىڭ سىرلىرىنى تەتقىق قىلىمەن ، كورونىڭ رەسىملىرىدىن تەبىئەتنى يېڭىۋاشتىن كۆزىتىمەن . ئاھ ، كۆزۈڭلار كۆرەلەيدىغان كىشىلەر ، سىلەر تارىخىي دەۋرلەردىكى سەنئەتتىن ، شۇنچىۋالا مول مەنە ۋە گۈزەللىكتىن ھۇزۇر ئالالايدىكەنسىلەر ! سىرلىق سەنئەت ئوردىسىدا قىلغان بۇ قىسقىغىنە سایاھىتىمدە كۆز

ئالدىمدا نامايان بولغان بۇيۇك سەنئەت دۇنياسىغا قارىتا ئازراقمۇ باھايىمنى بېرەلمىدىم ، پەقەت ئۆز تەسىراتىمغا ئىگە بولدۇم . سەنئەتكارلار ماڭا سەنئەتتىن چوڭقۇر ۋە ھەقىقىي يوسۇندا زوق ئېلىش ئۈچۈن كۆزنى مەشىق قىلدۇرۇش كېرەكلىكىنى ئېيتتى . بىر ئادەم سىزىق ، قۇرۇلما ، شەكىل ۋە رەڭنىڭ سۇپىتىنىڭ ئەلا ياكى ناچارلىقىغا ھۆكۈم قىلىشنى تەجرىبە ئارقىلىق ئۆگىنىۋېلىشى كېرەك . ئەگەر مەن كۆزۈم بىلەن كۆرۈپ تۇرۇپ ئادەمنى بۇنچە مەپتۇن قىلىدىغان تەتقىقات بىلەن شۇغۇللانغان بولسام ، قانچە بەختلىك بولغان بولار ئىدىم - ھە ! لېكىن ، سەنئەت دۇنياسى سىلەردەك كۆزى بىلەن كۆرەلەيدىغان كىشىلەر ئۈچۈن ئېيتقاندىمۇ ، يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا ئىزدىنىشنى كۇتۇپ تۇرغان بىر دۇنيا ، دەپ ئاڭلىدىم .

پايتەخت سەنئەت مۇزېيىدىن گويا بوينۇمدىن باغلىغاندەك تولمۇ قىيىندا ئايرىلدىم . ئۇ يەردە گۈزەللىك ئاچقۇچى بار ئىكەن . كۆرەلەيدىغان كىشىلەرگە پايتەخت سەنئەت مۇزېيىغا بېرىپ گۈزەللىك ئاچقۇچىنى ئىزدەشنىڭ ھاجىتى يوق ئىكەن . چۈنكى ، ئوخشاش ئاچقۇچ ئۇلارنى كىچىكرەك مۇزېيلاردا ياكى كىچىكرەك كۇتۇپخانىلارنىڭ كىتاب جازىلىرىدا كۇتۇپ تۇرۇپتۇ . ئەمما ، مەن تەسەۋۋۇرۇمدىكى كۆزۈم ئېچىلغان چەكلىك ۋاقىت ئىچىدە ، مەن ئەڭ كۆپ بايلىق قويۇلغان جاينى قىسقا ۋاقىت ئىچىدە ئاچالايدىغان ئاچقۇچنى تاللاپ ئېلىشىم كېرەك .

مەن يورۇقلۇقنى كۆرەلىگەن ئىككىنچى ئاخشامنى تىياتىرخانا ياكى كىنوخانىدا ئۆتكۈزمەكچى ، مەن ھازىرمۇ تىياتىرخانىلاردا قويۇلۇۋاتقان تۇرلۇك ئويۇنلارنى كۆرۈپ تۇرىمەن . لېكىن ، تىياتىر ۋەقەلىكىنى بىر ھەمراھىم قولۇمغا يېزىپ بېرىدۇ . ھالبۇكى ، مەن خاملىقىنىڭ جەلپكار قەددى - قامىتىنى ياكى ئېلزابىت دەۋرىگە خاس ئوچۇق رەڭلىك كىيىم كىيگەن ، كۆتۈرەڭگۈ روھلۇق ، شوخ فرىستافنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرۈشنى بەكمۇ ئارزۇ قىلىمەن ! خاملىقىنىڭ ھەربىر سېپايە ، چىرايلىق ھەرىكىتىنى ، روھى ئۇرغۇپ تۇرغان فرىستافنىڭ كېرىلىپ يۇرۇشلىرىنى زەن سېلىپ كۆرگۈم

كېلىدۇ.

مەن پەقەت بىر مەيدانلا ئويۇن كۆرەلەيمەن. بۇمۇ ماڭا ناھايىتى قىيىن چۈشىدۇ. لېكىن، مېنىڭ ناھايىتى كۆپ ئويۇنلارنى كۆرگۈم بار.

سىلەر كۆزۈڭلار كۆرەلىگەچكە، ياخشى كۆرىدىغان ھەرقانداق ئويۇننى كۆرەلەيسىلەر. بىرەر ئويۇن، بىرەر كىنو كۆرگەن ياكى ھەرقانداق بىر سورۇندا بولساڭلار، بىلمىدىم، قانچىلىكىڭلار سەلەرنى ئۇنىڭ رەڭلىرى، گۈزەللىكلىرى ۋە نەپىس ھەرىكەتلىرىدىن ھۇزۇرلاندۇرغىنى كۆرۈش سەزگۈڭلارنىڭ مۆجىزىسى ئىكەنلىكىنى تونۇپ يېتەلەيسىلەركىن، مىننەتدار بولىسىلەركىنتاڭ. ھاياتىم قول بىلەن تۇتۇپ بېقىش بىلەنلا چەكلىنمىدىغان دائىرىدە ئۆتكەنلىكى ئۈچۈن، رېتىملىق، نەپىس ھەرىكەت گۈزەللىكىدىن زوق ئالالمايمەن. ئەمما، باگالوۋانىڭ گۈزەللىكى، لاتاپېتىنى خىرە بولسىمۇ تەسەۋۋۇر قىلالايمەن. مۇزىكىنىڭ پولدىكى تېتىرىشىدىن ئۇنىڭ رېتىمىنى دائىم سېزىپ تۇرغاچقا، رېتىم ھەرىكىتىنىڭ شادلىق سىرىنى ئازراق بىلەلەيمەن. شۇ رېتىملىق ھەرىكەتنىڭ دۇنيا بويىچە كۆزنى چاقنىتىدىغان ئەڭ نەپىس مەنزىرىنى ھاسىل قىلىدىغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلالايمەن. مەرمەر ھەيكەلنىڭ سىزىقلىرىنى سىلاپ ئۇنىڭغا ئاز - تولا ھۆكۈم قىلالايمەن. شۇڭا، جىمجىت ھالەتتىكى گۈزەللىك ئادەمنى بۇنچە ھاياجانغا سالغان يەردە، ھەرىكەت گۈزەللىكى بەلكىم ئادەمنى تېخىمۇ مەپتۇن قىلىپ سۆيۈندۇرەر - ھە، دەپ ئويلايمەن. ئەڭ قەدىرلەيدىغان خاتىرەمنىڭ بىرى شۇكى، جوزېف جېففېرسون ئۆزى ئامراق رىب ۋان ۋېنكىنى سۆزلەپ، ياساپ چۈشەندۈرىۋاتقاندا، ئۇنىڭ يۈزى ۋە قوللىرىنى سىلاپ بېقىشىمغا رۇخسەت قىلغانىدى.

مەن تىياتىر دۇنياسىنى ئازراق بىلىمەن. ئۇ كۆڭۈللۈك چاغلارنى ئۆمرۈم بويى ئۇنتۇمايمەن. ئەمما، تىياتىر قويۇلۇۋاتقان چاغدىكى دىئالوگ ۋە ھەرىكەتنىڭ ئۆزئارا رولىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرۈشنى، قۇلىقىم بىلەن ئاڭلاشنى ناھايىتى بەك ئارزۇ قىلىمەن. كۆزۈڭلار كۆرەلىيدىغان سىلەر بولساڭلار بۇنىڭدىن نەقەدەر شادلى-

نىسلەر - ھە ! ناۋادا مەن بىر مەيدان بولسىمۇ ئويۇن كۆرەلىگەن بولسام ئىدىم ، مەن ئەمالار يېزىقى بىلەن ئوقۇغان ياكى چۈشەنگەن يۈزگە يېقىن تېياتىر ۋەقەلىكىنى قەلبىمدە قانداق تەسۋىرلەشنى بىلمۇالاتتىم . شۇڭا ، مەن كۆڭلۈمدە توقۇپ چىققان كۆزۈم كۆرىدۇ- غان بولغان ئىككىنچى كۈنى ئاخشىمى ئۇخلىماستىن تېياتىر ئەدەبى- ياتىدىن زوق ئالغان بولاتتىم .

بۈگۈن مەن نۆۋەتتىكى كۈندىلىك تۇرمۇش دۇنياسىدا كۈن ئۆتكۈزىمەن ، تۇرمۇش ھەلەكچىلىكىدە چاپىدىغان كىشىلەر بارىدۇ- غان يەرگە بارىمەن . كىشىلەرنىڭ نېيۇيوركتىكىدەك شۇنچە كۆپ ھەرىكەت - پائالىيىتى ۋە ئاجايىپ - غارايىپ ھالەتلىرىنى نەدىن تاپقىلى بولار ؟ مۇشۇ ئوي بىلەن مەن شەھەرلەرنى نىشان قىلدىم .

ئۇچىنچى كۈنى

كېيىنكى كۈنى سەھەردە ، مەن يەنە بىر نۆۋەت سۇبھىنى كۈتۈ- ۋېلىشقا ، يېڭى خۇشاللىق تېپىشقا ئالدىرايمەن . كۆزى كۆرەلەيدى- غان كىشىلەر ئۇچۇن ھەر كۈنكى سۇبھى چوقۇم مەڭگۇ تەكرارلى- نىپ تۇرىدىغان يېڭى ، گۈزەل مەنزىرە ، ئۆزۈم توقۇپ چىققان مۆجىزە مۆھلىتى بويىچە بولغاندا ، بۇ كۈن كۆزۈم كۆرەلەيدىغان بولغانلىقى ئۇچىنچى ، شۇنداقلا ئاخىرقى بىر كۈنى . كۆرۈشكە تې- گىشلىك نەرسىلەر ئىنتايىن نۇرغۇن بولغاچقا ، مېنىڭ ئۆكۈنۈش ۋە ئەسەبىي قىزغىنلىق باغرىدا يۇرگۈدەك ھېچقانداق ۋاقتىم قالمى- دى . بىرىنچى كۈنى ماڭا ھايات ياشاۋاتقان ۋە ئالەمدىن ئۆتكەن دوستلىرىمنى بەخش ئەتتى .

ئىككىنچى كۈنى ماڭا ئادەم ۋە تەبىئەت تارىخىنى نامايان قىلى- دى . بۈگۈن مەن نۆۋەتتىكىتۇرمۇش ھەلەكچىلىكىدە چاپىدىغان كىشىلەر بارىدىغان يەرگە بارىمەن . كىشىلەرنىڭ نېيۇيوركتىكىدەك شۇنچە كۆپ ھەرىكەت - پائالىيىتى ۋە ئاجايىپ - غارايىپ ھالەتلە-

رىنى نەدىن تاپقىلى بولار ؟ مۇشۇنداق ئوي بىلەن مەن شەھەرلەرنى نىشان قىلدىم .

مەن ئۆيۈمدىن ، ئۇزۇن ئارال (لوك ـ ئايلېند)نىڭ فراست دېگەن يېرىدىكى كىچىك ، ئەمما تىنچ شەھەر ئەتراپى رايونىدىن يولغا چىقتىم . بۇ يەردە يېشىل مەخمەل كەبى ئوتلاقلار ، دەل ـ دەرەخ-لەر ، چىرايلىق گۈللەر ، رەتلىك سېلىنغان پاكىز ئۆيلەر بار . ھەممىلا يەردە ئايالار ، بالىلارنىڭ شاد ـ خۇرام ئاۋازى ۋە پائالىيە-تى بەخت ناۋاسى . شۇڭا ، بۇ جاي شەھەرلەردىكى ئەمگەكچى خەلق-لەرنىڭ پىنھان ئارامگاھى ، مەن ماشىنامنى ھەيدەپ ئىستې دەريا-سىغا سېلىنغان ئاسما شەكىللىك پولات كۆۋرۈكتىن ئۆتۈپ ، ئادەم مېڭىسىنىڭ قۇدرىتى ۋە خاس ئىجادچانلىقىغا قارىتا يىپىيېڭى تەسە-راتقا ئىگە بولىمەن . ئالدىراش كېمىلەر دەريادا تاتالاپ تېز يۈرە-دۇ . يەنە تېز سۈرئەتلىك كاتىرلار ، ئېغىر پىشىلداپ ، ئاستا يۈرە-دۇغان چاتما كېمىلەرمۇ بار . ئەگەر كېيىنكى ۋاقىتتا يەنە كۆزۈم كۆرىدىغان كۈنلەر بولۇپ قالسا ، مەن مۇشۇ دەريادىكى قاينام ـ تاشقىن مەنزىرىنى كۆپرەك ، ئۇزۇنراق كۆرۈۋالىمەن . ئالدىمغا نەزەر سېلىۋىدىم ، نيۇيورك شەھىرى ، ئەپسانە كىتابلىرىنىڭ ۋاراق-لىرىدىن كۆچۈرۈلۈپ كېلىنگەن شەھەرلەردىكىگە ئوخشاش ئاجايىپ كۆركەم ئېگىز بىنالار قەد كۆتۈرۈپ تۇرۇپتۇ . نەقەدەر ھەيۋەت ئىمارەتلەر بۇ ! چېركاۋ مۇنارىنىڭ يالتىراپ تۇرغان ئۇچى ، كەڭ كەتكەن ، تاشتىن قويۇرۇلغان مۇستەھكەم توسمىلارنى ئىلاھلار ئۆزلىرى ئۇچۇن ياسىغاندەك بىلىنىدۇ . بۇ تەسىرلىك كۆرۈنۈشلەر مىليونلىغان كىشىلەرنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇشىنىڭ بىر قىسمى . بىلدىم ، قانچىلىك ئادەم كەينىگە قايرىلىپ بۇ مەنزىرىگە نەزەر سالارکىن ؟ بۇنداقلار ناھايىتى ئاز بولسا كېرەك . ئۇلار تولا كۆرۈپ تونۇش بولۇپ كەتكەچكە ، بۇ ھەيۋەت ، گۈزەل مەنزىرىلەرنى كۆر-سىمۇ كۆرمەسكە سالىدۇ .

مەن تېز مېڭىپ بۇ يوغان ، كاتتا ، سۈرلۈك ئىمارەتلەرنىڭ بىرى بولغان ئىمپېرىيە سارىيىنىڭ ئەڭ ئۈستىگە چىقتىم . چۈنكى ، مەن تېخى يېقىندا ئۇ يەردە تۇرۇپ كاتىپنىڭ كۆزىنىڭ ياردىمىدە

بۇ شەھەرگە نەزەر سالغانىدىم . شۇڭا ، تەسەۋۋۇرۇم بىلەن ئەمەلى-
يەتنى بىر سېلىشتۇرۇپ باققۇم بار . ئىشىنىمەنكى ، كۆز ئالدىمدا
نامايان بولىدىغان پۈتكۈل مەنزىرە مېنى ھەرگىز نا ئۈمىد قىلمايى-
دۇ . چۈنكى ، مەن ئۇچۇن ئۇ باشقا بىر دۇنيانىڭ مەنزىرىسى .
مەن بۇ شەھەرنى ئايلىنىشقا باشلىدىم . ئالدى بىلەن ئاۋات
كوچىنىڭ بىر بۇرجىكىدە تۇرۇپ ، كىشىلەرگە قاراپ ، ئۇلارنى
كۆزىتىش ئارقىلىق ئۇلارنىڭ تۇرمۇشىنى چۈشىنىشكە ئۇرۇندۇم .
ئۇلارنىڭ چېھرىدىكى شادىيانە تەبەسسۇمنى كۆرۈپ خۇشال بولدۇم ؛
كەسكىن قارارلىرىنى كۆرۈپ ئىپتىخارلىق ھېس قىلدىم ؛ ئازاب ،
مۇشكۈللىرىنى كۆرۈپ ، ئىختىيارسىز ئىچ ئاغرىتتىم .
مەن 5 - كوچىنى بويلاپ سەيلە قىلدىم ، ئەتراپقا ئاستا نەزەر
سالدىم . نەزەرىمنى مەلۇم بىر ئالاھىدە نىشانغا قاراتماستىن ، مەز-
مۇرلەرنى كۆرۈپ قانمىدىم . كىشىلەر توپى ئىچىدە يۇرگەن ئايال-
لارنىڭ رەڭگارەڭ كىيىملىرى ، ئىشىنىمەنكى ، مەن كۆرۈپ قانماي-
دىغان ئەڭ گۈزەل ، ئەڭ ئېسىل مەنزىرە . ھالبۇكى ، ئەگەر مەن
كۆرەلەيدىغان بولسام ، مەنمۇ باشقا كۆپ ساندىكى ئايالالارغا ئوخشاش
كۆپلىگەن چاقناق رەڭلەرگە ئانچە كۆڭۈل بۆلمەي ، ئايرىم كىيىم-
لەرنىڭ پاسونى ۋە مودىلىرىغا دىققەت قىلغان بولاتتىم . يەنە شۇنىڭ-
غا ئىشىنىمەنكى ، مەن ئادىتىنى ئۆزگەرتەلمەيدىغان ۋېترىنا خېرىدا-
رى بولۇپ قالىمەن . چۈنكى ، تىزىپ قويۇلغان سانسىز ئېسىل
بۇيۇملاردىن ھۇزۇر ئېلىش بىر خىل بەخت .
5 - كوچىدىن باشلاپ يەنە ئايلىنىپ مېڭىپ باغچە كوچىسىغا
كەلدىم . نامراتلارنىڭ كۆلبىلىرىگە ، زاۋۇتلارغا باردىم ، يەنە بالىلار
ئويناۋاتقان باغچىغا باردىم . تېخى چەت ئەللىكلەر ئولتۇراق رايونىغا
بېرىپ ، چەت ئەلگە بارماي تۇرۇپ چەت ئەلنى سايا‌ھەت قىلىمەن .
يەنمۇ چوڭقۇرلاپ تەكشۈرۈش ، كىشىلەرنىڭ قانداق ئىشلەۋاتقانلى-
قى ، قانداق ياشاۋاتقانلىقىنى بىلىشكە ئۇنداي بولۇشنى نەزەردە تۇ-
تۇپ ، بەختىيارلىق ۋە پاجىئەلىك مەنزىرە ، ئەھۋاللارغا باشتىن -
ئاخىر كۆزۈمنى يوغان ئېچىپ زەن سېلىپ قارايمەن .
قەلبىم ئادەم ۋە شەيئىلەر ئوبرازى بىلەن تولدى . كۆزلىرىم

كىچىك ئىشلارنىمۇ نەزەردىن ساقىت قىلماي ، كۆرەلىگەن شەيئى-
لەرنىڭ بارلىقىغا يېقىندىن دىققەت قىلىشقا تىرىشىدۇ . بەزى كۆرۈ-
نۈشلەر ئادەمنى خۇشال قىلىدۇ ، مەستخۇش قىلىدۇ . لېكىن ، بەزى
كۆرۈنۈشلەر تولىمۇ ئېچىنىشلىق بولۇپ ، يۈرەكنى ئېزىدۇ . بۇ
ئەھۋاللارنى كۆرگەندە ھەرگىز كۆزۈمنى يۇمۇۋالمايمەن . چۈنكى ،
ئۇلارمۇ تۇرمۇشنىڭ بىر قىسمى . ئۇلارنى كۆرگەندە كۆزنى يۇمۇۋې-
لىش ، قەلبىنى ئېتىۋالغانغا ، ئوي - پىكىرىنى ئېتىۋالغانغا بارا-
ۋەر .

كۆرەلەيدىغان بولغان ئۇچىنچى كۈنىمۇ ئاخىرلىشاي دەپ قال-
دى . مۇشۇ قالغان بىر نەچچە سائەت ئىچىدە كۆرۈۋېلىشقا ، قىلىۋې-
لىشقا تېگىشلىك يەنە نۇرغۇن مۇھىم ۋە جىددىي ئىشلار بار بولۇشى
مۇمكىن . ئەمما ، مۇشۇ ئاخىرقى ئاخشىمى ،ئىنسانلار قەلبىدىكى
ئاۋازنى ئوبدانراق ئاڭلىۋېلىش ئۈچۈن ، يەنە تىياتىرخانىغا بېرىپ
تازا قىزىق ۋە كۈلكىلىك بىر ئويۇن كۆرۈشۈمدىن ئەندىشە قىلىۋاتىمەن .

تۈن يېرىم بولغان چاغدا مەن ئەمالىق جاپاسىدىن قۇتۇلغان
قىسقىغىنا ۋاقىت ئاخىرلىشىدۇ . مەڭگۈلۈك قاراڭغۇلۇق يەنە يې-
نىمغا قىستاپ كېلىدۇ . بۇ ئۈچ كۈن ئىچىدە ، تەبىئىيكى مەن
كۆرۈشنى ئارزۇ قىلغان جىمى نەرسىنى كۆرۈپ بولالمايمەن . قا-
راڭغۇ - زۇلمەت ماڭا يەنە ھۇجۇم قىلىپ كەلگەندە ، ئاندىن قانچە-
لىك نەرسىلەرنى كۆرەلمەي قالغانلىقىمنى ھېس قىلىپ يېتىمەن .
ۋەھالەنكى ، قەلبىم شېرىن ئەسلىمىلەر بىلەن تولغانلىقتىن ، ئۆكۈ-
نۈپ ئەپسۇسلىنىشقا ئاجرىتىدىغان ۋاقتىم ناھايىتى ئاز بولىدۇ .
بۇيۇمنىڭ تۇرقىنى ، شەكلىنى روشەن ئەكس ئەتتۈرۈپ بېرىدۇ .
بۇنىڭدىن كېيىن مەن ھەرىبر بۇيۇمنى سىلىغاندا ، خاتىرەم ئۈ
چۈم قايتىدىن كۆرەلەيدىغان بولغان بۇ ئۈچ كۈننى قانداق
ئۆتكۈزۈش ھەققىدىكى بايانلىرىم ، ئېھتىمال قىياسىڭىزدا سىزنىڭ
كۆزىڭىزنىڭ كۆرۈشتىن مەھرۇم بولىدىغانلىقىنى بىلگەن ۋاقىت-
ىڭىزدا قىلىدىغان ئورۇنلاشتۇرۇشىڭىز بىلەن بىردەك بولماسلىقى
مۇمكىن . ئەمما ، شۇنىڭغا ئىشىنىمەنكى ، ئەگەر سىز ھەقىقەتەن
بۇنداق ياماق تەقدىرگە دۇچ كەلگۈدەك بولسىڭىز ، نەزەرىڭىز ئىم-

كانقەدەر ئىلگىرى زادىلا كۆرۈپ باقمىغان شەيئىلەرگە چۈشىدۇ ھەمدە بۇنىڭدىن كېيىنكى ئۆزۈن قاراڭغۇلۇقتا پايدىلىنىش ئۈچۈن ئۇنى خاتىرىسىدە مەھكەم ساقلايدۇ . شۇڭلاشقا سىز ، بۇ ھالدا كۆزىڭىزدىن باشقا ھەرقانداق چاغدىكىدىن بەكرەك پايدىلىنىسىز . سىز كۆرەلىگەن نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى سىز ئۈچۈن شۇنچىلىك قەدىرلىك بولىدۇ . سىزنىڭ قاراشلىرىڭىز كۆرۈش دائىرىڭىز پەيدا بولغان بارلىق بۇيۇمنى قانغۇدەك كۆرۈۋالىدۇ . كېيىن سىز ھەقەتەن كۆرەلەيدىغان بولغان چاغدا ، كۆز ئالدىڭىزدا ئاجايىپ گۈزەل بىر دۇنيا نامايان بولىدۇ .

كۆزۈم كۆرەلمەيدىغان مەن ، كۆزى كۆرەلەيدىغان كىشىلەرنىڭ سەمىگە بىر نەرسىنى سالماقچىمەن . تەبىئىي كۆرۈش سەزگۈسىدىن تولۇق پايدىلىنالايدىغان كىشىلەرگە مۇنداق بىر ئاگاھلاندۇرۇش بەرمەكچىمەن . سىز گويا ئەتىلا كۆرەلمەيدىغان بولۇپ قېلىشتەك بالا - قازاغا يولۇقىدىغان تەرزدە ، كۆزىڭىزنى ئىشلىتىشكە ماھىر بولۇڭ ، ئوخشاش چارە بىلەن باشقا ئەزالىرىڭىزدىنمۇ پايدىلىنىڭ . مۇزىكىنىڭ يېقىملىق ئاۋازىنى ، قۇشلارنىڭ شادىيانە نەغمە - ناۋا- سىنى ، تارلىق ئورکېستىرنىڭ ھەيۋەتلىك ، جاراڭلىق ، ياڭراق كۈ- يىنى ئوبدان تىڭشىۋېلىڭ ، خۇددى سىز ئەتىلا گاس بولۇپ قېلىش- تەك يامان تەقدىرگە يولۇقىدىغاندەك . سىلىۋالسام دەپ ئويلىغان بۇيۇملارنى سىلاپ - سىلىۋېلىڭ . گويا ئەتىلا تۇتۇش سەزگۈڭىز ئاجىزلاپ كېتىدىغاندەك . يېڭى ئېچىلغان گۈللەرنى پۇرىۋېلىڭ ، ئېسىل نازۇ نېمەتلەرنى تېتىۋېلىڭ ، گويا ئەتىلا پۇراش ، تېتىش سېزىمىڭىز يوقلىپ كېتىدىغاندەك . ھەربىر ئەزايىڭىزدىن تولۇق پايدىلىنىپ ، تەبىئەت ئاتا قىلغان تۇرلۇك تۇتۇش ۋاستىسى ئارقە- لىق دۇنيا سىزگە نامايان قىلغان بارلىق خۇشال - خۇرام ھەم گۈزەل تەپسىلاتلاردىن پەخىرلىنىڭ ! بىراق ، مەن ئىشىنىمەنكى ، بارلىق ئەزالار ئىچىدە كۆرۈش سەزگۈسى چوقۇم ئادەمنى ھەممىدىن بەك شاد ئەيلەيدۇ ۋە سۆيۈندۈرىدۇ .

(مەريەم مەمتىمىن تەرجىمىسى)

ئابىتا كۇما (ھىندىستان)

سادا

ئاپا ، مېنىڭ سىزنىڭ قورسىقىڭىزدا تۇرەلگىنىمگە مانا بۇگۈن توپتوغرا ئۇچ ئاي بولدى .

ئەمما ، بۇگۈن ، ئاپا ، مەن بەكلا قورقۇپ كېتىۋاتىمەن ، چۈنكى مەن سىزنىڭ بەكلا ھەسرەتتە قالغانلىقىڭىزنى بىلدىم ، شۇڭا مەن بۇ ماكانىمنىمۇ ياقتۇرماي قالدىم .

تېخى ئىككى كۈن بۇرۇن سىز مېنى تۇنجى قېتىم كۆردىڭىز ، ئۇ كۈنى دادام سىزنى دوختۇرخانىغا B تىپلىق ئۇلترا ئاۋازلىق دولقۇن ئاپپاراتىدا تەكشۈرتكىلى ئاپارغانىدى ، سىز ئېكراندىكى رەسىمنى كۆردىڭىز .

شۇ چاغدا ، سىز مېنىڭ رەسىمنى كۆرۈپ نەقەدەر خۇشال بولغان ئىدىڭىز ـ ھە ! شۇغىنىسى ، بۇ خۇشاللىقىڭىز ئۇزۇنغا بارمىدى ، دوختۇر مېنىڭ قىز ئىكەنلىكىمنى ئېيتقاندا ، ماڭا سىزنىڭ يۈرىكىڭىز بىردىنلا سوقۇشتىن توختاپ قالغاندەك بىلىندى ، دادامنىڭ سىزنى يۆلەپ تۇرغان قوللىرىمۇ بىردىنلا بوشاپ كەتتى .

ئۆيگە قايتقاندا ، سىز باشقىچىلا بولۇپ قالدىڭىز ، بەدىنىڭىز مۇزلاپ ، ھېچ نەرسىنى سەزمەيدىغاندەك بوپقالدى . يولدا دادامۇ بىر ئېغىز گەپ قىلمىدى ، شۇ كۈنى دادام ، بۇ ئۆيدە ئىككىنچى قىز بالا تۇغۇلماسلىقى كېرەك ، دېگەندە ، ماڭا گويا مەن ياشاۋاتقان ئاشۇ ماكان تىتىلىپ كەتكەندەك بىلىندى . . . ئاپا ، جېنىم ئاپا ، مېنىڭ تۇغۇلۇش ھوقۇقۇم يوقما ؟ مەن شۇنداق چوڭ گۇناھكارما ؟ قىز بالا بولۇپ قېلىش شۇنداق يامان ئىشما ؟

سىزنىڭ قاتتىق يىغلاپ كەتكەنلىكىڭىز تېخى ئېسىمده . ئاپا ، مەن سىزنىڭ قاتتىق ئازابلىنىۋاتقانلىقىڭىزنى سەزدىم ، چۈنكى سىز قوللىرىڭىز بىلەن قورسىقىڭىزنى چىڭ چاڭگاللاپ : «ياق ، بولمايدۇ» دەپ ۋارقىراپ ناله قىلغان ئىدىڭىز ، ئەمما سىز ئاخىر بوشاپ

كەتتىڭىز ، كۆز يېشى ۋە ئازابلىق نادامەت ئىچىدە ئىرادىڭىزدىن ياندىڭىز . ياق ، جېنىم ئاپا ، مېنى ئۇجۇقتۇرۇۋەتمەڭ !

جېنىم ئاپا ، مېنىڭ ياشىغۇم بار ئىدى . مېنىڭ بۇ دۇنياغا كۆز ئېچىپ تۇغۇلغۇم بار ئىدى . مەن سىزنىڭ مېنى باغرىڭىزغا بېسىشىڭىزغا ، سىلاپ قويۇشىڭىزغا شۇنچىلىك تەشنا ئىدىم . مەن يەنە سېخىي قۇياش نۇرىنىڭ مەڭزلىرىمگە چۈشۈشىنى ، ھەدەم بەدىلەن بىللە ئويناشنى ، سىزنىڭ ھەرىيلى مېنىڭ تۇغۇلغان كۈنۈمنى ئۆتكۈزۈپ بېرىشىڭىزنى نەقەدەر ئارزۇ قىلاتتىم - ھە ! مەن يەنە سىزنىڭ . . .

مېنىڭ تەلەپلىرىم بەك كۆپ بولۇپ كەتتىمۇ ، ئاپا ؟ سىزنىڭ شۇ كۈنى ئاخشىمى بىر كېچە ھەسرەتلىك يىغلاپ چىققانلىقىڭىز ، مېنىڭ ھەربىر تېپىچەكلەشلىرىمنى سەزگەنده تېخىمۇ ئازاب بىلەن يىغلاپ ناله قىلغانلىقىڭىز ھەممىسى ئېسىمده . ئەمما ، بۇرۇن مەن سىزنىڭ قورسىقىڭىزدا ئازراققىنا مىدىرلاپ قويسام ، بۇ سىزگە ئالەمشۇمۇل خۇشاللىق ئاتا قىلاتتى . مانا ئەمدى بۇ ئىش سىزگە ئازاب بولۇپ بىلىنمەكته .

«بۇ دېگەن ئەرلەر دۇنياسى» دېگەنىدى مومام . مومام يەنە قىزلار توي قىلغاندا ، قىز مېلى تۆپەيلى زىيانكەشلىككە ئۇچرايدىغانلىقىنى ، ئۇلارنىڭ يۈزىگە سۇلفات كىسلاتاسى چېچىۋېتىدىغانلىقىنى ، ئۇنىڭدىن باشقا يەنە جىسمانىي جازاغا ئۇچرايدىغانلىقىنى ، ھەتتا كىچىك قىزلارنىڭمۇ جىنسىي كەمسىتىشكە ئۇچرايدىغانلىقىنى سۆزلەپ بەرگەنىدى . مومام يەنە سىزدىن ، سىز بۇ قىزنىڭىزنى ئاشۇ جەبىر - جاپا ، زۇلۇملاردىن ساقلاپ قالالامسىز ، دەپ سورىغانىدى . ئېيتىڭا ، ئاپا ، سىز بۇلاردىن قورقۇۋاتامسىز ؟

مەن يەنە ھەدەمنىڭ ماڭا ئىسىم تېپىش ئۈچۈن نۇرغۇن ۋاقىت سەرپ قىلغانلىقىنى ، ئەگەر ئوغۇل بولسا قايسى ئىسىمنى ، قىز بولسا قايسى ئىسىمنى قويۇشنى ئاللىبۇرۇنلا ئويلاپ قويغانلىقىنى بىلىمەن . ئۇ سىزگە ، ئەگەر قىز بولسا ئانۇپوريە دەپ ئىسىم قويايلى ، دېگەنده ، سىز خۇشاللىق ئىچىده كۈلگەن ئىدىڭىز . جېنىم ئاپا ، سىز ئۆزىڭىزنىڭ ئانۇپوريەڭىزنى راستلا ئالمامسىز ؟ ئاپا ،

ئەگەر سىز ماڭا بۇ دۇنيادا ياشاشقا بىر ئىمكانىيەت بەرسىڭىز ، مەن ئوغۇل بالىلاردەك بولغان ، ھەتتا ئۇلاردىنمۇ ياخشى بولغان بولاتتىم .

مانا شۇ تاپتا سىز مېنى قورسقىڭىزدا كۆتۈرۈپ ، دوختۇرخانىدا نۆۋەت كۈتۈپ ئولتۇرماقتىسىز ، سىز بۇ يەرگە مېنى ئالدۇرۇۋېتىش ئۈچۈن كەلدىڭىز . . . سىز مېنى ئۈجۈقتۇرۇۋەتمەكچى بولىدىڭىز . قىز بولغانلىقىم مېنىڭ كەچۈرگۈسىز چوڭ گۇناھىم بولدى . . . بۇ گۇناھىم ئۈچۈن مېنى ئۆلۈم جازاسى كۈتۈپ تۇرماقتا .

(سەرۋەر ئابدۇنەبى تەرجىمىسى)

ئابدۇقادىر جالالىددىن

چالا كۆيگەن رىسالە

سەپسەتە

— سەن كىم؟ — دېدىم ئۇنىڭغا.

— تونۇمايۋاتامسەن؟ — ئۇ رودۇپايدەك كۆلۈمسىرىدى، ئۇ-نىڭ چىرايى ھەسرەتلىك ھەم ۋەھىمىلىك ئىدى.

بۇ مېنىڭ ئۇنى تۇنجى قېتىم كۆرۈشۈم بولسىمۇ، قاراپلا تونۇۋالدىم. ئۇ ئەنە سۆزلەشكە باشلىدى:

— سەكراتقا چۈشكىنىمدە، بىر سىقىم قۇمنى سىقىمداپ تۇ-رۇپ، ئاللادىن قۇمدەك كۆپ ئۆمۈر بېرىشىنى تىلىگەنىدىم، تە-لە-پىم ئىجابەت بولدى. بىراق، ئەڭ زور سەۋەنلىكىم شۇكى، مەن ئاللادىن ياشلىقىمنى تىلەپ، ئەسلىگە كەلتۈرۈۋېلىشنى ئۇنتۇپ قا-تتىمەن. قاچان تۇغۇلغىنىمنى بىلمەيمەن، ھازىرغىچە سەكراتتا يا-شاۋاتىمەن.

— سېنىڭ كۈتىدىغان بىرەر ئارزۇيۇڭ يوقمۇ؟

— ھەي، بۇنداق ھاياتتىن تويمۇ بەزدىم. ئۆلۈشنىلا ئارزۇ قىلىمەن. بىراق، ئاللا تەرىپىدىن ئۇنتۇلۇپ كەتتىم.

تىلاۋەت

تىرىكلەردىن قورقمىغانلار ئۆلگەنلەرنىڭ ئەرۋاھىدىن قورقـ-ىدۇ. شۇڭلاشقا، بۇ دۇنيا ئۆلگەنلەرنىڭ روھىغا ئاتاپ كۆيدۈرۈلگەن ياغلارنىڭ بۇسى بىلەن تولغان.

مەنمۇ ئەرۋاھلارنىڭ بەختسىزلىكى ئۈچۈن قايغۇرۇپ، شادلـ-قىمنىڭ ھەممىسىنى قۇربان قىلىپ بولغانمەن، ھەتتا ئوتۇن يې-

تىشمىگەندە كىيىمنىمۇ نەزىر - چىراغ ئوچىقىغا قالىۋەتكەنمەن. بىراق، مېنىڭ تامامەن قۇربان بولغان شادلىقىمنىڭ قەبرىسى بارمۇ - يوقمۇ، بۇنى بىلمەيمەن. بولسىمۇ، ئۇنى كۆمپەيكۇم قىلىۋېتىمەن.

ماڭا قالغىنى يېرىم ناشۇدلۇق. مەن ئۇنىڭ مەۋجۇتلۇقىدىن دېرەك بېرىدىغان بىرەر ئالامەتنىڭ بولۇشىنى خالىمايمەن. ئەگەر بارلىقىنى سېزىپ قالسام، ئۇنىڭمۇ كۆلىنى كۆككە سورۇۋېتىمەن. چۈنكى، ھاۋادا ۋېزىلداپ ئۇزۇپ يۈرگەن بۇسلاردىن تولىمۇ بىزار-مەن.

مەن ئۆلگەنلەرنىڭ يۈز - خاتىرسى ئۈچۈن ئۆزۈمنى ئۇلاردىن تىلەپ ئولتۇرمايمەن. پەقەتلا بۇ پايانسىز زېمىندا مېنىڭ قەبرەمنىڭ بولماسلىقىنى تىلەيمەن. قەبرىستان گۈللىرىنىڭ ئۆسۈشىنى، غۇچچىدە ئېچىلىپ تۇرۇشىنى خالىمىسامۇ، ئۇلار ئېچىلىۋەردى. بۇ — مېنىڭ نېسىۋەم.

زېمىن بىر - بىرىگە زەرب بىلەن ئۇرۇلغان پۈت - قوللارنىڭ دۆۋىسى. مەن ناخشۇەن. مەغپىرەت قىلغىن، پەرۋەردىگار!

دانىشمەنلىك بەدىلى

ئانام دانىشمەنلەر ئالدىدا يالغان گەپ قىلىش گۇناھ دەيتتى. لېكىن، مەن يالغان گەپ قىلىشنى دانىشمەنلەردىن ئۆگىنىۋالدىم. كوچا - كويلاردا كىشىلەرنىڭ مېڭىپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى ئەزەلدىن كۆرۈپ كېلىۋاتىمەن. لېكىن، بۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ دانىشمەن ئىكەنلىكىنى بارا - بارا تونۇپ يەتتىم. دانىشمەنلەر ئارىسىدا ياشاۋاتقىنىم ئۈچۈن خۇشالمەن. ئەمما، ئۆزۈمنىڭمۇ دانىشمەن بولۇپ قالغىنىمغا ھەيرانمەن. مادامىكى، بۇ ھەيرانلىق خۇشاللىققا ئايلانسا ئەجەب ئەمەس.

— ئادەمنىڭ بەدىنىدىكى قان سۇغا ئوخشايدۇ، — دانىشمەنلەر بۇ گەپنىمگە باش لىڭشىتىشتى.

— ئادەمنىڭ بەدىنىدىكى قان يۇندىغا ئوخشايدۇ، —

دانىشمەنلەر بۇ گەپنىمگە ھەيران قېلىشتى .
— ئادەمنىڭ بەدىنىدىكى قان قانغا ئوخشايدۇ ، — دانىشمەنلەر بۇ گەپنىمگە ھومىيىشتى .
— ئادەمنىڭ بەدىنىدىكى قان سىياھقا ئوخشايدۇ ، — دانىشمەنلەر بۇ گەپنىم ئۇچۇن مېنى جازالىماقچى بولۇشتى .
كىشىلەرنىڭ ھەممىسى دانىشمەن بولغاندا ، دانىشمەن بولۇش ئاسانغا توختىمايدۇ .
كىشىلەر مېنى جازالاش ئۇچۇن ھېچبولمىغاندا مېنىڭ قېنىمنى كۆرۈپ باقماقچى بولۇشتى . ئۇلار قوللىرىغا تىغ ئالمايلا دېۋەيلەپ كېلىشتى .
تېرەم ئاق بولسىمۇ ، نېپىز ئەمەس ئىدى . كىشىلەر ئۇنىڭ ئىچىدە ئۇرغۇپ ئېقىۋاتقان ئىسسىق قېنىمنى كۆرۈشكە ئامالسىز قالدى . شۇنداق بولسىمۇ ، دېۋەيلەپ تۇرۇۋەردى . كىشىلەرنىڭ ھەممىسى دانىشمەن بولغاندا ، ئۆزىنى ئۆزى جازالاشمۇ بىر دانىشمەنلىك . مەن ھېچبىر ئىككىلەنمەستىنلا بېشىمغا قولۇمنى ئۇزاتتىم . بارماقلىرىم بىلەن بېشىمنىڭ تېرىسىنى پۇرلەپ قامالدىم - دە ، پۇتكۇل تېرەمنى كۇچىنىپ تارتتىم . قېلىن تېرەم خۇددى كۆڭلەكتەكلا يۇلۇنۇپ چىقتى . ئۇنى شۇ زامانلا دېۋەيلەپ تۇرغان دانىشمەنلەرگە قارىتىپ ئاتتىم ، دانىشمەنلەر قاقاقلاپ كۇلۇپ ، تەنتەنە قىلىشتى ، مەدھىيە ئوقۇشتى . . .
تومۇر - تومۇرلىرىمدىكى قىپقىزىل قانلار مانا مەن ، دەپ كۆرۈنۇپ قالدى . دانىشمەنلەر مەندىن يىرگىنىپ ئۆزلىرىنى دالدىغا ئېلىشتى . شۇنداق بولسىمۇ ، قىپقىزىل گۆش ھالىتىم بىلەن دانىشمەنلەرنىڭ ئارىسىدا ياشاۋەردىم . دانىشمەن دانىشمەندىن قاچقاندا ، دانىشمەن دانىشمەندىن قاچمىسا ، بۇمۇ بىر دانىشمەنلىك ، مەن ئاندىن تۇغما بولۇپ ياشاۋەردىم .
قانۇ زەرداب جىسمىم ئۇچۇن قاسساپلاردىن ماي تىلىدىم ، ئاشخانىلارنىڭ يېنىغا بېرىپ ئوت تىلىدىم ، ھەممىسى ھەيدىۋېتىشتى . چۇنكى ، دانىشمەنىنىڭ دانىشمەنىنى ھەيدىۋېتىشمۇ دانىشمەنلىك .

كۈنلەر ئۆتۈۋەردى . مەندە بىر قەۋەت تېرە ھاسىل بولدى . قارىسام ، دانىشمەنلەر ماڭا قاراپ كۈلۈمسىرەۋېتىپتۇ . ئۇلار يەنە تېرەمنىڭ ئىچىدىكى قىپقىزىل قانىنى كۆرمەكچى بولسا كېرەك .

خەير - خوش ، سويۇلۇپ پۈتكەن پىياز ، قەدىمىي ھايات پەرۋاز- زىغا قوشۇلۇپ كەتكەن روھ .

ناتىۋان

بىر تامچە ياش مەشۇقۇمنىڭ كۆزىدىن سىرغىپ چۈشۈشى بىلەنلا ئۇنىڭ چىرايلىق كۆزىنى يېتىۋرۈپ قويدۇم . ئالدىمدا قويۇق تۈمان ، ھاشاراتلارنىڭ چىرىلدىشىنى ماشىنىلارنىڭ گۈرۈلدىشى بە- سىپ كەتكەن . ئۇ يەر - بۇ يەردىكى گۈڭگا چىراغلار ئەجدىھانىڭ قېتىپ قالغان شۆلگىيىدەك كۆرۈنەتتى . مەن ئۇنى پۈتۈن شەھەر- دىن ئىزدىدىم .

ئايىغىمدا نېمىدۇر مىچىلدايتتى . بۇلۇڭ - پۈچقاقلاردىن كۈ- سۈرلىغان ئاۋازلار كېلەتتى . ئىسسىمغا ئوخشاپ كېتىدىغان تاۋۇش- لار قۇلىقىمغا كىردى . مەن بەدەر تىكىۋەتتىم . راستىنى ئېيتقاندا ، مېنىڭ بۇ يەرلەردە يۈرۈشۈمنىڭ ھاجىتى قالماپتۇ .

بەربىر ئۆيدە . بۇ ئۆي پرېستاندىن شۇنچە يىراق بولسىمۇ ، تاملىرىنى چۈسا قېنىنىڭ داغلىرى قاپلاپ كەتكەن بولسىمۇ ، ماڭا شۇنچىلىك مېھرىبان تۇيۇلدى . ئۇپۇقىنىڭ چەمبىرەكلىرى بارغانسە- رى يوغىناپ ، ئۇزۇلۇپ كەتكەندەك بولدى . سەل يەڭگىللەپ قال- دىم .

تۇنۇگۈن سېتىۋېلىپ ئەكىرگەن بىر دۇۋەت سىياھقا كۆزۈم چۈشتى . قەغەز قۇتىنى ئاۋايلاپ ئاچتىم . دۇۋەتنىڭ ئاستىدا بىر پارچە خەت تۇراتتى :

«بازارغا چىقسا بازارغا ياراشمايدىغان ، ئۆزى ئورۇق بولسىمۇ جىنازىغا پاتمايدىغان غوجام . . . » (مەن ھەقىقەتەن دۇنيادىن يىراق ئىكەنمەن) خەتنى ئوقۇشقا رايىم بارمىدى . شۇنداق بولسىمۇ ئۇ يەر - بۇ يەرلىرىگە كۆزۈم چۈشۈپ قالدى :

«. . . پاراسلاپ كۆيۈۋاتقان ئوتنى ياش بىلەن سىز. . .»

دۈۋەتتىك ئىچىگە قارىسام، سۈپسۈزۈك نەرسە چايقىلىپ تۇراتتى. دۈۋەت بارغانسېرى زورىيىۋاتقاندەك كۆرۈندى. مەن شائىر ئەمەس، رەسسامۇ ئەمەس، پەقەت تىرىكلەرنىڭ ئۆلۈكلەرگە يوللىماقچى بولغان مەكتۇپلىرىنى يېزىپ بېرىپ جان باقىمەن.

مەن دۈۋەتكە قارىدىم.

دۈۋەت ماڭا قارايتتى.

ئاللان پوئې (ئامېرىكا)

كۆلەڭگە

شۇنداق ، مەن ئۆلۈم سايە تاشلاپ تۇرغان تىمتاس جىلغىلاردا ماڭغان .

— «زەبۇر . 23 ـ قىسسە ، داۋۇتنىڭ قىسسىسى»

كىتابخان ، سەن يەنىلا پانىي دۇنيادا ياشىماقتىسەن . لېكىن مەن — يازغۇچى كۆلەڭگە دۇنياسىغا كىرگىلى نەۋاخ . جاھاندا ئاجايىپ ـ غارايىپ ئىشلار يۈز بېرىپ تۇرىدۇ ؛ سىرلار ھامان ئاشكارلىنىدۇ . بۇ خاتىرە بۇيۇملارنىڭ قەدىرگە كىشىلەر يېتىشتىن ئىلگىرى نۇرغۇن ئەسىرلەر ئۆتۈپ كەتكەن بولىدۇ . شۇ ۋاقىتتىمۇ بەزىلەر ئىشىنىشى ، بەزىلەر گۇمانلىنىشى مۇمكىن . ئەمما بەزى كىشىلەر بولسا پىكىر ئىسكىنىلىرى بىلەن بۇ يەردىكى ئوبرازلارنى ئويۇپ چىقىدۇ .

بۇ ۋەھىمىلىك بىر يىل ، لېكىن ھېسسىيات ۋەھىمىدىن تېخى-مۇ چوڭقۇر . چۈنكى ، جاھاندا ۋەھىمىگە تېخى نام قويۇلغىنى يوق . نۇرغۇنلىغان ئاجايىپ ـ غارايىپ كۆرۈنۈشلەر ۋە بەلگىلەر پەيدا بولۇپ ، ۋابا ئىلاھىنىڭ قارا قاناتلىرى ئالەمنىڭ ھەممە يېرىگە يېيىلماقتا . شۇڭلاشقا يۇلتۇزلۇق كائىناتتىكى چېچەن پەرىشتىلەر-مۇ ئالەمگە بىر خىل كېسەللىك تارقالغانلىقىنى بىلىدۇ . مېنىڭچە ، يۇنانلىق ئاۋىينوس باشقىلار ئارىسىدا ياشىماقتا . ئېنىقكى ، ھازىر 794 ـ يىلىنىڭ ئالمىشىدىغان ۋاقتى كەلدى . بۇ ۋاقىتتا يوپىتېر بىلەن قورقۇنچلۇق ساتورىننىڭ قىزىل گەردىشى ئاق قوي ئوردىسى ئالدىدا بىرلىشىدۇ . ئەگەر مەن خاتالاشمىسام ئىنسانىيەتنىڭ ئارزۇ ۋە خىيالى يەر شارىنىڭ فىزىكىلىق ئوربىتىسىدا ئەمەس ، بەلكى روھىدا مەۋجۇت بولىدۇ ، دەپ جاكارلىغان بولاتتىم .

ئاخشام بىز يەتتە كەسپداش پوتلېمىس نامىلىق تۇمانلىق شە-ھەردىكى ھەشەمەتلىك سارايدا ئولتۇرۇپ ئېگىز رومكىلاردا ۋىنو

ئىچىشتۇق . بىزنىڭ ياتاقخانىمىزنىڭ ناھايىتى ئېگىز مىس ئىشكىدىن باشقا ھېچقانداق كىرىش ئېغىزى يوق ئىدى . ئىشىكنى ھۇنەر-ۋەن كرېلنوس تولىمۇ نەپىس ياسىغان بولۇپ ، ئادەتتە بۇنداق ئىشىكلەر ناھايىتى ئاز ئۇچرايتتى . ئىشىككە ئىچىدىن تاقاق سېلىناتتى . غۇۋا يورۇپ تۇرغان ئۆيدىكى قارا پەردە ئاينى ، كۆمۈش رەڭ يۇلتۇزلارنى ، ئادەمسىز كوچىلارنى توسىيالىغان بىلەن رەزىللىك ئالامەتلىرىنى ۋە ئەسلىمىلىرىنى توسۇپ قالالمايتتى . مەن ئەتراپىمىزدىكى بەزى نەرسىلەرنى — ماددىي ۋە روھىيەتكە تەئەللۇق نەرسىلەرنى ، ھاۋادىكى ئېغىر بۇرۇقتۇرمىلىقنى ،تەشۋىشلىك تۈيغۇلارنى ، بولۇپمۇ روھىيەتتىكى سەگەك ۋە جانلىق بولغان ، ئەمما تەپەككۇر بولمىغان قورقۇنچلۇق ھالەتنى ئېنىق چۈشەندۈرۈپ بېرەلەيمەن . قاتمالىلىشىپ كەتكەن بىر خىل ئېغىر تۈيغۇ پۈت - قولىمىزنى ، پۈتۈن ۋۇجۇدىمىزنى — ئائىلە سايمانلىرى ھەتتا بىز ھاراق ئىچىدىغان ئېگىز رومكىلارنىمۇ چىرمىۋالغان بولۇپ ، پەقەت زىيادە سورۇنىمىزنى يورۇتۇپ تۇرغان يەتتە پەنەردىن باشقا ھەممە نەرسە شۇنچىلىك مىسكىن ۋە خاراب ئىدى . بۇ پەنەرلەرنىڭ يالقۇنىمۇ سانسىز نازۇك نۇر تالالىرى ئىچىدە ناھايىتى گۈنسىز ۋە غۇۋا پىلىلدايتتى . شىشە ئىچىدىكى يالقۇن شولىسى قارا سىرلانغان يۇمىلاق شىرە ئۈستىدە ئەكس ئېتەتتى . بىز شىرەنى چۆرىدەپ ئولتۇرۇپ شىرەدىن ئۆزىمىزنىڭ تاتارغان چىرايىمىزنى ، بۇرادەرلىرىمىزنىڭ كۆزلىرىدە ئەكس ئەتكەن ھەسرەت ئالامەتلىرىنى كۆرەتتۇق - يۇ ، يەنىلا قاقاقلاپ كۈلۈشەتتۇق ، ئەسەبىيلىشەتتۇق ، ھەتتا ئەقلىمىزدىن ئازغاندەك قەدىمكى يۇنان شائىرى ئاناكېلېۋنىڭ ناخشىسىنى ئېيتاتتۇق . گەرچە بىنەپشە رەڭلىك ھاراق بىزگە قانىنى ئەسلەتسىمۇ ، لېكىن يەنىلا ئېچىلىپ - يېيىلىپ ئىچىشەتتۇق . ئارىمىزدا زوپىنوس ئىسىملىك ياش بىر مېھمانمۇ بار ئىدى . ئۇ ئۆلدى . جەسەتنى كېپەنگە ئېلىپ تۆپتۇز يانتۇزۇپ قويۇشتى . ئۇ خۇددى جىن - شايتانىن ياكى ئەرۋاھتەك تولىمۇ سۇرلۇك كۆرۈنەتتى . ئاھ ، خۇدا ، ئۇ شادلىقىمىزدىن قىلچىمۇ بەھرىمەن بولالمىدى . ئۇنىڭ يۈزى ۋابا تەگكەندەك تېخىمۇ پۇرۇشۇپ قورۇلۇپ ،

سەتلىشىپ كەتكەنىدى . ئەزرائىل ئۇنىڭ كۆزلىرىدىكى ۋابا ئوتلىرى-
نى ئاساسەن ئۆچۈرۈپ تاشلىغانىدى . پەقەت مۇشۇ ئىككى نەرسىلا
بىزنىڭ خۇشاللىقىمىزغا قىزىقاتتى . چۈنكى ئۆلگەن كىشى ئەمدىكى
ئۆلگۈچىلەرنىڭ شادلىقىغا تاسادىپىي قاتنىشىپ قېلىشى مۇمكىن .
گەرچە مەن ئاۋىنوسىنىڭ ئالەمدىن ئۆتكەن ئاشۇ ئادەمنىڭ كۆزى
بىلەن ماڭا قاراۋاتقانلىقىنى ھېس قىلسامۇ ، لېكىن ئۆزۈمنى ئاشۇ
ھەسرەتلىك كۆزلەردىن قاچۇرۇپ ، يۇمىلاق قارا شىرەگە تىكىلگە-
نىمچە ، تېرىسىنىڭ بالىسى ئېيتقان ناخشىنى ئۇنۇمنىڭ باريچە توۋ-
لاپ ئېيتاتتىم . ناخشام بارا ـ بارا پەسلەپ توختىدى . ناخشامنىڭ
ساداسى ئۆيدىكى بۇلغۇن تېرىسىدىن قىلىنغان پەردىدىن ئۆتۈپ ،
يىراقلىغانچە ئاجىزلاپ ئاخىرى غايىب بولدى . مانا ، ناخشا ساداسـ-
ىدىن ئايرىلغان بۇلغۇن تېرىسىدىن قىلىنغان پەردىدىن قانداقتۇر
كۆلەڭگە — ئادەم سىياقىغىراق ئوخشاپ كېتىدىغان ، ئەمما ئادەم
دېسە ئادەم ئەمەس ، تەڭرى دېسە تەڭرى ئەمەس ، بىزگە تونۇش ھېچ
نەرسىگە ئوخشاتقىلى بولمايدىغان غەلىتە بىر كۆلەڭگە خۇددى ئاي-
نىڭ سايىسىدەك تۆۋەندىن سۈرۈلۈپ پەيدا بولدى . ئۇ ئۆيدىكى
پەردىدە بىر ئاز تەۋرىنىپ تۇردى ـ دە ، ئاخىرى مىس ئىشىكنىڭ
يۈزىگە ناھايىتى ئېنىق چۈشتى . لېكىن بۇ كۆلەڭگە غۇۋا ، شەكلـ-
سىز ، تۇراقسىز بولۇپ ، ئادەمزاتنىڭ كۆلەڭگىسىگىمۇ ، تەڭرىنىڭ
كۆلەڭگىسىگىمۇ ، يۇنان ئىلاھلىرىنىڭ كۆلەڭگىسىگىمۇ ، قەدىمكى
بابىلدىكى گالىد ئىلاھىنىڭ كۆلەڭگىسىگىمۇ ، مىسىر ئىلاھلىرىنىڭ
كۆلەڭگىسىگىمۇ ئوخشىمايتتى . كۆلەڭگە مىس ئىشىككە ، ئاندىن
مىس ئىشىكنىڭ كېشىكىگە چۈشۈپ قېتىپ قالغاندەك مىدىرلىماي
تۇرۇپ قالدى . كۆلەڭگە توختىغان ئىشىك ، ئەگەر ئېسىمدە خاتا
قالمىغان بولسا ، كېپەنگە ئورالغان ياش زويىنوسىنىڭ پۇتىنىڭ
ئۇدۇلىدا ئىدى . بىز يەتتەيلەن كۆلەڭگىنىڭ پەردىدىن چۈشۈشىگە
قاراپ تۇراتتۇق . يەنە داۋاملىق قاراۋېرىشكە جۈرئەت قىلالماي ،
نەزەرىمىزنى يۇمىلاق قارا شىرەگە يۆتكىدۇق . ئاندىن مەن ۋە ئاۋىـ-
نوس پەس ئاۋازدا كۆلەڭگىنىڭ ئىسمىنى ۋە تۇرار جايىنى سورـ-
دۇق ، كۆلەڭگە جاۋابەن : «مەن كۆلەڭگە بولىمەن . ئۆزۈم پوتۇلـ-

مىسىنىڭ كاتاكسمبوسقا يېقىن بىر جايىدا تۇرىمەن . ئۇ يەر كالانرىن دېگەن پاسكىنا قانالنىڭ خانسون تۇزلەڭلىكىگە يېقىن . مەن ناھايىتى جاپالىق تۇرمۇش كەچۈرىمەن» دېدى . بىز يەتتەيلەن قورقتۇق . مىزدىن ئورنىمىزدىن دەس تۇرۇپ غالىلداپ تىترەپ كەتتۇق . چۈنكى كۆلەڭگىنىڭ ئاۋازى بىرەر ئادەمنىڭ ئاۋازىغا ئەمەس ، بەلكى نۇرغۇنلىغان ئادەملەرنىڭ ئارىلاشما تەلەپپۇزىغا ئوخشايتتى . ھەربىر ئاھاڭى بىر تەلەپپۇزغا ئۆزگىرەتتى . قۇلىقىمىزغا ۋاپات بولۇپ كەتكەن نۇرغۇن دوست - بۇرادەرلىرىمىزنىڭ قايغۇلۇق ئاۋازى ئىشتىلەتتى .

سۈكۈنات

تاغ چوققىسىدا غەپلەت ھۆكۈمران ،
سۈكۈنات ئىزغىيدۇ غار ، قىيالاردا . . .
— ئەلكەمەن (يۇنان شائىرى)

— قۇلاق سال ، — دېدى ئىبلىس مېھرىبانلىق بىلەن قولىنى بېشىمغا قويۇپ ، — مەن ساڭا لۇئىيىدىكى بىر تاشلاندۇق ئۆلكە ھەققىدە سۆزلەپ بەرمەكچىمەن . زايىر دەريا سى ساھىللىرىدا سوزۇلۇپ ياتقان بۇ ئۆلكىدە ئاراممۇ ، سۈكۈناتمۇ يوق .

دەريا سۈيى زەپىران ، ئۇ دېڭىزغا قاراپ ئاقمايدۇ ، ئەمما قۇياشنىڭ قىزغۇچ شەپىقىدە بىر خىل ئىتائەتسىزلىك مەۋج ئۇرىدۇ ، تىنىمسىز دېڭىز دولقۇنلىرى تولغىنىدۇ ، پاتقاقلىق ياردا ئىككىلا ساھىلىنى بويلاپ سۈلالە گۇللىرى ئىرماش - چىرماش بولۇپ ياتىدۇ . لالىلەر جىمجىتلىقتىن خورسىنىۋاتقاندەك رەڭدار ، مۇلايىم بويۇنلىرىنى كۆتۈرۈپ ، بىر - بىرىگە قاراپ باش چايقىشىدۇ . ئۇلار يەر ئاستى سۈلىرىنىڭ شىۋىرغا ئوخشاش ئاللىقانداق چۈشىنىكسىز بىر ئاھاڭدا شىۋىرلىشىۋاتقاندەك تۇيۇلىدۇ ، تۇرۇپ - تۇرۇپ خورسىنىشىدۇ .

ئەمما ، بۇ زەپىران سۈلالىلىرى سەلتەنىتىنىڭ چېگرىسى بار ، دەھشەتلىك قاراڭغۇ ، دەرەخلىرى كۆكسىگە بوي سوزغان ئورمان

ئۇلارنىڭ چېگرىسى . ئەنە شۇ ئورمان ئەتراپىدا پاكار بويلۇق ئۆسۈم-
لۈكلەر گېبرىت ئاراللىرى ساھىلىدىكى دولقۇنلاردەك تىنىمسىز
چايقىلىپ تۇرىدۇ . لېكىن سامادا شامالدىن زادى ئەسەر يوق ،
زەھىرە دەريانى ساھىللىرىدا ئارامۇ ، سۈكۈناتمۇ يوق .

قاراڭغۇ كېچە ، يامغۇر ياغماقتا ئىدى . ياغقاندا يامغۇر ئىدى ،
ئەمما دەريانا قوشۇلغاندا قانغا ئايلىناتتى . ئېگىزلىكتىكى گۈلسا-
ساق گۈللىرى ئۆسۈپ كەتكەن يارلىقتا تۇراتتىم ، بېشىمغا قانلىق
يامغۇر ياغاتتى ، گۈلدەر ئۇلۇغۋار خارابىلىقتىن خورسىنىپ ،
بىر - بىرىگە قاراپ باش چايقىشاتتى .

بىردىنلا سۇس تۇمان ئارىسىدىن قانغا مىلەنگەندەك قىپقىزىل
ئاي چىقتى . ئاي يورۇقىدا ساھىلدىكى ھەيۋەتلىك قارا قىيا كۆزۈمگە
تاشلاندى . قىيا رەڭسىز ، جانسىز ، يۈكسەك ئىدى . قىيا رەڭسىز
ئىدى . قىياغا ئاللىقانداق پۈتۈك ئويۇپ يېزىلغانىدى . گۈلسامساق
گۈللىرى چايقىلىپ تۇرغان يارلىقتىن ئۈزۈپ بېرىپ ، تاش پۈتۈك-
نى ئوقۇش مەقسىتىدە ساھىلغا يېقىنلاشتىم . لېكىن يېزىقنى ئوقۇ-
يالمىدىم . يەنە يارلىقا قايتتىم ، ئاينىڭ باغرى يەنمۇ قانغا مىلە-
دى ، مەن يەنە قىياغا قارىدىم ۋە ئۇنىڭدىكى يېزىقنى ئوقۇدۇم :
خارابات .

قىيانىڭ چوققىسىغا قارىدىم ، چېتىدە بىر ئادەم تۇراتتى ، مەن
ئۇنىڭ نېمە قىلىدىغانلىقىنى كۆزىتىش ئۈچۈن گۈلسامساق گۈلل-
رى ئارىسىغا يوشۇرۇندۇم . ئۇ قامەتلىك ۋە ئۇلۇغۋار ئىدى ، مۇر-
سىدىن تاپىنىغىچە قەدىمكى رىم پەرەنجىسىگە پۈركەنگەنىدى . ئۇنىڭ
تۇرقى خىرە - شىرە كۆرۈنەتتى ، ئەمما يۈزىدىن نۇر ياغاتتى . تۇن
قاراڭغۇلىقى ، تۇمان ۋە شەبنەمنىڭ سۇس پەردىلىرى ئۇنىڭ چېھر-
نى توسىيالمايتتى ؛ ماڭلىيى خىياللار بىلەن يورىغان ، نىگاھى
تەشۋىشلەردىن تەلۋىلەشكەن ، پېشانىسىدىكى تەقدىر يېزىقى غەم -
ئەلەم ، ھېرىپ - چارچاشتىن پۈتكەن سۆزلەر ئىدى ، ئۇ ئەۋلادلىر-
دىن كۆڭلى قالغان ۋە يالغۇزلۇق ئىلكىگە ئالغان قەلب ھېكايىسىنى
ئېيتار ئىدى .

ئىنسان تاش ئۈستىگە ئولتۇردى ، قولىنى بېشىغا تىرىدى ۋە

قارشىسىدىكى خارابىگە قارىدى . ئۇ پاكار ، ئارامسىز ئۆسۈملۈكلەر-گە ، يوغان ياۋا دەرەخلەرگە ، گۈرۈلدىگەن سادالارغا تولغان ساماغا ، باغرى قانغا مىلەنگەن ئايغا قارىدى . مەن گۈلسامساق گۈللىرى ئارىسىدا مۆكۈنۈپ ئۇنىڭ نېمە قىلىدىغانلىقىنى كۆزىتەتتىم . ئۇ يالغۇزلۇقتىن تىترەيتتى ؛ لېكىن تۇن ئاخىرلىشىپ قالغان بولسا-مۇ ، ئۇ ھامان قىيادا ئولتۇراتتى .

ئۇ سامادىن نىگاھىنى ئالدى ۋە ئادەمسىز ، تاشلاندۇق زەھەر دەريا‌سىغا ، ئۇنىڭ جانسىز ، زەپىران سۈيىگە ۋە قانسىز سۈلالىلىرى-نىڭ سانسىز قوشۇنىغا قارىدى . ئۇ گۈلسامساق گۈللىرى خورسە-نىشىغا ، ئۇلارنىڭ تىنىمسىز شۇرلىشىغا قۇلاق سالدى . مەن يوشۇرۇنغان جايىمدا تۇرۇپ ئۇنى كۆزىتەتتىم . ئۇ يالغۇزلۇقتىن تىترەيتتى ، تۇن ئاخىرلىشىپ بارماقتا ئىدى ، ئۇ ھامان قىيادا ئولتۇراتتى .

شۇ چاغدا مەن يارنىڭ تۇڭگە چۈشۈپ ، پاتقاقلىق ئارىسىدىكى كىچىك ئارالىلاردا ياشايدىغان بېگىموتلارنى چاقىردىم . ئۇلار ئاۋا-زىمنى ئاڭلاپ ، قىيانىڭ ئېتىكىگە يېتىپ كېلىشتى . ئاي نۇرىدا ئولتۇرغان ئادەمگە قاراپ دەھشەتلىك ھۆركىرەپ ، شاۋقۇن سېلىش-تى . مەن گۈللەرنىڭ ئارىسىدا يوشۇرۇنغىنىمچە ئۇنى كۆزىتەتتىم . ئۇ يالغۇزلۇقتىن تىترەيتتى ، تۇن ئاخىرلىشىپ بارماقتا ئىدى ، ئۇ بولسا ھامان قىيادا ئولتۇراتتى .

ئەنە شۇ چاغدا مەن بارلىق تەبىئەت قۇدرەتلىرىنى يارەمگە چاقىردىم ؛ ھېلىلا شامالدىن ئەسەر بولمىغان سامادا بوران باشلا-دى . بوراننىڭ قەھرى - غەزىپىدىن ئاسمان قارىيىپ كەتتى ؛ يامغۇر ، مۆلدۈر يېغىپ ئۇنى ساۋاشقا باشلىدى ، دەريا ئازابتىن تولغىنىپ قىرغاقلىرىدىن تاشتى ؛ گۈلسامساق گۈللىرى ئىزتىراپ-تىن داد - پەريات كۆتۈردى ؛ دەرەخلەر بوراننىڭ زەربىسىگە بەرداش-لىق بېرەلمەي ئۆرۈلۈشكە باشلىدى ؛ گۈلدۇرماما گۈلدۇرلەپ ، چاقماق چېقىپ ، تاغ قىياسى بۇرجەك - بۇرجەكلىرىگىچە چايقىلىپ كەتتى . مەن يوشۇرۇنغان جايىمدىن ئۇنى كۆزەتمەكتە ئىدىم . ئۇ يالغۇزلۇقتىن تىترەيتتى ، تۇن ئاخىرلىشىپ بارماقتا ئىدى ، ئۇ

بولسا هامان قىيادا ئولتۇراتتى .

ئەنە شۇ چاغدا مەن غەزەپكە كەلدىم ۋە بارلىقىنى «سۇكۇناتقا پات !» دەپ لەنەتلىدىم ؛ دەريا ۋە ئۆسۈملۈكلەرنى ، شامال ۋە ئور-مانىنى ، ئاسمان ۋە گۈلدۇرمامىنى ، خورسىنىۋاتقان گۈلسامساق گۈللىرىنى سۇكۇنات نامى بىلەن «كۇمپەيكۇم بول» دەپ لەنەتلە-دىم . بارلىق نەرسىلەر لەنەتكە ئۇچرىدى ۋە سۇكۇناتقا چۆمدى . ئاي ئاسمان سوقماقلىرىدىن تىرمىشىپ چىقىشىنى بەس قىلدى ، گۈلدۇر-ماممىنىڭ ئاۋازى ، چاقماقنىڭ ئۇچقۇنى ئۆچتى ، بۇلۇتلار تىمتاس ئېسىلىپ قالدى ، تاشقىن ئۆز قىرغاقلىرىغا قايتىپ تاشتەك قېتىپ قالدى ، دەرەخلەرنىڭ چايقىلىشى توختىدى ، گۈلسامساق گۈللىرى بىر - بىرىگە باش ئىرغىتماي ، خورسىنماي ، شۇنىڭلىماي تۇرۇپ قېلىشتى . بۇيۇك ، ھەيۋەتلىك ، بىپايان سەھرادا ھېچقانداق تاۋۇش-تىن ئەسەر قالمىدى . شۇندا مەن قىياغا قارىدىم ۋە ئۇندىكى «سۇ-كۇنات» دېگەن يېزىقنى ئوقۇدۇم .

كېيىن ، ھېلىقى ئادەمنىڭ چېھرىگە قارىدىم . ئۇنىڭ يۈزى دەھشەتتىن ئاقىرىپ كەتتى . ئالدىراپ بېشىنى كۆتۈردى ، پۈتۈن بەستى تىكلەندى ۋە ئەتراپقا قۇلاق سالدى . ئەمما بىپايان ، چەكسىز سەھرادا «تىرىق» قىلغان تاۋۇشمۇ يوق ئىدى ، قىيادا بولسا «سۇ-كۇنات» دېگەن يېزىق بار ئىدى . ئۇ ساراسىمگە چۈشتى ، ئارقىسىغا بۇرۇلدى ۋە قىيانى تاشلاپ كەتتى ؛ شۇندىن بېرى مەن ئۇنى كۆرمە-دىم .

تۆمۈر زەنجىرلىك مۇقاۋىلاردا ساقلىنىپ قالغان قەدىمكى كارا-مەتچىلەرنىڭ قايغۇلۇق كىتابلىرىدا ئاجايىپ - غارايىپ ھېكايىلەر بار . ئەنە شۇ كىتابلاردا يەر ۋە ئاسمان ، بۇيۇك توپان تارىخى ھەققىدە ، دېڭىز ۋە ئوكيانلارنى ، يەر ۋە ئاسماننى ئىگىلىۋالغان جىنلار توغرىسىدا ئاجايىپ گەپلەر بار . سۆبللالارنىڭ مۇقەددەس ئېمەن ياپراقلىرى شۇنىڭ ئاستىدا ئېيتقان ھېكمەتلىرىنى قە-دىمكىلەر جان قۇلىقى بىلەن ئاڭلىشاتتى . لېكىن خۇدا ھەققى ، ھەممىسىدىن ئىبلىس قەبرە تېشى سايىسىدە ماڭا ئېيتىپ بەرگەن ھېكايە ناھايىتى قىزىق ۋە غارايىپ كۆرۈندى ! ئىبلىس ھېكايىسىنى

تۇگەتتى ۋە ئوچۇق گۆرگە چۈشۈپ قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى . مەن ئىبلىسنىڭ كۈلكىسىگە قوشۇلمىدىم ، ئۇ مېنى لەنەتلىدى . چۈنكى مەن ئۇنىڭغا قوشۇلۇپ كۈلمىدىم . گۆردە مەڭگۈ ياشىغۇچى سىرتلان تاشقىرىغا چىقىپ ، ئىبلىسنىڭ ئايىغى ئاستىغا سوزۇلدى ۋە ئۇنىڭ يۈزىگە تىكىلىپ قاراپ قالدى .

(مۇھەممەت مېھرۇللا ، ئەزىزى تەرجىمىسى)

ۋون ۋىزاك (گېرمانىيە)

گۈزەللىك سىرلىق كۆكتىن چۈشەمدۇ ياكى تەگسىز ھاۋادىن چىقامدۇ؟

ئېھ، گۈزەللىك، سەن سىرلىق كۆكتىن چۈشەمسەن ياكى تەگسىز ھاۋادىن چىقامسەن؟ بىز — ئۆلۈم چىقىپ تۇرىدىغان بۇ جانلار، جەننەت ۋە دوزاخ دېگەن بۇ ئىككى چەكسىزلىك ئارا تىنىم-سىز كۆرۈلۈپ تۇرىدىغان بۇ ھاياتلىقلار ھەممىگە مۇجەسسەم گۈزەل-لىك قۇدرىتى ئالدىدا، رەھمەت - تەشەككۈرىمىزنى زادى قايسىسىغا ئېيتىمىز؟

موررىك گۈزەللىك توغرىسىدا بىر شېئىر يازغان:

چىراغ قەسىدىسى

ئېھ، چىراغ تۇرسەن ھامانە شۇنداق،
شۇ نەپىس زەنجىرىڭ بىلەن تورۇستا.
...
چىن سەنئەت تىمسالى بۇندا سەن، بىراق
كېرەك يوق نەزەردىن قالساڭ يىراقتا.
چۈنكى سەن بەك گۈزەل، گۈزەلسەن گۈزەل،
مۇكەممەل بەختىڭ نۇرى جىسمىڭدا.

ئەنئەنىنى تەنقىد قىلىش ئۇلۇغ ياۋروپانىڭ ئەنئەنىلىرىدىن بىرى. شۇڭا قىلچە ھەيران قالارلىقى يوقكى، گۈزەللىكتىن گۇماڭ-لىنىش غەرب ئىدىيىسىدە مەنبەسىز ئەمەس. بۇنى ئىبرانىي پەيغەم-بەرلىرىگىچە، يۇنان پەيلاسوپلىرىغىچە، شۇنىڭدەك مېڭىسى سەگەك قەدىمكى رىملىقلارغىچە سۈرۈش مۇمكىن. ئەنئەنە نۇقتىسىدىن ئېيتقاندا، بىز كەم دېگەندىمۇ گۈزەللىك ئەسقاتمايدۇ؛ گۈزەللىك

ئادىل ئەمەس ؛ گۇزەللىك چىن ئەمەس ؛ گۇزەللىك ئىخلاسمەن (تەقۋا دارانە) ئەمەس ، دېگەندەك گۇزەللىكنى رەت قىلىدىغان تۆت خىل باھانىنى كۆرىمىز .

مېنىڭ بىلىشىمچە ، بۇ تۆت خىل ئەيىبلەشنىڭ ھەممىسى مۇ-ئەيىەن ئەھمىيەتكە ئىگە ، قىسمەن ھەقىقەتلىككە ئىگە قاراشتۇر . ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى گۇزەللىك چىن ئەمەس دېگەن بىر نۇقتىغا يىغىنچاقلاش مۇمكىن .

لېكىن ، مەن ئەكسىچە گۇزەللىك چىنلىقىنىڭ بىر خىل شەكـ-لى ، گۇزەللىكتىن بەھرىلىنىش رېئال مەۋجۇدىيەتكە بولغان بىر خىل بەھرىلىنىش ، يەنى رېئاللىققا بولغان بىر خىل پەۋقۇلئادده بىلىش ئىقتىدارى ، دېگەن پىكىردە چىڭ تۇرىمەن . گۇزەللىكنى ھەقىقەتنىڭ بىر خىل شەكلى دەپ ئېنىق كۆرسەتكىنىمدە ، مەن سۇبىيېكتىپ نەرسىنى ئوبىيېكتىپ ، ئەقلىي بولمىغان نەرسىنى ئەق-لىي ، ھېسسىيات دېمەك ئەقىل دېمەك دەپ تەشەببۇس قىلغان بولمامدىمەن ؟ مەن بۇنىڭغا «شۇنداق» دەپ جاۋاب بېرىمەن ، بۇ دەل مېنىڭ تەشەببۇس قىلىدىغىنىم . ئەقلىي بولمىغان نەرسىدە بىر خىل ئەقلىيلىك مەۋجۇت بولىدۇ . تېخىمۇ توغرىراق قىلىپ ئېيتـ-قاندا ، ھېسسىياتتا بىر خىل ئەقىل مەۋجۇت بولىدۇ ، ھېسسىياتتە-كى سۇبىيېكتىپ نەرسە دەل ئۇنىڭ سۇبىيېكتىپلىقى تۈپەيلى ئوبىيېك-تىپ بولۇپ ئىپادىلىنىدۇ ، بىلىم بولۇپ ئىپادىلىنىدۇ .

ھايۋانات ھەرىكىتى توغرىسىدىكى تەتقىقاتتىن بىزگە شۇ نەرسە مەلۇم بولىدۇكى ، سېزىم بىلەن ھەرىكەتنىڭ بىرلىكىنىڭ قانداقلـ-قى شەيئىلەرنى كۆزىتىشنىڭ ئىپتىدائىي ، ئاددىي ۋە ئاسان چۈشـ-ىنىشكە بولىدىغان ئۇسۇلىدۇر . يۇكسەك ھەم مۇرەككەپ بولغان تەجرىبە شەكلىدە ھادىسە ئۆزىگە خاس مەنبەگە ئىگە بولىدۇ . ئەگەر مەن خاتالاشمىغان بولسام ، مەن بۇ مەنبەنى تېخىمۇ يۇقىرى دەرىجـ-لىك ماس سېزىم دەپ ئاتاشنى خالايمەن . دېمەك شۇنداق ئىكەن ، بىر خىل بۇنداق ماس سېزىم دەل گۇزەللىكتىن بەھرىلىنىشتۇر . بىز ئىنسانلار ھەربىر ئايرىم تۇيغۇ تەسىرىگە ، ھەربىر ئايرىم ھۆ-كۈمگە ، ھەربىر ئايرىم ھېسسىياتقا جور بولۇپ ، ئوخشاش بىر

ۋاقىتتا تېخىمۇ يۇقىرى دەرىجىدىكى مەڭگۈ ئۇنۇتۇلمايدىغان شەيئىلەرنى بىلىمىز ؛ بۇنداق شەيئى بولمىسا ، بۇ تەسىرنىڭ ، بۇ ھۆكۈمنىڭ ، بۇ ھېسسىياتنىڭ بولۇشى مۇمكىن ئەمەس . لېكىن بىز كۆپ ھاللار- دا تېخىمۇ يۇقىرى دەرىجىلىك نەرسە بىلەن پەۋقۇلئاددە نەرسىنى ئايرىيالماي قالىمىز ھەمدە بىز ماس ھالدا سەزگەن بۇنداق تېخىمۇ يۇقىرى دەرىجىلىك نەرسىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرەلمەي قالىمىز . ھەربىر ھەقىقىي تېمىدا ، بىز ھادىسە ئۇستىدىن ھەقىقەت- نى سېزىمىز ؛ بىز كۈتكەن ھەربىر خەير - ساخاۋەتلىك ئىش - ئەمەللەردە ئەخلاقىي قائىدە - مىزانلارنى سېزىمىز ؛ شۇ سەۋەبتىن ، ھەربىر گۈزەل تەسىراتقا ، ھەربىر گۈزەل ھۇنەر - سەنئەت بۇيۇمىغا يوشۇرۇنغان گۈزەللىك چىنلىقىنى سېزىمىز .

گۈزەللىك — تۇرمۇشنى قامداشتا زۆرۈر بولغان بىر خىل ماس سېزىم . شۇڭا گەپنى ئاساسلىق بولغان ، تۇرمۇشنى قامداشتا زۆرۈر بولغان ئاشۇ خىلدىكى مەنپەئەتتىن باشلايمىز . بىز بۇ مەنپە- ئەتنى مۇشۇ تېخنىكا دەۋرى ئەمدىلا باشلانغاندىلا ئويلىغانىدۇق . مەن تاغ باغرىدا يانقان چېغىمدا نېمىلەرنى سېزىمەن ؟ تەبىئەتنىڭ جىم- جىتلىقىنى . بۇ خىل جىمجىتلىق ھېسسىياتى پەقەت سۇبيېكتىپلا بولامدۇ ؟ ياكى ئۇ مەلۇم رېئاللىققا بولغان سېزىمىمۇ ؟ بۇ بىر خىل سېزىم . بۇ سېزىم دەل ھازىرقى زامان ئالىملىرى «ئېكولوگىيە- لىك تەڭپۇڭلۇق» دەپ ئاتىغان نەرسىنىڭ ئۆزىدۇر . ئەگەر كىمكى بۇ تەڭپۇڭلۇقنىڭ گۈزەللىك ئىكەنلىكىنى چىن قەلبىدىن ھېس قىلالىسا ، ئۇ ھالدا بۇ ئۇنىڭ بۇنداق سەزگۈ ئەزا ئىپادىلىگەن ماسلىقىنى بىلگەنلىكىدىندۇر . بۇنداق ماسلىق بولمايدىكەن ، ئۇنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشى مۇمكىن ئەمەس .

ئىنسانلار تەبىئىي مەنزىرە بىلەن تەڭپۇڭلۇقتىكى گۈزەللىككە سەل قاراپ ، ئۇنى ئىقتىسادىي ھەتتە ھېچقانچە ئەھمىيىتى يوق دەپ بىلىپ خالىغانچە بۇزىدۇ . بۇ تەلۈە ئىنسانىدۇر . ئىنسانلار مۇنداق قىلغان چېغىدا ، ھەمىشە ئىقتىسادىي جەھەتتە يېڭىلىشقان بولىدۇ ، ۋەھالەنكى يېڭىلىشقان چاغدا بولسا بەك كېچىككەن بولىدۇ . ئەلۋەت- تە ، مەن ئىنسانلار تەبىئەتنى ئۆزگەرتمەسلىكى كېرەك دېمەكچى

ئەمەسمەن ، ئۇنداق دېيىش تولىمۇ بىمەنىلىك بولىدۇ . بەلكى شۇنداق دېمەكچىمەنكى ، كىشىلەر گۇزەللىك تۈيغۇسىغا ئىگە بولغاندا ، ئۆزلىرىنىڭ خىزمىتىنى باشقا بىر خىل ئۆلچەم بىلەن ئۆلچىيەلەيدۇ ، بۇنداق ئۆلچەم ئۇنىڭ قارىغۇلارچە پۇل مۇئامىلە پائالىيىتى داۋامىدا كېرەككە كېلىدۇ دەپ قارىغان ئۆلچىمىدىن باشقىچە بولىدۇ . قەدىمكى زامانىدىكى دالا مەنزىرىسى نەقەدەر سەلتەنەتلىك ئىدى - ھە ، مەن تۇنجى قېتىم شىمالىي ئامېرىكىدىن قايتىپ كەلگەن چېغىمدا ، كونستانتىن كۆلىنىڭ ۋە ئانبولىيانىڭ مەنزىرىسىنىڭ گۇزەللىكىدىن تەسىرلىنىپ يىغلىۋەتكەنىدىم . ئۇ يەرلەردە ، ھەربىر دەرەخ ، ھەربىر ئۆي ئەسىرلەردىن بۇيان كىشىلەرنىڭ گۇزەللىك تۈيغۇسىغا قاراپ ئورۇنلاشتۇرۇلۇپ كەلگەن . ئامېرىكىدا ، بۇگۈنكى كۈندىكى بوھران خېلى زور دەرىجىدە خۇددى پۈرتاڭلار گۇزەللەرنى ياراتمىغانلىقتىن كېلىپ چىققان بوھرانغا ئوخشايدۇ .

گۇزەللىك ، سىرلىق كۆكتىن چۈشكەنمۇ ياكى تەگسىز ھاڭدىن چىققانمۇ ؟ پودېتېل بۇ سوئالنى قويغاندا تەبىئىي مەنزىرىنىڭ ماسلىقىنى ئويلىماي ، ئەڭ تۆۋەن دەرىجىدە پەقەت سەنئەتنىلا ئويلىغان . ئۇنىڭ ئويلىغىنى بەدەن گۇزەللىكىنىڭ قارشى تۇرۇپ بولمايدىغان كۈچى ئىدى . بۇنداق گۇزەللىك بىزنى كۈچلۈك مۇھەببەتكە ئىگە بولۇشقا مەجبۇر قىلىدۇ . مۇھەببەت ئوخشاشلا ھايۋان ئەجداد-لىرىمىزدىن قالغان قىسمەن مىراس . مۇھەببەت ئۇچۇن ھايۋانلار رەڭگارەڭ لىباس ۋە ئاجايىپ - غارايىپ ئۇسلۇبتىكى قائىدە - يوسۇنلار بىلەن جابدۇنىدۇ ، بۇ لىباس ۋە قائىدە - يوسۇنلار كېرەكسىز بولۇپلا قالماستىن ، ھەتتا ئىنىدۇنىڭ ئۆز - ئۆزىنى ساقلاپ قېلىشىغا زىيانلىق . جىنسىي مۇھەببەت مەقسەتلىك ھالدا كىشىلەرنى روھلاندۇرىدۇ ۋە كۆزىنى ئالاچەكمەن قىلىۋېتىدۇ . ئۆز - ئۆزىنى ساقلاپ قېلىش نۇقتىسىنى ئاساس قىلىپ ، ھەربىر خىل ھايۋان ئۆز ئۆمرىدە بىر مەھەل ئەسەبىيلىشىدۇ .

موررىك مۇنداق دەيدۇ : «چۈنكى سەن بەك گۇزەل ، گۇزەلسەن گۇزەل ؛ مۇكەممەل بەختىنىڭ نۇرى جىسمىڭدا .» بۇ ماڭا مۇناسىۋەتسىز

ۆەتلىك بولغان بەخت ئەمەس . لېكىن چىرايلىق چىراغ كىشىلەر ئۈچۈن ياسالغان قول ھۈنەر - سەنئەت بۇيۇمى ؛ لېكىن بىز بۇ ئوبيېكتنى ياسىغان ياكى بۇ ئوبيېكت ئۈستىدە خىيالغا چۆمگەن چاغدىكى بەخت ئۇ ئاتا قىلغان بەختتىن ئورتاق ھۈزۈرلىنىشتىن ئىبارەت ، خالاس . تەبىئەتتە ، ياغاچنىڭ سىزىقلىرى ، قۇلۇله قېپىنىڭ ئىچكى يۈزىدىكى ياكى كرىستالنىڭ ئىچكى يۈزىدىكى قاتلاملىرىنىڭ (ئۇلار ئۆزلىرىنى خەققە كۆرسەتمەكچى ئەمەس) گۈزەللىكىمۇ كېپىنەك قانىتىنىڭ گۈزەللىكىدىن ياكى ئۇچار قاناتلارنىڭ جۇپلىشىش ئىستىكىدە چىقارغان كۈيلىگەن ئاۋازىدىن قېلىشمايدۇ . تەبىئەتتە ھامان سىرلىق ھەقىقەتلەر بولىدۇ . بۇ ئېھتىمال گۈزەللىكنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشىدىكى سەۋەبتۇر .

گۈزەللىك گويا دەم ساماۋى جەننەتتىن ، دەم دوزاختىن چىقىدىغاندەك قىلىدۇ . گۈزەللىك ھەم چىن ، ھەم چىنمۇ ئەمەس . ئۇ بىزنى ئۇقۇملار تەۋەككۈلچىلىكىدىن خالاس قىلىدۇ . لېكىن يەنە ئەقلىيلىك بىلەن ئەركەك - چىشلىق تالىشىپ ئولتۇرمايدۇ ، ئەقلىيلىك ئۇنىڭدىن چۈشىنىشنى ئۆگىنىدۇ . ئېتىكا بىلەن گۈزەللىك ئوتتۇرىسىدىكى ھاڭغا كۆۋرۈك سېلىنمىغان . بىز شۇنى ئۇنتۇماي ئېسىمىزدە چىڭ تۇتۇشىمىز كېرەككى ، گۈزەللىكتە ئەخلاقىيلىق كەمچىل بولىدۇ . نوقۇل ئادىللىقمۇ ھەمىشە سىلى - رەھىمدىل بولۇۋەرمەيدۇ . بىز چوقۇم مەلۇم ئىپادە سۈپىتىدىكى گۈزەللىكتىن ئەمەلىي ئىستېمال دېگەن بۇ پۈختا ئاساسقا ئېگىۋاشتىن قايتىپ كېلىشىمىز كېرەك . بىز ھەتتا بەزىلەردە ئولتۇرغان چېغىمىزدىمۇ «دۇنيا ئاشلىق مەسلىسى» دېگەندەك بۇ رېئاللىققا دىققەت قىلماي تۇرالمايمىز ، ھەتتا نان ئۈچۈن خىزمەت قىلىۋاتقان ۋاقتىمىزدا ، موزارتنىڭ گۈزەل مېلودىيىسى بىز ئۈچۈن چوقۇم ئازابلىق بەخت تىلىكى بولۇپ قېلىشى مۇمكىن .

(نۇرمۇھەممەت دۆلەتى تەرجىمىسى)

ئۆمەر مەتنۇرى قۇتيار

قەلەندەر

تىلىسەڭمۇ تىلەرسەن نانىنى ،
ئالالمايسەن ئەمما جاھانىنى .

سېنىڭ يۇدۇڭالغىنىڭ خۇرجۇن ، كۆتۈرۈڭالغىنىڭ ساپايىلا ئەمەس ، بەلكى دۇنيانىڭ غېمى . باشقىلارنىڭ ئەمەس ، ئۆزۈڭنىڭ كىچىككىنە جېنى . شۇڭمۇ سايەڭدەك يەڭگىل بەخت قوينىدا ئۆزۈڭنى قەتلە قىلىپ ، ئەڭ ئاجىز بەندىلەر سىياقىدا دۇنياغا يۇكۇنەسەن ، تاش ئادەملەرگە قول سۇنىسەن . بىر بۇردا نان ، پارچە - پۇرات پۇل - پۇچەك ئۈچۈن سۇبھىدىن شامغىچە غۇرۇرۇڭنى مىڭ مەرتەم پايخان قىلىسەن . ئادەم تۇرۇپ ئادەملەرگە ئېگىلىسەن ، پۇكۇلىسەن ، تۇگۇلىسەن ، گاھىدا تېخى تىل - ھاقارەت ، دەشنام ئوقلىرىدىن مىڭ تىرىلىپ ، مىڭ ئۆلىسەن .

ئۆلىسەنغۇ ، ئۆلىسەن ، بەزەن - بەزەن كۇلىسەن .

ئېتىقادنى قۇل قىلىپ ، كۆرمەسلىكنى كۆرسەن .

شۇنداق ، سەن خۇنۇك تەبەسسۇم جىلۋىسىدىن تاشتەك قېتىپ كەتكەن باغرىڭنى دارغا ئېسىپ ، ئىپپەت سارىيىڭنى تەرك ئېتىسەن . شۇڭا ئوق يېسەڭمۇ ، پوق يېسەڭمۇ سايەڭگە ئەگىشىپ ، چۇشۇڭنىڭ پېشىگە ئېسىلىسەن . ئەمەلىيەتتە چۇشلىرىڭمۇ شۇنچە بىچارە . ئۇنىڭدا قۇياش بولۇپ نۇر چاچىدۇ نان ، سېتىلسىمۇ ئىزىزەت - ئىكرام ، شان . شۇڭمۇ سەن كۇچۇكلىنىسەن ، تەلمۇرىسەن ، كىشىلەر ئىشىكىدە قار بىلەن يۇيۇنۇپ ، ئاپتاپ بىلەن قاقلىنىسەن . ئەمما بىر ئۆمۈر تىلىسەڭمۇ ئادەملىكنى ئىسپاتلىيالمايسەن . چۇنكى خۇرجۇنۇڭدىكى ئېتىقاد ئەمەس ، نان ، تىلىگىنىڭ ھېكمەت ئەمەس ، نان ، چالغىنىڭ ھاياتلىق مارشى ئەمەس ، نان تېپىش كۇيى .

نانىنى يېسەڭ قۇتقۇزار جانىنى ،

چاقلالمايسەن ئەمما ۋىجدانىنى .

تىلەپ باق ! خۇرجۇنىڭ توشسا توشىدۇكى ، ئەقلىڭ تولمايدۇ . بىلىشىڭ كېرەككى ، سەن تىلەپ جېنىڭنى قۇتقۇزغان بىلەن روھىڭنى ئۆلتۈرسەن . سېنىڭ قول كۆتۈرۈشلىرىڭ ، پىچىرلاشلىرىڭدا بىچارىلىك ، ئاجىزلىق ۋە مەغلۇبلۇق تۆكۈلۈپلا تۇرىدۇ . تەڭرى ئەزەلدىن لالما ئىتقا ياخشى كۆننى بەرگەن ئەمەس . ئەمدى سەن ئېتىقادىڭنىڭ ئىنئاملىرىغا قۇلاق سال ! ئۆزۈڭنى باشقىلارنىڭ قەلبىدىن ئىزدىمەي ، ئۆزۈڭدىن ئىزدە ، رېئاللىقىڭنىڭ قۇرۇپ كەتكەن قىسمەتلىرىگە ئوت قوي ، مەينەت ئارزۇيۇڭ ۋە سارغايغان بىچارە يۇرىكىڭ كۆيۈپ كۈل بولسۇن ! خۇرجۇن ۋە ساپايەڭدىن بىخسىپ ، كۆكسۈپ كەتكەن تۇيغۇلىرىڭ ئەمەس ، قۇياشنىڭ تال - تال نۇرلىرى چېچىلسۇن ، شۇندىلا يوللىرىڭدىن ئۆزۈڭنى تاپالايسەن ، ئىزلىرىڭدىن سىياھىڭنى كۆرەلەيسەن . بولمىسا ئۆمۈر-ۋايەت ئىززەت - ھۆرمەتكە نائىل بولالمايسەن .

مېنىڭ تىلىم

ئانا تىلىم — ئۇيغۇر تىلى ، ئۇيغۇرنىڭ قېنى ، قېنى نېمە ؟ ھاياتلىقى ، بارلىقى ، جېنى .

مېنىڭ تىلىم مېنى تەۋەللۇت قىلغان ، تەمتەم قەدەملىرىمدە مۇزىكا كۈيلىرىدەك زۇۋان ۋە ھېس - تۇيغۇ ، ئىزگۈ ۋە خۇشاللىق ئاتا قىلغان خاسىيەتلىك تىل . ئۇ ئانام روھىدەك پاك ۋە غۇبارسىز تىل . ئۇنىڭ مەنە كەڭلىكىدە خۇددى دېڭىزدىكى يەلكەندەك ئەركىن ئۇزگىنىمدە ، ئۆزۈمنى گويا كۆكتىكى قىران بۇركۇتتەك چەبدەس ۋە غالىب ھېس قىلىمەن . ئۇنىڭ بىلەن نەپەسلىنىمەن ، ئوزۇقلىنىمەن . ئۇنىڭ بىلەن ئۆزۈمنى ۋە كەڭ دۇنيانى كۆرىمەن . خىيال يىپلىرىمنى كەشتە قىلىپ توقۇيمەن ، چۇنكى ئۇ مېنىڭ سۆيۈملۈك تىلىم ۋە دىلىم .

مېنىڭ تىلىم مەۋجۇتلۇقۇمنىڭ كاپالىتى ۋە ھىمايەتچىسى . ئۇ خۇددى كەلكۈن سۈيىدە كۆكۈل ئېتىزىمغا قۇيۇلۇپ ، مېنى قاغجە-

راق جەزىرىدىن كۆكلەم بەزمىسىگە ئېلىپ كىرىدۇ . مېنىلا ئە-
مەس ، قوۋم - قېرىنداشلىرىمنى ئۆزگىچە ئاھاڭى بىلەن بېزەيدۇ .
گويا دۇنيا سەھنىسىدىكى مەشھۇر سەنئەتكارلاردەك خەلقى ئالەمگە
تونۇتىدۇ . چۈنكى مېنىڭ تىلىم سەنئەتلىك ، مۆجىزىلىك تىل . ئۇ
بىر قارىسا تاغ سۈيىدەك شوخ ۋە ئويناق تىل . بىر قارىسا تاغ
لەيلىسىدەك گۈزەل ۋە سىپايە تىل . بىر قارىسا دالا تورغىيىنىڭ
ناۋاسىدەك يېقىملىق ۋە ساددا تىل . شۇڭىمۇ ئۇنىڭسىز بۇ جاھان
ماڭا زۇلمەت تۇن . ئۇنىڭسىز مەن پاك . ئۇنىڭسىز مەن توكۇر .
ئۇنىڭسىز مەن گاچا . ئۇنىڭسىز مەن بىر يېتىم . ئۇنىڭسىز
مەن . . .

مېنىڭ تىلىم مېنىڭ يىلتىزىم . ئۇنىڭدا ئەجدادلىرىمنىڭ تە-
ۋەررۈك روھىي دۇنياسى يىللار پايانىدا ئاقار يۈلتۇزدەك يېيىلىپ ،
كۆكلەم جىلۋىسىنى كۆرسەتسە ، رېئاللىقمدا خۇددى بۇلبۇل كەبى
يېقىملىق ناۋا ۋە ئاھاڭى ، چۈچۈك تىللىرى بىلەن قۇشلار دۇنياسە-
نىڭ نەزمىگاھىغا ھۆسن قوشۇپ ، ئالەمچە شۆھرىتى ۋە ھېكمىتىنى
نامايان قىلىدۇ . ئەۋلادلارغا تارىخنى ، ئاتا - ئانىنى ، ئىنسانىنى ۋە
ھەممىنى تونۇتىدۇ . بىلىمگەنىنى بىلدۇرىدۇ ، ئۆگىتىدۇ . ئۇلارغا
تۇن قوينىدىكى نۇرلۇق مايا كەتكەك يول كۆرسىتىدۇ . قەلبلەردىن
قەلبلەرگە يول ئېچىپ ، رىشتىلەرگە مېھىر سۈيىدىن ئابى زەمزەم
ئىچكۈزىدۇ .

مېنىڭ تىلىم شۇنداق قۇدرەتلىك بىر تىلكى ، ئۇنىڭدا ئوغۇز-
خاندىن تارتىپ يۈسۈپ خاس ھاجىپ ، مەھمۇد قەشقەرى ، ئەلىشىر
نەۋائىي ، ئابدۇخالىق ئۇيغۇر ۋە ئابدۇرېھىم ئۆتكۈرگىچە . . . ھەمە-
مە ، ھەممە ئەقىل - ھېكمەت نۇرلىرىنى دۇنيا مەدەنىيىتىگە چاچقۇ
قىلىدۇ . شۇ تىل بىلەن خىسراۋ دېھلىۋى ، شەيخ سەئىدى . . . لەر
سىپىدىن ئورۇن ئالىدۇ . شۇ تىل بىلەن تۇنەك دىللارغا يورۇقلۇق
ئاتا قىلسا ، كۆكلى قارىلارنىڭ زۇلمىتىگە تەۋپىق ، ھىدايەت نۇرىنى
سىپىدۇ . شۇ تىل بىلەن مېھىر - مۇھەببەتنى ، دىيانەتنى ، ساداقەت-
نى ۋە ساپ ھېس - تۇيغۇنى كۈيلەيدۇ ، ئۇلۇغلايدۇ . رەزىللىك ،
ئىپلاسلىق ۋە پاسىقلىقنىڭ كۆرىنى قازىدۇ . يىراقنى يېقىن ، دۇشە-

مەننى دوست قىلىدۇ . شۇ تىل بىلەن خەلقىم ئانا تۇپراق باغرىدا يىلتىز تارتىپ ، كۆككە بوي سوزغان كاتتا قامەتلىك دەرەختەك باراقسانلايدۇ . قۇياشقا يېقىنلىشىدۇ . چۈنكى بۇ مېنىڭ تىلىم ، روھىم ۋە دىلىم .

ئۇيغۇر تىلى مەن دېمەك ، مەن ئۇيغۇرنىڭ ۋارىسى ،
ئۇيغۇر تىلى روھ مۇلكىم ، قارىچۇقۇمنىڭ قارىسى .

مېنىڭ تىلىم بالغا ئوخشاش تاتلىق تىل . ئۇنىڭدا بوۋاي ، مومايلارمۇ ، ئوتتۇرا ياشلىقلارمۇ ، بالىلارمۇ ، دېھقان - چارۋىچىلار ۋە زىيالىيلارمۇ پىچىرلىشالايدۇ . كۆڭۈللىرىدىكى مەقسەت - مۇددىئالىرىنى بىر - بىرىگە ئىزھار قىلالايدۇ . ئاشىق - مەشۇقلار ئەڭ يوشۇرۇن ، پىنھان ئىچكى سىرلىرىنى كۆڭۈل كۆلىگە تۆكەلەيدۇ . دەردمەنلەر تاغدەك دەرد - غېمىنى ، ئىزگۈ تىلەكلىرىنى ، مۇڭىنى ساتارنىڭ ئاۋازىدا ئىڭشىيالايدۇ . مۇشۇ تىلىم يۈمشاق ۋە مېھرىبانلىق بىلەن ، ھۇرپىيىشىپ تۇرغان رەقىبلەرنى پەسكويغا چۈشۈرەلەيدۇ . رەقىبلەرنىڭ قىلىچىنى قىنىغا سولىيالايدۇ . تاشتەك دىللارنىڭ باغرىنى ئېرىتىپ يۇم - يۇم يىغلىتالايدۇ . مۇزلاپ كەتكەن كۆڭۈللەرنى ھارارىتى بىلەن ئىللىتالايدۇ . يېقىشلىقى بىلەن دۇنيانى ئۆزىگە رام قىلالايدۇ . مانا بۇ مېنىڭ تىلىم . شۇڭىمۇ مەن ئانا تىلىم — ئۇيغۇر تىلى بىلەن پەخىرلىنىمەن ، سۆيۈنىمەن . ئۇنى قۇياشتەك بۇيۇك ۋە يۈكسەك ئورۇندا كۆرىمەن . جىمى مەۋجۇدات ۋە مەخلۇقات ئۆزىنىڭ سۇر ، ھەيۋىسى ۋە شۆھرەت ، شەرەپلىرى بىلەن ماختانسا ، مەن ئانا تىلىم بىلەن ماختىنىمەن . ئۇنى دۇنيادىكى ھەرقانداق نەرسىگە تەڭ قىلمايمەن ، ھەتتا بىر تاۋۇشنىمۇ تۇتىيا بىلىپ كۆزۈمگە سۈرىمەن .

مېنىڭ تىلىم بارلىقىم ، ھاياتىم ئۇ ماماتىم ،
ساما ئارا ئۇچۇشتا گويا ئىككى قاناتىم .

مېنىڭ تىلىم مېنى بۇگۈنگە ئۇلۇغ ۋە ھىممەتلىك تىل . ئۇنىڭدا ئۆتمۈشۈمۇ ، بۇگۈنۈمۇ ، كەلگۈسىمۇ بار .

ئېھ جانجان ئانا تىلىم ، پاسىبانىم ئۇيغۇر تىلى . مەن سېنىڭ كېسەلچان ھالىتىڭنى كۆرگىنىمدە نېمىشقىدۇر پىچاق يېگەن ئۆ-

كۆزده‌ك ، قۇمدا قالغان بېلىقتەك تىپىرلاپ كېتىمەن ۋە سېنى سۆيمىگەن ، قەدىرلىمىگەن ، ئىززەت - ئىكرامىڭنى قىلمىغان تۆز- كورلارنىڭ نادانلىقىغا ئېچىنىمەن . ئۇلارنىڭ دۆتلۈكىگە نەپرەتلىنىمەن . چۈنكى ئۇلار ئانىنىڭ قەدرىنى بىلمە ئىدى - ھە ، سېنى ھەرگىزمۇ نائۇمىدتە قويمىغان بولاتتى . ئەمەلىيەتتە ئانا تىلنى سۆ- يۈش ۋە قوغداش ئۆزىنى سۆيگەن ، قوغدىغان بىلەن باراۋەر ئەمەس- مۇ ؟

ئەگەر بىز سەندىن ئايرىلساق نېمىگە ئوخشاپ قالارمىز ؟ بىلمەن : شاتۇتى دوراش بىلەن بۇلبۇلنىڭ ئالدىغا ئۆتەلمەيدۇ . سېنىڭ گۈلىستانلىقىڭدا بۇلبۇللار يەنىلا سەن ئۈچۈن ئۇۋا ياسىماقتا ، سەن ئۈچۈن خەندان ئۇرماقتا ، ئىپتىخار بىلەن سېنى چاقىرماقتا . مانا بۇ مېنىڭ روھىم ، مانا بۇ مېنىڭ تىلىم ، مانا بۇ ئۇيغۇر تىلى .

ئۇيغۇر تىلى ئۇيغۇرغا ئەڭ قەدىمىي ئانا تىل ،
تارىخ بىلەن بۇگۈننى چېتىشتۇرغان ، ئۇلىغان .
قەدىرىن بىلسەڭ ئەسلىدە جاھان ئەھلى بىزلەرنى —
شەۋكىتىڭدىن ، شانىڭدىن ئۇلۇغلىغان ، تونۇغان .

ئاخىرقى بېكەت

تۇغۇلغان يەردە ئۆلگەنلەرمۇ بار ، ماڭغان يەردە توختاش دېگەن- دەك ، چېچەك پەسلى ھەرگىزمۇ ئاخىرقى بېكەت بولالمايدۇ . ئەمما ئۇمۇ ئاخىرقى بېكەتتىن ئۆتىدۇ . خۇددى ئادەم بۆشۈكتىن - تۆ- شۈككە قەدەر ھايات ئالمىدە بېكەتسىز ياشالمىغاندەك ، ئۆتكەن ۋاقىت ئۆلدى ، ئەمما ئارمانلىرىم نارەسىدە قىزدەك كۈندىن - كۈنگە بوي تارتماقتا . ئۇ چۈش كۆردى . چۈشىدە پاقىلار ئۆمىلە- مەكتە . قۇدۇق ئىچىدە كوركىرىماقتا . ساداسىز قالغان تاشلاندۇق يېغا — يېغا ئىچىدە مۇڭ ، ھەسرەت ، ئازاب گۈللىرى تۈكچە ئىزدەك قەلبتىن - قەلب ئارا پارلىماقتا . لالما ئىتنىڭ غىڭشىشى- دىن مىسكىنلىك ، توپا توزۇماقتا . قۇلاقلىرى سالپايغان ئېشەك ئېغىر خۇرجۇنىنى يۆتكىگىنىچە بېكەتسىز بېكەتكە قەدەم تاشلىماق-

تا . ئۇنىڭ ئىزىدىن ئۇنگىنى ناخۇشلۇق .
— خىتە ئاناڭنى ، ئەبگار ئۆلۈمتۇك ، — تاياقنىڭ پۇلاڭلىشى-
دىن غال - غال تىترىگەن تەن ، سالۋار تەلپەك كىيگەن سەپرا ئادەم
نېمىگىدۇر ئالدىرىغاندەك ئېشىكىنى نوقۇماقتا . ئەمما ئۇنىڭ ئېرى-
شىدىغىنى يەنىلا مىس - مىسلىق . . .
ئۇنىڭ كۆسا ساقىلىغا ئاق سانجىغان ، چىرايى تەقدىردەك پۇر-
لەشكەن ، يۈرىكى سەۋزىدەك قىزىلغان ، ئالدىدا چەكسىز يول . ئۇ
نەگە بېرىشىنى ۋە نېمە قىلىشىنى بىلمەيدۇ . بىلىدىغىنى پەقەت ئاچ
قالماسلىق . . . شۇڭا ئۇ «شۇكۇر» لىكنى يانچۇقىغا تولدۇرۇۋال-
غان .
ئېشەك كۆزلىرىدىن يېشىنى قەدىمدەك تېممم - تېممم تامچە-
لىتىپ ماڭماقتا .
ئۇنىڭ هارغىن تۇرقىدا بېكەتنىڭ ياپراقلىرى كۆيمەكتە . چۈش
ئويغاندى ۋە دېدى : بۇغداي بەك پىشىپ كەتسە تۆكۈلىدۇ . ئادەمۇ
شۇ . ئەمما ئاخىرقى بېكەت رېئاللىققا يالىڭاچ تاشلانمايدۇ .
ئاخىرقى بېكەتتە ئۆلۈمۇ ، ۋەھىمىۇ ، بەختمۇ بار ، دېدىم
مەن . يولۇچى A : «ئۇنىڭ بىلەن كىمنىڭ كارى . كۇن ئۆتسە ،
قورساق ئاچ قالمىسا بولدى» دېدى پەرۋاسىز هالدا . يولۇچى B :
«ئاخىرقى بېكەت ئېھتىمال ئۇ دۇنيادا ، ئۇ يەردە دوزاخمۇ بار . بۇ
ۋەھىمە . جەننەتمۇ بار . بۇ بەخت . راست گەپ . ئاخىرقى بېكەت
ئۆلۈم» دېدى نېمىنىدۇر ئويلاپ . يولۇچى C : «ئاخىرقى بېكەت
قان - ياش بەدىلىگە قۇرۇلغان . بۇ جايغا هەممە كىشى بارىدۇ ،
ئەمما بەزىلەر ۋىجدان ، ئىنساپ ، دىيانەت ، ئىمان ، تۆھپىسى بىلەن
بارسا ، بەزىلەر هۇرۇن ، تۇزكور ، سانقىن هالەتتە بارىدۇ» دېدى
هەسرەتلىك تىنىپ . يولۇچى D : «ئاخىرقى بېكەت ئالدى ۋە ئارقە-
مىزدا . ئۆلگەنلەر ئۇچۇن كەتتى . تىرىكلەر ئۇچۇن هايات ، ئەمما
قانداق بېرىش ، قاچان بېرىش بىزگە بۇ سوئال بەلگىسى» دېدى
جىددىي قىلىپ .
— راست ، ئاخىرقى بېكەت بىزنى كۇتمەكتە ، — دېدىم ئۆ-
زۇمگە ئىچىمدە ئاستاغىنە .

برونو (ئىتالىيە)

مەھكىمەئى شەرئىنىڭ سوتىدا

ئومۇمەن ئېيتقاندا ، مەن نۇقتىئىنەزەرلىرىمنى تۆۋەندىكىچە بايان قىلىمەن : چەكسىز قۇدرەتلىك كۈچ يارالقان چەكسىز ئالەم مەۋجۇت . چۈنكى مېنىڭچە ، خۇدا بۇ دۇنيانى يارىتىشتىن باشقا يەنە بىر ۋە چەكسىز كۆپ دۇنيانى يارىتالايدىغان كۈچ - قۇدرەتكە ئىگە بولسىمۇ ، گويا پەقەت مۇشۇ چەكلىك دۇنيانىلا يارالقانەدەك قىلىدۇ دەيدىغان ، خۇدانىڭ رەھىمدىللىكى ۋە كۈچ - قۇدرىتىگە ماس كەلمەيدىغان بىرخىل نۇقتىئىنەزەر بار .

قىسقىسى ، مەن تەنتەنىلىك يوسۇندا شۇنى جاكارلايمەنكى ، مۇشۇ يەر شارى دۇنياسىغا ئوخشاپ كېتىدىغان سان - ساناقسىز ئايرىم دۇنيالار مەۋجۇت . مەن پىغاگور بىلەن بىرلىكتە شۇنداق دەپ قارايمەنكى ، يەر شارى ئاسمان جىسمىدۇر ؛ ئۇ ئايغا ئوخشاش ، باشقا سەييارىلەرگە ئوخشاش ، باشقا تۇرغۇن يۇلتۇزلارغا ئوخشاش . ئۇلار-نىڭ سانى چەكسىز . مۇشۇ ئاسمان جىسىملىرىنىڭ ھەممىسى سان - ساناقسىز دۇنيانى تەشكىل قىلىدۇ . ئۇلار چەكسىز ئالەم بوشلۇقىدىكى چەكسىز ئالەمنى شەكىللەندۈرىدۇ ، سان - ساناقسىز دۇنيالارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭدا تۇرىدۇ . دېمەك ، ئىككى خىل چەكسىزلىك بار : بىرى ، ئالەمنىڭ چەكسىز چوڭلۇقى ، يەنە بىرى ، دۇنيانىڭ چەكسىز كۆپلۈكى . بۇنىڭدىن ئېتىقادنى تايانچ قىلغان ھەقىقەتنىڭ ئىنكار قىلىنىدىغانلىقىنى ۋاستىلىك ھالدا كۆرۈۋالغىلىمۇ بولىدۇ .

ئاندىن قالسا ، مەن يەنە شۇنداق يەكۈنگىمۇ كېلىمەنكى ، بۇ ئالەمدە ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان بىر خۇدا بار . شۇنىڭ سەۋەبىدىن بارلىق مەۋجۇداتلار تۇرمۇش كەچۈرىدۇ ، تەرەققىي قىلىدۇ ، ھەرىكەت قىلىدۇ ھەمدە ئۆزىنى مۇكەممەللەشتۈرىدۇ .

مەن بۇنى ئىككى خىل ئۇسۇل بىلەن چۈشەندۈرىمەن . بىرىنچى

خىل چۇشەندۇرۇش ئۇسۇلىدا ، ئۇ ئادەم بەدىنىدىكى جانغا ئوخشىتىلىدۇ : جان ئومۇمىي ھالەتتە ھەممىنىڭ ئىچىدە تۇرىدۇ ھەمدە ئومۇمىي ھالەتتە ھەربىر قىسىم ئىچىدە تۇرىدۇ . بۇ خۇددى مەن دېگەندەك تەبىئەتنىڭ ئۆزى ، خۇدانىڭ سايىسى ۋە ئىزى .

ئىككىنچى خىل چۇشەندۇرۇش ئۇسۇلى چۇشەنگىلى بولمايدىغان بىرخىل ئۇسۇل . ئۇنى ۋاستە قىلغاندا ، خۇدا ئۆزىنىڭ ماھىيىتى ، ھازىرقى كۇچ - قۇدرىتىدىن ئالغاندا ، ئۇ جان سۇپىتىدە ئەمەس ، بەلكى چۇشەنگىلى بولمايدىغان ئۇسۇلدا ھەممىدە ۋە ھەممىنىڭ ئۇستىدە مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ . . .

ئۇچىنچى شەخس كېلىش (ئۇ)تىكى خۇدانىڭ روھىغا كەلگەندە ، مەن ئۇنى ئۇنىڭغا نىسبەتەن بولۇشقا تېگىشلىك ئېتىقاد بويىچە چۇشىنەلمەيمەن ، بەلكى ئۇنىڭغا پىداگورنىڭ نۇقتىئىنەزىرىگە ئاساسەن مۇئامىلە قىلىمەن . بۇنداق نۇقتىئىنەزەر سۇلايمان (پەيغەمبەر)نىڭ ئۇنىڭغا بولغان چۇشەنچىسى بىلەن بىردەك . يەنى ، مەن ئۇنى ئالەمنىڭ جېنى ياكى ئالەمدە مەۋجۇت بولۇپ تۇرغان جان ، سۇلايماننىڭ نەسىھەتنامىسىدە ئېيتىلغاندەك : «خۇدانىڭ روھى يەر-نى ۋە جىمىنى قورشاپ تۇرغان نەرسىنى قاپلىدى» دەپ چۇشەندۇرىدىغان . بۇ پىداگورنىڭ تەلىماتى بىلەن بىردەك ، ۋىككېل «ئېنىنىد» نىڭ 6 - ناخشىسىدا بۇ تەلىماتنى چۇشەندۇرۇپ ئۆتكەن :

ئەلمىساق دەۋرىدە ئاسمان ۋە زېمىن
تۇراتتى جىمىرلاپ ، مەيىن دولقۇنلاپ .
خۇدانىڭ كۆز چاققۇچ مەشئىلى كەبى
تۇراتتى پەلەكتە تولۇن ئاي پارلاپ .
ئاشۇ تېرەنلىكتە پاراسەت ، قۇدرەت ،
بېقىش ، تەربىيىلەشكە قويۇلغان ئاتاپ .
بۇ — غايەت زور مەخلۇق تومۇرلىرىنى
ئەقىل ۋە پاراسەت تۇرغاچ تولۇقلاپ .
ئايلىنار بىتىنىم ، ئايلىنار ھەر ۋاق ،
ئايلىنار بىر دەقىق قالماستىن توختاپ . . .

مېنىڭ پەلسەپەم بويىچە ، مۇشۇ ئالەمنىڭ ھايات دەپ ئاتىلىدۇ. غان روھتىن كېيىن ھەربىر شەيئىنىڭ ھايات ۋە جېنى پەيدا بولىدۇ ، ھەربىر شەيئى ھاياتقا ۋە جانغا ئىگە بولىدۇ . شۇڭا خۇددى بارلىق جىسىملار ئۆزىنىڭ گەۋدىسىدىن ئېيتقاندا ئۆلمەيدىغىنىغا ئوخشاش ، مەن ئۇنى ئۆلمەيدۇ ، دەپ قارايمەن . چۈنكى ئۆلۈش باشقا نەرسە ئەمەس ، بەلكى پارچىلىنىش ۋە بىرىكىشتۇر . بۇ تەلىمات «ۋائىز »[1] نىڭ قۇياش ئاستىدا ھېچقانداق يېڭى شەيئى يوقلۇقى تىلغا ئېلىنغان يېرىدە بايان قىلىنغانغۇ دەيمەن .

ھەقىقەت ئالدىدا يېرىم قەدەممۇ چېكىنمە

ئالغا ، قەدىرداىنم فىلوتىئو ، ھەرقانداق نەرسىنىڭمۇ سېنى سەن تەشۈىق قىلىۋاتقان ئاشۇ ئاجايىپ تەلىماتىڭدىن ۋاز كېچىشكە زورلىيالماي قېلىشىنى تىلەيمەن ، مەيلى ئۇ نادانلارنىڭ قوپال قارىغاشلىرى بولسۇن ، مەيلى ئۇ بوپتىلا دەپ ھەممىگە شۇكۇر - قانائەت قىلىپ ئۆتىدىغان چاكىنا ئادەملەرنىڭ غەزەپ - نەپرىتى بولسۇن ، مەيلى ئۇ ئەقىدىپەرەسلەر ۋە ئەمەلدار - مۆتىۋەرلەرنىڭ قەھر - غەزىپى بولسۇن ، مەيلى ئۇ شايكا بولۇشۇۋالغان جەللىگۇر - لۇك- چەكلەرنىڭ بىشەملىكى بولسۇن ، مەيلى ئۇ جامائەت پىكىرىنىڭ كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان ئىشى بولسۇن ، مەيلى ئۇ يالغانچى ۋە ئىچى يامان كۆرەلمەسلەرنىڭ تۆھمەتلىرى بولسۇن ، بۇلارنىڭ ھېچقايسىسى سېنىڭ قەلبىمدىكى ئالىيجاناب ئوبرازىڭغا داغ تەگكۈزەلمەيدۇ ، مېنى ھەرگىز سېنىڭدىن ئايرىۋېتەلمەيدۇ .

قەيسەرلىك بىلەن قەتئىي داۋاملاشتۇر ، قەدىرداىنم فىلوتىئو ، ئاخىرغىچە چىڭ تۇر ! ئاشۇ كەم ئەقىل - نادان ، كاتتا ھوقۇققا ئىگە بولۇۋالغان ئالىي سوت خىلمۇخىل سۈيىقەستلەر بىلەن ساڭا زىيانكەشلىك قىلسىمۇ ، قولىدىن كېلىدىغانلىكى ۋاستىلەرنىڭ ھەممىسىنى قوللىنىپ ، گۇزەل ئارزۇلىرىڭغا ، خىلمۇخىل ئەسەر-

---

① «تەۋرات »نىڭ بىر جىلدى بولۇپ ، جەمئىي 12 باب ،2 — 3 - ئەسىرلەردە كىتاب بولغان ، سۇلايمان پەيغەمبەرنىڭ ۋەز - نەسىھەتلىرى .

لىرىكنىڭ غەلىبىسىگە توسقۇنلۇق قىلىشقا ئۇرۇنسىمۇ مەيۇسلەنمە ، چېكىنمە !

خاتىرجەم بول ، شۇنداق بىر كۈن كېلىدۇكى ، ئۇ چاغدا ھەممە كىشى سېنىڭ بىلەن تەڭلىشىشىڭ ناھايىتى تەس ئىكەنلىكىنى بىلگەنگە ئوخشاش ، سېنىڭ قاراشلىرىڭغا قوشۇلۇشىڭ ۋە سېنى ماختاشىڭ ناھايىتى ئاسان ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىدۇ . ھەممە كىشى ئومۇمەن باشتىن - ئاياغقىچە يامان بولمىسىلا ، ھامان بىر كۈنى ۋىجدانىڭ قىستىشى بىلەن سېنى تېگىشلىك دەرىجىدە ماختايدىغان بولىدۇ . بىلىش كېرەككى ، ئەقىلنىڭ كۆزىنى ئاچىدىغىنى ئاخىرقى ھېسابتا يەنىلا ئىچكى ئۇستازلاردۇر . چۈنكى بىزنىڭ ئىدىيە جەھەتتىكى بايلىقنى چۈشىنىشىمىز تېشىدىن ئەمەس ، بەلكى ئىچىدىن ، ئۆزىمىزنىڭ روھىدىن بولىدۇ . ھەممە كىشىنىڭ قەلبىدە ساغلام ئەقىلنىڭ دانىچىلىرى بولىدۇ . ھەممە كىشىدە تەبىئىي ۋىجدان بولىدۇ ، ئۇ سەلتەنەتلىك ئەقلىي سوتىنىڭ ئۇستىدە قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان ھالدا ياخشى بىلەن يامان ، يورۇقلۇق بىلەن قاراڭغۇلۇق ئۇستىدە سوت ئاچىدۇ ۋە ئادىللىق بىلەن ھۆكۈم چىقىرىدۇ . سېنىڭ ئاشۇ ياخشى ئىشلىرىڭنىڭ ئەڭ سادىق ، ئەڭ دانا قوغدىغۇچىلىرى شۇنىڭ ئۈچۈن ھەربىر كىشىنىڭ ئېڭىنىڭ چوڭقۇر قاتلىمىدا ئاخىر غەلىيان ئوتىنى تۇتاشتۇرىدۇكى ، بۇنىڭدىكى تۆھپە ئاشۇنداق ھۆكۈمگە مەنسۇپتۇر .

سېنىڭ بىلەن دوست بولۇشقا جۇرئەت قىلالمايدىغان ، ئۆزلىرىنىڭ پەسكەشلىكى ۋە نادانلىقىنى قورقۇپ تۇرۇپ جاھىللىق بىلەن قوغدايدىغان ئاشۇ كىشىلەر ، قىپىالىڭاچ كاززاپلار ۋە ھەقىقەت بىلەن زادىلا سىغىشمايدىغان ئاشۇ دۇشمەنلەر ئۆزلىرىنىڭ ۋىجدانىدىن سوتچى ۋە جاللاتلارنى تاپىدۇ ، سەن ئۇچۇن قىساس ئالىدىغان كىشىلەرنى تاپىدۇ ؛ بۇ قىساسچىلار تېخىمۇ شەپقەتسىزلىك بىلەن ئۆز ئىدىيەسىنىڭ چوڭقۇر قاتلىمىدا ئۇلارنى جازالايدۇكى ، ئۇلار ئۆزلىرى ئالدىدا بۇ نۇقتىنەزەرلەرنى ئىككىنچى يوشۇرۇپ قالالمايدۇ . دۇشمەننىڭ ساڭا بەرگەن زەربىسى زەربە بىلەن قايتۇرۇلغان چاغدا ، زور بىر تۇركۇم غەلىتە ، يەنە كېلىپ ناھايىتى ياۋۇز

ئېغمېنىنىد (يۇنان ئەپسانىلىرىدىكى دوزاختا مەخسۇس ئادەمنىڭ روھىنى قىينايدىغان قىساس ئالغۇچى ئايال ئىلاھ)لار ئۇنى قورشـ-
ۋالسۇن ، ئۇلارنىڭ قاتتىق قەھر - غەزىپى دۇشمەننىڭ قەلبىدىكى مۇددىئاغا شارقىراپ قۇيۇلسۇن ھەمدە چىشى بىلەن ئۇنى تاكى ئۆلگۈچە قىينىسۇن .

ئالغا ! بىزنىڭ ئاسمان توغرىسىدىكى ، پلانېتلار توغرىسىدىكى ۋە تۇرغۇن يۇلتۇزلار توغرىسىدىكى ھەقىقەتنى بىلىشىمىز بىرىنىڭ يەنە بىرى بىلەن زادى قانداق پەرقلىنىدىغانلىقىنى ، چەكسىز بوشـ-
لۇقتىكى چەكسىزلىكنىڭ سەۋەبى بىلەن چەكسىزلىكنىڭ تەسىرـ-
نىڭ نېمە ئۈچۈن مۇمكىنلا بولۇپ قالماستىن ، يەنە كېلىپ مۇقەر-
رەر بولىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بەرگەن . بىزگە نېمىنىڭ ھەقـ-
قىي سۇبىستانسىيە ، ماددا ۋە ھەرىكەت ئىكەنلىكىنى ، كىمنىڭ پۈتكۈل دۇنيانىڭ ياراتقۇچىسى ئىكەنلىكىنى ، نېمە ئۈچۈن ھەرقانـ-
داق سېزىمى بار شەيئىنىڭ ھەممىسىنىڭ بىر ئامىل ۋە بىر مەنبەـ-
دىن تەركىب تاپىدىغانلىقىنى ئۆگەتكىن . بىزگە چەكسىز ئالەم توغـ-
رىسىدىكى تەلىماتنى سۆزلەپ بەرگىن . بۇ قىياسەن ئاسمان گۈمبـ-
ىزى بىلەن ئالەمنى — ئۇلار مۇشۇنچىۋالا كۆپ ئاسمان بوشلۇقى بىلەن تەبىئىي رايوننى ئايرىۋېتىش كېرەك دەپ قارايدىغاندەك قىلـ-
ىدۇ — ئۇزۇل - كېسىل ئاغدۇرۇپ تاشلىغىن . بىزگە بۇ چەكلىك ئالەم ۋە ئۇنىڭغا يېپىشتۇرۇپ قويغان كۆپلىگەن يۇلتۇزلارنى زادـ-
لىق قىلىشنى ئۆگەتكىن . يېتىپ بارغانلا يەرنى تىرىپىرەن قىلۋېـ-
تىدىغان دەللەر توپ - توپى بىلەن ئېتىلىپ ، شايكا بولۇشۇۋالغان جەللىگۇر - لۇكچەكلەر ئىشىنىدىغان بىرىنچى ئالغا سلجىتقۇچىـ-
نىڭ پولات ئىستېھكامىنى ۋە تەبىئىي قېپىنى كۇمپەيكۇم قىلىپ تاشلىغىن . چاكىنا ئېتىقادنى ۋە ئاتالمىش بەشىنچى ماھىيەتنى يوـ-
قاتقىن . بىزگە يەر شارىنىڭ قانۇنىيەتلىرىنىڭ بارلىق ئاسمان جىـ-
سىملىرىدىكى ئومۇمىيلىقى ۋە ئالەمنىڭ مەركىزى توغرىسىدىكى تەلىماتنى ئىلتىپات قىلغىن . تاشقى ئالغا سلجىتقۇچى ۋە ئاتالمىش ھەر قەۋەت ئالەمنىڭ چېگراسىنى ئۇزۇل - كېسىل بىتچىت قىلـ-
غىن . ئىشىك - دېرىزىلىرىڭنى بىزگە ئېچىپ بەر ، بىز ئۇنىڭدىن

ئۆتۈپ بىپايان ، چەك ـ چېگراسىز ، بىر تۇتاش ئاسمان جىسىملىرى دۇنياسىنى كۆرەيلى . باشقا دۇنيالارنىڭ قانداقلارچە بىزنىڭ مۇشۇ دۇنيايىمىزغا ئوخشاش ئېغىر دېڭىزدا غۇيۇلداپ كېتىۋاتقانلىقىنى ئېيتىپ بەرگىن . بىزگە بارلىق دۇنيالارنىڭ ھەربىرىنىڭ قانداقلارچە ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ ئىچكى روھىنىڭ كۈچى بىلەن باشقۇرۇلىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بەرگىن ھەمدە مۇشۇ نۇقتىنى ئەزەرلەرنى يېتەكچى قىلىپ تۇرۇپ ، تەبىئەتنى بىلىش يولىدا قەتئىي تەۋرەنمەستىن چوڭ قەدەملەر بىلەن ئىلگىرىلەشنى ئۆگەتكىن .

(نۇرمۇھەممەت دۆلەتى تەرجىمىسى)

يۇسۇپ ھۇسەين

بۇلاقتىكى چەمبەرلەر

بۇلاق مەۋھۇم يولچىنىڭ غەمكىن دەلىرىنىڭ سىردىشى ، ئۇ ئىككى شەھەر ئارىسىدىكى ھەر كۈنلۈك سەپىرىدە يول بويىدىكى بۇلاق بويىدا ئولتۇرۇپ ھاردۇق چىقىرىدۇ . دۇنيادا ھېچقانداق نەرسە ئۇنىڭچىلىك سىرداش ئەمەس . بۇلاق يۇزىدىكى قارامتۇل ، يېشىل سۇ يۇزىدىن كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان ، چوڭقۇرلۇقتىن بەئەينى ئالەم بوشلۇقىدىكى يۇلتۇزلار قاينىمىدەك ، بەئەينى فونتان چاچراتقىلىرىدەك ، بەئەينى پىيازگۈلىنىڭ ھۇپپىدە چېچەكلىرىدەك بۇلۇدۇقلاش دانىلىرى سۇ يۇزىگە چىقىپ تەۋرىنىش چەمبەرلىرىنى ھاسىل قىلىدۇ . بۇ چەمبەرلەر شۇنچە زىچ بولسىمۇ ، ھەربىر كېڭەيگۈچى چەمبەر سىزىقلىرى باشقا چەمپەر سىزىقلىرىدا توختىماي ، ھەربىرى ئايرىم ، لېكىن بىر - بىرىگە قەۋەتلەنگەن ھالدا غايىب بولىدۇ . يولۇچى بۇ ھالەتتىن ئىنسان دىلىدىن تارقىلىدىغان سېزىم ۋە بىلىش دولقۇنلىرىدىكى خاس دولقۇنلارنىڭ ئەسلىي رېقابەتسىزلىكى توغرىسىدىكى مىسالنى كۆرەتتى .

ئۇنىڭ ھەربىر خىيالى بىر بۇلدۇقلاش ۋە بىر ئايرىم چەمبەر تەرىقىسىدە بىر - بىرىدىن مۇتلەق سۇپەت پەرقى بولغان ھالدا ئالەمنىڭ مۇتلەق بوشلۇقىدا غايىب بولاتتى .

يەر شارى بولمىسا ، دېڭىز - ئوكيان بولمايتتى . دېڭىز - ئوكيان بولمىسا ، يېشىل زېمىن بولمايتتى . جانلىقلار بولمىسا ، ئىنسانلار بولمايتتى . بارلىق دىن - پەن ئىرىملىرىدىن تاشقىرى تۇرىدىغان بىر ھەقىقەت بار . ئۇ ھەممىنى بىرلەشتۇرىدۇ . لېكىن ئۇ زادى نېمە ؟ قانداق تىل ئىپادە قىلىدۇ . ئۇنىڭ ھەممىسىنى قايىل قىلىش كۈچى نېمە ؟ . . .

يولچى بۇلاق بويىدا ، رېقابەتكە تولغان دۇنيادىن بىزەم بولسە - مۇ خالىي بولۇپ تەبىئەت بىلەن موڭدىشىپ ئارام تاپماقچى بولاتتى .

ئەپسۇسكى ، «جىن»لار بۇ يەرگىمۇ يېتىپ كەلدى . كىمدۇ بۇلاق بويىدىكى سۆگەت شاخلىرىنى چاتۇەتتى . كىمدۇ بۇلاق سۇيى ئېقىپ چىقىدىغان كىچىككىنە ئېغىزنى ئېتىپ ، ئەخلەت - چاۋارلارنى تاشلاپ قويدى . ھەتتا شامال چىققان كۈنلەرنىڭ بىرىدە باشقا سۆگەت-لەر يىقىلماي ئارىلىقتىكى ھېلىقى شېخى چاتالغان سۆگەت يىقىلغا-نىكەن ، كىمدۇ يىلتىزىغا قوزۇق قېقىپ يۆلەپ قويۇپتۇ . بۇ نەقەدەر نادان ، قاباھەت - ھە ! بىگۈناھ دەرەخمۇ زىيان - زەخمەتتىن خالىي ئەمەس . ئەسلىي مەقسەت ئۇ بولماستىن ، يەنىلا ئىنسان مۇناسىۋەت-لىرى بولغانلىقى ئۈچۈن ، بۇ مەخپىي زەخمەتلەرنى غەرەزسىز غە-زەپلەندۇرۇش ئىكەنلىكى ئېنىق ئىدى . مەن غەزەپلىنىپ قانداق قىلاي . دەرەخلەر مېنىڭ ئىلكىمدىمۇ ؟ دەپ ئۆز - ئۆزىگە پىچىر-لايتتى ئۇ .

يەنە شۇ بۇلاق ، يەنە شۇنداق چەمبەر ، يەنە يېڭى خىيال : يولچى بۇلاق بويىدا ئولتۇرۇپ گېزىتتىكى بىر كىچىك ھېكايىنى ئوقۇدى . ھېكايىدە ياپونىيىلىك بىر دوختۇر ئاجايىپ بىر خىل دورا ياسىغان . دورا رېتسىپىنى بىر ئوغرى ئوغرىلاپ ، دورىنى يەپلا دوختۇرنىڭ سادىق خىزمەتكارى بولۇشنى ئىختىيار قىلغانلىقى يېزىلغانىدى . بۇ خۇددى «خوجا نەسىردىن ھەققىدە قىسسە» رومانىدىكى بىر كۆزلۈك ئوغرىنىڭ نەسىردىن ئەپەندىگە خىزمەت قىلىشقا مەجبۇر بولغانلىقە-غا ئوخشاپ كېتەتتى . ئۇنىڭغا بىر ئىلھام كەلدى ، ئىنسانلاردىكى قوشۇمچە قىممەت ھېرىسمەنلىكى دەل بىر كۆزلۈك ئوغرى . ئەمما نەسىردىن ئەپەندى خاراكتېرى زادى قانداق پەلسەپىۋى ئۇقۇم ۋە ئۇ قانداق ئىلاھىي ئومۇمىيەت ؟ ئىزدە ، ئېھ يولچى ، دەيتتى ئۇ ئۆز - ئۆزىگە . ئۇ رومانىدىكى خاراكتېرنى كاتىگورىيىلەشتۇردى . كامىلبېك — ئارمىيە ، رەخمباي — سانائەت ، ئاغابېك — فېئودالىزم ، فېئودالىزم بىلەن سانائەت دەۋرى بايلىق (ھەمياننى) تالىشىدۇ . ئېھ يولچى ، سېنىڭ قىسمىتىڭ شۇ ھەمياندىكى بىرەر مىس يارماقتىن ئارتۇق ئەمەس . . .

يەنە شۇ بۇلاق ، يەنە شۇ يولچى ، تولىمۇ ئاجايىپ مەنزىرە : يوغانلىقى پاشىدەك كېلىدىغان بىر نەھىل (ھەسەل ھەرىسىنىڭ

بالىسىدەك) خۇددى تىك ئۇچار ئايروپىلاندەك سۇ يۈزى ئۈستىدە پىلدىرلاپ تۇراتتى . سۇ يۈزىدىكى سارغايغان بىر تال سۆگەت ياپرىقىدا بىر تال چۈمۈلە تۇراتتى . ئاپتاپ شولىسى بىلەن يورۇپ تۇرغان يېشىل سۇ باغرىدا ، يېشىل زەمبۈرۈغلار ئۈستىدە تولىمۇ كىچىك بىر بېلىجان سۇ ئاستى پاراخوتىدەك ئۈزۈپ يۈرەتتى . بۇ چەكسىز كەڭرى دۇنيادا ، مۇشۇنچىلىك كىچىك بىر جايدا بۇ ئۇچ جان بىرىكىپ يولچى كۆزىدە جىمىرلاپ تۇراتتى . بىر تال كۆرۈنمەس يىپ بۇ ئۇچ نەرسىنى بىر - بىرىگە باغلاپ ، بىر ئېنەك كومزەككە سېلىپ قويدى .

يەر شارىدىكى مەلۇم جايدىكى ئىنسان قىلمىشلىرىلا ئەمەس ، ھەتتا تەبىئەت ھادىسىلىرىمۇ سەۋەبسىز ئەمەس . قۇملۇقتا بىرەر جەسەت قالغان بولسا ، قۇزغۇنلار توپلىشىپ بېرىپ يېمەكچى بولغاندەك ئاسماندىكى بۇلۇتلار ، بۇلۇتلاردىكى HO بەلگىلىك زەررىلەر زېمىن ياكى دېڭىز باغرىدىكى ئىنسان بەدەنلىرىدىكى سېزىملەر بىلەن قەيەردە كۆپ زەرەتلەنگەن بولسا ، شۇ يەرگە ئۇچۇپ بارىدۇ . بۇلۇتلار يەردىن كۆتۈرۈلگەن ھارارەت «تاغلىرىدا» توسۇلۇپ ، شۇ يەردە قاينىاپ كېتىدۇ . مەسىلەن ، قەيەردە نېفىت ۋە يەر ئاستى سۇلىرى كۆپ چىقىرىلغان بولسا ، يەر ئاستى بوشلۇقلىرىنى سۇلار قاپلاپ يەرلەر تەۋرەپ ، زېمىن پارچىلىنىشلىرىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ .

يولچى چۈشىدە شۇ بۇلاقنى كۆردى . چۈشىدىكى بۇلاق كۆزىنى يوغان سارغۇچ بىر يىلان يۆگىمەچ بولۇپ توسۇپ ياتقانىدى . يولچى چۈشىدە تۈرۈپلا بىر تاياق بىلەن يىلاننى قاچۇردى ۋە ئويغىنىپ كەتتى . ئەتىسى ئەتىگەندە بۇلاق بويىدا توختاپ بۇلاقنا قارىدى . بۇرۇنقىدەك ئىدى . لېكىن بۇلاق سۈيى ئېرىققا چىقىدىغان ئېغىز ئەتراپىدىكى ئوت - چۆپ ئىچىدىن بىرنەرسە شىپىرلىدى ، قارىسا دەل چۈشىدىكى سېرىق يىلان . يولچى قوغلىمىدى ، بەلكى قاراپ تۇردى . يىلان تىلىنى چىقىرىپ نېمىلەرنىدۇ كۈشۈلداپ ئېرىق تەرەپكە قاراپ كەتتى ، بۇ ئۇنىڭ ئۇچۇن ئاجايىپ ھادىسە ئىدى . ئۇ تەمسىل ، چۆچەكلەردىكى يامان يىلانلارنى ئاڭلىغان بولسىمۇ ،

لېكىن تەبىئەتتىكى بىر بايلىق بولغان يىلاننى يامان دېمەيتتى. لېكىن جىنلار ھەرقانداق شەكىلگە كىرەلەيدۇ دېگەن قاراش ئاستىدا، ئىنسان جېنى ھەرقانداق جىسىمدا زەرەتلەر تەرىقىسىدە ئورۇن ئالىدۇ، دېگەن قاراشنى توغرا دەپ ھېس قىلاتتى. توۋا دەيتتى ئۇ، مەن ھەربىر ئۆتكەن قەدەمنى ئۇنتۇپ، ھەربىر يېڭى قەدەمدە روھىمدىن شەپقەت چېچىپ، بۇ نەپرەتلىك دۇنيادا لەززەتلىك ئىمان بىلەن ۋىجدانىمنى ئازاد قىلاي دەيمەن. ئەپسۇس، ھەربىر جانلىق ئۇنتۇماستىن كۆشەپ جېنىمنى يەپ تۇرىدىكەن. قانداق قىلىش كېرەك؟ ياق. سەنمۇ يىلاننى يادىڭدا ساقلىغان مۇشۇ دەقىقىنىڭ ئۆزىدىلا ئۇنىڭ «جېنى»نى يەۋاتىسەنغۇ؟ سەندە ئەندىشە قىلىدىغان ھېچ نەرسە يوق. ياق، مەن نېمىشقا مۇنداق خىيال قىلىمەن. مەن ھاياتلىق سىرى ھەققىدە ئويلانماقچىمەنغۇ؟ شۇنداق، بۇمۇ بىر مەسىلە. يولچى ھاياجانلىرىنى بېسىپ قەلبىمدىكى پىكىرنىڭ بۇلدۇقلاشلىرىنى ئىختىيارىغا قويۇپ بەردى. يىراق قۇملۇق چۆلدىكى بىر بۇلاقتىن چېلەكلەپ سۇ ئېلىۋاتقان يولچى. شەھەرنىڭ ئاۋات مەھەللىلىرىدىن بىرىدىكى رىشاتكىلىق بۇلاققا قاراپ تۇرغان يولچى. بۇ ئىككى خىل يولچى ئارىسىدا بەش يىللىق زامان ۋە يۈز كىلومېتىرلىق ماكان يوقالدى. ئېھ نادان يولچى. سەن تەبىئەت باغرىدا قارانچۇقتەك يۇرسەڭ بۇ ئىنسانلاردا قانداق خىياللار بولمايدۇ.

يولچى بۇ بۇلاق بويىدىن سەل يىراقتىكى دەريانى ۋە دەريا باشلىنىدىغان تاغلارنى كۆرۈپ تۇرۇپ، يىراق - تۆۋەن ئېقىمدىكى ئۇپۇقتا قارايدۇ. تاغ تەرەپكە قارىغاندا ئاتوش، ئوپال يادىغا كېلىدۇ - دە، مەڭ يىللىق تارىخ، بەلكى مەڭ يىللاردىن قاتلىنىپ كېتىدىغان تۇمەن يىللار... دەريا بويلىرىغا قارايدۇ. مەۋجۇت ھاياتىدىكى يېزىپ تۇگەتكىلى بولمايدىغان تۇمەن دىللار. بۇلاق يۇزىدىكى چەمبەرلەرنىڭ بىر - بىرىگە سىڭىشىپ كەتكەنلىكى، نۇرغۇن چەمبەرلەرنىڭ يەنىلا بىر بۇلاق ئىچىگە مەنسۇپلىكى. يولچى ئۇچۇن تارىختىكى خۇددى قويدەك بوغۇزلانغان، تېرىسى ئۇيان، گۆشلىرى بۇيان، زاسۇيلىرى ئۇيان، كاللا - پاقالچاقلىرى بۇيان بولۇپ كەتكەن، مەڭ دانىنى بىر دانە قىلىدىغان خىياللارنى ھاسىل

قىلدى . بۇ چەمپەرلەر فارابى دەمەك ساماندۇر . يۇسۇپ قادىرخان دەمەك ئەبۇرەيھان بىرونى ۋە يۇسۇپ خاس ھاجىپ دەمەكتۇر . ھىدا-يەت دەمەك مەشرەپ دەمەكتۇر . مەھمۇد دەمەك ھۇسەيىن دەمەكتۇر . يۇسۇپ دەمەك ھارۇن بىلەن مۇسا ، يەھيا بىلەن ئەيسا دەمەكتۇر . جامالىدىن دەمەك باھاۋىدىن دەمەكتۇر . بۇلارنىڭ ھەممىسى سەن دەمەكتۇر . سەن مۇشۇنداق خىياللارنى سۇرىدىكەنسەن ، ئەجەبا سەن مالامەتكە قالماي كىم قالماقچى ؟ سەن بۇنداق خىياللار بىلەن كېـ-يىكتەك قېچىپ يۇرسەڭ ، بۇرە سېنى بوش قويۇپ بېرەرمۇ ؟ سەن پاشىغا ئايلانغان ئۆمۈچۈكنى ، ھەرىگە ئايلانغان چۈمۈلىنى ، نەھىلگە ئايلانغان چىۋىننى كۆردۈڭ . لېكىن سەن سۇپەت ئۆزگەرتەلمەي يۇرىسەن ؟ سېنى قانداق جاھىل ئەرۋاھ تۇتۇۋالغاندۇ ؟

يولچى ئەسلىدى ، 1986 ـ يىللىرى ئۇ نەۋائىنىڭ «مەنتىقۇت-تەيىر» داستانىنى تەتقىقلەپ يۇرگەن كۇنلىرى ، دەل مۇشۇ بۇلاق بويىدا ئولتۇرۇشنى باشلىغانىدى . داستاندا بۇلاق توغرىسىدا تەسۋىـ-رىي ھېكايە بار ئىدى . بۇلاق سۇيى غېرىب ئاشىقنىڭ غەمكىن كۆز يېشىدەك سۇزۇك ئىدى . . . بۇلاق سۇيى ئىچىدىكى تاشقا خەتلەر يېزىلىپ تۇراتتى . . . دەمەك يولچى بىر ئۆزى بىر قۇش بولماي ، سۇمۇرغىنى ئىزدىگەن 30 نەچچە خىل قۇش بىلەن بىللە ئۇچقانـ-كەن . شۇنداق ئىكەن ، ئۇ يەنە نېمىشقا «جىن»لاردىن ئەنسىرەپ يۇرگەندۇ ؟ قانداق قىلىدۇ ، قۇشلار دېگەن ناھايىتى ئۇركۇگەك كېلىدۇ . دەمەك ئۇنىڭ ئۇركۇپ يۇرۇشلىرى ، يىراقتىن ئىتنىڭ قاۋاشلىرى سەۋەبسىز ئەمەس ئىكەن . داستاندا ئېنىق دېيىلگەن : بۇ يولغا كەتكەنلەردىن بىرى قايتىپ كەلمىگەن . سەنمۇ بۇلاققا تاشلانغان كىچىككىنە تاشتەك ئەبەدىي غەرق بولدۇڭ .

ئىينىشتىين (گېرمانىيە)

نوبېل مۇكاپاتى سەھىنىسىدە

ھامىنى ئۆلۈپ كېتىدىغان بىزلەرنىڭ تەقدىرىمىز نېمىدېگەن غەلىتە! ھەربىر ئادەم بۇ دۇنيادا قىسقا تۇرىمىز؛ مەقسەت نېمە؟ بىلگىلى بولمايدۇ. بەزىدە ئۆزىمىزچە بۇ ھەقتە مەلۇم تۇيغۇغا ئىگە بولغاندەك بولساقمۇ، لېكىن چوڭقۇر ئويلاپ كېتىشنىڭ ھاجىتى يوق، كۇندىلىك تۇرمۇشتىن چۇشىنىۋالغىلى بولىدۇكى، ئادەم باشقىلار ئۈچۈن ياشايدۇ، ئالدى بىلەن ئاشۇنداق ئادەملەر ئۈچۈن ياشايدۇ، بەختىمىز پۈتۈنلەي ئۇلارنىڭ خۇشاللىق ۋە سالامەتلىكىگە باغلىق بولىدۇ، ئۇنىڭدىن قالسا، بىز تونۇمايدىغان نۇرغۇن كىشىلەر ئۈچۈن ياشايمىز. ئۇلارنىڭ تەقدىرى ھېسداشلىق تۇيغۇنى ئارقىلىق بىز بىلەن زىچ باغلانغان بولىدۇ. ھەر كۈنى ئۆزۈمگە شۇنى نەچچە يۈز قېتىم ئاگاھلاندۇرۇپ تۇرىمەنكى، مەنىۋى تۇرمۇشۇم ۋە ماددىي تۇرمۇشۇم باشقىلار (جۈملىدىن ھايات يۈرگەنلەر ۋە ۋاپات بولغانلار)نىڭ ئەجرىنى ئاساس قىلغان، مەن قوبۇل قىلغان ۋە ھېلىھەم قوبۇل قىلىۋاتقان نەرسىلەرگە كۈچۈمنىڭ يېتىشىچە ئوخشاش ياخشىلىققا ياخشىلىق بىلەن جاۋاب قايتۇرۇشۇم كېرەك. مەن ئاددىي ـ ساددا تۇرمۇشنى كۈچلۈك ئارزۇ قىلىمەن ھەمدە قېرىنداشلىرىمنىڭ بەك كۆپ ئەجرىنى ئىگىلەپ كەتكەنلىكىمنى سېزىپ چىدىيالماي قالىمەن. مېنىڭچە، سىنىپلارنىڭ ئايرىلىشى مۇۋاپىق ئەمەس، ئۇ ئاخىرىدا زوراۋانلىقنى ئاساس قىلىدۇ. مەنمۇ شۇنىڭغا ئىشىنىمەنكى، جىسمانىي جەھەتتىن ياكى مەنىۋى جەھەتتىن بولسۇن، ئاددىي ـ ساددا تۇرمۇش ھەربىر ئادەمگە پايدىلىق.

ئىنسانىيەتنىڭ پەلسەپىۋى مەنىدىكى ئەركىنلىكى بولىدىغانلىقىغا زادىلا ئىشەنمەيمەن. ھەربىر ئادەمنىڭ ھەرىكىتى سىرتقى دۇنيانىڭ مەجبۇرلىشىغا ئۇچراش بىلەنلا قالماي، بەلكى ئىچكى مۇقەررەرلىككە ماسلىشىدۇ. ئارتور شوپېنخاۋېر: «ئادەم ئۆزى

قىلماقچى بولغاننى قىلالىسىمۇ ، لېكىن ئىگە بولماقچى بولغانغا ئىگە بولالمايدۇ » دېگەنىدى . بۇ ھېكمەتلىك سۆز ياشلىق دەۋرىمدىن باشلاپلا ماڭا ھەقىقىي ئىلھام بەرگەنىدى . ئۆزۈمنىڭ ۋە باشقىلارنىڭ تۇرمۇشى قىيىنچىلىققا دۇچ كەلگەندە ئۇ بىزگە تەسەللى بولدى ھەمدە كەڭ قورساقلىقنىڭ ئۇزۇلمەي داۋاملىشىشىنىڭ مەنبەسى بولدى . بۇنداق تەسىرات ئادەمنى ئوڭاي بوشاشتۇرۇۋېتىدىغان مەسئۇلىيەت تۇيغۇسىنى كەڭچىلىك بىلەن يېنىكلىتىدۇ ، شۇنداق ئۆزىمىزگە ۋە باشقىلارغا ھەددىدىن ئارتۇق جىددىي مۇئامىلىدە بولۇشىتىن ساقلايدۇ .

بىر ئادەم ئۆزىنىڭ ياكى شەيئىلەرنىڭ مەۋجۇت بولۇشىنىڭ ئەھمىيىتى ياكى مەقسىتىنى سۈرۈشتۇرسە ، ئوبيېكتىپ نۇقتىئىنەزەر بىلەن قارىغاندا ، مېنىڭچە بۇ نادانلىق ۋە ئەخمەقلىق بولىدۇ ، لېكىن ھەربىر ئادەمدە مۇئەييەن غايە بولىدۇ ، بۇ غايە ئۇنىڭ تىرىشچانلىقىنى ۋە ھۆكۈم نىشانىنى بەلگىلەيدۇ . مۇشۇ مەنىدىن ئېيتقاندا ، ھۇزۇر - ھالاۋەت ۋە راھەت - پاراغەتنى تۇرمۇشنىڭ مەقسىتى ، دەپ قارىغان ئەمەسمەن — بۇنداق ئېتىكا ئاساسىنى چوشقىنىڭ غايىسى دەپ ئاتايمەن . يولۇمنى يورۇتۇۋاتقان ھەمدە ماڭا يېڭى جاسارەت بېغىشلاۋاتقان ، تۇرمۇشقا خۇشاللىق بىلەن توغرا قاراش غايىسى ياخشىلىق ، گۈزەللىك ۋە چىنلىقتىن ئىبارەت . ھەمراھلار ئارىسىدىكى سەمىمىي ھېسسىيات بولىمىغاندا ، ئوبيېكتىپ دۇنياغا — سەنئەت ۋە ئىلىم - پەن خىزمەتلىرى ساھەسىدىكى مەڭگۈ يەتكىلى بولمايدىغان ئوبيېكتلارغا پۈتۈن زېھنى بىلەن بېرىلمىگەنىدە ، مېنىڭچە تۇرمۇش تولىمۇ مەنىسىز بولىدۇ ؛ كىشىلەر كۈچەپقوغلاشقان چاكىنا نىشان — بايلىق ، ساختا شۆھرەت ، راھەت - پاراغەتكە بەكمۇ بېرىلگەن تۇرمۇش — پەسكەشلىك بولىدۇ .

مەندە كۈچلۈك ئىجتىمائىي ھەققانىيەت ھېسسىياتى ۋە ئىجتىمائىي مەسئۇلىيەت ھېسسىياتى بار . لېكىن مەندە باشقىلار بىلەن ۋە جەمئىيەت بىلەن بىۋاستە ئۇچرىشىش تەلىپى كەم ، بۇ ئىككىسىدىن ھامان غەلىتە سېلىشتۇرما ھاسىل بولىدۇ . ھەقىقەتەنمۇ «تەنھا مېھمان» مەن . دوستلىشىمگە ، ئائىلەمگە ، دوست - يارەنلىرىمگە ،

هەتتا ئەگ يېقىن ئادەملىرىمگە پۈتۈن ۋۇجۇدۇم بىلەن مەنسۇپ بولغان ئەمەسمەن . بۇ مۇناسىۋەتلەر ئالدىدا ھامان مۇئەييەن ئارىلىق بارلىقىنى ھەمدە تەنھالىقنى ساقلاپ قېلىش زۆرۈرلۈكىنى ھېس قىلىمەن — بۇنداق ھېسسىيات يىلدىن - يىلغا كۈچىيىپ بېرىۋاتىدۇ . كىشىلەر شۇنى ناھايىتى ئېنىق ھېس قىلىدۇكى ، باشقىلار بىلەن ئۆزئارا چۈشەنچە ھاسىل قىلىش ۋە ماسلىشىپ بىرلىككە كېلىش چەكلىملىك بولىدۇ . لېكىن بۇنىڭغا ئەپسۇسلىنىش ھاجەتسىز . شەكسىزكى ، بۇنداق ئادەم ئاق كۆڭۈل ۋە غەم - ئەندىشىدىن خالىي ھالىتىدىن مەلۇم دەرىجىدە ئايرىلىپ قالسىمۇ ، لېكىن باشقىلارنىڭ پىكرى ، ئادەت ھۆكۈملىرىنىڭ تىزگىنلىشىگە كۆپ ئۇچرىمايدۇ ھەمدە قەلب تەڭپۇڭلۇقىنى ئاشۇنداق ئىشەنچسىز ئاساستىكى قايمۇقتۇرۇشلارغا تېكىلەشتىن خالىي بولالايدۇ .

دېموكراتىك سىياسىي تۈزۈم سىياسىي غايەم ھېسابلىنىدۇ . ھەربىر ئادەم ئادەم سۈپىتىدە ھۆرمەتلىنىشى كېرەككى ، ھەرقانداق ئادەم باشقىلار چوقۇنىدىغان مەبۇد بولماسلىقى لازىم . مېنى زاماندىشلىرىم بەك ماختاپ ۋە ھۆرمەتلەپ كېلىۋاتىدۇ . بۇ مېنىڭ سەۋەنلىكىمدىن ئەمەس ، شۇنداقلا تۆھپىلىرىم تۈپەيلىدىنمۇ ئەمەس ، بەلكى ھەقىقەتەنمۇ تەقدىرنىڭ بىرخىل مەسخىرىسى . بۇنىڭ سەۋەبى ، كىشىلەردە ئېھتىمال بۇنداق بىرخىل ئارزۇنىڭ بولغانلىقىدا بولۇشى مۇمكىن . ئۇلار ئاجىز كۈچۈم بىلەن ئۇزلۇكسىز كۈرەش قىلىش ئارقىلىق قولغا كەلتۈرگەن ئاز ساندىكى بىرنەچچە كۆز قارىشىمنى بىلمەكچىدۇ . بۇ ئارزۇنى نۇرغۇن كىشىلەر ئەملگە ئاشۇرالمىدى . ماڭا تامامەن ئېنىقكى ، بىر تەشكىلات ئۆزىنىڭ مەقسىتىنى ئەملگە ئاشۇرماقچى بولىدىكەن ، بىر ئادەم تەپەككۇر قىلىشى ، قوماندانلىق قىلىشى ھەمدە ئومۇمىيۈزلۈك مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئېلىشى لازىم . لېكىن رەھبەرلىك قىلىنغۇچىلار مەجبۇرلانماسلىقى كېرەك . ئۇلار ئۆزىنىڭ ھادىسىسىنى تاللىۋالالايدىغان بولسۇن . مېنىڭچە ، مەجبۇرلايدىغان ئىستىبدات تۈزۈم ناھايىتى تېز چىرىپ چۈشكۈنلىشىپ كېتىدۇ . چۈنكى زوراۋانلىق ھامان پەزىلەتنى ناچار كىشىلەرنى سەھنىگە چىقىرىپ قويىدۇ . ئىشىنىمەنكى ،

تالانتلىق زالىم پادىشاھقا ھامان ئۇياتسىزلار ۋارىسلىق قىلىدۇ . بۇ قەدىمدىن كەلگەن ئوخشاش ئۆزگەرمەيدىغان قانۇنىيەت . دەل مۇشۇ سەۋەبتىن بۇگۈن بىز ئىتتالىيىدە ، رۇسىيىدە كۆرۈۋاتقان تۈزۈمگە كۇچلۇك قارشى تۇردۇق . ياۋروپادا بۇگۈن مەۋجۇت بولۇۋاتقاندەك ئەھۋالدا دېموكراتىيە شەكلى گۈمانلىق بولۇپ قالدى . بۇنى دېموكراتىيە پرىنسىپلىرىنىڭ ئۆزىگە دۆڭگەپ قويۇشقا بولمايدۇ ، بەلكى بۇ ھۆكۈمەتنىڭ تۇراقسىزلىقىنىڭ ۋە سايلام تۈزۈمىنىڭ شەخسلەر بىلەن مۇناسىۋەتسىزلىكىنىڭ ئالامىتى . ئىشىنىمەنكى ، بۇ جەھەتتە ئامېرىكا توغرا يول تاپتى . ئۇلار ۋەزىپە ئۆتەش مۇددىتى خېلى ئۇزۇن بولىدىغان زۇڭتۇڭ سايلاپ چىقتى . ئۇنىڭ ئۆز ۋەزىپىسىنى ھەقىقىي ئىجرا قىلىشىغا تولۇق ھوقۇقى بولىدۇ . بۇنىڭدىن باشقا ، گېرمانىيىنىڭ سىياسىي تۈزۈمىدە ئاغرىقلارنى ۋە نامراتلارنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن تۈزگەن بىرقەدەر كەڭ بەلگىلىمىلىرى ماڭا ياردى . كىشىلىك ھاياتىنىڭ رەڭگا ـ رەڭ ئۇيۇنلىرىدا ھەقىقىي قىممەتلىك بولىدىغىنى سىياسىي جەھەتتىكى دۆلەت ئەمەس ، بەلكى ئىجادچانلىقتا ۋە ھېسسىياتقا ئىگە شەخسلەردىن ، ئىنسانىي پەزىلەتتىن ئىبارەت ؛ شەخسلەرلا يۇكسەك ۋە ئاجايىپ نەرسىلەرنى يارىتالايدۇ . ۋەھالەنكى ، ئاۋام ئىدىيە جەھەتتە ھامان قاشاڭ بولىدۇ ، ھېسسىيات جەھەتتىمۇ قاشاڭ بولىدۇ .

سۆزۈم مۇشۇ يەرگە كەلگەندە ، ئاممىۋى تۇرمۇشتىكى ئەڭ ناچار بىرخىل ئىپادە ئېسىمگە كېلىۋاتىدۇ . ئۇ بولسىمۇ مەن بىزار بولىدىغان ھەربىي تۈزۈم . بىر ئادەم كۆرەڭلىگەن پېتى ھەربىي ئورگېنىستىرغا ئەگىشىپ چاسا شەكىلدە تىزىلىدۇرۇلغان قوشۇن ئىچىدە كېتىپ بارىدۇ . مۇشۇ نۇقتىنىڭ ئۆزىلا مېنىڭ ئۇنى كۆزگە ئىلماسلىقىمغا يېتىدۇ ، ئۇقۇشماسلىق تۇپەيلىدىنلا ئۇنىڭدا كاللا بولۇپ قالغان ؛ يىلىكلا بولغان بولسا ئۇنىڭ ھەممە ئېھتىياجىغا يېتەتتى . مەدەنىيەتنىڭ بۇنداق جىنايى مەركىزىنى ئىمكانقەدەر تېز رەڭ يوقىتىش لازىم . باشقىلارنىڭ جورۇقچىلىقى بىلەن بولىدىغان قەھرىمانلىق ، رەھىمسىزلەرچە زوراۋانلىق ، ۋەتەنپەرۋەرلىك نامى ئاستىدىكى يىرگىنچلىك بېشەملىكلەر مېنى قاتتىق يىرگەندۈرىدۇ !

مېنىڭچە ، ئۇرۇش شۇنداق رەزىل ، پەسكەشكى ، قىيما - چىيما قىلىنىپ كەتسەممۇ ئۇنداق يىرگىنچلىك شۇملۇققا ئارىلاشمايمەن . شۇنداق بولسىمۇ ئىنسانىيەتكە يۇقىرى باھا بېرىمەن . ئىشىنىمەنكى ، خەلقنىڭ ساغلام ھېسسىياتى مەكتەپلەر ۋە گېزىتلەر ئارقىلىق تەسىر كۆرسىتىدىغان سودا مەنپەئىتىنىڭ ۋە سىياسىي مەنپەئەتنىڭ قەستەن بۇزغۇنچىلىقىغا ئۇچرىمىغان بولسىلا ، ئۇرۇشتىن ئىبارەت بۇ ئالۋاستى ئاللىقاچان يوقالغان بولاتتى .

بىزدە بولىدىغان ئەڭ ياخشى تەجرىبە سىرلار تەجرىبىسىدىن ئىبارەت . ئۇ ھەقىقىي سەنئەت ۋە ھەقىقىي ئىلىم - پەننىڭ مەنبەسى ئۇستىدە چىڭ تۇرغان ئاساسىي ھېسسىيات ھېسابلىنىدۇ . كىمكى ئۇنىڭ تېگى - تەكتىگە يەتمىسە ، ئۇنىڭدا قايتا قىزىقىش بولمىسا ، شۇنداقلا قايتا ھەيرانلىق ھېسسىياتى بولمىسا ، ئۇ ھارام تاماقتىن باشقا نەرسە ئەمەس ، ئۇنىڭ كۆزى ئېنىق كۆرەلمەيدىغان بولۇپ قالغان . مانا مۇشۇنداق سىرلارنىڭ تەجرىبىسىدىن — قورقۇش ئارىلىشىپ كەتكەن بولسىمۇ — دىن بارلىققا كەلگەن . بايقاپ كېتەلمەيدىغان مەلۇم نەرسىنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى تونۇپ يەتكىنىمىزدە ، قەلبىمىزنىڭ ئەڭ چوڭقۇر سىرىغا ئەڭ ئىپتىدائىي شەكىل بىلەن يېقىنلىشىدىغان ئىدراكىي ۋە ئەڭ يارقىن گۈزەللىكنى ھېس قىلىمىز — مۇشۇنداق تونۇش ۋە مۇشۇنداق ھېسسىياتتىن ھەقىقىي دىنىي ھېسسىيات ھاسىل بولغان . مۇشۇ مەندىن ، بەلكى پەقەت مۇشۇ مەندىنلا ، چوڭقۇر دىنىي ھېسسىياتقا ئىگە ئادەممەن . ئۆزى يارىتقان نەرسىلەرنى جازالايدىغان ، ئۆز جىسىمىمىزدا بىلىپ يەتكەندەك ئۇنداق نىيەتكە ئىگە خۇدانىڭ بولىدىغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلىشقا ئىلاجسىزمەن . ئادەمنىڭ تېنى ئۆلگەندىن كېيىنمۇ داۋاملىق ياشىيالايدىغانلىقىغا ئىشىنەلمەيمەن ھەم ئۇنداق تەسەۋۋۇر قىلىشنىمۇ خالىمايمەن ؛ ئاشۇ ئاجىز جانلار قورقۇش تۈپەيلىدىن ياكى كۇلكىلىك سولپىسىزم تۈپەيلىدىن بۇنداق ئىدىيىنى گۆھەر قىلىۋالسۇن ! ئۆزۈم ھاياتىنىڭ مەڭگۈلۈك سىرلىرىدىن قانائەتلىنىشنى ئىزدەيمەن . مەۋجۇت دۇنيانىڭ كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان قۇرۇلمىسىنى كۆزىتىشتىن قانائەتلىنىمەن . ئۇنىڭدىن يېرىم - يارتى-

نى بولسىمۇ بايقىۋالالىسام ھەمدە سەممىي تىرىشچانلىق ئارقىلىق تەبىئەت دۇنياسىدا كۆرۈنگەن ئاشۇ ئىدراكنىڭ بىر قىسمىنى چۈشەنەلىسەم ، ئەگەر ھەقىقەتەن شۇنداق قىلالىسام ، ئۇنىڭ ئىنتايىن كىچىك بىر قىسمىنى چۈشىنەلىسەمۇ تولۇق رازى بولغان بولاتتىم .

ئىتىقادىم

ئۆزىڭىزنىڭ ئەڭ ياخشى كۆزىتىش ۋە تەنقىد قىلىش ئىقتىدارىڭىزنى ئوبيېكتىپ ، غەيرىي ۋاقىت خاراكتېرىدىكى ھادىسىلەرگە بېغىشلاڭ ۋە شۇنداق قىلالايسىز ، مۇشۇنداق بىر ئادەم بولالىسىز ، بۇ ھەقىقەتەنمۇ پەۋقۇلئادده ئامەت ھېسابلىنىدۇ . بەختىمگە يارىشا مەن مۇشۇنداق ئامەتتىن بەھرىمەن بولدۇم ، ئۇ مېنى ناھايىتى زور دەرىجىدە ئۆزۈمنىڭ تەقدىرىگە ۋە ئەتراپىمدىكى كىشىلەرنىڭ ھەرىكەتلىرىگە يۆلىنىۋالمايدىغان قىلدى . شۇڭا مەن بۇنىڭدىن نەقەدەر خۇشال ۋە مىننەتدارمەن ھە ! لېكىن ، بۇ خىل مۇستەقىللىق بىزنىڭ ئۆزىمىز بىلەن ئۆتمۇشىمىزنى ، ھازىرقى ۋە كەلگۈسىدىكى ئىنسانلارنى باغلاپ تۇرىدىغان مەجبۇرىيىتىمىزگە سەل قارىشىمىزغا يول قويمايدۇ . يەر شارىدا ياشاۋاتقان بىز ئىنسانلارنىڭ ئەھۋالىمىز بەكمۇ ئاجايىپ - غارايىپ . ئارىمىزدىكى ھەربىر كىشى ھەم ئۆز ئىختىيارىدا بولمىغان ، ھەم ھېچكىم تەكلىپ قىلمىغان ھالدا مۇشۇ دۇنياغا ئالتە كۇنلۇك مېھمان ، نېمىشقا ۋە نېمە مەقسەت ئۈچۈن ياشايدىغانلىقىمىزنى ھېچقايسىمىز بىلمەيمىز . كۇندىلىك تۇرمۇشتا ، بىزنىڭ ھېس قىلالايدىغىنىمىز پەقەت ئادەم باشقىلار ئۈچۈن ياشايدۇ ، يەنى بىز سۆيگەن ، شۇنداقلا بىز بىلەن تەقدىرداش نۇرغۇن كىشىلەر ئۈچۈن ياشايمىز ، دېگەندىن ئىبارەت .

مەن ئىزچىل شۇنداق ئويلايمەن ، ھاياتىمدا زور دەرىجىدە باشقىلارنىڭ ئەمگىكىگە تايىنىپ كەلدىم ، بىلىپ تۇرۇپتىمەن ، مەن ئۇلارغا نۇرغۇن قەرزدار .

مەن ئىزراده ئەركىنلىكى دېگەنگە ئىشەنمەيمەن . شوپېنخاۋېر

مۇنداق دېگەن : ئىنسان گەرچە ئۆزى قىلمەن دېگەننى قىلالمىسىمۇ ، لېكىن ئۆزى ئېرىشمەكچى بولغان نەرسىلەرگە ئېرىشىپ بولالمايدۇ . مانا بۇ بىر جۈملە سۆز ھەرقانداق ئەھۋالدا ماڭا ھەمراھ بولۇپ كەلمەكتە ، شۇنداقلا كىشىلەرنىڭ قىلمىش - ئەتمىشلىرى ماڭا ھەقىقەتەن زىيان يەتكۈزگەن بولسىمۇ ، ئۇ مېنى كىشىلەر بىلەن ئەپ ئۆتۈشكە ئۈندەپ تۇرماقتا . بۇ خىل ئىرادە ئەركىن بولماسلىق قارىشى ماڭا كىشىلەرنىڭ قىلمىش - ئەتمىشلىرى ھەمدە پەرەز قىلىنغان يەككە ھالەتتىكى ئۆزۈم ۋە باشقىلارغا زىيادە ئەستايىدىل مۇئامىلە قىلماسلىقنى ، ھەمدە ئۆزۈمگە پايدىلىق بولغان يۈمۈرلۇقلىقنى ساقلاشنى ئەسكەرتىپ تۇرىدۇ .

مەن ئەزەلدىن ھۆزۈر ۋە راھەت - پاراغەتكە بېرىلگەن ئەمەس ، دۇرۇسراق ئېيتقاندا ، مەن ھەتتا بۇلارنى بەك كۆزگە ئىلىپمۇ كەتمەيمەن . مېنىڭ ئىجتىمائىي ئادىللىققا بولغان قاراشىم ھېسسىياتىم ھەمىشە ئۆزۈم بىلەن كىشىلەر ئوتتۇرىسىدا توقۇنۇش پەيدا قىلىپ تۇرىدۇ ؛ ئوخشاشلا ، مەندىكى مۇتلەق زۆرۈر بولمىغان ئاسارەت ۋە بىر - بىرىنى شەرت قىلغان ھالەتتىكى بىزارلىقمۇ ئۆزۈم بىلەن كىشىلەر ئوتتۇرىسىدا توقۇنۇش كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ . مەن باشتىن - ئاخىر ئۆزۈمگە ھۆرمەت قىلىپ كەلدىم ؛ مەن زوراۋانلىق ۋە ئىجتىمائىي تەشكىلاتلارنىڭ بىر دەملىك قىزغىنلىقىدىن تولىمۇ بىزار . مۇشۇنداق نىيەت بولغانلىقى ئۈچۈن ، مەن تىنچلىقپەرۋەر ۋە مىللىتارىزمنىڭ گۆركارى . مەن ھەرقانداق شەكىلدىكى مىللەتچىلىكنى رەت قىلغۇچى ، گەرچە ئۇ ۋەتەنپەرۋەرلىك تونىغا ئورۇنۇۋالغان تەقدىردىمۇ .

مەن شۇنداق قارايمەن ، ئورۇن ۋە بايلىق ئېلىپ كەلگەن ئىمتىياز ئادالەتسىز ۋە چىرىكتۇر ، شەخسكە بولغان زىيادە چوقۇنۇشمۇ ھەم شۇنداق . گەرچە مەن دېموكراتىك دۆلەت شەكلىدىكى يېتەرسىزلىكلەرنى ئوبدان بىلسەممۇ ، لېكىن مەن يەنىلا دېموكراتىك غايىنى ھىمايە قىلىمەن . مەن ئىزچىل ھالدا شۇنداق دەپ قاراپ كەلدىم ، ئىجتىمائىي تەڭپۇڭلۇق ۋە شەخسنىڭ ئىقتىسادىي جەھەتتىكى كاپالىتىنى ئىشقا ئاشۇرۇش دۆلەتنىڭ مۇھىم نىشانى-

دۇر .

گەرچە مەن كۆندىلىك تۇرمۇشتا تىپىك ھالدىكى ئەركىن ـ ئازادە يۇرىدىغان بىر ئادەم بولساممۇ ، لېكىن ھەقىقەتكە ، گۇزەل-لىككە ۋە ھەققانىيەتكە ئىنتىلىدىغان كۆرۈنمەس بىر ئورتاق گەۋدە-گە مەنسۇپ ئاڭغا ئىگە بولغانلىقىم ئۈچۈن ، تەنھالىق تۇيغۇسىنىڭ پەيدا بولۇشىنى توسۇپ قالالمىدىم .

ئىنسان بىلىپ يېتەلەيدىغان ئەڭ گۇزەل ۋە ئەڭ چوڭقۇر نەرسە سىر ـ ھېكمەتكە تولغان ھېسسىياتتۇر . بۇ دىن ۋە سەنئەت ، ئىلىم ـ پەندىكى بارلىق چوڭقۇر ئىزدىنىشلەرنىڭ ئاساسى . مېنىڭ-چە بۇلارنى بىلىپ يېتەلمىگەن ئادەم ، بىر مۇردا بولمىغان تەقدىر-مۇ ، ئۇ يەنىلا بىر ئەمادۇر . بىزنىڭ تەجرىبىلىرىمىزنىڭ سىرتىدا ئەقلىمىز يەتمەيدىغان نەرسىلەر يوشۇرۇنۇپ ياتقان بولۇپ ، ئۇنىڭ گۇزەللىك ۋە يۈكسەكلىكى ۋاستىلىك ھالدا ئاجىز ئەكس نۇر ئارقىلىقلا بىزگە يېتىپ كېلىدۇ ، مانا بۇ ھېس قىلغانلىرىمىز دىنىڭ ئۆزىدۇر . پەقەت مۇشۇ مەنىدىن ئېيتقاندا ، مەن دىنىي ھېسسىياتقا ئىگە ئادەم ھېسابلىنىمەن . ماڭا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، قەلبىمدە كەمتەرلىك بىلەن ساقلىنىپ كېلىۋاتقان بۇ خىل ، سىر-لىق ھەيۋەتلىك قۇرۇلمىنىڭ تۈتۈق سېيماسىنى تولۇپ ـ تاشقان ھەيرانلىق بىلەن ھېس قىلىش ۋە ئۇنىڭغا ئىنتىلىشىنىڭ ئۆزىلا كۇپايە .

(نۇرمۇھەممەت دۆلەتى تەرجىمىسى)

بوتتهر بسلى (فرانسيه)

ئۇستەل يەنىلا ئۇستەلدۇر

مەن سىلەرگە بىر بوۋاي ھەققىدە ھېكايە ئېيتىپ بەرمەكچى. ئۇ باشقىلارغا بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمايدىغان، روھىي ھالىتى شۇ قەدەر سولغۇن، نە كۆلۈشنى، نە ئاچچىقلىنىشنى بىلمەيدىغاندەك كۆرۈنىدىغان بوۋاي ئىدى. ئۇيى بىر كىچىك بازارنىڭ تۆت كوچا ئېغىزىدىكى دوقمۇش بويىغا جايلاشقان بولۇپ، ئۇنىڭ شىلەپىسى، ئىشتان - چاپىنى، ھەتتا قىش كۆنلىرى كىيىدىغان پاختىلىق چاپىنىمۇ كۆل رەڭدە ئىدى. يول يۈرگەنده ئاق كۆڭلەكتىن چىقىپ تۇرغان ئورۇق پاتىكىنى گىلدىڭلىتىپ ماڭاتتى.

ئۇنىڭ ئۇيى بىنانىڭ ئەڭ يۇقىرى قەۋىتىدە ئىدى. بەلكىم ئۇ بۇرۇن تويمۇ قىلغان، پەرزەنتلىكمۇ بولغان، ھەتتا باشقا شەھەرلەرگە بېرىپ ئولتۇراقلىشىپمۇ باققاندۇ. ئەلۋەتتە، ئۇنىڭ باشقىلارغا ئوخشاشلا بالىلىق دەۋرىمۇ بولغان. ئەمما، ئۇ مەزگىلدىكى بالىلار خۇددى چوڭ ئادەملەردەك كىيىنىپ يۈرۈشەتتى. بۇنى مومىسىنىڭ ئالبومىدىكى ئۇنىڭ بالا ۋاقتىدا چۈشكەن سۈرىتىگە قاراپ بىلىۋالغىلى بولاتتى. ئۇيىدە بار - يوقى ئىككى ئورۇندۇق، بىر ئۇستەل، بىر پارچە گىلەم، بىر كارىۋات، بىر كىيىم ئىشكاپى تۇراتتى، ئۇنىڭدىن باشقا يەنە بىر كىچىك ئۇستەلگە قوڭغۇراقلىق سائەت، كونا گېزىت، ئالبوم قاتارلىق نەرسىلەرمۇ قويۇلغانىدى. تامغا سىن ئەينەكتىن بىرسى ۋە بىر پارچە پورتېرت رەسىم ئېسىقلىق ئىدى.

بوۋاي چۈشتىن بۇرۇنقى ۋە چۈشتىن كېيىنكى ۋاقىتنى كوچا ئايلىنىش بىلەن ئۆتكۈزەتتى. بەزىدە، قوشنىلىرى بىلەن ئاندا - ساندا پاراڭلىشىپ قالىدىغان ۋاقىتلىرىمۇ بولاتتى. ئۇ، كەچقۇرۇنلىرى بولسا ئۇستەل ئالدىدا باش - ئاخىرى يوق خىياللارنى سۈرۈپ ئولتۇرۇش بىلەن ئۆتەتتى.

كۈنلەر بىرخىل تەرزده، ھەتتا يەكشەنبە كۈنلىرىمۇ شۇنداق

پەرقسىز ئۆتەتتى . ئۇ ھەر قېتىم ئۇستەل ئالدىدا ئولتۇرغاندا قوڭ-
غۇراقلىق سائەتنىڭ چىك - چاك ، چىك - چاك قىلىپ ماڭغان
ئاۋازىنى ئاڭلايتتى . سائەتنىڭ توختاۋسىز چىكىلداۋېرىدىغان ئاۋا-
زى ، مەڭگۈلۈك ئاۋازى . . .

بىراق ، مەلۇم كۈنى ئۇنىڭ ئۇچۇن ئىلگىرىكىگە ئوخشىمايدى-
غان ، باشقىچە بىر كۈن بولدى . ئاسماندا قۇياش بۆلەكچىلا پارلاپ
تۇراتتى ، ھاۋا تولىمۇ ئىللىق ئىدى . قۇشلار بەس - بەستە سايراپ
نەغمە - ناۋا قىلىشاتتى . ئادەملەرمۇ ئۇنىڭغا شۇقەدەر يېقىملىق ھەم
مېھرىبان كۆرۈنەتتى . بالىلار شوخلۇقتىن بىر - بىرىنى قوغلىشىپ
ئويناياتتى . بۇگۈن راستتىنلا ئالاھىدە بىر كۈن بولدى . بۇڭاينى
ھەممە نەرسە خۇشال قىلىۋەتكەنىدى . ئۇ ھۇزۇرلىنىپ كۈلدى .

«ھازىردىن باشلاپ ھەممە نەرسىسى ئۆزگىرىدىغان بولدى» ،
ئۇ شۇنداق ئويلايتتى . ئۇ شادلىقتىن چاپىنىنىڭ تۇگمىلىرىنى ئې-
چىۋېتىپ ، شىلەپىسىنى قولىغا ئېلىۋالدى . قەدەملىرىنى تېزلىتىپ
سەكرەپ - ئويناقلاپ دېگۈدەك ماڭدى . شۇ مىنۇتلاردا ئۇ ئۆزىنى
تولىمۇ بەختلىك ھېس قىلاتتى . ئۇ كوچىنىڭ ئېغىرىغا كەلگەندە ،
بالىلارغا يېقىنچىلىق قىلىپ بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى . ئاندىن
ئۇستۇنكى قەۋەتكە چىقىپ يانچۇقىدىن ئاچقۇچنى ئېلىپ ئىشىكنى
ئاچتى .

ھالبۇكى ، ئۆيىدىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى قىلچە ئۆزگە-
مەستىن بۇرۇنقى پېتىچە تۇراتتى . بىر ئۇستەل ، ئىككى ئورۇن-
دۇق ، بىر كارىۋات . . . ئۇ ، ئولتۇردى ، يەنىلا سائەتنىڭ چىكىلدە-
غان ئاۋازى . . . ئۆيدىكى ھېچقانداق نەرسىنىڭ ئۆزگەرمىگىنىنى
كۆرۈپ چىرايىدىكى خۇشاللىق ئورنىغا غەزەپ ئالماشتى .

ئۇ ، ئەينەكتىن قاپاقلىرىنىڭ چۇشۇپ ، چىرايىنىڭ ئۆپكىدەك
ئېسىلىپ - قىزىرىپ كەتكىنىنى كۆردى . ئۇ بىردىن مۇشتۇملىرى-
نى چىڭ تۇگدى - دە ، گۈمبىدە ئۇردى ، ئاندىن ئارقا - ئارقىدىن
ئۇلاپ بىرنەچچىنى گۈمبۇرلىتىپ مۇشتلىغان ھالدا : «بۇلار ئۆز-
گىرىشى كېرەك ، چوقۇم ئۆزگىرىشى كېرەك !» دەپ ۋارقىراپ
كەتتى . ئۇنىڭ ۋارقىراپ - جارقىراشلىرى ، تاراق - تۇرۇقلىرى

دەسلەپتە سائەتنىڭ چىكىلدىغان ئاۋازىنى بېسىپ كەتتى ، قولى ئاغرىپ بولالمىغاندىلا مۇشتلاشتىن توختىغانىدى ، يەنە سائەتنىڭ چىكىلداشلىرى ئاڭلاندى . ئۆيدىكى ھېچقانداق نەرسە ئۆزگەرمەي ئۆز پېتى تۇراتتى .

— يەنە شۇ ئۇستەل ، يەنە شۇ ئورۇندۇق ، — دېدى بوۋاي ، — يەنە شۇ كارىۋات . شۇنداق تۇرۇقلۇق زادى نېمىشقا ئۇستەلنى ئۇستەل ، رەسىمنى رەسىم ، كارىۋاتنى كارىۋات دەپ ئاتاۋېرىمەن ؟ ئىنگلىز تىلىدا ھەممىسىنىڭ ئۆز ئىسمى بار . ھەتتا جۇڭگولۇقلارمۇ بۇ سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى بىلەلەيدۇ .

«كارىۋاتنى نېمىشقا رەسىم دەپ ئاتاشمايدۇ ؟ . . . » دەپ ئويلىدى بوۋاي .

ئۇ بىردىنلا ئەقىل تاپقاندەك چىرايىغا كۈلكە يۈگۈردى ، ئاندىن قاقاقلاپ بولۇشىغا كۈلدى . ئۇ كۈلەتتى ، توختىماي كۈلەتتى . ئاخىرى قوشنىسى چىدىماي تامنى ئۇرۇپ ۋارقىراشقا مەجبۇر بولدى :

— ھوي ، ئۆزىڭىزنى تۇتۇۋالسىڭىزچۇ !

— ئەمدى ئۆزگىرىش بولىدىغان بولدى ، — ئۇ توختىماي توۋلايتتى . شۇنداق قىلىپ ئۇ كارىۋاتنى «رەسىم» دەپ ئاتىدى . «ھېرىپ ھالىمدىن كەتتىم ، ئەمدى رەسىمگە ئۆزۈمنى تاشلاپ ئارام ئالاي» دېدى ئۇ .

ئەتىسى ئەتىگەندە ، ئۇ رەسىم ئۇستىدە يېتىپ ، ئورۇندۇقنى نېمە دەپ ئاتاش توغرىسىدا ئۇزاق ئويلانغاندىن كېيىن ئاخىرى ئۇنى «سائەت» دەپ ئاتىدى .

كېيىن ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ كىيىملىرىنى كىيىپ رەسىمدىن چۈشتى - دە ، سائەتتە ئولتۇرۇپ ، ئىككى جەينىكىنى ئۇستەلگە تىرىگىنىچە خىيالغا پاتتى . ئۇستەلنى ئەمدى ئۇستەل دەۋېرىشكە بولمايتتى ، شۇڭا «گىلەم» دەپ ئاتىدى . شۇنداق قىلىپ بوۋاي سەھەردە رەسىمدىن تۇرۇپ كىيىملىرىنى كىيگەن بولدى . سائەتتە ئولتۇرۇپ گىلەم ئالدىدا خىيال سۈرۈپ ئۆيدىكى ھەممە نەرسىگە ئىسىم قويۇپ چىقتى :

كارىۋاتنى «رەسىم» دەپ ئاتىدى .

ئۇستەلنى «گىلەم» دەپ ئاتىدى.
ئورۇندۇقنى «سائەت» دەپ ئاتىدى.
گېزىتنى «كارىۋات» دەپ ئاتىدى.
ئەينەكنى «ئورۇندۇق» دەپ ئاتىدى.
كىيىم ئىشكاپىنى «گېزىت» دەپ ئاتىدى.
رەسىمنى «ئۇستەل» دەپ ئاتىدى.
ئالبومنى «ئەينەك» دەپ ئاتىدى.

شۇنداق بولغاندا، بوۋاي بىر كۈنى ئەتىگەندە يەنىلا رەسىم ئۇستىدە يانقان بولاتتى. سائەت توققۇزدا ئالبوم جىرىڭلىدى. بوۋاي ئورنىدىن تۇرۇپ، پۇتىنىڭ توڭلاپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن كىيىم ئىشكاپىنىڭ ئۇستىگە قويۇۋالدى. ئارقىدىنلا گېزىتتىن كىيىملەرنى ئېلىپ كىيدى - دە، تامغا ئېسىقلىق ئورۇندۇققا قاراپ قويغاندىن كېيىن، گىلەم ئالدىدىكى سائەتتە ئولتۇرۇپ ئەينەكنى بىر باشتىن ئۆرۈپ - چۆرۈپ كۆرۈشكە باشلىدى، كۆرۈپ ئانىسىنىڭ ئۇستىلىگە كەلگەندىلا ئاندىن توختىدى.

بۇ ئىش بوۋايغا تولىمۇ قىزىقارلىق تۇيۇلدى. ئۇ كۈن بويى يېڭى - يېڭى ئىسىملارنى تېپىپ چىقتى. ئەمدىلىكتە ئۇ ھەممە نەرسىنىڭ ئىسمىنى ئۆزگەرتىپ بولدى. ئادەمنى «پۇت»، پۇتنى «ئەتىگەن»، ئەتىگەننى «ئادەم» دەپ ئاتىدى.

ناۋادا، بۇ ھېكايىنى سىلەرمۇ داۋاملاشتۇرۇپ باقساڭلار، بوۋايغا ئوخشاشلا نەتىجىگە ئېرىشەلەيسىلەر. ھەتتا باشقا سۆزلەرنىڭ مەنىسىنىمۇ شۇ يوسۇندا ئۆزگەرتكىلى بولىدۇ:

سايراشنى قويۇش؛
شامالداپ قېلىشنى تىكلىپ قاراش؛
يېتىشنى سايراش؛
ئورنىدىن تۇرۇشنى شامالداپ قېلىش؛
قويۇشنى ئوقۇپ چىقىش.

شۇنداق ئۆزگەرتكەندە، مەلۇم بىر ئادەم، پۇت ئۆز رەسىمىنىڭ ئۇستىدە ياتاتتى، سائەت توققۇزدا ئالبوم قويۇشقا باشلىغاندا پۇت ئۆزىنى مۇزلىغاندەك ھېس قىلدى. شۇڭا ئۇ تىكلىپ قاراش-

تىن ساقلىنىش ئۇچۇن ئىشكاپنى ئوقۇپ چىقتى .

بوۋاي باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى ئىشلىتىدىغان كۆك تاشلىق مەشىق دەپتىرىدىن بىرنى سېتىۋېلىپ ، ئۇنى يېڭىدىن - يېڭى سۆزلەر بىلەن تولدۇرۇۋەتتى . كوچىدا كىشىلەر ئۇچرىشىپ قالسا ، ئۆگىنىۋالغان بۇ سۆزلەر ئۇنىڭ ئىشلىتىشىگە يېتەرلىك ئىدى .

بارا - بارا ئۇ بارلىق شەيئىلەرنىڭ يېڭى ئىسمىنى يادقا ئېلىۋالدى ، شۇنداقلا ئۇ شەيئىلەرنىڭ ئەسلىدىكى ئىسمىنى ئۇنتۇشقا باشلىدى . ئۇ ، ئەمدىلىكتە ئۆزىنىڭ يېڭى تىل مۇھىتىدىلا ياشايتى ، ئۆز تىلىنىڭ خىيالىي دۇنياسىدا ئۇزۇپ يۈرەتتى . كېيىنچە ئۇ مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان مەزگىلىدە ئۆگىنىۋالغان ناخشىسىنىمۇ ئۆز تىلىغا ئايلاندۇرۇپ پەس ئاۋازدا ئوقۇيدىغان بولۇۋالدى . شۇغىنىسى ئۇ ئۇزاق ئۆتمەيلا سۆزلەرنى بىر - بىرىگە ئايلاندۇرۇپ ئىشلىتىشتە قىينىلىپ قالدى . ئۇ ، بۇرۇنقى سۆزلەرنى تامامەن ئۇنتۇپ قالغاندەكلا ئىدى . ئۇ كۆك تاشلىق مەشىق دەپتىرىدىكى سۆزلەرنىڭ ئەسلىي مەنىسىنى ئىزدىمىسە بولمايدىغان ھالەتكە چۈشۈپ قالدى . ئەمدىلىكتە ئۇ ، باشقىلار بىلەن سۆزلىشىشتىن قورقىدىغان ، ھەتتا ئۆزىنى قاچۇرۇپلا يۈرىدىغان بولۇپ قالغانىدى . بۇ ، باشقىلارنىڭ بىرنەرسىلەرنى نېمىدەپ ئاتايدىغىنىنى بىلىش ئۈچۈن خېلى ئۇزاق باش قاتۇرۇشقا توغرا كېلەتتى .

ئۇ «رەسىم» دېگەننى باشقىلار «كارىۋات» دەپ ئاتايتتى . ئۇ «گىلەم» دېگەننى باشقىلار «ئۈستەل» دەپ ئاتايتتى . ئۇ «سائەت» دېگەننى باشقىلار «ئورۇندۇق» دەپ ئاتايتتى . ئۇ «كارىۋات» دېگەنىنى باشقىلار «گېزىت» دەپ ئاتايتتى . ئۇ «ئورۇندۇق» دېگەننى باشقىلار «ئەينەك» دەپ ئاتايتتى . ئۇ «ئالبوم» دېگەننى باشقىلار «سائەت» دەپ ئاتايتتى . ئۇ «گېزىت» دېگەننى باشقىلار «كىيىم ئىشكاپى» دەپ ئاتايتتى . ئۇ «كىيىم ئىشكاپى» دېگەننى باشقىلار «رەسىم» دەپ ئاتايتتى . ئۇ «ئەينەك» دېگەننى باشقىلار «ئالبوم» دەپ ئاتايتتى . شۇڭلاشقا بۇ بوۋاي باشقىلارنىڭ گەپ - سۆزلىرىنى ئاڭلىغان ھامان ئىختىيارسىز كۈلۈپ تاشلايتتى . «سىز چۇ ، سىز

ئەتىمۇ پۇتبول كۆرگىلى بارامسىز ؟» ، «يامغۇر توختىمىغىلى ئىككى ئايدىن ئاشتى» ، «مېنىڭ ئامېرىكىدا بىر تاغام بار» دېگەندەك سۆزلەرنى ئاڭلىغىنىدا ، ئۆزىنى تۇتالماي پاراقلاپ كۈلۈپ كېتەتتى . چۈنكى ، ئۇ باشقىلارنىڭ نېمە دېيىشىۋاتقىنىنى زادىلا چۈشەنمەس بولۇپ قالغانىدى .

شۇنداق ، بۇ ئانچە قىزىقارلىق ھېكايىمۇ ئەمەس . چۈنكى بۇنىڭ باشلىنىشىمۇ ، ئاخىرلىشىشىمۇ ئوخشاشلا ئېچىنارلىق .

كۈل رەڭ پەشمەت كىيىۋالغان بوۋاي كىشىلەرنىڭ سۆزىنى چۈشەنمىسىمۇ چاغلىق گەپ ، تېخىمۇ چاتاق يېرى كىشىلەرمۇ ئۇنىڭ سۆزىنى چۈشەنمەيدىغان بولۇپ قېلىشتى . ئۇنىڭ باشقىلارغا بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماي يۈرۈشىنىڭ سەۋەبىمۇ ئەنە شۇ ۋەجدىن ئىدى . ئۇ پەقەت ئۆزى بىلەن ئۆزى سۆزلىشەتتى . باشقىلار بىلەن ئەھۋاللىشىپمۇ قويمايتتى .

(ھۈسەيىن تاش تەرجىمىسى)

رېنى شار (فرانسىيە)

گىپنوز ياپراقلىرى

بۇ قۇرلاردا شەخسىي ھېس - تۇيغۇ ، ئۆتكۈنچى ھادىسىلەرنىڭ تەسۋىرى ، نەسىھەت ياكى رومانلاردىكىگە ئوخشاش سەرگۈزەشتىلەر مەۋجۇت ئەمەس . چاڭقىغان مايسىدىن بالقىغان يالقۇن ئۇلارنىڭ بىردىنبىر نامايەندىسى بولۇشى مۇمكىن . ئۇلار قىينىلىۋاتقان ئىنسانىنى كۆرۈپ ھوشىدىن كەتتى ، پاراكەندە بولدى ، ئەھمىيىتىنى يوقاتتى . ئۇلار ھاياجان ، غەزەپ ، قورقۇش ، دەۋەت ، نەپرەت ۋە ھەييارلىقنى ، بىر دەقىقىلىق دىققەتنى ، مۇھەببەت ۋە دوستلۇقنى پەش قىلىپ كۆن كۆرۈشتى ، تىرىك قېلىشتى . بۇ ئۇلارنىڭ تەقدىرىنى ھەل قىلىدىغان نەرسىلەرنىڭ ياشاش شارائىتى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ . كېيىن ئۇلار قايتا ئوقۇلمىدى ، قايتا ۋاراقلاندى خالاس .

ھەربىر كىشىنىڭ ھاياتى ئۇنىڭ قىسمەتلىرى بىلەن مۇقەددەس ، لېكىن بۇ ھايات بەزىدە چىرايلىق تەقلىدلەرگە ئوخشاپ قالىدۇكى ، ھەتتا ئۇشبۇ ئەستىلىك ئىسىمسىز قېلىشىمۇ مۇمكىن . لېكىن بۇ خىل مايىللىقلار ئىلاجىنىڭ بارىچە تىزگىنلىنىپ تۇرۇلىدى .

بۇ يېزىلمىلار ئۆز بۇرچىنى چوڭقۇر ھېس قىلغۇچى ، ئۆز قۇدرىتى ھەققىدە جار سالماي ، ئۆز قۇياشى ئۇچۇن كەڭلىك ھازىرلىغۇچى ۋە ئۇنىڭ بەدىلىگە ئەڭ ئېغىر ھەق تۆلەشكە قادىر بولمىش ئىنسانپەرۋەر ئىسيانىنى ياقلايدۇ .

1 . ئىمكانىيەت بولسىلا مەقسەتكە ئېلىپ بارغۇچى پائالىيەتنى ئۆگەن ، ئۇنىڭ نېرىسىغا بارما . چۇنكى ، نېرىسى تۇتۇن . تۇتۇن بار جايدا مەۋقەسىزلىك مەۋجۇت .

2 . ئېرىشىلگەن نەرسىنىڭ شۆھرىتىگە پېتىپ قالما .

3 . بارلىق ھەرىكەت بوۋاقىنىڭ لېۋىدىكى كۆپۈكچىلەردەك يې-

نىڭ بولۇشى لازىم . ھايات — چىرىۋاتقان ئالماسنىڭ چۈشەندۈرۈپ بولمايدىغان سىرى .

4 . پۈختا بولۇش — نەرگىس نىقابىنى كىيىۋېلىپ ، تاشتەك قېتىۋېلىش دېگەنلىكتۇر . بىز ئاشۇ جاللات تەبىئىيلىكنىڭ ھەربىر غەرىبچىدىكى ئەڭ دەھشەتلىك ئاغرىقلارنى دەڭسەپ كۆردۇق ۋە ئۇ-يۇشقاق يۈرىكىمىز بىلەن كۆرەشكە چىقتۇق .

5 . ئەنە شۇ نۇر چېچىپ تۇرغان ، بىزدىن يىراقتىكى سىرلىق ۋە ئۇلۇغۋار قۇياشتىن ، جاسارەت بىلەن خاتىرجەملىكنى قوللاپ تۇرغۇچى شۇ قۇياشتىن ئۆزگە ھېچكىم بىزگە ھاكىمۇتلەق ئە-مەس .

6 . شائىر ئۆزىنىڭ كونا دوستلىرىنى راستچىل رەقىبلىرىگە ئايلاندۇرۇشقا ئىنتىلىدۇ . ۋەھالەنكى ، ھەرقانداق ئۇنۇملۇك كېلە-چەك — مەقسەتنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئادا قىلىشتىن ئىبارەتتۇر . بولۇپمۇ ئەڭ ئاخىرقى يەلكەن غايىب بولغان جايدا ، بولۇپمۇ قىتئە شامىلى ئۆز يۈرىكىنى گىرداب شامىلىغا بېرىپ قويغان جايدا .

7 . مال - مۇلۇكنى يوقىتىش ئالدىدىكى دەھشەتلىك زۇلۇم ئەقىللىق مەۋجۇداتلارنىڭ ھاياتىنى خەۋپ ئاستىدا قالدۇرسىمۇ ، ئۇلار ئۆز تۇرمۇشىنىڭ نەقەدەر چەكلەنگەنلىكىنى تەسەۋۋۇر قىلال-مايدۇ . ئۇلار ھاياتقا دۈشمەن بولۇپ قالىدۇ ، ئىككىلەنمەستىن يالغان ۋە قاباھەتنىڭ قوينىغا كىرىدۇ . كېيىن ئادالەتلىك ئۆلۈم توپانىدىن تەقدىرى پارچە - پارچە بولىدۇ .

8 . ھەرقانداق ئابرۇي ، ھەرقانداق كۆرەش ئۈسۈللىرى ۋە دانالىقلار ھەقىقەت ئۈچۈن خىزمەت قىلغۇچى ئازغىنا ئىشەنچىنىڭ ئورنىنى باسالمايدۇ . بۇ ئەلۋەتتە چۈشىنەرلىك ، لېكىن مەن ئۇنىڭ باھاسىنى يەنىمۇ مۇقىملاشتۇرغاندەك قىلىمەن .

9 . سىمۋول ئارقىلىق كۆرۈلگەن ۋاقىت — كۆزدىن غايىب بولغان ۋاقىتتۇر . تۇرمۇش ۋە ۋاقىتنىڭ توساقلىرىدىن ئۆتكەن سىمۋول — مەڭگۈلۈكتۇر .

10 . توپتوغرا ئىككى سىناقتىن كېيىن مەن ئارىمىزغا كىرىد-ۋالغان ئوغرىنىڭ تۇزەلمەس ئوغرى ئىكەنلىكىگە ئىشەنچ ھاسىل

قىلدىم . بۇ ئالدامچى ، بۇ جاھىل ، ھارامزادە چوشقا ئەۋرەزدە ئېغىر-ناپ ھۇزۇرلانغاندەك قاباھەتتىن لەززەتلىنىدۇ . بۇ ئىبلىستىن خىيانەت ۋە دۇشمەنلەر ئالدىدا ئۇسسۇلغا چۈشۈشتىن باشقا نەرسە كۈتۈش مۇشكۈل . ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇ مەرەزنىڭ يۇقۇش خەۋپى بار . ئۇنىڭغا شەخسەن ئۆزۈم تاقابىل تۇرىمەن .

11 . پەرىشتە بىلەن دوست بولماق ئاساسىي ئىشمىزدۇر (پەرىشتە — ئىنسان قەلبىدىكى دىنىي تۇيغۇلارغا يات بولغان بىرخىل تۇيغۇ ، بارلىق سۇكۇناتنى يۇتۇۋالغان سۆز ، ھېچقانداق تارازا بىلەن ئۆلچەپ بولمايدىغان قىممەت) . ئۇ نەپەسنى سازلاپ تۇرىدۇ ، ئۇ يېتىپ بولمايدىغان ئارزۇنى (قۇياش ئۇزۇملەرنى جۇلالاندۇرغاندەك) مىڭ خىل رەڭدە جىلۋىلەندۇرىدۇ . ئۇ قانغا دوست ، ئاسمانغا يات ، پەرىشتە يۇرەكنىڭ شىمالىغا قاراپ ئېغىۋاتقان شامدۇر .

12 . شائىر سۆز پەللىسىدە ئۇزاق تۇرالمايدۇ . ئۇ يىلانغا مايىل ، ئادەملەرنىڭ ئىسسىق كۆز ياشلىرىغا ئۇۋا ياسىشى لازىم ۋە ئۇ يەردە ئالغا سىلجىشى كېرەك .

13 . چاچ ـ ساقىلى ئۆسۈپ كەتكەن ۋاقىت . . .

14 . سائەت ئەمدى ۋاقىتقا خىزمەت قىلمايدۇ . ئۇنىڭ تىللىرى ئىنسان تىلىغا ئۇرۇلۇپ پارە ـ پارە بولدى . ۋاقىت قۇش قونماس دېگەن ئۆسۈملۈك ئىدى ، ئادەم — شۇ ئۆسۈملۈكنىڭ ئۇرۇقى .

15 . قۇتۇرغان ئىتلار ئاجايىپ بولىدۇ دەيدۇ ، مەن بۇنىڭغا ئىشىنىمەن .

16 . شۇنداق ئادەملەر بولىدۇكى ، ئۇلار ئۆزلىرى ئېلىپ بارغان ئەڭ يېڭى تەجرىبىدىنمۇ ھالقىپ كېتىدۇ .

17 . نۇقسانسىز ئادەم سىپسىلىق قىياغا ئوخشايدۇ . مەن ئۇلاردىن زېرىكىمەن (بۇ ئىزدىنىشچان كىشىلەرنىڭ قائىدىسى ، قۇلۇپنى مىسالى ئاچقۇچسىز ئېچىشقا قادىر كىشىلەرنىڭ قائىدىسى) .

18 . مېنىڭ قىزىل بويۇن ئۇچۇرمام ، نېمىشقا ئۇچۇپ كەلدىڭ ، دالالار غېرىبسىنغاندا ، ئېرىقلارنىڭ سۇيى تىنچىغاندا ، سېنىڭ ناخشاڭ ئەسلىمىلەرگە ئۇندەيدۇ ، جاللاتلار بۇ ئەسلىمىلەرنى ئاڭلاشتىن قاچمايدۇ .

19 . قوغدىغۇچى بول ، قوغدا ، لېكىن شەخسىي ئۆيۈڭنى ئەمەس .

20 . بىر كۈنى سىز مېۋىنىڭ شېرىن بىر قىسمى بولىسىز .

21 . بىز بىلىمگە ئىنتىلىش ۋە بىلگەنلىرىمىزنىڭ ئىزتىراپلىرى ئوتتۇرىسىدا ئىككىگە بۆلۈنۈپ ياشايمىز . يىلانىنىڭ زەھىرى ئۇنىڭ تىل نەيزىسىدىن ئايرىلالمىغانغا ئوخشاش ، بىزمۇ ئۇمىدسىز كۈن كۆرەلمەيمىز .

22 . ئاھ ، تەرتىپىنىڭ قېنىغا مىلەنگەن تەرتىپ !

23 . ئۇنىڭ ھاياتىنى ھەل قىلغان مىلتىق ئوقى ئېتىلغاندا ، پاشىنى «خانىم» دەپ چاقىرىشقا ئۇلگۈردى .

24 . كۆز ئالدىمغا گۈلچەمبىرەكلەرگە پۈركەنگەن بىر دىيار ، مېھماندوست بىر دىيار ، دانالارنىڭ بېشارىتىنى ئاڭلاپ ھاياجانغا چۈشكۈچى بىر دىيار ، ئاياللارنىڭ يېنىغا كىرىپ كېتىۋاتقان ئوتلۇق خۇدالارنى كۆرۈپ قىزىرىدىغان بىر دىيار كېلىدۇ .

25 . ھەرقانداق پائالىيەت ھەتتا تەكرار بولسىمۇ ، ئۇ رەسىدە قىزغا ئوخشاۋېرىدۇ .

26 . سۆز ، گۈلدۈرماما ، مۇز ۋە قان بىر كۈنى قېلىن قىروغا ئايلىنىپ قالىدۇ .

27 . ئەگەر ئىنسان كۆزىنى گاھ ئېچىپ ـ گاھ يۇمۇپ تۇرمىسا ، كۆرۈشكە ئەرزىيدىغان نەرسىلەرنى مۇتلەق كۆرەلمەي قالىدۇ .

28 . كىم سۆزلەۋېتىپ دۇدۇقلىسا ، چۈشەندۈرۈۋېتىپ قىزارسا ، ئۇنىڭغا ئىشەنسە بولىدۇ . بۇنداقلارنىڭ تەسەۋۋۇرىنى يورۇتۇپ تۇرۇش پەرزدۇر .

29 . بىزنىڭ مىراسقا ھېچكىمنىڭ ۋەسىيىتى يېزىلمىغان .

30 . سېپىمىزگە پراۋانس ئۇچىلىرىنى ئېلىپ كەلگەن تەقدىرگە مىڭ رەھمەت . ئۇلار ئورماندا زادىلا ئاداشمايدۇ . بۇ ياۋايىلارنىڭ تۇغما زېرەكلىكى ، ياردىمى بىزگە ناھايىتى ئەسقاتىدۇ . مەن ئۇلار ئۈچۈن خۇدالار كىيىدىغان ئېسىل ئاياغ تېپىپ بېرىشنى ئۈستۈمگە ئالدىم .

31 . ئىنسان يۈزىدىكى رازىلىق ئۇنىڭ يۈزىنى نۇرلاندۇرىدۇ ،

مۇرەسسەسىزلىك گۈزەللەشتۇرىدۇ .

32 . سىز ئاۋازىمنى قانداق ئاڭلايسىز ؟ مەن ناھايىتى يىراق-تىن سۆزلەۋاتىمەن .

33 . ئۇدا بەش ئاخشام ھاياجاندا يۇرۇپ چارچىغان فرانسوۋا ماڭا : «بۇ شەمشەرنى بىر يۈتۈم قەھۋەگە تېگىشىشكە تەييارمەن» دېدى . ئۇ يىگىرمە ياشتا ئىدى .

34 . بىر ۋاقىتلار ۋاقىتنىڭ ھەربىر بۆلىكىگە ھەر تۈرلۈك ئىسىملارنى قويغانىدۇق . مانا بۇنى — كۈن ، ئۇنى — ئاي دەپ ئاتىساق ، قۇپقۇرۇق قۇرۇقدىلىپ قالغان ھەيۋەتلىك سارايغا يىل دەپ ئىسىم قويىدۇق . بۈگۈن بولسا بىز ياۋۇز ئۆلۈم ۋە چوڭقۇر بىلىنگەن ھاياتنىڭ بىر دەقىقىسىگە شىددەت بىلەن كىردۇق .

35 . سۆز زۇلمىتى مېنى سېھىرلەپ قويىدۇ ، ئۆزىدىن چەك-لەيدۇ . ئەمدى مەن بۇ بۇيۇك ھەرىكەتكە مۇناسىۋەتسىزمەن . قورام تاشقا ئوخشاش سوغۇققانمەن . مەن يىراقتىكى بۇلاقلارنىڭ نەملىكە-نى ئۆزۈمدە ساقلايمەن .

36 . سەن يازغانلىرىڭنى قايتا ئوقۇيالمىساڭمۇ ، ئەمما ئۇنىڭ تېگىگە ئىمزا قويۇشقا قۇربىڭ يېتىدۇ .

37 . ئىنسانىنىڭ ئېسى ئەسلىمىلەرنى بويسۇندۇرالمايدۇ ، ئەس-لىمىلەر ئىنسانىنىڭ ئېسىگە قارشىدۇر . ئارتۇق بەخت كۆكلەرگە پەرۋاز قىلمايدۇ .

38 . پەقەت كۆزلەرلا ، پەقەت كۆزلەرلا ۋارقىرايتتى .

39 . ئىدراك سۈۋەرەككە ئوخشايدۇ ، چىراغ ئۆچكەن ھامان ئاشخانىغا كىرىپ سۈكۈناتنى بۇزىدىغان ، قانقان نانلارنىڭ ئارىسىدا ئۆمىلەيدىغان سۈۋەرەككە ئوخشايدۇ .

40 . توساتتىن پەيدا بولغان سەيياھقا يول كۆرسىتەلمىگەن-دەك ، كۆز ياشلىرىڭغا يول كۆرسىتەلمەيسەن .

41 . بۇ گۈللەر بىزنىڭ كۆز يېشىمىزنى يوشۇرۇپ تۇرغان تۇنگە يارىدەم بېرىش ئۈچۈن ، ئارام بەخش ئېتىش ئۈچۈن ئۆزىنىڭ خۇشبۇيلىرىنى ئايمايدۇ ، شور پېشانىلەر .

42 . مەڭگۈلۈك دېيىلگىنى ئاددىي ھاياتتىن ئۇنچىلىك ئۇزۇن

ئەمەس .

43 . نۇر بىزنىڭ كۆزىمىزدىن ھەيدەلدى ، سۆڭەكلىرىمىزگە سۇرگۈن قىلىنىدى . نۇرغا گۈلچەمبىرىكىنى قايتۇرۇپ بېرىش ئۈچۈن ، بىز ئۈنى سۆڭەكلەردىنمۇ قوغلايمىز .

44 . بىز چۈشلۈككەدائىم ئازادلىقنى تەكلىپ قىلىمىز . ئۈنىڭ ئورنى دائىم بوش تۇرىدۇ ، لېكىن داستىخاننى پەقەت ئۈنىڭ شەنىگە بېزەيمىز .

45 . پارتلاشتىن باشلانغان ھايات ئېچىنىشلىق كېلىشىم بىلەن تۈگەمدۇ ؟ بىمەنىلىك !

46 . شائىر مۇبالىغىغە مايىل ، لېكىن ئۇ ئىزتىراپتا ھېچقاچان ئاداشمايدۇ .

47 . ھېچكىم يوق چاغدا تەنھا ئۆزۈڭ ئىچكەن قەسەمگە كۆپ-چىلىكنىڭ ئالدىدا رىئايە قىل . بۇرچ — شۇ !

48 . مېۋە ئەما ، دەرەخ كۆرىدۇ .

49 . مىراس ھەقىقىي ئەھمىيەتكە ئىگە بولۇش ئۈچۈن ، ئۈنى قالدۇرغان مەرھۇمنىڭ ۋەسىيىتى بولماسلىقى كېرەك .

50 . زېرەكلىك — قۇياشقا ئەڭ يېقىن تۇرغان ئوچۇق يارىدۇر .

51 . ئەمدى يېنىمىزغا كەل ، قۇياشتىن چارچىغان بەندىلەرنىڭ يېنىغا كەل ، كەل ئەمدى تۇن — مېھرىبان سىكىل .

52 . مۇشۇ پۇرسەتتە بارلىق ئۆيلەرنىڭ دېرىزىسى ئۆز تېمىدىن قومۇرۇلۇپ ، دۇنيانىڭ باشقا چېتىدە پارلاش ئۈچۈن پەرۋاز قىلدى .

53 . ئەجەبا ، بىز ھەقىقەتنىڭ دەسلەپكى بىخلىرىلا بولۇپ قېلىشقا مەھكۇممۇ ؟

54 . مەن ۋە دۇنيانىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرۇپ يۇرەكنى قان قىلىدىغان تام بۇگۈن يوق .

55 . ئەڭ ئارامبەخش چاغ — بادامدەك پوستىنى يېرىپ چىقىپ ، سېنىڭ يالغۇزلۇقۇڭنى ئۆز زىممىسىگە ئالىدىغان چاغدۇر .

56 . ئەگەر ھايات ئالدانغان بىر چۈش بولسا ئىدى ، چۈش

بولسا ئىدى . . .

57 . شارائىت مەجبۇر قىلغان بارلىق ھەييارلىقلىرىم مېنىڭ ساپ دىللىقىمغا تەسىر يەتكۈزمەيدۇ ، بەلكى ئۇنى مۇستەھكەملەيدۇ . شارائىتنىڭ ھەيۋەتلىك قولى مېنى ئۆز ئالقىنىدا ئېلىپ باربدۇ . مەن ئالقاندىكى سىزىقلارنى بويلاپ ھەربكەت قىلىمەن . مەن بۇ ئالقاندا ئۆسۈملۈككە ئوخشاش ئۆسسەممۇ ، مېنىڭ چېچەكلىشىم ئۇنىڭغا باغلىق ئەمەس .

58 . مەن قاچان ئۇيقۇنىڭ قوينىغا كىرسەم ، ئۇيقۇمۇ مۇۋەققەت ئۆلۈمغۇ دەپ ئۆزۈمگە تەسەللى بېرەتتىم . بۇگۈن بولسا ئازغىنا ياشاش ئۈچۈن ئۇيقۇغا كېتىۋاتىمەن .

(ئەزىزى تەرجىمىسى)

يۇرىي بوندارېۋ (سوۋېت ئىتتىپاقى)

باللىقتىكى بەخت يۇلتۇزى

سامانيولى تۇن قويندا ئېغىر ئۇيقۇغا پاتقان سەھراغا كۈمۈش نۇرلىرىنى سەپتى. ياز كېچىسىگە جۇلا بېغىشلىغان نۇرلۇق بىر يۇلتۇز تولىمۇ يىراق بىر جايدىن ماڭا دوستانە كۆز قىسىپ قارىدى. مەن پۇرقىراپ توپا توزۇپ تۇرغان يولدا ماڭغانىدىم، ئۇمۇ ماڭا ھەمراھ بولۇپ بىللە ماڭدى. قېيىنزارلىقتىكى خىلۋەت، سالقىن جايغا بېرىپ بىردەم ئولتۇردۇم، يۇلتۇزمۇ يوپۇرماقلار ئارىسىغا كېلىپ جىمجىت تۇردى. ئۆيگە قايتىپ كەلگەنىدىم، ئۇ قاپقاراڭغۇ ئۆگزە كەينىدىن ماڭا ئارامبەخش، ئىللىق نۇرلىرىنى چاچتى.

«مېنىڭ بەخت يۇلتۇزۇم دەل شۇ، — دەپ ئويلىدىم مەن، — باللىقىمدىكى، ماڭا ئىللىقلىق بەخش ئېتىدىغان! مەن ئۇنى بۇرۇن قەيەردە، قاچان كۆرگەندىمەن؟ بەلكىم، مېنىڭ گۈزەل، پاك تۇيغۇلىرىم ئۇنىڭغا مەنسۇپتۇ. بەلكىم، ئۇ ھاياتىمنىڭ ئاخىرقى قارارگاھىدۇ، مېنى ئۆز تۇغقىنىنى كۈتكەندەك كۈتۈۋاتقاندۇ. مەن ئۇنىڭ دوستلارچە مېھىر بىلەن تولغان نۇرلىرىدىن بۇ خىل يېقىنچىلىقنى تۇيۇپ تۇرۇۋاتىمەن.»

بۇ مەڭگۈلۈك كائىنات بىلەن سىرداشقىنىم ئەمەسمۇ؟ بۇ سىرىشش باللىق چاغلىرىمدىكى سىرلىق چۈشلىرىمگە ئوخشاش قورقۇنچلۇق، ئاجايىپ - غارايىپ ھەم تولىمۇ گۈزەل.....

ئۇمىدسىزلىك

مېنىڭ بىر ئىنژېنېر دوستۇم بار ئىدى. ئۇ مۇنداق بىر قورقۇنچلۇق ئىشنى كۆرگەنىكەن: بىر بالا ھويلىدىكى ماشىنا قويۇش ئۈچىنىڭ كەينىدىن بىر كەپتەرنى تېپىۋېلىپ، قايچا بىلەن

كەپتەرنىڭ تىرناقلىرىنى كېسىۋېتىپتۇ . كەپتەر ھە دەپ تىپىرلاپ ئۇچماقچى بوپتۇ ، بىراق ، ئۆزىنى ھە دەپ يەرگە ئۇرغان ، قانات قاققان بولسىمۇ ئۇچالماپتۇ . يەر ئۇنىڭ تېممىم - تېممىم قانلىرى ۋە پەيلىرى بىلەن تولۇپتۇ .

بالا خودىدى زور بىر سىناق ئىشلەۋاتقاندەك قوشۇمىسىنى تۇرگىنىچە گەپ - سۆز قىلماي ، پۇتۇن زېھنى بىلەن بىر چەتتە كەپتەرگە قاراپ تۇرۇپتۇ . ئىنژېنېر ئۇ يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ ئۇنىڭ قولىدىن قايچىنى تارتىۋاپتۇ . ئاندىن غەزەپ بىلەن ئۇنىڭدىن سوراپتۇ :

— بۇ نېمە قىلغىنىڭ ؟ نېمىشقا كەپتەرنىڭ تىرناقلىرىنى كېسىۋېتىسەن ؟

— ئۇنى ئۇچالمىسۇن دەپ ، — دەپتۇ بالا ئالاقزادە بولۇپ .

— ئۆيۈڭلار قەيەردە ؟ دادالڭ كىم ؟ تېز مېنى دادالڭنىڭ قېشىغا باشلاپ ئاپارغىن !

ئىنژېنېر بالىنىڭ مۇرىسىدىن قامالىلاپ چىڭ تۇتۇۋاپتۇ ، بالا بېلى پۈكۈلگەن ، لەۋلىرى تىترىگەن ، كۆزلىرى ياش بىلەن تولغان ھالدا ئىنژېنېرنى ئۆيىگە باشلاپ ئاپىرىپتۇ . ئۆيدە يالغۇز دادىسىلا بار ئىكەن . دادىسى سېمىز ، شاپ بۇرۇت ، ئۇچىسىدا جۇل - جۇل ئۇخلاش كىيىمى ، ئورنىدىن ئاران تۇرۇپتۇ . يالغان پۇتى غىرىسلاپ كېتىپتۇ . ئىنژېنېرنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ بولغاندىن كېيىن ئۇ شىرەنى مۇشتلاپ تۇرۇپ دەپتۇ :

— بۇ يەرگە نېمىدەپ كەلدىڭىز ؟ — ئۇنىڭ ئاۋازى بەئەينى تەگسىز ھاڭغا چۈشۈپ كېتىپ بارغان مەستكىلا ئوخشايدىكەن ، — ئوغلۇم سىزنىڭ پۇتلىرىڭىزنى كېسىۋەتتىمۇ يا ؟

قېرىلىق ئالامىتى

— يېقىندىن بېرى كېچە ماڭا بەك زېرىكىشلىك تۇيۇلىدىغان بولۇپ قالدى ، — دېدى ئىچى پۇشۇپ قالغان داڭلىق بىر رەسسام

ماڭا ، — ئىچىم بەك سىقىلىدىغان بولۇپ كېتىۋاتىدۇ . . . بۇنىڭ-
دىن قۇتۇلاي دەيمەنۇ ، بىراق قۇتۇلۇشقا كۆزۈم يەتمەيۋاتىدۇ .
ئۇ قېرىلىق يەتكەنلەرنىڭ كۆڭۈل تەشۋىشلىرىنى نەقەدەر توغرا
تەسۋىرلەپ بەرگەن ـ ھە ! ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ مەندە يەنە بىر
خىل ئوي تۇغۇلدى : قېرىلار كۆكسىپ قالغان نەرسىلەرنىڭ پۇرد-
قى ، قۇرغاق ھەم ئۆتكۈر بىر خىل پۇراق . بۇ خىل پۇراق كۇتۇپخا-
نىلارنىڭ كىتاب ئامبارلىرىدىمۇ بار . ئۇ يەرگە نۇرغۇن قىممەتلىك ،
ئەمما كىشىلەر ئۇنتۇپ كەتكەن قەدىمىي كىتابلار يوشۇرۇنغان .

ئەينەك ئالدىدا

يېڭى يىل كېچىسى ئۇ دەم ئېلىش ئۆيىدىكى تاشئەينەكنىڭ
ئالدىغا كېلىپ توختىدى . رەڭگارەڭ چىراغلار ، ئېسىل كىيىنىۋال-
غان ئاياللارنىڭ ئارىسىدا ئۇ ئۆزىگە تولىمۇ سەت ، تومپاي كۆرۈنۈ-
دى . ئاچچىقىغا پايلىماي دەرھال ئارقىسىغا بۇرۇلۇپ ، چىرايى
تاتارغان ھالدا ئېرىگە دېدى :
— بۇ يەردىن كېتەيلى ، تېز ! . . .
ئېرى خوتۇنىنىڭ كۆڭلىدىكىنى چۈشىنىپ پېشانىسىگە بىرنى
سۆيۈپ مېھرىبانلىق بىلەن دېدى :
— ئەينەكتە كۆرگىنىڭىز باشقىلارنىڭ ھەسەت كۆزىدىكى
سىز .
ئۇ بېشىدىن تاغ غۇلاپ چۈشكەندەك بولدى . قوللىرىنى چۈشۈ-
رۈپ ، مىننەتدارلىق بىلەن ئېرىگە كۇلۇمسىرەپ قارىدى :
— رەھمەت ، سىز ھېلىمۇ مېنى ياخشى كۆرىدىكەنسىز .

ئورمان ۋە نەسر

بىر كىشى گۈزەل ياز ئورمىنىدا ۋىللىداپ تۇرغان دەرەخ
سايىلىرى ، گۈل ـ گىياھلارنىڭ گۈپۈلدەپ تۇرغان خۇش پۇراقلىر-

ری ۋە دەممۇدەم ئۆزگىرىپ تۇرغان ئاپتاپقا شەيدا بولۇپ قاراپ تۇرغاندا ئاينىغىنىڭ ئاستىدا دەسسىلىپ يانقان شاخ - شۇمبىلارنى، چىرىپ كەتكەن دەرەخ يىلتىزلىرىنى ۋە قېلىن ئورمان ئىچىدىكى كۆزگە ئاسان چېلىقمايدىغان، قۇرۇپ قاقشال بولۇپ قالغان دەرەخ-لەرنى ئېسىدىن چىقىرىپ قويىدۇ.

بىراق، بۇ ئۇنىڭ مەۋجۇداتلارغا بولغان مۇھەببىتىگە دەخلى قىلالمايدۇ. ئۇ سەيلە خۇشاللىقىدا مەست بولۇپ قالغان ئۇشبۇ دەمدە، ئۇنىڭ قەلبى تەبىئەتنىڭ گۈزەللىكىگە بولغان جۇشقۇن تۇيغۇلار بىلەن تولغان.

نادىر بىر نەسرىمۇ شۇنداق. ئۇنى تۇرمۇشنىڭ ئەسلىي ماھىيىتىگە سادىق بولغان ياخشى بىر باھالىغۇچى دېيىشكە بولىدۇ.

ناتونۇش كىشىلەر

كەچتە ئۇ ئۆزىنى ساپاغا ھارغىن تاشلاپ تاماكا چېكىشكە باشلىدى.

— دەپ بېقىڭا، ياشاشنىڭ مەقسىتى نېمە؟ — خوتۇنى ئۇنىڭ قېشىغا كېلىپ ئاستا ئولتۇرغاندىن كېيىن سورىدى.

— نېمە دېدىڭ؟ — ئېرى بېشىنىمۇ كۆتۈرمەي ئۇنىڭغا ھەيران-لىق بىلەن قاراپ قويۇپ پەرىشان ھالدا سورىدى، — ئەجەب دانا سۆزلەيدىغان بولۇپ قاپسەنغۇ؟

— ياشاشنىڭ مەقسىتى مۇھەببەت، — دېدى خوتۇنى ئويلانغان ھالدا، — ئۇنىڭدىن باشقىسىنىڭ ھەممىسى بىكار.

— مۇھەببەتتىن باشقىسىنىڭ ھەممىسى بىكار دەمسەن؟ — دېدى ئېرى سوغۇق كۈلۈپ، — شۇنداق بولىدىغان بولسا، ھايات بەك مەنىسىز بولۇپ قالمامدۇ.

— سىز دەۋاتقان مۇھەببەت بىلەن مېنىڭ دەۋاتقىنىم بىر گەپ ئەمەس. مېنىڭ دەۋاتقىنىم ئاكا - ئىنىلار... ھەدە - سىڭىللار ئوتتۇرىسىدىكى مۇھەببەت، ئەپسۇسكى، بۇ خىل مۇھەببەت ھازىر

مەۋجۇت ئەمەس .

— بۇنداق ۋەز - نەسىھەتلىرىڭنى دېمەيلا قوي ، قەدىرلىك پەيلاسوپۇم .

— بۇ گېپىمنىڭ نەرى بولمايدىكەن ؟ ئەجەب قاملاشمايدىغان گەپ قىلدىڭىز ! بۇگۈن يەر ئاستى پويىزدا كېتىۋېتىپ ، تۇيۇقسىز ھېچكىم بىلەن ھېچكىمنىڭ كارى يوقلۇقىنى ، ھەممىمىزنىڭ بىر - بىرىمىزگە ناتونۇش ئىكەنلىكىمىزنى ھېس قىلىپ قالدىم .

— نېمىشقا مۇنداق مۇتلەقلەشتۇرۇۋېتىسەن ؟ مەنچۇ ؟

— كەچۈرۈڭ ، سىزمۇ شۇلارنىڭ ئىچىدە .

— بۇ گەپچە ، مەندىن كۆڭلۈڭ سوۋۇپتۇ - دە ؟

— بىزنىڭ تۇرمۇشىمىزدا مۇھىم بولغان بىرنەرسە كەمچىل . توي قىلغىنىمىزغا بەش يىل بولدى ، بىراق . . .

— نېمە بىراق ؟

— مېنىڭ ئارتۇق سۆزلىگۈم يوق . ئەڭ ياخشىسى سۆزلىمەيلا قويايلى .

— ئىختىيارىڭ . بەلكىم ، سۆزلىمەيلا قويغىنىڭ ياخشىدۇ .

شان - شەرەپ

تالانتى ئاجىز كىشىلەر ماختانچاق كېلىدۇ . ھەقىقىي تالانتلىق كىشىلەر بولسا ئۆز شان - شەرىپىگە گۇمان بىلەن قارايدۇ . تالانت بىرىنى شان - شەرەپكە ئېرىشتۇرسە ، ئۇ توغرۇلۇق ھەر خىل رىۋايەتلەر تارىلىدۇ . مانا بۇ سەنئەتكارلارنىڭ ھاياتىدىكى ھەقىقىي شان - شەرەپ .

«تىنچ دون» ھەقىقەتەنمۇ نادىر ئەسەر . تولىمۇ چىن ھەم مەزمۇنلۇق يېزىلغان . ھەقىقىي سەلتەنەت دەپ مانا شۇنى ئېيتسا بولىدۇ . بۇ كىتاب بىر كىشىنىڭ قولىدىن چىققان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭدىكى بەزى سۆزلەر پۈتكۈل رۇسلارغا تەۋەدەك بىلىنىدۇ . ناتالىيە ياكى ئاكسىنىيەنىڭ كىشىلىك دۇنيادىن ئايرىلغان بابلىرى

نەمدەگەن ئەچىنىشلىق يەزىلغان ، ئوقۇغان كىشى ياش تۆكمەي تۇرالمايدۇ . . . بۇ جەھەتتە شولوخوف لېۋ تولستوي بىلەن تەڭ ئورۇندا تۇرالايدۇ . ئوخشمايدىغان بىرلا يېرى ، ئۇلارنىڭ بىرى ئاقسۆڭەك ، بىرى تۇغما تالانتلىق پۇقرا . ئاڭلىشىمچە ، مۇنداق بىر ئىش بولغانكەن ، راست ياكى يالغىنى ماڭا نامەلۇم . بىر قېتىم شولوخوف دون دەرياسىدا بېلىق تۇتۇۋاتقاندا ، تۇيۇقسىز لەيلىگۈچ سۇغا چۆكۈپ ، قارماق دەستىسى ئېگىلىپ كېتىپتۇ . «تارت !» دەپ ۋارقىراپتۇ بىرى ئۇنىڭغا ، لېكىن ئۇ ، بۇنى ئاڭلىماپتۇ . ئۇ كىشى يەنە ۋارقىرىغان بولسىمۇ ، يەنىلا ئۇنىڭ قۇلىقىغا كىرمەپتۇ . ئۇزۇن ئۆتمەي تۇيۇقسىز ئۇنىڭ ئېسىگە بىر ئىش كېچىپ قارماقنى قويۇپتۇ ۋە چۈشتىن ئويغانغاندەك ، كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ ئارقىسىغا قاراپتۇ . لېكىن ، ھېچكىم كۆرۈنمەپتۇ . ئاندىن ئۇ دەريا ساھىلىغا ئۆمىلەپ چىقىپ ئۆيىگە ئۇچقاندەك يۈگۈرۈپتۇ ! ئۆيىگە كىرىپ ئىشىكىنى ئىچىدىن تاقاپ ، بىرنەچچە كۈنگىچە تالا - تۇزگە چىقماپتۇ . مانا بۇ ئىلھام كەلگەنلىكنىڭ ئالامىتى ، بۇ ئىشنىڭ راست - يالغانلىقىغا بىر نېمە دېمەك تەس . لېكىن ، مۇز يۈرەك بىر كىشىنىڭ مۇنچىلىك ئېسىل ئەسەرنى يېزىپ چىقالىشى مۇمكىن ئەمەس .

كىچىككىنە بىر پەيت

— ئاھ خۇدا ، ياشىلىق نەمدەگەن تېز ئۆتۈپ كېتىدۇ - ھە ! — دېدى خوتۇنى ئۇنىڭغا چىڭ يېپىشقىنىچە ، — بىز تۇنجى ئۇچراشقاندىن ھازىرغىچە قانچىلىك ۋاقىت ئۆتكەندۇ ؟ بىر سائەتمىدۇ ياكى بىر ئۆمۈرمىدۇ ؟

چىراغ ئۆچتى ، دېرىزە سىرتىنى قاراڭغۇلۇق باستى ، كوچىدىكى ۋاڭ - چۈڭلار ئاستا - ئاستا تىنچىدى . سائەت ئالتە بولغان . بۇلارنىڭ ھەممىسىدىن ئۇ خەۋەردار ، ھەممە بۇرۇنقىدەك ، تاڭلا تۇن ئورنىنى سۇبھى ئالىدۇ . ئۇلار كۈندىكىدەك ئورنىدىن تۇرۇپ يۇزىنى يۇيىدۇ ، گىمناستىكا ئوينىاپ تاماق يەيدۇ . ئاندىن خىزمەتكە

بارىدۇ . . .

تۇيۇقسىز ، ئۇ غەلىتە بىر تۇيغۇغا كېلىپ قالدى . ئادەمنىڭ ئېڭىغا بېقىنماي توختاۋسىز مېڭىپ تۇرغان ۋاقىت بىردىنلا توختاپ قالغاندەك ، ئۇ ئۆيىدىن لەيلەپ چىقىپ تەگسىز بىر ھاڭغا چۈشۈپ كەتكەندەك تۇيۇلدى . ئۇ يەردە نە كۈندۈز ، نە كېچە ، نە قاراڭغۇلۇق ، نە يورۇقلۇق يوق ، ھېچقانداق نەرسىنى ئەسلىگىلى بولمايتى . ئەمدى ئۇنىڭ نە تېنى ، نە شەكلى ، نە بىرەر سايىسى يوق ، ئۆتمۈشى بىلەن ھازىرى ، سەرگۈزەشتىلىرى ، ئارزۇ - ھەۋەسلىرى ، ئەندىشىلىرىنىڭ ھەممىسى غايىب بولغان ، ئۆزىنىڭ نەچچە يىل ياشىغانلىقىنىمۇ بىلمەيتتى .

كۆزنى يۇمۇپ - ئاچقۇچە ئۇنىڭ پۈتكۈل ھاياتى بىر نۇقتىغا تۇگۈنچەكلەنگەن ، خاتىمە تاپقاندى .

ئەمدى ئۇ ئۆتكەن كۈنلەرنى ، يۈز بەرگەن ئىشلارنى ، ۋىسال تاپقان ئارزۇلارنى ، ياشلىق چاغلىرىنى ، بالىلىرىنى ۋە ساغلام تەن ئاتا قىلغان خۇشاللىقلارنى ئەسلىيەلمەيتتى (ئۆتكەن كۈنلىرى ئۇنىڭ ئېسىدىن پۈتۈنلەي كۆتۈرۈلۈپ كەتكەنىدى) ، كېلەچەكنىمۇ تەسەۋۋۇر قىلالمايتتى — پايانسىز كائىناتتا تەنھا يۇرگەن ، قاپقاراڭغۇ بوشلۇقتا غايىب بولۇپ كېتىشى مۇقەررەر بولغان بىر تال توزاندىمۇ مۇشۇنداق تۇيغۇ بولامدىغاندۇ ؟

لېكىن ، بۇ بىر تال توزاننىڭ ئەمەس ، بەلكى ياشىنىپ قالغان بىر كىشىنىڭ قەلبىنى غېرىبلىق - مۇڭ باسقان پەيتتىكى تۇيغۇسى ، قېرىلىق ۋە غېرىبلىق ئازابىنى ھېس قىلىپ يەتكەچكە ، ئۇنىڭ قەلبىدە بىر خىل ئېچىنىش تۇيغۇسى تۇغۇلغان . ئۇ ئۆزى ، شۇنداقلا چىن كۆڭلىدىن ياخشى كۆرىدىغان سۆيۈملۈك خوتۇنىغا ئىچ ئاغرىتماقتا . ئۇلار تۇرمۇشنىڭ ئاچچىقىدىمۇ ، تاتلىقىدىمۇ بىرگە بولغان ، ئۇنىڭسىز ئۇ ئۆزىنىڭ كېلەچىكىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلالمايدۇ . ئۇ خوتۇنىنىڭ ئۆزىنى ئېغىر - بېسىق تۇتۇپ ، ۋاقىتنىڭ ئېقىنى سۈدەك تېز ئۆتۈپ كېتىپ بارغانلىقىغا ئۇلۇغ - كىچىك تىنىدىغانلىقىنى ئەسكە ئالدى . قارىغاندا ، يوقىتىپ قويغان

نەرسىلەر يالغۇز ئۇنىڭغىلا باغلىنىشلىق ئەمەس ئوخشايدۇ .

ئۇ مۇزدەك لەۋلىرى بىلەن خوتۇنىنى سۆيۈپ قويغاندىن كېيىن ئاستاغىنا دېدى :

— خەيرلىك كەچ ، قەدىرلىكىم .

ئاندىن كۆزلىرىنى يۇمۇپ يېتىپ يېنىك نەپەس ئالدى . ئەمما ، قەلبىنى بىر خىل قورقۇنچ بېسىۋالدى . قېرىلىق ئازگىلىغا قەدەم قويغان ئاشۇ پەيت ئۇنىڭغا ئۆلۈم پەيتىدەك تۇيۇلدى . ئۇنىڭ ئېسىدىن ئۇنتۇلۇپ كەتكەن ياشلىق ئەسلىمىلىرى بولسا ماكانسىز قالغان سەرسانلىققا يۈزلەنگەنىدى .

(پەرھات ئىلياس تەرجىمىسى)

ج .پ .لىكۆت (گېرمانىيە)

ئىككى يول

يېڭى يىل كېچىسى ، بىر بوۋاي دېرىزە ئالدىدا خېلىغىچە ئۆرە تۇردى ، ھەسرەت - نادامەت بىلەن لىق تولغان كۆزلىرىنى قېنىق رەڭلىك زۇمرەت ئاسمانغا تىكتى . ئۇ يەردىكى جىمىرلاۋاتقان ، تىنىمسىز يۆتكىلىپ تۇرغان يۇلتۇزلار تۇركۈمى بەجايىكى سۈزۈك كۆل سۈيى ئۈستىدە توپ - توپ ئېچىلغان ، قاردەك ئاپئاق ماگنولىيىگە ئوخشاپ قالغانىدى . بوۋاي كۆزىنى پەسكە قىلىپ ، يەر ئۈستىگە سەپسالدى ، ئۆزىنىڭ ئارزۇ - ئۈمىدلىرىدىنمۇ بەكرەك چاكىنا ئادەملەرنىڭ باقىي ئالەمگە — قەبرىستانلىققا قاراپ كېتىپ بارغانلىقىنى كۆردى . بوۋاي ھاياتىنىڭ ئاتمىش باھار ، ئاتمىش كۈز پەسلىنى باشتىن كەچۈرگەن بولسىمۇ ، بىراق ئۆمۈر مۇساپىسىدە خاتالىق ۋە پۇشايماندىن باشقا نەرسىگە مۇيەسسەر بولمىدى ، سالامەتلىكى كاردىن چىقتى ، مېڭىسىدە ھېچقانداق ئىنكاس قالمىدى ، ھەتتا ئۆمرىنىڭ ئاداققى يىللىرىغا كەلگەندىمۇ ئەقەللىيسى بىرەر تەسەللى ھەم قولغا كەلمىدى . قەلبىدە پەقەتكىنە قۇرۇقتىن - قۇرۇق قايغۇ - ئەلەملا قالدى .

ئۆتۈپ كەتكەن ياشلىق بىردىن ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا خۇددى چۈشىدىكىدەك ئايان بولدى . ئۇ ، دادىسى ئۇنى ئىككى يولنىڭ دوقمۇشىغا يېتىلەپ بارغان چاغدىكى سەلتەنەتلىك مومېنتلارنى ئېسىگە كەلتۈردى : بۇ يولنىڭ بىرسى ئادەمزاتنى قۇياش نۇرى چاقناپ تۇرغان ، بایاشات ، ھەممە ياقتا لەرزان ، يېقىملىق ۋە گۈزەل ناخشا ئاۋازى ياڭرايدىغان پىنھان ماكانغا ئېلىپ باراتتى . يەنە بىر يول بولسا تېڭىرقاپ قالغانلارنى چوڭقۇر ، قاپقاراڭغۇ ئۆڭكۈرگە جەلپ قىلاتتى . ئۇ يەردە ۋېزىلدىغان زەھەرلىك يىلانلار ئۇيان - بۇيان ئۆمىلەيتتى . سۇنىڭ ئورنىغا زەھەرلىك گاز ئېقىپ تۇراتتى .

بوۋاي يۈزىنى ئەرشكە قىلىپ ئازابلانغان ھالدا : «قايتىپ

كەلسەڭچۇ ، ياشلىق باھارىم ! دادام مېنى ھايات يولىغا يېڭىۋاشتىن باشلاپ بارغاي ، مېنىڭ بۇ پارلاق يولنى تاللىۋېلىشىمغا ئىمكانىيەت بەرگەيسەن ! » دەپ توۋلىۋەتتى ، لېكىن دادىسى ۋە ئۆزىنىڭ ياشلىق دەۋرى ئاللىبۇرۇن غايىب بولغانىدى .

بوۋاي مىدىرلاپ تۇرغان يورۇق نۇرنىڭ قاپقارا سازلىق ئۈستىدىن يىراق بىر ياققا ئۇچۇپ كېتىپ بارغانلىقى ، ئاخىرى بېرىپ كۆزدىن يوقالغانلىقىنى كۆردى . بۇ نۇر — ئۇ ئىسراپ قىلىۋەتكەن ئۆمۈر نۇرىنىڭ دەل ئۆزى ئىدى . ئۇ بىر يۈلتۇزنىڭ ئاسمان قەرىدىن چۈشۈپ كېتىپ بارغانلىقىنى ۋە زۇلمەت ئىچىگە يوشۇرۇنغانلىقىنى بايقاپ قالدى . بۇ ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ سىمۋولى ئىدى .

پايدا بەرمەيدىغان توۋا - ئىستىغپار ، يانىڭ ئۆتكۈر ئوقىغا ئوخشاش ئۇنىڭ يۈرەك - باغرىغا تازا چوڭقۇر سانجىلدى . مانا ، ئۇنىڭ ئۆسمۈرلۈكىدىكى ھەمراھلىرى خىيالىدىن كەچتى ، ئۇلار بوۋاي بىلەن بىرلا ۋاقىتتىنىڭ ئۆزىدە ھاياتقا قاراپ قەدەم تاشلىغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇلار ئەدەپ - ئەخلاق ۋە مېھنەت يولىغا قاراپ ماڭغانىدى . شۇڭا ئۇلار يېڭى يىل كېچىسىدە ، ئىنسانىيەت ئۆزلىرىگە ئاتا قىلغان شانۇ شەۋكەتتىن بەھرىمەن بولۇپ ، بەخت دېگىزى ئىچىدە ئۇزمەكتە ئىدى .

ھەيۋەتلىك چېركاۋنىڭ قوڭغۇراق مۇنارىسىدىن قوڭغۇراقنىڭ ئۇزۇپ - ئۇزۇپ ئاڭلىنىۋاتقان ئاۋازى يېتىپ كەلدى ، بوۋاينىڭ قۇلىقىنى ۋېڭىلداتقان بۇ ئاۋازلار ئاتا - ئانىسىنىڭ ئادىشىپ تۇيۇق يولغا كىرىپ قالغان بۇ ئوغلىغا بولغان مېھرىبانلىقىنى ئېسىگە سالدى ؛ ئاۋازلار ئاتا - ئانىسىنىڭ ئۇنىڭغا قىلغان سەممىي پەند - نەسىھەتلىرىنى ، شۇنداقلا ئۆزى ھەققىدە ئېلىپ بارغان دۇئا - تەكبىرلىرىنى يادىغا كەلتۈردى . بوۋاي پۇشايمان ۋە نەپرەت ئىلكىدە قالدى ، ھەددىدىن تاشقىرى مەيۇسلەندى ، ئاتىسىنىڭ روھى ئامان تاپقان جايغا قايتا نەزەر سېلىشقا پېتىنالمىدى . مەرۋايىتتەك ياش تامچىلىرى خىرەلەشكەن بىر جۈپ كۆزىدىن تارامىلاپ تۆكۈلدى ، بىر نەپەس ئۇمىدسىز تىرىشچانلىق ئارقىلىق «قايتىپ كەلسەڭچۇ ، مېنىڭ كېتىپ قالغان ياشلىق باھارىم ! قايتىپ كەلگىن ! »

دەپ بار ئاۋازى بىلەن ۋارقىرىۋەتتى .

دەرۋەقە ، ئۇنىڭ ياشلىقى راستتىنلا قايتىپ كەلدى . چۈنكى يۈز بېرىۋاتقان بۇ ئەھۋاللارنىڭ ھەممىسى ، پەقەتكىنە يېڭى يىل كېچىسى ئۇنىڭ ئۈيقۇسىغا ھالاقىت بېرىۋاتقان بىر مەيدان چۈشلا ئىدى . ئۇ ، ئۆز يىللىرىدىكىدەك ياشىرىپ كەتتى . دېمىسىمۇ ئۇ-نىڭدا سەۋەنلىك مەۋجۇت ئىدى . ئۇ خۇداغا تەشەككۈر ئېيتتى ، چۈنكى ۋاقىت ھامان ئۇنىڭغا مەنسۇپ ئىدى . ئۇ تېخى قاپقاراڭغۇ ئۆڭكۈرگە ماڭمىغان كىشى ، ئەمدىلىكتە كىشىگە ئامان - ئېسىلىك بېرىدىغان جايغا قاراپ ئاتلانسا بولۇۋېرەتتى ، ئۇ جايدا قۇياش نۇرى جەۋلان قىلاتتى ، ۋىسالغا يېتىشكە بولاتتى .

ئېسىڭلاردا بولسۇن !

ھېلىمۇ ھەم ھايات دەرۋازىسى ئالدىدا قايمۇقۇپ ، قايسى يولنى تاللىۋېلىشتا ئىككىلىنىۋاتقان ۋە ئۆمرى ئېقىن سۈرەك ئېقىپ تۇ-گىگەنده ، يەنىلا قاپقاراڭغۇ تاغ ئۈستىده مۇدۇرۇپ يۈرگەن كىشى-لەر ، ھامان بىر كۈنى زار - زار قاقشاپ : «ھەي ياشلىق باھارىم ، قايتىپ كەلسەڭچۇ ! مېنىڭ ئۆتۈپ كەتكەن ياشلىقىمنى قايتۇرۇپ بېرىڭلار ! » دەپ جار سالىدۇ . لېكىن بۇ پەقەت زىنھار نەپ بەرمەي-دىغان كاپشىش بولۇپ قالىدۇ ، خالاس .

(ئىمىن ئەخمىدى تەرجىمىسى)

هايات

بۇ يەردە بىر مۇنار بار ، ئۇنىڭغا بارلىق ئادەملەرنىڭ جەزمەن يامىشىشىغا توغرا كېلىدۇ . بۇنىڭدا ناھايەت يوزچە پەلەمپەي بار . بۇ ئېگىز مۇنارنىڭ ئوتتۇرىسى كاۋاك . ئادەم ئۇنىڭ چوققىسىغا چىققان ھامان يىقىلىپ چۈشۈپ سۆڭەكلىرى كۆكۈم - تالقان بولۇپ كېتىدۇ . بىراق ، ھەرقانداق بىر ئادەمنىڭ بۇنداق ئېگىزلىكتىن يىقىلىپ چۈشۈشى تەس . بۇ ھەربىر ئادەمنىڭ تەقدىرى : ئەگەر ئۇ پۇتۇلگەن مەلۇم پەلەمپەيگە ، ئۆزىگە مەلۇم بولمىغان ئاشۇ پەلەمپەيگە چىققىنىدا ، پەلەمپەي ئۇنىڭ پۇتى ئاستىدىن غايىب بولىدۇ ، بۇ خۇددى تۇزاقنىڭ قاپقىقىغا ئوخشايدۇ ، ئادەمنۇ شۇنىڭ بىلەن غايىب بولىدۇ . شۇنىسى ، ئادەم ئۇنىڭ 02 - ياكى 63 - پەلەمپەي ۋە ياكى ئۇلاردىن باشقا پەلەمپەي ئىكەنلىكىنى بىلمەيدۇ ؛ ئادەمگە ھەقىقەتەن ئايان بولغىنى ، پەلەمپەيلەردىن بىرىنىڭ جەزمەن ئۇنىڭ پۇتى ئاستىدىن غايىب بولىدىغانلىقىلا ، خالاس .

دەسلەپ يامىشىش ئاسان بولىدۇ ، بىراق ناھايىتى ئاستا بولىدۇ . يامىشىشنىڭ ئەسلىدە ھېچقانداق مۇشكۈللۈكى يوق ، ھالبۇكى ، ھەربىر باسقۇچتا مۇنارىدىكى كۆرۈش تۆشۈكچىلىرىدىن كۆرۈنگەن مەنزىرىلەرنۇ ئادەمگە يېتەرلىك لەززەت بېغىشلايدۇ . ھەربىر شەيئى يىپىيېڭى بولىدۇ . مەيلى يېقىندىكى ياكى يىراقتىكى شەيئىلەر بولسۇن ، ھەممىسىلا مېھرىڭىزنى ئۆزىگە تارتىپ تۇرىدۇ . يۇقىرىغا چىققانسېرى يامىشىش تەسلىشىدۇ ، ئۇنىڭ ئۇستىگە كۆزمۇ شەيئىلەرنى ئانچە پەرقلەندۇرەلمەيدىغان بولۇپ قالىدۇ ، قارىماققا ئۇلار ئوخشاشتەكلا كۆرۈنىدۇ . ھەربىر باسقۇچتىمۇ تارتىشقۇدەك ھېچ نەرسە قالمىغاندەك بىلىنىدۇ . بۇ ۋاقىتتا تېزراق مېڭىش لازىم ياكى

بىرنەچچە پەلەمپەيگە ئۇدا چىقىپ كېتىش لازىم ، بىراق بۇنداق قىلىش مۇمكىن ئەمەس .

ئادەتتە بىر ئادەم يىلدا بىرلا پەلەمپەيگە چىقىدۇ ، ئۇنىڭ سەرداشلىرى ئۇنىڭغا شادلىق تىلەيدۇ ، چۈنكى ئۇ تېخى يىقىلىپ چۈشمىدى . ئۇ ئون پەلەمپەينى بېسىپ يېڭى بىر سۇپىغا چىققىنىدا ئۇنى تەبرىكلەش تېخىمۇ قىزغىنلىشىدۇ . ھەر قېتىمدا كىشىلەر ئۇنىڭ داۋاملىق يامىشىشىنى ئۈمىد قىلىدۇ ، مانا بۇ ئۈمىد تېخىمۇ كۈچ زىددىيەتنى ئاشكارىلاپ بېرىدۇ . ياماشقۇچى بۇ ئادەم چوڭقۇر تەسىرلىنىدۇ ، بىراق ئارقىدا قالغانلىرىدىن ئۆزى قانائەت ھاسىل قىلغۇدەكلىرىنىڭ ناھايىتى ئازلىقىنى ئۇنتۇپ قالىدۇ ھەمدە قانداق ئاپەتنىڭ ئالدىغا يوشۇرۇنغانلىقىنى ئۇنتۇپ قالىدۇ .

شۇنداق قىلىپ نورمال ئاتالغان كۈچ ساندىكى كىشىلەرنىڭ ئۆمرى مۇشۇنداق ئۆتۈپ كېتىدۇ ، روھىي جەھەتتىن ئالغاندا ئۇلار ئوخشاش بىر يەردە توختاپ قالىدۇ .

ھالبۇكى ، بۇ يەردە يەنە بىر ئۆڭكۇر بار ، كىرگەن ئاشۇ كىشىلەر تېخىمۇ چوڭقۇرلاپ كىرىش ئۈچۈن ئۆزلىرى لەخمە قېزىشنى ئارزۇ قىلىدۇ . يەنە بەزى كىشىلەر بولسا نۇرغۇن ئەسىرلەر ئىلگىرى ئەجدادلار قازغان لەخمە يوللىرى ئۈستىدە ئىزدىنىشنى ئارزۇ قىلىدۇ . يىللار بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى قوغلىشىپ ، بۇ كىشىلەر بارغانسېرى يەر ئاستىغا كىرىدۇ ، ئاشۇ قېزىلما بايلىقلار بار يەرلەرگە بارىدۇ . ئۇلارغا يەر ئاستى دۇنياسى تونۇش ، ئۇلار تىلسىماتقا ئوخشايدىغان لەخمە يوللىرى ئىچىدە يول ئىزدەيدۇ ، يەر ئاستىنىڭ چوڭقۇر قىسمىدىكى خىزمەتكە يېتەكچىلىك قىلىدۇ ياكى ئۇنىڭ بىلەن تونۇشىدۇ ۋە ياكى ئۇنىڭغا قاتنىشىدۇ ھەمدە ئۇنىڭغا قاتتىق بېرىلىپ كەتكەچكە ، ۋاقتىنىڭ قانداق ئۆتۈپ كەتكەنلىكىنى ھۇ بىلمەي قالىدۇ .

مانا بۇ ئۇلارنىڭ ھاياتى ، ئۇلار ئىدىيىنىڭ چوڭقۇر قاتلىمىنى قېزىش ئەمگىكى ۋە ئىزدىنىشى بىلەن شۇغۇللانغاچقا ، شۇ ۋاقىتتىن

كى تۇرلۇك ۋەقەلەرنى ئۇنتۇپ كېتمىدۇ . ئۇلار ئۆزلىرى تاللىۋالغان تىنچ خىزمەتنى بىلەن ئالدىراشلىقتا ئۆتىدۇ ، يىللار كەلتۈرگەن زىيان ۋە قايغۇ - ئازاب ھەمدە يىللار مەھرۇم قىلغان شادلىقلارنى باشتىن كەچۈرىدۇ . ئەزرائىل كەلگىنىدە ئۇلار ئارخىمىد[1] قا ئوخشاش «سىزغان چەمبەرلىرىمنى قالايمىقان قىلمۇەتمەڭلار» دەپ ئىلتىماس قىلىدۇ .

كىشىلەرنىڭ كۆز ئالدىدا يەنە چەكسىز سوزۇلغان بىپايان كەڭ دالا بار ، بۇ دالا خۇددى شەيتان[2] تاغدا نىجاتكار[3] غا نامايان قىلغان پادىشاھلىققا ئوخشايدۇ . ئۆمۈر بويى قانائەتسىزلىك قىلىدىغان ، باشقىلارنى باش ئەگدۈرۈشنى ئويلايدىغان كىشىلەرنىڭ ھاياتى تېخىمۇ كەڭ زېمىن ئىگىلەشكە بېرىلىش ، تېخىمۇ كەڭ نەزەر دائىرىگە ، تېخىمۇ يېتەرلىك تەجرىبىگە ئېرىشىش ، تېخىمۇ كۆپ ئادەم ۋە شەيئىنى كونترول قىلىشتىن ئىبارەت بولىدۇ . ھەربىي يۈرۈشلەر ئۇلارنى ئۆزىگە تارتىدۇ ، ھالبۇكى ، ھوقۇق ئۇلارنىڭ شادلىقى . ئۇلارنىڭ مەڭگۈلۈك ئارزۇسى ئەرلەرنىڭ كاللىسى ۋە ئاياللارنىڭ كۆڭلىنى تېخىمۇ كۆپلەپ ئۆزىنىڭ قىلىۋېلىش . ئۇلار قانائەتسىز ، سىرلىق ، كۈچلۈك كېلىدۇ . ئۇلار يىللاردىن پايدىلىنىدۇ ، شۇڭا يىللار ئۇلارنى بىزار قىلمايدۇ . ئۇلار ياشلارنىڭ بارلىق ئالاھىدىلىكى بولغان تەۋەككۇلچىلىككە قىزىقىش ، تۇرمۇشنى سۆيۈش ، ئېلىشىشقا ھېرىسمەن بولۇش ، زېھنى ئۇرغۇپ تاشقان بولۇش ، مېڭىسى جانلىق بولۇشتەك ئالاھىدىلىكىنى يوقاتمىغان بولىدۇ ، ئۇلار مەيلى قانچىلىك قېرىپ كەتسۇن ئۆلگىچىلىك ياش بولىدۇ . خۇددى سالمۇ

---

① ئارخىمىد (مىلادىيىدىن ئىلگىرىكى 287 — 212) قەدىمكى گرېتسىيىلىك ماتېماتىك ، كەشپىياتچى . ئېيتىشلارغا قارىغاندا ، رىملىقلار سۇرا قەدىمىي شەھىرىگە ھۇجۇم قىلىپ كىرگەندە ، ئۇ قۇم ئۈستىگە گېئومېتىرىيە شەكىللىرىنى سىزىپ ئولتۇرغانىكەن ، بەختكە قارشى ئۇلتۇرۇلگەن .

② شەيتان — «ئىنجىل» قىسسىلىرىدىكى ئىبلىس . ئەسلىدە ئاللانىڭ ئەلچىسى ، كېيىن ئاللا بىلەن ئۈستۈنلۈك تالىشىش خام خىيالىدا بولغانلىقى ئۈچۈن ھەيدەپ چىقىرىلغان .

③ نىجاتكار — خرىستىئان مۇخلىسلىرىنىڭ ئېيسانى ھۆرمەتلەپ ئاتىشى . بۇ دىن دۇنياىدىكى ھەرقانداق ئادەمنىڭ گۇناھى بارلىقىغا ھەم ئۆزىنى قۇتقۇزۇشقا قۇربى يەتمەيدىغانلىقىغا ؛ ئېيسانىڭ ئاللانىڭ ئوغلى ئىكەنلىكىگە ، ئىنسانلارنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن زېمىنغا چۈشىدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ .

بېلىقى[1] جىددىي ئېقىنىغا قارشى ئۇزگەندەك ، ئۇلارنىڭ تەبىئىتىمۇ يىللارنىڭ جىددىي ئېقىنىغا قارشى ماڭىدۇ .

ۋەھالەنكى ، شۇنداقمۇ ئىش مەيدانلىرى بار — ئەمگەكچىلەر مۇشۇ ئىش مەيدانىدا ئۆمرىنى شۇنچە بىمالال ئۆتكۈزىدۇ ، ئۇلار كۈندە شۇ يەردە خىزمەت قىلىپ ھەر كۈنى مەنپەئەتكە ئېرىشىدۇ . ئۇلار ئۆزلىرىمۇ بىلمەيلا قېرىپ كېتىدۇ . دەرۋەقە ، ئۇلار ئۇچۇن ئاز - تولا بىلىم ۋە تەجرىبە بولسىلا كۇپايە . ھالبۇكى ، ئۇلار ئەڭ ياخشى قىلالمىغان نۇرغۇن ئىشلار ئۇلار ئەڭ چوڭقۇر چۈشىنىدىغان ، ئەڭ كۆپ ئۇچرىغان ئىشلاردۇر . بۇ ئىش مەيدانىدىكى تۇرمۇشنىڭ شەكلى ئۆزگەرگەن بولۇپ ، گۇزەل ھەم ئازادە بولىدۇ . شۇڭا ، بۇ يەردە خىزمەت قىلغان كىشىلەرگە ئۆزلىرىنىڭ پىرىغا ئايلىنىش - ئايلىنالماسلىقىدا ئۆزىگە تايىنىش لازىملىقى ئايان . پىرلار ئۇچۇن بىرنەچچە يىلدىن كېيىن ئۆزى ئىزدەنگەن ۋە پىشقان ماھارەتتىن توختاپ قېلىپ ئىلگىرىلىمەسلىكىنىڭ ئەڭ نادانلىق ئىكەنلىكى ئايان . ئۇلار ئۆزلىرىگە مۇنداق دەيدۇ : بىر خىل تەجرىبە (مەيلى ئۇ قانچىلىك ئازابلىق تەجرىبە بولسۇن) ، ئانچىكى بىر كۆزىتىش ، بىر قېتىملىق تەلتۆكۈس تەكشۈرۈش ، شادلىق ۋە قايغۇ ، مەغلۇبىيەت ۋە غەلىبە ھەمدە غايە ، پەرەز ، خىيال ياكى مۇداق ، ياكى ئۇنداق ئۇسۇللار بىلەن ئۇلارنىڭ خىزمىتىگە مەنپەئەت ئېلىپ كېلىدۇ ، شۇڭا يېشىنىڭ چوڭىيىشىغا ئەگىشىپ ئۇلارنىڭ خىزمىتى تېخىمۇ مۇھىملىشىدۇ ، تېخىمۇ موللىشىدۇ . ئۇلار تۇغما ئىقتىدارىغا تايىنىدۇ ، سەگەك كاللىسى بىلەن ئۆزلىرىنىڭ ئىقتىدارىغا ئىشىنىدۇ ، كاللىسىنىڭ ئۆزلىرىنى دۇرۇس يولغا سالىدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ ، چۇنكى تۇغما ئىقتىدار ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىگە مەنسۇپ . ئۇلار ئىش مەيدانىدا پايدىلىق ئىشلارنى قىلالايدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ .

---

① بېلىقنىڭ بىر خىلى ، ئۇرچۇقسىمان ، قاسىرىقى ئۇششاق ھەم يۇمىلاق كېلىدۇ .

ئۇلارنىڭ ئىش مەيدانى چوڭ ئەمەس ، بىراق ئۇلار ئۇچۇن ئېيتقاندا ، يېتەرلىك . ئىش مەيدانىنىڭ ماكانى ئۇلارنىڭ شۇ ماكان ئىچىدە ئوبراز يارىتىشى ۋە ئىدىيىنى ئىپادىلىشىگە يېتىدۇ . ئۇلار تازا ئالدىراش بولىدۇ ، شۇڭا بۇلۇڭغا قويۇلغان قۇم سائەت[1] كە قارايدىغان چولىسى تەگمەيدۇ ، قۇم توختىماي پەسكە سىرغىپ تۇرىدۇ . بەزى يېقىملىق ئىدىيىلەر ئۇلارغا ھەدىيە بەرگىنىدە ئۇلار بۇنىڭ خۇددى سۆيۇملۇك بىر قول قۇم سائەتنى ئايلاندۇرۇپ ، سائەتنىڭ ئايلىنىشىنى ئاستىلىتىۋاتقانلىقىنى بىلىدۇ .

(يالقۇن روزى تەرجىمىسى)

① قۇم سائەت — قەدىمكى زاماندا ۋاقىت ھېسابلايدىغان بىر خىل ئەسۋاب .

شائىر ۋە يۇلتۇز

«ئوت يۇرتى» تۇرپاندا يازنىڭ تومۇز ئايلىرىدا كۇندۇزى پىژ-غىرىم ئىسسىقىنىڭ دەستىدىن يەر - جاھان چىدىغۇسىز ئىسسىپ ، ھاۋا تولىمۇ تىنچىق بولىدۇ . جاننى قاقشىتىدىغان بۇنداق كۇندۇزدە چىپ - چىپ تەرلەپ توختىمايۋاتقان كىشىلەر ئۆزىنى قويىدىغان جاي تاپالماي ، ئىلاجسىز ساپ ، سالقىن ھاۋالىق كېچىنىڭ يېتىپ كېلىشىنى تەقەززالىق بىلەن كۇتىدۇ . كەچ كىرىشى بىلەن تەڭ كىشىلەر يوتقان - كۆرپىلىرىنى قولتۇقلىشىپ ئۆز ئۆيلىرىنىڭ ئۆگزىسىگە چىقىپ ، سالقىن تاغ شامىلىنىڭ كېلىشىنى كۇتۇپ يېتىشىدۇ . كېچە ئاسمىنى بەكمۇ ئوچۇق بولۇپ ، ئالىقانچىلىكمۇ بۇلۇت كۆرۈنمەيدۇ . تۇن قاراڭغۇلۇقىدا تىنىمسىز چاراقلاپ تۇرغان سانسىز يۇلتۇزلار گويا باش ئۇستىدىلا ئېسىلىپ تۇرغاندەك يېقىن كۆرۈنىدۇ . بارا - بارا تاغنىڭ سالقىن شامىلى ئېسىپ ، كىشىلەر كېچىنىڭ راھەتبەخش ھاۋاسىدىن ئۆز يارەنلىرى بىلەن مۇڭداشقاچ ھۇزۇر سۇرۇشكە باشلايدۇ .

1920 - يىللىرىنىڭ ئەنە شۇنداق ياز كېچىلىرىنىڭ بىرىدە ، قەلبى ئوت - ئاتەش بولۇپ يالقۇنلاۋاتقان بىر شائىر يۇلتۇزلۇق ئاسمان ئاستىدا چوڭقۇر خىياللارغا غەرق بولغان ھالدا ئۇلۇغ - كىچىك تىنىپ ياتاتتى . پۈتكۇل ئەتراپ تىمتاسلىققا چۆمگەن تۇن نىسپىدە شائىرنىڭ كۆزلىرى بىپايان يۇلتۇزلۇق ئاسمانغا تىكىلىپ تۇرسىمۇ ، ئەمما ، پىكىر - خىياللىرى خۇددى ئاقار يۇلتۇزدەك توختىماي ھەرىكەتلىنىپ تۇراتتى . ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن سەمىمىيلىك ۋە چوڭقۇر ئازاب تۆكۈلۈپ تۇراتتى . بۇ كۆزلەر گويا سىز ئۇچۇن ئېغىر ئۇھسىنىۋاتقاندەك ، سىز ئۇچۇن ئەپسۇسلىنىۋاتقاندەك كۆرۈ-نەتتى . ئەمما ، شائىرنىڭ بۇ ئۆتكۇر كۆزلىرىدىن چىقىۋاتقان قەيسەر نۇرنى ھەممىلا كىشى كۆرەلمەيتتى . ئۇ خەلقىگە ئاجايىپ بىر ئۇ-

لۇغۋار رەۋىشته مۇئامىله قىلاتتى . ئۇنىڭ ئۇچۇن بارلىقىنى قۇربان قىلىشقا رازى ئىدى .

شائىر ياشىغان دەۋر جۇڭگو ۋە دۇنيا ۋەزىيىتىده كەسكىن ئۆزگىرىشلەر بولۇۋاتقان دەۋر ئىدى . ئۇ ۋەتەن ئاسمىنىنى جاھالەت بۇلۇتلىرى باسقان ، خەلق نادانلىق ، نامراتلىق ، قالاقلىق ، ھوقۇق-سىزلىق ، مەدەنىيەتسىزلىك پاتقىقىدا ئىڭراۋاتقان كۇلپەتلىك يىل-لاردا ياشىدى . ۋەتىنىنى ، خەلقىنى چەكسىز قىزغىنلىق بىلەن سۆيىدىغان بۇ شائىر ئۇچۇن ئىيتقاندا ، پۈتكۈل دۇنيانى يېڭىلىققا كۆچۇش ، تەرەققىياتقا ئىنتىلىش ، مىللىي گۇللىنىشنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش چۇقان - سادالىرى قاپلىغاندا ، بارچە ئەللەر ئۆزلىرىنىڭ كېلەچىكى ئۈستىده تەخىرسىزلىك بىلەن ئىزدىنىۋاتقان ئەھۋالدا ، ئاسىيانىڭ مەركىزىدىكى بۇ قەدىمىي خەلقنىڭ ھېچنېمىدىن خەۋەر-سىز ھالدا غەپلەت ئۇيقۇسىدا خورۇلداپ ئۇخلىشى شائىرنىڭ قەلبى-نى ئازابتىن ئۆرتىدى ، ئۇنى ئىچ - ئىچىدىن پۇچۇلىدى ۋە ئۆكۈن-دۈردى . شائىر چوڭقۇر كۆزىتىش ۋە سېلىشتۇرۇش ، توختاۋسىز تەپەككۇر قىلىش ئارقىلىق ئاخىر ئۆزىنى بارلىق نادانلىق ، زەئىپ-لىك ، ئىتائەتمەنلىكنىڭ قارشى تەرىپىدىكى يېگانە ئادەمگە ئايلان-دۈردى . ئىدىيىسى كەسكىن ، خاراكتېرى كۈچلۈك ، ئىرادىسى مۇستەھكەم ، ئۇلۇغۋار ئارزۇغا ئىگە بۇ ئەزىمەت شائىر ئەينى دەۋر-دىكى بارلىق چىرىگەن گەۋدىلەر ئارىسىدىن بىراقلا قەد كۆتۈرۈپ چىقىپ ، بار ئاۋازى ۋە زەردىسى بىلەن ھالاكەت ئۇيقۇسىدا ياتقان قېرىنداشلىرىغا قاراپ «ئويغان !» دەپ خىتاب قىلدى .

نادان خەلق ئۆز شائىرىنىڭ روھىي ئۆزگىرىشىدىكى ئۇلۇغلۇق-نى پەقەتلا ھېس قىلمىدى . ۋەھالەنكى ، ئۇ بىر ئوت شۇنداقلا چاراسلاپ يانغان بىر ئوت ئىدى ! ئۇنىڭ يالقۇنلۇق خىتابى گويا بۇغدا چوققىسىدىن قويۇپ بېرىلگەن كۈچلۈك نۇرەك ئەينى يىللار-نىڭ زۇلمەت باسقان ئاسمىنىنى كېسىپ ئۆتۈشى كېرەك ئىدى . ئەمما ، تەپسە تەۋرىمەس دەرىجىده بىخۇدلىشىپ ، قەلبى كورلىشىپ كەتكەن نادان خەلقنىڭ بۇ نۇرنى تولۇق كۆرەلىشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى ! ھەقىقەتنى چىن مەنىسى بىلەن تونۇغان شائىر ئىدىيىده بىر

قىرغاققا يېتىپ كەلگەندى . ئەپسۇسكى ، ئۇنىڭ ئەتراپى پۈتۈنلەي قۇپقۇرۇق ئىدى ! ئۇنىڭدىكى ھەقىقەت ئۇچۇن ئۆزىنى بېغىشلىغان قىزغىن ھېسسىيات ئىلاجسىز ئېچىنىشلىق سۇكوت ئىچىدە تىنچىپ قالدى . قاتتىق غېرىبسىنغان شائىر ، بىپايان تۇن ئاسمىنىدا بىر - بىرىدىن نۇرانە ھالدا چاراقلاپ يېنىپ تۇرغان يورۇق يۇلتۇزلارغا تىكىلگىنىچە :

بار مەگەر شائىر غېرىب ، يالغۇز ياتۇر كۆككە قاراپ ،
كۆكتە يۇلتۇزلار يانار ، يەردە پەقەت شائىر يانار . . .

دەپ ئازابلىق ئۇھسىندى . بۇ خىل ئازابلىنىش ھېسسىياتى كاللىسى ئويغاق ، ھەقىقەتنى چۈشەنگەن ، ۋەتەن ، خەلق غېمىدە قەلبى پۈچۈلانغان ، نادانلىققا ، قالاقلىققا قاتتىق نەپرەتلىنىدىغان ، تەرەققىياتقا ، ھەقىقىي ئىنسانىي مەنىدىكى يېڭى ھاياتقا چەكسىز تەلپۈنىدىغان ئالىيجاناب روھقا ئىگە كىشىگىلا خاس ئالىي ئازاب تۇيغۇسى ئىدى . ھەرگىزمۇ ئەزىم شائىرلارنىڭ ئۇمىدسىزلىكى ئەمەس ئىدى ! ئۇ بىر خىل پەلسەپىۋى مەنىدىكى ئازاب ئىدى ، ئۇلۇغۋار بىر قەلبنىڭ چاقنىشى ئىدى . شائىر ئاشۇ دەۋردىكى قېرىنداشلىرىغا سېلىشتۇرغاندا ، بۇ جەھەتتە يېگانە ھېسابلىنىدۇ . شۇڭا ، ئۇ باشقىلار بىلەن ئورتاق تىل تاپالمىدى . ئۆزىنىڭ قەلبىدىكى ھەقىقەت يالقۇنىنىڭ ئۇچقۇنىنى باشقىلارنىڭ قەلبىگە تۇتاشتۇرۇشقا ئائىلاج قالدى . رېئاللىقنى ئۆزگەرتىشنىڭ ، كىشىلەرنىڭ ئېڭىنى ئويغىتىشنىڭ قىيىنلىقىدىن پەريات چەكتى . چىدىغۇسىز نادانلىقلىرىدىن قاتتىق ئىچى پۇشتى ، ئاقىۋەتنىڭ قىلچىمۇ خەيرلىك بولمايدىغانلىقىنى تونۇپ يېتىپ چوڭقۇر ھەسرەت چەكتى . قىسقىسى ، شائىرنىڭ بىپايان ئاسمان بوشلۇقىغا قاراپ يېتىپ ئىچ - ئىچىدىن غېرىبسىنىشى ، مۇشۇنداق مول مەنىگە ئىگە غېرىبسىنىش ھېسسىياتى ئىدى . بۇنداق ئالاھىدە مەنىگە ئىگە غېرىبسىنىش دانىشمەنلەرگە خاس بولغان ئالاھىدە مەنىۋى سۈپەت ئىدى . بۇنداق ئۇلۇغۋار تەنھالىق تۇيغۇسىغا ئۆز غېمىنىڭلا كويىدا بولىدىغان ، ئەتىدىن كەچكىچە ئادەتتىكى

تۇرمۇش ھەلەكچىلىكى بىلەن شاپاشلاپ يۇرىدىغان كىشىلەرنىڭ ئېرىشەلمىشى ئەسلا مۇمكىن ئەمەس ئىدى ! مۇشۇ مەنىدىن شائىر ھېچقانداق ئېتىقادى ۋە ئىجتىمائىي قىزغىنلىقى يوق ئادەملەر-گە ئىچ - ئىچىدىن نەپرەتلىنەتتى . ئۇنىڭ بارلىق شېئىرلىرىدىن شائىرنىڭ ئۆكۈنۈش ۋە ئازابلىنىش ھېسسىياتىنى ھەمدە چوڭقۇر تەپەككۇرىنى روشەن كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ .

كۆزىنى غەپلەت پەردىسى توسۇۋالغان ، ئەقلى زەئىپلەشكەن ، روھى سەزگۈرلۈكىنى يوقاتقان بىچارە خەلق ، ئادەم قانداق ياشىشى كېرەك ، بۇگۈنكى رېئاللىق نېمىدىن دېرەك بېرىدۇ ، جاھان نەدىن نەگە كېتىۋاتىدۇ ، دوست كىم ، دۇشمەن كىم ؟ . . . دېگەندەك ئەڭ مۇھىم مەسىلىلەردە پۈتۈنلەي نادان بولغاچقا ، ئۆز شائىرىنىڭ شېئىرلىرىدىكى يالقۇنلۇق دەۋەتلەرگە قىلچە قۇلاق سالمىدى .

ئەمما ، سىياسىي قارا نىيەت جاللات شېكىڭ شىسەي ۋەتەن ئاسمىنىدا چاراقلاپ چاقنىغان بۇ يورۇق يۇلتۇزنىڭ ئۆتكۈر نۇرىنى بايقىۋالدى . ئۇ شائىر تاراتقان بۇ نۇرنىڭ ھامىنى مىليونلىغان بىخۇد قەلبلەرگە بۆسۈپ كىرىدىغان ھاياتىي كۈچكە ئىگە ئىكەنلىكىنى پەرەز قىلىپ ، زەھەرلىك قىلىچىنى قىنىدىن سۇغۇرۇپ 1933 - يىل 3 - ئاينىڭ 13 - كۈنى 32 ياشلىق بۇ ئوت يۈرەك شائىرنى ياۋۇزلۇق بىلەن كېچىكتۈرمەي چېپىپ ئۆلتۈردى .

ئاشۇ پەيتتە شائىرنىڭ ئادەتتە قېرىنداشلىرىغا ئاق كۆڭۈللۈك يېغىپ تۇرىدىغان قوي كۆزلىرىدىن دۇشمەنلەرگە بولغان غەزەپ ئۇچقۇنلىرى چاقنىدى . ئاغزىدىن يۈرەكنى لەرزىگە سالغۇچى مەردانە شوئارلار ياڭرىدى .

پەقەت بىرلا خىل ئۆلۈم مەڭگۈ ھالاك بولغانلىقىنى ئىپادىلىمەيدۇ . ئۇ بولسىمۇ ، توزۇپ كەتكەن گۈل ، ساقىپ كەتكەن يۇلتۇز ، پىشقان مېۋە ، بىخ سۈرگەن ئۇرۇق ، يەرگە تۆكۈلگەن يوپۇرماق . . .

نادان خەلق جاللات شېكىڭ شىسەينىڭ قانلىق قىلىچى ئاستىدا جان بەرگەن بۇ سالماق ھەم چوڭقۇر پىكىرلىك ياش شائىرنى ھەيران بولغان ھالدا بايقاشتى ! شائىر تاراتقان نۇر ئۇلارنىڭ قەلب

ئاسمىنىنى ئاستا - ئاستا يورۇتۇشقا باشلىدى . ئۇنىڭ شېئىرلىرى-
دىكى كۆچلۈك ئىسيانكارلىق روھ ، يىراقنى كۆرەر نەزەر ۋە چاقى-
رىق كۆچىگە باي پىكىرلەر ئۇلارنىڭ قەلبىدە يېنىك تەۋرىنىش پەيدا
قىلىشقا باشلىدى . نەچچە يۈز يىللار مابەينىدە قاداقلىشىپ كەتكەن
بۇ قەلبلەرنى لەرزىگە سېلىش ئۇنچە ئاسان ئەمەس ئىدى ، ئەلۋەتتە !

20 - ئەسىرنىڭ 80 - يىللىرىغا كەلگەندە ، بۇ نۇرانە يۈلتۇز
ئۆزىنى ئىزدەش سەپىرىگە ئاتلانغان ، ئۆزلۈك تۇيغۇسى ئويغانغان
بىر ئەۋلاد ياشلارنىڭ قەلبىدە چاراقلاپ يېنىپ ، ئۇلارنى ئۆزىگە
مەپتۇن قىلىۋالدى . ۋەتەن دەۋىتىگە سەزگۈرلۈك بىلەن قۇلاق سالى-
دىغان ، قىزغىن ھېسسىياتقا ، يۈكسەك ئارزۇغا ئىگە بۇ ياشلار
ئادەتتە باشقا نۇرغۇن مەسىلىلەردە گەپ تالىشىپ قالسىمۇ ، بىراق
ئۇلارنىڭ زۇلمەت ئاسمىنىدا چاقنىغان شائىر ئابدۇخالىق ئۇيغۇرغا
بولغان ھۆرمىتى بىردەك ئىدى .

مانا بۇگۈن شائىرنىڭ قەتل قىلىنغىنىغا توپتوغرا 70 يىل
بولدى . شۇ تاپتا پۈتۈن ئۇرۇمچى شەھىرى ئېغىر ئۇيقۇ قوينىغا
كىرىپ كەتتى . مەن ئۇستەل چىرىغى ئالدىدا مۇكچىيىپ ئولتۇرۇپ
شائىر ئابدۇخالىق ئۇيغۇر بىلەن غايىۋانە سۆزلەشمەكتىمەن . ئادەت-
تە ، قەتئىيلىكىم بوشىشىپ ، دىلىمغۇللىقىم كۆچىيىپ قالغان چاغ-
لاردا ، ھاياتتىكى چاكىنىلىقلار بىلەن ئېلىشىپ چارچىغان ۋاقتىم-
دا ، ئۇنىڭ شېئىرلىرىنى ئوقۇسام ماڭا جاسارەت ۋە كۈرەش خۇشال-
لىقى ئاتا قىلىدۇ . قىسقىسى ، شائىر ئابدۇخالىق ئۇيغۇر قەلبىمدە-
كى مەڭگۈلۈك يورۇق يۈلتۇز !

مۇھەممەد سالىھ (ئۆزبېكىستان)

تۇن تەشەببۇسى

تاغ لەشكەر تاشلىغان بەھەيۋەت كېمە مىسالى مۇڭزارىنەتتە.
ئارچىلارنىڭ بەدىنى سالقىندىن پاختەكتەك ئېچىلىشقا باشلايدۇ، تىكەنلىرى ئۆتكۈرلىشىدۇ.
شۇنداق يېنىمدا بىر يىلان پوست تاشلايدۇ.
چېكەتكىنىڭ چىرىلداشلىرى يەر ئاستىدىن ئېتىلىپ چىقىۋاتقان ئۇزۇك - ئۇزۇك فونتانغا ئوخشايدۇ.
مايسا ئۆزرە نېمىدۇر يالتىرايدۇ.
ئۇنى ئېلىش ئۈچۈن ئېگىشىۋېتىپ، بۇ كۆكتىن ئۈچقان يۇلتۇزمۇ، كۆز ياشمۇ، يانار قۇرتمۇ، بىلمەيمەن.

رەسسام

ھەر قېتىم دەرەخ سۇرىتىنى سىزسامىلا، ئۇنىڭدىن بىرەر قۇش ياكى يۇلتۇز ئۇچۇپ چىقىدۇ. تېخى شاخلىرىنى تەرتىپكە كەلتۈرمەستىن، بەرگىلىرىنى بەلگىلىمەستىنلا بىر قۇش ئۇچۇپ چىقىدۇ ياكى يۇلتۇز پەيدا بولۇپ، شېخىغا قونۇۋالىدۇ.
مېنىڭ شورلۇق قولۇم بىردىنلا ئۇچ خوجايىنغا خىزمەت قىلىشقا مەھكۇم خىزمەتكار — كىمنىڭ كۆڭلىنى ئالارىنى بىلمەس.
قۇش كۈندۈزنى ئىستەيدۇ، يۇلتۇز تۈننى. ھەر ئىككىلىسى دەرەخنى ئۆزىگە قاراتماقچى...
شۇ چاغدا مەن ئۆز بىلگىنىمنى قىلىمەن: كۈندۈزمۇ ئەمەس، تۈنمۇ ئەمەس، تاڭ سۇرىتىنى، ئۇنىڭ قاق ئوتتۇرىسىغا يالغۇز بىر دەرەخنىڭ رەسىمىنى سىزىمەن. شۇنداق يالغۇزكى، ئۇنىڭدىن نە قۇش ئۇچۇپ چىقالمىسۇن، نە يۇلتۇز...

ئېھتىياتكار ئاسمان

ئېھتىياتكار ئاسمان . كۆچلۈك ، لېكىن ، نىھايەت ئېھتىياتكار ئاسمان بۇ . ئەكسى ھالدا بۇ قەدەر لەپىلدەپ ياغماس ئىدى قار . بۇنچىلىك ئاستا ئايلانماستى ئۇ .

كۆچلۈك ، لېكىن ، چارچىغان ئاسمان . يەلكىسىنى يەر ئۆزرە تۇتقانچە مۇدۇرۇۋاتقان ئاسمان بۇ . ئەمما ، ئېھتىياتكار . ئۇيقۇسىدا ھېچنېمە قىلىۋاتقىنىنى بىلىپ تۇرغان ئېھتىياتكار ئاسمان .

تىلەمچىلەر

كوچىدا كېتىۋاتىمەن . ماڭا سۇكۇنات كېرەك . ئازغىنا سۇكۇنات سەدىقە قىلىڭ . كىچىككىنە سۇكۇنات . ئادەملەر ماڭا ھەيران قارىشىدۇ ، ئىنىدىمەيدۇ . رەھمەت دەيمەن ئۇلارغا ، بىر چىمدىم بولسىمۇ . . . رەھمەت !

سۇكۇنات سوراپ ئۆز ئۆيۈمگە كىرىمەن .

دەپتىرىمنى ئاچىمەن . يېرىمنى يېزىلمىغان . بېشىمنى سوغۇق سۇ ئاستىغا تۇتقاندەك ئاق سەھىپىگە باسىمەن . ئەمما دەپتەرنىڭ ئىككىنچى يېرىمى كونا يازمىلار بىلەن تولغان . دېمەك ، يەنە شاۋقۇن ، دەپتەرنىڭ يېرىمى — قوشنىخانا ، تاملىرى قەغەزدىن بولغان شاۋقۇنلۇق خانا . . .

بېشىمنى كۆتۈرىمەن . كىتاب جاۋنىغا كۆزۈم چۈشىدۇ . يەنە شاۋقۇن . كۆپ تومۇق ، تاللانغان شاۋقۇنلاردىن ئىشكاپ يېرىلاي دېگەن .

«ماڭا سۇكۇنات بېرىڭ !» دەپ قىچقىرىمەن . ھېچكىم ئاڭلىمايدۇ . چۈنكى ، باشقىلارمۇ مېنىڭدەك تاماق يېرىتىپ قىچقىرىۋېتىپتۇ : «سۇكۇنات بېرىڭ !»

يارىدىكى ئاق تېرەكلەر

ياق ، ئايالار يارغا چۈشۈشتىن قورققان بولاتتى . ئايالار كۆپ-

كۆندۈزى بۇنداق يالىڭاچ تۇرماس ئىدى . ئاياللار بۇ سۆكۈناتتىن شۇبهه قىلغان بولار ۋه سايدىكى ئۆز ئەكسىگه بۇنداق ئۇزاق تىكىلىپ قارىيالماس ئىدى . . .

بولمىسا ، نېمىشقا بۇ ئاق تېرەكلەر ئاياللارنى ئەسلىتىدۇ ؟

بولمىسا نېمىشقا بۇ ئاق تېرەكلەر يارغا چۈشۈپ ، كۆپكۆندۈزى يالىڭاچلانغان قورقماس ئاياللارنى ئەسلىتىدۇ ؟

نېمىشقا ئۇلار سۆكۈناتتىن شۇبهه قىلمايدۇ ، سايدىكى ئەكسىگه تىكىلىپ قالغان ئاياللارنى ئەسلىتىدۇ ، نېمىشقا ؟

يوق ئادەمنىڭ ئىشىكى

ئون كۈن ئۆيده بولمىسام ، ئىشىكىمدىن قەغەز گۈللەر ئۇنۇپ چىقىدۇ . قۇلۇپ سېلىنىدىغان تۆشۈكتىن تارتىپ ، كېشەكلەرنىڭ يېرىقلىرىغىچه باشتىن - ئاياغ قەغەز پارچىلىرى پىرىلداپ تۇرىدۇ .

بىرسىنى ئېلىپ ئوقۇيمەن : «كەلگەندىم ، يوق ئىكەن . — ت» . ئىككىنچىسىنى كۆرىمەن : «قاچان كەلسەم ، يوق-سەن . — م» . ئۇچىنچى ، تۆتىنچى ۋه ئونىنچىسىدىمۇ شۇ مەزمۇن : سەن يوق ئىكەنسەن . . .

مەن بۇ يوقلۇق تىككەن ئۆسۈملۈكلەرنى بىر - بىر يۇلۇپ ئالىمەن . . . ۋه جىمجىت بولۇپ قالغان ئىشىككه رەھىمسىم كېلىپ كېتىدۇ :

بۇ ئىشىك — گۈللىرى ئوغرىلانغان گۈلزارغا ئوخشايدۇ .

گۈل لوڭقىسى تۇرغان جاي

سېنىڭ چېھرىڭ دۇنيادىن بىخەۋەر .

كۆزلىرىڭ كىرپىكىڭدىن ، چاچلىرىڭ ماڭلىيىڭدىن بىخەۋەر مۇتلەق .

سەن گۈللەرنى قۇچىقىڭغا بېسىپ ، ئۇزاق ھىدلايسەن ، مىز-

نەتدار بىر نىگاھ مېنىڭ باغرىمنى ئېزىۋېتىدۇ : سېنىڭ قۇۋانچىڭ ئۇچۇن خاۋاتىرلىنىمەن . خاۋاتىر سايىسىدا مېنىڭ قۇۋانچىم .

سەن گۈللەرنى قۇچىقىڭغا بېسىپ ئۇزاق ھىدلايسەن .

سەن گۈللەرنى لوڭقىغا قويىسەن . لوڭقىنى كىتابقا ، ئاخىرى ياماق تۇگەيدىغان كىتاب ئۇستىگە قويىسەن ، ئاخىر .

سايامدىكى بارىدىغان ئادەم

ئۇزاق سايامدىكى ھازىرلانغان ئادەمنىڭ بىرىنچى نۆۋەتتە ئۆز ئۆيى بولۇشى كېرەك . ئۆيدە چوڭ چاماداىنى ، ئۇنىڭ ئىچىدە ھەر خىل زۆرۈر نەرسىلەردىن تاشقىرى پۇل تولغان يىگىرمىدەك قاپچۇق بولمىقى كېرەك .

سايامدىكىلەرنىڭ قايتقاندا سوۋغا سوراىدىغان ئەقىللىق بالىلىرى ، قۇچاق ئېچىپ كۈتۈۋالىدىغان ئەقىللىق خوتۇنى بولمىقى كېرەك . نىھايەت ، ئۇزاق سايامدىكى چاغلانغان ئادەمنىڭ چېچىغا ئاق چۈشمىگەن بولۇشى كېرەك .

شۇلارنى ئويلاپ مەن پىكىرىمدىن ۋاز كەچتىم .

ئۆرۈكزاردا تەنھا

ئىككى بالا ئۆرۈك شېخىغا ئېسىلغانچە كۆپكۆك غورىلارنى شارتىلدىتىپ ئۇزۇشكە باشلىدى . ئۇلار مېنى كۆرمەس ئىدى . ئۇزاق كۆزدىتىپ تۇردۇم . چىشىم قاماشتى . جەھلىم قاتتى .

«ھەي ، بولدى قىلىڭلار !» دەپ ۋارقىراقچى بولدۇم - يۇ ، خەيرىيەت ، ئۆزۈمنى تۇتۇۋالدىم ، جەھلىمنى يۇتتۇم .

راست ، مەن ئەمدى ئۆرۈك غورىسىنى ياقتۇراي قويغان بولسام ، بۇنىڭدا بالىلارنىڭ نېمە ئەيبى بار ؟

ئاستا قايرىلىپ ئىزىمغا قايتتىم .

سۆيگۈ

ئۇلار بىر - بىرلىرىنى قاتتىق قۇچاقلاپ خەيرلەشتى . بىر - بىرلىرىنى قاتتىق قۇچاقلاپ ئۆيقۇغا كەتتى ئۇلار .

ئۆيقۇ ئۇلار ئۈچۈن ئەڭ ئۇزاق ساياھەت — ئۇزاق ئارىلىق . ئۆيقۇ دېگەن بىپايان مەملىكەت ، ئۆيقۇ دېگەن زالىم دۆلەت . تاڭ ئاتقاندا ، ئۇلار بىر ۋاقىتتا ، بىر لەھزىدە ، تەڭلا ئويغىنىشىدۇ . كېچىكمەك ئۆلۈم بىلەن تەڭدۇر .

كېچىكمەك ، بىر دەقىقە كېچىكمەك — دۆلەت چېگرىسىدا ئۇخلاپ قالغان قاچقۇنىنىڭ ئەھۋالىغا چۈشمەك بىلەن تەڭ ئۇلار ئۈچۈن .

كۆڭۈل

ھېچ نەرسە قىلماسلىق قانداق ياخشى . ھېچ نەرسە قىلمايۋاتقىنىمەن ، دەپ ئۆكسۈمەسلىك قانداق راھەت . ۋىجدان قىينالمىسا ، ۋىجدان قەيەرگىدۇر غايىب بولسا ، ئورنىغا باشقا بىرنەرسە ، ئۇنىڭغا ئوخشىمىغان ، ئەمما ئۇنىڭ ئەڭ ئۆتكۈر كۆزىنى ئورۇۋالغان ۋە شۇ ئۆتكۈر پەردە ئارا تىكىلىۋاتقان مىڭ كۆزلۈك مەۋجۇدات — ھېچكىم ئالدىدا ھېساب بېرمەيدىغان قەيسەر مەخلۇق ، ۋىجدان كەبى تارتىنچاق ئەمەس ، ئەقىل كەبى ئېھتىياتكار ئەمەس ، تۈزلۈكى چىقمىپ كەتكەن «كۆڭۈل» قانداق ياخشى . كىم ئۇنى ئەيىبلەر ۋە نېمە ئۈچۈن ؟

ئۇ ھەممىنىڭ ئىچىدە يالغۇز ئۆزىنىڭ يېتىلىشىنى سەۋر - تاقەت بىلەن كۈتۈشكە قادىر ، باھارنىڭ يېشىل كۆرپىسى ئاستىدىمۇ ، زىمىستان يېپىنچىسى تېگىدىمۇ ئۆزىنى ، يالغۇز ئۆزىنى كۈتىدۇ . بۇ مېۋە ئۆزىنى پەقەت ئۆزى ئۈچۈن ئاسرايدۇ .

غەلىتە ئادەم

ئۇنىڭ لوڭقىسىغا بىر دەستە گۈل سېلىپ قويىسىڭىز ، ئۇ

تەئەججۇپلەنمەيدۇ . لام - جىم دېمەي گۈلگە سۇ قۇيۇشقا باشلايدۇ .

ئۇنىڭ سۇپىسىغا ئون سوم پۇل قويۇپ ، قاراپ تۇرسىڭىز ، ئۇ پۇلنى جىمغىنە ئالىدۇ - دە ، دۇكانغا چىقىپ كېتىدۇ .

توغرا ، سىز ئۇنىڭ «رەھمەت»ىگە زار ئەمەسسىز ، لېكىن بۇ ئادەمدىكى خاتىرجەملىك سىزنىڭ جېنىڭىزنى چىقىرىدۇ ۋە ئۆزۈڭىزنى قويارغا جاي تاپالماي ، ئۇنىڭغا نەپرەت بىلەن قارايسىز .

ئۇ بىسەرەمجانلىقىڭىزنى بىلىپ سىزگە تىكىلىدۇ . . .

— سىزگە نېمە كېرەك ئۆزى؟ — دەيدۇ ئۇ خاتىرجەم .

— رەھمەت ، — دەپ سالىسىز كۈتۈلمىگەندە .

— ئەرزىمەيدۇ ، — دەپ غۇدۇرايدۇ ئۇ ۋە سىز كەلتۈرگەن گۈلگە سۇ قۇيۇشنى داۋام ئېتىدۇ ياكى سىز قويغان نۆۋەتتىكى ئون سومىلۇقنى ئېلىپ دۇكانغا چىقىپ كېتىدۇ .

تاڭ سەھەر

تاڭ سەھەر ئويغانسام ، كېچىدىكى بېرىلگەن ۋەدە مېنى قىينىمايدۇ . كۆزۈمنى ئاچسام ، ھېچكىمدىن قەرز سورىمايمەن . مەن ئۆز قارىنىمدىن ئاۋۇال ، نەپسىمدىن ئاۋۇال ، ھەتتا كۆزلىرىمدىن ئالدىن-راق ئويغىنىمەن تاڭ سەھەر .

ئەتىگەن ئۆز ھاياتىمغا مۇبالىغىسىز قارايمەن .

ئەتىگەن مېنىڭ پىكرىم مۇستەقىل ، سۆزلەر ئالامانى ئۇزاقتا ، بايراق كۆتۈرۈۋالغان سۆزلەر ئالىمانى . . .

ساپا

مەن قارا دېگىزغىمۇ ، ئاق دېگىزغىمۇ موھتاج ئەمەسمەن . مېنىڭ ساپايىم بار ، ئۇ مېنىڭ يېشىل دېگىزىم ، مېنىڭ ھەمىشە تىنچ ، دائىما كۆپكۆك دېگىزىم .

مەن ئۇنىڭغا چۆكۈۋېتىپ ئاۋۇال قۇلاقلىرىمنى ، كېيىن كۆزۈمنى دېگىزنىڭ ئەڭ تۈۋىدە ئېچىش ئۈچۈن بېكىتىمەن ، قاراقلار

نۇرنى تىرەنلىك ئۈچۈن ئاسرايمەن . قۇلاقنى بولسا سۈكۈنات بە-
سمەنى خاتاسىز ئېنىقلاش ئۈچۈن بېكىتمەك لازىم .

ئايىغىم يېشىل دېڭىزنىڭ تۈۋىگە تەگكەندە ، مەن كۆزۈمنى ئېچىپ بىرىنچى قېتىم ئۈپۈقلار كۆپلۈكىنى كۆرىمەن . دېڭىز يۈزى-
دە ئۈپۈق يېگانە بولسا ، ئۇنىڭ ئاستىدا مىڭلاپ ئۈپۈق مەۋجۇت .
بېلىقلار توپىنىڭ باراۋىرىدە مىڭ تەرەپكە سوزۇلۇشىنى تەسەۋۋۇر قىلىڭ !

بۇ غارايىپ بېلىقچىلار ماڭا بىرنەچچە مەرتە ئۆز پىكىرلىرىم بولۇپ كۆرۈنىدۇ ۋە ئۇلارنى تۈتۈۋالماقچى بولدۇم — پايدا چىقمە-
دى . قولۇم يېقىنلاشقان زامان ئۇلار يوق بولۇپ كېتىپ ، گۈزەل-
لىك ئورنىدا كىچىك پۈپۈكچىلەر قالاتتى ، خالاس .

ئەمدى مەن «ئىرادە قىلىنغان پىكىر — يالغان» دېگەن ھېكە-
مەتكە ئىشىنىپ قالىمەن .

سۈرەت

مەن جىلمىيىپ چۈشكەن ئۆز سۈرىتىمنى تاماشا قىلىمەن .
مەن ئادەملەرگە يېقىشنى ئىستەيمەن .
مەھكەم تارتىلغان ، ئىككى بۇرجىكىگە مىخ ئۇرۇلغان تەبەس-
سۇمغا قاراڭ .
سىزلەرگە ياخشى كۆرۈنۈش ئۈچۈن مەن ھەرقانداق ئاغرىققا
تەييارمەن .

جاسارەتنىڭ كۆزى

ماڭا ئۇيقۇ بەرمەس جاسارەتنىڭ كۆزى .
«نېمىشقا جىمسەن ؟» دەيدۇ ئۇ ماڭا .
«نېمىشقا جىمسەن ؟ قولۇڭ ئازاد بولۇپ ، ئايىغىڭ ساق بو-
لۇپ ، نېمىشقا جىمسەن ؟» دەيدۇ ئۇ ماڭا تىكىلىپ .
«بۇ قوللار باغلاقلىق بولۇشى مۇمكىن ئىدى» دەيدۇ مېنىڭ

قوللىرىمنى كۆرسىتىپ .

«بۇ ئاياغلاردا كىشەن بولۇشى مۇمكىن ئىدى - ھە . . .» دەيدۇ ئۇ مېنىڭ ئاياغلىرىمغا ئىما قىلىپ .

«توغرا ، — دەيمەن مەن ، — سېنىڭ تەجرىبەڭ بار . سەن باغلاقلىق قوللارنىمۇ كۆرگەنسەن ، كىشەنلىك ئاياغلارنى ھەم ، لېكىن مەندىن نېمە ئىستەيسەن ، جاسارەتنىڭ كۆزى ؟ !»

ژارقىرىغىنىم كار قىلمايدۇ ، ئۇستۇمدىن كەتمەيدۇ ، تاڭغىچە قادىلىپ تۇرىدۇ جاسارەتنىڭ كۆزى .

يالغۇز كىشى

كۆزۈمنى ئاچسام ، قۇياش چاراقلاپ تۇرۇپتۇ ، شامال دېرىزە پەردىسىنى ئويناۋېتىپتۇ ، يېنىمدا سەن يوقسەن .

كۆزۈمنى ئاچسام ، ئاسماندا ئاپئاق بۇلۇتلار تولغىنىۋېتىپتۇ ، تېرەكلەر شۇۋىرلاۋېتىپتۇ ، قۇشلار چىرقىراۋېتىپتۇ ، يېنىمدا سەن يوق .

سېنىڭ ئورنۇڭ بوشلا ، كۆزۈمنى ئاچسام !

ئاھ ، بىۋاقىت كۆز ئاچقان ئادەم !

تاغدا

ئەكس سادا ۋەتىنى .

سەن بىلەن مېنىڭ ۋەتىنىم .

بىگانە كىشىنىڭ ، بىز بىلەن خەيرلىشىۋاتقان مېھمان كىشىنىڭ ۋەتىنى . كۆز ئېچىۋاتقان يېشىللىق ، توساتتىن ياڭرىغان قاھ ، قاھ ، ئۆتكۈنچى قۇشلار ۋەتىنى .

ئاساسەن ئەكس سادا ۋەتىنى . چۈنكى بىز بۇ يەردە ئۆز ئاۋازىدىن قورقمايمىز . ئاۋازىمىزنىڭ كۆپلۈكىدىن چۆچۈمەيمىز . ئىككى ئاۋازغا ئىگە بولغان ئادەم قوللىرى ئۇزۇن ئادەمدۇر . بۇ قوللار بىلەن پەستە تۇرۇپ كۆز يەتكۈسىز چوققىدىكى قارلارغا

بىمالال تېگىش مۇمكىن .
مېنىڭ كەتكۈم كەلمەيۋاتىدۇ .
لېكىن بىز سەن بىلەن ئەكس سادالارمىز . قىچقىرىۋاتقان ، تىنماي قىچقىرىۋاتقان شەھەرنىڭ ئەكس سادالىرى .
قايتىش كېرەك .

قورقۇنچاق ئادەم

تېلېفون جىرىڭلىسا تىترەپ كېتىمەن ، ئىشىك تاقىلدىسا ، يىقىلىپ چۈشىمەن .
خەۋەردىن قورقىمەن .
قېرىندىشىم كەلسە ، قۇچاقلاپ كېتىمەن ، يوشۇرۇنمەن ئاغىنەم كەلسە .
خەۋەردىن قورقىمەن .
پوچتا ساندۇقى يېنىدىن چېچىپ ئۆتىمەن ، قايرىلىپ قارىمايمەن بىراۋ چاقىرسا .
خەۋەردىن قورقىمەن .
ياق ، مەن بۇ دۇنيانىڭ پاجىئە تولغان كۆزلىرىگە تىك قارىيالمايمەن .

ئارزۇ

ئەرەبىستانىنى ئارزۇ قىلما . سېغىنچىڭنى يوشۇر . تەبەسسۇم قىل ماڭا سۆيۈملۈكۈم .
ھازىر تاشقىرىدا يامغۇر ئەزۈيلەۋاتقان چاغدا ، ھەربىر قارا دەرەخ بىزنىڭ يالغۇزلۇقىمىزغا ئۆتكۈر شاخلىرى بىلەن نوقۇۋاتقان پەيتتە ، ئەرەبىستانىنى ئارزۇ قىلماق ئېغىر ، قۇياشنى ئويلىماق ئېغىر . . .
ئەزىزىم ، مەيلى ، سېغىنچىڭنى يوشۇرما ، مەيلى ئۆرتىمىگىن ئۆزۈڭنى ، مەيلى كېرەك ئەمەس تەبەسسۇم ، ئارزۇ قىل مەيلى

سۆيۈملۈكۈم !
ئاپىلسىننى ئارزۇ قىل ، ھېچ قەيەردە يوق ئاپىلسىننى . . .
ئاپىلسىننى خىيال قىل . ئۇنى چەپ قولۇڭغا ئال ، قولۇڭ چىمچىلاقىنى كېرىپ تاماشا قىل ، گويا چەپ قېشىڭنى يىمىرىپ ، قۇياشنى كۆزەتكەندەك تاماشا قىل ئۇنى ، سۆيۈملۈكۈم !

قۇيرۇق مونولوگى

مەن ئۆزۈمگە ئۆزۈم خان ، ئۆزۈمگە ئۆزۈم قۇيرۇقمەن .
مەن ھېچكىمنىڭ ئارقىسىدىن ئەگەشمەيمەن .
ھېچكىمنىڭ ئالدىدا لىكىلدىمايمەن .
ھېچقاچان غەلۋىر باغلىمايمەن ئۆزۈمگە . . .
مېنى باغلىماقچى بولغانلار بولسا ، ئېيتىپ قويايى ، ئاۋارە بولۇشىدۇ .
مەن ئۆزۈمگە ئۆزۈم خان ، ئۆزۈمگە ئۆزۈم قۇيرۇقمەن .
ئىگەمدىن قاچان ئايرىم بولغىنىم ئېسىمدە يوق ، ئەسلىگىمۇ كەلمەيدۇ . پەقەت تەسەۋۋۇرۇمدا قاچانلاردىدۇر شىددەت بىلەن كۆتۈرۈلگەن پالتىنىڭ ئانىي سۈرىتى قېتىپ قالغان .
پولاتتا ئەكس ئەتكەن لەھزىلىك بۇ شولا مېنىڭ ئېگىمنى مەڭگۈ يارىتىدۇ .
شۇ شولا مېنىڭ قۇياشىمدۇر !

سوۋۇپ بېرىۋاتقان قولنى تۇتۇپ

ئۇنىڭ سوۋۇپ بېرىۋاتقان قولىنى تۇتۇپ ، سۇنۇپ بېرىۋاتقان كۆزلىرىگە تىكىلدىم :
— ئىشەن ، مەن پۈتۈنلەي قايتىپ كېلىمەن . مېنى شەھەرگە باغلاپ قويۇشقىنى يوق . يېزىش - سىزىشلىرىمنى مۇشۇ جايدا قىلسامۇ بولۇۋېرىدۇ . مەن سەن تىككەن دەرەخنى تەربىيىلەيمەن ، ئۇكىلىرىمغا يارىدىم بېرىمەن . ئۇلار بىلەن بىرگە ، دائىم بىرگە

ياشايمەن . . .
كۆڭلۈڭ توق بولسۇن ، ئەمدى ھېچقاچان شەھەرگە كەتمەيمەن ، ئەمدى ئەقلىم كىردى . . .

ھەيكەل سايىسىدا

ئات ئۈستىدە ئولتۇرغان ھەيكەل جاھانگىر ھەيكىلى بۇ .
ياق ، بىر قاراشتا شۇنداق تۇيۇلىدۇ ، خالاس .
ئىشەنمىسىڭىز ، دىققەت بىلەن كۆزىتىڭ : بۇ ئادەم مۇتلەق جاھانگىر ئەمەس ، ھەيكەلتىراشنىڭ ئۆزى .
يەنىمۇ دىققەت قىلسىڭىز ، ئۇنىڭ قولىدىكى شەمشەر تاش يونىدىغان ئەسۋابقا ئايلىنىدۇ . ئۇ خۇددى ئاتنىڭ قۇلىقىغا پەرداز قىلۋاتقاندەك .
ياق ، بۇ جاھانگىر ئەمەس ، جاھانگىر ئاللىقاچان ئۆلۈپ كەتكەن . بۇ ئادەم تېخىچە ئىشىنى تۈگەتمىگەن ھەيكەلتىراش .

دەخلىسىز خىيال

تاماكا قۇرۇتۇۋاتىمەن .
مېنىڭ ھاياتىم ئاستا ـ ئاستا مەزمۇنلاشماقتا .
مەن بۇنى تاڭىشىدەك قېتىپ قالغان تونۇغۇنسىز بارماقلىرىم بىلەن تاماكا ئېزىۋېتىپ ھېس قىلىمەن . مەن بۇنى ، تاماكىنىڭ سىرلىق ھىدى بەختىيار كەچۈرگەن كۈنلىرىمنى يادقا سالغاندا ، شائىر ئېيتقاندەك «جاراڭلىق يالغۇزلۇق» دەملىرىنى يادقا سالغاندا ھېس قىلىمەن .
مەن يەنە ئۆلۈشنى ئىستىمەيمەن .
مەن يەنە ئۆلۈمدىن قورقمايمەن .
مېنىڭ ئىرادەم قاپىقى ھايات ئالدىدىكى قورقۇنچلۇق ئىدى .
تاماكا قۇرۇتۇۋېتىش بۇ دەھشەتلىك قاپاقنىڭ يارىلىنىۋاتقانلىقى ، سىناۋاتقانلىقى ئېنىق سېزىمەن . . .

نىهايەت ، مانا ئۇ — مېنىڭ ھاياتىم !

قار ياغقاندا

يېغىۋاتقان قارغا قاراپ ئويلايسەن : نېمىشقا ئادەم نىگاھىدىن ئىز قالمايدۇ ؟

ئەگەر قالسا ، بۇ قايسى شەكىلدە بولۇشى مۇمكىن ؟ دەپ ئويلايسەن .

ئادەم نىگاھى ، بارچە نەرسىلەردىن مەۋجۇتراق ، نېمىشقا ئۇنىڭدىن ئىزلار قالمايدۇ ؟

ئادەم نىگاھىدىنمۇ ئېغىرراق يۇك يوق ، نېمىشقا ئۇنىڭدىن ئىزلار قالمايدۇ دەپ يازىسەن ۋە شۇ يازمىنىڭ ئاشۇ ئىز ئىكەنلىكى خىيالىڭغىمۇ كەلمەيدۇ .

ۋاقىت

مانا شۇ سېمىز ئايال بىلەن بىرگە ئوقۇغان ئىدۇق .

مانا شۇ سېمىز ئايالنى مەن سۆيگەنىدىم . ئەگەر ھازىر ئۇچراتمىغىنىمدا ئۇ يادىمغىمۇ چۈشمەس ئىدى .

شەپقەتسىزى بىزمۇ ياكى ۋاقىت ؟

ئىككىلىسى بىرنەرسە . سۈرۈشتۈرمەك شەرتمۇ ؟

بىز ئىككى ئاياغلىق ۋاقىتمىز .

ئىرغاڭلاپ كېتىۋاتقان مانا شۇ ئايالنى مەن سۆيگەنىدىم ، ئاخىر !

ئۇنىڭ بىلەن مانا شۇ تېرەككە ئىسىملىرىمىزنى ئويغانىدۇق .

ئەمدى ھەرپلەر قارىيىپ ، شىلىنغان . تېرەك بولسا ھامان ئۆسمەكتە . تۆت تەرەپكە شاخلاپ بېرىۋېتىپتۇ ، تېرەك !

(روزىمۇھەممەت مۇتەللىپ تەرجىمىسى)

ئالويس بېرتران (فرانسىيە)

يەنە بىر باھار

يەنە بىر باھار — يەنە بىر تامچە شەبنەم ، ئازابلىق كەچمىشلەر-
نىمگە بىردەملىك بولسىمۇ تەسەللى بەرگۈچى ، گويا يۇرىكىمدىن
سىرغىپ چۈشكەن بىر تامچە ياش !

ئېھ ، مېنىڭ ياشلىق باھارىم ، ۋاقىتىنىڭ ئېقىن سۈدەك ئۆتۈ-
شى ئۆتكەنكى خۇشاللىقلىرىڭنى مۇزلىتىۋەتتى ، بىراق ئا-
زابلار سېنى كەينىگە تاشلىۋەتكەن بولسىمۇ ، ئازابلار
يەنىلا مەۋجۇت .

قەلب سىرىمنى ئوغرىلىغۇچى ئەي ، ئاياللار ! ناۋادا مېنىڭ
سۆيگۈمدە ئالدامچى بار دېيىلسە ، ئۇ مەن ئەمەس ، ئەگەر ئالدانغۇچى
بار دېيىلسە ، ئۇ سىلەر ئەمەس .

ئاھ ، باھار ! كىچىككىنە پەسىل قۇشى ، بىرلا پەسلىنىڭ مېھ-
مىنى . سەن بىر مۇڭلۇق ناخشا ، شائىرنىڭ قەلبىدە ، كاۋاكچوكزار-
لىقتا ئۇزۇلمەي ياڭرايدىغان !

پانىي دۇنيادىكى ياش شائىرنىڭ ماڭلىيىدا ، ئورماندىكى قېرى
كاۋاكچوك دەرىخىنىڭ شېخىدا ، يەنە ماي ئېيىدىكى بىر تارام قۇياش
نۇرى ، يەنە بىر باھار !

سۇ ئۈستىدە گۈگۈم

قارا رەڭلىك سايامەت كېمىسى بىر مەرمەر قەسىرنىڭ ئالدىدە-
كى كىچىك كۆلنىڭ ئالدىدىن ئۆتتى . گويا بىر پالۋاننىڭ كېچىدە
پەلتوسىغا بىر خەنجەر بىلەن قول چىراغنى يوشۇرۇپ ، خالىس بىر
ھەرىكەتكە ئاتلانغىنىدەك ، كېچىدە بىر چەۋەندار بىلەن بىر ئاقسۆ-
ڭەك ئايال مۇھەببەتلىشىۋاتاتتى . «ئاپېلسىن دەرىخى نەقەدەر خۇش-
بۇي - ھە ! ئەمما سىز بۇنىڭغىمۇ ئېرەن قىلمايۋاتىسىز ، سىز

باغچىدىكى ھەيكەلگە ئوخشاپ قېلىۋاتىسىز» !

«مېنى ھەيكەلگە ئوخشاتقىنىڭىز نېمىسى ، جورجى ، ئېيتىڭە سىزگە نېمە بولدى سۆيۈملۈكۈم ، سىز زادى مېنى ياخشى كۆرەمسىز ؟»

«ئاسماندىكى يۇلتۇزلارمۇ مېنىڭ سىزنى سۆيىدىغانلىقىمنى بىلىدۇ ، ئەجەبا ، سىز بۇنى سەزمەيۋاتامسىز ؟»

«توختاڭ ، بۇ نېمە ئاۋاز ؟»

«ھېچ ئىش يوق ، سۇنىڭ ئاۋازى ، بۇزغۇنلار جۇداكا پورتىدىكى تاش پەلەمپەيگە ئۇرۇلغاندا مۇشۇنداق ئاۋاز چىقىدۇ .»

«قۇتقۇزۇڭلار ! قۇتقۇزۇڭلار !»

«ئاھ ، پەرۋەردىگارىم ، بىرسى سۇغا چۈشۈپ كېتىپتۇ !»

«ماڭايلى ، ئۇ باشتىلا توۋا قىلغان .»

بىر پوپ لەمپە ئاستىدا تۇرۇپ شۇنداق دېدى .

قارا رەڭلىك سايادەت كېمىسى پالاق ئۇرۇپ ، مەرمەر قەسرىنىڭ ئالدىدىكى بىر كىچىك كۆلنىڭ ئالدىدىن ئۆتتى . گويا بىر پالۋاننىڭ پەلتوسىغا خەنجەر بىلەن قول چىراغنى تىقىپ ، ئاشۇ خالىس ھەربىكەتتىن قايتىپ كەلگىنىدەك .

مىمباسۇ ئايىم

مىمباسۇ خانىم بىر ساھىبجامال ئىدى ، ئۇ مۇھەببەت ئۈچۈن جان تەسەددۇق قىلدى . بۇ ئالدىنقى ئەسىردىكى ئىش بولۇپ ، ئۇ چەۋەندىز تېرارۇنى سۆيەتتى . ئەمما چەۋەندىز ئۇنى ياخشى كۆرمەيتتى .

— «غەربىي قوۋۇق خاتىرىلىرى»دىن .

ئايال چاكار بوتۇلكىغا چىلانغان گۈل بىلەن شامدانىنى ئۈستەلگە قويدى . بۇ نىمجان ئايالنىڭ كارىۋىتىغا ئېسىلغان كۆك شايى چىمىلدىقتا شامدىن چىققان قىزىل ، سېرىق شولىلار غۇۋا جىلۋىلىنىپ تۇراتتى .

«ماريئاتتا ، ئېيتقىنە ، ئۇ كېلەرمۇ ؟» «ھە ، سىز بىرئاز

ئوخلىۋېلىڭ ئايىم !» «شۇنداق ، مەن ئوخلىشىم كېرەك ، مەڭگۈ-لۈكتە تۇرۇپ ئۇنى چۈشەش ئۈچۈن .»

بىرسى پەلەمپەيدىن چىققاندەك قىلدى . «ئاھ ، چوقۇم ئۇ كەلدى !»

ئۇنىڭ ئاۋازى ئازابلىق ھەم تىترەڭگۈ چىقىۋاتاتتى . ئۆلۈم كېپىنەكلىرى ئۇنىڭ لەۋلىرىگە قونۇشقا باشلىغانىدى .

ئۇ پادىشاھ ئەۋەتكەن دېدەك بولۇپ ، كېنەز ئايىمغا تاتلىق - تۇرۇم ، پىرەنىك ۋە بىر كۈمۈش ئىستاكاندا دورا قاينىتىپ كەلگەنىدى .

«ئاھ ، ئۇ كەلمەپتۇ !» دېدى ئۇ زەئىپ ئاۋازدا ، «ئۇ كەلمەيدىغان ئوخشايدۇ ، مارىئاننا ، ماڭا گۈل بەرگىنە ، ئۇنى ھىدلاي ، ئۇنى سۆيەي ، ئۇنى سۆيگەندەك !»

شۇ تاپتا مىمباسۇ ئايىم كۆزىنى يۇمۇۋالغان بولۇپ ، جىممىدە ياتاتتى . ئۇ مۇھەببەت ئۈچۈن جان بەردى . ئۇنىڭ روھى يەرگە چۈشكەن بايىقى ۋىئولىت گۈلىنىڭ ھىدىغا سىڭىپ كەتتى .

ئاي نۇرى

كېچىدە ، پۈتۈن شەھەر سۈت ئۇيقۇغا كەتكەنىدى . بۇ بىر قىش كېچىسى بولۇپ ، مەن تۇيۇقسىز چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتتىم . يېنىمدىلا بىرسى مېنى چاقىرىۋاتقاندەك قىلاتتى .

ھۇجرام بىر خىل خىرە قارىيىپ كۆرۈنەتتى . ئاي گويا رومال ئارتىۋالغان ئاق كىيىملىك پەرىشتىدەك ، غۇۋا تۇمان ئارىسىدا ، خۇددى دېرىزەمنىڭ ئۈستىدىلا لەرزان ئەگىپ يۈرەتتى . ئۇ مېنى كۆزىتىۋاتقاندەك ، ماڭا قاراپ كۈلۈمسىرەپ قويياتتى .

بىرقانچە چارلىغۇچى رەستىلەرنى ئايلىنىپ يۈرەتتى ، بىر لالما ئىت بۇ ئادەمسىز كوچىدا جېنىنىڭ بارىچە ھۇۋلايتتى ، بىر چېكەتكە مەشىنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ بەخىرامان چىرىلداۋاتاتتى .

ئۇزاق ئۆتمەي ، بۇ ئاۋازلارمۇ پەسكويغا چۈشتى . چارلىغۇچىلار غايىب بولدى ، بىر ئادەم ھېلىقى لالما ئىتنى ئۆيگە ئەكىرىپ

كەتتى ، چېكەتكىمۇ ئۇخلاپ قالغانىدى .

مەنچۇ ؟ ! تېخى بايىلا بىر چۈش كۆرگەنىدىم ، كۆزۈمگە باشقا بىر دۇنيادىكى ئاجايىپ - غارايىپ مەنزىرىلەر كۆرۈنۈۋاتىدۇ ، كۆز ئالدىمدىكى ھەممە نەرسە گويا چۈشتەك .

ئاھ ، كېچىدە ئويغىنىش نەقەدەر شېرىن - ھە ! خۇددى ئاي نۇرى ئاستا - ئاستا كارىۋىتىڭغا ئېقىپ كىرىپ ، سېنى ئاشۇ ھەسىرەتلىك سۆيگۈدىن ئازاد قىلغاندەك . . .

يامغۇر

مەھكۇملۇق ئىچرە ئاشۇ مىسكىن قۇش ،
سايرىماس بوراننىڭ ھۇۋلاشلىرىدا .
مۇڭلىنار چاڭگىدا مەرۋايىت ئېرۇر ،
تامچىغان يامغۇرنىڭ چاقناشلىرىدا .
— ۋېكتور ھيوگو

يامغۇر يېغىۋاتاتتى ، قاراڭغۇ ئورمانىدىكى كۆمۈرچى بالىلار نېپىز سېلىنغان پاخال ئۈستىدە يېتىپ ، سىرتتىكى ئىزغىرىن شامالنىڭ بۆرىدەك ھۇۋلاشلىرىغا قۇلاق سالاتتى .

ئۇلار گۈركىرەپ چىقىۋاتقان بوراندا ھەر تەرەپكە پىتىراپ كەتكەن بۇغىلارغا ، قېرى كاۋچوك دەرىخىنىڭ كامارلىرىغا تۇگۇلۇپ كىرىۋالغان تىيىنغا ئىچ ئاغرىتاتتى ، تىيىن يالت قىلىپ چاقان چاقماقنى ئۇۋچىنىڭ قول چىرىغى دەپ قالدىمىكىن قورقمىدى . ئۇلار قۇشلار ئارىسىدىكى ئاشۇ بىر تېخىمۇ تۇگۇلۇپ كەتتى . ئۇلار قۇشلار ئارىسىدىكى ئاشۇ بىر جۈپ يۇمران قانىتى تېخى قاتمىغان سۇندۇك بالىسىغا ، مەيدىسىدىكى ئەتىرگۈلدەك قىزىل پەيلىرى شامالدا چۇۋۇلغان قىزىل تۇمۇچۇققا ئىچ ئاغرىتاتتى . ئۇلار ھەتتا يامغۇر سۈيىنىڭ بىر تال پارقىراق قوڭغۇزنى لىشاينىڭ قاپلىغان ئازگالغا ئېقىتىپ كەتكىنىگە قاراپ كۆڭلى يېرىم بولدى . ئۇلار يەنە كېچىكىپ قالغان تىلاۋەتچىگە ھېسداشلىق قىلدى . ئۇ يولدا تۇيۇقسىزلا پادىشاھ ئالۋۇس ھەمدە

خانىشى ۋىر بورانى ئويلاپ قالدى . چۈنكى ئۇ دەل شاھ ئېتىنىڭ رېيىن دەرياسىدىن سۇ ئىچىدىغان ۋاقتى ئىدى .

ئەمما ، ئەڭ ئەپسۇسلىنارلىقى ، ئۇلار يولدىن ئېزىپ قالغان بالىلار ، بەلكىم ئۇلار ھاياتلىقنىڭ نەپرەتلىك ۋە تار يوللىرىدا مېڭىپ قېلىشى مۇمكىن .

(مۇرات ماخمۇت توغراق تەرجىمىسى)

هېچىنىز (ئىسپانىيە)

پىلاتىلو

پىلاتىلو زىلۇا ، مۇلايىم چوڭ بولدى . بەدىنى غۇچچىدە تۈكلەر بىلەن قاپلانغان ، قارىماققا ناھايىتى يۇمشاق ، بەئەينى سۆڭەكسىز بىر غوزەك پاختىغىلا ئوخشايتتى . پەقەت شۇ بىر جۈپ قارا قاشتاش-تەك پارقىرايدىغان كۆزىلا ئىككى تال مۇز يېشىنى قاتۇرۇپ قويغاندەك كۆرۈنەتتى .

ئەگەر ئۇنىڭ چۈلۈۋرىنى يېشۋەتسەم ، تاقلىغىنىچە ئوتلاققا باردۇ - دە ، رەڭگارەڭ گۈللەرنى بۇرنى بىلەن سىلاپ پۇراپ ئويناىدۇ ، ئەمما بىر تالنىمۇ يېمەيدۇ . ئەگەر ئۇنى «پىلاتىلو» دەپ شۇنداقلا چاقىرىپ قويسام ، ئۇ ئويناقلىغىنىچە قايتىپ كېلىدۇ ، تۇڭقىنى يەرگە ئۇرغاندا شۇنداق بىر زىل ئاۋاز چىقىدۇكى ، خۇددى قوڭغۇراقتەك كۆڭۈللەرنى شاد قىلىدۇ .

ئۇ يەم تاللىمايدۇ ، ئاپپلىسىنى ، كەھرىۋا ئۇزۇمنى ، قېنىق بىنەپشە ئەنجۇرنى ، ئۇششاق جىنەستىنى يېيىشنى ياخشى كۆرىدۇ .

پىلاتىلو يۇمرانلىقتا بىر كىچىك بالىغا ، بىر قىزچاققىلا ئوخشايدۇ . ئەمما ، چىداملىقتا گويا بىر تاش ، يەكشەنبە كۈنى ئۇنىڭ بىلەن كەنتنىڭ ئاخىرىدىكى خالتا كوچىدىن ئۆتۈپ قالدۇق . رەتلىك كىيىنىپ ، ئاستا كېتىشىپ بارغان كىشىلەر ئۇنىڭغا سەپسېلىپ قاراپ :

«يا ھەزرەت ، بۇ تۆمۈرنىڭ ئۆزىلىغۇ . . .» دەيىشىدۇ .

شۇنداق ، ئۇنىڭغا ئاي نۇرىدەك ئاق كۈمۈشمۇ قوشۇلغان .

ئاق كېپىنەك

كېچىنىڭ كۆلەڭگىسى ئاستا - ئاستا يېتىپ كەلدى ، گۈگۈم

رەك ئەتراپنى قورشاپ بولغان چاغ ئىدى . شەپەق رەك بىر خىل يېشىل نۇرغا ئارىلىشىپ چېركاۋ ئۈچلۈق مۇنارىسىنىڭ ئارقىسىدا قېتىپ قالغانىدى . ئوتۇغۇل - دوتۇغۇل چىغىر يولىنىڭ ئەتراپى غۇۋچچىدە يېشىللىق بىلەن قاپلانغان بولۇپ ، ئەتراپ قوتۇغۇراقگۇل ، ھەر خىل خۇش پۇراقلار ، چۆپىنىڭ ھىدى ، خۇشال ناخشا ئاۋازى يەنە بىزارلىق ۋە ھەر خىل ئىستەكلەر بىلەن تولغانىدى .

تۇيۇقسىز بىر قارا گەۋدە كۆرۈندى ، ئۇ شەپكە كىيگەن ، قولىدا بولقا تۇراتتى . ئۇنىڭ كۆرۈمسىز تەلەتى تاماكىنىڭ چوغىدا قىزغۇچ پارقىرايتتى . ئۇ كۆمۈر قويۇلغان ئەسكى بىر ئۆيدىن چىقىپ تاغ باغرىغا كەلدى ، پىلاتىلو ئەندىكىپ كەتكەنىدى .

«باج ئالىدىغىنى بارمىكەن ؟ »

«ئۆزۈڭ قاراپ باق ! . . . بۇيەردە بىرئاز ئاق كېپىنەك[1] تۇرىدۇ . . . » ھېلىقى ئادەم بولقىنى سېۋەتكە سالدى ، مەن ئۇنىڭ بۇنداق قىلىشىنى توسماقچى بولۇپ ، ئاستا تاغارنى ئاچتىم ، ئۇ ھېچنېمىنى كۆرەلمىدى .

مۇشۇنداق ئېسىل يېمەكلىك ، پول ھەققىمۇ تاپشۇرماستىن ، ھېچبىر چەكلىمىسىز ھالدا تاموزنىدىن ئۆتۈپ كېتەمدۇ ؟ ! . . .

شاتۇتى

بىز فرانسىيىلىك دوختۇر دوستۇمنىڭ گۇللۇكىدە ، پىلاتىلو ۋە شاتۇتى بىلەن ئوينىشىۋاتقان چاغدا ، چاچلىرى چۈۋۈلغان بىر چوكان تاغ باغرىغا كېلىپ ، توپتوغرا بىزنىڭ ئالدىمىزدا توختىدى . ئۇ ئاشۇ خۇنۇك ھەم مىسكىن كۆزلىرىنى ماڭا تىكىپ ، يېلىنىش تەلەپپۇزىدا سورىدى :

«ئەپەندىم ، دوختۇر ئۆيىدە بارمۇ ؟ »

ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ، خېلى بۇرۇنلا جۇلدۇر كېپەن بىرنەچچە

---

① ئاق كېپىنەك — بەرگى ئاق ، غۇنچىسى سېرىق بىر خىل گۈلنى كۆرسىتىدۇ .

بالا ئەگىشىپ كېلىۋاتاتتى . ئۇلار ھاسىرىغىنىچە تاغ باغرىغا كې-
لىپ ، بىرنەرسە ئىزدەشكە باشلىدى . ئەڭ ئاخىرىدا ، بىرنەچچەيلەن
چىرايىنىڭ خۇنى قېچىپ ، تاتىرىپ كەتكەن بىر ئادەمنى كۆتۈرۈپ
كېلىشتى . ئۇ دېئاننا خۇسۇسىي باغچىسىدا ئوغرىلىقچە بۇغا ئوۋلە-
غان ھېلىقى ئوۋچى ئىدى . ئۇنىڭ ئوۋ مىلتىقى بەكمۇ كۈلكىلىك
بولۇپ ، لاتا - پۈتلار بىلەن مۇنداقلا باغلاپ قويۇلغانىدى . ئوق
ئەسكى مىلتىقنىڭ ئىچىدە پارتلاپ كېتىپ ، ئۇنىڭ بىلىكىنى
يارىلاندۇرغانىدى .

دوستۇم يەڭگىل قەدەملەر بىلەن ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ ، بىلە-
كىگە چىگىلگەن ئەسكى لاتىلارنى يېشىۋېتىپ ، يارا ئېغىزىنى يۇيۇپ
تازىلاشقا باشلىدى . ئۇ ماڭا پات - پات قاراپ قويىاتتى - دە ، «چوڭ
ئىش يوق» دەيتتى .

كەچ كىرگەنىدى ، ژولفو تەرەپتىن كېلىۋاتقان سازلىقنىڭ ژە
سىسىغان بېلىقلارنىڭ پۇراقلىرى ئارىلىشىپ ، كۆڭۈلنى ئېلىشتۇ-
رىدىغان بىر خىل گازنى ھاسىل قىلغانىدى .

شەپەقنىڭ ھال رەڭ نۇرلىرى ئىچىدە ، ئاپىلسىن دەرىخىنىڭ
ئاق قۇ يىپىدەك ، ياپيېشىل ياپراقلىرى غۇزمەكلىشىپ تۇراتتى .
بىر تۇپ سېرىنگۇل دەرىخىنىڭ ئۇستىدە شاتۇتى مۇشۇ يېشىللىقنىڭ
خوجايىنىدەك شاختىن - شاخقا ئاتلاپ ، ئاشۇ چېكىتتەك كۆزلىرى
بىلەن بىزگە ئوغرىلىقچە قاراۋاتاتتى .

بىچارە ئوۋچىنىڭ مەڭزىنى بويلاپ تارىلاپ چۈشۈۋاتقان ياشلە-
رى شەپەق نۇرىدا قىزغۇچ چاقنايتتى . بەزىدە ئىڭرىغان ئاۋازى
ئاڭلىناتتى ، ئارقىدىنلا شاتۇتنىڭ :

«بۇ قانچىلىك ئىشتى . . .» دېگەندەك قىلىپ ھۇقۇلدىغىنى
ئاڭلىناتتى .

دوستۇم ئوۋچىنىڭ يارىسىنى دورا سۈرۈپ تېڭىپ قويدى .

بىچارە ئوۋچى توختىماي ئىڭرايتتى :

«ۋايجان !»

شاتۇتى سېرىنگۇل دەرىخىدە ئولتۇرۇپ توختىماي چۈۋلايتتى :

«بۇ قانچىلىك ئىشتى . . . بۇ نېمە ئىدى . . .»

گۈگۈمدىكى ئويۇن

بازارنى گۈگۈم پەردىسى ئورىغاندا ، پىلاتىلو بىلەن سۇر باسقاز-چە قۇرۇپ كەتكەن دەريانا قاراپ تۇرغان گۈگۈم رەڭ چىغىر يولغا كىردۇق . كەمبەغەللەرنىڭ بالىلىرى بۇ يەردە تىلەمچىلەردەك ياسىنىپ ئۆزىنى قورقۇتۇپ ئويناۋاتاتتى . بىرسى بىر تاغارنى بېشىغا كىيىۋالغان بولۇپ ، بىرسى قارىغۇنى ، بىرسى توكۇرنى دوراپتۇ .

ئارقىدىن ئۇلار تۈيۇقسىز بىر غەلىتە خىيالنىڭ تۇرتكىسىدە كىيىم - كېچەكلىرىنى كىيىشتى . ئاينىڭ ئۇلارغا يېمەكلىك تېپىپ بېرەلەيدىغانلىقىغا ئىشەنچى بارەڭ قىلاتتى . شۇ تاپتا ئۇلار ئۆزىنى شاھزادىلەردەك ھېس قىلىشتى :

«دادامنىڭ بىر تال كۆمۈش سائىتى بار .»

«مېنىڭ دادامنىڭ بىر تال مىلتىقى بار .»

«دادامنىڭ بىر ئېتى بار .»

ئۇلار بەس - بەستە چۇرۇلدىشىپ كەتتى ، سائەت سەھەردە كىشىلەرنى غەپلەت ئۇيقۇسىدىن ئويغىتىدۇ ، مىلتىق جاندىن جۇدا قىلمىغۇچە بولدى قىلمايدۇ ، ئات كىشىنى خەتەردىن قۇتۇلدۇرۇپ چىقالايدۇ . بالىلار قول تۇتۇشۇپ چەمبەر ھاسىل قىلدى ، بىر خىل ئۇمىدسىزلىك ئىچىدە ، بىر كىچىك قىز بوش ئاۋازدا ، بەئەينى پىنھاندىكى بۇلاقتىن ئۇرغۇپ چىقىپ ھەر تەرەپكە تاراپ كەتكەن زۇلال سۇلارنىڭ ئاۋازىدەك ، مەلىكىدەك تەسىرلىك قىلىپ ناخشا ئوقۇشقا باشلىدى :

«مەن بىر بىچارە تۇل خوتۇن ،

كېنەز ئورلىنان مېنىڭ بۇرۇنقى ئېرىم .»

. . . شۇنداق ، ناخشىمۇ تۇگەيدۇ ، چۈشتىنمۇ ئويغىنىدۇ ، بىچارە بالىلار ، ھەش - پەش دېگۈچە ئۇلارمۇ چوڭ بولىدۇ ، ياشلىق باھارىنى كۆتۈۋالىدۇ . ئۇ چاغدا ، باھارنىڭ چېھرىگە قىشنىڭ قور-

قۇنچلۇق نىقابى ئارتىلغان بولىدۇ ، گويا تىلەمچىدەك ئۇلارنى قور-قىتىدۇ .

« . . . ماڭايلى ، پىلاتىلو . . . »

گۈگۈمدىكى ئۆكتەبىر

تەتىلمۇ تۈگىدى ، كۈزنىڭ سولغۇن ھەم مىسكىن گارمونىسى ئىچىدە بالىلار مەكتەپكە كېتىشتى . جىمجىتلىق خۇددى كۈزنىڭ ئىزغىرىن نۇرلىرىدەك ھۈجرىدا قېتىپ قالغاندى . خىيالىمدا ، يىراقتىن كەلگەن پەرق ئەتكىلى بولمايدىغان غەلىتە ئاۋازلار ھەم ئۆچكەن كۈلكە ئاۋازلىرى جارانلايتتى . ئەمدىكى ئىچىلماقچى بولغان ئەتىرگۈل غۇنچىسىنىمۇ ، گۈگۈم سەزدۈرمەستىن مۇلايىم-غىنە قورشاپ بولغانىدى . شەپەقنىڭ قىزغۇچ نۇرلىرى ئەڭ ئاداققى بىرنەچچە ئەتىرگۈلنى سۆيۈپ قويدى ، شەپەق رەڭ ئارا گۈللەر ھەر خىل خۇشبۇيلارنى تارقىتىپ ، ئوتتەك جۇلالىنىپ تۇراتتى . بىر خىل ئىيتقۇسىز جىملىق ئىچىدە كۆيگەن ئەتىرگۈلنىڭ ھىدى كەلدى .

ماڭا ئوخشاش بۇرۇقتۇما بولغان پىلاتىلو نېمە قىلارنى بىلمەي تۇراتتى . ئۇ بىرئاز تېڭىرقاپ تۇرغاندىن كېيىن ، يېنىمغا كەلدى ، ئاخىردا ئىككىمىز بىللە ئۆيگە كىرىپ كېتىش قارارىغا كەلدۇق .

ئۆلۈم

مەن پىلاتىلونىڭ چىملىقتا يېتىپ ، مۇلايىم ھەم مىسكىنلىك ئىچىدە قاراپ تۇرغىنىنى كۆرۈپ ، يېنىغا بېرىپ ئۇنى سىلىدىم . ئۇنىڭ بىلەن پاراڭلاشتىم ھەم ئۇنى تۇرغۇزماقچى بولدۇم .

بىچارە تەخەيچاق بىرلا ئىرغىپ تۇرۇپ كەتمەكچى بولدى - يۇ ، بىر پۇتى بىلەن يۆكۈنۈپ تۇرۇپ قالدى . ھەم ئىككىنچىلەپ ئاشۇ مادارسىز پۇتلىرىنى كۆتۈرەلمىدى ، مەن ئامالسىز ئۇنىڭ

پۇتلىرىنى سوزۇپ يانچە ياتقۇزدۇم . ئۇنى ئاستا سىلىغاچ دوختۇر چاقىردىم .

قېرى داربىن ماكچىيىپ ، قورۇق قاپلاپ كەتكەن كۆرۈمسىز يۈزىنى پىلاتىلونىڭ قورساق تەرىپىگە يېقىن ئەكىلىپ ، بېشىنى مايانتىكتەك تەخەيچاقنىڭ قورسىقىنىڭ ئۈستىدە ئۇياق - بۇياققا چايقىدى .

«ئەھۋال ئېغىر ئەمەس ، شۇنداقمۇ ؟»

مەن بۇنىڭ نېمە بولغانلىقىنى بىلمىدىم ، ئۇنىڭ قانداق يەردىن ئۆتۈپ قالغىنىنى بىلمىدىم ، ئۇنىڭ قانداق ئازابلارغا دۇچار بولغىنىنى ، قايسى زەھەرلىك چۆپنى يېگەنلىكىنىمۇ بىلەلمىدىم . چۆپكە قانداق لاينىڭ ئارىلىشىپ قالغىنىنىمۇ بىلمىدىم . مەن زادى بىلەلمىدىم . . . چۈش بولغاندا ، پىلاتىلو ئۆلۈپ قالدى . ئۇنىڭ پاختىدەك يۇمشاق قورسىقى كۆپتەك ئىششىپ كەتكەن بولۇپ ، تاياقتەك قېتىپ كەتكەن پۇتلىرى ھاۋا تاپان بولۇپ قالغانىدى . ئۇنىڭ تۆكلىرى بەئەينى قونچاقنىڭ كۆيە چۈشكەن چېچىدەك قالايمىقان بولۇپ كەتكەن بولۇپ ، قول تەگسىلا توزۇپ كېتىدىغاندەك قىلاتتى .

جىمجىتلىق باسقان ئېغىلدا ، ناھايىتى رەڭدار بىر كېپىنەك ئۇچۇپ يۈرەتتى ، ئۇ ھەر قېتىم دېرىزىدىن ئۆتكەندە رەڭلىرى قۇياش نۇرىدا جۇلالىنىپ كۆزنى قاماشتۇراتتى .

پىغان

گۈگۈم چۈشكەندە باللار بىلەن پىلاتىلونىڭ قەبرىسىگە بارىدۇق . ئۇنىڭ قەبرىسى قېيىنزارلىقتا بىر تۈپ قېرى قېيىننىڭ تۈۋىدە ئىدى . ئەتراپ — ئاپرېلنىڭ ھاۋاسىدا نەمدەلگەن زېمىنىنى قورشاپ ئاجايىپ بىر نۇر سەتھىنى ياسىغانىدى .

ئۈستىمىزدە ، كۆپكۆك ئاسمانغا ئويۇپ قويۇلغاندەك ياپيېشىل ياپراقلار ئارىسىدا ئالتۇن پەرلىك قۇشلار چاقىلداپ سايرايتتى . بۇ نەپىس ، يارقىن ھەم خۇشال كۈيلەر گويا ئالتۇن رەڭ شەپەق نۇرى

ئىچىدە ئاستا لەيلەپ ، لەرزان ئۇچۇپ كەلگەن يېڭى ھەم شېرىن بىر ئەسلىمىدەك تۇيۇلاتتى . بىردەم ماڭغاندىن كېيىن ، بالىلار چۈرۈلداشتىن توختاپ ، سەبىي ھەم نۇرلۇق كۆزلىرىنى ماڭا تىكىپ ، بىرمۇنچە تەئەججۇپلۇك سوئاللارنى سوراشتى .

«پىلاتىلو ، سۆيۈملۈك دوستۇم ! ناۋادا سەن راستتىنلا جەننەتتىكى ئوتلاقتا قىيغىتىپ يۈرگەن بولساڭ ، مامۇقتەك دۇمبەڭگە ياش پەرىشتە مىنىۋالغان بولسا ، ئېھ ، پىلاتىلو ! ئېيتقىنچۇ ؟ مېنى ئۇنتۇپ كېتەرسەنمۇ ؟ »

ئۇ خۇددى ماڭا جاۋاب بېرىۋاتقاندەك ، بىر ئاق كېپىنەك تۇيۇقسىز ئۇچۇپ كېلىپ — بۇ ئۇنداق روھمۇ ؟ ! بەلكىم شۇنداقتۇ ! — تال ـ تال نۇرلار ئارىسىدا لەرزان ئۇسسۇل ئويناشقا باشلىدى .

(مۇرات ماخمۇت توغراق تەرجىمىسى)

ۋالېر (فرانسىيە)

ياش ئانا

بۇ بىر يىلنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ ياخشى پەسىلنىڭ چۈشتىن كېيىنى ئىدى، گويا مەي باغلاپ پىشقان ئاپېلسىنىدەك.

گۈللۈك، نۇر، هاياتلىق ئۆزگىچە بىر خىل رېتىم ئىچىدە، ئاستا - ئاستا ئۆزىنىڭ ئەسلىي تەبىئىتىگە قايتىدۇ. شۇنداق دېيەلەيمىزكى، هەممە نەرسە، قىلغان - ئەتكەنلىرىمىزنىڭ هەممىسى پەقەت ئاشۇ دەقىقىدىكى قىسقىغىنە چاقناشتىن ئىبارەت، خالاس. بەخت بولسا قۇياشتەك پارلاپ تۇرىدۇ.

ياش ئانا بالىنىڭ پېشانىسىدىن تەبىئىي، ئۆزىگىلا خاس بولغان بىر خىل هىدنى پۇراپ، ئۇنى باغرىغا مەهكەم باستى. مەڭگۈ ئاشۇ هىدتىن مېهىر جۇغلىماقچى بولغاندەك.

ئانا يۈرەك پارىسىنى چىڭ قۇچاقلىدى، شۇ تاپتا ئۇ ئۆزىنىڭ بارلىق ئەلەملىرىنى ۋە خۇشاللىقلىرىنى ئۇنتۇپ كەتكەندى، چۈنكى، ئۇ ئۆزىنى يېڭىدىن بايقىغاندەك، ئۆزىنى قايتىدىن تاپقاندەك، ئاۋايلاپقىنە، ئادەمنى مەهلىيا قىلىدىغان بۇ يېڭى هاياتلىقنى تۇتۇپ قويدى، ئۇنىڭ قوللىرى ئىختىيارسىز ئۆزى يېتىشتۇرگەن بۇ مېۋىنى سىقىمدىدى. شۇ چاغدا ئۇ ئۆزىنى شۇ قەدەر پاك، غۇبارسىز قىزغا ئايلانغاندەك سەزدى.

ئۇنىڭ نۇرسىز كۆزلىرى، ياپراقلارنى، گۈللەرنى، دۇنيادىكى بارلىق پارلاق نەرسىلەرنى پەپىلىمەكتە ئىدى.

ئۇ گويا بىر دانىشمەندەك، يۈكسەك پەزىلەتلىك بىر ئىنساندەك ئۆز غايىسىنى تېپىۋالدى، قىلماقچى بولغانلىرىنى ئۆز قولى بىلەن تاماملىدى.

ئۇ ئالەمنىڭ مەركىزىنىڭ دەل ئۆزىنىڭ يۈرىكىدە ئىكەنلىكىدىن گۇمانلاندى. ئەكسىچە، ئۆزىگە ئالەمچە سۆيگۈنى سىغدۇرغان بۇ كىچىككىنە يۈرەك ئەتە ئۇچۇن گۈپۈلدەپ سوقۇۋاتاتتى.

(مۇرات ماخمۇت توغراق تەرجىمىسى)

ئىزتىراپ ئىچىدە دېرىزىدىن قاراش

باھارنىڭ ئۇنسىز قەدىمى يەنە يېقىنلاپ كەلدى. بۇنى سۆزلەپ نېمە قىلاتتۇق؟! بۇگۈن سەھەر ئاسمىنى قوغۇشۇن رەڭدە تاۋلىنىپ تۇراتتى، ئەگەر سەن دېرىزە تۈۋىگە كەلسەڭ، ھەيران بولۇپ، يۈزۈڭنى دېرىزە قانىتىدىكى زەنجىرگە ياققۇڭ كېلىدۇ. بۇ چاغدا قۇياش ئاللىبۇرۇن تاغ كەينىگە يوشۇرۇنغانىدى. لېكىن سېنىڭ كۆرگىنىڭ سىرتتىكى شەپەق نۇرىدا ھال رەڭگە كىرگەن سەبىي قىزچاقنىڭ ئوماق يۈزى، ئۇ يولنى بويلاپ پەرۋاسىزلا ئۇياق-بۇياققا نەزەر تاشلاپ كېتىۋاتىدۇ. كېيىن ئۇ ئارقىسىدىن كەلگەن بىر ئەرنىڭ يوغان گەۋدىسى تەرىپىدىن توسۇۋېلىنىدى، ئەر ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن، قىزچاقنىڭ غۇبارسىز سىيماسى قايتىدىن ئايان بولدى.

كوچىغا ئېچىلغان دېرىزە

مەيلى كىم بولسۇن، ئۆز تۇرمۇشىنى يەككە-يېگانە داۋاملاشتۇرغاندەك قىلسىمۇ، لېكىن يەنە داۋاملىق قانداقتۇر بىرنەرسىدىن ئۈمىد كۈتىدۇ. مەيلى كىم بولسۇن، ماكان-زامان، شارائىت شۇنداقلا بىر قاتار ئۆزگىرىشلەرگە ئەگىشىپ، تاسادىپىي ھالدا ئۆزى تايىنىدىغان ھەم تايىنىشقا بولىدىغان بىر يۆلەنچۈكنى ئارزۇ قىلىدۇ. ئەگەر كوچىغا ئېچىلغان بىر دېرىزە بولمىسا، بۇ بىر ئەپسۇسلىنارلىق ئىش، ئەگەر ئۇ ئېرەنسىز بىر خىل كەيپىياتتا بولسا، پەقەت ھالسىز قەدەملىرى بىلەن پەنجىرىگە يېقىنلىشىپ، كۆزلىرىنى ئادەملەر ئارىسىدىن ئاسمانغا، ئاندىن ئاسماندىن يەنە قايتىدىن ئادەملەرگە قارىتىدۇ. بېشىنى ئازراقلا كۆتۈرۈپ، سىرتقا قاراشنى ئويلىمىغان بولسىمۇ، دەل مۇشۇنداق بىر ۋاقىتتا پەستىكى

ئاتلار ، پەيتۇنلار ۋە ئالامانىمىڭ ئۇنى جەلپ قىلغانلىقىنى بايقايمىز . ئىنچىكىلەپ قاراپ باقساق ، ئۇنىڭ ئاخىرى ئىنسانىيەتكە قوشۇلۇپ كەتكەنلىكىنى بايقايمىز .

ئىندىئان بولۇش چۇشى

ناۋادا مەن بىر ئىندىئان بولۇپ قالسام ، توسۇن ئاتقا مىنىپ چەبدەسلىك بىلەن شامالدەك تېز چاپتۇرۇپ ، جەڭگاھنى زىلزىلىگە كەلتۇرەتتىم . بۇ چاغدا ئاتقا قامچا ۋە تىزگىنمۇ كېرەك بولمايدۇ ھەمدە جەزىرىگە ئايلانغان بۇ زېمىنمۇ كۆرۈنمەي قالىدۇ . بۇ چاغدا ئاتنىڭ بوينى بىلەن بېشىمۇ ئاللىقاچان يوق بولغان بولىدۇ .

يولۇچى

مەن تراموۋايىنىڭ ئەڭ ئاخىرىدا ئۆرە تۇراتتىم . بۇ دۇنياغا ، مۇشۇ شەھەرگە ھەمدە ئائىلىگە نىسبەتەن ئېيتقاندا ، قىلچە ئەرزىمەس ئادەممەن ، مەن ھەتتا ئۆزۈمنىڭ قانداق ھوقۇقى ۋە مەجبۇرىيىتى بارلىقىنىمۇ بىلمەيمەن . نەگىلا بارسام بولۇۋېرىدۇ . ھەتتا كى ، تۇتقۇچقا ئېسىلىپ تۇرۇشۇم ، ئۆزلۇكسىدىن بۇ تراموۋايغا چىقىشىم ، باشقىلار ئۈچۈن ئورۇن بوشىتىپ بېرىشىم ياكى تىنچلا كېتىپ قېلىشىم ، سىرتقا قاراپ تىكىلىپ تۇرۇشۇم توغرۇلۇق ھېچ نەرسە دېيەلمەيمەن .

ئەمەلىيەتتە ، ھېچ كىشى مېنىڭ بىرنەرسە دېيىشىمنى خالىمايدۇ ، ئەكسىچە ، مەنمۇ ئۇنداق قىلىشنى خالىمايمەن .

پرومىتىس

پرومىتىس ھەققىدە مۇنداق تۆت رىۋايەت بار .

بىرسىدە ، پرومىتىس ئىلاھ زېۋسنىڭ سىرىنى ئىنسانلارغا ئاشكارىلاپ قويغانلىقتىن ، كاۋكازدىكى بىر تاشقا مىخلانغان . ئاس-

مان ئىلاھى زېۋىس بىر بۇركۇتنى ئەۋەتىپ ئۇنىڭ ئىچ - باغرىنى چوقۇتقان ھەمدە ئىچ - باغرىنى قايتا ئەسلىگە كېلىدىغان قىلىپ سېھىرلەپ قويغان ، دېيىلىدۇ .

يەنە بىر سىدە ، پرومىتىس بۇركۇتنىڭ چوقۇشلىرىغا بەرداشلىق بېرەلمەي ، بارغانسېرى قورام تاشقا پېتىپ كىرگەن ھەمدە تاش بىلەن مەڭگۈلۈك بىرلىشىپ كەتكەن ، دېيىلگەن .

ئۇچىنچىسىدە ، نەچچە مىڭ يىللار جەريانىدا ، ئۇنىڭ قىلمىشى باشقىلارنىڭ ئېسىدىن چىقىپ كەتكەن . زېۋىسمۇ ، بۇركۇتمۇ ئۇنتۇپ قالغان . ھەتتا ئۇنىڭ ئۆزىمۇ ئۇنتۇپ قالغان ، دېيىلگەن .

تۆتىنچىسىدە دېيىلىشىچە ، باشقىلار بۇ كىچىككىنە ئىشتىن بىزار بولۇشقا باشلىغان . زېۋىسمۇ ، بۇركۇتمۇ بىزار بولغان . ئۇنىڭ يارىسىمۇ بىزارلىقتىن پۈتۈپ قالغان .

چۈشەندۇرگىلى بولمايدىغان ھېلىقى قورام تاش ھازىرغىچە ساقلىنىپ قالغان . رېۋايەت ئاشۇ سىرلارنى چۈشەندۇرۈپ بېرىشى كېرەك ئىدى . ئۇ ھەقىقەتنىڭ سەۋەبى بولغانلىقتىن ، گېپىمىزنىڭ نېگىزىنى ئېيتساق ئېنىقكى ، ئۇنى چۈشەندۇرۈپ بەرگىلى بولمايدۇ .

(مۇرات ماخمۇت توغراق تەرجىمىسى)

جنسبېرگ (ئامېرىكا)

كۆز يېشى

تېخىچىلا يىغلاۋاتىمەن.

ستىل ۋابول ساريىيدىن چىقىپ، يول بويى يىغلاپ ماڭدىم. باخنى[1] ئاڭلىغاندا يىغلىدىم.

ئارقا هويلىدىكى بەخت گۈلىگە تىكىلىپ قارىغىنىمدا يىغلىدىم، قىران دەرەخلەرنىڭ هەسرەت چەككىنىنى كۆرگىنىمدە يىغلىدىم. بەخت مەۋجۇت بولغاچقا مەن ئۇنى هېس قىلالىدىم. ئۆزۈمنىڭ روهى ئۇچۇن يىغلىدىم، دۇنيانىڭ روهى ئۇچۇن يىغلىدىم.

بۇ دۇنيادا بىر گۈزەل روه بار.

تەڭرى پەيدا بولغان چېغىدىلا ئۆزىنى كىشىلەرگە كۆرسەتتى. كىشىلەرنى ئۆزى ئۇچۇن يىغلاتتى. پېتسوننىڭ قەلبى مەۋج ئۇرماقتا.

(ئابدۇقادىر جالالىدىن تەرجىمىسى)

ئاپتاپپەرەس سۈترا[2]

مەن كونا ئۇرۇش كېمىسىگە تولغان بانان پرېستانىدا يۈردۈم، ئاندىن جەنۇبىي تىنچ ئوكيانىدىكى بىر سۆرەش ماشىنىسىنىڭ يوغان كۆلەڭگىسىدە ئولتۇرۇپ، ئۇ ياقتىكى ساندۇق ئۆي دۆڭلىرى ئۈستىدىكى قۇياشنىڭ پېتىشىغا قارىدىم، ئارقىدىنلا هۆكۈرەپ

---

① باخ (1710 — 1784) گېرمانىيە مۇزىكانتى.

② سۈترا — براهما تىلىدىكى سۆز بولۇپ، «نۇر - زىيا، يىپ - رىشتە» دېگەندەك مەنىلەرنى بېرىدۇ. بۇ سۆز بۇددا دىنى ياكى براهما دىنىنىڭ دىنىي ئەقىدىسى بويىچە ساۋاق بېرىشكە دارىتىملانغان.

يىغلىۋەتتىم .

جېك كروۋياك① يېنىمدا ، تاشلىنىپ دات باسقان بىر تۆمۈر تۇۋرۇكتە ئولتۇرماقتا ، بىز بىر يەردە ، بىرلا ۋاقىتتا ئىلھام مەسىلىسىنى مۇلاھىزە قىلىشاتتۇق ، خۇنۇك ، تۇتۇق ، كۆزگە پۇتۇنلەي قايغۇ - ھەسرەتلا كۆرۈنىدىغان ماشىنا دەرەخنىڭ يېنىك ، مۇنەك تۆمۈر يىلتىزلىرى قورشاۋى ئارا .

دەريا سەتھىدىكى يالتىراق سۇ قىزغۇچ ئاسمان گۈمبىزىنىڭ سايىسىنى دۇم كۆمتۇرگەن ، قۇياش فرىسكې چوققىسىغا ھارغىن پاتماقتا ، ئاشۇ كىچىك ئېقىندا ئۇزۇپ يۈرگەن بېلىقلاردىن ئەسەر يوق ، ئاشۇ بۇيۇك تاغلاردا تەركىدۇنيا بولغان كىشىدىن ئەسەر يوق ، پەقەت بىزلا مەۋجۇت ، كۆزلەر نەم ، قىياسسىزدا دەريا قىرغىقىدا تىك تۇرماقتىمىز ، يېشى چوڭ دۇئانىدەك ، ھېرىپ - چارچاپ دەرمانسىزلانغان بولساقمۇ شۇنچە ھوشيار .

ئاۋۇ ئاپتەپپەرەسكە قاراڭ ، دېدى ئۇ ، ئۆلۈمنىڭ بىر پارچە كۈل رەڭ كۆلەڭگىسى ئاسمانغا يېپىشىپ تۇرۇپتۇ ، ئادەمدەك شۇنچە چوڭ ، قۇرۇغانچە ئولتۇرىدۇ قەدىمىي تىلىنغان بىر دۆۋە ياغاچ كېپەكىدە .

مەن ئوقتەك يۈگۈردۈم ، مەپتۇن بولۇپ — ئۇ مېنىڭ تۇنجى ئاپتاپپەرەسىم ، بلاك② خۇسۇسىدىكى ئەسلىرىم — مېنىڭ غايىۋانە خىياللىرىم — ھارلىمىت .

مەشرىق ئېقىنىنىڭ دوزىخى ، جاراڭلاۋاتقان چاۋس مايلىق ساندىچ كۆۋۈكى ، ئۆلگەن بوۋاق ساندۇقى ، ئونتۇلغان ، ئىككىنچىلەپ ئىشلىتىلمىگەن دەردەمەن قارا رېزىنكە چاقلار ، دەريا قىرغىقىدىكى لىرىكىلار ، گاردون ، نەشە ، پولات بەكە ، داغ - دات باسمايلىرىغان ھېچ نەرسە يوق ، پەقەت زەي ، مەينەت رودا داشقىلى ۋە پىچاق بىسىدەك ئۆتكۈر سۈنئىي نەرسىلەرلا ئۆتمۈشكە ئايلىنىپ كېتىدۇ .

كۈل رەڭ ئاپتاپپەرەس پېتىۋاتقان قۇياشقا بېقىپ ئېسىلىپ

---

① كروۋياك — گۈمران بولغان ئەۋلادلار ئېقىنىنىڭ بازغۇچىسى ، ئۇ 1922 - يىلى دۇنياغا كېلىپ ، 1969 - يىلى ۋاپات بولغان . ئاساسلىق ئەسەرلىرىدىن «بولدا» قاتارلىق رومانلىرى بار .

② بلاك — ئەنگلىيىلىك شائىر . 1948 - يىلى جىنىنبېرى ھارلىمىتتا خىيالىي تۇيغۇنىڭ ئىلھامىغا ئېرىشكەن . ئۇ ، خىيالىي تۇيغۇسىدا ۋىليام بلاكنىڭ «ئاھ ! ئاپتاپپەرەس» ناملىق شېئىرىنى دېكلاماتسىيە قىلغىنىنى ئاڭلىغان .

تۇرماقتا ، قاراس - قۇرۇس قىلىپ يېرىلماقتا ، مەينەت كۇللەر قاپلىغان ، كۆمۈر تۇتۇنى ۋە ئۇنىڭ كۆزىدىكى ئۆتمۇش پاراۋوزنىڭ ئىس - تۇتەك ۋە توزانلىرى .

خىرە پۆپۈك تاجلار سىيرىلىپ چۈشىدۇ ، يەنچىلگەن خان تاجى ، ئۇرۇقلار تۆكۈلەر گۈل پايىسىدىن ، ئوچۇق ھاۋانىڭ چىشلىرى تۆكۈلگەن ئېغىزى ؛ قۇياش نۇرى ئۇنىڭ تۇكلۇك بېشىنى چىرمىغان ، خۇددى قۇرۇپ كەتكەن ئۆمۈچۈك توربەك ؛ شاخ - يوپۇرماقلار ئۆسىدۇ ، پېلەكتە ئاساسىي غول ئۆسكەندەك ؛ پارچە - پۇرات يىلتىزلارنى ئىستىخىيىلىك ھەربىدەپ كېسىۋاتقان قول ھەرىكىتى ، بۇزۇلغان پارچە - پارچە مەلھەم كۈمۈلىچىدىن چىقىپ قالغان چۈنقلار ، ئۆلگەن بىر چۈبىن ئۇنىڭ قۇلىقىغا چۈشۈپ قالغان .

سەن ناپاك ئۆتمۇش قالدۇقى ، مېنىڭ ئاپتاپپەرەسسم ، ئاھ ، مېنىڭ روھىم ، سۆيۈپ قالدىم سېنى قانداقچە !

بۇ دۇغلار ئادەمنىڭ دۇغى ئەمەس ، بەلكى ئۆلۈمنىڭ ، ئىنسانىيەتنىڭ سۆرەش ماشىنىسى . ئاشۇ پۈتكۈل چاڭ - توزان باسقان كىيىم - كېچەك ۋە زىننەت بۇيۇملىرى ، ئۇنىڭدىكى غۇۋالاشقان تۆمۈر يول تېرىلىك قاپ ، ئاشۇ يۈزلەر تۇمانى ، مۇدھىش ئازاب تۆكۈلۈپ تۇرغان قاش - قاپاقلار ، توزان ئاستىدا قالغان قوللار ياكى ئەرلىك يىلتىزى ياكى سۈنئىي ، توزاندىنمۇ ئۆتە پولتىيىپ چىققان نەرسە — سانائەتنىڭ — ھازىرقى زامانىنىڭ — ئاشۇ مەدەنىيەتنىڭ ھەممە - ھەممە نېمىسى سېنىڭ ئەسەبىي ئالتۇن تاجىڭدا بۇلغانغان .

ئۆلۈم خۇسۇسىدىكى مۇجمەل ئويلىنىشلار ، توزانلىق ، مۇھەببەتسىز كۆزلەر ۋە تېرمىنال ، ئاستىدىكى قورۇلۇپ قالغان زەمبۈرۇغ ، قۇم ۋە ھەرە كېپىكىدىن پۈتكەن ئۆينىڭ غول تۈۋرۈكى ئىچىدە ، رېزىنكە دوللار ،مېخانىك تېرە ، بۇقۇلداپ يىغلاۋاتقان كۆك يۆتەل ئاپتوبۇس ۋە ئۇنىڭ ئىچكى ئەزا قۇرۇلمىسى ، قۇپقۇرۇق زېرىكىشنىڭ ئەبجەق جەڭ كېيىملىرى ھەمدە ئۇلارنىڭ دات - داغ باسقان دەردلىك تىللىرى ، ئېيتاي دېسەم ئۇنىڭدىنمۇ كۆپ ، بەزى خورازلارنىڭ سىگارتىسى كۆيۈشتىن قالغان كۇللەر ، ئىتتىرىش

هارۋىسىنىڭ كامىرلىرى ۋە ئاپتوبۇسلارنىڭ سۈتتەك ئاپئاق كۆكسى ، يۆلەنچۈكلۈك ئورۇندۇقتىن ئېلىنغان ۋەتۈرىكى چىقىپ كەتكەن ساغرا ـ قوڭلار ۋە گېنېراتورنىڭ قورۇغۇچى مۇسكۇللىرى — مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى سېنىڭ قورۇلغان زەمبۇرۇغۇڭغا بەند قىلىنغان — بەلكى ، سەن مېنىڭ قۇياش پېتىڭ ۋاتقان ئالدىمدا تۇرىسەن ، سېنىڭ شان ـ شەرىپىڭ سېنىڭ شەكلىڭگە مۇجەسسەم .

كەم ـ كۈتسىز ئاپتاپپەرەس تەنلىك نازىنىن ! مۇكەممەل ، نادىر ، سۆيۈملۈك ئاپتاپپەرەسنىڭ مەۋجۇداتى ! يېڭى چىققان ئايغا تاشلانغان تاتلىق ، تەبىئىي بىر جۈپ كۆزلەر ، جانلىق ، روھلۇق ئويغىنىشلار ، پېتىۋاتقان قۇياش كۆلەڭگىسىدە ئالتۇن رەڭ سەھەر قۇياشىنى ئۆزىنىڭ قىلىۋالغان ئاي تاشقىنىنىڭ ئىزغىرىن شامالىلىرى !

ئەپسۇنلار تۆمۈر يوللىرىڭنىڭ ئۈپۈقى ۋە سېنىڭ گۈللەر ئەرۋاھى پەيتىدە ، سېنى ئايلىنىپ گىژىلداپ ئۇچۇپ يۈرۈشكەن بىرنەچچە چۈنلەر سېنىڭ چاڭ ـ توزان ۋە كىرلىرىڭگە پىسەنت قىلماسمۇ ؟

بىچارە ئۆلۈم گۈللىرىمۇ ؟ سەن قاچانلاردا ئۆزۈڭنىڭ بىر گۈل ئىكەنلىكىڭنى ئۇنتۇپ قالغان ؟ قاچانمۇ ئۆز تېرە ـ ئەپتىڭگە قاراپ باقارسەن ھەم ئۆزۈڭنىڭ زەئىپ ، بۇلغانغان ، قېرىپ كۈچىدىن قالغان بىر سۆرەش ماشىنىسى ئىكەنلىكىڭنى ئېتىراپ قىلارسەن ؟ سەن سۆرەش ماشىنىسىنىڭ ئەرۋاھىمۇ ؟ سەن قۇدرەتلىك ، ئەسەبىي ئامېرىكىنىڭ ئەرۋاھى ياكى ئەرۋاھىنىڭ كۆلەڭگىسىمۇ ؟

سەن ئەزەلدىن سۆرەش ماشىنىسى ئەمەس ، ئاپتاپپەرەس ، سەن ھەرقاچان ئاپتاپپەرەسسەن !

ئەمما ، سەن سۆرەش ماشىنىسى ، پەقەت بىر سۆرەش ماشىنىسىلا خالاس ، مېنىڭ ئېيتقانلىرىمنى ئۇنتۇما !

شۇڭا ، مەن سۆڭەك كەبى قويۇق ئاپتاپپەرەسنى ئىگىلىۋالدىم ، يەنە كېلىپ ئۇنى يېنىمغا ئورۇنلاشتۇردۇم ، خانىنىڭ ھاسىسىدەك ، ئاندىن نەسىھەتلىرىمنى ئۆز روھىمغا يەتكۈزدۇم ، جېكنىڭ روھىغا

مۇ ، ئاڭلاشنى خالايدىغانلىكى ھەممە كىشىگە يەتكۈزدۇم .
بىز ئۆزىمىزنىڭ توپىسىدىن بولغان تېرە ئەمەسمىز ، بىز ئۆزىمىزنىڭ كىشىنى ئالاقزادە قىلىۋېتىدىغان خۇنۇك ، زەئىپ ، توپا - توزان باسقان ھەم تەسىرسىز سۆزەش ماشىنىسى ئەمەسمىز ، بىز ھەممىمىز ئالتۇن رەڭلىك ئىچكى ئاپتاپپەرەس ، بىز ئۆز ئۇرۇقلىرىمىز بىلەن تۇكلىرى ئاشكارا چىقىپ قالغان مۇكەممەل تەن شەكلىمىزگە پاناھ تىلىگەچ ، ئەسەبىيلىكنىڭ سىياھتەك قارا شەجەرىسىنىڭ كۈن پېتىۋاتقان مەزگىلدىكى ئاپتاپپەرەسنى ئۆستۈردۇق ، ئۆز كۆزىمىزنى ئاسرىغاچقا ، ئەسەبىي سۆزەش ماشىنىسىنىڭ دەريا بويىدا پېتىۋاتقان قۇياش ئىچىدىكى فرىسكى ئېگىز تاغلىرىدەك كونا ئۇرۇش كېمىلىرى كېچىسى ئارا خىيال كۆلەڭگىسىدە ئولتۇردۇق .

شۇنداق ، بەلكى ئۇمىد قالمىدى

بىر ماشىنىنىڭ مېيى قالمىغان ، مىليونلاپ كۆمۈر ئوچاقلىرىنىڭ كۆيۈشىدىن چىققان سلانېتس تۇمانلىرى شەھەرنى قاپلىغان .
ئۇمىد قالمىدى ، كىشىنلىنىپ پارىز سۇلياۋ پاچاقلىرى ، سۆڭەكلەر ، ئىسكىلىت يۈرەكلەر ، چوڭ ئۇچەي ، بېغىر - جىگەر ، كۆز ۋە تىللاردا .
ھەممىسىدە قىلچىمۇ ئۇمىد قالمىدى ، پۈتكۈل قۇياش سىستېمىسى ئىسسىقلىق ئېنېرگىيىسىنىڭ دەۋرىيلىك ئىككىنچى قانۇنىنى ھەرىكەتلەندۈرمەكتە .
پۈتكۈل يۇلتۇزلار سىستېمىسىنى ئايلاندۇرغان ، ھەر خىل كائىنات مېخانىزملىرىنىڭ خىيالىي كۆرۈنۈشلىرى ياكى قاتتىق ھالەتتىكى ئېلېكتر - توكلارنىڭ ئۇمىدتىن ئەسەرمۇ بولمىغان ناشۇدلۇقى .
ھەر تۈرلۈك يۇلتۇزسىمان جىسىملارنىڭ بېسىم ئوچاقلىرىدا ئۇ ئۆزىنى سىقىپ چىقىرىدۇ .
ئۇمىد قالمىدى ، نيۇيورکنىڭ ئۈچ مىليون زەھەر چەككۈچىسى .

ئۇمىد قالمىدى ، ئۇرۇش باشلاندى ، تېخى «تىنچلىق ئۇچۇن ئۇرۇشۇش» ئېلىپ بېرىشتى ئىسرائىلىيە ، ئاي ، جۇڭگوغا قارشى ، ئاگاپوۋكا ئەۋەتكەن دۆلەت ئىشلىرى كاتىپى ، پرېزىدېنتلىرى .

ئۇمىد قالمىدى ، ئۇندا بارمىقىنى گوداڭغا قويۇپ تۇرغان بالا .

ئېنېرگىيە مەنبەسى كرىزىسى ، 1990 ـ يىلىدىكى ئاقسىل كرىزىسى ، خەلقئارا ئۇرۇپ ـ ئادەت كرىزىسى ، يەرلىك خەلق كرىزىسى ، كونا ناتسىست كرىزىسى ، ئەرەبلەر كرىزىسى ، يېشىل يېرىلىك كرىزىسى ، ژولفرامىلىق پولات كرىزىسى ، پاناما ، برازىلىيە ، ئۇرۇگۋاي ، ئارگېنتىنا ، چىلى ، پېرۇ ، بولۋىيە ، ۋېنسۇئېلا ، سانتو دومىنگو ، ھايتى ، كۇبا ، فلورىدا ، ئالاباما ، تېكساس ، يېڭى زىللاندىيە ، نيۇيورك ، توكيو ئاۋات رەستە كرىزىسى ، سان خۇئان پرېستان كرىزىسى ، بولۋىيە دېگىز قولتۇقى نېفتىنىڭ ئاشكارىلىنىشى ، ساينت بابارانىڭ ئاسفالىت ئېقىنى ، لوجىنس كۆلىدىكى مەخلۇق[1] كرىزىسى ، دۇبلىنىدىكى بومبا كرىزىسى .

ھەممە ـ ھەممىسىدە ئۇمىد قالمىدى ، ئىتتلار ، ئادەملەر ، سۇ-ۋەرەكلەر ، يۇلتۇز بېلىقلار ، كۆلدىكى يېشىل يوسۇن تۇرلىرىنىڭ زىيادە ئېشىپ كۆپىيىشى .

ئۇمىد قالمىدى ، قىلچىمۇ ئۇمىد قالمىدى ، كرىستىتىكى ھەز-رىتى ئىيسا ، كىشىلەر ئۆزىنى قاچۇرۇپ ئۆتۈپ كېتىشىدىغان بۇد-ساتۋا .

ئۇمىد قالمىدى ، تۇنجى دىيانا[2] مەدرىسى ، ئىككىنچى پاسخا چېركاۋى ، ئۇچىنچى كۆز سىستېمىسىنىڭ تىزىملىتىش ئورنى ، تۆتىنچى ئالەم ، بەشىنچى كۇندارىنىڭ ئايۇان تۇۋرۇكى ، ئالتىنچى سەزگۈ ، يەتتىنچى دېگىز يىلپىزىنىڭ داشقاياناق ئىجتىمائىي تەشكىلاتى ، سەككىزىنچى مەنىۋى سىمپاتىك زەنجىر سىستېمىسىنىڭ تۇمان ئىچىدىكى نېرۋىسى ، توققۇزىنچى دەرىجىلىك ساتسۇمادىكى مونوپولىيە ، لونوكېدىكى تېز سۇرئەتلىك تاشيولدا ئۇرۇلۇپ ، سا-يازلىق چوڭقۇرىغا چۈشۈپ كەتكەن ماشىنىدىكى ئوننىچى يو-

---

① لوجىنس كۆلىدىكى مەخلۇق : رېۋايەت قىلىنىشىچە ، شوتلاندىيىدىكى لوجىنس كۆلىدە پەيدا بولىدىغان غايەت زور غەيرىي مەخلۇقنى كۆرسىتىدۇ .

② دىيانا ـــ بۇددا دىنىدىكى بىر مەزھەپ .

لۇچى —

بولدى بەس ، قايسىسىنى دەي ، ئۇمىد قالمىدى ، دومىلاپ چۈشكەن تاشنىڭ ئېغى ، مامونت يەكشەنبىلىك نيۇيورك ۋاقتى گېزىتى .

ئۇمىدتىن ئەسەرمۇ يوق ، ھەممە تىنچلانغان ، ھەممە يوگا[1] ، ھەممە سېيلوندىن بۇتانغىچە دانىشمەن ۋە كىشىگە نىجاتلىق ئاتا قىلغۇچى شادلىق .

ئۇمىد قالمىدى ، ھىندىچىنىدىكى ئىككى مىليون ئۆلگۈچى ، ھىندۇنېزىيىدىكى يوشۇرۇن ئۆلتۈرۈلگەن 500 مىڭ كوممۇنىست ، مېكسىكا شەھىرىنىڭ گۇناھسىزلارغا بولغان قىرغىنچىلىقى ، لېپكىنى زەخىملەندۇرگەن مېسسى كەنتى ، رېددىسې كەنتى ، ئاتىكا كەنتلىرىدىكى شەپقەتسىز قىرغىنچىلىق[2] ، سىبىرىيىدىن ئىككىنچىلەپ قايتىپ كېلەلمىگەن 15 مىليون سۇرگۇن .

گېئورگى جېكسون ، ساكې ۋە فەنزىتىنىڭ تەقىب قىلىنىپ زىيانكەشلىككە ئۇچرىشى ، رۇسىنبېرگنىڭ توك بىلەن قىيناش جازاسىغا ئۇچرىشى ، كېننېدى ، لۇتېركىڭ ، ماركېم ئاكس قاتارلىقلارنىڭ ئېتىپ ئۆلتۈرۈلۈشى ، دۇنگېرنىڭ ئوتتا كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈرۈلۈش جازاسىغا ئۇچرىشى ، سوقراتنىڭ ئۆسۈملۇكتىن زەھەرلىنىپ ئۆلۈشى ، باش - ئايىغى يوق ئاپەتلەر ج .مانسفېيلدنىڭ ماشىنا ۋەقەسىدە قازا تېپىشى ۋە دېئېن تېز سۇرئەتلىك تاشيولىدىكى يەنچىپ تاشلانغان جەسەتلەر .

ئۇمىد قالمىدى ، دانتى ۋە شېكسپېرنىڭ شېئىرلىرى ، خىيالىي رەۋىشتىكى نەرسىلەر ، بروۋسنىڭ ئوۋېر سىستېمىسى ، سپېنىرى ۋە ۋېكنىڭ يېقىن - يورۇقلىرى ، باموسافاۋېچرىشنا سۇكوتكە

---

① يوگا — بۇددا دىنىدىكى بىر مەزھەپ .

② . . . مېسسى كەنتىدىكى شەپقەتسىز قىرغىنچىلىق : ئامېرىكا - ۋېيتنام ئۇرۇشىدا ، ئامېرىكا ئارمىيىسىنىڭ ئاتىكا كەنتىدىكى بىگۇناھ يەرلىك خەلقنى قىرغىن قىلغانلىقى كۆزدە تۇتۇلىدۇ . رېددىسې كەنتىدىكى قىرغىنچىلىق ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە يۈز بەرگەن بولۇپ ، چېخوسلوۋاكىيە ناتسىستلارنىڭ كاتتېۋېشى ھەيدىرىشا يوشۇرۇن ئۇلتۇرۇلگەن ، ناتسىستلار ئۇچ ئېلىشقا ئۇتۇپ ، 16 ياشتىن يۇقىرى ئوغۇللار ۋە ئەرلەرنى بىردەك قىرىۋەتكەن ، قىز - ئاياللارنى بولسا بۇ يەردىن مەجبۇرىي كۆچۈرۈۋەتكەن . بۇ كەنت ھازىر دۆلەتلىك باغچا قىلىنىپ ، خاتىرە مۇنارى ياسالغان . ئاتىكا كەنتى ، ئامېرىكىنىڭ نيۇيورك شتاتىدىكى كامېر جايلاشقان ئورۇن . 1971 - يىل 9 - سېنتەبىردىن 13 - سېنتەبىرگىچە جىنايەتچىلەر قوزغىلاڭ كۆتۈرگەن . 43 ئادەم ئۆلۈپ كەتكەن .

پاتقان — مەۋجۇتسىزلىق - ناشۇدلۇق - تەشكىل قىلىش ، ئۇمىد-تىن ئەسەر قالمىدى .

نېفىتلىكلەرنى پارسلار تەشكىل قىلغاندەك .

ئالياسكا ئاستىدىكى مەڭگۈلۈك قاتقان ۋە ھىندى ئوكيان دېڭىز دولقۇنلىرى ئاستىدىكى نېفىت خىمىيە ، كان مەھسۇلاتلىرى ، ۋېنسۇئېلا خام نېفىتتىن ئايرىغان تانكا مېيى ۋە لوس ئانژېلىس-نىڭ ماي پومپىسى ،

دېھقانچىلىق مەيدانىدىكى چاتاق چىققان ماشىنا ، چاقسىز فورد پىكاپى ،

توكى قالمىغان ئوتسىز ماشىنىسى ، قوشنا دېھقان ئاتلىغان مېيىت ، كەلگۈسىدىن بېشارەت بەرگۈچى جىنسىيەرگىنىڭ تىرىك مۇردىسى ،

ئۇمىدتىن ئەسەر يوق .

(ئەركىن نۇر تەرجىمىسى)

مالارمې (فرانسىيە)

كۆز قايغۇسى

ماريە[1] مېنى تاشلاپ ، باشقا بىر يۈلتۇزغا (ئورنۇن يۈلتۇز ، بۈركۈت يۈلتۇزى ياكى يېشىل ژېناسقا) چىقىپ كەتكەنىدىن ياقى مەن تەنھالىقنى ياخشى كۆرىدىغان بولۇپ قالدىم . مەن تالاي ئېغىر كۈنلەر ، ئۇيقۇسىز تۈنلەرنى مۇشۇكۇم بىلەن تىكەندەك يالغۇز ئۆتكۈزدۇم ، تەنھالىق ئىلكىدە قۇلىقىمغا ھېچ نەرسە كىرمەيتتى : مېنىڭ مۇشۇكۇم سىرلىق ھەمراھ ، ئۇ بىر روھ . مەن تالاي كۈنلەرنى مۇشۇكۇم بىلەن ئۆتكۈزدۇم دېسەممۇ ؛ تەنھا ژە خارابلاشقان ئەك ئاخىرقى بىر لاتىن تىلى مۇئەللىپى بىلەن ئۆتكۈزدۇم دېسەممۇ بولۇۋېرىدۇ . چۈنكى ، پاك يارالمىش مەۋجۇتلۇقىنى يوقاتقاندىن ئېتىبارەن ، ھەيرانلىق ئىچىدە بارچە نەرسىلەرنى چۈشكۈنلۈك دېگەن مۇشۇ بىرلا سۆزگە يىغىنچاقلاشقا بولىدىغانلىقىنى كۆرۈپ يەتتىم . شۇنداق قىلىپ ، مەن بىر يىل ئىچىدە ئەك ياقتۇرىدىغان پەسىل ، يازنىڭ ئاخىرقى كۈنلىرى — كۈز ؛ بىر كۈن ئىچىدە ، مېنىڭ ئەك ياقتۇرىدىغىنىم ، قۇياش پېتىۋاتقان زاۋال مەزگىلى ، بۇ ۋاقىتتا قۇياش ئۆزىنىڭ سېرىق مىس رەڭ نۇر - زىياسىنى كۈل رەڭ تام ۋە دېرىزىلەرگە سېپىدۇ . شۇنىڭدەك ، مېنىڭ شېكەسىتىلەنگەن روھىمۇ ئەدەبىياتتىن — رېم زاۋاللىقتا يۈز تۇتقان دەۋردىكى چۈشكۈن شېئىرلاردىن تەسكىن تاپىدۇ . ھالبۇكى ، پەقەت شۇلا بەدەۋىيلىككە يېقىنلىشىدۇ ، بەلكى ئادەمنىڭ ياشلىق باھارىنى ئۇرغۇتىدۇ ، ئۇلار دەسلەپكى خرىستىئان دىنىي نەسرلىرىنىڭ بالىلىق دەۋرىدىكى لاتىن تىلىنى سۈدەك راۋان ئېيتىپ بېرەلەيدۇ .

مەن مانا شۇ سەممىي لىرىكىلارنىڭ بىرىنى ئوقۇۋاتاتتىم (ئۇلار پەردازلانغان قىياپىتى ئارقىلىق مېنىڭ ياشلىق باھارىمدىنمۇ

---

① ماريە — مالارمېنىڭ سىڭلىسى بولۇپ ، 13 يېشىدا قازا قىلغان .

ئۆته سېهرىي كۆچكه ئىگه بولغانىدى) ، هەمده بىر قولۇمنى مۇ-
شۇكنىڭ تۆكلىرى ئارىسىغىچه سوزغانىدىم . دەل شۇ چاغدا ، دېرد-
زەمنىڭ تۆۋىدىلا بەدەۋىلەرنىڭ بىر غېجىكى مۇڭلۇق چېلىنىدى .
ئۇ ، ئىككى قاسىنىقىدا سۇۋادان تېرەكلەر ئۆسكەن چوڭ يولدىن
لەرزانغىنه ئۇچۇپ كېلەتتى ، ماريىه يوغان شام بىلەن بىللە بۇ
يەردىن ئەڭ ئاخىرقى قېتىم ئۆتكەندىن بۇيان ، باهار ئۆزدىنىڭ
بىخ - ياپراقلىرىنى چىقارغان تەقدىردىمۇ مېنى پەرىشان قىلىدىغان
بولۇپ قالغانىدى . مۇڭ - هەسرەت تۆكۈپ تۇرغان چالغۇ : كۈمۈش
قوڭغۇراقتەك رويال ، يىرتىق ئاۋاز بىلەن يارقىن غېجەكنى بىرلەشـ-
تۇرگەن ، هەقىقەتەنمۇ ئادەمنىڭ يۈرەك - باغرىنى ئېزەتتى . ئەمـ-
ما ، بەدەۋىلەرنىڭ غېجىكى ئەسلەر گۈگۈمىدا مېنى ئۇمىدسىزلىك
ئىچىده خىيال دېڭىزىغا غەرق قىلدى . مانا ، ئۇ ئەمدى شوخ پەدىگه
چېلىنماقتا ، بۇ كىچىككىنه بازارنى خۇشاللىققا پۈركەيدىغان شادىيا-
نه كۈي ، مودىدىن قالغان ئادەتتىكىچىلا خەلق قوشىقى . ئۇنىڭ
كونىچه مۇقامدا چېلىنىشى بىلەن ئۇ كۈي مېنىڭ روهىمغا بۆسۈپ
كىردى ، مېنى ئۇن - تىنسىزلا ياش تۆككۈزدى ، ئۇنىڭ رومانتىك
كۈي كەبى سېهرىي قۇدرىتى نەدىن كەلدىكىن؟ مەن ئۇنى بەكمۇ
ئاستا تېتىماقتا ئىدىم ، دېرىزىدىن يارماق تاشلىمىدىم ، چۈنكى ،
ئۆز - ئۆزۈمگه دەخلى قىلىپ قويۇشتىن قورقاتتىم ، شۇ تۇرقى
مۇڭ تۆكۈۋاتقىنى يالغۇز ئاشۇ سازلا ئەمەسلىكىنى سېزىپ قالغانـ-
دىم .

(ئەركىن نۇر تەرجىمىسى)

ئارتۇر رامبو (فرانسىيە)

چاقماق

ئىنسان مېھنىتى ! بۇ مېنىڭ تەگسىز زۇلمەتلىك ھاڭلىرىمنى يورۇتىدىغان پارتلاش .

«شۆھرەتلەردىن قول ئۈزۈپ ، ئىلمىي[1] غا قاراپ ئالغا !» ھا- زىرقى زامان دىن تارقاتقۇچىسى ، ھەتتا جىمىكى كىشىلەر مانا شۇنداق چۇقان سېلىشىدۇ . ھالبۇكى ، پەسكەش ۋە يالقاۋلارنىڭ جەستى باشقىلارنىڭ يۈرىكىگە يېقىلىدۇ . . . ھەي ! چاپسان ، چاپ- سانراق ؛ ئۇياقتا ، بۇ كېچىنىڭ ئارقىسىدا ، كەلگۈسىدىكى ھەم مەڭگۈلۈك بۇ جازادىن قېچىپ قۇتۇلالامدۇق ؟ . . .

— مەن نېمە قىلالىشىم مۇمكىن ؟ مەن مېھنەتنى چۈشىنە- مەن ؛ ئىلمىينىڭ قەدىمى تولىمۇ ئاستا . ئۇچقاندەك كېلىشىنى ، نۇر ـ زىيالارنىڭ نەرە تارتىشىنى تىلەيمەن . بۇنىسى بەكمۇ ئاددىي ، ھاۋا تولىمۇ ئىسسىق ؛ بۇلارنىڭ ھەممە ـ ھەممىسى مەن ئۈچۈنلا يۇز بېرىدۇ . مېنىڭ ئۆز بۇرچۇم بار ، مەن ئۇنى ھەر خىل شەكىلدە بىر چەتكە تاشلاپ قويغىنىم ئۈچۈن ئېپتىخارلىنىمەن .

مېنىڭ ھاياتىم كونىراپ جۇلۇقى چىقىپ كەتتى . چاپسان ! مەن گاس ۋە ھۇرۇن بولۇۋېلىپ ، ھېچ ئىش قىلماي يۇرۇۋېرەي ، بۇ ئېچىنارلىق ـ دە ! بىز ئۆز ـ ئۆزىمىزنى بەزلەيمىز ، شەيتانىنىڭ مۇھەببىتى ۋە ساماۋىي ئالەمنى خىيال قىلىشىمىز ، باشقىلارنىڭ تاشقى قىياپىتىدىن زارلايمىز ۋە باھا بېرىپ كېتىمىز : سېرىكچى ، دىۋانە ، كاسىپ ، قاراقچى ، پوپ ، بىز شۇنداللا مەۋجۇت بولۇپ تۇرالايمىز ! كېسەلخانىدىكى كارىۋىتىمدا ، دىمىغىمغا بوسۇۋېللىيە يىلىمى گۈپۈلدەپ ئۇرۇلىدۇ ، مەن مۇقەددەس پۇراقنىڭ قوغدىغۇ- چىسىغا ئايلىنىمەن ، توۋا ـ ئىستىغپار ئېيتىمەن ، شېھىتلەر . . .

---

① ئىلمىي — بۇ يەردە رامبونىڭ ئەينى دەۋردە ئىلمىي سوتسىيالىزمغا بولغان تەلپۈنۈشى ئىپادىلەنگەن .

مەن ئۇ يەردە باللىقمدىكى ئىپلاس تەربىيىنى قايتا باشتىن كەچۈردۈم . ئەمما ، كېيىنچۇ ؟ . . . مېنىڭ 20 يىلىم ئۆتۈپ كەتسە ، ئەگەر ، باشقىلارنىڭمۇ 20 يىلى ئۆتۈپ كەتسە . . .

ياق ، ياق ! ئەمدى مەن ئۆلۈمگە قارشى ئاتلىنىمەن ! ئىش - ئەمگەكلەر مېنىڭ مەغرۇرلۇقىمغا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، كارايىتى چاغلىق : دۇنيادىن يۈز ئۆرۈش ئازابىم ماڭا ۋاقىتلىقلا ئازاب ئېلىپ كېلىدۇ . ئەڭ ئاخىرقى پەيتتە ، مەن يەنە ئوڭ - سولغا ھۇجۇم قىلىمەن . . .

ئۇ چاغدا ، ئېھ ، بىچارە سۆيۈملۈك روھىم ، بىز مەڭگۈلۈكنى قولدىن بېرىپ قويمايمىز !

(ئەركىن نۇر تەرجىمىسى)

مۇھەببەت پەيتى

ئەقلىمگە كەلگەن كۈندىن باشلاپ قەلبىمدە خىلمۇ خىل تۇيغۇ-لار بىخلىنىپ كېلەتتى . ئارزۇ - ئارمان ، ئۈمىد - ئىستەك ، ھەۋەس ۋە قىزىقىش . . . خۇددى باھار شامىلىدەك قەلبىمنى ئىلـ-ھىققىنە سىيپاپ ئۆتۈپ ، ئۇنىڭدا نېمىنىدۇر ئۆستۈرۈپ ، نېمىنە-دۇر يېتىلدۇرۇپ باراتتى . قەلبىمدە ئويغىنىۋاتقان شۇ نەرسىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ، نېمىگە ئوخشىشىدىغانلىقىنى قانچە قىلىپمۇ پەرق ئېتەلمەيتتىم . ئۇنى باھار شامىلىدا ئۆسۈپ يېتىلگەن مايسـ-غا ، قۇياش نۇرىدا باراقسان بولۇۋاتقان دەرەخكە ، بۇلاق سۈيىدە ياشناۋاتقان گۈلگە ئوخشىتىپ باقاتتىم . لېكىن ئۇ مايسىمۇ ، دە-رەخمۇ ، گۈلمۇ ئەمەس ئىدى . شۇنداقلا ئۇ پۈل - دۇنيا ئۈچۈن ئۇرغۇپ تۇرغان ھەۋەسكىمۇ ، مودا كىيىمگە بولغان قىزىقىشقىمۇ ، ماختاشقا بولغان تەشنالىقىمۇ ئوخشاشمايتتى . ئۇنى بورانغا ئوخشـ-تىپ باقاتتىم . لېكىن گۈرۈلدىمەيتتى . دولقۇنغا ئوخشىتىپ باقاتـ-تىم ، لېكىن شاۋقۇنلىمايتتى . يالقۇنغا ئوخشىتىپ باقاتتىم ، لې-كىن . . . راست ، ئۇنىڭدىمۇ يالقۇنغا ئوخشاش ھارارەت بار ئىدى . مەن قەلبىمدىكى ئاشۇ تۇيغۇنى يالقۇنغا ئوخشىتىپ باققان چېغىمدا ئاندىن بىلدىمكى ، ئۇ ئوت ئىكەن ! يالقۇنلاشقا تەييار تۇرغان ، خۇددى سامان بىلەن باستۇرۇپ قويغان چوغقا ئوخشاش يۈكسەك ھاياتىي كۈچكە ئىگە ئوت ئىكەن !

بۇ ئوت قەلبىمنى نېمىگىدۇر ئىنتىلدۇرەتتى ، نېمىگىدۇر مەپـ-تۇن ۋە تەشنا قىلاتتى . ئېھ ! ئۇ قاچانمۇ گۈرۈلدەپ كۆيۈش پۇرسـ-تىگە ، ئۆزىنى ئاشكارىلاش پۇرسىتىگە ، ئۆزىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى جاكارلاش پۇرسىتىگە ئىگە بولار ؟

پەيت سەزدۇرمەستىن يېتىپ كەپتۇ . تەركىي ۋەتەن چاغى قەلبىمنى مانا شۇ پەيتكە مۇيەسسەر قىپتۇ . مەن چېگرىدىن ئۆتۈش

ئالدىدا ھېس قىلدىمكى ، بۇ ئوت ، ئانا تۇپراقتا ، گۈزەل گۈل ـ گىياھلارغا ، شوخ دەريا ۋە كۆموش بۇلاقلارغا بولغان مۇھەببەت ئوتى ئىكەن . ئاخىرقى قەدەم ، ۋۇجۇدۇم ۋە قەلبىمدە زىلزىلە پەيدا قىلدى . قەلبىم خۇددى يانار تاغ پارتلاش ئالدىدىكى زېمىنىدەك لەرزىگە كەلدى . يۈرىكىم جەڭ دۇمبىقىنى ئاڭلىغان تۇلپاردەك تىپىرلىدى ، تۇيغۇلىرىم خۇددى مەشئەلدەك لاۋۇلدىدى . . .

مەن ۋەتەن تۇپرىقى ئۈستىگە تىزلاندىم . ئۇنى سۆيدۇم ۋە سەجدىگە باش قويغان ئىخلاسمەن زاھىتتەك خىتاب قىلدىم :

كەچۈر ! مۇقەددەس دىيار ، كەچۈر ! ئوغلۇڭنىڭ ناشۇكۇرلىكىنى ، ئۇنىڭ ئازغان ئىتتىقادىنى ، ئۇنىڭ بۇڭاپا تۇيغۇلىرىنى كەچۈر ، سەندىن مۇقەددەس ، سەندىن ئەزىز زېمىن يوق . ساڭا بولغان مۇھەببەتتىن ئۆزگە ئىتتىقاد يوق !

كۆچمە قۇم

1

تاشيول بويىدا ئىككى دۆڭە كۆچمە قۇم بار ئىدى . ئۇلار تۈرۈپ تاشيولنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئاقسا ، تۈرۈپ سول تەرىپىگە كۆچەتتى . بەزىدە تاشيولغا كۆچۈۋېلىپ ، قاتناشقا توسقۇنلۇق قىلاتتى . يول ئاسرىغۇچىغا ئاۋارىچىلىك سالاتتى . بۇنىڭدىن غەزەپلەنگەن ئىشچى بىر كۈنى قۇمغا شۇنداق دېدى :

— سېنىڭ مەقسىتىڭ زادى نېمە ؟ ماڭا نېمانچە كۈلپەت كەلتۈرىسەن ؟

قۇم ئىستىھزا بىلەن ئاستاغىنە پىچىرلىدى :

— ماڭا غەزەپلەنمە . مەندە ھېچقانداق گۇناھ يوق . ھەممە گەپ شامالدا . ئۇ مېنى تىنچ تۇرۇشقا قويمايۋاتىدۇ .

2

قۇم بىر كۈنى يول ئاسرىغۇچىغا شۇنداق دېدى :

— سېنىڭدە ئادالەت دېگەن نەرسە بارمۇ ؟ شېغىل بىلەن ئىكە

كىمنزنىڭ پۇشتىمىز بىر . سەن ئۇنى ئاتايىتەن يولغا يۆتكەپ چىقد-
سەن . مەن ئۆزۈم چىقسام نېمىشقا سۇر - توقاي قىلىسەن ؟ سەن
بىزگە زادىلا بىر كۆزدە قارىمىدىڭ . سېنىڭدىن تولىمۇ ئاغرىندىم . . .
ئىشچى كۈلۈپ كەتتى .
— قوي ئۇنداق گەپنىڭنى ، بىر ئانىدىن ئىشقا ياراملىق ئوغۇل-
مۇ ، قولىدىن ھېچنېمە كەلمەيدىغان لەقۋا - ھۇرۇنمۇ تۇغۇلىدۇ .
كىم سېنى شېغىل بولما دېگەن ؟

3

كۆچمە قۇمنى شوپۇرمۇ ، يولۇچىمۇ تىللايتتى . پىيادە ماڭغان-
لارمۇ ، ئېشەكلىك سەپەرگە چىققانلارمۇ ھاقارەت قىلاتتى . ئۇ بىر
كۈنى يول ئاسرىغۇچىدىن سورىدى :
— نېمىشقا مېنىڭ ئىززىتىم يوق ؟
— چۈنكى سەن شامالغا ئەگىشىسەن .

ئەينەك سۇنۇقى

ئېگىز - پەس ، ئەگرى - توقاي تاشلىق يول . . . ياق ، يول
ئەمەس ، يۇمىلاق - يۇمىلاق تاشلار دومىلاپ ياتقان تاشلىق ساي .
پايانسىز ، چېكى يوق ئۆزۈن ساي . غەيرەت - جاسارەت بىلەن
ماڭمەن . ئۆمىلەيمەن . دومىلايمەن . . . ۋەھالەنكى مەنزىلدىن تې-
خى دېرەك يوق . ئاھ ، تولىمۇ ئۇزۇن ، تولىمۇ ئۇزۇن يوللار . . .
قولۇمغا چوڭ بىر پارچە يۇرەك شەكىللىك ئەينەك تۇتۇۋالغاند-
ىم . ئاشۇ ئەينەكتىن ئۆزۈمنى ، مېڭىشلىرىمنى ، ئىلگىرىلەشلە-
رىمنى كۆرۈپ باراتتىم . ئەينەكتە ئۆزۈمدىن باشقا ھېچنېمە ئەكس
ئەتمەيتتى . شۇنداقتىمۇ ئۇنىڭغا پەردازخور غىلجىڭ خوتۇنەڭ تە-
كىلگىنىم تېكىلگەنىدى . ئاھ ، كۆرۈپ يانمايدىغان يۈزۈم ، بىلىپ
بولمايدىغان ، چۈشىنىپ بولمايدىغان يۈزۈم . . .
پۈتلىشىپ يىقىلدىم . قولۇمدىكى ئەينەك تاشقا ئۇرۇ-
لۇپ ، پارە - پارە بولدى . بىرى مىڭ بولۇپ ھەر تەرەپكە

چېچىلىپ كەتتى . . .

يىقىلغان يېرىمدىلا ئۆمىلەپ تىزلىنىپ ئولتۇردۇم . چېچىلغان ئەينەك پارچىلىرىنى كۆزەتتىم . خۇدايىم توۋا ، ئەينەك سۇنۇقلىرى خۇددى خۇدا بۇيرۇغاندەك ھەممىسى ئوڭدا — كۆرىدىغان يۈزى سىرتقا چۈشۈپ ، تۇمەن خىل مەنزىرىلەرنى ئەكس ئەتتۈرۈپ تۇراتتى . بىرى بىر تاشقا يۆلىنىپ شەرققە قاراپ قاپتۇ . مەن ئۇنىڭدىن يېڭى كۆتۈرۈلۈۋاتقان قۇياشنى كۆردۇم . بىرى شىمالغا قاراپ بىر تۇپ قامغاققا يۆلىنىپ قاپتۇ . ئۇنىڭدا تاغلارنىڭ چوققىسىدىكى قار ئاپئاق بولۇپ چاقنايتتى . قۇرۇپ قالغان قومۇش كۆتىكىگە يۆلەنگەن بىر پارچىسى غەربكە يۈزلىنىپ تۇرۇپتۇ . ئۇنىڭدا ئۆچۈۋاتقان كەچكى شەپەق جىلۋە قىلاتتى . جەنۇبقا يۈزلەنگەن بىر پارچىسىدا دېگىز دولقۇنلىرىنىڭ ئاپئاق بۇزغۇنلىرى كۆزگە چېلىقاتتى . ئالدىمدىكى بىر پارچىسى ئوڭدا بولۇپ ئاسمانغا يۈزلىنىپ تۇرۇپتۇ . ئۇ يەردە ساناقسىز يۇلتۇزلار كۆز قىسىپ ، نۇرلىرىنى تۇن قوينىغا نەيزە قىلىپ ئاتاتتى . . . ھەربىر ئەينەك سۇنۇقىدا بىر مەنزىرە ، بىر گۈزەللىك ئەكس ئېتەتتى . ئاھ ، ئەمدى بۇ نېمە بولغىنى ؟ ئۆزۈمنى كۆرىدىغان خۇسۇسىي ئەينەك مانا نېمىلەرنى ئەكس ئەتتۈرۈپ تۇرۇپتۇ ؟ . . .

مەن ھەيران ئىدىم . تىزلانغىنىمچە ئۆمىلەپ ھەربىر ئەينەك پارچىسىغا يېقىن بېرىپ نەزەر سالدىم . قايسى پارچىغا يېقىنلىشارىمدىكى ، ئۇنىڭدا ھېلىقى مەنزىرىلەر يوقىلىپ ، گويا سېھىرلەنگەندەك ئۆز جامالىم ئايان بولاتتى . نۇرلارنىڭ ، قارلارنىڭ ، گۈللەرنىڭ ، دولقۇن - بۇزغۇنلارنىڭ ئورنىنى ئۆز جامالىم ئىگىلەيتتى . ئاھ ئەينەك ، مېنىڭ ئەينىكىم ، سەن پەقەتلا مېنىڭلا ئەينىكىم !

تەكلىماكان

ئۇ — گويا ساناقسىز دولقۇنلار بىر - بىرىگە مىنگىشىپ - تۇرۇلۇپ ئۆركەشلەۋاتقان دېگىز ! ئۇ — گويا دولقۇن ھالىتىدە

قېتىم قالغان ، مەڭگۈلۈك ئۇيقۇغا چۆككەن ئوكيان !

ئۇنى ھېچكىم ، ھېچنېمە ، ھېچقانداق كارامەت ئويغىتالمايدۇ . كۆزلىرىنى قىيا ئاچتۇرۇپ ، تاتلىققىنە راھەتلىك كېرىلدۇرەلمەيدۇ . ئەبەدىيلىك ئۇيقۇغا چۆككەن . . . ئۇ تاتلىق ، شېرىن ئەسلىمىلەرنىڭ مەستانە قىلغۇچى خاتىرىلىرىگە بەندىمىكىن ؟ قاچاندۇر بىر چاغلاردا يەپ سالغان «پەۋادە»نىڭ كارامىتىدىن مەستىمىكىن ؟ ئۇنىڭ كۆڭلى يىراق ئەسرلەر ئالدىدا يۇز بەرگەن سەتچىلىكتىن غەشمىكىن ؟ . . .

ئاشۇ چاغدا رەھىمسىز خۇدا ئۇنىڭ يۈز - كۆزىگە ، گۈزەل جامالىغا توپا چاچقان . ئۇنى كۆزلىرىنى مەڭگۈ ئاچالماس قىلىپ قويغان . . .

ئۇ چۈش كۆرمەيدۇ . چۈش كۆرگۈچىنىڭ جامالىدا جىلۋىلىنىدىغان ئىپادىلەر ئۇنىڭ چېھرىدە چاقنىمايدۇ . كەلگۈسى ھەققىدە خىيالمۇ سۈرمەيدۇ . كەلگۈسى ھەققىدىكى خىيال — ئۈمىدتۇر . لېكىن ئۇنىڭ بىپايان قوينىدا كېچە بولىدۇ . قاراڭغۇ ، سۈرلۈك ، تىمتاس كېچە بولىدۇ . ئاشىق - مەشۇقلارنىڭ پىچىرلاشلىرىمۇ ، ئۆچىلارنىڭ قىقاس - چۇقانلىرىمۇ ، غالىبلارنىڭ گۈلخان يورۇقىدىكى ناخشا - مەشرەپلىرىمۇ ئاڭلانمايدۇ . كېچە جىمجىتلىقى ھۆكۈم سۈرگەن قەلبلەردە ئۈمىد يوق . . .

مەن ئۇنىڭ باغرىغا دەسسەپ ئۇسسۇل ئوينىدىم . يەر ئاستى سارىيىنىڭ ياپقۇچىغا «دۇنيا مەدەنىيەت خەزىنىسىنىڭ دەرۋازىسى» غا داراڭلىتىپ تەپتىم . يەنە بىر تالاي كىشىلەرمۇ ئۇسسۇل ئوينىدى . داراڭلىتىپ تەپتى . . .

— يا پاك پەرۋەردىگارا ، بۇنداق قىسمەتنى ھېچكىمنىڭ كۆزىگە كۆرسەتمە !

قۇم - بارخانلار كۆچتى . قەبرە - گۈمبەزلەر گۆمۈرۈلۈپ چۈشتى .

مەن ئۇنىڭ ئاستىغا بېسىلىپ قالدىم . باشقىلارمۇ بېسىلىپ قالدى . ئېغىز - بۇرنۇمغا توپا - توزان تولدى . باشقىلارنىڭ ئېغىز - بۇرنىغا توپا - تۇمان تولدى . . .

لېكىن ئاچقۇچ تېپىلمىدى .

ئۇنىڭ باغرىدىن قارا لاۋا — نېفىت ئېقىپ چىقتى . بىز ئۇنى ئويغىتالمىدۇقمىكىنە ؟ ئۇنىڭ سەزگۈ - تۇيغۇلىرىنى ئەسلىگە كەلتۈرەلمىدۇقمىكىنە ؟

نېفىت — ئېنېرگىيە مەنبەسى دەمسىز ؟ پارتلايدىغان ، كۆيىدىغان ، ئىسسىقلىق - يورۇقلۇق چىقىرىدىغان نەرسە دەمسىز ؟

ئۇنىڭ قاراڭغۇ باغرى نۇرغۇن تولغايلار ! مىڭ ئەسىرلەپ مۇزلاپ - قېتىپ ياتقان قەلبى ئىسسىقلىق تاپقاي !

خەير ، دادا

خەير ، دادا ، بىز ئەمدى كۆرۈشەلمەيمىز يورۇق دۇنيادا . بىلىمەنكى ، سىز تۇپراقتا ، بىلىمەنكى ، سىز قەلبىمىنىڭ باغرىدا ئېچىلغان ياپراقتا . بىلىمەنكى ، مۇمكىن ئەمەس سىزنى بىر رەت كۆرمەك بەختىنى تۇتۇشنى بىلمەي كۆكرەكتە ، يەر ئۆپمەك . ئارمانىم قالدى ، خالاس .

يۇرتۇمغا - ئارمانىمغا سېغىنىمەن . سىزنى سېغىنىمەن ، بىلىمەنكى ، مۇمكىن ئەمەس . . .

شامالالار

شامالالار بېشىمدا ئايلىنار ، دەرەخلەر تەۋرىنەر شامالالاردا . دەرەخلەرنىڭ مېۋىسى لەرزان ، سايىسى لەرزان . خۇسۇسەن دەرەخلەر . . . دار : يۇيۇلغان كىيىملەر ئېسىلسۇن ، تاماشا كۆرسۇن دارۋازلار . چويۇن - ئاشخانىدا قازان . دەريا - نۇر ، تۆمۇر - ئاپتومات بارماق ، قەبرىستان - گۈلزاردۇر . بېشىمدا ئايلىنار شامالالار . بېشىمدا ئادەملەرنىڭ ، ۋەتەنلەرنىڭ شامالالار شەكلىدە توۋلىغان ئاۋازى . مەن بىپەرۋا بولۇشنى بىلمەسمەن ، ئەي «بەختلىك» دىيارنىڭ ، ئەي بىپەرۋاسى . قەلبىمنى ئەسىرىمنىڭ تومۇرىغا ئۇلارمەن : مەيلى ، ئاشسۇن قان بېسىم ، تۇيۇقسىز پارتلىسۇن كاردىئوگرامما . كۆزلىرىمنىڭ دىۋارىغا قاراپ ئۆلەرمەن .

سەندىن ئايمىماسمەن ئۆمرۇمنى ئەسىرىم . بۇ ئۆمرۇم نېمىدۇر ! ؟ ئاھ ، ئانا ۋەتەن ، بىر ۋاراق قەغەز كەبى ئۆزۇمنى يىرتمىسام . . . نەرسىلەر نەرسە ئەمەس مەن ئۈچۈن . نەرسىلەردە بار مېنىڭ ئۆچۈم ، كېسىلگەن دەرەخلەر - كۆتەكتۇر كېسىلگۈچى باشلارغا . دار : ئەڭ گۈزەل پىكىرلەر ئېسىلغان - چويۇن ، بومبا

پارچىلىرى . قايلارغا قۇيۇلار بۇ دەريا ، بۇ دەريا تىنارمۇ؟ . . .
قايتىدىن يەنە بىزنىڭ ئىپتىدائىمىز باشلىنارمۇ؟ بۇ تۆمۈر : سۇ ئەمەس ، تەركىبى جان ، شاھىتلار قەبرىسىگە ھۆسىن ـ كوكۇلدۇر . قۇياش ، پاجىئە ، خاتىرە ، ئەسىرداش . يوللار . . .
ئىككى ئادەم يول ئوتتۇرىسىدا بىر ـ بىرىگە باقار ، سىرداش ، سۆھبەت قۇرۇشار ئۇلار . ئىككىلىسى ھەم كەتتى بىر تامان ، لېكىن خەيرلىشىۋېلىشتى بۇرۇن . نەرسىلەرگە نەرسىدەك قاراشنى بىلمەسەم ، يالغۇز سەن سەۋەب ، شامالىلار ئانىسى ، ھەي ، ئەسىرىم . دېرىزەمنى ئاچىدۇ بوران ، بوران ئاچار ئىشكىلەرنى . ماڭا بىرەدەم بەرمەيدۇ ئارام كۆرگەنلىرىم ، ئاڭلىغانلىرىم . . .

ئاۋاز

چەكسىز ـ چەكسىز دەقىقىلەردىن ئىبارەتتۇر مېنىڭ چارەك ئەسىرلىك ئۆمرۈم . بۇ قانداق ئىمارەتتۇر بارلىققا كەلتۈرگەن قولۇم . گەپ باشقا ، ئۇستاز باشقا . ئەي ئۆمرۈم ، ھەققىمدۇر ئاخىر ، بىر سائەتنىڭ ئۆزىدە بىر مەزمۇن نازىمنىڭ دەردلىرى كەبى ئۇزۇن ، ئىشەنچلىرى كەبى غالىب ياشاشقا . ئەللىك ياشلىق پەرزەنتسىز كىشىنىڭ «بىر ئوغلۇم بولسا ئىدى» ، «بىر قىزىم بولسا ئىدى» دېگەن پىكىرلىرىدەك ئېغىر ، ياشلىقنىڭ شېرىن ئارمانلىرى كەبى ئالغۇر ، ئەينى ئارزۇلاردا ، ئەينى قايغۇلاردا ، ئەينى سۆيۈنۈشلەردە ، ئەينى ۋەتەندە ياشىماق ، ئۇستاز .
شۇنداق بولمىسا ئەگەر ، نېمىگە كېرەك بۇ ئاۋاز . شۇنچىكى دەرەختەك ئۆسمەكمۇ ، شۇنچىكى دەريادەك ئاقماقمۇ دەربەدەر . ئۇ پەيت كۆزۈم ئوچۇق ، لېكىن ئەسلى كۆرەلمەس ئىدى . ئۇ پەيت يۈرەك ئۇرار ، لېكىن ئەسلى ئۇرماس ئىدى . ئۇ پەيت ، دەرەخ ـ دەرەخ ، دەريا ـ دەريا . . .
مەنغۇ ئىزدىمەسمەن ئۆلۈمنى ، بىراق ھەر سائەتتە ، ھەر دەقىقىدە بۇ يورۇق دۇنيانىڭ ھەر تەرىپىدىن ھۆكۈم قىلىنماقتا ئۆلۈمگە مېنى . مەن ـ يۇلىئۇس فۇچىك دارغا ئېسىلدى بېشىم .

تويچى ئەر ئوغلى - ئېتىم مېنىڭ ، كۆكسۇمده سوۋنغان قوغۇ-شۇن . ئولتۇرۇشقان كۆزلىرىمده شىددەتلىك يامغۇرنىڭ سۈرىتى قاتقان . ۋېيتناملىق بىر گۆدەكمەن - باغرى يارا ، قولسىز ، ئاياغ-سىز ۋە باشسىز ياتقان . مەن ھېلىھەم قارايمەن تۇرمە پەنجىسى ئارا چېكى يوق ۋە ئازاد ئاسمانلارغا . قارايمەن قۇياشقا . مەن ھايات ئىستەيمەن ، گەپ باشقا ، ئۇستاز باشقا . . .

شېئىرىيەت

ئادەم ئاتا ۋە ھەۋۋا ئاندىن بۇرۇن ھارغىن كىشىلەرنىڭ روھ-ىدا بولدۇڭ ئاپىرىدە ، ئاپىرىدە بولدۇڭ يەر ۋە دۇنيا ئاتالغان يۇرتتا . سەن بار ئىدىڭ ھاياتبەخش سۇدا ، ئۇچار شامالدا ، ئىسسىق تۇپراق-تا ، سەن بار ئىدىڭ پرومېتېي كەلتۇرمىگەن ئوتتا . كېيىن ، دەۋر-لەر ، ئەسىرلەر ، ئاتام ئەسىرى كېيىن . . . دۇنيانى قايتا قۇرماق ، ئىشەنچكە ئىشەندۇرمەك مۇمكىن بولماس ئىدى ، سېنى بىلمەس-تىن . سېنى تونۇغانلىقىڭ قوللىرىغا دەرمان بەردىڭ ، كۆزلىرىگە نۇر .

باش ئاتقاندا ئۇلۇغ جەڭدە ئۆلۈمگە مەغرۇر - ئۆلۈمى گۈزەل ئىدى سېنى تونۇغانلىقىڭ ، ئۆلۈم - مەڭگۈ ياشىماق كەبى تۇيۇلدى ئۇ دەم . كىمدۇر ياقا يىرتتى ، سېنى ئۇنتۇدى ، تەلۈە سىياق ۋارقى-رىدى ، سېنى تونۇماستىن ئاۋۋال ئۆتتى ئالەمدىن . ئۆزى تەنھا قېلىپ كەتتى قۇزغۇنلارغا شېرىن يېمەك بولۇپ بىر بۇردا .

شۇ ئاددىي سۇ مەۋجىدە ، زىننەتلىك ياپراقلارنىڭ كۆكسىدە نەۋائىي تۇغۇلار ، سۇرەنلەردە نازىمنىڭ ئاۋازى . گەدىنىدىن قۇيۇن كەبى قۇيۇلار شامال ، ۋۇجۇدۇمنىڭ ھەربىر ھۈجەيرىسىدە سۆزلەر-نىڭ سادىق قوشۇنى - ئانا ۋەتەن ، ئانا ۋەتەن ! ئانا ۋەتەن - ۋەتەننى سۆيگەنلەرنىڭ دۇنياۋى قوشىقى ! يوق ، تېخى يوق ، ئېكۋاتور بويلاپ سېنىڭ يۈرىكىڭدىن ئېتىلغان ئوق .

يۈكسەك ئارزۇلىرى باردۇر شائىرنىڭ ، شائىرلاردا بولار پە-قەت ئىزگۈ نىيەت . قەلەم - قەلەم ئەمەس يۇقىرى سادا زەرب بىلەن ئۇرۇلغۇچى گۈرزە ، ئۇنىڭدىن تارالغۇچى سادا ۋە ئەكس سادا سەن ،

شېئىرىيەت .

زەرب ! ئاق قەغەز ئۆزرە گويا يوروق جاھان ئۆزرە ئۇرىلار قەلەم .

زەرب ! ! ! قەسىرلەر ، تەختلەر ياۋۇزلۇقلار شەكلىدە يىقىلىدى . شائىر كۇلدى ، ھەقنى تەن ئالمىغان دەھرىي ئالامان تونۇۋالىدى ئىلاھىي دەپ سېنى شېئىرىيەت !

بەخت ۋە تەشۋىش

(ئانام سەكىنە ئىسەبىكە)

بەخت دەپ سەن چەككەن تەشۋىشكە ئەرزەرمۇ ئوغلۇق ؟ ئۇزۇشنى بىلەرمەنمۇ بىر زامان ئۇزۇشنى بىلمىگەن قەرزىمنى ؟ ! تەشۋىش - قوغۇشۇن كەبى ئېغىر ، ۋەتەن كەبى ، بەخت كەبى ئېغىر ، تۇپراق كەبى ئېغىر ! شۇنچە ياشقا كېلىپ ، شامالدەك يېيىلىپ نېمە قىلدىم ، نېمە ، ئاخىر ؟

بەربىر خاپا ئەمەسسەن مەندىن ، توغرىمۇ ؟ مېنى دەپ تەشۋىش يۇتىسەن ، مېنى دۇنيا چاغلاپ ، دۇنيانى بېشىڭدىن يۇقىرى تۇتىسەن ، قىزغىنسەن شۇنچە ساددا ئوغلۇڭنى . بىر مەشئۇم زەربە بىلەن توختىشى مۇمكىن تەقدىرلەر ئۆمرى . . . خالىمايسەن ۋەھشىي ۋولقان بىلەن توسۇلۇپ قېلىشنى قۇياشنىڭ . شۇنىڭدىندۇر قۇياشلار قايىنىمى قېنىڭدا ، شۇنىڭدىندۇر كۆزلىرىڭدە دائىم ياش .

ھەئە ، دىللارنىڭ دېغى بار ، ئۆمۇرلەرنىڭ ئاداغى بار بىگۇمان . ئەمما ئىنسان دەھشىتى بىلەن بىر كۈنى ، بىر لەھزىدە ئالەمدىن ئۆتۈشۇمنى خالىمايسەن ، ئانجان . مېنى بەختىم دېگىنىڭ مېنىڭ بەختىم ئىكەنىنىڭ . بىراق قىينار تەشۋىش - بەختىيارلىق كەبى جىددىي ئىش . سېنى خىجالەت ئەتكىنىم ، سېنى مالامەت ئەتكىنىم - دۇنيادىن باش ئېلىپ كەتكىنىم . مەيلى ، ھەممىسى ئالدىدا ، چەكمىگەن زەخمىتىم ، پۈتمىگەن خېتىم ، ئالمىغان نەپسىم ئالدىدا تەشۋىشمنى ئاقلارمەن ، بەختىمنى پەرۋىش قىلارمەن قايتا تۇغۇلغان ئوغۇلدەك .

سۆزلەر

دېرەك گەپ . ئىنسان . چاقىرىق سۆز . ئىنسان !
سوراق گەپ : ئىنسان ؟ ياشىماقنى ئۆگىتەر سۆزلەر .
بەزەن كۆكسىمىزدە توشۇغان جاننى تاشلىماقنى ئۆگىتەر سۆزلەر . سۆزلەر كېرەك ، باش ھەرپلەردە يارىلانغان ، باش ھەرپلەردىن يارالغان سۆزلەر . سۆزلەردۇر پېشانىدە توپلانغان قورۇق ، قوللىرىمىز پىكىرچان سۆزلەردۇر .
ھەددىدىن زىيادە گۈزەل سۆزدۇر - شۇ ۋەتەن . «ئەسسالامۇ ئەلەيكۈم» بۇ تاك پەيتى ، «ۋەئەلەيكۈم ئەسسالام» ، «ياخشىمۇسىز» - بۇ يول . «خەيرلىك تۈن» - بۇ قۇياشنىك پېتىشى . يولدىكى كىشى : ئاجايىپ بىر جۇملىگە ئوخشايدۇ . ئالىيجاناب سۆزلەرگە ئوخشايدۇ يەر شارى . . .
ياشىماقنى ئۆگىتەر سۆزلەر . . .

سۆزلەر ھىجرانى

سەن ئېيت . بۇ كۈن سېنىك ئېيتقىنىك ئېيتقان ، ئۈزۈن كالامىڭدىن ئۈيۈشىدۇ جان . ۋەتەن سۆزىگە كىملەر يەتكەن ، سۆزنىك ھېسابىغا يېتەرمىز قاچان ؟ سۆزلەردىن دېرىزە ، سۆزلەردىن ئىشىك . سۆزۈك ئاستاندۇر ، ماكاندۇر سۆزۈك . سەن ئېيت . مىننەتدارمىز . بېشىمىز ئېگىك . سۆزلەر سەلتەنەتنىك سۈلتانى ئۆزۈك . كىمدۇر بۇزدى سۆزنى ؛ كىملەر ئوڭلىدى . كىم سۆزنىك جاللىتى ، كىملەر قۇربانى . ئالىملار تېڭىلدى ، يېقىن تېڭىلدى . قوينىمىزغا تولدى سۆزلەر خىرامانى .
بېشىمىزغا قونۇپ سۆزلەر ئىگىلىدى . كۆڭلىمىزگە پاتتى سۆزلەر ھىجرانى .

(روزىمۇھەممەت مۇتەللىپ تەرجىمىسى)

ئولجاس سۇلايمانوۋ (قازاقستان)

سەمەد ئاقىننىڭ ئىيتقانلىرى

سەمەد ئازەرباي ئاقىننىڭ ياش، چىرايلىق قىزنى ئېلىپ قاچتى. ئىيتىشلارغا قارىغاندا، بۇرۇندىن باشلاپ ئۇلارنىڭ پۇتۇشكەن ئەھدۇ پەيمانلىرى بار ئىكەن. تۇتۇپ كېلىشتى ئۇلارنى. ئىككىلىسىنىڭ تەقدىرى ئازەرباي قولىدا قالدى.

ئارغامچىدا باغلانغان سەمەدنى ئوتاۋگە كىرىۋېتىپ ئاتتىن تاشلاشتى. سەمەد قىينىلىپ يۇرۇپ خېلى تەستە ئورنىدىن تۇردى. ئازەربايىنىڭ ئوغلى ئەلىبەك بولسا كۇلۇمسىرەپ بىر خەنجەرده ئارغامچىنى ئىككى يەردىن كەستى. سەمەد ئاياغلىرى ئاستىدا يۇمىلاق دائىرە ھاسىل قىلىپ ياتقان ئىككى بۆلەك ئارغامچىغا يىرگەنگەندەك قارىدى - يۇ، تېپىۋەتتى.

قارا تەرگە چۆمۈلگەن ئاتلار پۇشقۇرغانچە ئوتاۋ ئەتراپىدا بەسلىغان ئوت - چۆپلەرنى چەيلەر، سەمەد ئۇيۇشقان بىلەكلىرىنى سىيلىغاچ ئوتاۋنىڭ سەل قارىغۇ ئىچكىرىسىگە تىكىلىپ تۇرۇپ بىر سۆز ئېيتار:

« . . . ئەكسىمگە تىكىلدىم.
سوغۇق شامالىلاردىن
جىمىرلىغان كۆلدە -
قايغۇرمىدىم.
ھەر كىمنىڭ يۈكىنى تارتتىم ئاتلاردەك،
ئاچ ياتتىم ئاچ چۆلدە -
قايغۇرمىدىم.
ياخشىغا ھەمىشە باردىم، بولۇشتۇم،
يامان بىلەن ئېلىشتىم،
قايغۇرمىدىم.
سەھەرلەر - قۇرۇمدا،

قارا تۇنلىرى
قارلاردا چۆمۈلدۈم -
قايغۇرمىدىم .
يول ئالدى ، خۇرجۇنغا ياۋاش ئايالىم -
نانۇ تۇز سالمىدى ،
قايغۇرمىدىم .
بىر دوستۇم بولسا دەپ ، ئىزىلدى جېنىم ،
ئارزۇيۇم كۆلمىدى -
قايغۇرمىدىم .
تىزىمغا ئولتۇرغۇزۇپ ، سىيلاپ ، سۆيۈنۈپ ،
سۆيمىدىم ئوغلۇمنى -
قايغۇرمىدىم .
تۇتۇپ بولمىدى بەخت - ئۇچقۇر بۇغىنى
ھەتتاكى بۇرۇلدا -
قايغۇرمىدىم .
ھەر تاشنىڭ پاناھىدا پايلىدى ئۆلۈم -
ئەگرى پىچاق بىلەن ،
قايغۇرمىدىم .
پەقەت بىر نەرسىدىن قايغۇرار دىلىم ،
مۇمكىن ئەمەس ئۆمۈرنى قايتا باشلىماق .
پەقەت بىر نەرسىدىن قايغۇرار دىلىم ،
ئۆتەرمەن يۈزلەردىن سىرغالغان يەلدەك .
ئۆتەرمەن ، ئاغرىقنى سەزمەس ۋۇجۇدۇم ،
ھەسرەتمۇ ، سېغىنىشمۇ قايتىدىن كەلمەس .
پەقەت بىر نەرسىدىن قايغۇرار دىلىم ،
سەسكىنىپ تۇرارکەن ئۆلۈم گادادىن ،
ھېچ قايدا كۆرمىدىم ئاي كەبى كېلىن
ئازەربايجان ئاقىنىنىڭ گۈزەل قىزىدەك .
سەمەد بۇنى بىر نەپەستە ئېيتتى . ئالدىرىماي ، زورۇقماي
ئېيتتى . قاراڭغۇدا گەۋدىسى خىلىلا كېلىشكەن ، كۆركەملىشىپ

كەتكەندەك بىلىندى . ئۇ كۈندۈزى خۇنۇك كۆرۈنەر ، قىياپىتىدىن ئاۋازىنىڭ چىرايلىق ئىكەنلىكىنى بىلگىلى بولمايتتى . شۇندىلا ئۇنى يىغىنلاردا كۆپ كۆرگىنىمىزنى ، بىراق ئاۋازىنى ئاڭلىمىغانلىقىمىزنى ئەسلىدىم .

بىردىن ئوتاۋغا كىرىشتىكى پەردە كۆتۈرۈلدى . ئىچكىرىدىن پاكاراق بويلۇق ئازەربايجان ئاقساقال چىقتى .

— ئەلىبەك ! — چاقىردى ئوغلىنى .

— مەن بار ، ئاتا .

— ئىككى ئات بەر ، كېتىشسۇن !

— ئاتا ! ؟

— ئامان - ئېسەن كېتىشسۇن !

ئازەربايجانىڭ ئارقىسىدا يۈزىنى گۈلدار رومالدا قىيا توسقان قىز كۆرۈندى . سەمەد ئۆزىنىڭ ئېتىغا قىزنى مىنگۈزدى ، ئۆزى ئەلىبەكنىڭ ئېتىنى تۇتۇپ ، بىر چاپچىپ ئېگەرگە مىندى - دە ، ئىككىلىسى قاراڭغۇ چۆل قوينىدا غايىب بولدى .

— ئاتا ! — چاقىردى ئەلىبەك بېشىنى چاڭگاللاپ ئولتۇرغىنىچە ئەلەمدىن يىغلامسىراپ .

— قۇلاق سال ، بالام . سىلەرمۇ ئىشتىكلار ! يىگىت سەمەد مېنى شەرمەندە قىلدى . بىراق شائىر سەمەد ئازەربايجانىڭ شۆھرىتىنى داۋام ئەتتۈرىدۇ . گۆش پىشتىمۇ ، ئايلىناي ؟

— پىشىپ قالدى ، ئاتا ، — جاۋاب بەردى جاراڭلىق ئاۋازدا ئاق جۇۋا كىيگەن جۇۋان .

— كىم ئاچ بولسا ، كىرسۇن ! — دېدى - دە ، مۆتىۋەر ئاقساقال ئوتاۋغا كىرىپ كەتتى .

(روزىمۇھەممەت مۇتەللىپ تەرجىمىسى)

خالدار ۋولقان (ئۆزبېكىستان)

يۇلتۇزلۇق تۇن

يۇلتۇزلار ماڭا شۇ قەدەر يېقىن تۇيۇلىدۇكى ، ئۇلاردىن بىرىنى لاخشىگىر بىلەن قىسىپ ئېلىپ سىگارت تۇتاشتۇرسا بولىدىغاندەك . ئۇلار ئۇلۇغ گۇلخانىنىڭ ئاخىرقى چوغلىرى كەبى يالتىرايدۇ . نەقەدەر گۈزەل ۋە سىرلىق ئاسمان !

سەن شۇ ئاسماندەك سىرلىقسەن . بىلەمسەن ، يۇلتۇزلارنىڭ مانا شۇ نۇرلىرى بۇندىن مىليون يىل بۇرۇن يولغا چىققانىدى . ئۇلارنىڭ بۈگۈن يولغا چىققان نۇرلىرى يەرگە مىليون يىلدىن كېيىن يېتىپ كېلىدۇ .

سېنىڭ نىگاھىڭ نۇرلىرىمۇ مىليون يىل بۇرۇن يولغا چىققاندەك ، بۈگۈنكى نىگاھىڭ نۇرلىرى ماڭا مىليون يىلدىن كېيىن يېتىپ كېلىدىغاندەك تۇيۇلىدۇ ، سۆيگىنىم ! سان ـ ساناقسىز يۇلتۇزلار تولغان پايانسىز ئاسمان !

لەۋلىرىمگە سىگارت قىستۇرۇپ ، يانچۇقلىرىمنى سىلايمەن . سەرەڭگەم يوق . . .

كۆمۈلگەن ئادۇوكات

مەن دەرەخلەرنى ، ئۆيلەرنى ئاقلايمەن . ئۇلار بولسا مېنى قارىلايدۇ . ئاق ۋە قارا ئاتالغان بۇ ئىككى زىددىيەتلىك چۈشەنچە ئارا ئادەملەرگە ھەيرەت ۋە ئۈمىد بىلەن تەلمۈرۈپ قارايمەن . مەن ئاقلىسام ئۇلار قارىلايدۇ ، قارىلىغۇچىلار بۇنچە كۆپ بولمىسا ، دەيمەن ئۆزۈمگە ئۆزۈم . كېيىن بىردىن ئادۇوكاتنىم يادىمغا چۈشىدۇ . ئۆپكەم ئۆرۈلۈپ ، خورلۇق ھېس قىلىمەن . قانداق ياخشى ئادۇوكات ئىدى ـ ھە ، رەھمەتلىك ، دەيمەن . بەزى ئۇنىڭ يېپىپ قويۇلغان ئادۇوكاتلىق ئورنىغا بېرىپ گۈلچەمبىرەك قويۇپ كەلسەممىكىن ،

دەپ ئويلاپ كېتىمەن .
ئاھ ، پارا ئالمايدىغان ، سېتىلمايدىغان مېھرىبان ئادۇۋ-
كاتىم - جاپاكەش ئانام !

باھار يامغۇرى

ئايۇاندا ئولتۇرغىنىمچە يېقىنلىشىپ كېلىۋاتقان قارا بۇلۇتلار-
نى كۆزىتىمەن . نەزەرىمدە قارا بۇلۇتلار باھار شامالىلىرىدا دېڭىز
دولقۇنلىرى كەبى شاۋقۇنلاۋاتقان ياپيېشىل دەرەخلەرگە تېگىپ ئۆ-
تۈۋاتقاندەك تۇيۇلىدۇ .
قىشلاقنىڭ موربلىق ، ئاقلانغان ئۆيلىرى بولسا توپاندا قالغان
كېمىلەرگە ، ئەپسانىۋى فلوتلارغا ئوخشايدۇ . ئۆگزىلەردىكى تېلېۋى-
زىيە ئانتېنىلىرى ، كەپتەر پەغەزلىرى ماچتىلاردەك چايقىلىدۇ .
شامال يەنە كۈچەيدى . يامغۇرمۇ ئەمدى تاراسلاپ تۆكۈلۈشكە باشلى-
دى . مەن يامغۇر شاۋقۇنىغا قۇلاق سالىمەن . كوچىدىن ئاپتوموبىل-
لار ۋىشىلداپ ئۆتىدۇ . . .
بۇلۇتلار شۇ قەدەر قويۇقلاشتىكى ، ئەتراپ قاراڭغۇلىشىپ كەت-
تى . چاقماق يامغۇرلۇق قىشلاقنى ھەر تەرەپتىن سۈرەتكە ئېلىۋات-
قان فوتوگرافقا ئوخشايدۇ . مەن چاقماق نۇرىدا سېنىڭ گۈلگۈن
يۈزلىرىڭنى ۋە كۈنلۈكۈڭنى كۆرۈشكە ئۇلگۇردۇم . ھەيران قالار-
لىق دەرىجىدە زەھەرلىك موگۇدەك قىزىل كۈنلۈكۈڭنى . . .
مېنىڭ ئۆيۈم ياپيېشىل ، قېلىن دەرەخزارلىقلار دولقۇنىغا
غەرق بولماقتا . مەن نېمىسىنىدۇر ئۇنتۇغان غاپىل دېڭىزچى كەبى
چەكسىز يېشىللىق قەرىگە چۆكۈپ بارماقتىمەن . . .

ساداقەت

قاچان قارىسام ، مانا شۇ جايدا تۇرغىنىڭ تۇرغان . ئۆتكەن
قېتىم ئاپئاق گۈللۈك كۆڭلەكلىك ئىدىڭ . نەقەدەر يارىشار ئىدى
ساڭا ئاشۇ كۆڭلەك ! مانا ئارىدىن شۇنچە كۈنلەر ، شۇنچە ئايلار

ئۆتتىكى ، سەن ھامان ئاشۇ جايدىسەن . پەقەت كۆڭلىكىڭ باشقا . قۇلاقلىرىڭدا قىزىل مونچاقلار ، كىمنىدۇر كۆتىسەن ، ئۇ بولسا كەلمەيدۇ . ئۇ ھەقتە شۇنچە ئېغىر خىياللارغا چۆمىسەنكى ، لەيلد- دەك تاۋلىنىۋاتقان قىزىل مونچاقلىرىڭنى قۇشلار چوقۇپ كەتسىمۇ ئېتىبار بەرمەيسەن . ئۇنى شۇنچىلىك سۆيەمسەن ؟ ئۇ كىم ؟ كىمنى بۇنچە قاتتىق سۆيۈپ قالدىڭ . دېرىزەم يېنىدا ئۆسكەن گىلاس ؟

يۇلتۇز

قاراشلىرىڭ نېمىشقا بۇنچە مەيۇس ، جىمجىت كېچىدە تېمىم ئۇستىدە پارلاۋاتقان يۇلتۇز ؟ ئاشقىنىڭ كۆزلىرىدەك بىدار نىگاھىڭ- دا ھارغىنلىق شولىسى .

سەن باللىقىنىڭ بۇلۇتسىز كېچىلىرى مەن ياتقان ھويلا ئۈس- تىدىكى شامالىلاردا تىترەۋاتقان ۋە ئاي شولىسىدا كۈمۈشتەك يالتد- راۋاتقان ياپراقلار ئارىسىدىن شۇنداق تەلمۈرەر ئىدىڭ .

تۇندىكى دەريا ساھىللىرىدىكى ئېگىز قىيالارنى يالاپ ئېقىۋات- قان شىددەتلىك ئېقىندا ، توقايزار تەرەپتىكى دەريانىڭ تاشلىرى كۆرۈنۈپ ياتقان سايازلىقلاردا ، شاللىقلارنىڭ ئەينەكتەك تىنىق سۇ- لىرىدا ، «يار - يار» ئېيتىپ ، ئوتلاقلار ئارا شىلدىرلاپ ئاققان ئېرىق سۇلىرىنىڭ مەۋجلىرىدە سېنى كۆپ كۆرگەنمەن . قەدىمىي كىتاب ۋاراقلىرىدەك قىزغۇچ ياپراقلارنى شامالىلار نامەلۇم تەرەپلەر- گە ئۇچۇرۇپ كەتكەن خازانسىز ئاخشاملاردا جۇلدۇر بۇلۇتلارنىڭ تارقىشىدىن جانلانغان مەسۇم دەملىرىڭ ھامان يادىمدا . پەخرلىك قىش كېچىلىرى پېقىرغا ماگنىتتەك يېپىشقان ئالىيۇمتن چۆمۈچ ئىچىدىكى مۇزلىغان سۇدا بىر دانە تۇز زەررىسىدەك غەمكىن شولە- لار تاراتقان چاغلىرىڭنى يالغۇز قالغان ۋاقىتلىرىمدا دېرىزىدىن بۇدرۇقلار قاپلىغان ئادەمسىز دەرەخلىكلەرگە تەلمۈرگەنچە سېغە- نىپ ئەسلەيتتىم .

بولۇپمۇ ، قىشتىكى سىم تانابتا مۇزلاپ قېتىپ قالغان كۆڭلە- كىمنى سىمدىن ئاجرىتىۋېلىپ ، ئۇنى تاختىدەك قولتۇقلىغىنىمچە

يالغۇزلۇق چىرمىغان خانەمگە كىرىپ كېتىۋېتىپ ، قارىسام ئەنە شۇنداق پارلاپ تۇرغان ئىدىكى :

سەن ھامان ئالماس زەررىسىدەك تېمىم ئۇستىدە پارلاپ تۇرۇ-ۋاتىسەن ، ئىشىك - دېرىزىسىز ، مورىسىز ئۆيۈمنىكى كىرپىلەر تېشىپ تاشلىغان تۆمۈر پەنجىرىلىك توپا تېمى ئۇستىدە !

(زورىمۇھەممەت مۇتەللىپ تەرجىمىسى)

ئۇيغۇر كتاب بېكەتى

图书在版编目（CIP）数据

世界散文选.上:维吾尔文/艾尔肯·伊布拉音·湃达;肉则麦麦提·穆台力甫编.—乌鲁木齐:新疆大学出版社,2007.12
ISBN 978-7-5631-1272-2

Ⅰ.世… Ⅱ.艾… Ⅲ.散文—作品集—世界—维吾尔语（中国少数民族语言）Ⅳ.I16

中国版本图书馆CIP数据核字（2007）第186390号

出版策划:艾尔肯·伊布拉音·湃达
责任编辑:阿不里米提·卡德尔
责任校对:阿达来提·牙合甫
封面设计:阿里甫·夏

世界散文选〈上〉
— 天空的后续

艾尔肯·伊布拉音·湃达
肉则麦麦提·穆台力甫 编

* * *

新疆大学出版社出版
（乌鲁木齐市胜利路14号,邮编:830046）
新疆翼百丰印务有限公司印刷
新疆新华书店发行
新疆奥敢图书发行有限公司排版
2007年12月第1版 2008年9月第1次印刷
880×1230毫米 1/32开本 23.75印张

* * *

ISBN 978-7-5631-1272-2
定价:50.00元

图书在版编目（CIP）数据

世界散文选. 上：维吾尔文/艾尔肯·伊布拉音·塔达；肉则
麦麦提·霍合力排编. —乌鲁木齐：新疆大学出版社，2007.12
ISBN 978-7-5631-1272-2

Ⅰ. 世… Ⅱ. 艾… Ⅲ. 散文—作品集—世界—维吾尔语
（中国少数民族语言）Ⅳ. I16

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2007）第 186390 号

出版策划：艾尔肯·伊布拉音·塔达
责任编辑：阿不里米提·卡德尔
责任校对：阿达来提·齐合肯
封面设计：阿里甫·夏

世界散文选（上）
一 天空的后裔

艾尔肯·伊布拉音·塔达
肉则麦麦提·霍合力排 编

*

新疆大学出版社出版
（乌鲁木齐市胜利路 14 号，邮编：830046）
新疆夏日丰印务有限公司印刷
新疆新华书店发行
新疆奥联图书发行有限公司排版
2007 年 12 月第 1 版 2008 年 9 月第 1 次印刷
850×1230 毫米 1/32 开本 23.75 印张

*

ISBN 978-7-5631-1272-2
定价：30.00 元

مؤلف: ایمانوئل کانٹ

مترجم: فاکسجان زکاۃ جوزف

THE SKY TERMINUS

آخری

ئۇيغۇر خەلق نەشرىياتى

ئەسەر ئۇيغۇر دۇنياسىدىكى ئەڭ بالىغا ئوخشاش يورۇق ئالەمگە كۆز ئېچىپ، ئۇرمۇش ھەقىقەتلىرىنى كۆز ئالدىمىزدا ئاماياں قىلىدۇ.

مەشھۇر ئەسەرلەرنىڭ ئايتورلىرى ئەدەبىيەتتە ئۆز دەۋرىدىن ھالقىپ كەتكەن مۇتەپەككۇرلاردۇر. ئۇلار ئۆزلىرى ئۆمۈر دەۋرىنىڭ ئارقا كۆرۈنۈشىنى ئايانچ قىلىپ، ئەسەرنىڭ يېراق ئۇتمۇشى ۋە كېلەچەككە ئاغدۇرۇپ، ئۆز چەكلىملىكىدىن ھالقىپ چىقىپ، ئەچىپ يۈز يىل ھەتتا ئەچىپ مىڭ يىلدىن كېيىنكى ئەۋلادلارنىڭ ئەيكۈر بولىغا ئۇل سالىدۇ؛ ئۇلار يۈتكۈل ئىنسانىيەتنىڭ مەنىۋى بۇكىلىنى ئۇچۇن ئىنتمىسز ئىكىر يۈرگۈزۈپ، ئەرايدا بولۇپ ئۆتكەن ئىشلارنى سوغۇق قانلىق بىلەن ئۆتكۈزۈۋەتمەي، دەۋرنىڭ چىن ھەقدارلىرى سۈيىدە ۋىجدانلىقىغا مۇناسىپ ئىنكاس قايتۇرۇپ تۇرىدۇ؛ ئۇلار ئىلىنىڭ ئۆتىدا يېنىپ، سۈيىدە ئېچىپ، دەۋرنىڭ ئومۇملىرىدا قان بولۇپ ئاقىدۇ. ئۇلارنىڭ ھىسابلىرى ئەسەرلەردىن ئەسەرلەرگە، قەلبلەردىن قەلبلەرگە ئۆتۈپ، ھايات ئادەملەرنىڭ قەلبىدە مەڭگۇ جارانلاپ تۇرىدۇ.

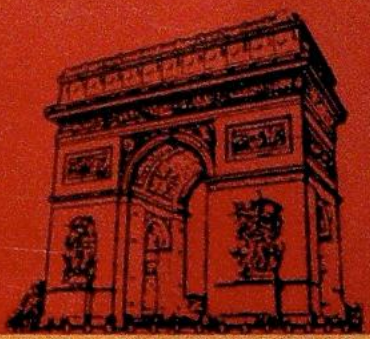

THE SKY TERMINUS

ISBN 978-7-5631-1272-2

9 787563 112722 >

（维文）定价：50.00 元